D. IOANNIS MEDINAE SACRAE THEOLOGIAE *PROFESSORIS ILLV*ſtriſs. in titulum de pœnitentia eiuſq; partibus cõmentarij.

Priori editioni, præterquàm quòd à multis eſt repurgata mendis, Acceſſit quoq; in omnes titulos index alphabetico ordine conſtructus, ſtudioſis omnibus haud parum profuturus.

1 5 5 0

Catalogus titulorum, qui in hoc codice continentur.

De { *Pœnitentia cordis. Confeſſione Satiſfactione.* }

De { *Ieiunio. Eleemoſyna. Oratione.* }

SALMANTICÆ.
Apud Andream de Portonarijs.
Cum priuilegio.

EL PRINCIPE.

POR QVANTO VOS EL DOCTOR
Iuã de Medina, canonigo y cathedratico de prima, en la fa-
cultad de theologia, en la vniuerſidad de la villa de Alcala
de henares: me hezistes relacion, que vos aueys cõpueſto cier
tos tractados, ſobre el quarto libro de las ſentẽtias, de cier
tas materias muy vtiles, aſsi de penitentia & ayuno, como de limoſna y reſtitu
ciõ. E me ſupplicaſtes vos dieſſe licẽtia para q̃ los pudieſſedes imprimir, y vẽ
der por el tiempo, que fueſſemos ſeruidos, o como la mi merced fueſſe. Lo
qual viſto por los del nueſtro Conſejo, y cierto pareſcer dado por el Doctor
miranda, que por nueſtro mandado vido los dichos tractados: fue acordado,
que deuia mãdar dar eſta mi cedula en la dicha razon, & yo touelo por bien.
Y por la preſente por os hazer merced, doy licencia y facultad ala perſona, o
perſonas, que vueſtro poder tuuieren para ello: para que por tiempo de diez
años primeros ſiguientes, que corran y ſe cuenten, deſde el dia de la hecha de-
ſta mi cedula, puedan impremir y vender en nueſtros reynos el dicho tracta-
do, ſiendo primeramente taſſado por los del nueſtro Conſejo, el molde del, y
no en otra manera. E mãdamos, que durante el dicho tiẽpo de los dichos diez
años, ninguna perſona lo pueda imprimir ni vender, ſin tener el dicho vueſtro
poder: ſopena que pierda la impreſsion que aſsi hiziere, y vendiere, y los mol-
des y aparejos cõ que lo hiziere. E mas incurra en pena de diez mil marauedis,
los quales ſe repartan: la vna parte para la perſona que lo accuſare, y la otra
parte para la juſticia, que lo ſentẽciare, y la otra tercia parte para la nueſtra
camara y fiſco, E mãdamos alos del nueſtro Cõſejo, preſidẽte, & oydores de
las nueſtras audiencias, alcaldes, alguaziles dela nueſtra caſa y corte, y chanci
llerias, y a otras qualeſquier nueſtras juſticias de los nueſtros reynos y ſeño-
rios, & a cada vno dellos en ſu juredicion, que vos guarden y cumplan y ha
gan guardar y cumplir eſta mi cedula, por el dicho tiempo delos dichos diez
años: y contra lo cõtenido en ella no vayã ni paſſen, ni conſientã yr ni paſſar.
Fecha en Valladolid, a treynta y vn dias del mes de Octubre. De mil & qui
nientos & quarenta y quatro Años.

YO EL PRINCIPE.

Por mandado de ſu Alteza.
Pedro de los Cobos.

Prologus.

AD REVERENDISSIMVM PATREM AC PRINCIPEM ILLVSTRISſimum. D. D. Ioannem Tauera. P. Cardinalem titulo. S. Ioannis ante portam latinam. Archiepiſcopum Toletañ. Hiſpaniarũ primatem, Summum de rebus fidei cenſorem &c. Dominum ſuum, Doct. Ioannis Methinę Pręfatio in ſua commentaria, de Pœnitentia, & eius partibus.

EQuidem ſatis arbitror Præſul Reuerendiſsime, ac Princeps illuſtriſsime, cùm primùm hoc noſtrarum elucubrationum, quaſi ſpecimen in lucem prodierit, quod ego nominis tui auſpiciis conſecratum, patrociniòq; munitum, in manus hominum venire cupio, pleroſq; futuros, qui huius noſtri inſtituti cauſam, vel taciti apud ſe requirant, vel, vt ſunt hominum ingenia, alienis de rebus ſolicita, à nobis diligenter efflagitent. Quorum ego, & deſideriis ſatisfaciendum, & percontationibus occurrendum ratus, conſilium animi mei paucis aperiam. Ego verò. P. illuſtriſſime; cùm multis iam annis profeſſorium laborem in academia celeberrima ſuſtinuiſſem, noſtraq; opera, & vox in hac diuinæ philoſophiæ, ſacrarumq; literarum enarratione publicis vſibus, quantum in me fuit, & noſtrorum hominum ſtudiis inſeruiſſet: exiſtimabant decurſo hoc ætatis ſpatio, poſſe me vacationem à tam laborioſo munere, iamq; ocium, meo quaſi iure poſtulare. Neq; verò conceſſam duntaxat mihi quietem iſtam, vel diuturnitate inſumpti temporis, vel difficultate tolerati laboris: ſed neceſſariam multò magis exiſtimabant affectа iam & valetudine, & ætate, totq; ſubinde, ac tantis corporis incommodis ad portum nos quietis, & ocij reuocantibus. Hunc tamen meum ſeceſſum ætati non indecorum, laboribus prope debitum, valetudini neceſſarium, hominum voces, amicorum monita, cura, & ſollicitudine carere nõ ſinunt: non honeſtè dictitantes, vacationem peti, quam diù tua opera reſpublica egeat: hanc ita demum honeſtam fore, ſi honeſtè collocatam editi fructus teſtentur: ſi quos voce, per infirmitatem valetudinis iuuare non liceat, eoſdem domeſticis ſtudiis, & publicatione ſcriptorum iuuare non intermittas: eſſe hanc etiam vel vtiliorem rationem publicis commodis conſulendi: ſcripta etenim ad plures propagari, vocem niſi ad paucos peruenire non poſſe. Videbantur illi non iniquiſsima poſtulare, ſi tanti ego, vel me, vel meas commentationes facerem, vt in hac tanta ſcribentium turba, & operum ſubinde prodeuntium fœlicitate, aliquid me, vel noui allaturum, vel explicatiùs traditurum putarem. Pergebant tamen illi hanc meam deprecationem noua depulſione, & quidem vrgentiſsima refellere: non eſſe iam mihi liberum, ne ſi velim quidem, hunc laborem detrectare, ablato mihi quaſi pignore nominis, & exiſtimationis meæ, quo me ad publicè hoc debitum perſoluendum ſtudioſi nimium noſtri homines coegerunt. Superioribus namq;, & proximis annis nihil ferè eſt à nobis in publicis prælectionibus traditum, quod ſtudioſorum diligentia, nimia in nos voluntate, & iudicio magis amico, quàm vero, pateretur excidere: vt quicquid mihi in ſcriniis ſit, in chartis, & commentariis circunferatur. Ita dum præmaturos nobis æditionis honores largiuntur, non tam prudenter noſtro nomini conſuluerunt, quàm propenſionem in nos ſuam declararunt. Eſt huiuſmodi ſedulitas quædam, vt ſibi videtur, officioſa, quæ quos diligit, vrget, vt ille inquit. Quis autem neſcit quanta ſit excipientium incuria imperitia, &

(vt modeſtiſsimè dicam) feſtinatio? Mēdoſè excepta, mendoſiùs in exempla tranſfuſa, mē-
doſiſsimè per manus hominum propagantur: ita fit, vt qui honos authoris videtur, ſit multo
magis nominis dedecus, ac detrimentum, & quidem rectæ doctrinæ periculum. Quod ſi no-
minis duntaxat iactura ageretur, ferrem equidem moderatè (neq; enim tā mei amās ſum)
nūc autem vt incerta pro certis, falſa pro veris, pernicioſa pro ſalubribus, eaq; noſtro nomi-
ne paſsim circunferantur, id verò ferendum non eſt. Ceſsi itaq; illorum voluntati, vel moni-
tis potius ſalubribus, & amicis conſiliis reſiſtere non debui. Quod cum mihi neceſſariò fa-
ciendum Intelligerent, ne prorſus ocioſa hæc noſtra opera videretur, plus etiam quam exi-
gebatur, præſtare decreui: vt ſi minus nouitate inuentorum, certè explicatione, & luce tra-
dendorum, aliquod operæprecium feciſſe videremur. Non auſus tamen vniuerſas merces tā
dubia ſpe ſucceſſus in forum producere: volui equidem in re (vt ſic dicam) populari, & gra-
ta ante periculum facere, & hunc librum de pœnitentia, & eius partibus quaſi exploratorē
iudiciorum, & antecurſorem emittere: quem ſi gratis animis exceptum cognouero, non par
cam, aut labori, aut valetudini meæ, quo minus, quantum in nobis ſit, aliqua per nos publi-
cis commodis fiat acceſsio. Huius verò conatus mei atq; operis, quem ego mihi alium patro
num adoptem, quam te Princeps Illuſtriſsime? cuius cū in omnes omniū literarum ſtudio-
ſos, tum in meipſum ſummam iam diu expertus ſum humanitatem, ac beneuolentiam. Agi-
tur verò in hac nuncupatione res potiſsimum noſtra: nam & ex iſta amplitudine no-
minis tui, dignitas operi: & ex iſta luce, obſcuritati noſtræ ſplendor accedet.
Præſidium verò tantum, vt quaſi rem (quod equidem ſpero)
religione conſecratam, profana lingua nō auſit attin
gere. Optime valeat in Chriſto Reuerēdiſsi
ma, & Illuſtriſsima V.D. Complu
ti. V. calen. Decemb.
Anno. 1544.

INDEX RERVM, ET SENTENTIA RVM INSIGNIVM, AEQVE FIDELIS, ac copioſus eorum, quę in hoc Codice continentur, recenter in hac ſecunda æditione, ordine alphabetico coagmentatus, & accuratè illuſtratus.

De litera. A.

Abſolutio à ſacerdote alieno ſine licentia proprij curati parochiano de facto præſtita, an valeat. fol.87.col.4. H.
Abſolutio, quid ſit. fol.89.col.4. G.
Abſolutio ſacramentalis, an valeat ad peccatorum, & æternę pœnæ remiſsionem opiniones quatuor. fol.92.col.3. F.
Abſolutio data abſq; cordis contritione potiùs obeſt quàm nocet. fol.92.col.3. F.
Abſolutio ſacramẽtalis, an conferat primam gratiam. fol.92.col.3. F.
Abſolutio ſacramentalis, an tam confeſſa, ꝙ oblita contineat. fol.98.col.1. A.
Abſolutio quot modis inualida reddatur. fol.66.col.3. F.
Abſolutio fictè confitenti data, an verum ſit ſacramentum. fol.71.col.1. B.
Abſolutio ab excommunicato facta, an valida ſit. fol.72.col.4. G.
Abſolutio vſq; ad annum dilata ex petitione confitentis, aut confeſſoris, an valeat etiam ſi confeſſor omnium memoriã non habeat. fol.75.col.3. E
Actus interiores, vtrum Papa punire poſsit. fol.178.col.1. B.
Actus qui repugnat charitati eſt illicitus. fo. 18.col.4. G.
Affectio duplex eſt. fol.1.col.3. F.
Affligitur homo à Deo variis cauſis. fol. 41. col.4. G.
Angeli, vtrũ pro nobis orant. fol.164.col.3. F.
Attẽtio orationis triplex eſt. fo.176.col.2. C.
Attentio ad ſenſum verborum, an ſit in oratione neceſſaria. fol.176.col.3. E.
Attritio, & contritio differunt. fo.16.col.1. A.
Authoritas Chriſti quorum retinueritis peccata, declaratur. fol.100.col.3. E.

De litera. B.

Baptiſmus, & pęnitẽtia in quibuſdam differunt, & in quibuſdam conueniunt. fol.1.col.1. A.
Baptiſmus in exteriore opere conſiſtit. fol.1. colu.2. C.
Baptiſmus cõtra veteris hominis peccata inſtitutus eſt, & ideo prima tabula dicitur. fol.61.col.3. F.
Baptizati paruuli, an omni carent peccato. fol.77.col.2. C.
Beneficij quantitas, an metiatur ex ſola rei donatæ quantitate. fol.30.col.3. F.
Beneficiati, qui in ſacris nõ ſunt, horas dicere tenenĩ, ſi fructus recipiãt. fol.169.co.1. B.
Beneficiati qui fructus beneficij nõ recipiũt an horas dicere tenentur. Ibidem. C.
Beneficiato coadiutor datus, an ad horas canonicas, vt principalis teneatur. folio.169. colu.3. F.
Beneficium non habens, & eius fructus recipiẽs, an horas canonicas dicere teneatur. Ibidem. D.
Beneficium habens in commendam, per ſe, vel per alium, eccleſię onus ſuſceptum adimplere tenetur. Ibidem. E.
Bona temporalia in oratione petere, an nobis ſit licitum. fol.161.col.2. D.
Bona ſuperflua, an ſint in oratione petenda. fol.161.col.3. F.
Bona capituli duplici differẽtia communia dicuntur. fol.154.col.1. A.

De litera. C.

Capitis eũ nõ ab homine. de ſentẽtia excõmunica. Interpretatio. fo.111.c.2. D.
Caſtitatem cõiugalem, an dicatur habuiſſe, qui ſemper virgo permanſit. fol.3.col.1. B.
Celanda quæ ſunt à confeſſore. fol.3.col.3. E.
Charitate ſingulorum inſtituta, ea tamen contra charitatem boni publici, militare non debent. fol.109.col.3. E.
Charitatem nõ habens, an Deo placere poſſit. fol.43.col.3. E.
Chriſtus, an ſatisfecit de pura iuſtitia. fo.117. colu.2. D.
Chriſtus, an fuerit ab omni obligatione liber. fol.117.col.4. G.

Chriſtus num ſufficienter pro humano genere ſatisfecerit. fol. 118. col. 1. A.

Criſtus abſolutè, & non conditionaliter voluit mori pro nobis. fol. 2. col. 3. F

Ciborum diſtinctio, ſeu diſcretio in diebus ieiunij optima ratione eſt inſtituta. fo. 135. col. 3. F.

Circunſtantia loci, & temporis, an ſemper inducant nouum peccatum. fol. 54. col. 1. B.

Circunſtātiæ ſpecie peccati mutantes q̄ ſint, vt ſciatur quomodo integrè ſit facienda confeſsio fol. 53. col. 2. D.

Circunſtantiarum, an ſit facienda confeſsio. fol. 52. col. 4. G.

Clericus vnica vice dicendo horas canonicas ſatisfacit, quàmuis ex duplici cauſa, ſcilicet, ratione ordinis, & beneficij teneatur eas recitare. fol. 128. col. 4. G.

Confeſsio ficta, an ſit iteranda. fol. 71. col. 1. B.

Confeſsio abſq; vera pœnitētia facta, an præcepto de confitēdo ſatisfaciat. fo. 72. co. 1. B

Confeſsio dimidiata, an ſit iteranda. foli. 68. colu. 2. C.

Confeſsio, an dimidiari poſsit ſcienter ab eo, qui caſus commiſit, à quibus non poteſt à ſuo ſacerdote abſolui, ſed à Papa, aut à prælato opiniones quatuor. fol. 55. col. 3. F.

Confeſsio, an facienda ſit quàmprimum poteſt. fol. 59. col. 2. C.

Confeſsio, quo tempore ſit facienda. fol. 60. col. 3. E.

Confeſsio dimidianda nō eſt ob ſcandalum ex ſacerdotis malitia euēturū. fo. 55. co. 2. C

Confeſsio poteſt dimidiari ob ſcandalum ex ignorantia ſacerdotis euenturum. folio. 55. colu. 2. D.

Confeſsio, an ſit dimidiāda, aut omnino non faciēda propter peccata, quæ ſinè vitæ corporalis periculo, aut famæ, confiteri non poſſunt. fol. 55. col. 3. E.

Confeſsio proprio curato facienda eſt, aut alteri ſacerdoti de licentia curati. folio. 80. colu. 2. C.

Confeſsio peregrinantium, & vagabundorū alieno ſacerdoti abſq; proprij curati licentia facta, an valeat. fo. 84. col. 4. G.

Confeſsio vocalis ſacerdoti facta, an diuino, vel humano iure introducta fuerit opiniones ſeptem. fol. 45. col. 1. A.

Confeſsio integra, an ſit vni ſacerdoti facienda. fol. 51. col. 1. B.

Confeſsio, an ſit neceſſaria ex præcepto. cap. omnis vtriuſq; ſex. fol. 62. col. 2. D.

Confeſsio quando ſit iteranda. fo. 66. col. 3. E.

Confeſsio ſacerdoti ſimplici facta, cùm prius ſacerdos haberi non poteſt, an ſit valida. fol. 80. col. A.

Confeſsio an ſit ad neceſsitatem ſalutis ſacerdoti facienda. fol. 48. col. 1. A.

Confeſsio ab vno pluribus facta, an ſit alicuius momenti. fol. 63. col. 4. G.

Confeſsio, quando peccator habet caſus ſuperiori reſeruatos, an ſit neceſſaria. fol. 58. col. 1. A.

Confeſsio neceſſariò ſemel eſt in anno faciēda, etiam ſi non ſumatur euchariſtia. foli. 61. col. 4. H.

Confeſsio à quo, & quando inſtituta fuerit. fol. 44. col. 1. A.

Confeſsio an ſit reuelanda, pro ſaluanda republica, vel morte alicuius priuati. fol. 110. col. 2. C.

Confeſsio cui ſit de neceſsitate facienda. fol. 79. col. 1. A.

Confeſsio in articulo mortis ſacerdoti nominatim excōmunicato facta, an valeat, ſi alterius copia haberi nō poſsit. fo. 79. co. 2. D

Confeſsio excommunicato neſcienter facta, an valida ſit, & an eius abſolutio valeat. folio. 74. col. 2. D.

Confeſsio quæ iterāda eſt, an fieri debeat explicitè, aut generaliter. fol. 75. col. 2. D.

Confeſsio legitimè facta, an fructuoſe iterari poſsit. fol. 75. col. 4. H.

Confeſsionis dimidiatio ſcienter facta abſq; cauſa legitima, peccatū eſt. fol. 68. co. 2. C.

Confeſsionis ſecretum à quibus perſonis ſit obſeruandum. fol. 111. col. 2. D.

Confeſsionis ſecretum de neceſsitate tam iuris naturalis, quàm diuini, & humani, eſſe oſtenditur. fol. 106. col. 3. F. & col. 4.

Confeſsionis integræ obligatione ceſſante, non tamen ceſſat eorū, quæ confiteri poſſunt obligatio. fol. 55. col. 3. F.

Confeſsionis integritas, an ſemper ſit ſeruanda. fol. 54. col. 3. F.

Confeſsionem dicere ad ſalutē neceſſariū, nō eſſe, an ſit hæreticū. fol. 49. col. 1. A.

Confeſsionē de iure diuino vocaliter faciendam non eſſe dicens, an hæreſim proferat. fol. 49. col. 2. D.

Confeſſor & confeſſus cū ſunt incōtraria voluntate, quid agendum. fol. 70. col. 3. F.

Confeſſor, an veritatē confeſſo, anteq̄ eū abſoluat declarare teneatur. fol. 69. col. 1. B.

Confeſſus pœnitentiā non implens, an ſit in futuro ſeculo ſoluturus. fol. 104. col. 2. D.

Confeſſus om̄ia peccata, & plenè abſolutus, & rurſus propter peccati odiū confitens, an eam confeſsionem, ſinè peccato dimidiare

INDEX.

diare poterit.folio.59.col.1. A.
Confitens omnia peccata abſq; cordis contritione,an præcepto de confitendo ſatiſfaciat.fol 65.col.2. D.
Confitens vni ſacerdoti qui noluit eum abſoluere,an eũ alius ſacerdos,qui etiã ſuã confeſsionẽ audiuit cũ alteri cõfiteretur, non iterata confeſsione abſoluere poſsit. fol.53.col.4. G.
Confitens quocũq; anni tempore,an ſatiſfaciat prȩcepto de confitẽdo ſemel in anno, etiam ſi in quadrageſima non confiteatur.fol.62.col 4. H.
Confiteri in quadrageſima qui oblitus eſt, an ad aliam vſq; ſinè nouo peccato expectare poterit.fol.63.col.1. A.
Confiteri per interpretem,an ſit licitum.fo. 63.col.4. G.
Confiteri priùs tenetur, qui celebrare vult, niſi eum cogat neceſsitas fo.62.col.2. C.
Confiteri quis teneatur.fol.76.col.4. H.
Confitendi obligatio,an ſe extendat ad omnes fideles.fol.77.col.2. C.
Confitendi obligatio.currit in quinq; caſibus.fol.60.col.3. E.
Cõtritio prima,an ſit ſatisfactoria.f.126.c.3.F
Contritione, & confeſsione, præcedente, ſub pœna noui peccati,quis nõ obligatur ad aliam ſatisfactionem.fol.132.col.2. D.
Conuerti ad Deũ quis dicatur. fol.10.co.1.B.
Creationis beneficium, an redemptione ſit præſtantiùs.fol 30.col 4. G.
Creditore inuito aliud pro alio nõ poteſt ſolui.fol.119.col.3. E.
Culpa per pœnitentiã remiſſa ſacerdotis abſolutione deficiẽte,an maneat reatus æternæ pœnæ.fol.24.col.1. A.
Curatus vtrum teneatur confeſsionẽ omni tempore etiam extra quadrageſsimam audire.fol.91.col.2. D.

De litera. D.

DEbitum duplex,pœnale,& reale.folio. 186.col.2. D.
Defectus omnes ad perfectum reducit pœnitentia.fol.26.col.4. H.
Defunctorum animæ quatuor modis liberantur.fol.183.col.4. H.
Delinquens cõtra diuinã aut humanã mageſtate,an bona ſua aliẽare poſsit.f.155.c.1.A.
Deus vtrum puniat hominẽ pro culpis aliorum.fol.129.col.4. H.
Dilectio inimici plus eſt meritoria quàm amici.fol.30.col.4. G.
Diſpenſare Deus an poſsit ne de peccatis dolere ſit aſtrictus peccator.fol.6.col.2. C.
Diuitias habẽtib⁹,an licitũ ſit ĩ extrema neceſsitate viuere & opes deſerere.f.158.c.4.H
Diuites cõplures ſi videãt aliquẽ fame perire & ei nõ ſuccurrãt quorũ peccat.f.153.c.2.D
Dolere de peccatis eſt maxime apud Deum meritorium.fol.2.col.2. C.
Dolere in particulari de ſingulis commiſsis eſſe neceſſarium tripliciter interpretatur. fol.8.col.4. G.
Dolor aliquantulus de peccato perpetrato non adimit peccata, niſi ob Dei amorem id fiat.fol.11.col.2. C.
Dominica die,an ſit de peccatis cõmiſsis neceſſariò pœnitendum.fol.20.col.2. C.
Dominica dies quare ſic dicta.fo.20.co.4. G
Donatio duplex eſt. fol.156.col.3. F.

De litera. E.

ECcleſia poteſt obligare ad actus mentis exteriores.fol.177.col.2. D.
Eleemoſyna an ſit facienda de bonis ſibi, & alijs communibus.fol.153.col.4. G.
Eleemoſyna,an ritè facta eſt de bonis alienis abſq; domini conſenſu occupatis,cùm diuitias habeat.fol.153.col.1. B.
Eleemoſyna ſanis & robuſtis, qui poſſunt ſuarum manuũ labore ſibi neceſſaria cõparare,an ſit eroganda.fol.158.col.1. B.
Eleemoſyna an ſit facienda donãdo, aut mutuando.fol.155.col 3. E.
Eleemoſyna qbus ſit erogãda.fo.157.co.2.C.
Eleemoſyna an ſit potiùs dãda bono q̃ malo cũ vtriq; ſubueniri nõ poſsit.f.157.co.4.H
Eleemoſyna quæ,& quotuplex ſit.fol.147. col.4. G.
Eleemoſyna de quibus bonis facienda, & à quibus perſonis.fol.152.col 4. H.
Eleemoſyna facta pauperi in extrema neceſſitate exiſtenti,an ſit ſatisfactoria.fol.148. col,3. E.
Eleemoſyna prodeſt ad tẽporalia, ſi tribuẽs erat in mortali peccato.fol.102 col.2. C.
Eleemoſyna an ſit neceſſariò de præcepto conferenda voluntariis pauperibus ſanis & robuſtis.fol.160.col.2. C.
Eleemoſyna an ſit facienda, de bonis turpiter,& illicitè acquiſitis.fol.154.col.1. E.
Eleemoſyna facta pauperi,in extrema neceſſitate exiſtenti,ab eo qui nil habet, quod non ſit obnoxium reſtitutioni, an à reſtitutione deobligetur.fol.154.col.4. G.
Eleemoſyna propriè ſumpta, ea dicitur quæ non fit intuitu remunerationis. folio.156. colu.1. B.

Elcemoſynam dare an poſsit abbas de bonis communibus.fol.153.col.4. H.
Eleemoſynã dare an monachi poſsint abſq; ſuperiorum conſenſu.fol.153.col.4. H.
Eleemoſynam de bonis cõmunibus an poſſit capitulum conferre.fol.154.col.1. B.
Eleemoſynam de ſuperfluis facere, citra pauperis extremam neceſsitatem vtrum quis teneatur.fol.149.col.4. H.
Eleemoſynæ acceptio qualis eſt.f.120.co.2.D
Eleemoſynæ erogatio, quãdo ſit neceſſaria, ſub pęna peccati mortalis.fo.149.col.1.A.
Eleemoſynæ vtilitas,& effectus.f.148.co.2.D
Eleemoſynæ prælatio quot caſus contineat. fol.158.col.1. A:
Excõmunicatio quare ſic dicta.fo.67.co.1.B
Excommunicatus, an ſub pœna peccati mortalis eſt in ſacris euitãdus.fol.72.col.4. G.
Excommunicatus particulariter, an morientem abſoluere poteſt.fol.74.col.3. F
Excõmunicatus ſacramenta miniſtrare,quę aliquem habeant effectum nõ poteſt, excepto baptiſmo.fol.67.col.3. F.
Excommunicatus non minùs quàm hæreticus euitandus eſt.fol.72.col.4. H.
Excommunicatus, an verè abſolui à peccatis poſsit priuſquàm ab excommunicatione abſoluatur.fol.66.col.3. F.
Excõmunicatus ſi per eum non ſtet quominùs abſoluatur ab excommunicatione,an poteſt abſolui à peccatis.fol.66.col.4. G.
Extremæ vnctionis effectus.fol.97.col.3. E.

De litera. F.

Filij vtrum aliquando propter delictum patris,etiam non eum inſequuti puniuntur. fol.11.col.2. C.
Filius de bonis patris, an eleemoſynam facere, extra extremam neceſsitatem ſinè eius conſenſu poſsit.fol.153.col.4. H.
Filius patris iniquitatem non portabit, itaq; nec iuſtitiam.fol.187.col.4. H.
Flendum ſemper & pęnitendum quomodo interpretandum ſit.fol.20.col.1. A.
Futurorum peccatorum, an ſit habenda pœnitentia.fol.9.col.2. D.

De litera. G.

GRatiæ ſtatus de neceſsitate , an requirat implementũ pęnitẽtię.fo.101.col.2.C. & an ſit ſatisfactoria pro cõmiſsis impleta in mortali,ibi col.4.H.& vtrũ talis pœnitẽtia neceſſariò ſit iterãda.fo.102.co.2.D
Gratiam primam, an abſolutio ſacramentalis operatur.fol.97.col.1. B.
Gremiũ Deus omnibus aperit.fo.38.co.2. C.

De litera. H.

Habitus virtus eſt cuius actus eſt bonus, folio.2.col.1. B
Hæreſis diffinitio,fol.49.col.1. B
Homo purus,an Deo pro peccatis ſatisfacere poſsit,fol.119.col.2. D
Homo ad æqualitatem pro culpis vtrum ſatisfacere queat,fol.116.col.4. H
Horæ canonicæ ſunt ob duas cauſas reiterandæ,fol.180.col.2. D
Horæ an ſint reiterandæ propter earum interruptionem,Ibidem. E
Horę per optimarum rerum meditationem, aut cauſam neceſſariã interruptæ, an ſint reiterandæ,Ibidem. F
Horæ deuotè & attentè recitatæ, an ſint iterandę ſi dictæ ſint animo nõ ſoluendi debitum officium,fol.180.col.1. A
Horas dicere quibus perſonis conueniat ex præcepto eccleſię,fol.169.col.1. B
Horas vocaliter dictas, an clericus aliquãdo redicere teneatur,fol.179.col.1. A.
Horas canonicas dicens ſinè attentione , an ſatisfaciat præcepto eccleſiæ de horis recitandis,fol.176.col.3. F
Horas canonicas recitans tempore , quo audit miſſam debitam ratione præcepti , an ſatisfaciat.fol.105.col.2. D
Horas canonicas dicere tenetur cui capellania collatiua data eſt.fol.169.col.3. F
Hoſtia, voluntariè peccantibus poſt veritatis acceptam notitiam, pro peccato nõ relinquitur:quo modo ſit interpretandum. fol.17.col.3. F

De litera. I.

IEiunans qua hora poteſt ſumere refectionem,& an ſit differẽda ad tempus quo per eſuriẽ neceſsitetur,& affligatur.f.138.c.3.F.
Ieiunans , ſemel frangens ieiuniũ tertia vice comedens,&.4.& ſic de aliis peccat mortaliter.fol.136.co.4.H. cũ quatuor ſequen. Durãdus tñ eſt in cõtraria ſñia in.4.ſentẽ. diſti.15.quęſt.11. Et eſt verior & cõmunior ſecũdm Antoninũ.2.par.tit.6.cap.2.§.9. Vbi ſic formaliter dicit. Sed Duran. dicit in.4. hoc eſſe tm̃ vnũ peccatũ mortale, quia fractio vnius pręcepti ꝑ vna die; ſed tãtò grauiùs, quãtò pluribus vicibus cõmedit illa die,& iſtud cõmuniꝰ tenẽ,& hoc niſi nouo cõtemptu pluries cõmederet, quia tũc verũ eſſet dictũ Ioannis. Idẽ firmat Ange. Syluester, & Caieta in verbo ieiuniũ. Ille. nu.22. Alter. quæſti.8. Iſte in capi. fina. & eſt notãda, & tanq̃ æquior opinio tenẽda.

Ieiunandum

Ieiunandum de neceſsitate quo tempore.fo. 143.col.3. F.
Ieiunandi præceptum, an tollatur per conſuetudinem oppoſitam.fol,141. col.2. B.
Ieiunare diebus dominicis vtrum ſit licitum. fol.143.col.4. G.
Ieiunii fractio, an inducat diſtinctum peccatũ ĩ vnoquoq; die q̃dragesimę.f.157.co.4.H
Ieiunium triplex, naturæ, virtutis, & eccleſiæ.fol.133,col.3, F,
Ieiunium à quo,& quo tempore inſtitutum fuerit.fol,134.col.1. A.
Ieiunium, eſt parſimonia victus, abſtinentiaq; ciborum.fol.133.col.3. F.
Ieiunium vtrũ ſit virtus,& quæ eius ſit qualitas,& vtilitas.fol.145.col 2. C.
Ieiuniũ vitã abbreuiat.fol.146.col.1. B.
Ieiunium quãdo vitam euidenter abbreuiat, an in his ſit licitũ pſeuerare.Ibidẽ. col.2.C
Ieiunium, vel miſſam iniunctam pœnitenti certo die in quo aliás erat obligatus, an ieiunando, vel vnam miſſam audiendo ſatisfaciat vtroq; præcepto.fol.105. col.3. F.
Ieiunium eccleſiaſticum quibus modis, ſoluitur.fol.144.col.2. C.
Ieiunium eccleſiaſticum qui adimplere teneantur,& qui non,fol.142.col.1. B.
Ingratitudo in recidiuante quando eſt ſpeciale peccatum.fol.33.col.3. F.
Ingratitudo, an maior eſt cadere ab innocentia quàm à pœnitentia.fol.30. col.3. F.
Inimici quando ſunt diligendi. fol. 168.colu.4. G.
Innocens, an plus mereatur quàm pœnitẽs, fol.31.col.1. A,
Iudex an ſententiam ferre poteſt quæ iuſta ſit abſq; cauſæ cognitione.fol.98.col.1. B.
Iuſti indigent gratia dei ne cadant. fol. 164. col.4. H.
Iuſtificari apud deum quis dicatur. fol. 34. col.1. A.

De litera. L.

LAborantes.qui ieiunare teneãtur & qui non fol.142.col,3. E,
Licentia cõfitentis ad reuelandum ſecretum confeſsionis valet, & confeſſorem eximit à præcepto de celanda confeſsione. fol,114.col.1. A.

De litera. M.

MAla cõmitenda non ſunt vt eueniãt bona.fol. 55.col.4. G,
Malitia confeſſoris, an reddat abſolutionem nullam.fol.74,col.4, G,
Mendicus an aliquando Chriſtus fuerit. fol. 159.col.3. E.
Mendicare tripliciter contingit. follo. 159. col.3. F.
Merita antiqua, abſq; pœnitentia peccatorum poſtea commiſſorum, an peccatori pſint fol.26.col.4. G,
Meritoria eſſe non poteſt oratio quin ſatiſfactoria exiſtat.fol.181,col,2, E,
Miſſa à curato, die q̃ debebat pro populo dici, non celebrata, an alia die eam dicere teneatur.fol,180.col,2, C,
Mortem alterius, aut propriam, an in oratione petere ſit licitum.fol.161,col.4. H.
Mulier fornicata cum ſuo curato, an alieno ſinè eius licentia confiteri poterit.fol. 86. col.1. A.

De litera. N.

NOlitio quæ ad triſtitiam cauſandã ſufficit, an ſit conditionalis vel abſoluta, fol,2,col.4. H,
Nolitio qua quis nollet ſe peccaſſe, an ſit cõditionalis, an abſoluta, fol.2,col,3, E,
Nolitiones & volitiones, an in actu ſunt poſitiuo voluntatis, fol.2,col.3, F.

De litera. O.

OBex peccati non tollitur, niſi peccatum commiſſum exuat, fol.26.col,3, F.
Obligatio qua quis ad aliquid tenetur duplex eſt, fol,133,col.3, E,
Obſtinati, orare propriè non dicuntur. fol, 165,col,2, D,
Offendere deum qui nõ formidat dum iuuenis,& ſanus eſt, in morte diuinã obtinere indulgentiam, an mereatur, fol,43,col,3, F,
Officium ſuum indignè exercens, an ob id de nouo peccat, fol,21,col,3, E,
Opera extra charitatem facta, nõ recõualeſcũt ad æternũ præmiũ, etiã ſuperueniẽte gr̃a operantis, f,123,co,3,F,& an p nouã cõplacẽtiã gr̃a ſuperueniẽte reddantur ſatiſfactoria, fol,125,col,3, F,
Opera facta in peccato, an operanti proſint ad aliquam remunerationem, fol,120,col,3.E.& an valeat de iuſtitiæ rigore, vel de gratia,& liberalitate dei, fol,121,col,2, C,
Opera extra charitatem impleta, vtrum operanti proſint ad moliendam pœnam, quã eſt paſſurus in inferno.fol,122.col,1, B,
Opus bonum extra charitatẽ factũ ad dilutionẽ culpæ priùs cõmiſſæ ã valeat operãti, quis vera pœnitentia non præceſſerit.fo,119, col,4, H,

Opus humanum triplici modo de iuſtitia valere poteſt ad præmium.fol.122.col.3. F.
Opus bonum impletum à conſtituto in peccatis,an de lege ordinata ſit ſatisfactorium. fol.122.col.3. E.
Orandos ſanctos eſſe,an per ſolam ſcripturā ſacram poſsit probari.fol.163.col.3. F.
Orandū pro beatis nō eſt. fol. 165.col.3. E.
Orādū eſt p exiſtētib' ī purgatorio ibidē.F.
Orandum eſt pro inimicis.fol.168.col.4. G.
Orandū ſemper quam interpretationem recipiat.fol.172.col.1. A.&.B.
Orandum quando ſit nobis neceſſe.fol.171. col.4. H.
Orans deū vt id aſſequatur,quod ſua diligētia conſequi poteſt, & in eo eſt negligens non orat ſed deū tentat.fol.183.col.2. C.
Orare an conueniat dānatis.fol.165.col.3.E.
Orare oibus licet,oſone large accepta.Ibidē.
Orare ſanctos qui in via ſunt,an debeamus. fol.164.col.2. C.
Orare cui cōueniat.fol.164.col.3. E.
Orare an ſit neceſſe,ſecundum formā à deo in oratione dominica traditā.f.171.col.1.B.
Orare an conueniat exiſtentibus in peccato mortali.fol,165.col.1. A.
Orare ſanctos an conueniat.fol.163. col,1. B.
Orare pro ſe neceſsitas cogit, pro alio verò charitas admonet.fol.170.col.4. H.
Orare pro ſua ſalute an quis poſsit cū ei ſuā reuelauit deus dānationē.fol.173.col.4.H.
Orare vtrum debeamus pro omnibus viatoribus.fol.167.col.3. F.
Orare pro peccātibus cōtra ſpiritumſanctū, an debeamus.Ibidem.
Orare deū,an debeamus.fol.162.col.1. A.
Oratio an ſit pro viatore ab altero effundenda.fol.184.col.2. D.
Oratio quæ requirat ad eius efficaciam.fol. 182.col.3. E.
Oratio pro alio fuſa an ei alteri proſit. fol. 183.col.3. F.
Oratio ab iniuſto facta,an proſit ei pro quo ſit.fol.186.col.1. B.
Oratio extra charitatem facta,quæ meritoria nō eſt an ſit ſatisfactoria.f.181.col.4.H.
Oratio quid frugis afferat.fol.182.col.2. C.
Oratio pro multis iuſtis fuſa,an æquè omnibus eis per viam ſatiſſactionis valeat. fol. 188.col.3. E.
Oratio ad deum facta an nullius ſit momēti & peccet propter ſeruidæ deuotionis defectum.fol.174.col.1. B.
Oratio pro multis facta,an ſit plus meritoria,quam ea,quæ pro paucis aut vno facta eſt.fol.189.col.1. A.
Oratio publica,an neceſſariò ſit vocaliter facienda.fol.169.col.1. A.
Oratio an deprauetur,cūquis abſolutè à deo quod vult petit.fol.173.col.4. G.
Oratio an vitietur, cum facta eſt ab eo qui in peccato mortali exiſtit.fol.172.col.4.G
Oratio priuata,an ſit neceſſariò vocaliter fūdenda.fol.170.col.1. A.
Oratio mentalis an ſaltem ſit neceſſaria. fol. 170.col.3. F.
Oratio pro multis fuſa,an tātùm proſit quātùm ſi pro vno quoq; eorum ſeparatim fuſa eſſet.fol.186.col.3. E.
Oratio pro damnatis ſcienter facta, an ſit alicuius ponderis,& voluntati diuinæ contraria.fol.183.col 4. G.
Oratio noſtra an ad animas,quæ in purgatorio ſunt ſit dirigenda. folio. 164.col.1.A.
Oratio an vitietur ob attentionis defectū. fol,175 col.2. C.
Oratio quid ſit.fol.175.col.3. E,
Oratio quæ ſit,quam ſæpe Chriſtus ait à patre exaudiri,an viua,an mortua,aut morti fera.fol.182.col.3. F.
Oratio quando ſit,quid in ea petendum ſit fol.161.col.2. C.
Oratio ad ſpiritum ſanctum an ſit dirigēda. fol.162.col.4. H.
Oratio cuius potentiæ,& virtutis ſit.fol.160. col.4. G.
Oratio pro quibus ſit effundenda.folio. 165. col.3. E.
Oratio quibus modis vitietur.fol. 172. colu. 3. F.
Orationes ab eccleſiaſticis fuſę cùm horas canonicas dicunt an vitientur ſi illi in peccato exiſtant.fol.173.col.1. B.
Orationes an ſint pro damnatis effundēdę. fol.165.col.3. E.
Orationis multiplex eſt valor ſecundū quoſdam.fol.187.col.2. C.
Orationis diffinitiones variæ. fol.160. colu.3. F.
Orationis pro ſeipſo fuſæ valor.folio.180. colu.4. G.
Orationis pro alio fuſæ valor.fol.183.col.3.F.
Ordines minores qui ſuſceperūt, an aliquid vocaliter recitare teneātur.fo.169.col.4.H.

De litera. P.

Papa diſpēſare pōt bigamū,vt ad ſupiores ordines aſcendat.fol.135.col.1.B.Secundò facit & eiuſdē ſententiæ eſt durādus in.4. diſtinc.27. qſti.4. & Ioānes maior ſimiliter

ter in queſti.4. & antoninus in .3. parte. titu.28.cap.3.Ange.& ſylueſter in verbo Bigamia.primus nu.8. Secundus queſtione.7.& petrus ancharranus.cõſi.124. Incipit circa bigamos non promouendos.
Papa an diſpenſare poſsit cũ confeſſore, vt confeſsionẽ reuelet,fol.113.col.1. B.
Papa diſpenſat in ieiunio,& in ſtatutis apoſtolorum.fol.135.col,1. A.
Pauper in extrema neceſsitate aliena occupans,& conſumens,an ea reſtituere teneatur.fol.155.col.3. E.
Pauperes veri qui dicantur.fol.156.col.2. D.
Pauperi robuſto nil penitus habenti ſuccurrens,qui alioqui fame periret, an teneatur donare aut mutuare,fol.155.col.4. H.
Paupertatem voluntariam aſſumẽtibus, an ſit licitũ mẽdicare.fol.159.col.1. B.
Paupertatẽ ſummam, an chriſtus habuerit. fol.159.col.2. D.
Peccata commiſſa quibus homo non periclitatur,an ſint confitenda.fol.50.col.1.B.
Peccata venialia nõ comprehẽdit caput omnis vtriuſq; ſexus.fol.50.col.1. B.
Peccata mortalia ante baptiſma cõmiſſa, an ſint neceſſariò confitenda.fol.50.col.3. E.
Peccata quoties memoriæ obueniunt, an ſit neceſſario confitenda.fol.19.col.2. C.
Peccata venialia confiteri volens, an neceſſe ſit copiam à proprio curato habeat ſi velit alieno confiteri.fol.90.col.2. C.
Peccata priùs per confeſsionem dimiſſa, an per recidiuã iterũ,ſint cõfitẽda.fo.32,col.2.D
Peccata cõfeſſa abſque cordis cõtritione, an iterum confiteri debeant.fol.11.col.2. C.
Peccata quãtumuis grauia,an per pœnitẽtiã deleri poſsint.fol.35.col.3. F.
Peccata vetera,an per recidiuam redeant.fo. 28.col.3. E.
Peccati noui,an pœnam his incurret quẽ cõmiſſorum non tędet.fol.4.col.3. F.
Peccati venialis remedia.fol. 49.col.4. H.
Peccato mortali exteriori carens& nõ mẽtali,an cõfiteri teneatur.fol.77.col.4. H.
Peccator,vtrum quãprimũ poteſt,pœnitẽtiam agere tenetur.fol.16.col.3. E.
Peccator,an per pœnitentiam poſsit reſurgere,quæcunque,& qualiacunq; crimina cõmiſerit.fol.37.col.3. E.
Peccatores duplices, obſtinati & pœnitentes,fol.165.col.1. B.
Peccatorũ venialium remiſsionẽ, an in alio ſeculo quis poſsit obtinere.fol.50.col.1.A.
Peccatorum pœnitentia quorum ſit neceſſariò habenda.fol.6.col.3. F.
Peccatorum oblitorum,an ſit in genere, an in ſpecie pœnitendum.fol.9.col.1. B.
Peccatorum venialium,an ſit neceſſariò penitendum.fol.6.col.4. H.
Peccatorum contritione priùs habita, & ea per negligẽtiã ſacerdoti nõ confeſſa,an ſic decedens perpetuò à cœlo excludetur.fo. 96.col.4. H.
Peccatorum mortaliũ,an ſit in genere,an in ſpecie pęnitendum.fol.8.col.1. A.
Peccatorũ mortaliũ ante baptiſma cõmiſſorũ,an ſit neceſſariò pęnitẽdũ.fol.6.col.3.F.
Peccatorũ cõmiſſorum,an ſit generaliter,an particulariter pęnitẽdum.fol.7.col.4. G.
Peccatũ cõtra ſpiritum ſanctum, an eſt irremiſsibile.fol.36.col.3. F.
Peccatum reaſſumens,an poſsit per pœnitẽtiã iteratam ab eo releuari.fo.34.col.4.G.
Peccatũ vnũ mortale, an ſine alio à deo remitti poteſt.fol.98.col.1. A.
Peccatũ originale,an neceſſariò ſit confitendum.fol.49.col.3. E.
Peccatum originale particulare remediũ habet.Ibidem.col.3. F.
Peccatũ per diuini numinis potẽtiã,an deleri poſsit abſque peccatoris pœnitẽtia. fol. 23.col.2. C.
Peccatũ in cõfeſsione ignorãter omiſſum,an confeſſor cũ ſcit à cõfitẽte eſſe perpetratũ ei i memoriã reducere debeat.f.68.co.3. F.
Peccatum cõmitendum,an cadat ſub ſigillo confeſsionis.fol.3.col.4. H.
Pœna à deo immiſſa an ſit ſatiſfactoria. fol. 130.col.2, D.
Pœnitendi facultatem,an deus aliquãdo deneget.fol.35.col.3. F.
Pœnitẽs nolẽs acceptare pęnitẽtiã illi impoſitã,ſciẽs intẽtionẽ cõfeſſoris eſſe non aliter eũ abſoluturũ,niſi acceptata pęnĩa,an hoc caſu teneat illã acceptare.fol.100.col.1. B.C.D.
Pœnitẽs pœnitẽtiã ſibi iniũctã implẽs dum miſſa celebratur an ſatiſfacit.fo.105.col.2.C.
Pœnitẽtia iniũcta pœnitenti de ieiunando, vel eleemoſynã erogando,an ſatiſfaciat id faciẽdo in diebus alioqui debitis,vel dãdo eleemoſynã cõſtituto ĩ extrema neceſsitate,cui aliàs de iure teneatur.fo.128.col.3.E.
Pœnitentia cordis vnde originẽ ſumpſerit. fol.11.col.1. B.
Pœnitentia cordis, an formata,an informis eſſe debeat.fol.11,col.3. F.
Pœnitentia quantũuis breuiter facta à deo non repellitur.fol.12.col.4. H.
Pœnitentia,an tempus aliquod continuum deſideret.fol.14.col.3. E.

Pœnitẽtia tripliciter finitur.fol.19.col.4. H.
Pœnitentia cordis an deleantur peccata quo ad pœnam æternã,& temporalem.fol.23. col.3. F.
Pœnitentia cordis etiam ſi exceſsiua non ſit, an quidpiã de temporali pœna remittat. fol.24.col.2. C.
Pœnitentia vera triplex eſt.fol.34.col.1. B.
Pœnitentia veritate exiſtentię quando vera dicatur.Ibidem.
Pœnitentia ſolẽnis vnica eſt.Fol.34.col.3. F.
Pœnitentia interior, & exterior.folio.1. col.2. C.
Pœnitentia quid ſit.fol.1.col.3. E.
Pœnitentia an ſit virtus moralis, an theologalis.fol.2.col.1. A.
Pœnitentia tres habet partes.fo.1.col.2. D.
Pœnitentia cordis,an ſit dolor voluntarius. fol.1.col.3. E.
Pœnitentia cordis, an ſit neceſſaria de iure naturæ ſicut de iure diuino.fol.5.col.4.H.
Pœnitentia ex metu proueniens quando bona ſit,& quãdo deteſtabilis.fo 10.col.4.G
Pœnitentia vana eſt homini ſi peccata iterũ aſſumat.fol.10.col.1. A.
Pœnitentia ab alio ſacerdote, quàm ab eo á quo fuit iniuncta an cõmutari poſsit.fol. 100.col.3. F.
Pœnitentia in ſtatu gratiæ adimpleta, an liberet penitentem ab omni pœna,ſi decedat ab hoc ſeculo.fol.103.col.2. D.
Pœnitentia fructus præſentanei quando vera dicatur.fol.34.col 1. B.
Pœnitentia quæ in fine vitę agitur ſacrificiũ veſpertinum appellatur.fol.43.col.2. C.
Pœnitentia verè,& propriè ſumpta de futuris non intelligitur.fol.9.col.2. D.
Pœnitentia vana tripliciter dicitur.fol.34. col.1. B.
Pœnitẽtia vſq; ad extremum dilata quatuor rationibus eſt periculoſa.fol.43.col.2. D.
Pœnitentia quatuor modis imperfecta ſit. fol.93.col.4. G.
Pœnitentia vtrum per tertiam perſonã impleri valeat.fol.106.col.2. D.
Pœnitentia an ſit imponenda ſecundùm grauitatem commiſſorum.fol.Ibidẽ.col.1. A.
Pœnitentiam vnius peccati aliis relictis, an quis poſsit agere.fol.40.col.2. D.
Pœnitentiam vſq; ad extremum diem differre, an ſit periculoſum. fol.43.col.2. D.
Pœnitentiam iniunctam à ſacerdote, an pœnitẽs acceptare teneatur.fol.99.col.3. E.
Pœnitentiam agere vſq; ad extremũ ex propoſito differens, an de nouo peccet. fol. 43.col.3. F.
Pœnitentiæ omiſsio ſine iuſta cauſa, an inducat mortale peccatũ.fo.101.col.1. A. B.
Pœnitentiæ ſunt arbitrariæ.fol.99.col.3. E.
Potẽtia abſoluta,an poſsit Deus aliquid agere,quod de ordinata non poſsit. folio.41. col.2. C.
Prælati ſummis vigiliis ſubditorum vitia expellere tenentur.fol.32.col.4. G.
Prælatis,parẽdum eſt ex neceſsitate ſalutis. fol.48.col.1. B.
Purgatorium inhabitantes vtrum pro nobis orent.fol.164.col.3. F.

De litera. Q.

Qualitas pœnitentiæ.fol.10.col.1. A.
Quantitas pœnitentiæ.fol.12.col.2. D.

De litera. R.

Religionis eſſentia, eſt vouere caſtitatem, paupertatem,& obediẽtiã.fol.169.col.4. H.
Religioſi nec in ſacris conſtituti, nec beneficiati,an horas dicere teneantur. Ibidem.
Religioſo facta confeſsio,an valeat ſi à curato licentia data eſt vt cui vellet cõfiteatur. fol.87.col.2. C.
Religioſo pręuilegiato confeſsio facta ſine proprii curati licentia,an ſit iteranda. fol. 80.col.2. D.
Religioſorum quæ ſit facienda differentia cũ de cõfeſsione ſit ſermo.fol.87.col.2. C.
Reprobat deus aliquem dupliciter, ſimpliciter,& abſolutè.fol.168.col.2. D.

De litera. S.

Sacerdos proprius ſecundum decretalẽ omnis vtriuſq; ſexus,an ſolus parochiæ curatus dici poſsit.fol.82.col.4. H.
Sacerdos ſacerdoti confiteri,an poſsit abſq; proprii curati licentia.fol.84.col 4. H.
Sacerdos ſimplex,nec de iure,nec d'facto niſi licẽtiam aſſequutus fuerit, an abſoluere poſsit.fol.90.col.1. B.
Sacerdos in teſtem productus, an teneatur reuelare,& deponere ea, quæ ſcit ex confeſsione ſibi facta.fol.110.col.2. D.
Sacra immundis tractare,nephas eſt.fol.74. col.1. B.
Sacramentalis abſolutio,verbali confeſsione nõ præcedente ob infirmitatis oppręſsionem,an conferri poſsit.fol.98.col.4. H.
Sacramentum quid ſit.fol.93.col.1. A.
Sano,& robuſto,an ſit neceſſarium manualiter operari.fol.158.col.3. F.
Satiſfacere quis num poſsit pro vno peccato ſine

ſine ſatiſfactione aliorũ.fo.130.col 4. H.
Satiſfacere quis poteſt per opera alioqui debita ex obligatione legati, non tamen reali.fol.127.col.4. H.
Satiſfacere nunquid poſsit homo pro peccatis de pura iuſtitia, quoad pœnam tẽporalem.fol.119.col.2. D.
Satiſfacere an poſsit homo vnus pro alio. fo. 128.col.4. H.
Satiſfactio peccatorum, an in hac vita ſit neceſſariò peragenda.fol.131.col.1. B.
Satiſfactio quid.fol.131.col.2. D.
Satiſfactio, an ſit adimplenda per opera pœnalia.fol.131.col.3.E. De quo adde durandum in.4.diſtinctio.15.q.5.
Satiſfactio vtrũ vnicuiq; pro peccato ſit correſpondens.fol.130.col.3. E.
Satiſfactoria an poſsit eſſe oratio quę meritoria non ſit fol.181.col.3. F.
Scholaſticis vbi confitendum ſit. fol. 85. col 1. A.
Scolaſticus peregrinans, an ſinè proprii curati licentia alieno ſacerdoti confiteri poſſit.fol.84.col.4. G.
Secretum nudum, an ſit celandum.fol, 115. et ſecundo.col.1. A.
Seru' de bonis domini, an eleemoſynã pauperi in extrema neceſsitate exiſtenti, ſinè eius conſenſu conferræ poterit. folio. 153. col.4. G.
Solemnis pęnitẽtia quæ, & quibus imponẽda, & quid de publica ſit.fol.98.col. 4. G. &.fol.99.col.1. A. & .B.
Statuta humana per quid cognoſcẽtur, & quando obligent ad mortale peccatum. fol.140.col.1. B.
Statutum eccleſiæ an poſsit obligare ad ieiunium ſub pęna peccati mortalis.folio. 139. col.2. D.

De litera. T.

TEmpus pœnitentiæ. folio. 16. columnã. tertia. E.
Teſtator mãdans rẽ reſtitutioni obnoxiam reſtitui, negligentia heredis, vel executoris non ei nocet, vt ex hoc detineatur in purgatorio.fol.104.col 4. H.
Teſtis qui ſcit crimen omnino occultum ſuę fidei commiſſum, an interrogatus à iudice teneatur illud aperire ſub pœna periurii.fol.110.col.4.
Theologalis virtus, an habet cordis anxietatem annexam de neceſsitate.fol.3.col.2.D.
Turpis eſt pars quæ ſuo toti non conuenit. fol.143.col.4. H.

De litera. V.

VEniam peccatorum qui per ſacramentalẽ abſolutionem eſt aſſequutus, & de peccatis poſtea memoriæ occurrentibus pœnitere non vult, an ei iudicii periculũ imminet.fol.5.col.3. E.
Vendens comeſtibilia in diebus ieiunii, an peccat.fol.144.col.4. H.
Vendens venenum, arma, fucos, taxillos & alia inſtrumenta luſoria, quibus homines ad malum ſolent vti an peccet. folio. 145. col.1. B.
Viatoribus iuſtis, & peccatoribus orare conuenit.fol.164.col.4. H.
Viduæ veræ quæ dicantur.fol.158.col.3. E.
Virtus generalis dupliciter accipitur. fol.3. col.2. C.
Voluntarius dolor penitentis quẽadmodũ ſit interpretandus.fol.1.col.col.3. F.
Voluntas humana duplex.fol.2.col.2. D.
Voluntas dei multiplex eſt.fol.2.col.4. H.
Voluntas diuina, quomodo ſit regula humanæ voluntatis.fol.3.col.1. A.
Voluntatem ſuam præceptiuæ dei voluntati neceſſariò conformem homo reddere tenetur.fol.2.col.4. H.
Volũtatis ſuę arbiter conſtitutus arma lucis induere nõ poteſt niſi prius opera tenebrarũ per pœnitentiã arceat.fol.4.col.1.B.
Vxor de bonis mariti, an eleemoſynam, extra extremã neceſsitatem, poſsit ſinè eius conſenſu erogare.fol.153.col.4. G.

FINIS.

A D
P

ANDREAS DE POR TONARIIS SYNCERO LECTORI. S.

*SOLENT BONARVM AR-
tium ſtudioſi ciues, candidiſsime lector, toto molimine nullũ non
mouere lapidem, vt ciuitatem protegant, atq; conſeruent, &
quæ in ea ſerpunt vitia profligent. Quorum ego ſemper imi-
tatus veſtigia, tanto ardore Reipublicæ commodum ſitiui, in-
dieſq; ſitio, vt eum nullo aptiori remedio refrigerandum ſtatuerim, quàm litera
tis hominibus (qui Reipublicæ moderatores exiſtunt) nouis his meis characte
ribus, nouo veluti ſydere, aliquid opis adferendo. Cùm enim Galliam, Germa-
niam, Italiam, cæteraſquè innumeras regiones, tot tamq; præclaris eluceſcere
characteribus conſpicerem, mouit me (haud ſanè immerito (Hiſpaniæ noſtræ
infœlicitas, quę cum in omni ſcientiarũ genere beneuerſatos tot homines ſub im-
perio ſuo enutriant, & multitudine earum rerum, quæ exportantur facilè om-
nibus terris antecellat, præclaris characteribus prorſus deſtituta remaneret.
Quod tam inauditum facinus, ſinè competenti emendatione diutiùs tolerare
non potui, imò verò omni Hiſpaniam noſtram (ſuperis tamen fauentibus)
characterum genere cæteris imparem, aut ſaltem pari greſſu hac in arte Typo-
graphica incedentem reddere, & relictis veluti glandibus, eam tritico ad fau-
ces vſq; ſaturare. Quid euim eruditis, ne dicam hominibus, verunetiam impo-
litis, & agreſtibus ſuauiùs eſſe poteſt, quam cùm amicorum, hoc eſt librorum
ſuorum, conſuetudine vti deſiderant, eos præclaris adornatos characteribus in-
ueniant? Quorum beneficio, non ſolùm luminibus, verunetiam toto corpori in-
credibile iucunditatis, ac ſuauitatis præbetur ſolatium. Quare cum aliquot
iam annis (vt te non præterit) fidem liberarim meam, tamq; tibi acceptos elu
cubrationum mearum labores cognouerim, præſens hoc opus tibi exudendnm
(vt fidei liberatæ fautorem me exhibere) delegi: In quo non pedem tantùm, vt
aiunt, ſed & mentem, & cogitationem fixi, quod tum ad bene merendum de
quouis hominum genere, tum ad animę ſalutem, tum ad nominis mei laudem plu-
rimum momenti inter cætera habere videtur. Quandoquidem quæſtiones non
inutiles, imò perquàm neſſarię, & quotidianę de pœnitendi, & confitendi via,
in eo continentur, quę nõ tantùm à Theologis, verunetiam à Iureconſultis, Me
dicis, Philoſophis, Poëtis, Hiſtoricis, omnibus deniq;, qui ad ſummi tonãtis tri
bunal conuolare deſiderant, non modò legi, ſed & ediſci debent: Nam cùm con-
feſsio, & pœnitentia ea ſint, quæ ad bene beatèq; viuendum hominem inuitant,*

& cum ad Chriſti beneuolentiã reducunt: non viſus ſum rectiùs laborem meũ collocare poſſe, quàm in hoc Medinæ volumine, in quo de pœnitẽdi, & confitẽdi, cęteriſq; aliis materiis ratione tãta eſt orationis ſuauitas, tanta vbertas, tamq; dilucida in diſputando methodus, vt ab omnibus, quæ maximè obſcura ſunt, & implicata intelligãtur. Quamobrem (humaniſſime lector) cùm non mediocre ſit huius operis emolumẽtum (vt eo perlecto exactiùs dignoſcere poteris) te vnicè oratum velim, vt hoc ſumma cura ſummiſq; vigiliis perlegas, perlectum memoriæ inculces, inculcatum exequutioni mandes: quòd ſi à te factum animaduertero, beatam æternamq; tibi comparaſſe vitam non hæſitabo: addeſq; mihi calcar haud exiguum ad grauiora in poſterum tuum in vſum ſubeunda. Vale & meo, vt aſſoles labori gratulare. Ex ædibus noſtris typographicis, anno.

M. D. L.

A DE pœnitẽtia tra
ctat magiſter ſentẽtiarũ
diſt.14.in quarto, & do-
ctores ibidẽ. Vbi nõnul-
la p̄dicata, quæ de pñia
dicunť, proponit:in quo
etiam cum baptiſmo conueniat:in quo itidẽ
ab eodem differat, oſtẽdit. Cõueniunt qui-
dem:quia ſicut baptiſmus eſt prima tabula
poſt naufragium,ita & pœnitẽtia eſt ſecun-
da,vt tradit Hieronymus ſuper Danielem,
& habetur de pœnitẽtia diſtinct. 1.c. Secũ-
da.Eſt autẽ hęc locutio methaphorica,ex ſi-
militudine,quã baptiſmus, & pœnitẽtia cũ
tabulis nauis in mari fractę habẽt: per quas
homo nitiť ab illo naufragio liberari,quan-
doquidem homini nauiganti ſi oborta tem-
peſtate,& concutientibus fluctibus, nauis
frangitur, hoc vnicum remedium ſupereſt,
ſcilicet tabulas nauis fractę arripere,& eiſdẽ
rimari,& inniti,vt ſaluari poſsit. Qui naui-
gat, homo eſt: nauis, quam primò ingreſ-
ſus eſt,& in qua primò nauigare cœpit, ſta
tus fuit innocentiæ:& rectitudo,atque inte
gritas vitæ:in qua homo conditus fuit, fra-
cta eſt nauis quando vita hominis per ino-
B bedientiam, & præuaricationem corrupta
fuit,fluctus maris nauem concutientes, ten-
tationes ſunt vitę præſentis,quę magno im-
petu in hominem irruunt, mare autem in
quo nauigatur hic mundus eſt. Tabulæ au-
tem,quibus à procella huius pelagi homo li
berari poteſt, baptiſm⁹,& pœnitẽtia ſunt, è
quibus cùm prior ſit baptiſmus, qui ianua
aliorum ſacramẽtorum eſſe dicitur:ideo pri
ma tabula nũcupatur,pœnitẽtia autẽ ſecun
da:his enim ſacramentis nobis in peccatũ la
pſis rimãdũ eſt,ſi volum⁹ peccati periculũ,
& dãnum,quod affert,incolumes euadere.

Differũt autẽ, quia pñia poteſt fre-
quẽter cũ ſpũali fructu ite-
rari; baptiſm⁹ aũt nõ niſi ſemel ſuſcipi po-
teſt.Primũ ſatis ſignificat Chriſtus, q Petro
Matt.18. de peccatis fratri remittẽdis, ĩterrogãti: Quo
ties peccabit in me frater, & dimittam ei?
an ſepties?&c.reſpondit: Non dico tibi ſe-
pties, ſed ſeptuagies ſepties. Vbi numerus
determinatus pro indeterminato ponitur:
ac ſi dixiſſet,quoties peccauerit in te ſi pœ-
nituerit dimitte illi. Secundum etiam Pau-
lus docet ad Hebrę.6.vt colligunt cõiter do
ctores,cũ ait: Impoſsibile eſt eos, qui ſemel
illuminati ſunt, guſtauerũtq; bonũ verbũ,
& Spiritum ſanctum,ſcilicet per baptiſmũ
ſuſceperunt,ſi prolabantur,rurſus renouari C
&c. Quod de renouatione baptiſmali ſolet
intelligi.Eſt.n.ſacramẽtũ regenerationis &c.

Differũt pręterea,quia pñia duplex
eſt.ſ. interior, & exterior.
Baptiſmus autẽ vnicus eſt in exteriore ope-
re conſiſtens.De interiori pœnitentia dixit
David.Sacrificium Deo ſpũs cõtribulatus: Pſal.50.
cor cõtritũ,& hũmiliatũ Deus nõ deſpicies.
Exteriorẽ verò pœnitentiam,quam ſacerdo
tes pœnitẽtibus,& cõfeſsis iniũgunt,Chri-
ſtus nobis ſignificauit, quando curatos à ſe
leproſos miſit ad ſacerdotes:vt ſe illis p̄ſen- Luce.17.
tarent,ab eiſdem iudicandi:& eandem inſti
tuit quando ad ſacerdotes loquens dixit, Ioan.20.
quorũ remiſeritis peccata, remittenť eis &c.

Cõueniũt p̄terea, quia pñia pecca-
totibus neceſſaria eſt, ſi-
cut & baptiſm⁹ Nam Ioannis p̄dicatio à pœ
nitentia cœpit,cùm dixit: Pœnitentiam agi
te, appropinquabit enim regnũ cælorum. Matt.3.
Et Petrus etiam eandem prædicauit, vt ex
actibus conſtat, dixit enim: Pœnitentiam Act.2.
agite,& baptizeť vnuſquiſq; veſtrũ. Ex qui-
bus appet vtilitas, ſimul & neceſsitas pniæ.

Cõuenit tñ hæc particulari⁹ tracta-
re,& diſtincti⁹ procedere,
ne ęquiuocatio cõfuſionẽ,cõfuſio verò igno
rantiam pariat. Accipitur enim pœnitentia D
ad pręſens dupliciter, vno modo pro ea, quę
in corde eſt: alio verò pro ea, quæ in opere
exteriori conſiſtit. Et hæc rurſus eſt multi-
plex: quædam eſt ſacramentalis,& in abſo-
lutione conſiſtit,qua cõfeſſor pœnitentẽ,&
prius confeſſum à peccatis abſoluit. Quæ-
dã verò eſt pœnitentia ab eodem ſacerdote
iniuncta: quę iterum triplex eſt, ſcilicet ſolẽ
nis, publica,& occulta. Quędã autẽ eſt pœ-
nitẽtia voluntariè ab ipſo peccatore aſſum-
pta,& hoc eſt, quod cõiter à doctorib⁹ tradi
tum eſt, ſcilicet, tres eſſe pœnitẽtię partes pu
ta cõtritionem, cõfeſsionẽ, & ſatisfactionẽ:
cuius ſatisfactionis totidem ſimiliter partes
eſſe dicũtur, hę autẽ ſunt oratio, ieiunium,
& eleemoſyna, de quibus omnibus nõnulla
in præſenti codice tractanda ſunt: in primis
tamen de contritione, ſeu generalius de cor-
dis pœnitentia agendum eſt. Hęc autem eſt
duplex, quędam vera pœnitentia, quę ad ſa
lutem valet, & bonorum eſt: alia vero, q̃ ad
ſalutem non valet,& malorum eſt: talem ha
buit Iudas, quando doluit, ꝙ Chriſtum tra- Mat.27.
didiſſet, qui nõ ſicut debuit, pœnituit: talẽ
habuit Antiochus, de quo, cùm de cõmiſsis
ſceleribus pœniteret,& Dominum depreca

E rctur,ſcriptũ eſt: Orabat ſceleſtus dominũ,
2.Mach.9. à quo non erat miſericordiam conſequuturus. Et de Eſau ſimiliter inquit Paulus,ꝙ nõ
Ad Heb. 12. inuenit pœnitentiæ locum,etiam ſi cum lachrymis inquiſiuiſſet eam &c. Tale̾ etiam habent damnati,de quibus legitur Sapientię.5. Dicẽt intra ſe pœnitentiã agentes &c.

Eſt autem pnĩa vera, dolor voluntari⁹ de pc̃tõ ꝓpter Dei offenſam cũ emendationis propoſito in futurum. Et hoc eſt,quod ait Auguſt. pnĩam definiens in libro de pœnitentia. Pœnitentia inquid eſt,quædam dolẽtis vindicta puniẽs in ſe,quòd dolet cõmiſiſſe. Vnde & Grego. ait: Pœnitentia eſt antè acta mala deflere,&
De pœnitentia. diſt. 3. c. & pœniten. cum aliis. flẽda iterũ nõ cõmittere. Et Ambroſi⁹: Pnĩa, eſt præterita mala plãgere, & plangenda iterum non cõmittere &c. Itaq; illum dicimus pœnitere:cui diſplicent, & moleſta ſunt, q̃ fecit flagitia,quaten⁹ offenſiua Dei ſunt &c.

Sed dubitaret hic aliquis quõ poteſt eſſe,vt ſit dolor voluntarius, ſi enim dolor eſt,pœna eſt,& cruciat animũ, pœna autem non eſt, niſi inuoluntaria ſit. Quòd enim nullatenus eſt inuoluntarium, nõ cruciat,nec punit, Quòd autem pœnitentia pœna ſit, ex vocabulo ipſo patet. Pœnitentia enim pœnę tenentiam ſonat, & (vt ait Au-
F guſti.) à puniẽdo dicit̃. Reſpõdetur. Id facilè ſoluitur, ſi in homine duplicẽ affectionẽ attendamus: ſcilicet iuſti, & commodi. Per primã homo appetit quod iuſtũ, & rectum, & honeſtum eſt: per ſecundam verò quod vtile,delectabile,& cõmodum eſt. Bene igit̃ ſtat:ꝙ id,quod ſecundum affectionem commodi eſt inuoluntarium: ſit ſecundum affectionem iuſti voluntarium. Ad quod multa poſſemus afferre exempla,niſi res de ſe ſatis nota eſſet. Aut dicatur non eſſe neceſſariũ. pœnam inuolũtariam eſſe,vt cruciet, ſatis eſt id inuolũtarium eſſe,de quo ipſa pœna habetur, ſicut in propoſito inuoluntariũ eſt homini pœnitẽti ſe Deũ offendiſſe &c.

Nota tamen dolorem huiuſmodi nõ dici voluntarium in ſe,cùm ſit paſſio naturaliter conſequẽs actũ voluntatis: eſt tamẽ volũtarius cauſaliter, ſeu antecedenter: pro quanto ex libera volũtate ipſi⁹ pœnitẽtis procedit. Peccator enim conſiderans ſe Deum perperam offendiſſe, dignumq; eſſe, qui pro peccato puniatur: volũtatem elicit, qua vult in ſe punire, quòd cõmiſit: inde voluntariè elicit actum deteſtationis, quo diſplicet ſibi cõmiſſum: hũc ſequitur naturaliter triſtitia de cõmiſſo, deinde triſtitiam ſentiẽs, eam volũtariè acceptat, & ſuſtinet: inde facilè patet G
quo pacto dolor de cõmiſſis volũtari⁹ ſit &c.

De cordis ergo pnĩa nõnullas cõuenit quęſtiones tractare in quib⁹ viros doctos cõſtat contraria ſenſiſſe, & vt à facilioribus incipiamus, de qualitate pnĩæ cordis libuit tractatum inchoare.

Quæſtio prima.

SOlet de huiuſmodi pœnitentia quęri, an ſit virtus, & qualis virtus. Et arguit̃ primò contra id, quod ſupponitur, ꝙ. ſ. homo poſſit de commiſſis pœnitere. Cõtra quod arguitur: quia ſi pnĩa eſt dolor de peccatis cõmiſſis, neceſſe eſt ꝙ ꝓcedat ex actu volũtaris, quo homo vult ſe nõ peccaſſe, aut nõ vult ſe peccaſſe: cũ ſecundũ Auguſtinũ triſtitia ſit de his, q̃ nobis nolẽtibus accidũt: hoĩem autẽ nõ peccaſſe, ſi ita eſt ꝙ peccauit, eſt iam impoſſibile: quod autẽ impoſſibile eſt, homo id ſciens velle non poteſt: non enĩ efficaciter volum⁹ niſi q̃ poſſibilia eſſe putam⁹: vnde homo efficaciter volens aliquid obtinere: quãprimũ ſcit illud eſſe ſibi impoſſibile: ceſſat à volitione efficaci eiuſdem: vt experientia docet. H

Secundò, demus ꝙ ſit hoĩ poſſibile velle ſe nõ peccaſſe: q̃uis factũ ſit iam impoſſibile, attñ talis volũtas nõ videt̃ licita: ſed illicita, & deordinata: eò ꝙ recedit à ſua regula. Quãdoquidẽ humana volũtas in actionibus ſuis debet diuinã volũtatem pro regula tenere, & ſe illi per oĩa conformare: Dei autẽ volũtas nõ eſt, vt non pręceſſerit, quod actu p̃ceſſit: eſt enim illud impoſſibile etiã ipſi Deo. De quo Ariſ. in Ethi. Hoc ſolo priuatur Deus, ingenita facere, q̃ genita ſunt. Et Hiero. virginitatẽ ſemel amiſſam reparari nõ poſſe affirmat &c. Quòd autẽ Deus, id quod impoſſibile eſt, non velit, nec velle poſſit, hinc patet. Quia tãtũ poteſt, quantũ vult. Omnia enim q̃cunq; voluit, fecit. Si enim poſſet velle aliquid, quod facere Pſal. 113.
non poſſet: eius voluntas caſſaretur, & ex hac parte finita redderetur, & impotens.

Tertiò admiſſo, ꝙ pñia cordis poſſibilis ſit hoĩ, & eidẽ licita: nõ tamen videtur virtus eſſe: quia virtus omnis eſt per ſe, & ſecũdum ſe expetibilis: pœnitentia autem nõ eſt huiuſmodi: quia illud nõ eſt per ſe, & ſecundũ ſe expetibile, quod ſinè peccato haberi non poteſt: pœnitentia

autem

A autem cordis ſinẽ peccato ſaltem prçuio haberi non poteſt, vt conſtat.

Deinde ſi pœnitẽtia eſſet virtus, illa fuiſſet in Chriſto, qui plen⁹ donis, & virtutib⁹ fuit, in Chriſto autẽ nũq̃ fuit pœnitẽtia, qui peccatũ nõ fecit, nec inuẽtus eſt dolus in ore eius. Iſa.53. Prçterea virtus eſt habitus electiuus, & per conſequens eſt de obiecto cadente ſub electione: pœnitentia autem non habetur de eo, quod ſub electione cadit: cùm ſit de eo, quod impoſsibile eſt nõ fuiſſe. ſ. de hoc, quod eſt nos peccaſſe, quod nobis impoſsibile eſt nõ feciſſe, vt patet ex dictis: electio autem non niſi de poſsibilibus eſt, quç in noſtra ſita ſunt volũtate.

Quartò eſto pñia ſit virtus, vel ergo eſt cõis, vel particularis: & videt̃ q̃ ſit cõis, & non particularis, quia dolere de peccato commiſſo, cõmune eſt omni virtuti: omnis enim virtus inclinat ad amorem boni ſui, & ad odium mali ſibi oppoſiti: & ſi tale malum contingat, inclinat ad diſplicentiam, & dolorem de eodem, non igitur virtus particularis eſt, ſed generalis.

Quintò, quia ſi pœnitẽtia cordis virtus eſſet, aut igitur moralis, aut theologalis, quorum neutrũ videt̃, theologalis enim nõ eſt, cùm nec charitas ſit, nec fides, nec ſpes: moralis etiã nõ eſt, cùm nec B ad prudentiam, nec ad tẽperantiã, nec iuſtitiã, nec ad fortitudinẽ reducat̃, quãdoquidẽ huiuſmodi morales virtutes viris bonis, & iuſtis cõpetunt, ſeu competere poſſunt, pœnitentia autem non niſi peccatoribus &c.

Reſpondeo. His non obſtãtibus tenẽdum eſt pñiam cordis, ſi habitus ſit, virtutẽ eſſe: ille em̃ habitus virtus eſt, cuius actus eſt bonus, & laudabilis: talis eſt actus pñiæ. Probat̃ hoc, primò; quia actus human⁹, qui poteſt ex electione, & deliberatione fieri, qui etiam cadit ſuper materiam ipſi actui conuenientem, & propter bonum finem cum honeſtis circunſtantiis, eſt bonus, & laudabilis: ſed talis eſt act⁹ pœnitendi: quia habetur ex electione, & deliberatione, qua peccator deliberat, & cõcludit eſſe de cõmiſsis pœnitendum, & cadit ſuper materiam ſibi conuenientem, puta ſuper peccatum cõmiſſum, quod quidẽ odio, & deteſtationi cõuenit. Sicut enim bonum amabile eſt, ita malũ eſt deteſtabile, & odibile: elicitur etiam huiuſmodi actus pœnitentiæ propter Deum, vt ſuppono, cum bonis circunſtãtiis alios bonos fines reſpicientibus, puta, vt ſcilicet peccator Deo ſatisfaciat: & ab eodem veniã obtineat: igitur erit C vndiq; actus bonus.

Secundò actus pœnitendi, & pñia ipſa tenet mediocritatem inter duo extrema vitioſa, igiť eſt virt⁹ ex doctrina Ariſto. & cõmuni. Antecedẽs patet, quia hominem gaudere de omnib⁹ operib⁹ à ſe factis tam de bonis, q̃ de malis extremũ vitioſum eſt, dolere etiam de omnibus operibus à ſe factis, tam de malis, q̃ de bonis extremum eſt etiam vitioſum. Inter hæc autẽ mediat dolere de malis tantùm à ſe cõmiſsis eo modo, quo dolendum eſt, & hoc eſt pœnitere, igitur pœnitentia eſt virtus.

Tertiò quòd Deus in lege ſua iubet, & ab hoĩbus exigit bonũ eſt, & laudabile, quod ſi fiat, quẽadmodũ fieri debet, ipſi Deo gratũ, & acceptũ eſt, cui nil niſi bonum gratũ eſſe poteſt: ſed ipſe Deus frequenter in lege ſua tam veteri, q̃ noua iubet, & exigit pœnitentiam, quod certũ eſſe ſuppono, igitur non ſolùm erit bonũ & laudabile pœnitere, ſed & apud Deum erit valde meritorium &c.

Nec obſtat quod habetur Eccľ. 30. Triſtitiã lõgè expelle à te, & ſubdiť cauſa, multos em̃ occidit triſtitia, & non eſt vtilitas in illa. Et hoc idẽ exp̃ſſè dicit Ariſto. D 7. Ethi. & 10. Nã Eccleſiaſticus loquit̃ de triſtitia ſeculi, quç de rebus aliis mundanis haberi ſolet, nõ de ea, q̃ de peccatis eſt. Ariſto. autẽ loquitur de dolore, qui ſolet eſſe exceſſiuus, quo quidẽ moderatè vtendum eſt ad finem, ad quẽ aſſumitur, nõ autem de diſplicentia de peccatis commiſsis &c.

Ad rationes autẽ ſuperi⁹ in oppoſitũ factas, dicẽdũ. Ad primũ, In quo id q̃ritur, an. ſ. humana volũtas poſsit velle aliquid impoſsibile ſibi ſcitũ eſſe tale, diſtinguendũ breuiter eſt de voluntate. Quia eſt volũtas deſiderii, & eſt voluntas efficax ipſum deſideratũ obtinẽdi. De volũtate deſiderii, aut ſimplicis appetit⁹, nõ dubitat̃, quin poſsit de impoſsibili haberi: voluntas enim impoſsibilium eſt, vt ait Ariſt. Sic enim dicitur, angelus malus impoſsibile appetiuiſſe, quãdo cupiuit Deo ęqualis eſſe, & eidẽ aſsimilari: ſic etiam dãnati in inferno exiſtentes deſiderant mori, ſcientes id ipſis de lege impoſsibile eſſe, de quibus ſcriptũ eſt. Iſa.14. Deſiderabũt mori, & mors fugiet ab eis. Sic etiã cęci deſiderant videre, cũ ſciant id illis p naturã impoſsibile eſſe. De volũtate tñ efficaci (qua. ſ. quis de mediis inquirit, & ea eligit, & opere exequit̃ ad finẽ obti-

 nendi,

E nendi, quod cupit) verum eſt quòd haberi nō poteſt de impoſsibile cognito, q̄nquidē electio nō niſi poſsibiliū eſt, ex eodē Ariſt.

Verùm dubitarei, qualis ſit illa nolitio, qua quis nollet ſe peccaſſe, cū id ſciat ſibi eſſe impoſsibile, an abſoluta, an cōditionata? Et dixerūt aliq̄ q̄ nō poteſt cōditionata eſſe: quia nemo poteſt velle aliquid ſub aliqua cōditione q̄n ſcit illā conditionē nō exiſtere, & hmōi cōditionales. ſ. vellē aliqd ſub tali vel tali cōditiōe: aut nollē aliqd ſub tali cōditione, nō importāt actū volūtatis, quādo ſcitur cōditiones nō ſubſiſtere. Secꝰ ſi credit̄, vel ſaltē dubitat̄ eas ſubſiſtere, vt ſi credā, vel ſaltem dubitē Petrum eſſe pauperem, poſſum actū volūtatis habere quo velim dare Petro eleemoſynā ſi ſit pauper. Attñ q̄primū ſciuero Petrū nō eſſe pauperē, ceſſat in me talis volitio, & adhuc manet hęc conditionalis vera, vellē date Petro eleemoſynā ſi eſſet paup, & ita cōditionalis eſt vera ſine actu voluntatis. Id videtur poſſe confirmari: quia hæc conditionalis eſt vera in eodē caſu, ego darem Petro eleemoſynā ſi eſſet pauper, cū quo ſtat q̄ nō dem, ego legerē ſi mihi daret̄ aliqd, cū quo ſtat q̄ non legā: ita igitur ſtat q̄ ego vellem aliquid facere ſi mihi aliqd daret̄, & tñ q̄ illud nō velim:

F ſicut em̄ q daret nō dat, qui legeret nō legit, ita qui vellet nō vult: ac p̄inde hmōi conditionales nō dicūt aliquē actū poſitiuū volūtatis, maximè q̄n ſcitur cōditiones nō ſubſiſtere, & ita illa nolitio, q̄ nollet qs ſe peccaſſe, nō poteſt eſſe cōditionalis, quia maximè ſub cōditione poſsibilitatis. ſ. ſi fieri poſſet ſe nō peccaſſe, ſed cōſtar in caſu cōditionem illā nō poſſe ſubſiſtere, ideo illa cōditionalis nullū actū pōit ī volūtate. & p cōſequēs ſi actꝰ volūtatis eſt, oportet ſit nolitio abſoluta.

Sed hęc poſitio nō videt̄ vera, qa ſi cōditionalis hmōi nō ponit actū volūtatis, q̄n ſcit cōditionē nō ſubſiſtere, etiā nō poneret actū volūtatis q̄n dubitat̄, ſeu credit̄ poſſe ſubſiſtere: patet ex ratiōe ſuprà facta, q̄ dicebat̄ diuerſum qd eſſe, legerē, & lego: darē, & do: vellē, & volo: p qdꝰ ęquè, pbaret̄ nullū actū volūtatis haberi p illas conditionales ſubſiſtēte cōditione ſicut ea nō ſubſiſtēte, vt cōſtat. Deinde ſequit̄ q̄ Chriſtus nō fuit triſtatus de morte, quia v̄ triſtitia ſe quēte nolitionē mortis abſolutā, & hoc nō: quia abſolutè voluit mori, vel cōditionatā: & ſi ſic, habeo intētū q̄ cōditionalis illa ponit actū volūtatis, nā ſine actu volūtatis non poteſt triſtitia in aliquo cauſari, actū aūt cō-

ditionalē cauſatiuū triſtitię videt̄ Chriſtꝰ ſignificaſſe q̄n dixit: P̄r ſi poſsibile eſt, trāſeat à me calix hic, cū tñ ſciret cōditionē nō ſubſiſtere. Deniq; poſſe dari actꝰ volūtatis cōditionales vbi ſcit̄ cōditionē nō ſubſiſtete imò nec ſubſiſtere poſſe, apparet ſi tribꝰ hoibus p̄ponat̄ aliqua cōditio impoſsibilis, puta ſi vobis daret̄ur alę naturales, aut ſi cōuerteremini in aues volantes, & quæratur ſub eadem cōditione, quo vnuſquiſq; eorū ire eligeret, Romā. ſ. Hieruſalē, aut inſulas, vnus diceret ego ſi auis eſſem inſulas irē, alter diceret ego ſi auis eſſem in Hieruſalem me conferrem, alter verò diceret ego ſi auis eſſem: nec huc, nec illuc abirē: ſed in patria propria permanere. Re vera hi homines ſciētes conditionē eſſe impoſsibilē, diuerſos habēt affectus p quos nō volūt abſolutè ea, qui bus afficiūtur: ſed ea vellent efficaciter ſi ſtaret cōditio, ac p̄inde huiuſmodi velleitates actum important voluntatis, de his tñ alibi latius. G Luc.

Ad propoſitū igit̄ redeūdo videt̄, q̄ peccator poteſt actu abſoluto deſiderit velle ſe nō peccaſſe abſq; vlla cōditione, aut abſolutè nolle ſe peccaſſe, poteſt etiam hoc ipſum velle ſub cōditione aliqua, etiā ſi ſciat cōditionis nō ſubſiſtētiam, ſeu impoſsibilitatē. Quæ autē nolitio eſt quæ triſtitiam cauſare ſufficit, abſoluta, ſcilicet an conditionata, crederem id de abſoluta, non tamen de ſola conditionata verificari, vt alibi deduximus, cùm de triſtitia Chriſti ageremus. H

Ad ſecundum, in quo arguebat̄ actū pn̄iæ illicitū, & deordinatū eſſe, quia diſſonat à diuina volūtate, dicēdū, ad id, quod ratio ſupponit. ſ. teneri nos voluntatē noſtram diuinæ voluntati cōformare, id nō eſſe vniuerſaliter verū, cùm enim multiplex dicatur eſſe Dei voluntas, permiſsiua, p̄ræceptiua: & cōplacentiæ, ſoli præceptiuę tenemur de neceſsitate noſtram voluntatem conformare, in aliis & ſi à diuina voluntate diſcrepemus, non erit illicitum, imò ſępe accidit eſſe bonū. Sic enim ait Auguſtinus: Aliquādo bonus filius vult patrem ſuum viuere, quem tñ Deus vult mori. Abraham etiam voluntatē habuit immolandi filium ſuum, cuius tamen oppoſitum Deus voluit. Et ſi videamus domum proximi comburi, ſcientes id fieri non poſſe, niſi Deo volente, poſſumꝰ tamen licitè, imò meritoriè occurrere, & domus combuſtionem, ſi poſſumꝰ, impedire. Teneur itaq; nos diuinę voluntati conformare, non volendo id quod Deus vult, ſed volendo id, quod Deus Gene. 22.

vult

A vult nos velle, ac proinde cùm Deus velit ꝙ de cõmiſsis doleamus, & id à nobis exigit, dolendo de cõmiſsis, nos ſuæ voluntati conformamus. Eſt etiam diuina voluntas regula humanæ voluntatis, non quidem qualiſcũq; Dei volũtas, ſed volũtas q̃ vult nos aliq̃ velle, aut nolle, quę qdẽ Dei volũtas nobis intimatur tam in lege naturali, q̃ in lege diuina ſcripta, interdũ etiam per ſpecialem reuelationem. An autẽ Deus velit, aut velle poſſit, pręteritum non fuiſſe, vel aliud impoſſibile, idq; voluntate abſoluta, aut conditionata, alterius eſt negocij.

Ad tertium, quo arguebaĩ pñiam non eſſe virtutẽ, dicendũ, ad primũ, ꝙ omnis virtus eſt ſecundum ſe expetibilis in eo in quo eſt virt⁹, act⁹ etiã virtutis eſt ſecundum ſe expetibilis in eo, in quo eſt talis, ideo & pœnitere ĩ eo, in quo eſt actus virtutis, eſt ſcd'm ſe expetibilis ob ſui bonitatem, & honeſtatem etiam ſi inde nõ eſſet alia vtilitas euentura. Et quando arguitur, illud non eſt ſecundum ſe expetibile, quod nõ poteſt ſinè peccato haberi, verum eſt ſi haberi nõ poteſt ſinè peccato cõcomitãte, vel ſinè peccato cõmittẽdo: ſec⁹ ſi haberi nõ poteſt ſinè peccato iam cõmiſſo, cuius exemplũ eſt clarũ de actu iuſtitiæ punitiuę,
B qui cùm actus virtutis ſit: ſinè peccato tñ ab eo, qui punitur cõmiſſo exerceri nõ poteſt.

Ad ſecundum dicẽdũ, falſum eſſe ꝙ Chriſtus habuit oẽs virtutes ſaltẽ in ſpeciali, nã fide de credẽdis, vt cõmuniter diciĩ, nõ habuit, cũ oĩa clarè in verbo videret: iuſtitiã cõmutatiuã, aut vſum eius nõ habuit, qui nulla bona tẽporalia habuit, quę cõmutare valeret: nec iuſtas negotiationes, ſiue cõtractus exercuit, caſtitatẽ item cõiugalẽ, aut vidualẽ non habuit, qui ſemper virgo permanſit, nec bellicã fortitudinem, qui nec arma vnq̃ ſumpſit, nec ar-
Iſa. 53. mis, aut vi inuadẽtibus reſtitit: ſed tãq̃ ouis, quæ non aperuit os ſuum ad occiſionem eſt ductus: ideo non mirum ſi pœnitentiam nõ habuerit, qui nil admiſit, de quo ſibi dolendũ foret: habuit tamen virtutes omnes in genere, ſeu principiatiuè, cùm ſummũ habuerit amorem honeſti.

Ad tertium dicẽdũ, ꝙ licet non ſit in poteſtate peccatoris ꝙ nõ peccauerit poſt a ſe cõmiſſum peccatũ, eſt tñ in eius poteſtate pœnitere cõmiſſi, & hoc, qd' eſt pœnitere, eligibile eſt cõformiter ad rectã rationẽ deliberãtẽ, an conueniat pœnitere, & cõcludẽtẽ ꝙ ſic, nec tñ ita pœnitet, vt det operã ꝙ nõ peccauerit. Hoc C enim imprudentiæ eſſet non diſcretionis: ſed pœnitet dolendo, & deteſtãdo quod malè perpetrauit, & quãuis hoc, quod eſt hominem non peccaſſe non ſit eligibile, quia impoſsibile: de cõmiſſo tamen peccato pœnitere eligibile eſt ſicut & poſsibile: & medium quoddam eſt ad finem ſatisfaciendi Deo, & eum placandi, & ex conſequẽti veniam ab ipſo Deo offenſo impetrandi &c.

Ad quartum, quo q̃rebaĩ, an pœnitẽtia ſit virt⁹ gñalis, an ſpecialis dicẽdum, ꝙ poteſt generalis virtus dici dupliciter, vno modo quod nõ ſit dabilis habitus proprius ad dolendũ de cõmiſsis inclinans: ſed dantur habitus aliarũ virtutum, quibus peccata cõtrariantur, per quos habitus homo inclinatur ad odiendum omnia peccata commiſſa cuiuſcunque generis ſint. Et hoc videtur falſum: quia ſicut dabilis eſt habit⁹ vnus generaliter inclinans ad amorem honeſti in communi, ita eſt dabilis habitus vnus inclinans indiſtinctè ad odiendum inhoneſtũ, & vitiũ, quodcunq; illud ſit: ita ſimiliter poteſt dari vnus habitus, qui ſimiliter indiſtinctè inclinet ad odiendum omne vitium ab homine commiſſum, quodcunque illud ſit, & ita dabilis D eſt pœnitẽtia virtus generalis, tam ex parte obiecti, quàm ex parte inclinationis habit⁹. Secundo modo poteſt intelligi quòd pœnitentia ſit virtus generalis, & non ſpecialis: quia de commiſsis dolere, commune eſt omnibus virtutib⁹, quia omnes virtutes inclinant ad dolẽdum de commiſsis, vnaquęque ſcilicet de peccato commiſſo ſibi contrario, & hoc verum eſt. Cũ hoc tamen ſtat, ꝙ pœnitẽtia in ſe virtus propria ſit, à cęteris diſtincta, habens aliqd ſibi peculiare, & proprium quia ſcilicet eſt deteſtatio peccati, vt expiabile eſt, & remiſsibile per actũ pœnitentis, vt dicit doctor ſanctus, & in hoc non communicat cum aliis virtutibus &c.

Ad quintum, quo q̃rebaĩ, an pœnitẽtia ſit virt⁹ theologalis, an moralis, dicẽdũ, ꝙ theologalis nõ eſt, tũ quia nõ habet Deum pro obiecto primario, licet habeat eũ pro obiecto finali, ad hoc em̃ pœnitet peccator, vt Deo recõciliciĩ, tum etiam, quia virtutes theologales nõ neceſſario habent paſsionem, ſeu cordis anxietatem annexam, qualem habet cordis pœnitentia, tum deniq; quia virtutes theologales communes ſunt peccatoribus, & innocentibus, q̃n quidem fuerũt in virgine gl'ioſa, pœ

E nitētia autē nō niſi peccatoribus conuenit.

Secundò videtur q pnīa non ſit virtus moralis, de his ſaltem quas cōiter philoſophi tradiderūt: tū quia virtutes morales de quib' philoſophi, non prçſupponunt cognitionem ſupernaturalē, quę rationē naturalem excedat: ſed habentur, & fiunt conformiter ad prudentiam, & rationem, quę naturaliter haberi poteſt, vt patet diſcurrendo per eas: pœnitētia autem præſupponit cognitionē, quę rationē naturalem excedit, ex quo fidem reuelatam prçſupponit. ſ. q Deus per noſtra peccata offenſus non placaī, nec peccata remittit, niſi mediante actu pœnitendi, quod per fidem potius q̄ per naturalē rationem cognoſcimus, vnde pœnitere, eſt peccata cōmiſſa deteſtari, ad ſatisfaciēdū Deo offenſo, & veniā cōſequendū. Tum deniq;, quia virtutes morales cōmuniter aſsignatę, cōmunes ſunt peccatoribus, & innocētibus, vt conſtat: pœnitentia autē non niſi peccatoribus cōuenit, non igitur eſt moralis virtus pœnitentia cordis, de qua loquimur, niſi moralis virt' dicatur ea, quæ ex more, & cōſuetudine acquiritur, nā ſic moralis eſſet dicenda, & ſi nō de his, quę cōmuniter aſsignātur. Quòd ſi velis pœ-

F nitētiam ad aliquā virtutē ex notis reducere, id facilè poteris, ſi obiectū ipſius pœnitētiæ attendas ſimul, & finem, quē pœnitens principaliter intēdit, ex parte qdē obiecti, quod homo deteſtatur, & odit ad illā virtutē pertinet, cui cōtrariaī ipſum peccatū, de quo pœnitet homo. Nō obſtante, q ſint habitus realiter differentes, ex parte etiā finis ad illā reducitur virtutē, quę ad illū finē directè inclinat, vt ſi homo de peccatis cōmiſsis doleat, intēdēs principaliter in ſe punire qd' male fecit, ad iuſtitiā pertinet: ſi verò principaliter intēdat Deo recōciliari, ad amicitiā, ſeu Dei charitatē videtur reduci: ſi autē principaliter intēdat veniā peccatorū impetrare, ad charitatē ſui, ſeu eleemoſynā, aut miſericordiā reduci videī, quā non ſolū proximis, ſed nobis ipſis debemus impēdere, put ſcri- Eccleſi.30.

ptū eſt. Miſerere animę tuę placēs Deo &c. Pro his facit quòd Ambroſius ait, affectus tu' (iquit) operi tuo nomē imponit. Hęc igitur q̄ facilia ſunt reſcīdētes, ad alia trāſeam'.

Quæſtio.2.

VLterius de neceſſitate pœnitēdi ſolet ſimiliter quęri, an ſit neceſſaria pnīa cordis ad remiſsionē peccatorū, & dixerūt aliq q non, ſed ſatis eſt, ſi peccator veterē vitā in meliorē cōmutet: nam Chriſtus nouā vitā videī à peccatoribus exigere, vt eis ſua cōdonet delicta. Vnde ad Galatas.5.&.6. ait Paulus: In Chriſto eñ Ieſu, nec circūciſio aliqd valet, nec ꝑputium: ſed noua creatura. Paulus etiā qñ ad Chriſtū cōuerſus eſt, nec pœnituiſſe legitur, nec Chriſtum illi huiuſmodi pœnitentiam ab eodē exegiſſe videī, etiam ſi Chriſtum interrogauit dicens: Domine quid me vis facere? De quo Actuum.9. Præterea idem probant ex pſalmo.31. Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam, & tu remiſiſti. Vnde apparet ſufficere peccatori propoſitum confitendi, & ſi de commiſsis non doleat. G

Item tertiò ad ſalutē ſufficit hoī mandata Dei cuſtodire, iuxta verbū Chriſti. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Matth.19.
Cùm tamen in diuinis mandatis, ſcilicet decalogi, de quibus Chriſtus loquebaī, nulla de pœnitentia cordis fiat mentio.

Item quartò ſufficit dilectio Dei ad habēdū grām eius, & ex cōſequēti ad obtinendum peccatorum remiſsionē iuxta illud Chriſti, qui diligit me, diligetur à pa Ioan.14.
tre meo, & ad eum veniemus &c. H

Item quintò ſufficit hoī ad ſalutē ſi fidem veram habeat, vt paſsim docet Paulus ad Rom. & ad Galat. dicēs: Per fidē nos eſſe iuſtificatos, ſimul & ſaluos, nec hoīem ſaluari per legem factorū: ſed per legem fidei. Vnde & pſal.24. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo.

Item ſextò facit q ait Ambroſius, & habeī in textu magiſtri. diſt.14. quarti. Vera pœnitētia hæc eſt, ceſſare à peccatis, & in nouitate vitæ ambulare, vnde & Paulus ad Roma. 6. docet nos ita à peccatis debere cum Chriſto reſurgere: vt ſcilicet in nouitate vitæ ambulemus, ac proinde videtur excludi neceſsitas dolendi de peccatis cōmiſsis. His nonnulli hæretici ſuam ſententiam probatam eſſe putant.

Verùm his nō obſtātib' tenēda eſt oppoſita ſnīa tanq̄ catholica, q ſcilicet neceſſaria eſt peccatori, ſaltē de lege ordinata, cordis pœnitētia, vt remiſsionem peccatorum conſequatur. Non enim legitur Deus ſalutem, & veniam peccatoribus promiſiſſe, niſi pœnitentibus, & contritis. Dixit enim per Iohelem. 2. Conuertimini ad me in ieiunio, fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra: & additur ibidem.

Conuerti-

A Cőuertimini ad Dominũ Deum veſtrum; quia benignus, & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitia. Vnde patet Dominum non fore præſtabilem ſuper malitia hominum, niſi corde de peccatis doleant. Ezechi. etiam.18.dicitur: Si impius egerit pœnitentiam ab oĩbus peccatis ſuis, vita viuet, & nõ morietur: & poſtea. Conuertimini igitur, & agite pœnitentiam. Per Iſaiam etiam dixit: 56. Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum contritum corde, & trementem ſermones meos? vbi vtrumque ſignificat eſſe neceſſarium, ſcilicet de commiſsis dolere, & præcepta Dei cuſtodire, clarius quod dixerat per Ezechielem, vbi ſuprà.

Idem etiã patet ex nouo teſtamento; nã Ioãnis pdicatio à pnĩa cœpit, dicebat enim, agite pœnitentiam. (Math.3.) Chriſtus etiam eiuſdem pœnitentiæ neceſsitatem ſatis docuit, & prædicauit, dixit enim: (Luce.5.) Nõ veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. (Luce.13.) Et alibi. Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis. (Math.18.) Et iterũ. Si peccauerit in te frater tuus, dimitte illi, ſi ſepties peccauerit, & pœnituerit, dimitte illi &c.

B Poſtremò idẽ patet ex doctrina Apoſtolorũ, ait eñ Petrus actuũ.3. Pœnitemini ergo, & cõuertimini, vt deleãtur peccata veſtra. Et Paul⁹ ad Ro.2. cõmendans pacientiam Dei peccatores impœnitentes arguit, dicens. Ignoras quia benignitas Dei ad pœnitẽtiam te adducit? ſecundum duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die Domini. Ioãnes etiam Apocalyp.2. ad angelum Epheſinum dicens. Memor eſto vnde excideris, & age pœnitentiam, & priora opera fac. Vbi rurſus docemur, non ſatis eſſe bene operari, niſi de commiſsis doleamus. Rurſus de muliere Iezabel, quo nomine nonnulli hæreticos intelligunt, dicitur ibidem. Dedi illi tempus vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere, & ſequitur. Ecce ego mittam eam in luctum, & qui mœchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, niſi pœnitentiam ab operibus ſuis egerint. Quibus omnibus, & innumeris aliis ſcripturæ ſacræ teſtimoniis edocemur, non poſſe peccatores veniam cõſequi peccatorum, niſi pœniteant de commiſsis, nec ſatis eſſe veterem vitam in meliorem commutare, vnde & Auguſtini decretum apertum eſt, & canonizatum. Omnis qui ſuæ voluntatis arbiter cõſtitutus eſt, nouam vitam inchoare non poteſt, niſi pœniteat eum veteris vitæ. In re tamen tam probata ſuperuacaneum videtur ſanctorum teſtimonia afferre &c. C (De cõſec. diſtinct.4.)

Ad rationes, pro priore ſentẽtia ſuprà citatas reſpondeo. Ad primũ dicẽdũ ꝙ in illis locis Paulus non intendit excludere neceſsitatem pœnitẽdi de commiſsis: ſed potius Iudæorum errorem explodere, qui adeo operibus legis fidebant, vt per ea ſe ſufficienter ſalutem aſſequuturos eſſe putarẽt: cùm Deus veterem legem aboleuit, & noua data, nouam exigit ab hominibus vitam, quam tamen nemo inchoare poteſt, niſi pœniteat eũ veteris vitæ, vt patet ex decreto Auguſtini ſuprà citato. Quòd etiã de Pauli conuerſione citatum eſt, nil illis ſuffragatur, nullo enim modo veriſimile eſt Paulum in ſe omiſiſſe, quod aliis peccatoribus neceſſarium eſſe docebat, cùm ſciret, & fateretur ſe peccatorem fuiſſe, docuit autem eſſe hominibus neceſſariam pœnitentiam, vt patet. Igitur, eſto expreſſè non legatur, credendum eſt eum pœnituiſſe.

Ad ſecundũ ex pſalmo allegatũ. Dixi cõfitebor, dicendũ, ꝙ potius eſt cõtra arguentes, ſi enim peccator debet confiteri, ſaltem Domino, ſua peccata ipſamet cõfeſsio Domino facienda præſupponit cor- D dis pœnitentiam, nil enim valet apud Deũ confeſsio, niſi ex corde contrito procedat, & ꝙ id ſit ad mentem ipſiuſmet dicendum, cõſtat ex pſalmo.50. Miſerere mei Deus &c. vbi docet quid ſit ſacrificium Deo acceptũ, dicens: Spiritus contribulatus cor contritum Deus acceptat. Conſtat etiam ex alio Iſaiæ pſal. vbi dicit. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et ex aliis multis: non igitur intẽdit Dauid excludere neceſsitatem pœnitendi.

Ad tertiũ, quartũ, & quintũ dicendũ, nil pro illis facere: nam ſi per hoc excludunt neceſsitatem pœnitẽdi: quia ſcilicet ſufficit mandata ſeruare, eodem modo deberent excludere neceſsitatem credendi: nam per eos ad vitam ſufficit ſeruare mandata in quib⁹ de fide nulla fit mẽtio, & ecõtra ſi ſufficit fides, non igitur eſſet neceſſarium mandata ſeruare, nec vlla opera facere: & iterũ ſi ſola dilectio ſufficeret, & inde vt dicunt, excludatur neceſsitas pœnitendi, pari forma excluderetur neceſsitas fidei, & mandatorum obſeruantiæ. Dico igitur, ꝙ non ſolùm neceſſarium eſt mandata ſeruare, quo ad ea, q̃ expreſſè ſonant: ſed vltra neceſſaria eſt fides credendorũ, neceſſaria etiã ſunt aliqua ſacramenta, neceſſaria etiam eſt

E cordis pœnitentia,& multa alia etiam ſi de
illis expreſſa in decalogo mentio non fiat:
nam ad illorum omnium neceſsitatem aſſe-
rendum,ſufficit per alia ſcripturæ teſtimo-
nia doceamur. Adde ꝙ virtualiter in præce-
ptis decalogi continetur Dei dilectio, quę ſi
vera ſit,includit propoſitum ſeruandi quic-
quid Deus iubet, & reddēdi quicquid Deus
à nobis exigit·in eo enim, quo præcipit, vt
Deum colamus, & timeamus:tacitè præci-
pitur nobis,vt eum reuereamur, eidem obe-
diamus, & obtemperemus, & ita cùm ipſe à
nobis exigit hęc omnia,quæ dicta ſunt,ſimi
liter,& pœnitentiam de commiſsis,ſequitur
peccatorem non plenè diuina mandata de-
calogi adimpleat,niſi de commiſsis doleat.

Ad ſextū,qd' ex Ambroſio, & Paulo ci
tatū eſt:reſpōdeo,ꝙ nec Paulus nec
Ambroſius excludūt neceſsitatē pœnitēdi
de commiſsis, id patet, cùm ipſemet Am-
broſius definiens pœnitentiam, quam ad
remiſsionem peccatorum neceſſariam eſſe
dicit,ait quòd eſt pręterita mala plāgere, &
plangenda iterum non committere, vbi ſa-
tis docet non ſatis eſſe à peccatis poſtmo-
dum abſtinere:ſed de commiſsis etiam eſſe
dolendum. Quando igitur ait: vera pœni-
tentia eſt à peccatis ceſſare,ſignificat veram
F non eſſe pœnitentiam, ſi homo de commiſ
ſis doleat, niſi à peccatis abſtinere firmiter
proponat,quod longè aliud eſt quàm dice-
re, ꝙ ad veram pœnitentiam ſufficit ceſſare
à peccatis. Quod aūt non ſatis ſit à peccatis
cōmittēdis ceſſare mādata cuſtodiendo, ſed
etiam opus ſit de commiſsis dolere,ex dictis
apertum eſſe puto, ex his, quæ citauimus ex
Ezechie. ex Iſaia, & ex Apocalypſi, & ex
aliis:in quibus apertè Deus vtrumque à pec
catore videtur exigere &c.

ESto ſit neceſſaria
pœnitentia cordis ad ve-
niā optinendū,an tamen
ſit neceſſaria ex ꝑcepto:
ita,vt qui nō pœnitet,nō
ſolū nō aſſequi veniā cō
miſſorū:ſed nō pœnitēdo tpe debito,de no-
uo peccabit. Et cōtēderūt aliqui partē nega-
tiuā defendere, putantes in hoc ſeq doctorē
ſanctū,vt dicebāt. Quorū fundamentū hoc
erat,quia in ſcriptura nō imponit peccatori
pnīa per modum ꝑcepti obligantis: ſed per
modū ſtatuti ſalutaris,ſeu cōditionaliter. Si
ſcilicet velit aliquis ingredi regnū Dei, aut
peccatorū remiſsionē cōſequi, agat pnīam,
alioqui veniā nō cōſeqtur de cōmiſsis, quo- G
rum ſententiæ ſcriptura ſancta quodāmodo
fauere videt. Sic em̄ Hiere.28. dixit Deus. Si
pœnitentiam egerit gens iſta de malo ſuo,
agam & ego pœnitētiam ſuper malo quod
cogitaui,vt facerem ei. Et Ezechie.18. vt ſu-
prà citaui. Si impius egerit pœnitentiam,
vita viuet,& non morietur:& poſtea. Con-
uertimini,& agite pœnitentiam,& non erit
vobis in ruinā iniquitas, & Luc.13. Niſi pœ-
nitentiam egeritis, omnes peribitis. In qui-
bus,& multis aliis nō videtur impoſita pec
catori pœnitentia abſolutè:ſed conditiona-
liter, ſcilicet ſi velit à peccatis liberari. Ex
quibus colligitur neceſsitas pœnitentiæ ad
certū finē,ſcilicet ad aſſequendum remiſsio
nem commiſſorum,prout dixit Petrus: Pœ
nitentiam agite,& baptizetur vnuſquiſque Actu.2.
veſtrum in remiſsionem peccatorum. Et ita
putant id,quod prætendunt probare.

Sed ſalua pace, videtur mihi eos deci-
pi,nec ſufficiēter fundare, qd' pu-
tant eſſe probatū,quia tunc ſequit ꝙ non eſ
ſet de ꝑcepto confiteri: ſed poſſet quis ſinè
nouo peccato confeſsionē omittere, ex quo
etiā eſt à Deo inſtituta ad finē conſequendi
veniā,quēadmodū & pœnitētia cordis. Sic
enim dixit Ioan.20. Quorū remiſeritis pec- H
cata,remittentur eis, quorum retinueritis,
retenta erunt. Vnde colligitur conditiona-
lis hæc: ſi peccator vult à Deo conſequi pec-
catorum remiſsionem,eam à ſacerdote con-
ſequatur. Sequitur etiam,ꝙ ſinè nouo pec-
cato poſſet adultus baptiſmum non accipe-
re:quia ſimiliter ad finem conſequendi ve-
niam eſt inſtitutus. Sic enim dixit Petrus:
Pœnitemini,& baptizetur vnuſquiſque ve-
ſtrum in remiſsionem peccatorum. Vbi ad Actu.2.
eundem finem dicit eſſe neceſſarium pœni-
tere, & baptizari:ac proinde idem eſſet de
vtroq; iudicium. Sequitur etiā,quòd non eſ
ſet nouum peccatum adultis,ſi fidem euan-
gelicam auditam admittere nolunt: cùm ſi-
militer ad finem habendi æternam ſalutem
ſit tradita,ſic enim dixit Chriſtus: qui credi
derit,& baptizatus fuerit,ſaluus erit. Et Pau Marci.16.
lus: oportet accedētē ad Deū credere: quia Ad Heb.11.
eſt. Imò amplius ſequitur,ꝙ non eſſet nouū
peccatū violare diuina mandata, aut ſaltem
eorū obſeruantiā omittere: quia etiā condi-
tionaliter dictū eſt. Si vis ad vitā ingredi, ſer Matt.19.
ua mādata:quod tamen erroneū eſſe nō du-
bitatur. Nec etiam puto diuum Thomam,
vt iſti autumant, huiuſmodi aſſertionem
tenuiſſe,vt patet ex prima.q. quā mouet de

pœnitētia

A pœnitentia. diſtin. 14. in. 4. vbi dicit. ꝙ pœnitentia cordis, eſt de præcepto legis &c.

Secundò, contra poſitionem in ſe arguiť, ꝙ pnĩa ſit ſub ꝑcepto tradita, ſi verba legis attẽdamꝰ: nã per verbũ imperãdi tradita eſt, id patet ex Ioannis ꝑdicatione. Pœnitẽtiã agite. Matth. 3. & Actu. 2. De pœnitẽtia, & baptiſmo, ſimiliter loquutus eſt Petrus, dicens: Pœnitentiam agite, & paptizetur vnuſquiſq; veſtrum: & q̄uis dicat, in remiſsionẽ peccatorũ, non taman excluditur per hoc quin peccatoribus iniungatur pœnitẽtia pręceptiuè, ſicut & baptiſmus, etiã ſi vtrũq; ſit ad illũ finẽ ordinatũ. Apocal. etiã. 2. verbo imperãdi vſus eſt Ioan. dicens. Age pœnitẽtiam, & prima opera fac. & Marc. 1. diciť. Pœnitemini, & credite Euãgelio: vbi vtrunque eodem tenore, & verbo pręcipitur, ſcilicet pœnitere, & credere, cùm tamẽ credere, neceſſariũ ſit ſub pœna noui peccati, puta infidelitatis. Itaque paſsim in ſcriptura iniungitur peccatoribus pœnitentia ſub verbo imperatiuo. Quòd ſi ratio hæc non concludat vniuerſaliter, eò quòd verbũ imperatiui modi non ſemper obligationem inducit, ideo aliter propter contentioſos, ſeu

B proteruos, libet arguere.

Tertiò arguiť, quia peccatũ nouũ eſt pro quo dñs mortẽ cõminať ęternã, hãc autẽ cõminať his, qui non pœnitẽt: quia. ſ. vocati à Domino non reſpõdent, maximè cùm voceñť ad id, quod illis eſt neceſſariũ. Hoc patet Eſai. 65. Omnes in cæde corruetis, ꝓ eo ꝙ vocaui, & nõ rñdiſtis, clamaui, & nõ audiſtis. Chrs autẽ vocauit peccatores ad pnĩam, vt teſtať Luc. c. 5. dicẽs: nõ veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pnĩam. Illos autẽ vocauit ad pnĩam, nõ modo per ſe ipſum ꝑdicãdo: ſed etiã per miniſtros ſuos: quia per Ioã. Bap. pręconẽ ſuũ. De quo ſcriptũ eſt, ꝙ erat vox clamantis in deſerto: ſimi-

Math. 3. liter per Petrum vicarium ſuum, ſimiliter per Paulum vas ſuum, & per alios ꝓphetas, & diſcipulos ſuos, alioſq; doctores, & prædicatores verbi Dei. Præterea idem videtur ex Ieremia confirmari. c. 8. vbi Deus non ſolùm cõquęritur de peccatoribus pro eo quòd in peccatum lapſi ſunt: ſed etiam pro eo ꝙ nõ pœnitent, nec cõuertũtur. Ait enim: Hęc dicit Domiuus, nunquid qui cadit non reſurget? & qui auerſus eſt non reuertetur? vbi directè conquęritur, eò ꝙ non conuertuntur, & ſequitur: apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti: vbi rurſus videtur quòd directius cõquęritur, ꝙ nõ reuertuntur, quàm ꝙ apprehẽderint mẽdacium, & ſequitur: attendi. & auſcultaui, nemo quod bonum eſt loquitur, nullus eſt qui agat pœnitẽtiam ſuper peccato ſuo dicens, quid feci? Ex quibus apertè videtur noſtrũ propoſitum colligi. Si dicas ꝙ Deus hic magis conquęritur de perſeuerantia in peccato, q̄ de non pœnitẽdo de cõmiſsis: ita ꝙ in præſenti non reuerti, & non pœnitere, idem ſit quòd à peccatis non ceſſare. Contrà, quia ſi pœnitere non eſſet niſi à peccatis ceſſare, nõ igitur eſſet cuiquã neceſſarium de commiſsis dolere, quod eſt error contra Lutherum damnatus, & meritò, vt ex præcedẽte quæſtione patet. Adde ꝙ authoritas Ieremiæ modo citata, apertè videtur oppoſitum ſonare, dicẽs: Nullus eſt, qui agat pœniteutiam de peccato ſuo dicens, quid feci? vbi pœnitentia, quam Deus exigit, præterita peccata reſpicit nõ futura, & ita pœnitentia aliud dicit in præſenti loco, quàm ceſſare à peccatis, nã ceſſatio huiuſmodi futura reſpicit non præterita. Facit etiam pro hac ſententia quòd ſuprà ex Apocalyp. 2. citauimus de muliere Iezabel, de qua dicitur. Dedi illi tempus ad pœnitendum de fornicatione ſua, & nõ vult pœnitere, & ſtatim ſequitur. Ecce ego mittam eam in luctum, vbi ſignificatur cauſam, quare in luctum mittebatur, eſſe impœnitentiam ipſius, de fornicatioue commiſſa.

Quartò, arguiť ad idẽ, ſit caſus, quo peccator ꝑ dilectionẽ Dei, vel alium bonum motum acquirat gratiam, non præuia contritione peccatorũ, eò quòd memoriæ eius non occurrerint, occurrunt tamen poſtea: ex ſententia omnium eſt illi neceſſarium de peccatis dolere, ſicut & ea tempore debito confiteri. Quæro iam, vel eſt id neceſſarium ad finem conſequendi veniam peccatorum, & gratiam: & hoc non, quia iam ſupponitur eam per dilectionem Dei acquiſitam, vel eſt id neceſſariũ, vt præceptum compleat de pœnitẽdo, & ſi ſic, habebo intentum, quòd pœnitentia cadit ſub præcepto obligante. Quod inde confirmatur, quia ſi talis poſtquã ad memoriam eius peccata occurrãt, noluerit pœnitere, & impœnitens decedat, damnabitur æternaliter, & non propter peccata priora, quæ fuerũt per gratiam præhabitam condonata, igitur propter peccatum non pœnitendi, & ita intentum. Poteſt etiam poni caſus, quòd peccator per contritionem, & ſacramentalem cõfeſsionem fuerit veniam aſſequutꝰ, &

E tamen quorundam commiſſorum oblitus,
quæ poſt aſſequutam gratiam ſacramentalē
eius memoriæ occurrunt, non vult illorum
pœnitere, & decedat, iam ex ſententia oīm
ille dānabit, & nō ob aliud, niſi quia de pec-
catis ſuis occultib⁹ pœnitere nō vult, igitur.

Ad id dicebatur, in his caſibus eo ipſo,
ꝙ peccator diligit Deum, habet vir
tualiter pœnitentiam, quæ in ipſa Dei dile-
ctione includitur, & ita ſatisfacit quis pro
commiſsis ſi virtualiter pœniteat, ſicut &
virtualiter pœnitet, Deum diligendo: itaq;
ſi pœnitentia cadit ſub præcepto, intelliga-
tur de pœnitentia virtuali non de formali,
contra hoc procedit ratio: quia quęro, qua-
lis eſt illa dilectio Dei, in qua dicunt virtua-
liter pœnitētiam contineri? Nam vel eſt ſim
plex dilectio, quę alia ſit à dilectione obediē
tiali, & tum falſum eſt, quòd in tali dilectio-
ne contineatur virtualiter pœnitentia de cō
miſsis, quandoquidem cum tali dilectione
ſe compatiť nolle pœnitere. Vel eſt dilectio,
quę obediētialis diciť, qua ſcilicet homo ita
Deū diligit, vt proponat Deo per oīa obedi
re, & tunc ſequitur pœnitentiam formalem
ſub obedientia cadere, alioqui non contine-
F retur virtualiter in dilectione obediētiali, ſi-
cut nec in ea virtualiter contineri dicuntur
opera conſilij, & ita ſequitur apertè forma-
lem pœnitentiam cadere ſub præcepto in ſe
& ſecundum ſe, quod eſt intentum &c.

Matt.22. Quintò, p̄ceptū eſt datū vnicuiq; de
diligēdo ſe, & ꝓximū ſicut
ſeipſum, peccat igiť cōtra p̄ceptū, q ea, q̄ ſibi
ad ſalutem ſunt neceſſaria, negligit, vel omit
tit: cū igiť pœnitētia ſit ad ſalutē neceſſaria,
vt ex dictis conſtat, ſequitur ꝙ peccat de no
uo, qui debito tempore de cōmiſsis nō vult
pœnitere. Si dicas ꝙ præceptum hoc, præ-
ceptum charitatis eſt ad ſe, & ad proximum
habendæ, ſub quo cadit, ea curare, quę ad ſa
lutem ſunt neceſſaria, & ea vitare, quæ ſa-
luti cōtrariātur, & ita in caſu, quo quis pœ-
nitentiam negligit peccat, cōtra pręceptum
de charitate ad ſe habēdam, non tamē quia
non pœnitet, ita ſcilicet, quòd non ſit præ-
ceptū datū immediatè de pœnitēdo, ſed de
ſeipſum diligendo: cōtrà, eſto id ita eſſet, nō
poteſt negari, quin de nouo peccet homo, ſi
tempore debito pœnitere de cōmiſsis negli-
gat, cùm huiuſmodi negligentia contrarie-
tur ipſius ſpirituali ſaluti: & ad ꝓpoſitū no
ſtrum ſatis eſt aduerſarios compellere, vt fa-
teantur peccatum eſſe nouum in caſu, pœni
tentiam cordis de commiſsis negligere, ꝙq;

ipſa pœnitentia cadat ſub præcepto, ſiue gē G.
nerali, ſiue particulari, modo autē oſtenſum
eſt ſuprà, non ſolùm generaliter per præce-
ptum charitatis iuſſam eſſe pœnitētiam cor
dis: ſed particulariter ipſa in ſe iuſſa eſt.

Sextò, & vltimò arguiť: quia impœni
tētia peccatū eſt, vt docet Pau
lus ad Ro. 2. vbi increpat hoīes duritiā cordis
habentes, ſimiliter, & cor impœnitens, & ſi
ſit finalis impœnitentia, dicitur peccatum
in ſpiritum ſanctum ex ſentētia communi.

Si dicas, id intelligi de impœnitētia po
ſitiua, qua qs proponit nō agere pœ
nitētiam, nō aūt de negatiua, qua. ſ. aliquem
non pœnitet: cōtrà, quia ſi licita eſt impœni
tētia negatiua, etiā erit licita impœnitentia
poſitiua: nā ſi licitū eſt nō pœnitere, licitum
etiā erit velle nō pœnitere, ꝙ enim licitū eſt
exteri⁹ agere, aut nō agere, etiā erit licitū id
ipſum velle, vt de ſe notum eſt, ac proinde ſi
peccatum nouū eſt impœnitentia poſitiua,
etiam erit peccatum ſuo tempore impœni-
tentia negatiua. Cōcluditur ergo cordis pœ
nitentiā non ſolùm eſſe peccatoribus neceſ-
ſariam conditionaliter: ſed etiam eſſe ſimpli
citer neceſſariam ſub pœna noui peccati.

Suppoſito igiť ꝙ pœnitentia cordis H
ſit neceſſaria de iure di-
uino, q̄riť: an ſit ſimiliter neceſſaria de iure
naturę. Et dicebāt nōnulli ꝙ ſic. Primò, quia
oī iure poſitiuo ſecluſo, neceſſariū eſt volū-
tatem, quæ ſe per vitium deordinauerat: per
oppoſitam voluntatem reordinari. Nec vi-
detur meli⁹ reordinari, quàm ſi diſpliceat ei
id, quod malè placuerat. Secundò, quia iure
naturæ tenetur is, qui iniuriam, ſeu dānum
alteri iniuſtè irrogauit, eidem ſatisfacere: nō
autē videtur quomodo conuenientius Deo
offenſo ipſe peccator ſatisfaciat, quàm do-
lendo de offenſa cōmiſſa, & ſe Deo humili-
ter ſubiiciendo, quandoquidem, ſi alius eſ-
ſet cōuenientior ſatisfaciendi modus, illum,
vt videtur, Deus exegiſſet. Tertiò, iure natu
ræ omni etiam poſitiuo ſecluſo, iuſtum eſt
delinquentem puniri, ex quo iuſtitia exigē
te vnicuiq; culpæ ſua debet reſpondere pœ
na: cùm igitur huiuſmodi iuſtitię punitiuę,
ſaltem quo ad peccata cordis, nemo alius vi
deatur eſſe miniſter, niſi ipſemet, qui pecca-
uit, conſequens eſt eum teneri ſeipſum puni
re, pœnam pro commiſsis luendo, hæc autē
non niſi præuia commiſſorum deteſtatione
procuratur, igitur.

Quibus tamen nō obſtantib⁹ videť oppo
ſitū tenēdū. ſ. ꝙ nō ſit neceſſariū de iure na-

turæ

A turæ ſtrictè ſumpto de cõmiſsis pœnitere.
Et probaī primò, quia ius naturæ neminem
obligat ad impoſsibile, nec ad volendũ, ſeu
optãdum aliquod impoſsibile. Si enim quis
velit impoſsibile per intẽtionem, ſeu deſide
rium, cùm ſcitur eſſe impoſsibile, vanum vi-
deī, & ſuperfluũ ſtãdo in ſolo lumine natu-
rali: ſi verò illud velit per electionẽ, temera-
rium eſt, & ſtultũ. Cùm igitur pœnitere de
cõmiſsis ſit, vel ſaltẽ præſupponit velle ho-
minem non peccaſſe, quod cõſtat ſibi poſtq̃
peccauit impoſsibile eſſe, ſequitur &c.

Secundò, quia ſi iure naturæ tenere-
mur de commiſsis dolere,
vel hoc eſſet ad finẽ reordinandi volũtatẽ, q̃
p vitiũ fuerat deordinata, vel ad finẽ ſatisfa-
ciendi Deo per nos offenſo, neutrum tamen
videtur neceſſarium. Nõ primũ: quia volun
tas aliter poteſt reordinari, q̃ dolendo de
commiſsis, vt patet, ſi à vitiis omnino abſti-
neat, virtutũ opa exerceat, & ſic ſe virtutibꝰ
ornet, oibꝰ vitiis à volũtate ꝑrſus expioſis.
Nec etiam videtur ſecundũ, ſcilicet quod ſit
neceſſariũ de iure naturæ dolere de commiſ
ſis ad finem ſatisfaciendi Deo offenſo, tum
quia huiuſmodi dolor, & peccati deteſtatio
nõ eſt à natura ſua ſatisfactorius Deo pro of
fenſa contra Deum commiſſa, vt ſuppono,
alioqui poſſet purus homo ex natura, ſeu
B ex iuſtitiæ rigore Deo pro peccatis ſatisfa-
cere, quod eſt abſurdum.

Tum etiã, quia nullũ opus noſtrũ poteſt
apud Deũ ſatisfactoriũ eſſe, niſi quòd ipſe
Deus dignatur acceptare, & à nobis loco ſa
tisſactionis pro peccatis contra eũ cõmiſsis
exigere. Tolle enim Dei gratioſam, & miſe
ricordem acceptationem, certè nullum no-
ſtrum opus eſſet, nec meritorium, nec ſatisfa
ctoriũ, quãtumuis alioqui iuſtum: ac proin
de niſi Deus ſtatuiſſet modum, quo debea-
mus eidẽ ſatisſacere, certè ius naturæ nullũ
talem determinare potuiſſet, qui ſatisfacere
ſuffeciſſet, vnde ipſe Deus modũ ſatisfacien
di ſtatuit, ſcilicet per contritionem, per con-
feſsionẽ, & per operis ſatisſactionem. Quem
quidem modum, nec ius naturæ ſtatuit, nec
illã attingere potuit, niſi Deꝰ eũ tradidiſſet.

Tertiò, idem apparet de offenſa, aut
iniuria proximo illata. Nam
ius naturæ non obligat nos deteſtari offen-
ſam proximo illatã hac ratione, quia ſcilicet
illum offendimus: ſed ſatis erit. ſi illi ope ſa-
tisfaciamus iuxta qualitatẽ, & quantitatem
dãni, aut iniuriæ offenſo illatæ, nec ad aliud
obligat nos ius naturæ: igiī etiã ſi Deũ offen-
derimus, ius naturæ nõ ad dolẽdum de hu- C
iuſmodi offenſa nos obligat: ſed ad Deo of-
fenſo ſatisfaciendũ, & cùm Deo per naturã
ſatisfacere nõ poſſumus, niſi ſatisfactionem
ipſe Deꝰ aſsignet, nõ igitur ius naturæ aliter
obligabit ſatisfacere, niſi prout Deꝰ à nobis
exegerit, qui ipſum offendimus: ſiue interio
rem exigat ſatisſactionem, ſiue exteriorem.
Quòd ſi omne ius poſitiuum ſecludatur, &
Deꝰ à peccatore nil loco ſatisfactiõis exigat:
ſed eum relinquat, vt lumen naturale ſequa
tur, non video ad quid peccator iure natura
li teneretur, niſi ad corrigẽdum vitam, & ha
bendum animi præparationem, qua para-
tus ſit Deo reddere, quòd ipſe loco ſatisfa-
ctionis exegerit.

Correlariè ſequiī ex his Deũ poſſe
cũ peccatore diſpẽſare,
ne teneaī de peccatis dolere. Id patet, quia
poteſt Deꝰ diſpẽſare in iure poſitiuo à ſe vo
lũtariè tradito, ſeu à ſua voluntate mãnẽte,
cùm igitur ius, quo aſtringimur de cõmiſsis
dolere, ſit poſitiuum ex diuina voluntate or
tum habens, ſequitur intentum &c.

Si quęras, an diſpẽſando cũ peccatore,
ne teneaī de cõmiſsis pœnitere, & ex
cõſequenti dicatur diſpẽſare in iure naturæ
hominem obligante ad ſatisſaciendũ Deo D
pro peccatis. Reſpõdeo, ꝙ non, nam ius na-
turæ non obligat ad ſatisſaciendũ Deo pro
peccatis, certo, & determinato modo, niſi eo
modo, quo Deꝰ ſatisfactionẽ exegerit, ſi igi-
tur Deus nullam talem exigat, ſed ſpõte ve-
lit peccata condonare: non ideo ius naturæ
reuocatur, nec in toto, nec in parte, cùm
ſemper idem ius maneat inuariatũ, ſcilicet
ſi alicui offenſa, vel iniuria eſt irrogata, ſatiſ
faciẽdum eſt ei, excepto, niſi velit ipſe offen
ſus remittere, & ſpõte cõdonare. Accipe ad
id exẽplũ, ſi à Petro abſtuli iniuſtè decẽ au-
reos, ius naturæ obligat me ad reddendum
eidẽ illos decẽ, niſi ipſe Petrus delictũ ſpon-
te remittat. Ponatur iam quòd remittat, ceſ-
ſat in me obligatio præfata: non tamen ob
id Petrus dicetur diſpenſare in iure naturæ
dictante vnicuiq; eſſe reddendum, quod illi
debitum eſt. Itaq; videtur probabile, & ve-
rum, ꝙ non tenetur peccator puro iure na-
turæ ſtrictè ſumpto pœnitere de cõmiſsis,
niſi præſuppoſita Dei ordinatione, qui loco
ſatisfactionis ſibi debitæ, hanc pœnitẽtiam
à peccatoribus exegit, qua præſuppoſita, ius
naturæ obligat ad pœnitentiam &c.

Iam ad rationes prius in oppoſitum fa
ctas reſponſio patet ex dictis ad
primam.

E primã, & ſecundã, quòd ſcilicet nec neceſſaria eſt pœnitentia cordis ad reordinandam volũtatẽ, nec ad Deo ſatisfaciendum, ſtando in ſolo lumine naturali, q̃uis ad vtrunq; neceſſaria ſit, ſtãte Dei volũtaria ordinatione.

Ad tertiam, etiã dicẽdũ, q̃uis iuſtũ ſit etiam omni iure poſitiuo ſecluſo, vt culpæ cuilibet ſua pœna reſpondeat, non tamẽ de iure naturæ pœna debet eſſe cõtritio, aut dolor de commiſsis, maximè cùm omnis culpa ſecum habeat ſuam pœnam annexam, dicẽte Auguſtino: Iuſsiſti Domine, & ita eſt: vt pœna ſit ſibi omnis inordinatus anim⁹: ſed nec ius naturæ obligat peccatorem, vt ipſe in ſe puniat culpã, alioqui ſi homo clam commiſit, vnde mortem mereretur, ipſe ſibi deberet mortem inſligere, cùm occultorum nemo alius iuſtitiæ punitiuæ videatur eſſe miniſter.

Quæſtio tertia.

QVæri inſuper ſolet, de quibus peccatis ſit neceſſariò pœnitẽdũ, an de peccato originali, an de peccatis venialib⁹, an de mortalib⁹ ante baptiſ- F mum cõmiſsis, an de oblitis, & poſt adeptã gratiã etiã pœnitẽtialẽ memoriæ occurrẽtibus, an de omnibus mortalibus cõmiſsis in particulari, an etiã de peccatis futuris &c.

Reſpondeo ad primũ, de peccato originali ſinè diſputatione dicẽdũ, ꝙ pœnitẽtia accipitur dupliciter. Vno modo ꝓpriè, & eſt dolor de peccatis commiſsis ab ipſo pœnitẽte, & pnia hoc modo ſumpta nõ eſt neceſſaria de peccato originali: quia originale peccatũ non eſt de commiſsis ab ipſo homine pœnitente, non enĩ à nobis cõmiſſum eſt, ſed propagatione contractum. Alio modo accipitur largè, & eſt diſplicentia de peccato præterito, ſiue cõmiſſum ſit, ſiue contractum. Et ſic dixerunt quidam, eſſe de peccato originali pœnitendum, eô quòd de omni illo, quod eſt impeditiuũ gloriæ aſſequendæ, eſt diſplicendũ, tale eſt originale peccatũ. Aliter tamen videtur reſpondẽdũ, ꝙ ſiue ꝓpriè, ſiue largè accipiatur pœnitẽtia, prout dictũ eſt, nõ eſt neceſſariũ de originali peccato pœnitere. Quia, vel eſſet neceſſariũ ex p̃cepto, & hoc non, quia non dabitur tale præceptum, quandoquidẽ authoritates ſuprà citatæ, per quas oſtẽſum eſt Deum à nobis exigere pœnitentiam, omnes de peccatis à nobis cõmiſsis procedunt, G vt patet eas intuenti. Vel eſſet id neceſſariũ ex ſuppoſitione, id eſt ad finem cõſequendi veniã illius peccati, & hoc etiã nõ, tum quia per baptiſmum, & per actum charitatis ſufficienter deletur tale peccatum, tum etiam quia ad remiſsionem peccati, quod ſinè conſenſu proprio fuit contractum, ſeu per aliũ cõmiſſum, nõ requiritur proprius cõſenſus, tale eſt originale peccatum. Et in hoc ponit Innocẽtius differentiam inter originale, & actuale peccatum. vt patet. c. maiores, de baptiſmo, & ei⁹ effectu. Tum etiã, quia pnĩa, ſiue propriè, ſiue largè ſumpta, pœna ſenſus eſt: pro originali autem peccato non pœna ſenſus, ſed ſola pœna damni debet, vt eſt cõmunior doctorum ſentẽtia, quam etiam approbat Innocentius, vbi ſuprà &c.

Ratio autẽ pro Tho. ſuprà facta, non probat eſſe neceſſariũ de originali pœnitere, etiã largè, quia ſi ob id eſſet de illo pœnitendum, ſimiliter eſſet pœnitẽdũ de vita hac p̃ſenti, qua hic viuim⁹, cùm etiam hęc vita mortalis impedimẽtũ ſit gloriæ, quãdoquidẽ non poteſt homo hic viuere, & Deum videre, vt tradũt doctores poſt Auguſt. ſuper illud. Nõ videbit me homo, & viuet. Pręterea ꝙ hac ratiòne ſit de originali H Exod. 33. peccato dolendum: quia eſt impedimẽtum gloriæ, apparentiam habet, & verum eſſet: ſi huiuſmodi impedimentũ non poſſet, niſi mediante dolore de eodẽ remoueri, cùm autem poſsit aliter, q̃ per dolorem de illo habitum tolli, vt conſtat, conſequẽs eſt, vt nõ ſit neceſſariũ ob illã cauſam de illo dolere &c.

Nec obſtat quod dixit Dauid Pſal. 50. Ecce in iniq̃tatib⁹ cõceptus ſum, & in peccatis cõcepit me mater mea, quod dixit, cũ pnĩam ageret de peccatis ſuis. Non enim obſtat, quia non hoc dixit de hoc pœnitendo: ſed ſuam fragilem conditionẽ Deo reprę́ſentando, vt illum ad miſericordiam facilius inclinaret, nam etiam ibidẽ dixit. Ecce enim veritatem dilexiſti, incerta, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Quod non pœnitendo dixit. ſed Dei veracitatem, & bonitatem confitendo ad eundem finẽ.

Ad aliud, quod de peccato veniali cõmiſſo q̃rebaẽ, an ſit neceſſariũ de illo pœnitere. Dixerũt aliqui ꝙ ſic, tum quia peccatũ veniale propria voluntate cõmiſſum fuit, igitur propriæ voluntatis actu venit tollendum, & non niſi pœnitendo, tum etiam, quia peccato veniali debetur pœna ſenſus, igitur de illo eſt pœni-

tendum

A tendum neceſſariò, ſaltem ſi homo vult in
hac vita conſequi peccatorum venialium re
miſsionem. Pro quo facit Auguſtinus libro
de vera, & falſa pœnitẽtia ſermõe.8. vbi ait,
non poſſe hominem à peccato recedere, niſi
per voluntatẽ dolentem de illo. Et ꝙ etiam
de veniali loquatur, patet: quia ibidem ait,
eſſe tam de maioribus, quàm de minoribus
peccatis pœnitendum.

Oppoſitum, tamẽ videt̃ tenẽdum: ꝙ.ſ. nõ ſit neceſſariũ
de venialib⁹ pœnitere, quia vel id eſſet neceſ
ſariũ neceſsitate pcepti, & hoc nõ: quia au-
thoritates ſcripturæ, ex qbus videt̃ præcepti
neceſsitas colligi, nõ de venialib⁹: ſed de mor
talib⁹ pcedere videntur, quãdoquidẽ cõmi-
nationes, q̃ in ſcriptura cõtra non pœniten-
tes ſcribũtur, locũ in venialibus habere non
poſſunt, vt ſuppono: vel eſſet id neceſſariũ
neceſsitate ſuppoſitionis.ſ. ad finẽ reordinã
di voluntatẽ, vel ad finem cõſequẽdi eorum
remiſsionem, vel ad finem ſatisfaciẽdi Deo
pro huiuſmodi offenſis &c. Non primùm,
quia volũtas aliter poteſt reordinari, quàm
de venialibus pœnitendo. Non ſecundùm:
quia venialia aliter poſſunt remitti etiam in
hac vita quàm per pœnitentiam, cùm ex cõ
muni doctorum ſententia multa ſint reme-
dia ſpiritualia, & eccleſiaſtica, per q̃ venialia
B remittũtur. Nõ etiam tertium: quia vt ſuprà
dicebatur, nil eſt neceſſariũ ad ſatisfaciẽdũ
Deo pro peccatis, niſi quod Deus ipſe offen
ſus loco ſatisfactionis exegerit, cùm igitur
de venialibus non exigat à nobis pœniten-
tiam, ſequitur &c. Adde ꝙ tranſeunte actu
peccati venialis nil in peccatore relinquit̃, ni
ſi reatus pœnæ temporalis, hac igitur in ſe,
vel ęquiualenti ſoluta, manet homo liber à
peccato veniali. Attamen quia de hac quæ-
ſtiuncula alibi, quando de venialibus pecca
tis agebam latius, quod videbatur dictum
eſt, ſuperſedeo.

Ad rationes tñ ſuprà factas dicendum ad primũ, ꝙ q̃uis venialia propria
voluntate commiſſa ſint, nõ ideo ad eorum
remiſsionẽ eſt neceſſarius dolor de eiſdem,
cùm Deus huiuſmodi dolorem non exigat,
& alia ſint ad venialium remiſsionem ſuffi-
cientia remedia Ad ſecundum, quamuis pro
peccato veniali pœna ſenſus debeatur, non
inde fit, vt huiuſmodi pœna ſit cordis pœni
tentia, quãdoquidem per aliam pœnam in-
flictam, ſeu per aliud à Deo ad eundem finẽ
acceptũ poſſunt remitti venialia &c. Quod
etiam ait Auguſtin⁹, eſſe ſcilicet de minori-
bus, & maioribus peccatis pœnitẽdum: non C
oportet accipere: quaſi velit id eſſe ad ſalu-
rem, ſeu ad eorum remiſsionẽ neceſſarium:
ſed veluti conueniens, & valde congruum.
An autem ſit veniale peccatum non pœnite
re venialium cõmiſſorum, ſaltem in fine vi-
tæ, cùm venialia licet gloriam non impe-
dient, ſaltem retardãt eam, vide vbi ſupra in
tractatu de venialibus peccatis.

Reſtat igit̃, vt neceſsitas pœnitẽdi ſit de mortalibus commiſsis &c.
Sed an ſit hmõi pœnitẽtia neceſſaria de cõ-
miſsis ante baptiſmũ &c. Et videbat̃ quibuſ
dã putãtib⁹ ſe Scotũ imitari, ꝙ nõ, eo quòd
cõmiſſa ante baptiſmum ſufficienter delent̃
per ipſum baptiſmum, niſi ipſe baptizatus
obicem gratiæ ponat, ergo omni pœniten-
tia ſecluſa, obice malę volũtatis ſecluſo, con-
ſequitur baptizatus gratiam baptiſmalem,
tum quia alioqui baptiſmus non conferret
gratiã ex opere operato, ſi ad eam obtinen-
dum eſſet neceſſariũ proprium meritum ba
ptizati, tum etiam quia omne agens poteſt
introducere effectum ſuum in paſſum omni
impedimento, ſeu obice ſecluſo, igitur, & ba
ptiſmus poteſt ſuam gratiam baptizato prę
ſtare obice malæ voluntatis ſecluſo &c. Pro
quo etiã videtur Ambroſius facere dicens, D
ꝙ gratia baptiſmalis non requirit gemitũ,
aut plãctũ: ſed omnia gratis cõdonat, quod
ait ſuper illud ad Ro.2. Sinè pœnitentia ſunt
dona Dei, & vocatio &c. Sed his nõ obſtã
tibus tenẽdum eſt oppoſitum, ſcilicet ꝙ nõ
ſolùm baptizatis: ſed etiam baptizandis eſt
neceſſaria pœnitentia ſuorum cõmiſſorum,
nec ſinè illa poterunt eorum veniam conſe-
qui. Tum quia his, qui baptizandi erant,
& nondum baptizati, intimauit Ioannes
Baptiſta, quid illis neceſſarium foret, di-
cens. Pœnitentiam agite, appropinquauit Matth.3.
enim regnum cælorum. Ad eoſdem etiam Actuū.3.
baptizandos, dicebat Petrus. Pœnitentiam
agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum. Ad
eoſdem etiam dixit Chriſtus. Niſi pœniten- Lucæ.13.
tiam egeritis, omnes ſimul peribitis &c.
Ad hunc modum poſſent alia teſtimonia ad
duci. Tum etiam idem patet ex decreto Au-
guſti. de conſecra. diſtin.4. omnis homo, qui
ſuæ voluntatis arbiter conſtitutus eſt, no-
uam vitam inchoare non poteſt, niſi pœni-
teat eum veteris vitę. Et ne per pœnitẽtiam
intelligamus non complacentiam in pecca-
tis, ſtatim ſubnectit, à qua pœnitẽtia ſoli par
uuli immunes ſunt &c. Et idem Auguſtinus
capi. octauo, de vera, & falſa pœnitẽtia ait.

E Sine pœnitentia nulli profuit baptiſmus, qui peccauit ſponraneus.

Ad rationes verò ante oppoſitum factas. Reſpõdeo. Primò fallunť, qui dicũt opinionẽ Scoti fuiſſe, baptiſmũ adultis peccatorib' ꝓdeſſe, omni pnĩa, & bono motu voluntatis ſecluſo &c. Quod enim ipſe vertit in dubium, hoc eſt, an ſit neceſſaria baptizãdo pœnitẽtia ꝑuia ad gratiã ſufficiens, & cùm de pœnitẽtia diſtinguat ſeu de diſpoſitione poſitiua volũtatis, dicit eſſe aliquam perfectam, ſeu ſufficiẽtem ad grãm, aliam verò nõ ſufficientẽ concludit non eſſe neceſſariam diſpoſitionẽ ſufficientem, & ita per hoc ꝙ ait, ſatis eſſe baptizando non ponere obicem malæ voluntatis, nõ excludit neceſsitatẽ poſitiuæ diſpoſitionis, vt patet in quarto. diſtinctione decima quarta. quęſtio. 2. & alibi: ſed de hoc poſtea in parte dicetur. Ad rationẽ igitur, qua arguitur, ꝙ ex parte baptizati ſatis eſt, quod non ponat obicem malæ voluntatis, fateor, attamen eo ipſo ꝙ adultus ſuorum peccatorum recordatus non pœnitet quando baptizandus venit, ponit obicem, ſi non committendo, ſaltem omittendo prærequiſitam diſpoſitionem: alioqui etiam dabis, ꝙ adultus cui fides Chriſti eſt ſufficienter intimata, &

F non credit, ſi baptizetur, conſequitur gratiam: quia non ponit obicem poſitiuum, vt ſuppono. Conſequens autem eſt falſum: cũ

Ad Heb. 11. ſine fide impoſsibile ſit Deo placere. Quòd de acquiſita fide, & de adultis eſſe intelligẽdũ, patet ex Abacuc. 2. dicẽtis: Iuſtus ex fide viuet, quod ad propoſitũ citat Paulus in epiſtola ad Hebręos. Et declarat Innocentius in cap̃. Maiores. de baptiſmo &c.

Ad ſecundum, quo arguiť, quia aliàs baptiſm' nõ ꝑſtaret grãm ex opere operato &c. Dicẽdũ cõſequentiã nõ valere: quia ſacramenta grę, pręſtare grãm ex opere operato, nõ eſt eam pręſtare omni bono opere ex parte ſuſcipiẽtis ſecluſo. Cùm certum ſit pœnitentiam ſacramentum, & Euchariſtiam in ſuſcipiente pręrequirere bonam voluntatis diſpoſitionem: ſed eſt, ſacramenta huiuſmodi in præſtando gratiam, non inniti meritò ſuſcipientis, ſed Chriſti, & eccleſię &c. Ita ſcilicet ꝙ vltra gratiam, quam baptizatus ex ꝓprio merito conſequitur, acquirit aliam ratione ſacramenti ſuſcepti: nec ad pręſens vim facio, an huiuſmodi gratiæ ſpecie differãt necne: aut ſi ſacramenta pręſtent gratiam eam præhabenti &c. De quibus alibi &c.

G Ad tertium, in quo arguiť de agẽte naturali, quod ſufficit ſuũ effectũ in paſſum introducere, modo impedimẽtũ nõ reperiat &c. Reſpõdeo, multa eſſe agẽtia, quæ effectum ſuum principalẽ introducere in paſſum nõ poſſunt, niſi paſſum ſit poſitiuè diſpoſitum. Ignis eñ formã ſubſtantialẽ inducere non poteſt, niſi paſſum ſit prius ſufficiẽter calefactũ, nec natura animã in corpus inducit, niſi prius ſufficienter ſit qualificatũ, & organizatũ &c. Ita igitur ſacramentum baptiſmi in adultis gratiam non operatur, niſi prius ſint ſufficienter diſpoſiti.

Ad id verò quod ex Ambroſio citatũ eſt. Reſpondetur ꝙ loquiť de gemitu, & plãctu exteriore, vt exponit magiſter, in quo notať differentia inter baptiſmũ, & pœnitentiã ſacramentalem, nam hæc vltra interiorẽ gemitũ requirit exteriorẽ ſatisfactionẽ, niſi interior cõtritio tãta ſit, quę peccata omnino extinguat &c. Baptiſm' autem cùm quantulacunq; pœnitentia cordis ſuſcept', vlteriorem ſatisfactionem non exigit, & hoc ſignificauit Ambroſius dicẽs, ꝙ baptiſmalis grã omnia gratis cõdonat &c.

Ad aliud quod quęrebať, an ſit neceſſario pœnitẽdũ de commiſsis in particulari, an ſufficiat in gñe pœnitere &c. Quã quæſtionẽ nonnulli, è qbus Caietanus ſub nomine cõtritionis, mouentes: dixerunt non eſſe neceſſariam cõtritionem oĩm mortalium commiſſorum in particulari: ſed ſufficere vnicam contritionem generalem, & hoc aſſerunt, tam poſt ſacramẽtalem cofeſsionẽ inſtitutam, quàm etiã antè. Et loquuntur de contritione accepta pro deteſtatione peccatorum ſufficiente ad gratiam. Hæc enim eſt, quæ peccata commi nuit, cùm omnia mortalia tollat, ideo & propriè contritio dicitur. Si tamen loquamur de deteſtatione peccatorum, quę ad gratiam eſt inſufficiens, quę nec contritio propriè dicitur: ſed attritio, ſeu pœnitentia ſaltem imperfecta, hanc dicunt eſſe neceſſariam de omnibus cõmiſsis mortalibus, ſaltem poſt inſtitutam confeſsionem, licet non antè. Quòd enim ante confeſsionem inſtitutam vnica peccatorum pœnitentia in genere ſuffecerit, ideo dicunt, quia ſi neceſſaria eſt pœnitentia particularis de ſingulis, eſt ratione confeſsionis, quę de ſingulis fieri debet, ſaltem in ſpecie. Quæ cõfeſsio cùm ante legem euangelicam in particulari neceſſaria non fuerit, ſequitur &c. Quòd etiã nõ ſit, nec ante legem

A te leg ẽ euãgelicã nec poſt neceſſaria cõtritio propriè ſumpta de ſingulis, probant quia vnica deteſtatio propter Deum ſummè dilectum ſufficit ad gratiam: & ex conſequenti ad remiſſionem omnium mortalium, cùm ad id ſufficiat vnica Dei dilectio, iuxta illud Chriſti de Magdalena. Remiſſa ſunt ei pec-
Lucæ. 7. cata multa: quoniam dilexit multum. Non dixit, quoniam pœnituit de multis. Secundò idem probant ex eo, quod per Ezechie.
Ezechie.18. dictũ eſt: Quacunq; hora ingemuerit peccator non recordabor ſuorum peccatorũ &c. Vnde patet momentaneam pœnitentiam ſufficere ad generalem peccatorum remiſſionem, & per conſequens nõ eſt neceſſaria pœnitentia particularis de ſingulis.

Nos autẽ ſub noĩe pœnitentiæ ad propoſitam quæſtionem reſpondentes dicimus neceſſariam eſſe peccatori pœnitentiam in particulari de commiſſis memoriæ occurrentibus.

Primò, quia pnĩa exterior, q̃ cõfeſſio dicitur, debet eſſe de ſingulis mortalib⁹ in ſpecie: nec ſatis eſt in genere cõfiteri, vt patebit quãdo de confeſſione agetur &c. Ergo etiam pœnitẽtia cordis de ſingulis habenda eſt, nec ſufficit in genere do-
C lere, & cõſequẽtia patet, quia confeſſio oĩs pœnitentiã cordis præſupponit tanquã cauſam, ex qua procedit ſi vera ſit: & non ficta confeſſio. Eſt enim confeſſio ſignum interioris pœnitentiæ, ſignum autem ſi verum eſt, opus eſt ſuo ſignato correſpondeat, alioqui non vera, ſed falſa erit huiuſmodi pñia.

Iſaiæ.38. Secundò, idẽ videĩ ex eo, qd' ſcriptũ eſt. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine animę meæ &c. Vnde docemur eſſe neceſſarium peccatori ſuã cõſcientiã, & vitã exactè diſcutere, ac recogitare. Iam quæro ad quid requiritur in nobis hæc exacta conſcientię, & vitæ dicuſſio, ſeu examinatio? An vt in ipſa recogitatione ſiſtamus? An potius vt cùm peccata recogitauerimus de illis doleamus? & ſi ſic, ſequitur neceſſariũ eſſe peccatori de ſingulis peccatis ad memoriam reuocatis dolere, nec valet dicere non eſſe ſiſtendum in præfata recogitatione: ſed ad dolorem trãſeundum, ſufficit tamen generaliter de illis omnibus occurrentibus dolere &c. Non valet inquã: quia ad dolendum de omnibus cõmiſſis in generali non eſt neceſſaria illa tam exacta conſcientiæ examinatio, poſſumus enim hunc actum pœnitentiæ in genere habere. ſ. pœnitet me vtcunq; Deũ offendiſſe, etiam ſi ſingula peccata ad memoriam non reuocemus. Cũ igitur ſit neceſſariũ ſingula peccata ad memoriam reuocare, & non vt illic ſiſtamus: ſed vt de illis doleamus, ſequitur eſſe neceſſariũ de ſingulis pœnitere &c. Nec valet dicere ſingula eſſe recogitanda, vt ſingula confiteamur. Nam propheta non de confeſſione particulari loquutus eſt loco allegato, ſed de cordis pœnitentia, quãdo dixit: Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine animæ &c. D

Tertiò, ad idẽ facit qd' ex Ezechiele citatũ eſt ſuprà. Dixit em̃. Si impius egerit pnĩam ab omnibus peccatis ſuis, & cuſtodierit oĩa mandata mea, vita viuet, & non morietur. In quo videtur pariter de duplici vniuerſalitate loquutus. ſ. de pœnitentia agenda ab omnibus peccatis, & de omnibus mandatis cuſtodiendis, ſed non ſatis eſt homini omnia mandata Dei in generali propoſito cuſtodire, niſi particulariter cùm materia occurrerit, cuſtodiantur: ergo nec ſufficit in genere de omnibus cõmiſſis dolere, niſi cùm menti occurrerint de illis particulariter doleatur.

Quartò, ad idẽ facit Auguſtinus de vera, & falſa pœnitentia, quã citat magiſter in quarto. diſt. 16. dicens. Peccatorẽ debere cõſiderare peccata omnia, B
quę fecit, & inſuper tempus, & locũ, & cæteras circunſtantias, per quas peccatum, vel aggrauatur, vel ſaltem nouam ſpeciẽ peccati inducũt, & addit ꝙ debet de his omnib⁹, & ſingulis dolere, vt verè pœnitere dicatur.

Iam ſequiĩ correlariè neceſſariũ eſſe cõtritionẽ de ſingulis mortalib⁹ memoriæ occurrentibus, accipiendo contritionẽ pro deteſtatiõe peccati propter Deũ, id patet, quia neceſſaria eſt pœnitentia cordis de ſingulis, vt ex dictis patet. Illa autem pœnitentia cordis, quam Deus à nobis exigit, eſt deteſtari peccatum propter Deum: nam ſi propter Deũ nõ fiat huiuſmodi pœnitentia, non liberabitur homo à morte, vt ſuppono, & patebit etiam poſtea, quando tractabitur de qualitate pœnitentiæ. Et patet etiam: quia ſecundum cõmunem ſententiam in definitione pœnitentiæ includitur amor Dei &c. Ergo ita de ſingulis occurrentibus eſt pœnitẽdum, quod ꝓpter Deum id fiat, & hæc eſt pro nunc dicenda contritio.

Secũdò etiam patet, quia ex ſcriptura, & cõmuni ſententia omniũ neceſſaria eſt homini cõtritio ſuorũ peccatorum, hæc autem de omnibus peccatis eſſe debet: vel formaliter,

E liter,ſi occurrunt,vel virtualiter, ſi à memoria exciderunt. Quòd ſi in contritione generali virtualiter cōtineatur cōtritio de ſingulis in particulari,conſequens eſt virtute huius generalis contritionis ſubſequi formalem contritionem,particularem,ſi particulariter occurrant.Hoc enim eſt per aliquem actū virtualiter pœnitere, aut cōfiteri velle, aut aliud quid facere proponere : quod eſt ſtante prædicto actu , inde naturaliter conſequi pœnitere, confiteri , & aliud quid facere,quando oportuerit , & ita intentum.

Correlariē ſequitur,nō ſolū propter confeſsionē particulariter agendā, eſſe neceſſariā particularē cordis pœnitētiā : ſed etiā ſeclusa cōfitendi neceſsitate, idq; tam in lege euangelica, q̄ ante eam:patet id ex authoritatibus ſuprà citatis ex veteri teſtamento. Quod etiā rationi cōſonat, quia non ſolùm post cōfeſsionē inſtitutā:ſed etiā antea, ſingulis mortalibus ſua particularis pœna ęterna ... debebatur : igitur de ſingulis erat tunc ſieret, & nunc particulariter pœnitendum,idq; propter Deum dilectum, vt dixit per Iohelē.2.Cōuertimini ad me in ieiunio, fletu,& planctu : parū enim proderat flere, & plangere, niſi ad Deum ſe conuerterent.

F Ac proinde ſi talis fletus , & animi dolor propter Deum ſumptus dicitur cōtritio, ſequitur contritionem de ſingulis,eſſe,& fuiſſe neceſſariam , etiam ante confeſsionis inſtitutionem.

Ratio autē ſuperius facta pro his,qui dicūt oppoſitū,non valet. Fundāt em̄ ſe in hoc,ꝙ ſufficientia vnius excludit neceſsitatem alterius:& ita, cùm conteri in genere propter Deū ſummè dilectum ſufficiat ad gratiam, & remiſsionem peccatorum,inde excludi colligunt neceſsitatem conterendi in particulari. Si enim ratio hæc valeret,ſequitur, quòd non eſſet neceſſariū in genere, nec in ſpecie de commiſsis dolere:quia ſola Dei dilectio ſufficit ad remiſsionem,& gratiam.Sequitur, quòd baptiſmus aquæ non eſſet neceſſarius : quia ſolus baptiſmus flaminis ſufficit ad tolendum originale,& reliqua mortalia.Sequitur,quòd nō eſſet neceſſarium confiteri vocaliter ſacerdotibus,cū ad gratiam ſufficiat præuia contritio,quæ omnia abſurda ſunt. Itaque quanuis ſola Dei dilectio ſufficiat ad gratiam, eſt tamen ſuo tempore neceſſaria pœnitentia propter præceptum. Sicut quanuis contritio,ſeu baptiſmus flaminis ſufficiat ad gratiam,eſt tamen ſuo tempore neceſſarius baptiſmus aquæ , ſimiliter , & confeſsio propter pręceptum.Et ita q̄uis pœnitētia in particulari de ſingulis, non ſit neceſſaria ad acqrendam gratiam , eſt tamen neceſſaria ad eam cōſeruandam,occurrente tempore præcepti.Et ita de aliis poteſt ſimiliter dici. G

Nec obſtat,quod de Magdalena allegatū eſt.Nā ex hoc,ꝙ ad multam dilectionē multa illi fuerint peccata dimiſſa,non ſequitur,non eſſe neceſſariam pœnitentiam in particulari. Nam ex eodem ſimiliter ſequeretur,non eſſe neceſſariam formalem pœnitentiam in generali. Sed in loco illo id nobis ſignificatur, quātum ſcilicet apud Deū valeat dilectio Dei feruida : cùm per eam multorum peccatorum mulier illa fuerit veniam conſequuta. Nec etiam obſtat,quod ex Ezechie .citabatur. Quacunq; hora ingemuerit. Quia ex hoc id ſequitur, quod nuper diximus,ſcilicet ad gratiam , & remiſsionem peccatorum ſufficere momentaneam , & generalem pœnitentiam : cum quo ſtat manere præceptum de particulariter pœnitendo ſuo tempore. Ezechie. 18.

Noto tn̄,ꝙ tripliciter poteſt intelligi, eſſe neceſſariū de ſingulis commiſsis in particulari dolere. Vno modo, ita vt vnicuique peccato in numero reſpōdeat ſua ꝓpria pnīa actualis:vt. ſ. tot actus pniæ habeātur.quot numero fuerūt peccata commiſſa : & in hoc ſenſu non intelligo quæſtionem ſuprà poſitam. Alio modo,quòd ſit pœnitendū de ſingulis ſecundum ſpeciem: ita,vt omnibꝰ peccatis commiſsis vnius ſpeciei vnica reſpondeat pœnitentia actualis, vt ſi decies per fornicationem peccaui, ſatis ſit mihi habere vnum actum , quo doleam, me decies in illa ſpecie peccaſſe, & ad hunc modum de aliis. Et nec etiam dico, concluſionem in hoc ſenſu eſſe tenēdum. Non em̄ intendo dicere , eſſe neceſſarium numerum actuum pœnitendi iuxta numerum peccatorum ſecūdum indiuiduū,aut ſpeciē eorū: ſed poteſt tertio modo intelligi,ꝙ de ſingulis in particulari dolendum eſt ſic, vt cùm omnia ſint ad memoriam reuocata , de illis omnibus ſignatis , & occurrentibus doleatur, ſiue vnico actu, ſiue diuerſis actibus pœnitendi id fiat. Suppono enim , quòd ſicut intellectus in multa obiecta ſimul accumulata , poteſt vnico actu, & diuerſis actibus tendere,ita & voluntas in multa peccata ſimul p̄ſentata,poteſt vnico , vel pluribꝰ affectibus tendere.Quocunq; igitur ex his modis voluntas particulariter doleat de omnibus H

bus commiſsis, ſatisfacit homo præcepto de pœnitendo, etiam ſi nullus ex his modis pet ſe neceſſarius ſit. Et in hoc ſenſu videt mihi, quòd ſicut neceſſarium eſt particulariter de ſingulis pœnitere, ita neceſſarium eſt particulariter de ſingulis conteri: accipiendo, vt dixi, contritionem pro deſtatione, ſeu dolore de peccatis propter Deum. Ita ſcilicet, vt peccator non ſatisfaciat præcepto contritionis, ſi doleat propter Deum, ſe eum vtcunq; offendiſſe, quod eſt in genere conteri: ſed oportet, quòd propter Deũ doleat, ſe in his, & illis, & illis occurrentibus eum offendiſſe, & ſiue vnico actu, ſiue diuerſis id fiat, hoc eſt de ſingulis in particulari conteri.

EX dictis ſequitur, quid ad aliud, quod de peccatis oblitis quærebatur, ſit dicendum. Nam ex quo de omnibus comuniſsis in particulari dolendum eſt, ſequitur, ſi peccata prius oblita poſtmodum memoriæ occurrant, de illis eſſe neceſſariò dolendum. Sicut & ſi peccata ante confeſsionem oblita, poſtea memoriæ occurrant, neceſſe eſt ea confiteri, non obſtante, quòd prius per contritionem, aut confeſsionem in genere fuerint remiſſa. Eſt enim neceſſarium de peccatis pœnitere, non ſolùm ad finem conſequendi eorum remiſsionem, ſed etiam neceſsitate præcepti, vt ex dictis patet. Vnde B iterum argumentum ſumitur cõtra eos, qui dicunt, non eſſe peccatori neceſſariam pœnitentiam cordis in particulari, ſed ſufficere, ſi in genere habeatur.

Eſſet tamen dubium: an exiſtente obliuione quorundam peccatorum, ſit neceſſarium de illis in genere conteri, ſeu pœnitere vltra pœnitentiam, quæ in particulari de his, quæ memoriæ occurrunt, habetur: an ſatisfaciat peccator de his omnibus ſolùm pœnitendo in particulari, quæ memoriæ occurrunt. Reſpondeo. Diſtinguendum videtur: quia vel illa peccata ita oblita ſunt, vt nec in ſpecie, nec in genere recordatur homo ſe vlla alia præter ea, quæ memoriæ occurrũt, commiſiſſe, nec illi in dubium venit, ſed certò putat ſe nulla alia perpetraſſe peccata: & tunc non erit illi alia pœnitentia neceſſaria de oblitis præter eam, quam de occurrentibus habet, modo illa ſua conſcientia inuincibilis ſit. Ratio clara eſt. Quia ſi nullam prorſus quis haberet conſcientiam certam, aut dubiam de peccato à ſe commiſſo, nulla eſſet illi pœnitentia neceſſaria: igitur ita in præſenti, C Si autẽ ita oblita ſunt aliqua peccata, quòd quanuis memoriæ non occurrant, putat tamen homo, vel ſaltem in dubium vertit, aut vertere debet, ſe alia præter ea, quæ occurrunt commiſiſſe: & tunc neceſſaria eſt illi pœnitentia in genere de huiuſmodi oblitis. Attamen, quia vt in plurimùm in hac re poſſunt homines decipi, tutius omnino eſt, vt cùm peccator particulariter de occurrentibus dolet, ſimul de aliis in genere doleat, ſi fortè alia commiſerit, iuxta dictum Pauli: Nil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. 1. ad Corinthi. 4. Et Iob. 9. Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea. In quo locum habet dictum beati Gregorij. Bonarum mentium eſt, illic culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt. Itaque propter periculum, neceſſarium eſſe puto, hominem in genere pœnitere omnium, quæ commiſit: maximè cùm non poſsit viator à peccatis, ſaltem venialibus, eſſe immunis, de quibus omnibus homo in particulari neſcire poteſt, ſint venialia, an mortalia. In quo caſu non dubium eſt, homini neceſſarium eſſe de venialibus pœnitere, ſicut & de mortalibus: quando ſcilicet dubius eſt, fuerint mortalia, an venialia.

AD aliud, quod in quæſtione poſtremò propoſitum fuit de peccatis futuris, an ſit de illis pœnitendum, dicendum, non oportet eſſe id in quæſtionem vertere, quandoquidem pœnitentia propriè ſumpta, non niſi præterita, & ab ipſo pœnitente, non ab aliis commiſſa reſpicit. Nec obſtat, quod ait Dauid: Ab alienis parce ſeruo tuo. Non *Pſalm. 18.* enim pœnitet alienorum peccatorum, niſi quatenus ipſe aliis cauſam peccandi dedit, nam tunc non ſolùm pro propriis, ſed etiam pro alienis venit homo, qui cauſam dedit, quodammodo puniendus, iuxta illud Hieronymi. Pœna Arrij nondum eſt determinata: quia adhuc eſt poſsibile aliquos per eius hæreſim corruere, quibus corruentib⁹, ſemper eius pœna augetur.

Poſſet tamen in quæſtionem verti, an ſicut neceſſarium eſt de commiſsis præteritis pœnitere, ſit etiam neceſſarium formale propoſitum à futuris peccatis abſtinendi. Et pro affirmatiua parte arguitur, ex diffinitione ipſius pœnitentiæ ſuperius approbatæ, ſcilicet. Pœnitentia eſt dolor voluntarius de peccato propter Dei offenſam cum emendationis propoſito in futurũ.

E turum. Cui cóſonat magiſter in. 4. diſtinct. 14. dicens: Pœnitentia eſt virtus qua commiſſa mala, cum emendationis propoſito plangimus, & odimus, & plangenda iterum committere nolumus. Idque ait conformiter ad Gregoriũ, & Ambroſium, qui cùm pœnitentiam diffiniunt, dicunt eam eſſe præterita mala plangere, & plangenda iterum non committere. Quæ ſecunda pars, cùm non poſsit ſecundum actum intelligi, reſtat vt ſecundum mentis propoſitum intelligatur.

Secundò idem patet, quia qui verè pœnitet, op' eſt doleat de peccatis, quatenus fuerunt offenſa Dei, hoc autẽ fieri non poteſt, niſi omnem Dei offenſam odio habeat, non enim ſtat aliquẽ odire peccatum prout eſt Dei offenſa, & quòd aliquã offenſam velit in Deum cõmittere, ſicut non ſtat me amare Petrum prout homo eſt, quin omnem hominem amẽ &c. igitur vera pœnitentia non ſolùm dicit odiũ commiſſorum, ſed etiam futurorum.

Tertiò, quia vera pœnitentia debet eſſe talis, q̃ poſsit remiſsionem peccatorũ impetrare, ſed hoc ſolùm fit, cùm quis vult omnino peccatum dimittere,
F & Deũ vltra non offendere, id patet ex Auguſtino. li. de vera, & falſa pœnitentia. c. 17. dicẽte. Credo illi, qui dixit. Quacunq; hora ingemuerit peccator, & conuerſus fuerit, viua viuet. Dixit cõuerſum, non tantũ verſum vita viuere. Verſum quidem puto, qui doler de crimine. Conuerſum, qui dolet de omni quam expoſuimus varietate. Vertitur à peccato, qui iam vult dimittere peccatum. Conuertitur, qui iam totus, & omnino vertitur, qui iam non pœnas tantùm timet: ſed ad bonum Deum tendere feſtinat &c. Et ita patet ex Auguſtini ſententia hominem non conuerti, niſi velit omnino peccatum dimittere, in nullo volens Deum offendere &c.

Quartò id ipſum apparet ex Iſaia, per quem ait Dñs. Ad quẽ
Iſai. 66. aſpiciam, niſi ad contritum corde, & trementem ſermones meos? Non poteſt autem quis verè contritus, & humilis eſſe, & tremens ſermones Dei, niſi qui vult in nullo diuina mandata præterire. Quod apertius Do-
Eze. 18. minus per Ezechielem dixit: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, & cuſtodierit omnia præcepta mea, vita viuet, & non morietur. In quo Deus promittit gratiam pœnitenti, & præcepta om- G
nia Dei cuſtodienti. Quæ ſecunda pars non ſecundum actum venit intelligenda, alioqui Deus differret dare gratiam pœnitenti, quouſque actu omnia diuina mandata in tota vita cuſtodierit, quod eſt abſurdum. Supereſt ergo quòd intelligatur ſecundũ mentis propoſitum, & ita vtrunq; videtur ęquè neceſſarium ad verè pœnitendum, ſcilicet de commiſsis dolere, & à futuris abſtinere proponere &c.

Verùm his non obſtantibus, videtur oppoſitum tenendum, ſcilicet quòd non eſt neceſſariũ formale propoſitũ à peccatis futuris abſtinendi, ſatis eſt verè pœnitẽti, ſi id virtualiter proponat, quẽad modum tale propoſitum in actu pœnitendi virtualiter cõtinetur: tum quia qui verè pœnitet, dolet de offenſa cõmiſſa prout offenſa Dei eſt, in quo virtualiter odit omnem offenſam nõ ſolũ præteritã: ſed fututam. Tum etiã, ſi quis verè pœnitet, ſe verè ad Deũ conuertit per amorẽ ipſius, non qualẽcunq; ſed obedientialem: hunc enim ſæpe à nobis exigit Deus, in amore autem Dei verè obedientiali includitur virtualiter voluntas abſtinendi à peccatis futuris à Deo prohibitis: alioqui ſtaret aliquem verè Deum diligere H
dilectione obedientiali ſimul & velle in futurum contra Deum peccare, quod eſt abſurdum, & ita ſatisfacit quis pręcepto pœnitendi, ſi verè de commiſsis doleat propter Deum ſummè dilectum, in quo implicitè vult Dei mandatis poſtmodũ parere, & ex conſequenti à peccatis abſtinere, & talem pœnitentiam non dubito ad gratiam ſufficere, etiam ſi formale propoſitum abſtinendi à futuris actu non habeatur quandoquidem illa Dei dilectio eſt immediata diſpoſitio ad gratiam &c.

Quod autẽ ſuprà inductũ eſt ex diffinitione pœnitẽtiæ, & dictis Auguſtini, & aliorum ſanctorum, ita accipiẽ duũ eſt, vt ſentiãt veram pœnitentiam non eſſe, ſi quis de cõmiſsis doleat, & nolit à cõmittendis abſtinere, talis enim non omnino vult à peccatis recedere. Sic procedit quod ait Grego. & habetur de pœnitentia diſt. 3. c. pœnitẽtia &c. cũ aliis dicens: Qui ſic alia deplorat, vt alia tamen committat, hoc eſt committere proponat, adhuc pœnitentiã agere, aut ignorat, aut diſsimulat. Quid enim prodeſt ſi peccata luxuriæ quis defleat, & adhuc auaritiæ ęſtibus anhelat? &c.

Sic etiam

A Sic etiam accipitur, quod ait Auguſtinns, & habetur ibidem capitu. Inanis &c. Inanis eſt pœnitentia, quam ſequens culpa coinquinat. Et iterum. Nil proſunt lamenta, ſi replicentur peccata, ſcilicet in voto. Itaque potius intendunt tradere ſimulatam, & inanem eſſe pœnitentiam de commiſsis, ſi adſit voluntas poſtea peccandi, quàm dicere neceſſarium eſſe formale propoſitum poſtmodum à peccatis abſtinendi &c. Sufficit itaque propoſitum à futuris abſtinendi, ſaltem implicitè, vt dictum eſt, & per hoc patet ad rationes reſponſio.

Quæſtio quarta.

DE qualitate pœnitentiæ, qualis ſcilicet debeat eſſe, vt ad ſalutē valeat, ſolet ſimiliter q̄ri, & primò occurrit dubitatio, an pœnitētia, vt ad gratiam valeat, debeat eſſe in Deum relata, ſeu ex amore Dei procedere. Et dixerunt aliqui, quòd ipſa ſola ſinè ſacramento ſumpta, vt ad ſalutem valeat, oportet ſit in Deū relata, ſi tamen cùm ſacramento pœnitentiæ ſumatur, non opus eſt in Deum eſſe relatam: ſatis eſt ob alium finem ſaltem moraliter bonum fiat. B

Econtra tamen videtur tenendum, ſcilicet q neq; cū ſacramento, neq; ſinè illo poteſt de lege ordinata ad ſalutē animæ valere, niſi in Deū ſummè dilectum ſit relata. Pro qua concluſione facit, quod ſuprà ex Iohele. 2. citatum fuit. Conuertimini ad me in ieiunio, fletu, & planctu &c. & couertar ad vos. Facit etiam quod ait Petrus in actibus Apoſtolicis. Pœnitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata veſtra. Super quo ait Auguſtinus, vt ſuprà adduximus. Ille dicitur ad Deum conuerti, qui non ſolùm à peccato auertitur: ſed qui iam totus, & omnino vertitur, qui iam nō pœnas timet tantùm: ſed ad bonum Deum tendere feſtinat.

Facit etiam idē Auguſtinus in libro quarto confeſsionū, dicens neminem poſſe ſinè amore Dei veniam conſequi: ſinè quo nemo vnq̄ inuenit gratiā. Vnde patet, ſinè amore Dei non ſufficere homini pœnitentiam. Et idem Auguſtinus, & habetur de pœnitentia. diſtinct. 7. capitu. Nullus. Ait: Quem pœnitet, oportet non ſolùm timere iudicem, ſed diligere: quia ſinè charitate non poteſt eſſe ſalus. C

Facit pro eodē Greg. tractās illud de Adam, qūo ſe abſcondit. Gene. 3. Ait enim: Cū ex peccato pœna metuitur, & amiſſa Dei facies non amatur, timor ex tumore eſt, non ex humilitate &c.

Facit etiam pro eodē, quod Chriſtus dixit. Si quis diligit me, diligetur *Ioannis. 14.* à patre meo, & ad eum veniemus &c. Vbi ſolis diligentibus Deum, gratia ipſius promittitur. Facit etiam Ioan. in Canonica dicens: *1. Ioan. 3.* Qui non diligit, manet in morte. Et Grego. & habetur in Homilia, de qua in lectura Apoſtolorum. Non poteſt ramus aliquid viriditatis habere, niſi procedat ex radice charitatis. Itaque pœnitentia ex amore proprio, aut rerum temporalium procedens, non eſt quæ Deum placat, niſi Dei dilectioni coniuncta ſit, & in Deum relata. Pro quo etiam Paulus apertè facit, qui ſcribens ad Corinth. ait. Nullum humanum opus, nec *1. Ad Cor. 13.* interius, nec exterius, aliquid ad ſalutē prodeſſe ſinè charitate. Loquitur de charitate acquiſita. De eo autem quod tangebatur, pœnitentiam etiam in Deum non relatam, ſi cum ſacramēto aſſumatur, ſufficere ad remiſsionem peccatorū, patebit poſtea, quando de confeſsione, ſeu de effectu confeſsionis ſacramentalis agetur. D

COrolariè ſequitur pœnitentiam, quæ ex ſolo timore fit, non eſſe eam, quæ Deum placat, & quæ ad peccatorum remiſſionem valet. Sed dubium eſſet, an pœnitentia huiuſmodi ex timore facta, ſit bona ſaltem moraliter. Et dixerunt nōnulli quòd talis pœnitentia non ſolùm non eſt bona, ſed vitioſa, & culpabilis. Pro qua ſententia facit, quod ex Grego. nuper citaui dicēs: cùm ex peccato pœna metuitur, & amiſſa Dei facies nō amatur, timor ex tumore eſt, non ex humilitate.

Facit ſecundò quod ait Auguſtinus dicens: Qui ex timore præceptum facit, aliter quàm debet facit, & ita nō facit, aut perperam facit.

Tertiò facit ratio, quia timor pœnę malus eſt, cū procedat ex amore ſui, qui amor peccatum eſt, vt à Paulo vituperantur homines ſeipſos amantes. 2. ad Timo. 3.

Quartò, qui gehēnam timet, & inde pœnitet, videt diuinam iuſtitiā quodāmodo odire, qualis in gehēna exercetur. Nā timor pœnæ, odium ſeu nolitionem eiuſdem præſupponit, Dei autem

E iuſtitiam odire, peccatum eſt, igitur &c.

Quibus non obſtantibus aliter videt reſpōdendū, quòd pœnitentia ex timore facta, talis eſt, qualis eſt timor ex quo procedit: ſi igitur timor ſit filialis, aut caſtus, ſiue initialis, cū talis Dei amorem includat, conſtat illum eſſe bonum, de quorū altero dictum eſt per Pſalmiſtā. Timor Domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi. De altero verò. Initium ſapientię timor Domini. Si verò ſit timor mundanus, cùm hic animum rebus terrenis adhærentem, Deo poſtpoſito, importet, conſtat eum malum eſſe, qualem habent, qui paupertatē, aut dedecus, aut mortem, ſeu infamiam timentes, furantur, periurant, aut aliud quid illicitum perpetrant. Si verò ſit timor mercenarius, quo quis timet ſe gloria cariturum, aut ſeruilis, quo quis timet gehennam, dicendum quòd talis timor poteſt ſimpliciter, & ſecundum ſe conſiderari, ſecluſa omni alia iniqua volūtate. Poteſt etiā mixtè accipi, prout includit, ſeu annexam habet iniquam mentis præparationem. Si primum, timor perdendi mercedem ęternam, aut in gehennam eundi, non eſt malus, & poteſt taliter circunſtantiari, quòd ſit bonus: nam talis procedit ex amore ſui, quo quis ſibi vitā ęternam optat, qui quidem amor bonus eſt, imò & ex præ-

Pſalm.13.
Pſalm.110.

F cepto charitatis debitus, quo vnuſquiſque ſeipſum, & proximum ſicut ſe tenetur diligere. Si verò ſit timor mercenarius, ſeu ſeruilis mixtus: qui ſcilicet legis, ſeu Dei contemptum includat, ille eſt malus, vt ſi quis deſinit fornicari, ſeu furari, quia timet gehennam, alioqui fornicaturus, ſeu furatur⁹, talis timor mixtus malus, & culpabilis eſt, ſi non ratione ſui, ſaltē ratione iniquæ præparationis mentis: qua ſic timens, eſt alioqui paratus nepharia committere. Hac tamen iniqua mentis præparatione ſecluſa, timor gehennæ, aut mortis, aut alterius mali non eſt de ſe malus, ſicut nec mala eſt triſtitia, quæ de malo præſenti habetur, patet id exemplo Chriſti, q dixit: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Et iterum. O vos omnes, qui trāſitis per viam, videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus. Et iterum de timore Chriſti dictum eſt per Marcum, cœpit Ieſus pauere, & mœſtus eſſe. Non igitur timor mali de ſe malus eſt, quare nec opera ex timore huiuſmodi procedentia erūt per ſe mala, quòd patet ex ſententia Auguſtini, & habetur de pœnitentia capit. Si quis. vbi apertè dicit, quòd ſi quis timore ge-

Matt.26.

G hennæ velit pati potius quàm negare Chriſtum, nullo modo culpandus eſt, imò id proderit illi, vt mitius in inferno torqueatur, torquebitur autem quia non ex amore Dei paſſus eſt, quandoquidem in illo articulo id erat ſibi maximè neceſſarium, ſcilicet Deū ſuper omnia amare, & pro illi⁹ gloria quæcunque aduerſa æquo animo pati, ac proinde ſi aliquid mali eſt in timore pœnę, quē mixtum eſſe dixi, non in timore ipſo eſt: ſed in illa iniqua animi præparatione illi timori commixta.

Ex his apertè patet, quando pœnitentia ex timore procedens bona eſt, quando verò mala, & culpanda: ex hoc tamen quòd ex timore orta eſt, non venit culpanda, imò ad bonum promouet, & quodammodo ad animæ vitam diſponit. Si enim mala eſſet, & timor pœnæ ſimiliter damnandus, non ergo ſtaret cum charitate, ſtat autem cum illa, ſaltem cum charitate imperfecta, vt tradit Auguſtinus in hom. 9. ſuper epiſtolam Ioannis cap. 4. Et refert magiſter in. 3. diſtinct. 34. cap. 6. Quod autem timor gehennæ ad charitatem diſponat, patet ex eodem Auguſtino ibidem. Et iterum in ſermone. 10. ad fratres in eremo commorantes: Timor inquit, qui pœnitentiam concipit, compunctionem parit, compunctio verò veniam importat. Patet etiam ex illo Iſaiæ. 26. A timore tuo Domine concepimus, & peperimus ſpiritum ſalutis. Nec refert quòd dixerit, à timore tuo Domine. Quandoquidem qui gehennam timet, dominum, qui pœnam illam infligit, timet. H

Ad rationes pri⁹ inductas facilè eſt reſpōdere. Ad primū ex Gregorio allegatum, procedit de his, qui pœnitent ex timore pœnæ mixto, cui ſcilicet admixta eſt iniqua animi præparatio, qua alioqui offendere paratus eſt, niſi pœnam timeret. Quòd patet ex eo, quod ſtatim idem Greg. adiungit, dicens: Superbit enim, qui peccatum, ſi liceat, impunè non deſerit.

Ad ſecundum, quod ex Auguſtino citatum eſt &c. dicendū ſimiliter, quòd loquitur contra illos, qui mandata ideo ſolùm adimplent, quia timent pœnam ſi non compleant, qui alioqui præuaricari paratī ſunt: tales enim, & ſi opere præcepta faciūt, voluntate tamen non faciunt, ſed rei ſunt, ac ſi præcepta non facerent, idq; ob eorum mētis præparationem iniquam.

Ad tertiū, eſto quòd timor pœnę ex amore ſui procedat, non ideo malus eſt, cùm

A est, cùm nec malus ſit amor ſui: ꝙ ſi Paulus
rep̃hẽdit homines ſeipſos amãtes, de illis lo-
quit, qui habent amorem ſui vſq; ad cõtem-
ptum Dei, aut qui ſe inordinatè amãt, qua-
les ſunt, qui affectionem commodi ſequun-
tur, poſtpoſita affectione iuſti: non tamen
eſt contra affectionem iuſti, ſi quis ſibi vitã
æternam optet, & ex conſequenti pœnam
æternã timeat. Hoc enim tam bonis, quàm
malis poteſt ſine vitio conuenire.

Ad quartũ, dicẽdum ꝙ iuſtitia Dei nõ
ſtat in hoc, qd' eſt ęternaliter puni
re hominem: ſed in hoc, quod eſt peccatorẽ
impœnitentem ſic punire: qui ergo odit pœ
nam à Deo peccatori impœnitenti inflictã,
vel infligendam, ille quodammodo videtur
Dei iuſtitiam odire, quo ad actum ſuũ: qui
tamen ſimpliciter odit, & fugit propriam
pœnam gehennæ, non habito reſpectu ad
ſua finalia demerita, hic non iuſtitiam Dei
odit, ſed ſeipſum diligit, q̃ odia inter ſe mul-
tùm differunt. Nam primùm vltra quòd eſt
diſſonum à diuina voluntate, non eſt ad bo-
num aliquod ſpirituale promotiuum. Secũ-
dum verò conforme eſt diuinæ voluntati in
actu volẽdi, & promouet ad bonum, ſcilicet
ad vitandum peccata per quæ homo dignus
eſt, vt æternaliter puniatur.

B EX dictis quodãmodo apparet, vnde ori-
ginetur pœnitentia cordis, nõ enim ex
vnica tantùm radice, puta ex timore, vt nõ-
nullis viſum eſt: ſed ex multis oriri poteſt:
ſecundum quòd multis rationibus poteſt
aliquis de peccato dolere, ſcilicet, vel quia
peccatum eſt impeditiuum honoris, aut fa-
mæ, aut alterius boni temporalis, ſeu cor-
poralis, & naſcitur talis pœnitentia ex amo
re temporali, ideo non eſt hæc pœnitentia
qualis debet eſſe, quæ Deo nos reconciliat.

Poteſt ſecundò qs peccati pœnitere, quia
peccatum eſt inductiuum pœnæ æternæ, &
hæc naſcitur ex timore ſeruili, & non eſt
quæ deum placat, cùm ex amore ſui princi-
paliter procedat. Tertiò, quia eſt impedi-
tiuum æternæ beatitudinis, & hæc naſcitur
ex appetitu proprij boni ſpiritualis, & amo
re ſui: & non placat Deum. Quartò, quia
eſt quid turpe, & inhoneſtum, & contrariũ
rectæ rationi, & hæc procedit ex amore ho
neſti, & virtutis. & melior eſt hæc pœniten-
tia prioribus. Verùm cùm hæc communis
ſit fidelibus, & infidelibus, amicis Dei, &
inimicis eiuſdem, ideo non ſufficit Deum
placare, & eidem nos reconciliare.

Quintò, quia eſt offenſiuũ Dei, cui ſum-
mus honor, & reuerentia atq; obediẽtia de- C
betur, & hæc pœnitentia procedit ex amo-
re Dei, & eſt quã Deus acceptat, & quę nos
Deo reconciliat. Alias autem pœnitẽtias ex
amore Dei non procedentes: non ita acce-
ptat, iuxta illud, quod ſcriptum eſt: Ego dili
gentes me, diligo &c.

SEQVITVR amplius quòd non ſa
tisfacit homo p̃cepto de pœnitendo qua-
litercunque de commiſſis dolendo: niſi pro-
pter Deum de illis doleat, eò quòd pœniten
tia, quæ à nobis exigitur, Dei dilectionem
includit, aut præſupponit. Vnde iterum fit,
vt ſi quis ſingula peccata recogitet, & de ſin
gulis doleat ob alium finem, quam propter
Deum, eum teneri ad iteratò dolendum de
eiſdem, ex quo per priorem dolorẽ de com-
miſſis nondum præcepto de pœnitendo ſa-
tisfecerat. Quẽadmodum ſi quis omnia ſua
peccata confeſſus eſt, non habita de eiſdem
contritione, tenetur ea iteratò cõfiteri: quia
non ſicut debuit fuerat confeſſus.

Si obiicias, qui id facit, quod eidem
p̃cipitur, etiam ſi id nõ faciat ad in-
tentionem præcipientis, ſatisfacit pręcepto:
ita, vt non teneatur iteratò idipſum facere,
vt manifeſtum eſt, tam de pręceptis diuinis,
quàm de humanis.

Præterea, ſi homo de ſingulis pecca D
tis doluit, puta ex timo-
re pœnæ, ſeu ex amore virtutis, cui operæ
fuerat contrarius, & in fine elicit vnum do-
lorem in genere de omnibus cõmiſſis, idq;
propter Deũ &c. ille iam ſupplet id in quo
prius defecerat ex quo dolorem in Deum
iam refert, quem ante in Deum non retule-
rat: ergo adminus in hoc caſu ſatisfacit præ-
cepto de pœnitendo.

Reſpondetur ad primum, ꝙ quã-
do intẽtio p̃cipiẽtis
nõ cadit ſub p̃cepto: ſed ſola ſubſtãtia ipſius
actus, qui p̃cipitur, tunc ſatisfacit quis præ-
cepto actum agẽdo, etiã ſi non fiat ad inten
tionem pręcipientis. Secus tamen ſi intẽtio,
ſeu finis cadat ſub præcepto: modo autẽ ſub
præcepto diuino cadit pœnitentia de com-
miſſis. Nomen autem pœnitentiæ, vt eſt cõ-
munis omniũ interpretatio, importat dolo-
rem voluntarium de cõmiſſis, quatenus fue
runt offenſiua Dei, & per conſequens pœni
tentia, quæ exigitur à nobis, oportet quòd
propter Deum fiat, alioqui pœnitentia verè
non eſt dicenda, & ita non ſolùm dolor de
commiſſis cadit ſub præcepto, ſed modus, &
relatio doloris in Deum.

E Ad ſecundum conſequenter loquēdo, videī ꝙ in illo caſu non ſatisfaciat homo ꝑcepto de pœnitendo. Patet, quia vel ſatisfecit per deteſtationes particulares ſingulorū peccatorū, vel per illam generalem, quā in fine elicit, vel per vtrunq;. Primū nō eſt dicēdū: quia ante illam generalem pœnitētiam nunq̄ propter Deum pœnituerat, vt ſupponitur. Secundum etiam non videtur: quia vt ſuprà dictum eſt, non ſatisfacit quis pœnitendo ſolùm in genere, cùm ſit neceſſarium de commiſsis particulariter dolere eo modo, quo explicuimꝰ. Tertiū etiā nō videī, quia illæ particulares pœnitētię priores, nec per ſe, nec cū illa finali, & generali pœnitentia ſunt in Deū relatę: nec em̄ fuerunt relatæ in Deū qn̄ fiebāt, vt patet, nec quādo generalis eliciī pœnitētia: quia tunc ille dolor generalis eſt, qui in Deū referi: non actus, qui iam præterierunt, quandoquidem nullus actus humanus dicitur in Deum referri, niſi qui vel eliciī, vel cōtinuatur virtute dilectionis Dei. Quod de illis prioribus pœnitentiis dici in caſu non poteſt &c. Ac proinde, qui ſic particulariter pœnituit ob alium finem, niſi poſtea de commiſsis particulariter propter Deum doleat, non puto illum præ-

F cepto verè pœnitendi ſatisfacere.

Vnde multū refert, illas particulares pœnitētias, q̄ actu in Deū nō referunī, ꝑcedere, vel ſubſequi dilectionē Dei. Nam ſi Dei dilectionem præcedant, ad verā pœnitentiam nō pertinent: quia nullo modo in Deum referūtur: ſi autem dilectionē. Dei ſubſequantur, poterunt ad veram pœnitentiā pertinere, quia & ſi actu in Deum nō referantur, virtualiter tamen referuntur, & placent Deo, & ab eodem acceptantur &c.

Pro his facit ratio, quia vera pœnitentia, quā Deus à nobis exigit, valet nobis ad remiſsionē peccatorum, & gratiā, quæ in ſcriptura verè pœnitentibus promiſſa eſt. Illę autem pœnitentiæ, quę dilectionē Dei præcedunt, ad ſalutem valere non poſſunt, nec tunc quādo fiunt, nec poſtea, eò ꝙ ſunt actus mortui facti in peccato mortali, qui nec viui ſunt, nec vnq̄ poterūt reuiuiſcere, ſicut nec alia opa in pctō mortali facta.

Deinde dubitant, an pœnitentia cordis debeat eſſe formata, an informis, præuia, an concomitans peccatorum remiſsionem: quam quæſtionem ſatis inuolutè tangit Sco. qui in ſententia ait: pœnitentiam nō ſufficere ad peccata remittenda, niſi aliquo tēpore duret, & continuetur, & cū in illo tē-

pore huiuſmodi continuationis pœnitentia illa ſit præuia tempore remiſsioni peccatorum ſimul & informis, conſtat eſſe neceſſariam pœnitētiam informē, ſimul & ꝑuiam ad obtinendum peccatorum veniam. Vlterius, ſi ſit neceſſariū, quòd talis pœnitentia duret vſq; ad inſtans terminatiuū neceſſarię cōtinuationis incluſiuè: ita, vt debeat permanere, nō ſolū in tēpore præuio, ſed etiam in ipſo inſtanti, quo fit peccatorū remiſsio: tūc ſicut neceſſaria eſt pœnitentia præuia, & informis, ita etiam neceſſaria eſt pœnitentia cōcomitans, & formata: quia in illo inſtāti, quo fit peccatorū remiſsio per infuſionem gratię: illa pœnitentia, quę ante erat ꝑuia, & informis, fit formata, & cōcomitans: vt de ſe patet. Si verò ſufficit homini cōtinuare pœnitentiā per certū tēpus, eſto quòd nō duret incluſiuè vſq; ad præfatū inſtans terminatiuum illius temporis, tunc erit quidē neceſſaria pœnitentia præuia, & informis, non tamen cōcomitans, & formata, & q̄uis horum vtrunque probabile reputet, ad id tamē declinat, vt neceſſaria ſit pœnitentia pręuia. & concomitans, informis & formata, alioqui non valebit ad remiſsionem peccatorum. G

Verùm cùm hæc opinio præſupponat vnū incertū, & fortè falſum, vt magis patebit inferius, ſcilicet ꝙ pœnitētia etiā in Deū relata non ſufficit ad gratiā, niſi ante per aliquod tempus ſit cōtinuata, cū veriſimilius ſit dilectionem Dei ſuper omnia eſſe proximam, & ſufficientem diſpoſitionem ad gratiā (modo efficax ſit) ideo dicendum, ꝙ pœnitētia cordis, ſi vera eſt, ſcilicet propter Deum ſummè dilectum, nō poteſt eſſe informis, nec tempore præuia, ſeu præcedens peccatorum remiſsionē, ſed ſemper eſt formata, & quamprimum habetur, remittuntur peccata, ac proinde nec eſt neceſſaria pœnitentia informis, nec præuia ad obtinendum peccatorum remiſsionem, vt ex dictis apertè colligitur. H

Eſt tamē argumentū in oppoſitū: quia tūc ſequiī quòd pœnitentia cordis nunq̄ remittat peccata: quia vel remittit ea quatenꝰ eſt informis, vel quatenus formata eſt. Nō primū, per ea, quę dicta ſunt, ex quo non poteſt talis pœnitentia eſſe informis. Nec ſecūdū, quia quatenus formata eſt, pręſupponit charitatem, quæ eſt forma ipſius, vnde ipſa dicitur formata: charitas autem præſupponit peccatorū remiſsionem, cùm peccata, & charitas ſimul eſſe nō poſsint, igitur pœnitentia formata præſupponit pec-

cata

A cata eſſe remiſſa,& per conſequens pœnitē-
tia quatenus formata eſt, non remittit pec-
cata. Confirmatur, quia vel pœnitentia
fit propter Deum ſummè dilectū,vel non:ſi
primum, igitur præſupponit dilectionem
Dei,ex qua procedit,nam in corde prior eſt
finis q̃ ea,q̃ ſunt ad finem,& cùm per hmōi
dilectionē Dei ſint cōdonata peccata,ſequiť
ꝙ pœnitētia cordis formalis,ſi propter Deū
fiat,non remittit peccata,cū ea remiſſa repe
riat.Si autē nō fit propter Deū dilectum,ſed
propter timorē pœnę,aut aliam ob cauſam,
talis pœnitentia nō placat Deum,nec pecca
ta remittit,& ita nunq̃ verum eſt, ꝙ pœnitē
tia cordis actu remittat peccata, remitteret
autem ſi teneremus cum Scoto eſſe neceſſa-
riam præuiam,& informem,igitur.

Reſpondeo. Pœnitentia remittit peccata velut cauſa,
ſine qua nō:charitas remittit peccata, velut
cauſa formalis,De⁹ verò remittit peccata ve
lut cauſa efficiēs,& principalis.Primum pa-
tet,quia ex dictis conſtat pn̄iam cordis eſſe
neceſſariā ad dilectionem peccatorū, & ſinè
ea peccata minimè dimitti. Secundū etiam
patet,quia charitas,& peccata mortalia im-
mediatè cōtrariātur, ſaltē de lege ordinata,
quicq̃d ſit de eorū natura,& ideo ſicut calor
B eſt cauſa formalis expellēdi frigus,ita chari-
tas eſt cauſa formalis expellendi peccatum.
Tertium etiā de ſe patet, iuxta illud Iſa. 44.
Ego ſolus deleo iniquitates, & peccata po-
puli.Suppono etiam poſitionem ſatis com-
munē,ꝙ voluntas noſtra eodem actu poteſt
velle finem, & mediū propter finem, ſicut
& idem actus poteſt eſſe fruitio, & vſus, ac
proinde nil obſtat,quominus voluntas poſ-
ſit eodem actu odire peccata commiſſa pro-
pter Deum, & eundem Deum ſummè dili-
gere,& hæc pœnitentia eſt,quæ ſemper eſt
formata,& ſufficiens ad remiſsionem pecca
torum,velut cauſa,ſinè qua nō: quia hac po
ſita,fit peccatorum remiſsio, & ea non po-
ſita,non fieret,ſaltē per pœnitentiam, nam
ſi dilectionem Dei ſeiungas ab actu pœnitē
di, eſto ꝙ actus ille pœnitendi à dilectione
Dei procedat,illa pœnitētia, & ſi meritoria
ſit,non tamē actu remittit peccata, quæ per
dilectionem præuiam conſtat eſſe remiſſa.
Nec ob id ſequitur, ſinè pœnitentia remitti
peccata:quia & ſi per dilectionem Dei fue-
rint remiſſa,in ipſa tn̄ Dei dilectione virtua
liter includebatur pn̄ia, vt ex dictis patet.

Iam ſequiť reſponſio ad argumētum:
quia nec cōcedēdū eſt, ꝙ pœnitē-
tia cordis actu remittit peccata quaten⁹ for- C
mata eſt:neq; quatenus informis, & tamen
remittit ea,& q̃uis eſſe informem, & forma
tā ſint p̃dicata immediatè oppoſita, nec ſtet
pœnitentiam eſſe quin vel formata ſit, vel
informis:attamē illa particula,quatenus, ad
dita illis oppoſitis,non opus eſt alterum eo-
rum de pœnitentia verificari in caſu, non
enim inconuenit aliquod prædicatum verè,
& ſimpliciter de ſubiecto prædicari, & ne-
gari de eodem ſumptum cum ſigno redupli
catiuo, vt homo eſt riſibilis, & tamen nec
eſt riſibilis, quatenus videns eſt, nec quate-
nus non videns eſt,& homo eſt albus, & ta
men neq; quatenus rationalis, neque quate
nus irrationalis,& Deus eſt omnipotens,&
tamen neq; quatenus creans,nec quatenus
non creans. Ita ergo pœnitentia cordis re-
mittit peccata actu,& tamen, nec quatenus
formata eſt,nec quatenus informis.

Ad ſecundū etiā patet, ꝙ pœnitentia
illa,q̃ peccata remittit primò,ſiue
actualiter,eſt pœnitētia,quę ſimul eſt dete-
ſtatio peccati,& amor Dei:illa verò,quę ex
amore Dei procedit, nō actu remittit pecca
ta,cùm per amorē Dei p̃uium, ex quo ipſa
originať,remiſſa ſint,& de hac procedit hæc
ratio ſecunda,nec enim concedimus per om
nem pœnitētiā cordis actu peccata remitti. D

Sequitur ex dictis quid dicendū ad
dubiū, quod hîc moueri
ſolet,quo ordine ſe habeant hęc tria.ſ. pœni
tentia,charitas,& peccatorum remiſsio. Ad
quod breuiter dicendū, ꝙ qn̄ per pœniten-
tiam actu remittuntur peccata, ipſa pœni-
tentia præcedit natura,ſeu ordine naturalis
præſuppoſitionis, & ſequitur peccatorum
remiſsio,& deniq; infunditur charitas, po-
ſtremò fit pœnitentia formata, quæ omnia
in vno,& eodē inſtāti tēporis fiunt,ſi tn̄ ali-
qua eſſet inter ea temporum ſucceſsio,hunc
ordinem aſsignatum inter ſe ſeruarent: de
quo aliâs.Itaq; vnus actus ad aliquem effe-
ctum relatus,vna ratione præcedit illū, alia
verò ſequitur eundem ordine naturali.

Quæſtio quinta.

DE quātitate pœnitentiæ ſolet ſimiliter
quæri, tam ex parte in-
tenſionis, ſeu conatus,
quàm ex parte duratio-
nis, ac perſeuerātiæ. Et
primò dubitať,an ſit neceſſaria pœnitentia

E intenſiſsima, ſeu ex toto conatu voluntatis, procedens, & dixerunt aliqui cum Ricar. & Adriano quòd ſic. Ad quod dicendũ mouentur ex eo, quod habetur Deutero. 4. de filiis Iſrael propter peccati demeritum à terra promiſsionis in alienam terrã eiectis: Si quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies illum: ſi tamen quæſieris eum in toto corde tuo, & tota tribulatione animæ tuæ. Et Pſalmiſta: Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Hieronymus etiam it. epiſtola obiurgatoria ei', qui ſe falſò iacta ·at pœnitere ait: Miſerebitur tibi Deus, ſi toto corde pœnitẽtiam egeris, ſi omnem ſolicitudinẽ tuã ſuper Deum miſeris. Ex quibus apparet, non ſatis eſſe remiſſè Deũ quęrere, aut pœnitere, ſed ex toto voluntatis conatu, ſi volumus remiſsionis gratiam obtinere. Pſal. u8.

Secundò, idẽ Hiero. tractans increpationẽ epi Laodicẽ. Apoc. 3. de quo dictũ eſt. Vtinam frigidus, aut calidus eſſes: ſed quia tepidus es, incipiam te euomere, inquit: tepidum diſcipulum non diligit Deus, ait enim Chriſtus. Qui vult meus eſſe diſcipulus, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam. Tepidus autem vide-
F tur, qui remiſſè diligit, & remiſſè pœnitet, Vnde Ieremię. 48. dicitur. Maledictus omnis, qui facit opus Dei negligẽter, ſeu remiſſè, & Eccleſiaſtes. 7. Qui timet Deum, nil negligit, igitur.

Tertiò, neceſſariã eſſe pœnitentię intẽſionẽ, & magnitudinẽ ſignificat Auguſti. lib. de pœnitẽtia dicẽs: Rectè pœniteus, quicquid ſordiũ poſt purificationem contraxit, oportet vt abluat lachrymis ſaltem mentis, ſed ſatis durus eſt, cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarare. Sed ſciat ſe culpabiliter durũ, qui deſlet damna temporis, vel mortem amici, & dolorem peccati non oſtendit lachrymis. Et hæc de pœnitentia. diſtin. 3. cap. Sunt plures.

Dura tamen viſa eſt horum ſententia. Vnde contra eam, & pro oppoſita parte arguitur, quòd nõ ſit neceſſaria tanta intenſio, vt apud Deum valida ſit, ſed ſufficit remiſſa, modo efficax ſit. Primò, quia dilectio Dei, & conuerſio ad Deum, etiam ſi tam intenſa gradualiter non ſit, valet ad gratiam, igitur etiam pœnitentia vera cùm huiuſmodi Dei dilectionem includat, vt ex dictis patet: antecedens patet ex innumeris promiſsionibus in ſcriptura ſacra cõtentis. Ait enim Dauid: Prope eſt Dñs omnibus inuocantibus eum. & Paulus ad Rom. Diues G eſt Deus in omnes, qui inuocant illum. Omnis enim, qui inuocauerit nomẽ Dñi, ſaluus erit, & Eccleſiaſtici 2. Quis vnquã inuocauit eum, & deſpexit illũ? miſericors enim eſt, & pius. Ait etiam Chriſtus in euãgelio: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ad eum veniemus &c. & Auguſti. ſuper epiſtolam ad Ro. 5. Si Deus cõfugientes ad ſe non admitteret, eſſet in eo iniquitas: quia ſcilicet promiſſa nõ cõpleret. Vbi præſupponit Deũ in lege promiſiſſe gratiã ſuã omnibus ipſum diligẽtibus, iuxta illud Zachariæ. 1. Conuertimini ad me, & cõuertar ad vos. &c. Et Iacobi. 4. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Et Apoca. 3. Ego ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis mihi aperuerit, intrabo ad eũ, & cœnabo cũ illo. In quibus omnibus nulla de graduali intenſione fit mentio. Nec valet dicere quòd illa etiam veniunt limitãda ad caſum, quo quis ex toto conatu fertur in Deũ. Non enim valet, probatᷓ quia Deus nõ minorem erga homines exercet miſericordiam quã iuſtitiam, imó magis miſericordia vtitur, quã iuſtitia: cũ pronior ſit ad miſerendũ, quã ad puniẽdũ, dicente Iaco. Miſericordia ſuperexaltat iudiciũ. Sed loca ſcripturę, Iaco. 2.
in quibus Deus ex iuſtitia pœnã peccãtibus H & ſe à Deo auertẽtibus cõminatur, non ſunt ad certũ conatũ, ſeu intenſionẽ ipſius actus auerſiui limitãda, cũ quantũlibet remiſſè ſe quis à Deo cõtra pręceptũ eius auertat, mortaliter peccat, & Dei indignationẽ incurrit, ergo loca, quæ ſalutẽ promittunt his, qui ſe ad Deũ cõuertunt, nõ ſunt coartanda ad certum conatum, & intẽſionẽ actus conuerſiui.

Præterea facit ꝓ hac ſentẽtia Chryſo. & habetᷓ de pñia. diſt. 3. c. Talis. ait enim Deũ nunq̃ pœnitẽtiã peccatoris cõtẽnere. Quodq; ꝓſtantius eſt, quãrulancũq;, & quãtũlibet breui tẽpore geſtã, pœnitentiã Deus nõ reſpuit, nec exiguę cõuerſionis patitur perire mercedẽ. In quibus innuit, nec neceſſariã eſſe in pœnitentia intẽſionem, nec temporis continuationem, vt Deo placeat, & à Deo remuneretur.

Præterea facit ratio, quia tunc dilectio Dei ſuper omnia obediẽtialis, ſtaret cũ peccato mortali, nõ ſolũ, quo ad reatũ: ſed etiã, quo ad actũ: ita vt qs ſimul actu mortaliter peccet, & Deũ ſuper oĩa diligat. Probatᷓ hoc, quia demus hominẽ remiſſe gradualiter pœnitere, id eſt, non ex toto conatu volũtatis: iam per opinionẽ illa pñia in Deũ relata, nõ ſufficit ad gratiã, ér-

go ſtat

A go ſtat ſimul cum peccato mortali, & ſecun
dum reatum, non eſt dubium. Quòd etiam
idem ſit ſecundum actum, probatur, ponen
do, quòd citra totum conatũ pœniteat pro-
pter Deum, tẽpore, quo ſibi neceſſariũ eſt,
ſe in ſtatu gratiæ reponere, totum conatum
apponendo, iam peccat in caſu actualiter
omiſsiuè ſimul, & Deum diligit.

Si dicas, quòd quis totus conatus in Deũ
ſit neceſſari⁹ ad acquirendũ gratiã, nõ
tamẽ totus cadit ſub pręcepto obligãte ſub
pœna noui peccati: contra ſtat ratio aperta,
quia ſi ſit in tẽpore, quo teneť ſe in ſtatu gra
tiæ reponere, nec aliter poteſt: niſi ex toto
conatu ſe ad Deũ conuertẽdo, ſequitur tene
ri ſub pœna noui peccati ad ſe cõuertendũ
toto conatu. Hac enim ratione ſuprà dedu-
ximus neceſsitatẽ præcepti de pœnitendo,
ex neceſsitate ipſius pœnitẽtiæ ad ſalutem.

Et quicquid ſit de efficacia harum ratio
nũ, quia volẽti defendere pręfatã opi
nionẽ nõ deerũt ſolutiones: attamẽ cum nil
ſit affirmandũ, eſſe neceſſariũ ad ſalutẽ, aut
ſub pœna peccati mortalis obligare: niſi id
authoritate, vel ratione ſufficiẽti oſtẽdatur,
quod tñ de pœnitẽtia, ex toto conatu volun
tatis ꝓcedente oſtendi non poteſt, ideo vide
tur à pręfata opinione recedendũ. Quod em̃
B illud oſtenſum non ſit, patet ſoluendo hu-
ius ſententiæ fundamenta: poſſet enim di-
ci ad illa omnia, quæ ſonant, eſſe neceſſariũ
ex toto corde diligere Deum, & eundem in
quirere, & de commiſsis pœnitentiam age-
re, quòd procedunt de totalitate integritatis
cordis, non de totalitate gradualis intenſio
nis. Ille enim dicitur toto corde quærere
Deum, qui cùm Deum quærit, aliud tẽpora
le ſecum non quærit, quod non propter ip-
ſum quærat: & toto corde diligit Deum, qui
cùm Deum diligit, aliud tẽporale ſecũ non
diligit, quod non propter ipſum diligat, &
toto corde de commiſsis dolet, qui ita de il-
lis dolet, vt nullum reſeruet, quod placeat.
Nam ſi quis cùm Deum quærit, aut diligit,
aliud cum eo quærit, aut diligit, quod non
propter ipſum quærat, aut diligat, non to-
to corde: ſed diuiſo eum quærit, & diligit,
& hoc eſt, quod ait beatus Auguſtinus ad
Deum loquens. Minus te amat, qui tecũ ali-
quid amat, quod non propter te amat &c.
Et ita dicitur diuidi cor, cũ ad diuerſa affici-
tur: quorũ alterum in alterum non refertur,
cui diuiſioni opponitur totalitas, ſeu integri
tas cordis, ad quam conſtat intenſionem
gradualem impertinentem eſſe.

Ad ſecundum, de illò, qui remiſſè, & ne C
gligenter opus Dei agit, dicendum,
quòd procedit de eo, qui in his ad quæ tene
tur, non adhibet omnem diligentiam, & ſo
licitudinem, quam adhibere tenetur, ſed in
parte agit, quod debet in parte nõ: ille etiã,
qui nec calidus eſt, nec frigidus: ſed tepidus,
ſolet intelligi, qui nec amore, nec timore mo
uetur ad agendum quod debet: & ita hæc,
quæ de tepiditate, & remiſsione, ſeu negli-
gentia allegata ſunt, non videntur de remiſ
ſione graduali intelligenda.

Ad tertium ex Auguſtino ſumptum di
cendum, quòd nõ inde ſequitur ne-
ceſſarium eſſe abſolutè, ex toto voluntatis
conatu pœnitere, ſed potius innuit quòd de
bet quis magis de offenſa in Deum commiſ
ſa, quàm de rerum temporalium iactura do
lere, quod quidem adimpleri poteſt: etiam
ſi quis non ex toto volũtatis conatu de pec-
catis doleat, vt conſtat. De his inferius, vbi
de feruore orationis agetur.

SED eſto non ſit neceſſaria pœnitentia
ex toto conatu voluntatis, an ſaltẽ ſit ne-
ceſſaria in aliquo gradu certo citra ſummũ,
an potius quælibet pœnitentia, quantumli-
bet remiſſa ſufficiat ad gratiam. Et dixerũt D
aliqui poſt Thom̃. in. 4. diſtinct. 17. Ad quin
tum, quòd neceſſaria eſt certa intenſio, ita
quòd poteſt tam remiſſa eſſe pœnitentia,
ſeu tam parua, vt contritio non ſit, & per cõ
ſequens nec ad gratiam ſufficiens. Tum,
quia Deus cùm à nobis voluntatem exigit,
non inefficacem, ſeu remiſſam, aut tepidam
exigit, ſed efficacem: efficax autem eſſe non
poteſt, niſi certo modo ſit intenſa. Tum
etiam, quia de maiore peccato magis quàm
de minore dolendum eſt, id exigente iuſti-
tia punitiua, ſecundum quã pœna debet cul
pæ proportionari. Cùm igitur pœnitentia
cordis in pœnam pro cõmiſsis nobis à Deo
iniuncta ſit, qui in hac re fecit nos iuſtitiæ
punitiuæ miniſtros, ſequitur ergo non quã-
tãcũq; pœnitẽtiã de peccatis ſufficere, alioq
non magis de vno, q̃ de alio eſſet dolendum.

Confirmatur hoc, quia de illo de-
bet homo pœnite-
re, quod debuit vitare: ſed homo magis de-
bet vnum peccatum vitare quàm aliud, quia
ſi neceſsitas incumberet in vnum de duob⁹
incidere, id quod grauius eſt, eſſet magis eui
tandum, & ita econtra de commiſſo grauio
ri magis pœnitendum.

Quod inde rurſus cõfirmatur, quia
vbi maior eſt cauſa dolẽdi, ſeu

pœni-

E pœnitẽdi, maior debet eſſe pnĩa: cauſa autẽ quare de peccatis pœnitendum eſt, eſt quia offenſiua ſunt Dei, cùm ergo maius peccatum magis ſit Dei offenſiuum, ſequitur de illo eſſe magis pœnitendũ, & ita non qualiſcunq; intenſio pœnitentiæ ſufficit.

Reſpondetur. His nõ obſtãtibus aliter dicẽdũ videſ, ꝙ.ſ. nulla intenſio certa etiam citra ſummũ gradũ eſt in pnĩa neceſſaria, vt ad gratiã valeat, ſed quãtũlibet remiſſa gradualiter ſit, ſufficit, modo efficax ſit in eo, quod efficaciã admittit. Probatur cõcluſio, quia ſi eſſet certa intẽſio neceſſaria, aut eſſet ratione prę cepti Dei obligantis nos ad certam pœnitentiæ, ſeu doloris intenſionem, aut ratione iuſtitiæ punitiuæ dictantis pœnam culpæ debere proportionari, aut ratione iuris naturalis obligantis nos Deo offenſo ſatisfacere, & pro maiori offenſa magis &c. ſed nullum horum videtur dicendũ. Non primum, quia non dabitur tale præceptum, cùm in teſtimoniis ſcripturæ, vbi à nobis pœnitentia exigitur, non ſit mẽtio de graduali intenſione actus, ſed vel ſimpliciter exigitur pœnitentia, vel exigitur ex toto corde: ſed ex neutro colligitur exigi certam intenſionem F citra ſummã, vt patet ex dictis. Tum etiam, quia irrationabile omnino eſſet præceptũ, quo quis obligetur ad aliquid, de cuius adimpletione certus eſſe non poſsit: cùm ergo homo nullo modo citra reuelationem Dei poteſt certus eſſe ad quantam intenſionem gradualem in pœnitendo peruenit, vt conſtat, ſequitur. Adde ꝙ dato præcepto de ſub certa intenſione pœnitendo, de quà homo certificari non poteſt, ex conſequenti eſſet dicendum, quòd tenetur homo ex toto conatu pœnitere, & intenſiſsimè, alioqui exponeret ſe periculo omittendi præceptũ de pœnitendo, quod eſſet incidere in ſententiã durã ſuprà citatã, nec ſatis probabilem.

Nec etiam videſ dicendũ ſecundum, ꝙ ſcilicet ſit neceſſaria certa intẽſio ratione iuſtitiæ punitiuæ: quia quamuis hoc apparenter diceretur, & verè, in caſu, quo eſſet ſtatutum, aut neceſſarium peccatorem in ſeipſo per viam ſolùm pœnitentiæ illam iuſtitiam exequi, & per ſolam viam pœnitentiæ debitum pro peccato ſoluere, non tamẽ ita eſt, ſtante lege ordinata, qua ſtãte, poteſt viator, vel hîc ſoluere, vel pœnã debitam ad purgatorium remittere, cõtentus aliquali gratia, per quam culpa illi remittatur, hæc autem culpa poteſt per ſolam dilectionem Dei ſinè pœnitentia formali remitti, G poteſt etiam per ſolum ſacramentum ſecundũ multos ſimiliter tolli, poteſt deinde per opera alia meritoria à pœna peccato debita liberari. Itaque non eſt homini iniuncta maior iuſtitiæ punitiuę executio, q̃ ea quam Deus à peccatore exigit, hęc autẽ eſt de commiſsis pœnitere ex vera Dei dilectione, ad quam illico culpæ cõmiſſæ condonantur, ꝙ ſi homo intenſionẽ, aut feruorẽ addiderit, proderit illi ad remiſsionem pœnæ, etiam ſi talis intenſio, & feruor ab illo non exigatur.

Nec etiam videſ dicendũ tertium, ſcilicet ꝙ ratiõe iuris naturalis teneſ homo ad ſub certa intenſione pœnitẽdũ, vt ſcilicet Deo offenſo ſatisfaciat, quia vt ſuprà dictum eſt, q̃uis ius neceſſariò obliget offendentem ad ſatisfaciẽdum offenſo, in pręſenti autẽ non Deo alia ſatisfactio debita eſt, niſi quam ipſe exigit, & ſtatuit: ac proinde cùm in lege ſua, nec pœnitentiam ſub certa intẽſione exigere, neq; ſtatuiſſe legatur, nó video quare homines huiuſmodi iugum peccatoribus imponant, tanquam eiſdem neceſſarium, etiam ſi alioqui ſalutare ſit.

Reſpondendum igitur eſt ad rationes ſuprà factas. Ad primũ duo ſupponit, vnum ꝙ Deus H exigat à peccatore pœnitẽtiam de cõmiſsis efficacẽ, quod tñ falſum eſt, quia illa pnĩa, q̃ eſt odire peccatũ cõmiſſum, ſeu nolle hominẽ peccaſſe, eſt de impoſsibili cognito eſſe tali, quòd ſub volitione efficaci non cadit, vt ſuprà dictũ eſt, ſi aũt aliquid eſt in pœnitentia, quod efficaciã admittat, eſt ꝓpoſitũ poſtmodum vitandi peccata, idq; formaliter, vel in dilectione Dei virtualiter contẽtũ.

Secũdum quod ſupponit eſt, ꝙ efficacia actus voluntatis requirit certã intenſionem gradualem, cùm non ita ſit, vt aliâs probauimus, ſed efficacia voluntatis in hoc ſtare videtur, quòd vult aliquid obtinere, vel procurare per modum indicatiui, q̃ volitio, ſi talis eſt, quãtumuis remiſſa gradualiter ſit, ſufficit mouere ipſum volentẽ ad inquirẽdum media ad id, quod optat neceſſaria. Alia autem, quę ad id non ſufficit, non dicitur efficax, etiam ſi multũ ſit intenſa, qualis eſt velleitas, ſeu actus deſiderij per modum optatiui, aut cõditionalis per modũ ſubiũctiui, ac proinde intẽſio gradualis impertinẽs videſ ad efficaciam, vel inefficaciam voluntatis.

Ad ſecundũ ex dictis patet reſpõſio, ꝙ ratio fundat ſe in falſo, ſcilicet ꝙ cõmiſſa eſt peccatori tota iuſtitiæ exequutio

in ſeipſo,

A in ſeipſo, qua per viã pœnitẽtiæ debeat in ſe punire peccata. Falſum etiã eſt, ꝙ teneať magis intenſè de vno peccato, quã de alio pœnitere, cuius ratio clara eſt ex dictis: quia reductis ad memoriã omnibus peccatis commiſsis, non eſt neceſſariũ quod de ſingulis ſingulas eliciat contritiones, ſeu pœnitentias: ſed vnico actu pœnitentiæ, quo illa omnia oblata deteſtatur propter Deum, ſatisfacit præcepto de pœnitendo, & ita per eundem actũ ęquè intẽſè de omnibus ſimul pœnitet, & dolet: quẽadmodũ concedi ſolet, ſi quis eodẽ actu diligat Deũ, & proximum, ꝙ ęquè intenſè, id eſt actu ęquè intenſo vtrũq; diligit, Deũ ſcilicet, & creaturam: nec in hoc peccat: ſed ꝑcepto charitatis ſatisfacit, & meretur. Pro quo videtur facere Hierony. qui laudat Paulũ de hoc, ꝙ minima peccata plãgebat, ſicut magna, vt refert Tho. vbi ſuprà.

Ad tertium dicẽdũ, ꝙ ratio probat magis eſſe vnũ peccatũ vitãdũ, & odiẽdum, quã reliquum, magis inq̃, non intenſiuè gradualiter, ſed prælatiuè (vt ſic dixerim) intenſiuè non: quia vnico odio vnius intenſionis poſſum ſinè peccato diuerſa peccata odire, etiam ſi in grauitate differant: prælatiuè autẽ ſecus eſt. Sicut patet in dilectione oppoſita, vnico quidẽ actu vnius intenſionis poſſum Deum, & proximum amare ſinè
B peccato: debeo tamẽ Deum proximo in diligẽdo præferre, taliter, vt ſi opus ſit ab alterius amore recedere, potius debeo ab amore proximi, quàm ab amore Dei recedere, & hoc eſt Deum plus, aut magis prælatiuè diligere. Sic etiam in odio peccatorum, quæ quamuis ęquè intenſè gradualiter odio habeantur, vnum tamen magis dicitur odio haberi prælatiuè: quia ſi oporteret in alterum eorum incidere, deberet homo potius eligere fugam, & odium illius, quod grauius eſt. Et in hoc ſenſu videtur Thom. procedere in hac materia, quando de contritione loquitur, & de dolore maiore, & minore peccati reſpectiuè ad alios dolores.

Et per hoc patet ad vltimũ, fateor eñ ꝙ vbi eſt maior cauſa pœnitẽdi, ſcilicet maior offenſa, debet eſſe maior pœnitentia, non quidem gradualiter, ſed maior prælatiuè ad ſenſum dictum. Et ſi velit peccator via pœnitentię ſoluere: quod pro peccato debet, ſi pro ſingulis peccatis debitum ſoluere vult, debet intẽſius pœnitere de grauiori peccato, quàm de leuiori: liberum tamẽ ſibi eſt hac via pro peccatis ad integrum ſatisfacere. Verũ quantùm ad remiſsionem culpæ attinet, ſatis eſt, ſi verè pœniteat pro- C
pter Deum verè dilectum, etiam ſi huiuſmodi pœnitentia gradualiter remiſſa ſit.

PRæſuppoſito ergo non eſſe neceſſarium intenſiſsimè pœnitere abſolutè, nec certam intenſionem pœnitentiæ eſſe neceſſarium abſolutè, cum quantalibet pœnitentia quantunlibet remiſſa gradualiter ſufficiat ad gratiam, eſſet dubium, an ſaltem reſpectiuè debeat eſſe ſumma pœnitentia, hoc eſt, an debeat eſſe intenſior, quàm dolor de quacunque alia re. Et conformiter ad ea, quæ dicta ſunt, dicendum, quòd loquendo de intenſione, aut magnitudine graduali, non oportet pœnitentiam, ſeu diſplicentiam de peccato commiſſo eſſe intẽſiorem, quàm ſit diſplicentia de aliis rebus. Id patet, quia intenſio certa pœnitentiæ, non cadit ſub præcepto: ideo poteſt quis præcepto de pœnitendo ſatisfacere per pœnitentiam quantunlibet remiſſam, ac proinde, ſiue intenſius, ſiue æquè intenſè de aliis rebus diſpliceamus, ſatisfacimus præcepto pœnitendi. Præterea eodem actu poteſt nobis diſplicere peccatum, & alterius rei amiſsio, ſeu patris, aut amici mors, quẽadmodum eodem actu poſsimus Deum patrẽ, & amicũ amare, & tunc æquè intenſè diſ-
plicebit peccatum, & mors patris, aut ami D
ci, idque ſinè peccato. Præterea diſplicentia de aliquo menſuratur, ſeu proportionatur amori de oppoſito, & ita non magis tenemur odire peccatum, quàm teneamur diligere Deum: Deum autem nõ tenemur abſolutè, aut reſpectiuè diligere intenſius gradualiter quàm patrem, amicum, aut rem aliam creatam, vt aliâs in tractatu de charitate probauimus, igitur.

Si tamen loquamur de intenſione pœnitentiæ prælatiuæ, vt ſuprà, tunc verum eſt quòd tenemur magis de peccato pœnitere, ſeu dolere, quàm de aliis rebus. Quemadmodum econtra tenemur magis diligere Deũ prælatiuè, quàm alias res, taliter vt ſi nobis daretur optio alterum ex his eligere, ſcilicet à Deo per peccatum ſeparari, aut alterius rei cuiuſcunque iacturam pati, potius eſſet ſecundum eligendum, quamprimum, & hoc eſt Deum ſummè, & ſuper omnia diligibilia diligere appreciatiuè, ſeu prælatiuè, & peccatũ ſummè, & ſuper omnia odibilia prælatiuè odire. Et in hoc ſenſu intelligo doctores, qui dicunt eſſe nobis neceſſarium Deum magis intenſè diligere: quàm quodcunque aliud,

vt li

E vt li intenſè,non ad gradum,ſed ad modum
diligendi referatur,etiam ſi ſint qui ad gra-
dum intenſionis id referant &c.

DE quantitate etiã pœnitẽtiæ quo ad du
rationem eſt idem dubium, an ſcilicet,
vt valida ſit pœnitentia cordis, debeat per
tempus aliquod cõtinuari, & dicebatur cũ
Sco. quòd ſic,cuius poſitionẽ quęſtione pręcedenti tetigimus. Scoti ratio hæc eſſe vide-
tur: quia pnĩa cordis eſt diſpoſitio neceſſa-
ria ad peccatorũ remiſſionẽ,tum ex his q̃ di
cta ſunt,tum etiã quia alioqui difficile eſſet
excuſare,quin Deus ſit perſonarũ acceptor,
hunc iuſtificãs,& illum nõ,ſi nulla ex par-
te ipſorum diſpoſitio requiratur. Cũ igitur
diſpoſitio ad formam,debet ipſam formam
præcedere,vt ex naturalibus patet, quòd ca
lor pręcedit inductionem formæ ignis. Igi-
tur neceſſe eſt peccatorem per tempus ali-
quod præcedens inductionem charitatis, ac
peccatorum remiſſionẽ pœnitere. Quantũ
autem ſit huiuſmodi tẽpus,quo debeat pœ
nitẽtia continuari,ab hoĩe ſciri non poteſt.

Oppoſitum tamẽ videt̃ eſſe tenendũ, ꝙ ſcilicet ſi pnĩa
vera ſit,& in Deum verè dilectũ relata,q̃primũ à peccatore habetur,conſequitur remiſ-
ſionem,& gratiã. Id probatur, primò, quia
Deus pronior eſt ad miſerendum, quàm ad
F puniendũ,ſed vt homo Dei indignationem
incurrat,ſatis eſt,ſe peccãdo à Deo auertat,
& q̃primum ſe auertit, gratiam eius amit-
tit, ad cuius amiſſionem, non opus eſt hu-
iuſmodi auerſionem per tempus continua-
ri,alioqui in illo tempore ſimul quis morta-
liter peccaret,& eſſet in gratia Dei,quod eſt
abſurdũ. Igitur pari forma,q̃primum pecca
tor ſe ad Deum vero corde cõuertit, admit-
titur ad gratiã Dei abſq; vlla mora tẽporis.

Præterea, illa cõuerſio ad Deũ ęquè bona eſt, ac laudabilis in
primo inſtanti,quo primùm habetur, ac ſi
per horã continuetur,quandoquidem ex ſo
lo temporis tractu,nullam videtur bonitatẽ
acquirere,ſed eam ex obiecto habet,& fine,
& aliis circunſtantiis conuenientibus, ac
proinde q̃uis valeat continuatio pœniten-
tiæ ad maius præmium, aut pleniorem ve-
niam conſequendam,in ſe tamẽ,& per eſſen
tiam,æquè bona eſt momentanea,ſicut con
tinuata,& per conſequens in primo inſtan-
ti erit Deo grata,& accepta.

Præterea, ſi neceſſaria eſt temporis mora in pœnitẽdo, ob id
ſcilicet eſſet neceſſaria,vt Deo offenſo ſatiſ-
faciamus,ſed tunc ſequit̃,quòd quantò quis G
plura contra Deum cõmiſit,aut quantò gra
uius contra Deum peccauit, tantò deberet
magis pœnitentia continuari ad impetran-
dam gratiam,& ita ſi pro vno mortali neceſ
ſe eſt pœnitentiam per horam continuare,
pro duobus oportebit eam in duplo conti-
nuare, & pro quatuor in quadruplo, & ſic
conſequenter,& ita poterunt toties peccata
replicari,quòd non ſufficiat homini ad gra-
tiam per totam vitam in pœnitentia perma-
nere,quod eſt abſurdum,& erroneum.

Præterea, ſequitur ex poſitione dari peccatorem vſum ratio
nis habẽtem, cui in vita ſit præcluſa via ſalu
tis,q̃tunlibet ad Deum toto corde cõfugiat.
Patet hoc, quia ex quo neceſſaria eſt certa
tẽporis mora in pœnitendo ad impetrandã
gratiam,ſit exempli gratia vna hora,demus
peccatorem eſſe in extremis, qui per natu-
ram viuere vna hora integra non poteſt, &
tunc ſe toto corde ad Deum cõuertat, ſequi-
tur in caſu intentum. Si dicas, non eſſe in-
conueniens illatum ob culpam ipſius homi
nis,vt ſi teneamus cum Gre. & Ochã, quòd
actus à voluntate liberè elicitus naturaliter
per tempus aliquod continuatur,& odium
Dei homo eliciat, à quo per naturam reſili
re per tempus certum non poſſit, iam in il- H
lo tempore eſt illi præcluſa via ſalutis.

Sed hoc parũ valet,tum quia illa opinio,
quæ ponit huiuſmodi naturalem continua-
tionem actus voluntatis,non eſt omnino ve
ra,vt alibi deduximus, tum etiam eo dato,
non eſt ſimile cum præſenti caſu: nam illo
admiſſo, ſi pro tunc eſt clauſa via ſalutis illi
homini odienti Deum,ideo eſt, quia volun-
tatẽ habet ligatam,& impeditam, ne poſſit
naturaliter pro tunc ad Deũ per amorẽ con
uerti,in noſtro autem caſu ſecus, vt conſtat.

Præterea ſequitur aliquẽ Deũ ſummè diligere, & verè de cõ-
miſſis propter Deũ pœnitere, & pro Deo,
& Chriſto martyriũ pati,& ęternaliter dam
nari. Patet,ſi toties,& taliter cõtra Deũ pec-
cauit homo,ꝙ ſit ſibi per horam integrã ne-
ceſſariò pœnitendum,aut per duas horas,&
anteq̃ tempus neceſſariò pœnitendi cõplea
tur,pro Chriſto, & fide eius patienter à ty-
ranno occidatur. Si dicas in caſu defectũ
continuationis ſuppleri per martyriũ,quæ-
ro iam, vel igitur ſufficienter ille defectus
ſuppletur ſolùm per martyrium actu ſucce-
ptum,vel etiam per martyrium in voto, ſeu
efficaci propoſito mentis: & primum irra-
tiona-

A tionabile eſt, quia voluntas pro facto reputatur, ſi efficax ſit, vt eſt omnium vera ſententia, nec opus exterius valet ex parte operantis, ad aliam gratiam gratum facientem prçter eam, ad quam interior efficax voluntas valet, & ita quamprimum quis habet voluntatem efficacem patiendi pro Chriſto ſummè dilecto, antequam actu martyrium ſuſtineat, valet ſibi huiuſmodi voluntas ad gratiam, ac ſi actu pateretur, & hoc dato, ſequitur intẽtum noſtræ concluſionis, quòd ſcilicet non eſt neceſſaria temporis mora ad obtinendam gratiam Dei per actum voluntatis efficacem, cùm igitur pœnitentia ſit actus efficax in ea parte, qua efficaciam admittit, vt ex dictis apparet, ſequitur.

Præterea ſi neceſſaria eſt temporis mora in pœnitẽdo ad impetrandam veniam, & gratiã, igitur peccabit homo non cõtinuando pœnitentiam cordis, tempore, quo eſt ſibi neceſſarium ſe in gratia reponere: & cùm incertus ſit quantò tempore debeat continuare pœnitentiã, an per horam, an per duas, peccabit, ſi non longo tẽpore continuet, quia alioqui exponit ſe periculo permanendi ſemper in eiſdẽ peccatis. Et certè ſicut irrationabile eſt dicere, hominem eſſe obligatum ſub pœna peccati noui ad certam pœnitentiæ intenſionem, B de qua homo certus eſſe non poteſt, quãta ſcilicet ſit ſibi ſub præcepto data, ita non minus eſt irrationabile dicere, hominẽ teneri ſub pœna peccati ad certam moram temporis in pœnitendo, cùm æquè incertus ſit, quanta ſit ſibi neceſſaria.

Poſtremò, eadem concluſio probatẽ ex decreto Chryſoſtomi ſuprà citato, de pœnitẽtia. diſt. 3. c. Talis. vbi ait. Quãtulãcunq;, & quãtũlibet breui tempore geſtã pœnitẽtiam, Deus nõ reſpuit, nec exiguæ conuerſionis patitur mercedẽ perire. Vbi neceſsitatem intenſionis ſimul, & continuationis in pœnitẽdo excludit. Iuxta illud Ezechi. Quacunque hora ingemuerit peccator, nõ recordabor amplius. (Ezech. 18.) Vbi rurſus neceſsitas continuationis, & mora temporis excluditur. Pro quo facit exemplum de latrone ſumptum, ſtatim enim ꝙ veniam peccatorum à Chriſto poſtulauit, audire meruit, idq; ſinè mora aliqua. Hodie mecum eris in paradiſo. (Lucæ. 23.) Pro quo etiam Paulus facit dicens: (1. ad Cor. 12.) Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in ſpiritu ſancto. Igitur q̃primum quis verè Chriſtum ex corde verum Deum agnoſcit, habet gratiam Spiritus ſancti. Neſcit enim tarda molimina Spiritus ſanctus: C ſed ſinè mora his, qui verè ad Deum confugiunt, quales ſunt, qui veram habent pœnitentiam, veniam largitur. Pro quo facit. cap. Multiplex. de pœnitentia. diſtin. 1. & c. Conuertimini. vbi dicitur. Si cor noſtrũ vndique à malo ad Deum vertitur, mox ſuæ conuerſionis fructum meretur.

Motiuum autẽ Scoti parum valet, tum quia & ſi nõ requiratur diſpoſitio ex parte peccatoris tempore præuia, nõ ideo excluditur neceſsitas diſpoſitionis, ſaltem concomitantis: & ideo nulla eſt perſonarum acceptio, ſi huic peccata remittuntur, & non illi: ſi hunc pœnitet, & nõ illum. Tum etiã, quia eſto Deus pro ſuo beneplacito vellet hunc iuſtificare, & nõ illũ, omni diſpoſitione ex parte hominis ſecluſa, nõ veniret Deus de acceptione perſonarũ arguendus. Sicut enim ſecundũ eundẽ Sco. Deus pro voluntate ſua hunc prædeſtinauit, & non illum, cuius prædeſtinationis nulla ex parte prædeſtinati datur cauſa, ſic etiam dat Deus gratiam prçuenientem, quç auxilium ſpeciale dici ſolet huic, vt conuertatur, & nõ illi, vt ait Paulus. (Ad Rom. 9.) Quibus vult, miſeretur, & quos vult, indurat. Sic etiam hunc trahit ad fidem, & nõ illum. Nec quærendum eſt, quare hunc, & non illum trahat, D vt ait Auguſtinus, tractans illud Chriſti. (Ioan. 6.) Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit illum, & tamen nemo in his poteſt Deum tanquã perſonç acceptatorem arguere, ſicut nec figmentum poteſt dicere ei, qui ſe finxit, cur me finxiſti ſic. (Ad Rom. 9.) Ille igitur venit de acceptione perſonarum arguendus, qui contra iuſtitiæ debitum vnum alteri præfert, vel qui ob cauſam indebitam vnum alteri anteponit, vt docet Iacob. in ſua Canonica. (Iaco. in Canonica. c. 2.) Quòd etiam dicebatur diſpoſitionem ad formam debere tempore præcedere ipſius formæ inductionem, verum eſt de diſpoſitione inſufficiente, qualis eſt caliditas remiſſa: ſi tamen diſpoſitio illa ſufficiens eſt ad formæ inductionem, nulla opus eſt mora in eius inductione, vt quamprimũ caliditas eſt ſufficienter intenſa, illico forma introducitur. Et quamprimum ſpecies coloris oculum pertingit, efficitur viſio. Cùm ergo pœnitẽtia vera, qualis dicta eſt, ſit ad gratiam ſufficiens diſpoſitio, ideo ſecum ſtatim ſinè mora habet gratiam concomitantem: ad quã ipſa pœnitentia diſponit, & prçuia eſt, ſi non tempore, ſaltem naturali præſuppoſitione.

Sed

E SEd adhuc ſupereſt dubium, ſuppoſito, ꝙ
nec ſit neceſſaria certa pœnitentiæ inten
ſio,nec eiuſdem per tempus aliquod conti-
nuatio,vt apud Deum valida ſit, an ſaltẽ ſit
neceſſaria intenſio, ſeu continuatio huiuſ-
modi,ad hoc ꝙ pœnitẽtia cordis ſit contri-
tio.Reſpondeo.Dubium hoc quęrit, in quo
differant attritio,& contritio:& occurrit tri
plex modus dicẽdi.Quidam enim dixerũt,
quòd differunt penes magis,& minus inten
ſum,putantes ſe id ad mentem Thom̃. dice-
re,cũ ipſe in quarto de contritione tractans
dicat:poſſe pœnitentiam de commiſsis eſſe
adeo paruam,quòd non ſufficiat ad contri-
tionem. Sic videntur tenere Ricardus,ſimi-
liter & Adrianus,qui dicunt pœnitentiam,
niſi ex toto voluntatis conatu fiat, ad gra-
tiam minimè ſufficere, & per conſequens
nec ad rationem contritionis. Cõtra hunc
modum ſtat ratio: quia gradualis intenſio
impertinens videtur eſſe ad hoc,quòd pœni
tentia ſufficiat ad gratiam. Nam aut illa pœ
nitẽtia habetur propter Deum ſummè dile-
ctum efficaciter,aut non. Si primum,in quo
cunque gradu habeatur,ſiue intenſo,ſiue re
miſſo,ſufficit ad gratiam, vt ex dictis patet.
Si ſecundũ,in nullo gradu quantumlibet in-
F tenſo ſufficit ad gratiam, ex quo ſinè dile-
ctione ſumma ipſius Dei, nemo valeat gra-
tiam conſequi,vt ſuprà probauimus.

Præterea, quòd id ad mẽtem docto
ris ſancti dictum non ſit,
apparet.Quia ſi penes maiorem, aut mino-
rem intenſionẽ differrent attritio, & contri
tio,nil igitur obſtaret,quo min⁹ attritio per
ſui intenſionem fieret contritio, cũ tamen
Thom̃.dicat ſuprà,id eſſe nõ poſſe,cum ſpe
cie differant ſecundum eum hi duo actus.
Cùm ergo ibidem loquitur Thom̃. de par-
uitate,aut magnitudine diſplicentiæ, nõ de
his loqui abſolutè, & in ſe, ſed reſpectiuè,
ita ſcilicet,quòd diſplicentia de peccatis de-
bet eſſe magna per cõparationẽ ad alia,q̃ no
bis diſplicent,vt per eius exempla patet.

Secundus modus ait,attritionẽ, &
contritionem differre ex
parte finis,quia ſcilicet cõtritio eſt diſplicẽ-
tia de cõmiſsis propter Deum ſummè dile-
ctum,attritio verò eſt de cõmiſsis diſplicere
ob aliũ finem,ſcilicet,vel timore pœnæ, vel
amore honeſti.Et ſecũdum hoc,ait Gabriel,
quòd attritio non poteſt fieri contritio, hac
motus ratione.Quia quando attritio fit con
tritio,vel variatur circũſtantia finis, vel nõ.
Si ſecundũ,igitur ſicut actus voluntatis pri⁹
erat attritio, ita & pòſt erit attritio. Si pri- G
mum,igitur variatur obiectum voluntatis,
& per conſequẽs variatur actus voluntatis,
& ita non eſt idem actus numero,qui prius
erat attritio,& poſtea eſt contritio.

Contra hunc modum ſtat ratio:quia
præſupponit,quòd oĩs actus
elicitus volũtatis habet pro obiecto omnes
ſuas circũſtantias, & ita variata circũſtãtia,
variatur obiectum, & per cõſequẽs variatur
actus ipſe.Hoc autẽ pręſuppoſitum videtur
falſum: nam ſtat intentionem, & electio-
nem eſſe actus voluntatis diuerſos numero,
quorũ primus tendit in finem, & ſecundus
in medium ad finem illum ordinatum. Vn-
de Ariſto.ait,accidere ſępe intentionem eſ-
ſe rectã,electione exiſtẽte vitioſa. Sicut etiã
ſtat fruitionem, & vſum voluntatis eſſe di-
uerſos actus,quod in patria ita eſſe manife-
ſtum eſt:nam fruitio patriæ ſemper manet
eadem,vſus autem nõ ita. Vnde patet quòd
ſæpe datur electio ex intentione cauſaliter
procedens,quæ non habet pro obiecto finẽ
ipſum,in quem tendit intentio.

Quo dato,apertũ eſt hunc modũ ſecũ
dò deficere in eo,quod ait, attri-
tionẽ nõ poſſe fieri cõtritionẽ. Nam data di
ſplicentia de cõmiſsis ob finem conuenien- H
tem, ſeu licitum,citra tamen Deum, poteſt
illa cõtinuari,ſuperueniente Dei dilectione,
quãdoquidem non repugnat eundem actũ
ſucceſsiuè in diuerſos fines dirigi,ſiue de ex
teriori actu loquamur, ſiue de interiore.
Propter id enim quod actui accidit, non o-
portet ipſius actus ſubſtantiam deſtrui: ac-
cidit autem diſplicentię de commiſsis,quòd
ſit, aut non ſit in Deum relata, ac ꝓinde
de non relata in Deum,poteſt fieri relata,&
ita de attritione fiet contritio.

Tertius modus eſt, quòd attritio, &
contritio differunt ex parte
obiecti ſic,ſcilicet quòd contritio ſit de om-
nibus commiſsis diſplicere, attritio verò ſit
de quibuſdam:ſed non de omnibus diſplice
re, manente in voluntate complacentia de
aliquo peccato, aut propoſito ab aliquo
tali non recedendi. Et tunc conſequen-
ter dicunt attritionem non poſſe fieri con-
tritionem cũ ſpecie,aut ſaltem numero hu-
iuſmodi actus differant ratione diuerſita-
tis obiectorum. Ad id mouentur, quia attri-
tio eſt fractio non integra,contritio verò eſt
integra in minutiſsimas partes diuiſio, ſeu
fractio,quod eo modo,quo dixi, verificant.
Hoc tamen contra cõmunem doctorum
ſenten-

A ſententiam dictum eſſe conſtat, in eo, quòd omnes tenent, attritionem actum eſſe bonũ quanuis ad gratiam inſufficiẽtem: actus autem, quem hi attritionẽ dicunt, includit iniquam complacentiam, aut iniquum mentis propoſitum, vt patet.

Dicendum igitur, cõmunẽ ſententiam ſequẽdo, ꝙ in hoc differũt attritio & cõtritio, ꝙ cõtritio eſt vltima, & ſufficiẽs diſpoſitio ad gratiã, nec ſinè gratia eſſe poteſt, vt ait Tho. & Sco. & Ricar. & cęteri. Attritio verò eſt inſufficiẽs ad gratiam diſpoſitio, & informis eſſe poteſt. Hęc igit̃ ſufficientia, vel inſufficiẽtia eſt, quę facit huiuſmodi actus differre, idq́; quantũ ad rationem contritionis, & attritionis, ſeu quantùm ad nomen. Quæ autem ſit pœnitentia in re, quæ ad gratiam ſufficit, & quę non, ſatis ſuperius declaratum eſſe puto: illa enim pœnitentia, quæ propter Deum ſummè dilectum habetur, eſt quæ ad gratiam ſufficit, quæ autem ſinè huiuſmodi Dei dilectione eſt, non ita ſufficit, & ita illa prima eſt dicenda contritio, ſecunda verò attritio. Inde ſequitur impertinentem eſſe pœnitentię huiuſmodi intenſionem gradualem, aut eiuſdem per tempus cõtinuationem ad hoc,
B quòd ſit, vel non ſit contritio. Nec placet in præſenti Caietani ſententia dicentis. Poſſe contritionem eſſe informẽ ad tempus, & mouetur ad id dicendũ ex hac ratione, quia ſi contritio ſinè charitate eſſe non poſſet, ſequeretur, ꝙ poſſet nobis eſſe euidens in via, nos charitatem habere (loquor de charitate infuſa) probat. Quia nobis euidens eſt, nos dolere de commiſsis propter Deum ſummè à nobis dilectũ cum propoſito efficaci poſtmodum ſemper à peccatis abſtinendi, & hoc eſt in re verè conteri, igitur euidens eſſe poteſt nobis, nos verè eſſe contritos, & per conſequens, nos eſſe in charitate infuſa. Verùm hæc ratio nil probat aliud, niſi talem nos habere cognitionem de hoc, quod eſt, nos in charitate eſſe, qualem cognitionem habemus de hoc, quòd vera contritio ſufficit ad habendam charitatem. De huiuſmodi autem ſufficientia, non euidẽtiã, imó nec fidem reuelatam habemus, ſed opinionem, aut humanam fidem in ratione, & teſtimoniis ſcripturæ fundatam: ſed non inde euidenter deductam, nullo igitur modo ſequitur, quod Caietanus infert, nec verum eſſe puto quod ait, ſcilicet huiuſmodi contritionem in re habitam, poſſe eſſe informem, & de informi poſſe fieri formatam, niſi cũ
C opinione Sco. de neceſsitate cõtinuandi per tempus aliquod ipſam pœnitentiam, ſi prodeſſe debeat ad gratiam, conſentiat, quæ tamen ſuprà eſt improbata.

Corollariẽ ſequit̃, ꝙ implicat, non variata lege attritionẽ eandẽ numero fieri cõtritionẽ, ſuppoſita p̃fata differẽtia, q̃. ſ. in ſufficiẽtia, vel in inſufficientia ad gratiã cõſiſtat, nã actus volũtatis, qui ſemel eſt inſufficiẽs ad gratiã, ſtante eadẽ lege, nõ poteſt eſſe ſufficiẽs, ſi em̃ ſemel eſſet ſufficiens, ſemp ſecundũ eandẽ legẽ eſſet ſufficiens, vt cõſtat. Si obiicias de pœnitentia prius habita, & nõ ꝓpter Deũ, quæ poſtea cõtinuetur, & in Deũ referatur, eadẽ numero manens prius erat attritio, vt cõſtat, poſtea verò fit cõtritio, ex quo ſic relata iam ſufficit ad gratiã. Reſpondeo. Prius erat attritio, fateor, poſtea verò, cùm referri in Deum incipit, eſt contritio, id nego. Quia ſi homo ille poſtea gratiam aſſequit̃, nõ vi ſolius diſplicẽtiæ datę eã aſſequit̃, ſed virtute dilectionis Dei de nouo aduenientis, ideo illa eadẽ diſplicẽtia, q̃ pri⁹ ad gratiã nõ ſufficiebat, etiã poſtea nõ eſt ſufficiẽs ſola: ſed cũ dilectione ſuperueniẽte. Hoc dixerim ſuppoſito quòd ſufficiẽtia ad gratiam ſit de ratione, ſeu cõnotatione contritionis, ſecus D
tamen ſi ſufficientia huiuſmodi eſſet à ſignificatione nominis extranea.

Idem etiã corollariũ verũ eſt, loquendo de attritione, q̃ in re ipſa ſpecie differt à contritione, vt ſi qs, cũ pœnitet de commiſsis inefficaciter tñ, ꝓponit poſtea abſtinere per quãdã velleitatẽ, aut ſi de commiſsis pœnitet, cũ ꝓpoſito poſtea à peccato nõ recedẽdi, tales attritiones inſufficiẽtes cõſtat eaſdẽ nũero nõ poſſe cõtritiões fieri, cũ res de ſpecie in ſpeciẽ trãſire non poſsit.

Sequitur inſuper, quid de dicto Lutheri tenendũ ſit, qñ ait, neminẽ poſſe certũ eſſe de ſe ipſo, an verè cõtritus ſit, quod dictũ ipſe verificat hac ratione. Quia nemo poteſt de ſe certus eſſe, ꝙ de oĩbus, & ſingulis peccatis ſuis pœnituerit, aut pœniteat, cũ nemo certò ſciat, quot numero peccata cõmiſerit, iuxta id quod ſcriptũ eſt. delicta quis intelligit. Vbi contritio- Pſal.18.
nẽ ipſe accipit, pro pœnitentia de omnibus & ſingulis peccatis ab homine commiſsis. Nos tamẽ nomẽ ipſum contritionis diſtinguẽtes dicimus, ſi de ratione formali contritionis ſit ſufficiẽtia ad gratiã: ita, vt cõtritio ſit dolor de peccatis ꝓpter Deũ cõnotando, ꝙ ad gratiã ſufficiat, verũ eſt dictum præfatum,

E tum, loqnendo de certitudine euidentię, aut fidei, ſecus de certitudine morali, aut probabilis coniecturæ. Si tamen contritio de ſuo formali, prædictam ſufficientiam non importet, ſed dolorem de commiſsis propter Deum ſuper omnia dilectum cum propoſito efficaci poſtmodum à peccatis abſtinendi: falſum eſt dictum Lutheri, imó ſtat hominem certum eſſe certitudine euidentiæ, ſe cõtritum eſſe, vt ſatis de ſe conſtat.

Quæſtio ſexta.

DEinde ſolet quęri quando ſit peccatori neceſſariò agenda pœnitentia: & occurrit prima dubitatio, an quamprimum poteſt de commiſsis pœnitentiam agere, teneatur ad id. Pro parte affirmatiua arguitur. Primò ex dicto cõmuni, qui ſe periculo peccandi exponit, peccat: iuxta illud Eccleſiaſt. 3. Qui amat periculum peribit in illo, talis eſt quem non pœnitet commiſsi q̃primum poteſt ob periculum in aliud peccatum cadẽdi, iuxta illud Gregorij: Peccatũ, quod per pn̄iam non di-
F luitur, mox ſuo pondere in aliud trahit.

Secundò ex eo, ꝙ habetur Eccli. 5. Ne differas conuerti ad deũ, nec differas de die in diẽ: nã citò venit ira Dei, & ſumit vindictã.

Tertiò facit quod dictum eſt ad angelum Epheſinum. Age pn̄iam: ſin autẽ, veniã tibi citò, & mouebo candelabrum tuum de loco ſuo. Similis etiã ſentẽtia dicta eſt ad angelũ Pergamẽſem. Apo. 2. Quartò, homo tenetur nõ eſſe Deo inimicus vllo vnq̃ tempore, cùm id maximè in perniciẽ hominis ipſius cedat, hoc eſt in mortem animæ: igitur ſicut tenetur homo in Dei inimicitiam non incidere, ita etiam ſi in eam inciderit, tenetur ſtatim ab ea exire, q̃nquidẽ non minus noceat animę in Dei inimicitiã incidere, q̃ in ea permanere, aut ecõtra. Cõfirmat, quia q laborat morbo, aut vulnere lethali, niſi ſtatim curauerit adhibere remediũ, dũ poteſt, cẽſetur ſibi cauſa mortis exiſtere. iuxta illud Symmachi papę, nõ grãdis differẽtia eſt, lethũ inferas, vel admittas. Mortẽ eñ lãguentib' videt infligere, qui hanc, cùm poteſt, non excludit. Et habetur. 83. diſtinct. Igitur qui poteſt ſe à morbo peccati liberare, cũ per pœnitentiam poſsit, niſi illico id faciat, peccat.

Quintò, ſi proximo læſionẽ, aut damnũ aliquod intulim', tenemur, cumprimũ poſſumus, debitum illi ſoluere. Quod enim ſi- G
nè termini p̃fixione debetur, ſtatim ſoluere oportet, vt iura proclamãt, vt in debito pecuniatio ex furto contracto exemplariter patet, ſcilicet quia tenemur illud ſtatim ſoluere, & reſtituere, igitur, cùm ex peccato contra Deum commiſſo ortum ſit debitum pœnitendi, nec ſit à Deo terminus aliquis præfixus, ſequitur, quòd obligatio pœnitendi currit, vt ſtatim nos pœniteat. Confirmatur hoc: quia ſi frater habet aliquid aduerſus nos, neceſſe eſt abſque dilatione eius reconciliationem quærere, adeo vt nec munus ad altare liceat offerre, priuſquã fratri recõciliati fuerimus, vt habetur Matth. 5. igitur à fortiori, cùm Deus ob culpam in eum commiſſam habeat aliquid aduerſus nos, tenemur eidem q̃primum poſſumus recõciliari, nec aliter q̃ per pn̄iam. Sextò, ſi licitum eſſet pn̄iam differre ſciẽter, & volũtariè, ſequitur, ꝙ ſimiliter eſſet licitũ velle, hm̃oi pn̄iæ dilationẽ ad tẽpus, & ex cõſequenti eſſet licitum pro illo tẽpore velle carere Dei gratia, & amicitia, hoc aũt videt falſum, cũ ſit cõtra præceptum negatiuum de non odio proſequendo ſeipſum. Sicut enim velle proximo, quòd Dei gratia, & amicitia careat, eſt illũ odiſſe: ita hoc ipſum, ſibiipſi velle, eſt ſeipſũ H
odiſſe: odiſſe autem ſeipſum, aut proximũ, eſt contra pręceptum negatiuum, quod ſemper, & pro ſemper obligat, igit. Et conſequẽtia prima patet. Quia quod nobis licitum eſt operari, eſt etiam licitum velle operari: & quod licitum eſt nobis non facere, ſimiliter licitum eſt nobis velle non facere. Si dicatur licitum eſſe, id quod illatum eſt, ad tempus velle nobis, aut proximis, nec hoc eſt propriè nos, aut proximos odiſſe: quia cum hoc ſtat, quòd optemus nobis, & proximis finalem, & æternam ſalutem. Cõtrà, ſicut optare mortem ęternam, proximo, aut nobis, eſt verè ad ſemper illum odiſſe, & contra charitatem in proximum habendã: ita optare proximo mortem ſpiritualem ad tempus, eſt illum ad tempus odiſſe, & contra charitatem in illum habendam, alioqui licitum eſſet velle proximo quòd ad tẽpus furtum, vel aliud vitium exerceat: nam cum hac volitione ſimul ſtat, quòd velimus proximo æternam, & finalem ſalutem.

In oppoſitũ tamen eſt plurimorũ ſentẽtia: dixit Caietanus, triplicia eſſe præcepta, quædã affirmatiua, quibus actus aliqui iubentur, quædam negatiua, quibus actus prohibent, quędã verò negatiua, quibus

A bus non actus directè, ſed permanentia,ſeu
perſeuerãtia in aliquo ſtatu prohibeť.Exem
plum primi, de pręcepto quo tenemur con-
fiteri,cõteri,eleemoſynam indigẽti dare, &
cõtra hæc directè peccatur omittendo actus
iuſſos.Exẽplum ſecundi, de præcepto quo
prohibemur mentiri, occidere, furari &c.&
contra hęc directè peccatur,illos actus pro-
hibitos agendo.Exẽplũ tertij, de præcepto
quo prohibemur alienum detinere, in odio
Dei perſeuerare,aut in peccato alio. Et con-
tra hæc præcepta, vt ait, non peccatur, niſi
actus poſitiuus habeatur, ſeu committatur,
quo homo velit in alieni detentione, aut in
alio ſtatu malo perſeuerare: obligãt tamen
huiuſmodi præcepta tertij generis ad ſta-
tim,quia tenetur homo non perſeuerare in
malo.Præcepta autem ſecundi generis obli-
gant ad ſemp,& pro ſemper. Præcepta verò
primi generis,non pro ſemper: nec ad ſta-
tim obligant,ſed tempore determinato.

Ad propoſitũ,cùm pręceptũ de conte
rendo,directè affirmatiuum ſit, &
includit præceptum negatiuum de vitando
odium Dei,ſeu de in eodem non perſeueran
do,concludit,quòd pręceptum de conteren
do,quatenus affirmatiuũ eſt, nõ ad ſtatim,
nec pro ſemper obligat:ſed pro tempore de
B terminato,puta quando quis eſt in pericu-
lo mortis, aut quando, vel ſuſcepturus, vel
miniſtraturus eſt ſacramentum aliquod:iu-
xta doctrinam Thomæ in.4.& communẽ.
Attamen ratione præcepti negatiui de ceſ-
ſando ab odio Dei, quod in omni peccato
mortali includitur, tenetur peccator ad ſta-
tim conteri, de nouo tamen non peccabit
per ſolam non contritionem,niſi actum po-
ſitiuũ eliciat,quo velit in tali ſtatu odij Dei
permanere. In qua opinione vnum eſt,
quod difficultatem facit, quia videtur dice-
re,quòd eo modo teneť quis ſtatim conteri,
vt ab odio Dei ceſſet,quo modo teneť quis
ſtatim reſtituere, quod abſtulit, vt à pecca-
to de detinendo alienum deſiſtat,in quo in-
nuit non peccare furem de nouo,ſi non ſta-
tim reſtituat ablatum, ſicut nec ſi non ſta-
tim de commiſsis doleat,excepto, niſi actu
poſitiuo velit rem alienam, aut odium Dei
detinere. Contrà, videtur ratio de eo, qui
cùm alienum reſtituere poteſt, non tamen
reſtituit, quòd peccat mortaliter, non ſo-
lùm quia abſtulit alienum, ſed quia poſtea
cùm poteſt non reſtituit. Tum, quia non
minus damnificamus proximum, ſi rem
illius eo inuito nobis ipſis retinemus, quàm
ſi eandem illi auferamus,vt conſtat. Igitur C
ſicut auferre alicui, quod ſuum eſt, eſt pec
catum,ita & detinere, ſimiliter erit pecca-
tum,etiam ſi non eliciatur actus poſitiuus,
quo velimus alienum detinere. Tum etiam,
quia illud, per quod homo præſtat impe-
dimentum remiſsioni peccatorum, & gra-
tiæ, eſt peccatum, tale eſt alienum non re-
ſtituere, iuxta dictum Auguſtini, non re-
mittitur peccatum; niſi reſtituatur ablatũ.
Et procedit hoc etiam, ſi poſt rem ablatam,
volũtas ſe habeat neutraliter,vt ſcilicet, nec
velit, nec nolit poſitiuè alienum reſtituere
cùm poſsit. Si dicas non eſſe peccatum no-
uum, non reſtituere, ſecluſo nouo actu vo-
lũtatis reſtituere nolẽtis,ſed antiquũ,& con
tinuatum,parum id ad rem attinet,ſi dicen-
dum ſit nouum peccatum, an antiquũ, mo-
dò id concedatur.ſ.rei alienæ detentorẽ Do
mino inuito,hoc ipſo pœna ęterna fore pu-
niendum,vltra pœnam,quam ob eiuſdẽ rei
iniuſtam ablationem meruerat. Et quòd id
ita ſit,apertè patet,quia præſuppoſita iniu-
ſta rei alienę acceptione,ſtat ꝙ poſtea per ſo
lam nõ reſtitutionẽ eiuſdẽ rei, homo qui eã
detinet,charitatẽ pręhabitam amittat,quod
ſine peccato,etiam nouo fieri nõ poteſt. Vt
ſi huiuſmodi detẽtor de cõmiſſo ſufficiẽter
contritus, proponat efficaciter rem ſuo do-
mino reſtituere,iam eſt in gratia, deinde in D
executione ipſa à propoſito retrocedat, etiã
negatiuè omni actu voluntatis ſecluſo, ſed
voluntate neutraliter ſe habente, & de reſti
tutione notabiliter titubante, ſeu vacillãte,
tunc enim non dubium,eum charitatẽ pręe-
habitam amittere,per ſolam non reſtitutio-
nem ſine actu volũtatis poſitiuo,& erit no-
uum peccatum numero,nec curo, an ſpecie
ab antiquo differat,an non.

Secundò, videť deficere in eo, quod
ait,præceptum de cõteren
do obligare ad ſtatim, ratione præcepti ne-
gatiui de non retinendo odiũ Dei, in quod
ex peccato mortali incurritur. Nam quæro
de quo odio Dei ſit hoc intelligẽdum,vel de
odio Dei,quo Deus odit peccatorẽ, & vita-
re illud,ſeu illud non retinere,non cadit ſub
pręcepto immediatè,& directè,quandoqui-
dẽ nil nobis pręcipi poteſt, niſi quod in no-
ſtra poteſtate ſitũ eſt,quale eſt aliquid age-
re,aut non agere, ſiue actus elicitus volun-
tatis ſit, ſiue imperatus, Deũ autẽ odio nos
habere,nec actus noſter eſt elicitus nec im-
peratus,nec in noſtra poteſtate immediatè
exiſtẽs,vt patet. Si verò ſit hoc de odio, quo

E Deum odimus intelligendum, quæro, vel
intelligēdū eſt de odio Dei actuali, vel habi-
tuali, ſi de actuali, eſto ꝙ ita ſit, ꝙ præcepto
negatiuo tenemur, nunq̃ Deum odio actua-
liter habere, huic præcepto ſatisfacit pecca-
tor, ſi poſt peccatum commiſſum, non actu
doleat, nec de illo conteratur, modo Deum
actu non odio habeat, vt conſtat, igitur fal-
ſum eſt, quòd ratione huiuſmodi p̄cepti ne-
gatiui, de non odiendo Deū actu teneatur
peccator poſt peccatum ſtatim conteri. Si
autem de odio Dei habituali intelligatur,
tunc falſum eſt, eſſe præceptum tale nega i-
uum, quo teneamur, Deum non odire habi-
tualiter: nam habitus non ſunt in noſtra po
teſtate ſecundum ſe, niſi ratione actuum, di-
cente Ariſto. Actuum domini ſumus à prin
cipio ad finē, nō ita habituū. Falſum igitur
eſt, quòd pręceptū, de cōterendo obligat ad
ſtatim ratione præcepti negatiui in eodem
incluſi, quo tenemur, nō retinere odiū Dei.

Dicendum igitur ad quæſtionē, ꝙ
peccator non tenet con
teri, aut pœnitere de cōmiſſo ſtatim, ſeu q̄-
primū poteſt, etiā ſi peccatū dimiſſum non
ſit. Tum quia pręceptū de pœnitentia eſt af
firmatiuū, affirmatiua autē nō obligāt, niſi
F tēpore determinato, vt eſt omnium doctorū
conſenſus, & patet exemplariter de præce-
pto de confitendo, ad quod nō tenetur ho-
mo ſtatim, & de p̄cepto de baptiſmo ſuſci-
piēdo, ad quod non tenetur homo q̄primū
poteſt, cùm in primitiua eccleſia tēpus ba-
ptiſmi fuerit determinatū, puta in Paſcha-
te, & Pentecoſte: extra quę tēpora baptiza-
ri quenq̃ abſq; neceſsitate non permitteba-
tur, de conſecra. diſtin. 4. Ad hunc modū de
aliis. Tunc etiā, quia non obligamur ad
ſtatim reducere proximū poſt lapſum, quin
poſsim' maiorē opportunitatē expectare, vt
Auguſti tradit. 1. de ciui. Dei. c. 10. Ergo nec
tenemur noſmetipſos ſtatim ad gratiam re-
ducere, cōſequētia patet, cū teneamur pro-
ximos, ſicut nos ipſos ex charitate diligere.

Tum etiam, quia aliàs peccator, qui q̄pri-
mū poteſt, non pœnitet, infinities peccaret,
pn̄iam differēdo, cū in omni tēpore dilatio-
nis infinita ſint partialia tempora, in quib'
poſsit pœnitere. Deniq;, cū nec authorita
te, nec ratione cōuincēte doceri poſsit, pec-
catorē ſub pœna noui peccati teneri, ad ſta-
tim conteri, ſeu pœnitentiam agere, volūta-
riè videt id eſſe dictum. Quod autem illud
certò doceri, ſeu cōcludi nō poſsit, patet ſol-
uendo rationes ſuprà in oppoſitum factas.

Ad primum, quando arguit eſſe neceſſa G
riū ſtatim pœnitere ob periculum in
aliud peccatū incidēdi, dicēdū, illud proce-
dere, vbi tale periculū eſſet, p̄babile, & veriſi
militer euēturū, qd' ipſe homo nō poſſet, ſi
vellet facilè euitare, modo autem q̄uis homo
pn̄iam differēdo, in aliud peccatū poſsit ca-
dere, non tn̄ erit caſus ille talis, quē non poſ-
ſit, ſi velit: facilè euitare, tūc quādo cadet. Se-
cūdo dico Gregoriū procedere de peccato-
re, qui diu à Deo expectatus, vt pœniteat, cō
temnit pœnitentiam, vt videri poteſt homi-
lia. 11. ſuper illud Ezechiel. 33. ſi conuerſus
iuſtus fecerit iniquitatem. Vbi quæſtione
mota, cur Deus omnipotens offendiculum
ponit ei, quem cecidiſſe iam conſpicit, in-
quit. Diſtricta ſunt omnipotentis Dei iudi-
cia, qui peccatorem diu ſpectat, vt redeat,
non redeunti, & cōtemnenti, offendiculum
ponit adhuc, vbi grauius impingat. Et ſe-
quitur, peccatum quippe, quod per pœni-
tentiā non diluitur &c. Vnde conſtat, quòd
loquitur contra peccatorem, qui diu expe-
ctatus, pœnitere contēnit, talem enim Deus
aliquando deſerit in peccato putreſcere, vn-
de fit, vt in aliud peccatū cadat. Sic etiā Hie-
ronymus exponit illud Prophetæ. pſal. 37.
Putruerūt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ, H
à facie inſipientiæ meæ. i. qui pn̄iam facere
cōtemnebā. Modo aūt ſtat peccatorē differ-
re pœnitentiam ad tempus abſq; hoc, quòd
pœnitētiā contēnat diu expectatus, nec etiā
Deus tam ſeuerus eſt aduerſus eum, qui pa-
rum pœnitentiam differt ob cauſam aliquā
non iniquam, vt illum omnino deſtituat,
ſicut contra eum, qui diu expectatus pœ-
nitere non vult.

Ad ſecundum ex Eccleſiaſt. 5. di-
cēdum, quòd illud
dictū, non eſt verbum neceſsitatis, ſed poti'
vtilitatis, & conſilij, tunc maximè, quādo pe
riculum mortis non imminet probabiliter,
q̄uis enim dies mortis omnino incertus ſit,
non tamen inde ſemper eſt probabile, mor-
tem ſubitò, ſeu illicò euenturam, vt ſi nullus
ſit morbus, nec peſtis, nec bellum, nec inimi
citiæ, nec aliud veriſimile periculum. Quod
autem ait: nam citò venit ira Dei, & ſumet
vindictam, li, citò, non ſubitaneam, ſtatimq;
venturam mortem, ſed breuitatem humanę
vitæ, finiſq; eius incertitudinem ſignificat
ideo conſulit ſapiens, ne de die in diem pœ-
nitentiam differamus, & hoc eſt, quod Chri
ſtus admonet in euangelio. Eſtote parati,
quia neſcitis diem, & horam &c.

Ad

A Ad tertium ex Apocal.1.dici poſſet, ꝙ illi epiſcopi, in quos diuina tendebat comminatio, tenebātur ſtatim cōminatione audita pœnitere:quia illis ſpeciale de hoc tradebatur præceptum comminatoriū,quibus Chriſtus eccleſiam ſuam ſpecialiter cōmiſerat,nec inde ſumitur argumentum,quòd ſimiliter, quicunque peccator ſub nouo peccato teneatur ad ſtatim cōteri,ſeu pœnitere. Secundò dici poteſt iuxta prædicta, quòd quārūcunque tardè veniat homini mors,& diuina vltio, quæ peccatoribus expectatis,& denique non pœnitentibus poſt mortem parata eſt, dicitur ſatis citò venire,tum quia apud Deum mille anni ſunt,ſicut vna dies,tum etiā, quia breuis eſt vita hominis,& ſicut fœnū,& ventus,& flos agri velociter tranſit, vt lamentatur Iob, & canit Pſalmiſta. Sed in hac vitæ breuitate datur peccatori tempus ad pœnitendum, ſicut & ad confitendum, ſicut & ad baptiſmum ſuſcipiendum, quem ad ſalutem hominis conſtat neceſſarium eſſe, ſicut & ipſa cordis pœnitentia.

Ad quartum, de inimicitia Dei vitanda dicendum, ꝙ ita eſt, quòd tenetur homo nunquam fieri Deo inimicus actu offendēdo illum:non tamen inde ſequitur,quòd poſtquam quis fa-
B ctus eſt Deo inimicus,ſtatim tenetur amicitiam eius procurare, niſi tempus neceſsitatis vrgeat,puta ſi homo ſit in periculo mortis,aut velit ſacramēta recipere, vel miniſtrare,aut in alio caſu,quo teneatur homo ſe ad gratiam diſponere. Et quando arguitur: nō minus eſt in perniciem ſalutis ſpiritualis, in Dei inimicitia pſeuerare,quā in Dei inimicitiam incidere:dicendum,id eſſe falſum, niſi velit homo ſemper in tali inimicitia permanere. Tunc enim huiuſmodi perſeuerantia mortale peccatum eſt,& contra ſalutem animæ, ſicut in Dei inimicitiam per offenſam incidere: permanere tamen in Dei inimicitia, ſeu in peccato ſecundum reatum tantū, idque ad breue tempus, quouſque neceſsitas vrgeat,nullum eſt animæ periculum nouum, vt ex dictis apparet. Ad confirmationem de eo,qui morbo aliquo laborat, ꝙ tenetur ſtatim remedium adhibere: verum eſt,quando ex dilatione veriſimiliter timetur mors euentura,aut aliud notabile damnū,cui poſtea occurri non poſsit: ſecus tñ ſi ex aliqua dilatione,nullū tale periculū probabile timetur. In caſu autem præſenti homo per peccatum commiſſum iam mortuus eſt,& ideo ſi nullum eſt periculum in diffe- C rendo ſuſcitationem à morte, non eſt neceſſarium, ſtatim ſuſcitari. Sicut ſi medicus haberet poteſtatem ſuſcitandi hominem iam mortuum, non tenetur ſtatim eum ſuſcitare, cùm ex dilata ſuſcitatione nullum immineat periculū &c. Sicut nec tenemur delinquentem fratrem ſtatim corrigere,ſed differre poſſumus, quando ex dilatione nullū timetur periculum.

Ad quintum, de debito ſtatim ſoluendo. Procedit illud dictū iutis de debitis realibus,ex delicto cōtractis,non de gratuitis,cuius diſcrimen eſt. Quia ſi aliquid fratri debemꝰ, quod, ſcilicet vi,vel iniuria,aut dolo aliquo eidē ſurripuimus, aut eum iniuſtè damnificauimus, illo inuito fecimus: & ideo q̄diu rem ſibi debitam,eo inuito detinemꝰ,peccamus actu, nō reddendo,cùm poſſumus, quia ſemper ſumus in mora. In gratuitis autē debitis, qualia ſunt,quæ ex mutuo, depoſito,aut accommodato naſcuntur:non ita Domino inuito rem eius retinemus,ideo talia debita non tenemur ſtatim reddere, quouſque creditor ipſe petat,aut terminus præfixus aduenlat. Modo autē,quanuis ex offenſa contra Deū cōmiſſa manſimus Deo debitores, & de of- D fenſa tenemur eidem per pœnitētiam ſatiſfacere:non tamen ad id tenemur, antequam ipſe exigat,quia pœnitentiam pro offenſa, non ex natura illi debemus, vt ſuprà dixi, ſed quia ipſe eam exigit,ideo non eſt neceſſarium eam reddere,niſi quādo ipſe exigit: ipſe autem dominus non eam ad ſtatim exigit,cùm tempus ad pœnitendum nobis pro ſua benignitate largiri dignetur.

Ad confirmationem de reconciliatione cum proximo dicendum,quòd non inde colligitur,quòd ſtatim,quòd proximū offendimus,tenemur eum adire, & eidem reconciliari,ſed quòd non prius munus ad altare offeramus, quàm proximo reconciliemur,ſi ſcilicet, volumus noſtram oblationē Deo gratam eſſe, vt illic dicit glo. Alioqui nil obſtat,quò minus poſsimus pręcepta aliqua in peccato exiſtētes adimplere, abſque hoc,quòd de nouo peccemus,nō tñ erit meritoria adimpletio. Ita igitur, ſi volumꝰ Deo eſſe ſtatim grati, & eidem accepti,opus eſt, vt ſtatim eidem recōciliemur: non tamen id abſolutè eſt ſub pœna peccati neceſſarium.

Ad ſextū,in quo quæritur, an ſicut licitum eſt pœnitētiā differre, ſit etiam licitum actu poſitiuo, velle eam differre, &

E actu poſitiuo nolle ad tempus aliquod pœ-
nitere. Reſpondeo non eſſe dubium, quin
id licitum ſit. Quia ille actus, ſi eſſet illici-
tus, aut id eſſet ratione obiecti, aut alicuius
malæ circunſtantiæ, aut ratione præcepti,
huiuſmodi actum prohibentis, ſed nullum
ex his videtur. Ratione quidem obiecti, non
eſt illicitus, quia obiectũ eſt in ſe licitum. ſ.
non pœnitere ad tempus, ſeu pœnitentiam
ad tempus differre. Ratione etiam circun-
ſtantiæ deprauantis, non eſt illicitus, quia
omnem talem ego ſecludo. Ratione etiam
præcepti, non eſt illicitus, quia non dabitur
tale præceptum, quo præfatus actus prohi-
beatur. Nam pono, quòd talis actus habea-
tur eo tempore, pro quo non tenetur homo
actu pœnitere: tunc enim, nec pręceptum af
firmatiuum, nec negatiuum, obligat homi-
nem, ne pro tunc actum illum habeat. Con-
firmatur hoc, quia pro illo tempore, quo li-
citum eſt confeſsionem, aut baptiſmum, aut
Euchariſtiã, aut eleemoſynam differre, lici
tum etiam eſt actu poſitiuo velle pro tunc il
la omnia differre vſque ad tempus neceſsita
tis: igitur etiam pro illo tẽpore, quo non te-
nemur actu pœnitere, licitum erit actu poſi
tiuo, nolle pro tunc pœnitere.

F Sed contra obiiciet aliquis, præceptum
affirmatiuum includit negatiuum,
quo pro ſemper prohibetur actus oppoſit'
ei, qui pręcipitur, cùm ergo ſit præceptũ af-
firmatiuum de pœnitẽdo pro aliquo tempo
re, & actui pœnitentiæ opponit volitio non
pœnitendi, ſeu pœnitentiam differendi, ex
quo incompoſsibilia ſunt hæc duo, ſcilicet
pœnitere actu, & velle pœnitẽtiam differre,
vt conſtat, ſequitur, quòd iſta voluntas non
pœnitendi, ſeu pœnitentiam ad tempus dif
ferendi, eſt ſemper illicita. Reſpondeo, quòd
ratio procedit de actu, qui directè contraria
actui p̃cepto, quales ſunt actus in idem obie
ctũ, contrario modo tẽdentes, vt diligere, &
odio habere: placere, & diſplicere: nolle, &
velle, reſpectu eiuſdem obiecti. Sic enim ſi
Dei dilectio, pro aliquando præcepta eſt,
odium eiuſdem Dei pro ſemper prohibitũ
eſt. Si dolere de peccato commiſſo, pro ali-
quando iuſſum eſt, complacere de eodẽ com
miſſo, pro ſemper illicitum eſt, ad hunc mo-
dum de aliis. Modo autem hic actus, qui eſt
velle ad tempus, neceſſariam pœnitentiam,
aut confeſsionem, aut baptiſmum differre,
non directè contrariatur actui cadenti ſub
p̃cepto, qui eſt dolere de cõmiſsis, confiteri,
& baptizari, vt de ſe cõſtat. Aliud enim eſt,
nolle nunc de commiſsis dolere, aliud verò G
eſt de commiſsis, nunc cõplacere: hoc ſecun
dum eſt ſemper illicitum, non primum niſi
pro eo tempore, quo neceſſarium eſt pœni-
tere. Sicut patet etiam per aliud exemplum,
diligere Deum cadit ſub præcepto pro cer-
to tẽpore, & tamen extra illud tẽpus licitum
eſt nolle Deum diligere extra illud tempus,
imò ſimul ſtat ꝙ quis actu diligat nũc Deũ
& ꝙ habeat voluntatẽ pro craſtina, nõ actu
Deum diligendi. Si contra hoc obiicias,
quòd nunq̃ licitum ſit, nolle diligere Deũ,
ſicut nec odire, quia omnis actus, qui repu-
gnat charitati eſt illicitus, & peccatũ morta-
le talis eſt actus hic, quo nolo nunc Deum
diligere. Probatur, quia actus, qui repugnat
actui charitatis, repugnat, & ipſi charitati:
ſed nolle nunc diligere Deum, repugnat di-
lectioni Dei, vt patet. Reſpondeo, minor eſt
falſa, ſcilicet quòd hic actus, quo nolo nunc
diligere Deum repugnat charitati infuſæ,
nec ſequitur, repugnat actui charitatis, huic
ſcilicet, quo actu Deum diligo, igitur repu-
gnat ipſi charitati, quia charitati non repu-
gnat niſi inobediẽtia mandatorũ. Modo au
tem hæc bene ſe compatiuntur, propono
Deo obedire, & eius mandata tempore de-
bito per omnia cuſtodire: cum hoc tamen H
nolo nunc actum diligendi Deum, aut pro-
ximum elicere, ex quo pro nunc, nullum
mandatum me ad actu diligendũ obligat.

Sed demus licitum eſſe actu velle pœni-
tentiam differre, ſeu nolle vſque ad tempus
vrgens pœnitere, cùm in tali tempore ne-
ceſſe ſit hominem in peccato permanere, &
in Dei indignatione, & in morte animæ per
carentiam gratię, & charitatis, an ſit etiã lici
tum actu poſitiuo, hæc omnia pro tunc vel-
le, cũ ea velle, videatur ad odium ſui ipſius
pertinere. Et an hæc omnia ſit ſimiliter lici-
tum velle proximo abſque hoc, quòd eum
odiſſe dicamur. Reſpondeo, poſſet duplici-
ter dici, primò quòd illa, quę illata ſunt, non
eſt licitum actu velle, cùm cõtra charitatem
ſui ad tempus eſſe videatur, & conſequen-
tia illa, in qua ſe fundat ratio dubij præſen-
tis non valet, ſcilicet vult homo licitè ante-
cedens bonæ conſequentiæ, igitur ex conſe-
quẽti, vult ipſum cõſequens. Nam ſæpe ac-
cidit, me ſcire conſequentiam eſſe bonã, &
velle antecedens, cuius tamen conſequens
non ita volo. Scio enim valere hanc, ſi per-
ſeuerauero in amore fœminæ, æternaliter
damnabor, & tamen ſtat, me velle antece-
dens non volendo conſequens. Scio etiam
valere

A valere hanc, ſi defendero me ab inuaſore, occidam illum, cùm non habeam defenſiuum, niſi lethale: & tamen volo antecedens, & non inde volo conſequens, nec licitum eſt ipſum velle, ex multorum ſententia. Valebat etiam hæc, ſi Chriſtus eſt redemptutus mundum, eſt à Iudæis occidendus, cuius tamen antecedens poterant homines licitè velle, non ita conſequens, & ad hunc modum de aliis. Ita igitur in præſenti, ſcio hanc conſequentiam bonam eſſe, differam pœnitentiam vſque ad quatuor dies, igitur interim ero in peccato mortali, in Dei inimicitia, & Indignatione, in morte ſpirituali ſinè charitate: & tamen ſtat, me velle antecedens, abſq; hoc, quòd velim cõſequẽs. Quod ſi verum eſt dictum, ſcilicet, qui vult efficaciter antecedẽs bonę cõſequẽtię, ex cõſequenti vult ipſum conſequens, procedit, & verũ eſt, quãdo ipſum cõſequẽs eſt medium neceſſariũ ordinatũ, ad cõſequẽdum antecedens, vt qui vult antecedens hoc, ſcilicet ſe finaliter ſaluari, ex conſequenti vult ſacramẽta neceſſaria fidei ſuſcipere, & alia Dei mandata ſeruare. Secus quãdo cõſequẽs non ſic eſt de ſe ordinatũ ad antecedens, quemadmodum apertè patet in hac cõſequentia, pœnitet me peccaſſe, ergo peccaui, quã ſcio bonam eſſe, B & tamen volo antecedẽs, cõſequẽs autẽ non volo. Poſſet ſecundò dici, ꝙ ea quæ illata ſunt ex dilatiõe pniæ, poteſt homo licitè, vel l. ſ. carere gratia, & eſſe in morte animæ, & in Dei inimicitia, nõ quidẽ abſolutè, ſed ex ſuppoſitione: pſuppoſito, ſcilicet, ꝙ ad tẽpus velit pniam differre, & quia per peccatũ meruit in illa mala incidere, q̃ iuſtũ eſt ipſum peccatorem pati, nec hoc eſt ſeipſum odiſſe: ſed ſe humiliter diuinę vltioni ſubiicere, quã ſcit ſe per offenſam cõmiſſam meruiſſe, odiſſet autem ſe, ſi proponeret nunquam pœnitere, ſed de hoc alibi in tractatu de confeſſione, vbi ſimilis quæſtio propoſita eſt.

Eſt itaq; reſolutio, quod perſeuerare in peccato ſecundum reatum per tempus aliquod, pro quo non tenetur quis ſe ad gratiã diſponere, non eſt peccatũ nouũ, nec per hoc meret homo æternam pœnam, nec augmẽtũ eius. Tunc enĩ voluntate exiſtente neutra, nec peccat homo commiſsiuè, nec omiſsiuè, cũ pro tunc nullũ actum poſitiuũ eliciat, nec elicere tenetur, & per conſequẽs non tenetur homo ſub pœna noui peccati, vel augmenti eiuſdem, ſtatim pœnitere de commiſſo, ſed poteſt licitè actu poſitiuo velle differre pœnitentiam vſque ad tempus vrgens, cum quo ſtat propoſitum verũ C debito tempore pœnitendi. Vnde ſequitur eſſe dabilem actum voluntatis deliberatum licitum quidem, qui tamen meritorius eſſe non poteſt, patet de actu, quo poſitiuè non vult homo tali tempore pœnitere, patet de actu, quo poſitiuè non vult homo Deum diligere pro eo tempore, quo diligere non tenetur. Nam tales actus repugnãt dilectioni Dei, ideo in Deum referri nõ poſſunt, & ita nec meritorij eſſe. Sicut ſtat dare actum licitum, qui bonus moraliter eſſe nõ poteſt, patet de actu, quo quis pro eo tẽpore, quo non tenetur actum aliquem elicere, nolit poſitiuè amorem honeſti elicere, qui actus repugnat amori honeſti, & ita in honeſtum referri non poteſt, ac proinde, nec eſſe bonus moraliter. Ad hunc modum poſſent alia inferri, quæ parum aſpicientibus dura eſſe videbuntur, de his hactenus &c.

Alia occurrit dubitatio, an poſt primam de commiſsis contritionem ſit neceſſarium poſtea, quoties peccata memoriæ occurrerint de eiſdem pœnitere. Dixerunt aliqui, quòd ſic, ſi practicè peccata memoriæ occurrant, quod ſit, quãdo aduertit homo ſe Deũ per illa peccata offendiſſe, & pro his facit ratio. Quia peccatis memoriæ occurrentibus, vel homo complacet in illis, vel D diſplicet, vel nullum actum elicit: ſed neutraliter ſe habet: ſi complacet, peccat, & de nouo Deum offendit: ſi neutraliter ſe habet, videtur Deum negligere, quem non offendere: ſed ſummè diligere, & reuereri, atque timere deberet, reſtat ergo, vt de ſic occurrentibus diſplicere debeat.

Preterea, pro eiſdem videtur facere Auguſtin' lib. de vnica pœnitentia, & habetur de pœnitentia. diſtin. 3. ca. Pœnitentia eſt quędã &c. Vbi ait. Quotidie dolendum eſt de peccato, quod declarat ipſa dilectionis virtus. Et infrà, pœnitere enim eſt pœnã tenere, vt ſemper puniat in ſe vlciſcendo, quod commiſit peccando. Et infrà, pœnitentia enim eſt vindicta ſemper puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe, vbi dolor finitur, deficit pœnitentia, ſi verò pœnitentia finitur, quid relinquitur de venia? Ex quib' apparet, pœnitẽtiam nunq̃ eſſe finiendam, ſed quotidie frequentandã, etiam ſi ſemel quis de peccatis fuerit contritus. Pro quo etiam videtur facere Iſidorus. lib. 2. de ſummo bono dicẽs, Propitiatio Dei occulta eſt, ſinè intermiſsione flere neceſſe eſt, & per conſequens, quoties peccata me-

E moriæ occurrunt, dolendum eſt: Quibus non obſtantibus, videtur oppoſita concluſio tenenda. Et probatur: quia poſt habitam primam contritionem, non videtur neceſſaria iterata contritio: quia, vel eſſet neceſſaria ad obtinendam remiſsionem culpæ commiſſæ, & pœnæ æternæ, vel ad remiſsionem pœnæ temporalis reſiduæ, in quam per contritionem fuerat æterna commutata, vel ad ſatisfaciendum præcepto de pœnitendo. Non primũ: quia per primam contritionẽ obtenta fuit gratia, & remiſsio peccatorum, quoad culpam, & pœnam æternam, vt ſuppono alibi probatum. Nec eſt dicendum ſecũdum: quia illa pœna temporalis poteſt abſque reiteratione contritionis totaliter aboleri, ſcilicet per primam contritionem vehementem, ſeu ſuperabundantem, & per feruorem charitatis, aut per ſumptionem ſacramentorum, aut per alia opera meritoria, aut denique poterit talis pœna ſolui in purgatorio, & vſque ad id tempus eius ſolutio reſeruari. Igitur ad finem obtinendi remiſsionẽ illius pœnæ temporalis, non eſt neceſſaria iterata contritio: ſed nec eſt neceſſaria ratione præcepti: quia licet ſit præceptum de pœnitendo, non tamen reperitur præceptum de iterato pœnitẽdo, & multò minus de pœ-

F nitẽdo toties, quoties peccata commiſſa memoriæ occurrunt. Adde, quòd ex authoritatibus ſcripturę, non ad aliud videtur ſub neceſsitate tradita pœnitentia, niſi ad conſequendam remiſsionem, iuxta illud Petri in actibus: Pœnitemini, vt deleantur peccata veſtra. Cùm ergo per primam contritionem fuerint deleta, videtur, quòd nõ amplius ad illum finem ſit neceſſaria iterata pœnitẽtia.

Cõfirmatur: quia ſicut iuſſa eſt pœnitentia ad finem conſequẽdi peccatorum remiſsionẽ, ita iuſſa eſt confeſsio ſacramentalis ad eundem finem, vt ſuppono: ſed peccator ſatisfacit pręcepto de confitendo per primam confeſsionem legitimè factam, ita vt iterata confeſsio eorundem peccatorum neceſſaria non ſit. Igitur ſimiliter ſatisfacit præcepto de pœnitendo per primam contritionẽ, ita vt iterata contritio neceſſaria non ſit.

Ad idem facit, qui non minus tenemur Deum diligere, quàm de offenſis in Deum commiſsis pœnitere: ſed ad diligendum Deũ toties, quoties Deus memoriæ noſtræ occurrit minimè tenemur, cùm huiuſmodi pręceptum charitatis habeat ſua tempora, pro quibus ad actũ obligat, igitur nec tenemur de cõmiſsis pœnitere, quoties memoriæ occurrunt. Et procedit hæc concluſio, quando certum, vel probabile eſt, peccata eſſe per primam contritionem condonata. Quod ſi hoc certum, aut probabile nõ ſit: ſed dubium, ſtante dubio, neceſſe eſt contritionem iterare ob periculum decedendi ſine venia. Quemadmodum ſi talem quis habeat conſcientiam, qua putet ſibi neceſſariũ eſſe frequenter pœnitendum: tenebitur ratione conſcientiæ, & ſi erronea ſit, iuxta eã agere, qui enim contra conſcientiam agit, ædificat gehennam. G

Iam reſpondendum eſt ad rationes ſupra factas. Ad primum dicendum, quòd peccator poterit in caſu neutrã habere voluntatem pro illo tempore, quo præceptum affirmatiuũ eum nõ obligat ad actũ. Nec inde ſit, vt contẽnat, aut negligat Deũ: ſicut nõ cõtẽnit homo Deum, quando actu eum nõ diligit extra tẽpus, quo alioqui teneretur diligere. Nec ideo quis conſilia euangelica cõtẽnere dicitur, quia neutraliter ſe habet, puta nullum circa eorum obſeruantiam actum eliciẽdo, quo velit, aut nolit ea obſerre, ſicut nec euchariſtiam dicitur quis cõtemnere, quia cùm de ea recordatur, non elicit actum, quo vult eam ſuſcipere. Nec reum ſe quis facit: cũ in huiuſmodi neutraliter ſe habet, loquor extra caſum neceſsitatis. H

Ad ſecundum, dicendũ, quòd illa verba Auguſtini, non ita accipiẽda ſunt, vt intelligamus nũq̃ eſſe à fletu ceſſandũ, aut ſemper eſſe actu dolendũ. Si enim ita eſſet, nunq̃ igitur eſſet homini licitũ intellectũ à memoria actuali peccatorum diuertere, & alia ſpeculari, aut cõtemplari, quod eſt erroneũ. Quod ergo ait, pœnitentiã nunq̃ debere finiri: rectè venit intelligendum. Stat enim tripliciter pœnitentiã finiri, ſcilicet in propoſito ipſius pœnitentis, & actu negatiuè, & actu poſitiuè. Finitur in propoſito: quando aliquis pœnitens de commiſsis, proponit poſtmodum ad tempus tantùm à peccatis abſtinere. Finitur pœnitentia actu negatiuè: quando aliquis dolet de commiſsis cum vero propoſito, ſemper à peccatis poſtmodum abſtinẽdi, & non ſuperueniente propoſito contrario: ceſſat ab actu illo pœnitentiæ, ad aliarũ rerum conſiderationem ſe diuertens. Finitur tertio actu poſitiuè: quando poſt habitam pœnitentiam de commiſsis cum propoſito à peccatis abſtinendi, ceſſat tale propoſitum per ſuperuentum contrarij propoſiti, puta de peccato aliquo cõmittendo,

Tunc

A Tunc dicẽdum ad dictum Auguſtini, quòd venit intelligendũ, ita quòd pœnitẽtia nunquam debet finiri in propoſito, nec in actu poſitiuè, per contrarij propoſiti ſuperuentum: poteſt tamen licitè finiri actu negatiuè. Si enim in propoſito, aut voto finitur, vt explicitũ eſt, nil de venia relinquitur, quia nulla peccata dimittunt illi, qui cũ de commiſsis dolet, ad tempus tantùm à peccatis abſtinere proponit. Si etiam finitur pœnitentia actu poſitiuè, nil de venia relinquit: quia quantùm attinet ad excludendum huiuſmodi pœnitentem à regno Dei, & in perpetuum carcerem detrudendũ, perinde eſt, ac ſi nullam veniam fuiſſet prius per pœnitentiam conſequutus.

Adde, quòd ſi neceſſarium ſit ſemper flere, & ſemper pœnitere iuxta ſanctorũ doctrinã citatam: non intelligẽdum eſt id eſſe neceſſarium, ad obtinendam gratiam Dei, quæ in momento acquiritur, quàmprimũ ſcilicet peccator verè de cõmiſſis pœnitet, vt ſuprà diximꝰ: eſt tamẽ in pœnitentia, & fletu, ſemper perſeuerandum, & corde, ſaltem de commiſsis dolendum, vt in hoc ſeculo plenam culpæ, & pœnæ veniam conſequamur. Et quis in re accidat, vt eam plenè ſimus iam conſequuti: quia tamen no bis id ſemper incertum eſt, ideo ſi volumus

B hic omnino liberari, ob huiuſmodi incertitudinem, eſt nobis ſemper pœnitendum. Ad quod alludit, quod ex Iſidoro citatum eſt dicente. Dei propiciationem, ſcilicet per fectam, nobis incertam eſſe. Pro quo etiam facit, quod dicitur Eccleſiaſtici. 5. De propiciatu paccatorum noli eſſe ſinè metu &c. Et quanuis de hoc in caſu poſsimus certificari, vt certi ſimꝰ nos totaliter à peccatis per baptiſmum liberari, ſimiliter & per indulgentias pleniſsimas legitimè conceſſas: attamen quia ſemper peccamus ſaltem venialiter, ſi volumꝰ hic omnino liberari, & purgatorium ignem euadere, ſemper dolendum eſt. Eſto etiam quòd peccata non reiterarentur: adhuc eſſet in hoc ſtatu ſemper de commiſsis, etiam ſi remiſſa ſint, dolendum ob effectum remanentem: quia ſcilicet tempus in peccatis cõſumptum recuperari non poteſt. Nam innocentia per peccata priora amiſſa, recuperari non poteſt: quia peccata illa de ſe erãt æternaliter excluſura homi nem à gloria, niſi Dei miſericordia ſubueniſſet: quia per illa peccata homo ingratum ſe Deo fecit, & dignum, qui ęternaliter cruciaret, niſi Deus optimus condonaſſet. Itaq;

ſicut ſemper in hoc ſtatu Deus eſt diligen- C dus, ita ſemper deteſtanda ſunt peccata per quæ Deum offendimus. Vnde ait Hugo de ſancto Victore, quòd Deus abſoluens homi nem à culpa, & pœna æterna, ligat eum vinculo perpetuæ deteſtationis peccati. Nec tamẽ id ita in rigore accipiatur, quòd nouum incurratur peccatum, quoties homo actum deteſtationis non eliciat: ſatis eſt habitualiter illa commiſſa deteſtari &c.

Aliud etiam occurrit dubiũ, an ſit neceſſarium pœnitere de commiſsis in die dominica: dixerunt multi doctores quòd ſic. Non enim ſeruatur præceptum de ſanctifitione ſabbati, vt dicunt, niſi de peccatis, ſaltem in genere, conteramur: & Deum ſuper omnia diligamus, ſic ſentit Scotus in. 3. Sic Gabriel, ſic Angelus declauaſio verbo feriç. ſic Florentinus parte. 2. titulo. 9. ſic Nider in ſuo præceptorio, idq; vt ait, de mente docto ris ſancti, & multi alij.

Pro quorum ſentẽtia videtur facere primò inſtitutio eccleſiæ, q́ inſtituit, vt in initio miſſę, quæ diebus feſtiuis eſt de neceſsitate audiẽda, præmittatur generalis confeſsio: quã facere non ſolùm celebrantibus, ſed oĩbus aſtantibus, & aſtare debenti bus conuenit, vt ipſa cõſuetudo demõſtrat.

Secundò quia id potiſsimũ intendit D Deus, & eccleſia, cũ obſeruantiã ſabbati præcipiunt, quòd ſcilicet homines tunc Deo vacent, & eũ colant, & ſummè diligant: ac proinde qui id non agit tali die, nón ſeruat præceptum vt debet, etiam ſi ad literam, & ſonum verborum illud ſeruet. Non enim dubium eſt in legem impingere, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem. l. non dubium. C. de legi bus, & in regula iuris. certum eſt. in. 6.

Tertiò id ipſum de contritione apparet ex Leuit. 16. vbi dicitur. Sabbatũ requietionis eſt, affligetis animas veſtras. Et. c. 23. de die feſto legitur. Affligetis animas veſtras in eo, omne opus ſeruile non facietis in die hac &c. Et ſequit. Omnis anima, quæ afflicta non fuerit in die hac, peribit de populo. Hanc autem afflictionẽ animarum, quæ illic ſub pręcepto tradita eſt, dicit Origenes, & Lyra, & gloſa interlinealis, & alij: eſſe contritionem, ſeu dolorem de peccatis, nam ſubiungitur illic pro cauſa. Vt repropitiet vobis Dñs. Et de eadẽ die feſti legit ibidẽ. c. 16. Ab oĩbus peccatis veſtris mundabimini, quod ſinè dilectione Dei, & peccatorum pœnitentia fieri non poteſt.

E Quarto pro eadem ſentẽtia videtur
facere, quod Dñs per Iſai. c.
58. Ait enim: Si auerteris à ſabbato pedem
tuum facere voluntatem tuam in die ſancto
meo, & vocaueris ſabbatum delicatũ, & glo
rioſum Dñi, & glorificaueris eum, dum non
facis vias tuas, & non inuenitur voluntas
tua: vt loquaris ſermonem, tunc delectabe-
ris ſuper Dño. & ſuſtollam te ſuper altitudi-
dines terræ: & cibabo te hæreditate Iacob
&c. Vbi videtur, ꝙ Dñs non promittit hæ-
reditatem gloriæ niſi his, qui ſabbata ſic ſer
nauerint, ſcilicet à peccatis abſtinẽdo, quod
eſt à ſuis voluntatibus recedere, & Deũ glo-
rificando, & eius voluntatẽ faciendo, quod
eſt Deum corde colere, & amore obediẽtia-
li eundem amare. Pro quo etiã facit, quod
ait Iſai. c. 1. Odiui & proieci ſolennitates ve-
ſtras: quia eas vobis facitis, nõ mihi, hoc eſt,
quia in illis veſtras voluntates adimpletis
non meam. In quo innuit eſſe neceſſarium
in diebus feſtiuis Dei voluntati ſe confor-
mare corde, & opere, quod eſt illum obediẽ-
tialiter diligere, igitur.

His non obſtantibus, video oppoſitum
tenendũ ſcilicet, ꝙ non eſt neceſſa
rium, ſub pœna peccati mortalis, in die-
F bus feſtiuis de cõmiſsis actu pœnitere, nec
Deum actu diligere. Quia, aut hoc eſſet ne-
ceſſarium iure humano, aut diuino. Non
humano: tum quia humana poteſtas ad in-
teriores noſtræ mentis actus, niſi fortè in-
directè, non ſe extendit ex communi ſenten
tia: tum quia, quod eccleſia in dominica die
agendum Chriſtianis præcepit, vt ex de-
creto. de conſecratione diſtinct. 1. colligitur,
non eſt, niſi miſſam integram audire, aut
eidem aſsiſtere, & ab operibus ſeruilibus
abſtinere: quæ abſque contritione, & Dei di
lectione poſſunt inculpabiliter adimpleri.
Nec video, vbi eccleſia præceptum de dili-
gendo Deum ſuper omnia, aut de conteren
do, ſub obligatione limitauerit ad diem do
minicam: quãquã ea iuſſerit, per quæ ho-
mines ad præfatos actus, quodammodo pręe
parentur, ſeu diſponantur: qualia ſunt aliis
temporalibus rebus non intendere, ſed di-
uinis officiis intereſſe. Quod etiam di-
uino iure ad id in die dominica non tenea-
mur, apparet, tam de iure nouo, quàm de ve
teri: quia celebratio dominicæ dici, non eſt
à Chriſto inſtituta, aut iuſſa: ſed ab homini
bus, vt ſuppono, quorum inſtitutione ob
certas cauſas factum eſt, vt ceſſante ſabba-
to, ſuccederet dominica dies, ob id potiſsi-
mum: quia tali die Dominus ſurrexit, vn- G
de, & Dominica dies appellata eſt. Quod
ſi de iure diuino veteri, eſſet neceſſarium
certa die conteri, & Deum diligere, ma-
ximè ex eo, quod ſcriptum eſt Exod. 20.
Memento, vt diem ſabbati ſanctifices: ve-
rùm, cùm illic explicetur modus, quo de-
buiſſent ſabbatum ſanctificare, in cuius ex-
plicatione nulla de contritione, aut dilectio-
ne Dei mentio fit, conſequens eſt, non inde
colligi præfatorum actuum neceſsitatem,
pro illa die. Tum etiam, eſto lex vetus, ad
id homines certo tempore obligaſſet, non
inde fit, vt tempore legis gratiæ, ad idem
teneamur: cùm conſtet legem veterem per
legem gratiæ vim ſuam amiſiſſe, ſolis præ-
ceptis moralibus, in ſuo robore permanen
tibus. Diligere autem Deum, aut conte-
ri de commiſsis tali, vel tali die, morale pu-
rum non fuit: ſed iudiciale, aut ceremonia-
le, ea. ſ. parte, qua dies certa, ad id determina
batur: ideo iudicialibus ceſſantibus, manſit
dilectio Dei, & contritio de comiſsis, de iu-
re diuino indeterminatè tradita.

Ad rationes autẽ oppoſitum factas di-
cendum. Ad primũ, eſto talis ſit ec
cleſiæ inſtitutio, ſimul & conſuetudo præ-
mittendi confeſsionem, hęc tamẽ ſub pręce- H
pto ipſis celebrantibus, nõ laicis miſſam au
dientibus eſt impoſita, quandoquidem ſa-
tisfaciunt laici præcepto de audiendo miſ-
ſam, ſi ab introitu vſque ad finem interſint,
etiam ſi cõfeſsionẽ illam generalem non fa-
ciant. Ad ſecundum, intentio Dei, & ec-
cleſiæ in obſeruantia ſabbati, ſeu diei Do-
minicæ illa eſt, vt ſcilicet, homines Deo va-
cent, ſicut & iuſtum eſt, vt poſtquam de re-
bus tẽporalibus per ſex dies curauerint, ſe-
ptima die ab illarum cura remoti, Deum co
lant, & in obſequio ipſius occupent. Aliud
tamen eſt, quod in illo præcepto homini-
bus præcipitur aliud quod intẽditur. Sicut
in cæteris præceptis, vt plurimùm con-
tingit. Intentio autem finalis præcipientis
non cadit ſub præcepto, alioqui peccaret
homo, quoties aliquod opus ſibi iniunctum
facit: niſi eo modo illud faciat, quod Dei glo
riam promereatur: hoc enim intẽdit Deus,
præcepta hominibus tradens. Et ita homo
in peccato, & ſine charitate exiſtens, pecca-
ret, quoties præceptum aliquod adimple-
ret, ſiue comedat, cùm neceſſarium ſit, ſiue
neceſsitatem patienti ſubueniat, ſiue paren-
tes honoret, ſiue vnicuique quod debet, red
dat, eò quòd talia non facit ad intentionem
præcipiẽtis

A præciplentis, quod ſuppono falſum. Ad le-
gem autem allegatam. non dubiũ eſt, dicen
dum, quòd verũ eſt eſſe potius ad intentio-
nem legis attendendum, quàm ad ſonũ ver-
borum, loquendo de intentione obiectiua,
non de finali, hoc eſt, præceptum, ſeu lex il-
lo modo eſt adimplenda, quo præcipiens
intendit ſubditum obligare, quam nunc ap
pello intentionem obiectiuam, ſeu materia
lem. Et verum eſt talem intentionem cade-
re ſub præcepto, & qui hanc non ſeruat, &
ſi ſonum verborum ſeruet, non dicitur le-
gem adimplere. Intentio verò finalis, quæ
reſpicit finem, gratia cuius datum eſt præ-
ceptum, non ita cadit ſub præcepto, cùm il
la ſit extra ſubſtantiam præcepti.

Ad tertium ex Leuitico ſumptum, vbi
præcipitur, quòd certa die affligerēt animas, dici poteſt vno modo, quòd per
huiuſmodi afflictionē, non opus eſt intelli-
gere cõtritionē, ſeu cordis pœnitentiam: de
qua loquimur: ſed abſtinentiam à voluptati
bus, & ab his, vnde ſolent homines recrea-
tionem ſumere corporalem. Vnde Iſaiæ. 58.
dicitur: nunquid hoc eſt ieiunium, quod ele
gi, per diem hominem affligere animam ſu
am? Vnde apparet, quòd Iudęi, qui iuxta le
B gem per diem à cibis abſtinebant tempore
ieiunij, dicebãtur animas ſuas affligere, eti-
am ſi de peccatis tunc nullam haberent con
tritionem, nec pœnitentiam. De his enim
loquitur illic Dominus, qui diebus ieiunij
non Domini, ſed ſuas voluntates comple-
bant: ac proinde afflictio animarum, de qua
in Leuitico, non opus eſt pro cordis contri-
tione accipiatur. Poſſet ſecũdò dici, ad men
tem exponentium, quòd cito illic iuſsit Do
minus, quod intus animas per pœnitētiam
affligerent: hoc erat ſpeciale in illa feſtiui-
tate, quæ dicebatur feſtum propiciationis,
ſeu expiationis, quod erat ſpecialiter inſti-
tutũ ſemel in anno, ſcilicet, decima die men
ſis ſeptimi, ad hoc, quod ſacerdos pro pecca
tis populi offerret, & oraret, vt Deus illis
propitius, & miſericors redderetur, vt dici-
tur in fine. cap. 16. & ita, non inde colligitur,
quòd in qualibet die Dominica ſit neceſſa-
riũ conteri, aut pœnitere. Adde, quòd feſta
illa iam ꝑ legē nouã abolita ſunt, & conſtat.

Ad quartum ex Iſai. ſumptum dicen-
dum, quòd Deus in illo cap. vbi de
ieiunio, & Sabbato loquī, potius intendit
declarare, quid ſibi acceptum, & gratum ſit,
hominibusq; ad ſalutem ſuarũ animarum
vtile, & proficuũ, quàm qd ſit in illis diebus
neceſsitate præcepti agendũ. Conquereban C
tur enim Iudæi, quòd Deus ſua ieiunia ora-
tiones, & ſolēnitates nõ acceptaret, quibus
Deus reſpõdet, ſe illa acceptaturum, ſi cum
illis ſimul opera charitatis, & miſericordiæ
exercerent, quæ cùm non facerent, ſed po-
tius illis diebus peccata cõmitterēt: ideo ait
ſibi non eſſe grata illorum obſequia. Itaq;
ex textu illo non colligitur, quòd in die ie-
iunij, aut Sabbati eſſent ſub præcepto aſtri
cti, ad tunc Deum diligendum, aut de pecca
tis pœnitendum abſolutè, ſecus ex ſuppoſi-
tione. ſ. ſi vellēt ſua obſequia, Deo grata, &
accepta fore: & eodem modo dicatur ad id,
quod vltimò allegabatur ex Iſai. 1. cap.

Quòd ſi obiicias: ex textu illo infertur à
contrario ſenſu, eſſe neceſſarium in die Sab-
bati, Deum glorificare, & eidem adhærere,
ſic arguendo: Deus promittit hæreditatem
Iacob, & fœlicitatem his, qui Sabbatum cu
ſtodierint Deum glorificando, & tota men-
te colendo: igitur à contrario, qui illo mo-
do non ſeruauerit Sabbatum, carebit hære-
ditate Iacob. Reſpondeo, non benè arguis à
contrariò, ſic enim ex loco illo arguendum
eſt. Qui ſeruauerit Sabbatum, & non ſuam,
ſed Dei voluntatem compleuerit, & Deum
glorificauerit, habebit hæreditatem Iacob: D
igitur à contrario, qui cùm Sabbatum ſer-
uauerit, ſuam voluntatem, & non Domini
fecerit, nec Dominũ glorificauerit, non ha
bebit hæreditatem Iacob. Et tunc verum eſt
conſequēs: ſed nil contra concluſionem po-
ſitam, vt conſtat.

Eſſet etiam dubiũ, an ſit neceſſariũ de cõ-
miſsis pœnitere, ſeu conteri ratione ali-
cuius actus ad officium eccleſiaſticum perti
nentis: ad quod breuiter ſequendo commu-
nem ſententiã dicendum, diſtinguendo tam
de actu, quàm de officio. Eſt enim aliquis
actus ſacratus, ſeu ſacer: qualis eſt actus ſa-
cramentalis, puta miniſtrare ſacramentum
aliquod, Miſſam celebrare, eccleſiã, ſeu mo-
nialem conſecrare, aut oleum, vel chriſma
conficere, & deniq; alios actus exercere, qui
proprij ſunt ordinis ſacri, extendendo or-
dinem ad epiſcopatum. Et quia tales actus
in peccato ſinè noua culpa exerceri non poſ
ſunt, neceſſe eſt huiuſmodi actus exercen-
tem curare, ſe in ſtatu gratię reponere, quod
ſine pœnitentia commiſſorum, ſi memo-
riæ occurrunt, fieri non poteſt. Alij ſunt
actus ſancti quidem, & boni, & ad ſancti-
tatem ordinati, non tamen ſacri, aut ſacra-
ti, quippe qui non immediatè ad ordinem

E ſacrum pertineant, vt orare, prædicare, officium eccleliaſticum in choro exercere, & talia ſinè peccato nouo fieri poſſunt in peccato, ideo ad ea exercendum non eſt neceſſariũ hominem ſe in ſtatu gratiæ reponere, & per cõſequẽs nec de cõmiſsis pœnitere. Sũt alij actus, qui poteſtatem eccleſiaſticam piȩ ſupponunt iuriſdictionis, non tamen ordinis, vt corrigere iudicialiter delinquentem, excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, & ab eiſdem abſoluere, ſeu diſpenſare. Et tales, quanuis ad officium ſpirituale pertineant: quia tamen in ſe ſacri non ſunt, qui non ad ordinem ſacrum pertinent: ideo poſſunt ſinè noua culpa, ſaltem mortali, in peccato fieri, & per conſequens non eſt neceſſarium de commiſsis pœnitere, ad huiuſmodi actus exercendum: quis id neceſſarium ſit, tam in his actibus poſtremis, q̃ in ſecundis actibus, quos diximus, ex ſuppoſitione. ſ. ſi velit quis eos dignè, & meritoriè exercere.

Corollariè ſequitur, ꝙ p̄latus indignè ſuũ officiũ exercẽs, & iudex ſententiã ferẽs, & doctor ex officio docẽs, aut prȩdicans, non ideo de nouo peccat, quòd indignè ea facit, indignè inq̃ priuatiuè, id eſt non dignè, aut nõ meritoriè: ſec' ſi indignè poſitiuè ea faciat. Et tũc indignè F poſitiuè ea exercet, quando perperam, aut vitioſè ob finem malum, aut cum alia circũſtantia deprauante ea agit: ſed de his alibi.

Quæſtio ſeptima.

DE effectu pœnitentiæ, breuiter veniũt aliqua inquirenda, & quia inter effectus pœnitentiæ primus, qui cõnumerari ſolet, eſt ꝙ pœnitentia tollit, ſeu delet, ſeu remittit peccata, & cùm peccatum cõmiſſum, quod ſemel præteriit, non poteſt non præteriiſſe, venit inquirendum, quid relinquitur in peccatore tranſeunte actu peccati, quod debeat per pœnitentiam deleri. In qua quæſtione variant doctorum ſententiæ: dixerunt quidã, quòd non opus eſt aliquid poſitiuum ex cõmiſſo peccato relinqui, vnde homo dicatur eſſe in peccato: ſed priuatiuum, hoc eſt priuatio gratiæ, per quam priuationem formaliter dicitur homo eſſe in peccato, & ita peccatum deleri, eſt huiuſmodi priuationem gratiæ tolli, quod non aliter quàm per reſtitutionem gratiæ fieri poteſt. Vnde dicunt,

G peccatum malum eſt, & quia malum, opus eſt vt alicui bono opponatur, quod per ipſum malum adueniens expellatur. Bonum autem, cui malum peccati opponitur, non eſt bonum naturȩ, cùm natura integra maneat poſt peccatum ſicut prius: ſupereſt ergo, ꝙ peccatum formaliter opponatur bono gratiæ, & ita peccatum, vt tale, eſt formaliter gratiæ priuatio, & hȩc priuatio manet trãſeunte actu peccati.

Contra hanc poſitionẽ arguitur primò, quòd falſum ſit, peccatũ formaliter opponi gratiæ: quia tunc per nullam potẽtiam fieri poſſet, quin homo eſſet, vel in peccato, vel in gratia, cùm ſint formaliter, & immediatè oppoſita: ſicut priuatio & res, cuius eſt priuatio, formaliter, & immediatè opponuntur, nec inter ea poteſt dari medium: ſicut fieri non poteſt, quin homo ſit cæcus, vel videns, vt priuatiuè opponuntur, quin homo moueatur, vel quieſcat, & ita de aliis, quæ immediatè opponuntur. Sed cõſequens eſt falſum: quia fieri potuit, imò de facto ex quorundam doctorum ſententia fuit, quòd homo, aut angelus crearetur in puris naturalibus ſinè peccato, & ſinè gratia naturæ ſuperaddita: igitur falſum eſt, quòd peccatum, & gratia priuatiuè, & formaliter opponuntur. H

Secundò ſi peccatum, ideo peccatũ formaliter eſt: quia priuat hominẽ gratia: igitur quantò peccatum maiorem gratiam tollit, tantò eſſet dicendum malus peccatũ, & ita daretur, quòd ſimplex fornicatio eſſet grauius peccatũ, quàm adulterium. Patet hoc, ſi ſimplex fornicatio cõmittatur ab vno p̃habente gratiam, vt octo, & adulterium committatur ab alio præhabente gratiam, vt vnum tantùm.

Tertiò ſequeretur amplius, ꝙ ſi homo frequenter fornicationẽ committat, quòd ſola prima fornicatio, per quam gratia priuatus fuit, peccatum fuit, & non ſubſequentes: cùm ſola prima, & non ſubſequentes, gratiam præexiſtentem abſtulerit. Si dicis etiam ſubſequẽtes fornicationes eſſe peccata: quia licet de facto non auferant gratiam, ex quo eam ablatam repeciunt: ſunt tamen apta nata eam tollere, & ita non ad actualem gratiæ oblationem reſpiciendum eſt, ſed ad aptitudinalem. Contra, quia tunc ſequitur, omnia peccata, quantumlibet genere, aut ſpecie differentia, eſſe æquè grauia, & mala, quod ſuppono, eſſe errorem Stoicorum, à catholicis meritò dãnatum.

A tum. Et ſequela patet: quia omnia peccata mortalia apta, rata ſunt æqualem gratiam tollere: quia omnem ex quo peccatum omne mortale cuicunq; gratiæ, ſiue paruæ, ſiue magnæ priuatiuè opponitur.

Quartò, quòd falſum ſit, quòd dicũt, ſcilicet, quòd peccatũ deleri, ſit formaliter gratiã reſtitui, patet. Quia diuerſa ſunt beneficia, ſi offenſus cõdonet iniuriam ſibi irrogatam, & ſi offendentem in priſtinam gratiam, & amicitiam reſtituat: quod inter homines diuerſum eſſe, & vnum ab altero ſeparabile manifeſtum eſt: ac proinde peccatũ deleri, nõ eſt formaliter idem, quod gratiam priſtinam reſtitui, etiam ſi ſtante lege ſe inuicem commitentur peccatorum remiſsio, & gratiæ collatio.

Dixerunt alij, quòd tranſeunte actu peccati, relinquitur in peccatore aliquid poſitiuum reale, per quod homo dicitur in peccato manere, & illud non quid abſolutum eſt, ſed reſpectiuum: & dicitur reatus, ſeu indignitas poſitiua, qua, ſcilicet homo ob commiſſam culpam dignus eſt ſupplicio, & ita peccatum deleri, eſt huiuſmodi reatum, ſeu indignitatem tolli.

Contra hunc modũ arguitur. & quæro cauſam efficientẽ illius reatus remanentis, vel eſt ordinatio diuinæ voluntatis ordinãtis hominem ad ſupplicium B pro culpa perpetrata, vel eſt natura peccati, ex quo talis reatus relictus eſt. Si primũ, nõ igitur eſt reſpectus realis, tum quia habet eſſe per actum diuinæ voluntatis tum etiam, quia relatio illa non eſt realis dicenda, quæ non requirit exiſtentiã realem extremorũ: ſed huiuſmodi reatus, qui fundatur in homine reo, & terminatur ad ſupplicium, quo dignus eſt, ponitur in reo, & tñ exiſtẽtia prçfati ſupplicij, quo dignus eſt, non dũ poſita eſt, quouſq; ad infernũ homo ille deſcẽdat: non igitur eſt reſpectus realis. Si dicãt ſecundum, ſcilicet, quòd ſequitur realiter naturã peccati commiſsi: cõtra eſt de peccato puræ omiſsionis, quod cùm nil poſitiuũ ſit, non poteſt aliquid poſitiuum efficere: contra etiam eſt de peccato, quod de ſe nõ eſt malum, niſi quia prohibitum, tale enim ſecundum naturam ſuam non eſt inductiuum præfati reatus. Prçterea poſt peccatum prius commiſſum, quæro, an ſit in libera poteſtate Dei, tollere reatũ illum, an nõ? ſi non, igitur impoſsibile eſt peccatũ deleri, ſi ipſum deleri ſit reatum prçfatum tolli: ſi ſic, igitur ſtat, quòd Deus illum tollat pro voluntate, & iuſtè ipſum peccatorẽ çternaliter puniat C pro cõmiſſo peccato. Patet, quia ſupplicium non datur homini propter reatũ illum, ſed propter peccatum: quod liberè commiſerat: nec reatus ille, qui effectus peccati eſt, facit hominem dignum ſupplicio, ſed inobedientia, & prçuaricatio ipſius, per reatum enim illum, nec inobediens ſit, nec prçuaricator diuinç legis, vt conſtat: igitur impertinens omnino eſt talis effectus, ex peccato relictus eſt ad hoc, quòd homo ſit dignus ſupplicio, & iuſtè pro peccato puniaẽ, ex quo omni tali reatu per dei voluntatẽ deſtructo, dignus eſt homo, pro præterita præuaricatione æternaliter puniri.

Dixerunt alij, quòd id, qđ relinquitur in peccatore tranſeunte actu peccati, eſt aliquid poſitiuum, ſed rationis: & eſt ordinatio, qua peccator Deo ordinante eſt obnoxius ſupplicio pro peccato ab eodẽ cõmiſſo, & quãdiu homo eſt ſub tali ordinatione, dicitur eſſe in peccato, & peccatum deleri, eſt talem ordinationem tolli: quòd fit, quando Deus condonat offenſam, nolens hominem pro ea punire.

Contra hunc modũ etiã militat ratio: quia inde ſequiẽ, quòd peccatum ab homine commiſſum non poſſet vllo modo deleri, ſi ita eſt, quòd non deletur, niſi D ſemota prçfata Dei ordinatione ad pœnam. Nam illa ordinatio, ſemel poſita in Dei voluntate, tolli amplius non poteſt: quia cùm ſit relatio rationis, quç ſolum habet eſſe per actum diuinæ voluntatis: relatio autẽ rationis remoueri nõ poteſt, niſi remoto actu voluntatis, vnde habet eſſe: actus verò diuinæ voluntatis ſemel poſitus, remoueri à diuina voluntate non poteſt, cúm ſit omnino immutabilis, & quod ſemel ſcit, ſemper ſciuit, & ſciet, quod ſemel vult, ſemper voluit, & volet, igitur relatio rationis ex tali actu orta remoueri non poteſt, & ita neceſſe eſt hominẽ ſemel à Deo ad ſuppliciũ ordinatum, ſemper ad idẽ eſſe ordinatũ, & ita intẽtum.

Quicquid ſit de huiuſmodi poſitionibus dicendũ, curioſam eſſe quçſtionẽ hanc. Ad eam tamen reſpondendo videtur, quòd tranſeunte actu peccati, nil relinquiẽ in peccatore priuatiuũ, aut poſitiuũ, vnde dicaẽ formaliter eſſe in peccato: ſed hominẽ eſſe in peccato duo dicit. ſ. hominẽ peccaſſe, & peccatum ſuum non eſſe à Deo ſibi condonatũ. Deus autẽ dicitur peccata condonare, ſeu remittere, vt more ſcripturç ſanctç loquar: quia illorum non recordatur,

A gehennã ordinatus. Itaq; ordinatio diuinæ voluntatis ſemel habita, nunquã remouetur in ſe, & ideo peccatum deleri, non eſt Dei ordinationem remoueri ſecundum ſe. Sed ſicut Deus aliud ordinat de homine conditionaliter pro tempore, quo illum non pœnitet: aliud verò pro tempore, quo pœnitet ſecundum iuſtitiam huius, aut illius temporis, ita peccatum homini imputatur ad pœnam pro tempore, quo non pœnitet. Tempore verò ſequenti, quando pœnitere verè incipit, non iam imputatur pro illo tempore ad pœnam, vt prius. Et ita tunc dicitur peccatum deleri, quia pro tunc, & ſecundum iuſtitiam illius temporis, non ad pœnam æternam imputatur, vt prius. Vnde patet lapſum tẽporis, eſſe in caſu neceſſariam cauſam verificandi duo contradictoria, ſcilicet, Petrus eſt in peccato, & ad gehennam ordinatus, & Petrus non eſt in peccato, nec ad gehennam ordinatus, vt ſatis conſtat intuenti. Sed vrget adhuc ratio contra dicta, quia falſum videtur, quòd homo dicatur, eſſe in peccato trãſeunte actu peccati, per hoc, quod Deus ordinat illum ad pœnam. Nam cùm Deus non ſit prius vltor, quàm aliquis ſit peccator, & ſupplicio dignus, prius igi-
B tur homo eſt peccator, & ſupplicio dignus, quàm Deus illum ad pœnã, ſeu ſupplicium ordinet. Non ergo eſt in peccato, aut ſupplicio dignus per hoc, quod ad ſupplicium eſt à Deo ordinatus. Et cùm in peccato eſſe non dicatur per hoc ſolùm, quòd peccatum commiſit: nam tunc poſt peccatũ commiſſum, ſemper homo diceretur in peccato eſſe, etiã ſi beatus ſit, ſequitur, quòd vltra hoc, quod eſt, hominẽ peccaſſe, & Deum illũ ad pœnam ordinare, eſt aliquid aliud medium inter vtrunq; aſsignandum, ratione cuius dicatur eſſe in peccato, & dignus ſupplicio, nec videtur quid aliud ſit, quàm reatus aliquis ex peccato commiſſo relictus. Reſpondeo. Ratio probat, quòd homo non dicitur formaliter eſſe in peccato, aut ſupplicio dignus, eò quòd eſt ad pœnam ordinatus. Et hoc verũ eſt. Stat tamen quod diximus, tandiu. ſ. hominem eſſe in peccato, & ſupplicio dignũ quãdiu eſt à Deo ad ſupplicium pro peccato cõmiſſo ordinatus: nec tamen ad id verificandũ eſt neceſſariũ, ponere aliquid poſitiuum ex peccato relictum, quod inter peccatum, & Dei ordinationem mediet. Ordinatur enim ad pœnam, quia dignus eſt illa: eſt autem dignus pœna, quia peccauit, interim quòd Deus non condonat. Itaq; hominem eſſe in peccato, & dignum eſſe ſupplicio, hęc duo, vt dixi, formaliter importat, C ſcilicet, hominem peccaſſe, & peccatũ non eſſe à Deo illi condonatũ, nec alia ratio formalis ad id eſt inquirenda, nec ſunt idẽ, ſed diuerſa, peccatum non eſſe à Deo condonatum, & eſſe ad pœnam ordinatum. Quandoquidẽ primum, quod negatiuũ eſt, ſaluari poteſt voluntate exiſtente neutra. Secundum autem, quod poſitiuum eſt, nec niſi volente volũtate ſaluari poteſt.

Corollariè ſequitur, poſſe per diuinam potentiã, peccatum deleri, ſeu remitti ſinè pœnitentia ipſius peccatoris, quanuis de potentia ordinata non, niſi per pœnitentiã formalẽ, aut virtualem remitti poſsit. Cuius corollarij, cùm ſecũda pars ſuprà ſit ſufficienter probata, prima etiam patet ex dictis: quia peccatũ formaliter remittitur per hoc, quòd nõ amplius ad pœnam imputatur, quod eſt peccatũ, ſeu iniuriam, aut offenſam condonare, ſed in voluntate Dei libera eſt condonare iniuriã, & offenſam ſinè pœnitentia peccatoris, vt conſtat, igitur. Et patet etiam: quia poteſt Deus peccatorẽ omni pœnitẽtia ſecluſa conſeruare per diẽ ſinè pœna aliqua, & per menſem, & per annum vnum, & duos, & centum, igi- D tur & ſemper, & ita intentum. Si obiicias, non poſſe fieri tranſitum inter hæc contradictoria. ſ. Petrus eſt ad pœnam ordinatus ęternam, & Petrus non eſt ordinatus ad pœnam æternam, niſi cauſa aliqua aſsignetur, cauſa autem eſſe non poteſt mutatio diuinę voluntatis, vt conſtat, ſolus etiã temporis lapſus cauſa eſſe non poteſt, quia ſolus lapſus temporis impertinens eſt, vt quis dicatur in peccato eſſe, aut non eſſe: ſupereſt ergo eſſe neceſſariam mutationem voluntatis ipſius peccatoris, nec videtur, quæ alia mutatio ſit in eo neceſſaria, niſi quòd de non pœnitente fiat pœnitens. Confirmatur: quia de iure naturæ videtur eſſe neceſſariũ, hominem pœnitere ad remiſsionem peccati: quia cùm peccatum per voluntatem hominis in malo complacentis, cõmiſſum fuit, ita per voluntatem eiuſdem in eodem diſplicẽtis venit remittendũ, iuxta regulam iuris. Res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.

Reſponſio ad primũ, in caſu ſolũ lapſum tẽporis, omni alia mutatione reali ſecluſa, poſſe eſſe cãm tranſitus inter cõtradictoria aſsignata, quod patet ex dictis. Quia poſt cõmiſſum peccatum homo eſt in peccato, quãdiu Deus illum ad ſuppli-

E ſupplicium pro peccato ordinari, idq́; non
ſecundum finale iudicium, ſed ſecundũ præ
ſentem iuſtitiam, & conditionaliter, ita, vt
Deus ſtatuerit de Petro, poſt peccatum ab
eo cõmiſſum, illum ad pœnam ordinare, ſi
in hac hora pręſenti deceſſerit. Si tamen vl-
tra horam vixerit, non illum pro commiſſo
puniet, omni alia ipſius Petri diſpoſitione ſe
cluſa, & negare hoc eſſe Deo poſsibile, eſt
abſurdum. Quo dato, Petrus eſt in peccato
in hora præſenti, & ad pœnam ordinatus
ad ſenſum dictũ, & lapſa hora pręſenti, nec
erit in peccato, nec ad pœnã ſic ordinatus,
vt conſtat: vbi nulla alia mutatio concurrit
pręter lapſum tẽporis, prout diuino placuit
beneplacitò: & ita ratio prima non valuit.

Ad ſecundũ iam ſuprà probauimus, nõ
eſſe de iure naturæ ſtrictè eſſe pro
peccato pœnitendũ, maximè ad eius remiſ-
miſsionẽ, quandoquidẽ Deus pro ſua volun
tate, põt peccata cõdonare, prout velit, nul-
lam ſatisfactionẽ à peccatore exigendo. Et
quod dicitur ex regula iuris, habet veritatẽ
in multis, ſtante iurium diſpoſitione: ſecus
aliâs. Imô ſtante iuriũ diſpoſitione, admittit
multas fallentias, patet de voto, iuramento,
matrimonio, quæ per voluntatẽ vouentis, iu
rantis, aut contrahẽtis, diſſolui nõ poſſunt,
F cùm tñ ex ipſorũ voluntate ortũ habuerint.

Concluditur ergo, quòd tranſeun-
te actu peccati, nil ali
ud relinquitur in peccatore ſoluendũ, vt pec
catum deleri dicatur, niſi debitũ pœnæ ęter
nę, cui obnoxius per peccatum commiſſum
factus eſt. Et dicitur homo eſſe in tali debi-
to, quandiu Deus habet animum vindican-
di peccatũ illud, ſeu illud ad pœnam impu-
tandi. Exit autẽ à debitò, quãdo Deus com-
donat, prout ſuprà explicuimus. Et quia de
lege ordinata Deus peccatorẽ à pręfato debi
to non liberat, niſi interueniente pœnitẽtia:
ideo pœnitẽtia de lege ordinata, eſt cauſa ne
ceſſaria remiſsionis peccatorũ, & ex conſe-
quenti gratiæ, ſinè qua peccata de lege eadẽ
remitti non poſſunt, vt alibi probauimus.

SEd oritur inde dubiũ. An ita ſit, quòd ſi-
cut per pœnitentiã cordis delẽtur pecca-
ta quoad culpã, ita etiã deleãtur quoad pœ-
nam, tam æternã, quàm tẽporalem. In qua
quęſtione multi multa dixerunt. Quidã em̃
dicère præſumpſerunt, quòd eoipſo, quòd
culpa remittitur, nulla relinquit̃ pœna pro
peccato ſoluenda, nec æterna, nec tẽporalis.
Alij verò, quòd dimiſſa culpa per pœniten-
tiam, adhuc relinquitur reatus æternæ pœ-
næ, quouſq; accedat ſacramẽtalis abſolutio. G
Alij verò ꝙ dimiſſa culpa, ſimul remittitur
tota pœna æterna debita illi peccato, & cõ-
mutatur illa æterna in temporalem: ſed hęc
nec in toto, nec in parte remitti per contri-
tionẽ, niſi ſuperabũdans ſit. De quibus aſſer
tionibus breuiter videndũ eſt. Qui dicunt,
ꝙ poſt dimiſſam culpã, nulla pœna æterna,
nec tẽporalis relinquitur pro cõmiſsis ſoluẽ
da, fundãt, quod dicũt in eo, quod dixit Do
minus per Iſa. 1. loquẽs ad eos, qui opera cha
ritatis fraternę exercerẽt. Si fuerint peccata
veſtra, vt coccinũ, quaſi nix dealbabũtur. Et
ſi fuerint rubra ſicut vermiculus, velut lana
alba erũt. Vnde apparet hominẽ, cui culpę à
Dño cõdonãtur, ab omni peccato, & reatu
eius illico liberari. Similiter ꝑ illud Ezechi.
ſæpe citatũ. Quacũq; hora ingemuerit pec-
cator, non amplius recordabor ſuorũ pecca
torũ: igitur. Similiter, quia ſi poſt dimiſſam
culpã maneret aliqua pœna pro dimiſsis ſol
uenda, opporteret hominẽ contritũ pro ea
ſatisfacere. Quod inde dicũt falſum eſſe: qa
Chriſtus ſufficienter pro nobis ſatisfecit. Et
etiã Chriſtus nõ legitur ſatisfactionẽ pœna
lem exegiſſe ab his, quibus peccata dimitte
bat, vt patet de peccatrice. Luc. 7. & de adul
tera. Ioan. 18. quibus peccata cõdonauit. Nil
enim ab illa exegit, ſed illi hoc dixit. Vade H
in pace, & noli amplius peccare &c. Verũ
explodenda eſt huiuſmodi aſſertio, cùm er-
ronea ſit, & per eccleſiã, tanquã talis, meritò
cõdẽnata. Cùm cõſtet per ſcripturã, Deum
à multis peccatoribꝰ pœnã aliquã exegiſſe,
aut eiſdem intuliſſe poſt remiſſa illis eorum
peccata, vt conſtat de Dauid. 2. Regũ. 12. Cui
cùm Dñs tranſtuliſſet peccatũ ſuum adulte
rij. ſ. & homicidij, poſtea Dei iudicio in filio
ſuo punitus fuit. Similiter legitur de Manaſ
ſe Rege, ꝙ poſt actam pœnitentiã de pecca-
tis ſuis, & veniã obtentã, multa mala ipſe cũ
populo ſuo pro ipſius peccatis, iam dimiſ-
ſis, perpeſſus eſt. De pœnitentia Manaſſes,
habetur in fine. 2. Paralip. De malis autem,
quæ paſſus eſt, habetur ibidẽ. & in. 4. Reg.
Similiter de Maria ſorore Moyſi, quæ iuſſa
eſt ſeptẽ diebus extra caſtra manere pro pec
cato, quo in Moyſen murmurauerat: idque
poſt actam pœnitentiã de eodẽ peccato, Nu
merorũ. 41. Ad hunc modum de aliis poſſu
mus exemplificare: ſed de his aliâs. Adde,
quòd qui id aſſerũt, ex conſequẽti negãt lo-
cum purgatorij, ex quo dimiſſa culpa, nul-
la penitus manet pro dimiſsis, hic, vel alibi
ſoluẽda pœna, quod iterum conſtat in mul-
tis

A tis conciliis damnatum eſſe. Sed quia de his
poſtea in tractatu de ſatisfactione agetur,
ideo ad alia tranſire conuenit.

Qui dicunt per pœnitentiã dimitti cul-
pam, manere tamen reatũ ad ęter-
nam pœnam, quouſq; ſacerdotalis accedat
abſolutio, fundant ſe in hoc, quòd Deus pro
mittit remiſsionem, quamprimũ peccator
contritionem habuerit de peccatis, iuxta il-
lud Iſaię. 56. Ad quem reſpiciam, niſi ad con
tritum corde? Et iuxta illud Pſalmiſtę: Di-
xi, confitebor aduerſus me iniuſtitiam me-
am Domino, & tu remiſiſti impietatem cor
dis mei, & alibi: Cor contritum, & humilia
tum Deus non deſpicit. Vnde patet Deum
per pœnitentiam intus habitam illico pec-
cata remittere. E cõtra verò dixit Chriſtus,
non eſſe peccatoribus ſua peccata remitten-
da, antequam ſacerdotes ea remittant, iuxta
illud Ioannis. 20. Quorum remiſeritis pecca
ta, remittuntur eis. Vbi non dixit, quorum
remiſeritis peccata, iam illis remiſſa ſunt, ſed
remittentur. Vbi notatur præcedere remiſ-
ſionem ſacerdotalem in terris, & ſubſequi
remiſsionem in cęlis. Hęc autem non viden
tur cohærere, vt iſti dicunt, niſi dicamus,
Deum per contritionem remittere peccata
quoad culpam: ſacerdotẽ verò eadem poſt-
modum remittere quoad æternam pœnam,
B & ita opus eſt dicere, quòd dimiſſa culpa,
relinquitur reatus æternæ pœnæ per ſacer-
dotem auferendus.

Hic modus opinãdi cõmuniter impro-
batur: quia, vt ex ſupradictis patet,
non relinquitur in peccatore trãſeunte actu
peccati, aliquid remittendũ, niſi reatus ęter-
næ dãnationis: nec aliter culpa cõmiſſa dici
tur remitti, niſi huiuſmodi reatum dimitten
do. Non igitur ſtat culpam mortalẽ dimitti,
manente debito dãnationis æternę: alioqui
ſimul eſſet homo filius regni, & perditio-
nis, regni per charitatem, & perditionis per
reatum, quo pœnæ æternæ obnoxius eſt.

Præterea facit ratio aperta: quia ſi dimiſſa
culpa per pœnitentiã, manet homo ad pœ-
nam æternam ordinatus: vel igitur manet
ad illam ordinatus ſecundum præſentem iu
ſtitiam, vel ſecundum finale iudicium. Non
primum: quia ſi in ſtatu præſenti, in quo
eſt, poſt dimiſſam culpam per gratiam, de-
cederet, abſque dubio ſaluaretur: nec mor
tem ſubiret æternam. Nec ſecundum: quia
loquor de pœnitente prædeſtinato. Verum
quia de hac opinione latius agemus in tra-
ctatu de confeſsione, tractando opinionem
Hugonis, & Ricardi de ſancto Victore, quo C
rum fuit huiuſmodi opinio: ideo nunc ſu-
perſedendum, vide ibi.

Qui dicunt, per pœnitentiã cordis cul-
pam remitti ſimul, & pœnam ęter
nam totã: ſed relinqui pœnã temporalẽ ſol-
uendam, vt plurimũ, de qua nihil remittitur
per contritionẽ, niſi ſuperabundans ſit, duo
dicũt. ſ. quòd pœna debita pro peccato mor
tali, non dimiſſo quoad culpam: eſt alterius
rationis, ſeu ſpeciei à pœna debita pro eodẽ
peccato dimiſſo, quoad culpam: ideo tota
pœna debita mortali per primam contritio
nem omnino tollitur: ſed ſuccedit debitum
ſoluendi aliam temporalem. Vnde commu
niter dicitur, quòd per pœnitentiam cordis,
commutatur æterna pœna in temporalem.

Secundò dicũt, quòd de hmõi pœna
tẽporali ſoluẽda, nil per cõ-
tritionem remittitur, niſi ſit ſuperabũdans,
cuius ratio per eoſdẽ aſsignatur. Quia con-
tritio ſufficiens, & non ſuperabũdans, non
ordinatur, niſi ad deletionẽ culpæ per reor-
dinationẽ actus, dum benè diſplicet id, qđ
malè placuerat, & ad remiſsionem offenſæ
per gratiam commitantem ipſam contritio-
nem. Contritio autem ſuperabundans, pœ-
nam habet adiunctam, quæ redundat in viri D
bus ſenſitiuis ex imperio volũtatis dum pœ
nitens in ſeipſo dolorẽ excitat, vel ex neceſ-
ſitate naturę, per quã vires ſenſitiuæ ſequũ-
tur motum virium ſuperiorũ, & ratione ta-
lis pœnę dimittitur aliquid de pœna tempo
rali, in quam fuerat æterna commutata. Sic
dixit Durandus fautor huius opinionis.

Contra vtrunq;, videí ratio militare.
Cõtra primũ quidẽ: quia diu-
turnitas tẽporis non variat ſpeciẽ rei. Quòd
enim albedo duret per longũ tẽpus, aut per
paruũ, non inde variatur ſpecies. Quòd ho-
mo viuat ad mille annos, aut in perpetuum,
ſiue ad horam ſolam, non variatur, ſeu muta
tur ſpecies ipſiꝰ. Igitur quòd pœna pro pec
cato debita ſit æterna, aut temporalis, non
ſufficit ad mutandum rationem, & ſpeciem
ipſius pœnę. Pręterea pœna æterna conſi-
ſtit in pœna damni, & in pœna ſenſus: pœ-
na damni, carẽtia diuinę viſionis eſt, in qua
carẽtia, ratio, aut ſpecies non mutaí per hoc,
quòd homo ad tẽpus, vel ad ſemper diuina
careat viſione. De pœna ſenſus idẽ videtur,
quę triſtitia quędã eſt, quã in inferno dãna-
ti patiuní, aut quã per ſenſum poſt diẽ iudi-
cij tollerabũt. Cuiꝰ ratio, & ſpecies, ſeu natu
ra nõ videí diuerſa eſſe, ex eius diuturnitate.

Hac

E Hac ratione motus eſt Caietanus ad dicẽ
dum, per pœnitentiã non totã pœnã remit-
ti, ſed ſolum æternitatẽ eius tolli: & vbi ſinè
pœnitẽtia foret perpetua, ea exiſtente, ma-
net ſolũ tẽporalis, nõ variata natura, aut ſpe
cie ipſius pœnæ. Et inde cõſequẽter ait, non
eſſe veram cõmunẽ ſententiã, quę tenet, per
pœnitentiã cordis æternã pœnam in tempo
ralem cõmutari, cùm verius diceret, pœnam
eandẽ poſt pœnitentiã manere, ſed tẽpora-
lem tantũ, conueniret rẽ prius diſtinguere,
& non ita indiſtinctè falſum cum verò aſſe
rere. Et quidẽ de pœna damni, vt purã pri-
uationẽ glorię importat, verum eſt, per ęter
nitatem eius, aut tẽporalitatẽ, eius ſpeciem,
& naturã non mutari. De pœna etiã ſenſi-
tiua, ſi qua eſt, ab igne inferni realiter euen-
tura, itidẽ verum eſt, eandẽ ſpeciẽ eſſe æter-
nam, & temporalẽ. Attamen de pœna inte
riore ex actibus voluntatis procedẽte, nõ ita
certũ eſt, eandẽ ſpecie eſſe æternã, & tẽpora
lem quandoquidẽ alius eſt actus, ſpecie etiã
differens, quo mors æterna volũtati diſpli-
cet, & æterna à Deo ſeparatio, ab actu, quo
pœna temporalis, & tẽporalis à Deo ſepara
tio voluntati diſplicet, & per conſequẽs ſpe-
cie differre videntur, triſtitiæ ex huiuſmodi
actibus tam differẽtibus procedẽtes. Simili-
F ter alia eſt pœna mentis ex odio Dei, quod
dãnati contra Deum habent, procedẽs: alia
verò ea, quę non ex huiuſmodi odio, ſed ali-
unde cauſatur. Nec dubiũ diuerſum eſſe ver
mem conſciẽtiæ, quẽ damnati habent, ab eo
quẽ habent hi, qui purgantur, in illis etiam
eſt deſperatio maximè cruciãs, qualis non
eſt in his. Et de huiuſmodi pœnis mẽtis, quę
non niſi damnatis cõpetere poſſunt, certum
eſt eas oẽs per pœnitẽtiam tolli, ſicut & cul
pas. Et hmõi pœnis mẽtis poſitiuis rectè ve
rificatur cõmune dictũ. ſ. ꝙ per pœnitentiã
pœna æterna commutatur in temporalem.

Sed contra ſecundũ occurrit ratio, quia
non eſt dabilis pœnitẽtia ſufficiens
ad remiſsionẽ culpæ, quę non ſit quodãmo-
do ſuperabũdans, ſiue dicat contritio ſuper-
abundãs ratione intẽtionis, ſiue ratione con
tinuationis, ſiue ratione pœnę ipſi cõnexę.
Quia quacunq; data cõtritione, in quocun-
que gradu intẽſionis habeatur, minor illa eſ
ſet ſufficiens ad remiſsionẽ culpę: quia vt ſu
prà dixim⁹, cõtritio in quocũq; gradu, quã-
tũlibet remiſſo ſufficit ad gratiam. Pari for-
ma, quocunq; tẽpore contritio continuetur,
in minori tẽpore continuata, imò inſtanta
nea ſufficeret ad gratiã. Similiter quãtacun
que ſit, & quantũlibet breui tẽpore geſta ve G
ra cordis cõtritio, habet ſecum pœnalitatem
annexam, ſi non ſenſus, ſaltẽ mentis. Cùm
ipſa diſplicentia de commiſsis de ſe ſit ſuffi-
ciens cauſa triſtitiæ, ſecluſo impedimẽto, &
ita non datur contritio, quæ ſuperabũdans
non ſit, hoc eſt, quæ maior non ſit, quàm ad
delendum culpam ſufficiat, niſi fortè detur
minima contritio, qua minor dari non po-
teſt, quod non omnino certum eſt.

Et confirmatur: qa tanta poteſt eſſe con
tritio, vt tota pœna tẽporalis remitta
tur. Et ſi à ſummo gradu deficiat contritio,
pœna temporalis erit aliquanta, & quanto
magis à ſummo gradu deficiat, eò maior ſol
uenda venit tẽporalis pœna, ſicut è contra,
quo magis creſcit cõtritio, eò magis decre-
ſcit pœna tẽporalis, ſiue quoad intentionẽ,
ſiue quoad durationem. Et ita omnis contri
tio, quantulacunq; ſit, valet ad remiſsionem
pœnæ temporalis quoad aliquid ſui &c.

Quæſtio octaua.

Solet præterea
quæri, an per pœniten-
tiam reſurgat homo ad
maiorem gratiã, & ma- H
iorem gloriam, & ad plu
ra merita, quàm pri⁹ ha-
buerat. In quo etiã multi varia opinati ſunt.
Vnde dixerunt quidam, vt Henricus, quòd
peccator per pœnitentiã ſolùm reſurgit ad
gratiam minimam nouam, & non ad anti-
quam, quam, priuſqnam caderet, habuerat.
Alij autẽ, vt Scotus, & Durandus dixerunt,
quòd pœnitẽs reſurgit ad gratiã proportio-
natam bono motui voluntatis, per quam à
peccatis reſurgit: non tamen redit gratia pri
us amiſſa, quamuis antiqua merita redeant.
Alij verò, vt Alexander, & Bonauentura di
xerunt, quòd pœnitens reſurgit ad gratiam
proportionatã contritioni, per quam reſur-
git, cum opinione præcedẽte: ſimiliter & re-
deunt antiqua merita, ſed huiuſmodi meri-
ta veniunt præmianda ſecundum finalem
gratiam, in qua homo decedit. De quibus
breuiter videndum eſt.

Qui dicũt in pœnitẽte non redire prio-
ra bona, à quibus cecidit, nec meri
ta antiqua, nec gratiam, nec gloriã, quam
prius meruerat, ideo id dicunt: quia priori-
bus bonis iuſtè propter peccatum ſuum, &
ingratitudinem peccator ipſe priuatus eſt.

Et ſi-

A Et ſicut cadenti non redeunt antiqua pecca
ta,ita & reſurgēti non radeunt antiqua me-
rita : ſed ſicut antiqua peccata non amplius
obſunt reſurgenti , ita antiqua merita non
amplius proſunt cadenti,prout videtur dice
re Dñs per Exechi.18.qui æqualiter videtur
de cadente,& reſurgente loqui. Sicut enim
ait de reſurgente,& vitam emendante,quòd
priores iniquitates,nō amplius recordabun
tur : ita ſubiungit de cadente, ſeu ad vomitū
redeunte,quòd ſuæ iuſtitiæ priores,non am
plius recordabuntur. Ratio autē quare gra-
tia, ad quā pœnitens reſurgit,eſt minima,vi
detur eſſe : qa cùm peccator antequā gratiā
habeat, nullā poſsit gratiā mereti, eò quòd
humanus actus meritorius eſſe nō poteſt,ni
ſi ex charitate procedat:conſequens eſt gra-
tiam illam primā,non dari pœnitēti, ſecun-
dum quantitatē cōtritionis , per quā primò
reſurgit: ſed daĩ tanta,quāta requirĩ, & ſuf-
ficit ad hoc, quòd illi peccata remittātur, ad
id autē,ſufficit minima gratia,vt conſtat. Et
inde infertur ſecundū hanc opinionē, quòd
oēs pœnitētes reſurgunt ad ęqualē gratiam,
& ex cōſequenti ad ęqualē gloriā illi gratiæ
correſpondentē. Verum in eo,quod opinio
ait, quòd priora bona in pœnitēte non rede
unt,patebit inferius.In eo autē,qđ ait,quòd
B omnis pœnitēs reſurgit ad gratiā minimā , &
ex cōſequēti oēs pœnitētes ad gratiā æqua-
lem reſurgunt, videtur irrationabilis. Quia
quoties gratia datur alicui, nō ex opere ope
rato: ſed ex opere operātis datur proportio
nata actui,ratione cuius pręſtaĩ. Et quando
forma,quę induciĩ,recipit magis, & minus,
vti eſt gratia gratū faciēs , eo maior inducitĩ,
quo ſubiectū magis ad illā diſpoſitū eſt : ac
proinde,qui intēſius,& feruētius cōteritur,
maiorē gratiā aſſequiĩ.Et ſi Deo grata eſt,&
accepta cōtritio peccatoris,non dubiū,quin
maior contritio , ſit eidem magis grata , &
magis accepta,quàm minor.Et quo intēſius
ipſe pœnitēs Deum diligit,non dubiū,quin
à Deo è cōtra magis diligatur : & per conſe-
quens non dubiū quin maiorē gratiā confe
rat ei,qui maiorē, & feruentiorē habet pœ-
nitētiā propter Deū. Nec valet dicere,quòd
prima gratia non datur propter meritū pœ
nitentis. Quia quanuis humanus actus na-
tura ſua meritorius apud Deū non ſit: atta-
men attendēdo Dei acceptionē, & liberali-
tatē , qui pro ſua bonitate ſtatuit homines
iuxta eorū opera remunerare,non dubium,
quin poſsit homo mereri apud Deum , non
ſolùm per actus, qui ex charitate procedūt,
ſed etiā per actus pœnitēdi,& Deū diligen C
di,etiam ſi ex charitate pręcedēte non fiant.
Quēadmodū enĩ Deus in lege promiſit his,
qui ex charitate operanĩ,pręmiū vita & in le
ge,pmiſit eos, q ad ipſū ꝓ ò corde cōfugiūt,ĩ
ſui gratiā admittere,vt ex ſupradictis patet.

Qui dicunt , pœnitētem non reſurgere
ad gratiā, & gloriam gratiæ corre-
ſpondentē, à qua cecidit, reſurgere tamē ad
merita antiqua,& ex conſequenti ad gloriā
illis meritis correſpondentē: ideo id dicunt,
quia gratia, à qua homo cecidit, erat Dei,&
à Deo gratis data. Qua,quia priuari meruit,
& eadē iuſtè priuatus eſt: ideo ſibi non am
plius reſtituetur,nec niſi,quam de nouo me
ruit, aſſequetur:merita tamē antiqua in pœ
nitente redeunt: quia illa erant opera ipſius
pœnitentis : ideo ſibi ſunt reſeruata, etiam
ad gloriam illis correſpondentem.

Hæc opinio in eo, quod ait,quòd pœni
tens reſurgit ad antiqua merita, &
ad gloriā illis correſpōdentē,& ex cōſequē-
ti reſurgit ad maiorē gloriā, non tñ ad maio
rem gratiā: quia non ad gratiā antiquā,vide
tur irrationabilis. Quia ſi ad antiquam,ſeu
maiorē gloriā reſurgit,etiā ad maiorē gratiā
reſurgere debet. Tum, quia gloria præſup-
ponit gratiā, & maior gloria,maiorē gratiā,
& vnuſquiſq; gradus gloriæ ſuum gradum D
gratiæ pręſuppouit. Tum etiā:qa ſi reſurgit
ad antiquam gloriā:ideo eſt,quia per opera
bona acquiſiuit ius ad illā,vt dicunt:quia il-
lam homo meruerat. Igitur ob eandē ratio-
nē habent cōcedere , quòd reſurgit ad amiſ-
ſam gratiā, quia idē ius habuit ad illā. Sicut
enim de lege per opera bona , homo ille me
ruerat tantā gloriā:ita eadē lege per ſimilia,
& eadē opera meruerat illā gratiā, quā pre-
habuerat. Loquor de homine, qui ſecundū
cōmunē legē gratiā obtinuerat,cui ſecundū
cōmunē legem non minus debita eſt gratia,
quàm gloria, vt ſuppono. Tum etiā,quia ſi
pœnitens reſurgit ad antiquā gloriā, & non
ad antiquā gratiā:igitur ſtaret hominē in cę
lo magnam habere gloriā, puta, vt centum:
& paruiſsimā gratiam, & charitatē,puta,vt
vnum.Patet,ſi in via centum merita habuit,
per quæ meruit gloriam correſpondentē,vt
centū, & poſtea cadat in peccatū, & finali-
ter reſurgat per pœnitentiā, vt vnū,& ſic de
cedat. Conſequēs aūt videtur irrationabile:
quia Deus quanto alicui maiorē gloriā con-
fert, ſeu ad maiorē gloriā eum ordinat, tan-
tò magis illum diligit.Et quātò aliquem ma
gis diligit,tantò illum ſibi chariorem habet:

E & magis amicum. Quantò autẽ aliquis ipſi
Deo charior eſt & magis dilectus, tantò ma
iorem charitatẽ illi infundit. Ergo à primo
ad vltimũ, quantò aliquem ad maiorem glo
riam ordinat, & maiorẽ gloriã actu illi dat,
tantò magis ſe illi per charitatẽ cõmunicat.
Reſpõdẽt aliqui ad hæc, quòd ita eſt, quòd
qui reſurgit ad maiorẽ, & antiquã gloriam,
& conſequenti reſurgit ad antiquã gratiam,
non tamen ſtatim ipſi pœnitenti redditam,
ſed poſtmodum in fine vitæ reddendam,
ſeu quando illi reddetur gloria ſibi debita.
Contra hoc etiã ſtat ratio probans, quòd ſi
reſurgit ad antiquam gratiam per pœniten
tiam, quòd ſtatim ſibi conferatur, & non il-
li differatur. Quia ſi nõ ſtatim ſibi redditur,
hoc ideo eſſet: quia non eſt tunc, cùm pœni
tet, capax illius, ob quam cauſam differtur
gloriæ collatio, quia quãdiu quis eſt viator,
non eſt capax gloriæ: aut quia pœnitens po
nit obicem gratiæ amiſſæ, ob quam cauſam
non datur gratia baptiſmalis ponenti obi-
cem, ſed differtur: aut quia non eſt vtile, nec
expediens ipſi pœnitenti, quòd ſtatim ſibi
reddatur amiſſa gratia, ob quã cauſam De-
us peccatoribus quibuſdã tempus vitę pro-
longat, quia ita illis expedit, vt vel amplius
mereantur, vel de cõmiſsis pœniteant, & ſa
F tisfaciant. Aut quartò ideo pœnitenti non
datur ſtatim gratia amiſſa, quia per peccatũ
amiſit ius ad illam, ob quã cauſam nulla fit
hæretico poſtmodum pœnitenti iniuria, ſi
bona confiſcata, eidem pœnitenti non red-
duntur: ſed nullum ex his poteſt rationabili
ter dici, nec huiuſmodi cauſę habent locũ in
præſenti: ergo. Patet: quia falſum eſt, quòd
pœnitẽs ex corde vero non ſit capax gratiæ
prius habitæ: falſum etiã eſt, quòd illi gratię
obicẽ ponat: falſum eſt etiã, quòd non ſit cõ
ueniens, & expediens ipſi pœnitenti illam
habere, cùm hoc longè illi melius ſit quàm
eam ſibi differri: falſum etiã eſt, quòd amiſe
rit ius ad gratiã priorem abſolutè loquẽdo.
Nam ſi non amiſit ius ad gloriã, quam prius
meruerat, quo verum eſt, quòd amiſit ius ad
gratiã, quã ęquè meruerat, & habuerat? Ad
de, quòd ſi nõ dat ſibi cùm primũ pœnitet,
gratia prior, quia amiſit ius ad eam: igitur,
nec poſtmodũ venit ſibi reddenda ob eandẽ
cauſam, & ita illa ſolutio voluntaria potius,
quàm in ratione aliqua fundata videtur. Re
ſtat ergo, ꝙ vel antiqua gratia nunq̃ redibit,
vel redit, ſtatim quòd peccator verè pœnitet.
Qui dicunt, quòd pœnitẽs reſurgit ad
gratiã cõtritioni proportionatam,

& ad merita priora, quæ ſecundũ finalẽ gra G
tiam veniũt remunerãda, ideo id poſtremũ
dicunt: quia vnuſquiſq;, ſecundũ quòd fue-
rit finaliter inuẽtus, ſic iudicabitur, cùm nec
ſit locus poſtea gratiã augẽdi, aut diminuen
di. Contra id poſtremũ videt, quòd opinio
hæc ſit irrationabilis in eo. ſ. quod ait, quòd
merita antiqua pręmiabunt ſecundũ exigẽ-
tiam, ſeu quantitatẽ finalis gratię, & non ſe
cundũ exigentiã gratiæ, ex qua fuerunt eli-
cita. Primo quidẽ: quia merita præmiabun-
tur, ſecundũ quod à Deo fuerint acceptata,
cùm de ſe, & ex natura ſua, ſecluſa Dei acce
ptatione, humana opera nullũ habeant va-
lorem ad gloriã, & vitam æternam. Sed ope
ra meritoria ab homine facta, non acceptan
tur à Deo ſecundũ gratiã finalẽ, ſed ſecundũ
gratiam, ex qua pręſentialiter fiunt. Quia ſi
ſecundũ finalem gratiã venirẽt ad gloriam
acceptãda: ergo ſi finalis gratia hominis erit
magna opera, quę in vita fiunt, ad magnam
gloriam acceptãtur, & ſi parua ad paruam,
ergo ſi nulla erit gratia finalis, ad nullã glo-
riam humana opera acceptantur, & ita da-
bis, quòd opa bona ex charitate, & propter
Deum facta, cum omnibus bonis circũſtan-
tiis, non acceptantur à Deo, quãdo fiunt in
caſu. ſ. quo ea faciens eſt finaliter deceſſurus H
ſine vlla gratia, quales ſunt omnes præſciti.
Quod conſtat in concilio Conſtañ. eſſe dam
natum. Ex conſequẽti enim ſequitur, quòd
talia opera, etiam ſi ex toto voluntatis cona
tu, ſimul & ex tota charitatis inclinatione
fiant, non valent in caſu ad augmentũ gra-
tiæ. Nam ſi ad augmentũ gratiæ valerent, va
lerent ex conſequenti ad augmentũ gloriæ,
ſecundum præſententem iuſtitiam. Secun-
dò ſequitur ex opinione hac, quòd æquali-
ter operãtes ex æquali conatu, & gratia, ita
vt omnia paria ſint, non æqualiter ad pręmi
um acceptãtur. Patet, ſi alter eorũ, qui ęqua
liter operati ſunt, decedat in gratia magna,
alter verò in parua. Quod conſequens vide-
tur contra diuinam iuſtitiam, in ſacris literis
nobis ſignificatã, per quas docemur Deum
vnicuiq; ſecũdum ſua opera redditurũ tam
pręmiũ, quàm ſuppliciũ. Vnuſquiſq; enim
reportabit ſecundum ea, quę in proprio cor
pore geſsit. Tertiò cõtra idem, ſequit, quòd
impertinens eſſet ex magno feruore chari-
tatis, aut ex paruo operari, & vehementem
habere contritionem, aut remiſſam, & benè
agere ex charitate, aut ſine charitate, ad fi-
nem aſſequendo gloriam, ſi ita eſſet, quòd
Deus in acceptando noſtra opera ad gloriã,
non

A non reſpicit gratiam præſentem, ex qua fiunt, ſed finalem, in qua homo decedet.

IAm videamus de principali quæſtione: an ſcilicet, per pœnitentiam homo reſurgat ad gratiam amiſſam, & ad merita priora, ſimul & ad gloriã, ad quam prius fuerat ordinatus. In quo magna eſt inter doctos cõtrouerſia, his partem negatiuam tuentibus: illis verò affirmatiuã. Pro his ergo, qui negatiuã defendunt partẽ. Arguitur primò, quia oppoſito dato, ſequitur, quòd peccator ſemper per pœnitentiã reſurgit ad maiorẽ gratiam, & ex conſequenti ad maiorẽ gloriam, quàm ſi in peccatum non cecidiſſet: quo dato, ſequitur, quòd ex peccato reportaret cõmodum. Secundò ſequitur, quòd pœnitens à peccato reſurgens ſemper reperiret ſe magis idoneũ, & promptũ ad opera charitatis, & ad dilectionẽ Dei, & proximi, quàm erat antequam à gratia priore cecidiſſet. Nam charitas quantò maior eſt, tantò magis inclinat hominem ad bonum agendum, & ad triſtia, & difficilia ſuperandum. Tertiò homo quando poſt habitam charitatẽ in peccatum cadit, nõ ſemper cadit grauius, quàm antea vnquam ceciderat: ergo, quando à peccato ad gratiam reſurgit, non ſemper ſurgit gratior, quàm prius fuerat, & ita non ad maiorem gratiam. Conſequẽtia videt tenere à ſi
B mili. Antecedẽs patet: quia ſtat, quòd olim ceciderit homo i peccata grauiſſima, & poſt habitam gratiam cadat in peccatum ſimplicis fornicationis, aut furti. Quartò, ſi peccator, quando pœnitet, acquirit gratiam, quam prius amiſit: quæro, an eam acquirit ex meritis ſuis, ſeu ratione ſacramenti ſuſcepti, an non? Non ſecundum: quia ſuppono, ſtante lege, neminem de nouo gratiã acquirere gratum facientem, niſi ex opere operantis, vel ex opere operato virtute ſacramenti. Cùm ergo pœnitẽs virtute ſacramẽti, quod nondũ ſuſcipit, vt ſuppono, gratiam non acquirat: reſtat, vt eã acquirat ex meritis propriis. Vel ergo eã acquirit ex merito nouo, quod eſt actus pœnitẽtiæ, per quã à peccato reſurgit, & hoc non: quia illa contritio ſufficienter remuneratur per gratiã, vt vnum: ſuppono enim cõtritionem illam, vt vnum, non eſſe meritoriã, niſi vnius gradus gratiæ. Nec etiam illam magnam gratiam acquirit ex meritis antiquis: qa homo per opera meritoria, quæ nunc agit, non meretur, quòd ſi cadat in peccatũ, gratia ſibi poſtmodũ conferatur, alioqui homo in gratia exiſtẽs mereretur gratiã primã pro tẽpore futuro poſt lapſum conferẽdam. Quod inde videt falſum, C quia tunc, ſi reſtitutio gratiæ poſt lapſum caderet ſub meritis antiquis, ſequitur, quòd homo à gratia cadens, poſſet eam recuperare ſinè pœnitẽtia, & ſinè bono motu voluntatis per hoc ſolũ, quòd poſt lapſum ceſſet ab actu peccati, & obicem gratiæ reſtituendæ non ponat. Quia cùm huiuſmodi gratiæ reſtitutionem prius ſufficienter meruerit, ſequitur, quòd ad eã recuperãdam, non opus eſt nouo merito. Quintò ex Ezechie. 18. apparet, vt ſupra tactum eſt, quòd ſicut peccata priora per pœnitentiam ſubſequentem traduntur obliuioni, ita merita antiqua per ſubſequentem recidiuam, traduntur obliuioni. Ergo ſicut peccata priora, ſubſequente pœnitentia, non amplius redeunt, nec ad æternam pœnam imputantur, ita & merita antiqua, ſubſequente recidiua, non amplius redeunt, nec ad gloriam acceptantur. Vnde & gloſſa ibidem ait: Sicut iuſtum ante peccatorem, non grauant antiqua delicta, ſic peccatorẽ ante iuſtum veteres iuſtitiæ non iuuant. Pro quo etiam videtur facere beatus Gregorius, dicens: In perpetratione malorum, nulla debet eſſe fiducia præteritorum bonorum. Facit etiam Hugo de ſancto Victore dicens: Nemo debet in ſpe correctionis peccare: quia quod ſemel amittitur, amplius non recuperatur. His ſuadere D putant aliqui hanc ſuam aſſertionem.

Quid tamen põderis præfatæ rationes habeant, facile eſt ad eas reſpondendo videre. Ad primum dicendum, quòd ex peccato ſecundũ ſe ſumpto, nemo poteſt commodum per ſe reportare: ſed iram, & indignationem Dei, & perpetuam mortem: occaſionaliter tamen accidit, ex peccato aliquod euenire bonum. Ita enim ex peccato Adæ, quo natura humana tam abiecta fuit, id bonum fuit ſubſequutum, quòd Deus efficeretur homo, in quo humana natura ſummẽ fuit exaltata. Ex peccato etiã Petri Chriſtum negantis, magnum illi bonum euenit, ſcilicet, abundans fletus, & in Chriſtum feruidus, & firmus affectus: vnde meruit gratior eſſe, quàm prius. Ex dubitatione Thomæ in reſurrectione Chriſti, hoc bonum illi, & nobis euenit, vt poſt oſtenſionem manuum, & lateris Chriſti transfixi, fides reſurrectionis Chriſti in illo, & in nobis firmaretur. In propoſito autem noſtro commodum pœnitenti eueniens, quo, ſcilicet, maiorem gratiam iam habeat, quàm prius habuerat, per ſe ex meritis antiquis, & nouis illi eue-

E nit.non ex peccato: ex quo id boni occaſio-
naliter accidit, quòd hominẽ pœniteat, qđ
illi meritorium eſt. Ad ſecundum non ſe-
quitur illatum: quia benè ſe compatiuntur
hæc,ſ.quòd homo habeat maiorẽ charitatẽ,
quàm prius habuerat, & quòd non ſe repe-
riat tam habilẽ ad opera charitatis,& virtu-
tum,ſicut prius,huius ratio eſt:quia per pec
cata inter caſum,& pœnitentiã cõmiſſa,diſ-
ponitur homo ad malũ per habitus vitioſos
inde genitos,deſtruuntur etiã,aut remittun
tur habitus virtutum, qui hominem ad bo-
num facilitabant: & ita non mirum, ſi ho-
mo maiorem gratiam habens, magis inep-
tum ſe ad bonum agendum reperiat. Ad
tertium antecedente conceſſo,conſequentia
non valet, cuius diſcrimen apertũ eſt. Quia
dimiſſa peccata, non redeunt in recidiuãte,
quẽadmodum merita priora redeũt, quoad
acceptationẽ ad gloriã,& gratiã in pœniten
te. Erant enim opera meritoria priora per
peccatam ſubſequens mortificata, quę pec-
cato per pœnitentiã recedente, reuiuiſcunt
[illegible], vt prius, vt patebit poſt. Ad
quartum dicendũ, quòd pœnitens acquirit
gratiã contritioni proportionatã ob meritũ
ipſius nouæ contritionis: gratiã verò, quam
amiſerat, acquirit ex meritis antiqs,per quę
prius illa gratiã meruerat, idq; concurrente
ſumma Dei bonitate, qua dignatus eſt, ope-
F ra bona acceptare, non ſolùm ad dandã pœ-
nitẽtlaliter gratiã illis correſpõdentẽ, quan-
do fiunt: ſed quoties obicem ipſi gratię non
poſuerit, eandẽ reſtituendũ. Obex autẽ pec
cati non tollit, niſi homo à peccato cõmiſſo
recedat, nec ab eo recedere de lege poteſt, ni
ſi per pœnitentiã, vt ſupra oſtendimus. Ideo
pœnitẽti gratia prius amiſſa, reſtituit ex an
tiquis meritis, & non ex merito cõtritionis
nouæ: qa hęc ad reſtaurandũ deperdita non
requirit tanquã meritũ, ſed tanquam id, per
quod obex deponitur. Quod inde apparet:
quia ſi tanquã meritum cnageret pœnitẽtia
ad amiſſam gratiã, quo maior eſſet pœniten
tia, & feruẽtior, eo maior gratia eſſet recupe
randa, qđ eſt falſum: qa impertinẽs eſt ad re
cuperandũ gratiã antiqs meritis reſpõden-
tem, paruã, aut magnã eſſe contritionẽ. Ad
quintũ dicendũ, quòd pbat authoritatẽ illã
Ezechi. non directè probare, quòd antiqua
merita, & gratia amiſſa in pœnitẽte redeãt:
quod fateor, vt poſtea patebit. Nec obſtat,
quod ait glo. illic citata: quia loquit de pec-
catore in peccatis ſuis permanẽte, quòd illũ
ſuę iuſtitiæ veteres non iuuãt, vt ſaluetur, &

id verum eſt. Quia niſi pœniteat, nil illi pro G
derunt ſua antiqua merita. Et hoc modo vi-
detur accipiendũ dictum Græco. ibidem ci-
tatum. Quod autẽ ex Hugone citatum eſt,
procedit, vt ait Thom. de bonis amiſsis, quæ
recuperari non poſſunt, quale eſt tempus
nobis ad ſalutẽ, & gratiã promerendã cõceſ
ſum, non ſic gratia, & merita antiqua, quæ
quidem per veram penitentiã recuperãtur.

Eſt igitur ſecunda ſententia, quæ cõmu
nior eſt, & magis diuinę bonitati, &
miſericordiæ conſona, quæ tenet per pœni-
tentiam redire omnem charitatẽ prius amiſ
ſam, ſimul & merita antiqua in diuina acce
ptatione ad eandem gloriã, ad quam prius
fuerant acceptata, Pro qua ſententia face-
re videtur primò, quod ex Ezechiele ſæpe
citatum eſt, per quem Dominus ait: Si im-
pius egerit pœnitentiam omnium iniquita
tum ſuarũ non recordabor, in iuſtitia quam
operatus eſt, viuet. Et iterum ait: Impietas
impij non nocebit ei: in quacunq; die con-
uerſus fuerit ab iniquitate ſua. E quibus col
ligitur, quòd ſi Deus non recordatur pecca-
torum, peccatore pœnitentiam agente, ſed
obliuioni ea tradit, ita ac ſi cõmiſſa non fuiſ
ſent: & ſi commiſſa non fuiſſent, homo ille
haberet omnem gratiã, quam ante lapſum H
habebat. Igitur etiã ſi poſt lapſum verè pœ-
nitet, eandem, vel aliam eiuſdem gradus gra
tiam habebit. Si rurſus impietas impij non
nocebit illi, ſi commiſſorum pœniteat, nil
igitur gratiæ, aut gloriæ prius habitæ illi au
feretur. Facit etiam, quod habetur Iohe-
lis.2.vbi cùm præmiſiſſet. Conuertimini ad
me in ieiunio, fletu, & planctu: deinde ad-
dit beneficia illis euentura, & inter cætera
ait. Et reddam vobis annos, quos comedit
locuſta, brucus, & rubigo, & eruca. Vbi
gloſſa: Non patiar perire vbertatem ſpiri-
tualium, quam animi perturbationibus per
didiſtis. Facit ad idem gloſſa ſuper Leui-
ti.7. dicens: Aequè placet Deo virtus iuſto-
rum, & pœnitentia peccatorum, quæ reſti-
tuit in gradum priſtinũ Dauid, & Petrum.
Idem habet gloſs. ſuper epiſtolam ad Hebr.
6. ſcilicet, quod opera priora, quæ per ſe ſub
ſequentia peccata mortificata ſunt, per pœ-
nitentiam reuiuiſcunt. Facit etiam Ambro
ſi9, qui de pœnitẽtia loquẽs, & refert. Tho.
ait: pœnitentia res optima eſt, quæ omnes
defectus reuocat ad perfectum. Sed hoc non
eſſet, niſi omnis gratia, & merita per pœni-
tentiam redirent. Facit etiam Auguſti. in
epiſtola ad Macedonium, dicens: Quod ſu-

per

A per peccatores, facit Deus oriri ſolem ſuum,
& addit: Nec minus tribuit, quàm ante tri-
buerat munera vitæ, & ſalutis. Quod maxi-
mè de pœnitētibus videtur veritatē habere.
Facit etiam Chryſoſt. & habetur de pœni
tētia. diſtin. 3. cap. talis. Vbi inter alia inquit
de pœnitente, quòd Deus ſuſcipit illum, &
libenter amplectitur, & facit omnia, quate-
nus ad priorem reuocet ſtatum. Facit rur-
ſus Auguſti. in libro de pœnitentia vera, &
falſa. cap. 14. dicens: Pium eſt credere, vt re-
cepta Dei gratia, quæ in ea deſtruet mala
priora, etiā remuneret bona: vt cùm deſtru-
xerit, quod ſuum non inuenit, amet, & dili
gat bonum, quod in peccatores plantauit.

Facit ad idem ratio: quia ſi poſt verā pœ-
nitentiam gratia prius habita, & gloria ei-
dem gratiæ, & meritis antiquis correſpon-
dens non rediret, vt prius, ſequeretur, quòd
homo in patria beatus, perpetuò punire-
tur pro peccato in via commiſſo: & ita pec-
catum cōmiſſum, nunquā plenè dimitti poſ
ſet. Sequela patet, quia priuatio gratiæ, &
gloriæ correſpondentis propter lapſum in
peccatum, pœna peccati fuit. Et ſi prior gra
tia, & gloria nunquam ſunt, ſic lapſo reſtitu
enda, etiam ſi verè pœniteat: ſequitur, quòd
eadem gratiæ, & gloriæ priuatio perpetuò
B manebit, etiam ſi homo ille beatus in patria
regnet, & ita intentum. Confirmatur, quia
oppoſito dato, ſequereť, datis duobus, quo-
rum alter in vita ſua innumera opera meri-
toria fecit: alter verò nullum, præterquam,
quòd in fine vitæ ſuorum delictorum, quæ
ſimiliter innumera fuerunt, pœnitet, quòd
tales in cælo ęqualiter præmiabūtur, ſeque-
la patet: ſi prior poſt illa innumera merita
priora in peccatum cadat, à quo finaliter re
ſurgat per contritionem æqualem contritio
ni alterius, & ſic decedant. Conſequens ta
men videtur cōtra diuinam promiſsionem,
quæ ſępe in ſcriptura promittit, vnūquenq;
mercedem ſuorum operum reportaturum,
non ſolùm boni operis finalis, ſed omnium
bonorum, quæ quis in proprio corpore geſ-
ſit, iuxta doctrinam Pauli.

Preterea ad idem, homo finaliter pœ
nitens, & in gratia decedēs
poterit iure à Deo exigere mercedem bono
rum operum, quæ antequā caderet, fecerat:
quandoquidē Deus ad remunerandū om-
nia obſequia ipſi Deo facta, ſe obligauit. Si
dicas, quod illa ſufficienter fuerunt remune
rata per gratiam, & per alia ſpiritualia dona
ſimul & temporalia, quæ nobis neſciētibus
Deus ob opera bona concedit, contra. Quia C
Deus non ſatisfacit benè operanti, ſi tempo
ralia præſtet, cùm ipſe æternam mercedem
pro obſequio eidem impenſo promiſerit:
igitur iure poteſt pœnitens æternam merce
dem pro prioribus meritis exigere. Si dicas,
iam Deus illi mercedem æternam reddit, ex
quo finaliter pœnitet, contra. Quia illa gra-
ria, & gloria, quæ ob pœnitentiam finalem
homini datur, illi debita eſt ob ipſam pœni
tentiam, etiam ſi priora merita, & obſequia
non feciſſet, & ita iure poteſt gloriam prio-
ribus meritis reſpondentē exigere. Si dicas,
quòd illam, quam ob priora merita erat ha-
biturus, per peccatum ſubſequens amittere
meruit: ideo ſibi non erit poſtmodum debi-
ta: contra hanc reſponſionem pro parte Dei
datam, ſtat iterum diuina promiſsio. Promi-
ſit enim homini pœnitēti, non amplius ſua
peccata imputare: igitur ob peccata priora
nō poteſt Deus iuſtè negare huiuſmodi pœ
nitenti gloriā, quam per obſequia antiqua
ſibi debitā fecerat: & ita ſtantibus diuinis
promiſsionibus, pœnitēs iure poteſt à Deo
exigere gloriam, & gratiam, prioribus obſe
quiis debitam, ſeu correſpondentem, & per
conſequens non poteſt ſibi iure denegari.

Contra tamen hanc cōmunē ſenten-
tiā nōnulla vrgent, potiſsimū D
contra fundamēta nunc poſita. Et vt omitta
mus ſcripturæ, & ſanctorū authoritates in-
firmare: ex rationibus tamen vltimò factis,
videtur id colligi, quòd peccatū non plenè
remitti poteſt, niſi omnia bona per ipſum
peccatū ablata reſtituantur. Nam illis non
reſtitutis, videť pœna illa priuatiua ſemper
manere. Contra quod occurrit primò, quòd
in baptiſmo plenè remittitur peccatū, tam
paruulo, quàm adulto obicē non ponen-
ti: & tamen bona, quibus primò homines
ob peccatum priuati fuerunt, non reſtituun
tur, vt patet de iuſtitia originali, de immor-
talitate, de dominio rerū vniuerſali, quę ho-
mines ab initio habuerūt, quibus per pecca
tum priuatos eſſe conſtat. Patet etiā de inno
centia baptiſmali, qua homo poſtea in pec-
catum cadens priuatur, & ſi deinde ad ple-
num pœniteat, & ſatisfaciat, non illi reſtitui
tur. Patet etiam de virginitate ſemel per cul
pam amiſſa, & de aureola virginitati debi-
ta, quę, quamuis integra ſubſequatur pœni-
tentia, & plena fiat ſatisfactio, non reſtitui-
tur corruptæ pœnitenti. Ad hunc modum
poſſet de aliis exēplificari: igitur ad plenam
peccati remiſsionem, non eſt neceſſarium,

E omnia bona per peccatum ablata reſtitui.

Secundò occurrit aliud dubiũ: quia ex eiſdẽ rationibus videtur colligi, imò & apertè doctores hanc ſententiam tuentes dicunt hominem pœnitentem habere ius ad gloriam prioribus meritis correſpondentem, non obſtante lapſu in peccatum poſtmodum ſubſequuto, ratione cuius iuris poteſt peccator poſt pœnitentiam contra Deum in iudicio agere, vt gloria prioribus operibus debita ſibi reddatur. Contra quod arguitur, quòd ſi tale ius ad gloriam illam homo haberet, maximè id obtineret, quando opera meritoria agit: ſed hoc non, & probo. Quia homo viator non aliud, nec aliter ius acquirit ad gloriã per opera, quàm eius opera ad gloriam acceptantur, cùm de ſe meritoria non ſint, nec digna gloria: ſed opera hominis quantumuis bona, non acceptãtur à Deo, ad tantum, vel tantã gloriã abſolutè: ſed conditionaliter, ſcilicet, ſi perſeuerauerit, & in tali ſtatu, in quo eſt, finaliter deceſſerit, prout ſcriptum eſt. Qui perſeuerauerit vſq; in finem, ſaluus erit. Quòd ſi ita ſit, ſequitur, quòd ius ad gloriam finalem pendet ex conditionis euentu, & ex conſequenti ante conditionis euentum non dicitur homo habere ius ad gloriam fina-
F lem, & ita homo cùm bona opera facit, & meritoria, nondum acquirit ius ad finalem gloriam ante poſitam conditionem.

Præterea, nemo habet ius ad id, quod nec ſuum eſt, nec ſibi debitum, ſed antequã quis in gratia decedat, gloria æterna, nec ſua eſt, nec ſibi debitã. Si enĩ ſinẽ gratia decedat, nulla gloria debetur ei, etiam ſi innumera opera bona prius fecerit & ita homo non acquiſiuit ius ad gloriam abſolutè, quando opera bona fecit. Sed nec ius acquirit ad gloriã prioribus meritis correſpondentem, quandò per pœnitentiam à peccato reſurgit, eò quòd ratione contritionis propriam mercedem illi reſpondentem prætendere poteſt non aliam. Sequitur ergo quòd ſi ius aliquòd ad gloriam acquirit homo, quãdo opera meritoria agit, eſt ius conditionatum, & non abſolutũ: ſic quòd tunc non debetur illi operanti gloria abſolutè, ſed conditionaliter: ſicut & opera illa non à Deo acceptantur ad gloriã, niſi ſecundum præſentem iuſtitiam, quod eſt ea conditionaliter acceptare: ſicut nec Deus pro illis operibus gloriã promiſit abſolutè, ſed conditionaliter. ſ. ſi in illis homo vſq; ad finem perſeueret. Ex hoc autem, quòd homo per huiuſmodi opera, ius cõditionale acquirat, G
nõ inde fit, quòd ſi poſtea cadat, & demum pœniteat, quòd habeat actionẽ contra Deũ ad gloriã priorib' meritis correſpõdentem.

Inde ſequitur, quòd quanuis homo pœnitens, gloriam, & gratiam ſuæ conditioni correſpondẽtem tantùm accipiat, & non eam, quam ob priora merita fuiſſet cõſequutus, ſi perſeueraſſet, quòd carentia talis gloriæ non erit dicenda pœna priuatiua. Nam pœna dicenda non eſt priuatio, ſeu carẽtia gloriæ, quæ nec ipſius hominis fuerat, nec ſibi ſimpliciter debita. Cùm ergo gloria prioribus meritis correſpondens, nec ipſius pœnitentis fuerit, nec ipſi debita, niſi ſolùm conditionaliter, vt dictum eſt, ſequitur inualidam eſſe rationẽ primò factam, quam nonnulli doctores adeo magnificiunt, ad probandum hanc communem ſententiam.

Tertiò oritur inde dubium: quia & ſi homo, quãdo peccat, priuetur gratia præhabita, & gloria finali ſibi correſpondẽte, talis priuatio non videtur eſſe propriè pœna peccati, nec in pœnam peccati videtur peccans illa gratia finali priuari: ſed quia peccatum eſt incõpoſsibile gratiæ illi, & acceptioni ad gloriam. Huius ratio videtur eſſe: quia ſi priuatio gratiæ, & gloriæ H
eſſet propriè pœna, ſequitur, quòd æqualiter peccantes, non æqualiter punirentur, quod ſuppono eſſe contra diuinã iuſtitiam. Sequela patet, ſi duo in idem peccatum cadant, cæteris paribus, dempto, quòd alter cadat à gratia, vt centum: alter verò à gratia, vt vnum, & caſus eſt clarus. Sicut è contra homini remitti peccata, non propriè eſt prẽmiũ boni operis, alioqui ęqualiter benè operantes, non ęqualiter prẽmiarentur. Patet, ſi duo ęqualẽ dilectionẽ Dei eliciant, quę ſufficiat ad ęqualẽ gratiã, quorũ alter centũ pctã mortalia cõmiſerat, à quibus liberatur: alter verò vnum tantũ, & caſus patet. Igitur quãuis in peccatũ cadens maneat perpetuò priuatus gratia præhabita, & gloria illi correſpondente, non ob id dicendus eſt æternaliter puniri ob lapſum illum. Et ita rationes ſuprà factæ non ſunt omnino efficaces, cùm has, & alias difficultates patiantur.

Reſponſio, non eſſe ob has obiectiones à ſentẽtia pręfata recedendum, nec eiuſdẽ ſententiæ fundamenta poſita eneruantur, patet hoc, ad ipſas reſpondẽdo. Ad primum, in quo quęrit, an ad perfectam peccati remiſsionẽ neceſſarium ſit, omnia bona per ipſum peccatum amiſſa reparari

A reparari dicendum, quòd non, ſed ea opus
eſt reparari, quæ ad beatitudinis eſſentiam
pertinere dicuntur, vt ſunt viſio, & fruitio,
ad quam fuerat homo prius ordinatus, &
ex conſequenti gratia illi beatitudini præ-
uia. Nam ad hæc acquiſiuerat homo ius per
ſua bona opera, & per obſequia Deo impen
ſa. Alia autem bona, quibus contingit ho-
mines peccando priuari, ſunt in multiplici
differentia. Quædam, quę reparari non poſ
ſunt, vt eſt virginitas ſemel amiſſa, & ex cō
ſequenti aureola correſpondens. Quædam
ſunt bona corporalia, vt ſanitas, & vita cor
poralis, ſinè quorū reſtitutione poteſt pec-
catum totaliter remitti: ſicut & plenè remiſ
ſum eſt, animo plenè purgata cum Chriſto
regnante. Quædam ſunt bona ſpiritualia
præter charitatem, vt donum ſcientiæ, lin-
guarum, virtutum, & propheciæ, quibus, ſi
quando homo ob peccatum priuetur, non
opus eſt ea reparari ad plenam peccati re-
miſsionem. Et quia iuſtitia originalis: im-
mortalitas, ſtatus innocentiæ, dominiumq;
rerū vniuerſale, & alia huiuſmodi non ſunt
de his, quæ ad eſſentiam beatitudinis perti
nent: ideo non mirum, ſi peccato plene con
donato, ſiue per baptiſmum, ſiue per pœ-
nitentiam, illa in ſe formaliter non redeant
B Horum ratio eſt. Quia illud ſolùm eſt neceſ
ſarium reſtitui ad plenam peccati remiſsio-
nem, cuius priuatio pertinet ad ea, quę ſunt
de eſſentia punitionis, ſeu pœnæ peccato
debitæ: qualia ſunt, quæ ad pœnam damni,
& pœnam ſenſus pertinent: ideoque plenè
peccatum non remittitur, niſi gloria prius
debita ſimul, & gratia reparetur, & reatus
ad pœnam ſenſus auferatur. Alia autem bo
na prænumerata nō ſunt talia, quòd eorum
carentia pertineat ad eſſentiam pœnæ pec-
cato debitæ, ſiue loquamur de pœna dam-
ni, ſiue de pœna ſenſus, vt patet.

Ad ſecundū, in quo de iure ad gloriam
quęritur, dicendū, quòd homo eo ip
ſo, quòd opera bona facit in obſequiū Dei
& propter ipſum Deum ſummè dilectū: ac-
quirit ius ad mercedē æternam, idq; ex pro-
miſsione ipſius Dei, vt ſuprà tactum eſt. Et
fateor, quòd non acquirit ius abſolutū, quo
ſimpliciter, & abſolutè ſibi gloria finalis de
beatur: ſed conditionatum, vt tactum eſt, &
hoc ius conditionatum acquiritur homini,
quando Deo obſequiū aliquod præſtat, pu-
rificatur autem huiuſmodi ius per conditio
nis euentum. ſ. quando finaliter pœnitet, &
in Dei gratia decedit. Tunc enim habet ius
abſolutum, quo ex lege ſibi promiſſa mer- C
ces æterna negari non poteſt, & per hoc pa-
tet ad ſecundū. Nec ſequitur, quod ibidem
corollarium illatum prætendit. Quia, quan
uis gloria æterna non debeatur ſimpliciter,
& abſolutè homini, quandiu in via eſt, ſed
conditionaliter, attamen per aduentum con
ditionis debetur abſolutè. Et ita hominem
in gratia decēdentē perpetuò priuari gloria,
ſibi iam abſolutè debita, pœna propriè eſt.

Ad tertiū, in quo quæritur, an priuatio
gratiæ, & glorię correſpōdentis, qua
homo per lapſum in peccatum priuatur, ſit
propriè pœna, dicendum quòd ſic. Quia hu
iuſmodi priuatio ad pœnā damni pertinere
videtur, vt patet ex dictis. Et quando argui
tur, quòd tunc æqualiter peccantes inæqua
liter punirētur. Reſp. negando ſequelam de
pœna eſſentiali loquendo, vt purā gloriæ ca
rentiā importet, nam ſi de pœna dāni loqua
mur, æqualiter puniūtur omnes mortaliter
peccantes. Quia hæc pœna eſt, hominem
à regno Dei exulare, & gloria perpetuò care
re. in qua carentia, omnes æquales ſunt, qui
mortaliter peccant. Si loquamur de pœna
ſenſus ęterna, hanc quantū ad eius duratio-
nem æqualem habent omnes æqualiter pec
cantes. Quod autem in caſu dubij proponi-
tur, accidit huic pœnæ. ſ. quòd peccās, prius D
habuerit paruam, aut magnam, aut nullam
gratiam, quòdq; ad magnā, vel paruam fue-
rit gloriam ordinatus. Quia æqualiter à glo
ria Dei excludētur, & æqualiter ęterno prę-
mio priuabūtur, eſto, quòd alteri fuerit con
ditionaliter debitum: alteri verò non, quod
conſtat ad eſſentiam pœnæ damni imperti-
neus eſſe. Vel dicatur ſecundò, quòd pœna
damni non opus eſt, ſit quantitati peccati
proportionata. Patet, quia ſi duo infideles,
qui nunquā gratiam habuerūt, inęqualiter
peccent, & decedāt, æquales tamen erunt in
pœna damni. Ita è contra, ſi alter aliquando
gratiam habuit, & ex conſequēti ius ad glo
riam: alter verò non, & ambo in peccatis de
cedant æqualibus, non erunt in pœna dam-
ni ęquales, ſeu in pœna priuatiua, cùm alter
gratia actu fuerit priuat', ſeu expoliatus, &
alter non. Cuius exemplum ex humana iu-
ſtitia ſumi poteſt, Si duo in eandem hære-
ſim inciderunt, & cętera ſint paria dempto
quòd alter erat valde diues: alter verò non,
& ambo in perpetuum carcerem detrudan
tur, & vtriuſque bona omnia confiſcentur:
cōſtat peccata ęqualia eſſe, & tamen pœnā
priuatiuam non eſſe ęqualē, cùm alter priue

E tur multis bonis: alter verò paucis. Ita in pro
poſito, ſeu in diuino iudicio, cùm accidat,
cadentem magnam, aut paruam gratiam
præhabuiſſe: ita accidit æqualiter peccan-
tes inęqualiter puniri pœna priuatiua, acci
piendo pœnam priuatiuam, non vt dicat
puram carentiam gratię, aut glorię: ſed vt di
cat carentiam gratię pręhabitę, aut glorię
prius debitę.

Quæſtio nona.

EX dictis in præ-
cedenti quæſtione alia
conſequitur, an ſcilicet,
ſicut per pœnitentiam
antiquam merita rede-
unt, & ad gloriã, vt pri-
us acceptãtur, ita etiam
per recidiuam antiqua peccata redeãt, & ad
ſupplicium imputentur, vt prius. In qua
quæſtione duæ ſunt opiniones ſolẽnes, qua-
rum, quæ communior eſt, & magis pia te-
net, quòd antiqua peccata pri' remiſſa, non
redeunt per recidiuam ita vt ad æternam
pœnam, vt prius imputetur. Pro qua ſenten
tia ſolet argui. Primo ex eo, quod ſæpe ex
F Exechie. 18. citatum eſt. Quacunq; hora in-
gemuerit peccator, nõ recordabor amplius
peccatorum ſuorum: non igitur punit Deus
reincidentem pro peccatis, de quibus pœ-
nitentiam egerat. Hoc enim eſt Deum re-
cordari peccatorũm, quod eſt velle punire,
ſeu ad pœnam illa imputare. E contra verò
non recordari eſt ea ad pœnã nõ imputare.

Secũdò ex canonica Iaco. 1. cap. Deus om-
nibus dat affluenter, & non improperat,
prout etiam Paulus ait ad Roma. 11. Sinè pœ
nitentia ſunt dona Dei, & vocatio: igitur,
quæ Deus ſemel condonauit. Deus non am
plius repetit. Nec enim pœnitet ea condonaſ
ſe: qualiter pœnitere videretur, ſi dimiſſa
peccata rurſus ad pœnam imputaret.

Tertiò ex eo, quod dicitur Naum. 1. Deus
non punit bis in idipſum, ſeu non conſur-
get duplex tribulatio. Si igitur ſemel De-
us peccatorem in hoc ſeculo, pio peccato pu
niuit, interueniente dolore cordis, & debi-
ta ſatisfactione ipſius peccatoris, quomo-
do poſtea pro eodem peccato, eum in alio ſe
culo puniet?

Quartò, quæro, quando Deus pœniten-
ti commiſſa remittit, an remittat ea abſolu-
tè, an conditionaliter, ſcilicet, niſi poſtea re-
labatur. Non ſecundum: quia tunc peccata
remitti pœnitenti, penderet ex futuro ſta- G
ſtu, ſeu lapſu, aut deceſſu ipſius pœnitentis
ita, quòd ſi verum eſt, quòd reincidet, non
remittuntur peccata: ſi autẽ non reincidet,
remittũtur. Cùm igitur Deus certus ſit, con
ditionem non ſtare in eo, qui relapſurus eſt,
cùm omnia etiam, quæ futura ſunt, aperta
ſint oculis ſuis, ſequitur, quòd remiſſio non
ſit pœnitenti, quem Deus ſcit in culpam re-
lapſurum. Conſequens eſt falſum, & erro-
neum, quia ſiue pœnitens relapſurus ſit, ſi-
ue in bono perſeueraturus, Deus dat abſo-
lutè gratiam ipſi pœnitenti, & per conſe-
quens abſolutè, ſinè præfata conditione re-
mittit peccata per pœnitentiam. Quia, vt ar
guit Durandus, poſita abſolutè cauſa alicu-
ius effectus, ponitur abſolutè effectus, cau-
ſa autem ex parte peccatoris ad remiſſio-
nem peccatorum eſt pœnitẽtia, ex parte au-
tem Dei eſt gratia, cùm igitur hæc abſolutè
& ſinè futura conditione ponuntur, igitur
abſolutè, & ſinè futura conditione ponitur
peccatorum remiſſio. Quo dato, ſequitur,
quòd quæcunq; eueniat conditio non am-
plius ad pœnam æternam imputabuntur.

Quintò, tota ratio quare dicunt peccata
dimiſſa redire in recidiuante, eſt ingratitu-
do ipſius reincidentis. Aut igitur qualiſcũq;
ingratitudo facit peccata redire, vel non, ni- H
ſi certa aliqua. Si primum, igitur peccata re
deunt in eo, qui venialiter peccat poſt remiſ
ſionem obtentã priorum peccatorũ quòd
conſtat eſſe falſum. Si ſecundũ, demus, quòd
debeat eſſe ingratitudo magna, ſcilicet, mor
talis, adhuc ipſa habet latitudinem, ex quo
vna eſt maior ingratitudo, quàm altera, igi-
tur ſi per ingratitudinẽ meretur homo pec-
cata redire quoad pœnam, quæ maior ingra
titudo eſt, plura peccata redire mereĩ, quàm
quę minor eſt, & ita falſum eſt, quòd in om̃i
recidiuante omnia dimiſſa peccata redeant.

Sextò, & eſt confirmatio pręcedẽtis. Ae-
qualiter peccãtes, æqualiter veniũt punien-
di, & vnuſquiſq; iuxta quantitatẽ culpę, iu-
xta illud Deuter. 25. Iuxta quantitatẽ delicti,
erit plagarũ modus, ſed oppoſitũ accideret,
ſi omnia dimiſſa in recidiuante redirent. Pa
tet, quia ſtat, quòd ille, cui plura, & grauio-
ra peccata dimiſſa ſunt, leuius reincidat, pu-
ta in ſimplicem fornicationẽ: alius verò, cui
pauciora ſunt dimiſſa, grauius cadat, puta
in graue adulterium. Et patet ſequela.

Sed quoniã magiſter, & Gratianus repu
tant opinionem contrariam proba-
bilem, quã & tenere videtur Hugo doctor
illuſtris

A illuſtris, putandum eſt, rationes præfatas,
non ſufficienter concludere, quod præten-
dunt. Vnde ad eas reſpondendo, poſſet dici.
Ad primum, quòd ſi illa anthoritas proba-
ret, quòd peccata priora, non redeunt in re-
cidiuante, eò quòd Deus eorum non recor-
datur, homine de illis pœnitentiã agente, ſi-
militer probaretur, quòd iuſtitiæ priores, &
merita, ſi homo ab illis cadat, non redeunt
in pœnitẽte, cũ de illis ſimiliter dicat text⁹,
quòd ſi homo à iuſtitia receſſerit, Deus non
recordabitur ſuarum iuſtitiarum, hoc au-
tem non probatur, vt patet ex dictis in quę-
ſtione præcedente, igitur. De hoc poſtea di-
cetur. Ad ſecũdum, fateor quòd Deus dat
ſapientiam, & gratiam omnibus ſe ſufficien
ter diſponentibus, & cætera, quæ illis ſunt
ad ſalutem neceſſaria, & non exprobat, nec
eum collati beneficij pœnitet, ſcilicet ſi ho-
mo non agat, vnde accepto beneficio, priua
ri mereatur. Sic enim ob ingratitudinem, &
peccata hominum, Deus eos priuat charita-
te, & aliis donis Spiritus ſancti, aliiſq; bonis
corporis, & fortunæ, vt innumera ſcripturæ
exempla demonſtrant. Cùm ergo inter be-
neficia, quæ Deus homini cõfert vnum eſt,
& de prioribus, cõdonare offenſas, & debita
remittere, nõ mirùm ſi tali beneficio homo
B ingratus priuet, vt patet de liberto, qui pro-
pter ingratitudinem reuocatur à Domino,
qui eum manumiſit. l. 2. C. de libertis &c.

Ad tertium dicitur, quòd illud ad literã
exponunt de terra Iuda, quã Salma
naſar rex afflixerat, cui De⁹ promitit, quòd
nõ vltra per Senacherib filium eius affige-
tur, vt exponit Lyra cũ aliis. Quòd ſi ad pec
cata dictũ illud referatur, quòd pro peccato
Deus non punit bis, intelligatur, quãdo ſe-
mel peccator pro peccato eſt ſufficienter pu
nitus, aut pro quo peccator ipſe ſufficien-
ter ſatisfecit, vt vult Hugo, ſimiliter, & glo-
ſa ibidem. Vnde qui pro adulterio hic de-
collatur, etiam venit in inferno à Deo æter-
naliter puniendus, quia decollatio non fuit
peccato commiſſo condigna pœna.

Ad quartũ, poteſt argumẽtũ in arguen-
tẽ retorq̃ri, quęrẽdo de operibus bo
nis ab homine factis, quãdo à Deo ad gloriã
acceptant, an Deus illa ad gloriam acceptet
abſolutè, an conditionaliter. Si primũ, igi-
tur qualitercunq; homo poſtea vixerit, erit
ſemp ad gloriã ordinatus. Si ſecundũ: igitur
opa bona hoĩs in peccatũ poſtmodum rela-
pſuri, nõ acceptant ad gl̃iam: q̃ ratio cũ non
concludat, ſequitur, quòd nec ea, q̃ facta eſt,
concludit. Ideo dicẽdũ, quòd ſicut Deus ac- C
ceptat ad gloriam opera bona, dupliciter. ſ.
ſecundum præſentem iuſtitiam, aut ſecun-
dum ęternã pręſcientiam, ita, cùm peccator
pœnitentiam agit, Deus eius peccata remit-
tit ſecundum pręſentem iuſtitiam, aut ſecũ-
dum ęternam præſcientiam. Et ſicut homi-
ne bona opora agente, Deus ſecundum prę-
ſentem iuſtitiam, abſolutè illi dat gratiam,
& ad gloriam eundem ordinat: Ita homine
pœnitente, abſolutè remittit Deus illi pec-
cata ſecundum præſentem iuſtitiam, ita, vt
in neutro dependeat acceptatio, aut remiſ-
ſio ex futurę conditionis euentu. Attamen
ſecundum æternam prædeſtinationem, ſeu
præſcientiam, atque finale iudicium, acce-
ptatio ad gloriam, & peccatorum remiſsio
ex finali hominis ſtatu dependet.

Ad quintum, admiſſo, q peccata nõ re-
deant, niſi per lethalem ingratitudi
nẽ, attamẽ impertinẽs eſt, hanc magnã eſſe,
aut paruam, modo lethalis ſit, ad hoc, q oĩa
dimiſſa redeant. Quia eo ipſo, q homo eſt,
hoc modo benefactori ingratus, dignus eſt,
qui beneficio gratuito prius accepto priue-
tur, quale fuit peccatorum remiſsio, quo be-
neficio ablato, neceſſe eſt omnia peccata dimiſ
ſa redire, modo multa fuerint, modo pauca.

Ad ſextũ, admiſſo antecedẽte ſimul, &
q ſtaᵹ graui⁹, & leui⁹ reincidere, nõ D
ſequitur, aliquẽ grauius puniendum pro le-
uiori, q̃ pro grauiori peccato, quia illa pec-
cata reincidentiæ, ſicut propriam habẽt ma
litiã, ita propria, & proportionata pœna il-
lis reſpõdebit. Quòd ſi quis leuius cadit, gra
uius punietur, nã propter peccatũ caſus id
erit, ſed propter plura peccata prius cõmiſ-
ſa, quæ per caſum redeunt. Et ita patet com-
munẽ ſentẽtiam, non omnino efficaciter cõ-
tra Hugonem ſuum intentum probare.

Eſt igitur ſecunda opinio, quæ partem
q̃ſtionis affirmatiuã tenet. ſ. q in re-
cidiuãte redeũt antiqua peccata, quoad pœ
nam ęternam, ad quam videtur Gracianus
declinare, p qua ſentẽtia faciũt, q̃ ſequunt.

Primò, quia peccata, quę à memoria
Dei exciderunt, aliquãdo re-
deũt in memoriam eius: nec videtur qñ, aut
per quid, niſi per recidiuam. Antecedens pa
tet ex Propheta. pſal. 78. Dñe ne memine-
ris iniquitatũ noſtrarũ antiquarũ, citò anti-
cipet nos miſericordia tua: & iterũ, redeant
in memoriam iniquitates patrum ſuorum.
Et. 3. Regũ. 17. dicebat mulier Sareptana ad
Heliam. Quid mihi & tibi vir Dei? ingreſ-

E ſus es ad me, vt rememorentur iniquitates meæ? Sed Deum rememorari, & reminiſci antiquarum iniquitatum nil aliud eſſe videtur, quàm ad pœnam iterum imputare peccata, quæ prius remiſerat, quod maximè in recidiuante verificari videtur.

Secundò idem videt ex Oſee. 7. Vbi Dominus improperat filiis Iſrael peccatum, quod ad preces Moyſi patribus fuerat remiſſum. ſ. peccatũ idolatriæ, propter quod dicit eis, quòd caſuri ſunt, & in captiuitatem redigendi, & citat Gracianus de pœnitentia diſtinct. 4. cap̃. Ve eis. Quòd ſi peccata patribus dimiſſa in filiis diuinitus puniuntur, & redeunt, ſecundum quòd alibi dictum eſt. Ego ſum Deus viſitãs iniquitatem patrum in filios: à fortiori igitur peccata hominis ſemel dimiſſa punientur in eodem, ſi recidiuet.

Tertiò id ipſum videt propheta Pſal. 37. ſignificaſſe, quando dixit. Putruerũt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ, vbi gloſsa. Plagæ per baptiſmum ſanatę, in putredinẽ redeũt per peccata poſtmodum cõmiſſa. Vnde idẽ Propheta in pſal. 50. lamentatur, & confitetur dicens. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis peperit me mater mea, cùm tamen ſciret peccatum originale, ſibi per circuncifionem, & fidem fuiſ-
F ſe remiſſum. In quo ſignificat originale pri⁹ remiſſum, poſtmodum per alia peccata commiſſa rediiſſe. Vnde & Rabanus tractans illud Matthæ. 18. de ſeruo, qui ſuo noluit cõſeruo miſereri, ait. Non ſolùm peccata, quæ poſt baptiſmum homo egerit, reputabuntur ei ad pœnam, verũ etiam peccata originalia, quæ in baptiſmo ei dimiſſa ſunt.

Quartò facit ratio: quia merita antiqua redeunt ad præmiũ per pœnitentiam, igitur peccata antiqua redeũt ad pœnam per recidiuam: antecedens ſuprà probatum eſt. q. præcedenti, per illud Ezechi. Quacunque hora ingemuerit peccator, non amplius recordabor peccatorum ſuorum, & etiam per eundem Ezechielem cap̃. 33. dicitur. Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitia, & fecerit iniquitatem, nunquid viuet? omnes iuſtitiæ quas fecerat, non recordabuntur, & non erunt in memoria iuſtitiæ eius, quas fecerit. Vbi æquè dicitur, quòd Deus non recordabitur iuſtitiarum antiquarum, ſi homo iuſtus à iuſtitia ſe auertit: & quòd Deus non recordabitur peccatorum prius commiſſorum, ſi peccato pœniteat, vel igit̃ peccata in recidiuante redeũt, vel merita in pœ G
nitente non redeunt. Cõfirmatur id: quia ſi homine recidiuante, Deus non recordatur iuſtitiarum præteritarum, nec pœnitentię prius habitæ, perinde igitur eſt, ac ſi non pœnituiſſet: ſed ſi non pœnituiſſet de prius commiſsis, illa manerent ad pœnam æternam imputata, igit̃ ita erit in caſu recidiuè.

Facit ad idem: quia maius beneficiũ eſt, Deum homini gratiam præſtare, & eundem ad gloriã ordinare, quàm debitum peccatorum remittere: ſed homo per recidiuam iuſtè priuatur gratia, & iure ad gloriã, ad quã fuerat præordinatus, igitur etiam iuſtè priuatur beneficio remiſsionis, & ita intentũ.

Poſtremò facit quod legitur Matthæ. 18. de ſeruo, cui rex omne debitum remiſerat, à quo, cum conſeruo ſuo nollet ſimiliter commiſereri, & debita remittere, omne debitum, quod remiſerat, repetiit. Super quo Gregorius ait. Inde conſtare ſi quod aliquis in nos delinquit, ex corde non dimittimus, & illud rurſus exigitur, quod nos iam per pœnitẽtiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus. Et Auguſtinus lib. de baptiſmo. Redite dimiſſa peccata, vbi fraterna charitas non eſt, apertiſsimè Dominus in euangelio docet in illo ſeruo, à quo Dñs debitũ petiit, eò quòd ille conſeruo ſuo debitum nollet dimittere. H

His tamen non obſtantibus, videtur ad quæſtionẽ, ſub diſtinctione reſpondendũ. Poteſt enim intelligi peccata in recidiuãte redire tripliciter. ſ. quo ad actum: & hoc modo certum eſt, ea quæ præterierunt, non amplius in recidiuante redire in ſe, etiã ſi homo poſsit in ſimilia peccata incidere. Poteſt ſecundo modo intelligi, dimiſſa redire quoad pœnam, ita. ſ. vt punienda veniant eo modo, quo punienda forent, ſi pœnitentia non pręceſsiſſet, aut ſi dimiſſa non fuiſſent: & in hoc ſenſu tenendum eſt, peccata dimiſſa, non amplius redire. Id patet ex decreto Auguſtini in lib. ſententiarum proſperi, dicentis: Qui à Chriſto recedit, & alienatus à gratia finit hanc vitam, quid niſi in damnationem vadit? ſed non id, quod dimiſſum eſt redit, nec originali peccato dãnabitur. Idem dixit Gelaſius papa, & habetur de pœnitentia diſtinct. 4. Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire non patitur. Præterea, quando peccator verè pœnitet, Deus peccata remittit, & ſecundum legem à debito peccati, quoad Deum abſoluitur, abſurdum autem eſt, eum qui ſemel ab aliquo debito legitimè

A gitime abſolutus eſt, eodem debito rurſus
teneri, vt ait Bonifacius, & Benedictus vn-
decimus in extrauagante. Inter cunctas.

Præterea, & eſt confirmatio eiuſdem, ſi
peccatorem verè pœnitet, æterna pœna ſuis
peccatis debita commutatur in tempora-
lem, quam ſi quis perſoluat, erit omnino à
peccatis commiſsis liber, tanquam qui ad
plenum ſatisfacit, pro peccatis à ſe commiſ-
ſis, ex quo Deo perſoluit totum id, quod lo
co ſatisfactionis Deus ab illo exegit. Igitur,
eſto poſtea recidiuet, non exigetur ab illo
pro peccatis priorib⁹ alia ſatisfactio, & hoc
fatentur aduerſarij. Ergo etiam ſi pœnam
temporalem, in quam æterna fuit commu-
tata, hic non ſoluatur: in alio ſeculo non exi
getur à tali peccatore, niſi pœna huiuſmodi
temporalis, cuius tantùm manſit debitor
poſt contritionem. Præterea inhumanũ,
& ferale videtur, duriorem ſeruitutem exi-
gere, vbi minor eſt ingratitudo: ſed contin
git, quòd is, cui plura peccata dimiſſa ſunt,
minus ingratus recidiuando, quàm alius,
cui pauciora ſunt dimiſſa, vt patet, ſi is cui
centum peccata ſunt dimiſſa, incidat ex fra-
gilitate, aut inaduertentia, aut ex metu ve-
hementi in peccatum aliquod, puta quo ie-
B iunium eccleſię ſoluat: alius vero cui vnum
peccatum dimiſſum fuit, incidat in peccatũ
contra Deum commiſſum in contemptum,
& deſpectum ipſius Dei, à quo remiſsionis
beneficium acceperat. Certum eſt enim, hũc
ſecundum eſſe magis ingratum primo: & ta
men ex contraria ſententia, maior ſeruitus
exigeretur à primo, cui multa redeunt pec-
cata, quàm à ſecundo, vt conſtat.

Nec valet dicere, quòd quicunq; reci-
diuat, dignus eſt ob ingratitudi-
nẽ, quòd omnia priora peccata illi imputen
tur, ex quo iuſtè poſſet De⁹ homini pro om
ni peccato mortali infinitam, etiam intenſi-
uè, pœnam infligere, quod plus eſt, quàm
priora cõmiſſa ad ſuppliciũ replicare, nec ſi
illud Deus faceret, eſſet iniuſtus, aut feralis,
nõ inquã valet. Quia eſto quòd poſſet iuſtè,
ſi vellet oĩa dimiſſa recidiuãti imputare: nõ
tamen ita facit, ſua erga homines miſericor-
dia poti⁹ quàm iuſtitię rigore vtẽs. Sicut pro
vnoquoque peccato mortali iuſtè poſſet, ſi
vellet, infinitam pœnã intenſiuè exigere, &
hominem anichilare: non tamen ita facit,
ſed pro vnoquoq; peccato, certã ſtatuit pœ-
nã inferre, prout peccati quãtitas exegerit.

Poteſt tertio modo intelligi, peccata
dimiſſa in recidiuante redire
per modũ circunſtãtię aggrauãtis ipſam re- C
cidiuam, & hoc modo verum eſt dimiſſa re-
dire. Vt ſi quis poſt acceptum ab aliquo be-
neficium, illi iniuriam irrogat, certum eſt cę
teris paribus, huiuſmodi iniuriam grauio-
rem eſſe, quàm ſi beneficium ab illo non re-
cepiſſet. Et ita, quanto peccator plura, aut
maiora à Deo beneficia recepit, tanto gra-
uius peccat, Deum benefactorem offenden-
do. Et hæc eſt cõmunior ſententia, ac verior.
Et ita, qui recidiuat exempli gratia in for-
nicationem poſt dimiſſa ſibi priora pecca-
ta, grauius peccat, ex duplici capite ſecun-
dum Scotũ. Primò, quia ille homo magis
tenebatur Deo ratione beneficij accepti, pu
ta remiſsionis priorum peccatorum, idque
lege gratitudinis, vt conſtat: igitur grauius
peccat contra legem gratitudinis recidiuan
do. Secundò: quia pluribus obligationi-
bus tenetur is, cui peccata remittuntur ad
non peccandum: vna ratione legis peccatũ
ipſum prohibentis: alia ratione voti, aut pro-
miſsionis, quæ in pœnitentia, vt ait, inclu-
ditur, quia verè pœnitens proponit poſtmo
dum abſtinere a peccatis. Verum hæc
probatio Sco. deficit: quia præſupponit in
pœnitentia includi votum, ſeu promiſsio-
nem, non vltra peccandi, quod non eſt ve- D
rum, quia aliud eſt pœnitentem propone-
re non amplius peccare, aliud vouere, aut
promittere, vt cõſtat. Et primum vtile, & ne-
ceſſarium eſt. Secundum verò non ita, imò
multis eſt periculoſum, propter periculum
recidiuandi in aliquod peccatum, ad quod
maximè procliues ſe experiuntur. Inde his,
qui aſſueti ſunt ludere, periculoſum eſt iura
re, quòd à ludo abſtinebũt, cùm vix poſsint
abſtinere, vt experientia docet. Ac proin-
de confeſſores cauere debent, ne cum vi-
deant pœnitentem frequenter in peccatum
aliquod incidiſſe, ab eo iuramentum exi-
gant, de non recidiuando in illud. Nec iu-
dex debet clericum compellere, adiurare
concubinam ob rationem dictam. capitu.
Clericos. de cohabitatione cleri. & mulie.

Aliud etiam ſequitur ex his rationibus
Sco. quòd non poteſt quis recidiuare, quin
duplici peccato peccet ſpecie differenti, imò
triplici peccato principali. ſ. fornicationis,
& peccato ingratitudinis, & peccato infide
litatis, qui promiſſum non complet, quod ta
mẽ nõ opus eſt. Stat enim, quòd ſit peccatũ
ſimplex fornicationis, ſi quando fornicatur
nil aliud intendit, nec illi in mentẽ aliud ve-
nit, niſi fornicari. Imò ſtat, ꝙ talis fornica-

E tiō non aggrauetur ex beneficio remiſsionis prius ſuſcepto. Patet: ſi quando in fornicationem labitur, nullatenus recordatur beneficij ſuſcepti, ita, vt illa non recordatio ſit ei inuincibilis, quod negari eſſe poſsibile nō poteſt. Tūc eſt manifeſta ratio, ꝙ non aggrauetur talis fornicatio ex accepto beneficio: quia ignorantia inuincibilis præcedens, excuſat à tota malitia, quę alioqui erat euentura, non exiſtente tali ignorantia, de quo aliàs. Ac proinde, ſquis vt in plurimum peccatum recidiuæ aggrauetur per beneficium remiſsionis prius ſuſceptum, non tamen ſemper, & per conſequens, nec dimiſſa peccata ſemper redeunt per modum circunſtantiæ aggrauantis, niſi in eo, qui aduertit, aut aduertere debet, ad beneficiū ſic per eum receptum. Et tunc erit duplex peccatum. ſ. fornicatio, & ingratitudo. Pro quo notandum, quod ait Tho. 2. 2. ſ. tres ſunt gradus gratitudinis. Primus, beneficium agnoſcere. Secundus, laudare & gratias agere. Tertius, loco & tempore retribuere pro facultate. E contra verò ſunt tres gradus ingratitudinis. Primus, beneficium non referre, ſeu non retribuere. Secūdus, diſsimulare, quaſi non demonſtrans, ſe beneficium accepiſſe. Tertius, quòd nō recognoſcat per obliuionem. ſ. voluntariam, aut alio modo. Et
F quia in affirmatione oppoſita intelligitur negatio, ideo ad primum ingratitudinis gradū pertinet, quod aliàs retribuat mala pro bonis, Ad ſecūdum, quòd beneficium vituperet. Ad tertiū, ꝙ maleficium, quaſi maleficium reputet. Ad quorum primum pertinet peccatū recidiuę, cùm per illud iniuria fiat Deo, qui tantum beneficium tribuerat.

Sed hic dubitant doctores, vbi eſt maior ingratitudo: in caſu ab innocētia, an in caſu à pœnitentia. Et videtur Sco. dicere, quòd in caſu ab innocentia, eò quòd quanto maius eſt beneficium acceptum, tanto magis eſt ingratus, qui benefactorē offendit, ſed innocētia eſt maius beneficiū, quàm pœnitentia. Probat hoc, quia maiorem gratiam fecit Chriſtus matri ſuæ, eam in innocentia præſeruando, quàm Magdalenę, eam à caſu leuādo. Vnde ſingularis gloria, & ornatus eſt ſanctis in hoc, ꝙ nunq̄ ceciderunt.

Oppoſitum tamen videtur verius. Pro quo ſupponēdū eſt, ꝙ quātitas beneficij, ſeu gratię alicui factę, nō cōmenſuratur præciſè, ex quantitate doni, ſeu rei donatę, ſed ex qualitate dantis, & ex qualitate, ſeu cōditione accipientis. Ex dante quidem, vt ſi is, qui alteri beneficium G facit, id cum periculo ſuo, aut ſuarum rerum diminutione, aut cū magno labore, aut magnis expēſis faciat. Ex parte etiam accipientis: quia cæteris partibus, quanto is, cui beneficium fit, minus dignus eſt illo, aut magis indignus, tanto eſt maior gratia, & maius beneficium, vt ſi inimico, & ei, qui contrarium meruit, beneuolentiam exhibeo. Inde magis meritoria eſt dilectio inimici quàm amici, prout Chriſtus ſignificauit dicens. Si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nā id Ethnici faciunt. Mat. 5.
Et Paulus idem docet. d. Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt. Rom. 5.

Corollariè ſequitur, quòd ſtat munus alicui datū eſſe minus, & tamen beneficium, ſeu gratiam eſſe maiorē. Patet ex parte dantis, ſi minori incōmodo, & labore, conferat maius quàm minus. Similiter ex parte capientis, ſi capiens minus ſit illo penitus indignus, & contrarium meruit, alius autē, cui maius tribuitur, eſt illo digniſsimus. Sequitur amplius, maius eſſe beneficium redemptionis quàm creationis, tam ex parte benefaciētis, quàm I ex parte recipiētis. Ex parte quidem facientis, quia beneficium redemptionis factum H eſt cum magno labore, & iactura, & ex penſis ipſius Chriſti redemptoris: nam cum ſanguinis effuſione, & morte crudeliſsima nos redemit. Ex parte etiam recipientis: quia nos ipſi, qui redempti ſumus, eramus tanto beneficio penitus indigni, non ſolùm contradictoriè, ſed contrariè, quia merebamur æternaliter captiuari, & damnari, imò & in nihilum redigi, quę cauſę non cōcurrunt, ad augendum gratiam creationis, vt conſtat.

Sequitur inde, quòd maiorem gratiam fecit Deus, dando innocētiam virgini glorioſę, quàm eam dādo Adæ, & Euæ, in ſtatu integræ naturæ, eſto quòd munus in ſe eſſet ęquale. Patet hoc ex parte dantis, & accipientis: quia, ſi Chriſtus virginem ab omni culpa etiam originali cōſeruauit, fuit ob meritum paſsionis ipſius Chriſti, & ita cū magno labore, & paſsione dantis: cùm tamē Adę data fuit pro tunc innocētia liberaliter, & nō ob paſsionem Chriſti præuiſam. Similiter quia virgo Maria, niſi præſeruata fuiſſet, ad maſſam cōmunem naturę infectę pertineret, vt alij. Sequitur vltra maiorem gratiam eſſe, lapſum in peccatum

A catum per pœnitentiam erigere, quàm eum tenere ne cadat, idq́; ex parte recipientis. Quia minus dignus eſt beneficio, qui cecidit, imò eſt illa indignus poſitiuè, vt cõſtat, qualiter nõ eſt dignus is, qui nunq̃ cecidit. Ac proinde, licet beneficium innocẽtię in ſe ſit maius, quàm beneficium pœnitentię, per quam quis reſurgit: attamen attenta conditione recipientis, maius eſt beneficium pœnitentiæ quàm innocentię. Et inde fit, quòd lege gratitudinis, magis tenetur quis ob pœnitentiam ſuſceptam, quàm ob innocentiã: & per conſequens cæteris paribus, grauius peccat, qui à pœnitentia cadit, quàm qui ab innocentia. Quòd ex ſententia Hugonis cõ-

Lib. 2. de ſacmentis. probatur dicentis. Nonne attendis, quanto ſæpius gradatur, tanto iniquior ingratitudo iudicatur? Ecce duo ſunt, vnus ſæpius offendit, & ſæpius oranti venia indulgetur: alter innocenter viuens, & ſemper voluntati, & imperio præſidentis domini humiliter obediens, non habet pro quo deprecetur. Contingit autem poſtea, quod contingere poteſt, vt vterq; in ſimili culpa offendat: dic ergo, quis horum amplius reus iudicaẽ, niſi ille, qui prius tantam gratiam ingratus comprobatur accepiſſe? Leges ſecunda crimina grauius plectunt, & iterata vulnera dif-

B ficilius ad ſanitatem reducuntur, hæc illæ.

Iam reſpõdeamus ad rationes ſuprà in oppoſitum factas. Ad primum, in quo arguitur, Deum aliquando antiquarũ iniquitatum recordari, dicẽdum eſt in illis, & aliis huiuſmodi locis. Deũ dici recordari, quando effectũ exhibet, quo oſtendit, ſe memorem eſſe, & in mente retinere, quæ ab aliquo commiſſa ſunt. Nec opus eſt, id ita accipere, quaſi Deus olim in mente aliquid habuerit, quod à memoria excidit, qui poſtea ad recordationẽ excitatur. Sed recordari dicitur per hoc, quòd effectũ operaẽ, in quo ſe iuſtũ, vel miſericordem oſtendit, iuxta illud Geneſ. Recordatus eſt Deus Noe, & adduxit ſpiritũ ſuper terram. Et iterũ: Apparebit

Ezequie. 8. arcus meus in nubibus, & recordabor fœ-

Pſalm. 78. deris mei. Quod autem dixit Dauid: Ne memineris iniquitatũ noſtrarum antiquarũ, &

Pſalm. 108. iterum. Redeat in memoriam iniquitates patrum ſuorũ: ita eſt accipiendũ, vt intelligamus, iniquitates patrum, aliquando in filiis puniri, iuxta id quod ſcriptum eſt. Ego

Exod. 20. ſum Deus zelotes, viſitans iniquitates patrũ in tertiã, & quartã generationem. Quod dupliciter ſolet verificari. Vno modo, quòd filij in hoc ſeculo aliquãdo puniunẽ pro peccatis patrum, etiam ſi filij mores paternos C

non imitentur: ſic puniuit Deus Dauid in *2. Reg. 12.* filio ſuo paruulo, eum è medio tollendo. Sic ſolet etiam pro peccato regis, populum ſibi ſubditum punire, ſaltem in hoc ſeculo. Secũdo modo, quòd filios puniat pro peccatis patrũ, ideo. ſ. quia patrũ peccata imitanẽ. Et tunc propriè, non pro veterũ peccatis filij puniuntur, ſed pro propriis, prout ſcri-

ptum eſt. Filius non portabit iniquitatem *Ezechi. 18.* patris, nec pater filij, ſed vnuſquiſq; in peccato ſuo morietur. Sed pro tanto dicuntur peccata patrum in filiis redire quod ad pœnã: quia ita Deus indignatur contra filios, qui patrum ſcelera imitantur, ſicut contra ipſorum patres fuerat indignatus. Et ita patet, quòd q̃ allegata [illegible]nt, non probãt, quòd peccata prius dimiſ[illegible] redeãt ad ſupplicium.

Ad ſecũdum ex [illegible] citatũ patet ex dictis reſpõſio, ꝙ filij Iſrael nõ puniuntur ęternaliter, ꝓ peccatis patrũ ſuorũ. Nec ideo peccata patrũ in filiis Deꝰ improperat, ꝙ velit ſignificare, pctã patribꝰ dimiſſa in filiis redire, quoad ſuppliciũ, ſed quoad imitationem, intendens ſignificare filiis, ipſorum malitiã, & iniquitatẽ, qui velint ea facere, patres imitando, pro quibus ſciebant Deũ contra patres, tam vehemẽter iratũ olim fuiſſe. D

Ad tertiũ ex pſal. ſumptũ videẽ, nõ eſſe *Pſalm. 37.* illud referẽdũ ad peccatũ originale, qdꝰ plenè fuerat per circunciſionẽ, & fidẽ remiſſum, nec originale poſt ſui remiſsionẽ relinquit cicatrices quẽadmodũ actuale, quod trãſeũte actu, relinquit habitũ vitioſum, ſeu diſpoſitionẽ ad malũ, ante cuius totalẽ amotionẽ, nondũ ſanatũ diciẽ peccatũ. Et tale habituale vitiũ putreſcit, & corrũpitur qñ vires aſſumit ex frequẽti vſu, vti videmus fieri in his, qui pñiam differũt, quorũ mĩam Da-

uid in illo pſal. narrare ꝑtendit. Aut ſi velis, *Pſalm. 37.* quòd originale dicaẽ cicatrices relinq̃re, quę ſunt fomes peccati, illi dicitur putreſcere, & corrũpi: quãdo homo huiuſmodi fomiti deſeruit eius inclinationem ſenſualem ſequendo. Et vtcunq; ſit, non inde fit, vt originale dimiſſum redeat ad ſupplicium. Sed tamen ob reuerentiam authorum, qui dicũt originale redire, ſicut & cętera peccata dimiſſa, intelligaẽ, vt ſuprà, quod redeũt per modũ circunſtantię aggrauantis peccatum recidiuæ.

Ad quartũ ex Ezechiele allegatum. Vi- *Ezech. [illegible]* deo illo eodẽ loco vti eos, qui tenent peccata nõ redire, ſimiliter & eos, qui ten[illegible] peccata redire, vtriſq; ſuam tam contrariam ſentẽtiã hac eadẽ authoritate probantibus:

E cùm tñ locus ille, nec vni, nec alteri ſententiæ ſuffragari videatur. Quandoquidem ſi rectè attẽdas in illo cap. 18. & cap. 33. videbis id præ tẽdere aperte prophetã. ſ. quòd antiqua peccata nil oberũt peccatori ad cõſequutionem æternæ vitæ, ſi verè pœniteat eum, & in bono, & iuſto perſeueret: & quòd antiqua merita nil proderunt iuſto, ad hoc quòd æterna liter viuat, ſi à iuſtitia cadat, & in peccato perſeueret. Ita enim ait. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiã, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus eſt, non recordabor, in iuſtitia ſua, quam operatus eſt, viuet. Et ſequitur. Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij? & non, vt conuertatur & viuat? Vnde patet intentum. Et ſequitur. Si autem auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem: omnes iuſtitias eius, quas fecerat, non recordabor. Et ſequitur. In præuaricatione, qua præuaricatus eſt, & in peccato ſuo, quod peccauit, in ipſis morietur. Et ſimilis ſententia ibidem iterum repetitur: & infra ca. 33. in quibus æqualiter loquitur de obliuione peccatorum antiquorum,

F & de obliuione iuſtitiarum antiquarum, taliter, quòd ſicut antiqua peccata non ſufficiunt ad mortem æternam, ſi homo pœniteñtiam agat, & perſeueret: ita antiqua merita non ſufficiunt ad vitam æternã, ſi homo à iuſtitia cadat, & in malo decedat. Vnde patet impertinens id eſſe, ad aſſerendum, vel negandum, quòd antiqua merita per pœnitentiam ad idem præmium redeat, aut quòd redeant antiqua peccata per recidiuam ad idem ſupplicium. Et hoc eſt, quod ait gloſſa ibidem. Sicut iuſtum ante peccatorem non grauant antiqua delicta: ſic peccatorem ante iuſtum, veteres iuſtitiæ non adiuuant. Vnuſquiſque enim in quo inuenitur, in eo iudicatur. Vnde patet argumentum Hugonis tenere in hac parte, quòd ſi antiqua merita redeunt per pœnitentiam ad idem præmium, etiam & antiqua demerita debent redire per recidiuam ad idem ſupplicium, ſi præſenti textui ſit innitẽdum. Nec obſtat, quòd textus dicat de recedente à peccatis, quòd in iuſtitia ſua quam operatus eſt viuet. Quia etiam de recidiuante dicitur, quòd in peccatis ſuis morietur. Quòd ſi primum ad veteres iuſtitias extendatur: quare ergo ſecundum ad vetera peccata non extendatur? Quicquid ſit de præſenti textu, qui pro fundamento vnius, vel alterius ſententiæ ſumi- G tur. Dicendum, quòd quanuis antiqua merita redeant per pœnitentiã ad idem præmiũ, non inde ſequitur, quòd redeant antiqua delicta ad idem ſupplicium. Diſcrimen poteſt dari, vt ſuprà tactum fuit. Quia, quando peccata commiſſa per pœnitentiam remittuntur, commutatur pœna æterna in temporalem abſolutè, & non ex conditione pendente ex futuro. Ideo quomodocunque illa pœna tẽporalis in ſe, vel æquiualẽte ſoluatur, manet homo omnino liber à commiſſis, quomodocunq; finaliter decedat. Præmium autem æternũ meritis antiquis correſpondens nunquã commutatur in temporale: ideoque ſemper manet in acceptatione Dei integrum. Inde fit, vt remoto obice per pœnitentiam, dicantur antiqua merita reuiuiſcere. Non ſic reuiuiſcunt antiqua demerita. Aliud diſcrimen: quia Deus in lege promiſit mercedem æternam pro quocunque meritorio obſequio Deo impenſo, ideoque videtur homo habere actionem ad præfatã mercedẽ promiſſam, ſi finaliter in gratia decedat: & ideo ſtante lege, iniuſtè ageret cum homine in gratia decedente, ſi merces ſuis obſequiis debita, illi denegetur. Pro peccatis autem ſemel dimiſsis, ſtante lege, non H ita debetur æternum ſupplicium: nec Deus habet actionẽ contra peccatorẽ, finaliter in peccato decedentem, vt iure, ab illo æternum ſupplicium, ſeu debitum exigat pro peccatis, de quibus pœnitentiam egit, ſed ſolùm iure poteſt, ab illo exigere pœnam temporalem, in quam fuit æterna commutata: ideo iniuſtè cum illo agitur, ſi pro dimiſsis æterna pœna ab illo exigatur. Denique ſi ad miſericordiam recurramus, & Dei bonitatem, vtrunque decet diuinam liberalitatem & miſericordiam, quòd ſcilicet, pœnitenti, antiqua reſtituat bona, & cadenti non aliã vltra pœnã temporalem in quam fuerat æterna commutata infligat, & ſi iuſtè maiorem poſſet exigere, cùm pronior ſit ad miſerendum quàm ad puniendum.

Ad poſtremũ ex Mat. ſumptum dicũt Matth. 18. cõmuniter, ex illo loco colligi, peccata dimiſſa redire per recidiuã, non quoad pœnam ſenſus, ſed quoad pœnam damni: quẽadmodum illud accipiendum eſt, vt dicunt, quod ait Iacobus. Qui peccat in vno, factus eſt omnium reus. Non tamẽ videtur id textui citato ſatisfacere. Quia in illo ſenſu nil referret, vnum peccatum dimiſſum redire, aut plura: eò quòd loquendo de pœna damni

A damni tanta pœna debetur homini pro vno peccato, quãta pro multis: cũ eadẽ ſit in omnib⁹ pœna dãni. Textus autẽ ait, quòd Dñs ſeruũ illũ tradidit tortorib⁹, quouſq; omne debitũ ſolueret. In quo aliquid ampli⁹ ſignificat, quàm quòd redeãt debita, quoad pœnã dãni tantum. Quod ex Matth. 5. apertius colligitur, vbi cõcordiã fratrum præcipiens de illo, qui fratri nõ vult reconciliari inquit, quòd mittetur in carcerem, & non exibit inde, donec ſoluat nouiſsimum quadrantẽ. Quod ſi de reditu peccatorum quoad pœnam damni ſolum intelligeretur, nil referret omne debitum dimiſſum repetere, aut partem ipſius. Adde quòd in pœnã damni non minus incidit homo per peccatum ipſum recidiuę, quàm ſi nulla peccata illi dimiſſa fuiſſent. Cùm ergo recidiuanti peccata priora condonata repetantur: argumentum eſt, aliquid aliud pro dimiſsis hominem illum ſoluturum eſſe, quàm pœnam damni.

Aliter autem reſpõderi ſolet, vt ſuprà, quòd ex loco citato colligit, peccata dimiſſa redire per modũ circũſtãtiæ aggrauãtis. Cõtra quod obiicit. Quia tunc ille ſeruus non pro dimiſsis peccatis detruderetur in gehennam, ſed pro peccato recidiuæ: B quãuis ob illud graui⁹ punietur, quia ingratitudinem videtur annexã habere. Textus autẽ ſignificat, quòd nõ ſolùm pro peccato recidiuę incarcerabit: ſed pro peccatis prius dimiſsis. Quia dicit de ſeruo illo, quòd non exibit inde, donec ſoluat quicquid debebat, & ſibi condonatũ fuerat: igitur antiqua debita prius cõdonata poſtmodũ repetuntur, ac ſi condonata non fuiſſent. Nec obſtat quòd huius repetitionis cauſa fuerit impietas ſerui illius. Aliud enim eſt pro ſola impietate quenquam puniri: aliud verò, impietatem illam cauſam eſſe, quòd pro dimiſsis peccatis puniatur. Ad quod ſtando in communi ſententia, dicendum, quòd Christus illam parabolam dixit, vt ſignificaret nobis quantũ Deo placeat fraterna charitas, quãtumque illi diſpliceat in fratres impios eſſe, & immiſericordes, ſeu crudeles, ꝑpter quod dignus eſt homo à quo omnia dimiſſa repetantur. Quanquam Deus pro ſua bonitate, non ita repetat, quæ ſemel condonauit: attamen, & ſi ea non repetat, magnam vltionem ſumet de homine, qui cum à Deo tantam fuerit miſericordiam conſequutus, in fratrem ſuum tam impius ſit, & crudelis. Et dicit Deus à tali recidiuante omnia prius condonata repetere, quia in puniendo ingratũ, ad beneficium remiſsionis prius illi C collatũ reſpectũ habet, & q̃to plura cõdonauerat, tanto maiorẽ vindictã ſumet de illo.

Sunt tamen, qui dicunt, caſum huius textus ſpecialem eſſe, in quo dimiſſa peccata redeant ob peccatũ crudelitatis, ſeu immiſericordiæ in proximũ. Quib⁹ reſpõdendum videtur, quòd in nullo caſu, peccata ſemel à Deo remiſſa redeũt. Et eſto, quòd præſens textus de caſu ſpeciali loqui videatur, non tamen ob ſpecialitatẽ caſus, dimiſſa peccata redire ad idem ſupplicium dicenda ſunt: ſed ideo de reditu peccatorũ, in præſenti textu facta eſt mentio, vt intelligamus, nobis fraternam charitatem ſpecialiter cõmendatã eſſe, quòdq;, ſi cõtra eam agamus, maior de nobis vindicta ſumẽda eſt, eò quòd patrem miſericordiarum non imitamur, quemadmodum imitari debemus: qui nobis tam abundè largitur, & debita dimittat, vt & nos ſimiliter dimittamus, quibus minimè dimittet, niſi & noſtris debitoribus dimiſerimus: prout pręfata parabola cõcludit, conformiter ad petitionem orationis dominicæ, nobis à Domino traditæ, in qua petimus, dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

Præſuppoſito ergo dimiſſa peccata per recidiuam non redire quoad reatum, ſed D per modum circunſtantiæ aggrauantis, eſſet dubium, an recidiuans teneatur iterato confiteri peccata prius per confeſsionem dimiſſa. Et dixerunt aliqui, vt refert Thomas, quòd ſic, idque in particulari, ſi ſaltem confeſsio fiat ſacerdoti, cui non fuerat priora peccata confeſſus. Mouetur ad id dicendum ex duobus. Primò: quia ſi dimiſſa peccata ſacerdoti non exponantur, ſequitur quòd recidiuans non ſufficienter confitetur quantitatem ſuæ ingratitudinis contra Deum commiſſæ, quæ tanto maior eſt, quanto plura peccata illi fuerant à Deo remiſſa. Secundò, quia alioqui ſacerdos non ſufficienter agnoſceret vultum illius pecoris: cùm tamen ſcriptum ſit, diligenter agnoſce vultum pecoris tui. Prouer. 27.

Alii verò dixerunt, vt idem Thomas, quòd neceſſarium eſt dimiſſa peccata iterum confiteri, idque ſaltem in genere, & aliquando in particulari, propter duo. Primò quidem, vt debitus ſatiſfaciendi modus illi recidiuanti imponatur: & debitum remedium illi adhibeatur, ad quod multùm confert ſcire mores illius confitentis. Secundò: quia peccata prius dimiſſa

E miſſa,ſolent eſſe occaſio homini cadendi in peccatum:& ita vt ſacerdos ſciat,quam occa ſionem debeat ille recidiuans poſtmodum vitare,neceſſe eſt priorem conſuetudinē ma lam illi confeſſori exponere.

Videtur tamen nec primum,nec ſecū dum modum eſſe tenēdum, quodq; peccata prius dimiſſa per confeſsio- nem non ſint de neceſsitate iterum confiten da.Et probo id excludendo cauſas,quas prę fati doctores afferunt ad fundamentum ne- ceſsitatem reconfitendi. Quia ſi neceſſariū eſſet dimiſſa iterū confiteri,vel eſſet ad finē conſequendi eorum remiſsionem , vel ad fi- nem exponendi quantitatem ingratitudi- nis , vel ad finem exponendi vultum peco- ris paſtori, vel ad finem imponendi debitū modum ſatisfactionis,vel ad finem præſcin dendi occaſiones recidiuæ(has enim cauſas tangunt modi recitati)ſed ex nulla ex his colligitur neceſsitas iterum confitendi pec- cata prius dimiſſa,patet de prima,ſcilicet ad finem conſequendi remiſsionem illorū pec- catorum.Quia illa peccata iam ante fuerant per contritionem, & cōfeſsionē legitimam dimiſſa, vt ſuppono:igitur cùm per recidi- uā nō redierint quoad culpā,nec quoad rea-
F tū ętemę pœnæ,vt ſupponimus , ſequit̃ &c.

Secundò ad finem exponendi quan- titatem ingratitudinis, non eſt neceſſarium illa iterum confiteri. Patet hoc:quia ſub præcepto confitendi non ca- dit quantitatē peccati exponere, modo eius ſpecies exponatur. Vt ſi appetiui fornicari ex vehementi conatu volūtatis , non eſt ne- ceſſariū exponere,quanto conatu, aut quā- to feruore appetitus id fecerim: cùm ille fer- uor maior,aut minor ſpeciē peccati nō mu- tet.Igitur quanuis maior ſit ingratitudo re- cidiuantis,ſi multa peccata illi ſint condona ta,quàm ſi pauca, cùm eadem ſpecies ingra- titudinis maneat,ſequitur non eſſe neceſſa- rium quantitatem ingratitudinis explica- re.Et per cōſequēs nec omnia peccata prius dimiſſa iterum confiteri.

Confirmatur hoc. Quia tunc non ſatis eſſet peccata dimiſſa iterum confiteri : ſed omnia beneficia à Deo recepta eſſet neceſſa rium cōfiteri,puta, quòd Deus creauit nos, quòd redemit,quòd nutrit,quòd ſcientiam, prophetiam,intellectum, & alia dona ſpiri tualia,& temporalia conceſsit, quodq; con- triti fuimus de peccatis intenſè; quòd opera multa bona fecimus,quod eſt ridiculū, cùm non ſit neceſſarium confiteri ſacerdoti niſi peccata de quibus iudicandi ſumus. Et ſe- G
quela patet. Quia illa omnia bñficia à Deo recepta conducunt ad quantitatem ingrati- tudinis ipſius recidiuantis,contra ſuum be- nefactorem delinquentis.

Tertiū quòd non ſit neceſſarium di- miſſa iterum confiteri ad finē exponēdi vultum pecoris paſtori, apparet. Tum,quia quod ſcriptum eſt Prouerbiorū. 27.diligenter agnoſce vultum pecoris , non ad oues dirigitur:ſed ad paſtores,ſeu præla- tos,quibus incumbit cura,& ſolicitudo pro ſalute ouium,ſcilicet,vt vigilanter attendāt, ſi oues ſibi commiſſæ habeant aliquod vi- tium,quod per correctionem veniat amouē dum:ad quod impertinens eſt, quòd priora peccata emendata iam,& dimiſſa iterum in confeſsione exponantur,vt patet.

Tum etiam quia ſi ad hūc finem eſſet ne- ceſſarium peccata iam emendata, & remiſ- ſa iterū confiteri,à fortiore eſſet neceſſariū, peccata omnia venialia nō emēdata ſuo pa- ſtori cōfiteri,vt perfectè vultū pecoris agno ſcat,& corrigat,quod tamen eſt falſum.

Quartū, quòd non ſit neceſſarium,di miſſa iterum confiteri ad fi- nem,ſcilicet imponendi debitum modū ſa- tisfaciendi ipſi recidiuanti,patet. Tum,quia
ſtat,quòd in priore confeſsione fuit ſibi de- H
bita ſatisfactio impoſita , & illā poterit etiā poſt recidiuam adimplere abſque hoc,quòd priora iterato cōfiteatur. Tum etiam , quia non eſt neceſſarium pœnitentiam iniunge- re,aut iniunctam à ſacerdote acceptare , vt patebit in tractatu de confeſsione,cùm poſt deletam culpam,& æternam pœnā in tem- poralem commutatam, ſit liberum homini pœnam illam temporalē hic, vel in alio ſecu lo ſoluere.Ergo ad illum finem nō eſt neceſ ſariū priora iterum cōfiteri.Adde,quòd pœ nitentię iniunctę ſunt arbitrarię,& poteſt ſa cerdos,paruā,aut magnā pœnitētiā , prout velit imponere:nec ad ſalutē pœnitentis eſt neceſſariū , pœnitentiā adæquatam eidem iniungere,vt ſuppono. Et patebit inferius.

Quintū, quòd nō ſit neceſſariū,prio- ra iterum confiteri,ad finem vitandi occaſiones recidiuæ,patet. Quia nō eſt neceſſarium confiteri ſemper occaſionē, vnde quis in peccatum cadit : quia ſub præ- cepto confeſsionis non cadit,niſi peccatorū confeſsio. Stat autem & ſępe , vt occaſio vn- de in peccatum caditur , non ſit peccatum. Patet hoc ex prouerbiis. Pauperras ſimili-
ter,& diuitiæ,ſolent eſſe occaſio cadendi in 5.Cap.
peccatum

A peccatum furti, vel ſuperbię. Similiter coniugem accipere, & eidem copulari, ſolet eſſe occaſio cadendi in peccatum carnis. Imò & virtutes ipſę actu exercitę, & ſcientia, ſolent eſſe occaſio cadendi in quandam vanam gloriam, & contemptum aliorum. Et tamen illa, quę prędicta ſunt, non ſunt ob id neceſſariò confitenda. Tum quia talia non ſunt, de quibus homo in iudicio rationē reddere teneatur, nec pro illis eſt iudicādus. Tum etiā: quia illa ſolent peccatum ſequens alleuiare, circūſtantias autē alleuiātes peccatum, non eſt neceſſarium cōfiteri, vt conſtat ex doctrina omniū. Et per conſequēs, quāuis peccata frequētia, prius tñ per cōtritionē, & cōfeſsionem dimiſſa, ſint aliquando homini occaſio recidiuādi nō inde fit, vt ſit neceſſarium illa reconfiteri. Illę tamen occaſiones ſunt neceſſariò confitendę, quibus cū ſe homo immiſcet, peccat exponendo ſe periculo cadendi in peccatum, iuxta magiſtralem regulam, & ſapientis dictum. Qui amat periculum, peribit in illo. Vt poteſt exēplificari de quibuſdam negociis, quæ ſine peccato exerceri nō poſſunt. Iuxta cap. Falſas pœnitētias. & cap. Negocium. de pœnitentia. diſtin. 5. Similiter & nudum cum nuda in eodem lecto eſſe ad vires reſiſtēdi experiendum, quod in concilio Cōſtantię dānatum eſt tanquā mortale.

B Et ita patet, quòd ob nullam cauſam ex aſsignatis, eſt neceſſariū dimiſſa peccata, iterū confiteri. Quod amplius confirmatur in ſe ex extrāuagant. Bonifa. & Benedi. 11. Abſurdum eſt, eos qui ſemel legitimè abſoluti ſunt, eodē debito ruſſus teneri. Similiter de pœnitentia. diſtin. 1. vt refert Tho. Non neceſſe eſt, vt qui ſemel ſacerdotibus confeſsi ſumus, denuò confiteamur.

Sed adhuc videtur ratio vrgere. Quia ſi quis in fornicationem recidiuet poſt beneficium remiſsionis prius obtentū, talis peccat, non ſolùm per fornicationem, ſed per ingratitudinem, quę diſtinctum peccatum eſt ſpecie à fornicatione, cùm alia ſit lex de non fornicando, alia verò de non eſſe benefactori ingratum: igitur, qui poſt recidiuam non confitetur ingratitudinem, dimidiat confeſsionem: & per conſequens tenetur, ne dimidiet, iterum confiteri peccata prius ex gratia dimiſſa, ſi non in particulari, ſaltem in generali.

Reſponſio. Ratio hæc quęrit, quando ingratitudo recidiuātis eſt peccatum ſpeciale, & quando ſolū circunſtantia. Nam ſi ſpeciale peccatū ſit, opus eſt illud particulariter, cum cæteris cōfiteri: C ſecus ſi ſit precisè circunſtantia. Et dixit Bonauentura & alij poſt ipſum, quòd dupliciter aliquis dicitur ingratus. Vno modo, quādo benefactorem offendit in contemptum beneficij ſuſcepti, aut ipſius benefactoris, & tunc eſt ſpeciale peccatum, & per conſequens confitendum. Alio modo, qui poſt beneficium receptum aliquod malum contra benefactorem agit, ſecluſo prefato cōtēptu: & tunc eſt circūſtantia peccati, quæ omne peccatum cōcomitatur, eò quòd omne peccatum eſt contra Deū, à quo beneficia multa recepim⁹, & tunc non opus eſt illud confiteri: ſatis eſt peccatū ipſum, ſeu factū criminoſum cōfiteri. Sed, ſalua pace, non videtur id ſufficienter eſſe dictū: quia circunſtantia ingratitudinis ſemper dicit nouum peccatum, ſiue voluntas peccātis habeat pro obiecto beneficium, aut benefactorē, ſiue nō. Id patet, quia illud eſt nouū peccatum ab alio ſpecie diſtinctū, quod propria lege, aut prohibitione vetitum eſt, ſed propria lege vetitum eſt, ingratos nos eſſe, aut malum pro bono reddere, ſicut lex gratitudinis alia eſt à lege caſtitatis. Lex autem gratitudinis, cùm affirmatiua ſit de benefactoři gratificādo, includit negatiuam de non inferendo malum pro accepto beneficio, ſicut præceptum de D honorando parentes, includit prohibitionem dehoneſtandi eoſdem. Quod autem nō opus ſit, voluntas peccantis, benefactorem ſeu beneficium eius pro obiecto habere, vt nouum peccatum ſit, patet de eo, qui furatur rem aliquam de loco ſacro. Ille enim committit ſacrilegium, etiam ſi de loco ſacro non meminerit tempore quo furatur. Et qui in die Dominica fornicatur, nouum peccatum vltra fornicationem, in diem feſtum, & Deo dicatum, committit, etiam ſi eius voluntas in diem non tendat, nec prætendat aliquid in contemptum temporis, aut loci ſacri. Similiter, qui cum nupta alteri fornicatur, peccat per adulterium, etiam ſi voluntas eius non habeat pro obiecto coniugium, ſeu maritum adulteræ. Sicut ſi quis proiicit lapidem, vnde accidit hominem occidi, cùm aduertere debuit, peccat per homicidium: etiam ſi eius voluntas non fuerit, quēquam occidere. Ad hunc modum de aliis, igitur vt circunſtantiæ peccatorum nouam culpam inducant, non opus eſt eas, eſſe actualiter obiecta voluntatis peccantis, cùm ſæpe contingat hominem præter intentum peccare, quanuis, vt quis illis

E nouis

E nouis peccatis formaliter voluntariè pec-
cet, requiratur huiuſmodi circunſtãtias ob-
iecta eſſe voluntatis, ſecus tamen, vt pecca-
ta noua ſint in re, & materialiter. Sequitur
iam, quòd qui recidiuat in fornicationem,
eſt ingratus nono peccato ab ipſa fornica-
tione diſtincto: etiam ſi id in contemptum
beneficij ſuſcepti, aut benefactoris Dei non
fiat. Illud tamen nota, quòd quanuis for-
nicari, poſt remiſsionem priorum peccato-
rum acceptam, peccatum nouum ſit ſpecie
diſtinctum à fornicatione in quam homo
cadit, non tamen eſt noua ingratitudo ſpe-
cie diſtincta ab ingraritudine ipſius forni-
cantis ob beneficia alia à Deo accepta. Re-
cepimus enim à Deo beneficium creationis,
redemptionis, iuſtificationis, & multa alia:
quæ beneficia, quanuis ſpecie differant, in-
gratitudo tamen reſpectu omnium illorum
vna ſpecie eſt, etiam ſi multiplicatis bene-
ficiis, augeatur ipſa ingratitudo. Sicut auge-
tur furtum, ſi res furto ſublata, ſit valde pre
cioſa: nec ſpecies furti variaĩ, ſi furemur rem
precioſam, aut minus precioſam ſpecie diffe
rẽtem. Sicut contra beneficium remiſsionis
priorum peccatorum ingratitudo commiſ-
ſa, eo maior eſt, quo plura peccata fuerunt
condonata, ſed illa ſpecie fuiſſent diuerſa,
F non inde ingratitudo ob præfatam remiſ-
ſionem diuerſorum peccatorum, diuerſa eſt
ſpecie dicenda. Si obiicias, quanuis in-
gratitudo recidiuãtis, ob remiſsionem prio-
rum peccatorum, non ſit ſpecie diſtincta
ab ingratitudine, ob beneficium creatio-
nis, & redemptionis, & reliqua alia bene-
ficia, attamen eſt nouum peccatum diſtin-
ctum ab ipſa fornicatione recidiuãtis, & per
conſequens tenetur cum fornicatione, ſi-
mul ingratitudinem de beneficio remiſsio-
nis confiteri, ſaltem in genere.

Reſpondetur, negando ſequelam. Quia
ex quo ingratitudo de beneficio remiſsio-
nis, non eſt ſecundum ſe nouum in ſpecie
peccatũ, ſed vna ſpecies ingraritudinis eſt,
cum ingratitudine de aliis beneficiis in ge-
nere à Deo acceptis: ideo ſi ingratitudo de
beneficio creationis, & redẽptionis, & allo-
rum bonorum non eſt de neceſsitate confi-
tenda, ſequitur, quòd nec ingratitudo de
beneficio remiſsionis. Quod autem non ſit
neceſſarium ingratitudinem de beneficiis à
Deo acceptis confiteri, etiam ſi ſpecie diffe-
rant à peccato recidiuæ, ratio eſt manifeſta.
Quia ralis ingratitudo nota eſt ipſi ſacerdo-
ti, nec illi occultari poteſt: puta, quòd ipſe
confitens fuit à Deo creatus, & redemptus, G
& conſeruatus, & nutritus. Modò autem,
quando aliqnæ circunſtantiæ, quæ nouam
ſpeciem peccati inducunt, notæ ſunt confeſ
ſori, ſatis eſt factum ipſum nudè illi confite-
ri: quia ex eius confeſsione ſufficienter vi-
dentur tales circunſtantiæ expoſitæ. Vt ſi
monialis confiteatur fornicationem confeſ-
ſori ſciẽti illam eſſe monialem, aut ſi laicus,
qui Petrum clericum occidit, confiteatur ſe
Petrum occidiſſe, confeſſore ſciẽte illum Pe
trum clericum fuiſſe, ſatisfacit, factũ ipſum
exponendo, ita in propoſito.

Concludo igitur, non eſſe neceſſa-
rium in particulari, aut
in generali iterato confiteri peccata prius
per cõfeſsionẽ dimiſſa, etiã ad finẽ confiten
di ingratitudinẽ recidiuãtis, non obſtãte, ꝙ
talis ingratitudo nouũ peccatũ ſit ſpecie di-
ſtinctũ à peccato recidiuę, excepto niſi ipſi
recidiuãtis ingratitudo eſſet per ſe peccatũ,
& non ſolùm circunſtantia alterius peccati.
Quod eſſet, quando recidiuans aliquid age-
ret in contemptum beneficij accepti, aut
ipſius benefactoris. Quia tunc per ſe pecca-
tum eſt, etiam ſi id, quod ex illa intentione
agit, alioqui peccatum non eſſet, vt conſtat.
Tunc enim neceſſarium eſt talem volunta- H
tem, & contemptum, particulariter confite
ri: non tamen præteritorum confeſsio ob id
eſt reiteranda de neceſsitate &c.

Quæſtio decima.

QVia in pręmiſ
ſis, vnum tãquam cer
tũ videĩ eſſe ꝓſuppoſi
tum. ſ. ꝙ peccator po-
teſt poſt verã pœnitẽ
tiã recidiuare, & rur-
ſus ad gratiã per pœ-
nitẽtiã reſurgere, q̃ritur: an id ſit verũ. Et di-
xerũt ad primũ nõnulli, quorũ opinionem,
magiſter in quarto refert, ſimiliter & Gratia
nus de pnĩa, diſ. 3. quòd nemo poteſt poſt ve
rã pnĩam in peccatũ mortale cadere, & ſi ce
ciderit, verã nõ fuiſſe pnĩam, a qua cecidit.
Pro quibus videtur facere Amb. ſimiliter &
Grego. qui verã pnĩam diffinientes dicunt,
eam eſſe præterita mala plangere, & plãgen
da iterum non cõmittere. Repugnat ergo ve
rã fuiſſe pœnitentiã, ſi poſtea homo aliquid
plãgendum cõmittat. Vnde ſubiungit Gre-
gorius. Nam qui ſic alia deplorat, vt alia tan
dem cõmittat, adhuc pœnitentiã agere, aut
ignorat,

A ignorat,aut diſsimulat.Facit etiam Auguſt.
in lib.Soliloquiorum dicēs.Inanis eſt pnīa,
quā frequens culpa coinquinat,nec aliquid
proſunt lamenta,ſi replicentur peccata, nil
etiam valet veniam à malis poſcere,& mala
denuo iterare. Facit etiam Ambro.lib.2.de
vnica pœnitentia.Reperiunt̄,qui ſæpius agē
dam pœnitentiā putant,qui luxuriantur in
Christo.Nam ſi verè pœnitentiā in Chriſto
agerent,iterandā poſtea nō putarent: quia
ſicut vnū baptiſma, ita vna eſt pœnitentia.
Secūdo idem probāt ratione. Quia pnīa,
vt vera ſit,opus eſt proportionetur offenſæ:
offenſa aūt cū infinita fuerit,neceſſe eſt,pœ
nitentiam illi proportionatā infinitam eſſe,
non intenſiuè,vt cōſtat:ſupereſt ergo, vt ſit
infinita quoad durationē,ſed talis nō eſt, ſi
quis à pnīa cadat.Quod ex Auguſti. confir-
mant lib.de vnica pnīa, vt ſupra citauimos,
dicente:Pœnitentiam nunquam eſſe finien
dam.Vbi enim dolor finitur,deficit pnīa: ſi
verò pnīa finitur, quid relinquit̄ de venia?

Præterea vera pœnitētia eſt, qua pec
cator verè apud Deū iuſti-
ficatur:ille autē apud Deū verè iuſtificatur,
qui de filio perditionis fit filius regni,ſed fi-
lius regni non eſt,ſi poſtmodum in mortale
B peccatum cadat, & maximè ſi in eo dece-
dat,cùm talem ſecundum legem neceſſe ſit
in æternam perditionem abire: non igitur
ſtat aliquem veram agere pœnitentiam, &
rurſus ab eadem in peccatum incidere.

His non obſtantib⁹,aliter dicēdū eſt,di-
ſtinguēdo de pnīa vera,q̄ quidē po-
teſt vera dici tripliciter,vera veritate exiſtē-
tiæ,vera veritate fruct⁹ p̄ſentanei:& vera ve-
ritate fructus finalis. Vera eſt pnīa veritate
exiſtentię,qn̄ homo realiter dolet de pecca-
ctis à ſe cōmiſsis:quaten⁹ offenſiua ſunt Dei:
cū propoſito efficaci,Deū nō amplius mor-
taliter offendendi. Vera dicit̄ pnīa veritate
fructus præſentanei,quando talis eſt pnīa,
quòd per eam homo veniā conſequitur deli
ctorū,& gratiā de p̄ſenti. Vera dicitur pœni
tētia veritate effect⁹,ſeu fructus finalis,quā-
do pœnitēs,nō ſolū in pręſenti acquirit gra
tiam,ſed finaliter obtinebit gloriā, quā per
pœnitentiam meruerat.Cōtrà etiam poteſt
tribus oppoſitis modis dici non vera pœni-
tentia.ſ.ſi non verè propter Deum doleat, ſi
taliter doleat,quòd eius dolor ad gratiā non
ſufficiat,ſi doleat, & gratiam acquirat, non
tamen finaliter gloriam aſſequatur. An au-
tem ſit dabilis vera pœnitentia, primo mo-
do, ſcilicet veritate exiſtentiæ, quæ non ſit
vera veritate effectus præſentanei, vt multi C
opinātur dicentes: pœnitentiam non ſuffi-
cere ad gratiam,niſi ſit certo modo intenſa,
aut per certum tempus continuata, iam ſu-
prà inquiſiuimus,& concluſum eſt oppoſi-
tum,ſcilicet,omnem talem ad gratiam ſuffi-
cere,nec ad id eſſe neceſſariam certam inten
tionem,aut per certum tempus pœnitentię
dorationem. Quod ſatis colligitur ex eo,
quod habetur de pœnitentia diſtinctio.1.ca
pi.Multiplex. vbi poſt alia dicitur. Si quem
verè pœnitet, nullas patitur moras veniæ
conuerſio. Vbi gloſſa citat, quod ſcriptum
eſt. Spiritus ſancti gratia,tarda neſcit moli-
mina.Sed de his ſuprà. Differunt autē præ-
fatæ pœnitentiæ veræ. Quia vera pœniten-
tia,veritate effectus finalis, non niſi præde-
ſtinatis competere poteſt, quia ſoli illi fina-
liter gloriam conſequentur:aliæ autem veræ
pœnitentiæ cōmoniter poſſunt pręſcitis, &
prędeſtinatis conuenire,vt ſtatim patebit.

Iam reſponſio ad quęſtionem eſt
clara,ſcilicet quòd
homo poteſt,poſt veram pœnitētiam, quo-
modocunque ſumptam in peccatum mor-
tale cadere.poſt veram tamen pœnitentiam
tertio modo ſumptam,non poteſt in pecca-
to mortali finaliter decedere. Hoc ſecun- D
dum apertum eſt. Nam repugnat,fuiſſe ve-
ram pœnitentiam veritate effectus finalis,
& finaliter in peccato mortali decedere, vt
conſtat.Primum etiam ſatis notum eſt, tum
exemplis ſcripturæ,tum etiam ratione. Exē
pla nota ſunt. Nam Dauid veram egit pœnī
tētiam de adulterio, & de homicidio: quia
ad eum pœnitentē miſſus fuit Nathā & di-
xit ei. Tranſtulit Dn̄s peccatū tuū,non mo-
rieris,& tamen poſtea peccauit in numera-
tione populi.de quo.2.Reg.vltimo. De Saul
etiam patet,qui cùm prius fuiſſet à Deo ele-
ctus,& gratia Dei in regē vnctus, poſtea in
peccatum lapſus eſt. Idem patet de Petro,&
cæteris Apoſtolis, qui poſtquam fuerunt à
Chriſto electi, & ad gratiā, & amicitiā eius
admiſsi: tempore tamen paſsionis, Petrus
Chriſtum negauit, & alij Apoſtoli à fide
ipſius receſſerunt.Patet etiam ratione eadē
cōcluſio.Quia homo poſt verā pœnitētiam,
& obtentam gratiā remiſsionis habet libe-
rū arbitriū,quo poteſt, oblata materia pec-
cādi,cadere,& ſtare,cùm nō illicò,quòd ha-
bet verā pœnitētiā,ſit in gratia confirmat⁹,
vt ſuppono.Quod Paulus ſignificat dicens: 1.ad Cor.10.
Qui ſtat,videat, ne cadat. Qui ſimiliter do-
cet,multos à fide & gratia,quam receperant

E cecidiſſe,vt patet ex epiſtola ad Gala. & ad Corin.Idem patet ex Apoca.de quibuſdam epiſcopis,quos à gratia prius per pœnitentiam recepta conſtat cecidiſſe.

Cap.2. &.3.

Ad tationes prioris opinionis, reſpondeo. Primũ, quod ait Ambroſius & Greg.pœnitentiã diffinientes, ſoluit,rectè illud exponendo,vt exponit magiſter ſ. Pœnitentia eſt preterita mala plangere, & plangenda iterum non cõmittere,id eſt,de peccatis dolere,cum propoſito,ea nõ amplius cõmittendi.Itaque quod dicunt, & plangenda iterũ non cõmittere,non ad rem,ſed ad mentis propoſitum referatur. Vnde,qui de commiſsis dolet,proponens tamen poſtea in aliquo perſeuerare, vel ad illud redire, talem non verè pœnitet,vt cõſtat. Quod etiam ait Auguſt.Inanis eſt pœnitentia, quam ſequẽs culpa coinquinat,ſimiliter id ad mentis propoſitum referatur,non ad euentum rei futurum. Quod inde patet: quia culpa poſtmodum ſubſequens in re, ſi in propoſito non fuit, quando homo pœnitentiam agebat, non poteſt dici coinquinare pœnitentiam præteritam, vt conſtat. Coinquinatur autẽ pœnitentia per ſequentem culpam, quando illa ſequens culpa habetur in mentis propoſito, & tunc non eſt vera pœnitentia. Eodẽ
F modo intelligatur, quod ait. Nil proſunt lamenta, ſi replicantur peccata, ſi ſcilicet replicantur in propoſito: alioqui ſi in re replicantur, non inde fit, vt fructuoſa non fuerit, ſaltem preſentialiter, præterita pœnitentia. Quod etiam ait Ambroſius, vnicam eſſe pœnitentiam, & non iterandam, intelligitur de pœnitentia ſolenni, vt aliâs diximus, non de pœnitentia cordis, de qua nunc loquimur.

Ad ſecundum admiſſo, quòd pœnitentia, ſi vera eſt, etiam veritate effectus præſentanei, debet eſſe infinita, vt offenſæ proportionetur, ſaluatur primo huiuſmodi proportio: quia ſicut offenſa fuit infinita, non intenſiuè, nec duratiuè, ſed obiectiuè, ita & pœnitentia eſt obiectiuè infinita. Secundo: quia eſto neceſſarium ſit, pœnitentiam eſſe infinitam quoad durationem, intelligatur, non in re, ſed in mẽtis propoſito. Et ita eſt, quòd ſi quem verè pœnitet, debet habere propoſitum à peccatis in perpetuum abſtinendi. Ad id autem, quod ibidem ex Auguſtino citatur, ſuprà reſponſum fuit.

Ad tertium. Si aliquid probaret, ſimiliter probaret, nullũ preſcitum poſſe in hac vita habere gratiam: Quia ſi preſcitus eſt, finaliter in gehennam ibit, tanquam filius perditionis. Si gratiam Dei habet, filius regni eſt. Sed conſequens eſt error damnatus, cùm multi præſciti per baptiſmum gratiam acquirant, vt patet, ſaltem de paruulis, ſimiliter de multis adultis, qui verè contriti baptizantur, & alia ſacramenta deuotè recipiunt, & tãdem finaliter cadunt. Ideo dicẽdũ, quòd per pniam verã, fit illicò homo filius regni ſecundũ præſentem iuſtitiam, cum quo ſtat, quòd ſit filius perditionis ſecundum finale iudicium. G

DAto igitur poſſe hominẽ poſt verã pœnitẽtiã in mortale peccatũ cadere, eſſet quęrendũ: an poſt hmõi recidiuã poſsit per iteratã pniam à peccato reſurgere. Et dixerunt aliqui, quòd, tum primo ex eo, quod ſuprà ex Ambro. citatũ eſt, reprehendẽre eos, qui putant pniam iterandã eſſe, dicente. Si verè eos pœniteret, pœnitentiã iterãdam eſſe non putarẽt: quia ſicut vnicum eſt baptiſma, ita vnica debet eſſe pœnitentia. Lib.2.de pœni. ca.priũ.

Secundò, quia Chriſtus non legitur eundem bis ſanaſſe corporaliter, nec ſpiritualiter. Argumentum igitur eſt, iteratam pœnitentiam non valere ad remiſsionem peccatorum.

Tertiò, quia inquit Paulus ad Hebr. Impoſsibile eſt eos, qui ſemel H illuminati ſunt, guſtauerũtq; donũ cęleſte, & gratiã Spiritus ſancti, ſi prolabantur, rurſus renouari ad pœnitentiã. Et quòd id non ſolùm de renouatione baptiſmali ſit intelligẽdum, apparet. Quia eos, qui ſic prolabuntur, cõparat terrę proferenti ſpinas, & tribulos, quam dicit reprobam eſſe, & maledicto proximam, cuius conſummatio eſt in combuſtionem &c.

Quartò, ſi pœnitentia poſſet ſalubriter iterari, ſequeretur hoc inconueniens, quòd hominibus præberetur occaſio frequẽtius peccandi iuxta illud Gregorij. Facilitas venię incentiuum prębet delinquendi. Imò & Deo peccata placere viderentur, ſi ſemper pręſtò eſſet illa cõdonare.

His tamẽ nõ obſtãtib⁹, tenẽda eſt cõtraria ſentẽtia tanquã catholica, quòd. ſ. peccator poteſt per iteratam pœnitentiam ad gratiã reſurgere, non tantùm ſemel, ſed pluries. Id patet exemplo Dauid, qui poſt adeptam iuſtitiam Dei gratiam in adulterium lapſus eſt, & inde per pœnitentiam reſurrexit: & rurſus per numerationem populi à gratia cadens, poſtea iterum pœnitens ſaluus factus fuit. Patet etiã de Petro ſemel per pœniten-

A nitentiam iuſtificato, & Deo multùm dilecto, quia gratia cadens. Chriſtum negauit: & rurſus per pœnitentiam, & fletum veniã meruit obtinere. Idem patet de cæteris Apoſtolis, qui cùm frequenter cecidiſſent, tandẽ pniãm ſurrexerunt, & ſanctiſsimi ſunt.

Secundò hęc veritas patet ex dicto Chriſti Mat. 18. qui quęrẽti Petro, quoties fratri peccãti eſſet dimiſſurus peccatũ, an ſepties, reſpondit. Non dico tibi ſepties, ſed ſeptuagies ſepties. In quo numerus determinatus ponitur pro indeterminato, ac ſi dixiſſet, quoties frater in te peccauerit, ſi illum pœnituerit. dimitte illi. Nec audiendi ſunt, qui dicũt. Deum homini iniunxiſſe, vt toties dimittat fratri in ſe peccanti, quoties pœnituerit illũ, & quòd Deus ipſe, qui ſumma miſericordia eſt, non niſi ſemel, peccantibus dimittat, cùm paratiſsimus ſit omnes ad ſe confugiẽtes admittere. Imó ad id ipſum pro ſua bonitate ſe aſtrinxit, veniam & ſalutem omnibus verè pœnitentibus promittens, vt patet ex his, quæ ſuprà ex Ezechiele adduximus. Vnde auſus eſt Auguſtinus dicere, quòd ſi Deus confugientes ad ſe non admitteret, eſſet iniuſtus, qui promiſſum non compleat.

Tertiò eadem veritas patet ex determinatione eccleſiæ, de ſum-
B ma Trinitate, & de fide catholica. c. firmiter, vbi declaratum eſt cõtra Nouatum, poſſe hominem poſt baptiſmũ lapſum ſemper per pœnitentiam reparari.

Quartò idem patet, quia ſcriptura ſępe hortatur peccatores in generali, & quoſdam in particulari, vt poſt lapſum pœnitentiam agant: quibus, ſi conuertantur, ſalus promittitur, vt patet, tum alibi, tum etiam Apoca. 2. & 3.

Ad rationes ſuprà factas dicendũ. Ad primũ reſpõſio patet ex dictis, ꝙ Amb. nõ negat pœnitẽtiã cordis poſſe ſalubriter reiterari, cùm ipſe apertè cõtrariũ doceat: ſed loquitur de pnĩa exteriore ſolẽni, quæ non venit iteranda, ne ſi iterari poſſet, vileſcat: & vim reuocandi homines à grauibus criminibus amittat. Et etiam: quia talis pœnitentia ſignificat expulſionem, qua Adam de paradiſo tantùm ſemel expulſus fuit. Vt igitur ſignum ſuo ſignato correſpondeat, conueniẽter fuit per eccleſiam inſtitutum, ne poſſit ſolennis pœnitentia iterari.

Ad ſecundũ. Eſto ſcriptum non ſit Chriſtum eundẽ hominẽ bis ſanaſſe, non. inde ſequitur, ꝙ nõ bis ſanauerit. Quia multa fecit Ieſus, q̃ ſcripta non ſunt, vt ait Ioan. C
c. 20. Nec, ſi non eundem bis ſanauerit corporaliter, ſequitur, quòd nec bis eundem ſpiritualiter ſanauerit: cùm conſtet, eundẽ hominẽ per iteratã pœnitẽtiam ſæpe ſanatum eſſe ſpiritualiter, vt patet ex exemplis ſuprà citatis. Adde, quòd Auguſtinus ad hanc obiectionem reſpondens, ſentit oppoſitum. ſ. quòd non ſolum ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter Chriſtus eundem hominem ſanauit. Ait enim li. de vera & falſa pœnitentia. c. 5. quòd in eo, quod legiť Chriſtum ſanaſſe multos cęcos, multos claudos, multos leproſos, oſtenditur Chriſtum eiſdem hominibus ſæpe peccata dimiſiſſe. Ideo, inquit, tot ſanauit claudos, cæcos, aridos, ne deſperet peccator. Ideo autem non ſcribitur niſi ſemel ſanatus, vt timeat quiſque iungi peccato. Et ſubdit. Videmus adhuc quotidie in eccleſia ſæpe febricitãtes, ſæpe languidos, ſæpe paſſionibus captos, ſæpe liberari, vt appareat toties opus miſerentis, quoties confeſsio ſit pœnitentis. Quomodo enim corpus, quod vilis res eſt, ſæpe ſanaret: & animam digniorem, & redemptam non toties liberaret? Medicum ſe vocat, & non ſanis, ſed malè habentibus oportunum. Sed qualis eſt medicus, qui malum Iteratum neſcit curare? Medicorum enim bonorum eſt, infirmum centies viſitare, centies curare. D

Ad tertiũ ex Apoſtol. ſumptũ, dicendũ cũ cõmuni expoſitione, quòd loquitur illic Paulus de renouatione baptiſmali. Vbi ait gloſ. Ne quis verò exiſtimet, ſecundum, vel tertium baptiſma poſt peccata poſſe fieri, ſubdit. Impoſsibile eſt, non tantùm difficile, ne quis in hoc confideret. Et in verbo renouari ait. Negat hîc Apoſtolus reiterationem baptiſmi, ſed non excludit pœnitentiam. Renouari enim, eſt nouum fieri: nouum autẽ facere, lauacri eſt, Id eſt baptiſmi, iuxta illud, quod ait ad Titum. 3. quòd Chriſtus ſecundum ſuam miſericordiam, ſaluos nos fecit per lauacrum regenerationis, & renouationis. Hoc idem dicit Chryſoſto. homil. 9. ſuper epiſtolam ad Hebræos: ſimiliter & Auguſti. vbi ſuprà. Ad id autẽ, quod opponunt ex verbis ſequẽtibus ipſius Pauli comparantis recidiuantem terræ, dicendum, vt ait Chryſoſtomus, quòd in illis verbis conſolatur nos Paulus, ſi verba ponderemus. Non enim ait, taliter lapſos, eſſe eo ipſo maledictos, ſed maledicto proximos. Qui autem maledicto proximi ſunt, & non maledicti, poſſunt à maledicto longè fieri.

E Nec dicit, taliter lapſos eſſe combuſtos, ſed quòd eorũ conſummatio eſt in cõbuſtionẽ. In quo ſignificat, eos comburendos, qui lapſi in peccatis perſeuerant vſq; in finẽ. Cum quo tamẽ ſtat quòd ante finem, poſſunt fructuoſe conuerti, & pœnitere.

Ad quartũ reſpondet Auguſti. & habetur de pœnitẽtia. di. in. 3. ca. adhuc, eos qui ſic arguũt, errare. Conſtat enim multùm ei peccata diſplicere, qui ſemper præſtò eſt, ea deſtruere: ſed ſi ea amaret, non ita ſemper ea deſtrueret. Quod enim frequens venia præbeat incentiuum delinquendi occaſionaliter, & per accidens, non bonis, ſed prauis, nullum eſt inconueniens, quemadmodum Paulus ad Roma. 7. docet, bonum occaſionaliter, aliquando mortẽ inducere. Attamen loquendo per ſe, & non occaſionaliter, frequens venia cauſam præbet recognoſcendi tantum beneficium, & Deo gratias agendi, & eundẽ verè diligendi, qui tanta erga peccatores, & tam frequẽter miſericordia vtitur. In quo, & illud Pauli verificari poteſt. Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia. *Ad Roma.*

Concluditur ergo quoad hęc duo, quę ſuprà q̃ſita ſunt, F poſſe hominem iuſtum poſt veram pœnitentiam, in peccatum mortale cadere: poſſe etiam à peccato per iteratam pœnitentiam frequenter ad gratiam reſurgere.

Quæſtio. xi.

VErùm tria ſuper ſunt inquirẽda, ſcilicet; an de lege ordinata adimatur aliquando peccatori, vſum diſcretiõis habenti, facultas verè pœnitendi. ita, vt de cõmiſsis, pœnitere nõ poſſit. Secundò ſuppoſito quòd non, an poſsit peccator ſemper per pœnitentiam à peccatis quibuſcũq;, quantũuis grauibus ad gratiam reſurgere. Et ſuppoſito quòd poſsit, an de facto ita fit, & certũ, quod ſemper ad gratiam reſurgat, ſi illum pœniteat. Et ad primũ dixit Armachanus lib. 9. in ſumma ſua, quòd ſæpe accidit, vt Deus facultatem verè pœnitendi à peccatoribus ob eorum grauiſſima, vel nimia peccata auferat: ita, vt tales poſtmodum pœnitere nõ poſsint, aut etiã, quia ſunt de maſſa perditionis. Pro qua ſententia arguitur. Primò, quia aliquando Deus denegat hominibus fidem, & cognitionem veritatis, ſine qua verè illos pœnitere non poteſt: igitur illis non relinquitur facultas verè pœnitendi. Antecedens probatur per illud Ioan. 12. de Iudæis incredulis dictum. Propterea non poterant credere: quia iterum dixit Iſaias. Excæcauit oculos eorum, vt non videant oculis, & non intelligant corde, & conuertantur, & ſanem eos. Vbi glo. dicit, illos pro magnitudine ſceleris pœnitentia eſſe indignos. G

Confirmatur idem ex eo, quod Ioan. 6. dicitur: Nolite murmurare adinuicem, nemo poteſt venire ad me, ſcilicet per fidem, niſi pater, qui miſit me, traxerit illum. Vbi Auguſti. ait: Quaſi dicat, ſcio, quare eſuritis, ſic, vt iuſtum panem non intelligatis, neque quæratis, nemo poteſt venire ad me. Et addit. Magna gratiæ commendatio: nemo venit niſi tractus, quem trahat, & quem non trahat, quare illum trahat, & non illum, noli iudicare, ſi non vis errare. Igitur multi ſunt, quibus Deus fidem neceſſariam negat, vel ob eorum peccata, vel quia ſunt de maſſa perditionis.

Hoc idem rurſus apparet ex illo Matth. 11. Væ tibi Corrozaim. Væ tibi Bethſaida. Quia ſi in Tyro, & Sidone factę fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te: olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent. Vbi Hierony. H in ſententia ait, illis ciuitatibus gentium negatam fuiſſe à Chriſto fidei prædicationem, quam ſi audiuiſſent, conuerſi fuiſſent. Vnde & Apoſtolis pręcepit dicens: In viam gentium ne abieritis.

Ad idem facit, quod habetur Amos. 8. Ecce dies veniunt dicit Dominus, & mittam famem in terram, non famem panis, nec ſitim aquæ: ſed audiendi verbum Dei: & commouebuntur à mari, vſque ad mare, & ab aquilone ad orientem, & circuibunt quærentes verbum Domini: & non inuenient. Ex quo Hieronymus cõcludit, quòd Deus aliquãdo his, qui malum faciunt, & perſeuerant, immittit prælatum, qui neſciat illos fidem docere. Imò aliquãdo Deus immittit ſpiritum erroris his, qui in ſordib⁹ ſunt, vt docet Paulus ad Roma. 1. loquens de gentibus contra legem naturæ viuentibus, dicens: Propter quod tradidit illos De⁹ in reprobũ ſenſum.

Secundò aliqñ Deus indurat cor peccatorũ, ſubtrahẽdo illis ſuũ auxiliũ & gratiam conuerſiuam, & illos deſerendo, & a ſe proiiciendo. Id patet ex Paulo ad Ro. 9. dicẽte. Deus cui⁹ vult miſeretur, & quẽ vult indurat, quemadmodũ indurauit

A uit cor Pharaonis, nec illi permiſſum eſt à mala voluntate affligendi Hebræos recedere. Et Hierem.6. Erudire Hieruſalem:ne fortè recedat anima mea à te, ne fortè ponam te deſertam terram inhabitabilem. Et iterum ibidem. Fruſtra conflauit conflator: malitiç enim eorũ non ſunt conſumptæ, argentum reprobum vocate eos, quoniam Dominus proiecit eos. Nec id ſolũ, ſed etiam ſæpe homines ob ſua peccata priuantur auxilio, & cuſtodia angelorum, prout dicit Hiere. c.51. Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam, & eamus, vnuſquiſque in terram ſuam: quoniam peruenit vſq; ad cælum iudicium eius. Et iterum per Iſaiam.c.5. Auſeram, inquit Dñs, à vinea ſepem, & erit in conculcationem, & direptionem. Vbi glo. per ſepẽ circundantem intelligit angelorum cuſtodiam. Facit etiam, quod legitur Ezechieł.3. Sed & linguam tuam faciam adhærere palato tuo, & eris mutus, nec quaſi vir obiurgans, quia domus exaſperans es. Ex quibus, & aliis multis videtur, quòd Deus ſæpe ſubtrahit homini remedia neceſſaria ei ad verè pœnitendum: puta cognitionẽ, & fidem, & miracula, & doctorẽ, ſeu prædicatorem, & gratiam, & auxilium ſuum, & angelicam cuſtodiam, & linguæ vſum ad petendum veniam, & reliqua opor B tuna remedia. Et per conſequens talibus hominibus adimitur facultas verè pœnitendi, ita vt pœnitere non poſsint.

His non obſtãtibus, videtur duram eſſe, & impiam hanc pręfatã ſententiam, nec rationi nec ſcripturæ ſanctæ ſatis conſonã. Vnde contra eam, & pro oppoſita ſententia arguitur primò. Et ſi daretur tempus vitæ, in quo homo pœnitere non poſſet, habens perfectum iudicium diſcretionis, ſequitur, quòd homo ille de neceſsitate peccaret, & de neceſsitate in peccato perſeueraret, cùm à peccato recedere non poſſet, & ſequela nota eſt, falſitas tamẽ cõſequentis patet: quia repugnat dicere hominem de neceſsitate peccate, cùm ſecundum Auguſtinum, peccatum intantùm peccatum eſt, inquantũ voluntarium: ita vt ſi voluntarium non ſit, peccatum non ſit. Et Hieroný. de eccleſiaſti. dogmatibus, anathematizat eos, qui dicunt Deum obligare hominem ad aliquid ipſi impoſsibile: qualiter obligaret, ſi ita eſſet, quod homo non poſſet non peccare, aut à peccato per pœnitentiam non poſſet recedere, vt conſtat.

Deinde homini competere liberum arbitrium, quo libere poſsit, ſi velit, bonum, C aut malum eligere, apertum eſt ex eo, quod ſcriptum eſt. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, ad quod volueris, porrige manũ. Eccleſiaſti.5. Similiter Deutero. 30. Moſes ad Hebręos loquens, etiam poſtq̃ grauiſsima peccata commiſerant, ait. Teſtes inuoco hodie cælũ & terrã, quòd propoſuerim vobis vitã & mortẽ: elige ergo vitam, vt viuas. Et ad Cain, poſtq̃ fratrem occiderat, dixit Dominus. Nónne, ſi bene egeris, recipies? ſin autem malè, ſtatim in foribus aderit peccatũ, ſed ſub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius. Ex quibus apertè patet, liberum eſſe homini, quantũuis ſcelerato à peccato recedere, ſi velit, & illius pœnitere. Pro quo etiam facit Paulus.1. ad Corin. 10. Fidelis Deus, qui non permittet vos tentari vltra, quàm poteſtis. Et ita patet, hominem ex parte ſua ſemper habere poteſtatẽ, ſi velit, à peccato per pœnitẽtiam recedẽdi.

Secundò ſi diuinã miſericordiã attendamus, ſimul & ſcripturam ſacrã, hoc ipſum colligemus. ſ. Deum omnes peccatores ad pœnitẽtiam vocare, eiſdemq;, ſi illos pœniteat, æternã vitam promittere. Ita enim dixit omnes peccatores inuitans. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Matthæi.11. Et D iterum per Ezechieł. omnibus peccatorib', qui ab iniquitatibus receſſerunt, quantumlibet graues, & enormes fuerint, vitam similiter promittit, & peccatorum omnium veniam, vt ſæpe citatum eſt. cap.18. & 33. Et iterum per Iſai. & Zachariam & Iohelem, omnes peccatores ad ſe vocat, dicens. Conuertimini ad me, & conuertar ad vos. Quoties etiam Deus conqueritur de populo ſuo, quẽ de adulterio, de idolatria, de fornicatione, de infidelitate, de Dei contemptu, & blaſphemia, de aliiſque grauiſsimis peccatis redarguit, à quibus ſe repulſum eſſe, & abiectum conquæritur? Et nihilominus clemens pater miſericordiarum, benignè illos ad ſe vocat, pœnitentiam hortatur, & veniam promittit. Non enim Deus vult mortẽ peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat. Dicere igitur, quòd Deus aufert ab homine facultatem pœnitendi, ita vt non poſsit pœnitere, nec ad Deum ſe conuertere, impium eſt, contra diuinam clementiam.

Tertiò idem patet: quia apertum eſt Chriſtũ pro omnib' peccatoribus quantũuis ſceleratis paſſum eſſe. Et oẽs tales ad pñiam vocaſſe, ipſo per Lucam di-

E centes. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pniam. Et tantò magis charitas Chriſti ad homines commendat, qui pro impiis mori voluit, quantò grauiora fuerant peccata & offenſæ contra diuinam maieſtatem commiſſæ, vt docet Paulus ad Roma. 5. Ex parabola etiam patrisfamil. qui fecit conuiuium, ad quod vocari præcepit omnes claudos, cæcos & debiles, & quocunque morbo laborantes, hoc idem intelligimus. ℂ Deum omnes peccatores, quæcunq; ſint, & qualiacunq; crimina q̃ commiſerint, vocare ad cœnam ſuam, illisq; ex parte ipſius inuitantis omnia eſſe parata. Impium igitur eſt dicere, Deum adimere peccatoribus facultatẽ pœnitendi, pro quorum ſalute, tot & tanta paſſus eſt Chriſtus. Deinde quomodo ſtaret, quod ait Paulus. 1 ad Timo. 2. Deus vult omnes homines ſaluos fieri, ſi ipſe Deus ex parte ſua negaret homini, quod ipſi eſt neceſſarium, vt conuertatur? Nec placet hoc accipere, vt aliqui accipiunt dicẽtes, quòd ſenſus ſit, nullum hominem ſaluari, niſi Deo volente. Nam ex textu ipſo colligiẽ, quòd Dei voluntas huiuſmodi ad omnes ſe extendat, & non ſolùm ad eos qui ſaluantur: cum præmittat ibidem fieri orationes, & obſecrationes pro omnibus hominibus, cuiuſcunque

F cõditionis ſint. Et ſequitur quod dictum eſt, ſcilicet, nam Deus vult omnes. Quomodo etiam illud ſtaret à Dño dictum. Ego ſto ad oſtiũ, & pulſo, ſi quis aperuerit, intrabo ad eum. Et iterum. Petite & accipietis, pulſate, & aperietur vobis? Quomodo etiam ſtaret, quod ait Ioan in ſua Canonic. ſcilicet, Chriſtum eſſe propiciatorem pro noſtris peccatis, & non pro noſtris tantùm, ſed pro totius mundi peccatis, ſi eſſent aliqua peccata tã enormia, vt iſti dicũt, quòd pro illis auferat Deus à peccatore poteſtatẽ pœnitẽdi?

Apoc. 3. *Math. 7.* *1. Can. c. 2.*

Adde, quòd ſi ꝓpter aliquod peccatũ enorme adimeret homini facultas pœnitẽdi, maximè propter peccatum in Spiritũ ſanctum, de quo dixit Dñs, ꝙ nõ remittetur in hoc ſeculo nec in alio: ſed hoc non. Quia ſi textũ euãgelij percurras, reperies Chrm vocaſſe ad pniam, ac veniã promiſiſſe his, quos antea de peccato in ſpiritum ſanctum arguerat, de quo alias, quando de peccato in Spiritum ſanctum agebamus.

Dicendum igitur, quòd Deus nulli viatori iudiciũ diſcretionis habenti claudit viam ſalutis, nemini tollit arbitrij libertatem, nemini, quæ illi neceſſaria ſunt, vt conuertatur, tollit, neminem ad peccandum, vel in peccato perſeuerandum neceſſitat, neminem ad bonum impoſſibilitat, neminem fallit, nec errorem per ſe immittit, quamuis permittat multos errare, & in ſuis peccatis perſeuerare, & in alia noua peccata incidere. Cum hac tamen permiſsione ſtat in illis libertas à peccato recedendi, ſi velint: quia vnumquenque relinquit in manu conſilij ſui, exceptis his, quos pro ſua voluntate vult præſeruare, aut ad ſe ſpecialiter conuertere. Pro quo illud notandum, quòd duplex eſt fauor, quem hominibus Deus præſtat. Alter, ſine quo homo bene agere non poteſt, & talem nemini negat, quantumuis ſceleratus ſit, ne homo in diem iudicij peccata ſua in Deum retorqueat, qui illi fauorem neceſſarium negauit. Alter eſt fauor ſuperabundans, qui & ſi neceſſarius non ſit homini ſimpliciter, vt bonum agere poſsit, confert tamen multum, vt bonum de facto agat, quod, ſecluſo huiuſmodi ſpeciali fauore, alioqui nõ ageret, & ſi poſſet. Id ex aliis apertè cognoſcere poſſumus. Nam peccator aliqua peccata euitaret, verbo reprehenſionis adiutus, quæ alioqui non vitaret, etiam ſi poſſet. Nam etiam munere ſolet moueri ad bonum aliquod agendum, quod alioqui non ageret, & ſi poſſet. Ita igitur Deus munere quo- H dam, ſiue exteriore, ſiue interna inſpiratione, certo modo iuuat ſpecialiter quos vult, vt illos pœniteat: ſine quo iuuamine dormirent, & non pœniteret, quamuis poſſent. Multis etiam hoc iuuamẽ ſpeciale non confert ad pœnitendum, vel credendum, aut aliud bonum opus agendum, quod agerent, ſi huiuſmodi iuuamen illis præſtaretur. Et hoc modo per negationem huiuſmodi ſpecialis iuuaminis, dicitur quoſdam indurare, aut obcæcare, ſciens illos ſine præfato iuuamine à peccato non receſſuros. Et hoc modo illos deſerit, & à ſe abiicit, eos perire permittens, vel quia ſunt de maſſa perditionis, vel quia id ſua facinora meruerunt: non tamen ob id ſunt impoſsibilitati ad pœnitendum, vt ſatis iam conſtat.

Nunc ad motiua prioris ſententiæ dicendum. Ad primum ſumptum ex Ioanne. 12. Non poterant credere, quia Iſaias dixit &c. Dicunt aliqui illud verbum, non poterant, ſonare, non, neceſsitatem conſequentis, ſed conſequentiæ: quia non poſſe credere, idem eſt quod neceſſe eſt nõ credere, & ita ſenſus eſt neceſſe eſt, ſi Iſaias dixit, quòd non erant credituri,

A ri,eos non credere.Sed hoc quāuis in ſe verè
dictum ſit, non tamen videtur ad propoſi-
tum textus. Quia illic Euangeliſta intendit
ſignificare obſtinationem,& duritiam cor-
dis Iudæorum, qui cùm tanta ſigna à Chri-
ſto fieri vidiſſent,non credebant. Nec Inten
debat neceſsitatem conſequentiæ ſignifica-
re, nec quòd cauſa, quare credere non poſ-
ſent,erat,quia ab Iſaia ſic fore,erat prænun-
ciatum.Nec ad id citauit prophetæ dictum:
ſed intelligamus cauſam ſuæ obſtinationis,
ſeu obdurationis fuiſſe, quia Deus obcæca-
uit oculos eorum, prout Iſaias prædixerat.
Hæc autem obcæcatio non fuit, niſi diuini
iuuaminis ſubtractio,ſinè quo non erāt cre-
dituri, quanuis credere poſsent, ſi vellent,
etiam ſi iuuamen illud ſuperabundans illis
ſubtraheretur. Et quòd poſſent, ſi vellent:
Auguſtinus dicit eundem locum tractans:
Quærit enim,quare autem non poterāt cre-
dere,ſi à me,inquit,quęratur:citò reſpõdeo,
quia nolebant. Et ſi obiiciatur, aliam cau-
ſam dediſſe prophetam, quare non crede-
bant,ſcilicet,quia dedit Deus illis Spiritum
compunctionis oculorum, vt non videant.
Reſpondet Idem Auguſti. hoc ipſum eorum
voluntatem meruiſſe in malo obſtinatam,à
qua mala voluntate, ſi vellent recedere, po-
B tuiſſent. Vnde ſit illud verbum, non pote-
rant, non ſonare impoſsibilitatē credendi,
ſed ineptitudinē voluntatis,ſimul & intelle
ctus eorum. Erat enim ex parte intellectus
obſtaculum,quo credere in Chriſtum impe
diebantur.Ex parte etiam voluntatis obſti-
natio,& peruerſa affectio,quibus ſtantibus,
credere in Chriſtum non poterant. Illa autē
obſtacula in illis permanebant: quia Chri-
ſtus gratiam ſuam,vt amóuerentur,illis non
præſtabat.Itaq; illis ſtantib' obſtaculis,cre-
dere non poterant: ſimpliciter tamen pote-
rant,ſi vellent.Quod inde rurſus patet:quia
ſi ſimpliciter non poſſent credere,ipſa incre
dulitas non eſſet illis imputanda, quod ſup
pono falſum. Ad aliud ex Ioanne.6. cita-
tum. Nemo poteſt venire ad me, dicendum
ſimiliter, quòd illud verbū non poteſt, non
dicit ſimpliciter impoſsibilitatem veniendi
ad Chriſtum per fidem, vt ex dictis patet,
cùm id eſſet in libera ipſorum poteſtate:ſed
ſecūdum quid,vt dictum eſt, ſtante, ſcilicet,
eorum ineptitudine, quam Deus ſciebat in
illis ſinè gratia,& fauore ſpeciali ipſius,non
eſſe amouendam.Et hac ratione dicitur ibi-
dem:Nemo poteſt venire ad me,niſi datum,
ſit ei à patre meo. De qua fide inquit Pau-
lus,quòd Dei donum eſt.Simpliciter tamen C
non negandum eſt hominem rectè ſuis na-
turalibus vtentem, ſi per hominem, aut per
miracula doceatur poſſe credere in Chriſtū,
alia ſuperabūdanti gratia ſecluſa. Attamen
doctorē habere, aut miracula fieri, per quæ
fides doceatur,inter dona Dei venit connu-
merandum, ita vt ſemper verificetur, quod
ait Chriſtus. Nemo poteſt venire ad me,ni-
ſi pater meus traxerit eum. gloſs. i. niſi pa-
ter reuelauerit per ſe, ſcilicet, vel per alium.
Ad aliud ex Matth.citatum: Væ tibi Cor
rozaim,patet reſponſio, quòd Deus illis ci-
uitatibus Gentilium Tiro.ſ.& Sydoni non
abſtulit facultatem verè pœnitēdi, quanuis
fidei prædicationem illis ſubtraxit, ſed ſinè
hac potuerunt credere: quia ſi quod in eis
erat,debitè feciſſent, doctore fidei, Deo pro
uidente, minimè caruiſſent: ſicut nec eo ca-
ruit Cornelius,nec Eunuchus Candacis Re-
ginæ,qui,quod in eis erant, fecerunt, vt pa-
tet ex actibus Apoſtolorū. cap.10.& cap.8.
Ad aliud ex Amos.8. ſumptū: ſimilr re-
ſpondetur,quòd inde colligitur De-
um ſubtrahere hominibus ob eorum pecca-
ta doctorem veritatis,& non ſolùm hoc,ſed D
aliquando Immittit Spiritū erroris,quo pec
catores ſeducantur,& pereāt,vt patet ex eo,
quòd ex Paulo ad Rom.citatū eſt:& etiam
ex eo,quod ait.2.ad Theſſal 2. Eò quòd cha-
ritatem veritatis non receperunt, vt ſalui fie
rent: ideo mittet Deus illis operationem er-
rorum, vt credant mendacio. Facit etiam
Deus aliquando, vt prophetæ interrogati,
non verum, ſed falſum reſpondeant, prout
dicitur Ezechie.14.Iuxta iniquitatem inter-
rogantis, Inquitas prophetæ erit. Quæ om-
nia permiſsiuè ſunt accipienda, ſicut illud
aliud, propter quod tradidit illos Deus in
paſsiones ignominiæ &c.ad Rom.1.Siue igi
tur Deus multos errare, & fidem ignorare
permittat, ſiue remedia opportuna ad co-
gnitionem veritatis illis ſubtrahat, ſtat ta-
men In eiſdem potentia pœnitendi, & ſe ad
Deum conuertendi, & per conſequens ea,
quæ illis neceſſaria fuerint, ſciendi, vt ex di-
ctis patet. Remedia tamen, quæ ſunt homi-
ni ad pœnitendum, & Dei mandata ſeruan
dum neceſſaria, nulli iudicium diſcretionis
habenti adimit Deus. Et ita patet ad om-
nia, quæ ſuprà in oppoſitum allegata ſunt,
& multa alia. Illud tamen, quod poſtre-
mò ex Ezechie.3.citatum eſt, videtur ad pro
poſitum Impertinens. Nam illic prædicit
Dominus Ezechieli mala, quæ per repro-

E bos paſſurus erat, in pœnã quorũ futurum
erat, vt Ezechiel ad illos nõ egrederetur, nec
illis prædicaret, nec eorum vitia obiurgaret:
vt in ſordibus ſuis amplius ſordeſcerent. Et
hoc eſt, quod ait. Linguã tuam faciam adhæ
rere palato, & eris mutus, quaſi vir non ob-
iurgans: quia domus exaſperans eſt. In quo
ſignificat Iudæos indignos eſſe, quibus do-
ctor aliquis, aut vitę director mitteretur.

PRæſuppoſito ergo, quòd in via nemini
adimitur facultas pœnitẽdi, quærebatur
ſecundò, an poſsit quilibet peccator per pœ
nitentiam reſurgere ad gratiam, quæcunq;
& qualiacunq; crimina perpetrauerit. Et di
xit idem Armachanus, quod non, ſequutus
in hoc Aug. qui aliqñ tenuit eſſe aliqua pec
cata tã grauia, quę non poſſunt peccatori re
mitti, quicquid faciat ad eorum remiſsionẽ.

Pro hac ſentẽtia facit. Primò quod legi-
tur Matth. & Luc. 12. de peccato in
Spiritum ſanctũ, de quo ait Chriſtus, quôd
non remittetur in hoc ſeculo, nec in futuro.
Si dicas, quòd loquitur textus de facto, non
tamen tollit poſsibilitatẽ remiſsionis: cõtra
arguitur, quod loquatur de poſsibili Quia
quod de aliis peccatis affirmat Chriſtus, id-
ipſum negat de peccato in Spiritũ ſanctum:
F ſed de aliis affirmat, quòd remittẽtur, quod
non de facto, ſed de poſsibili eſt accipien-
dum: alioqui falſum eſſet, quòd cætera pec-
cata remittentur, ſi de facto intelligatur, vt
conſtat: ergo idipſum negat de poſsibili de
peccato In Spiritum ſanctum.

Secundò facit, quod ait Ioann. in Ca-
nonica cap. 5. de peccato ad
mortẽ, pro quo ait, non eſſe orandũ. Quod
tractans Auguſt. ait: Apertè oſtẽditur, quoſ-
dam fratres eſſe, pro quibus non orare iube
mur: ſignificans ideo id eſſe, quia ſunt ali-
qua peccata, de quibus veniam non poteſt
peccator obtinere. Ait enim aliter alia. Non
quia non ſit ignoſcendũ pœnitẽti: ſed quia
tanta eſt labes illius peccati, vt deprecandi
humilitatem ſubire non poſsit. Exemplifi-
cat de peccato Iudæ: & de eo, qui ſcienter
fraternitatem oppugnat.

Tertiò facit, quod ait Paulus de pctõ
ex malitia cõmiſſo. ad Heb. 10.
Voluntariè enim peccantibus, poſt acceptã
notitiam veritatis, iam non relinquitur ho-
ſtia pro peccato. Quod non videtur intelli-
gendum ita, vt Chriſtus non ſit iterum pro
peccatoribus illis occidendus. Nam nec pro
voluntariè peccantibus, nec pro inuolunta-
tariê peccantibus relinquitur hoſtia in illo
ſenſu, nec valet dicere, qđ gloſſa ait. ſ. quòd G
per voluntariè peccantes intelliguntur hi,
qui perſeuerant in peccato. Nam ſi de perſe
uerãtibus in peccato intelligitur, non etiam
relinqueretur hoſtia pro illis: ſiue perſeue-
rent poſt acceptam notitiam, & volũtariè,
ſiue ex ignorantia, & inuoluntariè. Et ita,
cùm aliquid ſpeciale de voluntariè, & ſcien
ter peccantibus videatur Paulus dicere, ſe-
quitur, quòd illis nullum relinquitur reme-
dium ſalutis, maximè cùm addat. Sed formi
dabilis quædam expectatio iudicij, & ignis
æmulatio. Igitur ſic ex malitia peccantibus
nil prodeſt poſtmodũ pœnitere. Quod idẽ
ad Hebr. 6. viſus eſt ſignificare, dicẽs: Impoſ
ſibile eſt eos, q ſemel illuminati ſunt, ſi pro-
labantur, rurſus renouari ad pœnitentiam.

Confirmatur ex Leui. 4. & 15. vbi cùm eſ
ſent hoſtię inſtitutę, p peccatis ex ignorãtia
cõmiſsis: pro his tñ quæ ex malitia cõmiſſa
erãt, nulla talis hoſtia inſtituta videĩ. Quod
videtur figura præſentis temporis.

Quartò facit, quod de peccato idolo-
latrię legiĩ Ezech. 14. Si Noe,
Iob, & Daniel oraſſent pro eis, non eos ſal-
uarent. Loquitur de his, qui poſuerunt im-
munditias, & idola in corde ſuo. Similiter
Iere. 7. & 11. Tu ergo noli orare pro populo
hoc, & ne aſſumas pro eo laudes, & oratio- H
nes, & non obſiſtas mihi: quia non exaudiã.
Loquitur de populo Iſrael, pro eo, quòd ido
lolatriam perpetrauerat. Idem habetur Iere.
14. Noli orare pro populo hoc in bonum,
quia non exaudiam: ſiue ieiunauerint, ſiue
victimas obtulerint, non ſuccipiam: igitur
hoc modo peccantibus nil prodeſt pœnite-
re. Vnde ait gloſs. Prophetæ præcipitur, ne
pro eis oret, in quos eſt iam conſummata
ſententia: ne videatur oratio eius infirma, &
meritò non exaudita.

Quintò facit, quod legiĩ Amos. 1. & 2.
de multis nationibus. Dicit
Dominus. De tribus ſceleribus Damaſci, Ty
ri, Gazæ, & Edom, & ſuper quatuor nõ con
uertã. De quo Hiero. in prolo. ſuper Amos,
ait: Et quia inquit propheta ſuper tribus im
pietatibus; & ſuper quatuor non conuer-
tam eum, tertio peccatorum indulgentiam
Deum dare poſſe ſignificat: quę quartò ea-
dem peccata admittẽtibus, nec pœnitentiã,
nec indulgentiam daturum annunciat.

Auguſtinus etiam lib. de vita Chri-
ſtiana ſignificat certã
eſſe hominibus periodum ad pœnitendum
conſtitutã, aut certũ numerũ peccatorum:

quo

A quo completo, poſtmodum veniæ non eſt
locus. Ait enim poſt alia: Nos enim plurimo
rum habemus exempla, per quem probare
ſufficimus, ſceleratos, & impios, peccatorũ
ſuorum fine completo, & hoc tempore iam
iudicari, & præſentem eis vitam negari non
minus, quàm futurã. Ad quod alludit, quod
dicitur Gen. 15. Nondum ſunt completa pec
cata Amorrhæorum. Ex quibus videtur col
ligi multa eſſe peccata adeo grauia, de qui-
bus homo veniã obtinere non poteſt, quan-
tuncunque pœniteat, certamque eſſe pec-
catoribus periodum ad pœnitendum con-
ſtitutam, vltra quam quicquid homo faciat,
etiam ſi pœniteat, minimè veniam aſſeque-
tur. Quod innuit Hieronym. lib. Hebraica-
Gene. 6. rum quæſtionum, tractans illud Gene. Non
permanebit Spiritus meus in hominibus iſ-
tis in æternũ, quia caro ſunt: ſed erunt dies
eorum anni centum, & viginti. Hoc ipſe ſic
exponit. Habebunt centumuiginti annos
ad pœnitendum. Nec enim de annis ad vi-
tam erat id intelligendum, cùm conſtet, mul
tos homines poſt tempus illud vixiſſe vltra
ducentos, & trecentos annos.

His non obſtantibus tenenda eſt oppo-
ſita ſententia, ſcilicet, nulla eſſe pec-
cata quantumuis numero, & grauitate ma-
B gna, de quibus homo veniam nõ poſsit per
pœnitentiam conſequi, quandiu viuit. Pro
qua ſententia & catholica faciunt, quæ ſu-
prà citata ſunt ex variis ſcripturę authorita-
tibus, in quibus Deus promiſit cuicunq; ve
rè pœnitenti vitam æternam. Ratione cuius
promiſsionis dixit Auguſt. ſuper epiſtolam
ad Roma. 5. vt citauimus ſupra iniuſtum fo-
re Deum, ſi peccatores ad Ipſum confugien-
tes in ſui gratiam non admittat. Hoc etiam
ſignificat Ioan. in ſua Canonica. 1. cap. 1. Si
confitemini peccata veſtra, fidelis, & iuſtus
eſt Deus: vt remittat vobis peccata veſtra,
& emũdet vos ab omni iniquitate. Vbi nul
lam iniquitatem quantumuis magnam ex-
cludit. Et cap. 2. Hęc ſcribo vobis, vt non pec
cetis: ſed & ſi quis peccauerit, aduocatũ ha-
mus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum,
qui eſt ꝓpitiatio pro peccatis veſtris, & non
veſtris tantùm, ſed etiam totius mundi. Ex
quo apertè docemur nullum eſſe in mundo
commiſſum peccatum, à quo non poſsit ho
mo veniam conſequi, ſi pœniteat, Chriſto
pro nobis intercedente. Vanum autem om-
nino eſſet Chriſtum intercedere pro pecca-
tis, quæ ſcit remitti non poſſe. Facit etiam,
quod habetur Iſaiæ. 49. Nunquid obliuiſci
poteſt mulier infantem ſuum, vt non miſe- C
reatur filio vteris ſui? Et ſi illa oblita fuerit,
ego tamen non obliuiſcar tui. Vnde apertè
patet Deum nemini claudere gremium, ſed
paratum eum eſſe pro ſua infinita bonitate,
& clementia omnem verè pœnitentem in
ſui gratiam admittere: maximè cùm hi, ad
quos Dominus per Iſaiam loquebatur, illa
crimina, quæ grauiſsima dicuntur, cõmiſiſ-
ſent. ſ. peccata infidelitatis, idololatriæ, blaſ-
phemiæ. Facit etiam determinatio eccleſiæ
de ſumma trinitate, & fide catholica. cap.
Firmiter. Vbi declaratum eſt poſſe homi-
nem peccatorem ſemper per veram pœni-
tentiam reparari. Ibidem etiam declaratum
eſt, baptiſmũ omnibus, tam paruulis, quàm
adultis obiicem non ponẽtibus, ad ſalutem
prodeſſe, quæcunq;, & qualiacunq; crimina
ante baptiſma fuerint commiſſa. Quod ſi
infidelibus, idololatris, & peſsimis homini-
bus, hæc gratia fit, vt poſsint per baptiſmũ
iuſtificari: quare etiam de Chriſtianis in pec
catum lapſis negabimus, ſimilem gratiam
fieri eiſdem poſſe, vt per pœnitentiam iuſti
ficentur: quam ſecundam tabulam eſſe con-
ſtat, ſicut & baptiſmus eſt prima: maximè, D
cùm idipſum præfata Decretalis ſonet, pu-
ta de hominibus poſt baptiſmum in pecca-
tum lapſis.

Adde quòd eccleſia nullũ peccatorem
quãtũuis criminoſum à pœnitẽ-
tia repellit, quę om̃es in articulo mortis con
ſtitutos, ſi in eiſdem ſigna contritionis appa
rẽt, iubet vniuerſaliter abſolui: ſicut & Chri
ſtus contulit ſacerdotibus poteſtatẽ omnia
peccata remittendi, nullam inter hæc, & il-
la peccata differentiã ponens. Vnde de pœ-
nitentia. diſtin. 1. cap. Multiplex. dicitur. His
autem, qui tẽpore neceſsitatis, & periculi vr
gentis inſtãtia pœnitentię præſidiũ, & mox
reconciliationis implorãt, nec ſatisfactio in-
terdicẽda eſt, nec reconciliatio deneganda:
quia miſericordiæ Dei, nec menſuram poſ-
ſumus ponere, nec tempora diffinire: apud
quem nullas patitur moras veniæ cõuerſio.
Et gloſſa citat, quod ſcriptum eſt. Spiritus
ſancti gratia, tarda neſcit habere molimina.
Et cap. Nemo. Ibidem Ambroſius reprehen
dens eos, qui præuaricãtibus adimunt ſpem
ſalutis, ait: Deus autem nullum crimen excẽ
pit, qui peccata om̃ia donauit. Et cap. Quan
tuſlibet. ait: Quantuſlibet ergo mortui fœ-
tor ſit, aboletur omnis, vbi ſacrum redolẽ-
uerit vnguentũ. Et cap. Poteſt fieri. ita con-
cludit. Ergo euidentiſsimè Domini prædi-
catione

E cationemandatum eſt, etiam grauiſsimi criminis reis, ſi ex toto corde, & manifeſta confeſsione peccati pœnitentiã agãt, ſacramenti cœleſtis gratiam perfundendã. Et de iuda peccatore grauiſsimo: ait idem Ambroſius: Arbitror enim, quòd & iudas potuiſſet tanta miſeratione Domini, nõ excludi à venia, ſi pœnitentiã non ſolùm apud Iudæos, ſed apud Chriſtũ geſsiſſet. Cyprianus etiam ſignificans, omnes pœnitẽtes eſſe admittendos, ait. Miror autẽ quoſdam ſic obſtinatos eſſe, vt dandã non putẽt lapſis pœnitentiã, aut pœnitẽtibus æſtiment veniam denegandam. Hieronymus etiã inductiuè oſtendit, Chriſtum neminem verè pœnitentem reiecisse: ſed in ſui gratiam admiſiſſe. Exemplo mulieris importunæ, quæ precibus impetrauit ab amico tres panes: Chriſtus etiam à publicano precibus vincitur. Niniuæ ciuitas, quæ peccato periit, fletibus ſtetit. Chriſtus in Paradiſum latronem de cruce tulit Prodigum filium ſero etiam reuertentẽ Chriſtus lætus amplectitur. Et nonaginta nouem pecudibus derelictis, vna ouicula, quæ remanſit, humeris boni paſtoris aduehitur. Pro his etiam, qui ipſum Chriſtum crucifigebant, orabat dicens: Ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt. Alios etiam, qui in Spiritum ſanctum blaſphemãtes peccauerant, adhortatur, vt pœnitentiam agant, & ſic pœniten-
F tibus veniam promittit. Nunquam denique repulit quenquam, qui ad ipſum confugeret. Ex quibus patet noſtrum intentum.

Gelaſius etiam Papa in to. anathematis dicit nullũ eſſe peccatum pro quo eccleſia non oret, & quod remitti non poſsit, niſi peccatum perſeuerãtiæ vſq; ad finem. Et habetur in decretis Gelaſij, in lib. Conciliorum. Auguſti. etiam in lib. retractationũ dicit: De nemine quantũcunq; ſcelerato deſperandum eſt, quia quandiu viuit, pœnitere poteſt, & ad Deum conerti. Vbi retractat, quod ante dixerat de peccato aliquo poſt habitam charitatem commiſſo, dicens illud remitti non poſſe.

Ad rationes autẽ ſuperiꝰ pro prima ſententia adductas. Reſpondetur. Ad primũ de peccato in Spiritum ſanctũ, quod irremiſsibile dicitur. Reſpondeo: Quicquid ſit de huiuſmodi peccato, quale, & quotuplex ſit: ſimiliter & quot modis dicatur irremiſsibile: dimiſsis etiam variis modis dicendi, de quibus aliàs. Dico ad præſens, peccatum in Spiritũ ſanctũ dici irremiſsibile, non ob difficultatẽ ſuæ remiſsionis, quandoquidem ex parte Dei ęquè facilè eſt vnum ſicut G & reliquum peccatum dimitti, cuius miſericordia, cùm infinita ſit: omnem culpam in infinitum, & abſq; proportione ſuperans, non dubiũ, quin abſq; vlla difficultate poſſit omnẽ offenſam dimittere. Ex parte etiã peccatoris non multum difficile eſt peccati cõmiſsi pœnitere, cùm voluntatẽ ad vtrũq; vertibilẽ habeat homo: eſto, quòd vt ait Ariſto. 7. Ethicorũ: Qui ex malitia peccãt, non ſunt facilè pœnitiui: quales ſunt, q ex ignorantia, aut paſsione peccant, qui paſsione, & ignorantia ceſſante, ilico de cõmiſſo dolent. Vnde & nonnulli hanc cauſam eſſe dixerunt: quare angeli mali non egerũt pœnitentiam, quia, ſcilicet, ex malitia peccauerunt, quod eſt proprium peccato, quod dicitur in Spiritũ ſanctũ cõmiſſum. Nec etiam dicitur irremiſsibile ob impoſsibilitatẽ ſuæ remiſsionis, vt ſufficiẽter ex dictis apparet. Nec Chriſtus in loco citato prętendit ſignificare impoſsibilitatem ſuæ remiſsionis, ſed eius grauitatem, & indignitatem nobis intimare. Cùm non ſit aliud peccãdi genus magis abominabile, quàm ex malitia, & ſpecialiter contra Deum peccare. Vnde cùm cætera peccata, quæ ex ignorantia, aut paſsione committunt, habeant vnde digna ſint venia, H
& remiſsibilia, cùm ipſa paſsio, & ignorantia, ex qua fiunt, nõnulla ſit peccati excuſatio: peccatum tamen in Spiritum ſanctum commiſſum, quod ex pura malitia ſit, nil tale habet: vnde venia dignum ſit, aut remiſsibile: ideo cætera remiſsibilia dicuntur, non ſic peccatum in Spiritum ſanctum.

Ad ſecundum de peccato ad mortem, videtur magiſter in. 2. cum Auguſtino dicere idẽ eſſe peccatũ in Spiritũ ſanctum, & peccatum ad mortẽ: & quòd ideo pro illo orandũ non eſt, quia remiſsibile non eſt. Addunt tamen huiuſmodi peccatũ eſſe, peccatum cui finalis impœnitentia adiungit, pro quo ſolo non eſt orandũ. Mihi tamen videntur diuerſa eſſe peccata. ſ. peccatũ in Spiritũ ſanctũ, de quo Euangeliſtæ loquũtur, & peccatũ ad mortem, de quo Canonica Ioan. Si enim peccatũ in Spiritũ ſanctũ diceret omne illud, cui adiungitur finalis impœnitentia, nil opus fuiſſet diſtinguere inter peccatum in patrẽ, & filium, & Spiritũ ſanctum, dicendo ſolùm illud, quod in Spiritũ ſanctũ cõmittitur eſſe irremiſsibile: cùm omne peccatum in quẽcunq; cõmittatur, ſi illi adiungatur finalis impœnitentia, ſit irremiſsibile. Adde, quòd peccatũ in Spiritũ ſanctum,

de

A de quo Euangeliſtæ, erat actu commiſſum à
Iudæis,quos Chriſtus tam acriter redargue-
bat,idq; illis viuentibus,quos tamen poſtea
ad pœnitentiā hortabatur. Peccatū autē ad
mortē nemo incurrit, niſi moriēdo,ſi.ſ.tunc
ſinè pœnitentia decedat,quē ad pœnitentiā
poſtmodū adhortari omnino ſuperuacaneū
eſt. Quod autē fuerit peccatū in Spiritū ſan
ctum,de quo Chriſtus loquutus eſt, ſatis ex
plicat Mar.ſ.blaſphemia,qua opus Dei mi-
raculoſum, Beelzebuth attribuebāt, vbi nil
de finali impœnitētia dictū eſt.Dicendū igi
tur peccatū ad mortē dici peccatū finalis im
pœnitentiæ,pro quo ſolo non eſt orandum.
Nam pro aliis omnibus,quādiu viuit homo
orandū eſt,quēadmodū docet Pau. 1.ad Ti-
mo.2.Quòd ſi quis obiiciat eundē Paul. qui
cùm pro aliis oraret , pro Alexandro tamen
ærario non videtur oraſſe, imò iuſsit Timo.
vt illū euitaret,qui ipſius Pauli fuerat perſe-
quutor. Reſpondeo.Non legitur,quòd Pau
lus pro Alexandro non orauerit,quamuis le
gatur,quòd iuſſerit Timotheo,quòd illū eui
taret,vt patet.2.Tim.4.Quod ideo fuit,quia
Paulus illū Satanæ tradiderat , & excōmu-
nicauerat tanquā apoſtatā. Et quāuis dicat
ibidē Paulus:Reddet Deus illi.ſ.Alexandro
mercedē ſui operis: non imprecātis verbum
B eſt,ſed prænunciantis,vt dicit illic gloſsa.

Ad tertiū de volūtariè peccātib᷒. Reſpō
detur,quòd quia Paulus videtur adi
mere ſpem ſalutis his,qui volūtariè poſt ac-
ceptam notitiam veritatis peccant: ideo qui
dam opinati ſunt epiſtolā ad Hebræos non
fuiſſe Pauli : cùm Paulus alibi, & ſæpe eos,
qui poſt baptiſma receptū,& poſt notitiam
veritatis habitā labūtur,ad pœnitentiā hor-
tatur,ſpem veniæ illis tribuens. Alij verò te
nentes epiſtolā verè Pauli fuiſſe iuxta ſan-
ctorum doctorū,& eccleſiæ doctrinā, hunc
locum exponentes dixerunt,per voluntariè
peccantes intelligi eos,qui in peccato perſe-
uerant vſq; ad finē, videntes pro nullo alio
peccato adimi peccatori ſpē ſalutis, ſic dicit
gloſs.ibidē.Contra quos occurrit ratio,quia
in illo ſenſu nullā feciſſet Paulus differentiā
inter voluntariè peccantes, & inuoluntariè:
nec inter peccantes ſcienter poſt acceptā no
titiam veritatis,& peccātes ignorāter. Quia
quomodocūq; quis peccet,ſi perſeueret vſq;
ad finem nulla illi relinquitur hoſtia, nec re
mediū ſalutis:cùm tamen textus aliquid ſpe
ciale de voluntariè , & ſcienter peccantibus
dicat. Alij verò dixerūt poſt Chryſoſt. ho-
milia.20. quòd cùm ait Paulus non relinqui
hoſtiam pro peccato his,qui voluntariè pec C
cant,non excludit omne remedium ſic pec-
cantibus , ſed remediū baptiſmi , qui hoſtia
quædam eſt : quia in baptiſmo cōmorimur
Chriſto,& eidem ſacrificamur Itaq; inten-
dit ponere differentiā inter hoſtiā pro pec-
cato legis veteris, & hoſtiam hanc pro pec-
cato legis nouæ : quia illa iterari frequenter
poterat, non hæc. Et hoc dicitur conformi-
ter ad id,quod Paulus in eadē epiſtola. cap.
6.dixerat.Impoſsibile eſt eos,qui ſemel illu-
minati ſunt , ſi prolabantur, rurſus renoua-
ri ad pœnitētiā.Sed nec hoc ſatisfacit. Tum,
quia illo modo impertinēs eſſet, quòd quis
peccet voluntariè, aut inuoluntariè ex ſcien
tia,aut ex ignorantia , ſeu metu : quia quo-
modocunq; quis peccet , non poteſt denuò
baptizari:cùm tamen Paulus aliquid ſpecia
le dicat de voluntariè , & ſcienter peccanti-
bus. Tum etiam,quia non ſolùm videtur ex
cludere illis hoſtiam baptiſmi,ſed etiam pœ
nitentiā,& quodcūq; aliud remediū ſalutis:
nam poſtquā dixit:Non relinquitur illis ho
ſtia pro peccato, ſtatim ſubiungit:ſed formi
dabilis quædam expectatio iudicij. Alij di
xerunt,quòd per implicationem additam.ſ.
voluntariè, & poſt acceptam notitiam veri-
tatis, non excludit Paulus peccantes culpa-
biliter ex ignorantia culpabili,ſeu vincibili, D
quaſi illis hoſtia aliqua relinquatur. non au
tem his,qui ſcienter, & voluntariè peccant:
ſed eos intendit excludere,qui deficiunt à le
gis obſeruatione inuoluntariè, quod impoſ
ſibile eſt cum culpa accidere.Nam aliquan-
do in ſcriptura dicitur peccatū,etiam ſi cul-
pa,& imputabilitate careat, vt opus contra
legem Dei cōmiſſum per ignorantiā inuin-
cibilem , quale fuit acceſſus Iacob ad aliam,
quando ſua non erat, quale etiā fuit detine-
re vxorem alienam neſcienter,quod accidit
Abimelech Regi Gene.20.Sic enim peccan-
tibus benè relinquitur hoſtia, & remedium
ſalutis,etiā ſi perſeuerent, non aliis. Sed nec
hoc ſatis pertinenter videtur eſſe dictū,cùm
non ſit intentio Pauli alicui peccatori quali
tercunq; peccanti remedium ſalutis adime-
re,ſicut opinione iſtorum adimitur his, qui
voluntariè peccant. Videtur ergo intētum
Pauli in eodem cap . eſſe ponere differenti-
am inter homines ante legem Euāgelicam,
quando,ſcilicet, ſub lege erant Moyſi,& in
ter homines poſt legem Euangelicam: ſimi-
liter & inter hoſtias illius legis, & legis no-
uæ.Qui enim ſub lege erant,in vmbra erant,
& in ignorantia. Et hoſtia illius legis, quæ
erat

E erat animalium occiſio, non proderat ad remiſſionē peccatorū. Et cū quolibet anno hoſtiæ fierent, remiſſio tamen peccatorū non fiebat, ſed peccatorū remiſſionis cōmemoratio. Et qui peccabant, ignorantes, & lumine carentes peccabāt, & illis erat vna hoſtia vera, pmiſſa, quę erat paſſio Chriſti, per quam verè peccata erant remittēda, & ignorantia expellenda, legis nouæ luce ſuperueniente. Et hæc de cōditione hominū ante legem nouam. Deinde lege noua veniente, & Chriſto ſemel in cruce oblato, iam homines ſi peccant, voluntariè peccant, & ſcienter, non vti prius. Et iam poſt lucē Euāgelicā non relinquitur hoſtia: quia ceſſauit animaliū immolatio per Chriſti immolationē, & Chriſtus non eſt amplius pro nobis immolādus, nec confidendū nobis iam eſt in alia hoſtia ventura. Quia illa vnica Chriſti oblatio ſufficientiſſima fuit pro peccatis omnibus etiam futuris, ſi Chriſto pro nobis immolato, firmiter adhęreamus. Et hoc eſt, qđ verè Paulus intendit in loco præſenti. Et cùm addit: Formidabilis autem expectatio iudicij, non debet accipi, vt argumentū prætēdit. ſ. quòd poſt legē Euangelicā peccantibus, nil remedij relinquit: ſed ſola formidabilis expectatio iudicij. Quia hanc clauſulam non aduer-
F ſatiuè ponit, ſed oſtēſiuè, docens. ſ. quàm formidanda ſit ſententia iudicij cōtra impios ferenda. Itaq; intendit Hebręos firmos in fide Chriſti facere, & à ceremoniis legis amouere, proponēs eis finalis iudicij terrorem. Ex quibus apertū eſt, quàm impertinēter multi circa præſentem locum fuerint loquuti.

Ad confirmationē dicendū falſum eſſe, quòd nulla fuerit hoſtia ꝓ peccato ex malitia commiſſo in lege veteri inſtituta. Nam Leui. 6. ſtatuta eſt hoſtia ꝓ his, qui peccauerint in contēptū Dñi, ſi depoſitū negauerit, quod fidei illorū commiſſum eſt: ſimiliter pro his, qui vi alienum extorſerint, aut calumniā fecerint. Quæ quidē peccata conſtat, non niſi voluntariè & ſcienter cōmitti.

Ad quartū ex Ezechiele, & Ieremia citatū dicendū, quòd intelligitur de irrogatione pœnæ, quā Deus decreuit aliquibus inferre in hoc ſeculo, ſiue ſit mors, ſiue bellū, ſiue alia plaga, quibꝰ malis Deus tempore legis populū flagellare ſolebat, partim vltionē de cōmiſſis ſumendo, partim homines, ne offenderēt deterrēdo. Et ideo non mirum ſi ab huiuſmodi tēporali pœna, homines per pœnitentiā non liberarētur, ex quo erat ſententia Dei ad id determinata: ideo nec ad id orationes ſanctorū tunc prodeſſēt.
G Sic etiam eſt accipiendū, quod legitur. 1. Regum. 3. Iuraui domui Heli, quòd non expietur iniquitas domus eius victimis, & muneribus vſq; in æternū: quia ſcilicet, erat Heli cū ſua poſteritate in perpetuū priuādus dignitate Pōtificia, vt patet ex cap. 2. Ibidem.

Ad quintū ex Amos citatū dicendum, quòd non poteſt intelligi, vt Hebręi putant, quòd ſi quis quater in aliquod peccatum cadat, non poterit veniā poſtmodum obtinere: cùm cōſtet ex. 4. Regū. Manaſſem Regem non ſolùm quater, ſed pluries idola traſſe, & pluries homicidiū perpetraſſe, qui tamen veniā tandem obtinuit, vt patet ex. 2. Paralip. in fine: ſed procedit de irrogatione pœnæ tēporalis, quā Deus tunc contra perſeuerantes, & pertinaces inferre decreuerat. Et ſic etiā videtur Hiero. intelligēdus in prologo ſuprà citato. Et quod ait, quòd per hoc ſignificatur Deum quater peccātibus, pœnitentiā non daturū, nec indulgentiā, intelligitur de pœnitētia liberante à tali pœna temporali illis parata. Et quòd ita ſit, patet ex fine eiuſdē prologi, ſimiliter & ex textu ipſo, in quo exponitur pœna non remittenda. ſ. ignis, & ciuitatum illarum deſtructio.

Ad aliud ex Auguſti. citatū, de certa periodo, dicendū, vt verba ipſius Aug.
H ſignificāt eum de periodo vitæ fuiſſe loquutum: taliter, quòd aliquādo videns Deus hominē in peccatis perſeuerare, eum de medio tollit, ex quo dato illi tēpore pœnitēdi, non vult pœnitere. In quo Deus illi peccatori magnam facit miſericordiā, eum morte præueniens: ne ſi diu viueret, peccata peccatis accumularet, & ſibi longè maiorē damnationem pararet. Quod etiā ex Gene. 15. citatum eſt, ſcilicet: Nondū ſunt cōpletę iniquitates Amorrhæorū, ita accipiendū eſt, vt ea quæ ſuprà expoſita ſunt de pœna tēporali: puta de expellēdo illos populos de terra promiſſionis, quā Deus Abrahę, & poſteris ſuis promiſerat: qua fortè priuati non fuiſſent, ſi ex peccati pœnitentiā egiſſent. Et quia tēpus, per quod Deus eos ad pœnitentiā expectare decreuerat, nondum erat completū: ideo differebatur filiis Abrahæ terræ promiſſæ traditio. Itaq; hæc omnia impertinētia ſunt ad dicendū, hominē quandiu viuit, non poſſe veniam peccatorum, & gratiam per pœnitentiam conſequi, vt ex dictis patet.

Sed eſto ita ſit, poſſe ſcilicet hominē per pœnitentiā ſemper reparari. An de facto ita ſit, quòd ſemper, quòd hominē verè pœnitet,

A nitet, conſequatur veniã, & gratiã. Er dimiſ-
ſa eorum opinione, qui dicunt, non quãcun
que pœnitentiã ſufficere ad gratiã, niſi val-
de intenſa ſit, aut per aliquod tẽpus perſeue
rans, cui idẽ Armachanus vbi ſupra conſen-
tit, de qua opiniõe ſuprà quęſtiõe. 5. aliquid
diſſeruimus: ideo pręſens quęſtiuncula pro
cedat de pœnitẽtia quantũuis intẽſa, & con
tinuata. Er arguit pro parte negatiua. ſ. quòd
non ſit vniuerſaliter verũ, aut nõ ſit certum
hominẽ per pœnitẽtiã ſemp veniã cõſequi.

Primò ex eo, quod legitur Danielis. 4.
vbi Daniel dedit conſiliũ Regi
Nabuchodonoſor, vt. ſ. pœnitentiã ageret, &
ſe Deo commendaret (vt exponit Tho.) ad-
dens, peccata tua eleemoſynis redime, & ini
quitates tuas miſericordiis pauperũ: forſitã
ignoſcet Deus delictis tuis. Quod ſi certũ eſ-
ſet, pœnitẽtiã hominis ſufficere ad remiſſio
nem peccatorũ, non id reuocaſſet Daniel in
dubium, ſicut reuocauit dicens, forſan.

Secundò Actuum. 8. Petrus dixit Si-
moni Mago: Pœnitẽtiã age
ab hac nequitia tua, & roga Deum, ſi fortè
remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Vbi
videtur in dubiũ reuocare, an pœnitentia, &
oratio ad Deum pro dimiſſione peccatorũ
B fuſa, ſufficiat ſemper ad obtinendũ veniam.

Tertiò facit ad idẽ, quod dicitur Iohe-
lis. 2. Cõuertimini ad Deum ve
ſtrũ, quia benignus, & miſericors eſt. Et ad-
dit ſtatim: Quis ſcit, ſi conuertatur, & igno-
ſcat, & relinquat poſt ſe benedictionẽ? Idem
habetur Ionę. 3. vbi, cùm ſtatuiſſent Niniui-
tæ pœnitentiã agere, quòdq́; cõuerterentur
ad Deũ, & vnuſquiſq; recederet à via mala:
ſtatim addit, quod dictũ eſt. ſ. Quis ſcit, ſi cõ
uertatur, & ignoſcat Deꝰ? Vbi hi ꝓphetæ vi
dentur in dubiũ reuocare: an de facto Deus
ſemper indulgeat ad pœnitentiã peccatoris.

Quartò idem videtur exẽplis cõpro-
bari de Eſau, de quo ait Pau-
lus ad Hebræos. 12. Non enim inuenit pœni
tentiæ locũ, quãuis cum lachrymis inquiſi-
uiſſet eam. Et de Antiocho. 2. Macha. 9. dici-
tur: Orabat ſceleſtus Dominum, à quo non
erat miſericordiã cõſequuturus. Igitur non
ſolũ non eſt certũ hominẽ per pœnitẽtiã de
facto veniam cõſequi: ſed de quibuſdã certũ
eſt, veniam per pœnitentiã non obtinuiſſe.

Quibus non obſtãtibus videtur ſtan-
dum in eo, quod ſuprà proba
tum eſt, ſcilicet, Deum omnes verè pœniten
tes illico in ſui gratiam admittere. Cuius fun
damenta non opus eſt repetere, ſed ad ratio
nes nuper in oppoſitũ factas reſpondere. Et C
dicendum breuiter omnia illa loca citata, in
quibus videt in dubiũ reuocari, an per pœ-
nitentiã homo aſſequatur indulgentiã, eſſe
intelligenda de indulgentia pœnæ tẽporalis
præſentis vitæ. Nam de indulgẽtia culpæ, &
pœnæ æternæ, dubitari non poteſt, vt ex di
ctis patet. Et diſcrimen certũ eſt: quia de di-
uinę promiſſionis adimpletione, atq; de ip-
ſius Dei fidelitate minimè dubitandum eſt.
Ipſe autẽ promiſit, idq́; frequẽter in ſcriptu-
ra ſancta, ſe ad gratiã admiſſurum omnem,
quem verè pœniteat, & ad ipſum Deum ve
ro corde confugiat. De pœna autẽ tempora
li amouẽda, talis promiſſio non habetur, ſed
hanc poteſt liberè infligere, & amouere, ſi
velit ſalua veritate legis. Hanc legitur Deus
à populo ſuo ad preces Moyſi, & aliorũ ſan
ctorum amouiſſe. Aliquando etiam legitur
ſanctorũ orationes ad id minimè profuiſſe.

Particulariter id patet de pœna Nabucho
donoſor in ſomno pręnunciata, quòd, ſcili-
cet, erat ad tempus regno ſuo priuandus, &
cùm beſtiis terrę fœnum cõmeſturus. Hanc
enim pœnã illum per pœnitentiã euaſurũ,
reuocabat Daniel in dubium, non pœnam D.
æternam debitã pro peccato. De pœna Si-
monis Magi idem dicendũ: quia Petrus præ
dixerat multa mala, multasq; afflictiones, il
li ob ſuam peſſimam cogitationẽ euẽturas,
has incertum erat illum per pœnitentiã eua
ſurum. De pœna Iudæorũ, ad quos loque-
batur Iohel, patet, quòd erat tẽporalis, ſcili-
cet, aduentus hoſtiũ, eorumq́; deſolatio, ad-
uerſariorũq́; in eos crudelitas, hanc eos per
pœnitentiã euaſuros, non erat certũ. Idem
dicatur de Niniuitis. Ad exempla dicen-
dum, quòd pœnitentia Eſau nil illi ꝓfuit ad
recuperandum primogenita, quæ fratri ſuo
vendiderat. Et ſi ad remiſſionẽ culpę nil va-
luit: ideo fuit, quia vera pœnitẽtia non fuit.
De Antiocho etiã idem dicit, quòd non verè
illum pœnituit propter Deũ: ſed ſolùm pro
pter pœnæ timorẽ, & pœnam ſolùm pręten
debat euadere: ideo non fuit exauditus &c.

Quæſtio. xii.

QVeri etiam ſolet
an poſſit hominem verè
pœnitere de vno pecca-
to abſque hoc, quòd de
alio pœniteat. Quæ quę
ſtio poteſt dupliciter in
telligi, ſecundum quòd
vera

E vera pœnitẽtia poteſt accipi,vt dicat verita-
tem exiſtẽtiæ,aut dicat veritatẽ effectus prę
ſentanei, qui eſt remiſsio culpæ, de qua ali-
quis pœnitet. Et in hoc ſecundo ſenſu acce-
pta quæſtione,idẽ eſt,ac ſi queratur, an poſ
ſit homo per pœnitentiã cõſequi remiſsio-
nem vnius peccati abſq; remiſsione aliorũ
peccatorum:loquor,vt hactenus de peccatis
mortalibus. Et dixerũt aliqui,vt Gratianus
refert de pœnitẽtia diſtin.3.quòd ſic.Ad qđ
dicendũ mouentur primò. Quia aliquando
Deus punit hominẽ in hoc ſeculo pro vno
peccato, & non pro aliis, ad minus ita fieri
poteſt, ſicut puniuit AEgytios,& Pharao-
nem,eò quòd nolebat dimittere populũ Dei
liberè abire: ſicut etiã puniuit populum He
bræorum, & Dauidẽ Regem miſſa deſuper
peſte, pro peccato numerationis populi, &
non pro aliis peccatis pro tunc.Et de multis
aliis legiť,quòd fuerunt in hoc ſeculo à Deo
puniti,pro quibuſdam certis peccatis,etiam
ſi non pro omnibus ſuis peccatis punirẽtur.
Iam arguitur. Homines illi ſic pro determi-
natis peccatis à Deo in hac vita puniti,con-
ſequuntur remiſsionẽ talium peccatorũ, eò
quòd nõ puniẽtur in alio ſeculo pro eiſdem
iuxta dictũ Naum: Deus nõ punit bis in id-
ipſum,aut ſecundũ aliam tranſlationẽ:Non
conſurget duplex tribulatio:& tamen con-
ſtat alia peccata,in quibus homines illi per-
F ſeuerant,non illic dimitti. Confirmãt id au
thoritate Hiero. ſuper eundẽ locum dicẽtis
quòd genus humanum Diluuio,Sodomitas
igne,Aegyptios mari,& Iſraelitas in eremo
perdidit.Scitote ideo temporaliter pro pec-
catis puniſſe, ne in æternum puniret, quia
non iudicabit Deus bis in idipſum.

Secundò idem probant authoritate
Grego.ſuper ezechi.& ha-
betur de pœnitẽtia diſtin.3.Pluit. Vbi dicit,
quòd Deus pluit aliquando ſuper vnã ciui-
tatem,& non ſupet aliam: & aliquãdo com
pluit vnam, & eandem ciuitatem ex parte,
& ex parte eandẽ aridã relinquit:qa.ſ.pecca
tor, q ciuitati cõparať, in quo multa habitãt
vitia, aliqua peccata reſecat, Deo mouente,
peccatore in reliquis vitiis perſeuerante.

Tertiò probant idẽ ex Ambro.ſuper
octonariũ.18. qui de peccatori
bus loquens, ait: quòd duplicẽ habent con-
ſolationẽ.Prima eſt:quia nõ obliuiſcitur mi
ſereri Deus, & quia etiã ſi deſit fides, pœna
tamẽ releuat,& ſatisfacit. Si igitur pœna ſa-
tisfacit in his hoĩbus,in qbus fides nõ eſt, ſe
quiť,quòd manẽte infidelitate,ipſe infidelis
conſequitur remiſsionẽ aliorũ peccatorum. G

Quartò facit ratio:quia demus pecca
torẽ non omnia peccata,quę
fecit,cõfiteri ſacerdoti,ſed aliqua:aut ſi om-
nia cõfiteatur,non tamẽ ob omnibus abſol-
uatur,cũ aliqua ſint ſuperiori reſeruata,iam
Deus remittit illi peccata, quæ ſacerdos re-
mittit: alia verò,quæ ſacerdos non remittit,
nec Deus remittit, iuxta id quod Chriſtus
dixit. Quorũ remiſeritis peccata, remitten-
tur eis:& quorũ non remiſeritis,non etiã re-
mittenť eis in cælis. Confirmãt.Si tali pec-
catori ſacerdos pœnitẽtiã imponat pro con
feſsis condignã,& peccator illã cõpleat, quę
rũt,an illa pœnitẽtia ſit ſatisfactoria,an nõ?
Si primũ,igitur illa peccata,pro quibus im-
poſita fuit,erunt remiſſa ſine aliis. Si ſecun-
dum, igitur veniret imponẽda iterũ pœnitẽ
tia pro eiſdẽ peccatis, quod reputãt durum.

Quintò doleat homo de vno peccato
ex toto corde,non tñ de alio,
iam illud, de quo dolet, tollitur iuxta regu-
lam Chryſoſt.res,per quas cauſas naſciť,per
eaſdem diſſoluiť:& tamen aliud,de quo non
dolet,non tollitur,vt ſuppono.

Ad quam quæſtionẽ cõmuniter reſpon
detur,quòd de potẽtia Dei abſoluta,
poteſt peccatorem verè,& fructuosè de vno
peccato pœnitere,& non de aliis ad ſenſum H
nuper tactũ,non tamen de potẽtia Dei ordi
nata.Prima pars probať,quia Deo poſsibile
eſt, quicquid contradictionẽ non implicat,
prout cõmuniter accipitur,quod dicit Ange
lus ad Mariã:Non eſt impoſsibile apud De-
um omne verbũ. Vnum autẽ peccatũ remit
ti ſinè aliis, nullam videť repugnantiã impli
care, quod inde patet: quia de pluribus of-
fenſis, & iniuriis alicui homini illatis, po-
teſt ipſe offenſus vnã ſinè aliis remittere, igi
tur id poterit Deus à fortiori:cùm lõgè pro-
nior ſit ad miſerendũ, quàm homo. Secũdò
id confirmant: quia de potentia Dei abſolu
ta poteſt Deus remittere peccata ſinè chari-
tate infuſa, igitur & vnum ſinè illo poteſt
remittere. Quia,vt dicunt,ratio quare de po
tentia ordinata vnum mortale remitti non
poteſt ſinè aliis, eſt, quia nullum mortale re
mittitur ſinè charitate,quæ omnibus morta
libus peccatis æquè repugnat. Si igitur ſinè
charitate poteſt de potentia abſoluta pecca
tum remitti,iam nil obſtabit, quomin⁹ poſ-
ſit,vnum peccatũ ſinè alio dimitti. Secũda
pars,quòd id de potentia Dei ordinata fieri
non poteſt. Probatur tum,ob rationem mo
do tactã:quia remiſsio peccati mortalis,non
fit

A ſit de lege ſinè charitate infuſa, quæ omni-
bus æquè repugnat: tum ex probationibus,
quib' Auguſtinus hoc ipſum probat, lib. de
pœnitētia. Primò, quia Chriſtus, quē ſanat,
perfectè ſanat: vt patet inductiuè de eo, qui
habebat ſeptē dæmonia, quem cùm curaret,
non vnum ſinè alio expulit, ſed omnia. Simi
liter de eo, qui habebat legionē angelorum
malorum, à quo ſimiliter om̄es eiecit, & ita
de aliis. Tum ſecūdò, quia Deus nulli remit-
tit peccatū mortale ſinè amore ipſius: amo-
rem autem ſuum nulli cōmunicat, quandiu
eſt inimicus: igitur neceſſe eſt, ſi vnū remit-
tit, om̄ia ſimul remittat: quia, vt ait: Impium
eſt à Deo iuſto dimidiam ſperare veniam.

In his tamē eſſet difficultas. Primò, quia
videtur, quòd non habeat locum diui
ſio illa cōmunis de potentia Dei abſoluta, &
ordinata: quia repugnantia videtur dicere,
quòd Deus poſsit facere aliquid de potētia
abſoluta, quod non agat de ordinata. Quia
illud dicitᷣ agere de potentia ordinata, quod
ipſe ab æterno ordinauit facere: igitur ſi po-
natur in eſſe, quòd aliquid agat de potentia
abſoluta, neceſſe eſt dicere illud agere de or
dinata, cùm nil agere poſsit, quin illud ordi
nauerit ab æterno facere. Si dicas illud ſo-
lùm dici, Deum agere de potentia ordinata,
quod ſecundū legem ſuam per eum reuela-
B tam agit, ſeu quod in lege ſua reuelauit ſe fa
cturum, contra: quia præſuppoſita reue-
latione, aut promiſsione, qua in lege dixit,
aut promiſit, ſe aliquid facturum, repugnat,
quòd de potentia abſoluta oppoſitū faciat.
Tum, quia oppoſitum agendo mentiretur,
cùm tamen id ſit impoſsibile, vt ait Paulus
ad Hebræos. 6. Tum, quia oppoſitum agen-
do, eſſet infidelis: cùm tamen iterum dicat
Paulus, Deum fidelem eſſe, qui ſeipſum ne-
gare non poteſt. Ideo Ioan. 22. & alij dixe-
runt, præfatam diuiſionē ſuprà poſitam nul
lam eſſe. Ad hæc dicendū, ſtandum eſſe in
diuiſione poſita, & eam benè poſitam eſſe.
Quia illa dicitur Deus poſſe de potentia or
dinata, quæ fieri poſſunt ab eo, ſalua verita-
te legis ab ipſo reuelatę. Illa verò dicitur poſ
ſe de potentia abſoluta, quæ facere poteſt,
non tamen ſalua tota lege per eum reuelata.
Exempla ſunt clara. Potuit Deus ſimplici-
ter facere, quòd nullus homo moriatur cor-
poraliter, omnē immediatè ad cælum tranſ-
ferendo: ſed eſſet contra legē, quia ſcriptum
Pſal. 88. eſt: Quis eſt homo, qui non videat mortem?
Et, vt ait Paulus. Statutum eſt omnem ho-
minem ſemel mori. Potuit ſimpliciter pro
ſua voluntate, omnes paruulos à peccato ori C
ginali, ſicut virginē præſeruare: non tamen
ſtante lege, in qua ſcriptum eſt: Nemo mun *Iob. 25.*
dus eſt corā illo, etiā ſi ſit infans vnius diei.
Potuit ſimpliciter, ſi vellet genus humanum
redimere abſq; hoc, quòd filius Dei carnem
mortalē aſſumeret, ſed nō ſalua lege, in qua
frequēter ſcriptū eſt Meſsiā Deū, & homi-
nem ad redimendum venturum. Ita igitur,
in propoſito potuit Deus ſimpliciter vnum
peccatum mortale ſinè alio dimittere, nō ta
men ſtante legis veritate. Nam ſcriptum eſt *Iſaiæ. 56.*
per Iſaiam: Ad quem aſpiciam, niſi ad pau-
perculum contritum corde trementem ſer-
mones meos? Ex quo colligitur Deum ne-
mini peccata remittere, niſi cōtritus ſit, qua
lis non eſt, qui in aliquo peccato vult perſe-
uerare, etiam ſi de alio illum pœniteat. Et
Pſal. 65. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo,
nō exaudiet Dominus. Ergo decreuit Deus
non remittere vnum peccatum, durante in
homine alia iniquitate. Et iterum dicit Do-
minus per Ezechielem: Si receſſerit impius *Ezechi. 33.*
ab om̄ibus iniquitatibus ſuis, & fecerit om-
nia præcepta mea, vita viuet, alioqui in pec
catis ſuis morietur. Et ita patet intentum.

Iam quando arguitur, quòd Deus con-
tra legem nil poteſt de potentia ab
ſoluta: quia alioqui mentiretur, & infidelis
eſſet. Reſpondetur: Nec hoc, nec illud ſequi D
tur, ſi attendamus ſcientiam Dei de futuris,
eiusq; decretum, nullam rebus futuris neceſ
ſitatem abſolutā imponere: quicquid ſit de
neceſsitate conſequētiæ, ſeu ex ſuppoſitio-
ne. Vnde ſtat, quòd Deus decreuerit aliquid
agere: & tamen poteſt oppoſitum agere. Si
cut ſtat, quòd homo currat cum poſsibilita-
te, ſeu poteſtate non currendi. Sed poſito in
eſſe illo poſsibili, neceſſe eſt ſuū oppoſitum
deponi. Quod, quia artiſtis notum eſt, ideo
non inſiſto. Sed iterū obiicitur, quòd Deus
non poſsit etiam de potētia abſoluta, vnum
mortale ſinè alio dimittere: quia ſi vnū mor
tale dimittere poſſet ſinè alio: igitur origina
le peccatum poſſet dimittere ſinè mortali,
cùm longè leuius ſit originale, quàm actua-
le mortale: conſequens videtur repugnare,
vt patet per rationem Innocentij. cap. Maio
res. de baptiſmo, & ejus effectu. Si enim ori
ginale dimittitur: igitur ordinat hominem
ad gloriam: ſi autem mortale non dimittit,
ordinat eundem ad gehēnam, quod eſt con-
tradictio. Nec valet dicere, quod nō eſt ſimi
le de originali, & mortali: q̄a originalis pec-
cati pœna eſt carentia diuinę viſionis, actua

E lis autē peccati pœna eſt cruciatus æternus: ideo originale non poteſt dimitti, manente mortali: non, inquam, valet. Quia nō minus debetur pro mortali peccato pœna damni, quæ eſt carentia diuinæ viſionis, quàm pro originali: cùm pœna ſenſus mortali debita, pœnam damni includat. Igitur ſi originale non poteſt ſinè mortali remitti, ſequitur, quòd nec vnum mortale ſinè alio. Reſpondetur, Illam rationem Innocētij procedere, potius de ordinata potentia, quàm de abſoluta, & illo modo concedo, quòd ſicut originale ſinè mortali dimitti non poteſt: ita nec vnum mortale ſinè alio. Quòd autem de ordinata potentia procedat, patet. Quia de abſoluta non implicat aliquem ab originali liberari per viſionem Dei, manente cruciatu, & pœna ſenſus æterna. Quia & ſi naturaliter repugnēt viſio clara Dei, & pœna ſenſus, non tamen ſupernaturaliter. Quod manifeſtum eſt in Chriſto, cùm eſſet in via tempore paſſionis, qui ſimul Deum clarè videbat, & vehementem dolorem, & triſtitiam ſimul ſentiebat: quod & ſi ad tempus tantùm durauit: nihil tamen repugnat potentiæ Dei poſſe in homine in perpetuū durare. Sed nunquid de potentia abſoluta poſſet originale
F dimitti ſinè hoc, quòd homo vnquā Deum clarè videat? Reſpondetur, quòd ſic, non obſtante, quòd pœna originalis culpę ſit carentia diuinæ viſionis, nec ad dimiſſionē peccati neceſſe eſt, pœnā ſimpliciter tolli: ſatis eſt ipſum peccatū, non amplius ad pœnam imputari: & ita, quandiu carentia viſionis Dei habet rationem pœnæ pro originali peccato, manere dicitur ipſum peccatū. Si autem maneat carentia diuinę viſionis: non tamen in pœnā peccati, iam non manet peccatum, nec dicitur amplius imputari. Cuius exemplum clarū eſt ſecundum Auguſtinū. Mors corporalis pœna eſt peccati generalis humani, & ante baptiſma habet rationē pœnæ, poſt baptiſma verò, & ſi maneat mors, non tñ iam habet rationē pœnę p originali peccato, qd' plenè fuit p baptiſmū condonatū.

Corollariè ſequitur ad hoc, quòd vnū mortale ſinè aliò poſſit de potentia abſoluta dimitti, impertinens eſſe, dicere, quòd mortale poteſt ſinè charitate infuſa remitti. Ratio eſt clara quia quāuis charitas æquè repugnet omnibus peccatis mortalibus: ideo vno per charitatē remiſſo neceſſe eſt oīa ſimul remitti: hanc tamē repugnantiā, quam charitas habet ad oīa mortalia, nō ex natura habet, ſed ex Dei ordinatione. Id patet. Tum, qa dabilis eſt omiſ- G
ſio pura, quæ ſit peccatū mortale, & tamen omiſſio pura alicuius actus nullā ex natura habet repugnātiam cum habitu charitatis. Tum etiā, quia aliquis eſt actus peccati mortalis, q non eſt ex natura ſua malus: ſed ſolū quia prohibitus, & contingēter prohibitus, & talis, ſi non prohiberetur, charitati infuſæ non repugnaret. Igitur eſto prohibeatur, non ex natura ſua repugnat charitati, cùm prohibitio illa non variet naturam, & eſſentiam actus, quanuis variet eius qualitatem.

Iam reſpondendū eſt ad rationes ſuprà pro priori ſententia factas. Ad primum ſumptū de malis, quę nonnulli in hoc ſeculo pro ceptis peccatis patiunt. Fallūtur, qui inde putant ſuā ſententiā ſufficiēter probari. Quod patet ſi attendamus multiplices cauſas, ob quas ſolet Deus mala hominibus infligere. Dat enī Deus homini in hac vita afflictionē, ne cadat, ſicut Paulo fuit datꝰ ſtimulus Satanę colaphizās illū, ne.ſ. magnitu- 2.Corin.12.
do reuelationū illū extolleret. Dat etiā mala aliquibꝰ, vt lapſi à peccato reſurgāt. Dèus Prouer.3.
enī quos diligit, corrigit, & caſtigat, vt à via iniquitatis reuertant, ſicut ait Paulus, quòd 1.ad Cor.11.
multis dat Deus infirmitates, & morbos, qa indignè corpus Dñi māducant, ſic puniuit H
Dauid, & multos alios, vt.ſ. reſurgerēt. Dat inſuper aliquibus mala, vt eos tentet, quēad modū, Deo permittēte, Iob multa mala paſſus fuit, vt probaretur. Dat deinde quibuſdā mala in hoc ſeculo, vt in illis Dei gloria manifeſta fiat: quēadmodū fecit, vt homo quidam cæcus naſcerer, vt opera Dei in illo manefeſtarent: ſicut manifeſta fuerūt, quādo cęcum à natiuitate Chriſtus ſanauit. Dat præterea quibuſdā mala, vt eos pro ſuis peccatis Ioannis.9.
hic puniat, ne in alio ſeculo eos æternaliter cruciet: quales ſunt hi, quos, p ſua miſericordia punit: ſciēs, quòd inter ipſa flagella reſipiſcēt, & cōuertētur. Quoſdā deniq; hic punit, ſuā volēs iuſtitiā in illos exercere, & vindictā in hoc ſeculo inchoare, quos.ſ. induratos videt, hos hic punit ad tēpus, poſtmodū æternaliter puniturus. Exemplo eſt Antiochus Rex, & Herodes, & alij, quos diuina ſeueritas grauibus afflixit morbis, & demū in infernū proiecit. Si igitur Deus ob tam varias cauſas, & fines ſolet hoēs in hoc mundo cruciare, quō poteſt inde qs argumētum certū ſumere ad dicendū, quòd per pœnā in hoc ſeculo inflictā remittantur aliqua peccata, aut vnum peccatū ſinè alio? Quod autē dictum eſt per Nahum, quòd Deus non punit bis

A bis in idipſum, intelligitur de his, qui cùm in hoc ſeculo flagellantur, inter ipſa flagella reſipiſcūt, & illos pœnitet, & verè ad Deum conuertuntur. Et ſic Hieronymus eſt intelligendus in eo, quod in confirmatione allegatum eſt, vt ipſemet exponit: & habetur de pœnitentia. diſtinct. 3. cap. Quæratur hic.

Ad ſecundū ex Grego. ſumptum, dicendum cum magiſtro, quòd non ad remiſsionem, ſed ad peccati deſertionem referendum eſt. Aliud enim eſt vnum peccatum ſine alio remitti: aliud verò vnum peccatum ſine alio deſerere. Deſerit homo vnum peccatum ſine alio, quādo ceſſat vſus vnius, non alterius. Et hoc eſt Deum ſuper eandem ciuitatē ex parte compluere, & ex parte eandē aridam relinquere: quod eſt hominem ſua gratia mouere, vt à certo peccato abſtineat, etiam ſi illum in alterius peccati vſu relinquat, quod tamen fit ſine remiſſione peccati, vt ſatis de ſe conſtat.

Ad tertium ex Ambroſio allegatum. Reſpondetur: Falluntur ſic arguentes, cùm putent Ambroſium illic loqui de fide, qua credimus: cùm loquatur de fide, id eſt, de conſcientia noſtra, pro qua, aliquando fidem accipi conſtat, ex eo, quod ait Paulus:
Ad Rom. 14. Omne, quod nō eſt ex fide, peccatū eſt. Vbi
B fides pro conſcientia accipitur. Et intendit Ambroſius, quòd prima conſolatio, quam habet peccator, vt veniam ſperet, eſt, quòd Deus miſericors eſt, & pœnitentibus condonat. Secūda conſolatio eſt, quòd etiam ſi aliqua peccata habeamus, de quibus conſcientiam non habemus: quia à memoria exciderunt, illa tolluntur per pœnas, & mala, quæ hic patiēter toleramus. Et poſſe id nobis accidere, clare docet Paulus, dicens: Nil mihi
1. Corin. 4. cōſcius ſum, ſed nō in hoc iuſtificatus ſum. Valet itaq; pœna, quā Deus homini obliti inſfligit, vt pro peccatis oblitis ſatisfaciat, ſi eā patiēter tolleret, qđ intelligo, ſuppoſito, quòd oblita fuerint quoad culpā remiſſam.

Ad quartum de abſolutione ſacerdotali dicendū, quòd ſi illum hominem verè pœnituit, & integrè, vt debet, omnia peccata mortalia confeſſus eſt, iam ſunt illi quo ad culpam remiſſa: ſi autem non, vt debuit, contritus eſt, aut confeſſus, nullū peccatum illi dimiſſum eſt, nec à Deo, nec à ſacerdote. Quod autem de caſibus reſeruatis additur, aliam quæſtionem taugit, de qua in tractatu de confeſsione. Pro nunc attamen communem ſententiam ſequendo, dicendum, quòd ſacerdos abſoluit illum ab his, à quibus abſoluere poteſt, id eſt, à non reſeruatis, & ab C
eiſdem abſoluit ſimiliter Deus; ſed non ſolum, verumetiam à non reſeruatis, idq; virtute contritionis præhabitę. Et quāuis non ſit abſolutus à ſacerdote à reſeruatis, actu, benè tamen in voto. Nam eo ipſo, quòd contritus fuit, vt debuit, propoſuit confiteri, & abſolutionem ſacerdotalem obtinere.

Ad confirmationem de pœnitentia impoſita, an ſit ſatisfactoria, dicēdum, quòd ſi peccator ille contritus eſt, & confeſſus, vt debuit, pœnitētia illi iniuncta, & per eum adimpleta, ſatisfactoria erit. Nec inconuenit, quòd ſit ſatisfactoria pro vno peccato, & nō pro alio: quia per huiuſmodi ſatiſfactionē non dimittitur peccatū quoad culpam, ſed quoad pœnā temporalē, in quam fuerat in caſu æterna cōmutata: & hoc modo nil inconuenit, vnum ſinè alio dimitti. Si autē non fuit contritus, aut confeſſus, vt debuit, peccata non ſunt remiſſa quoad culpam, & per conſequens pœnitētia illi iniuncta, & per eum completa, non erit ei ſatisfactoria pro huiuſmodi peccatis nō dimiſsis, vt cōſtat. Et tūc, ſi verè vult ſatisfacere, neceſſe eſt verè illum pœniteat, & aliā pniam, vel iniunctā, vel voluntariè aſſumptā adimpleat.

Ad quintum dicendum, quòd ipſum petit aliam quæſtionem ſequentem, & dicendum, vt poſtea dicetur. D

OCcurrit igitur ſecūdò quærendū, quod ſuprà fuit propoſitū in altero ſenſu: an ſcilicet, poſsit homo verè pœnitentiā agere de vno peccato, & non de aliis; loquendo de pœnitentia vera veritate exiſtentiæ, qualis eſt deteſtatio, qua quis peccatum deteſtatur propter Deum ſummè dilectum. Et dixerunt aliqui doctores, quòd non poteſt quis de vno pœnitentiam agere, quin de omnibus occurrentibus memoriæ illum pœniteat. Pro quibus facit, quod dicit Innocentius ſecundus, & habetur de pœnitentia. diſtinct. 5. cap. Fratres noſtros. Ait enim: Falſam autem pœnitentiam eſſe conſtat, cùm, ſpretis pluribus, de vno ſolo pœnitentia agitur, vel cùm ſic agitur de vno, quòd non diſcedatur ab alio. Facit etiam Auguſti. & habetur de pœnitētia. diſt. 3. c. Sunt plures. Vbi citatis exēplis concludit oportere hominē ſimul de omnibus criminibus pœnitere, & non de vno tantùm, ſi vera debeat eſſe pnia.

Facit ſecūdò ratio. Quia ſi quis verè dolet de vno, opus eſt, doleat de illo, quia offenſiuū Dei eſt: & per conſequēs neceſſe eſt, de omnibus doleat, ex quo in omnibus

E bus eſt eadem ratio dolendi, ac pœnitendi.

Facit tertiò. Quia ſi qs verè de vno peccato pœnitentiam agit, érgo propter Deum ſummè dilectum obediētialiter dolet: & ſi Deum verè obediētialiter diligit, proponit érgo oīa Dei mādata cuſtodire: & cùm in Dei mādatis contineatur de omnibus cōmiſsis pœnitere, vult igitur de omnibus pœnitere: & ſi id efficaciter vult, igitur actu de oībus pœnitet, & ita à primo ad vltimum, ſi de vno verè propter Deū illū pœnitet, neceſſe eſt de omnibus ſimul pœniteat.

Reſponſio. His non obſtantibus videtur oppoſitum tenendum, ſcilicet, quòd poteſt verè homo dolere de vno peccato à ſe cōmiſſo propter Deum abſque hoc, quòd formaliter doleat de aliis, etiam ſi memoriæ occurrant: idque non ſolùm verè quoad exiſtentiam pænitētiæ, ſed etiā fructuosè, & meritoriæ. Probatur: quia poteſt quis diligere Deum verè, & meritoriè, etiam ſi de peccatis memoriæ occurrentibus actu illum non pœniteat. Patet hoc, ſi diligat quis Deum tempore, pro quo non tenetur formaliter pœnitentiam agere. Nam cùm dolere de peccatis ſit de præcepto affirmatiuo, quod non pro ſemper obligat: dabile igitur eſt tēpus, pro quo non currat obligatio talis præcepti: igitur illo tempore poterit verè, & meritoriè Deum diligere, non
F dolendo actu de peccatis occurrētibus. Quo dato, poterit de vno dolere non dolendo de alio formaliter, ex quo dolor de vno non eſt connexus dolori de altero ex natura rei, nec ex vi præcepti, quod pro tunc non obligat, & ita intentum. Si dicas, quòd ipſa dilectio neceſsitabit hominem, vt de omnibus occurrentibus doleat, contra. Quia vel eſt dilectio Dei ſimplex, qua. ſ. quis vult Deo benè eſſe, vel eſt obedientialis. Si primùm illa dilectio nō neceſsitat voluntatē ad volendum ſeruare mādata Dei, ſicut nec dilectio, qua filius diligit patrem ſuum compellit illum ad ſeruādum eius mandata, vt conſtat: igitur illa Dei ſimplex dilectio non neceſsitat diligentem ad ſeruandum Dei mandata, & ita nec ad dolendum de commiſſis. Si verò ſit obedientialis dilectio, non etiā neceſsitat peccatorem ad deteſtandum peccata, niſi pro illo tempore, quo ipſa deteſtatio cadit ſub obligatione: non pro alio tempore, quo de conſilio eſt, & non de præcepto quale eſt tempus, de quo caſus poſitus eſt. Dilectio enim Dei non neceſsitat ad actus conſilij, etiam ſi obedientialis ſit, vt conſtat.

Sequitur iam intentū, quòd ſtat hominē verè, & fructuosè de vno peccato dolere abſq; hoc, quòd de aliis doleat: patet in eodē caſu, & tempore. Quia ſi cùm de vno illū pœnitet, neceſsitatur de cæteris dolere, vel igitur hæc neceſsitas oritur ex dilectione Dei, aut ex præcepto, & hoc non: quia loquor pro tempore, pro quo non cadit ſub obedientia, aut præcepto ipſe dolor. Aut oritur ex dolore de vno peccato, & hoc non. Quia dolor de vno nō eſt ex natura annexus dolori de altero: ſicut complacentia vnius non eſt neceſſario annexa complacentię alterius, vt ſatis de ſe cōſtat, igitur. G

Nunc ad rationes ſuprà factas. Ad primum ex Innocentio ſumptū, dicendum, quòd falſa eſt pœnitentia, & non vera, id eſt, nō fructuoſa, qua quis ita de vno peccato pœnitētiam agit, quòd non de aliis formaliter, nec virtualiter, nec actu, nec mentis propoſito. Quales ſunt, qui de vno peccato dolent, de cęteris autē nec dolent, nec vnquā dolere, nec ab ipſis recedere intendunt. Non ſic ī caſu noſtro, in quo, cùm homo verè Deum obediētialiter diligat, ſi non actu, ſaltem voto virtualiter intendit ſuo tempore de ſingulis dolere: quando. ſ. præcepti neceſsitas poſtulauerit. H Sicut enim alia præcepta affirmatiua, ſua habēt determinata tempora, ita & præceptū de conterēdo, vt ſuprà diximus. Eodem modo intelligatur dictum Auguſtini ibidem citatum, & alia ſimilia.

Ad ſecundum, in quo doctores communiter faciunt vim, dicendum, quòd aliud eſt dolere de aliquo particulari peccato, quia offenſiuum fuit Dei: aliud verò dolere de illo, quatenus offenſiuum fuit Dei. In primo dicto notatur cauſa dolendi, ſinē qua non. In ſecundo verò ponitur reduplicatio, ratione cuius notatur, quòd dolor ille de omni offenſa, ſaltem in genere habeatur. Et primum dictum verificari poteſt abſq; hoc quòd homo ille doleat de cęteris peccatis in particulari, nec in generali. Secundum verò dictum verificari non poteſt, niſi homo ille de cæteris doleat ſaltem in generali. Et cùm hoc ſecundum notum ſit, accipiēdo ſignum illud reduplicatiuè, probatur tamē primum dictum. Nam hæc verificatur, ſcilicet, video Petrū, quia mihi pręſens eſt abſq; hoc, quòd reliqua præſentia videam in particulari, nec in generali: vbi, ſi, quia, cauſam ſinè qua non importat. Similiter hæc, lego domū meam Petro, quia filius meus eſt, quam illi alioqui non legarem: & tamen non inde lego do-

mum

A mum hanc cæteris filiis meis: nec in particulari, nec in generali. Ita igitur ſtat, quòd occurrentibus peccatis contra Deum comiſſis, doleam de vno, quia offenſiuũ fuit Dei: de quo minimè dolerem, niſi offenſiuũ Dei fuiſſet: & tamen quòd de cæteris commiſſis non doleam, nec in genere, nec in ſpecie. Vnde iterum fit, quòd ſtant hæc duo, volo hoc: quia recta ratio dictat, & tamen non volo omne, quod recta ratio dictat, nec in genere, nec in ſpecie, quę omnia clara ſunt, accipiendo li, quia, ſolùm cauſaliter. Corollariè ſequitur, quòd quanuis ſic eadem cauſa dolendi de aliis commiſſis, quæ eſt de hoc, de quo particulariter doleo. ſ. quia omnia fuerunt Dei offenſiua: non inde ſequitur, quòd ſicut doleo de hoc, ita & de cæteris doleam. Quia maxima hęc, ſcilicet, vbi eſt eadem cauſa, eſt idem effectus, aut ſimilis, procedit de cauſa totali, & præciſa. In præſenti autem, cauſa ſinè qua non deteſtãdi commiſſum, hæc eſt, illud fuiſſe Dei offenſiuum: non tamen eſt hæc totalis, & præciſa cauſa, cùm potior cauſa ſit voluntatis libertas. Exemplum eſt clarum, ſi cupio offendere aliquem, non generaliter, & quomodocunque, ſed aliqualiter. Stat etiã, quòd velim facere hoc opus, quia offenſiuum eſt illius: & cum hoc, quòd nolim facere illud aliud opus, qđ ſimiliter ſit
B offenſiuum eiuſdem. Itaq; vltra motiuum, quo mouetur voluntas, aliquid, & multum confert voluntatis libertas, vt vnum faciat, & non reliquum: eſto, quòd in vtroque eadem cauſa reperiatur, & per hæc patet ad ſecundum.

Ad tertium, reſponſio patet ex dictis, quòd quãuis ex dilectione obedientiali Dei, ſequatur propoſitum ſeruandi omnia Dei mandata, & ex conſequenti de omnibus peccatis particulariter pœnitẽdi, non inde ſequitur, quòd actu de omnibus illum pœniteat. Satis ſaluatur vera dilectio obedientialis, & verum propoſitum in omnibus obediendi, ſi proponat homo ſingula præcepta ſuo tempore cuſtodire, & ex conſequẽti ſi proponat de ſingulis peccatis ſuo tempore pœnitere abſq; hoc, quòd actu de illis illum pœniteat. Et ita patet ad quæſtionem in vtroq; ſenſu ſuprà propoſito. Si tamen quis velit dicere, quòd non dicetur vera pœnitentia de vno peccato, niſi homo de illo doleat, quatenus eſt offenſiuum Dei, accipiendo ſignum reduplicatiuè, tunc certum eſt non poſſe quenquam de vno pœnitere, quin de omnibus doleat, ſaltem in generali. vt ex dictis patet.

C Poſſet finaliter quæri, an facultas verè, & fructuosè pœnitendi duret vſq; ad extremum vitæ: ita, ſcilicet, vt qui ſemper vſq; ad illum articulum in vitiis vixit, poſſit illum in eodem verè pœnitere. Ad quam quæſtionem videtur dicendũ, quòd, vt ex dictis patet, quandiu homo eſt in via habens iudicij diſcretionem, poteſt verè illum pœnitere, & fructuosè etiam ſi in extremo vitæ articulo ſit conſtitutus. Exẽplum eſt de latrone, quẽ in fine vitæ puniuit, qui & à Chriſto audire meruit hodie mecũ eris in paradiſo. Idem patet ex eo, quòd in Pſal. 140. ſentẽtialiter: Pœnitentia, quæ in fine vitæ agitur, appellatur ſacrificium veſpertinum, quod erat in lege acceptabilius, vt ait Magiſter in 4. diſt. 20. Idem iterũ patet ex Ezechiele. &c. Quacũq; hora ingemuerit peccator, hoc eſt, quocunq; tempore vitæ ſuæ. Idem patet ex Decreto Leonis Papæ, de pœnitentia, diſtin. 7. Nemo eſt deſperandus, dum in hoc corpore conſtitutus eſt: quia nonnunquã, quod diffidentia ætatis differtur, concilio maturiore perficitur. Idem etiam patet. Quia ſi in extremo vitæ non eſſet peccatoribus ſpes, ſeu facultas fructuosè pœnitẽdi, otiosè videtur Iacobus monere presbyteros accerſiri, & orare pro peccatis ægrotantiũ, & vngere oleo D valetudinarios.

Dico ſecundò periculoſum eſſe pœnitentiam differre vſq; ad finem vitæ. Id patet ex Ambroſio in oratione exhortatoria de pœnitẽtia agenda. Ait enim. Qui, poſitꝰ in vltima neceſſitate ægritudinis ſuæ accipit pœnitentiam, & mox reconciliatus fuerit, & exit de corpore: fateor vobis, non illi negamus, quod petit, ſed non præſumo dicere benè hinc exit. Et poſt. Agens pœnitentiam ad vltimum, an ſecurus hinc exeat: ego non ſum ſecurus, pœnitẽtiam dare poſſum, ſecuritatem non poſſum. Auguſtinus etiam dicit ſe legiſſe, & relegiſſe ſcripturam, nec inueniſſe, quẽ ritè pœnituerit agentem animam præter latronem. Vnde multum diſſuadet hominibus pœnitentiam differre ad extremum vitæ, vt patet de pœnitentia. diſtin. 7. c. Nullus expectet. Vnde Sco. colligit quatuor rationes ad probandum hoc ſecundum dictum.

Prima. Quia, vt plurimum impeditur perfectus vſus rationis his, qui extremo periculo laborãt, ſiue ob morbum, ſiue ob tempeſtatem, aut aliud huiuſmodi: eò quòd tunc vel eſt magnus dolor in parte

 ſenſitiua,

E ſer:ſitiua, vel eſt magnus timor: & vtraque
paſsio cùm vehemens eſt, ſolet rationem
perturbare.

Secunda. Quia vix poteſt homo in il-
lo articulo habere pœniten
tiam benè circunſtantionatam, prout requi
ritur, ſcilicet, propter Deum ſummè dilectũ.
Quia qui vſq; tunc Deum non verè dilexit,
non eſt veriſsimile, quòd tũc mouebitur ad
pœnitendũ ex amore, ſed ex timore gehen-
næ. Præſumitur enim quòd ſi remotus eſſet
à pœna illa, & ab articulo illo, non pœnite-
ret illum, ſicut nec priuſ. Ait autem Auguſti
nus. Opportet pœnitentem non ſolùm ti-
mere iudicem, ſed diligere. Nemo enim ſinè
charitate Deo placere poteſt.

Tertia. Quia habitus vitioſi vſq; tunc
permanẽtes multùm retrahũt
peccatorem à pœnitentia vera, cùm difficil-
limum ſit aſſueta relinquere.

Quarta. Quia cùm tali peccatori non
relinquatur tempus, vt debi-
tè illum pœniteat, & ſatisfaciat: neceſſe eſt,
ſi vult hic iuſtificari, & ſatisfacere, defectum
extenſionis pœnitentiæ ſuppleat per inten
ſionem, & conatum: hoc autem fieri vix po
teſt, cùm pro tunc omnes vires etiam ratio-
F nales, vt in plurimum debilitentur.

Corollariè ſequiſ, quòd qui ex pro-
poſito differt pœnitenti
am agere vſq; ad extremum vitæ, peccat de
nouo: quia exponit ſe periculo decedendi ſi
nè debita, & vera pœnitentia. Modo autem
qui amat periculum, peribit in illo.

Sed contra primum dictum obiiciet ali
quis, quòd peccatorẽ pœnitentiam
differentẽ non poſsit in illo puncto, in quo
vita finiſ, verè pœnitere. Tum ex eo, quod
ait Auguſtinus in ſermone Innocentium:
Hac animaduerſione percutitur peccator,
vt moriens obliuiſcatur ſui, qui dum viue-
ret, oblitus eſt Dei. Tum etiam ex eo, quod
ait Hiero. in epiſtola Euſebij ad Damaſum,
vbi poſt multa alia dicẽs: Certè verè conclu-
dam. Qui dum ſanus eſt, & iuuenis Deum
offendere non formidat, in morte non mere
bitur diuinam obtinere indulgentiam. Vn-
de dixerunt aliqui, quòd in inſtanti mortis
nõ poteſt homo mereri, nec demereri. Quia
ſi vſque tunc manſit in merito, & charitate,
per hoc meruit, quòd in illo inſtanti fieret
impeccabilis, vt dicunt. Et ſi vſq; tunc man
ſit in peccato, per hoc meruit, vt in illo inſtã
ti fructuosè illum pœnitere nõ poſsit. Quia
vt dicunt, illud inſtans non attribuitur viæ,
ſed ſtatui alterius ſeculi extra viam, vbi nec G
locus merendi eſt, nec demerendi.

Reſpondetur quòd Auguſtinus, &
Hiero. non ita pun-
ctualiter de tempore mortis loquuti ſunt, vt
de inſtanti, & momento poſtremo vitæ lo-
quantur: ſed loquuntur de tempore, quo in
morbo exiſtentes, ad mortem tendunt ipſi
peccatores. Et ſignificãt, non quòd illo tem
pore mortis pœnitere illos non poſsit, ſed
quòd de facto, multos non pœnitet, nec gra
tiam Dei conuerſiuam habent, id ſuis præce
dentibus demeritis exigentibus, ꝓpter quæ
Deus illis gratiam conuerſiuam ſuperabun
dantem non impartitur: ſed nec fauorem ne
ceſſarium, vt illos pœniteat, eiſdem negat, vt
ſuprà deduximus. Loquendo autem pun
ctualiter de inſtanti, in quo vita finitur, an
poſsit tunc de nouo pœnitentiam agere, aut
demereri, videtur diſtinguendum, quale ſit
illud inſtans: an, ſcilicet, ſit vltimum eſſe ho-
minis, aut primum non eſſe. Et quidem, ſi
ſit primum non eſſe, vt multi opinantur, fa-
teor illud inſtans, non ad viam pertinere, &
per conſequens in illo non poſſe hominem
mereri, aut demereri: cùm in illo iam ſit ani
ma à corpore ſeparata, & ita non eſt tunc H
homo. Si verò vita hominis finiatur per vl-
timum ſui eſſe: tunc contrarium arbitror eſ-
ſe verum, ſcilicet, quòd ſi in illo inſtanti ho-
mo habeat perfectum iudicium diſcretionis
(quod tamen dubito) quòd tunc poteſt de-
nouo mereri, & demereri, qualiſcunq; ante
illud inſtans fuerit, cùm in illo inſtanti ad-
huc ſit homo viuus, & ita in via. Verùm
qui dicunt eſſe neceſſariam pœnitentię con
tinuationem per tempus, vt ad gratiam va-
leat, habent conſequẽter dicere, quòd in il-
lo inſtanti non poteſt homo fructuosè pri-
mò pœnitentiã agere, etiam ſi homo vitam
finiat per vltimum ſui eſſe. Sed hoc ſinè in-
conuenienti dicere non poſſunt. Tum, quia
ſequeretur hominem decedere in dolore, &
pœnitentia de peccatis propter Deum ſum
mè dilectum, & perire. Tum etiam, quia ſi
homo in illo inſtanti malam eliciat volunta
tem: illico cadet à gratia, & dãnabitur. Igitur
ecõtra, ſi in illo inſtanti hominẽ primò verè
pœniteat, reſurget illico ad gratiã, & finaliter ſaluabitur, niſi proteruiẽdo dicant homi
nem in illo inſtanti nouam voluntatẽ habe-
re nõ poſſe: ideo ſtetur in reſponſione data.

Finit Codex de pœnitẽtia.

A TRACTATVS ſecundus de confeſſione. C

DE INSTITVTIONE Confeſsionis.

De cōfeſsione vocali, quæ ſacerdoti fit, & ſacramentalis dicit, ſunt aliqua quærenda. Primò de eius inſtitutiōe, à quo ſcilicet, & quando fit inſtituta. Et dixerunt aliqui, vt refert Gloſsator Decreti, de pœnitētia. diſtin. 5. quòd fuit à Deo inſtituta in Paradiſo terreſtri. Quod colligunt ex eo, quòd poſtquam Adam peccauit, de ligno vetito comedēs, Deus ad eum veniens, quærebat eum, dicēs: Adam vbi es?
Gen. 3. In quo videtur Deum non aliud intendiſſe, quàm proprij peccati confeſsionē ab Adam exigere. Ita & quando Deus ad Caim dixit:
Gen. 4. Vbi eſt frater tuus Abel? Conſtat id Deum non dixiſſe, quia ignoraret, vbi Abel eſſet, ſed ideo id dixit, vt Caim proprium peccatum confiteretur. Verùm qui ſic dicunt, falluntur: nam in illis interrogationibus à Deo factis, eſto Deus ab Adam, & Caim cō-
B feſsionem ſuorum peccatorū exigeret, non tamen confeſsionem hanc ſacramentalem, quæ ad aurem ſacerdotis fit, exigebat: cùm nec tunc eſſet ſacramentalis confeſsio inſtituta, ſicut nec ſacramentū pœnitentiæ. Nec exigebat Deus, vt illi peccatores ſua peccata alicui ſacerdoti confiterentur. Nec ſecretam exigebat confeſsionem: ſed publicam, & ipſi Deo, non ſacerdoti agendam. Nec, vt omnia eorum peccata faterentur, exegit: ſed illa particularia, quæ Deus publicè punire intendebat: & ideo non de confeſsione ſacramentali ſunt illa loca accipienda, ſed de iudiciali, quam reus in iudicio facere tenetur, à iudice requiſitus, & interrogatus: maximè cùm præceſsit infamia de crimine ſuper quo interrogatur, aut factum ipſum contra patratorem clamat. Deus ērgo volens in dicibus formam condēnandi reos tradere, vt, ſcilicet, neminem niſi conuictum, vel in iudicio confeſſum condemnarent: volensq́; Adam, & Caim pro delictis eorum punire, prius ipſorum confeſsionem exegit &c.

Dixerunt alij, vt Gloſsator Decreti, vbi ſupra. & Panormita. c. Omnis vtriuſq; ſexus. & alij iuriſtæ, quòd C huiuſmodi cōfeſsio ſacramentalis, de qua loquimur, fuit nō à Deo, ſed ab eccleſia In concilio Lateraneñ. inſtituta. Vnde præfata decretalis de confitendo proprio ſacerdoti dimanauit. Mouentur ad id, tum quia non debet aliquid dici eſſe de iure diuino, quod in iure diuino expreſsè, aut implicitè non continetur. Cùm ergo nec in veteri Teſtamēto, nec in nouo de huiuſmodi confeſsione auriculari mentio fiat: fit aūt in ſtatutis eccleſiaſticis, ſequitur per eccleſiam fuiſſe cōfeſsionem inſtitutā: non per Chriſtū, aut Deum. Tum etiam, quia ſi de iure diuino eſſet huiuſmodi confeſsio, Græci peccarēt, non confitēdo, cùm à iure diuino minimè ſint exempti. Sed nec hæc opinio canoniſtarū vide tur vera. Tunc, quia eccleſia non poteſt materiam, aut formā alicuius ſacramenti mutare, aut variare: multò ērgo minus poteſt ſacramentū aliquod nouum inſtituere. Tum etiam, quia ſacramentū propriè ſumptum, efficaciā habet ad gratiā conferendū dignè ſuſcipienti: hanc autē efficaciam non poteſt eccleſia alicui ſigno ſenſibili tradere cùm ſolius Dei ſit gratiam præſtare: non ērgo ſacramentū pœnitentiæ: & per conſequēs nec ſacramentalis confeſsio eſt ab eccleſia inſtituta. Quòd autē confeſsio ſacramentalis ſit de numero ſacramentorū, quæ gratiā ex opere D operato præſtant. patet ex. c. Ad abolendā. de hæreticis. Patet etiam ex concilio Florentino: vbi huiuſmodi ſacramentalis pœnitentia inter reliqua ſacramenta connumeratur. Adde, quòd longè ante tempus concilij Lateraneñ. fuerunt Origē. Hieronym. Auguſti. Chryſoſt. Magiſter Sententiarum &c. qui tamen de huiuſmodi ſalutari confeſsione loquuti ſunt. Non igitur primū tunc fuit inſtituta. Quòd de Græcis dicunt eos non confiteri, & excuſari, vtrunq; eſt incertum: vtrūq; etiā ſtat cū veritate oppoſita. ſ. quòd confeſsio ſit à Chriſto inſtituta veluti ſalutaris medicina in remiſsionē peccatorum, de huiuſmodi nāq; inſtitutione nunc loqmur.

Dixerunt alij, quòd Iacobus Apoſtolus, primus huiuſmodi cōfeſsionē inſtituit, iuxta illud, quod ī ſua Canonica. c. 5. ſcripſit: Confitemini alterutrum peccata veſtra &c. Quod ad hoc ipſum probandū citat Hugo de ſancto Victore. Et magiſter ſententiarū in. 4. diſtin. 17. Sed & iſti (ſalua pace) falluntur. Tum, quia ſi tota eccleſia ſacramentum aliquod inſtituere non poteſt, multò minus vnus homo quantum-

E uis ſanctus. Tum etiam, quia non conuenit
dicere, quòd vnus epiſcopus priuatus, ſcili-
cet, Hieroſolymitanus (qualis fuit beatus Ia
cobus) confeſsionẽ inſtituerit, quę omnibus
fidelibus totius orbis conuenit: quandoqui
dẽ ipſe non orbis, ſed vrbis fuerit epiſcopus.
Adde, quòd ĩ loco ex eius Canonica citato,
non loquitur de cõfeſsione hac ſacramenta
li, quę ſacerdotibus in eccleſia fit: ſed potius
loquitur de ea cõfeſsione, quã homines inui
cem facere debẽt, puta, laicus laico, & econ-
tra, laicus ſacerdoti, & ecõtra. Hoc enim ſi-
gnificat, cùm ait: Cõfitemini alterutrũ. Con
feſsio autẽ ſacramentalis ſolis ſacerdotibus
agenda eſt, non laicis, vt cõſtat. Intendit igi-
tur illic Iacobus reuocare homines à ſuper-
bia, & contẽptu proximorũ, ne, ſcilicet, quiſ
quam alterũ contẽnat: ſed oẽs ſe peccatores
eſſe agnoſcãt, & ſe inuicẽ beneuolè tractẽt,
& pro ſe inuicẽ orent, vt ibidem ſubiungit,
dicens: Et orate pro inuicẽ. Quod certè lon-
gè à confeſsione ſacramentali diſtat.

Supereſt ergo veram eſſe Theologo-
rum ſententiam, qui dicunt
huiuſmodi confeſsionẽ ſacramentalẽ à Chri
ſto: ſicut & reliqua ſacramenta gratiæ, eſſe
inſtitutam. Locus apertus eſt Ioan. 20. Acci-
pite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis
peccata, remittẽtur eis &c. Vbi poteſtatem
peccata remittendi apoſtolis, & in eis omni
F bus ſacerdotibus contulit, quos iudices in
cauſa, quæ eſt inter Deum offenſum, & pec-
catores offenſores, inſtituit: vt eorũ iudicio
interueniẽte, ipſi rei ad Dei regnũ admitterẽ
tur, vel ab eodẽ repellerẽtur. Ad quod etiam
Chriſtus claues aperiẽdi, ac claudẽdi regnũ
cælorũ ſacerdotibus in lege Euangelica con
ceſsit. Pro quo etiã facit ratio, quia ex quo
Chriſtus venit curare vulnera noſtra, conue
niebat, vt tã perfectus medicus, neceſſarias,
& ſalutares medicinas nobis relinqueret:
inter alias autem medicinas curatiuas, vna,
& potiſsima poſt baptiſmum eſt ſacramen-
talis confeſsio, quam Hierony. dicit ſecun-
dam tabulã poſt naufragium. Facit etiam
ratio Sco. ſuprà tacta, quia ſolus ille potuit
ſacramẽta inſtituere, qui poteſt ſignis ſenſi-
bilibus efficaciã, & virtutem gratiam dan-
di conferre: hoc autem nemo niſi Deus face
re poteſt, cuius ſolius eſt gloriã, & gratiam
præſtare, & de impio iuſtum efficere.

De obligatione confi-
tendi, & quo iure ad eam
teneamur.

PReſuppoſito ęr- G
go quòd huiuſmodi cõ
feſsio ſacramentalis à
Deo ſit inſtituta. Quæ
ritur de obligatione cõ
fitendi vocaliter ſacer-
dotibus, quo iure ſit inducta: aliud enim eſt
quærere, à quo fuerit inſtituta: aliud verò à
quo ſit iuſſa. Et imprimis excludamus eorũ
poſitionem, qui tenent eſſe de iure naturæ:
tum quia ſacramenta gratię, quæ fidem præ
ſupponunt, vnde & ſacramenta fidei dicun
tur, ſupra naturam ſunt, ſicut & ipſa fides.
Tum, quia nullum dictamen naturale, ſeclu
ſa iuris poſitiui diſpoſitione, dictat eſſe pec-
catori neceſſarium ſua peccata occultiſsima
proximo pandere, & ſe coram illo quodam
modo infamare, maximè ad finẽ aſſequen-
di remiſsionẽ peccatorum, qui finis eſt ip-
ſius ſacramentalis confeſsionis: cùm de hu-
iuſmodi fine ratio naturalis nil doceat, ſed
potius Dei reuelatio. Igitur, ſiue conſidere-
mus confeſsionem ſacramentalẽ, quatenus
ſacramentum gratiæ eſt, ſeu pars ſacramen-
ti iuſtificantis, ſiue conſideremus ipſam pec
catorum confeſsionem, qua peccata occulta
proximo panduntur, ſiue conſideremus fi-
nem, qui eſt peccatorũ venia, & ad Dei ami H
citiam reductio, patet non cadere ſub dicta-
mine rationis naturalis. Secundò idem pa
tet, quia ſi ſic eſſet, non ſolùm poſt legem
Euangelicã, ſed antea fuiſſent homines obli
gati ſua peccata etiã occulta hominibus con
fiteri: cùm tamen nec tempore legis naturæ
nec ſcripturæ huiuſmodi obligatio cucur-
rerit. Quamuis enim in lege Moyſi, qui ad
populum Dei pertinebant, debuiſſent ali-
qua ſacrificia, & oblationes facere, quæ ho-
ſtiæ pro peccatis dicebantur, ob aliqua pec
cata publica, ſeu ad aliquas irregularitates,
ſecundum ritum eorum contractas remo-
uendas, vt habetur in Leuitico: non tamen
eſt, qui dicat eos fuiſſe obligatos, hanc con-
feſsionem ſecretam, qualis nunc fit in eccle
ſia, ſuis ſacerdotibus facere. Sequeretur
Inſuper nunc omnes peccatores eſſe obliga-
tos ad confitendum peccata, quæ ante ba-
ptiſmum commiſerunt, ſicut ea, quæ poſt
fuerunt perpetrata. Imò & infideles tene-
rentur ſua peccata ſacerdotibus confiteri:
nam ea, quæ ſunt de iure naturæ, & de di-
ctamine rationis naturalis, omnes indiffe-
renter obligant. Conſequens ſupponit fal
ſum: nam alioqui baptiſmus non eſſet pri-

A ma tabula poſt naufragium, ſed confeſsio ſacramentalis, ſi eſſet neceſſariũ peccata ante baptiſmum, & tempore infidelitatis commiſſa confiteri. De quo poſt.

EST igitur in controuerſia. An obligatio confitendi vocaliter ſacerdotibus, ſit de iure diuino, an ſolo humano. Et tenendum eſt, quòd quanuis de iure humano ſit præfata confeſsio nobis iniuncta, quantũ ad temporis limitationem, de ſemel in anno, iuxta c. Omnis vtriuſque ſexus: attamen ſimpliciter, & primario iure diuino inducta eſt huiuſmodi obligatio. Ad cuius veritatis probationem, multum doctores catholici inſudarunt. De quorum rationibus, & fundamentis breuiter videndum eſt, an ſufficiant ad reuincendos hæreticos, & alios, qui contrarium defendunt. Igitur probant primò præfatam veritatem Durandus, & Gerſon, & alij: quia cùm confeſsio hęc ſacramentalis, de qua loquimur, ſe extendat ad peccata occultiſsima, & ſecreta cordis, in quibus eccleſia, aut puri homines poteſtatem non habent obligandi, vel prohibendi: ſequitur quòd præſata obligatio confitendi, non eſt de iure humano. Primũ ſupponitur. Secundum probatur, quia Eccleſia non poteſt ferre le-
B gem de actu aliquo, cuius trãſgreſſorem punire non poteſt: fruſtra enim daretur lex, ſi legiſlator in tranſgreſſores vim non habeat coactiuam, ſed eccleſia actus occultos cordis punire non poteſt, nec eorum omiſsionem: quandoquidem homines non iudicant, niſi ea, quę parẽt, Deus autem intuetur cor, qui ſolus eſt ſcrutator renum & cordium: & huiuſmodi ſecreta diuino iudicio ſunt reſeruata, vt dicitur cap̃. Qualiter & quando. de accuſationib᷒, & de ſimonia in multis cap̃. Supereſt ergo huiuſmodi confeſsionem ſecretam, quæ ad occultiſsima cordis peccata ſe extẽdit, eſſe de iure diuino, nõ de humano.

Probat ſecundò eundem articulũ Petrus de Palude, ex eo, quod habetur Ioan. 5. Pater non iudicat quenq̃, ſed omne iudicium dedit filio. Et pòſt. Poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis eſt. Iam arguitur, ſi omne iudicium dedit filio, prout fili᷒ hominis, & homo eſt, igitur Chriſto, prout homo eſt, cõuenit peccatores iudicare: non ſolùm in fine mundi, ſed etiam in pręſenti vita, dignos ad Dei gratiam admittendo, indignos verò reprobando, igitur neceſſarium eſt, quòd peccatores ſe Chriſto præſentent: qui cùm realiter, & localiter pręſens per ſe in terris non ſit, in quib᷒ vicarios ſuos ſacerdotes reliquit, qui- C
bus poteſtatem iudicandi in cauſa peccatorum conceſsit: conſequens eſt, quòd tenentur peccatores ſe ſacerdotibus pręſentare, vt per eos iudicentur. Quòd eſſe non poteſt, niſi præuia confeſsione, igitur.

Probat tertiò Sco. eundem articulum, ex eo, quod habetur Ioan. 20. Accipe Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittentur eis &c. In quo loco Chriſtus contulit ſacerdotibus poteſtatẽ remittendi peccata ipſis peccatoribus, hoc eſt poteſtatem eos à peccatis abſoluendi, & in cauſa, quæ eſt inter Deum, & peccatores iudicandi. Ipſi autem iudicare non poſſunt, niſi cauſam agnoſcant, & peccata: hæc autẽ cognoſcere non poſſunt, niſi pręuia ipſorũ delinquentium confeſsione, igitur. Confirmant hoc, ex eo, quod habetur Matt. 18. quę ligaueritis in terris, erunt ligata in cęlis, quę ſolueritis, erunt ſoluta in cælis &c.

Probat quartò idem Sco. quem etiam multi alij in hac ratiõe ſequũtur. Quia de iure diuino tenetur vnuſquiſq; ſeipſum charitatiuè diligere, iuxta illud. *Matth. 22.*
Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Et *Eccle. 30.*
illud etiam. Miſerere animæ meæ, placens D
Deo. Igitur tenetur peccator exire à peccatis per eum cõmiſsis: ad hunc autem finem neceſſarium eſt peccatori viam certiorem, & tutiorem eligere, alioqui ſalutem animę videretur periculo exponere, ſi dimiſſa certiore, & tutiore via, aliam quę non tam certa eſt, & ſecura, amplecteretur: Cùm igitur duę ſint vię, per quas peccator poteſt à peccatis exire, ſcilicet, via pœnitentiæ cordis, & via confeſsionis ſacramentalis: è quibus hæc ſecunda certior eſt, & tutior, Igitur tenetur eam amplecti. Quòd verò hæc ſit certior, & tutior, probatur in ſententia, quia via pœnitentię cordis incerta videtur, eò quòd pœnitens non ſatis certus eſt, ſi eius pœnitentia ſit ſufficienter intenſa, aut ſufficienter continuata, & ita videtur via dubia. Via verò confeſsionis ſacramentalis certa eſt, quia in ea nil aliud ex parte confitentis requiritur, quàm quòd obicem malę volũtatis non ponat: nam ſacramenta præſtant gratiam ex opere operato non ponentibus obicem. De quo, ſcilicet, quòd cõfitens obicem malę voluntatis non ponat, certiſsimus eſſe poteſt.

Quintò alij probãt p̃fatã obligationem cõfitẽdi de iure eſſe diuino, ex eo, quod dixit Iacobus in ſua canonica. Confitemini alterutrũ peccata veſtra, *Iaco. 5.*

E vt ſaluemini. Qui quidē Apoſtolus, & ſi nō fuerit, nec eſſe potuerit huius ſacramēti inſtitutor: potuit tamen eſſe, & fuit promulgator. Sicut & idem Iacobus ſacramentum extremę vnctionis ibidē promulgauit, quod à Chriſto creditur inſtitutum. Afferunt etiā ad id illud Pauli Ad Roma. 10. Corde creditur ad iuſtitiam, ore autē cōfeſsio fit ad ſalutem. In quo Apoſtolus Chriſti inſtituta ſciens, videtur nobis intimaſſe neceſsitatem vocaliter confitendi.

Luc. 17. Sextò beatus Auguſtinus videtur id probare, ex eo, quòd Chriſtus ad leproſos, qui curari à lepra petierant, dixit. Ite, oſtendite vos ſacerdotibus. In quo Chriſtus figuratiuè videtur peccatorib9 pręcepiſſe, ſi velint miſericordiā obtinere, quòd ſe ſacerdotibus præſentent, vt per eorum iudicium impetrent quod deſiderāt. Quandoquidem per leproſos, peccatores: per leprā, peccatum: per oſtenſionem, qua ſe debebāt ſacerdotibus oſtēdere, cōfeſsio, & vitæ manifeſtatio figuratur: per iudiciū verò legalis ſacerdotis, abſolutio ſacramentalis ſignificat.

Septimò, idem probat per hoc, quod Chriſtus contulit Petro, & ſacerdotibus claues eccleſiæ, per quas poſ-
F ſint regnum cælorum his, quos dignos eſſe iudicauerint, aperire. Igitur neceſſarium eſt peccatores, qui regnum cęlorum introire volunt, ſacerdotibus ſe præſentent, & peccata cōfiteantur, vt per eorum iudicium, regnum cælorum eis aperiatur, quibus ob ipſorum peccata clauſum fuerat. Alioqui ſi id neceſſarium non eſſet, ſed poſſent peccatores per ſolam cordis pœnitentiam ſaluari, & regnū cælorum intrare, fruſtra huiuſmodi claues eſſent eccleſiæ collatæ.

Deniq; præfatam veritatem iam communiter doctores probāt, ex eo, quod ſupra citatum eſt Ioan. 20. Quorū remiſeritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta erunt. Sumpta ſecunda parte huius clauſulæ, quia vt gloſſa illic habet, ſacerdotes retinere peccata, nō eſt cenſuram aliquam, aut ſententiam ferre ad ea retinendum, ſed eſt ſacerdotes ea non remittere: ita, vt retinere opponatur ei, quod eſt remittere. Iam deductio videtur aperta. Chriſtus illic loquitur ad ſacerdotes de peccatoribus, dicens: Peccata quę vos peccatoribus remiſeritis, ego remittam. Quę autē vos non remiſeritis, nec ego remittam. Tunc arguamus ſic. Neceſſariū eſt peccatori ad eius ſalutē, quòd Deus illi peccata remittat, ſed peccatori non remittet Deus peccata, niſi à G
ſacerdote remittantur, vt dicit authoritas: à ſacerdote autem remitti non poſſunt, niſi peccata eidem innoteſcant: innoteſcere illi non poſſunt, niſi ipſe peccator, qui ſui conſcius eſt, ea ſacerdoti detegat, igitur à primo ad vltimū neceſſarium eſt peccatori peccata ſua ſacerdoti detegere. Hæc deductio procedit etiā ſecluſa omni iuris humani diſpoſitione. Supeſt ergo, ꝙ obligatio, & neceſsitas vocaliter cōfitēdi ſacerdoti, eſt de iure diuīo.

Libet iam huiuſmodi rationes pertractare, & quam vim ad præſentem articulum probandū habeant, inquirere. Non enim videtur hæc veritas efficaciter contra hæreticos, & doctores aliam ſententiam tuentes probari. Quod apparet, per eaſdem rationes diſcurrendo. Prima ratio Durandi innititur huic propoſitioni, ſcilicet, quòd eccleſia, ſeu humana poteſtas non ſe extendit ad actus cordis, nec eos punire poteſt. Quod tamen à multis catholicis negatur, qui cōtrarium tenent, vt patet in Clementina prima, de hæreticis. Vbi gloſſa, & doctores ibidem non ſolùm iuriſtæ, ſed etiam theologi tenēt, quòd eccleſia poteſt homines pro peccatis interioribus excommunicatione afficere, vt pro mentali hæreſi. Quòd ſi in exteriori iudicio eccleſia actus cordis non punit, nō eſt H
ob defectum iuriſditionis, ſed ob defectum probationis. Sed de hac poſitione aliâs egimus in tractatu de oratione. De quo poſt. Deinde, eſto eccleſia præciperet confiteri, nō ideo fit, vt ad interiora obliget, cùm ipſa peccatorum vocalis confeſsio ſit actus exterior, etiam ſi ſit interioris actus manifeſtatiuus. Et quòd ad actum exteriorem, interioris manifeſtatiuum poſsit humana poteſtas obligare, patet ex communi practica inquiſitorum, qui ſi quis de hæreſi ſit accuſatus, quia dixit aliquam propoſitionem ambiguam, ita vt in vno ſenſu ſit hæretica, in alio non: pręcepto, & iuramento exacto, & aliquando per torturam eundem compellunt, vt dicat, in quo ſenſu illud aſſeruerit. Nō igitur hæc prima ratio conuincit.

Secunda ratio etiam non ſufficienter probat. Primò, quia illa authoritas Ioannis. 5. non ſatis pertinenter ad propoſitum præſens adduci videtur. Nam illic non loquitur Chriſtus de iudicio hoc ſecreto, quo peccatores per ſacerdotes iudicantur, aut de eo, quo Chriſtus in hoc ſeculo quęquā iudicat, ſed de iudicio finali, quo Chriſtus in fine mundi in humana forma appa-

A apparituras,omnes iudicaturus eſt. Hoc pa
tet, tum ex poſitione ſanctorum in eodem
loco,tum ex ipſo textu: nam cùm dixiſſet:
Poteſtatem dedit ei iudicium facere,quia fi
lius hominis eſt,ſtatim ſubiungit:Nolite mi
rari hoc,veniet hora, in qua omnes, qui in
monumentis ſunt, audient vocem filij Dei.
Et procedent qui bona fecerunt, in reſurre-
ctionem vitæ &c. Non ergo loquitur de iu-
dicio,quo in hoc ſeculo peccatores viuentes
à ſacerdotibus iudicantur. Et quod ait: om-
ne iudicium dedit filio. Vbi cùm, omne, di-
cat: videtur quòd non de ſolo iudicio finali
loquatur. Non probat quòd loquatur de iu-
dicio hoc,quod fit in foro pœnitentiali, ſed
ſignificat, quòd Chriſtus poteſtatem habet
vniuerſalẽ iudicãdi, tã bonos, quàm malos
& illos honorandi,hos autẽ inhonorandi.

Deinde, eſto Chriſtus habeat pote-
ſtatẽ in hoc ſeculo iudicandi
peccatores,nõ inde fit, vt ſit neceſſariũ pec-
catori ſua peccata ſacerdotib' cõfiteri. Quia
q̃uis Chriſtus,qui iudex eſt,in cælo ſit,& nõ
in terra localiter,illic tñ vbi eſt, omnia quæ
hîc fiũt, quantũlibet occultiſsima cordium
ſint,certiſsimè cognoſcit. Igitur ſufficienter
innoteſcit ipſi Chriſto vniuſcuiuſq; vitã, vt
B poſsit hic vnũquẽq; iudicare abſq; hoc, ꝙ vi
ta hoĩs ſacerdotib' innoteſcat. Quòd aũt vi-
carios in terris reliq̃rit, nõ probat p̃ſatã obli
gationẽ cõfitẽdi vocaliter, vt ſtatim patebit.

Tertia etiã ratio quæ fundatur in eo
quod habetᷓ Ioã.20. Quorũ re-
miſeritis peccata &c. Matth.18. Quæcũque
ligaueritis, erũt ligata &c, nõ probat intẽtũ.
Primò, quia illa authoritas Matth.18. imper-
tinenter ad hoc propoſitũ citari videtᷓ, cùm
Chriſtus illic nõ de ligatione, aut abſolutio-
ne à peccatis in foro pœnitẽtiali loquatᷓ, ſed
de cenſura excõmunicationis, quod patet:
quia dixerat circa correctionẽ fratris. Si ec-
cleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, &
publicanus. In quo fundant doctores, eccle-
ſiã poteſtatẽ habere excõmunicãdi cõtuma
ces. Et ad ſignificandũ eccleſię cenſurã, vim
& robur habere, & in cęlis approbari, ſtatim
ſubiungit. Amen dico vobis, quęcunq; liga-
ueritis in terris, erunt ligata: & q̃cunq; ſolue
ritis, erũt ſoluta in cælis &c. Ex alia etiam
Ioã.20. nõ ſequitᷓ, niſi quòd ſacerdotes habẽt
poteſtatẽ remittendi peccata: verũ inde non
ſequitᷓ, quòd ergo peccatores teneantᷓ illis cõ
fiteri, patet: nã doctor graduat' poteſtatẽ ha
bet aſcẽdẽdi cathedrã, & ibi de iure docẽdi,
& tñ nõ inde fit, vt alij teneantᷓ illũ docẽtem

audire. Similiter iudices, & vicarij prẹlatorũ C
poteſtatem habent iudicandi inter ſubditos
circa eam quę inter ipſos eſt controuerſiam,
non tamen inde fit, quòd ipſi ſubditi diſcor
des teneantᷓ vicarios illos adire, vt per eos cõ
trouerſia dirimatᷓ, quãdoquidẽ poſſunt ipſi
inter ſe componere, vel arbitros inſtituere
&c. Igitur in propoſito inualida fuit illatio.

Quarta ratio videtur non ſolùm pro-
bare obligationem confiten-
di, ſed multos videtur habere defectus. Pri-
mò, quia ſupponit quòd de duabus viis, per
quas quis ſalutem animæ conſequi poteſt,
tenetur amplecti quæ tutior, & certior eſt:
nam tunc homines tenerentur religionẽ in-
gredi, & non in ſeculo permanere, cùm reli-
gio tutior, & certior via ſit ad regnum Dei
obtinendum. Tenerẽtur etiam homines po
tius in continentia viuere, & peccarent, ſi
dimiſſa continentia, vxores ducant. Pecca-
rent etiam homines, qui poſtpoſita pauper-
tate diuitias poſsident. Quæ omnia ſunt er-
ronea. Secũdò deficit in hoc, quod ait, viam
pœnitentiæ cordis certam non eſſe, eò quòd
incertum ſit, an ſit ſufficiẽter intenſa, & con
tinuata, cùm tamen falſum ſit, eſſe neceſſa-
riã certã intenſionẽ, aut tẽporis durationẽ
ad hoc, quòd pœnitentia cordis ad ſalutem D
valeat animarum, vt aliàs deduximus, quun
de cordis pœnitentia agebamus. Tertiò de-
ficit in eo quod ait, viam confeſsionis certio
rem eſſe ad ſalutem, cùm tamen multiplici-
ter ſit incertus valor abſolutionis. Tũ, quia
non eſt omnino certum, illum qui abſoluit,
eſſe ſacerdotem, cùm multi fingant, aut pu-
tent ſe ſacerdotes eſſe, & nõ ſint. Tum, quia
& ſi ſacerdos ſit, non tamen eſt omnino cer-
tum, eum legitimum curatum eſſe, aut à cu-
rato poteſtatem habere. Tum etiam, quia &
ſi verus curatus ſit, non eſt omnino certum
eum non eſſe excommunicatum. Denique,
& ſi excommunicatus non ſit, non eſt om-
nino certum, quòd in abſoluendo debitam
habeat intẽtionem. Ob quas omnes cauſas,
redditur incertus valor illius abſolutionis.
Quartò deficit in eo, quòd ſignificat, ꝙ via
cõfeſsionis nõ requirit ex parte confitẽtis,
niſi quòd obicẽ non ponat malæ volũtatis,
cùm tamen ſuprà latè oſtẽſum ſit, eſſe neceſ
ſariam cordis pœnitentiam poſitiuã de pec-
catis, iuxta decretum Auguſtini. Omnis ho
mo qui ſuę voluntatis arbiter cõſtitutus eſt,
nouam vitam inchoare non poteſt, niſi pœ-
niteat eum veteris vitę, à qua ſoli paruuli im
munes ſunt &c. de conſecratio. diſtinct. 4.

Quinta

E Quinta ratio non probat, quia vt ſu
prà dicebatur. Iacobus in il-
lo loco non videtur loqui de confeſsione ſa-
cramentali: nam hęc ſolis ſacerdotibus fieri
debet. Illa autem de qua illic procedit, eſt cõ
feſsio, qua homines ſe inuicem debent pec-
catores recognoſcere, & pro ſe inuicem ora
re, vt ſuprà dicebatur. Quod etiam ex epiſto
la ad Roma. citatum eſt, minus cogit, quia il
lic Paulus non de confeſsione peccatorum
loquitur, ſed de cõfeſsione fidei, quam non
ſat eſt mente tenere: ſed pro loco, & tempo
re voce oportet confiteri. Et quòd de fide vo
ce proteſtata loquatur, patet tam ex antece-
dentibus, quàm ſequentibus, quia ilicò ad-
dit. Dicit enim ſcriptura: Omnis qui credit
in ipſum, non confundetur &c.

Sexta etiam ratio non videtur multùm
efficax. Tũ, quia ſi Chriſtus iuſ-
ſit leproſis, vt ſe ſacerdotibus præſentarent,
ideo id fecit, quia ita lex vetus diſponebat.
ne ſcilicet à Iudæis legis præuaricator nota-
retur: & vt diuinæ legi debitam exhiberet re
uerentiam, cui ſe Chriſtus ſubiecit, quouſq;
per legem nouam eſſet antiqua reuocata.
Itaque Chriſtus in hoc non nouum præce-
ptum Chriſtianis tradere, ſed veterem legẽ,
F dum vim haberet, voluit obſeruare. Deinde
ſi ex figura illa deberet argumentum ſumi
ad id, quod prætendit, non deberet argumẽ
tum malus ſumi, quàm ipſa figura ſe exten-
dit: ſed tunc in lege veteri, lepra, quam lepro
ſus erat ſacerdoti legali manifeſtaturus, erat
publica, & nota, ſimiliter & eius curatio. Igi
tur ex illa figura non licet argumentum ſu-
mere, quòd peccator teneatur confiteri ſa-
cerdoti Euangelico niſi peccata publica, &
quæ publicè ſunt emendata, vt ſacerdos iu-
dicit, ſi dignus ſit, vel indignus ad cætera ſa
cramẽta admitti. Imò ſi ex figura debeat ar
gumentum ſumi, ſequitur quòd ſicut ſacer-
dos legalis non curabat à lepra, ſed curatum
eſſe iudicabat: ita & ſacerdos Euangelicus
non remitteret peccata, ſed ea iam remiſſa
eſſe iudicaret, contra poteſtatem ſacerdoti-
bus conceſſam, qua poſsint peccata remit-
tere. Sed de hoc poſt.

Septima ratio, quæ ex clauibus eccle
ſiæ collatis ſumitur, nou om
nino cõcludit. Tum, quia oporteret proba-
re claues illas ſacerdotibus conceſſas eſſe in
foro interiori, ſeu pœnitentiali ad abſoluen
dum à peccatis, cùm tamen claues illæ ligan
di, & ſoluendi accipi poſſunt in foro exte-
riore & iudiciali, vt ſuprà diximus, iuxta il-
lud Matth. 18. Quæcũq; ligaueritis &c. Nec G
obſtat, quòd dicãtur claues regni cęlorum,
quia regnum cęlorum etiam pro eccleſia mi
litante ſolet accipi, iuxta illud Matthęi. 17.
Mittet filius hominis angelos, & colligent
de regno eius ſcandala &c. Vbi regnum cæ-
lorum non poteſt pro eccleſia triumphante
accipi, in qua nulla ſcandala, quæ colligan-
tur, reperiri poſſunt, vt notat beatus Greg.
Nam quòd regnum cælorum gloriæ aliter,
quàm per claues ſacerdotibus collatas ape-
riatur, apparet de his, qui Deum diligunt, &
martyrium pro Chriſto patiuntur, quibus
ſinè ſacerdotum iudicio aditus patet ad re-
gnum cælorum, quod beatorum patria dici
tur. Similiter his, qui baptizãtur, ſi ilicò de-
cedãt, patet introitus ad regnum. Igitur eſto
claues habeant ſacerdotes ad regnum ape-
riendum, non inde colligitur, neminem ſinè
vſu harum clauium poſſe regnum Dei in-
troire. Nec ideo fruſtra ſunt tales claues in
eccleſia, quia quãuis non eſſet neceſſarium,
quòd peccatores per ſacerdotes iudicentur,
eſſet tamẽ vtile illis confiteri, & per eos ab-
ſolui. Si enim probaretur, non poſſe pecca-
toribus aliter regnum cælorum aperiri, niſi
per vſum clauium ſacerdotalium, qui in ab- H
ſoluendo ipſos peccatores à peccatis exerce
tur, eſſet efficax ratio ex clauibus ſumpta,
id tamen non ita probatur.

Igitur inter alias rationes illa poſtre-
ma videtur maioris ponderis,
quæ innititur dicto Chriſti: Quorum pec-
cata retinueritis, retenta erunt &c. Verùm
& contra hanc probationem poſſet aliquis
inſurgere, quòd non colligatur ex loco illo
obligatio confitendi peccata: quia in tota il
la clauſula id ſignificatur, ſcilicet. Deum ra-
tihabiturum ſententiam ſacerdotum in re-
mittendis, aut retinendis peccatis, claue, ſci
licet non errante, hoc eſt, ſi audita cauſa pec
catoris & confeſsione eius, iudicent eum eſ-
ſe dignum, aut indignum, & ita vel abſol-
uat, ſi dignum, vel non abſoluat, ſi indignũ
eum reperiat. Sed hęc Dei ratihabitio ſalua
tur abſque hoc, quòd peccator ſit aſtrictus
ſacerdoti confiteri, patet à ſimili: vt ſi ordi-
narius inſtituat vicarium cauſas ſubditorũ
iudicaturum, & promittat ſe ratam habere
ſententiam, quam vicarius tulerit, cùm hoc
ſtat, quòd ſubditi non ſint aſtricti cauſam
ad vicarium afferre, cùm poſsit aliter lis di-
rimi. Pręterea, eſto quòd illinc colligere
tur neceſsitas confitendi ſacerdotibus, non
tamen oſtenditur, quòd ſit neceſſarium in

parti-

A particulari ſingula confiteri, etiam occulta
cordis peccata, maximè cũ hæc ſimul ſtare
poſsint, q̃ peccator in genere ſe peccatorem
coram ſacerdote eſſe cognoſcat, & confiteã-
tur, & ab ipſo ſacerdote ita in genere abſol
uatur. Nam & Deus peccatori in genere re-
mittit, quando verè peccator in genere de
peccatis ſuis conteritur Sicut & ad cõfeſsio-
nem generalem de venialibus factã, aut etiã
de mortalibus, abſoluitur à ſacerdote etiam
in genere à peccatis venialibus, ad id enim
prodeſt generalis cõfeſsio. Præterea, quòd
ſenſus illius clauſulæ. Quorum retinueritis
&c. non ſit qui in argumento poſitus eſt, ſci
licet, peccata quæ vos non remiſeritis, ego
nõ remittam, apparet, quia ſæpiſsimè Deus
remittit peccata antequã à ſacerdote remit-
tantur, imó etiam ſi à ſacerdote non remit-
tantur, nec ſint in poſterum remittenda, pa
tet, quia quamprimum quis intus de pecca
tis propter Deum cõteritur, etiam ſi de con-
feſsione vocali nil ſciat, nihilque memoriæ
eius occurrat, ilicò conſequitur à Deo remiſ
ſionem omnium mortalium. Quod addo,
ad excludendum ſolutionem dari ſolitam,
qua dicitur, quòd tales remiſsionem obti-
nent à Deo, quia licet non in actu, bene ta-
B men in voto habent ſacerdotalem remiſ-
ſionem. Sed de his alibi.

Dicendum igitur ad quæſtionem. Quòd neceſsitas confi
tendi ſacerdotibus ortum habet à iure diui-
no in præfata clauſula Ioãnis. 20. tradito. Ex
qua ſufficienter colligitur, neceſſarium eſſe
peccatoribus confiteri ſacerdotibus, & à ſa-
cerdotibus iudicari, vt Deus illis peccata re-
mittat. Id patet ex deductione ſuprà facta.

Dico ſecundò, quòd ex præfata clauſula
non colligitur ſufficienter, aut euidẽter neceſ-
ſitas confitendi ſacerdotibus ad aurem om-
nia peccata etiã mentalia, vt patet ex dictis.

Dico tertiò, & ſi explicitè in dicta clauſu
la id non contineatur, nec inde ſufficienter de-
ducatur: attamen ſic eſt illa clauſula intelli-
genda, & interpretanda, non quidẽ propter
capitulũ Oĩs vtriuſq; ſexus: nam illud, quod
illic dicitur, de confeſsione ſemel in anno non
procedit declarando, nec diuinum ius inter
pretando, ſed potius tempus confitendi in-
ſtituendo, vt ex ipſo patet, ſed propter com
munem eccleſiæ conſuetudinẽ, quæ eſt opti
ma legũ interpres: ſic enim in eccleſia cõfeſ-
ſio vocalis ſacramentalis agitur, vt ſecretè fiat,
& etiam de mentalibus, & occultis. Sic etiã
tradiderunt ſancti doctores. Chryſoſto. &
Auguſtinus, & alij, vt videre licet ad longum C
in decreto, de pœnitentia, diſtinct. 1. Sic etiã
in primitiua eccleſia obſeruabatur, vt patet
ex Dionyſio Apoſtolis contemporaneo, in
octaua epiſtola, quam ad Demophilum ſcri
pſit, vbi eum leniter arguit, quòd peccato-
rem ſua peccata ſacerdoti confitentẽ, quem
& ſacerdos abſoluere volebat, nec ad eccle-
ſiam admittere voluit, nec ſacerdotem, eum
abſoluere permiſit. Sic etiam legitur in acti-
bus Apoſtolorum. cap. 19. multos ad Apo-
ſtolos veniſſe, ſua illis peccata confitentes.
Sic denique declaratum eſt in concilio Con
ſtañ. contra Ioannem Hus, qui dixit ſuffice-
re peccatoribus, vt ſaluentur, quòd de pecca
tis ſuis coram Deo cõterantur, & cõfiteantur,
ſecluſa omni vocali confeſsione. Quãquam
illic concilium illud non declarat, quòd con
feſsio vocalis ſit neceſſaria de iure diuino,
ſed quòd ſit neceſſaria: attamen quia Ioan.
Huſs prætendebat, quòd nullum eſſet diui-
num ius, quod peccatores ad vocalem cõfeſ-
ſionẽ aſtringat, ſed ad ſolam mentalem, quæ
Deo fit: ideo determinatio concilij eſt ad ius
diuinum extendenda. Sic deniq; in concilio
quodam prouinciali Compluteñ. fuit con-
demnata hęc propoſitio cum aſſertore eius,
ſcilicet, quòd confeſsio vocalis non eſt de iu D
re diuino. Quæ cõdemnatio cum aliis ſuper
aliis propoſitionibus facta, fuit poſtmodũ
per ſummum pontificem approbata, id eſt,
per Sixtum quartum. Et ita tandem Sco. vi-
detur ad hoc deuenire, quòd huiuſmodi con
feſsio, de qua loquimur, fuit à Chriſto inſti-
tuta etiam ſub obligatione, quã particulari
tradidit diſcipulis ſuis, quàm ſit in Euãgelio
ſcripta. Et ita per Apoſtolorũ doctrinã, te-
net hoc idem eccleſia: nec mirũ, cùm multa
fecerit, & docuerit Chriſtus, quę ſcripta non
ſunt. Ioan. vltimo. Sicut idem etiam patet ex
cap. Cũ Marthę. de celebratione &c. de ver-
bis conſecrationis vini, & aliis multis.

De obligatione confitendi ſub pœna noui peccati.

SEd oritur inde dubitatio. Eſto quòd cõ
feſsio vocalis ſit de iure
diuino, etiã quoad obli-
gationem, an ſit ius diui
num præceptiuum, ſeu
obligatorium ſub pœna noui peccati: Et ar-
guitur quòd non: tum, quia ſi in iure diuino
talis obligatio ſub pœna noui peccati cõti-
neretur,

E neretur, maximè in clauſula ſuprà tacta. Quorum remiſeritis &c. ſed illic nullum verbum imperatiuum, ſeu præceptiuum ponitur, cùm ſint verba poteſtatis, vt conſtat. Et eſto quòd ſuo modo verba illa contineant comminationem contra eos, qui confiteri ſacerdotibus negligũt, ſcilicet, quòd Deus nõ remittet illis peccata: attamẽ non inde aliud colligitur, quàm quòd non confitentes decedent in peccatis commiſsis abſque eorum remiſsione. Ex quo non colligitur, quòd nõ confitendo, nouam incurrant culpam.

Secundò ad idem arguitur ex ſententia Hugonis. 2. parte. de ſacramentis, vbi præſupponens quòd Chriſt⁹ non præceperit peccatoribus vocaliter confiteri ſacerdotibus, quęrit cauſam huius. Et reſpondet ideo Chriſtum id non præcepiſſe, vt peccatores ſponte, & voluntariè, & nõ coacti ad confeſsionem perueniãt, qualiter viderentur peruenire, ſi ad id præceptũ obligatorium illis traditum eſſet. Et ita quibuſdam videbatur textum illum Ioan. 20. locũ habere ſtatuti nobis neceſsitatem confitendi intimantis, non autem præcepti ſub pœna noui peccati obligantis. Quod autem ſtatutũ non eo ipſo, quòd ſtatutum eſt, ſit obli-
F gatorium, ſeu præceptorium, patet: quia ſtatutum eſt non poſſe paruulum introire regnum cælorum, niſi per aquam baptizetur, Ioan. 3. Quod tamen reſpectu paruuli vim præcepti non habet. Sicut & olim de eis paruulis ſtatutũ à Deo fuerat eos perituros, niſi circũciderent, & tñ non per hoc illis quicq̃ præcipiebatur. Ita & ſtatutũ eſt, neminem viuentium poſſe gloriam æternam aſſequi, niſi prius moriatur: & tamẽ non inde mors data eſt homini ſub præcepto obligante.

Reſpondendum. Fateor aliud eſſe ſtatutum, aliud præceptũ. Attamen in præſenti, textus ille in quo ſtatutum eſt. Deum nemini remiſſurum peccata, niſi per ſacerdotem fuerint remiſſa, vim habet præcepti obligantis ſub pœna noui peccati mortalis. Quod probo, præſuppoſito, quòd charitas præhabita, amitti de lege non poteſt, ſinè nouo peccato mortali. Iam demus peccatorem, qui cùm ſanus eſſet, de peccatis verè propter Deum pœnituit: ita, vt gratiam ſit cõſequutus: accedat articulus mortis, & habita copia ſacerdotis nolit peccata ſua cõfiteri: tunc ille, ſi ita decedat, perdet charitatem: quia ibit in infernum, eò quòd ex Chriſti ſententia conſtat eſſe neceſſarium peccatori, vt tandẽ ſaluetur, quòd habita copia ſacerdotis confiteatur, G quod cùm hic in caſu extremæ neceſsitatis omittat, ſequitur quòd non ſaluabitur: igitur in charitate non decedet, & ita eam amiſit: & non ob aliud, vt pono, niſi quia in tali articulo confiteri noluit, igitur ipſum non confiteri, eſt illi peccatum mortale. Præterea, homo tenetur ſub pœna peccati mortalis ſuam ſalutem æternam procurare, & per conſequens tenetur medium ad id neceſſarium, & à Deo inſtitutum acceptare: ſed medium ad id à Chriſto inſtitutũ eſt vocalis, ſeu ſacramentalis confeſsio, vt ex textu citato patet, igitur ad id tenetur peccator: alioqui nouum mortale incurret. Dicere autem quòd non peccauit mortaliter, quia non confitetur, ſed quia omittit implere præceptũ charitatis de diligẽdo ſeipſum. Reſpondetur. Quicquid ſit de hoc, ſatis eſt, quòd in re ipſa peccat mortaliter de nouo, qui in articulo mortis, habita confeſſoris copia, negligit confiteri.

Ad rationes. Dicendum ad primã, quòd quamuis in præfata clauſula verbum imperatiuum non ponatur, ponitur tamen comminatio pœnæ, quę eſt, Deum non eſſe remiſſurum peccata homini, qui ſacerdoti non cõfiteatur tem- H
pore neceſsitatis, in qua pœna includitur excluſio à regno cælorum, vt conſtat, hanc autem pœnam Deus nemini comminatur, niſi pro mortali peccato, ſi capax obligationis ſit. Quod dico propter paruulos, & mente captos.

Si obiicias, quòd illud non ponitur per viam pœnæ, ſed ſtatuti, aut declarationis diuinę voluntatis. Reſpondetur. Eſto ita ſit, eo ipſo quòd declaratur peccatori, quòd excludetur à regno Dei, ſi non confiteatur ſacerdoti, tenetur ſub pœna peccati noui ad ipſam confeſsionem, ne ſuæ ſalutis videatur eſſe neglector. Sed aliter obiicitur, quòd in caſu non habeat locum pœna illa, aut ſtatutum, quia talis etiam ſi in articulo mortis negligat confiteri, & moriatur, nõ decedet in peccatis prioribus ſinè remiſſione, quandoquidem iam fuerant per cordis pœnitentiam ſufficienter, etiam quoad pœnam omnem remiſſa, ſi feruida fuit pœnitentia. Sed hoc aliam quæſtionem tangit, ſcilicet. An peccata poſsint remitti ante ſacramentalem confeſsionem, de qua aliàs.

Ad ſecundum ex Hugone ſumptũ reſpondetur, quòd nec Hugo id tenuit, quod iſti, ſcilicet, ꝙ non fuerit à Chri-

A ſto præceptum de confitendo traditum, nec ratio per eum facta aliquid valet. Primum patet: quia ipſe Hugo tenet à Chriſto eſſe præceptam huiuſmodi confeſsionē, quódq; eius præceptum nobis Iacobus intimauit in ſua Canonica. cap. 5. quando dixit: Confitemini alterutrum peccata, vt patet ibidem. Secundum etiam patet, quia ſi ideo Chriſtus confeſsionem vocalem non præcipit, ne ſcilicet peccator coactus, ſed ſpontaneè ad confeſsionem veniret, pari forma nec debuiſſet baptiſmum, nec Euchariſtiam, nec aliquid aliud præcipere, cùm Deus non coacta, ſed ſpontanea ſeruitia acceptet. Peccat igitur ratio, quia præſupponit, quòd præceptum inducat coactionem, & ſpontaneam tollat voluntatem, quod tamen eſt falſum. Ponit igitur præceptū neceſsitatē, nō tamē coactionē, cùm vim non inferat his, quibus datur.

De confeſsionis neceſsitate ad ſalutem.

Deinde quærendum eſt. An ſit de neceſsitate ſalutis ſacerdotibus confiteri. Ad quod per duo dicta breuiter re- B ſpondetur. Primum dictum eſt. De neceſsitate ſalutis eſt vocalis confeſsio poſt concilium Lateraneñ. in quo omnibus fidelibus iuſſum fuit, vt ſemel in anno confiteantur &c. Hoc patet, quia de neceſsitate ſalutis eſt, prælatis noſtris obtemperare, prout Chriſtus dixit: Qui vos audit, me audit: qui vos ſpernit, me ſpernit &c. Et Paulus ad Roma. Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Cùm igitur eccleſia in præfato concilio iuſſerit confeſsionē ſemel in anno fieri, ſequitur intentum.

Secundum dictum eſt, quòd ante præfatum conciliū fuit etiam de neceſsitate ſalutis huiuſmodi vocalis confeſsio. Id patet ex dictis: quia antequā concilium illud fieret, erat confeſsio à Chriſto non ſolùm inſtituta, ſed nobis ſub præcepto tradita: modò autem de neceſsitate ſalutis eſt Chriſti præcepta ſeruare. Tum etiā neceſſarium eſt ad ſalutem id, ſinè quo peccata à Deo non remittuntur, hoc autem eſt confeſsio ſacramentalis, vt patet ex textu citato, igitur. Tum etiam, non minus eſt neceſſaria pœnitentia ſacramentalis ad remiſsionem actualis peccati, quàm baptiſmus ad remiſsionem originalis: ſed baptiſmus eſt de neceſsitate ſalutis, igitur & pœnitentia. Aſ- C ſumptum patet ex Hieronymo, dicente ſuper Amos. 1. quòd baptiſmus eſt prima tabula poſt naufragium, & pœnitentia ſecunda.

Contra tamen obiicitur, quia poteſt homo ſufficienter ſaluari, ſi mandata decalogi ſeruet, iuxta illud Matt. 19. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Et Phariſæo quærenti, quid ad vitam æternam eſſet illi agendum, & propoſita dilectione Dei & proximi, in quā omnia tēdunt mandata, reſpōdit Chriſtus, hoc fac, & viues. Cū igitur in mandatis decalogi nulla de huiuſmodi confeſsione mentio fiat, ſequitur.

Reſpondet. Si hæc ratio valeret, per eandem etiam probaretur, non eſſe de neceſsitate ſalutis fidem, nec baptiſmum, nec aliud ſacramentum, imò nec pœnitentiam cordis: cùm de his in decalogo expreſſa mentio nō fiat, ſicut nec de vocali confeſsione. Ideo dicendum, non opus eſſe omnia quæ de neceſſitate ſalutis ſunt, in decalogo expreſſè contineri. Nec ideo dixit Chriſtus: Si vis ad vitā ingredi, ſerua mandata: quia velit eorum obſeruantiam formalem ad vitā ſufficere: ſed voluit ſignificare, neminem niſi mādata ſeruet, vitam æternam habiturum. Eodem modo dicitur ad aliud. Vel aliter poteſt dici, quòd D omnia Dei præcepta ad decalogum quodāmodo reducuntur: & ea, quæ ceremonialia ſunt, reducuntur ad præceptum de ſabbato ſanctificando. Quod præceptum extendi ſolet ad cultum Dei, quem nobis exigit Deus, ad quem pertinet præceptum de ſacramentis dandis, vel ſuſcipiendis traditum.

Secundò obiicitur, quòd nō ſit de neceſsitate ſalutis vocaliter cōfiteri: nam ſi id neceſſarium eſſet, maximè ad aſſequendam veniam, ſeu remiſsionem peccatorum à Deo, per iudicium ſacerdotis, vt authoritas ſonat: ſed hanc remiſsionem poteſt peccator aliter aſſequi, puta per pœnitentiam cordis. Hoc patet ex Ezechiele: Quacunque hora ingemuerit peccator &c. Et ex Dauid: Dixi confitebor aduerſus me iniquitatem, & tu remiſiſti &c. Et ex Iſaia: Ad quem reſpiciam, niſi ad contritum corde, & trementem ſermones meos? Et iterum ex Dauid: Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatū, Deus non deſpiciet. Si dicas, verum eſſe per contritionem cordis aſſequi peccatorē veniam, & iuſtificationē, & gratiā, tū hoc tamen ſibi ſupereſſe ſacerdoti confiteri, vt præceptum compleat de confitendo: ſicut ſi quis ante

Ezech. 18. Pſalm. 31. Iſaie. 56. Pſal. 50.

E ante baptiſmum verè conteratur, conſequi-
tur gratiam, & remiſsionem originalis pec-
cati, cum quo tamen relinquitur ei neceſſa-
rium ſuſcipere baptiſmum fluminis, exem-
plo Centurionis, & Eunuchi, & aliorũ ſan-
ctorum. Contra hoc replicatur, quia hæc ſo-
lutio prę ſupponit, quòd poſt habitam pœ-
nitentiam cordis, & aſſequutam peccarorũ
remiſsionem, manet præceptũ de confiten-
do. Contra quod apparet, quia ceſſanre ra-
tione, & cauſa legis, ceſſat ipſius legis vis, &
obligatio: ſed cùm ratio & cauſa, ad quã con
feſsio inſtituta eſt, ſit peccatorum remiſsio:
igitur ſi hæc remiſsio per contritionem fa-
cta ſit, ſequitur ceſſare vim præcepti de vo-
caliter confirendo. Reſpon. Per idem pro-
baretur, quòd qui ante baptiſmũ eſt ab ori-
ginali peccato liberatus, & apud Deum iu-
ſtificatus, quòd ceſſat vis, & obligatio le-
gis de baptiſmo ſuſcipiendo, quod ſupponi
tur falſum. Similiter cùm finis legis de cre-
dendo, ſeu fidem adhibendo his, quæ à Deo
ſunt renelata, ſit ſalus hominis: ſi homo ipſe
aliter gratiam eſt conſequutus, puta per ba-
ptiſmum, vel dilectionem Dei, vel aliter, nõ
teneretur fidem adhibere reuelatis à Deo, &
à Chriſto traditis. Ideo dicendum, quòd aſſe
F quuta gratia per pœnitentiam cordis, tene-
tur peccator ob præceptum, tam Dei, quàm
eccleſiæ, confiteri ſacerdoti. Nec verum eſt,
quòd adepta venia, ceſſet ratio finalis, & cau
ſa confitendi: quia Deus ex quo fuit per pec
catorem offenſus; etiam ſi ad pœnitentiam
cordis culpam remittat, id tamen loco ſatiſ-
factionis à peccatore exigit, vt ſcilicet ſuo vi
cario ſe humiliet, & confiteatur, & abſolu-
tionem petat. Et vſque quo à ſuo vicario ab-
ſoluatur, dicitur quodammodo in peccatis
permanere, etiam ſi culpa fuerit per conrri-
tionem remiſſa: & ita remiſſa culpa, adhuc
manet ratio, & cauſa pręcepti, ſcilicet, ſatiſ-
facere Deo offenſo ea ſatisfactione, quã ipſe
exigit, eò quòd aliter illi ſatisfacere de iuſti-
tia non poſſumus.

Tertiò obiicitur contra idem autho-
ritate Chryſoſto. qui enarrãs
quinquageſimum pſalmum dicit: Non di-
co, vt te prodas in publicum, ſed obedire te
volo prophetę, dicenti: Reuela Domino viã
tuam. Et iterum: Si erubeſcis peccata tua di-
cere ſocio, dicito ea quotidie in anima. Et nõ
dico, vt ea confitearis conſeruo tuo, dicito
Deo, qui curat ea &c. In quibus videtur ſi-
gnificare, quòd ſatis eſt, ſi peccator Deo ſua
peccata confiteatur, etiam ſi homini ea non
dicat. Reſpondetur. Quòd Chryſoſto. in G
his locis non excludit confeſsionem hanc
ſacramentalem, de qua loqnimur, ſed publi
cam, quæ poſſet infamiam cedere confiten-
tis. Hoc patet ex ipſis verbis citatis, cùm ait:
Conſeruo tuo, vt tibi exprobret &c. Igitur
cùm his ſtat, quòd ſecretè, & ſacramentali-
ter ſacerdoti debeat confiteri. Nec obſtat
quod ait, ſcilicet, ſatis eſſe peccatori, ſi Do-
mino ſua peccata fateatur: nam qui ſacerdo
ti confitetur, Domino potius, quàm homi-
ni confitetur: ex quo ſacerdos vicem Dei, cu
ius vicarius eſt, tenet. Et ſacerdos audit, & iu
dicat, non vt homo, ſed vt Deus. Et ita ſi in
teſtẽ producatur, poteſt dicere, ſe nil ſcire:
quia neſcit vt homo: ſed, vt De⁹, vt ait Tho.
cum aliis. Et quòd Chryſoſto. dicens: quòd
Domino peccata fateamur, ſuadere inten-
dat, quòd ſacerdoti fiat huiuſmodi cõfeſsio,
aut quòd Domino, mediante ſacerdote fa-
teamur, patet: quia ait. Perfectà pœnitentia
cogit peccatorẽ omnia libenter ſufferre, in
corde enim contritio, in ore confeſsio, in
opere tota humilitas &c. Vt habetur de pœ
nitentia, diſtinct. 1. cap. Perfecta. Et cap. Non
poteſt. Et iterum idem Chryſoſto. reprehen
dit peccatorem, quòd non erubuit peccata
facere, & erubeſcit ea confiteri: quod non H
procedit de confeſsione, quæ ſoli Deo in cor
de fit, nam illic non eſt quòd erubeſcat quis
Deo cõfiteri: ſicut erubeſcit, ſi ſacerdoti ore
ſua detegat occulta. Vide ipſum in ſermone
de pœnitentia, & alibi.

Quartò obiicitur cõtra idem ex Am-
broſio, qui in ſermone de pœ
nitentia Petri, ait: Lego, quòd fleuerit, non
lego quid dixerit. Lachrymas eius lego, ſatiſ
factionem non lego. Et iterum. Lachrymæ
lauant delictum, quod voce pudor eſt confi
teri. In quibus videtur ſignificare, non eſſe
neceſſarium peccatori vt ore confiteatur, ſa
tis eſt, ſi doleat. Reſpondetur. Nec Ambro
ſius hìc excludit hanc ſecretam confeſsio-
nẽ, de qua loquimur, ſed potius videtur vel-
le nobis intimare, quanta ſit erga peccato-
res Dei miſericordia, q nulla expectata ex-
teriori ſatisfactione, aut vocali confeſsione,
in hoc ſolũ quòd peccator verè de peccatis
dolet, condonat offenſam, cum quo, tamen
ſtat, quòd maneat obligatus ſuo tempore ſa
cerdoti confiteri. Et quod id ſit de mẽte Am
broſij, patet ex cap. Verbum Dei. de pœni-
tentia, diſtin. 1. Vbi ait, ſacerdotibus datum
eſſe ius ligandi, & ſoluẽdi, ſacerdotesq; eſſe
à Deo iudices peccatorum conſtitutos. Et
cap.

A capi. Non poteſt ſtatim ſequenti, dicit eos partem in regno Dei habere non poſſe, qui negant ſacerdotibus collatas eſſe claues regni cælorum? quòdque ſine huiuſmodi clauibus eos non poſſe cæleſtem gratiam percipere. Vide ibi multa alia ſatis ad propoſitum dicta. Sed de his alibi.

ESſet tamen dubium, An dicere, quòd nō ſit de neceſsitate ſalutis, ſit hæreticum. Et dixit Bonauētura in ſuo. 4. quòd ante cōcilium Lateranēſ, vbi fuit iuſſum vocaliter confiteri, non erat hæreticum illud dicere: cùm multi doctores catholici contraria in hac re fuerint opinati, vt patet ex Graciano, qui in tractatu de pœnitentia multa pro, & contra allegat, quem conſtat ante tēpus prȩfati concilij fuiſſe. Poſt concilium autem hȩreticū eſſe illud aſſerere, ex quo eccleſia iuſſit confiteri, cui de iure diuino de neceſsitate parendum eſt. Contra hunc modum eſt aperta ratio: nam ſi ante ſtatutum eccleſiæ hæreticum non fuit, dicere, non eſſe de neceſsitate confitendum, igitur nec poſtea, patet: quia eccleſia non poteſt facere de non catholica catholicam propoſitionem, nec de
B non hȩretica hæreticā: cùm hæreſis ſit dogma falſum, fidei orthodoxæ contrariū: fides autem non ex humana conſtitutione,
2. Petri. 1. aut voluntate pendet, iuxta illud Petri. Non voluntate humana allata eſt prophetia, ſed Spiritu ſancto inſpirante loquuti ſunt ſancti Dei &c. ſed ex Dei reuelatione. Vnde & obiectum fidei, dicit̄ omne reuelatum à Deo &c. Igitur quanuis ſtatutum humanum potuit facere de non naceſſario neceſſariū fieri, non tamen de non hæretico hæreticum. Nec in his, q̄ fidei ſunt, poteſt eccleſia quicquam mutare, ſed poteſt tantùm declarare. Modo in ſtatuto. Omnis vtriuſq; ſexus, nō declarauit aliquid eſſe de fide: ſed ſtatuit, & iuſsit, quando eſſet confitendum.

Ideo dixit Adrianus, quòd poſt prȩfatum ſtatutū, & antea poſt datā legē Euangelicā fuit hæreticum dicere, non eſſe de neceſsitate ſalutis vocaliter cōfiteri. Quod probatur, quia eius oppoſita, ſcilicet, neceſſarium eſt vocaliter confiteri, ſequitur ex Euāgelio, vbi dicitur: Quorū peccata retinueritis, retēta erūt, vt ſuprà deductum eſt.

Sed nec hoc videtur verum, loquendo propriè & ſtrictè de hæreſi, vt ſuprà diffinita eſt, & ipſe diffinit, quòd ſcilicet eſt dogma falſum fidei cōtrarium &c. Nam ſua oppoſita non eſt de fide ſtrictè, cùm illa propoſitio dicat̄ de fide ſtrictè, quæ expreſſè eſt inter reuelata contenta, vel ex ipſis reuelatis ſufficienter deducta: hæc autem ſcilicet, neceſſarium eſt peccatori vocaliter ſacerdoti confiteri, non expreſſè in ſcripturā contineī, vt patet. Et quòd ex ſcriptura non deducatur, ſufficienter patet: quia ex dicto loco non ſequitur immediatè, niſi quòd neceſſarium eſt peccatori, quòd ſua peccata à ſacerdote remittantur. Et ſi ſubſumas, quòd peccata à ſacerdote remitti non poſſunt, niſi prius ipſe peccator ea vocaliter confiteat̄. Hæc ſubſumpta, quæ ad illationem eſt neceſſaria, nō eſt de fide, quanquā ſit vera, nec rationabiliter poſsit negari.
C

Ideo dicendum, quòd præfata aſſertio non eſt ſtrictè hæreſis, ſed ſapit hæreſim. Illa enim dicitur ſapere hæreſim, cuius contraria ſapit fidem, qualis eſt hæc. Neceſſarium eſt peccatori vocaliter cōfiteri. Patet, quia ex vna, quȩ eſt de fide, cum alia, quæ non eſt de fide, ſed quæ rationabiliter negari non poteſt, ſequitur illa, igitur illa ſapit fidem Patet ſic arguendo. Neceſſarium eſt peccatori à ſacerdote abſolui à peccatis ſuis. Hȩc patet ex textu Ioannis. 20. ſed ſacerdos non poteſt peccata peccatori remittere, niſi prȩuia cōfeſsione, per quā ea agnoſcat, quæ remittere debet, igitur neceſſariū D eſt peccatori confiteri ſacerdoti. Maior eſt de fide. Minor non poteſt cum ratione negari. Igitur concluſio ſapit fidem. Et ita ſua oppoſita, de qua id quæſitum eſt, ſapit hæreſim. Vt autem aſſertor ſit hȩreticus, & vt talis puniendus, ſatis eſt, ſi hȩreſim, vel propoſitionem ſapientem hæreſim cùm pertinacia affirmet.

De hac tamē aſſertione eſſet ſimile dubium ſi quis aſſerat, non eſſe neceſſarium de iure diuino vocaliter confiteri, vt tenent iuriſtȩ, & cum eiſdem Eraſmus idem videtur ſentire. Reſpondetur. Ex dictis apertè ſequitur eam ſapere hæreſim, ſicut & ſua oppoſita ſapit fidem. Patet, quia ex ea ſequitur vna, quæ ſapit hæreſim, igitur & ipſa ſapit hȩreſim. Antecedens patet: bene ſequitur, vocaliter confiteri non eſt neceſſarium de iure diuino, igitur ante inſtitutionem eccleſiæ, aut etiam nunc conſtitutione eccleſiȩ ſemota, non eſſet neceſſarium vocaliter confiteri. Hȩc conſequentia eſt nota, ſuppoſito, quòd huiuſmodi vocalis cōfeſsio non ſit de iure naturȩ, conſequens autem oſtenſum eſt hȩreſim ſapere, igitut & antecedens. Sicut & ſua oppoſita ſapit fidem, ſcilicet hæc. De iure diuino eſt neceſſarium cōfiteri vocaliter.

E Quia bene ſequitur. Ante conſtitutionẽ eccleſię de confitendo erat, & eſt neceſſarium vocaliter cõfiteri, ergo de iure diuino eſt neceſſarium &c. Ex quo nullo alio iure ante eccleſię conſtitutionem erat neceſſarium &c. Hanc autem neceſsitatem etiam ante eccleſiæ conſtitutionem ſatis nobis docuerũt doctores ſancti Chryſoſto. Ambro. & Auguſt. vt videre licet de pœnitentia. diſtin. 1. &c.

De peccatis neceſſariò confitendis.

PRæſuppoſito eſſe de neceſsitate ſalutis vocaliter ſacerdoti confiteri, eſt alia quæſtio, quid eſt, quod de neceſsitate ſit confitendum, ſcilicet. An originale peccatũ, An veniale, An ſolũ mortale. Et de mortalibus, an ea q́ ante baptiſma commiſſa ſunt, an ſolũ ea quę poſt.

De peccato originali fit cõcluſio, quòd non eſt de neceſsitate confitẽdum, etiam ſi homo ad adultam peruenerit ętatẽ. Ratio, quia non ſunt de neceſsitate confitenda peccata, niſi quæ perſonalia, & propria
F voluntate cõmiſſa ſunt: peccatum autẽ originale, nõ eſt perſonę, ſed naturę vitiũ, nec eſt propria voluntate, ſed aliena contractũ, igitur ad ſui remiſsionẽ actum perſonalem nõ exigit, ſed poteſt per alterius actum remitti, puta per ablutionem baptiſmalẽ &c. Hęc ratio colligitur ex cap. Maiores. de baptiſmo, & eius effectu: Vbi dicitur, quòd ad remiſsionem peccati originalis, non requiri' proprius conſenſus, cùm non propria voluntate tale peccatum fuerit contractum.

Secundò idem probatur, quia pro originali peccato non debetur pœna ſenſus, vt ſuppono, tam ex cõmuni doctorũ cõſenſu, quàm ex p̃fata decretali Maiores. igitur non eſt neceſſarium de originali pœnitẽte, & per conſequẽs nec illud vocaliter confiteri, quandoquidem cõfeſsio vocalis, de qua loquimur, inter alias conditiones, quas dixi habere, vna eſt, quòd ſit lacrhymabilis, id eſt, ex cordis pœnitentia procedens.

Tertiò, quia originale peccatum ſuũ peculiare remediũ habet, ſcilicet baptiſmum, idq́; ſufficiẽtiſsimũ: ac proinde ad eius remiſsionẽ, non eſt aliud ſacramentũ neceſſarium. Quòd ſi quis obiiciat eſſe neceſſarium de culpa originali ad minus pœnitere, ex decreto Auguſtini. de conſecra. diſtinct. 4. Omnis qui ſuæ voluntatis G
arbiter conſtitutus eſt, nouam vitam gratiæ inchoare non poteſt, niſi pœniteat eum veteris vitę, à qua pœnitentia ſoli paruuli immunes ſunt &c. Vnde colligitur, quòd omnes adulti debent pœnitere, inter quos poſſunt dari, qui nullam veterem habeant culpã niſi originalem, igitur de illa tenentur pœnitere. Reſpon. Auguſtinus loquitur de adultis, qui peccata propria voluntate commiſerũt. Quod notatur, ſeu ſignificatur per veterem vitam, quæ peccati opera importat.

De confitendis venialibus.

DE peccatis venialibus eſt eadem dubitatio: In qua nonnullis doctoribus viſum eſt, eſſe de neceſsitate ſalutis ea ſacramentaliter confiteri ſicut & mortalia, modò ſola ſint, modò mortalibus ſint adiuncta. Tum ex eo, quod Chriſtus dixit, quorum remiſeritis peccata, remiſſa erunt: & quorum retinueritis, retenta erunt. In quo Chriſtus indiſtinctè de peccatis loquutus eſt, dicens in ſententia, ſe nõ H
remiſſurum peccata aliqua, quę per ſacerdotẽ, præuia confeſsione, non fuerint remiſſa. Cũ igit' noĩe peccatorũ venialia peccata intelligẽda veniũt, ſequi' ſub eadẽ neceſsitate eſſe venialia cõfitenda, ſub qua, & mortalia.

Secundò id probãt ex. c. Oĩs vtriuſq; ſexus. In quo ſtatutũ eſt, fideles debere cõfiteri omnia ſua peccata. Vbi iterum nulla fit peccati exceptio: ſed potius qui totum dicit, nil excludere videtur.

Tertiò. Quia aliqua ſunt peccata venialia, quę an mortalia ſint, dubitat ipſe peccator, igitur illa de neceſsitate tenetur confiteri, alioqui exponeret ſe periculo dimidiandi confeſsionem.

Quartò, quia ſi neceſſarium eſt mortalia cõfiteri, ideo eſt, vt peccator veniam conſequatur, & pœnam ęternam vitet: ſed venialia mortalibus coniũcta ęternaliter puniẽn', ſicut ipſa mortalia: igi' de neceſsitate ſũt cõfitẽda, ſicut & mortalia.

Reſpon. His nõ obſtãtib' tenenda eſt concluſio oppoſita. Proba', quia ad remiſsionem venialium alia plura remedia ſufficiunt, ex cõmuni omnium ſententia, ſcilicet feruor charitatis, confeſsio generalis, oratio Dominica, aqua benedicta &c. Igitur ad eorũ remiſsionem non eſt neceſſaria

A ceſſaria confeſsio ſacramentalis, de qua loquimur, quandoquidem ſufficientia vnius remedij alterius neceſsitatem excludit.

Secundò, quanuis homo in venialib⁹ decedat, poterit in alio ſeculo veniam eorum conſequi, imô non ſolúm poterit: ſed ſi in charitate ſimul decedat, veniam neceſſariò conſequetur, igitur ad eorũ remiſsionem non eſt neceſſaria vocalis confeſsio. (ad Cor. 3.) Antecedens patet, tum ex ſanctorum ſententia ſuper illum locum Pauli. Qui superędificat lignum fœnum ſtipulam, ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem. Similiter ſuper (Matth. 12.) illud quod Chriſt⁹ de peccato in Spiritũ ſanctũ dixit: Qui peccauerit in Spiritũ ſanctum, non remittetur ei in hoc ſeculo, nec in futuro. Vnde colligunt peccata aliqua poſſe in alio ſeculo remitti, & non mortalia, vt ſuppono, igitur venialia. Tum etiã ex ratione aperta: quia cùm venialia ſe compatiantur cum charitate, ſtat igitur aliquem in charitate ſimul & venialibus decedere: talis ob gratiam finalem tandem ſaluabitur quando quidem in iudicio omnes iuſti mercedẽ ęternam accipient, igitur neceſſe eſt peccata venialia in quibus deceſſerunt illis finaliter remitti: cùm conſtet in regnum cælorum nil B coinquinatum poſſe introire.

Tertiò, quia confeſsio ſacramentalis, non eſt neceſſaria niſi de his peccatis propter quæ homo periclitatur, aut naufragium patitur, dicente Hieronymo ſuper Amos. 1. Pœnitentiam ſacramentalem eſſe ſecũdam tabulã poſt naufragium. Cùm ergo per venialia huiuſmodi naufragium non veniat, ſequitur.

Ad rationes ante oppoſitũ dicendum, quòd & ſi Chriſtus expreſſè non fecerit exceptionem quãdo dixit. Quorũ peccata non remiſeritis, nec ego remittam: ipſa tamen ratio cogit nos, vt dictum illud de ſolis mortalibus intelligamus, quandoquidẽ ſi ad venialia peccata extenderetur, falſus eſſet ſenſus aſsignatus, ſcilicet: Quæ vos nõ remiſeritis, ego nõ remittam: cùm certum ſit, peccata venialia poſſe in hoc ſeculo, & in alio, ſinè eorum ſacramentali confeſsione, remitti. vt ex dictis patet.

Ad ſecundum de capi. Omnis vtriuſq; ſexus &c. dicendum, quòd nec illa decretalis ſe extẽdit ad venialia. Tum, quia eccleſia non potuit obligare ad impoſsibile, vel quaſi, quale eſt, omnia venialia cõfiteri, cum ea omnia homo dinumerare nõ poſsit. Tum etiã, quia Chriſt⁹ nõ obligauit ad confeſsionẽ venialium, igitur nec eccleſia. C Antecedens patet ex dictis. Et conſequentia nota eſt: quia ſi Chriſtus non obligaſſet ad confeſsionem mortalium, eccleſia ad eam minimè obligare potuiſſet, vt ex dictis patet. Et ita in p̃ſata decretali, eccleſia nil noui videẽ induxiſſe ſuper confeſsione peccatorũ, prę terq̃ aſsignare tẽpus, ſcilicet, ſemel in anno.

Ad tertium dicẽdum, quòd in caſu verum eſt hominẽ debere cõfiteri venialia, nõ quia iure aliquo ad id aſtrict⁹, ſed ratione cõſcientię dubię, vt periculum viteẽ: ſicut etiã ſi ſciat eſſe venialia, & cũ hoc credat ſe teneri ad eorũ confeſsionem, tenetur, ne cõſcientię proprię cõtraueniat. Imô & ſi actus fecerit, qui reuera peccata nõ ſunt nec mortalia, nec venialia, & dubitet an mortalia ſint, ſtante dubio, teneẽ ea cõfiteri. Et ita nil cõtra cõcluſionem, quę de iure procedit.

Ad quartum dicẽdum, quòd ratio ſupponit falſum, ſcilicet, venialia in inferno æternaliter eſſe punienda, vt patet ex dictis in tractatu de peccatis venialibus. Et eo cum antiquis doctoribus admiſſo, nõ ſequitur, quòd ſint de neceſsitate confitenda: quia quod ęternaliter puniãtur, accidit, non D ratione ſui, ſed ratione ſtat⁹, vel peccati mortalis cui adiuncta ſunt, vt aliâs viſum eſt.

Sequitur iam impertinẽs eſſe, peccata venialia eſſe ſola, an mortalib⁹ cõiũcta ad hoc, q́ ſint, vel nõ ſint de neceſsitate cõfitenda.

Ex his fortè poſſet aliquis moueri ad dicendum abſolutionem à peccatis venialibus ſacramentalem non eſſe, nec peccata venialia eſſe materiam confeſsionis ſacramentalis. Nam aut Chriſtus inſtituit venialia eſſe materiam huius ſacramenti, aut Eccleſia. Non ſecundum, vt ſuppono. Nec primum, quia ex ſuprà dictis apparet confeſsionem ſacramentalem à Chriſto eſſe inſtitutam, quando dixit. Quorum remiſeritis peccata &c. Sed illa authoritas non ſe extendit ad venialia, vt modo concluſum eſt, ſed ad ſola mortalia. Igitur ſola mortalia inſtituit materiam ſacramentalis confeſsionis. Et quanquam Caietanus cum aliis dicat, venialia eſſe quidem materiam congruam confeſsionis ſacramentalis, non tamen neceſſaria. Thom̃. etiam idem ait, quod Caietanus in. 4. diſtinct. 21. q. 2. ad primum. Idem dicit Auguſt. Et citat magiſter, diſtinct. 21. §. 5. in quarto. Id tamen minimè probant. Nec valet dicere per primã clauſulam pręfatę authoritatis, Chriſtum ſacerdotibus poteſtatem remittendi omnia peccata cõtuliſſe: per

E ſecundam antem neceſsitatem mortalia con
fitendi ſignificaſſe. Non valet, quia non eſt
veriſimile ęquiuocè peccata accipi in textu
ſignato. Niſi fortè recurratur ad rationem,
quia qui conceſsit maius, viſus eſt, & minus
concedere: modo maius eſt mortalia remit-
tere, quàm venialia. Idem dubitari poſſet de
abſolutione à peccatis mortalibus reiterata,
an ſit ſacramentalis, de quo poſt.

De confitendis mortalibus ante baptiſmum commiſsis.

DE peccatis mor-
talib⁹ ante baptiſma cō-
miſsis eſt ſimile dubiū,
An ſint de neceſsitate cō
fitenda. Ad quod dixit
Angel. de Cla. verbo cō
feſsio 2. § 2. q ſic. Et ꝓ ſe citat Ricardū in. 4.
diſ. 17. Mouet, quia confiteri mortalia eſt de
iure diuino, ideo obligat, tam fideles, quàm
infideles: quãuis ſtatutum eccleſię de ſemel
in anno, non niſi fideles obliget. Sco. diſtin.
eadem videtur idē ſentire, arguēs cōtra eos,
qui dicūt confeſsionē hanc de ſolo iure hu-
mano eccleſiaſtico eſſe, inferens inde quòd
tunc infideles non eſſent obligati ſua mor-
F talia confiteri, quod ſupponere videtur fal-
ſum. Et cōſeqnētiam probat, quia ſtatutum
humanum non ligat infideles, iuxta illud
Pauli. 1. ad Corint. 5. Quid ad nos de his, qui
foris ſunt iudicare? Adrianus rationes Sco.
ad idem propoſitum referens, videtur hanc
rationem Scoti approbare, dicens eam effi-
cacem eſſe. In quo videtur idem quod Ange
lus ſentire. Pro quibus etiam videtur face
re, quod habetur Actuum. 19. Quòd multi
ex Gentilibus, audita prædicatione Pauli,
veniebant ad eum, confitentes peccata ſua,
cùm tamen nondum eſſent baptizati.

Pro eiſdem videtur Gabriel facere, dicens
in genere, quód illa peccata tenet homo vo-
ce confiteri, de quibus tenetur corde pœni-
tere: ſed peccator tenetur corde pœnitere de
mortalibus, etiam ante baptiſmum commiſ-
ſis, iuxta decretum Auguſtini ſuprà citatū,
ſcilicet. Omnis qui ſuæ voluntatis arbiter
conſtitutus eſt, nouam vitam gratiæ inchoa
re non poteſt, niſi pœniteat eum veteris vi-
tæ. Igitur tenetur etiam ea confiteri.

Reſpōdetur: His non obſtãtibus vi-
detur tenendum con-
trarium, & probatur: quia ſi neceſſarium eſ-
ſet peccata ante baptiſmum cōmiſſa voce ſa-
cerdoti confiteri, vel eſſent confitenda ante G
baptiſmi ſuſceptionem, vel poſt. Nō primū,
quia ante baptiſmum non habet locum ſa-
cramentalis cōfeſsio, de qua loquimur: cùm
baptiſmus ſit ianua ſacramentorum, & pœ-
nitentia ſit ſecunda tabula poſt naufragiū.
Nec id etiam tenet eccleſiæ conſuetudo: ſed
venientes ad fidem, ſi volunt baptizari, ba-
ptizantur, etiam ſi ſacramentalis confeſsio
non præcedat. Nec ſecundum, quia ex quo
per baptiſmum ſunt ſufficienter, & plenè cō
donata peccata, ſic decedens, ſtatim ad glo-
riam volaret, non igitur eſt neceſſarium illi
poſtmodum illa peccata confiteri.

Et confirmatur ex fine ipſius cōfeſsio-
nis, qui eſt, aſſequutio veniæ: nam
confeſsio hæc, de qua loquimur, eſt confeſ-
ſio peccatorum facta ſacerdoti, cum ſpe ve-
niæ, ſeu ad finē veniæ cōſequendæ. Sed cùm
hæc venia ſit pleniſsimè in baptiſmo ade-
pta, nō habet locū poſtea ſpes hmōi veniæ.
Vt ait Paul⁹: Quod videt quis, quid ſperat? Ad Rom. 8.
Ita in propoſito dici poteſt. Quod plenè ob-
tinet quis, quid ſperat? Ad idē facit Am-
broſius ſuper vndecimum cap. Pauli ad Ro.
dicēs: Gratia baptiſmalis nō requirit gemi-
tum, nec planctū, nec vllam ſatisfactionem. H
Quod citās Magiſter in. 4. & alij, exponūt,
non eſſe neceſſariā pœnitentiā exteriorem,
nec ſatisfactionē vllā exteriorē de peccatis
ante baptiſma cômiſsis, quæ omnia per ba-
ptiſmū pleniſsimè condonãtur, & ſunt, ac ſi
non eſſent cōmiſſa. Sed vocalem cōfeſsionē
exigit Deus loco ſatisfactionis, pro offenſa
contra Deum per peccatū commiſſa, igitur.

Ad rationes autem ante oppoſitum, di-
cendum ad Angelū, qui pro ſe citat
Ricardum, ipſum Angelum decipi; quia Ri-
cardus quęrens, an pœnitentia ſit neceſſaria
de peccatis ante baptiſmum commiſsis, re-
ſpondet diſtinguendo, de pœnitentia ſacra-
mentali, & de pœnitentia virtute, quæ cor-
dis contritio eſt. De prima, ait eam non eſſe
neceſſariam. Secus de ſecunda. Ad id quod
ex Scoto citatum eſt, ita videtur, quòd in lo-
co citato id quod dictum eſt videtur ſentire.
Attñ illic obiter procedit, & nō ex intēto ad
quæſtionem præſentem reſpondet. Et ipſe
Sco. in. 4. diſtinct. 4. q. 4. ad ſecundum. ſatis
apertè videtur tenere contrarium, dicens de
illo, qui fictè baptizatus eſt, quòd poſtea
non tenetur confiteri, niſi peccatum fictio-
nis, quod impediuit, ne gratiā baptiſmalem
conſequeretur. Ad aliud, quod ex Acti-
bus citatum eſt, dicendū, quòd illi Gentiles,

qui

A qui peccata confitebantur, non ſacramen-
taliter confitebãtur, nec ad hunc effectum,
vt ſacramentaliter per Apoſtolos abſoluerẽ
tur, ſed more illius temporis, qui veritatis fi
dei cognitione habita, ad Chriſtum, & Deũ
conuertebantur, humiliter ad baptizantes
veniebant, vt à peccatis abluerentur, & fi-
dem Chriſti in baptiſmo profiterentur. In
quo opere ipſo monſtrabant ſe peccatores
eſſe. Et fortè ore confitebantur ſe in pecca-
tis vixiſſe, à quibus lauari petebant. Id ta-
men in genere, non in ſpecie, ſicut nũc in ec-
cleſia fit. Quod patet ex eo, quod habet Mat
thæ. 3. quòd ſcilicet, Phariſæi, ſeu Iudæi ve-
niebant ad Ioannem, vt baptizarentur, con
fitentes peccata ſua. Quod tamen certũ eſt,
non de hac confeſsione ſacramẽtali eſſe in-
telligendum. Adde quòd capi. 19. Actuum ſu
prà citato, videtur ſignificari, quæ peccata
confitebantur illi, qui ad Chriſtum conuer-
ti volebãt: quia non niſi publica peccata ido
lolatriæ, in quibus vixerant, vnde & libros
ſuæ artis magicæ Apoſtolis offerebant, qui
eos comburi publicè iuſſerunt. Ad illud
quod ex Gabriele obiectum eſt, non puto
eum ſenſiſſe confeſsionem hanc neceſſariã
eſſe de peccatis ante baptiſmum commiſsis,
B etiam ſi de illis cordis pœnitentia ſit neceſ-
ſaria. Sed quod dixit de illis peccatis eſſe ne
ceſſariam confeſsionem, de quibus eſt pœ-
nitentia cordis neceſſaria, procedit de pecca
tis poſt baptiſma commiſsis.

De integritate con-
feſsionis.

SVpereſt ergo, vt
ſola peccata mortalia
poſt baptiſmũ commiſ-
ſa, cadãt ſub neceſsitate
confitendi. Sed eſt quę-
ſtio de integritate cõfeſ-
ſionis. An ſcilicet neceſſarium ſit, & quo iu-
re, ea omnia integrè vni ſacerdoti confiteri.
Et cùm concors ſit omnium ſententia debe-
re huiuſmodi integritatem ſeruari, in funda
mento tamen, & ratione eſt difficultas, ſcili-
cet. An poſsit ſufficienter hic articulus pro-
bari. Super quo breuiter videndum.

1 Probat id primò Tho. à ſimili de mor
bo corporali, ſeu de homine
multis morbis corporaliter laborante, qui ſi
vult à morbo ope medici curari, debet omnẽ
morbũ ſuũ medico pandere, eò quòd vnus
morbus per alium aggrauatur, vt cognito
morbo, & his quæ ipſum aggrauant, medi- C
cus debitam adhibeat medicinam. Et con 2
firmatur hoc idẽ, quia ſolet medicina ægro-
to applicata prodeſſe contra vnum morbũ,
quæ ex altera parte nocet, & impedit alte-
rius morbi curationem: ac proinde neceſſa-
rium eſt, ſi debitè ſanari vult, omnem mor-
bũ medico pandat. Ita igitur debet, qui mul
tis morbis animæ, id eſt, peccatis laborat,
omnes eos medico pandere ſpirituali, id eſt,
ſacerdoti, vicem Dei tenenti, vt debitè cu-
retur. Deinde confirmatur idem, quia pec 3
cator non ſolùm indiget medicina curatiua
peccati commiſsi, ſed etiam præſeruatiua à
recidiua, ſeu à peccato futuro, qualis eſt con
ſilium ſacerdotis, ſeu præceptum de vitan-
do aliqua, ſinè quibus à peccato recidiuæ li-
berari non poteſt. Hoc autem conſilium, ſeu
præceptũ dari peccatori ſufficiẽter non po-
teſt, niſi ſacerdos ſciat integrè vitia, & pec-
cata, & vitam ipſius pœnitentis: cùm con-
ſilium datum ad vnum peccatum vitãdum,
poſsit dare cauſam ad vitium contrarium fo
uendum. Præterea eundẽ articulum pro- 4
bat Durandus ex correſpondentia, quæ de-
bet eſſe inter ſignum, & ſignatum. Confeſ- D
ſio autem vocalis ſignum eſt contritionis
mentalis: ſed contritio debet eſſe integra de
omnibus mortalibus. Qui enim de vno con
teritur, neceſſe eſt de omnibus conteratur,
ſi debet ipſi contritio prodeſſe, igitur & con
feſsio debet integrè de omnibus fieri, ſi de-
bet confitenti prodeſſe.

Item poteſt idem probari ex iure huma- 5
no. capitul. Omnis vtriuſque ſexus. Vbi
præcipitur vnicuique fideli omnia ſua pec-
cata ſuo ſacerdoti confiteri. Si dicas non in-
de manere, probatũ eſſe de iure diuino in-
tegrè confiteri. Contrà, imó ſi decretalis at-
tendatur, aliquid pręſupponit, & aliquid de
nouo per vim obligationis inducit. Quod
autẽ de nouo inducit, vt ait doctor ſanctus,
& alij doctores, ſolũ eſt temporis determi-
natio, puta quòd ſemel in anno fiat confeſ-
ſio, quę alioqui abſque temporis determina
tione erat à Deo iuſſa. Et ſi hoc ita ſit, ſequi-
tur quòd reliquum, quod illic iubetur extra
temporis limitationem, ſeu determinatio-
nem, non ſit de humano iure, ſed diuino, ſci
licet, quòd omnis fidelis omnia ſua peccata
vni ſacerdoti cõfiteatur. Ideo dixit, ſacerdo-
ti ſuo, non ſacerdotibus: vt intelligamus cõ-
feſsionẽ diuidi non poſſe, qualiter diuidere-
tur, ſi peccator quędam vni ſacerdoti cõfite
reł, quędã verò alteri confitenda reſeruaret.

E Item hunc articulum eſſe de iure diuino
6 probari poteſt ex eodem text. Ioan.20. Vn-
de probata fuit neceſsitas confitendi. Dixit
enim Chriſtus ad ſacerdotes. Peccata, quæ
vos remiſeritis, ego remittam: quæ autem
vos non remiſeritis, nec ego remittam. Sed
Chriſtus peccata mortalia ab aliquo com-
miſſa de lege non remittit niſi integrè. Vel
enim nullum remittit, vel omnia, iuxta Au-
guſtini ſententiam, impium eſt à Deo dimi
diam ſperare veniam. Igitur nec ſacerdos po
teſt remittere peccata niſi integrè. Alioqui,
ſi aliqua remitteret, & nõ omnia, cùm Chri
ſtus promiſerit ſe remiſſurum ea, quæ ſacer-
dotes remiſerint: ſequeretur quòd etiã Chri
ſtus in caſu aliqua remitteret, & nõ omnia,
quod eſt cõtra dictam Auguſtini ſententiã.
Si igitur neceſſarium eſt, ſacerdotem omnia
peccata integrè remittere, ſi aliquod remit-
tit, igitur neceſſe eſt integram confeſsionem
debere pręcedere. Alioqui, ſi integra poſſet
per ſacerdotem fieri peccatorum remiſsio,
non pręcedẽte integra cõfeſsione, igitur pa-
ri forma poſſet remiſsio peccatorum per ſa-
cerdotẽ fieri, nulla pręcedẽte cõfeſsione, vel
ſolùm in genere &c. quod eſt contra verita-
tem ſupra probatam. Et ita ex eodẽ iure &
F textu, quo probaẽ neceſsitas confitẽdi, pro-
batur etiam neceſsitas integrè confitendi.

Mihi tamen non videntur præfatæ ra
tiones admodũ efficaces, vt per
eas poſsimus hæreticos, ſeu contrarium te-
nentes reuincere. Prima enim nõ probat
intentum, propter duo. Primò, quia præſup
ponit omne peccatum per alterum aggraua
ri, quod inde videtur falſum, ſi vniuerſaliter
intelligaẽ: quia vitium, & peccatum eſt igno
rantia craſſa, ebrietas, timiditas, ita ſeu paſ-
ſio contra rationem rectam inſurgens: & ta-
men hæc omnia non modo non aggrauant
peccata inde conſequẽtia, ſed in parte excu-
ſant. Deinde, eſto quòd vnum peccatum ag-
grauetur pęr alterum, quando alterum eſt al
terius cauſa, vel ſequela, vel circũſtãtia quo-
dammodo informans: non tamen id ita eſt,
quando peccata inter ſe ſunt omnino cõtra-
ria, aut impertinentia, nec vnum eſt alterius
circunſtãtia. Deinde, eſto, quòd peccator fu
tura aggrauẽtur per pręcedentia, non tamẽ
è contra, quando illa futura nullam habent
colligãtiam cum pręcedentibus. Sicut enim
peccata priora non fuerunt leuiora, quando
committebantur, propter bona opera ſubſe
quutura: ita nec fuerũt grauiora propter ma
la opera poſtmodum ſuperaddita. Secundo
vtrobique omnem colligantiam, & cõſequu G
tionem poſteriorũ ad priora. Ita etiam ope-
ra meritoria præcedentia, non fuerunt ma-
gis meritoria propter opera poſtmodũ ſub-
ſequuta. Maximè ſi inter tempus cõmiſsio-
nis vnius, & alterius peccati longa temporis
mora ſit interpoſita. Secundò demus id
ita eſſe, vnum ſcilicet peccatum per alterum
aggrauari, non inde fit, vt ſit neceſſariũ om-
nia peccata integrè vni confiteri, quia tunc
ſequeretur eſſe neceſſarium cõfiteri omnes
circunſtantias peccatum aggrauãtes, etiam
ſi nouam culpam non inducant, quod pro
nunc ſupponitur falſum. Imò etiam ſeque-
retur, eſſe neceſſarium confiteri beneficia à
Deo accepta, tam ſpiritualia, quàm tempora
lia, cùm hęc omnia aggrauent peccatum cõ-
tra Deum commiſſum: cùm cauſa fuit, vt ho
mo peccãs, magis ingratus ſit Deo, quàm ſi
ea nõ accepiſſet, quod eſt cõtra ipſum Tho.
dicentem, huiuſmodi circunſtantiam non eſ
ſe de neceſsitate confitendam, niſi quando
nouam ingratitudinis culpam inducit.

Secunda ratio etiam nõ probat, quia
pręſupponit, quòd ſicut me
dicina curatiua vnius morbi corporalis po-
teſt quoad alium morbũ nocere, ſeu alium H
morbum inducere, vel fouere: ita & medici-
na ſpiritualis morbi curatiua, cùm tamen id
non ita ſit. Nam omnis medicina ſpiritualis
curatiua, ſeu expulſiua vnius peccati morta
lis, eſt ſimiliter curatiua omnium mortaliũ,
ſiue ſit gratia per ſe, ſiue ſit ſacramentũ ali-
quod, ſiue aliud bonum opus in Deum rela
tum: & cùm ſacerdos non aliã adhibeat me
dicinam ſpiritualem peccati cõmiſsi curati-
uam, niſi ſacramentalem abſolutionem, quę
vel omnem mortalem culpã, vel nullam ex-
cludit, ſequitur in hac re, huiuſmodi medici
nam ſpiritualem non aſsimilari corporali.

Tertia ratio etiã non probat, quæ de
medicina pſeruatiua .i. de con
ſilio ſacerdotis cõfitẽti neceſſariò procedit.
Tum quia ſtat quòd cõfitẽs nõ indigeat cõ-
ſilio ſacerdotis: quia vel ipſe confitens valde
peritus, & doctus eſt, ſciens quid ſibi agen-
dũ meliꝰ quàm ſacerdos, vel quia ipſe ſacer-
dos eſt idiota, neſciẽs rectè cõſulere, vel quia
confitens ſcit alios viros doctos eſſe, qui poſ
ſint ſibi melius quàm ſacerdos conſulere, ad
quos intẽdit adire. Tum etiam, quia ſi opus
eſſet conſilio ſacerdotis, quod poſsit pœni-
tentem à recidiua præſeruare, & ita prodeſ-
ſe ad vitandum vnum peccatum quòd nõ in
uet ad aliud incidendum, hoc maximè vide-
retur

A retur caſu, quo pœnitens haberet vitia contraria ratione cuius in conſulendo illi oporteret ad vtrũq; vitiũ habere reſpectum: tunc enim conueniret vtrunq; vitium confiteri, vt pro vtroque conueniens acciperet conſilium, attamen ſtat confitentem non habere huiuſmodi vitia contraria. Aut etiam caſu, quo confitens eſſet in aſſuetudine aliquod negotium exercẽdi, ſeu in re aliqua tractandi, in qua opus eſſet conſilio, vt ſciret, an ſit illi à negotio illo deſiſtendum, aut quomodo ſe debeat in illo habere: verum ſtat pœnitentem in nullo tali ſe exercere. Et deniq; quantùm ad eſſentiam confeſsionis ſacramentalis attinet, non eſt neceſſarium tale conſilium: & per conſequens ad finem habendi debitum conſilium à ſacerdote, non eſt neceſſarium integrè confiteri.

Quarta etiam ratio non probat, quæ innititᶜ correſpondentiæ, quæ debet eſſe inter confeſsionem vocalem, & contritionem. Deficit enim primò, quia falſum eſt, quòd contritio non admittat diuiſionem. Quia ſtat peccatorem, qui plura cõmiſit mortalia, de vno ſalubriter conteri, abſque hoc, quòd de alio formaliter, ſeu particulariter conteratur, patet, hoc ſuppoſito, B quòd præceptum de conterendo, cùm affirmatiuũ ſit, non pro ſemper obliget. Dato ergo tempore, pro quo non obligat, tunc poteſt licitè conteri de vno propter Deũ, abſq; hoc, quòd de altero conteratur. Patet, quia licitum eſt ei de nullo eorum cõteri pro tunc, igitur licitũ erit ei de vno tantũ conteri: qđ ſi propter Deum fiat, habetur intẽtum. Deinde, ſi ob correſpondentiam confeſsionis vocalis ad contritionem, eſſet neceſſariũ integrè confiteri, ſicut neceſſarium eſt integrè conteri, ſequitur, quòd quãdo cõtritio generalis ſolùm habetur propter Deum, non deſcendẽdo ad particularem peccatorum contritionem, quòd tunc etiam ſi confeſsio fiat, non eſſet neceſſarium in particulari confiteri, ſed ſufficeret in generali, vt ſignum exterius ſuo ſignato correſpondeat. Et ita, ſicut contritio in genere valet ad remiſsionẽ peccatorum, & gratiam: ita & confeſsio in genere facta, ſufficeret ad eorundem peccatorum remiſsionem. Si dicas vtrunque ſufficere extra tempus obligationis confitendi, ſecus tempore obligationis. Contrà, tunc ſi extra tempus obligationis quis cõfiteatur, liceret ei diuidere ſcienter confeſsionem, & licebit in genere ſolùm ſe peccatorem eſſe fateri. Et ita, quoties ſacerdotes celebrare volunt, ex voluntate, & non ex obligatione, ſatisfacerent, ſi ſolũ in genere confiteãtur. C Cõſequẽs ſupponit falſum, & erroneũ: cũ confeſio in genere tantùm, ſacramentalis non ſit.

Quinta ratio non omnino cõuincit, nam præſupponit, quod deberet probare, ſcilicet, decretalem illam nullam obligationem de nouo induxiſſe, niſi temporis quo debeat fieri confeſsio, determinationem: reliqua autem, præſupponit altiori iure eſſe iuſſa, ſcilicet, ꝙ ſi fidelis omnia ſua peccata vni ſacerdoti cõfiteatur. Hoc enim eſt, quod in præſentiarum quæritur. An ſit de iure diuino omnia peccata vni ſacerdoti confiteri. Deinde ſi reliqua omnia præſupponeret de iure diuino eſſe, igiᵗ etiã eſſet de iure diuino ſacerdotem iniungere pœnitentiam, & pœnitentem eam debere acceptare, & implere, quod eſt cõtra multorum ſentẽtiã. Deinde ſequeretur eſſe ſimiliter de iure diuino, quòd pœnitẽs ſolus, & ſecretè ſuã ſaciat confeſsionem, cùm tñ poſsit etiã coram aliquibus cõfiteri. Præterea cùm per ſacerdotem propriũ illic curatus intelligatur, ſequereᵗ quòd præfata decretalis præſupponeret eſſe de iure diuino cõfiteri curato parochiali, quod tamen non videtur, cùm videamus Papam paſsim diſpẽſare, & indul D gere, vt peccator cõfeſſorem ſibi eligat, quẽ velit. Igitur non videtur, quòd illa decretalis reliqua omnia, quæ de hac materia cõfeſsionis tangit, præſupponat eſſe de iure diuino, dempta temporis determinatione &c.

Sexta ratio videtur eſſe alicuius momẽti ad probandum articulum præſentem. Sed adhuc videtur quòd non ſufficiẽter probet intentũ, quia p̃ſuppoſuit, quòd ſacerdos non poteſt remittere peccata, niſi integrè, ad quod prærequiritur confeſsio integra. Verum hoc non ita eſſe apparet, quia quando peccator habet caſus reſeruatos, & non reſeruatos, ſacerdos inferior abſoluit à non reſeruatis, & ſuperior à reſeruatis, in quo apertè diuiditur abſolutio per ſacerdotes facta. Et ita ſi abſolutiones illæ aliquid valent, conſtat poſſe ſacerdotem in parte remittere peccata, & in parte nõ, vt tenet communis opinio. Sed de hoc pòſt.

Præterea, quando ſacerdos abſoluit pœnitentẽ. Quæro, vel abſoluit eum à peccatis quoad culpã, vel quoad pœnam temporalem, in quam æterna eſt per contritionem commutata, vel à debito vocaliter confitendi. Primum non poteſt dici, ſaltem ſi peccator fuerit per con-

E tritionem iuſtificatus: tunc enim abſolutio non ſe extendit ad culpam. Si ſecũdum, aut tertium, tunc certum videtur abſolutionem admittere diuiſionem, ſicut & pœnæ remiſsio eam admittit. Similiter & confitendi obligatio, cùm ſtet peccatorẽ deobligari à debito confitendi aliqua peccata, puta ea, quæ confeſſus eſt, manente debito confitẽdi alia, quæ nondum confeſſus eſt &c. De quo tamen poſtea.

Deinde cùm ait Chriſt⁹, peccata, quæ remiſeritis, ego remittam: & quę non remiſeritis, nec ego remittã. Quando de remiſsione ſacerdotali loquitur, quęro, an loquatur de illa remiſsione actu à ſacerdore facta, an de ea quæ in propoſito à voluntate pœnitentis fit, formaliter, vel virtualiter? Non primum, quia non expectata abſolutione ſacerdotis, Deus remittit peccata, vt ſuprà diximus. Si ſecundum, igitur non ſequitur ex dicto textu, niſi quòd peccator tenetur habere propoſitum, ſaltẽ virtuale confitendi omnia ſua peccata integrè ſacerdotibus. Et hoc propoſitum habere poteſt, etiam ſi non proponat vni & eidem omnia confiteri, ſed diuerſis: igitur ex dicto loco non colligitur neceſsitas integritatis præ F dictæ. Itaque difficile eſt, per rationes, aut textus, ſeu deductiones efficaces, probare præſentem articulum de confeſsione integra vni, & eidem agenda ſacerdoti, de iure diuino: niſi recurramus ad Chriſti inſtitutionem, quam voce diſcipulis tradidit, à quibus & acclesia id accepit, ſeruauit, & ſeruat. Pro quo facit Auguſtinus, qui cùm inſtitutionem eccleſiæ de confitendo ſemel in anno per multos annos præceſſerit, in libro de pœnitentia tradidit, & docuit huiuſmodi integritatem confeſsionis ſeruandam, vt habetur de pœnitentia diſtinctio. 5. c. Conſideret &c Cùm igitur huiuſmodi confeſsionis integritatem omnes doctores, & ſancti neceſſariam eſſe fateantur, ſicq; vbique ſeruet, & teneat eccleſia, credẽdũ eſt ſic Apoſtolos à Chriſto didiciſſe, eoſque poſteris hanc doctrinam verbo tradidiſſe, etiam ſi in lege Euangelica apertè ſcriptum non ſit. Dicere autem non eſſe neceſſarium credere, & tenere, niſi ea, quę apertè in ſcriptura ſacra continentur, error eſt pernicioſus, & meritò damnatus contra huius tempeſtatis hæreticos, vt aliàs deduximus.

De circunſtantiis confitendis.

DE circunſtantiis G eſt eadem difficultas, an ſcilicet ſit de neceſsitate p̃fatæ integritatis cõfiteri omnes circunſtantias. Et quidem de circunſtantiis impertinentibus, quæ ſcilicet nec aggrauant, nec alleuiant peccatum, non dubium, quin non ſit neceſſarium eas confiteri: quia non tenetur pecca tot confiteri, niſi ea, propter quę Deum offendit, ratione quorum veniret à Deo ęternaliter puniendus, niſi vicario ſuo eadem confiteatur: ſed propter illas circunſtãtias, quę impertinẽtes ſunt, nec Deum offendit, nec ob eas veniret puniendus à Deo. Et ob eandem rationem patet de circunſtantiis alleuiantibus, quòd non ſunt de neceſsitate confitendæ. Et etiam, quia forus ille ſecretus, forus accuſationis eſt, non excuſationis. De aliis verò circunſtantiis, quæ aggrauant, & nouam culpam inducũt, non etiam eſt dubium, quin ſint de neceſsitate confitendæ: alioqui non fieret integra confeſsio, ſed dimidiata, quod non eſt licitum, vt ex dictis patet. Et loquor de circunſtantiis, q̃ nouũ peccatũ mortale inducunt, quia fortè ſtat aliquem mortaliter peccare H ex obiecto, & tamẽ non mortaliter peccare ob circunſtantiam, ſed venialiter. Vt ſi quis mortaliter peccãdo, dat cauſam aſtanti alicuius ſcandali, quod ſit ſolũ veniale, vel alicui⁹ mẽdacij, ſeu verbi ocioſi, quod ille aſtãs veriſimiliter dicturus eſt. Vnde fit, vt pœna debita peccato mortali hic non dimiſſo, in parte remitteᷣ in inferno, patet, quãdo peccatũ mortale per aliquam circunſtantiã fuit venialiter ſolum aggrauatum, pœna ex illa circunſtantia debita, finietur in inferno.

De aliis verò circunſtãtiis, quæ aggrauant peccatum, & non mutant ſpeciem peccati, an ſit neceſſarium de neceſsitate ſalutis eas cõfiteri. Dixerunt aliqui ꝙ ſic.

Primò ex ſentẽtia Auguſt. & habetur de pœnitentia. diſtin. 5. cap̃. Conſideret vbi docens quid debeat homo confiteri, inter alia connumerat perſeuerantiam, & quantitatem, & alia quæ non mutant ſpeciem peccati, ſed aggrauant, vel augent peccatum.

Secundò, neceſsitas cõfitendi ſacerdoti concernit ea, per quę Deus à peccatore fuit offenſus: ſed ſtat Deũ magis offendi per circunſtantiã aggrauantẽ ſolũ, quàm per eam, quę ſpeciem peccati mutat, igitur tunc neceſſe erit illam aggrauan-

A tem confiteri. Maior ſupponitur. Et minor patet, qa ſi velit aliquis fornicari extra eccleſiam exiſtẽs ex intenſiſsimo conatu, & magna libidine, & addatur etiam continuatio talis malæ voluntatis: & contra alius velit fornicari intra eccleſiam exiſtens, ſed ex remiſſo conatu, & voluntate momentanea, iam ad offenſam Dei plus videtur conducere ille feruens conatus fornicandi, & longo tempore continuatus, quàm circunſtãtia loci, in quo momentanea habetur mala voluntas. Aut exemplifica in quantitate obiecti, puta. Vult Socra. furari extra eccleſiã centum ducatos, & vult Plato furari in eccleſia vnũ argenteum, cæteris paribus, magis offendit primus, quàm ſecundus: & ſi non, cùm exceſſus peccati ex circunſtantia loci prouenienſ ſit finitus, augeatur circunſtãtia quantitatis furti, vt æquet, vel ſuperet malitiam ſacrilegij, & tunc habetur intentum. Tertiò, quia niſi peccata omnia cum circunſtantiis aggrauantibus paudantur confeſſori, non poterit confeſſor pœnitẽtiam peccatis proportionatam ipſi pœnitenti iniungere.

Renſpon. His non obſtantibus, videtur tenenda contraria con-
B cluſio, ſcilicet, quòd non eſt neceſſarium huiuſmodi circunſtantias ſolùm aggrauantes confiteri. Probatur, quia nullo iure diuino, nec humano ad id tenemur, quod patet: qa hęc iura nõ obligãt peccatores niſi ad cõfeſſionem omniũ peccatorum mortaliũ: huic autem obligationi ſatisfacit peccator, ſi omnia peccata mortalia vni confiteatur, etiam ſuppreſsis præfatis circunſtantiis, igitur.

Confirmatur, quia tunc teneretur peccator ſcire circũſtantias aggrauantes, ſicut tenetur ſcire peccata mortalia, quæ tenetur confiteri. Conſequens eſt valde durum obligare, ſcilicet, peccatorem ad ſciendum circunſtantias aggrauantes, & non ſolũ eas, quæ mutãt ſpeciem peccati. Eſt itaq; vtile eas confiteri, non tamen video eſſe neceſſarium ad ſalutem.

Ad rationes priores reſpõdetur. Ad primam ex Auguſtino ſumptam dicendum, quòd non ponit Auguſ. Illic ea omnia in hac intentione, vt velit dicere ſemper ea eſſe de neceſsitate confitẽda. Patet hoc, quia ſtatus, & conditio, & qualitas perſonæ peccantis, & ejus cum qua peccatur, quæ illic Auguſtinus ponit, non ſemper ſunt confitenda: quia ſtat, quòd ſint circunſtantiæ impertinẽtes, ſi ſtatus, & conditio talis ſit, qui in nullo aggrauet, vel alleuiet. Similiter ſtat, quòd ſtatus, & conditio aliquando alleuiet C culpam. Leuius enim eſt peccatũ, quo dux, vel nobilis, vel Princeps vindictam ab eo, à quo iniuriam paſſus eſt, capit, quam ſi alius ignobilis vindictam capiat de iniuria ſibi illata, cæteris paribus. Ac proinde tunc illa omnia confitenda ſunt, quãdo ſpeciem peccati mutant, vel nouum inducũt peccatum. Alioqui non de neceſsitate, ſed de conſilio, & congruitate veniunt confitenda.

Ad ſecundam dicendum, quòd oblatio confitẽdi, non ex grauitate peccati naſcitur, ſed ex peccato ipſo contra Deum commiſſo. Et quia circunſtantia, quæ ſolùm aggrauat peccatũ, non inducit nouum: ideo obligationem eam confitendi non inducit. Alioqui oporteret confiteri beneficia à Deo recepta, tam corporalia, quã ſpiritualia, per quæ offenſa in Deum cõmiſſa redditur grauior. Ad tertiam, dicendũ, quòd non procedit: tum quia, nec neceſſariũ eſt ſacerdotem pœnitentiã iniungere, nec confitentem eam acceptare. Tum, quia eſto ſit imponenda, & acceptãda, non tamen eſt neceſſarium eam proportionatam grauitati peccatorũ imponere, cùm arbitraria ſit hodie pœnitentia.

De circunſtantiis ſpeciem peccati mutantibus. D

SED dubitabis, quæ ſint illæ circunſtantiæ, quæ ſpeciem peccati mutãt, vt ſciatur quõ ſit integrè facienda confeſſio. Reſpõ. Quòd illæ dicuntur ſpeciem peccati mutare, ſeu nouũ peccatũ inducere, quæ diſtincta, ſeu propria, phibitione prohibetur. Huius dicti ratio clara eſt, quia cũ peccatum intantum ſit peccatum, inquantum contra præceptum, ſeu legem obligatoriam ſit, verè igitur illa circunſtãtia diſtinctũ affert peccatum, quæ diſtincta prohibetur lege, aut præcepto. Et poſſumus de multis exẽplificare. De circunſtãtia finis, ſi quis furatur, vt fornicetur, vel aliud flagitiũ cõmittat: conſtat finem illum alia lege diſtincta eſſe prohibitũ à lege, quę furtum prohibet. De circunſtantia obiecti, vt ſi quis fornicetur cũ cõiugata, vel virgine, vel moniali. De circũſtãtia agentis, vt ſi religioſus contra votum continẽtiæ fornicetur. De circuſtantia loci, vt ſi quis intra locum ſacrum fornicetur. Idem patet de circunſtantia temporis, & de aliis. Deinde

E fornicari,vel aliud malum agere ſcienter,eſt circunſtantia, quæ diſtinctam malitiam af-
Ad Ro.14. ferı, iuxta illud Pauli: Omne, quod non eſt ex fide,id eſt, contra conſcientiã, peccatum eſt. Similiter agere aliquid ſtãte conſcientia dubla de qualitate operis,ſpecialiter prohi-
Eccleſi.3. betur,iuxta illud eccleſiaſti. i.Qui amat periculũ,peribit in illo. Similiter peccare cum iactura propriæ famæ , ſpecialiter prohibe-
Eccleſi.41. tur,iuxta illud Eccleſiaſtici:Curam habe de bono nomine:nam melius eſt nomen bonũ, quàm diuitiæ multę. Deinde peccare coram aliis, qui facile ad ſimile vitiũ prouocabuntur,eſt ſcandalizare, quod ſpecialiter prohi
Mat.18. beıur,vt innuit Chriſtus:Si quis ſcandalizauerit vnũ de puſillis his,expedit,vt ſuſpendatur ei mola aſinaria , & demergaĩ in pro-
1.Ad Cor.8. fundum. Et Paulus : Si eſca ſcandalizat fratrem , non manducabo carnes in æternum. Et deniq; quoties quis peccat , & peccatum illud commitantur,vel ſubſequutura præſumuntur damna aliqua corporis, vel animæ propriæ,proximi, vel reipubl.vel famæ, vel aliud damnum quodcunq;:quod ſub pœna peccati tenetur homo euitare:tũc huiuſmodi circunſtantię dicuntur mutare ſpeciẽ peccati, nõ quòd natura actus peccaminoſi mu-
F tetur, ſed in eſſe moris mutari dicitur, quia peccans cum tali circunſtãtia diſtincto pręcepto,ꝓhibita,diuerſis dicitur peccatis peccare. Vnde fit,vt in vnico, & eodẽ actu peccaminoſo contingat aliquẽ multa ſimul peccata ſpecie differentia cõmittere. Vt ſi prælatus alicuius monaſterij in ſuo monaſterio accedat ad vxorẽ alterius, peccat multipliciter Primò,in fornicando. Secũdò,quia cum vxore coniugata. Tertiò.cum ſcandalo fratrum, qui facilè ad ſimile vitium patrãdum prouocabuntur. Quartò,cum periculo mortis fœminæ: quia eam vir ſuus fortè occidet. Quintò,cũ iactura propriæ famæ, & totius ordinis. Sextò,quia contra conſciẽtiã propriam,cùm ſciat ſe peccare.Septimò,contra votum continẽtiæ.Octauò,contra ſuam perſonam,quæ Deo conſecrata eſt,tam ratione ſacerdotij , quàm ratione religionis. Nonò, ſeu decimò, contra propriũ officium prælati, ad quã pertinet bonũ vitæ exemplũ ſubditis prębere. Vndecimò, ratione loci ſacri. Duodecimò,rõne tẽporis ſacri,ſi dies feſtus ſit.Et ita poteris alias circũſtãtias apponere.

Si quæras,an ſecundũ hoc ſit conſequenter dicendum, quód talis prælatus, & quicũq; alius ſimiliter peccãs,teneatur ſemper,quòd confitetur, has omnes circunſtantias explicare. Reſpon.Non oportet,ſi con- G feſsio fiat confeſſori,qui confitentẽ, & conditionem eius agnoſcat:ſecus ſi confiteatur confeſſori , qui illas circunſtantias ignoret: quia tunc neceſſariũ erit ad integritatẽ confeſsionis, oẽs illas confiteri. Sicut ſi cõfeſsor vidit me aliqua peccata cómittentẽ, nõ ſum obligatus illa explicare, ſicut ſi ea nõ ſciuiſſet,ſatis eſt dicere:Pater cõfiteor me illa peccata commiſiſſe , quæ vidiſti me cõmittere.

Vnde ſequitur quid ad caſum ſequentem dicendũ ſit: Petrus confeſſus eſt ſuo ſacerdoti,ſcilicet, Ioanni: & aderat clam alius ſacerdos, qui ſimiliter confeſſionẽ Ioanni factam audiuit:Ioannes autem cui erat facta confeſsio , Petrum non abſoluit,quia noluit, vel quia amplius informari ſuper confeſsione decreuit , & ita receſsit. Poſtea ipſe pœnitens intellexit illum alium ſacerdotem omnem eius confeſsionem audiuiſſe. Dubitatũ eſt,an poſsit ille alius ſacerdos Petrum abſoluere nõ reiterata eiuſdem confeſsione. Et dixit de Palude, quod non, quia iudex nõ poteſt ferre ſententiã ex confeſsione partis corã alio iudice facta, ſi non coram illo,vt iudice fiat. Pręterea,ita requiritur intentio ex parte confitentis , ſicut ex H parte confeſsoris : igitur ſicut neceſſaria eſt ex parte confeſſoris intentio abſoluẽdi pœnitentem,ita ex parte confitentis neceſſaria eſt intentio confitendi illi ſacerdoti, qui ipſum abſoluere debet,quod tamẽ in caſu non fit. Quòd ſi quis in oppoſitũ obiiciat,quòd ex duobus iudicibus ordinariis, aut delegatis poteſt alter cauſam cognoſcere , & alter ſententiã ferre. Reſpondet id verũ eſſe,quãdo iudices poſſunt ſibi acta iudicialia pandere, & cõmunicare, vt poteſt in ordinario, & inquiſitore verificari in cauſa hæreſis , vt patet de hæreticis.cap. Per hoc. Acta tamen ſacramẽtalia,vti ſunt,quæ confeſſor in confeſsione agnoſcit,non ita poteſt vnus confeſſor alteri cõmunicare. Oppoſitum tamen videtur probabile,nec per omnia debent aſſimilari forus contentioſus, & pœnitentialis: habet enim vterq; ſuas leges, & conditiones.In foro enim pœnitẽtiali,ſatis eſt, ſi peccator in genere ſe reum eſſe fateatur in omnibus,quæ poſt diſcuſſam conſcientiam memoriæ occurrunt,idq; ſacerdoti,à quo ſacramentalem petit abſolutionẽ,modo ſacerdos ipſe notitiam habeat peccatorum huiuſmodi pœnitẽtis. Non enim ad aliud videtur neceſſaria explicita peccatorũ confeſsio , niſi vt ſacerdos integrã habeat notitiam de peccatis

A tatis,ſuper quibus ſententiam abſolutiuam
debet proferre. Ac ptoinde, ſi ſacerdos aliun
de habeat peccatorũ ipſius pœnitentis ſuf-
ficientẽ notitiã, & peccator ſe omnium illo-
rum, quæ ſacerdos agnouit, reũ eſſe fatetur,
ſiue ea nouerit ex confeſsione ipſi, vel alteri
facta, vel ex facti obedientia, vel aliunde, id
pro ſufficiente cõfeſsione habendum eſt, vt
poſsit à tali confeſſore abſolui. Inde fit, vt ſi
mulier non habeat alia peccata confitenda,
præter ea, quæ cum ſuo cõfeſſore commiſit,
ſatisfacit, ſi dicat: Ego fateor me peccaſſe in
illis, quæ noſti me tecum commiſiſſe. Et ſi
quis extra confeſsionem verbo, vel ſcripto
omnem vitam ſuam peccaminoſam confeſ-
ſori ſuo detexit, tanquàm qui hiſtoriam nar
rat, volens poſtea ab eiſdem peccatis ſacra-
mentaliter ab ipſo confeſſore abſolui, ſatiſ-
facit, ſi in omnibus illis, quæ huiuſmodi con
feſſori retulerat, reum ſe eſſe fateatur, & po-
terit per illum abſolui. Ad hunc modum de
aliis caſibus videtur dicendum: dummodo
talis pœnitens probabiliter credat huiuſmo
di ſacerdotem de omnibus ipſius pœni-ten-
tis peccatis alioqui ſufficienter inſtructum
eſſe. Et per hæc patet reſponſio ad rationes
ſuprà pro oppoſita ſententia factas.

B

De circunſtantia loci, & temporis.

DE circunſtantia
loci, & temporis, quęre-
batur: An ſemper ſudu-
cant nonũ peccatũ. Reſ.
Quibuſdã viſũ eſt, quòd
non, niſi quando ipſe lo-
cus, vel dies eſt obiectum
prauę volũtatis, vt ſi quis velit fornicari, vel
furari intra eccleſiã, ſeu in die feſto. Sicut di-
cit Almaim nouũ eſſe peccatũ ex circũſtan-
tia illa. Aut ſi quis ĩ loco ſacro faciat aliquod
opus, quod ſit impeditiuũ eorum, quæ in ec
cleſia fieri debent, qualia ſunt celebrare, offi
cium eccleſiaſticũ dicere, mortuos ſepelire,
ad eccleſiã confugiẽtes defendere, confeſsio
nes illic audire &c. Illa igitur peccata, quæ
ſunt horum operũ impeditiua, mutant ſpe-
ciem ex circũſtãtia loci. Sic dicit Caietanus
in opuſculis. Verũ quicquid ſit de his mo-
dis dicẽdi, de quibus aliàs: videĩ nunc breui-
ter, quòd ſiue homo cõmittat peccatũ ope-
re, ſiue ſola volũtate, ĩ loco, vel tẽpore ſacro,
poteſt ſe tripliciter habere. Quia vel id facit
ſcienter, ſciẽs ſe in loco ſacro peccare, vel ig-
noranter, craſsè, ſeu affectatè, vel ignotãter, C
inuincibiliter. Si primũ, nõ dubito ſpeciale
peccatũ eſſe in caſu, ratione loci ſacri, qui ad
colendũ Deum ſpecialiter eſt dedicatus, &
cõſecratus, ratione cuius illi ſua debetur re-
uerentia: ac proinde qui in tali loco ſcienter
peccat, videtur ſpecialiter offendere Deum.
Similiter ſi peccet in loco ſacro ex ignorãtia
craſſa, quia cũ ignorantia craſſa nõ excuſet
à toto, licet bene à tanto, non deſinit pecca-
re contra Deũ ratione loci. Exemplũ eſt cla
rum, ſi quis velit accedere ad eã, quæ re vera
monialis eſt, ſiue id ſciat is, qui peccat, ſiue
craſsè ignoret, non dubiũ, quin ſacrilegium
cõmittat. Aut ſi quis cũ clericus ſit, vult vxo
rem ducere, ſiue ſciat, aut aduertat ſe clericũ
eſſe, ſiue id ex inaduertẽtia craſſa faciat, non
dubiũ quin peccet ob circunſtantiam perſo
nę, ſeu voti. Si verò inuĩcibiliter ignoret ho
mo ille ſe in loco ſacro, vel tẽpore ſacro pec-
care: tunc non duplici, ſed ſimplici peccato
peccat, Nec opus eſt circunſtantiã in hoc ca
ſu confiteri. Ex dictis ſequitur peccatorem
teneri ad confitendũ numerũ peccatorum,
quæ cõmiſit, ſeu frequentiam eorum. Ratio
clara eſt, quia numerus ille, ſeu frequẽtia ad
dit peccatũ peccato, & per conſequẽs eſt de
neceſsitate confitendus. Non quòd ſingula D
in indiuiduo narret, ſed ſatis eſt, ſi dicat: Fa-
teor me decies tale peccatum cõmiſiſſe, vel
ter, aut quater &c. Corollariè ſequitur, ne
ceſſariũ eſſe explicare perſonas, cõtra quas,
vel cũ quibus homo peccauit, ſi non poteſt
aliter quis peccatũ in ſpecie explicare. Vt ſi
quis habuit rem cum matre, aut ſorore, aut
conſanguinea propria. Quòd ſi cõfeſſor ag-
noſcit perſonas complices, ſatius eſſet alium
confeſſorem, qui eas non agnoſceret, quære
re: idque de licentia proprij curati, petita, &
obtenta. Si autem alterius copia haberi non
poteſt, & inſtat tempus obligationis, confi-
teatur proprio, explicando perſonas, ratio-
ne quarum diſtinctum, vel nouum pecca-
tum allatum eſt, iuxta ea, quæ dicta ſunt.
Excepto, ſi inde ſcandalũ timeatur. De quo
pòſt. Vbi illud notandũ, quòd non eſt li-
citum complices in cõfeſsione explicare, ni-
ſi neceſsitas integrè confitendi, aut alicuius
conſilij accipiendi id exigat. Sicut nec nu-
dum ſecretum confitenti cõmiſſum eſt lici-
tum in confeſsione detegere, ſecluſa neceſsi-
tate: etiã ſi id aliquãdo ipſi confitenti conue
niret, quippe qui ſacerdos aliquod ei ſaluta
re conſiliũ, aut meliorem medicinã, audito
ſecreto, exhiberet: quæ quidem, & ſi conue
nientia

E nientia forent ipſi pœnitentì, non tamen neceſſaria: modo autẽ conſilia intelligũtur, ſaluis præceptis. Et ita, quando confitentes in confeſsione perſonã tertij, abſq; neceſsitate detegũt, debẽt p confeſſorẽ auiſari, vt de hoc ipſo pœniteant, & deinceps id facere nõ præſumant. Vbi tamen exprimere perſonã tertiam neceſſariũ foret, quærat alium confeſſorem, qui illius tertiæ perſonæ notitiã non habeat: alioqui confeſsio huiuſmodi, facta confeſſori tertiã perſonã agnoſcenti, culpabilis erit. Nec excuſabitur per Integritatem confeſsionis ſeruandã: quia & ſi integritas confeſsionis exigat perſonã tertiã aliquando detegere, non tñ exigit, vt talis confeſsio integra fiat cõfeſſori tertiã illam perſonam agnoſcentì, quando alius poteſt haberi confeſſor. Corollariè ſequitur peccare de nouo peccatorẽ, qui non examinara prius conſcientia, confitetur: quia exponit ſe periculo dimidiandi confeſsionẽ: ad cuius integritatem ſub pœna peccatl mortalis tenetur, vt patet ex dictis. Quantùm autem tempus requiratur ad huluſmodi examen, non poteſt dari regula certa: quia aliqui ſunt, quibꝰ minus tempus ſufficit, vt ſi ſint tenacis memoriæ, aut habeant ingenij ſolertiam, aut non diu ante confeſsi ſunt &c. Aliis verò econtra maius tempus eſt neceſſarium.

F

De integritate confeſsionis non ſemper ſeruanda.

SEd an ſemper ſit neceſſarium præfatam integritatẽ confeſsionis ſeruare? Reſpond. quòd non: quia in multis caſibus licitum eſt confeſsionẽ dimidiare, etiam ſcienter. Vt ſi eſt veriſimile, aut certum, quòd integra confeſsio cedet in infamiã ipſius confitentis: vt caſu, quo pœnitens ſcit confeſſorem illum ſolitum eſſe confeſsionem in certis criminibus reuelare: vnde veriſimiliter credit, quòd ita ſecum faciet: tunc non tenetur pœnitens integrè illi confiteri. Ratio videtur nota: quia nec intentio Dei, nec eccleſiæ, nec ſanctorũ eſt obligare pœnitentẽ, vt cum infamia ſua, ſeu famæ ſuæ detrimento confiteatur. Ideo in. c. Omnis vtriuſq; ſexus. Statutum eſt, vt peccator ſolus ſua peccata confiteatur. Ideo etiam dixit Chryſoſtomus loquens ad peccatorẽ confiteri erubeſcentẽ. Non dico tibi, vt confitearis peccata tua conſeruo tuo, vt tibi exprobret. Et iterum: Non G dico tibi, vt re prodas in publicum, vt ſuprà citatum fuit. Similiter ſi confeſsio integra fieri nõ poteſt, niſi cum periculo mortis corporalis ipſius confitentis, aut alterius, tunc ceſſat obligatio integrè confitendi, vt caſu, quo confitẽs occidit fratrẽ ſuum, qui ex alio parente fuerat etiã frater ipſius confeſſoris, quẽ veriſimiliter putat, audita integra confeſsione, ad ſumendum vindictam contra ipſum confitentẽ irritandũ. Et caſu quo fœmina, quam curatus ſolicitauerat, confitetur ſe cum alio clerico fornicatã eſſe, cuius mortẽ veriſimile eſt pœnitenti curatũ procuraturum. Aut in aliis huiuſmodi caſibus, ceſſat obligatio integrè confitendi. Huius ratio æque nota eſt: nam ceſſat obligatio integrè confitendi, quando id fieri non poteſt, niſi cum periculo famæ propriæ: à fortiore igitur ceſſat, quando fieri non poteſt, niſi cum veriſimili periculo mortis propriæ, vel alienæ. Non enim voluit Deus, nec eccleſia ad huiuſmodi confeſsionẽ cum tanto periculo, & dãno quenquã obligare. In talibus enim caſibus ſatis eſt ſummo ſacerdoti illa peccata, ſeu circunſtantias confiteri: vnde veriſimiliter ſcit præfata pericula euentura. Similiter ſi confeſsio integrè fieri non poteſt, H niſi confeſsio ab ipſo confitente reueletur, ceſſat præfata obligatio, vt caſu, quo quidã clericus abſoluit epiſcopum quendã à ſimonia: quem tamen abſoluere non potuit, & idem clericus velit curato ſua peccata confiteri: cui ſi confiteatur ſe quẽdam à ſimonia abſoluiſſe, illico curatus veniet in notitiam epiſcopi, qui ſimoniam prius fuerat confeſſus: tunc non tenetur is clericus illud peccatum in ſpecie confiteri. Ratio huius etiam clara eſt: quia lõgè plus obligat præceptum de non reuelando confeſsionem, quàm præceptum de integrè confitendo, vt ſuppono, igitur hoc debet illi cedere.

Hinc patet ad caſum ſequentem. Si fœmina cum aliquo fornicata, hoc peccatũ ſuo ſacerdoti confiteatur, & veriſimiliter ſcit, quòd eam ſolicitabit, & in libidinem excitabitur, an ad vitandũ huiuſmodi ſcandalum confeſsoris teneatur illud peccatum ſubtlcere. Et vniuerſaliter poſſet quæri, an in ſimilibus caſibus, pro vitando ſcandalo confeſſoris poſsit, & debeat dimidiari confeſsio. Dixerũt aliqui, quòd non. Tum, quia ex regula iuris vtilius ſcandalum naſci permittitur, quàm veritas relinquatur. Cùm igitur integrè confiteri ſit de veritate vitæ,

ex

A ex quo eſt de præcepto ſub pœna peccati
mortalis obligāte: ſequitur, quòd nō eſt præ
termittēda propter ſcandalū confeſſoris vi-
tandum. Tum etiam, quia ſi liceret ab inte
gra confeſsione ceſſare propter huiuſmodi
ſcandalū: igitur etiam liceret totaliter à con
feſsione ob eandem cauſam ceſſare, vt ſi pœ
nitens non habeat peccata, niſi talia, quæ ſi
confiteretur, eſſet confeſſor ſcandalizādus.
Sed conſequēs videtur falſum: quia tunc ſta
ret pœnitentem eſſe perplexum, vt ſi acce-
dat articulus mortis, aut tēpus paſchę: quan
do neceſſe eſt cōmunicare, tunc enim ſi con
fitetur, peccaret ex opinione. E cōtra ſi non
confiteatur, etiā peccabit, decedens, aut com
municans ſinè confeſsione, igitur. Nec valet
dicere, quòd tunc euadet perplexitatem, ſi
in genere cōfiteatur, non deſcendēdo ad ſpe
ciem. Nō valet, quia quod diuino, & huma-
no præcepto confiteri oporteret, non eſt in
genere confitendum, ſed in ſpecie.

Reſpon. Ex dictis apparet cōtrarium
eſſe tenendum, ſcilicet, quòd
ceſſat obligatio integrè confitendi propter
ſcandalū ſacerdotis vitandū. Probatur, quia
non minus, imô magis tenemur ad ſalutem
ſpiritualem proximi, & mortē ſpiritualem
B eius vitare, quàm ad vitandum corporalem
proximi, vel propriā, & quàm ad vitandum
propriam infamiam: ſed vt ex dictis patet, ſi
confeſsio integra fieri non poteſt, ſinè peri-
culo veriſimilis infamiæ, aut mortis corpora
lis alicuius, ceſſat obligatio integrè confiten
di, igitur etiam in caſu præſenti. Deinde
ex regula beati Bernardi in libro de Diſpen
ſatione, & præceptis. Quod pro charitate in
ſtitutum eſt, contra charitatem non debet
militare. In caſu autem, ſi eſſet neceſſarium
integrè confiteri, hoc ipſum contra charita-
tem proximi militaret, igitur in caſu nec De
us, nec eccleſia obligat ad talem integrita-
tem. Præterea concurrētibus duobus præ
ceptis, quæ ſimul obſeruari non poſſunt,
quod minus eſt, debet cedere maiori: ſed in
caſu maius eſt præceptum de vitando ſcan-
dalo confeſſoris, in quo vita eius ſpiritualis
periclitatur, quàm præceptum de integrè
confitendo, cùm primum ſit iuris naturæ: ſe
cundū ſit poſitiui iuris, vt conſtat. Et pro-
cedit ratio non ſolùm de vitando ſcandalo
fratris actiuo, ſed paſsiuo: quia permittere
ſcandalum fratris, cùm illud euitare poſſu-
mus, & ſcandalum eidem præbere, æquipa-
rantur. Iuxta illud Symachi Papæ. Et habe
tur diſtinc. 83. in principio. Non grandis dif
ferentia eſt, lœtū inferas, vel admittas. Mor- C
tem enim languētibus videtur infligere, qui
hanc, cùm poteſt, non excludit. Et iterum
per illud Ambroſij: Fame paſce morientem,
ſi non pauiſti, occidiſti. Et Auguſtinus Bo-
nifacio ſcribens, ait de medico, & patre lo-
quens: Si illos negligant, & perire ſinant, iſ-
ta falſa manſuetudo eſt, & crudelitas. Et ha-
betur. 23. q. 4. Ipſa pietas &c. Nota tamen
diuerſum quid eſſe ſacerdotis ſcandalum,
quod in caſu timetur ex malitia ipſius euen
turum, aut ex fragilitate, ſeu ignorantia. Si
enim ex malitia euenturum eſt, vt ſi alioqui
parati animi ſit eam ſolicitare, vt ſecum con
ſentiat, quacūq; oblata occaſione: tunc non
eſt de tali ſcandalo curandum, nec propter
illud vitandum, à confeſsione integra ceſſan
dum eſt. Id patet, tum quia rationes ſuprà fa
ctæ in hoc caſu, non currunt, eò quòd ad in-
tegritatem confeſsionis non ſequitur mors
animæ ipſius confeſſoris: cùm ipſe iam ob
animi ſui præparationem mortuus ſit. Tum
etiam e[illegible]plo Chriſti, qui docuit nos de hu-
iuſmodi ſcandalo Phariſæorum, ex malitia
proueniente, non eſſe curandum, nec ob il-
lud à bono opere ceſſandum, vt patet Ioan-
nis. 6. de multis, qui ſcandalizati ſunt, audi- D
entes Chriſtum dicentem: Niſi manducaue
ritis carnē filij hominis &c. Et clarius Mat-
thæi. 15. quando diſcipuli dixerunt ad Chri-
ſtum, de cibo indifferenter ſumendo prædi-
cantem: Scis quia Phariſæi audito hoc ver-
bo, ſcādalizati ſunt? Quibus reſpondit: Sini
te eos, quia cæci ſunt, & duces cæcorum. Si
autem ſcandalum timetur, ex fragilitate, aut
ignorantia, occaſione ex opere noſtro ſum-
pta: tunc de illo curandum eſt, & ab opere
ceſſandum, pro vitando huiuſmodi ſcanda-
lo. Sic enim docuit Paulus. 1. ad Corint. 8. Si
eſca ſcandalizat fratrē, non manducabo car
nes in æternum. De quo & exemplum ha- 2. Machab. 6
bemus de Eleazaro, qui cùm poſſet mortem
euadere, ſumpto cibo porcino, videtis inde
ſcandalizandos puſillos, omnino ab illo, eti
am cum mortis periculo, voluit abſtinere.

Iam ad rationes priores breuiter dicēdum,
quòd regula illa: Vt illus ſcandalū naſci per-
mittitur &c. procedit, quando ipſa ſcanda-
li permiſsio, altiore iure nō eſt prohibita. Si
tamen vitare ſcandalum ſit de veritate vitæ,
ſicut & integrè confiteri, non eſt permitten-
dum ſcandalum naſci, & tunc regula nō pro
cedit. Aut dicatur, quòd ꝓcedit de ſcandalo
Phariſæorū, quod ex malitia eſt, nō de ſcan
dalo puſillorū, quod ex fragilitate, & igno-
rantia

E rantia eſt. Itaque pro debita regulæ intelli-
gentia, attendenda eſt veritas illa, & ſcanda
li qualitas, & videre quid cui debeat præfer
ri. Ad ſecundam, fateor in caſu certo à to-
ta confeſſione eſſe ceſſandum, nec inde erit
peccator ille perplexus, quia cùm à præce-
pto minore deſiſtat, vt ſeruet, quod fortius
eſt, nulla relinquitur perplexitas.

Sit igitur regula in hac materia, quòd
quando confeſsio integrè vni fieri
non poteſt, niſi cum periculo notabili, ſiuè
famæ, ſiue vitæ corporalis, ſiue ſpiritualis
propriç, vel alienç, quod quidẽ damnũ alio
qui de neceſsitate vitandũ eſt, ceſſat obliga-
tio integrè cõfitendi. Et ſimiliter ceſſat obli
gatio cõfitẽdi ſimpliciter, qñ ipſa cõfeſsio ſi
nè tali dãno fieri nõ põt: quia tunc perinde
eſt, ac ſi pœnitens non habeat copiã confeſ-
ſoris, ſatis eſt ſummo ſacerdoti tũc cõfiteri.

Sed ex hoc oritur dubium, an in caſu hu
ius regulæ, in quo ceſſat confitendi
integrè obligatio, ceſſet etiã ſimpliciter ob-
ligatio confitendi, an potius ſit neceſſarium
confiteri dimidiando confeſsionẽ: quia hac-
tenus non cõcluſum eſt, niſi quòd poſsit in
caſibus diuidi cõfeſsio. Reſp. quòd in huiuſ-
modi caſibus, in quibus licitum eſt non inte
F grè cõfiteri, neceſſariũ eſt confiteri, quia di-
uerſa ſunt præcepta de confitendo, & de in-
tegrè confitendo, ex quo vnum poteſt ſinè
altero cõpleri: ac proinde ceſſante obligatio
ne integritatis præfatæ, non opus, ceſſet ob-
ligatio, reliqua peccata tempore neceſsita-
tis, ſeu præcepti confitendi. Et eſto eſſet tan
tùm vnum præceptũ de confitendo omnia,
vt innuitur in. c. Omnis vtriuſq; &c. Si non
poteſt in toto cõpleri, opus eſt in eo, in quo
poteſt illud ſeruare. Vt ſi vnicũ præceptum
ſit de ieiunando quadrageſimã, qui non po-
teſt totam integram ieiunare, non inde de-
obligatur à neceſsitate ieiunãdi, quando po
teſt, etiam ſi ieiuniũ dimidietur. Et ita in ca-
ſu confeſsio non ſolùm poteſt, ſed etiam de-
bet dimidiari, ſi integrè fieri non poteſt.

De integritate abſolutionis.

ESſet aliud dubiũ,
caſu, quo peccator mul-
ta cõmiſit, inter quæ ha-
bet caſus Papæ, vel præ-
lato ſuo reſeruatos, à qui
bus curatus eum abſol-
uere non poteſt, an confitens curato poſsit
diuidere confeſsionẽ ſcienter, non confiten-
do niſi ea peccata, à quibus poteſt curatus G
eum abſoluere. In quo tangitur alia quçſtio,
quæ huic præſupponitur. ſ. an abſolutio ſacra-
mentalis, quç de peccatis impẽditur, admit-
tat ſimiliter diuiſionem. Et video quadrupli
cem modũ reſpõdendi. Vnus eſt, quòd nec
confeſsio vnquam diuidi poteſt ſciẽter, nec
abſolutio ſacramẽtalis. In caſu aũt, quo non
poteſt integrè cõfeſsio ſinè periculo aliquo
fieri, & non habetur copia ſacerdotis, cui ſi-
nè periculo fieri poſsit, tunc dimittenda eſt
confeſsio potius, quàm dimidiãda: quia per-
inde eſt, ac ſi non habeat copiam cõfeſſoris,
& tũc ſatis eſt Deo, & ſũmo ſacerdoti Chri-
ſto cõfiteri. Ita & caſu, quo ſacerdos non ha
beat poteſtatẽ plenè, ſeu integrè ab omnib⁹
confitentẽ abſoluendi, non poteſt ex parte
abſoluere: ſed debet peccatorẽ ad ſuperiorẽ
remittere, qui ab omnib⁹ eum abſoluat, vel
eum ad curatũ remittat, cui vices plenas eũ
abſoluendi conferat. Secundus modus ait,
quòd quando ſinè periculo fieri non poteſt
integra cõfeſsio, aut ſacerdos non habet ple
nam poteſtatẽ ab omnibus abſoluẽdi, quod
licitũ eſt, tam confeſsionẽ, quàm abſolutio-
nem diuidere. Tertius modus eſt, quòd li
cet confeſsio aliquãdo poſsit ob cauſam ne-
ceſſariã diuidi: abſolutio tamen diuidi non H
poteſt: ſed vel de nullo peccato fit, vel de om
nibus. Quartus modus eſt, quòd confeſsio
ſemper integrè eſt vni ſacerdoti agenda, etiã
ſi peccator caſus habeat ſuperiori reſerua-
tos: & tamẽ abſolutio diuidi poteſt, vt in ca
ſu præſenti, in quo debet ſacerdos pœniten-
tem à peccatis non reſeruatis abſoluere, pro
aliis autem debet eum ad ſuperiorem remit
tere. Sed quia de integritate, aut diuiſione
cõfeſsionis, exiſtente notabili periculo, iam
dictum eſt, quòd poſsit diuidi: videre conue
nit de abſolutione, & confeſsione integrè,
vel diuiſim agenda in caſu præſenti, quid de
huiuſmodi opinionibus ſentiẽdum, quidq;
in re tenendum ſit.

De abſolutione ſacramentali dixit Du-
randus, & Adrianus, & alij, quòd di
uidi non poteſt. Pro qua opinione arguitur,
quia vnum peccatũ mortale ſinè alio remit-
ti non poteſt ſecundũ fidem, igitur neceſſe
eſt, ſacerdos abſoluat peccatorẽ ab omnibus
peccatis, vel à nullo. Tum etiam, quia ab-
ſolutio ſacramẽtalis, vel confert gratiã gra-
tum facientẽ, vel non. Si primum, omnia igi
tur peccata mortalia tollit: nam cũ gratia il-
la nullum mortale eſt compatibile. Si ſecun
dum, nullũ igitur mortale remittit. Tum etiã
ſacer-

A ſacerdos abſoluens peccatorem, tenet vicem Chriſti, cuius vicari⁹ eſt in hoc foro: ſed Chriſtus vnum mortale ſine alio nõ remittit, igitur nec vicarius ſuus, cui poteſtatẽ remittendi peccata per partes non contulit, cùm nec ipſe Chriſtus de lege ordinata talem habuerit, nec habeat poteſtatem. Confirmatur hoc idem, quia ſi abſolutio à peccatis diuidi poſſet, demus igitur, quòd ſacerdos abſoluat pœnitentẽ ab vna medietate, & non ab alia: ſequitur, iam ſacerdos remittit illã medietatem, igitur Deus eam remittit, & ſacerdos aliam medietatẽ non remittit, igitur nec Deus eam remittit. Hæ conſequẽtiæ patent ex textu ſuprà citato. Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta erunt. Et ita Deus ex parte remitteret peccata mortalia, & ex parte alia relinqueret non remiſſa, quod nõ ſtat in veritate. Impium enim eſt à Deo dimidiam ſperare veniam. Secundò idem probat Adrianus contra Paludem, quia ſacramenta, quæ vnica forma perficiuntur, non admittunt diuiſionem. Sicut baptiſmi forma vnica eſt: ideo non niſi per vnum miniſtrum poteſt conferri. Similiter confirmatio, & ordinatio, quò ad vnum ordinem. Secus de ſa B cramentis, quæ ex partibus diuerſam formam habentibus integrantur: nam talia benè admittunt diuiſionem, ita, vt per plures miniſtrentur, quemadmodum vnctio extrema, cuius partes plures ſunt, & quælibet earum eſt ſacramentũ, ſuam formam habens. Et Euchariſtia, prout continet conſecrationem panis, & vini. Cùm igitur ſacramentum pœnitentiæ ex partibus diuerſas formas habentibus non integretur, ſed vnica forma perficiatur, vt patet, ſequitur tale ſacramentum diuidi in partes ſacramentales non poſſe: ac proinde ſi ſacerdos vnus à non reſeruatis abſoluat: alius verò à reſeruatis, tales abſolutiones non ſunt ſacramentales.

Si cõtra hos doctores obiiciatur, quia tunc nihil operaretur illa caſuum reſeruatio, quæ de iure Papæ, & epiſcopis fit. Reſpondent, quòd quantùm ad abſolutionem ſacramentalem integrè, vel diuiſim fieri, nihil operatur: quia, vt dicunt, illa reſeruatio non eſt ad remittendum peccatum ſacramentaliter, ſed ad remittendum pœnam, quam quis ob certa peccata incurrit, cuius remiſsionem maiores ſibi reſeruant. Et ita ſolus ille, qui omnia peccata in confeſsione audit, poteſt ſacramentaliter abſoluere, ſiue ſit ſuperior, ſiue inferior: alioqui ſi per partes fiat abſolutio, nec gratiam, nec ſacramentum, nec remiſsionem peccatorum ipſe peccator conſequitur. C Tertiò pro eadem opinione poſſet argui, quia tunc liberum eſſet confeſſori abſoluere ab vno tantùm peccato, vel duobus, vel tribus, etiam vbi nullus eſſet caſus reſeruatus: & talis abſolutio eſſet verè ſacramentalis, & de Papa, & epiſcopis probatur, quia quod ipſi per alios facere poſſunt, per ſeipſos poſſunt: ſed per alios poſſunt diuiſim peccata remittere, committendo aliis ſacerdotibus poteſtatem abſoluendi in parte, & in parte ſibi, vel aliis certos caſus reſeruando: igitur per ipſos poſſunt à caſibus communibus abſoluere, non abſoluendo à reliquis, qui eis videbuntur. Et ſi id poſſunt prælati facere in his, ad quæ ſua poteſtas ſe extendit: igitur pari ratione curati, & ſacerdotes parochiales poſſent ſimilem diuiſionem in abſolutione facere in his peccatis, ad quæ ſua poteſtas ſe extendit, quod ſi inconueniens ſit, conſequẽs eſt præfatã ſacramentalem abſolutionẽ per partes fieri nõ poſſe.

In oppoſitum video paſsim declinare doctores, Henricum, Thomam, Ricardum, Bonauenturam, Scotum, & alios quãplurimos, tam D veteres, quàm neotericos. Pro quorum ſententia, & contra præcedentem opinionem argui poſſet. Primò, quòd caſus, qui Papæ, vel epiſcopo reſeruantur, non ſit ſola abſolutio à pœna, ſeu cenſura eccleſiaſtica, in quam peccator incidit, ſed quòd etiã ſit abſolutio à peccatis ipſis: & per conſequens abſolutio à caſibus certis, maioribus reſeruata eſt ſacramentalis. Secundò, quòd abſolutio ſacramentalis poteſt per partes impendi. Probatur primum ex cap. Si epiſcopus. De pœnitentiis, & remiſsio. libro. 6. Vbi in ſententia dicitur, quòd ſi epiſcopus dederit ſubdito facultatẽ eligendi ſibi confeſſorem idoneum, quòd taliter electus poſsit eum abſoluere à peccatis: exceptis caſibus epiſcopo reſeruatis. Et addit, quia in illis nullã poteſtatem habet ſic electus. Iam arguitur: Cùm detur illi electo poteſtas abſoluendi ſubditum à peccatis: & inde excipiuntur caſus epiſcopo reſeruati, ipſa exceptio arguit eſſe aliqua peccata excepta, à quibus non poſsit ſic electus abſoluere: Cùm ex Dialectica conſtet terminum exceptum debere cõtineri ſub termino, à quo ſit exceptio. Vnde ſi data eſſet ſic electo facultas abſoluẽdi à pœnis excipiendo inde caſus reſeruatos: rectè talis exceptio ad ſolas pœnas extenderetur.

Cùm

E Cùm ergo in præfato cap. data ſit confeſſo-
ri facultas abſoluendi eligentem à peccatis,
& inde excipiuntur caſus epiſcopo reſerua
ti, argumentũ certum eſt, illos caſus epiſco-
pi, à quibus electus abſoluere nõ poteſt, pec
cata eſſe, non pœnas ſolùm. Fortè dices illic
non per modũ exceptionis fieri mẽtionem
de caſibus reſeruatis, ſed per viam monitio-
nis, aut inſtructionis, vt. ſ. ſciant electi, non il
lis concedi poteſtatẽ ad caſus reſeruatos, ita
vt ſit facultas illis conceſſa cum limitatione,
non cum exceptione. Sed tunc afferam ex
trauagantem Benedicti vndecimi. Intercun
ctas. Vbi dicit: Fratres priuilegiatos, & ſa-
cerdotes parochiales non poſſe abſoluere à
caſib⁹ Papæ, & epiſcopis reſeruatis. Et quòd
illic loquatur de abſolutione à peccatis re-
ſeruata, cõſtat: quia dicit, quòd non ſe intro
mittant ad abſoluendũ eos, quibus erat pœ
nitentia ſolennis imponenda, nec excõmu-
nicatos, nec eos, qui ob delictũ incurrerunt
irregularitatẽ &c. Et datur illic pro cauſa,
quia inconueniens eſt, quòd ſacerdos abſol-
uat à peccatis, quando pœnam, quæ peccata
illa cõſequitur, remouere non poteſt. Quod
ratione confirmatur, quam illic innuit tex-
tus. Qui nõ poteſt remouere poſterius, non
F etiam poteſt remouere prius, cui illud po-
ſterius annectebatur, remoto enim priore,
benè remouetur poſteri⁹, qui ergo poſterius
non poteſt tollere, igitur nec prius. Cùm igi
tur, pœnæ eccleſiaſticę poſterius quid ſint,
conſequẽs ipſa peccata: ſi ergo ſacerdos pœ
nam, quæ poſterius quid eſt, tollere non po
teſt, igitur nec peccatũ, quod prius eſt. Sed
dicet aliquis, textum non dicere, quòd ſacer
dos non poteſt remouere peccatũ, ad quod
talis pœna ſequitur: ſed quòd inconueniens
eſt, quòd tollat peccatũ, quãdo pœnam con
ſequentẽ tollere non poteſt. Sed hoc parùm
valet, quia cùm ait, Incõueniẽs eſſe &c. nos
idem intelligimus, ac ſi diceret, non poſſe,
iuxta cap. Si epiſcopus ſuprà citatum. Alio-
qui ſi poſſet culpam ab anima peccatoris re
mouere: manente pœna ſuſpenſionis, ſeu ir-
regularitatis, quam tollere non poſſet, quod
inconueniens eſſet? Imò magis conueniret,
vt homo iuſtificatus in ſtatu ſalutis eſſet, &
facilius remediũ pro pœnis amouendis quę
reret. Quòd ſi per hoc ſegnior eſſet, aut ne-
gligentior in inquirendo abſolutionẽ à pœ-
na ſi à peccato ſit iuſtificatus, certè conueni
ret tollere à ſacerdote poteſtatẽ remittendi
tale peccatũ. Ad hæc poſſent dicere: Eſto
ita ſit, quòd illa reſeruatio non ad pœnas ſo
lùm ſe extendat: ſed etiã ad peccata, ob quæ G
illas inciderũt: non inde ſequitur, quòd poſ-
ſit abſolutio diuidi: ſed id ſequitur, quòd ſi
peccator habet caſus reſeruatos, quòd non
poteſt curatus illũ ab illis abſoluere, niſi ab
lata reſeruatione, vel pœna, hinc tamen non
ſequitur, quòd poſſit eum ab aliis non reſer
uatis abſoluere, ſtante aliorũ reſeruatione.
Et ſi contra ſic dicentes obiiciaſ, quòd tunc
nil videretur conceſſum fratri priuilegiato,
aut alteri confeſſori de licentia epiſcopi per
ſubditum electo. Reſponderent. Imò id eſ-
ſet illis conceſſum, quòd vbi non ſint caſus
reſeruati, abſoluant illos. Et ſi ſint, quòd pœ
na per epiſcopos, ſeu maiores, quibus erat
reſeruata, remota: & ratione cuius pœnæ
peccatum ipſum erat reſeruatũ, poſſint ex
tunc ab omnibus peccatis, etiam quæ alio-
qui reſeruata erant, abſoluere. Et hoc ſuffici
enter ſoluit rationes, quę ex his iuribus ſum
ptæ ſunt, niſi cõmunis eccleſiæ vſus in con-
trarium ſtaret, qui tenet, quòd habens caſus
reſeruatos, corã ſuo curato confiteatur, qui
abſoluat eum à non reſeruatis: pro aliis ve-
rò eum ad ſuperiorem remittat. Aliter ar-
guitur pro hac communi ſententia, quia ſa- H
cerdos non poteſt quenquam à peccatis ab-
ſoluere, niſi habeat poteſtatẽ iuriſdictionis
in eum, cùm ſola poteſtas ordinis non ſuffi-
ciat, vt ſuppono: ſed hanc iuriſditionẽ Papa
concedit, & concedere poteſt, prout vult: igi
tur poteſt alicui concedere facultatem ple-
nam integrè abſoluendi, poteſt igitur & ſe-
mipienam poteſtatem concedere, vt poſſit
quoſdam peccatores abſoluere, & quoſdam
non, & poſſit à quibuſdam peccatis abſolue
re, & à quibuſdam non: cùm hoc non ſit à
Deo illi prohibitum: non enim iuſſit Deus
integritatẽ abſolutionis, ſicut iuſſit integri-
tatẽ confeſsionis. In illa enim clauſula. Quo
rum remiſeritis peccata. &c. Et quorum re-
tinueritis &c. ſacerdotibus non eſt impoſita
neceſsitas, ſicut peccatoribus. Illis enim ibi-
dem Chriſtus poteſtatem contulit remitten
di: his autem neceſsitatẽ iniunxit confiten-
di. Præterea ſuppoſito, quòd ſacerdos non
abſoluat à peccatis quo ad culpã, quam ſup
ponimus per cõtritionẽ prius fuiſſe deletã,
ſed à debito, quo peccator tenebatur confi-
teri, vt à ſacerdote abſoluaſ, & à pœna tem-
porali, in quam fuerat ęterna cõmutata, hæc
autẽ admittunt diuiſionẽ, vt cõſtat, igitur &
abſolutio ſacramentalis admittit diuiſionẽ.
Minor probatur, quia poſtquam quis cõfeſ
ſus eſt peccata, quæ ſciuit, quorundam alio-
rum

A rum oblitus, & abſoluitur, tollitur obliga-
tio confitendi illa, à quibus abſolutus eſt, &
manet obligatio confitẽdi alia, quorum ob-
litus eſt, quando memoriæ occurrerint. Si-
militer ſi quis ex neceſsitate ob cauſas ſuprà
dictas dimidiauit confeſsionem, & abſolui-
tur, tollitur obligatio confitendi illa, quæ di
xit, & manet ſuo tempore obligatus dicere,
quæ ſubticuit: igitur abſolutio à debito con
fitendi diuiſionẽ admittit, ſicut & ipſa con-
feſsio, quando vel neceſsitate, vel obliuione
confeſsio dimidiatur. Quòd autẽ pœnę tem
poralis diuerſis peccatis debitę remiſsio eti-
am diuiſionẽ admittat, ſatis certum eſt: igi-
tur quoad vtrunq; effectum, quem abſolu-
tio ſacramentalis operatur, admittit diuiſio
nem: igitur & ipſa abſolutio. Secus de abſo-
lutione, qua Deus peccatorem à culpa mor-
tali abſoluit: nã hæc diuidi non poteſt, quia
reatus æternæ pœnæ etiam diuiſionem non
admittit. Sed æterna pœna peccatis debita,
vel totaliter tollitur, vel totaliter manet.

Tenendo igitur hanc ſecundã ſenten
tiam communem, videtur
dicendum, quòd potiſsima ratio pro priore
ſententia adducta innititur huic propoſitio-
ni, quam præſupponere videtur, quod abſo
B lutio, quæ à ſacerdote fit, eſt abſolutio à pec
catis quoad culpã, idq; ratione gratię, quam
ex opere operato cõfert, quæ cum omni pec
cato mortali repugnet, conſequẽs eſt, quòd
omnia peccata remittit: nec vnũ poteſt ſinè
alio remittere. Qđ etiã nos ipſi concedimus
.ſ. quòd abſolutio ſacramentalis non poteſt
vnum mortale ſinè alio, quoad culpã remit-
tere. Et quoad id, non admittit diuiſionẽ, ſi-
ue actualiter peccata quoad culpã dimittat,
ſiue aptitudinaliter: cùm ſemper gratiã con
ferat, quæ vel actu, vel aptitudine pctã mor-
talia excludit. De quo poſt, quando agetur
de efficacia huius abſolutionis. Eſt tñ alius
abſolutionis effectus .ſ. qa eſto mortalia ſint
quoad culpã per contritionẽ dimiſſa, relin-
quitur tamen peccator adhuc ligatus, & in
debito quodã, quo tenetur ſe ſacerdoti ſub-
iicere, & illi confiteri, & ab eodẽ abſolutio-
nem procurare: & antequã ſic abſoluatur, di
citur in peccatis (ſaltẽ quoad eccleſiã) mane
re. Voluit eñ Chriſtus, quòd peccator Dei,
& eccleſiæ abſolutionẽ ſibi, præuia confeſ-
ſione, pcuraret, quẽ Deus per cõtritionẽ ab
omnibus peccatis, quoad culpã præſtando
gratiam, abſoluit, quã abſolutionẽ ſibi reſer
uauit, eſto, quòd miniſterium ſacerdotibus
conceſsit, quo illi abſolutionis beneficium

impendant: & hoc, vel in toto, vel in parte, C
vt eccleſiæ viſum fuerit peccatoribus expe-
dire. Et quia contingere poterat, minimè ex
pedire, quẽcunq; peccatorẽ ab omnibus pec
catis, ob quorundã peccatorũ enormitatem
ſimul abſoluere: ideo Chriſtus conceſsit ec-
cleſiæ, vt ſi expedierit, quædam peccata re-
mittant, quædam autem retineant. Et ita fa-
ctum eſt, quòd cùm inferior peccatorẽ à nõ
reſeruatis abſoluit, aliqua remittit, aliqua ve
rò retinet, quouſq; per ſuperiores, vel de eo-
rum licentia per inferiores, ab huiuſmodi re
ſeruatis is, qui ea commiſit, abſoluatur. Et
tam abſolutionem, quàm retentionem per
eccleſiam factam, Chriſtus, & Deus in cælis
approbant. Igitur abſolutio, quæ à non re-
ſeruatis fit, ſacramentalis eſt, & gratiam con
fert, & inde aptitudine omnia peccata, quo
ad culpam, remittit, quantũ eſt ex parte ſua
ratione huiuſmodi gratiæ, quam præſtat.
Sed quantum ad debitum, quo tenebatur
ligatus, quo, ſcilicet, debebat ſe eccleſiæ præ
ſentare, & ab eadem beneficium abſolutio-
nis, præuia cõfeſsione, obtinere, non eſt ple-
nè per illam primam abſolutionem libera-
tus, ſed ex parte: quia illa peccata, quæ con-
feſſus eſt, & ab eiſdem abſolutus, non tene-
tur amplius eccleſiæ confiteri, cùm de his D
iam ſit per eccleſiã iudicatus, & abſolutus.
(Abſurdum enim eſt eum, qui ſemel legiti-
mè abſolutus eſt, eodem debito rurſus tene-
ri, vt dicitur in extrauag. Inter cunctas) ma-
net tamen in debito confitendi alia peccata
reſeruata ei, cui reſeruata ſunt, vt ab illis le-
gitimè per eccleſiam abſoluatur. Itaq; abſo-
lutio à peccatis quoad culpam, diuiſionem
non admittit: ſed quoad ligaturam, ſeu debi
tum præfatum, quod poſt iuſtificationem
relinquitur, benè admittit diuiſionem. Ab-
ſolutio etiam ſacerdotis de ſe reconciliatiua,
ſimul & ſolutiua debiti dici poteſt, ea ratio-
ne, qua reconciliatiua eſt, diuiſionẽ non ad-
mittit: ea tamen ratione, qua ſolutiua debiti
eſt, partitionẽ admittit, ſiue id referatur ad
debitum, quo peccator confiteri tenetur: ſi-
ue ad debitũ, quo obnoxius eſt pœnæ tem-
porali, in quam fuerat æterna commutata.
De abſolutiõe igiť, quæ à peccatis fit quoad
culpã, & q̃ de ſe recõciliatiua eſt, procedũt,
quæ in ratione prima obiecta ſunt: non autẽ
de abſolutione, quæ eſt, à præfata ligatura
ex peccato relicta. Et quando vltimo vrget
ratio, quia ſacerdote aliqua remittente, &
alia reſeruãte, Deus ſimiliter aliqua remitte
ret, & alia non. Reſpõ. id verũ eſſe de remiſ-

E ſione ſecundo modo conſiderata, quæ diui-
ſionem admittit. Vnde Deus duplici abſo-
lutione abſoluit peccatorem confeſſum: alte
ra, à peccatis quoad culpam, & hæc fit per
contritionem: altera, à peccatis quoad reli-
ctum debitum, & hæc fit per ſacerdotem, in
qua ſacerdos miniſterialiter abſoluit, Deus
verò principaliter. Et confeſsio, quæ ſacer-
doti fit, Deo per ſacerdotem fit. Et Deus eſt,
qui illic per ſacerdotē pœnitentem iudicat.
Et ita ſacerdos, quæ illic ſcit, vt Deus ſcit. Ac
proinde quæ ſacerdos, vel eccleſia remittit,
Deus remittit: & quæ eccleſia retinet, Deus
retinet: ſiue remiſsio in toto fiat, ſiue in par-
te, iuxta facultatem ſacerdoti conceſſam. Et
ita patet verificatio dicti Chriſti, quorum re
miſeritis peccata, remittētur eis: & quorum
retinueritis, retenta erunt. In quo peccatori
imponitur neceſsitas confitendi: ſacerdoti
vero, ſeu eccleſię poteſtas remittendi, & reti
nendi cōcedit. Et per hęc patet ad primum.
Ad ſecūm Adriani, reſponſio facilior eſt: nā
vbi materia ſacramēti alia, & alia eſt, quāuis
forma ſit vna à diuerſis miniſtris prolata, ſa-
cramentum eſt aliud, & aliud. Vt diuerſifi-
cato pane, & forma conſecrationis à diuerſis
ſacerdotibus, vel ab eodē ſuper diuerſum pa
F nem prolata, diuerſum eſt ſacramentum, &
diuerſa conſecratio. Et ita ſi vnus intendat
primam medietatem panis conſecrare, & ali
us ſecundam, & ſi eadem forma vtantur, te-
nebit vtriuſq; conſecratio: & ita vnus panis
poteſt plenè, & per partes conſecrari. Ita igi
tur, & ſi forma abſolutionis ſacramentalis
vna ſit, quæ non diuerſificetur, cùm materia
eius ſit confeſsio peccatorum, hac diuerſifi-
cata, vel diuiſa, non mirùm, quòd abſolutio
diuidatur, ita vt peccata per partes remittan
tur: maximè ſi id intendat ipſe abſoluens, vt
intendit, quando reperit caſus reſeruatos
&c. Si obiicias, quòd materia abſolutio-
nis ſacramentalis non eſt dimidiata confeſ-
ſio, ſed integra: ac proinde abſolutio etiam
debet eſſe integra. Reſpon. Eſto ita ſit, quòd
non poteſt ab aliquibus abſolui peccatis, ni
ſi præcedat integra confeſsio (ſi commodè
præcedere poteſt) cùm hoc tamē ſtat, quòd
non ab omnibus ſimul abſoluatur peccatis,
cùm intentio abſoluentis, quam habet, aut
habere debet, non ad oīa peccata ſe exten
dat, ſed ad ea, ad quæ ſua ſe extēdit facultas,
& iuriſditio, id eſt, ad nō reſeruata. Deinde
cùm ad ſuperiorem vadit pro abſolutione à
reſeruatis, ſuperior reperiens reliqua eſſe le
gitimè per inferiorem remiſſa, abſoluit il-
lum à reſiduis, vel ad inferiorem eum remit- G
tit, vt abſolutionem compleat. Ad tertium
videtur conſequenter dicendum, quòd Pa-
pa, & epiſcopi, & prælati, quibus eſt conceſ-
ſa poteſtas reſeruādi ſibi aliqua peccata, poſ
ſunt confitentē à quibuſdam peccatis abſol
uere, alia enormia retinendo, aut eorum ab-
ſolutionem differendo, prout viderint expe
dire, vt ratio ſuadet. Alij verò inferiores, qui
bus facultas reſeruandi peccata aliqua non
eſt conceſſa, non video vnde poſsint per par
tes peccata non reſeruata remittere. Non
enim quod maioribus conuenit, debet ſimi-
liter minoribus cōuenire. Si obiicias, quod
maiores habent facultatē præfatam à Chri-
ſto, per id, quod ſæpe citatū eſt, quorum re-
miſeritis &c. Quod quidem dictum Chriſti
non ad maiores ſacerdotes ſolùm, ſed ad om
nes vniuerſaliter dictum eſt, quēadmodum
ad omnes ſacerdotes, quādo ordines ſuſcipi
unt, ab ipſo ordinante vicem Chriſti tenen-
te, dicūtur. Vel igitur omnes ſacerdotes poſ
ſunt remittere, & retinere, ad ſenſum datū,
vel nulli. Reſpon. Verè loquendo, in dictis
verbis poteſtatē ordinis Chriſtus omnibus
ſacerdotibus conceſsit, ſicut & poteſtatem
ordinis epiſcopus his, quos ad ordines ſacer H
dotij promouet, miniſterialiter tribuit, quā
do eadem verba ad eos dirigit. Iuriſditionis
autem poteſtatem plenam Chriſtus ſuo pri
mo vicario contulit, per quem huiuſmodi
iuriſditionem voluit ad alios deriuari Et in-
de eſt, quòd Papę conuenit primarie pecca-
ta aliqua reſeruare, deinde his, quibus ipſe
talem conceſsit facultatem, id eſt, prælatis,
quam, quia inferioribus non conceſsit: ideo
non eſt illis attribuenda. Si iterum obiicias,
quòd diſcipuli Chriſti, ſeu apoſtoli ante-
quam à Papa iuriſditionē ad abſoluendum
acciperent, habebant poteſtatē non ſolùm
ordinis, ſed iuriſditiōis, qua ſoluere poſſent,
& ligare, non niſi à Chriſto immediatè: nec
videtur quando à Chriſto hanc poteſtatē in
foro pœnitētiali acceperint, niſi quādo eos
ſacerdotes inſtituit, dicens: Quorū remiſeri-
tis peccata &c. igitur tunc nō ſolùm poteſta
tem ordinis, ſed & iuriſditionis omībus con
tulit. Reſpon. Eſto tunc oēs habuerint hanc
poteſtatem iuriſditionis à Chriſto, non con
ſtat, quòd qñ illa verba dixit, eam illis omni
bus cōtulerit: verùm dato, quòd ea verba di-
cendo, hanc iuriſditionē omnibus conceſsit,
potuit hoc eſſe per quandā concomitantiā,
qua tradēdo poteſtatē ordinis, voluit ſimul
poteſtatem iuriſditionis tradere: non tamen
quòd

A quòd voluerit illa verba inſtituere ad eã præſtandam. Quod inde conſtat, quia poteſtas iuriſditionis ſeparabilis eſt à poteſtate ordinis, vt poſtea patebit contra Armachanum. In poteſtate igitur iuriſditionis Chriſtus omnes Chriſtianos ſubiecit Petro, & ſucceſſoribus ſuis: ideo per ipſum debet huiuſmodi poteſtas in alios dimanare. Et talis, & tanta, quantam ipſe illis conceſſerit.

De confeſsione caſuum reſeruatorum.

IAm de eo, quod principaliter quærebatur. ſ. de integritate confeſsionis, quando peccator habet caſus ſuperiori reſeruatos, an ſit neceſſaria. Et arguit, quòd non, tum quia non eſt neceſſaria integritas abſolutionis, vt ex dictis patet: igiẽ nec confeſsionis, cùm nõ ſit maior ratio de vna, quàm de alia. Imò magis neceſſaria videtur vnitas abſolutionis ab omnibꝰ peccatis, quàm vnitas confeſsionis omniũ, eò quòd ſacerdos à peccatis abſoluẽt, tenet vicem Dei, qui non niſi
B ab omnibus abſoluit: & tamen videmus abſolutionẽ diuidi, cùm diuerſi ſacerdotes à diuerſis peccatis abſoluãt. Si dicatur, vt dicũt, quòd ſacerdotes gerunt vicẽ Dei vnius, qui vnius Chriſti ſunt vicarij: ideo & ſi diuerſi abſoluant, vt vice vnius abſoluũt, & ita non fit diuiſio ĩ abſolutione. Cõtra, qa tunc ſi qs diuerſis confiteatur, & vni quædã: alij verò alia peccata, cũ illi diuerſi, vnius Chriſti vicem gerãt, nõ diceẽ confeſsio diuiſa: qđ ſuppono falſum. Et ſequela patet paritate rationis. Secũdò, ſi ſacerdos nullã habeat ptãtem abſoluendi, nullũ peccatũ tenetur peccator illi cõfiteri ob defectũ iuriſditionis: igitur ſi ſacerdos non habet poteſtatẽ integrè ab omnibus abſoluẽdi, vt in hoc caſu, nõ tenebitur peccator ei oĩa peccata confiteri, ea. ſ. à quibus abſolui ab alio non poteſt. Confirmo hoc, quia vocalis cõfeſsio non videtur neceſſaria, niſi ad finẽ abſolutionẽ obtinendi, ita & integritas confeſsionis nõ deduciẽ neceſſaria, niſi ad finẽ conſequendi integrã abſolutionem: igitur vbi neceſſariũ non eſt integram abſolutionẽ ab aliquo ſacerdote obtinere, cùm ſit ĩmpoſsibile, vt in caſu: ſequitur tunc non eſſe neceſſariũ eidẽ integrè confiteri. Aſſumptũ patet, repetẽdo rationẽ, qua deductũ eſt neceſſariũ eſſe confiteri, ex illo, quorum retinueritis &c. quæ talis fuit. Ait C Deus, peccata, quæ ſacerdos non remiſerit, ego non remittã: ſed neceſſariũ eſt peccatori, quòd Deus illi remittat peccata: igitur neceſſariũ eſt, quòd ſacerdos ea illi remittat: ſacerdos autẽ non poteſt peccata remittere, niſi præcognita: præcognoſcere non poteſt, niſi prævia cõfeſsione: igitur neceſſaria eſt peccatorũ confeſsio. Ex qua deductione apertũ eſt, ideo colligi neceſſariũ eſſe cõfiteri, quia neceſſariũ eſt à ſacerdote abſolui. Igiẽ quando quis ſacerdote abſolui integrè nõ poteſt, non eſt neceſſariũ ei integrè confiteri. Et ſi nullo modo poteſt à ſacerdote abſolui, non eſt neceſſarium, nec ſemiplenè illi confiteri. Inde ceſſat obligatio in ſubdito confitendi ſuo ſuperiori excõmunicato, vel hæretico facto, qa abſoluere non poteſt. Si dicas, quòd eccleſia iubet diſtrictè, vt confeſsio integrè fiat. c. cap. Omnis vtriuſq; ſexus. Contra id obiici poteſt. Tum, quia ſequiẽ, quòd adminus erat neceſſaria huiuſmodi integritas ante præfatam eccleſiæ conſtitutionẽ in caſu præſenti. Tum etiam, quia nec eſſet neceſſaria nunc de iure diuino. Tum deniq;, eſto de iure humano neceſſariũ ſit integrè cõfiteri, vt textus ait, quare non patietur exceptio- D
nem Ius hoc humanum, vt excipiatur caſus, quando, ſcilicet, non poteſt inde integra ſperari abſolutio? Sicut & diuinum ius de fraterna correctione ceſſat, vel exceptionẽ admittit, quando non inde ſperatur fratris correctio. Tertiò ad idẽ argui poteſt, argumento ſumpto ex ratione Tho. qua probat neceſsitatem integræ confeſsionis, à contrario, arguendo. Si quis multis laboret morbis corporibus, & pandendo vnum eorum medico, ſperat ſalutarem medicinam, quæ ita proſit ad expellendum illum morbum, quòd in nullo noceat, reſpectu alterius morbi, nec illum alterũ morbum reuelando, ſperat pro illius curatiõe remediũ, certè talis infirmus non tenetur pandere morbum medico, pro cuius curatione, nullum inde ſperat remedium, ſatis eſt ſi primũ pãdat. Igitur ita erit in morbis animæ. Quartò, ſtante iure de confitendo, ſtat eſſe licitum ob iuſtam cauſam eam dimidiare, non enim Auguſtinus videtur damnare dimidiatam cõfeſsionem, niſi quando ob hypocriſim, vel ex pudore peccator deſinit integrè confiteri, vt apparet ex cap. Conſideret. de pœnitentia. diſtinctio. 5. Cùm igitur in præſenti caſu concurrat iuſta, & rationabilis cauſa non confitendi curato caſus ſeruatos, quia, ſcilicet, non in

E deſperatur eorum remiſsio, nec hic adeſt hypochriſis, nec pudor ea cõfitendi, ſequit &c.

Oppoſitum tamen video paſsim à doctoribus teneri, ſcilicet, quòd neceſſaria eſt integritas confeſsionis, licet non ſit neceſſaria integritas abſolutionis. Chriſtus enim neceſsitatem impoſuit peccatori integrè confitendi: eccleſię autem non impoſuit neceſsitatem integrè abſoluendi: ſed reliquit eccleſiæ facultatẽ conferendi beneficium abſolutionis his, qui ſua peccata fuerint confeſsi, prout ipſa viderit expedire, vt ſuprà dicebatur. Vtrunque apparet ex teſtimonio ſuprà citato, & ex ritu, quem eccleſia ſeruat, & ex cap. Omnis vtriuſque ſexus. In quo vltra temporis determinationem, reliqua ibi de confeſsione poſita, videntur ad ius diuinum pertinere, vt communiter dicitur. Sic etiam docuit Auguſti. ante eccleſiæ determinationem, docens neceſſariam eſſe integram confeſsionem. Huius ratio ſolet talis aſsignari: quia, vt dictum eſt, Deus exigit à peccatore, quòd ſua peccata Deo confiteatur, non ſolùm mente, quod per contritionem fit: ſed etiã voce, quod fit, quando quis vicario Chriſti confitetur. Qui enim ſacerdoti confitetur, Deo confitetur.

F Confeſsio autẽ, quæ Deo fit, niſi integra ſit, non eſt ipſi grata. Sicut nec contritio, quæ Deo mente fit, dolor quo quis dolet de aliquibus peccatis, & de aliis, etiam memoriæ occurrentibus non dolet, non eſt debita contritio, aut mentalis confeſsio. Nam ſi de aliquibus dolet, ſicut dolendum eſt, quatenus, ſcilicet, Dei offenſiua ſunt, neceſſe eſt de omnibus occurrentibus, ob eandem cauſam doleat. Ita & ſi ore Deo per ſacerdotẽ aliqua peccata ſua confitetur inquantum offenſiua fuerunt Dei, ob eandẽ cauſam debet omnia alia, per quæ Deum offendit, eidem, ſi memoriæ occurrant, confiteri. Itaque Deus confeſsionem ſibi factam immediatè, vel mediãte ſacerdote, niſi integra ſit, nõ acceptat. Ideo indignus eſt abſolutione, qui taliter cõfitetur. Et per hoc patet ad rationes. Ad primum, fateor cauſam diſcriminis per aliquos aſsignatã, qui dicunt ſacerdotes plures, quia vicem tenent vnius Chriſti, & ſi à diuerſis peccatis abſoluant, non propriè abſolutionem diuidere. Secus de confitente, qui in partes diuidit confeſsionem, minimè ſatiſfacere. Sed cauſa quare requiritur integra confeſsio, eſt, quæ dicta eſt ſuprà. Cauſa autem quare non requiritur integra abſolutio eſt, quia facultas conceſſa eſt eccleſię peccatã remittendi, & retinendi: & non eſt impoſita G neceſsitas integrè abſoluendi, ſicut impoſita eſt peccatori neceſitas integrè confitendi.

Ad ſecundum, conſequẽtia non valet, quia neceſsitas impoſita eſt peccatori, vt confiteatur vicario Chriſti, qui ſibi poſsit beneficium abſolutionis loco ipſius Dei impendere, qualiter poteſt ſacerdos proprius, etiam ſi non valeat ab omnibus abſoluere. Et ad rationem confirmationis. Ita eſt, quòd confeſsio iniuncta eſt ad finem aſſequendi veniam, eam, ſcilicet, quam eccleſia ſtatuit impendere, ſcilicet, plenè, vel ſemiplenè iuxta eccleſiæ ſtatuta, quæ, quia iuſta ſunt, à Deo ratificantur. Non tamen inde fit, vt integritas cõfeſsionis ſit iniuncta ſolũ ob integram abſolutionẽ ab eo, cui fit obtinẽdã: ſed ideo iniuncta eſt integra confeſsio, vt dictum eſt, quia cõfeſsio, quã quis Deo facit ſiue per ſe, ſiue per vicariũ ſuum, niſi integra ſit, à Deo non acceptatur. Ad illud autẽ, quod ibidem dicitur de ſtatuto humano, quo iubetur, vt peccator omnia peccata confiteatur, dicendum, quòd id non admittit exceptionẽ prædictam, quia id nõ tam iubet eccleſia, quam à Chriſto iuſſum eſſe præſupponit. Ad tertiũ dicendũ, quòd ſicut argumentũ ex morbis corporalibus ſumptum non probat ſuf- H ficienter eſſe neceſſarium integrè confiteri, vt ſuprà patuit: ita nec argumentũ inde à cõtrario ſumptum, ſufficit ad probandũ in caſu non eſſe integrè confitendum. Ad quartum dicendum, quòd non eſt alia cauſa, qua dimidiari poſsit ſciẽter cõfeſsio, niſi neceſsitas aliqua vitandi damnũ aliquod notabile, vt ſuprà tactũ eſt. Nec Augu. ideo de hypocriſi, & pudore illic meminit, quaſi tũc ſolũ vitietur dimidiata cõfeſsio, quãdo ex hypocriſi, vel pudore dimidiatur: ſed quia quãdo dimidiatur, raro, vel nunquã fit, niſi ob aliquam ex illis cauſis. Et ita videt tenenda cõmunis opinio, aliis dimiſsis, quas ſuprà commemorauimus. ſ. poſſe diuidi abſolutionẽ ſacramentalem, iuxta eccleſiæ ſtatuta: non tamen confeſsionẽ, niſi neceſsitate cõpellente.

Nota hic in præſenti caſu tunc fieri integrè confeſsionem, quando ei, cui peccator aliqua peccata confitetur, nullum non remiſſum deſinit ſcienter confiteri. Quod dico, quia ſi in caſu præſenti primò adit curatũ, & confitetur ſolùm ea, quę non ſunt reſeruata, dimidiat confeſsionem. Si etiam primò venit ad ſuperiorẽ, cui illa ſunt reſeruata, & eidem ſola reſeruata confitetur, dimidiat confeſsionem. Ideo ei, cui primò

ſe

A ſe præſentat, & confitetur, tenetur omnia confiteri, & poſtquã fuerit ab illo à quibuſdam peccatis abſolutus, ſi eat ad ſecundum, non tenetur illi ſecundo cõfiteri, niſi ea, quę prior reliquit in abſoluta, nec propter hoc dimidiabit cõfeſsionẽ. Ideo ſi fuit primò ad curatum, & illi integrè confitetur: & tamen curatus non vult eum abſoluere, etiam nec à non reſeruatis, ſed eum ad ſuperiorẽ remittit, tenetur tunc illi ſuperiori iterum integrè confiteri: quia à priore in nullo fuit abſolutus. Nec releuatur quis ab iteratione confeſſionis per hoc, quod ſemel integrè ea fuerit cõfeſſus, ſi nõ ſit ab eiſdẽ abſolutus. Interim enim quòd non abſoluitur peccator, manet in eodẽ debito, in quo prius. Inde eſt, quòd ſi primò cõfiteť integrè curato, à quo abſolutionẽ à nõ reſeruatis obtinet, teneť poſtea confeſsionem iterare eorũ peccatorũ, à quibus non fuit abſolutus, ſcilicet, reſeruatorũ.

Nota etiam, quòd ſi quis fuerit omnia confeſſus, & plenè etiam abſolutus, poterit poſtea ex deuotione, vel ex odio quorundam peccatorum iterum confiteri, & hæc iterata confeſsio dimidiari poteſt ſi-
B nè peccato. Non enim eſt neceſſaria integritas in confeſsione, niſi de his peccatis, à quibus peccator non eſt abſolutus.

Nota deinde confeſsionem etiam peccatorum non remiſsorum diuidi poſſe etiã ſciẽter, ſi fiat ſinè anĩo aſſequẽdi, vel petẽdi abſolutionẽ, vt poteſt, qui multa habet peccata hodie in vna hora aliqua eorum cõfiteri, & non petita abſolutione, relinquere alia in craſtinã diẽ, & alia in aliam confitẽda: dũmodo quãdo petierit abſolui, omnia occurrẽtia non prius remiſsa, ſit iam confeſſus eidẽ. Illa enim confeſsio, quę fit ſacerdoti, & non cũ ſpe, & voto veniæ, ſeu abſolutionis obtinẽdæ, propriè, & ſtrictè non eſt ſacramẽtalis. An autẽ ſit de neceſsitate celãda, ſicut ea, quę ſacramẽtalis eſt, patebit poſtea. De quo vide Baptiſ. cõfeſsio. 1. Nota etiã, quòd remota pœna eccleſiaſtica peccato p ſuperiorẽ annexa, etiã ſi ſuperior à peccato reſeruato nõ abſoluerit, manet peccatũ ſimplex nõ amplius reſeruatũ, cum ceſſauerit cauſa, ob quã fuerit reſeruatũ. Nota deniq;, quòd q habet caſus reſeruatos ſimul, & non reſeruatos, ſi primò ſe ſuperiori præſentat, qui eum audire nõ vult, niſi de reſeruatis ſibi: tunc ſicut abſolutio diuidi põt, ita & cõfeſsio, ex quo nõ ſtat per pœnitentẽ ipſum, quominus integrè confiteať: ſed per ſuperiorem, qui eum integrè audire non vult.

De confeſsione ſtatim agenda. C

DEinde quæri ſolet, an peccator quamprimum poteſt, teneatur ſacerdoti confiteri? Et pro affirmatiua partẽ arguiť. Primò, qa quod debetur ſinè termini prefixione, ad ſtatim debetur. ff. de re iudi. & in. l. eum, qui. § quotis. ff. de verbo. obligatio. Cùm ergo peccator debeat cõfiteri ex iure diuino: & nullus ſit eidem iure diuino terminus ad confitendum præfixus, ſequitur, quòd ſtatim tenetur. Secundò ad idem ratione periculi, cui ſe homo exponit, ſi non illico medicinam ad ſalutem neceſſariam ſumat, tenetur enim ſtatim, quòd poteſt, ſiue homo ſit in periculo corporis, ſiue animæ: alioqui perire meretur, iuxta illud Eccleſiaſtici. 3. Qui amat periculum, peribit &c. Modo autem duplex eſt periculũ, ſi homo nõ illico, quòd poteſt, confiteatur. Alterum, quia nihil eſt morte incertius. Vnde Eccleſiaſti. 5. Ne tardes conuerti ad Deum, nec differas de die in diem: ſubito enim venit ira illius, & diſper- D
det te in tempore vindictæ. Alterum, quia vnum peccatum aliud inducit: ſi non illico per pœnitentiã tollatur, iuxta illud Grego. Peccatum, quod per pœnitẽtiam non diluitur, mox ſuo pondere in aliud trahit. Tertiò non minus neceſſariũ eſt homini à peccato recedere, quàm in peccatũ non incidere: vtrũque enim repugnat ſaluti hominis, ſed quoties quis in peccatũ incidit, potens non incidere, peccat, & tenetur non incidere: igitur quoties quis in peccato exiſtens, potens ab eo recedere, & non recedit, peccat, & tenetur recedere: igitur quãprimũ poteſt &c. Hæc ratio patet à ſimili, quia eodem præcepto, quo tenemur non furari, tenemur rem furtiuam, quãprimũ poſſumus, ſuo domino reſtituere: quandoquidem furtum idem eſt, quod rem alienam accipere, & detinere. Igitur etiam in præſenti ad idem genus peccati reducitur, in peccatum incidere, & à peccato non recedere. Cùm igitur ſinè ſacramento pœnitentiæ, quod ſecũda tabula eſt poſt naufragium, nemo poſsit à peccato liberari, ſequitur &c. Confirmatur hoc, quia in peccato permanere videtur contra charitatem ad Deum habendam, & contra charitatem ad ſe ipſum habẽdam, & eſt Deum odi-

E re, ſimiliter & ſeipſum: ſaltem pro toto tem
pore, quo vult in illo peccato permanere:
hoc autem eſt peccatum, & contra præce-
ptum negatiuum, de non odiendo Deum,
nec ſeipſum. Quod pręceptum cùm nega-
tiuum ſit, obligat pro ſemper. Quartò in
Deutero. 22. & alibi iuſſum eſt: & eſt præce-
ptum charitatis, vt ſi viderimus aſinum pro
ximi ſub onere iacentem, non pertranſea-
mus, ſed eum ſubleuemus. Igitur cùm pecca
tor ſubiaceat ſub onere peccati, à fortiori
cùm poſsit, tenetur ex charitate ad ſeipſum
habenda, ſe illico ſubleuare. Remedium au-
tem à Deo Inſtitutum, quo poſsit homo à
peccato reſurgere, eſt confeſsio ſacramenta-
lis: Igitur &c. Quintò, ſi non eſſet pecca-
tum in peccato ad tēpus permanere: igitur
non eſſet peccatum velle in peccato perma-
nere. Quod enim poteſt quis licitè opere fa-
cere, licitum eſt hoc ipſum velle facere. Quo
dato: igitur à fortiore licitum eſt velle proxi
mo, quòd in peccato, ſaltem ad tempus, &
ſinè gratia Dei, & id Dei inimicitia perma-
neat: hoc autem eſt odire proximum, vt con
ſtat: igitur non eſt licitum id velle proximo:
igitur multò min' licitū eſt id velle ſibiipſi,
cùm ex ordine charitatis non minus tenea-
F tur quis ſeipſum diligere, quàm proximum.

Reſpon. His non obſtātibus, videtur
oppoſitū tenendū. Et quia
rationes non minus imô magis videtur pro
bare, eſſe homini neceſſariū conteri quam-
primum poteſt, quam confiteri, quampri-
mum poteſt: ideo de vtroq; idem dicamus,
ſcilicet, neutrū eſſe homini ſub pœna noui
peccati neceſſariū, ſcilicet, nec conteri quam
primum poteſt, nec confiteri quamprimum
poteſt. Vtriuſque ratio vna eſt, quia præce-
ptum de conterendo, & de confitēdo eſt af-
firmatiuū: affirmatiua autem non obligant
ad ſtatim, etiā oblata oportunitate, ſed tem
pore præfixo, ſi tale quid præfixum ſit, vel
quādo neceſsitas expoſtulat, ſi tempus præ
fixum non ſit. Exemplum clarum eſt, de ſu-
ſcipiendo baptiſmum, de danda eleemoſy-
na, de prædicanda fide. Ad hunc modum de
aliis, quæ quidem differri poſſunt ad tem-
pus, quo neceſsitas huiuſmodi actus expo-
ſtulauerit. Secundò idem patet ex Augu-
ſtino primo de Ciuitate Dei, dicente: quòd
non tenemur fratrē reducere ad ſtatim poſt
lapſum, quin poſsimus maiorem oportuni-
tatē expectare: igitur nec tenemur noſmet
ad ſtarim in ſtatu gratiæ reponere: cū tenea-
mur fratres ſicut & noſipſos diligere. Et cur
rit hęc ratio, vbi nullum periculū fratris, nec G
propiium ex huiuſmodi dilatione timetur.

Ad primum igitur in oppoſitum addu-
ctum, dicendū, quod multis modis
poteſt aliquid deberi, vel per viam reſtitu-
tionis, vt ſi præceſsit rei alienę iniuſta deten
tio, ſeu ablatio, vt fit in furto, & vſura, aut
etiam rei alienę iuſta receptio ex domini vo
luntate ratione contractus, vt in commoda-
to, depoſito, mutuo. Aliquādo debetur per
viam ſatisfactionis pro damno iniuſtè dato.
Aliquando debetur per viam vindictæ, ſeu
emēdæ, vt pro iniuria verbis illata citra dam
num omne in corpore, fama, & rebus, vt ſi
quis animo iniuriandi dicat alicui, quæ pu-
blica meretrix eſt, meretricem eſſe. Aliquan
do debetur aliquid ratione voti, aut promiſ-
ſionis, aut pręcepti ſuperioris. Et regula il-
la. ſ. quod debetur abſq; termini pręfixione
ad ſtatim debetur, & ſtatim ſoluendum eſt,
non procedit de omni debito: ſed de eo, quod
debetur alteri per viam reſtitutionis, ſeu ſa-
tisfactionis pro dāno iniuſtè dato, ſiuè in re
bus, ſiue in fama, ſiue in perſona. Cuius ra-
tio eſt clara, quia alienū detinere, inuito do-
mino, peccatū eſt: ideo ad peccatū vitādum,
& non in eo perſeuerandū, neceſſarium eſt
debitū ſolui, quāprimū cōmodè poteſt. Se H.
cus ſi quid debeat per viam contractus: quia
tunc res aliena, aut alteri debita, nō iniuſtè,
ſed ex voluntate domini retinetur. Ideo pro
tunc currit neceſsitas eam reddendi, quan-
do, ſcilicet, dominus petierit: nam ſi tūc non
reddatur, poſtea dicitur non reddens eſſe in
mora. Et ideo ſi in cōtractibus terminus fuit
præfixus, lapſo termino incipit debitor eſſe
in mora: ideo ex tūc tenetur quamprimum
poteſt. Alia verô debita ex lege, vel ſtatu-
to, ſi terminus à lege non ſit definitus, debēt
ſolui, quando is, cui debentur, exegerit, vt
in decimis, & aliis tributis ex lege ſoluen-
dis, & antequam exigantur, non vidētur de
neceſsitate ſoluenda. Ratio, quia cùm domi
nus non exigat, cùm poſsit, non videntur
eo inuito retineri, ſed pręſumitur eum in de
tentione cōſentire: niſi alia concurreret cau-
ſa, per quam aliud eſſet præſumendum. In
debitis autem ex promiſsione, voto, & præ-
cepto, ſi is, qui vouit, promiſit, aut præcepit,
terminum non pręfixit, nō video, quòd ſta-
tim currat obligatio illud adimplēdi, ſed pro
loco, & tempore, quādo. ſ. neceſsitas poſtula
uerit, vt in eleemoſyna promiſſa, vel iuſſa.

Cum igitur præceptum diuinum de
conterendo, aut confitendo non
præfi-

A præfixerit terminũ adimplẽdi: ſupereſt hominem nõ teneri ad ſtatim conterendũ, vel confitendũ, niſi quãdo articulus neceſsitatis poſtulauerit, ſcilicet, quando tenetur homo ſe in ſtatu gratiæ reponere, ſiue ratione periculi mortis, ſiue ratione ſacramenti miniſtrandi, vel recipiendi. Et eſto illa debeantur per viam ſatisfactionis, ſiue pœnæ, aut vindictæ pro offenſa contra Deum commiſſa, talia debita non ſunt in conſciẽtia ſtatim ſoluenda, ſicut nec pœna debita ex actione iniuriarum, antequã ad eam ſoluendã condemnetur, vt conſtat. 12. q. 2. Fraternitas.

Ad ſecundum ex periculo ſumptum, dicendum, quòd ſi tale periculũ eſſet probabile, vel mortis ſtatim venturæ, vel alterius peccati, cui, ſcilicet, periculo per naturam, aut voluntatem non poteſt (ſaltem ſinè magna, & notabili difficultate) occurri, occurreretur autem per contritionem, & confeſsionem, tunc ratione talis periculi, neceſſarium foret conteri, & confiteri. Attamen peccator nõ ſemper poſt peccatũ eſt in probabili periculo mortis ſtatim euenturæ. Peccatum etiã, in quod is, quem nõ pœnitet, incidet, tale eſt, quòd non contra voluntatem ipſius eueniet: nam tunc peccatũ non eſſet.
B Nec, quod ait Gregorius vnum peccatũ in aliud trahere, procedit de tractione neceſsitante, ſed de inclinante, cui inclinationi facile pôt homo ipſe contrauenire. Adde, quòd Grego. nõ loquitur niſi de peccatore, quem vt pœniteat, Deus longo tẽpore ſperat: qui tamen Dei benignitatem contemnens, pœnitere non vult. Talis enim nõ mirum, ſi de vno peccato in aliud inuitus quodammodo trahatur, ſic, quòd vnum ex altero in voluntate permanente neceſſario cõſequatur. Sed de hoc ſuprà in tractatu de pœnitentia.

Ad tertium de receſſu à peccato, dicendum. Aliud eſt recedere à peccato ſecundum actum, aliud ſecũdum reatum. Ad primum tenetur homo, quamprimũ poteſt, ſicut & ſemper tenetur non incidere in peccatum ſecundum actum. Ad ſecundum tamen non pro ſemper tenetur peccator ſub pœna noui peccati. Diſcrimen notum eſt, quia in peccatum incidere, & in peccato ſecundum actum permanere, eſt contra præceptum negatiuũ, vt conſtat: quia ſicut nunquam eſt peccandũ, ita nunquã eſt in peccato ſecundũ actum permanendũ. Manere tamen in peccato ſecundum reatum tantùm, non ita eſt contra præceptũ negatiuum, ſed contra affirmatiuũ, quo tenetur vnuſquiſq; à peccato ad gratiam per pœnitẽtiam reſurgere: & ita non niſi ſuo tempore obligat, vt dictum eſt. Similitudo autẽ de furto tenet, quoad primum membrum, vt patet. C

Ad confirmationẽ dicendum, quòd nec agit contra charitatem Dei, nec ſui, qui in peccato ſecũdum reatum ad tempus manet, pro tunc, ſcilicet, quando non tenetur ad actum poſitiuum, qui ad gratiam ſufficiat: talis enim actus non pro ſemper cadit ſub pręcepto. Sicut ergo ille Deum diligit, qui mãdata eius obſeruat: ita ille Deũ odit, ſaltem virtualiter, qui mandata eius præuaricatur, aut violat, quod fit, quãdo homo in peccatum incidit, non quando ſolus reatus manet, quia tunc ſtat, quòd nil committat, nec omittat contra legem Dei. Ille etiam dicitur odire ſeipſum, ſaltem virtualiter, qui aliquid committit, aut omittit, aut vult vnde dignus ſit, qui æternaliter puniatur. Quòd enim ad tempus poſsit aliquis velle carere gloria Dei, aut ab eadem retardari, alibi in tractatu de peccato veniali oſtẽſum fuit, nec peccatum eſſe, nec contra charitatem ſuiipſius eſſe. Ita etiam velle ad tempus hic carere gratia Dei, non eſt peccatũ mortale, nec contra charitatẽ ſui. Hoc tamen ſtat dupliciter D
.ſ. quia poteſt quis velle carere gratia, aut gloria Dei per cõmiſsionẽ, ſeu omiſsionem, per quam talem carentiã mereatur, & hoc peccatum eſt, & contra charitatem Dei & ſui. Alio modo per ſuſtinentiam huiuſmodi carentiæ, ſeu priuationis gratiæ, ex quo in pœnam peccati prius commiſsi, iuſtè huiuſmodi priuatio inducta eſt: & ſic non eſt mortale. Si tñ peccator gratia priuatus, velit æternaliter ob peccatum prius à ſe commiſſum gratia carere, mortale peccatum eſt: quia talis voluntas tacitè includit volũtatem nunquam pœnitendi nec confitendi, vt conſtat.

Ad quartum ex Deuter. dicendũ, quòd ſi poſtquã aſinus ſub onere cecidit, nullum ipſi aſino, aut Domino periculũ fit, ſi non illico ſubleuetur, nõ tenetur, qui tranſit, ſe detinere, vt ſubleuet ſtatim, cùm p alios, aut poſtea poterit illi ſuccurri. Secus ſi ex mora aliquod illi aſino, aut Domino damnum eueniret: tunc enim neceſſarium eſt ſtatim ſuccurrere. Ita de peccatore per omnia dicendũ, quòd vbi eſſet ipſi periculũ notabile animæ, aut corporis remedium differre, teneretur ad ſtatim reſurgere, ſecus aliâs.

Ad quintum patet reſponſio ex ſolutione tertij cum confirmatione. Non enim tenemur ſtatim proximũ lapſum eri-

E gere,ſcu excitare,ſi nullum ſit in mora periculum, ſed poſſumus aliquod aliud tempus expectare, & hoc non eſt illum odire.

De tempore, quo confiteri oportet.

HIs igitur ſuppoſitis,reſtat inquirendum, quando eſt neceſſarium confiteri?Reſpon. Communis theologorum ſententia eſt,quòd in quinq; caſibus currit confitendi obligatio. Primus eſt quādo peccator eſt in periculo probabili mortis,ſiue ratione infirmitatis, in qua homines ſolent mori, ſiue ratione belli,quod homines breui ſuſcipere parati,& determinati ſunt,ſiue ratione tempeſtatis in mari ſubortæ,ſiue ob quancunq; aliam cauſam.Ratio clara eſt,quia cùm iure diuino teneantur peccatores confiteri,ſi volunt à Deo peccatorũ remiſsionē cōſequi,& finaliter ſaluari: qui ī articulo mortis,habēs copiā ſacerdotis nō vult cōfiteri,dignus eſt, qui in peccatis ſinè remiſsione decedat.Inde in.c.Cùm infirmitas.de pœnitē.& remiſsio. iubetur medicis,vt imprimis faciāt ægrotan-
F tem confiteri &c. Et propter cōfeſsionis neceſsitatē iure cōceditur,vt quilibet ſacerdos, etiam alioqui ſimplex,poſsit abſoluere eos, qui in huiuſmodi periculis ſunt conſtituti. Huic primo caſui poteſt addi alius.ſ.ſi quis cibum aliquē, aut medicinā ob cauſam aliquā ſumere cōpellitur:vnde veriſimiliter timet,ꝙ in perpetuā,ſeu diuturnā incidet dementiā,tūc teneī confiteri, idq; iure diuino. Alioqui omittēs pro tūc cōfiteri, exponit ſe ꝑiculo decedēdi ſinè cōfeſsione,& ſinè beneficio abſolutiōis,cui periculo teneī obuiare.

Secundus caſus eſt, qñ peccator habet ad præſens copiā confeſſoris,& timet veriſimiter,quòd poſtea tēpore debito hāc oportunitatē non habebit, tunc ſi peccata habet,teneī ea cōfiteri,nō expectato tēpore iure diffinito.Ratio hui⁹ etiā clara eſt,qa qui habita huiuſmodi oportunitate negligit cōfiteri,exponit ſe ꝑiculo omittēdi, qđ ſuo tēpore deberet facere:maximè ſi timeat veriſimiliter ſucceſſu tēporis periculū mortis incidere. Ille igitur,q pro tēpore futuro ad aliquid tenetur, ſi veriſimiliter timet ſe non habiturū tēpore illo oportunitatē,& ad præſens habet,tenetur præuenire. Huius exemplū ſumitur ex.c.licet.de feriis.
G Vbi conceditur,vt die feriato,puta Dominico,vel feſto, homines capiant aleciā tunc aduenientē(quę genus quoddā piſclū eſt)quia .ſ.incertū eſt,an ſimilis oportunitas ſe offeret poſtea.Similiter licet diebus feriatis,oblato vento oportuno , triticū in area purgare,& vindemiā,habita oportunitate, facere &c. quādo ſimilis opotunitas poſtmodum non ſperatur. Obiiciet aliquis , quòd tunc homo ſanus timens ſe poſtea in infirmitatē caſurum teneretur ieiunare, & horas dicere,& celebrare,& reliqua facere , q̄ timet ſe poſtea facere nō poſſe. Reſp. negādo ſequelā. Pro quo nota , quòd quædā ſunt homini certo tempore neceſſaria,ratione ipſius temporis: & hæc non tenetur homo præuenire ex timore, quo timet ſe ſuo tēpore illa non poſſe facere , talia ſunt ieiunare in certis vigiliis, & diebus ſtatutis, ſimiliter horas tali die talis feſti dicere &c. Alia ſunt, quæ ad ſalutem hominis ſunt inſtituta ſinè temporis determinatione: & talia oportet præuenire, habita oportunitate , ſi timetur eam poſtmodum defuturam talis eſt caſus præſens. Addi etiam poteſt huic ſecundo caſui alius.ſ. ſi peccator veriſimiliter timet, quòd ſi confeſsionem vſq; ad quadrageſimā differat,aliquod peccatū, ſeu peccata à memoria H
ipſius peccatoris excident: in tali caſu tenetur præuenire, & confeſsionem anticipare, nec debet tempus iure determinatum expectare. Nam cùm peccator teneaī ſolicitè curare,vt integrè cōfiteaī, & integrā peccatorum ſuorum abſolutionem à ſacerdote obtinear, qui in huiuſmodi caſu quando poteſt, negligit confiteri,exponit ſe periculo dimidiandi confeſsionem,& ex conſequenti dimidiatam abſolutionem obtinendi.

Tertius caſus eſt, ratione conſcientiæ poſitiuæ,vel dubiæ, vt ſi quis habet conſcientiam, qua putat, vel dubitat, quòd teneatur hodie confiteri , tenetur hodie confiteri:alioqui ageret contra conſcientiam , & ad gehennam ædificaret , vt habet gloſ.ſuper illud Pauli: Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt &c. In quo notari ſolet illum in caſu non abſolutè teneri ad confitendum tunc,ſed ad vnum de duobus,ſcilicet,ad deponendū conſcientiam, vel ea ſtante, ad confitendū. Sed fortè quæret aliquis, an ſit in hoc caſu ipſi homini liberū conſcientiā deponere,& ita non confiteri ſinè peccato?Reſpō. Duobus modis poteſt quis conſcientiam ſemel formatā deponere , ſcilicet, temerè,hoc eſt ſinè cauſa rationabili,& cum Ad Rom. 14

causa

A cauſa rationabili, & iuſta. Primo modo non eſt licitum conſcientiam deponere, & ea ſic depoſita, non eſt licitum ab opere deſiſtere. Ratio videtur clara, quia qui ſtante cõſcientia tenebatur confiteri, vel aliud quid agere: ſi illud omittat, peccat contra conſcientiam: & ſi conſcientiam temerè deponat, ſimiliter peccat, quia ipſa temeraria depoſitio, nõ releuat illum, quominus ſe periculo opus debitum omittendi exponat. Si verò cauſam habeat rationabilem deponendi conſcientiam, tunc licitè poteſt eam deponere, & ex conſequẽti ſe à debito confeſſionis pro tunc liberare. Si quæras quando habebit cauſam rationabilem eam deponendi? Reſpon. Si conſcientiam temerè, & ſinè cauſa concepit, ſinè cauſa alia poteſt eam deponere. Si cum cauſa aliqua eam cõcepit, cum alia cauſa fortiore poteſt eam deponere: alioqui ſi cauſas habet æquales ad habendum conſcientiam pręfatam, & ad eam deponendũ: ſatius eſt dubitare, quàm in partem minus tutam declinare.

De confeſſione Præmittenda ſumptioni Euchariſtiæ.

B QVartus caſus eſt, ratione Euchariſtiæ ſuſcipiendæ. De quo caſu eſt q̃ſtio inter aliquos, & tenet communis opinio, quòd ſemper quod quis Euchariſtiam ſumpturus eſt, tenetur prius cõfiteri. Pro qua ſententia faciũt, quę ſequũtur. Primò, quod ait Hierony. ſuper Amos. 1. quòd baptiſmus eſt prima tabula, pœnitentia ſecunda. Igitur ſicut non licitũ eſt ad alia ſacramenta tranſire, niſi ſuſcepto baptiſmo, qui prima tabula eſt: ita non eſt licitum ſinè pnia ſacramentali ad alia ſacramenta tranſire, cùm ſecunda tabula poſt baptiſmum ſit. Et primũ de baptiſmo probatur ex capi. Veniens. de presbytero nõ baptizato. Vbi decretum eſt, eum qui cùm non eſſet verè baptizatus, ad ſacerdotiũ, & alios ordines promotus eſt, quòd cùm id conſtiterit, baptizetur, & illos ordines iterum ſuſcipiat &c.

Ad Cor. 11. Secundò facit Apoſtolus ad Corinthios ſcribens. Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat &c. Et addit. Nam qui indignè mãducat, iudicium ſibi manducat &c. Ex quo ſequitur peccare illum, qui indignè manducat, indignè autem manducat, qui in peccato manducat,

C Eſt homo in peccato, quandiu à peccato nõ eſt abſolutus, quandoquidem peccata, quæ à ſacerdote nõ ſunt remiſſa, nõ etiam ſunt à Deo remiſſa, iuxta illud Ioannis. Quorũ retinueritis &c. Igitur neceſſariũ eſt hunc panem cæleſtem manducaturo, prius peccata, quæ recolit, confiteatur. Ioan. 20.

Tertiò facit capi. Om̃is vtriuſq; ſexꝰ &c. Vbi præcipitur vnicuiq; fideli Euchariſtiam tempore Paſchæ ſumere, & præmittitur ibidem præceptum de cõfeſſione. Vnde argumentum eſt, quòd intentio eccleſiæ eſt, quod fideles confiteantur, vt poſtea Euchariſtiam dignè, ſicut debent, ſuſcipiant. Cùm igitur eadem ſit ratio pręmittendi confeſſionem quocunque tẽpore quis velit Euchariſtiam ſumere, quę eſt tempore Paſchæ: quandoquidem eadem eſt Euchariſtiæ ſanctitas, & reuerentia quocunque tempore anni, ſimiliter & quocunque tempore, quo ſumitur, dignè ſumi debet: igitur ſicut tempore Paſchæ ſumptionem Euchariſtiæ debet cõfeſſio pręcedere, ſequitur quòd etiã quocunque tempore debet præcedere.

Quartò facit capitu. Vt ieiuni. de cõſecratione, diſtincti. 4. Vbi

D dicitur, quòd qui ſacramentum confirmationis debet ſuſcipere, monendus eſt, quòd prius confiteatur: igitur à fortiore, qui ſacramentum Euchariſtiæ ſumpturus eſt, debet prius confiteri &c.

Quintò facit ratio, quia qui ſinè pręuia confeſſione determinat Euchariſtiam ſuſcipere, exponit ſe periculo indignè ſumendi: quia ſi præmitteret confeſſionem, certus eſſet ſe dignè ſuſcipere, ſeu ad Euchariſtiam dignè accedere: ſi autem non præmittat confeſſionem, & ad mẽſam Domini accedat, non ita certus eſt, ſe dignũ accedere, igitur.

Sunt alij, qui contrarium opinantur. Vnde ſunt, qui dicunt, quòd ſi quis non habet de præſenti copiam confeſſoris, poteſt celebrare, & Euchariſtiam accipere, modò contritus ſit, & paratus poſtea oblata copia, cõfiteri Sunt qui dicunt, quòd etiam ſi talis habeat de præſenti copiã confeſſoris, nõ tñ talis, qualẽ ipſe vellet: ſperãs ſe poſtea alteriꝰ copiã habiturũ, cuꝰ lõgè deuotiꝰ cõfiteri putat, quòd in tali caſu poteſt celebrare, & confeſſionem differre, ob huiuſmodi meliorem oportunitatem, quam ſperat habere. Sunt alij, qui dicunt, quòd eſto habeat de pręſenti copiam idonei confeſſoris, nec ſperet poſtea commodiorem habere,

E re,poteſt celebrare, & Euchariſtiam accipe-
re,modo contritus ſit. Et hi omnes ſunt do-
ctores catholici,& probati:igitur non eſt de
neceſsitate ſalutis ſemper quod quis vult cō
municare,confeſsionem præmittere.

Pro his facit etiam ratio, quia ſi confeſ
ſio eſſet communioni præmitten-
da,maximè ad hunc finem,vt ſcilicet homo
ſe dignificet, vt dignè poſsit ad Euchariſtiā
accedere:ſed ſic eſt,quòd poteſt homo ſe di-
gnificare aliter,quàm per confeſsionem,pu-
ta per contritionem ex ſummo conatu, & di
lectione Dei procedente,quę ſecundum om
nes ſufficiētiſsima diſpoſitio eſt ad Dei gra-
tiam,& amicitiam impetrandum, igitur.

Deinde ad ſalutem nō eſt neceſſariū,
quod nullo iure pręceptū eſt
nec ſtatutum : cùm igitur ius nullum appa-
reat,quod obliget hominem ad præmitten-
dum confeſsionem ante quàm Euchatiſtiā
accipiat,nec ratio ad id conuincat, ſequitur
&c.Quod autē ita ſit,patet. Si enim per ius
aliquod,aut rationem aliquam oppoſita ſen
tentia probari poſſet,maximè per ea,quę al
legata ſunt:ſed illa non probant ſufficiēter.
Patet hoc ad ea reſpondendo.

Ad primum dicendum, quòd illa ratio
F deficit,quia fundat ſe in hoc, quòd
baptiſmus,& pœnitentia ideo dicuntur pri-
ma, & ſecunda tabula , quia ſinè eis ad alia
ſacramenta tranſiri non poteſt : cùm tamen
potius dicantur tabulæ , quia ſunt remedia,
quib⁹ peccator inniti debet, ſi vult à naufra-
gio peccati liberari. Et quia contra peccata
veteris hominis primò eſt baptiſmus inſti-
tutus,cōtra poſteriora verò pœnitētia , ideo
baptiſmus prima,& pœnitentia ſecunda ta-
bula dicuntur. Quod ergo ſinè baptiſmo ad
alia ſacramenra tranſiri non poteſt , non eſt
quia prima tabula eſt : ſed quia ianua ſacra-
mentorum eſt,vt in dicto capi. Veniens. di-
citur. Non ſic pœnitentia dicitur ianua reli-
quorum ſacramentorum , quod inde patet:
quia baptizatus,ſi ad ordines promoueatur
nondum ſacramentaliter confeſſus, non ve-
nit reordinādus,ſicut ſi non baptizatus fuiſ
ſet promotus. Si dicas,quanuis reordinan
dus non veniat , quia ordines verè ſuſcepit,
attamen ſuſcipiendo , ſinè pręuia pœniten-
tia,peccauit:& per conſequēs ſinè pœniten
tia ad alia ſacramenta licitè peruenire nō po
tuit. Reſpon. Imò ex ſententia doctorum po
teſt baptizatus alia ſacramenta , etiam non
pręuia confeſsione, ſuſcipere, modo contri-
tus ſuſcipiat. Et conſilij eſt, non neceſsitatis,
confeſsionem pręmittere , vt de ſuſceptione G
confirmationis,& ordinis,& matrimonij,di
ci communiter ſolet &c.

Ad ſecundum ex Paulo ſumptum , di-
ci poteſt,quòd & ſi prærequiratur
conſcientiæ examinatio ante ſumptionem
Euchariſtię,ad id pręrequiritur, vt homo di
gnè ad hoc ſacramētum accedat. Cùm ergo
homo ſufficienter ſe dignificet per contritio
nem omnium peccatorum,quę facta diſcuſ-
ſione occurrunt , vt ſuprà dicebatur , conſe-
quens eſt,ex dictis Pauli,neceſsitatem prę-
confitendi non colligi. Si obiicias, quod
tunc non eſſet opus peccatori diſcutere con
ſcientiam , quia ad reponendum ſe in ſtatu
gratię ſatis eſt,Deum diligat:& ſi peccata in
genere occurrant, de illis propter Deum in
genere doleat,cum tamē Paulus neceſſariū
eſſe doceat, prius conſcientiam examinare.
Reſpondetur. Primò illo conceſſo,non vide
tur aliquod inconueniens ſequi : & tunc il-
la conſcientię probatio,& examinatio,non
eſſet , vitam totam ad memoriam reuocare,
vt de ſingulis peccatis doleat , ſed ſeipſum
probare , & certificare , quòd in gratia Dei
ſit,quòd fieri poteſt,ſi homo in ſeipſo expe
riatur,ſe Deum ſuper omnia diligere, & do
lere,ſe Deum offendiſſe , & vitæ,& morum H
correctionem in poſterum proponere , quæ
cum quis in ſe eſſe cōpererit , dicet ſeipſum
probaſſe. Aut ſecūdò dici poſſet,eſto Paul⁹
per probationem illam intellexerit peccato
rum ad memoriam reductionē,idipſum ho-
mo poteſt facere , & de ſingulis peccatis oc-
currentibus conteri ſinè confeſsione vocali.
Et ſuppoſito quòd hæc probatio ſit neceſſa
ria ad dignè Dominicum corpus manducan
dum:tunc ſola pœnitentia in genere cum di
lectione Dei ſufficiet,vt ipſe pœnitens in ca
ſu velit cōſciētiā, vt debet,diſcutere: alioqui
non ſufficiet ad gratiā,quā omiſsio pſatę di-
ſcuſsionis impediet,quod ſuppono falſum.

Ad tertium ex capi. Omnis vtriuſque
ſexus. dicendum, quòd quanuis ſe-
cūdum ordinem literæ prius in pręfato capi.
ponatur pręceptum de cōfeſsione, quàm de
Euchariſtia ſumenda,nō inde fit,quòd ideo
id eccleſia fecerit, quia intenderit fideles ad
confeſsionem obligare ad hunc finem, vt di
gnè Euchariſtiam ſuſcipiant,quod inde pa-
tet:quia peccator non minus tenetur ſemel
in anno confiteri non ſumpturus Euchari-
ſtiam,quàm ſumpturus. Stat enim peccato-
rē deobligari à ſumptione Euchariſtię tem-
pore paſchę,vel quia copiam non habet mi-
niſtran-

A niſtrantis,vel quia patitur frequentẽ vomitum,vel ob aliã cauſam, & tamẽ nõ inde deobligatur à cõfeſsione,deobligaretur autẽ,ſi ad finem ſumendi Euchariſtiam eſſet præcepta confeſsio. Sicut deobligatur quis à correctione fraterna, quando emenda, vel non poteſt,vel non ſperatur euenire. Adde quòd pręcepto de confitendo ſemel in anno ſatiſfacit quis quacunque parte anni confiteať. Non igitur ad finẽ dignè ſumendi Euchariſtiã in paſchate,iuſſa eſt ab eccleſia cõfeſsio.

Ad quartum ex capi. Vt ieiuni. ſumptum,breuiter dicitur,nõ inde colligi neceſsitatem præmittendi confeſsionẽ, cũ textus dicat,quòd tales moneanť confiteri,quod verbum neceſsitatem nõ importat, ſed congruitatem confitendi.

Ad quintum dicendum, quòd minus conuincit:nam ſi loqueris de certitudine euidentiæ,vel fidei, nec cõfeſſus accedens,nec non cõfeſſus,eſt certus ſe in gratia accedere,vt cõſtat. Si verò loqueris de certitudine morali,& probabilis cõiecturę, per contritionem propter Deum habitã, eſt certus,quòd in gratia accedit:& ita ſic accedẽs cum hac certitudine,ſine confeſsione, nõ ſe exponit periculo indignè ſumendi.

B Et ita rationes illæ pro communi opinione factæ,non omnino conuincũt contra eos,qui opinantur contrariũ, vt ſunt Gerſon, Ricardus, Panormitanus, Caietanus,Adrianus,& alij.

Attamen quanuis ſtando in ſolo iure diuino, aut humano, aut etiam in ratione non conuincamur opinionem cõmunem tenere,conſuetudo tamẽ vbiq; inter viros bonos ſeruata, habet vim iuris: In tota ecclesia Latina, ſacerdotes antequam celebrent,ſi copiã habẽt ſacerdotis,coofitentur:& oppoſitum agentes, ſe delinquere putant. Similiter & laici anteq̃ communicent, ſoliciti ſunt confiteri prius: nec aliter ad menſam Domini accedere audent. Quod autem huiuſmodi conſuetudo vim habeat iuris obligantis,cõſtat,quia conſuetudo rationabilis,& tam approbata, ſolet iuri de oppoſito pręualere, quod certum eſt,igiť vim habet,imó maiorẽ,quàm ipſum humanũ ius. Hugo etiam vir magnę authoritatis, ait in libro eccleſiaſticæ poteſtatis. Audacter dico, ſi ante ſacerdotis abſolutionem ad communionem corporis, & ſanguinis Chriſti quis acceſſerit, pro certo ſibi iudicium manducat & bibit,etiam ſi eum multùm pœniteat,& doleat vehemẽter,& ingeni

miſcat. Et id verum eſt,ſi habeat copiam cõfeſſoris. Si autem copiam non habeat, & celebrationem, & communionem ſinè ſcandalo differre poteſt,tenetur differre:ſecus ſi ſcandalum ex dilatione timetur, vt ait Scotus & alij. Et ita tenẽdum videtur, quòd ſemper quòd quis celebrare vult, aut cõmunicare,teneť prius cõfiteri,habita copia cõfeſſoris: & ſi copia nõ habeať, debet expectari, vel quæri,ſi commodè poteſt:niſi neceſsitas cogat,quia tunc ſufficit contritio, cum propoſito confitendi. Eſt autem multiplex neceſsitas,ſcilicet vitandi infamiã, vel ſcandalũ. Eſt etiam neceſsitas ſatisfaciendi officio ſibi iniuncto,ſi curatus eſt. Eſt etiam neceſſitas ex pręcepto ſuperioris,quando aliqua vrgens cauſa celebrandi concurrit. Has & alias hmõi epikeias admittit præfata cõſuetudo de confitendo ante cõmunionem &c. quapropter in huiuſmodi neceſsitatibus poteſt quis ad celebrationem non præmiſſa cõfeſsione procedere &c. C

De confeſsione ſemel in anno agenda.

QVintus caſus eſt, quando confeſsio venit agenda, ratione ſtatuti eccleſiæ. capituľ. Omnis vtriuſque ſexus. de pœnitentiis,& remiſsionibus &c. Circa quod eſſet dubium, an illud ſtatutum obliget ad confeſsionem, an eam ſolùm exhortetur? Dixit Florentinus quòd obligat: probat ex pœna in fine capit. appoſita, quæ non niſi contra mortaliter peccantes ſolet imponi. E contra dixerunt alij, vt Durandus, quòd illud ſtatutum non eſt præceptiuum confeſsionis: quia in illo nec ponitur verbum præceptiuum: cùm nec dicat manducamus, iubemus, præcipimus, aut aliud huiuſmodi, quod vim videatur habere præcepti. Nec etiam ex pœna illic appoſita poteſt deduci, confeſionem eſſe ibidem præceptam. D

Pœna enim illic poſita eſt, vt viuus arceatur ab eccleſia,& moriẽs careat eccleſiaſtica ſepultura. Quę pœna nõ videť cõtra nõ confitentes imponi,ſed contra eos, qui Euchariſtiam in Paſchate nõ ſuſcipiunt. Ratio, quia talis pœna videretur ſuperfluè, & inaniter poſita cõtra eos,quia omnia ſua peccata (iuxta ſtatutũ) ſuo ſacerdoti nõ cõfitentur, eò,quòd nõ poteſt eccleſię conſtare, an pecca-

E cator omnia ſua peccata cõfeſſus ſit, nécne,
quod ſoli ipſi peccatori conſtare poteſt.
Tum, quia forus ille ſecretus eſt, nec con-
feſſor poteſt aliquid in hoc articulo contra
confitentem teſtificari: & ſi teſtificet, nõ in-
de poterit eccleſia confitentẽ punire. Vnius
enim teſtimonium non valet ad puniendũ
reum. Tum etiam, quia ſunt peccata cor-
dis, & alia occultiſsima, de quibus ſciri per
eccleſiam non poteſt, an peccator illa omnia
ſit confeſſus, vel non: & per conſequens illa
pœna minimè poteſt iuſtè in quenquam in-
fligi, ob id, quòd non omnia peccata ſuo fue
rit cõfeſſus ſacerdoti. Si dicas, quòd quã-
uis peccatori confeſsionem omittenti, pœ-
na illa infligi non poſsit ob defectum cogni
tionis: attamen peccator eam incidet in con
ſcientia, ſi non, vt debet, cõfiteatur: ſicut ex-
communicationẽ poteſt quis in conſcientia
incidere, ob peccatum de quo eccleſia nõ ha
bet, nec habere poteſt cognitionem.
Contrà ſtat ratio, quia hæc pœna, ſcilicet
vt viuens arceatur ab eccleſia, & moriens ca
reat eccleſiaſtica ſepultura, non eſt de his,
quas delinquentes in conſcientia eo ipſo in-
currunt, quales ſunt, quę abſolutè in eorum
ſunt poteſtate, de facto eas ſubire, vel nõ, vt
F patet de ſuſpenſione, excõmunicatione, ir-
regularitate &c. Hæc autem pœna talis eſt,
quam alij debent infligere cõtra delinquen
tem inuitũ, hoc eſt, illum viuum ab eccleſia
arcere, & mortuum ad eccleſiaſticam ſepul-
turam non admittere. Itaque concludunt il-
lam pœnam non contra non confitentes ſe-
mel in anno eſſe impoſitam: ſed contra eos,
qui Euchariſtiam tempore Paſchæ non ſu-
ſcipiunt. De hoc enim bene poteſt eccleſiæ
conſtare. Et quod ibidẽ de confeſsione prę-
miſſum eſt, dicunt exhortatoriè eſſe poſitũ,
vt qui cõmunicaturi ſunt in paſchate, per cõ
feſsionẽ pręuiã diſponantur. Tẽperatius lo-
quitur Thomas, qui in .4. diſt. 27. q. 1. tenet,
confeſsionem non per ſe iuberi ab eccleſia,
niſi per accidens, ratione ſcilicet Euchari-
ſtię, quam omnes fideles in Paſchate tenent
accipere, ante quam neceſſe eſt cõfiteri &c.
Contrà, tamen eſt communis Theo-
logorum, & iuriſtarum con-
cori ſententia, quod illud ſtatutum eſt obli-
gatorium ad confeſsionem, & Euchariſtiã
ſumendum. Contrà etiam eſt totius eccleſię
conſuetudo, quæ ex vi illius ſtatuti id habet
in conſuetudine, vt omnis peccator ſemel in
anno confiteatur, quę quidem eſt optima le
gum interpres. Vnde & pręlati in ſuis dioe-
ceſibus ſciẽtes quis non fuerit illo anno con G
feſſus, eum non ſolùm pœna pecuniaria pu-
niunt, ſed etiam excõmunicatione feriunt.
Contrà etiam eſt ratio: quia ſi non eſſet illic
ſtatuta confeſsio ſemel in anno, niſi ad hunc
finem, vt ſcilicet qui communicaturus eſt, ſe
melius diſponat: tunc ſequitur quod prius,
ſcilicet quòd ſi quis impeditus ſit, ne com-
modè valeat in Paſchate cõmunicare, quòd
non teneretur confiteri, quod eſt falſum.
Quod etiam in ſuæ aſſertionis fundamen
to citant, nullum illic poni verbum præce-
ptiuum, non ſuffragatur eiſdem, quia & ſi
formaliter nullum ex dictis ponatur, poni-
tur tamen illud verbum, confiteatur, quod
imperandi verbum eſt. Conſuetudo etiam,
quæ optima legum interpres eſt, ſimul cum
doctorib⁹, pręceptiuè ſtatutum eſſe tradũt.
Sed quod de pœna illic appoſita dicunt, ap-
parentiam habet: quanquam dicere, quòd
non poteſt eccleſiæ cõſtare de omiſsione cõ
feſsionis, non omnino verum eſt: quia poſ-
ſet conſtare, quòd peccator aliquis publicus
non ſe ſacerdoti ſuo præſentauit. Poſſet etiã
conſtare, quòd non ſit plenè confeſſus per
propriam ipſius confeſsionem. Poſſet etiam
cõſtare per teſtimonium ſacerdotis, qui ab-
ſolutionẽ fortè ei denegauit, videns eum nõ H
integrè confiteri. Adde, quòd pœna illa vide
tur ſuper totum ſtatutum cadere, & non ſo-
lùm ſuper partem: quia ſtatutum de confeſ-
ſione, & Euchariſtia, non ponitur copulati-
uè, ſed cathegoricè. Nõ eñ dicit, ſuſcipiatq;
&c. Sed ſuſcipiẽs reuerenter Euchariſtiã &c.
Aliam poſſent pro ſe rationẽ facere, quia
eccleſiæ pręceptum ad interiora cordis non
ſe extendit, ad quę tamen ſe extendit illud
ſtatutum eccleſiæ: igitur exhortatorium eſt,
non pręceptoriũ. Verùm ad hoc duplex pã
tet reſpõſio. Altera, quòd nõ eſt certũ, quod
illi pro certo ſupponũt, quòd eccleſia ad in-
teriora non habeat poteſtatẽ, maximè cùm
hic nõ interiora iubeant, ſed exterior confeſ
ſio. Secunda eſt, quòd hîc eccleſia non iubet
cõfeſsionẽ ſimpliciter: ſed determinat tem-
pus, in quo iubet id cõpleri, quod De⁹ ſuis fi
delibus ſinè tẽporis determinatione p̃cepit.
PRæſuppoſito ergo quòd pręfatum ſtatu-
tum obligatoriũ ſit, eſſet dubium, an pec
cator illi ſatisfaciat, ſi quacunq; parte anni
confiteatur, etiam ſi in quadrageſima non
cõfiteatur. Reſpon. Si ſtemus in ſolo iure ap
paret, quòd quacunque parte anni confitea
tur quis, ſatisfacit præcepto eccleſiæ: quan-
doquidem in ipſo ſtatuto nulla certa pars
anni

A anni pro confeſsione deſignatur, ſicut pro Euchariſtia: maximè cùm de cōfeſsione ibidem præcipiatur, quòd quilibet, ſaltē ſemel in anno &c. In quo dicens, ſaltem ſemel, videtur non tradi præceptum de confitendo determinatè in quadrageſima, ſed per totū annum. Ita tenet Baptiſta. confeſsio.2. §.4. Si autem ſtemus conſuetudini, & communi hominum intelligentię, vel opinioni: ſimiliter & ſtatutis prouincialibus pœnas contra non confitentes ſtatuentibus, apparet pręceptum hoc obligare ad confeſsionem in quadrageſima. Qui enim tunc non confitentur, ſe prçuaricatores eſſe putant: & vt tales, pœna pecuniaria puniri ſolent. Et curatis imponitur neceſsitas tradendi prælatis in matriculis eos, qui in quadrageſima vniuſcuiuſq; anni fuerint, aut non fuerint confeſsi. Itaq; conſuetudo interpretatur ſtatutum, quantū ad tempus. Ideo tenet Thomas in.4. diſtin. 17.q.3.ad primum.artic.4. dicens, idem tempus ſimul eſt ab eccleſia inſtitutum pro confeſsione, & Euchariſtia, excepto, quòd confeſsio debet præcedere. De quo ſuprà.

Sed an qui in quadrageſima omiſit cōfiteri, teneatur ea trāſacta, quāprimum poterit, confiteri: an poſsit ſinè nouo B peccatō confeſsionem vſq; ad aliam quadrageſimam differre. Florentinus dixit, quòd trāſacto tempore anni, non tenetur de neceſſitate ante aliam quadrageſimam confiteri, ſecus de cōgruitate. Idem dicit de eo, qui omiſit ſumere Euchariſtiā in Paſchate. Cum eodem tenet Baptiſta verbo communicare &c. Mouentur ad id à ſimili de aliis præceptis eccleſię, vt de ieiunio, & de horis dicendis. Si quis omittat ieiunare vigiliā alicuius ſancti, vel quadrageſimam, nō tenetur poſtea defectum per ſimile ieiunium ſupplere. Et ſi omittat horas canonicas vnius ſancti, elapſo die, non tenetur eas poſtea dicere. Igitur, qui in tempore debito omiſit confiteri, aut Euchariſtiā ſuſcipere, nō tenetur poſtea defectum ſupplere, antequā ſimile tempus anni ſequentis adueniat. Poteſt id confirmari, ſi quis in periculo mortis exiſtens, ſiue ratione belli, ſiue infirmitatis, ſiue tempeſtatis &c. non confiteatur, vt debet, & poſt ab illo periculo liberetur, non tenetū illico quòd liberatus eſt, confiteri loco. aut vice confeſsionis omiſſæ: igitur nec in pręſenti caſu.

Præterea ſi clericus curatus, aut capellanus eſt ſpecialiter obligatus ad celebrandū in certo loco, vel capella certis diebus, & illis diebus non poteſt in deſtinato loco celebrare: quia ſo tē eccleſia eſt violata, aut aliter impedita, talis non tenetur in alio loco non ſic ſacro celebrare, loco miſſæ, quæ in deſtinato loco non celebratur, excepto niſi voluntas inſtitutoris alia fuerit &c. Igitur etiam in præſenti caſu. C

Mihi tamen non omnino certa videtur huiuſmodi reſponſio, in eo, quòd idem volunt eſſe iudicium de ieiunio, & horis dicendis, & de cōfeſsione, & Euchariſtia &c. Nam nō tam verba pręcepti videntur attendenda, quàm præcipientis intētio. Et quia, vt communiter tenetur, intentio eccleſię ieiunium certis diebus pręcipiētis, eſt præcipuè ad honorem ſancti alicuius habere reſpectum, quem taliter, & tali die voluit colere, habito præcipuè reſpectu ad tempus tale determinatum: ideo elapſo illo tempore, non eſt neceſſarium alio die ſanctum illū illo modo colere, quo ſtatutum erat ſuo die eſſe colendum. Idem dico de horis dicendis talibus, & tali die: quia pręcipuè habetur reſpectus ad diem certum: ſi tunc horæ non dicantur, non eſt neceſſarium poſtea eaſdē redicere, quandoquidem intentio eccleſiæ ad huiuſmodi obligantis, præcipuè tendebat in tempus & diem: quo elapſo, non eſt intentio eius ad eadem obligare. Secus in aliis D præceptis, & ſtatutis, in quibus non tam habetur reſpectus ad tempus determinatū, quàm ad ſalutem, & bene eſſe fidelium, vt in præcepto de confitendo ſemel in anno, in quo non intendit eccleſia tempus alicui ſancto, vel ſacro myſterio ſpecialiter dedicatum celebrare. Quod patet in eo, quod nullum certum tempus ad confitendum præfixit: ſed ſemel in anno, dixit confeſsionem agendam eſſe, volens occurrere negligentiæ humanę, de confitendo. Nam ſi hominibus relinqueretur liberum confiteri quando vellint, vix confiterentur homines, niſi in articulo mortis. Daretur etiam eis occaſio, multa peccata obliuioni tradendi. Id ergo intendit eccleſia cùm præcipit, quòd ſemel in anno fiat confeſsio, ſcilicet quòd non vltra annum protēdatur, ſeu differatur, vt dicit Thomas in.4. ideo dixit, ſaltem ſemel. Ac proinde elapſo anno, neceſſe eſt, hominē cōfiteri quāprimum poteſt, vt ſe eccleſię intentioni conformet. In præcepto verò de Euchariſtia ſumenda, aliud videtur: quia eccleſia in illo videtur principaliter habere reſpectum ad tempus Paſchę, cùm ipſum ſpecialiter commemoret, & intendit Dominicam cœnam, quam Chriſtus cum diſcipulis

habuit

E habuit,celebrare,aut illam, quã cum eiſdem
in regno ſuo facturus erat, hoc eſt, poſtquã
eſſet reſuſcitatus, & deuicto hoſte, glorioſè
Matth.26. triumphans.de qua dixerat. Amodo non bi
bam de hoc genimine vitis, quouſq; bibam
illud vobiſcum in regno meo &c. Et ideo ela
pſo tempore Paſchæ,non ita videtur mane-
re obligatio ad communicandum,ſaltem ex
vi ſtatuti pręfati,niſi aliud exigat ſtatutum
aliquod particulare, aut conſuetudo. Idem
etiam videtur de capellano, qui ex inſtitu-
tione fundatoris tenebaĩ pro defunctis cer-
tas miſſas in ſua capella dicere, cùm princi-
palius intenderit miſſarum fructum ſibi, &
ſuis defunctis applicari, quàm loci venera-
tionem:ideo capella impedita,tenebitur ali
bi miſſas illas dicere, ſicut elapſis diebus in
quib' capellanus celebrare tenebatur, & o-
miſit,tenetur poſtea totidem dicere,ne dota
tor defraudetur.Idem videtur de curato,qui
ſi in ſua eccleſia,quia deſtructa,vel impedi-
ta eſt, miſſam celebrare non poteſt, diebus
quibus populus miſſam audire tenetur, de-
bet eam in alio loco commodo celebrare,ne
populus, à quo debitum accipit ſtipendiũ,
ſuo fructu ſpirituali defraudetur. Itaque in
ſimilibus ſtatutis,aut obligationib',in qui-
F bus principaliter habetur reſpectus ad ho-
norandum locum,vel tempus, ſeu ſanctum,
aut myſterium aliquod tali loco, aut tempo
re celebrandum:tunc extra locum, & tem-
pus ſignatum non currit obligatio. Secus ſi
principalis intentio pręcipientis fuit officiũ
ipſum,vel opus iniunctum facere:quia tunc
ſi loco,& tempore debitis non fuit factum,
non ceſſat obligatio illud poſtmodum, aut
alibi ſupplendi. Aliud verò quod argue-
batur de eo, qui cum in periculo mortis eſ-
ſet conſtitutus confiteri neglexit,ſi à pericu
lo liberetur, fateor quòd non tenetur illico
loco confeſsionis omiſſæ confiteri.Ratio cla
ra eſt, quia ceſſante periculo, ceſſat ratio,
ob quam tenebatur confiteri, iuxta vulga-
re dictum, ceſſante cauſa, ceſſat effectus.
capi. Cùm infirmitas. de pœnitentiis & re-
miſsi. Non ſic quando elapſus eſt annus,in
quo homo non fuit confeſſus, imò quanto
magis quis confeſsionem differt, tanto ma-
gis currit ratio ſtatuti pręfati: cùm magis in
damnum cedat peccatoris, & magis tradet
obliuioni peccata cõmiſſa. Quorum vtriq;
eccleſia voluit in p̃fata decretali occurrere.

De modo ſecretè confitendi.

Solet inſuper cir- G
ca modũ confitẽdi quę-
ri, An ſit licitum plures
vni confiteri,& vnũ plu
ribus,& an ſit licitũ con
fiteri per interpretem,&
coram teſtibus aliis,& publicè.Secũdò,ſup-
poſito quòd hęc licita ſint, an ſit neceſſariũ
ſic cõfiteri,quando aliter cõfeſsio fieri non
poteſt.Tertiò,an in huiuſmodi caſib' cõfeſ-
ſio facta ſit ſacramentalis,ita vt abſolutio ve
rum ſit ſacramẽtum, etiam ſi in ſcriptis fiat.

Reſpon. Ad primũ viſum eſt quibuſ-
dam dicere,quòd non eſt lici
tum illo modo confiteri, eo quòd per eccle-
ſiam pręceptum eſt,vt peccator ſolus, ſoli ſa
cerdoti confiteatur.capi. Omnis vtriuſque
ſexus. Sed in caſibus illis, in quibus plures
interueniunt,non id ſeruatur, quod eccleſia
iuſsit,& per conſequens cõfeſsio facta, vt di
ctum eſt,nec licita eſt,nec neceſſaria,nec ve-
rè ſacramẽtalis,cùm peccaminoſa ſit. Sic te-
net Angelus verbo confeſsio.1.§.29.

Alii autem dixerunt, licitam quidem
eſſe huiuſmodi confeſsionem, nõ
tamen neceſſariam,nec ſacramẽtalem,vt te- H
net Scotus.in.4.diſtinct.17. Quòd enim lici
ta ſit,ideo eſt,quia quod dictum eſt,peccato
rem ſolùm ſoli ſacerdoti debere confiteri,in
fauorem ipſius peccatoris ita inſtitutũ eſt,
non iuſſum:poteſt autem peccator huic iu-
ri cedere,ſi velit:maximè ſi cauſa rationabi-
lis ſubſit. Quòd autem neceſſaria non ſit ſa-
tis patet,ſi peccator nolit præfato iuri cede-
re. Quòd verò ſacramẽtalis non ſit, ideo eſt,
vt dicunt:quia confeſsio ſacramentalis à na-
tura debet eſſe ſecreta, qualis non eſt ea, de
qua quæritur:ſed patula,& per teſtes,aut ſcri-
ptũ in foro humano probabilis,vt conſtat.

Aliis verò aliter viſum eſt,quòd licita,
& neceſſaria, & ſacramẽtalis ſit
præfata confeſsio. De licentia patet, ob ra-
tionem factam. Quòd autem neceſſaria ſit,
ſi aliter fieri ſecretè non poteſt,probãt mul-
tipliciter. Primò, quia abſolutio ſacramen-
talis à ſacerdote impenſa, eſt peccatori ad
eius ſalutem neceſſaria, quia ſine ea, Deus
peccata non remittit, iuxta dictum ſæpe ci-
tatum Ioannis. 20. igitur neceſſarium eſt,
per media alioqui licita illã procurare: cùm
ergo in caſu præſenti confeſsio non omni-
no ſecretè licita ſit, igitur neceſſarium erit
ſic confiteri ad finem aſſequendi præfatam
abſolutionem.

A Confirmatur à ſimili de baptiſmo, quem cùm ſit ad ſalutem neceſſarius, tenetur homo procurare ſuſcipere per media alioqui licita, aliâs videretur propriam ſalutem negligere.

Confirmatur iterũ, quia ſi poteſt per media licita præfatam abſolutionem obtinere, & non vult, maximè ne per illa media infamet, per quæ eius peccata poſſunt in multorum notitiam deuenire (non enim eſt aliud damnũ, quod inde timeri poſsit) ſed qui ob ſeruandam famam in caſu non vult confiteri, & ex conſequenti nec abſolui, videtur famam propriæ ſaluti animę præferre, quod eſt ordini charitatis contradicere.

Confirmatur vltimò, quia ſi in caſu negligeret confiteri, cùm non aliter poſsit, exponeret ſe periculo damnationis, eò quòd non cõfeſſus nõ poteſt ita cert⁹ eſſe, quòd ſit in ſtatu gratię; ſicut confeſſus, & abſolutus: igitur ad vitandũ huiuſmodi periculum, videt̃ neceſsitatus confiteri, eo modo, quo poteſt. Hæ tamen rationes, præſupponunt in caſu præfatam confeſsionem ſacramentalem eſſe, & apparet ita eſſe: quia abſolutio publicè, aut ſecre-
B tè impenſa, ſacramentalis eſt. Sacramentum enim non variatur per hoc, quòd publicè, vel occultè miniſtretur.

Aliter tamen videtur dicendum. Et ſit primum dictum, quòd licitum eſt peccatori pluribus ſimul ſacerdotib⁹ confiteri cũ ſpe venię. Probatur ex ſentẽtia Auguſt. ca. Quę pœnitet. de pœnitẽtia. diſtin. 1. dicentis. Quanto quis pluribus cõfeſſus fuerit in ſpe venię, facilius remiſsionẽ aſſequetur, idem etiam patet ex cõſuetudine laudabili, in quibuſdã religionibus obſeruata, & practicata, qua ſcilicet ſimul quis confitetur priori prędicatorũ, & carmelitarũ, & guardiano minorũ, vt refert Palude in ſuo. 4. Idẽ Ricardus, & poſt eum Baptiſta. confeſsio. 1. §. 10. non ſolùm in neceſsitate, ſed extra. Deinde ſi aliquid obſtaret, quominus id fieri poſſet, maximè fama pœnitentis, quæ per hoc exponitur periculo pereundi. Verũ hoc nõ obſtat, tum quia omnes illi tenentur ſigillatam habere cõfeſsionem illã, ac ſi vnicuique eorum ſeorſum facta eſſet. Tum etiam, quia ſtat peccata illius peccatoris eſſe alioqui publica, quę quidẽ ipſe poteſt in foro cõtentioſo publicè cõfiteri: igitur à fortiori id poteſt occultè pluribus ſacerdotibus. Deinde modus ille ſecretus in fauorem peccatorũ fuit inſtitutus, cui ipſe peccator cedere poteſt, ſi C
non aliud maius damnum inde timeat. Idem tenet Adria in. 4. Et Ioan. Andre. & poſt eũ Baptiſta. confeſsio. 1. §. 11.

Secundum dictũ, Talis cõfeſsio eſt ſacramẽtalis, & erit valida abſolutio ſecluſo obice &c. Ratio, quia Auguſtinus vbi ſuprà de ſacramẽtali confeſſione loquit̃, & abſolutio impẽſa ab illis pluribus religioſis in ſuprà narrato caſu, etiam fuit ſemper ſacramentalis reputata. Tũ etiã, ſi plures ſacerdotes poſſunt ſimul eandẽ hoſtiam conſecrare, vt certum eſt, quare igitur non poterunt ſimul eundẽ peccatorem abſoluere? Deinde cõfeſsio per interp̃tẽ facta, aut aliquo tertio aſsiſtẽte, ſciẽte, vel neſciente ipſo cõfitente, ex ſentẽtia oĩm ſacramẽtalis eſt, etiam ſi ſecretiſsimè nõ fiat: igit̃, quòd cõfeſsio fiat pluribus, aut coram multis, nõ impedit veritatẽ abſolutionis ſubſequentis. Nec obſtat, quòd forus pœnitentiæ debet eſſe ſecretiſsimus, nam hoc non variat eſſentiam ſacramẽti, quod in abſolutione conſiſtit. Nec etiam in vim præcepti dictum eſt, quòd ſolus ſoli quis confiteatur, ſed per viã cuiuſdã modificationis præcepti, ſinè qua, noluit eccleſia peccatorem ad confitendum D
obligare, vt tenetur communiter.

Tertium dictum. Si peccator habeat copiam confeſſoris idonei, quãdo cõfiteri tenet̃, & poteſt voce peccata ſua pręſentialiter cõfiteri, non eſt illi licitũ per internunciũ, aut per ſcripturam abſenti confiteri. Id patet, tum ex eo quod Chriſtus Luc. 17.
figuraliter id p̃cepit, quando leproſis iuſsit, vt ſacerdotibus ſeipſos perſonaliter præſentarent. Tum etiam ex cap. Quę pœnitet. ſuprà citato, vbi dicit non per ſcripturam, nec per internunciũ cõfitendum eſſe: ac proinde in hoc caſu non erit valida confeſsio, nec abſolutio ſic impenſa, ſaltem propter obicem peccati, quem ponit is, qui illò modo abſque cauſa aliqua excuſante confitentur.

Quartum dictum. Si peccator non poteſt cõfeſſorem adire, nec eum ad ſe accerſere, probabile eſt poſſe per internũciũ, & per literas abſenti cõfiteri, & ab eodẽ per literas ſacramẽtaliter abſolui, vt tenet Adrian⁹, & Palude. Et de confeſsione quidẽ nõ dubitatur. Pro quo facit. cap. Qualis. 30. q. 5. vbi dicitur, quòd pœnitẽtia in ſcriptis eſt admittẽda. De abſolutione tamẽ probat̃ quòd poſsit in abſentia impendi: quia ſi aliquid obſtaret, eſſet, quia huiõs ſacramẽtum cõſiſtit in voce, non in ſcripto: aut

E aut quia abſolutio huiuſmodi requirit præſentiam abſoluti, iuxta tenorẽ formę, in qua dicitur, abſoluo te, per quã præſentiã corporalis abſoluti notatur: aut pręceptum Chriſti de ſe præſentando ſacerdoti. Sed nil horum obſtare videtur. Quòd enim ſit de neceſſitate abſolutionis ſacramentalis ꝙ voce fiat non ſcripto: non ita certũ eſt, vt putat Caietanus, Nec illam formã vocalem eſſe debere, declaratũ eſt. Abſolutio enim ſententia q̃dã eſt, in foro illo data: de eſſentia autẽ ſententię non eſt, quòd vocalis ſit, cũ videam⁹ eam ſæpe in ſcriptis dari, ſiue ſit ſententia excommunicationis vel abſolutionis ab eadẽ, ſiue alia. Nec refert forum eſſe diuerſum, quia quòd feratur ſentẽtia ſecretè, vel publicè, nõ variat eſſentiam ſententię, Adde, quòd & ſi confeſſor abſens ſit, poteſt abſentẽ voce abſoluere, & abſolutionẽ ſcriptis mãdare. Nec videtur ad eſſentiã abſolutionis requiri pręſentiã abſoluti, nec illa forma, Abſoluo te à peccatis &c. videtur pręciſa forma huius ſacramenti, nec in concilio Florentino declaratur tanquã pręciſa forma: nam vt ait Sco. poteſt ſub aliis verbis abſolutio tradi, ſcilicet, ſit Petrus abſolutus, vel abſoluo Petrũ à peccatis ſuis &c. Sicut de baptiſmo dicitur, quòd forma illa, qua Græci vtunt, valida eſt, F ſcilicet. Baptizet ſeruus Chriſti. Nec etiam ex dicto Chriſti, vnde colligitur huius ſacramẽti inſtitutio, colligit, quod abſolutio fieri debeat voce, nõ in ſcripto, aut quòd impẽdat præſenti non abſenti, vbi dictũ eſt, quorum remiſeritis peccata, remittentur &c. Sic etiam Papa abſentes plenè abſoluit, quando plenas indulgentias illis concedit, & abſolutio huiuſmodi in ſcriptis data, valet. Quòd autem Chriſtus præceperit leproſis, quod ſe perſonaliter ſacerdotibus pręſentarent, non obſtat, quia ex illo colligitur præceptum eſſe peccatoribus ſe præſentare ſacerdoti, ſed quando poſſunt. Non enim præceptum ad impoſsibile obligat, Igitur quando non poſſunt, nil videtur obſtare, quominus per ſcriptum ſe ſacerdoti præſentent.

Quintum dictum. Et ſi licitum ſit his modis confiteri, in quibus non ſolus ſoli quis voce confitetur, non tamẽ eſt neceſſariũ: quia, vt ſuprà tactũ eſt, nec eſt intẽtio Dei, nec eccleſiæ, vt peccator teneatur confiteri eo modo, quo poſsit infamari, qualiter poteſt, ſi per interpretẽ, vel nuncium, vel ſcriptũ, vel pluribus ſimul confiteatur. Ideo eccleſia præceptum modificans ait, quòd ſolus ſoli confiteatur. Quod

G etiam ſuprà ex intẽtione Chryſoſtomi probatum fuit, qui peccatori neceſsitatem confitendi ſignificans ait. Nõ dico tibi vt te prodas in publicum. Et iterum: Nõ dico tibi, vt peccata conſeruo confitearis, vt tibi exprobret, ſed ſoli Domino volo te cõfiteri. Et eſt communis ſententia doctorum.

Iam reſpondetur ad rationes, per quas probabatur id eſſe neceſſarium, quando aliter peccator abſolui à ſacerdote nõ poteſt. Ad primũ dicẽdum, quòd ſi eſſet ſimpliciter neceſſaria abſolutio ſacerdotis ad ſalutẽ peccatoris, probaret ratio, quòd ex cõſequenti eſſet neceſſarium per media hęc licita eã procurare. Attamẽ nõ ita eſt abſolutè neceſſaria, ſed tũc tãtùm, quãdo quis ſol⁹ poteſt ſoli ſacerdoti confiteri, nec aliter intendit Deus peccatorẽ obligare, vt dictũ eſt.

Ad cõfirmationem primam de baptiſmo, dicendum non eſſe ſimile: quia baptiſmus datus eſt tãquam abſolutè neceſſarius, & nõ cum modo ſimili, cum quo iuſſa eſt confeſsio, & non aliis.

Ad ſecundã confirmationem dicendũ, quòd ratio quare non eſt neceſſarium ſic cõfiteri, eſt q̃ dicta eſt, ſcilicet, quòd nec Deus, nec eccleſia obligat quenq̃ ad cõ- H feſsionem, niſi ſolius ſoli: quanq̃ ratio quare non aliter quenq̃ obligauerit, eſt ne peccatores metu infamiæ deſinant confiteri.

Ad tertiam confirmationem reſpon. quòd ſi nõ poſſet aliquis debitam certitudinem ſui ſtatus habere niſi per confeſsionem, & abſolutionem, & per eam poſſet habere, fateor quòd eſſet neceſſarium ſic confiteri, ob periculum vitandum. Attamen cum huiuſmodi certitudo non ſit euidentię, ſed probabilis coniecturæ, hæc autẽ haberi poteſt per ſolam contritionem, ſinè huiuſmodi non ſecreta cõfeſsione: igitur defectus certitudinis non inducit neceſsitatem confitendi, non ſeruato modo ſecreto.

Verum contra id quod dictũ eſt, modum ſcilicet ſecretè confitendi nõ cadere ſub præcepto, obiiciet quis decretalem Sixti quarti, in qua condẽnauit errores magiſtri Oxomẽſis, & ſociorum eius, inter quos hic erat vnus, ſcilicet, non exigi de neceſsitate cõfeſsionem ſecretam. Nec valet ſi dicatur id de confeſsione peccatorum mentalium intelligi, quæ peccata dicebant illi non eſſe neceſsitate confitenda. Non, inquã, valet: quia in eadem decretali etiã eſt damnatus ille articulus, ſcilicet, pro peccatis cordis nõ eſſe neceſſariam vocalem confeſsionẽ,

A feſsionem, poſt quem articulum condemná
tum apponitur hic præſens, ſcilicet, non de
neceſsitate exigi confeſsionem ſecretam: igi
tur non ſolùm confeſsio, ſed modus cõfiten-
di ſecretè, cadit ſub præcepto diuino, quia
ſic videtur decretalis procedere. Reſpon: ita
eſt, diuerſos eſſe articulos præfatos ibidem
damnatos: ſed poteſt multipliciter reſponde
ri. Primò enim intentio potius quàm verba
decretalis attendenda eſt. Id enim intendit
papa illic damnare, quod illi magiſtri Sal-
manticeñ. affirmabant. Illi autem aſſerebãt,
non neceſſariò exigi confeſsionem ſecretã,
id eſt, de peccatis ſecretis. Nam illi ibidẽ con
demnati: tenebant confeſsionem hanc voca-
lem non eſſe de iure diuino, ſed humano ec-
cleſiaſtico: & quia eccleſia in ſecretis intro-
mittere ſe non poteſt ea præcipiendo, cùm
huiuſmodi occulta ad diuinum iudiciũ ſint
reſeruata: ideo dicebant non eſſe de præce-
pto confeſsionem ſecretam, id eſt, q̃ de ſecre
tis fit. Sunt autẽ ſecreta hominis peccata du-
plicia, ſcilicet cordis, & operis. Et in altero
articulo aſſerebãt peccata cordis nõ eſſe de
neceſſitate confitenda: cùm per ſolam inte-
riorẽ pœnitẽtiam remittantur. In hoc autem
articulo aſſerebãt non eſſe neceſſariũ ſecre-
B ta confiteri, etiam ſi exteriora ſint. Vnde pa
tet ſaluari diuerſitatem articulorum. Hanc
ego intelligentiam collegi ex concilio ipſo
Compluteñ, in quo primitus illi errores fue
runt damnati, & eorum damnatio poſtea
fuit per papam Sixtum confirmata.

Obiicies ſecundò ſententiam cõmu
nem doctorum, qui inter
cõditiones ſexdecim, quas debet habere con
feſsio, quaſdam earum dicunt de neceſsitate
exigi, & inter eas cõnumerant hanc, ſcilicet,
quod ſit ſecreta, non publica. Reſpon. Ideo
dicũt debere eſſe ſecretã: quia debet fieri de
peccatis omnino ſecretis, quę nõ cõuenit in
publicum deducere, ne confeſsio tam ſaluta
ris, in infamiam cedat cõfitentis, vnde odio-
ſa hominibus redderetur. Et ita ſignificat do
ctor ſanctus in. 4. quando ait debere eſſe ſe-
cretam: quia ſcilicet de peccatis ſecretis fit,
q̃ ſi publicè dicerent, ridiculoſa eſſet, & infa
matoria ipſius peccatoris, & ita peccami-
noſa. Attamen in caſu, quo quis nõ publicè,
ſed occultè duob' ſacerdotibus, aut trib' ſi-
mul cõfitet: ſatisfacit, cùm ſatis ſecretè fiat
illa cõfeſsio, quę non poteſt in infamiã cede
re cõfitentis: cùm omnes illi teneantur eam
ſigillatam habere. Et ita in hoc ſenſu etiam
poteſt decretalis p̃fata intelligi, ſcilicet quòd
exigitur neceſſariò cõfeſsio ſecreta, vt oppo C
nitur contra publicã, quando de ſecretis fit.

Obiicies tertio, quia de iure diuino
eſt neceſſaria confeſsio, &
nõ eſt neceſſaria publica, igitur reſtat quòd
ſit neceſſaria ſecreta: & ita modus cõfitendi
cadit ſub pręcepto Dei, ſicut ipſa confeſsio.
Reſpõ. vt ex dictis patet, de neceſsitate exigi
tur cõfeſsio ſecreta, ad hunc ſenſum, ſcilicet,
quòd habita oportunitate modi ſecreti ne-
ceſſariò exigitur confeſsio, qualiter non exi
gitur, quando non poteſt cùm modo illo fie
ri. Et erit hic tertius ſenſus præfatæ decreta-
lis. Vnde quod Deus pręcepit, hoc eſt, quòd
confiteamur omnia peccata vni ſacerdoti,
& hoc eſt, ſecretè cõfiteri, id eſt, vni: quia nõ
obligat nos vt pluribus: ſed, vt vni confitea
mur. Ac proinde, ſi quis vni coram aliis con
fiteatur, ſatisfacit præcepto abundãter, quia
ſoluit pluſquam debet. Sicut qui tenetur da
re eleemoſynam pauperi, non tenetur niſi
eam, quæ ſufficiens eſt, id eſt panem: ſi tamẽ
dat panem, & carnem, ſoluit abundanter.
cui iniungitur, quòd det eleemoſynam vni
pauperi, & dat multis, ſoluit abundãter. Et
cui iniungitur, vt ieiunet vna feria ſexta, &
ieiunat quatuor, ſatisfacit abundanter. Ex D
dictis elicitur, quòd ſtat quòd cõfeſsio cum
modo cadat ſub præcepto, quãdo ſcilicet eſt
peccator in articulo neceſsitatis, & habet ſo
lùm ſacerdotem. Stat quòd confeſsio cadat
ſub præcepto, & non modus, vt ſi poteſt cõ
fiteri ſolus ſoli ſacerdoti, cùm tamen alij ad-
ſint, tenetur confiteri, ſed non tenetur ſer-
uare modũ, ſi nolit, modo infamiam, & ſcan-
dalum euitet. Datur etiam caſus, in quo nec
confeſsio, nec modus cadat ſub præcepto,
vt ſi ſit tempore, aut loco, quando non po-
teſt confiteri, niſi alij audiant.

De confeſsione ſinè pœni-tentia cordis facta.

ALiud dubiũ, An
ſatisfaciat quis p̃cepto
eccleſiæ de confitendo,
ſi omnia ſua peccata ſuo
ſacerdoti confiteat ſinè
pœnitẽtia cordis. Dixit
Adrianus tria. Primũ eſt, ſi cõfiteatur omnia
peccata ſuo ſacerdoti ſinè pœnitẽtia cordis
cum animo ſuſcipiẽdi abſolutionẽ ſacramen
talẽ, quòd talis nõ ſatisfacit præcepto eccle-
ſiæ de confitendo. Ratio eius eſt: quia nemo
poteſt ſatisfacere pręcepto alicui per actum

E peccaminoſum,eò quòd ſub pręcepto actus peccaminoſus cadere non poteſt. Nunquam enim Deus,aut eccleſia pręcipit actum illicitũ,ſeu peccaminoſum. Cùm igit in caſu pręfata cõfeſsio ſinè cordis pœnitẽtia, ſed cum animo aſſequẽdi abſolutionem ſacramentalem facta ſit vitioſa, & peccatum,cùm ſacramẽtalis abſolutio ſinè cordis pœnitẽtia licitè recipi non poſsit,ſequitur intentum.

Secundò dixit,quòd ſi peccator ſuo ſacerdoti integrè omnia ſua peccata ſinè pœnitẽtia cordis cõfiteat,non cum animo aſſequendi ſacramẽtalem abſolutionem à ſacerdote: tunc ſatisfacit præcepto eccleſiæ de cõfitendo.Ratio,quia eccleſia in præfato capi. Omnis vtriuſque ſexus, nõ obligat peccatorem ad interiorem contritionẽ,ſed ad confeſsionem ſolùm vocalem integram:igitur cùm in caſu huius dicti peccator integrã faciat confeſsionẽ,quæ peccaminoſa nõ eſt ſicut pri°, ſequitur quòd ſatisfacit præcepto eccleſiæ de cõfitendo. Cõfeſsio enim non ex hoc vitiatur, quòd ſinè pœnitentia cordis fit, ſed vel quia dimidiatur ſcienter, quod eſt contra præceptũ:vel quia fit animo abſolutionis ſacramẽtalis recipiendæ, quæ ſinè cordis pœnitentia recipi non poteſt:vel ob aliam cir-
F cunſtantiam deprauãtem, quę omnia pono in caſu ceſſare. Dicit tertiò, quòd ſi peccator velit omnia peccata cõfiteri, & ita faciat, idq; velit vno actu voluntatis, & velit ſimul per alium actũ voluntatis abſolui ſacramentaliter, non habendo pœnitentiam cordis: tunc quidẽ quanuis peccet per ſecundam voluntatem qua vult abſolui,non habens pœnitentiã cordis, non tamen peccat per primã voluntatem, qua vult omnia peccata cõfiteri ſinè pœnitẽtia cordis: & tunc etiã ſatisfacit pręcepto eccleſię de cõfitẽdo.Ratio,quia peccator ſatisfacit pręcepto,quã per actũ licitum, & non peccaminoſum facit quod ſibi pręceptũ eſt:ſic autẽ eſt in propoſito, igit.

In oppoſitum videtur contra primũ dictum,in eo, quòd ſupponit neminẽ ſatisfacere præcepto per actum peccaminoſum. Quod videtur falſum ,vt patet de eo, qui ponens obicem peccati mortalis, vult ſacramentũ baptiſmi recipere, & realiter cum eodem obice illud recipit,talis ſatisfacit pręcepto de recipiendo baptiſmum : cùm maneat in poſterum deobligatus à recipiendo baptiſmum. Et dicere contrarium , eſt erroneum. Similiter patet de eo, qui reſtituit debitum creditori, appoſita mala circunſtantia deprauante ipſum actum reſtitutionis,talis ſatisfacit præcepto de reſtituendo quod G debebat:cùm maneat liber ab eodem debito,& tamẽ actus reſtitutionis per eum factæ eſt peccaminoſus. Similiter patet de eo , qui dat eleemoſynam pauperi egeſtate laboranti,& eam dat in publico,quęrens inde humanam gloriam:talis ſatisfacit pręcepto de ſuccurrendo pauperi,& tamen actus ille peccaminoſus eſt, ob deprauãtem circũſtantiam. Ad hunc modum de aliis. Itaq; hæc poſitio in hoc videtur deficere,quòd putat ſub pręcepto cadere non ſolùm opus quod pręcipitur,ſed qualitatẽ operis. Cùm bene fiat,aut ſaltem nõ malè:cuius oppoſitum videt eſſe tenendum,vt in plurimũ. Quanuis in nonnullis præceptis obſeruandis, neceſſariũ eſt, nõ ſolũ opus facere,ſed bene illud facere, ſi homo vult peccatum vitare. Quod maximè veritatem habet in præceptis de ſuſcipiendo aliquod ſacramentum, cui. ſ. ſua reuerentia debetur : nec licitè poteſt recipi cum peccato,cùm id eſſet obicem Spiritui ſancto ponere. In reliquis tamẽ poteſt quis per opus peccaminoſum ſatisfacere pręcepto,ſatisfactione à debito liberante, quanuis non ſatisfactione reconciliante. Si quis obiiciat regulam iuris. Qui ex timore facit præceptũ, aliter quàm debet,facit,& propterea non fa- H
cit. Et ita qui malè,aut cum quacunque alia circunſtantia deprauante facit pręceptũ aliter quàm debet, facit, & ex cõſequenti non facit. Reſpon. regulam procedere de obſeruantia pręcepti non ſolùm quoad ſubſtantiam pręcepti,ſed quoad intentionem præcipientis. Secus ſi ad ſolam ſubſtãtiam pręcepti habeatur reſpectus.

Contra ſecundum etiam videt quòd non ſatisfaciat præcepto eccleſiæ de cõfitendo in caſu eiuſdẽ ſecundi dicti. Nã hoc ſecũdũ dictũ pręſupponit, quòd eccleſia in pręfato ſtatuto nõ obliget niſi ad ſolã cõfeſsionẽ, & non ad abſolutionẽ, nec ad pniam cordis , quod tñ falſum eſſe videt. Quia eccleſia in præfato ſtatuto non obligat quenquã directè ad integrè confitendũ: nam cùm integra confeſsio ſe extẽdat ad occultiſsima cordis peccata,ad quę tamẽ eccleſię poteſtas non ſe extẽdit,ex multorũ probabili ſententia:ſequitur quòd eccleſia non obligat directè ad confeſsionem integram, de qua procedit ſtatutum,ſed obligat ſolùm reflexè, ſic. ſ. quia Deus iuſſit confeſsionem, quatenus valet ad remiſsionem peccatorũ, vt patet Ioan. 20. & tamen non pręfixit tempus certum in quo fieri deberet, relinquens

eccle-

A eccleſiæ diſponendum de tempore, quo ex-
pediret. Ideo eccleſia ſtatuit, vt illam con-
feſsionem, ad quam fideles iure diuino te-
nentur, certo tempore faciant, puta ſemel in
anno. Itaq; ſub pręcepto huiuſmodi eccleſię
cadit adimplere cõfeſsionem à Deo iuſſam.
Cùm érgo Deus confeſsionem præcipiens,
obliget peccatorem ad vocalem confeſsionē
ſacramentalem ex cordis pœnitentia proce
dentem, eò quòd licitè ſinè pœnitentia cor-
dis fieri non poteſt: ſequitur eum non ſatiſ-
facere præcepto eccleſiæ de confitendo, qui
non confitetur, vt Deus inſtituit, & iuſsit,
& ita intentum. Præterea, eccleſia nnn
pręcipit confeſsionem qualēcunque, ſed ſa-
cramētalem, quæ eſt, quę fit cum ſpe venię,
id eſt, cum ſpe aſſequendi abſolutionem ab
eccleſia, & per conſequēs à Deo. Ad hoc em̄
præcipitur, vt peccator à peccatis abſolua-
tur, & vt per huiuſmodi confeſsionem pec-
cator ad reuerenter ſuſcipiendum Euchari-
ſtiam tempore Paſchæ præparetur, vt dicit
Tho. & cæteri doctores. Per ſolam autē con
feſsionem, non ſufficienter præparatur ho-
mo ad Euchariſtiam, niſi ſacramentum abſo
lutionis ſuſcipiat. Igitur, qui ſolū cõfitetur,
etiam integrè, non ad finem aſſequendi hu-
B iuſmodi abſolutionem, non ſatisfacit pręce
pto eccleſiæ de cõfitendo. Deinde ſi ita eſ
ſet, ſequitur quòd peccator omnia ſua pecca
ta, ſuo ſacerdoti confitēs, etiam non obtenta
abſolutione, quòd nõ teneretur peccata rur
ſus confiteri quod ſuppono falſum, cùm ſit
illi neceſſarium à ſacerdote abſolui, nec ab-
ſolui poteſt, niſi cõfeſsione pręuia. Et ſeque-
la patet: quia, qui ſemel pręcepto de cõfiten
do ſatisfecit, non tenetur poſtmodū eodem
debito. Si quis obiiciat. Eſto finis eccleſiæ
confeſsionem pręcipientis ſit, vt peccator à
ſacerdote abſoluatur: cùm intētio præcipien
tis non cadat ſub pręcepto, ſequitur pecca-
torem ſatisfacere præcepto eccleſiæ, etiam ſi
intentioni eccleſiæ non ſe cõformet. Reſpõ.
Duplex eſt intentio præcipientis, quædam
finalis, & quædam obiectiua. Et licet prima
non cadat ſub præcepto, bene tamen ſecun-
da. In præſenti verò, intentio eccleſiæ inten-
dētis quòd peccator à ſacerdote abſoluatur,
obiectiua eſt potius quàm finalis, vt patet
ex dictis, quoniam eccleſiæ præceptū de cõ-
fitendo eſt reflexiuum, quo pręcipit, vt diui
num præceptum de confitendo ſemel in an
no compleatur, pręceptum autem diuinum
extenditur ad abſolutionem ſacramenta-
lem, vt conſtat, igitur. Obiiciet aliquis ſe-
cundò, quòd abſolutio à peccatis non iniun C
gitur ab eccleſia peccatori in vim præcepti,
ſed ſola confeſsio. Probatur, quia ſi quis ha-
bet caſus reſeruatos, à quibus curatus eum
abſoluere non poteſt, ſi ſuo curato omnia
ſua peccata in quadrageſima confiteatur, ſa
tisfacit pręcepto de ſemel in anno, etiam ſi
non abſoluatur, igitur. Reſpon. Tenetur pec
cator ex ſtatuto eccleſiæ taliter ſuo ſacerdo-
ti confiteri, vt per eum non ſtet, quominus
abſoluatur. Et ita, ſi omnia curato confite-
tur: & curatus, vel non poteſt, vel non vult
eum abſoluere, iam non ſtat per eum, quo-
minus tunc abſoluatur à curato, & ſatisfa-
cit pręcepto, eo modo, quo poteſt. Manet ta
men in eo obligatio procurandi abſolutio-
nem ab eo, qui poſsit, & velit eum abſolue-
re, pro tunc tamen proderit illi confeſsio ad
vitandum nouam culpam, quam incideret,
ſi non eſſet integrè confeſſus. Obiiciet ter
tiò, quòd eccleſia admittit cõfeſsionem pec-
catoris non verè pœnitentis, iuxta capitu.
Quod quidam, de pœnitentiis, & remiſsioni
bus, de eo ſcilicet, qui cùm cõfitetur, dicit ſe
à criminibus abſtinere nõ poſſe: igitur ſinè
pœnitētia cordis per ſolam confeſsionem ſa
tisfacit quis pręcepto eccleſię. Reſpon. cum
Durando, quòd eccleſia talium cõfeſsionem D
iubet admittere, non ad abſoluendū taliter
confitentē, ſed ad eum inſtruendū, & eidē ſa
lubriter cõſulendum. Nec inde ſequit͛, quòd
ſatisfacit homo ille præcepto de cõfitendo.

Ad tertium dictum etiã videtur, quòd
ſiue vnico actu velit cõfiteri, & ab-
ſolui, ſiue diuerſis, ſinè cordis pœnitentia, ꝙ
non ſatisfacit pręcepto eccleſiæ. Tum, quia
volūtas cõfitendi, vt confitēs abſoluat͛, non
habita cordis pœnitētia, peccaminoſa eſt, ſi-
ue vnico actu tendat in confeſsionē ſimul, &
abſolutionem, ſiue diuerſis, vt ſatis de ſe con
ſtat. Tum etiã, quia ſub pręcepto eccleſię ca
dit, vt peccator ſacramentū abſolutionis, &
Euchariſtię ſemel in anno ſuſcipiat: abſolu-
tionē autem non recipit, qui ſinè pœnitētia
cordis confitetur. Quod inde patet, quia ve-
rè nemo à ſacerdote abſoluitur, qui à Deo
nõ abſoluitur, iuxta dictum Chriſti, quorū
remiſeritis peccata &c. Sed in caſu confitēs
ille non abſoluitur à Deo, cùm pœnitētiam
cordis non habeat: igitur nec à ſacerdote, &
per conſequens verum abſolutionis ſacra-
mentum nõ recipit, & ita præcepto eccleſiæ
non ſatisfacit, ſiue vnico, ſiue diuerſis acti-
bus voluntatis in confeſsionem, & abſolu-
nem tendat. Videtur érgo iuxta veriorem

 ſenten-

E ſententiam,quòd ſinè pœnitentia cordis nõ
ſatisfacit,qui confitetur , etiam ſi integram
faciat confeſsionem. Nec confeſſio illi pro-
derit , vt abſolutus ſit à Deo nec ab eccleſia,
quanuis proſit, vt pœnam eccleſiaſticam in
præfato ſtatuto contentam euitet.

De confeſsione reiteranda ob defectum confitentis.

ALia quæſtio de
cõfeſsione iterãda , quã-
do ſcilicet eſt neceſſariũ
eam iterare. Reſpon.Re-
gula eſt , quando pecca-
tor eſt ſacramẽtaliter, &
verè à peccatis abſolutus , nõ tenetur eadem
ratione iuris cõmunis iterũ cõfiteri. Si verò
abſolutio impẽſa fuit nulla, tunc eſt de neceſ
ſitate iteranda confeſsio.Ratio primi eſt cla
ra ex extrauagan.Inter cunctas,vt ſępe cita-
tum eſt,vbi dicitur.Abſurdum eſt eum , qui
ſemel legitimè abſolutus eſt , eodem debito
rurſus teneri. Ratio ſecundi etiam eſt clara,
quia peccator tenetᷣ de iure diuino, & huma
no procurare ſibi veram abſolutionem ſacra
mẽtalem,nec eam obtinere poteſt , niſi prę-
F uia confeſsione:igitur interim quòd non eſt
verè abſolutus,tenetur cõfiteri ad verã abſo
lutionem obtinẽdum. Sed quę res,in quo
ſciemus abſolutionem eſſe inualidã? Reſpõ.
Quòd redditur inualida dupliciter , vel ex
parte confitentis , vel ex parte abſoluentis.
Primũ fit,quoties confitens ponit obicẽ pec
cati ipſi abſolutioni.Id autem contingit tri-
pliciter.Primò, ſi exiſtente in eo excõmuni
catione,petit abſolui ſacramẽtaliter.Secun-
dò, ſi dimidiauit confeſsionem. Tertiò,ſi ca-
reat debita cordis pœnitentia.

De confeſsione ab excommunicato facta.

DE primo dubita
tur, an peccator excom-
municatus poſsit verè à
peccatis abſolui , anteq̃
ab excõmunicatiõe ab-
ſoluatur. Et quidẽ ſi per
ipſum ſtat,quominus ab excõmunicatione
abſoluatur, & petit prius à peccatis abſolui,
peccat recipiendo, aut intendendo recipere
ſacramentũ,nõ pręmiſſa abſolutione ab ex-
cõmunicatione,cùm poſsit,ſi velit,eam obti
nere:& per conſequens ponit obicem pec-
cati,& ita abſolui verè non poteſt, & in hoc G
non eſt controuerſia. Si verò per eum nõ
ſtat,quo minus à cenſura abſoluatur , & ac-
cedit contritus,& humilis,paratus,cùm po-
terit,à cenſura abſolui : tunc dixit Ricardus
Anglicus,& quidam alij, quos etiã Angelus
ſequutus eſt verbo.cõfeſsio.5.§.10. quòd po-
teſt abſolui,& abſolutio impenſa à peccatis
erit valida.Ratio , quia ille in caſu dign⁹ eſt,
qui ab eccleſia abſoluatᷣ , ex quo Deus eum
abſoluit,& eum ſibi reconciliauit:non enim
debet eſſe crudelior ſponſa mater noſtra , q̃
ſponſus:qualis eſſet, ſi in caſu nollet,quòd il
li beneficium abſolutionis à ſacerdote impẽ
datur,qui apud Deũ , & Chriſtum noſcitur
abſolutus. Deinde videretur ille rigor con
tra charitatẽ militare,ſi in caſu,quo per eum
non ſtat,quominus à cẽſura abſoluatur, ab-
ſolutio ſacramentalis illi denegetur. Contra
regulam,quod pro charitate inſtitutum eſt,
contra charitatem militare non debet.

E contra vero dixerunt alij commu-
niter, quòd talis etiã ſi per
eum non ſtet, non poteſt à peccatis abſolui.
Ratio,quia non eſt capax alicuius ſacramen
ti , durante excommunicatione. Sicut dicit
Adrianus. q.1. de Matrimonio , quòd papa
quando aliquem excommunicat , facit eum H
materiã ineptã,& incapacem ſacramentorũ.

Verùm, ſalua pace , ambæ opiniones
videntur deficere. Prima , in
concluſione in ſe. Secunda , in fundamen-
to. Vnde contra primam,videtur,quòd non
poſsit in caſu verè abſolui: quia omni excõ-
municato interdicitur per eccleſiã miniſtra-
tio,& perceptio ſacramentorũ , durante ex-
cõmunicatione,vt patet per cap.Si celebret.
de clerico excõmunicato , vel ſuſpenſo &c.
Et capi.Illud.ibidem.Et capi. A nobis. El.2.
de ſentẽtia excõmunicationis. Vbi dicitur,
quòd excommunicatus reconciliari eccleſię
non poteſt , niſi prius ſit ab excommunica-
tione abſolutus,etiam ſi apud Deũ ſit recon
ciliatus.Pro quo etiã facit cap. Quicũq;. 24.
q.1.vbi dicitur, quòd ſi ſe ſegregauit ab vni-
tate fidei,& ſocietatis Petri,& Pauli,non po
teſt à vinculis peccatorũ abſolui. Quod licet
de hęreticis formaliter procedat,etiã ob ean
dem rationẽ ad excommunicatos debet ex-
tendi. Cùm igitur fidelis omnis teneatur ec-
cleſię parere, iuxta pręceptum Euangelicũ:
ſequitur quòd excõmunicati , quãtũuis con
triti , teneñᷣ ſub pœna peccati mortalis à ſa-
cramẽtis miniſtrãdis,& pcipiẽdis abſtinere,
niſi articulus neceſsitatis ad aliud cõpellat.

Contra

A Contra ſecūdm modum in eo, quòd ait, excommunicatū non eſſe capacem ſacramentorū, ſi vt iacet accipiatur, falſum eſt: quia excommunicatus ſi durante excōmunicatione contrahat matrimonium, verū eſt ſacramentum, ſi ſuſcipiat Euchariſtiam, verum percipit ſacramētū, ſi confirmetur, vel ordinetur, verè erit cōfirmatus, & ordinatus: ita, vt non opus ſit, iterum cōfirmetur, aut ordinet̃ &c. Quāuis igitur excommunicatus non ſit capax ſacramentorū de iure, ſeu licitè, ſeu dignè, bene tñ de facto.

Dicendum igitur diſtinguendo de confitente excommunicato, quia vel talis ſcit ſe excommunicatum eſſe, ꝙq; non eſt ei licitum ſacramenta ſuſcipere antequā ab excōmunicatione abſoluatur: aut id ignorat ignorantia lata, & craſſa, aut ignorantia probabili, ſeu inuincibili. Si primū, ſcilicet quòd ſciēter confitet̃ petens à peccatis abſolui, peccat cōtra interdictū eccleſię, tū ob textus ſupra citatos, tum etiam, quia non videntur hęc duo ſe compati, ſcilicet, ꝙ ſit aliquis excōmunicatus, & ꝙ durante excōmunicatione poſsit licitè, & dignè ſacramēta ſciēter ſuſcipere, cùm nulla cauſa in caſu videatur eum excuſare. Excommunicatio enim, eſt extra cōmunionem poſitio, maximè ſacramētorū. Si verò talis laborat ignorantia craſſa, ſeu lata, ſimiliter peccat, volēs ſacramentaliter abſolui, quia ignorātia illa non excuſat agentem à toto, & ſi culpam aliquantulum attenuet. Ac proinde in his caſibus cū peccet, ponit obicē abſolutioni: ideo & ſi abſoluatur, nō valet abſolutio, cùm nec verè maneat abſolutus. Si autem habet ignorantiam inuincibilem, qua putat licere ſibi abſolutionem ſacramentalem accipere, etiā ſi à cenſura non ſit abſolutus: tunc videtur poſſe illum abſolui, & tenebit abſolutio à peccatis. Ratio, quia vt ait Caietan⁹, illic eſt debita materia, debita forma, cū debita intentione, & non ponitur obex, igitur eſt vera abſolutio ſacramentalis: quandoquidem per excōmunicationem nō redditur homo ille incapax ſacramenti, ſed ſolùm ei interdicitur, ne ſacramenta recipiat, aut miniſtret. Et quamuis factum ſit cōtra huiuſmodi prohibitionem, non ſequitur quòd non teneat: multa enim prohibentur fieri, quę tamen facta tenent. Inde patet, quæ cōfeſsio facta ab excōmunicato debeat iterari, & quæ non.

B

Sed contra primum membrum, videtur currere ratio pro prima opinione facta: quia videtur crudelitatis eſſe, & contra charitatem, non impendere beneficium abſolutionis ſacramentalis excommunicato, per quem non ſtat, quominus à cenſura abſoluatur, cùm dignus ſit à Deo abſolui &c. Reſpon. quòd nec crudelitatis eſt, neque contra charitatem fratris id facere: imò ſicut is, qui homicidium, ſeu adulterium, aut aliud facinus capitale perpetrauit, eo ipſo dignus eſt vita priuari, & iuſtè ea priuat̃, eſto quòd poſt facinus perpetratum per contritionem fuerit à Deo veniam conſequutus: ita, & iuſtè ei beneficium abſolutionis denegatur, qui excommunicari meruit, etiam ſi poſt delictum, per pœnitentiam ſit Deo reconciliatus. Non igitur crudelitas, ſed iuſtitia eſt. Quod etiam contra charitatem non ſit, patet, quia denegatio huius ſacramenti bene ſe cōpatitur cum ſalute ſpirituali ipſi⁹ excōmunicati, qui per ſolam cordis veram pœnitentiam poteſt ſe in ſtatu gratiæ reponere, & ad eius ſalutē pertinet, durante excommunicatione, à ſacramentis abſtinere, quibus immiſcere, ſuæ ſaluti præiudicaret. C

Et cùm hæc vera ſint, ſcilicet, excōmunicatum non poſſe prius à peccatis, quàm ab excommunicatione abſolui, quando peccator eſt extra articulum neceſsitatis, aut quando commodè poteſt, prius abſolutio ab excommunicatione tradi, aut ſinè periculo ſacramētalis abſolutio expectari, An etiam vera ſint, quando ſi pręmitteretur abſolutio à cēſura, eſſet probabile periculum, quòd pœnitēs ſinè ſacramētali abſolutione decedet. Et dixit Adrianus, quòd in tali caſu poteſt ſacerdos ſic morientem à peccatis abſoluere, non pręmiſſa abſolutione ab excōmunicatione. Ratio, quia contra charitatem eſt, mortem ęternę damnationis, cùm poſſumus à proximo non excludere, iuxta illud Symachi. Et habetur. 73. diſtin. Mortem languētibus probatur infligere, qui hanc, cùm poteſt, non excludit. Et. 26. q. 6. ait Cęleſtin⁹, contra eos, qui morientibus pœnitentiam negāt. Quid, inquit, hoc aliud eſt, quàm morienti mortem addere? eius animam, ne abſoluta poſsit eſſe, occidere? Et pòſt. Salutem ergo hominum adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam ſibi denegat &c. D

Et ſi in oppoſitum arguatur, quòd per eccleſiam prohibitum eſt cùm excōmunicato in ſacris cōmunicare, igit̃ non debet, nec poteſt talis excōmunicatus à peccatis ſacramētaliter abſolui, anteq̃ ſit ab excōmunicatione abſolutus. Reſpō. quòd illa eccleſiæ prohibitio currit extra ſimilem arti-

E culũ neceſsitatis, tum, quia ob corporis neceſsitatem tollitur rigor huiuſmodi prohibitionis: ita, vt tunc licitè cum excõmunicato cõmunicetur: ergo à fortiore tollitur hic rigor ob animę neceſsitatem, vt in pręſenti caſu. Tum etiã, quia ex dicto Bernardi in lib. de pręceptis, & eſt regula iuris. Quod pro charitate inſtitutũ eſt, non debet cõtra charitatẽ militare. Talis autẽ prohibitio eſſet cõtra charitatẽ, ſi in caſu pſenti ſeruanda eſſet.

Si iterum obiiciatur ſententia eiuſdem Bernardi in eodẽ lib. dicentis de pręceptis ecclesię, quòd & ſi aliquando militãt contra charitatem, etiam ſeruãda ſunt quouſq; per ſuperiorem declaretur, aut diſpenſetur, ad prępoſitos enim pertinet iura interpretari, & declarare, ſicut & cõdere. Reſpondet, hoc procedere, quando ex mora, ſeu declaratione expectata, nullum timeretur periculũ, ſicut in præſenti caſu timetur: in quo, ſi ſuperioris interpretatio, aut licentia expectaretur, decedet peccator inabſolutus.

Verùm contra hanc ſententiam videtur. Primò, quia præſupponit vnum incertum, ſcilicet, quòd talis moriẽs niſi à peccatis abſoluatur, ęternaliter dãnabitur, qualiter non damnaretur, ſi abſolueret. Quod aliâs probaF uimus falſum eſſe: nam ſi talis moriens in caſu cõtritus eſt, ſaluabitur, etiã ſi nõ abſoluatur: ſin autẽ, etiam ſi abſoluatur, dãnabitur.

Secundò, ſi ita eſſet, quòd in caſu talis neceſsitatis per abſolutionem ſaluari poſſet: & ideo debet à peccaris abſolui, non obſtante quòd excõmunicatus ſit: ſequitur, quòd ob ſimilẽ neceſsitatẽ deberet moriẽs à ſacerdote excõmunicato, ſeu hęretico abſolui, ſi ali' haberi nõ poteſt: non enim minus cõtra charitatẽ eſſe videt, prohibere ne ſacerdos excõmunicatus morientẽ abſoluat, quàm prohibere, ne moriens excõmunicatus in neceſsitate ſimili à ſacerdote abſoluatur: ac proinde ſi in vno caſu ceſſat rigor prohibitionis eccleſiæ, igitur & in alio. Si cõcedant illatũ, contra eſt textus. 24. q. 1. cap. Subdiaconus. Vbi dicitur cętera ſacramenta, dempto baptiſmo, in articulo mortis ab hæretico, vel excõmunicato miniſtrata, vel nullum, vel lethalem habent effectum. Et in lib. canonum pœnitentialium, & citatur ad id Chryſoſt. dicit, quòd in articulo mortis poteſt baptiſmus à quocunq; recipi: pœnitentia verò & alia ſacramenta nõ poſſunt, niſi à catholico, & non præciſo, recipi. Pro quo facit capit. Cepit Hermegild'. 24. q. 1. Ille enim ſanctus rex, & à ſanctis commendatus, maluit mortem pati, quàm de manu hæretici excommunicati ſacramentum Euchariſtiæ recipere. G

Tertiò facit ratio. quia repugnantia videtur, dicere, quòd aliquis ſit nominatim excõmunicatus, & quòd antequã ab excõmunicatione abſoluatur, alia poſsit ſacramenta recipere: eò quòd de ratione excommunicationis eſt ſeparatio à cõmunione ſacramentorum. Vel igitur in caſu non eſt licitum ſacramentũ pœnitentiæ illi dare, vel pro tunc ratione tantæ neceſsitatis ceſſat, ſeu ſuſpenditur excõmunicatio iure ipſo: ſaltem, quo ad effectũ principalem excõmunicationis, quę eſt ſeparatio à ſacramentis: licet maneat quoad minus principalem, quia ſcilicet non ſepelietur in eccleſia antequã ab excõmunicatione abſoluatur: & ita ſtante pręſenti neceſsitate, non erit plenè excommunicatus.

Dicendum igitur ad propoſitum dubium, quòd poſitio Adriani vera eſſet, ſi eius fundamentum ſtaret, ſcilicet, quòd abſolutio ſacramentalis poteſt peccatorem primò iuſtificare, & illi gratiam primã conferre, quando dolor ipſius pœnitẽtis per ſe ad gratiam non ſufficeret. Hoc tamen fundamento dimiſſo, & eandem ſententiam in concluſione tenẽdo, poteſt ad has obiectiones reſponderi. Ad primum, quòd quanuis abſolutio H ſinè contritione ad gratiam non valeat, contingit tamen, quòd abſolutione negata, peccator damnabitur, qui, ſi abſolueretur, ſaluus fieret: quia in illo articulo multa cõcurrunt, quę facilè trahunt morientem ad interitum animæ, niſi remediis ſalutaribus adiuuetur: ideo decreta, ſacerdotem in illo articulo abſolutionem denegantem, meritò reprehendunt: quia infirmus videns quòd ad pœnitentiam non admittitur, facilè deſperabit, qui alioqui confideret, & ſaluaretur. Dæmon etiam negatis illis remediis ſalutarib', vehementius vrgebit, & tentabit illum &c. Et ita apparet, multũ referre, pœnitentiam morientibus conferri, aut denegari.

Ad ſecundum quod difficilius eſſe videbatur, dicendum, eſſe inter caſus illos nõnullam differentiam: quia quãdo pœnitens eſt excommunicatus, & non confeſſor, poſſunt omnia quæ ad ſacramentalem abſolutionẽ requiruntur, cõcurrere, ſcilicet ſubditus pœnitens, cõfitens, & miniſter idoneus, & forma, & intentio. Quando autẽ confeſſor excommunicatus eſt, nõ eſt miniſter idoneus: quia poteſtate iuriſdictiõis in miniſtro requiſita, priuatus eſt, ideo abſolutio per eum impenſa, nulla foret in caſu, ſecus aliâs. Quę-

admo-

A admodum ſi aliquæ perſonę ſunt per eccleſiam ad cõiugium illegitimatę, nõ poſſunt, etiam ſi attentent contrahere, ſinè ſuperioris, qui in hoc valeat diſpenſare, licẽtia, non obſtante quacunque neceſsitate.

Ad tertium ita videtur dicendum, ſcilicet, quòd in caſu ius ipſum ex parte tollit excommunicationem, quantũ ad effectum qui eſt excommunicatum in ſacramentis vitare, lege charitatis in caſu id poſtulãte. Itaque vbi mora præſumeret in ſpirituale damnum infirmi ceſſura, niſi illico pœnitentiæ ſacramentum illi impendatur, non præmiſſa abſolutione ab excommunicatione, abſoluendus venit.

Eſſet tamen dubium, ſi infirmus in illo articulo neceſsitatis à peccatis abſolut⁹ poſt modum conualeſcat, an maneat verè abſolutus, ita, vt non teneatur iterato confiteri, & iterato poſt obtentam abſolutionem à cenſura à peccatis abſolui. Ratio hui⁹ dubij eſt: quia pœnitentia ſacramentalis non permittitur impendi alicui excommunicato, anteq; ab excommunicatione abſoluatur, niſi in articulo neceſsitatis, puta, quando homo eſt in periculo mortis. Refert autem homiuem eſſe in vero articulo mortis, an in apparenti.

B Reſpon. abſolutionem præfatam in caſu validam fuiſſe, ſiue homo fuerit in vero articulo mortis, ſiue in apparenti. Id patet à ſimili: quia quando licitum eſt violare votum, aut ieiunium frangere ob verum periculum corporis, idem etiam licitum eſt, ob apparens, & veriſimile periculum. Et ſicut licitum eſt ſabbatum violare, ob veram hoſtium incurſionem, ſeu inuaſionẽ, ita idem licitum eſt ob apparentem, & probabilem, Igitur.

Præterea in caſu omnia, quæ ad validitatem ſacramentalis abſolutionis ſunt neceſſaria, concurrunt, cùm ſit peccator ſubditus, & pœnitens, atq; confitens, ſit etiam confeſſor idoneus, proprius, vel à proprio ad id licentiatus, cum reliquis neceſſariis: ſequit igitur illic verã fuiſſe ſacramẽtalem abſolutionẽ, & per conſequens non dẽ neceſsitate iterandã.

Præterea non minus eſt fauorabilis neceſsitas quàm ignorãtia: ſed ſi peccator probabiliter ignorans ſe excommunicatum eſſe, à ſuo curato præmiſſa confeſsione, abſoluatur, eſt verè abſolutus, vt ſuprà diximus: igitur etiã in præſenti neceſsitate homo manebit verè abſolutus: nec poſtea ſi conualeſcat, tenebitur iterato confiteri.

De confeſsione dimidiata iteranda. C

De confeſsione dimidiata an ſit neceſſariò iteranda. Reſpon. id poſſe quatuor modis fieri. Primò, ſi quis ſcienter, & ſinè cauſa excuſante eã dimidiat. Secundò ſi quis ſcienter, & cũ cauſa excuſante eam dimidiat. Tertiò ſi ex obliuione, quia ſcilicet memoriæ non occurrunt omnia peccata, eam dimidiat. Quarto ſi ex ignorantia facti, vel iuris eam dimidiat, vt ſi ignoret, an ſit peccatum quod fecit.

Si dimidiatio confeſsionis ſcienter ſit, & ſinè cauſa excuſante, peccatũ eſt, & ita confitens ponit obicem: & per conſequẽs ſi abſoluatur, nõ verè abſolutus manet, & ita confeſsio eſt iteranda.

Si verò confeſsio dimidietur ſcienter ob cauſam excuſantem, vt ſi fieri integrè non poteſt ſinè periculo corporis, vel animæ, vel famæ &c. tunc licitè dimidiatur: & ita qui ſic confitetur, non ponit obicem: & per conſequens ex parte ſua confeſsio valida eſt, & non de neceſsitate reiteranda: quanquã D maneat obligatus peccator ipſe peccata, quæ ſubticuit, ſeu occultauit, tempore debito confiteri.

Si autem confeſsio dimidiatur ex obliuione, diſtinguatur: quia vel obliuio accidit ex negligentia ipſius, quia cõſcientiam, non, vt debuit, ad finem integrè confitendi, diſcuſsit: aut quia, facta debita diſcuſsione, non occurrit memoriæ peccatum quod fecit. Si primum, quòd ſcilicet non diſcuſſit, vt debuit: tunc iterum diſtinguatur, aut confitetur in articulo neceſsitatis, vt ſi ſit in periculo mortis, aut tempore, quo neceſſarium eſt ei celebrare, ſeu Euchariſtiam ſumere, vt vitet ſcandalum alioqui euenturũ, & tunc ſi de peccatis doleat ſimul, & de negligentia debitæ diſcuſsionis: in tali caſu ob articulum neceſsitatis: quia non ſupereſt ſibi tempus conſcientiam diſcutiendi, debet abſolui, & valet abſolutio. Probatur, quia ſi non: maximè quia ponit obicem dimidiando cõfeſsionem, ſed hoc non: quia in hac dimidiatione duo fiunt, ſcilicet, confitetur peccata, quę memoriæ occurrunt, & ea, quæ non occurunt non confitetur: ſed peccata, quæ occurunt confitendo non peccat, & ea, quæ non occurrunt non confitendo

E non peccat: quia obliuio eum accuſat, negligentia etiam præterita non obſtat: quia huiuſmodi negligentia per pœnitentiam de ea habitam purgatur, nec aliud poteſt ille peccator agere in tali articulo neceſsitatis poſitus: igitur impendenda eſt ei abſolutio ob neceſsitatem, & valida erit, & per conſequẽs non tenebitur poſtea, ſi periculum euadat, eadem peccata reconfiteri, quamuis teneatur ſupplere negligentiam priorem, diligenter diſcutiendo conſcientiam ſuam, vt poſtea ad plenum confiteatur.

Extra articulum verò neceſsitatis, qui ex obliuione, ex negligentia proueniente confeſsionem dimidiat, quamuis doleat de priore negligentia, non venit abſoluendus, & ſi abſoluatur, cõfeſsio eſt inualida. Ratio, quia cùm ſibi ſuperſit tempus ad cõſcientiam diſcutiendam, & eam diſcutere non vult, ſed petit abſolui, eo ipſo ponit obicem ob dimidiatam confeſsionem: & per conſequens venit iteranda confeſsio.

Si obiicias cõtra hoc, quòd in hoc caſu poteſt præterita negligentia per pœnitentiam ſimiliter purgari, ſicut in caſu articuli neceſſitatis: igitur in vtroq; caſu poteſt legitimè abſolui, & tenebit abſolutio. Reſpõ. Non eſt F ſimile: quia in articulo neceſsitatis non ſupereſt tempus ſupplendi præteritam negligentiam per diſcuſsionẽ cõſciẽtię: ideo ſatis eſt de ea dolere. In caſu verò extra articulũ neceſsitatis, non ſatis eſt, pręteritæ negligentiæ pœnitere: ſed cùm tempus ad diſcutiendum conſcientiam habeat: oportet eam diſcutere, & non antea abſolutionem petere.

Si denique confeſsio dimidietur ex ignorantia ſiue iuris, ſiue facti, qua credidit non eſſe peccatum quod fecit, cùm tamen realiter peccatum eſſet: tũc iterum diſtinguatur: quia vel talis ignorantia, ex qua peccatum illud fecit, fuit inuincibilis, vel nõ. Si primũ, quamuis pœnitens illud non confiteatur, vt peccatum, nec velit de illo, vt de peccato conteri, non eſt illi denegãda abſolutio, ſi aliud nõ obſtet, de quo poſt, & abſolutio impenſa erit valida, & ita non eſt iterãda talis confeſsio. Si verò talis ignorantia fuit culpabilis, & nolit de illo peccato conteri nec illud confiteri, tunc culpabiliter dimidiat, & ponit obicem, nec abſoluendus venit, & abſolutio ſic impenſa, erit nulla, & ita confeſsio iteranda.

Circa hæc tamen, dubia quædam oriuntur, de peccato oblito, & de peccato ignorato: ſi confitens diſcuſſa debitè conſcientia, vnius peccati in confeſsione oblitus eſt, & ſacerdos ſcit: quia fortè vidit peccatorem illud peccatum commiſiſſe, & videt quòd confitens deſinit illud ex obliuione inculpabili confiteri, an teneatur confeſſor illum auiſare, ſeu ei ad memoriam illud peccatum oblitum reducere. G Reſpon. Diſtinguendum eſt: quia vel peccatum illud fuit ſolũ in offenſam Dei commiſſum, vel etiam in damnum proximi. Si primum, non tenetur confeſſor illud peccatum oblitum confitenti intimare, quamuis eſſet ei valde vtile. Exemplum. Si commiſit confitens fornicationem, vel adulterium, vel inceſtum, vel blaſphemiam contra Deum, vel ſanctos, vel votum, vel iuramẽtum ſinè alterius damno violauit &c. non tenetur confeſſor id ſciens confitentem illius peccati inuincibiliter oblitum auiſare, aut certiorẽ facere. Ratio: quia vel eſſet id neceſſarium ad finem integrè cõfitendi, vel ad finem veniam, quoad Deum, vel eccleſiam conſequendi, vel ad finem pro illo ſatisfaciendi. Non primũ, quia ad integritatem confeſsionis ſeruandam ſatis eſt, ſi peccator omnia mortalia, quæ præmiſſa debita diſcuſsione conſcientiæ, memoriæ eius occurrerint, confiteatur, paratus reliqua, cùm occurrerint, confiteri. Nec ſecundum: H quia ex quo talis confitens omnia ex parte ſua fecit, quæ ad remiſsionem obtinendã tam à Deo, quàm ab eccleſia facere tenebatur, dignus eſt, qui à Deo, & ab eccleſia abſoluatur: cùm ex parte ſua nullum ſit impedimentum: igitur ad finem conſequendi veniam non eſt neceſſaria talis intimatio. Nec tertium, ſcilicet, ad finem ſatisfaciendi offenſo: quia quantùm ad culpam, iam ſatisfecit per contritionem: quantùm ad pœnam: iam ex parte ſatisfacit per confeſsionem: ſatisfacturus quoad aliam partem per alia opera, vel in purgatorio ſoluturus, nec plus ab eo Deus offenſus exigit, igitur.

Si verò peccatum ſic oblitum fuit in damnum proximi commiſſum, ex quo orta fuit obligatio reſtituendi, vel proximo iniuſtè lęſo ſatisfaciendi, vt ſi confeſſore vidente ille confitens proximum iniuſtè diffamauit, aut rem eius per vim, ſeu clam, abſtulit &c. tunc cõfeſſor tenetur de peccato oblito huiuſmodi eum auiſare, ad finem ſatisfaciendi proximo per eum iniuſtè lęſo: alioqui cõfeſſori imputabitur culpa non ſatisfaciendi, quoniam ei incumbit non ſolùm confitenti, quæ illi neceſſaria ſunt intimare, ex quo illi ſe ſubiicit, parat' qd' neceſſariũ eſſe

dixerit

A dixerit adimplere: ſed etiam alterius tertij damnũ vitare quãdo cõmodè poteſt. Iuxta illud Hiero. Proueb. 20. Et habetur de furtis. c. Qui cum fure. vbi dicitur, quòd non ſolus, qui rem abſtulit, reus eſt furti, ſed etiã is, qui quærẽte poſſeſſore non indicat. Sed de hoc aliàs. Et procedit hoc caſu, quo confeſſor certus eſt, aut dubius, quòd eius intimatio peccati obliti proderit ad finẽ prędictũ, alioqui ſi nulla de hoc habetur ſpes, nõ tenetur confitenti huiuſmodi peccatum intimare. Iuxta illud Auguſtini: Si ſcirem tibi non prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Et habetur de pœnitẽtia. diſtin. 7. Si quis &c.

SImiliter dubitari ſolet in caſu, quo confitẽs recordatur ſe certũ opus feciſſe, quod re vera alioqui erat mortale peccatum, ſed illud ex ignorãtia fecit, putans non eſſe peccatum, & in eadem perſiſtens ignorantia deſinit illud confiteri. An poſsit in caſu abſolui? & an ſacerdos teneatur illum de veritate inſtituere? Reſpond. Diſtinguatur, vt ſuprà de qualitate ignorantiæ. Nam ſi fuit vincibilis, peccauit homo ille, & tenetur de illo conteri, & confiteri: quod cùm non faciat, & abſolutionẽ petit, peccat mortaliter: ac proinde in caſu ſi abſoluatur, peccat abſoluens,

B & abſolutio non tenet. Confeſſor tamen in caſu tenetur illum de veritate informare, vt ea cognita doleat, & confiteatur, vt dignus ſit abſolutione. Si tamen ignorantia fuit inuincibilis: quia, ſcilicet, vel nunquam audiuit, ſciuit, aut legit, illud factum fuiſſe pro habitum: & ſi audiuit, aut legit: fecit tamen, quod in ſe fuit, vt veritatem ſciret, & à viris fide dignis intellexit non eſſe peccatum, & ita illud fecit, & cum eadẽ ignorantia inuincibili confitetur: tunc ſi abſoluatur, tenet abſolutio. An autẽ confeſſor teneatur eidem veritatem dicere, antequam eum abſoluat, dubitant aliqui. Ad cuius ſolutionem, multiplici opus eſt diſtinctione. Et primò diſtinguatur de ignorantia: quia vel fuit ignorantia iuris diuini, vel humani, quod ſcire ſpectat ad ipſum confitentem: vel eſt ignorantia facti. Si primum, iterum diſtinguatur de peccato: quia vel fuit peccatum tranſiens, quod dici ſolet momentaneum. Aut eſt peccatum continuatũ, in quo veriſimile eſt confitentem permanſurũ, aut in illud caſurum, niſi de veritate inſtruatur. Si ſit tranſiens, & non continuatũ, iterum diſtinguatur: quia vel fuit commiſſum ſolùm in offenſam Dei, vel in damnum proximi. Similiter diſtinguatur de ignorãtia facti, ex qua peccatum,

C ſeu factum damnatum commiſſum eſt, quia vel commiſſum eſt cum damno proximi iniuſto, vel non. Si ſic, ſiue tale peccatũ ſit continuatum, ſiue momentaneum ad ſciendum an confeſſor teneatur ignorantem de veritate iuris, vel facti, quod neſcit certiorem facere: iterum diſtinguatur, quia aut eſt veriſimile ipſi confeſſori, quòd eiuſmodi informatio proderit ad ſatisfaciendum iniuſtè per pœnitentem læſo: vel eſt veriſimile, quòd non proderit ad hunc finem: vel eſt dubium, an proderit huiuſmodi informatio. Et conformiter ad hæc diuerſimodè eſſet in diuerſis caſibus reſpondendum. Et ſit primum dictum, quòd ſi peccatum fuit momẽtaneum, in nullius tertij damnum commiſſum: nec timetur veriſimiliter, quòd in ſimile peccatum talis confitens incidet etiam ſi in ſua relinquatur ignorantia: tunc non tenetur confeſſor illum de veritate, quam ignorat, informare, ſiue ſit ignorantia iuris, ſiue facti. Ratio huius clara eſt, quia vel eſſet id neceſſarium ad finem dolendi de illo peccato, vel ad finem illud confitendi, vel ad finem læſo ſatisfaciendi, vel ad finem reſiduam vitandi: ſed ad nullum tale eſt neceſſarium in caſu illum informare. De facto enim huiuſmodi non tenetur pœnitere, nec illud confiteri, D cùm in eo nullo modo peccauerit ignorãtia inuincibili illum penitus excuſante, vt in caſu ponitur. Sed nec eſt illud neceſſarium ad finem læſo ſatisfaciẽdi, cùm illud peccatum, in nullius damnum fuerit commiſſum, vt in caſu ponitur. Nec ad finem reſidiuam vitandi, quia in caſu nulla talis reſidiua timetur, vt in caſu huius dicti ponitur. Poteſt ſi quidem totum dictum aliquando verificari: & ita in caſu poteſt illi abſolutio impendi, etiam ſi prius de veritate per eum ignorata non informetur à ſacerdote. Sit ſecundum dictum, Si ex informatione veritatis nulla penitus eſt ſpes, quod ille confitens à peccato recedet, non tenetur cõfeſſor illum informare: ſed ſatius eſt eum in ſua ignorantia inuincibili relinquere, ſiue ſit ignorantia iuris, ſiue facti, ſiue ſit peccatum continuatum in damnum proximi, ſiue non. Cuius ratio etiam clara eſt: quia quando ex informatione veritatis nullus penitus ſperatur fructus, propter quẽ erat huiuſmodi informatio facienda, non iam eſt neceſſaria, vt patet ex dicto Auguſtini ſuprà citato. Si ſcirem tibi non prodeſſe, nõ te monerem, non te terrerem. Et ex dicto Hieronymi. ex Saluſtio ſumpto. Fruſtra niti, & nil aliud laborando,

E rando, quàm odiū quærere, extremę demen
tię eſt. Inde eſt, quod in ſimili caſu ceſſat ne-
ceſsitas corrigēdi fratrē. De quo in ſuo loco.
Fortè contra hoc obiicies dictum Ambro-
ſij in ſermone 84. Ego interdum parcens vo
bis tacere velim: ſed malo vos contumaciæ
cauſas reddere, quàm me negligentiæ ſuſti-
nere iudicium &c. Et illud Apoſtoli Actu.
20. Muudus ego ſum à ſanguine omnium ve
ſtrum: non enim præterfugi, quominus an-
nunciarem omne conciliū Dei vobis. Vnde
Grego. Infert: Mundus ergo à ſanguine eo-
rum non eſſet, ſi eis Dei conſilium annūcia-
re noluiſſet, quia cùm increpare delinquen-
tes voluerit, eos proculdubiò tacēdo paſtor
occidit &c. Vt habetr. 18. diſtin. c. Epheſiis.
Reſpon. Hæc, & ſimilia procedere, caſu, quo
vel ex correctione, vel veritatis informatio-
ne aliquis fructus ſperatur in ipſis informa-
tis, aut etiā in aliis, qualis ſperatur ex gene-
rali correctione, aut informatione, quæ mul
tis, ſeu coram multis fit: de quibus omnibus
non eſt facilè præſumendum, quòd nulli eo
rum ſit huiuſmodi correctio profutura. Se-
cus de informatione ſecreta per cōfeſsorem
vni confitenti facta, de qua contingere po-
teſt, & ſæpe, quòd non ſolùm non ſperetur
F fructus, ſed damnū aliud timeatur, vt proce-
dit dictum præſens. Corollariè ſequitur ex
dicto, quòd in caſu venit ille confitens abſol
uēdus, etiam ſi non informetur de veritate:
quia tunc cùm in ſua maneat ignorantia in-
uincibili, & eſt ſufficienter confeſſus, & con
tritus, dignus eſt abſolutione. Exemplū eſt
clarum, ſaltem de ignorātia facti: imò & de
ignorantia iuris. Sit caſus, quo Maria con-
traxit cum Petro cū bona fide, quia credūt
inuincibiliter priorē maritum Mariæ mor-
tuum eſſe: confeſſor autē ſolus ſciat oppoſi-
tum, iam Maria cū bona fide exigit, & red-
dit coniugale debitū ſecundo viro: veniunt
ad confeſsionē, & verè pœnitētes ſua pecca-
ta confitentur: & de huiuſmodi vita marita
li nec dolent, nec confitentur, quia ſemper
ſunt in bona fide, & cum eadem ignorantia
in uincibili: ſi cōfeſſor ſciat, aut credat, quòd
ſi de veritate, id eſt, de vita prioris viri illos
certiores faciat, nil penitus proderit ad hoc,
quod ſeparentur, ſilere debet, & ad abſolu-
tionē procedere. Idem in caſu, quo duo in
gradu prohibito ex diſpēſatione Papæ con-
traxerūt, quam diſpenſationē ſolus confeſ-
ſor ſcit nullam eſſe. Pro quo facit. c. Quia cir
cap. de conſanguinitate, & affinitate. Vbi
declaratur licitum eſſe epiſcopo, vt diſsimu-
let ſuper matrimonio nullo, partium in bo- G
na fide exiſtentium, cùm ex ſeparatione vi-
det graue ſcandalū imminere. De ignoran-
tia iuris etiā eſt exēplum. Sit caſus, quo duo
contraxerūt in gradu tertio, vel quarto con-
ſanguinitatis, ignorantes inuincibiliter ius,
quod tale coniugium prohibet, ſi confeſſor
videat, quòd ex informatione veritatis nul-
lus penitus ſperatur fructus, ſatius eſt diſsi-
mulare, & eos in ſua ignorantia relinquere:
& poteſt, & debet eos abſoluere, cùm obicē
non ponant malæ voluntatis. Si fortè op-
ponas ſententiā Adriani, doctoris quidē ce-
lebris, ac ſubtiliter veritatē indagantis, qui
tenet, quòd confeſsor tenetur confitentē de
veritate iuris informare, quando videt conti
tentem ex iuris ignorantia peccatum conti-
nuatorum. Reſpō. In primis non eſſe neceſ-
ſariū in omnibus cuiquā doctori inhærere.
Secūdò, quòd Adrianus huic determinatio-
ni non contradicit: quia rectè ſuum proceſ-
ſum attēdens, agnoſcet, quòd procedit, quā-
do confitens laborat ignorantia vincibili iu
ris, quam in caſu vincibilē eſſe dicit: ex quo
habet confeſſorem, à quo poteſt ſufficienter
veritatem edoceri, qui ſi eum ſentit minimè
informationi veritatis paritur ū, nō tenetur H
eum informare, ſed nec poteſt eum abſolue-
re, quia in illo iam vincibilis eſt ignorantia,
ſecundū hunc doctorē. Vnde patet, quòd ſi
adhuc eſſet in tali confitēte inuincibilis ig-
norātia, ſiue facti, ſiue iuris, quòd poſſet eū
abſoluere. Quod autē talem ignorantiā in-
uincibilem habere poſsit, patet ſi ipſe confi
tens, alios viros doctos, & fide dignos, & do
ctiores, & fide digniores, quàm ſit huiuſmo
di cōfeſſor, adierat, à quibus omnibus abſq;
ſcrupulo fuit informatus, licitū ſibi eſſe qđ
fecit, à quorū ſententia non tenetur propter
dictum cōfeſſoris minus docti recedere. Iam
in caſu hoc diceret Adrianus, quod nos dixi
mus. Similiter poteſt dictū verificari, & exē
plificari de peccato in damnū proximi con-
tinuato ex ignorantia ſiue iuris, ſiue facti.
Vt ſi quis contractū vſurariū fecit, ignorans
contractū vſurariū eſſe, cùm ſit valde occul-
ta, & palliata ibidem vſura, & non aperta: ſi
confeſſor videt, quòd illa ignorantia eſt in
confitente inuincibilis, & quòd ſi velit eum
veritatē docere, nil penitus proderit, nec ad
reſtituendum vſuram, nec ad recedendum
ab opinione, cui inuincibiter adhæret: tunc
nec tenetur eum informare veritatē, nec de-
bet abſolutionē negare: debet tamen illi in-
iungere, vt rectè, & diligenter curet, à fide-
dignis

A dignis de veritate amplius infirmari &c,

Sit tertium dictum. Si confeſſor veriſimiliter ſperat fructum ex informatione veritatis ipſi cōfitenti facta, quē videt ex ignorantia inuincibili peccatū etiam cum præiudicio tertij cōtinuaturū: tunc tenetur cōfeſſor veritatē illi intimare, quod notum eſſe ſuppono. Sed an ſit neceſſariū in hoc caſu, quòd confeſſor priuſquā illum abſoluat, eum de veritate inſtruat. Et dicendū, quòd non imô poteſt eum abſoluere, & poſtea eum de veritate informare. Ratio videtur clara: qa ex quo ille peccator ſufficiēter contritus eſt, & ſufficiēter, & integrè cōfeſſus, nec ponit obicē; dignus eſt, qui abſoluatur: & ita ſacerdos eum debet abſoluere, etiam ſi prius eum de veritate per eum ignorata non informet. Si tamen confeſſori ſit veriſimile, quòd ſi confitentem abſoluat priuſquā de veritate eundē informet, quòd non proderit ad finem retrahendi illū à peccato aſſueto: maximè in præiudicium proximi continuato, & prodeſſet illum informare ante abſolutionē: tunc confeſſor tenetur antea, quàm eum abſoluat, de veritate præfata eū informare. Quod ſi tunc promittat, aut proponat ab huiuſmodi peccato abſtinere, & proximo ſatisfacere, abſol-

B uat eum. Si verò id non abſolutè proponat, ſed quòd ita faciet, ſi fuerit à viris aliis fide dignis edoctus ſic eſſe agendum, quia fortè confeſſor talis eſt, cui peccator in hoc fidem non teneatur adhibere: tunc etiā eum abſoluat. Si tamen nec hoc, nec illud ꝓponat, iam non verè pœnitet, & obicē ponit, ideo non eſt abſoluēdus. Et abſolutio ſi impendatur, erit nulla. Si tamen ex informatione veritatis ante abſolutionem, aut etiam poſt facta, nullus fructus ſperatur, tūc faciat confeſſor, quod ſuprà in ſecundo dicto poſitum eſt.

Corollariè ſequitur, quid debeat agere confeſſor, quādo eſt ſibi veriſimile, quod ſi cōfitenti veritatē per eū ignoratā notificet, ſcandalizabitur: quia ſi eſt veriſimile, quòd ita ſcandalizabitur, quòd nunquā finis notificationis eueniet. ſ. quòd non ob id à peccato recedet, nec proximo læſo ſatisfaciet, malè agit, eum de huiuſmodi veritate, quā inuincibiliter ignorat, informādo, vt pono: ſed ſinè huiuſmodi informatiōe debet eum abſoluere. Si autē ſcandalū, quod timet euenturum eſt momentaneū, & cum hoc cōfeſſor fructum, & finem ſuæ informationis ſperat, tunc tenetur eum informare, non obſtante ſcandalo illo. Attamen conſulerem, quòd prius eum abſolueret, ne abſolutionis gratia priuetur, & poſtea informet illum de huiuſmodi veritate. C

Sed ſi videat veriſimiliter cōfeſſor, quòd niſi neget abſolutionem confitenti, non recedet à peccato cōtinuato, ſeu frequētato, nec ſatisfaciet proximo per eum læſo: recedet autē ſi abſolutio negetur eidem, an poſſit confeſſor, & debeat abſolutionem negare ad finem prædictum, poſito ſemper caſu, quo confitens perſeueret in ſua ignorantia inuincibili. Reſpon. Videtur diſtingendum de confeſſore. Quia vel eſt proprius curatus confitentis, qui ex officio tenetur ſubditis ſuis ſacramenta miniſtrare, vel eſt alienus. Si alienus, & certus eſt talis confeſſor, quòd cōfitens errat, & ex errore perſeuerabit in peccato, & in dāni illatione: tunc puto huiuſmodi confeſſorē licitè poſſe, imò debere illi abſolutionē denegare ī caſu poſito: quia vnuſquiſq; tenetur per media licita, ſinè ſui, aut alterius incōmodo errantem contra Deum, & proximū reuocare: alioqui videretur cōſentire in peccato, & damno proximi; iuxta illud Augu. Fidentiſsimè dixerim, qui pro homine ad hoc interuenit, ne malè ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientē, quantū honeſtè poteſt, ad reddendū non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis. Et habetur D 14. quæſt. 6. Si res &c. Cùm igitur in caſu confeſſor præfatus habeat medium licitum, & honeſtum, quo poſsit præfata mala vitare. ſ. negando abſolutionem confitenti, quod ſibi licitum eſt, ex quo non tenetur illi ſacramenta miniſtrare, cùm ſuus curatus non ſit, ſequitur intentum. Si autem confeſsor ſit ſuus proprius, qui tenetur ſubditis ſacramēta miniſtrare: tunc ſi informando illum de veritate poteſt per authoritatem ſufficientem, aut rationem conuincentem ipſi confitenti errorem ſuum demōſtrare, tenetur ſic eum ante abſolutionem informare, & errorem demonſtrare: & ſi parere nolit aliter, quàm negando ei abſolutionē, neganda eſt illi abſolutio. Ratio, qa iam ſe facit indignū tali abſolutione, cùm ſit ſufficienter illi veritas oſtenſa, & parere non vult. Et procedit hoc, quādo confitēs ſic informatus, nullum habeat ſubterfugium, quominus ob demonſtrationem veritatis ei factam, teneatur ſententiæ confeſſoris adhærere. Nam ſi excuſationem habet, quia, ſcilicet, ab aliis fide dignis oppoſitum audiuit, & exhibet ſe paratū amplius à viris doctis informari, quia fortè reputat ſe inhabilem ad ſoluendum rationem, vel motiuum, quod illi confeſſor affert,

E fert, quod fortè alij ſoluere ſcient: tunc curatus nō poteſt ei abſolutionē denegare, quia tenetur eam ſibi ex officio impendere. Ideo ad fidē releuandi alios à grauamine per confitentē illato, vel inferēdo, non debet negare ſubdito ſacramentum illi debitum. Si verò curatus non eſt omnino certus, quòd erret confitens, aut ſi ſit, non poteſt veritatem euidenter illi demonſtrare, non poteſt ei abſolutionem negare: cùm ſemper permaneat in ignorātia inuincibili, nec facit ſe per hoc dignum, qui abſolutione priuetur. Excepto, niſi confitens tàlis ſit, qui teneatur fidē adhibere confeſſori, vt ſi ſubditus ſit ſimplex, qui in errorē ſuum incidit, non quia à viris doctis, & fide dignis fuerit informatus: ſed quia nunquā audiuit, nec legit peccatum eſſe, quod facit, tunc ex ſimplicitate errat, & tenetur confeſſori parere: & ſi nolit, iam culpabilis efficitur eius ignorantia, & indignus eſt, qui abſoluatur. Itaque in hoc dubio hæc videtur reſponſio, quòd non poteſt abſolutio negari confitēti ad finem reuelandi proximum à dāno, quando à tali confeſſore eſt eidem confitēti debita abſolutio: eſt autē ei debita à ſuo curato, quando indignus non eſt abſolutione, Id eſt, quando contritus eſt,
F & integrè cōfeſſus, nullum habens obicem, aut impedimentum. Non ſic eſt ab alieno confeſſore debita huiuſmodi abſolutio.

Sequitur iam quid dicendum in caſu, quo confitēs, & confeſſor ſunt contrariæ opinionis in facto, vel cōtractu aliquo, quorum alter, ſcilicet, confeſſor, tenet opinionē damnantem: confitens verò tenet opinionem liberantem, ſeu inſtificantem. Exemplum. Si confitens tenet plura beneficia Incompatilia ex diſpenſatione: putans id licitum ſibi eſſe, & veram eſſe opinionē liberantē. E contra confeſſor eſt cōtrariæ opinionis. An confeſſor debeat cōfitenti, nolēti opinioni confeſſoris adhærere, abſolutionem denegare &c. Reſpon. Si talis, & tam eminens eſt confeſſor, & confitens ſimplex, qui non putat ab aliis ſe poſſe melius edoceri, tenetur parere confeſſori: & ſi non pareat, videtur ſe indignum abſolutione facere. Si tamen habet confitens alios æquè, aut plus fide dignos, quàm ſit confeſſor, à quibus informatus eſt, vel informari intendit, non tenetur adhærere confeſſori, nec ei parere: & ita confeſſor non poteſt ei abſolutionem denegare. Excepto, niſi (vt ſupra dixi) confeſſor ſit alienus, & certus omino de falſitate opinionis, quā tenet confitens: & quòd ex perſeuerantia in eadem falſa opinione alij defraudantur, vel G
damnificātur iniuſtè, vt ſi ſit error circa contractus, circa pedagia, tallias, aut alias impoſitiones, circa ſciſsionem lignorum de locis publicis, circa venationem, & piſcationē in locis reipub. vel non ſuis, ſed alienis, in quibus ſolent domini ſubditos aggrauare: tunc enim confeſſor poteſt abſolutionē negare, ſi alienus ſit, vidēs, quòd negata abſolutione, alij à grauamine releuabuntur, & non aliàs. Si tamen contrarietas opinionū ſit in facto, ſinè alterius tertij præiudicio, aut damno iniuſtè illato: tunc nec proprius ſacerdos, nec alienus, debet negare abſolutionē confitenti contrariā opinionē tenenti, quandiu laborat ignorētia inuincibili. Et per hoc venit limitandum, quod aliàs dixi contra Conradum, non ponens dIfferentiā inter confeſſorem proprium, & alienum in caſu, quo confeſſor, & confitēs ſunt contrariæ opinionis. Eſt quidē differentia ponenda, quando factum, vel contractus, de quo ſunt variæ opiniones, ſit in damnū, & præiudiciū tertij. Secus aliàs, vt in caſu de pluralitate beneficiorum, de qua diuerſę ſunt opiniones: tunc parum refert, quòd confeſſor ſit proprius, vel alienus, cùm illa pluralitas non ſit in præiu- H
dicium, & damnū tertij. Aut ſi ſit diuerſitas opinionis, de circunſtantia loci, quādo non cadit ſub obiecto voluntatis ipſius, qui peccat, an inducat nouā culpam, & ſit confitenda, an non? ſimiliter verum eſt, quod ibidem dixit, non eſſe differētiam inter proprium, & alienum, quantùm ad hoc, ſcilicet, quòd ſola diuerſitas in opinādo, quæ eſt inter confitentem, & confeſſorem, non eſt cauſa ſufficiens, vt alienus debeat abſolutionē cōfitenti negare, & non proprius, niſi (vt dictū eſt) quando abſolutionis negatio prodeſſet ad finem releuandi alios à grauamine iniuſtè per confitentē illato, vel inferendo: alioqui licitè poteſt abſolui, tam ab alieno, quàm à proprio. Quod deberent attendere religioſi, qui magnatum, & potentū confeſsiones audiunt, qui tenent opiniones in ſui fauorē, & in damnū ſubditorū. Si viderint eos cauſam habere ſufficientē ad eas tenendū, cùm ſint per alios viros doctos ſufficienter inſtructi, & excuſati, non tenentur eis abſolutionem negare, quanuis poſſint, ad finē præfatum. Niſi omino certus eſſet cōfeſſor, quòd errant, & quòd negatio abſolutionis prodeſit, vt alij releuentur &c. Quia tunc tenetur abſolutionē negare, etiam ſi laborent ignorantia inuincibili. Qualiter non teneretur

proprius

A proprius curatus eam negare, nec poſſet, vt dictum eſt. Corollariè ſequitur, quòd poteſt confeſſor contra propriam opinionem conſulere, imó iubere confitenti, quód aliquid faciat, ſcilicet, vt ſe confitẽs conformet opinioni, quam habet. Exemplũ eſt, fœmina, quæ viuente priore marito cõtraxit cùm ſecundo, & eſt à viris fide dignis informata, quòd in caſu dubij de morte prioris coniugis teneatur reddere debitum ſecũdo poſtulanti, iuxta. c. Dominus de ſecund. nupt. cuius contrariũ opinatur, & tenet confeſſor: tunc confeſſor videns eam in ſua opinione velle perſeuerare, debet ei cõſulere, quòd ita faciat, vt informata eſt ab aliis doctoribus: quanuis ipſe putet eos, & eam decipi. Sicut ſi ſolus cõfeſſor ſciat impedimẽtum conſanguinitatis, vel affinitatis eſſe inter eos, q bona fide cõtraxerunt, poteſt, & debet eis conſulere, quòd viuant maritaliter, cũ locus diuortiandi minimè pateat: idq; ſi viderit nil profuturũ, ſi cõfeſſor veritatẽ, quã nouit, illis notificet. Et ita ſtat, quód q ſ poſsit licitè alteri cõſulere aliquid, qđ ipſi cõſulẽti eſſet peccatum, ſi idipſum faceret. Quia in multis accidit vnũ, & idẽ opus vni homini eſſe peccatũ, quia illi prohibitũ, vel quia cõtra eius B conſcientiam fieret, quod alteri licitum eſt, quia non ſic eſt alteri prohibitum, nec contra ipſius conſcientiã. Exempla ſunt clara.

De confeſsione ficta ireranda.

TErtius caſus, in quo venit ireranda confeſsio ex parte confitentis, eſt ex defectu pœnitẽtiæ cordis, vt ſi ſuo curato integrè cõfiteatur ſinè debita pœnitẽtia. Super quæ ſolet quæſtio moueri. An abſolutio impẽſa fictè confitenti ſit verũ ſacramentum. Et ſi tunc non præſtet gratiã, an pręſtabit poſtea quando fictio per contritionis superuentũ receſſerit? Et dixerũt aliqui, è quibus eſt Caietanus, quòd ſi confitens nullam prorſus habeat cordis pœnitentiã: tunc non eſt valida talis abſolutio, nec eſt verum ſacramentũ: & ideo talis abſolutio nec tunc, nec poſtea vnquã proderit. Ratio, quia illic deficit materia ſacramẽti pœnitẽtię, quæ eſt peccator cõfeſſus pœnitẽs. Si tamen aliqualiter quãuis non perfectè pœniteat, & integrè confiteatur, tunc eſt verũ ſacramentũ: quod licet pro tunc gratiã ob fictionẽ, ſeu defectũ C veræ pœnitentiæ non præſtet, præſtabit tamen poſtea quãdo acceſſerit vera pœnitentia. Quod autẽ in hoc caſu ſit illic verum ſacramentũ abſolutionis, probant, quia hoc ſacramentũ poteſt ſinè fructu eiꝰ ſuſcipi: nam id cõmune videtur eſſe omnibus ſacramentis gratiæ. ſ. quòd poſsit verum ſacramentũ accipi, qñ res ſacramenti non ſuſcipiat propter obicẽ effectui ſacramẽti poſitũ. Quód ſi vnquã id de ſacramento abſolutionis poteſt verificari: maximè in præſenti caſu, quo confitens veram cordis contritionẽ non habet. Secundò, quia confeſsio ſacramentalis poteſt eſſe informis, & ſinè gratia, alioqui homo nunquã eſſet certus: ſi verè confeſſus ſit, & verè ſacramẽtaliter abſolutus, cùm nũquã homo ſit certus, quòd ſit, aut operetur aliquid in gratia: & per conſequens ſemper deberet eſſe anxius, & perplexus, & ſemper deberet iterum eadem confiteri, & nunquã à confeſsione eorundẽ peccatorũ ceſſare, qđ eſt abſurdum. Quo ſuppoſito, probant ſecundum, ſcilicet, quòd illa abſolutio, quæ actu non prodeſt: proderit tamen recedente fictione. Primò ſimile de baptiſmo, qui ſi fictæ ſuſceptus ſit, incipiet prodeſſe quando fictio receſſerit, vt dicit Auguſtinus. de con D ſecratione. diſtinct. 4. tunc valere. Igitur pari forma abſolutio ſacramẽtalis incipit tunc prodeſſe. Secundò, quia quando cauſa deſinit operari effectum ſuum propter impedimentum exiſtens, eo ſemoto, incipit operari. Cùm ergo in præſenti abſolutio præfata non cauſauit gratiam propter fictionem impedientem, ſequitur, quòd ea remota, gratiam cauſabit. Verum hæc poſitio in vtroque videtur deficere. Primò in eo, quòd ait verum eſſe ſacramentum abſolutionis in caſu. Secundò, quòd incipiet prodeſſe ad gratiam, recedente fictione. Contra primũ ſtat ratio, quia ſi verum eſſet ſacramentũ abſolutiõis in caſu, igitur verè eſſet à ſacerdote peccator ille abſolutus. Sicut ſi quis verũ ſacramentum baptiſmi, vel ordinis, vel confirmationis accepit, verè manet baptizatus, confirmatus, & ordinatus, vt patet. Sed in caſu ille confitens non manet verè abſolutus à ſacerdote, quia tunc etiam eſſet verè abſolutus à Deo, iuxta promiſsionem Chriſti, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c. à Deo tamẽ non manet homo ille abſolutus, cùm maneat eiſdẽ peccatis ligatus, quibus prius, imô & plus ligatus manet, eo quòd fictè cõfitendo, nouũ peccatũ addidit.

Tum

E Tum etiam ſacramenta gratiæ, ſacramen
ta veritatis ſunt, nõ falſitatis. Forma autem
illa abſoluendi, qua confeſſor vtitur, in caſu
eſt falſa, cùm dicat: Ego te abſoluo à pecca-
tis: qui tamẽ verè huiuſmodi fictum non ab
ſoluit. Si dicas, forma excuſatur à falſitate,
quia intelligitur, quòd confeſſor, quantùm
eſt ex parte ſua illum abſoluit. Contrà ſtat
ratio, quia quantũuis ex parte ſua conetur
abſoluere: nõ tamen ideo verè abſoluit, cùm
ipſe confitens impedimentũ ponat abſolu-
tioni. Sicut ſi aliquis ſit intra camerã inclu-
ſus, ſera exteriꝰ appoſita, & qui foris eſt me-
diãte claue conetur aperire: & qui intus eſt,
impedimentũ apponat, cõſtat, quòd qui ex
tra eſt, conatur, quantùm eſt ex parte ſua,
ianuam aperire: non tamen ideo aperit, ſtan
te impedimento. Ita in propoſito, & ſi con-
feſſor ex parte ſua conetur confitentẽ abſol
uere: non tamen verè abſoluit, ob obicem,
quem confitens ponit. Contra ſecundũ, in
quo dicũt, quòd talis abſolutio ficto impen
ſa, incipiet valere, quando fictio per veram
contritionẽ receſſerit, ſtat ratio. Tum, quia
(vt dictum eſt) non fuit verũ ſacramentum,
& eſto fuiſſet, nõ ideo valere debet, receden
te fictione. Quia tunc ſi quis in peccato mor
F tali Euchariſtiam recipiat, cùm verum ſit ſa
cramentum illud, & non valet, quando actu
ſuſcipitur, inciperet valere poſtea, acceden-
te contritione, quod nemo dicit. Non enim
valet corpus, & ſanguis Domini ei, qui iudi
gnè ea ſuſcipit, niſi ad condẽnationem, vt di
cit Paul. 1. ad Corin. 11. Secundò cauſa, quæ
non eſt, nil cauſare poteſt, quia effectus præ
ſupponit exiſtentiã cauſæ: ſed quãdo fictio
deponitur, iam trãſiit abſolutio, & non am
plius manet, igitur. Reſpondent, quòd licet
non maneat cauſa in ſe tẽpore, quo fictio de
ponitur: manet tamen in ſuo effectu, ſeu ſe-
mine. ſ. in ornatu, qui eſt immediata diſpoſi
tio ad gratiam ſacramẽtalẽ. Contrà, quia ſu
perfluũ omnino videtur ponere huiuſmodi
ornatum, quia cùm non ponatur niſi ad ſal-
uandum cauſalitatẽ ſacramẽti reſpectu gra-
tiæ ſacramẽtalis, vel ergo ponitur ad ſaluan
dum cauſalitatẽ efficiẽtiæ, & hoc non: quia
ſacramentũ non concurrit effectiuè ad gra-
tiam, quę à ſolo Deo effectiuè cauſatur, ſicut
à ſolo Deo effectiuè fit peccatoris iuſtifica-
tio, & peccatorũ remiſsio. Reſtat ergo, quòd
ponatur ad ſaluandum ſacramenti cauſalita
tem, ſinè qua nõ: ſed ad hoc, quòd ſacramen
tum ſit cauſa, ſinè qua non gratiæ, imperti-
nens omnino eſt præfatus ornatus, vt con-
ſtat. Tum etiã, quia tunc etiã Euchariſtia G
ab indigno ſuſcepta, præſtaret illi gratiã, ſi
antequã reſoluantur ſpecies, quæ ad ſtoma-
chum deſcenderent, peccatorẽ ipſum cõmiſ
ſi pœniteat: quia nõ minus ſunt huiuſmodi
ſpecies efficaces reſpectu gratiæ, quàm ſit or
natus ex ſacramẽto relictus. Iam ad ratio-
nes prioris ſententiæ facilè reſpondetur. Ad
primũ, quo probabatur in caſu eſſe verum
ſacramentũ, etiam ſi res non ſuſcipiatur. Re
ſpon. negando illud. Et quanuis ſit cõmune
cæteris ſacramentis poſſe ea ſuſcipi ſinè re:
in præſenti tamen ſacramento non ita repe-
titur: quia non ſtat, quòd quis verè à ſacer-
dote abſoluat̃, quin à Deo abſoluatur. Ideo
non ſtat, quòd confitens ponat obicem rei
huius ſacramẽti, quin etiã ponat obicem ſa-
cramẽto ipſi. Nam dato oppoſito, ſtaret ho-
minem abſolui à ſacerdote, abſq; hoc, quòd
à Deo abſoluatur, quod ex dictis apparet fal
ſum. In cæteris autem ſacramentis benè ſtat
ponere obicem rei, & non ſacramento. Ad
ſecundum dicendum, quòd licet homo non
poſsit habere certitudinẽ euidentiæ, aut fi-
dei, quòd ſit in gratia, vel quòd gratiã ſacra-
menti ſuſcipiat: poteſt tamen eſſe certus cer
titudine morali, ſeu probabili, vt ſi fecit, qđ H
in ſe eſt, conterendo, & confitendo, & abſo-
lutionem accipendo. Et hæc certitudo ſuffi-
cit ei ad euadendum prædictam perplexita
tem, & periculũ. Quãdo arguebatur, quòd
poſtea recedẽte fictione incipiet valere ſicut
baptiſ. Dicendum nõ eſſe omnino certum,
quòd baptiſmus valeat ad gratiã baptiſma-
lem, quando recedit fictio: quia aliquibus vi
ſum eſt, quòd tunc homo ille per ſolam con
tritionẽ aſſequetur gratiam. Et ad decretum
Auguſtini poſset dici, quòd intelligitur ex
tunc hominẽ baptizatum in ſtatu ſalutis re-
ponendum, in quo per baptiſmum non fue
rat propter obicem repoſitus. Et eſto baptiſ
mus, & confirmatio, & ordo, quæ ſunt ſacra
menta initerabilia, incipiant ad gratiam ſa-
cramentalem, recedente fictione, valere: hoc
ideo eſt, quia alioqui homo gratia huiuſmo
di priuatus maneret, cùm non ſit locus eam
poſtmodum per iterata ſacramenta recupe
randi, quæ ratio in aliis ſacramentis iterabi-
libus locũ habere non poteſt. Ad rationem
aliam, qua arguit̃, quòd depoſito obice, cau
ſa debet operari effectum ſuum. Verùm eſt,
ſi cauſa in ſe maneret, obice remoto. Abſolu
tio autẽ non ita manet in ficto tẽpore, quo
fictionẽ deponit, vt conſtat: alioqui Eucha-
riſtia indignè ſumpta, poſtea ſimiliter vale-

re in-

A re inciperet, vt ſuprà arguebatur. Cõcluditur ergo, quàm cõfeſsio verè ſacramẽtalis nõ eſt, nec ex opere operato poterit vnquã prodeſſe, ſi in obice peccati mortalis facta fuit. Pro quo particulariter ponuntur aliqua dicta. Primũ, quòd confitẽti neceſſaria eſt cordis pœnitẽtia, vt verè abſoluatur. Hoc patet ex decreto Auguſt. de cõſecra. diſtin. 4. Omnis homo, qui ſuæ voluntatis arbiter conſtitus eſt, nouam vitam. ſ. gratiæ inchoare non poteſt, niſi pœniteat eum veteris vitæ.

Secundum dictum. Non ſufficit atteri, ſed neceſſariũ eſt conteri. Patet ex illo Iſaię. 66. Ad quem reſpiciã, niſi ad pauperculum contritum corde, & trementẽ ſermones meos?

Tertium dictũ. Non ſatis eſt in genere conteri, ſed neceſſariũ eſt in particulari pœnitere, ſicut neceſſariũ eſt in particulari confiteri. Patet hoc ex eo, quod dixit Iſai. Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Quartum dictum. Non ſatis eſt ſic de commiſsis conteri, ſed neceſſarium eſt propoſitum poſtmodum à peccatis abſtinendi. Hoc patet ex diffinitione pœnitentiæ à patribus approbata. Pœnitẽtia eſt præterita mala plangere, & plangenda, iterum non committere. Quintum dictum. Non B etiam ſatis eſt ſic dolere, niſi propter Deum ſummè dilectum hominem pœniteat. Patet hoc ex ſententia Auguſti. in lib. de Confeſſione, dicentis: Sinè amore Dei conſequetur veniam, ſinè quo nemo vnquã inuenit gratiam? quaſi dicat non. Sextum dictũ. Qui ſic pœnitet, etiam ſi non intenſè, & per certum tempus doleat, ſufficienter diſpoſitus accedit, vt gratiam tam ex opere operantis, quàm ex opere operato conſequatur. Hoc patet ex. cap. Qualis. de pœnitentia. diſtinctio. 3. Vbi dicitur. Quantulãcunq;, & quantumliber breuẽ tẽpore geſtam pœnitẽtiam Deus acceptat. Qui autem non acceſſerit cum ea pœnitentia, quæ dicta eſt, fictus accedit, & indignus, qui gratiam abſolutionis aſſequatur. Ac proinde ſi de facto fictus huiuſmodi à ſacerdote abſoluatur, verè non abſoluitur: cùm non vera materia abſolutionis ſubſiſtat, vbi confeſsio non ex vera cordis pœnitentia procedit: & per conſequens huiuſmodi confeſsio venit de neceſsitate iteranda. Pro quo etiam vltra ea, quæ ſuprà adduximus, videtur facere, quòd qui confitetur ſinè vera pœnitentia, non ſatisfacit præcepto de confitendo, ſiue diuino, ſiue humano. De diuino ſupponatur. De humano etiam inde apparet, quia eccleſia non præcipit immediatè confeſsionem, ſed eam, quam C Deus fieri iuſsit, iubet eccleſia, quòd tali tẽpore fiat. Ac proinde qui confeſsionem iure diuino debitam non facit, præcepto eccleſiæ de confitendo non ſatisfacit. Deinde pro eodem facit, quòd ſacerdos in caſu non verè intendit illum fictum abſoluere, niſi quia præſumit eum verè pœnitentẽ eſſe. Si autem ſciret eum fictum eſſe, & non verè pœnitere, eũ nõ abſolueret. Et ita cùm ad veritatem ſacramenti neceſſaria ſit intentio miniſtrantis, ſequitur in caſu non eſſe verum ſacramentum abſolutionis, & ita confeſsionem illam debere iterari.

De confeſsione iteranda ob defectum confeſſoris.

NVnc breuiter videamus, quando ſit de neceſsitate iteranda confeſsio ex defectu abſoluentis. Et in primis præſupponantur ea, quæ neceſſaria ſunt in abſoluẽte, vt valida ſit eius abſolutio. Requiritur enim in abſoluente poteſtas ordinis ſacerdotalis, ſi enim ſacerdos non ſit, remittere peccata D non poterit. Solis enim ſacerdotibus collata eſt huiuſmodi poteſtas peccata remittendi. Et ſolis eiſdẽ tẽpore quo ad ſacerdotium promouentur, dicitur: Quorum remiſeritis peccata &c. Secundò requiritur in eiſdem poteſtas iuriſditiõis ſuper abſoluendũ. Hoc patet ex concilio Florentino, declarante ſacerdotẽ non poſſe quenquã à peccatis abſoluere, niſi iuriſditionẽ habeat, vel ordinariã, vel cõmiſſam ſuper abſoluendũ. Tertiò requirit in abſolutione ſciẽtia, qua. ſ. ſciat, qua forma vti debeat, vt verè abſoluat: alioqui ſi id neſciat, quo pacto verè valeat abſoluere, nõ apparet. Quartò requirit in eodẽ intẽtio, ſicut requirit in miniſtro cuiuſcũq; ſacramẽti, qua deficiente, nullũ eſt ſacramentũ, vt in eodẽ cõcilio ſuprà citato declaratũ eſt. Quicquid igitur horum deſit in abſoluente, abſolutio erit nulla, & per conſequens confeſsio erit de neceſsitate iteranda. Quanquã fieri poſſet difficultas in eo, quòd tanquã certum ſupponitur. ſ. An ſemper ſit neceſſaria in abſoluẽte iuriſditio ſuper confitentẽ, vt valida ſit ipſa abſolutio. Et dixerunt aliqui, ꝙ non, ſed ſufficit poteſtas ordinis ſacerdotalis, eo quòd Chriſtus oĩbus ſacerdotibus poteſtatẽ contulit remittendi peccata, quẽadmodum

E & in eorum ordinatione ad eoſdem dicitur:
Quorũ remiſeritis peccata &c. Cùm igitur
hanc poteſtatẽ non irritam, & inanem om-
nes ſacerdotes quando promouentur acci-
piunt, ſequitur, quòd eo ipſo, quòd ordinati
ſunt, poſſunt confitentes abſoluere. Dein-
de ſacerdos ſimplex poteſt Papã eidem con
feſſum abſoluere: in quem tamen nullam vi
detur iuriſditionem habere. Similiter & exi
ſtentem in articulo mortis, in quem nullam
habet ſacerdos ſimplex iuriſditionẽ poteſt
abſoluere. Parochianus etiam, qui curatum
habet ignarum, poteſt alium ſimplicẽ adire,
& eidem confiteri. Quemadmodũ qui licen
tiam habet confeſſorẽ quencũq; eligẽdi, ſi-
ue ex Bulla à Papa conceſſa, ſiue ex licentia
prælati &c. poteſt ſimplici ſacerdoti confite
ri. In quibus caſibus valebit abſolutio, etiã
ſi abſoluens iuriſditionẽ in confitentẽ non
habeat. Dixerunt alij, quòd iuriſditio qui-
dem in abſoluẽte neceſſaria eſt, ſed hanc ha-
bent om̃es ſacerdotes immediatè à Chriſto,
ſeu de iure diuino. Nam eo ipſo, quòd Chri-
ſtus omnes ſacerdotes peccatoribus prætu-
lit, viſus eſt, omnes peccatores ſacerdotibus
ſubieciſſe, & ſacerdotes iudices eorum in fo
ro pœnitentiali inſtituiſſe. Quod facto vide
F tur poſſe confirmari, quia tempore Apoſto
lorum etiam poſt Chriſti Aſcenſionẽ vnuſ-
quiſq; eorum, qui à Chriſto fuerãt ordinati,
poterãt omnem peccatorẽ abſoluere: quod
minimè potuiſſent, niſi à Chriſto cũ poteſta
te ordinis ſimul iuriſditionem accepiſſent.
Alij verò dixerunt, quòd neceſſaria eſt iuriſ
ditio in abſoluente, ſed non niſi ea, quæ vo-
luntaria eſt, quam. ſ. ſacerdos ſortitur ex vo-
luntaria ſummiſsione, qua peccator ſe ſum-
mittit ſacerdoti, cui confitetur, à quo & iudi
cari vult. Quod probant ex eo, quod ſuprà
de Papa tetigimus. ſ. quòd quilibet ſacerdos
quantũuis ſimplex, cui Papa ſe voluntariè
ſummittit, habet in eũ ſufficientẽ iuriſditio-
nem, vt illum in illo foro valeat iudicare. Si-
cut & ſi contendentes ex voluntate propria
ſe alicui arbitrio ſummittãt: arbiter ille iuriſ
ditionem in cauſa illa ſortitur ſufficientem.
Verum quia hæc quæſtio pẽdet ex illa alia-
an poſsit quilibet ſacerdos quenlibet confi-
tentem de facto abſoluere, ſi attentet, ita vt
teneat abſolutio, de qua quæſtione inferius
agetur; ideo pręſens difficultas in poſterum
differatur. Satis ſit ad præſens tenere, quod
dictũ eſt, & per conciliũ Florentinũ declara
tũ eſt, & approbatũ. ſ. nullũ ſacerdotẽ poſ-
ſe peccatorẽ aliquẽ abſoluere, niſi in eũ po-
teſtatẽ habeat ordinis ſimul, & iuriſditiõis. G

De confeſsione confeſſori excommunicato ſcienter facta.

ESt etiam aliud,
quod ex parte abſoluen
tis reddit abſolutionem
inualidam. ſ. impedimen
tũ Canonicũ, vt ſi ſit cu-
ratus excommunicatus
maiori excõmunicatio-
ne, de quo eſt inter aliquos quæſtio. An va-
lida ſit abſolutio ab excõmunicato impen-
ſa. Et dicebatur quòd non, quia tunc confi-
tens excõmunicato verè eſſet abſolutus, con
ſequens eſt falſum, quia ponit obicẽ pecca-
ti, recipiens ſacramentũ ab excõmunicato,
quem tenetur ſub pœna peccati mortalis in
ſacris euitare, vt habet. c. Sacris. de his, quæ
vi, metúſue cauſa fiunt. Confirmo hoc idẽ
ex. 2. Canonica Ioan. c. 1. Si quis, inquit, venit
ad vos, & hanc doctrinã non affert, nolite re
cipere eum, nec, aue, ei dixeritis. Qui enim
dicit ei, aue, cõmunicat operibus eius mali-
gnis. Quod & ſi de hæretico expreſſe dica-
tur, æquè veritatẽ habet de excõmunicato, H
quem non minus quàm hereticũ vitare tene
mur, iuxta dictũ Chriſti. Matth. 18. Si eccle-
ſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, &
publicanus &c. Et ita non ſolùm huiuſmo-
di confitens ponit obicem, quia cõmunicat
cum excommunicato, ſed quia ei ad malum
cooperatur. His non obſtantibus, videtur
aliter ſub diſtinctione reſpondendum. Nam
poteſt curatus eſſe excõmunicatus duplici-
ter. ſ. nominatim, ſeu particulariter, & gene-
raliter. Et iterum qui nominatim eſt excom
municatus, aut eſt declaratus, ſeu denuncia-
tus, aut non. Deinde ſi ſit declaratus, ſtat,
quòd huiuſmodi declaratio ſit nota, vbi ex-
cõmunicatus reſidet, aut ignota. Et ſecun-
dum hæc poteſt ad dubium reſponderi per
aliqua dicta. Primũ ſit. Si ſit aliquis excom
municatus nominatim, & nobis ſcientibus
denunciatus, tenemur illum in occulto, &
in publico euitare, maximè in diuinis. Hoc
ſupponitur ex dictis, & dicendis certũ eſſe.
Secundum dictum. Si quis ſit excõmuni-
catus particulariter, & non publicè denun-
ciatus, idq; mihi ſoli conſtet, teneor illum in
occulto euitare: non tamen in publico. Id pa
tet ex. c. Cùm non ab homine. de ſententia
excõmunicationis. Vbi dicitur in ſententia,
quòd excommunicatum debes euitare, licet
denun-

A denũciatus non ſit. Niſi fortè id tibi ſoli pa-
teret: quo caſu ipſum priuatim tantummo-
do euitabls, quandiu ab eccleſia toleratur.
Vnde colligitur, quòd vbi, & quãdo excom
municatus ab ecceſia toleratꝰ, non eſt de ne-
ceſsitate vitãdus: imò geſta per eum tenent,
hoc eſt, quando duo concurrunt. ſ. titulus, &
communis error facti, vt ſi epiſcopus confe-
rat beneficium cum cura alicui, qui in rei ve
ritate eſt excommunicatus: attamen ignora
tur communiter ipſum excommunicatum
eſſe: tunc eius geſta tolerantur ab eccleſia.
De quo aliàs in materia de excõmunicatio-
ne. Nec tenemur illum vitare in publico. Si
tamen ego ſolus ſciam illum eſſe excommu-
nicatum, teneor in occulto eum vitare, vt ſi
ſciam aliquem eſſe excommunicatum pro
debito pecuniario, qui nondum eſt denun-
ciatus, teneor in occulto eum vitare, licet nõ
in publico. Tertium dictum. Si aliquis ſit
ſolùm generaliter excõmunicatus, etiam ſi
ſciam illum excommunicatum eſſe, non te-
neor illũ vitare, nec in publico, nec in occul-
to, nec in miniſtratione, nec receptione ſa-
cramentorum. Id patet ex concilio Conſtan
tieñ. & Baſilieñ. & Lateraneñ. Vbi ſtatutũ,
aut declaratũ eſt, quòd excõmunicatum ge
B neraliter, ſiue a iure, ſiue ab homine anteq̃
ſit declaratus, non tenemur vitare, etiam in
ſacris, niſi in caſu, quo violẽtas manus in cle
ricum iniecerit, adeo patenter, vt nulla poſ-
ſit tergiuerſatione celari. Vt ſi ſit lata ſenten
tia excommunicationis contra eum, qui fur
tum, aut crimen cõmiſſum per eum ſcitum,
non reuelauerit: & ego ſciam Petrum præfa
ti furti, aut criminis cõſcium eſſe, & factum
non denunciare, non teneor Petrum etiam
in ſacris vitare. Quartum dictum. Abſolu-
tio à curato ſolùm generaliter excommuni-
cato confitenti impẽſa, eſt valida, & ex con
ſequenti confeſsio illi facta, non eſt de neceſ
ſitate iteranda. Excepto caſu, de violẽta ma-
nuum in clericũ iniectione manifeſta, quia
tunc idem eſſet, ac ſi eſſet denunciatus. Hoc
patet ex præfatis conciliis, quę videtur ęqui
parare eos, qui ſolũ generaliter ſunt excom-
municati his, qui excommunicati non ſunt,
quantum ad hoc, quod eſt miniſtrare illis ſa
cramenta, aut de eorum manu ea recipere.
Quod vniuerſaliter de omnibus ſacramen-
tis fuit inſtitutum, nec fuit facta exceptio de
ſacramento abſolutionis, vt ſuppono. Tum
etiam, quia geſta per huiuſmodi excommu
nicatos tenent, interim quòd ab eccleſia to-
lerantur. Cùm igit tolerentur quandiu non
ſunt nominatim excommunicati, nec decla C
rati, ſequitur &c. Quintum dictum. abſo-
lutio impenſa ab excommunicato nomina-
tim, ſiue declaratus ſit, ſiue nõ, ſiue in publi
co, ſiue in occulto impendatur, eſt nulla, ſi
confitens ſciat confeſſorem ſic excommuni
catum eſſe, niſi per ignorantiam de vitando
huiuſmodi excuſetur. Id patet, quia taliter
excommunicatum tenemur ſaltem in occul
to vitare: & cùm abſolutio ſacramẽtalis non
niſi in occulto fiat, ſequiť, quòd in caſu, ho-
mo, qui abſolutionem ab illo petit, aut reci-
pit, peccat mortaliter, & ita ponit obicem,
& per conſequens abſolutio eſt nulla, & con
feſsio iteranda. Idem ſi confeſſor fuit excom
municatus generaliter ob violentã manuũ
in clericum iniectionem, quæ nulla poſſet
tergiuerſatione celari, iuxta concilium Con
ſtañ. ſuprà citatum. Sextum dictum. Abſo-
lutio impenſa à curato, vel alio excõmuni
cato ſimul, & denũciato eſt nulla: & per con
ſequens iteranda. Hoc patet, tum ex præce-
dente à minori. Si etiam quando eſt excom-
municatus occultè, ſed nominatim, etiam ſi
denũciatus non ſit, confeſsio illi facta in oc-
culto eſt nulla, cùm in occulto debuit euita-
ri, à fortiori ergo ſi ſit denunciatus. Tum eti
am, quia excommunicatum publicè denun D
ciatum non dubium eſt, quin teneamur vita
re in ſacris, vt patet ex dictis: & per cõſequẽs
qui illi confitetur ſcienter, ponit obicem, &
per conſequens non verè abſoluitur. Corol
lariè ſequitur non eſſe verum de iure, quod
ait Caieta. in ſumma. verbo abſolutio, ꝙ in
duobus caſibus ſolũ eſt abſolutio nulla ab
excõmunicato impẽſa. ſ. ſi ſit nominatim de
nunciatus, aut ſi notoriè violentas manus in
clericum iniecit. Extra quos caſus, ait, huiuſ-
modi excõmunicatos, nec in publico, nec in
occulto eſſe vitãdos, etiã in ſacris. Hoc enim
falſum eſſe videtur ex. c. Cùm non ab homi
ne ſuprà citato. ſ. ſi quis ſit nominatim excõ
municatus, ſed non denunciatus, vitandus
eſt ab his, qui ſciunt illum eſſe excommuni-
catum, ſaltem in occulto: & abſolutio ſic in
occulto impenſa, non tenet. Nec ſuffraga-
tur Caietano concilium Conſtañ. quia illud
non loquitur niſi de his, qui à iure, vel ab ho
mine ſententiã in generali latam inciderũt,
quòd. ſ. tales non ſunt de neceſsitatate vitan
di in publico, nec in occulto, antequã denun
cientur expreſſe. Nam in aliis nominatim,
& ſpecialiter excõmunicatis, etiã ſi denun-
ciati non ſint, nil per Conciliũ Conſtañ. iuri
antiquo detractũ eſt. Conciliũ enĩ hoc duas

E tantùm cõtinet antiqui iuris coarctationes;
ſeu moderationes, vna eſt, de nõ vitãdis his,
qui ſolùm ſunt generaliter excommunicati,
antequam denucientur. Secunda eſt, de non
vitan. is his, qui violẽtas manus in clericum
iniecerũt occultè, vel non ita notoriè, vt nul-
la poſsit tergiuerſatione celari. Quas limita-
tiones antiquum ius non videbatur habere.
Et ita antiquum ius in cæteris manſit in ſuo
vigore. Dixi notanter illud Caietani non
eſſe verum de iure, quia fortè conſuetudo in
hac re, obtinet vim, vt. ſ. nominatim excom-
municati vitandi non ſint ante denuntiatio
nem, ſicut nec generaliter excommunicati.
Eſſet enim conſuetudo huiuſmodi rationa-
bilis, & ſi talis ſit, tenebit veritatẽ, quod ait
Caietanus. Verum, vt videtur, ipſe non con-
ſuetudini, ſed ſtatuto Concilij Conſtañ. in-
nititur. Per hæc patet reſpõſio ad quęſtio
nẽ ſimul, & ad rationes ſuprà factas, in qui-
bus probabatur, quòd nunquã licitum eſt
communicare cum excommunicatis, maxi-
mè in ſacris: ſed vitandi ſunt, & habendi ſi-
cut ethnici, & publicani. Procedũt enim hæc
de excommunicatis nominatim, aut de his,
qui per iudicẽ ſunt denũciati: ſecus de aliis,
& ſic poſſumus cum generaliter excõmuni-
F catis cõmunicare, ita & cum hæreticis ante-
quam ſint per iudicem declarati. Nec obſtat
Canonica Ioan. ſuprà citata: nam illud dictũ
Ioan. procedit caſu, quo illos vitare eſt neceſ
ſarium ad eorum correctionem, vel proximo
rum cautelam, vel noſtram pręſeruationem,
vt dicunt doctores. Aut caſu, quo noſtra cũ
illis conuerſatio eſt cauſa, quòd in ſua hære-
ſi permaneant, & non reſipiſcant, quod vi-
detur magis literæ conuenire: quia tunc di-
ceremur operib' eius malignis cõmunicare.
Contra ſecundum dictum obiiciet aliquis,
quòd pœnitens non tenetur vitare in occul
to curatum excommunicatum, quando ipſe
ſolus ſcit illum eſſe excommunicatum: nam
adueniente tempore neceſſariæ confeſsio-
nis. ſ. tempore Paſchatis, curatus poterit iu-
dicialiter compellere illum peccatorem, vt
ipſi, cui ſuus curatus eſt, confiteatur: ſi alius
non ſit, cui legitimè poſsit confiteri, & ſi pa
rere nolit, iure poterit illum ſubditum ab in
greſſu eccleſiæ arcere, iuxta cap. Omnis vtri
uſq; ſexus. Igitur in caſu ſubditur iure com-
pulſus, tenebitur illi cõfiteri: nec in hoc pec
cabit. quia nemo legis authoritate peccat: &
quod quis iure facit, iuſtè facit. Pro quo fa-
cit 22. q. 1. Si peccatũ. & 23. q. 4. Qui peccat
&c. Inde arguitur contra quintũ dictum,
quod talis confeſsio ſit ſacramentalis, & ab G
ſolutio valida, & ex conſequenti non iteran
da, dico de ea, quæ fit curato nominatim ex
cõmunicato, & non denunciato. Tum, quia
ex quo iure poteſt peccator ad confitẽdum
ſuo curato compelli, confeſsio erit legitima,
& valida. Tum etiã, quia geſta per excõmu
nicatum tenent, interim, quod ab eccleſia to
leratur. Dico geſta per excõmunicatũ facta,
ratione publici officij. l. Barbarius. ff. de offi
cio præt. Sed talis curatus interim, quòd nõ
eſt denunciatus, toleratur ab eccleſia, & ge-
ſta per eum ratione publici officij, quale eſt
cura animarum, tenent: igitur abſolutio per,
eum impenſa tenebit. Poſtremò arguitur
quòd cõfeſsio facta ei, qui excommunicatus
ſolũ generaliter, ſi id ſcit ipſe cõfitens, quod
non eſt valida: quia talis pœnitens, qui illi
confitetur, ſaltẽ extra tẽpus neceſsitatis pec-
cat, & ita ponit obicẽ. Id patet, quia ſicut mi
niſtrare ſacramentum taliter excõmunicato
extra neceſsitatẽ eſt peccatum, & contra le-
gem Chriſti: Nolite ſanctũ dare canibus, ita
accipere ſacramentum de manu excommu-
nicati extra neceſsitatem, eſt ſimiliter pecca
tum cooperationis: cùm conſtet taliter excõ
municatum peccare miniſtrando ſacramen
ta extra neceſsitatem. Nec releuat ſtatutum H
præfatum Concilij Conſtañ. in quo dicitur,
quòd non tenemur vitare generaliter excõ-
municatos in datione, aut receptione ſacra-
mentorum. Nam ſtatutum humanum non
debet diuino iuri præualere, nec diuini iuris
obligationem tollere. Cùm ergo iure diuino
teneamur non miniſtrare ſacramenta excõ-
municatis etiã generaliter, eodem etiam iu-
re teneamur non cooperari ad peccatũ pro-
ximi, ſequitur præfatum ſtatutum non va-
lere ad excuſandũ à peccato ſubditum, qui
curato generaliter excommunicato confite
tur: & per conſequens huiuſmodi confeſsio
erit iteranda: ita bene, ſicut illa, quæ fit ex-
communicato nominatim, & denunciato,
cum vtrobique concurrat eadem ratio nulli
tatis abſolutionis, ſcilicet, obex peccati in
confitente. Reſpon. ad primũ. Eſto quòd
talis ſubditus per iudicẽ poſsit in foro iudi-
ciali compelli ad hoc, quod ſuo curato con-
fiteatur: non ſequitur inde, quòd tutè poſsit id
agere ſubditus, quia in foro iudiciali ad mul
ta poteſt homo cõpelli, quæ cum bona con-
ſcientia agere non poteſt. Vt ſi quis publicè
cõtraxit cum aliqua, qui tamen ſcit impedi-
mẽtum eſſe inter eos, quod nemo alius ſcit:
compelletur à iudice reddere debitum po-
ſtulanti,

A ſtulanti:& tamen non poterit tutè huiuſmo
di debitum reddere. Pro quo etiam facit ca-
ſus,qui habetur.c.Dominus.de ſecundis nu
ptiis. Et caſus,qui habetur.c.Inquiſitioni.de
ſententia excommuni.In caſu igitur præſen
ti hoc idem accidit, quòd quanuis à iudice
compellatur ſubditus ille ſuo curato confite
ri:non tamen tenetur.Ratio,quia habet præ
ceptum ecclesię in contrarium, quo tenetur
excommunicatum vitare in occulto, maxi-
mè in ſacris. Et iudicis præceptũ in caſu pro
cedit ex ignorãtia, qua. ſ.iudex neſcit illum
curatum excõmunicatum eſſe, qui ſi id ſci-
ret,nõ illud præciperet. Et eſto ſciret,& præ
ciperet,non eſſet illi parendum,iuxta regu-
lam magiſtralem. Si inferior iubeat aliquid,
cuius contrarium ſuperior iubet,non eſt in-
feriori parendum, vt patet.11.q.3. Non ſem-
per,cum aliis ſequentibus. Quod autem al-
legatur, qui peccat legis authoritate,nõ pec
cat. Verũ eſt de lege diuina, vt exponit Au-
guſtinus. Et ſi ad omnem legem id velimus
extẽdere, verum eſt, quòd nulla lex tribuit
authoritatem ad peccandum, etiam ſi leges
multa permittant peccata. Aliud enim eſt, le
gem peccata permittere :aliud verò ad pec-
candum authoritatem præſtare Ad ſecun-
B dum, nego illam confeſsionẽ validam eſſe,
nec enim legitima eſt, imô contra legem iu-
bentem vitare excõmunicatum in occulto,
quando ſcitur eſſe talis. Geſta etiam per ex
communicatũ ratione publici officij valent,
quantùm ad forum iudicialem: quia non in
ualidantur in illo foro,quãdiu ab eccleſia to
leratur: ſecus in foro pœnitẽtiali,& cõſcien-
tiæ. Diſcrimen eſt clarum ex dictis, quia in
geſtis publicis per excommunicatum tole-
ratũ, defectus poteſt per leges publicas ſup-
pleri, ita vt facta teneant. Abſolutio autem
ſacramentalis ab excommunicato occulto
impenſa, non ita tenet, quia eius defectus,
per publicas leges humanas ſuppleri nõ po-
teſt, eò quòd abſolutio impẽſa actu peccan-
ti, ſeu obicem ponẽti, de iure diuino eſt nul-
la, vt ex dictis apparet. Ad tertium, dicen-
dum, quòd quãuis, qui generaliter excõmu
nicatus eſt, peccet, ſacramenta miniſtrando,
non tamen inde fit, vt ſemper peccent, qui
de manu eius ſacramenta ſuſcipiunt, admi-
nus non peccabunt cõtra eccleſiæ pręceptũ,
quandoquidem ſtatutum concilij Conſtañ.
non prohibet ſuſcipere ſacramenta de ma-
nu illorum:ipſis tamen iure diuino vetitum
eſt, ſacramẽta miniſtrare, cùm indigni ſint.
Nephas enim eſt, vt ait Dionyſius, immũdis
ſacra tractare. Et hanc culpam ſtatutum con C
cilij non tollit. Et eſto ſuſcipiẽtes cooperen-
tur ad peccatum ipſorum: non tamen huiuſ
modi cooperatio culpanda eſt, quando ipſa
cooperatio in nullo dat peccanti cauſam,
vt peccet, vt ſi alioqui paratus ſit ſic pecca-
re, vt dicit Adrianus. Sed ſtatim obiiceretur,
quòd ille ſacerdos non audiret cõfeſsionem
illius peccatoris, niſi ad inſtantiam ipſius:&
ex conſequenti videtur illi præbere cauſam
indignè tractandi ſacramẽtum. Ideo poſſet
aliter reſpõderi, quòd cooperari de per acci-
dens ad peccatum proximi: cauſa etiã data
de per accidens, non eſt ſemper peccatum,
cùm excuſetur per neceſsitatẽ, vel aliquam
ſpiritualem vtilitatem. De quo aliâs &c. Pro
nunc tamen dicendum, quod in tribus caſi-
bus eſt peccatum cooperari ad peccatũ pro-
ximi. Primus, quando eſt cooperatio ad ali-
quid de ſe malum. Secundus, quãdo coope-
ratio eſt cauſa, quòd proximus peccet, qui
alioqui non eſſet peccaturus, nec in peccato
permanſurus. Tertius, quando ſola volũtate
cooperamur ad peccatum, id eſt, ſinè neceſsi
tate, aut vtilitate. Erit autem licita coopera-
tio, quãdo eſt de per accidẽs, & fit ob neceſ-
ſitatẽ, vel notabilẽ vtilitatẽ, quæ non ita cõ-
modè aliter haberi poſſet. Exẽpla ſunt clara. D

De confeſsione neſcienter facta excommunicato.

EX dictis oritur
dubiũ: quia, vt videtur,
ideo abſolutio ab excõ-
municato impẽſa eſt in-
ualida, quia illi confeſ-
ſus, & abſolutionem pe
tens, ponit obicem pec-
cati, cõmunicando cum illo. Quod verũ eſſe
non dubitatur, quãdo ipſe confeſſus ſcit con
feſſorem excõmunicatum eſſe. Pone igitur,
quòd id neſciat inuincibiliter: An in tali ca-
ſu abſolutio ſit nulla, & confeſsio iteranda.
Et loquor de confeſſore excõmunicato no-
minatim denunciato. Et videri poſſet alicui,
quòd confeſsio tunc ſit valida: quia non po-
nit obicẽ ipſe confeſſus, & ita abſolutio non
carebit effectu. Oppoſitũ tamen videtur te
nendũ. Pro quo facit.c.Si celebret. de cleri-
co excõmunicato. Vbi dicit, quòd excõmu-
nicatus minore excõmunicatione grauiter
peccat, ſi ſacramẽta miniſtret, aut ſuſcipiat,
quãuis miniſtrata per eum, non careant vir-
tutis effectu. Et datur pro cauſa: quia taliter

E excõmunicatus,non eſt remotus à collatio-
ne, ſed à perceptione: id eſt,non eſt ſuſpen-
ſus qnoad alios,ſed quoad ſe. Vnde à contra
rio videtur, quòd miniſtrata ab excõmuni-
cato maiore excõmunicatione, carent virtu
tis effectu: ac proinde abſolutio per talẽ im-
penſa eſt nulla. Facit etiã.c.Duobus.de ſen
tentia excõmunicationis. Vbi ſententialiter
dicitur,quòd propter vinculũ minoris excõ
municationis non expirat poteſtas ſoluẽdi,
& ligandi. Vnde à cõtrario videt,quòd ex-
pirat talis poteſtas propter vinculũ maioris
excõmunicationis. Iam inde arguitur, quia
vel expirat quoad licentiã, ita vt excõmuni
catus non poſsit licitè ſoluere, nec ligare, &
hoc dici non poteſt: quia illo modo etiã ex-
pirat per vinculũ minoris excommunicatio
nis. Vel expirat quoad poteſtatẽ remotam,
quæ eſt poteſtas ordinis, & hoc non, quia
illa poteſtas ordinis in charactere fundata,
eſt inauferibilis, ſicut & ipſe character. Re-
ſtat ergo, q̧ expiret quoad poteſtatẽ propin
quam,& de facto:ita.ſ.quod ſi talis attentet
quenquam ſoluere,vel ligare,non teneat fa-
F ctum,& ita ſic abſolutus, quantũuis cũ bo-
na fide confeſſus, tenetur aliam legitimã ab
ſolutionem procurare. Secus de generaliter
excõmunicatis, & toleratis, quorũ geſta te-
nent,vt ſupra diximus. Conſonat etiã ratio-
ni: qa qui ligatus eſt, quomodo poteſt alios
ſoluere,aut ligare? Corollariè ſequit,quòd
abſolutio impenſa ab excõmunicato denun
ciato eſt nulla, non ſolùm propter obicem,
quem illi confitẽs ponit,cõmunicando cum
illo,ſed etiã ob defectum poteſtatis propin-
quæ,quam talis excõmunicatus non habet:
qua tamẽ priuatus non eſt, qui ſolùm gene-
raliter eſt excõmunicatus,cuius geſta ratio-
ne publici officij tenent. Sic tenent Adria-
nus in.4. fo. 85.poſt Angelũ. excõmuni.vl-
timo.§.19.Sic Ricard.in.4. diſtinct.18. Et In-
nocen. & Panormi. in.c. Veritatis.de dolo,
& contumacia. Vide Baptiſtam.verbo Ab-
ſolutio § .3.& .4. Corollariè ſequitur,quòd
particulariter excommunicatus non poteſt
morientem abſoluere, nec moriens tenetur
taliter excõmunicato confiteri. Vnde tunc
ſi alium non habeat confeſſorẽ, perinde eſt,
ac ſi copiam confeſſoris non habeat,ex quo
ille excommunicatus propinquam poteſta-
tem non habeat ad ſoluendum quenquam:
tunc enim ſatis erit, ſi Deo cõfiteatur:quan-
quam excommunicatus in illo articulo ne-
ceſsitatis poſsit à quolibet non præciſo ab-
ſolui. De quo alias.

De confeſsione facta confeſſori prauo. G

ALiud dubiũ: An
ſicut excõmunicatio cõ-
feſſoris facit abſolutionẽ
inualidam: ita etiam ma
litia cõfeſſoris reddat ip
ſam abſolutionem nul-
lam. Et arguit, quòd ſic,
quia malitia confitentis reddit abſolutionẽ
nullam: igitur & malitia abſoluentis: nam
actus potius vitiatur ab agente ipſum, quàm
à patiente &c. Præterea ligandi, & ſoluen-
di poteſtas veris, non falſis ſacerdotibus à
Domino tradita eſt. Cuius argumẽtum eſt,
quia Chriſtus dicturus Apoſtolis: Quorum
remiſeritis peccata, remittentur eis, præmi-
ſit: Accipite Spiritum ſanctum &c. Vt cun
ctis euidenter oſtenderet eum, qui Spiritum
ſanctum non habet, peccata non poſſe tene-
re, vel remittere: vt ait Alexander ſecundus.
Et habetur vigeſimaquarta quæſtione pri-
ma &c. Oppoſitum tamen videtur tenen-
dum: iuxta.c.plærunque. n.q.3. vbi dicitur,
quòd iudex ſæpe ligat, & ſoluit, cuius ad lo
cum vita minimè concordat. Et.c.Conſulen H
dum.28.diſtin. Vbi dicitur non eſſe vitandũ
presbyterum habentem vxorem, aut crimi-
noſum, ſed tolerandum. In cuius exemplum
adducitur, quòd Chriſtus Iudam crimino-
ſum tolerauit. Ac proinde facta per clericũ
criminoſum tenent, & per eccleſiam appro-
bantur. Quod clarius patet ex cap. Sciſcitan
tibus.25.q.vltima. Vbi Nicolaus ad conſul-
ta vulgariorum reſpondens, ait poſſe ſacra-
menta recipi de manu ſacerdotis in adulte-
terio deprehenſi. Et datur ibidẽ cauſa: quia
non poteſt aliquis, quantuncunq; pollutus
ſit ſacramenta diuina polluere &c. Et addi
tur. Qualiſcunq; enim ſacerdos ſit, quæ ſan
cta ſunt, coinquinari nõ poſſunt. Idcirco ab
eo (quouſq; iudicio epiſcoporum reprobe-
tur) communio percipienda eſt. Facit eti-
am ratio, quia ſacramenta eccleſiæ non me-
ritò miniſtrantiũ innituntur, ſed Chriſti in-
ſtitutioni, & meritis eiuſdẽ: quẽadmodum
de baptiſmo à criminoſo ſacerdote miniſtra
to, & de euchariſtia à malo ſacerdote confe
cta ſuo loco dictum eſt. Deinde, ſi abſolu-
tio impẽſa ab eo, qui eſt excõmunicatus (ſal
tem generaliter) valet, à fortiori igitur vale-
bit impẽſa ab eo, qui nullo modo eſt excom
municatus, quamuis ſit in peccato mortali.

A Ad rationes ante oppoſitũ. Reſpõ. ad primum, quòd illa prima conſeqnẽtia nõ valet. Quãuis enim actus hnmanus quoad bonitatem, vel malitiam magis pendeat ab agente, quàm à patiẽte: attamen quoad efficaciã, vel effectum agendũ in patiẽte magis à patiẽte pendet, & ab eius diſpoſitione, q̃ ab agente. Vt Euchariſtia, & reliqua ſacramẽta ſuã efficaciã in recipiẽte non habent, niſi iuxta diſpoſitionẽ recipientis, quantumuis ſanctus ſit, qui miniſtrat. Ac proinde nõ mirũ, ſi malitia cõfitentis impediat abſolutionis veritatem, & efficaciam, & nõ malitia abſoluẽtis.

Ad ſecundũ pro nunc, illa gloſ. acceptetur, quæ ait: Sacerdotẽ, qui Spiritum ſanctũ non habet, non poſſe peccata remittere vitæ merito, poſſe tamen vi ſacramẽti. Et primo modo procedit decretum Alexandri citatum.

SEquitur ex dictis non eſſe de neceſsitate iterandam confeſsionem ob id, quod pœnitens eſt oblitus pœnitentiæ prius iniunctæ. Nec ob id, quod pœnitentia iniuncta, ſit in peccato adimpleta. Nec ob id, qnòd confitens tempore, quo confitebatur, oblitus fuit alicuius peccati mortalis à ſe cõmiſſi. Hæc omnia patent, quia cũ his ſtat, quòd confeſsio prius facta, ſimul & abſolutio fuerit legitima, & valida, & per conſequẽs non B iteranda. Nam pono huiuſmodi pœnitentem cum debita contritione, & præmiſſa debita diſcuſsione conſciẽtiæ, abſq; aliquo impedimento fuiſſe ſuo proprio curato confeſſum: iam illa confeſsio, & abſolutio fuit valida ex parte tam confitentis, quàm abſoluentis, vt ſuppono: confeſsio autem, & abſolutio ſemel legitimè facta, non poteſt reddi nulla per caſum poſtmodum occurrentem. Ac proinde ſi poſtea ſuccedat iniunctę pœnitentiæ obliuio, aut eiuſdem in peccato adimpletlo, nõ inde fit, vt abſolutio, quæ valida fuit, ſit nulla. Si tamen peccator velit in hoc ſeculo pro peccatis confeſsis ſatiſfacere iuxta qualitatem, & quantitatem peccatorum, quæ commiſit, & iniunctæ pœnitentiæ oblitus eſt, tenebitur eadem peccata reconfiteri ad finem hunc, ſcilicet, vt debita pœnitẽtia illi iniungatur. Attamen hoc voluntatis eſt, non neceſsitatis: quia liberum eſt pœnitenti in hoc ſeculo ſatisfacere, aut ſatisfactionem ad Purgatorium relinquere, vt poſtea patebit. De pœnitentia etiam in peccato adimpleta, an ſit iteranda, ſeu an ſit ſatisfactoria, patuit ſuprà: & iterum patebit inferius. De confeſsione etiam dimidiata ob obliuionem alicuius peccati, an ſit de neceſsitate iterãda, ſuprà concluſum eſt. Et C in præſentiarum breuiter dicendum, diſtinguendo de huiuſmodi obliuione: quia ſi proceſsit ex negligẽtia confitẽtis, eò qnòd non debitè ſuam conſeientiam diſcuſſerat, culpabilis fuit talis obliuio, & ita abſolutionem ſuſcipiens, poſuit obicem, & ex conſequenti non manſit verè abſolutus, ac proinde tenetur reiterare confeſsionẽ illam. Si autem obliuio illa illi accidit abſq; negligentia ſua, cùm fecit, quæ debuit, vt omnia ſua delicta ad memoriã reuocaret, & non potuit: tunc valida fuit confeſsio, & non iteranda. Satis erit, poſtquam peccatum oblitum ad memoriam fuerit reuocatum, illud cum cæteris, quæ poſt illam confeſsionem commiſit, confiteri. Illud in hac materia notandum eſt, quòd ſi confeſſus certus eſt de nullitate abſolutionis ſibi impenſæ, ſiue ob defectum ipſius confitentis, ſiue ipſius confeſsoris: tunc tenetur reiterare confeſsionem, vt dictum eſt, in caſibus ſuprà poſitis. Si autem non ſit de hoc certus, ſed dubius, eſt videndum de huiuſmodi dubio, an ſit probabile, ita vt ſubſit iuſta cauſa dubitandi, & tunc etiam eſt confeſsio iteranda, nec dubium temerè deponendum. Si autẽ ſit dubium non ita pro- D babile, ſed leue, ſcilicet, ſi non ſubſit iuſta, & rationabilis cauſa dubitandi: tunc vel deponatur dubium, vel reiteretur confeſsio: alioqui exponeret ſe homo periculo non habendi veram abſolutionem. Si autem hoc dubium habeat homo tempore, quo confitetur, tunc ſtante dubio peccat abſolutionem petendò: qnia exponit ſe periculo irritam faciendi abſolutionem, & ideo tenetur confeſsionem iterare, cum confeſsione obicis.

ALiud occurrit dubium. An in illis caſibus, in quib' eſt de neceſsitate reiteranda confeſsio, ſit reiteranda particulariter, & explicitè, an ſufficiat in genere, dicẽdo. Confiteor me illa omnia commiſiſſe, quæ olim vobis cõfeſſus fui. &c. Reſpon. Si reiteratio confeſsionis fiat nouo confeſſori, & non ei, cui prius erat facta confeſsio: tunc non dubium, quin in particulari ſit reiteranda. Si autẽ fiat priori confeſſori, diſtingunt doctores, qnia vel peccata prius confeſſa exciderunt à memoria illius confeſſoris, vel non. Si non, ſatis eſt confeſsionem in genere reiterare. Secus ſi à memoria confeſſoris exciderunt. Contra tamen videtur, q̃d non ſit neceſſarium reconfiteri peccata eidem confeſſori in particulari, etiam ſi peccata à memoria cõfeſſoris exciderint. Ratio, quia me-

E moria peccatorum confeſſorum non eſt in confeſſore neceſſaria ad validitatem abſolutionis. Probatur, vt ſi quis confiteatur multa peccata, cuius confeſsio duret per octo dies, vel per menſem, aut etiam per annum: ſi quis omnia peccata totius vitæ velit confiteri, & in finè anni confeſſor eum abſoluat, valebit abſolutio, etiam ſi confeſſor non teneat memoriam omnium, quæ in confeſſione audiuerat. Similiter ſi abſolutio differatur ad petitionem confitentis, qui vult amplius ſuam diſcutere conſcientiam, aut ad voluntatem confeſſoris, qui vult ſuper certis caſibus in confeſsione auditis, amplius per librorum inſpectionem, aut virorum doctorum inſtructionem informari, & differatur ad menſem, vel annũ, & poſtea abſoluat pœnitentē, valebit abſolutio, etiam ſi ſacerdos non habeat memoriã omnium, quæ in confeſsione audiuerat. Sic tenet Palude in ſuo 4. ſic Adria. q. 4. de confeſsione. Sic Baptiſta confeſsio. 1. §. 8. Si arguas. Pœnitentia illi imponi dignè non poteſt, niſi iuxta quantitatem, & qualitatem peccatorum, ad hoc autem neceſſarium eſt, vt confeſſor notitiã peccatorum habeat. Dicendũ, quòd ſi velit peccator per pœnitentiã condignam à ſacerdote

F iniunctam in hoc ſeculo ſatisfacere, neceſſarium eſt peccata in particulari reconfiteatur, ſi à memoria cõfeſsoris exciderunt: attamen cùm pœnitentiç iniunctæ ſint arbitrariæ, vt habetur. c. Menſurã. de pœnitentia. diſtinct. 1. Et. c. Deus. de pœnitentiis, & remiſ. & ſit in volũtate peccatorum velle hic, vel alibi ſatisfacere: ideo non eſt ſimpliciter neceſſarium in particulari reconfiteri. Si ſecundò arguas, quia confeſſor abſoluens pœnitentem quãdo à confeſſoris memoria peccata exciderunt, exponit ſe periculo abſoluendi, quem abſoluere non poteſt: quia fortè ille pœnitẽs habebat caſus reſeruatos, aut erat maiori excõmunicatione ligatus, à quibus hic cõfeſſor eum abſoluere non poteſt. Igitur peccat ſinè memoria peccatorũ illum abſoluens. Reſpon. Quod ſi eſt ipſi confeſſori certum, vel probabile, aut dubiũ, quòd ille habuerit tales caſus, peccat, illũ vniuerſaliter abſoluendo: qa exponit ſe periculo pręfato, in quo caſu non procedit pręfata reſponſio. Secus ſi credat nullũ tale fuiſſe impedimentum, qđ poteſt licitè credere, ſi ipſe pœnitẽs ſit doctus, & fide dign⁹, & certiorat ſuũ confeſſorē, quòd nullum talem habuerit caſum.

SEd pone, quòd Petrus primò omnia ſua peccata, quæ pro tempore habebat confeſſus eſt vni confeſſori idoneo: deinde alio G anno reliqua ſua peccata alteri idoneo integrè confeſſus eſt: vtraq; tamen fuit inualida, vel ex defectu ipſius confitẽtis, vel ipſorum confeſſorom, & vtraq; confeſsio reiteranda. Quęrebatur, an ſatisfaciat ille pœnitẽs, ſi ad primum confeſſorem adeat, dicens: Confiteor me illa omnia commiſiſſe, quæ tibi confeſſus fui. &c. Et ad ſecundum ſimiliter, dicens: Confiteor me illa omnia commiſiſſe, quæ tibi olim confeſſus fui &c. ita, vt vterq; illum abſoluat. Reſpon. Cùm præfatę cõfeſſiones ab homine in caſu factæ inualidæ fuerint, ſimiliter & abſolutiones, perinde eſt, ac ſi non eſſet cõfeſſus: ideo ſi vult ab omnibus peccatis abſolui, nõ à diuerſis cõfeſſoribus, ſed ab vno, vnicam quęrat abſolutionem. Et illi, à quo petit abſolui, omnia cõmiſſa, à quibus hactenus abſolutus non eſt, cõfiteatur. Et ſi illi vni aliquando, licet inualidè, aliqua peccata fuerit cõfeſſus, illa in genere eidem confiteatur: & reliqua, quę illi non erat confeſſus, reconfiteatur, vt ab illo omnium peccatorum integrã aſſequatur abſolutionem.

De facultate ſimul, & fructu legitimam confeſsionem iterandi

H

ALia iuxta materiam præfatam occurrit dubitatio. Eſto quòd confeſsio legitima, & valida ſemel facta, non ſit de neceſsitate iteranda, an ſaltem poſsit licitè, & fructuosè reiterari. In qua diſtinguendum videtur de confeſsione, & de abſolutione. Nã de cõfeſsione, nulla eſt quęſtio, quin poſſit eadem frequenter eidem, & diuerſis confeſſoribus fieri. Nec dubium eſt, huiuſmodi iteratam confeſsionem eorundem paccatorum fructuoſam eſſe ex opere operantis, ratione humilitatis ipſius peccatoris, & ratione reiteratę cõtritionis, ex qua reiterata confeſsio ꝓcedit, & ratiõe verecũdię, quã in ipſa peccatorũ cõfeſsione habet, & ratione conſilij, & correctionis, quã eĩ cõfeſſor poteſt exhibere. De abſolutione autē iterata ſup eiſdē peccatis eſt dubiũ. An licita ſi & fructuoſa. Et dixit quidã doctor de Rubione, quòd nõ eſt licitũ huiuſmodi abſolutionē in caſu iterare. Cuius ratio eſt, qa ſecunda abſolutio eſſet irrita, & inanis, & falſa: quia cùm talis peccator ab illis ſuis peccatis, quæ reconfitetur

A fitetur, fuerit prius verè ſacramentaliter ab-
ſolutus: igitur non manſit poſtmodum eiſ-
dem peccatis ligatus: ac proinde quando ſa-
cerdos reiterata cõfeſsione ait: Ego te abſol-
uo à peccatis tuis, quę mihi confeſſus es, fal-
ſum dicit pro tunc, cùm nemo verè dicatur
ſolui, qui immediatè ante ipſam ſolutionem
ligatus non fuerat: & ita abſolutio eſt irrita
& per conſequens, qui abſolution͂e reiterat,
& qui eam reiterari facit, ex parte ſua facit
ſacramentũ irritum, & ita peccat, ſicut qui
ſemel eſt baptizatus, ſi iterũ baptizaretur.

Sco. ait in quarto confeſsion͂e ſimul, & ab-
ſolutionem iterari quid͂e poſſe licitè: non ta-
men ſalubriter, quia ſecunda abſolutio nil
in confitente operatur. Tum, quia oppoſi-
to dato, per ſolam rei itetation͂e cõfeſsionis
ſinè alia ſatisfactione poſſet peccator totali
ter à peccatis liberari. Tum etiã, quia ſenten
tia ſemel lata, claue non errante, à Deo ratifi
catur in cælis, ita vt nõ maneat peccator am
plius ligatus. Tum etiã, quia ita videmus in
foro contentioſo, quod ſententia ſemel lata
non reiteratur, & reiterata, non plus quàm
prima operatur, igitur. Oppoſitum tamen
vtriuſq; videtur tenendum. Tum ex cõmu-
ni doctorum, & ſanctorũ ſententia, qui com
B mendant peccatorem ſua peccata etiam pri-
us confeſſa frequenter, & pluribus cum ſpe
veniæ confitentem, vt patet ex cap. Quem
pœnitet. de pœnitentia. diſtinctio. 3. Quod
procedit de confeſsione ſacramentali reite-
rata. Tum etiam, quia apud religioſos ſi-
mul & apud alios viros deuotos, & Deum
timentes approbatur communiter, & com-
mendatur conſuetudo, qua ſolent multi, vel
in ſeculo manentes, vel religionem ingredi-
entes confeſsionem totius vitæ repetere, &
ab omnibus ſimul abſolutionem recipere.

Quod etiam fructuoſa ſit huiuſmodi itera
ta confeſsio, & abſolutio ex opere operato,
apparet, quia eſt illic verum ſacramentum,
cùm concurrat debita materia, & forma, &
miniſter idoneus, & intẽtio, vt ſuppono: igi
tur. Si dicat deficere debitã materiam, quæ
eſt peccata non prius remiſſa. Contrà, quia
tunc ſi quis omnino contritus, præcedente
feruida charitate, confiteatur, & abſolua-
tur non illi huiuſmodi abſolutio prodeſſet,
quia deficit materia per te, ſcilicet, peccata
non prius remiſſa, cùm conſtet illa omnino
quoad culpam, & pœnam eſſe remiſſa, vt
ſuppono in caſu. Si dicas non eſſe remiſſa
à ſacerdote, licet ſint à Deo condonata, Con
trà, quia id non obſtat. Nam quæro quis ſit
fructus abſolutionis ſacramentalis? quia vel C
eſt remiſsio peccatorum quoad culpam, vel
quoad pœnam, vel eſt collatio gratiæ, ſeu
augmẽtum eius. Si primum, ſequitur, quòd
cùm peccata ſint ſufficienter à Deo remiſſa
per contritionem præuiam in caſu, quòd eſ-
to abſoluatur à ſacerdote, infructuoſa erit ta
lis abſolutio impenſa ei, qui contritus con-
fitetur, ſicut ſi iterato confiteretur. Si ſecun
dum, aut tertium, ſequitur, quòd iterata ab-
ſolutio ſuper iterata confeſsione, habet fru-
ctum ſuum facere, ſcilicet, dare augmentum
gratiæ, & remittere aliquid de pœna tem-
porali, ſi cui tali manſit homo obnoxius: &
per conſequens quòd peccata confeſſa, ſint
prius à ſacerdote remiſſa, vel non, nil obſtat,
quominus iterata abſolutio ſuper iterata cõ
feſsione ſit verum ſacramentum. Deinde
vtrunque idem patet ex extrauagante Mar
tini quinti ſuprà citata, qui determinauit,
quòd confeſsi fratribus general͂e licentiam
habentibus, nihilominus tenerẽtur iterum
ſuis parochialibus confiteri, prout in conci-
lio generali Lateraneñ. fuerat inſtitutum.
cap. Omnis vtriuſque ſexus &c. Quod ta-
men ſtatutum non de ſola cõfeſsione agen-
da, ſed de ſacramẽtali cum abſolutione ſub-
ſequuta intelligendũ eſſe ſuprà deduximus. D
Et patet, quia ſi de confeſsione reiterata, &
non cum ſpe abſolutionis loqueretur, non
eſſet opus ſuo proprio reconfiteri, ſed cùm
ſit talis confeſsio facienda proprio, ideo eſt,
quia non poteſt niſi à proprio abſolui. Si-
militer idem patet ex extrauagante Benedi
cti vndecimi. Inter cunctas. vbi ait ſententia
liter, quòd religioſi, qui iuxta ſtatuta ſui or-
dinis tenentur ſuis prælatis confiteri, ſi aliis
licentiatis confiteantur, quòd nihilominus
teneantur iterũ ſuis prælatis iuxta ſua ſtatu
ta confiteri. Quę conſtitutio licet ſit per Cle
mentinã Dudum de ſepulturis iam reuoca-
ta, quantũ ad obligation͂e reconfitendi, atta
men ante reuocation͂e habebat vim, & poſt
reuocationẽ licet ſit ablata obligatio recon-
fitendi, non tamen licentia. Adde, quòd Be-
nedictus ibid͂e ait, quòd licet confeſsi fratri-
bus licẽtiatis non teneantur ſuis propriis cu
ratis reconfiteri: eſt tamen ſalutare: ideo prę
dicti fratres debẽt illis cõſulere, vt iterũ ſuis
propriis curatis cõfiteãtur. Dicendũ igitur
ad quæſtion͂e ſub diſtinctione, quia duobus
modis poteſt reiterari abſolutio ab eiſdem
peccatis. Vno modo, reiterata confeſsione.
Alio modo, ea non reiterata. Et quid͂e ſi con
feſsio non reiteretur, ſed ea ſemel tantùm fa

 cta,

E ẽta, reiteretur abſolutio bis, aut ter, aut pluries: tunc probabile eſt, talem abſolutionem nil plus quàm primam operari. Sicut ſi quis in eadem Miſsa plures hoſtias accipiat, nil plus, quàm ſi vnam perciperet, obtinebit. Si tamen confeſsio iteretur ſimul, & abſolutio: tunc currit ſententia modo probata, quod talis abſolutio toties proderit, quoties cõfeſſio iteretur, modo non ponat obicẽ ipſe confeſſus. Sicut quoties dignè celebrat, toties illi proderit ex opere operato euchariſtiam ſuſcipere. Dixi notanter, niſi confitens obicem ponat. Quia qui confeſsionem reiterant, cum animo iteratam abſolutionem ab eiſdem peccatis recipiendi, poſſunt ſe dupliciter habere: quia vel id faciunt ex diffidentia præteritæ abſolutionis, quaſi illa prima abſolutio ei, ob grauitatem ſuorum peccatorum non ſuffecerit: & talis diffidentia, mortale peccatum eſt, & ad infidelitatem, ſeu hæreſim pertinẽs. Et ideo qui ex tali diffidentia confitetur, obicem ponit, & ita huiuſmodi iterata confeſsio ſimul, & abſolutio nil illi proderit. Aut confeſsionem reiterant ex humilitate, & deuotione, quàm ad huiuſmodi ſacramentũ habent, omni tali diffidentia, cæteriſq; obicibus ſecluſis: tunc licitè, & F fructuosè talis cõfeſsio cum abſolutione, vt ſuprà dictum eſt, iteratur. Verum eſto non ſit fructuoſa iterata abſolutio ſuper eadem confeſsione non iterata, eſſet dubium, an ſaltem ſit licita. Et videt probabile, quòd non, ſecundum primam ſententiam, niſi ob cauſam iuſtam reiteretur, puta, ſi dubitat confeſſor, an primò abſoluerit, quia fortè oblitus eſt, an debita verba formauerit, an debitam adhibuerit attentionem, aut ad aliquem alium defectum, ſi quis fortè interuenerit ſupplendum. Eodem modo poteſt dici, quod non eſt licita reiteratio verborum conſecrationis ſuper hoſtia cõſecrata, niſi ob aliquam ſimilem cauſam. Et generaliter nulla forma alicuius ſacramẽti eſſet licitè iterabilis, non iterata materia, niſi ob cauſã. Inde eſt, quòd verba matrimonialia ſemel domi celebrata, in eccleſia publicè reiterantur, quia ſubeſt iuſta, & rationabilis cauſa, ea in publico iterandi, vt occaſio calũniandi, ſeu perperam, & ſiniſtrè de illis cohabitantibus opinandi tollatur. Iam ad rationes prioris ſententiæ reſpõderi poteſt. Ad primum, quòd falſum eſt iteratam abſolutionem ſuper iterata confeſsione irritam eſſe, & inanem, imò valet ad augmentum gratiæ, & remiſsionem pœnæ, ſi qua ſoluenda poſt deletam culpam remanſit. Et quando arguitur, quòd forma ſit G in caſu falſa, quæ ſignificat illũ confitentem tunc abſolui, cùm tunc ligatus non eſſet. Dicendum primò ſecundum magiſtrum facilè ſolui, qui ait ſenſum illius formæ eſſe: Ego te abſoluo, id eſt, te abſolutum eſſe iudico, & hoc verum eſt. Secundum verò alios erit ſenſus: Ego te abſoluo quantũ eſt ex parte mea, & ſimiliter verũ eſt. Fortè etiã non erat omnino à peccatis ſolutus, quia vt in plurimũ poſt remiſſam culpam, relinquitur ligatura temporalis, à qua in toto, vel in parte poteſt confitens per ſacerdotẽ abſolui. Adde, quòd ſi deberemus in ſono verborum præfatæ formæ ſtare, per eandẽ rationẽ concluderetur, quòd eſſet falſa, irrita, & inanis prima abſolutio ei, qui ante fuerat contritus, impenſa.

Ad ſecundũ pro parte Scoti allegatũ, dicẽdum, quòd nil inconuenit dicere, quod per iteratã confeſsionẽ ſimul, & iteratã abſolutionẽ tota pœna peccatis prius dimiſsis debita remittatur, ſicut & per alia opera pœnalia. & meritoria reiterata dimitti poteſt, quãdoquidem non minoris virtutis, & efficaciæ ſunt ſacramẽta iterata, q̃ humana opera ſimiliter iterata. Ad aliud, quo arguitur, quòd ſentẽtia ſacerdotis ratificatur ĩ cælis, fateor, ita, ſcilicet, vt nõ amplius teneatur peccator H ea, quę ſemel confeſſus eſt, iterum confiteri, cum quo ſtat poſſe fructuosè confeſsionem ſimul, & abſolutionẽ iterari. Ad tertium, eſto, quod ſentẽtia in foro exteriore iterata ſuper eadem cauſa nil plus, quàm prima ſententia operetur: in noſtro tamen caſu poteſt aliquid amplius repetita abſolutio operari .ſ. augmentũ gratiæ, & pœnæ remiſsionẽ, vt dictũ eſt. Et quia in foro cõtentioſo non eſt, quod ſecũda ſentẽtia iterata debeat, aut poſſit cõferre vltra id, quod prima cõtulit, ideo non mirum ſi effectum nouum non habeat.

De his, qui confiteri tenentur.

IAm quæritur, quis teneatur confiteri. In primis proponatur decretalis: Omnis vtriuſq; ſexus fidelis. poſtquã ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua peccata, ſolus ꝓprio ſacerdoti, ſaltẽ ſemel in anno cõfiteat, & pœnitentiã iniunctã ſtudeat pro virib' adiplere. Qd' ſi voluerit alieno cõfiteri, licẽtiã pri' poſtulet, & obtineat à pro-

A à proprio &c. Quæritur igitur de huiuſmodi obligatione cõfitendi, an ſe extendat ad infideles. Et dixerũt aliqui, quòd obligatio cõfitendi, quę eſt de iure humano, puta ſemel in anno, non ſe extẽdit ad infideles, de quibus ecclesia non iudicat, iuxta illud Pauli. Quid ad nos de his, qui foris ſunt, iudicare? Obligatio autẽ cõfitendi ex iure diuino orta, extendit ſe, vt dicũt, ad fideles, eò quòd iuri diuino omnes tam fideles quàm infideles ſubiiciuntur: maximè, quia quando Chriſtus dixit, Quorum remiſeritis peccata &c. nullam fecit inter hos, & illos peccatores differẽtiã. 1. ad Cor. 5.

Reſpon. Aliter dicendum eſt, quòd nec iure humano, nec diuino tenentur infideles confiteri peccata tempore infidelitatis commiſſa. Probatur, quia vel tenerentur ea cõfiteri antequam baptizentur, vel pòſt. Non primum, quia baptiſmus eſt ianua aliorum ſacramentorum, & pœnitentia eſt ſecunda tabula poſt naufragium, & nulli ſacerdoti data eſt poteſtas iuriſditionis ſuper infideles in foro pœnitentiali, quæ omnia ſuppono certa: igitur in eis antequam baptizẽtur abſolutio ſacramentalis locum habere non poteſt. Sed nec poteſt dici ſecũdum, ſcilicet, quòd poſt baptiſmũ tenentur confiteri peccata, quæ tempore infidelitatis commiſerunt: nam illa omnia in baptiſmo totaliter remittuntur, quoad culpam, & pœnam, ac ſi commiſſa non eſſent. Et vt ait Ambroſi. Baptiſmalis gratia non requirit gemitum, nec planctum, nec vllam exteriorem ſatisfactionem, nec confeſsionem. Si dicas, ad minus ſi infidelis ponit obicem tempore, quo baptizatur, peccata priora illi non remittuntur, ſed in eo permanent poſt baptiſmum, & ita tenebitur poſt[illegible] cõfiteri; quia ſub pręcepto confeſsionis cadunt omnia mortalia poſt baptiſmum commiſſa, & permanentia. Reſpon. Ad id dici poſſet, quod & ſi baptiſmus in caſu non remittat peccata tempore, quo ſuſcipit, remittet tamẽ ea poſtea, quãdo fictio receſſerit, iuxta decretum Auguſtini, tunc valere de conſecra. diſtinc. 4. Contrà poterit replicari, quòd ex ſententia quorundam, vt Sco. etiam tangit, quando fictio receſſerit, non virtute baptiſmi remittẽtur peccata, ſed virtute contritionis tunc aduenientis, & ſi ita ſit, non videtur improbabile, qđ cadant ſub præcepto confeſsionis, ſicut reliqua poſt baptiſmum commiſſa. Verũ quicquid ſit de hoc, illud tenendum eſt cum communi ſententia, quòd in caſu, quo fictio, ſuperueniente contritione, recedit, gratiam baptiſmalem cõſequitur, quã propter obicem malæ voluntatis prius non fuerat conſequutus, & ita huiuſmodi gratia baptiſmalis idẽ nunc operatur, quod fuiſſet operata tempore baptiſmi, niſi obicem repeiiſſet. Tunc autem certum eſt, quòd gratia illa omnia peccata tempore infidelitatis commiſſa omnino deleuiſſet: ita, vt nulla de illis opus eſſet confeſsione, aut ſatisfactione. Hoc igitur idẽ pòſt operatur, cedente fictione. C

De fidelibus eſt dubiũ. An obligatio confitendi ſe extẽdat ad omnes fideles. Pro quo ſupponatur poſſe fideles eſſe in quadruplici genere, vt primi ſint, qui omni carent peccato mortali, & veniali. Secundi ſint, qui carent mortali, ſed non veniali. Tertij ſint, qui carẽt mortali exteriore, ſed nõ carent mortali mẽtali. Quarti ſint, qui ſunt in peccatis mortalib9 exteriorib9. Sed an ſit dabile primũ genus hominũ, qui omni peccato in hac vita careant: ſaltem per notabile tempus in ætate adulta, nam de paruulis baptizatis non dubium, quin careãt omni peccato. Similiter de adultis, non dubium, quin poſsint omni peccato carere per inſtans, vel ſaltem per breue tempus, vt ſi in adulta ętate baptizentur cum pœnitudine perfecta omnium ſuorum peccatorum, poterunt ſaltem ad breue tempus in innocentia permanere, non ita per notabile tempus, vt Auguſtinus ex intento probat. Tum, quia nõ eſt homo, cui non conueniat orationem Dominicam quotidie dicere, in qua petimus, dimitte nobis debita noſtra. Tum ex eo, quod ait Ioan. in ſua canonica. Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, noſmetipſos seducimus, & veritas in nobis nõ eſt. Tum, quia non eſt homo, qui nõ peccet, etiam ſi iuſtus ſit, non poterit gloriari, ſe immunem eſſe à peccato, ſepties enim in die cadit iuſtus, vt ait ſcriptura. Si tamẽ aliquis talis ſit, qui ſpeciali Dei gratia ab omni peccato ſit immunis, talis non erit aſtrictus confiteri, nec iure diuino, nec humano: quandoquidem confeſsio, de qua loquimur, non niſi de propriis peccatis fieri debet. De his autẽ, qui mortali peccato carẽt, ſed non veniali, eſt dubiũ, an teneantur confiteri. Et dixerunt aliqui, quòd licet non teneantur neceſsitate ſacramẽti, eò quòd peccata venialia non ſunt materia neceſſaria ſacramẽti pœnitentiæ, tenentur tamẽ neceſsitate pręcepti eccleſię, quę in præſenti decretali vnicuique fideli iubet, vt ſemel in anno confiteatur, cui quidem præcepto de neceſsitate obtemperandum eſt. D 1. Ioan. 1. Eccleſi. 7. Prouer. 24.

E Non eſſet opus ad hanc quæſtiunculam nunc reſpondere, cùm ſuprà fuerit abſoluta, niſi propter eos, qui opinionē ſuam ſpecialiter fundant in decretali, Omnis vtriuſque. Contra quos dicimus, per huiuſmodi decretalem non teneri homines peccata venialia confiteri, etiam ſi mortalibus cōiuncta ſint. Quod probatur, ſupponendo, quòd eccleſia in hac decretali nō induxit nouā obligationē confitēdi, ſed tantùm limitauit tēpus, in quo homines pręceptum diuinum de confitendo adimplerent, vt eſt cōmunis Theologorū ſententia: igitur per hanc decretalē homines non tenentur cōfiteri niſi ea, quę iure diuino cōfiteri tenent. Sed ſic eſt, quòd diuinum ius nō obligat quenq̄, vt venialia confiteat, nam illud dictum Chriſti, vnde orta eſt obligatio confitendi, ſcilicet. Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis: & quorū retinueritis, erunt retenta, non poteſt de venialibus verè intelligi, ex quo venialia multis aliis modis remitti poſſunt, vt ſupra dictum eſt, & ita hæc decretalis non obligat homines huius ſecundi generis. Secundò idem patet ratione doctoris ſancti: quia eccleſia non poteſt obligare ad impoſsibile, vel quaſi, ſed impoſsibile eſt hominem omnia peccata venialia confiteri, cùm ſint innumera, F quę homo dinumerare nō poteſt, igitur hęc decretalis non ſe extēdit ad cōfeſsionem venialium, ſiue mortalibus ſint adiuncta, ſiue non. Tertiò, quia ſacramentalis cōfeſsio, non eſt neceſſaria, niſi ad liberandū hominē à naufragio, eſt enim pœnitentia ſecunda tabula poſt naufragium. Cùm ergo homines per ſola venialia naufragium pati non poſſint, cùm per ea charitas in nullo diminuatur, ſequitur non eſſe neceſſariū ea cōfiteri.

Poſtremò idem patet ex pœna in hac decretali poſita, cōtra huiuſmodi confeſsionē omittentem, ſcilicet, vt viuus arceatur ab ingreſſu eccleſiæ, & moriens careat eccleſiaſtica ſepultura. Quam pœnam tam durā nō eſt credendū eccleſiam impoſuiſſe propter non cōfeſsionem veniali ū. Peius enim eſt venialia cōmittere, quàm cōmiſſa non confiteri: ſed talis pœna imponi non debuit, imò nec poterit contra eos, qui venialia cōmittunt: igitur multò minus contra eos, qui venialia cōmiſſa non confitentur. Sequitur ex dictis, non eſſe ſtandum in ſentētia Caietani, qui ait, frates nigros teneri ad cōfeſsionem venialium ſemel in menſe, etiam ſi communiter fideles ad huiuſmodi cōfeſsionem non teneantur. Et ita dicit, quòd Clementina de ſtatu monachorum, quæ ait, quòd fra G tres nigri teneantur ſemel in menſe confiteri, procedit de monachis, ſola etiam venialia habentibus. Contra quod militat ratio prima ſuprà facta: qa eccleſia non induxit obligationē nouā confeſsionis, præter eam, quæ eſt de iure diuino, Cùm ergo iure diuino fratres nigri nec alij non teneantur confiteri venialia, ſiue ſola ſint, ſiue mortalibus coniuncta: ſequitur præfatam Clementinam nō ad venialia ſe extendere, ſicut nec præſens decretalis, Omnis vtriuſq; ſexus. Et quāuis religioſi, & etiam alij viri ſeculares poſsint obligari ad confeſsionem venialium, hoc erit ex ipſorum volūtate, ſeu voto. Quòd autem inuiti ab eccleſia, ſeu iure communi ad id obligentur, non apparet verum. Quòd ſi inter ſe habent ſtatuta, per quę puniuntur hi, qui venialia non confitentur, vel erunt ſtatuta, de ea in genere confitēdo, vel erūt ſtatuta quibus ipſi propria voluntate ſe ſubiecerunt. Itaq; non video apparentiam, quòd vel religio, vel eccleſia, vel commune ius obliget religioſos ad confeſsionem venialium in particulari. Nam de hac loquimur.

De confeſsione peccatorum cordis. H

De his etiam hominibus tertij generis, qui carent mortali exteriori, ſed non mentali, eſt ſimile dubium, an teneantur peccata mentalia confiteri. Super qua quęſtione olim fuerunt multi, qui tenuerunt partem negatiuā. Pro quibus facit ratio, quia peccatorū confeſsio prærequirit in confeſsione iuriſditionem, vt ſuprà patuit: ſed cōfeſſor non habet iuriſditionē ſuper actus cordis, ſicut nec eccleſia tota, cùm occulta cordiū iudicio Dei ſint reſeruata, vt quamplura iura teſtantur. Etiam homo non iudicat niſi de his, quę apparent, prout ſcriptura ait: Homines iudicāt quę vident, Dominus autem intuetur cor. 1. Reg. 16.

Oppoſitum tamen tenendum eſt, ſcilicet, quòd peccator habēs mortalia peccata poſt baptiſmum commiſſa, tenetur ea omnia cōfiteri, non ſolùm exteriora, ſed etiam mentalia, ſiue ſola ſint, ſiue exterioribus coniuncta. Id probatur ex dicto Chriſti ſępe citato, Quorū remiſeritis peccata, remittētur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt. Quæro, vel Chriſtus hic ſolùm de peccatis exterioribus

A bus loquutus eſt, vel etiam de interioribus. Non primũ, quia tunc ſatisfaceret peccator diuino iuri, ſi ſola exteriora cõfiteatur, & ab eiſdem à confeſſore abſolnatur: & cõfeſſor non haberet à Chriſto poteſtatem abſoluendi, niſi ab exterioribus, quia in eodem loco dedit Chriſtus ſacerdotibus poteſtatem remittendi peccata, & pręceptum peccatorib⁹ de ea cõfitendo. Et ita ſi illic Chriſt⁹ de ſolis exteriorib⁹ peccatis loquutus eſt, nec peccator teneret confiteri niſi exteriora, nec ſacerdos abſoluere poſſet, niſi ab exteriorib⁹. Ex quo hęc abſurditas ſequeret, quòd Deus remitteret in cõfeſsione ſola exteriora peccata, & nõ alia purè mẽtalia. Nã dixit Chriſt⁹ in ſententia. Peccata, quæ vos ſacerdotes remiſeritis, ego remittã, quę autem vos non remiſeritis, per iudiciũ veſtrũ abſolutiuũ, nec ego remittã. Cùm igitur ſecundum hanc reſpõſionẽ ſacerdos nõ remittat purè mẽtalia, ſed tantũ exteriora, quę in cõfeſsione audiuit: igitur Deus ſimiliter non remitteret purè mentalia, ſed ſolùm exteriora cõfeſſa à ſacerdote remiſſa. Quod implũ eſt dicere: qa Deus vel nullũ mortale remittit, vel omnia. Nam vel in remiſsione gratiam infundit, vel non. Si ſic, illa gratia omnia mortalia expel-
B lit. Si non, nullum igitur mortale expellitur, aut remittitur. Reſtat ergo, quòd Chriſt⁹ in loco allegato de omnibus mortalibus ſit loquutus, etiã mẽtalibus, & per cõſequẽs iure illo diuino teneṫ peccator mẽtalia confiteri, ſiue ſola ſint, ſiue exterioribus coniuncta.

Quãquam proteruus dicere poſſet, rationẽ hãc non cõcludere, & quòd ſentẽtia Chriſti de exteriorib⁹ tantùm procedat peccatis, & quòd illa remittunṫ per ſacerdotis abſolutionẽ, modo de illis debitam habeat contritionem propter Deũ. Et tunc Deus virtute cõtritionis remittit mẽtalia, quòd ſi talis cõtritio non aſsit, nulla illi à Deo peccata mortalia remittunṫ. Contra tamẽ arguitur, quia illa remiſsio, qua Deus hæc peccata remittit vi cõtritionis, illa verò vi abſolutionis, nõ habet locũ, nec habere poteſt, loquendo de remiſsione quoad culpam, quam Deus facit, quam nunquam facit, niſi infuſa charitate. Et patet hoc, quia non aliter remittit mentalia per contritionem, niſi dando gratiã: hæc autem gratia vi cõtritionis data, omnia mortalia excludit: igitur repugnat de lege, quòd Deus vi contritionis remittat aliqua mortalia. & non omnia. Similiter ſi vi ſacramenti remittit exteriora, id nõ fit, niſi gratiã ſacramẽtalem infundẽdo: hęc autem gratia iterũ
C omnia etiam mentalia excludit: igitur repugnat, φ vi ſacra mẽti ſola exteriora remittat.

Ratio igiṫ facta valida eſt, cui adde, quòd ſuprà dictum eſt, quòd eodẽ iure diuino eſt neceſſaria integritas cõfeſsionis, quo eſt neceſſaria ipſa cõfeſsio: & ita nõ ſatisfacit peccator iuri diuino, ſi ſola exteriora, tacitis mẽtalibus, confiteatur, & per conſequens nec ſatisfacit huic decretali, in qua præcipitur, quòd illa confeſsio, quę iure diuino neceſſaria eſt, fiat ſemel in anno, & ita intentum. Hanc rationem in integritate confeſsionis fundatam, non probat Caietanus, quia ait eam procedere, quando peccator confitetur exteriora, & nõ interiora, cũ habeat vtraq; non tamen procedit, quando nulla exteriora commiſit, ſed ſolùm interiora. Sed probo quòd eam debet approbare, ſuppoſita neceſſitate integritatis de iure diuino: quia ſi habet peccator peccata mentalia ſimul & exteriora, & ſola exteriora confitetur, agit contra diuinũ ius, quo tenetur omnia per eum commiſſa cõfiteri: & cùm non ſit aliud expreſsius diuinum ius, quod id præcipit, niſi quod ſuprà allegatum eſt, ſcilicet, quorum retinueritis peccata, retenta erunt, id eſt, peccata, quę vos ſacerdotes non remiſeritis, nec
D ego remittam: igiṫ talis peccator in caſu, quo ſola exteriora cõfitetur, & nõ interiora, peccat: quia cõfeſsionẽ interiorũ omittit, igitur illo iure diuino teneṫ peccata interiora confiteri, ſicut & exteriora, cùm ſententia Chriſti ad omnia etiam mẽtalia ſe extẽdit. Alioqui ſi ad ſola exteriora Chriſti præceptũ ſe extẽderet, ſatis ſeruaret peccator integritatẽ cõfeſsionis, quãdo omnia exteriora pręciſè cõfitetur. Pro hac vera ſententia facit etiã qualitas fori pœnitẽtialis, qui ſecretiſsimus eſt, ſicut & eſſe debet, eo ſcilicet, quòd in illo de cauſis ſecretiſsimis tractẽṫ, inter quę ſunt peccata occultiſsima cordis. Facit etiã, quòd ſacerdos ea, q̃ in foro pœnitentiali ſcit, & audit, ſcit vt Deus, nõ vt homo, vt dicitur. Deo autem etiã occultiſsima cordiũ ſunt cõfitenda, cuius locũ ſacerdos tenet. Facit etiã ratio, quia Chriſtus venit curare vulnera nr̃a, nec dicẽdum eſt, quòd fuerit imperfectus, & defectuoſus medicus, qui reliquerit medicinã pro exterioribus peccatis curandis, & nõ pro mẽtalibus. Medicinæ autẽ, quas reliquit eccleſię, ſacramenta ſunt. Nec videtur, quod aliud ſacramentum reliquerit, ad curandum mentales morbos poſt baptiſmũ cõtractos, quàm ſacramentum pœnitentiæ: igitur non ſolùm exteriora ſunt confitẽda, ſed & mentalia,

E talia, vt huiuſmodi medicina ſacramentalis omnibus his morbis prodeſſe valeat.

Poſtremò facit pſens decretalis, quę dempta temporis limitatione, in quo confeſsionem fieri iubet, in reliquis, quæ ad confeſsionem attinent, potius eſt diuini iuris declaratiua, quàm noui inductiua. Cùm igitur dicat, quòd omnis fidelis omnia peccata confiteatur, & nomine, omnia, veniunt etiam mentalia intelligenda, qui totũ dicit, nil excludit, ſequitur obligationem confitendi ad purè mentalia ſe extendere. Specialiter etiã facit concilium Compluteñ. in quo fuerunt condemnati magiſtri quidam Salmanticeñ. qui aſſerebant, peccata cordis non eſſe confitẽda, ſed per ſolam contritionẽ cordis deleri. Cuius condemnatio fuit per Sixtum quartum approbata, vt ſuprà tetigimus.

Ad rationes priores contra veritatem ſupra poſitas, facilè eſt reſpondere. Eſto enim confeſsio pręrequirat in confeſsore poteſtatem iuriſditionis, nego tamen, quòd confeſſor hanc non habeat in peccata cordis in foro pœnitentiali, in quo cauſæ occultiſsimæ tractari debent, in quo etiam confeſſor tenet vicem Dei. Dicendum ſecundò, quòd licet confeſſor non habeat iuriſditionem coa-
F ctiuam in peccata cordis, cùm homo purus non poſsit peccatorem compellere, vt occulta cordis confiteatur: habet tamen iuriſditionem abſolutiuam ipſorum peccatorum, præſuppoſita ſpontanea ſubiectione, quia peccator in huiuſmodi occultis ſe ſubiicit cõfeſſori. Ad aliud, quo dicitur, quòd homo non iudicat niſi de his, quæ apparent, fateor, ſed peccata mentalia quando quis ea confitetur, iam apparent: & ita confeſſor poteſt de illis iudicare.

De aliis hominibus quarti generis, qui habent peccata, non ſolùm mentalia, ſed exteriora, non eſt dubitandum, quin teneantur ea omnia confiteri, tam iure diuino, vt ſuprà deductũ eſt, quàm humano, virtute pręſentis decretalis. Eſſet tamẽ dubitatio de papa. Et videri poſſet, quòd eſto, quòd ſub hoc quarto genere comprehendatur, non teneatur cõfiteri alicui ſacerdoti, ſed ſoli Deo. Ratio, quia confeſsio ſacerdoti facienda, vt valida ſit, pręſupponit in ipſo ſacerdote poteſtatem iuriſditionis ſuper ipſum confitentem: hanc autem nullus ſacerdos videtur habere ſupra papam, qui caput omnium eſt, cui omnes alii ſubiiciuntur, ipſum autẽ nulli niſi Deo conſtat eſſe ſubiectum.

Deinde quòd virtute huius decretalis nõ teneatur confiteri, apparet, quia papa nõ videtur legibus humanis de neceſsitate ſubiectus: cùm omnes tales, ſaltem eccleſiaſticæ, ſua authoritate, & voluntate ſint inſtitutæ: in quibus poteſt ipſe cum aliis hominibus, etiam pro voluntate ſua diſpẽſare: ita, vt teneat diſpenſatio, & diſpenſatus maneat liber ab obſeruantia huiuſmodi legum: igitur à fortiore ipſe eſt liber ab illis. Nec obſtat, quòd huiuſmodi decretalis facta eſt per conciliũ generale, cui omnis fidelis, quacunque fulgeat dignitate, etiã papali, parere tenet, vt in cõcilio Conſtañ. fuit declaratũ. Non inquã obſtat, nam ſiue teneamus, quòd papa ſit ſupra concilium, vt communis doctorum ſententia tenet, ſiue quòd eſt inferior concilio, hæc quę per concilia ſtatuuntur, intelligenda veniunt, excepta ſemper authoritate Romani pontificis, vt habetur capi. Significaſti. de electione, & electi poteſtate. G

Reſpõ. videtur, quòd quãuis huic iuri humano de ſemel in anno cõfitendo nõ ſit de neceſsitate papa ipſe aſtrictus, quod apparet, tum ex dictis, tum etiã, quia hæc decretalis loquitur de fidelibus illis, qui habẽt proprium ſacerdotem, & de quibus verificari poteſt, quòd poſſunt cõfiteri proprio ſacerdoti, vel alieno de licẽtia proprij, petita, & ob- H
tenta, vt ait textus: de papa autẽ id non verificatur, ac proinde hæc decretalis non ſe extẽdit ad Papã. Iuri tamẽ diuino de cõfitendo ſubditus eſt, ſicut cæteri fideles, imò grauius ipſe peccaret legem diuinã nõ ſeruãdo, quàm alij inferiores, eò quòd Chriſtus legẽ ſuam ſpecialiter ſuo vicario cõmiſit, vt eam ſeruaret, & per alios ſeruari faceret, pro cuius obſeruãtia ſibi vſq; ad ſanguinis effuſionem pugnandum eſt, vt ait decretũ Vrbani papæ. Et quanuis nullus homo in terris habeat poteſtatem iuriſditionis coactiuam ſuprà ipſum papam, habet tamẽ abſolutiuam, præſuppoſita eius ſpontanea ſummiſsione, qua alicui cõfeſſori ſe ſummittat. Nam poteſtas iuriſditiõis in foro pœnitẽtiali in re nõ addit ſuprà poteſtatẽ ordinis, niſi hoc, quod eſt habere materiam ſubiectam, in quam ſacerdos poſsit ſuam exercere poteſtatem. Materiam autẽ ſacerdotibus ſubiicere, cõuenit originaliter papæ, qui oues Chriſti diuerſis cõmittit paſtoribus. Et ſicut ei cõuenit aliis oues ſummittere, cui velit, ita eidem conuenit ſeipſum, quatenus peccator eſt, ſummittere, cui velit cõfeſſori, qua ſummiſsione facta, ille quẽ eligit, dicitur iam iuriſditionẽ in eũ habere, qua poſsit eum ſoluere, & ligare.

Cui

A **Cui debeat fieri confeſsio.**

DEinde queri poteſt, cui ſit de neceſsitate facienda confeſsio? Laico ſcilicet in defectu ſacerdotis, an ſacerdoti excommunicato in defectu alteri⁹ idonei, An ſimplici ſacerdoti, ſeu alieno in defectu proprij: Et quæritur hoc, caſu quo peccator ſit in articulo neceſsitatis. Et dixerũt aliqui cũ magiſtro ſentẽtiarũ, quòd in tali articulo neceſſariũ eſt cõfiteri laico. Id probãt primò ex eo, quod Iacob⁹ dixit in ſua Canonica: Cõfitemini alterutrũ peccata veſtra. Quã epiſtolã, nõ ad ſolos ſacerdotes ſcripſit, ſed indifferenter ad laicos, & ſacerdotes. Et cùm dicat, alterutrũ, videtur innuere, quòd laicis etiã ſit cõfitendum, idq; maximè in articulo neceſsitatis. Secũdò idem arguitur ex ratione, quia cùm cõfeſsio ſacramẽtalis à Deo iuſſa duo cõtineat, ſcilicet confeſsionẽ, & abſolutionem ſacramentalẽ, eſto quòd in præfato caſu abſolutio haberi non poſsit ob defectũ miniſtri, nõ ideo tolletur obligatio cõfitendi: quia de duabus ſeruitu- Iaco.5.

B tibus, vna remota, altera relinquiť, vt tenet, & citat glo. c. Oĩs vtriuſq; ſex⁹. de vſu pallij. cap. ex tuarũ. Et de priuilegijs. c. Paſtoralis.

His non obſtãtibus dicendũ, quòd etiã in articulo neceſsitatis nõ eſt neceſſariũ confiteri laico. Probatur, quia nec de iure diuino, nec humano. Primum patet, quia ius diuinum, vnde neceſsitas cõfitendi deducitur, ſolùm procedit de confeſsione facienda ſacerdotibus: nam ad ſolos ſacerdotes dixit Chriſtus: Quorũ remiſeritis peccata &c. Igiť vbi non habeť copia ſacerdotis, nõ tenetur peccator homini laico cõfiteri. Secundũ etiam patet, quia potiſsimũ ius humanũ de confitendo, eſt pręſens decretalis: hæc autem non obligat, niſi vt ſemel in anno quiſque confiteatur proprio ſacerdoti. Ex nullo igitur iure deduci poteſt neceſsitas confitendi laico.

Secundò idem patet, quia cõfeſsio à Deo, & eccleſia iuſſa, eſt cõfeſsio ſacramẽtalis, ea autem quę laico fit, non eſt talis, nec eſſe poteſt, ob defectum miniſtri, qui neceſſariò debet eſſe ſacerdos: & ita cõfeſsio facta laico, nunq̃ cadit ſub pręcepto diuino: vel humano. Et ita, ſi in articulo mortis peccator careat copia ſacerdotis, nõ teneť hoĩ cõfiteri, ſatis eſt, ſi Deo cõtrit⁹ cõfiteať. Poterit tñ ſi velit cõfiteri laico, tã in neceſsitate, q̃ extra, ad

C finẽ habẽdi ab eo, ſi doctus ſit, ſalutare cõſilium, ſeu conſolationem, & ad finẽ amplius merẽdi ob verecũdiam ibidẽ habitam: non tamẽ ad finẽ ſuſcipiendi ab eo abſolutionẽ.

Ad primum ex Iacobo citatum in oppoſitum, dicendum, quòd Iacobus non loquitur ibidem de confeſsione iuſtificãte, qualis eſt ſacramentalis, ſed de confeſsione humiliante, qua ſcilicet vnuſquiſq; ſe peccatorem eſſe recognoſcat, & proximum ſuum delinquentem non ob id cõtemnat, ſed vtriq; agnoſcẽtes culpam, pro ſe inuicẽ orẽt, vt ſuprà dixi.

Ad ſecundum, dicendum, quòd procedit de diuerſis ſeruitutibus, ſeu obligationibus, quibus aliquis ex æquo tenetur, non de his, quarum altera eſt principalis, altera acceſſoria. Exemplum primi, vt peccator ſemel in anno tenetur confiteri, & Euchariſtiam recipere: & ad vtrunq; videtur ex ęquo teneri, ideo ſi poteſt cõfiteri, & non poteſt Euchariſtiam ſuſcipere, teneť ad id, quod poteſt, & è cõtra. Secus in noſtro caſu, in quo abſolui ſacramẽtaliter eſt principale, confiteri verò eſt acceſſorium. Nec cadit ſub pręcepto confeſsio, niſi propter abſolutionem. In ſignum cuius, Chriſtus in authoritate ſæpe citata, non directè, & immediatè loquitur de con- D feſsione, ſed de remiſsione peccatorum à ſacerdotibus impetranda. Cùm igitur in caſu præſenti peccator ille nullam ſperet abſolutionẽ à laico, ideo ceſſat obligatio confitendi illi, quẽadmodũ ceſſat obligatio fraternę correctionis, caſu, quo nulla ſperať emenda.

Sed contrà obiicies, quia tunc non teneretur peccator, habens caſus ſuperiori reſeruatos, eõs ſuo curato confiteri; ex quo nullam ab ipſo curato eorum remiſsionem ſperat. Reſpon. Si ita eſſet, quòd peccator nil haberet, quod eſſet neceſſariò confitendum, niſi caſus ſuperiori reſeruatos: tunc non teneretť huiuſmodi peccator ſuo curato cõfiteri. Attamẽ ſi habet alia peccata, quę ſubſunt iuriſditioni curati, & ſimul habet alios caſus alteri reſeruatos: tũc tenebiť omnia ſimul confiteri, ne integritatem cõfeſsionis dirumpat, quam ſupra oſtẽſum eſt eſſe de iure diuino.

AD aliud, an ſcilicet in articulo neceſsitatis debeat peccator cõfiteri ſacerdoti nominatim excõmunicato, ſi nõ habeat alteri⁹ idonei copiam. Arguitur quòd ſic, primò, quia in articulo neceſsitatis debet ſacramentum baptiſmi de manu hæretici, & excõmunicati ſuſcipi. igitur etiam ſacramentum pœnitentiæ, cum vtrunq; ſit de neceſsitate ſalutis. Antecedens patet, ex capi. Si quem fore

te. 24.

G tẽ.24.q.1.vbi ait Auguſtinus de quodã, qui
in articulo neceſsitatis baptiſmum de manu
hæretici ſuſcepit dicens.Factum illud nõ ſo-
lùm non improbamus,ſed ſecuriſsimè, & ve
raciter laudamus. Secũdò,quia ſi non eſſet
ſacramentũ pœnitẽtiæ à ſacerdote excõmu-
nicato ſuſcipiẽdũ, eſſet propter prohibitio-
nem eccleſiæ,quę prohibet cõmunicationẽ
cum excõmunicatis: ſed hoc in articulo ne-
ceſsitatis nõ obſtat,tum ob id,quod dictum
eſt in ratione pręcedẽte,tum etiam, quia nõ
obſtante pręfata eccleſiæ prohibitione, po-
teſt in ſimili neceſsitate ſacerdos cõmunica-
re cum peccatore excõmunicato , & eidem
beneficium abſolutionis impendere , vt pa-
tet ex cap. Non dubium. de ſententia excom
munica. Igitur non obſtante præfata prohi-
bitione,poterit pœnitens ſacramentum ab-
ſolutionis recipere de manu excõmunicati.
Reſpon. Oppoſitum tenendum eſt , quia
excepto baptiſmo , nullũ aliud ſacramentũ
poteſt recipi de manu hæretici , aut excom-
municati,vt ait beatus Chryſoſtomus, vt ha
betur in lib. Canonum pœnitentialium. Et
Gratianus.24.q.1.cap. Subdiaconus.conclu
dit,quòd dẽpto baptiſmo , cętera alia ſacra-
menta à pręciſis,aut hæreticis,etiam in arti-
F culo mortis miniſtrata,aut nullũ, aut letha-
lem habent effectum. Secũdò idem patet,
ſi ſacerdos eſt nominatim excõmunicatus,
non habet poteſtatẽ propinquã ſoluẽdi , &
ligandi,vt ſuprà deduximus,ex cap. Si cele-
bret de clerico excõmunicato celebrãte. Et
ex capi. Duobus. de ſententia excõmunica.
Ac proinde peccator , qui non habet ſacer-
dotem,cui confiteatur , niſi excõmunicatũ,
perinde eſt,ac ſi coplã nõ habeat cõfeſſoris,
& ita nõ tenẽ illi magis quàm laico cõfiteri.
Ad rationes ante oppoſitum , dicendum,
quòd & ſi in neceſsitate poſsit, & debeat ſa-
cramentum baptiſmi de manu excõmunica
ti,vel hęretici formã eccleſiæ ſeruantis reci-
pi,non tamẽ ſacramentum pœnitentiæ. Ra-
tio quę ſolet aſsignari eſt, quia ſacramẽtum
baptiſmi eſt de neceſsitate ſalutis, non ita ſa
cramentum pœnitentię , eùm peccatoribus
alia via ſalutis pateat. Sed non omnino pla-
cet hæc ſolutio , quia ſicut peccatoribus pa-
tet via ſalutis per contritionem, & cõfeſsio-
nem Deo factam,ita hominibus non bapti-
zatis,ſaltem adultis,patet via ſalutis per ve-
ram cordis pœnitentiam,& amorẽ,& fidem
Dei. Et ſicut adultis datũ eſt in pręcepto, ꝙ
baptiſmum ſuſcipiãt,ita peccatoribus bapti
zatis datum eſt in præcepto, vt ſacramentũ
pniæ ſuſcipiãt : igiẽ vtrũq; videẽ de iure diui G
no æquè neceſſarium adultis peccatoribus.
Ideo aliter dicendũ, quòd in articulo ne-
ceſsitatis poteſt,& debet ſacramentũ baptiſ
mi de manu excõmunicati , & hæretici reci-
pi: quia talis idoneus miniſter eſt ad bapti-
zandum,ad quod non requiritur niſi poſſe
abluere , & verba ſacramentalia proferre.
Quòd æquè cõuenit hęreticis, & catholicis.
Sacramentum autem pœnitentiæ non po-
teſt in articulo neceſsitatis ab excommuni-
cato recipi : quia nominatim excõmunicatꝰ
non eſt miniſter huiuſmodi ſacramenti ido-
neus,eò quòd per excõmunicationẽ maiorẽ
expirat poteſtas ſoluendi , & ligandi , pote-
ſtas inquã propinqua , ad quam requiritur
vltra poteſtatem ordinis, poteſtas iuriſditio
nis, qua excõmunicatus per ipſam excom-
municationem priuatur. Sed vltra repli-
cabis,quòd tunc adminus ſacramentum Eu
chariſtiæ deberet in neceſsitate recipi de ma
nu hęretici,aut excommunicati, ſicut & ba-
ptiſmus,nam tanta neceſsitate videtur neceſ
ſarium vnum ex his ſacramentis , ſicut reli-
quum, de quorum altero ſcriptum eſt. Niſi Ioan. 3.
quis renatus fuerit ex aqua , & Spiritu ſan- H
cto,non poteſt ingredi regnum Dei. De alte Ioan. 6.
ro verò: Niſi manducaueritis carnem filij ho
minis, & biberitis eius ſanguinẽ, nõ habebi-
tis vitam &c. Cùm tamen textus citati ſolũ
baptiſmi ſacramentum de manu hæretici re
cipi permittant, & tamẽ ſicut hæretico non
deficit poteſtas baptizandi,ita nec poteſtas
cõſecrandi, ſi vtrobiq; formã ſeruet eccleſię.
Reſpon. pro nunc non eſſe de neceſsitate
ſalutis ſacramentum Euchariſtiæ, ſicut eſt ſa
cramẽtum baptiſmi. Nam illa verba ex Ioã.
6. ſuprà citata, ſcilicet , Niſi manducaueritis
carnem filij hominis , & biberitis eius ſan-
guinem &c. non de manducatione ſacramẽ-
tali, ſed de mãducatione ſpirituali , quæ per
fidem eſt: expoſita ſunt per Innocẽtium pa-
pam in epiſtola ſuper hac re ad beatum Au
guſtinũ miſſa, cùm Affricanum conciliũ ce-
lebraretur, cui aderat Auguſtinus. Significa
uit igitur, & expoſuit Innocẽtius id eſſe mã-
ducare carnem, & bibere ſanguinem Chri-
ſti, quod eſt eidem per fidem incorporari, &
membrum eius fieri. Ac proinde dixit illam
Chriſti corporis manducationem, & ſangui
nis potationem in paruulis adimpleri, quan
do baptizantur: quia tunc per fidem, quam
ibidem recipiunt, Chriſto incorporantur, &
eius membra efficiuntur. Qua expoſitione
audita, Auguſtinus gratias retulit eidem In-
nocen-

A nocentio. Vnde patet diſcrimen inter baptiſ
mi ſacramentum, & Euchariſtiam, quantũ
ad eorum neceſsitatem ad ſalutem. Sed de
hoc aliâs. Ad ſecundam rationem ſuprà fa
ctam. Reſpon. quòd falſum eſt ideo non eſſe
confitendum ſacerdoti excõmunicato, quia
eccleſia prohibet cõmunicare cum excõmu
nicato, ſed quia nominatim excommunica-
tus non habet poteſtatẽ propinquã ſoluen-
di, & ligandi, quam ſuprà oſtenſum eſt per
maiorem excommunicationem expirare.

AD aliud, an ſcilicet in eodẽ articulo ne-
ceſsitatis ſit neceſſariò confitendum ſa
cerdoti ſimplici, aut alij cuicunq; non præci
ſo, quando proprij ſacerdotis copia haberi
non poteſt. Et arguitur quòd non, quia con
feſsio ſacramentalis præſupponit in abſol-
uente poteſtatem iuriſditionis, cùm ſola po
teſtas ordinis nõ ſufficiat, vt poſtea patebit:
ſacerdos autem ſimplex huiuſmodi iuriſdi-
tionem non habet, nam ſuppono eum non
habere licentiam à proprio ſacerdote, ſinè
qua, neminem poteſt abſoluere, vt dicitur in
decretali præſenti. Omnis vtriuſque ſexus.

Oppoſitum tamen tenendum eſt, quia in
articulo neceſsitatis quilibet ſacerdos, etiam
ſimplex non alioqui ſuſpenſus, aut excom-
B municatus, poteſt quẽlibet abſoluere, non
ſolùm à peccatis communibus, ſed à reſerua
tis, imò & à cẽſura excõmunicationis, vt pa-
tet ex ca. ſuprà citato. Nõ dubiũ. de ſentẽtia
excommunicationis. Et per extrauagantem
Sixti quarti, in qua ponũtur caſus de cœna
Domini, à quibus ait neminẽ abſolui poſſe,
niſi per papam, excepto articulo mortis, in
quo poterit abſolui, præmiſſa tamen ſatisfa
ctione, vel ſumpta cautiõe, vt illic dicit. Itaq;
quãuis ſacerdos ſimplex ordinariã poteſta-
tem nõ habeat, neq; à curato cõmiſſam, aut
ab epõ, habet tamen facultatem à iure põtifi
cum ſibi in tali articulo mortis conceſſam.

Quòd autẽ in hmõi articulo teneatur pec
cator confiteri ſacerdoti ſimplici, ſi proprij
copiam non habeat, patet: quia iure diuino
tenetur peccator, ſaltem in articulo mortis,
ſua peccata confiteri ſacerdoti, qui poſsit eũ
abſoluere: alioqui per eum ſtabit, quomin⁹
ſacramentaliter abſoluatur, & ex cõſequen
ti decedet in peccato mortali: ſed ſic eſt, ꝙ
in illo articulo quilibet ſacerdos ſimplex ha
bet poteſtatem à iure, qua poſsit eum abſol-
uere, ſi velit eidem confiteri, igitur &c.

De confeſsione fratribus priuilegiatis facta.

EXtra tamen arti C
culũ neceſsitatis, ſi quæ-
rat cui ſit cõfeſsio neceſ-
ſariò facienda, textus de-
clarat, quòd proprio ſa-
cerdoti, vel alieno de licẽ
tia proprij, cùm non poſsit aliter abſoluere.
In quo tres partes notant. Prima eſt ꝓcepti-
ua, qua ꝓcipit eccleſia, ꝙ quilibet fidelis ſe-
mel in anno ſuo proprio ſacerdoti cõfiteat.
Secũda eſt, prioris moderatiua, ſeu diſpẽſati
ua. ſ. ſi velit alieno cõfiteri, licẽtiã pri⁹ poſtu
let à proprio, & obtineat. Tertia eſt definiti
ua, in qua dicit, ꝙ nõ aliter poſsit abſoluere,
vel ligare Ex quo apertè ſequit, ꝙ qui cõfite
tur ſuo proprio ſacerdoti, aut alieno de licen
tia proprij, ſatisfacit huic ſtatuto, cũ nõ obli
getur niſi ſub diſiunctione. Sed eſt quæſtio,
An parochianus, qui cõfitet religioſis priui-
legiatis, quib⁹. ſ. cõceſſum eſt priuilegiũ au-
diẽdi cõfeſsiones, non prius obtenta licentia
ꝓprij ſacerdotis. i. curati, ſatisfaciat huic ſta-
tuto: ita, vt nõ ſit ei neceſſariũ iterũ proprio
curato cõfiteri. Quæ quæſtio duas inuoluit,
altera eſt, an religioſi priuilegiati poſsint ſi-
nè licẽtia curati parochianos audire, & verè
ſacramẽtaliter eos abſoluere. Altera eſt, præ- D
ſuppoſito quòd ſic, An cõfeſsi illis ſinè licen
tia curati, teneant iterũ ſuo curato confiteri.

Ad primam quæſtionem dicit Ioan. de Po
liaco, quòd religioſi, vt præferi priuilegiati,
ſeu ab epiſcopis licẽtiati, vt cõfeſsiones paro
chianorum audiant, nõ poſſunt ſinè licentia
curatorũ eas audire, & ſi audiant, abſolutio-
nes per eos impenſæ, non ſunt validæ, nec ve
rè ſacramentales. Pro cuius probatione ſup-
ponebat, quòd proprius ſacerdos in præſen-
ti decretali accipitur ſtrictè pro ſolo curato
parochiali. Cùm enim proprius ſacerdos tri-
pliciter ſoleat accipi, ſcilicet communiſsimè
pro omni ſacerdote potẽte abſoluere ex po-
teſtate ordinaria, ſiue cõmiſſa, aut delegata.
Secũdo modo, pro omni ſacerdote potente
abſoluere ex poteſtate ordinaria tantũ. Ter
tio modo ſtrictè, pro ſolo curato parochiali,
probãt iſti, quòd in præſenti decretali nõ po
teſt accipi cõmuniſsimè, patet, quia propri⁹
ſacerdos, de quo hæc decretalis loquitur, po
teſt licẽtiam audiendi confeſsionem alieno
dare, & ita poteſt aliũ delegare, vt patet ex
ſecunda clauſula ſuprà citata. Hanc autem li
centiã dare non poteſt quilibet ſacerdos po
tens abſoluere, ſcilicet ille qui ſolũ habet po
teſtatem commiſſam, quia delegatus nõ po-
teſt

E teſt ſubdelegare, non igitur cõmuniſsimè ac
cipitur. Nec etiã accipitur ſecundo modo cõ
muniter, ſcilicet pro omni habente poteſta-
tem ordinariã. Id probat, quia tunc epiſco-
pus, & Papa dicerent̃ proprij ſacerdotes ho-
rum parochianorum, cùm tamen ſint cõmu
nes: nam Papa communis paſtor eſt omniũ
fidelium, epiſcopus etiam communis paſtor
eſt omnium eccleſiarum ad ſuam diœceſim
pertinentium. Si igitur cõmunes ſunt, non
erunt dicendi proprij, prout dicit Ambro-
ſius, & habetur cap. Sicut. 47. diſtin. Nemo
dicat proprium, quod cõmune eſt. Secundò
idem patet ex extrauagãte Martini quinti,
apud veterem vrbem edita, quæ tamen non
habet̃ in corpore iuris, in qua ait, quòd qui
fratribus fuerint confeſsi, teneantur nihilo-
minus proprio ſacerdoti parochiali ſemel
in anno confiteri, prout in generali concilio
Lateraneñ. inſtitutũ eſt, in quo apertè decla
rat, ſecerdotem proprium in præſenti decre
tali eſſe ſacerdotẽ parochialem, hic autẽ eſt
curatus. Reſtat igit̃, quòd proprius ſacerdos
ſit curat⁹, & ita intentũ pro ſuppoſito ſuo.

Quo præſuppoſito, reſpondet ad quæſtio-
nem, quòd religioſi præfati. ſ. priuilegiati,
aut ab epõ licẽtiati, non poſſunt ſinè licẽtia
F curati confeſsiones parochianorum audire.
Probat̃ primò, qua ſi poſſent, maximè ratio-
ne priuilegij à Papa illis cõceſsi, prout eiſdẽ
cõceſſum eſt in Clemẽtina Dudũ de ſepultu
ris, ſed tale priuilegium non potuit illis con
cedi in præiudicium curatorũ, nec papa in-
tendit alicui præiudicare, quãdo priuilegia
cõcedit, vt colligitur ex cap. Ex tuarum. De
authoritate, & vſu pallij. Et determinat ſimi
liter Gratianus. 25. q. 1. cap. fina. Sed tale pri-
uilegiũ fratribus cõceſſum, eſſet in præiudi-
cium curatorũ, quib⁹ de iure cõuenit, quòd
ſui parochiani nulli alij confiteãtur, niſi de
licẽtia ipſorũ curatorũ. Pro quo facit, quod
dicit̃, cap. Peruenit. 11. q. 1. Si vnicuiq; epiſco-
po iuriſditio non ſeruat̃, quid aliud agitur,
niſi vt per nos, per quos eccleſiaſticus ordo
cuſtodiri debuit, cõfundat̃? Quod etiã currit
de parochiali presbytero, cui ſua iuriſditio
in ſuos parochianos cõuenit. Secundò idẽ
probat̃ ex clauſula poſtrema, in qua dicitur,
quòd alienus nõ poteſt aliter ſoluere, nec li-
gare, niſi de licentia proprij, id eſt, curati, vt
in ſuppoſito prætẽdit. Tertiò facit glo. ibi-
dem, in verbo alieno, vbi dicit, quòd fratres
priuilegiati abſoluere parochianos non poſ
ſunt, niſi de licẽtia curati. Vnde infert, quòd
ſtante ſtatuto hmõi cõcilij generalis, repu-
gnat, ꝙ alienus ſacerdos poſsit quenq̃ abſol G
uere ſinè licentia curati, nec papa poteſt ſu-
per hoc diſpenſare, niſi diſſoluto ſtatuto.

Reſpon. Hæc opinio errat in vtroq;, tam
in eo, quod præſupponit, ſcilicet ſacerdotem
propriũ accipi ſolùm pro curato parochia-
li, idq; tenendo cõmuniorẽ ſententiã, quæ
ait, proprium ſacerdotem opponi cõtra alie
nũ, quàm in cõcluſiõe principali. Quòd em̃
falſum ſit, propriũ ſacerdotẽ pro ſolo curato
accipi, patet, quia tũc epſ, & papa nõ eſſent
proprij ſacerdotes, & ex cõſequenti eſſent
alieni, cùm alienus, & propri⁹ videant̃ ex op
poſito ſe habere, iuxta tenorẽ decretalis. Et
ſi papa eſſet alienus, ſequit̃ non poſſe papã
quenq̃ parochianũ abſoluere, niſi de licẽtia
à curato obtẽta, quod eſt abſurdum, cùm pa
pa habeat pleniſsimam poteſtatem ordina-
riam ſuper omnes fideles in vtroq; foro. Nec
eius poteſtas quenquã abſoluẽdi pendet ex
licẽtia curati. Ac proinde error videtur dice-
re, quòd proprius ſacerdos in præſenti decre
tali pro ſolo curato accipiat̃, & nõ ſe exten-
dat hmõi nomen ad epm̃, & papam. Itaq; in
hoc puncto, ſacerdos propri⁹, dicit̃ ſacerdos,
qui habet poteſtatẽ ordinariã abſoluẽdi pa-
rochianos, & ita ſe extẽdit hmõi nomen ad
epiſcopum, & papam, & non ſolùm ad cura- H
tum, vt illi volũt, reſtringitur. Nec obſtat,
quod ſupra allegatũ eſt ex decreto Ambro-
ſij, dicentis: Nemo dicat propriũ, quod com
mune eſt &c. quia propriũ dicit̃ dupliciter.
Vno modo, vt opponitur contra cõmune, &
ſic poteſt accipi decretum Ambroſij, qui lo-
quebat̃ de bonis tẽporalib⁹, quæ tẽpore ne-
ceſsitatis cõmunia ſunt. i. indigẽtib⁹ cõmuni
cãda, & nõ ipſis poſsidentib⁹ appropriãda.
Alio modo, vt opponitur cõtra alienũ, & ita
in præſenti decretali accipit̃ ſecundũ cõmu-
nẽ ſententiã: ac proinde nil impedit papã eſſe
ſacerdotẽ, ſeu paſtorẽ cõmunẽ, & proprium:
quandoquidẽ vnuſquiſq; fidelis poteſt verè
dicere, papa eſt meus paſtor, quod quia qui-
libet fidelis poteſt id de papa dicere, eſt com
munis paſtor. Et quia poteſt dicere, quòd eſt
meus paſtor, eſt vniuſcuiuſq; proprius, quia
nõ alienus. Quòd ſi ob id, ꝙ Papa eſt cõmu-
nis omniũ paſtor, nõ eſſet proprius cuiuſq; :
ita nec curatus vnius parochiæ diceretur pro
prius paſtor alicuius parochiani, cùm curat⁹
etiã cõis ſit multorũ parochianorũ paſtor.

Nec obſtat, quod ſecundo ex extrauagã-
ti Martini allegabatur, in qua dicit, ſacerdo-
tem proprium, eſſe ſacerdotem parochia-
lem. Nam ſacerdos parochialis dicitur is,
cui

A cui cura parochiæ commiſſa eſt, conſtat autem curã parochiæ eſſe à Chriſto cõmiſſam papæ, & à papa, epiſcopo, & ab epiſcopo, curato inferiori, cui miniſterium incumbit. Ac proinde in præfata extrauagante, ſacerdos parochialis ſe extendit ad epiſcopum, & papam, ſicut & ſacerdos proprius. Quanquã de ſacerdote proprio quis ſit iuxta præſentem deceretalem aliter, quam cõmuniter tenetur ſentiendum eſt, vt patebit poſtea.

Iam ſupereſt oſtendere concluſionẽ præfati doctoris falſam, & erroneam eſſe. Pro quo pmittẽdæ ſunt tres propoſitiones pambulæ. Prima eſt, quòd epiſcopus poteſt propria authoritate ordinaria cõfeſsiones parochianorum audire, & eoſdem ſicut, & curatus abſoluere. Hæc patet, quia quod poteſt inferior, poteſt à fortiore ſuperior: cùm igit epiſcop⁹ ſit curato ſuperior, poterit ergo ſua authoritate abſoluere eos, quos poteſt curatus, idque ſinè licẽtia ipſius curati. Quod inde magis cõfirmatur, quia epiſcopus poteſt limitare poteſtatẽ curati, & nõ ècõtra: quia poteſt ob cauſam illi prohibere ne confeſsiones audiat, imô ne baptizet, vt habetur. 16. q. 1. cap. Cunctis. & in aliis capitulis.

Secũda propoſitio. Epũs poteſt vices ſuas,
B hoc eſt abſoluendi poteſtatem committere aliis capacibus, prout velit. Hæc patet extra de officio ordinarij, his quibus. Et de conſecratione eccleſiarum. cap. Aqua. vbi apertè dicitur, quòd ea, quæ ſunt iuriſditionis, poſſunt aliis cõmitti. Cùm igit abſoluere pœnitentẽ ad iuriſditionẽ pertineat, ſequitur &c. Quod ſimul cum præcedenti confirmat ex his, quę de officio ordinarij dicuntur, cui inter cætera iura id conceditur, vt in cathedraticis eccleſiis, & collegialibus ordinarij aſſumant ſibi viros idoneos coadiutores in officio prędicationis, & audientia confeſsionũ, hoc autem eſſe non poſſet, niſi epiſcopi poſſent ſua authoritate ordinaria confeſsiones audire, & vices ſuas aliis committere.

Tertia propoſitio. Epiſcopi poſſunt vices ſuas audiendi. ſ. confeſsiones, cõmittere, non ſolùm ſacerdotibus ſecularib⁹, ſed etiam religioſis. Hæc patet, quia religio non facit hominem incapacem huius poteſtatis iuriſditionis, cũ de eſſentia religiõis ſit paupertas, caſtitas, & obediẽtia, hæc autẽ perfectè fuerũt in Apoſtolis, qui tñ non fuerunt incapaces hmõi poteſtatis. Multi etiam epĩ ſunt, & fuerunt religioſi, quibus conuenit poteſtas huiuſmodi abſoluendi: ac proinde religio non obſtat, quo minus epiſcopus poſsit illis facultatem audiendi cõfeſsiones concedere. Nec obſtant decreta. 16. q. 1. ca. Placuit. & ca. Interdicimus. & alia, in quibus expreſſè prohibetur monachis. vt non audiant confeſsiones, quia hoc intelligitur ſinè licentia epiſcóporum, quia de licentia epiſcoporum bene poſſunt, vt habetur eadẽ cauſa, & quęſtione, cap. Ex authoritate Et cap. Sic viue. C

Quibus præmiſsis corollariè ſequitur, q religioſi ab epiſcopis licentiati, poſſunt confeſsiones parochianorum audire, etiam ſinè licentia curatorum. Nam licentiatus à curato, poteſt confeſsiones audire: igit à fortiore licẽtiatus ab epõ, & hmõi licẽtiat⁹, habet poteſtatẽ ordinis, & iuriſditionis in caſu, igit. Inde ſequitur, quòd religioſi à papa priuilegiati, poſſunt etiã ſinè conſenſu curatorum confeſsiones audire parochianorũ: quando quidem non minus operat priuilegium à papa cõceſſum, quàm licentia, & cõmiſsio epiſcopi. Sequitur ſecundò confeſsionem taliter licentiatis factam, verè eſſe ſacramentalem: quia illic cõcurrunt omnia, quę ſunt de eſſentia huius ſacramenti. ſ. debita materia, ſcilicet peccator pœnitẽs, debita forma abſolutionis, & competens, & idoneus miniſter, ſcilicet ſacerdos habens poteſtatem ordinis, D
& iuriſditionis &c. Igitur. Sequitur tertiò errorem eſſe, dicere, ſtante ſtatuto pręſenti concilij Lateraneñ. Papam non poſſe religioſos licẽtiare, vt ſinè curatorũ licentia confeſsiones parochianorũ audiant. Hoc patet, quia quod potuit facere papa ante ſtatutũ cõcilij, poteſt facere poſt ſtatutũ, iuxta cap. Significaſti. de electione, & electi poteſtate. vbi dicitur, q in omnib⁹ ſtatutis per cõcilia generalia, intelligit excepta authoritas Romani põtificis: ſed ante ſtatutũ potuit papa licẽtiare religioſos, vt cõfeſsiones audiãt: igit etiam poſtea: quãdoquidem ſtatutũ in nullo abſtulit, aut imminuit poteſtatem papæ. Quibus quidem rationibus cum Ioan. de Pòliaco ſatisfacere non poſſet, coactus fuit, errorem ſuum reuocare. Et ita per Alexandrũ papam, & per Clementem quartum, & per Ioan. xxij. declaratum fuit, præfatos religióſos priuilegiatos, poſſe de licentia papæ, aut epiſcopi, parochianos confitentes abſoluere, inferiorum aſſenſu minimè requiſito. De quo vide Clementi. Dudum. de ſepulturis. Et extrauagan. Ioan xxij. Vas electionis.

Nunc reſpondendum eſt ad rationes ante oppoſitũ factas. Arguebatur primò quod tale priuilegium non fuit conceſſum fratribus in præiudicium curatorum. Illo admiſ-

E ſo,dicēdū,quòd nullū ex tali priuilegio prę-
iudiciū fit curatis,quia vt ait Tho.tūc priui-
legiū datur in pindicium tertij, qn̄ per priui
legiū auferi à tertio aliquid , quod erat eidē
conceſſum in fauorē ſuū. Modo a ūt, φ paro
chiani poſsint ſuo curato confiteri, aut alie-
no,de licentia proprij,hoc cedit in fauorem
parochianorū,quib' datur libertas,& optio:
vnum de duobus eligendi. Deinde præfatū
priuilegium etiam cedit in gratiam, & fauo
rem ipſorum curatorum: nam per tale præ-
fatum priuilegium exonerantur curati ab
onere,quo per ſeipſos tenebantur confeſsio
nes ſuorum parochianorum audire. Etiā nō
eſt ſpecialiter curatis conceſſum , vt ipſi ſoli
poſsint licentiam ſuis parochianis concede-
re,vt alieno cōfiteantur:nam facultas dandi
huiuſmodi licentiam,proprio ſacerdoti con
ceditur,quo nomine intelligatur,non ſolus
curatus,ſed eps̄,& papa.Et ideo, quādo eps̄,
aut papa cōferunt licentiam fratribus, vt cō
feſsiones audiant, ſuo iure vtuntur, etiam ſi
conſenſum curatorum non requirant.

Ad cap.Peruenit.11.q.1.dicēdū,quòd pro-
cedit de coerciua iuriſditione, quā pro vtili-
tate ſubditorū, & cōmunis boni neceſſe eſt
vnicuiq; epo ſeruari,ne cōfuſio ad impunita
F tē criminum,vel turbationis fiat, & vt infe-
riorū ad ſuperiores debitus ordo, & reueren
tia ſeruetur. Secus de iuriſditione fori pœni
tentialis,quę magis innititr voluntarię ſum-
miſsioni ſubditorum. Ad ſecundum ſum-
ptū ex clauſula.2.ſ. quòd non poteſt alienus
aliter ſoluere,vel ligare, niſi de licentia pro-
prij.i.curati,dicendū, quòd procedit ex fal-
ſo ſuppoſito.ſ.quòd in hac decretali propri'
ſacerdos accipiat pro ſolo curato,quod oſtē-
ſum eſt eſſe falſum. Ac proinde licentia fra-
tribus à papa,vel epiſcopo conceſſa,ſufficit,
vt poſsint abſoluere. Ad tertium ex gloſ.
præſentis decretalis,dicendū, quòd errauit,
& ab ea recedendum eſt.

ESto igit̄,quòd licentia epi , aut papæ reli
giosis cōceſſa ſufficiat, vt audire poſsint
parochianorū cōfeſsiones,& eos abſq; cura
ti licentia abſoluere , eſt quæſtio . An paro-
chiani fratribus confeſsi , teneantur iterum
curato confiteri,ſeu confeſsionem reiterare.
Et dixerūt nonnulli iuriſtæ quòd ſic,vt Ioā.
monachus,& Archidiacon',& alij. Pro qua
ſententia arguitur primò , ex extrauaganti
Martini quinti, qui inter alia ait. Volumus
autem,quòd hi,qui fratribus confitebūtur,
eiſdem ſuis parochialibus ſacerdotibus ſe-
mel ſaltem in anno confiteri, prout genera-
le cōcilium ſtatuit , nihilominus teneantur. G
Quòdq; iidem fratres eos ad hoc diligenter,
& efficaciter ſecūdū datā eis à dño gratiam
exhortentur. Secundò arguit̄, quia licētia
alicui cōceſſa ad aliquid , non tollit obliga-
tionē pręcepti, quando ambo compoſsibilia
ſunt. Quod exēplis apertis cōſtat, quia pau-
lo ante Chriſti paſsionē erat baptiſmus in-
ſtitutus, & erat de cōſilio , quādo circūciſio
erat de pręcepto, & licentia tunc data de ba
ptiſmo, non auferebat obligationem de cir-
cunciſione, imò tunc baptizatus , tenebatur
pręcepto de circūciſione, quam ſuppono nō
ceſſaſſe ante Chriſti paſsionem. Similiter li-
centia alicui data, vt poſsit miſſam in die do
minica extra parochiam ſuā audire, non tol
lit obligationem audiēdi miſſam ſolennem
in propria parochia, quam de iure audire te
tur. Et licentia, quam quis habet eūdi in ſan
ctum Iacobum, non tollit obligationem vo-
ti, ſi quod emiſit , de eundo in Hieruſalem,
cùm in his caſibus illa ſunt compoſsibilia.
Cùm igitur in pręſenti caſu parochianus ha
beat licentiam confitendi fratribus priuile-
giatis, cum qua cōfeſsione facta, ſe compati-
tur iterata confeſsio facta proprio ſacerdo-
ti, iuxta ſtatutum concilij Lateraneñ. ſequit̄,
quòd confeſsi prædictis fratribus tenentur
iterum ſuo proprio confiteri ſemel in anno. H

Tertiò idem videtur: quia ad officium cu-
rati paſtorale pertinet inuigilare ſuper oues
ſibi cōmiſſas, & vitam earū agnoſcere, iuxta
illud . Diligenter agnoſce vultū pecoris tui, *Prouer. 28.*
tuoſq; greges cōſidera. Curatus autem non
poteſt vultū pecoris agnoſcere , niſi præuia
cōfeſsione, nō igit̄ poterit curatus impediri,
quominus cōfeſsiones ſuarū ouium audiat.
Et ita eſto parochiani ſint fratribus confeſ-
ſi, tenentur iterum eadē ſuo curato cōfiteri.

Quartò. Ex pręcepto euāgelico curati nō *Mat. 7.*
debent dare ſanctum canibus, id eſt, non de-
bent iniquis, & peccatorib' ſacramenta mi-
niſtrare , nec aliam ſpiritualem doctrinam,
ex qua nullus ſperatur fructus, ad curatū au
tem pertinet, cùm ſacramenta confert, ſcire,
an ſint digni, qui ſacramenta ſuſcipiant: hoc
autem ſcire nō poteſt, niſi agnita vita, & cor
rectione , & pœnitentia ſuorū parochiano-
rum: quod niſi præuia cōfeſsione, ſcire non
poterit. Igitur, eſto parochiani ſint fratribus
cōfeſsi, tenentur ſuo ſacerdoti proprio confi
teri &c. Reſpon. His nō obſtātibus, tenen
dum eſt contrarium, quòd. ¶ confeſsi fratri-
bus priuilegiatis non tenētur recōfiteri pro-
prio ſacerdoti. Pro cuius manifeſtatione po-
no ali-

A no aliquas propoſitiones. Prima eſt. Confeſ
ſio facta prædictis fratribus priuilegiatis eſt
verè ſacramentalis, & abſolutio per eos im-
penſa, valida. Hæc probatur ex dictis, quia
ſi aliquid deeſſet, quominus fuerit ſacramen
talis, maximè idoneitas miniſtri: ſed hoc nõ,
quia præfati fratres habent poteſtatem tam
ordinis quàm iuriſditionis per licentiã, aut
priuilegium illis conceſſum, vt patet, igitur.
Secunda propoſitio. Confeſsio prædictis
fratribus facta, non eſt neceſſariò iteranda.
Hæc probatur primò ex extrauagãte Bene-
dicti vndecimi. Inter cũctas, vbi dicitur. Ab-
ſurdum eſt éos, qui ſemel legitimè abſoluti
ſunt, rurſus eodem debito teneri. Secundò
idem patet ex extrauagante Ioan. xxij. Vas
electionis, vbi in ſententia dicitur, quòd con
feſsi hmõi religioſis priuilegiatis, non tenen
tur eadem iterũ cõfiteri, magis quàm ſi pro-
priis curatis fuiſſent cõfeſsi. Tertiò idem
patet ratione, quia ſi eſſet illis parochianis
neceſſarium iterum ſuo curato eadem confi
teri, vel eſſet id neceſſariũ de iure diuino vel
humano. Non primũ, quia iuri diuino iam
ſatisfactũ eſt per hoc, quod peccator ſemel
fuit à ſacerdote idoneo legitimè abſolutus.
Nec ſecũdum: quia ius humanũ non poteſt
B quenquam obligare ad cõfitendm peccata,
quę alioqni iure diuino nõ ſunt de neceſsita
te cõfitẽda. Inde eſt, quòd eccleſia nõ poteſt
obligare fidelem baptizatum, vt cõfiteatur
peccata, quæ ante baptiſmum cõmiſit. Nec
etiã eccleſia poteſt quenq̃ obligare, vt parti-
culariter ſua peccata venialia confiteaẽ, quia
ſcilicet nec hæc, nec illa alioqui ſunt de iure
diuino neceſſariò confitẽda. Nam tolle diui
num ius de cõfeſsione agenda, nullum aliud
ius poteſt quẽquam obligare ad cõfitendũ.
Cùm igiẽ de iure diuino peccata cõfeſſa, & à
ſacerdotibus ſacramentaliter remiſſa, non
ſint de neceſsitate confitẽda, ſequitur quòd
eccleſia non poteſt quenquam obligare ad
reconfitendum peccata prius confeſſa &c.
Tertia propoſitio. Qui cõfitetur fratrib',
vt ſuprà dictum eſt, ab epiſcopo, vel papa li-
centiatis, ſatisfacit huic ſtatuto, de cõfitẽdo
ſemel in anno. Hęc probaẽ, quia hæc decreta
lis nõ obligat fideles ad confeſsionem ſemel
in anno faciendam, niſi ſub diſiunctione. ſ.
vt confiteantur proprio ſacerdoti, vel alieno
de licentia proprij, cui quidem præcepto ſa-
tisfacit, qui alteram partem diſiunctiuæ ad-
impleuerit. Cùm igitur confeſsi fratrib' pri
uilegiatis alteram partem diſiunctiuæ com-
pleant, quia confitentur alieno, ſcilicet fra-
tri, de licentia proprij, quo nomine venit in- C
telligendus epiſcopus, & papa: ſicut & cu-
ratus ex communi ſententia, ſequitur.
Quarta propoſitio eſt, quod licentia data
parochianis in generali, vt fratribus cõfiteã-
tur, in nullo relaxat rigorem, & obligationẽ
pręſentis ſtatuti de ſemel in anno cõfitendo
proprio &c. Hæc etiam patet, quia totus ri-
gor huius ſtatuti in hoc pũcto eſt, quòd qui-
libet cõfiteaẽ proprio, vel alieno de licentia
proprij, ab hac autẽ obligatione non ſolùm
non eximitur, qui fratrib' ex pręfata licẽtia
confiteẽ, ſed eo ipſo, quòd pręfata licẽtia vti-
tur, adimplet in rigore hmõi generale ſtatu-
tum, vt ſatis de ſe patet. Vnde fit, vt confeſsi
hmõi fratrib', liberi ſint ab obligatione ea-
dem peccata ſuo curato, aut alij reconfitẽdi.
Ad rationes ante oppoſitum, dicendũ ad
primã, quę videẽ difficultatẽ facere, eò ꝙ vi-
dentur pontifices contraria in ꝓſenti articu-
lo declarare per plures pontifices declaratũ
ſit huiuſmodi confeſsiones fratribus factas
validas eſſe, & non reiterandas, per Martinũ
autẽ decretũ ſit, quòd cõfeſsi fratrib' tenean
tur iterũ ſuo curato cõfiteri, &c. Sed pro cõ-
cordia, videtur de licentia fratrib' cõceſſa di
ſtinguẽdũ, alia enim eſt licentia illis conceſ-
ſa ſecũdum formã, & tenorẽ Clemẽtinæ, Du D
dum, de ſepulturis, alia verò, quã Martinus
præfatis fratribus conceſsit. Prima licentia
cõfeſsiones audiendi eſt illis cõceſſa, cũ qui-
buſdã circũſtantiis. ſ. quod ſuperiores ordi-
num minorũ, & prędicatorum cõpareant co
ram diœceſano, aut vicario eius, vt de ei' cõ-
ſenſu eligant religioſos, qui confeſsiones au
diant, quo habito, eligunt hmõi cõfeſſores,
& hi electi, pręſentanẽ epõ, vt electio confir
meẽ, & ipſi electi, cõfeſsiones audire poſsint.
Et tales habẽt abſolutã, ſeu cathegoricã licẽ-
tiã cõfeſsiones audiendi. Et qui his fuerint
cõfeſsi, non teneneẽ iterum proprio ſacerdoti
cõfiteri. Licentia verò à Martino fratrib'
cõceſſa, ſimplicior eſt. ſ. vt ſuperiores præfa-
torum ordinum eligãt, quos velint, & cõfeſ
ſiones audiant, abſq; pręfatis ſolemnitatib'.
Et hanc licentiam dedit Martinus non abſo
lutè, ſed reſeruata obligatione pręſentis ſta-
tuti generalis, quo ſemel in anno fideles te-
neanẽ peccata ſuo proprio curato cõfiteri. Et
qui hac licẽtia vti volentes fratrib' cõfitenẽ,
manẽt obligati ꝓprio, ſemel in anno cõfite-
ri, cũ nõ aliter fuerit hmõi licẽtia fratrib' cõ
ceſſa. Si opponas cõtra hoc, ꝙ ex quo ſunt
ſacramentaliter: & verè abſoluti parochiani
his fratrib' cõfeſsi, etiã iuxta licẽtiã à Marti-

E no cõceſſam, non igitur tenentur recõfiteri
proprio ſacerdoti, cùm eccleſia ſemel abſolu
tum obligare non poſsit, vt iterũ cõfiteatur.
Reſpon. ꝙ in caſu pręfatę licentiæ, obligatio
iterũ confitendi non eſt ob ius eccleſiaſticũ,
quod neminem poteſt cogere, vt confeſſa re
confiteatur, ſed ob voluntatem ipſius, qui li
centia taliter data vti vult, cùm non aliter da
ta ſit à Martino licẽtia cõfitẽdi, niſi hac lege,
vt taliter cõfeſsi, confiteantur ſemel in anno
ſuo ſacerdoti. Et hoc ipſum etiam poſſet cu-
ratus facere, quòd .ſ. parochiano volenti pro
ſua deuotione alieno confiteri, licentiã con-
ferat, hac lege, vt ipſimet iterũ confiteatur.
Et valet hęc licentia, nõ ad eximendũ paro-
chianũ ab obligatione proprio cõfitẽdi, ſed
vt ipſe pœnitẽs ampliorẽ gratiã, ampliorẽq;
peccatorum remiſsionem conſequatur.

SEd quæri poſſet, an qui fratribus taliter li
centiatis fuerit confeſſus ſinè voluntate
iterum proprio curato confitendi, an tenea
tur iterum proprio confiteri. Si ſic, non ẽr-
go huiuſmodi obligatio reconfitendi naſci-
tur ex voluntate pœnitentis. Si non, ẽrgo
non ſtat decretalis Martini quinti. Reſpon.
Diſtinguendum eſt ex parte ſic confitentis:
quia vel ſcit licentiam, qua vtitur, fratribus
F confitendo eſſe conceſſam cum reſeruatio-
ne obligationis reconfitendi proprio, vel id
ignorat. Si primũ, & vtens licentia non pro-
ponit iterũ curato confiteri, tunc ponit obi-
cem peccati, & ita non manet verè abſolu-
tus. Si ſecundum, & ignorantia ſit inuinci-
bilis, tunc tenetur iterum cõfiteri, eſto quòd
ſit verè ſacramentaliter abſolutus. Ratio,
quia & ſi nõ propoſuerit formaliter iterum
cõfiteri, propoſuit tamen virtualiter ex quo
cum bona fide voluit licentia præfata vti,
virtualiter paratus legem ſeruare, ſub qua
huiuſmodi licentia conceſſa fuit.

Poſſet ſecundò dici, quòd intentio Mar-
tini fuit, dare licentiam fratribus, vt intra an
num confeſsiones audiant, & tales erunt va
lidæ. Attamen illa confeſsio, quę ſemel in an
no, ſcilicet in quadrageſima agenda eſt, re-
ſeruetur agenda proprio curato, non qui-
dem de peccatis prius confeſsis, & per fra-
tres licentiatos remiſsis: ſed de peccatis (ſi
quæ ſint) poſt vltimam cõfeſsionem fratri-
bus factam commiſsis: ſi autem poſtea nul-
la peccata homo cõmiſerit, tunc teneatur ſe
ſuo curato præſentare, dicens, ſe nil habere,
quod debeat confiteri. Et hoc credendum
eſt Martinum prætendiſſe. Quanquam eſ-
ſet particularius videndum eius decretum.

Ad ſecundũ quo arguebatur, quòd licen- G
tia alicui aliquid conceſſa non tollit obliga-
tionem præcepti, quando ambo compoſsi-
bilia ſunt. Fateor. Et quando arguitur, igitur
confeſſus fratribus licentiatis tenentur ite-
rum proprio cõfiteri. Cõſequentia nil valet,
& procedit argumentum ex falſo pręſuppo
ſito .ſ. quòd hæc decretalis obliget cathegori
cè fideles, vt ſuis propriis ſacerdotibus confi
teantur, quod tamen falſum eſt: quia nõ niſi
ſub diſiunctione obligat, vt dictum eſt. An
proinde, qui fratribus priuilegiatis confeſ-
ſus eſt in quadrageſima, ſatisfacit huic ſtatu
to, cùm ſit de illo verum dicere, quòd confeſ
ſus eſt proprio, vel alieno de licẽtia proprii.

Ad tertium quo arguebatur, quòd ad offi
cium curati pertinet inuigilare &c. Reſpon.
Si ratio probaret, quod prætẽdit, etiam pro
baret, quòd confeſſus alieno de licentia ex-
preſſa ipſius curati, teneretur eadem pecca-
ta iterum ipſimet curato confiteri, cùm non
aliter poſsit vitam ſubditi cognoſcere, quod
tamen eſt falſum. Ideo dicendum, quòd illic
non iniungit̃ curato, & paſtori, niſi quod eſt
in ſua poteſtate agere, non quod ex alterius
pendet voluntate. Debet igitur vigilare ſu-
per ſubditos, vt ſi viderit eos non ſicut debẽt
viuere, illos ſua correctione reuocet, ne pe- H
reant. Cognoſcere autem ſubditorum pecca
ta per confeſsionem ſecretam, non in eorum
poteſtate eſt, ſed ſubditorum, ſi ſcilicet ve-
lint omnia illi confiteri. Ideo citata authori
tas, nõ ſe extendit ad confeſsionẽ pniãlem.

Ad quartum .ſ. non eſſe dãdum ſanctũ ca
nibus, dicendũ, quòd curatus ſacramẽta da-
re non debet, niſi dignis, hoc eſt, quos puta-
uerit eſſe dignos, quãdoquidẽ realẽ eorũ di-
gnitatem, quę per gratiam Dei eſt, nõ poteſt
ipſe humanitus ſcire. Iuſtè aũt putat ſuũ ſubdi
tũ dignũ eſſe, qñ aſſerit ei, ſe ſufficiẽter alie-
ri cõfeſſum eſſe, & cõſciẽtiã pčti nõ habere.

Habemus igitur ex p̃dictis, quod ſola licẽ
tia epi, aut papę ſufficit, vt parochiani alicu-
ius curati poſsint ſinè licẽtia curati fratribus,
aut aliis taliter licentiatis confiteri, ꝙq; illis
confeſsi ſatisfaciunt pręcepto eccleſiæ de ſe-
mel in anno: ita, vt non teneãtur cõfeſsionẽ
reiterare. Quòdq; ſacerdos ꝓprius in p̃fata de
cretali non ſtrictè pro ſolo curato parochia-
li accipitur, ſed largius, vt ſe extendit ad om
nem habentem poteſtatem ordinariã, vt di-
ctũ eſt, idq; ſecundũ cõmunem ſententiam.

ESſet tamen hic dubium, An poſsit tene-
ri, quod proprius ſacerdos in præſenti de-
cretali non niſi ſtrictè accipiatur, ita ſcilicet,
quòd

A quòd in ordine ad parochianos alicuius parochię ſolus curatus dicať illis parochianis proprius ſacerdos, iuxta extrauagantē Martini ſuprà citatam. Et dico notanter in ordine ad parochianos, nam in ordine ad peccatores indifferēter, non dubiū quin propsius ſacerdos ſe extendat ad epõs, & archipresbyteros, & ad papam. Reſpon. quòd non ſolùm probabilis eſt talis aſſertio, ſed vera, vt appa ret, ſi ſano modo intelligatur: quia papa eſt proprius ſacerdos cardinalium, & epõrum. Epiſcopi verò, ſunt proprij ſacerdotes archipresbyterorum, & aliorum inferiorum prę latorum. Archipresbyteri autem, ſunt proprij ſacerdotes presbyterorum, ſeu curatorum parochialiū. Parochiales verò ſunt proprij ſacerdotes parochianorum &c. Ac proinde, eſto quòd proprius ſacerdos ſe extendat, vt dictum eſt, ad epiſcopos, & papam ſimpliciter, non tamen ita, vt papa reſpectiuè ſit omnium proprius ſacerdos, nec epiſcopus ſit omnium ſubditorum proprius ſacerdos, ſed communis. Itaq; proprius ſacerdos in præſenti, eſt alius, & alius reſpectu diuerſorū, ſed vnicuiq; eſt proprius ſacerdos ille, q propinquus eſt & immediatus, cui ipſe immediatè ſubiectus eſt. Et ita reſpectu laico-
B rum alicuius parochiæ, curatus illius parochiæ eſt illis proprius ſacerdos, non epiſcopus, nec papa. Cōtra quod fiebat ratio, quia ſi papa, & epiſcopus nō eſſent proprij ſacerdotes talium parochianorum, igitur eſſent alieni, cùm proprius, & alienus ex oppoſito ſe habeant in textu, & ex conſequenti iuxta textum non poſſet Papa parochianū abſoluere ſinè licentia ſui curati. Reſpon. quòd ratio eſt apparēs, ſi ita eſſet, quòd alienus immediatè diſtingueretur contra proprium in præfata decretali, vt communiter dicitur, non tamen ita eſt, vt videtur, ſed alienus opponitur contra ſuum, & non contra proprium. Modo autem reſpectu parochianorum, curatus dicitur ſacerdos ſuus. Epiſcopus etiam eſt paſtor ſuus, & papa ſimiliter eſt paſtor ſuus, vt conſtat. Dempto, quòd curatus eſt paſtor ſuus proprius, id eſt, immediatus & propinquus, epiſcop⁹ autē eſt ſuus remotior, papa verò lōgè remotior: nō quòd non habeāt poteſtatem, qua immediatè poſſint p̃fatos parochianos abſoluere, ſed quia inter papam, & illos mediat epiſcop⁹: & inter epiſcopum, & illos, mediat curatus: & inter curatos, & illos non mediat aliquis alius paſtor ſuus, ideo eſt proprius. Ac proinde, cùm omnes illi, quorum alter alteri ſubor-

dinatus eſt, ſint ſui, id eſt ipſorum parochia- C norum, ſequitur nullum eorum eſſe eiſdem alienum, ſed reliqui, qui non ſunt ſui, erunt illis alieni. Et tunc ait textus, quòd parochiani, qui velint alienis confiteri, prius licentiā poſtulent, & obtineant à proprio ſuo, id eſt, curato. Et curati, qui velint ipſis alieno confiteri, etiā prius poſtulent licentiam à ſuo. ſ. proprio, ſiue ſit archipresbyter, ſiue decan⁹, ſiue epiſcopus. Et epiſcopus, qui velit ſibi alieno confiteri, licētiam habeat à papa, qui eſt proprius ipſius epiſcopi. Ex dictis patet, quod dixi. ſ. proprium, & alienum in præſenti non immediatè opponi, quia datur ſacerdos, qui repectu parochianorum alicuius parochiæ nec proprius eſt nec alienus, vt eſt epiſcopus, & papa, qui alieni non ſunt, vt conſtat ex dictis, nec etiam proprij reſpectu illorum: quia non ſunt immediati, & propinqui confeſſores eorum. Nec valet dicere, ſequitur bene, eſt proprius, ergo non eſt alienus. Et è contra, eſt alienus, ergo non eſt proprius: igitur immediatè opponuntur proprius, & alienus. Non inquam valet, ex quo datur inter proprium, & alienū aliquis medius, vt patet in iucti. Si obiicias, quòd igitur parochianus non poteſt alieno confiteri, niſi de licentia ſui curati, & per conſequēs D cùm fratres priuilegiati ſint alieni, ſequitur &c. Reſpon. quòd quanuis de iure ita diſpoſitum ſit, vt illatū eſt, intelligitur tamen ſemper, excepta authoritas, & poteſtas ſuperiorum, ſcilicet epiſcopi, & papæ &c. Itaque vbi papa, aut epiſcopus licentiam præbeant parochianis alieno confitendi, illa ſufficit ſinè licentia curati. Si tamen parochianus nō habeat licentiam ſuperiorum, non poterit alieno confiteri ſinè licentia curati.

Sed adhuc replicaret aliquis, confirmando præcedentem obiectionem, nam tunc parochianus non poſſet confiteri fratribus priuilegiatis, niſi à ſuo curato licentiam petat, & obtineat, quod eſt cōtra ſuprà poſitā determinationem. Et patet ſequela, quia talis parochianus non habet licentiā à ſuperiori, ſ. à papa, nec ab epiſcopo, vt poſsit confeſſorem aliū à curato eligere, vt ſuppono, igitur neceſſaria eſt illi licētia curati, vt fratrib⁹ confiteatur. Reſpon. negando ſequelam, quia ſecluſa licētia curati, ſufficit parochiano licentia, quam habet à papa. Hanc autem quanuis immediatè, & directè à papa non acceperit, accepit tamen eam mediatè: quia eo ipſo, quòd papa, aut epiſcopus cōcedit licentiam fratribus, vt audiant cōfeſsiones eorum, qui

E ſibi velint confiteri, ex cõſequenti licentiat
quoſcunq; alios, vt illis liberè confiteantur.
Sicut è contra, ſi epiſcopus concedit licentiã
alicui ſubdito, vt cõfiteatur cui velit, eo ipſo
ex conſequẽti concedit licentiam ſacerdoti
per huiuſmõi ſubditũ electo, vt cõfeſsionẽ illius
audiat. Id patet ex cap. Si eps. de pœnitẽtiis,
& remiſsionibus. Vbi dicitẽ, quòd ſola licen
tia ab epõ data, vt ſubditus eligat cõfeſſorẽ,
ſufficit, vt ſic electus eum abſoluat. idem pa
tet de accipientibus bullas, quibus concedi-
tur facultas eligendi confeſſorẽ, qui electus,
eo ipſo poteſt eum abſoluere. idem patet de
capellanis, quos curati coadiutores accipi-
unt, quib' immediatè ſuas vices committũt,
& eo ipſo ſui parochiani ſinè alia licentia
particulari poſſunt illis cõfiteri. Huius ra
tio eſt. quia ſacerdos quicunq; poteſtatẽ ha-
bet ordinis, qua poteſt vnũquenq; peccato-
rem abſoluere, ſi ipſi legitimè ſubiiciatur:
nã ſinè materia ſubiecta, vſum ordinis exer-
cere non poterit: ſed eo ipſo, quòd ſacerdoti
datur à Papa, vel ab epiſcopo, vel à curato fa
cultas audiendi volentes eiſdẽ cõfiteri, ex cõ
ſequenti datur libertas peccatoribus, vt ſe il
li ſacerdoti ſubiiciãt, ſi velint. Et ita eo ipſo,
quòd peccator ſe illi in confeſsione ſubiicit,
F ex quo id legitimè facit, eſt materia idonea,
in quã poſsit ille ſacerdos vſum ordinis exer
cere. Eodem modo ſi prælati dant peccatori-
bus licentiam eligendi cõfeſſores, non opus
eſt alia licentia pro confeſſoribus: quia tali-
ter licẽciati, eo ipſo, ꝙ ſe electo ſubiiciũt, effi
ciuntur materia idonea, in quam poſsit ele-
ctus vſum ordinis exercere &c.

De licentia curati alieno confitendi.

SEd eſt quæſtio,
An quando parochian'
non habet licentiã à pa-
pa, nec ab epõ, nec aliqd'
priuilegium, ſit neceſſa-
riũ ſemper eidẽ licẽtiã à
proprio curato petere, & obtinere, vt alieno
confiteatur. Et dixerunt aliqui ſub diſtin-
ctione reſpondentes, quòd ſi ſit ex parte cu-
rati defectus notabilis, ſiue naturę, ſiue vitij,
aut impedimenti canonici: tunc poteſt pa-
rochianus alieno confiteri, non habita licen
tia curati, vt ſi curatus ſit mente captus, aut
infirmus, aut excommunicatus, aut ſolicita-
tor mulierum, quę illi confitentur, aut reue-
lator confeſsionis &c. Id probant ex ca. Pla-
cuit. de pnĩa, diſtin. 6. vbi dicit, tam in textu, G
ꝙ glo. quòd ſi curatus ſit ignarus, & indiſcre
tus, poſsit ſuus ſubditus ſinè licentia curati
alieno confiteri &c. Igitur paritate rationis,
quando curatus eſt defectuoſus aliquo defe-
ctu ex dictis, poterit parochianus alieno cõ-
fiteri, ſinè licẽtia curati, cùm nõ minores de-
fectus ſint hi, quos diximus, ꝙ ignorantia, &
indiſcretio &c. Sic videt tenere Tho. in. 4. di.
21. in fine. Et Gabriel. poſt Palude in. 4. diſt.
17. q. 1. dubio. 4. Pro qua ſentẽtia etiam fa-
cit, quòd vbi quis requiſitus tenetur in peti
to conſentire, ſufficit licentiam ab eodem pe
tere, etiã ſi eam actu non concedat, cùm con
ſenſus debitus ęquiparetur cõſenſui actuali,
Argumentũ eſt cap. Licet. de regularibus, &
tranſeũtibus ad religionem &c. Exemplifi-
ca de eo, qui alienũ retinet, aut diſpenſat, ſeu
diſtrahit de licentia, ſeu cõſenſu dñi debito,
etiam ſi actu non cõſentiat. Cùm igitur in ca
ſu, quo curatus præfatos defectus patiatur,
& ſubſit iuſta cauſa, qua exiſtente, non poſ-
ſit curatus rationabiliter licentiam ſubdito
denegare, vt alieno cõfiteatur, ſed rationabi
liter debeat conſentire, ſequitur &c. Si autẽ
in curato nullus talis defectus ſit, tunc dicũt
neceſſariam eſſe licẽtiam curati, iuxta textũ
pręſentem. His non obſtantibus, videtur H
aliter reſpondendum. Et diſtinguendum eſt
de confeſsione, nam quędam eſt merè volun
taria, quæ fit ſinè neceſsitate, quædam neceſ
ſaria, quę fit neceſsitate ex iure diuino, quę-
dam neceſſaria, quæ fit neceſsitate ex iure
humano, puta quæ ſemel in anno debet fie-
ri &c. Si loquamur de confeſsione volunta-
ria, tunc ſuppoſita idoneitate proprij cura-
ti, non dubium quin ad eam requiratur licẽ-
tia proprij ſacerdotis curati, ſi is, qui confeſ-
ſurus eſt, ſit ei' parochian'. Id patet ex tex-
tu præſenti Omnis vtriuſque ſexus. Vbi di-
citur, quòd ſi voluerit alieno confiteri, prius
poſtulet, & obtineat licentiã à proprio &c.
Vbi cùm ait, ſi voluerit, occaſionem præ-
ſtat intelligendi, quòd loquitur de confeſ-
ſione voluntaria, qualis potiſsimum ea eſt,
quę intra annum extra quadrageſimam fit.
Errant igitur qui dicunt, poſſe parochia-
num voluntariè confiteri alieno ſinè licen-
tia proprij extra tempus, quo tenetur ne-
ceſſario confiteri, quaſi in ſola quadrage-
ſima indigeat parochianus licentia curati,
vt alieno confiteatur, maximè cùm textus
dicat, non aliter poſſe alienum confiten-
tem abſoluere, niſi habita proprij ſacerdo-
tis licentia. De his tamen latius infra.

Si autem

A Si autem loquamur de confeſsione neceſ
ſaria de iute diuino, qualis eſt, quæ fieri de-
bet in articulo, ſeu periculo mortis, vndecū-
que mors euentura timetur, ſiue ex bello, ſi
ue ex mari, ſiue ex peſte, ſiue ex morbo &c.
tunc etiam nō dubium, quin poſsit talis pœ
nitens confiteri cuicunque alieno idoneo,
non expectata licentia proprij curati, iuxta
capi. Paſtoralis. de officio ordinatlj. Et ex
multis aliis iuribus. Si verò loquamur de
confeſsione neceſſaria ex iure humano, quę
ſcilicet ſemel in anno fieri debet, videi abſq;
præiudicio meiioris ſententiæ, ioquendo de
rigore iuris in caſu præſentis dubij, quòd fie
ri non poteſt huiuſmodi confeſsio alieno ſa
cerdoti, niſi de proprij curati obtenta licen
tia, qualiſcunque ſit ipſe proptius curatus,
excepto caſu, quo curatus ſit ignarus, & in-
diſcretus. Id probatur: quia videm⁹ ius com-
mune præſentis decretalis, in qua dicitur,
quòd nullus confiteatur alieno ſinè licentia
obtenta à proprio, cùm aliter non poſsit ſol
uere. Videmus etiam ius particulare in cap.
Placuit. de pœnitentia. diſtinc. 6. in qua ſta-
tuitur, vt ſi curatus ignarus ſit, poſsit parro-
chianus ſinè licentia curatl alieno confiteri.
Cùm igitur ius non exciplat niſi hūc caſum
B particularē, ſequiť quòd extra hunc caſum
ſtādum eſt cōmuni iuri, quòd ſcilicet ſit ne-
ceſſaria licētia obtenta à proprio. Quòd ſi
proprius eam non concedat, aut concedere
non poſsit, tunc poteſtas licentiandl paro-
chianos deuoluitur ad epiſcopum, à quo pe
tenda eſt. Et ſi epiſcopus haberi non poſsit,
facultas licentiandi deuoluitur ad papam, à
quo tunc petenda eſt. Quem ſi peccator adi
re, aut eius licentiā habere non poteſt, tunc
perinde eſt, ac ſi peccator nō habeat copiā
cōfeſſoris: & ſatis ei erit domino intus con-
fiteri &c. Loquor in hoc dicto caſu, quo pœ
nitens non ſit in periculo mortis. Nec per
hoc impeditur, quominus tempore debito
poſsit celebrare, aut Euchariſtiam ſuſcipere.
Si obiicias, quòd exiſtēte aliquo defectu
ex dictis in curato, ſubeſt iuſta cauſa eum re
linquēdi, & ad aliū adeundi &c. Igitur &c.
Reſpō. quòd hmōi iuſta cauſa ſufficit ad re-
linquendū eum, & non illi cōfitendum, non
tamē ſufficit, vt ſubditus alieno cōfiteri poſ-
ſit. Id patet ex textu pręſenti. vbi dicit, quòd
ſi voluerit ob iuſtā cauſam alieno cōfiteri, li
centiā prius obtineat à proprio. Vnde aper-
tum eſt, iuſtā cauſam ſubſiſtentē non ſuffice
re, vt quis alieno confiteatur ſinè licentia
proprij, extra caſum iure exceptum.

Per hæc reſponderi facilè poteſt ad ratio- C
nes priores. Ad primā ex cap. Placuit. dicen
dum, quòd illic ſolùm excipitur caſus Igno-
rantiæ ipſius curati, quo caſu ius ipſum prę-
ſtat licentiam parochiano, vt alieno confi-
teatur. Nec habet locum hic argumentum à
paritate rationis: quia res pręſens magis pen
det ex voluntate, & diſpoſitione iutis hu-
mani, quàm ex ratione, adminus non ex pu
ra ratione pendet, ideo magis ſtādum eſt iu-
ris diſpoſitionl; quàm meræ rationi. Quod
autem communiter dicitur, vbl èſt eadem ra
tio, eſt idē ius, in multis fallit: & tenet, quan
do ius ſoli rationi innititur, & non potius vo
luntati diſponentis. In cōfirmationē cu-
ius videtur facere ipſum cap. Placuit, vbi di-
citur: Placuit, vt deinceps nulli ſacerdotum
liceat quemlibet commiſſum alteri ſacerdo-
ti ad pœnitentiam ſuſcipere, ſinè eius cōſen-
ſu, cui prius ſe commiſit, niſi pro ignorantia
illius prioris &c. Ex quo patet, quod dicens,
deinceps, ſignificat quòd ante illud tempus
ob multas cauſas ſolebant pœnitentes pro-
prios curatos relinquere, & alienos adire.
Quas omnes cauſas textus ipſe excludit, &
ſolam cauſam Ignorantiæ prioris admittit.
Ac proinde glo. ibidem nō ſatis rationabili-
ter extendit decretum ad alias iuſtas cauſas. D
Ad ſecundā dicēdum, ꝙ nō ſemper cōſen
ſus debit⁹ equiparať cōſenſui actuali: ita, vt
idē operenť, vt ſi quis baptizeť exterius, mul
tū refert eum actu intus cōſentire, aut cōſen
tire debere quo ad hoc, quod eſt, eum mane
re verè baptizatum, qui etiam verba matri-
monialia exterius ad aliquā profert, multū
refert intus actu conſentiat, & quòd cōſenti
re debeat, quo ad hoc, quod eſt verum eſſe il
lic matrimonium. Ad hunc modum de aliis.
Tunc autē conſenſus debitus operatur idem
quod actualis, quando ius, vel manifeſta ra-
tio ſupplet defectum actualis conſenſus.
Quemadmodum in cap. Licet. de regulari-
bus &c. ſuprà citato, vbi dicitur In ſentęn-
tia, quòd ſi religioſus velit ad actiorem tran-
ſire religionem, ſatis eſt licentiam à ſuo præ-
lato poſtulare, vt trāſire poſsit, etiam ſi prę-
latus eam deneget, vbi ius Ipſum ſupplet de-
fectum licentiæ prælati. Sic in propoſito,
cùm ius ſuppleat defectum licentiæ curati
ignari, idem operabitur cōſenſus debitus cu
rati, quod conſenſus actualis eiuſdem. Secus
in aliis caſibus, in quib⁹ adeſt iuſta cauſa re-
linquendi curatū, in quibus & ſi curatus li-
centiam petitā debeat concedere, ſi tñ eam
non concedit, non ſupplet ius eius defectū.

E AN autem in caſu huius decreti, Placuit, ſit neceſſarium parochiano petere licentiam à curato, & ſi eam obtinere non oporteat. Videtur quòd ſic, quia cũ diuerſa ſint, petere licentiam, & eam obtinere, & de iure communi vtrunque ſit neceſſarium parochiano volenti alieno cõfiteri: ſequit̃ q̃ ſi ab altero eorũ deobligat̃, remanet ad reliquũ obligatus: quia ex duabus ſeruitutib⁹, ſi altera tollatur, remanet alia, vt ſuprà tetigimus. Adde quòd ius particulare in præſenti caſu, non ſupplet petitionem licẽtiæ, ſed eius obtentionem. Si obiicias, quòd ceſſante principali, ceſſat acceſſorium. Et quando aliquid eſt neceſſarium ad aliud obtinendum, non ſperato illo obtinẽdo, ceſſat neceſsitas prioris, vt patet de confeſsione, quæ propter abſolutionem obtinẽdam eſt neceſſaria: & ceſſante ſpe abſolutionis, vt ſi audiens confeſſionem non poſsit abſoluere, ceſſat neceſsitas confitendi. Et quãdo non ſperatur emenda fratris, ceſſat neceſsitas eum corrigendi. Et quando non ſperatur ſalus infirmi, ceſſat neceſsitas eum medendi &c. igitur quan-
F do non ſperatur licentia curati, ceſſat neceſſitas eã petendi &c. Reſpon. q̃ quando primum non præcipitur niſi propter ſecundum, ſecundo non ſperato, ceſſat obligatio primi, vt in exemplis allegatis. Si tamen primum præcipitur propter ſecũdum, ſed non præciſè propter ſecundum: tunc ceſſante ſecundo, non opus eſt ceſſet primum. Sicut in præſenti caſu, præcipitur parochiano volenti alieno confiteri, quòd licentiã petat à proprio: & quamuis petitio fiat, & fieri debeat propter licẽtiam obtinendã, non tamen propter id ſolùm præcipitur petitio licentiæ, ſed vt ſubditus debitam obedientiam, & reuerentiam ſuo ſuperiori exhibeat. Quod fit, quando ſubditus humiliter à ſuo prælato licentiam petit. Et etiam vt vitentur inconuenientia, quæ alioqui ſequi poſſent, ſi ſubditus pro ſua voluntate ab obedientia ſui prælati ſe ſubtraheret, vnde ſcandala ſæpe oriri ſolent. Id confirmat cap. Licet. ſuprà citatũ. de regularibus. Itaque extra articulum neceſsitatis ſi parochianus velit alieno confiteri, licentiam prius poſtulet, & obtineat à proprio, ſiue proprius habeat defectus prędictos naturæ, vel vitij, ſiue non excepto caſu ignorantiæ indiſcretionis ipſius curati. Quo caſu, ſatis eſt licẽtiam petere, licet non obtineatur. Nec obſtat, quòd exiſtentibus prædictis defectibus in curato, non eſt idoneus, qui per ſe confeſsiones audiat: quia cũ hoc ſtat, quòd ſit idoneus ad conferendum G prefatam licentiam. Exẽplum eſt clarum de curato nondum ordinato, qui cũ per ſe non poſsit confeſsiones audire, poteſt tamẽ confeſſorem, qui audiat, inſtituere.

De multiplici licentia alieno confitendi.

SEd adhuc relinquitur dubium de peregrinantibus, & vagabundis, & ſacerdotibus, & ſcholarib⁹, qui ſæpe confitentur alienis, non habita prius licẽtia proprij curati, quorũ tamẽ confeſsio communiter approbatur.

Reſpon. Illud generaliter tenendum eſt, quòd nullus poteſt alieno confiteri, niſi de licẽtia proprij, expreſſa, vel tacita: idque accipiendo, proprium, pro omni habente iuriſditionem ordinariam, quemadmodum in decretali communiter accipitur, iuxta ea quæ dicta ſunt. Pro quo illud notandum, quòd aliquando habet peccator licentiam alieno confitẽdi à iure, aliquando à conſuetudine, aliquando ab homine. Exemplum H à iure, vt in caſu neceſsitatis, puta in periculo mortis, & in caſu, quo proprius ſacerdos eſt ignarus, tunc ius concedit licentiam alium adeundi. Exemplum à conſuetudine, vt ſacerdos poteſt, dimiſſo proprio, cuicunque ſacerdoti confiteri, quæ conſuetudo ideo vim obtinuit, quia eſt à ſuperioribus cognita, & approbata, quia cùm eam ſciant, minimè contradicunt. Exemplum ab homine clarum eſt, vt ſi papa, epiſcopus, vel curatus licentiam ſuis ſubditis conferant, vt alienis valeant confiteri: & qualitercunq; quis ſit licentiatus alieno confiteri, dicitur habere licẽtiam à proprio, id eſt, à ſuperiore poteſtatem ordinariam habente. Nam ſi ius concedit præfatam licentiam, conditor iuris, id eſt Papa, eam concedit. Si conſuetudo ſimiliter dat licentiam, papa, qui cõſuetudinem ſcit, & approbat, eam dediſſe cẽſetur. Et cùm papa ſit ſacerdos proprius, iuxta cõmunem intellectum decretalis, ſequitur intentum.

Sacerdotes igit, qui ſibi inuicẽ confitent̃ ſinè licentia ſui proprij, id obtinuerunt ex conſuetudine per ſuperiores approbata. Peregrinantes etiam, vbi ſe repererint in quadrageſima, tenentur confiteri curato, quem elegerint, ſi plures ibidem ſint. Similiter, & vagabundi, qui non poſſunt ſimplicem eligere,

gere,

A gere, aut alium, quem velint, ne videãtur eſ-
ſe melioris conditionis, quàm plebei eiuſ-
dẽ loci, prout Eugenius quartus dicit decla-
raſſe, & tales dicũtur ad id licentiati à iure,
vel conſuetudine approbata. De ſcholari-
bus autẽ illud tenetur communiter, quòd in
illa parochia teneni confiteri, in qua per ma
iorẽ partẽ anni diuina audierũt officia. Sed
de his, & aliis minutis quæſtionib', vide ſum
miſtas. Sed obiicies cõtra id qđ de cõſue-
tudine dictũ eſt. c. Si epſ. de pœnitẽtiis, & re
miſsi. lib. 6. vbi dicit, quòd nulla poteſt cõſue
tudine introduci, vt aliquis, præter ſui ſupe-
rioris licentiam eligat confeſſorem, qui eum
ſoluere poſsit &c. Repon. quòd ita eſt, quòd
ſola cõſuetudo nulli dat ius huiuſmodi. Ve-
rum ſi cõſuetudo ſit ſuperiori nota, & cùm
prohibere illud poſsit nõ prohibet, tunc ſu-
perior ipſe eſt, qui ſua approbatione, & con
ſenſu dat ius eligẽdi confeſſorẽ, & ſic electo,
poteſtatẽ confert abſoluẽdi, vt dictum eſt.
Contra id opponitur, quia tunc approba-
tio ſuperioris, & ratihabitio ſufficeret, vt præ
teritæ cõfeſsiones ſinè ſuperioris licentia fa-
ctæ ſint validæ, & non reiterãdæ. Probatur
hoc, tum ex data ſolutione, tum etiam, quia
ratihabitio retrotrahitur, & mandato com-
B paratur. Si autem ſuperior id mandaſſet ali-
cui confeſſori, vt audiret quorundam con-
feſsiones, tenuiſſent huiuſmodi confeſsio-
nes: igitur etiam per ratihabitionem tene-
bunt. Quod etiam confirmatur, de epiſco
po ordinante ſubditum alterius epiſcopi ſi-
nè licentia eius: attamen ſi talem ordinatio
nem proprius epiſcopus poſtea ſciẽs appro-
bat, & ratã habet, tenebit, ac ſi de propria
licentia fuiſſet ille ab alieno epiſcopo pro-
motus. Reſpon. ad primum, quod appro-
batio ſuperioris ſubſequẽs confeſsionem ſi-
nè legitima licentia factam, non ſufficit, vt il
la fuerit valida, & ſacramentalis. Sacramen
tum enim quoad ſui veritatem non pendet
ex futuro, vt ſuprà tetigi. Ideo ſi quando ab-
ſolutio impenditur, eſt verè ſacramentum:
per nullum poſtmodum ſubſequentem ca-
ſum fieri poteſt, vt ſacramẽtum non fuerit.
Et ſi tempore, quo abſolutio impẽdebatur,
non fuit verè ſacramentum, per nullum ac-
tum, aut approbationẽ, ſeu conſenſum poſt
modum ſubſequentem fieri poteſt, vt fuerit
verè ſacramentum. Itaq; approbatio cogni-
tæ conſuetudinis à ſuperiore habita, nõ ſuf-
ficit, vt præteritæ cõfeſsiones, quæ huiuſmo
di approbationem præceſſerunt, fuerint ve-
rè ſacramentales: ſufficit tamen, vt confeſsio
nes poſt huiuſmodi approbationem factæ, C
verè ſacramentales ſint. Corollariè ſequi-
tur, quòd ratihabitio ſuperioris nil agit, ad
hoc quòd ſacramentũ fuerit, quod non fuit.
Quod autem allegatur. ſ. quod ratihabitio
retrotrahitur, & mãdato comparatur, tenet:
verum, quando ſolùm mãdatum ſuffeciſſet,
vt teneret factum, ſeu vt res fieret: veritas au
tem ſacramentalis abſolutionis non ex ſolo
mandato alicuius pendet, ſed materiam, &
formam, & miniſtrum, & intentionem debi
tam ex Dei inſtitutione requirit, vt conſtat,
quæ ſi non concurrunt, nec mandatum ho-
minis, nec ratihabitio ſufficit, vt verum ſit,
aut fuerit ſacramentum. Valet autem rati-
habitio in contractibus, in geſtis ad forum
publicum pertinẽtibus, & in delictis perpe
tratis, quæ ratihabenti ſolent imputari, & in
multis aliis, quę ex humana diſpoſitione pẽ
dent. De quo vide gloſs. 19. q. 2. in principio.
Et quod de ordinis ſacramento obiectum
eſt, ſoluit ex dictis, quòd. ſ. ratihabitio pro-
prij epiſcopi etiam eſt impertinẽs, vt fuerit,
vel non fuerit verum ſacramentum ordinis.
Id tamen illa ratihabitio factæ ordinationis
operat, quòd taliter ordinatus poterit poſt
ratihabitionẽ ordinibus vti ſuſceptis. Co-
rollariè ſequitur ex dictis, quòd non eſt ne- D
ceſſaria expreſſa licentia curati, vel ſuperio-
ris ad hoc, quòd parochianus alieno cõfitea
tur. Nam ſufficit, quòd ſit tacita, ſeu rationa
biliter præſumpta, vt in caſu conſuetudinis
à ſuperiore cognitę prohibere potẽte, & nõ
contradicẽte, ex tunc valebit tacita ſuperio-
ris licẽtia. Ac proinde ſi curatus videt alienũ
ſiue ſecularem, ſiue religioſum ſuorum paro
chianorum cõfeſsiones audire, & tacet, iam
tacitè videtur eos licẽtiare. Ac proinde nõ
eſt rationabile, quod aliqui doctores dicunt
eſſe neceſſariã licentiam expreſſam ſuperio
ris, & non ſufficere præſumptam: ne tamen
ab illis differamus, videtur diſtinguendum,
quod de præſumpta licentia dicunt, eam. ſ.
non ſufficere, quia id poteſt dupliciter intel
ligi, vel quod non ſufficit, vt parochianus li
citè alieno cõfiteatur, vel quod non ſufficit,
vt ſit ſacramentalis abſolutio ab alieno im-
penſa. Et quidem ſi præſumptio ſit rationa-
bilis (nã de hac loquor) ſufficit, vt iuxta eam
licitè parochianus cõfiteatur alieno, & alie
nus eum abſoluit: quandoquidem præſum-
ptio rationabilis quantùm ad hoc, quod eſt
eos à culpa noua excuſari, æquiparatur ſcien
tiæ, ſeu expreſſæ licentiæ: Attamen ad hoc,
quod ſit vera abſolutio ſacramẽtalis, nõ ſuffi

L 5 cit præ

E eſt præſumptio, ſi in oppoſitum ſit veritas. Interim tamē, quòd de veritate præſumptio ni oppoſita nou conſtat, licitè poteſt ſtari præſumptioni. Cùm autem veritas conſtiterit ſ. quòd curatus nunquã verè conſenſerit in præfatis confeſsionibus alienis ſacerdotibus factis, tunc eſſet confeſsio reiteranda.

Corollariè ſequitur, quid dicendum in caſu, quo parochianus adit curatum ſuum, eidem cõfeſſurus: & tamen curatus non vult eum audire, vel quia uon poteſt, vel quia indiſpoſitus eſt, vel quia ſimpliciter uon vult: An talis parochianus poſsit liberè alium adire ſinè licentia expreſſa petita, & obtenta. Et arguitur, quòd ſic, quia talis parochianus iuſtam cauſam habet alium adeũdi, ex quo ſuus proprius eum audire nõ vult: maximè ſi ſit tẽpus quadrageſimæ, aut Paſchatis, & ſubditus ille vult cõmunicare &c. Verum ex dictis patet reſponſio, quòd habere iuſtã cauſam alium adeundi, nõ ſufficit ſinè licentia obtenta à ſuo curato, vel ſuperiore: quia præſens decretalis: Omnis. vbi concurrit iuſta cauſa alienum adeundi, ait eſſe neceſſarium obtinere licentiam à proprio ſacerdote: igitur iu caſu hoc, quo curatus eum audire non vult, eſt diſtinguendum, quia vel dat

F licentiam, vt alium adeat, vel eam expreſſe uegat, vel nec vnũ, nec aliud. Si primum. adeat alium. Si ſecundum, alium adire non poteſt, non præhabita licentia ſuperiorum. Si tertium, recurrendum eſt ad præſumptionem, quia ſi iuſtè, & rationabiliter præſumitur, quòd curatus in caſu coutentus eſſet, quòd ſuus parochianus alieno confiteatur, poterit alieno confiteri, aliâs non. Præſumptio autē haberi poteſt, ſi nulla indicia, nec cauſa in curato appareãt, ad negandũ huiuſmodi licentiã, tunc videt eſſe tacita, aut præſumpta licẽtia, & hæc ſufficit, vt dictum eſt.

De licentia vicecurati ad alieno confitendum.

ALiud dubiũ: An ſufficiat parochiano licentiã habere à vicecurato, vt poſsit alieno cõfiteri. Et arguitur, quòd non, quia ſecundũ iura delegatus nõ poteſt ſubdelegare, ſi delegatus eſt ab inferiore ordinario particularem habens cõmiſsionem, talis eſt, qui habet vicem curati. Quod apertius apparet ex. c. fi. de officio iudicis delegati §. cæterũ. Vbi dicitur: Nulli cui cõmiſſum fue G rit prædicare crucē, excõmunicare, vel abſoluere aliquos, diſpeuſare cum irregularibus, vel iniungere pœnitentias, liceat hoc de cætero aliis demandare, ſalua legatorum ſedis Apoſtolicæ authoritate. Et datur ibidē cauſa, quia nõ eis iuriſditio: ſed certum miniſterium committitur in hac parte. Vnde viſum eſt Ricardo Anglico ĩ ſuis quolibetis, quòd vicecuratus non poteſt licentiam dare alteri ſacerdoti, vt confeſsiones audiat: & multominus eam dare poteſt ſubditis, vt confeſſores eligant. Reſpond. Aliter videtur in præſenti reſpõdendũ, ſub diſtinctione, quia vel curatus intẽdit ſuo vicecurato omnes ſuas vices plenè conferre, vt id faciat in parochia, quod ipſe curatus, quoad ſacramentorum adminiſtratiouem eſſet facturus, & ſi ſic, ſufficit licentia vicecurati ſacerdoti alieno ad confeſsiones audiendũ, vel parochiano ad confeſſorem eligendũ coucеſſa. Id patet, quia hanc vbiq; videmus conſuetudinē ſeruari, & approbari, quòd. ſ. vicecurati cùm à loco vbi ſunt inſtituti, ad tẽpus recedunt, reliuquunt alios ſacerdotes loco ſui, qui ſacramenta miniſtrent. Similiter id vbiq; ſeruatur, & approbatur, quòd. ſ. in tẽpore quadrageſimæ vicecurati ſolent coadiutores aſ- H ſumere, vt confeſsiones audiant. Si autē curatus non tam plenè vices ſuas alteri cõmittit, ſed ſolùm, vt ipſe vicecuratus perſonaliter confeſsiones audiat, quia ad id ob merita perſonalia, & perſonalē induſtriam electus fuit, tunc non poterit licentiam alteri dare, quia purum miniſterium, & nulla iuriſditio illi cõmiſſa eſt. Et in tali caſu procedit præfatum. c. fi. de officio iudicis delegati, vt patet ex cauſa in textu data, in qua dicitur, quòd non eis iuriſditio, ſed certum miniſteriũ cõmittitur. Sed vltra obiicies, quòd licentiatus à vicecurato non poterit ſacramentaliter alieuo confiteri. Patet, qa nullus poteſt alieno cõfiteri ſinè licẽtia proprij, vt ſuprà oſtenſum eſt: ille autem vicecuratus non eſt proprius, ſed alienus, vt conſtat, igitur ipſius licentia ſinè licẽtia curati nil operatur. Reſpõ. quòd in caſu licentia per vicecuratum data, valida eſt, ex cõſenſu curati expreſſo, vel tacito, qui eo ipſo, quòd plenas vices vicecurato cõmiſit, cõſenſit, & approbauit licentiã p vicecuratũ datã. Itaq; licet vicecuratus ratione ſui nõ poſsit licentiã præfatã dare, poteſt tamē ex cõſenſu curati. Pro quo facit, quòd delegatus poteſt ex cõſenſu ordinarij ſubdelegare, vt habetur de offic. deleg. c. Super eo.

De

A **De confeſsione mulieris, quę cum ſuo curato eſt fornicata.**

EX dictis ſequitur, quid dicendũ, caſu, quo mulier fuerit cũ ſuo curato fornicata: An, ſcilicet, poſsit alium quærere confeſſorem ſinè licentia proprij curati. Et dixerunt aliqui, quòd ſic, vt Ricardus in ſuo 4. Pro qua ſententia facit primò, quòd illa habet iuſtam cauſam alium quærendi confeſsorem: maximè ſi ex confeſsione proprio facta, veriſimiliter timeat, ſibi ipſi, vel curato periculũ offendendi: igitur poterit alium adire. Nam ob eandem cauſam licitum eſt parochiano alienum quærere, caſu, quo proprius ſit ignarus. Facit ſecundò cap. Licet. de regularibus, ſuprà citatum, ex quo apparet, quòd licitum eſt monacho ad arctiorem volare religionem, ſinè licẽtia obtenta a ſuo pręlato, ob ſolam ipſius monachi vtilitatẽ, vbi de tranſitu nullum habeat præceptum: igitur à fortiori licebit ei, qui habet iuſtam cauſam recuſandi curatũ, alium quęrere cõ-
B feſſorẽ, cùm hic non ſola vtilitas peccatoris id poſtulet, ſed præceptum de confitendo concurrat. Nec valet dicere, vt ſuprà, quòd in hoc caſu ius non prouidit de confeſſore, nec ſuppleuit defectum conſenſus curati. Non valet, vt apparet, quia non eſt veriſimilè, quòd ius pulderit de remedio in defectum prælati, ob ſolam hominis vtilitatẽ, & non de eo prouiderit, ob hominis neceſsitatem. Si dicas non eſſe neceſsitatẽ hanc in caſu alicui homini confitendi, quando licentia non habetur à curato, quia ſufficit ei confiteri Deo, & conteri. Contrà, quia ſæpe fit, vt conttitio, ſeu cordis pœnitentia non ſufficiat peccatori, vt ſe in ſtatu gratiæ reponat, cum qua tamẽ ſacramentũ abſolutionis ſufficeret. Igitur caſus eſt neceſsitatis, & non vtilitatis. His non obſtantibus dicendũ, quòd nec in hoc caſu, nec in quocũq; alio licitum eſt alieno cõfiteri, ſine licẽtia proprij, exceptis caſibus, quibus ius ſupplet defectum, & licentiã præſtat, vt ſuprà dictũ eſt. Hanc autem non videtur ius præſtare, niſi quando quis eſt in periculo mortis conſtitutus, aut quando proprius eſt ignarus. Ac proinde in caſu pręſenti, niſi à proprio habeatur licentia, non poterit eius parochianus alieno confiteri: nec ſufficit eã petere, ſed opus eſt eam obtinere. Et per hæc facilè patet ad rationes. C
Ad primam dicendũ, quòd nõ ſufficit iuſta cauſa alium adeundi, vt iam ſuprà oſtenſum eſt, ſed cum hoc requiritur licentia proprij obtenta, iuxta præſentẽ textum. Et falſum eſt, quòd ob id ſolùm licitũ eſt parochiano alium quærere quãdo proprius eſt ignarus, quia ſcilicet adeſt iuſta cauſa illũ recuſandi, ſed ideo quia ius ſupplet defectũ, ſeu licentiam proprij. Ad ſecundũ ſimiliter dicendũ, quòd in caſu illius. c. Licet. ius ſupplet defectũ prę lati, qui non vult, cùm debeat, licentiã prębere. Non ſic in præſenti caſu, & ſimilibus, in quibus non legitur ius prouidiſſe. Ad replicam dicendũ, quòd oporteret oſtendere ius, quod ſuppleat defectũ proprij in huiuſmodi caſibus: quod tamen non apparet. Aliud enim eſt iuſtum eſſe, vt prouiderit ius de remedio. Aliud eſt ius prouidiſſe. Quod vltimo arguebatur, quòd. ſ. ſæpe eſt ſacramentum abſolutionis neceſſariũ ad ſalutẽ peccatoris, quia. ſ. non ſemper ſufficit cordis pœnitentia, procedit ſecundũ Sco. & alios, qui dicũt eſſe neceſſariã intenſionem, aut continuationẽ huiuſmodi pœnitẽtiæ cordis, vt valeat per ſe ad ſalutẽ. Quod tamen non omnino probamus. de quo ſuprà, quãdo de pœnitentia cordis agebamus. Verum eſto præ- D
fata mulier alium adire confeſſorẽ ſinè licentia proprij non poſsit: An poterit, & debeat in caſu curato ſuo cõfiteri. Reſpon. Si timet vehementer, quòd confeſsio illi facta, cedet ipſi mulieri in damnũ animę, quod erit quaſi impoſsibile ſibi euitare, puta ſi ipſa eſt valde fragilis, & per experientiã, vel aliàs ſcit, quòd quoties præfatũ curatum videt, aut loquitur, vehemẽter tentatur: tunc non poteſt illi confiteri: ſed tenetur eum vitare: alioqui peccaret, exponẽdo ſe præfato periculo. Idẽ dicendũ, ſi ſit eidẽ veriſimile, quòd ex cõfeſſione curato facta ipſe curatus ex fragilitate incidet in peccatũ. Secus ſi periculũ, quod timet, leue eſt, quia tunc poteſt, & debet curato confiteri. Vnde à fortiori ad idem tenetur, ſi nullum timeatur periculũ. Si enim periculũ probabiliter timeatur, quòd illi curato cõfitendũ non ſit: patet, quia quãdo cõfeſsio alicui facta, eſſet cõtra charitatẽ confitentis, vel confeſsoris, non eſt neceſſario faciẽda, iuxta regulã iuris. Quod pro charitate inſtitutum eſt, contra charitatẽ militare non debet. Et ita in caſu non habita licentia proprij, perinde eſt, ac ſi coplam non habeat confeſſoris.

SEd quoniam opinionem oppoſitam, quę tenet in huiuſmodi caſibus, in quibus

iuſta

E iuſta cauſa ad recuſandum proprium cura-
tum, & alium quærendum concurrit poſse
ſubditum alienum cōfeſſorem ſinè licentia
proprij adire, probabilē eſſe cenſemus. Nec
præſumendum eſt in huiuſmodi caſibus hu
manum ius de remedio minimè prouidiſſe,
videtur de iuſta cauſa alium confeſſorē ader-
undi, diſtinguendū: quia vel cauſa talis eſt,
quòd pœnitenti non relinquit̄ facultas pro-
prio curato ſimpliciter, aut ſalubriter, aut ſi-
nè notabili damno confitendi, & tunc ſatis
eſt petere ab eo licentiam, etiam ſi non obti
neatur, vt liberè poſsit ſubditus alieno confi
teri. Exempli gratia, vt ſi curatus ſit excōmu
nicatus, aut infirmitate grauatus, aut in aliis
rebus magis neceſſariis occupatus, aut ſub-
ditum ſimpliciter audire in confeſsione no-
lit: tunc enim deeſt parochiano poſsibilitas
proprio curato confitendi ſimpliciter. Simi
liter ſi ſacerdos talis ſit, de quo veriſimiliter
præſumitur, quòd confitentē ad malum ſoli
citabit, aut non ſciat, quæ neceſſaria ſunt ad
debitam abſolutionē impendendā, aut quæ
neceſſaria ſunt, neſciat interrogare, aut ſalu-
tare conſilium ipſi confitenti præbere: tunc
enim & ſi non deſit ſimpliciter facultas con
fitendi, deeſt tamen facultas ſalubriter con-
F fitendi. Similiter ſi de curato veriſimiliter ti
metur, quòd reuelabit confeſsionem, idq; in
notabile damnū confitentiū: in his, & huiuſ
modi caſibus probabile eſt, poſſe pœniten-
tem liberè quē velit adire. Et ſatis erit licen-
tiam petere à curato, etiā ſi non obtineatur.

Alia poteſt eſſe iuſta cauſa relinquēdi pro
prium curatum, & alienum quærendi, cum
qua ſtet poſsibilitas ſalubriter proprio cura
to confitendi, etiā ſi ex confeſsione alteri fa
cta maior fortè vtilitas ſperetur, & in hoc ca
ſu non ſatis eſt licentiā petere, ſed eam opus
eſt obtinere. Et de hac iuſta cauſa poteſt cō-
petenter accipi, quod in præſenti decretali
dicitur. ſ. ſi quis voluerit ex iuſta cauſa alie-
no confiteri: licentiā prius poſtulet, & obti-
neat à proprio: ita. ſ. vt intelligat̄ de iuſta cau
ſa non excludente poſsibilitatem ſalubriter
ſuo curato confitendi, vt ſi ſubditus veriſimi
liter credit, quòd ſi ſua peccata detegat pro-
prio confeſsori. ſ. epiſcopo, abbati, aut cura-
to, quòd non promouebit eum ad bonū ali-
quod, ad quod alioqui eſſet eum promotu-
rus, aut eum non habebit in ea ęſtimatione,
aut opinione, in qua eum alioqui eſſet habi
turus, aut non eam amicitiam, & conuerſa-
tionem cum eo habebit, quam alioqui eſſet
habiturus. Tales & huiuſmodi cauſæ, & ſi
iuſtæ ſint, & rationabiles, vt pœnitēs cupiat G
alieno confiteri, ex quo tamen poſsibilita-
tem ſalubriter confitendi proprio non adi-
munt, non ſufficiunt, vt ſinè licentia proprij
alienos adeant confeſſores.

De ſacerdote alieno per paro chianum eligendo ex licentia proprij.

VTrum parochia
nus habens licentiam à
ſuo curato, vt alteri, cui
velit, confiteatur, poſsit
virtute talis licentiæ eli-
gere ſacerdotem ſimpli-
cem, & illi confiteri, ita
vt abſolutio per talem impēſa, ſit valida. Et
dixerunt nonnulli iuriſtæ, quòd non poteſt
virtute talis licentiæ ſacerdoti ſimplici confi
teri, niſi habenti curam. Pro quo facit gloſs.
huius decretalis, Omnis vtriuſq; &c. Simili
ter gloſs. in Clementina. 1. de priuilegiis Fa-
cit etiam ſecundò. c. Adiicimus. 16. q. 1. vbi di
çit Gratianus, quòd monachi, & cęteri ſacer H
dotes, & ſi in ſua ordinatione poteſtatē acci-
piant: non tamen exequutionē habent, niſi
ſint à populo electi, & de conſenſu abbatis
ordinati. Facit tertio. c. Ad hæc. de reſcri-
ptis. vbi dicitur in ſententia, quòd conceſsio
iudicis incerti non valet. Cùm igitur in præ
ſenti caſu licentia confeſsorē eligendi paro-
chiano à ſuo curato conceſſa, ſit conceſsio iu
dicis incerti: ex quo curatus nullum ſacerdo
tem illi parochiano determinat, ſequitur.

Facit quarto ratio Panormi. quòd. ſ. ſacer-
dos ſimplex ſic electus non poſsit talem pa-
rochianū abſoluere, eô quòd non habet po-
teſtatem iuriſditionis: quia nec ordinariam,
vt patet: nec delegatam: ex quo à nullo pro-
prio ſacerdote, ſeu ordinario delegatus eſt.

Oppoſitum tamen videtur tenēdum cum
theologis. Et probatur primò, quia epiſcopi
qui habent à iure licentiam, qua poſsint ſibi
eligere confeſſorē, iuxta. c. Ne pro dilatione.
de pœnitētiis, & remiſs. lib. 6. virtute huiuſ-
modi licentiæ poſſunt ſimplicē ſacerdotem
eligere, & valet abſolutio, vt eſt communis
practica, & cōſuetudo, quæ eſt optima legū
interpres. Igitur etiam parochianus habens
licētiam à curato, vel epiſcopo, vel alio ordi-
nario, poterit virtute talis licentiæ eligere ſa
cerdotem ſimplicē. Patet conſequentia, quia
ſub eadem forma, & tenore conceditur his,
& illis præfata licentia. Secundò idem
probat̄, quia ſi aliquid deeſſet in caſu, qua-
re ab-

A re abſolutio à ſimplici ſic electo nõ valeret: maximè poteſtas iuriſditionis, ſed hoc non, quia poteſtatẽ habet iuriſditionis ille ſacerdos ſimplex in ipſum eligentẽ: nam iuriſditio in foro pœnitentiali non addit ſupra poteſtatẽ ordinis, niſi materiam ſubiectam, in quam ſacerdos valeat poteſtatẽ exercere, vt ſuprà dixi. Hanc autẽ habet ex voluntaria ſubiectione, qua talis parochianus ſe illi ſubiicere vult, qui licentiã habet ſe cui velit ſubiiciendi: igitur. Id patet à ſimili de ſacerdote ſimplici, cui Papa ſe ſubiicit, qui eo ipſo habet iuriſditionẽ ſuper ipſum Papam, & non ob aliud, niſi quia cum poteſtate ordinis habet materiam ſubiectam, Papam. ſ. qui potuit, & voluit ſe illi ſubiicere. Quod etiam alia iuriſditio præter poteſtatem ordinis, & materiam ſubiectam neceſſaria non ſit, apparet: quia ſi curatus ſit excommunicatus, poteſt ſacerdotem ſimplicem pro confeſsionibus audiẽdis deputare, & tamen curatus excõmunicatus nullam iuriſditionẽ poteſt in alium transfundere, vt dicit Petrus de Palude. Ad rationes ante oppoſitum: dicendum ad primum ſumptum ex gloſs. c. Omnis vtriuſq;. & ex glo. in Clementi. de priuelegiis &c. illi gloſsatores fuerũt illius opinio-
B nis: à qua tamen nos cum theologis recedimus. Ad ſecundum ex. c. Adiicimus, dicendum, quòd illud dictum eſt cõtra quoſdam monachos, qui eo ipſo, quòd eſſent ad ſacerdotium promoti, præſumebant ſacramenta miniſtrare, & confeſsiones, ſinè legitima licentia audire: quod illis iure prohibitũ eſt. Et quamuis dicat illic Gratianus, quod tales exequutionem non habent, niſi ſint à populo electi, & de cõſenſu abbatis ordinati, non excludit licentiã curatorũ, ſed intẽdit, quôd ordinatè nõ poſsint confeſsiones laicorum audire (vbi non adeſt licẽtia curati) niſi ſint à populo electi. Ad tertium ex. c. Ad hæc. de reſcriptis dicendũ, quod procedit in foro contẽtioſõ, vbi neceſſaria eſt poteſtas iuriſditionis de nouo iudicibus electis, ſeu deputatis collata. Secus in foro pœnitẽtiali, in quo prȩter poteſtatẽ ordinis, non requiritur alia noua iuriſditio, niſi materia ſubiecta. Et patet hoc, quia ſi ratio valeret etiã in hoc pœnitentiali foro: non igitur valeret cõceſsio epiſcopi facta, de eligendo confeſſorẽ. Nec valeret gratia in Bullis Papæ, cuicũq; Bullam accipienti cõceſſa, vt eligat, quem velit confeſſorem. Nec virtute licẽtiæ à curato ſuo parochiano cõceſſæ, poſſet ipſe licentiatus alium curatũ eligere, cùm in his omnibus ſit facta conceſsio iudicis incerti. Quæ tamen omnia C ſunt falſa. Ad quartũ dicendum, quòd nil probat: quia falſum eſt, quòd ſimplex in caſu electus, non habeat iuriſditionẽ ſaltem delegatam, conſequutiuè, ſeu mediatè: quia eo ipſò, quòd curatus dat parochiano licentiã cõfitendi ei, quẽ elegerit, ex cõſequẽti vices ſuas cõmittit taliter electo. Alioqui generaliter licẽtiatus ad eligendũ ſibi confeſſorẽ, ſiue per ius, ſiue per Bullã, aut priuilegiũ non poſſet eligere alium curatũ, quia vnus curatus nõ poteſt alterius ſubditos abſoluere, ſi nõ ſit eorũ iudex ordinarius, aut delegatus. Niſi dicas illum eſſe mediatè, & conſequutiuè delegatum, quod eſt, quod nos dicimus.

Si quæras, an virtute præfatæ licentiæ poſſit parochianus eligere ſacerdotẽ religioſum. Reſpon. Inter religioſos poteſt eſſe triplex diuerſitas. Quia ſtat, quòd quidam ſint præſentati, ſeu deputati ad audiendum confeſsiones. Alij verò, qui prohibiti ſint, à prælatis ſuis eas audire. Alij verò medij, qui ſint liberi. ſ. qui nec deputati ſint, ad eas audiendas, nec prohibiti eas audire. Si de p̃ſentatis, ſeu deputatis ſit quȩſtio. Reſpõ. quod parochianus à curato licẽtiatus, poteſt liberè eos adire, etiã ſi licentiã à curato nõ habeãt, nedum eam habẽtes, vt ex ſuprà dictis patet. Si D loquamur de religioſis liberis, qui nec prohibiti ſunt, nec deputati, dicendũ, quòd parochiani licẽtiati poſſunt eos adire, & eiſdẽ fructuosè cõfiteri: ſicut & poſſent ſacerdotibus ſecularibus ſimplicibus. Ratio, quia ſi aliqd obſtaret quominus eis poſſent cõfiteri, vel eſſet votum religionis, vel prohibitio ſuperiorũ, vel defectus iuriſditionis. Primum, & ſecundũ non, vt ſuppono. Sed nec tertium: quia, vt ex dictis patet, nõ requiritur aliud, ad hoc, quòd ſacerdos poſsit peccatorẽ abſoluere, niſi quòd habeat abſoluẽs poteſtatem ordinis, & materiam ſubiectam, in quam, poteſtatem poſsit exercere, & hoc ſufficit, vt iuriſditionem habere dicatur: quæ, ſecundum communem ſententiam, ſuprà ordinis poteſtatem nil nouum addit, niſi materiam ſubiectam, vt ſæpe dictum eſt. Si autem loquamur de religioſo, cui prohibitum eſt per ſuos prælatos, ſeu per ſtatuta ordinis ne confeſsiones audiat, eſt videndum: an ſit illi id prohibitum ſub pœna peccati mortalis, aut per viam ſuſpenſionis aut ſub pœna peccati venialis, aut ſub alia pœna temporali, vel particulari. Et quidem ſi per viam ſuſpenſionis à iure, vel ab homine ſit illi prohibitum confeſsiones audire, con-

feſsio

E feſsio illi facta, ſiue ex licentia curati, ſiue
nor, erit nulla, iuxta. c. Si celebret. de cleri-
co excommunicato, vel interdicto celebrau
te. Si autẽ ſit illi prohibitum ſub pœna pec-
cati mortalis, diſtinguendũ eſt, de confiten-
te eidẽ. Quia ſi ſcienter quis illi confitetur:
idq; ad inſtantiã ipſius confitentis. tunc qui
eidem confitetur, etiã ſi à curato ſit licentia-
tus, peccat, quia illũ inducit ad peccandum,
vel ad agendum, quod eſt illi peccatum mor
tale, & ſic confitens ponit obicem, ob pecca
tũ cooperationis, & ita abſolutio taliter im-
penſa, ratione obicis erit nulla. Si verò ex ig
norantia inuincibili parochianus eum eli-
gat, & eidem confiteatur: tunc valebit con-
feſsio, etiã ſi religioſus ille peccet, talem ab-
ſoluendo: quia ſolum peccatum abſoluentis
non vitiat, nec inualidat ſacramentũ. Si verò
illi ſit prohibitum confeſsiones audire ſub
pœna peccati venialis, aut ſub alia pœna tẽ-
porali leuiori: tunc præfatus parochianus li
centiatus poteſt tam ſciẽter, quàm ignoran-
ter eum adire, & ab eodem ſacramentaliter
abſolui. Quia tunc etiã ſi ſciẽter id fiat, non
ponitur obex peccati mortalis. Et hęc diſtin
ctio habet locum ſimiliter quãdo quis licen
tiatus à curato, vel iure, vel epiſcopo, vel Pa-
F pa, adit quencunq; alium ſacerdotem ſecula
rem. Corollariè ſequiĩ, quòd non obſtan-
te ſynodali conſtitutione, qua cauetĩ, ne quis
ſacerdos ſecularis, aut religioſus ſub pœna
peccati, vel ſub alia pœna audiat confeſsio-
nes parochianorũ, quòd habens licentiam
eligendi confeſſorẽ, ſiue à iure, ſiue prælato,
ſiue à curato, poteſt talẽ ſacerdodẽ eligere,
& valebit talis confeſsio, nec eſt de neceſsi-
tate reiteranda, idq; attenta ſuprà poſita di-
ſtinctione. Quanquam hic nonnulla eſſet
dubitatio, ſi pręlatus prohibet, ne quis ſacer
dos antequã ſit per prælatũ examinatus, cõ
feſsiones audiat, vt in conſtitutionibus ſyno
dalibus prohiberi ſolet, & parochiani libe-
ram habeant à curato licentiã, vt quibus ve-
lint confiteantur: confitentur autẽ alicui ſa-
cerdoti nondum per prælatũ examinato, &
approbato. An tenebit confeſsio cum bona
fide facta. Et ratio dubij eſt, quia contra pro
hibitionẽ ſuperioris, licẽtia inferioris præua
lere non debet. Cùm igitur prælatus, qui ſu-
perior eſt, prohibet ſacerdoti nondum exa-
minato cõfeſsiones audire: igitur contra hu-
iuſmodi prohibitionẽ licentia à curato con-
ceſſa non valebit. Secundò, ſi curatus da-
ret licentiam ſacerdoti ad confeſsiones ſuo-
rum parochianorum audiendas: è contrà ve
rò prælatus eidem ſacerdoti interdiceret, ne G
huiuſmodi cõfeſsiones audiat: talis ſacerdos
non poterit confeſsiones audire. Alioqui ſi
contra ſuperioris prohibitionẽ valeret infe-
rioris licentia: poſſet igitur curatus præbere
licentiam confeſsiones audiendi ei, qui per
ſuperiorem fuerit ſuſpenſus, & tales confeſ-
ſiones forent in caſu validæ, quod ſuppono
falſum. Et ſequela apparet, quia vtrique eſt
vſus, & exequutio ordinis in hac re prohibi-
tus. ſ. ei, qui ſuſpenſus eſt, ei, qui nondũ exa-
minatus eſt. Reſpondetur ſtando in dictis,
quòd in præſenti caſu valebit confeſsio, quę
cum bona fide de licentia curati fit illi ſacer-
doti non examinato, quamuis ipſe ſacerdos
peccet, confeſsiones contra ſuperioris pro-
hibitionẽ audiendo. Nam de iure. c. Omnis
vtriuſque ſexus poteſt confeſsio de licentia
proprij alieno fieri, niſi alioqui ſit excõmu-
nicatus, ſuſpẽſus, vel interdictus, talibus em̃
iure ordinis miniſteriũ interdiciĩ. Per prohi
bitionẽ autẽ prælati ſynodalem is, qui exa-
minatus nõ eſt, nulla ob id cenſura eſt inno
datus, nec verè dici poteſt ſupẽſus eſſe: quã-
doquidẽ ſuſpenſio culpã in ſuſpẽſo præſup
ponit, ob quã à iure, vel à iudice ſuſpenden-
dus venit. Eſt itaq; ſimplex prohibitio, non
ſuſpenſio, qua pręlati ſtatuunt, ne quis ante H
quã ſit probatus, confeſsiones audiat. Quæ
quidem inſtitutio, & ſi prohibeat factum,
non tamen illud annullat, cùm clauſulã an-
nullantem non contineat: ſed ſolùm in vir-
tute obedientiæ illis iniungitur, ne ante pro
bationem confeſsiones audiant. Vnde fit, vt
ſi ſacerdos ex licentia curati cõfeſsiones au-
diat, erit quidem inobediens: factum tamen
tenebit. Multa namq; prohibẽtur fieri, quæ
tamen facta tenent.

De alieno ſinè licentia pro-
prij de facto quenquam abſoluente.

CIrca eundẽ tex-
tum, in quo diciĩ, quòd
alienus ſacerdos non po
teſt ſinè licentia proprij
alienum parochianũ ab
ſoluere, quæritur, an id
verũ ſit de facto, hoc eſt,
eſto, quòd alienus alienum abſoluere de iu-
re non poſsit ſinè licentia proprij, an ſi de fa
cto eum abſoluat, ſit valida abſolutio. Et di-
xerunt quidã, quòd ſic (ſecluſo obice con fi-
tentis, quia ſic procedimus) Pro qua ſen-
tentia facit primò, quòd quilibet ſacerdos
habet

A habet à iure diuino poteſtatem, qua poteſt peccatorē abſoluere, iuxta authoritatē ſæpe citatam. Ioan. 20. Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis &c. vbi nulla fit ſacerdotis exceptio, nec peccatoris, nec peccati. Quilibet igitur ſacerdos à Chriſto accepit huiuſmodi poteſtatē reſpectu cuiuſcunq; peccatoris, & cuiuſcũq; peccati. Nec obſtat prohibitio eccleſiæ, prohibentis ne quis alienũ abſoluere tentet, ſinè conſenſu proprij: quia etiam eccleſia prohibet, ne quis epiſcopus alienum ordinet, ſinè conſenſu proprij: & tamen ſi attentet alienum ordinare, tenet ordinatio. Prohibet etiã eccleſia, ne excõmunicatus celebret, aut conſecret: & tamen ſi attentet celebrare, tenet cõſecratio. Et ita poteſt de multis aliis exemplificari, quãdoquidem multa prohibentur fieri, quæ tamen facta tenēt. Nec obſtat ſecũdò dicere, quòd ex præfata authoritate non colligitur Chriſtum contuliſſe omnibus ſacerdotibus poteſtatem abſoluendi propinquam, id eſt, poteſtatem iuriſditionis, ſed remotam, quæ poteſtas ordinis eſt i charactere fundata. Non, inquam, obſtat, quia ex quo Chriſtus contulit poteſtatē ſacerdotibus, vt peccata hominum remitterent, conſequens eſt, quòd illis
B dedit id, ſinè quo huiuſmodi remiſsio ꝑ eos fieri non poteſt: & cùm abſolutio ſinè iuriſditione fieri non poſsit, ſequitur &c. Fruſtra enim dediſſet poteſtatē abſoluendi, ſi requiſita ad illum finem non dediſſet. Id confirmatur, quia antequam eſſet facta parochiarum diuiſio, Apoſtoli poterant peccatores abſoluere, & poteſtate ſibi à Chriſto conceſſa vti: igitur habuerunt poteſtatem iuriſditionis in peccatores, etiã reſpectu omnium peccatorum, & illam iuriſditionem non acceperunt à Papa, nec à puro homine, vt ſuppono, igitur à Chriſto, & per cõſequens omnes ſacerdotes, qui Apoſtolis ſuccedunt, vel in toto, vt epiſcopi, vel in parte, id eſt, in poteſtate abſoluendi in foro pœnitētiali, vt cæteri ſacerdotes minores, habēt à Chriſto immediatè poteſtatē iuriſditionis ſuper omnes peccatores & ſuper omnia peccata: igitur ſi quicunq; ſacerdos attentet aliquem abſoluere, erit valida abſolutio. Nec obſtat tertiò dicere, quòd ſi omnes ſacerdotes habuerint à principio poteſtatem iuriſditionis in foro pœnitentiali: potuerunt tamen & iuſtè ea per Chriſti vicarium ob iuſtam cauſam priuari, aut eorũ poteſtas potuit coarctari, prout debito eccleſiæ regimini expediret. Sicut expedire videtur, quòd diuerſæ oues, diuerſos habeant paſtores proprios &c. Hoc, in- C quam, nõ obſtat: imò nec verũ eſſe videtur, quia quod ex Chriſti inſtitutione aliquibus conceſſum eſt, per homines non poteſt illis auferri. Nam oppoſito dato, poſſet Papa à ſacerdote tollere poteſtatē conſecrãdi, & baptizandi, & ordinandi, quod ſuppono falſum: igitur non poteſt Papa à ſacerdotibus tollere poteſtatē propinquam abſoluendi, ſi eam à Chriſto oẽs immediatè acceperunt.

Facit ſecundò, pro eadem ſententia ratio, quia ſi Papa confiteaᵗ alicui ſacerdoti quantumlibet ſimplici, ille ſacerdos poterit de facto verè Papã abſoluere, & cùm id non poſſit niſi iuriſditionē habeat in abſoluendum, ſequitur, quòd habet eam ſupra Papam, & ex conſequenti ſupra quencunq; alium inferiorem, qui velit tali ſacerdoti confiteri, iuxta regulam. Si vinco vincentem te, à fortiori vincam te &c. Iam quæro, à quo habet ſacerdos ille ſimplex huiuſmodi iuriſditionē. Si à Chriſto, habeo intentum. Si ab homine, maximè à Papa: ſed hoc non, quia Papa non habet iuriſditionem ſupra ſeipſum, qua poſſit ſeipſum abſoluere: igitur non poteſt alteri dare iuriſditionem ſupra ſeipſum, cùm nemo dare poſsit, quod non habet: igitur. Facit tertiò, quia ſi ſacerdotes non haberēt pre- D fatam iuriſditionem, niſi hi, quibus à iure humano cura animarum commiſſa eſt, idq; reſpectu certarũ ouium: ſequitur, quòd alienum parochianum exiſtentem in articulo mortis non poſſet abſoluere alius ſacerdos, quod ſuppono falſum ex iuribus ſuprà inductis. Si dicas in illo articulo poſſe vnunquenque à quocunq; abſolui, iam quæro à quo habet quicunque ſacerdos in illo articulo iuriſditionem ſuper infirmum? Si à Chriſto, igitur habeo intentum. Et ſi in illo articulo, igitur etiam extra illum habet eandem iuriſditionē à Chriſto, cũ nõ videatur vbi, & quando omnes ſacerdotes eam à Chriſto acceperint, niſi quando dixit: Quæcunq; ſolueritis in terris, erunt ſoluta &c. Aut quando dixit: Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis &c. Sed in his non diſtinguit inter articulum neceſsitatis, & extrà &c. Facit poſtremò, quòd ſuprà tactum eſt. ſ. quòd epiſcopus ſi attentet alienum ordinare etiam ſinè licentia proprij, tenebit ordinatio, nec venit iterum ordinãdus: igitur ſacerdos ſi attētat abſoluere alienum parochianum, tenebit abſolutio. Nec obſtat dicere, quòd in caſu huiuſmodi abſolutio decernitur irrita, & inanis, vt habetur. 9. q. 2. per totum.

Non

E Non, inquam, obſtat, quia ibidem etiam de-
cernitur irrita, & inanis ordinatio ab alieno
epiſcopo facta, ſinè licētia proprij: & tamen
realiter tenet ordinatio, & manet talis verè
ordinatus. Vel igitur vtrunq; erit irritum, &
inaue. ſ. ordinatio, & abſolutio de facto attē-
tata, vel vtrunq; erit validum: quod hi docto
res prætendunt. His non obſtantibus, op
poſitū videtur eſſe tenendū. Pro cuius pro-
batione præmitto aliquas probationes. Pri-
ma propoſitio ſit: Nullus ſacerdos poteſt
quenquā abſoluere, niſi in eum habeat iuriſ
ditionem ordinariam, vel delegatā, ſeu com-
miſſam. Hæc patet ex cōcilio Florētino ſub
Eugenio. 4. vbi in forma ponitur huiuſmodi
ꝓpoſitio. Et patet etiā ratione ſumpta ex na
tura huius ſacramenti abſolutionis, quia ab
ſolutio hæc eſt ſententia lata in fauorem, &
gratiam confitentis, in cauſa, quæ erat inter
peccatorem, & Deum. Eſt igitur huiuſmodi
abſolutio actus iudicialis, & per conſequens
neceſſarium eſt: vt ſit valida, quòd feratur à
iudice cōpetente iuriſditionē habente: alio-
qui ſententia à non ſuo iudice lata, nulla eſt
de iure. Secūda propoſitio. Sacerdos non
poteſt habere iuriſditionē in foro pœniten-
tiali, niſi habeat ſubditos, ī quos eam valeat
F exercere. Hæc patet, tum ex ſententia omni
um pro maiori parte, & communiter appro
bata. ſ. quòd poteſtas iuriſditionis in hoc fo-
ro non addita parte rei ſupra poteſtatē ordi
nis, niſi materiā ſubditā, ſeu peccatores ſub-
ditos. Tum etiā, quia habere iuriſditionē, &
ſubditos in eodem foro ſunt correlatiua, &
ſunt ſimul natura. Eſt enim iuriſditio quędā
dominatio, ſeu dominium, licet non deſpoti
cum, quale eſt domini ad ſeruum: nec ciuile,
quale eſt dn̄i ad res ſibi appropriatas: eſt ta-
men velut politicum, quale eſt Principis, ſeu
prælati ad ſuos ſubditos. Cùm igitur domi-
nus ſit correlatiuū ſubditi: non ergo ſtat ali-
quem habere dominiū quodcunq; ex dictis
ſinè ſubdito. Vnde & Auguſtinus ait Deū
non fuiſſe dominū, antequā mundum crea-
ret, quia non habebat, quibus dominaretur.
Et quamprimū cœpit aliquid creare, cœpit
eſſe dominus. Et ita patet propoſitio. Im-
pertinens autē eſt, quòd poteſtas iuriſditio-
nis addat in ſacerdote aliquā realitatē vltra
poteſtatē ordinis, vel nō, quia ſi ſecludamus
relationes, nullam addit realitatē: ſed tātùm
ex nominis connotatione requiritur habe-
re ſubditos. Si verò admittam⁹ relationes, ad
dit quidem relationē rationis, habentem eſ-
ſe per actum volūtatis eius, qui ſacerdoti ali-
quos ſubditos fecit, quicunq; is ſit. Tertia G
propoſitio. Nō quilibet ſacerdos habet ſub-
ditos in foro pœnitentiali. Patet de ſimplici
bus ſacerdotibus, quibus nullius confitētis,
ſeu peccatoris cura commiſſa eſt. Hæc pro-
batur, quia ſi eos haberet, vel ergo iure hu-
mano, vel diuino. Neutrū videtur dicēdum.
Non primum, vt ſuppono, quādoquidē ani-
marum cura non omnibus ſacerdotibus eſt
de iure humano cōmiſſa. Nec ſecundū, quia
Chriſtus nulli ſacerdoti quenquā peccato-
rem ſubiecit, niſi vicario ſuo, cui omes oues,
& agnos cōmiſit, quando dixit ad Petrum:
Paſce oues meas, paſce agnos meos. In quo
voluit, & inſtituit Petrum paſtorē vniuerſa
lem omnium fideliū, cui voluit omnes alios
eſſe ſubditos, non ſolùm in foro contētioſo,
ſed etiā in pœnitentiali. Inconueniens nāq;
eſt, quòd Chriſtus, qui magis ſpiritualia, ꝙ
temporalia quærebat; ſuo vicario oues ſuas
in his, quę ad forum contentioſum pertinēt,
& non in his, quæ ad forum pœnitentialem
commiſerit. Itaq; ſoli Petro vicario ſuo om-
nes fideles ſubiecit: & ex conſequēti ſoli vi-
cario ſuo plenam contulit iuriſditionē. vt ab
eo in cæteros inferiores huiuſmodi poteſtas
iuriſditionis dimanaret. Quarta propoſi- H
tio. Non quilibet ſacerdos, imô nullus præ-
ter Papam, habet iuriſditionē immediatè à
Chriſto. Hæc patet ex præcedēti: cùm idem
ſit iuriſditionē, & ſubditos habere: ſolus au-
tem Papa habet ſubditos immediatè à Chri-
ſto, igitur ſolus ipſe habet iuriſditionem de
iure diuino. Iam ſequitur cōcluſio reſpon
ſiua, quôd nō quilibet ſacerdos poteſt quen
libet peccatorē abſoluere, etiā de facto, ita vt
ſi abſoluat, de facto teneat abſolutio. Hęc pa
tet, quia nullus ſacerdos poteſt quenquam
abſoluere, niſi iuriſditionem habeat in eum,
patet ex prima: hanc autē non habet quili-
bet ſacerdos, nec de iure humano, nec diui-
no. Patet ex tertia, & quarta. Igitur non qui-
libet poteſt quenlibet abſoluere, niſi ſit pro
prius, vel à proprio licentiatus, iuxta pręſen
tem decretalem. Nunc veritate oſtēſa, con
uenit opinionem primò recitatā impugna-
re. Vnde contra eam arguitur, quia ſi quili-
bet ſacerdos haberet de iure diuino iuriſdi-
tionē in omnes: ſequitur, quòd nullus ſacer-
dos poſſet huiuſmodi iuriſditione per homi
nes, aut per eccleſiā priuari, vt ſuprà pro opi
nione arguebatur, & ex conſequēti per ex-
communicationē iuris, vel iudicis non expi
raret poteſtas abſoluendi. Quod ſuprà pro-
batum eſt eſſe falſum ex. c. Si celebret. de cle
rico ex-

A tico excõmunicato celebrante: & ex.c. Duo
bus. de ſententia excõmunicationis. in anti-
quis. Secundo ſequiẽ, quòd ſi ſacerdos tam
ſimplex, quàm curatus ad confeſsiones ele-
ctus attẽtaret peccatorem abſoluere ab his,
quæ Papę aut epiſcopo ſunt reſeruata, quòd
valeret abſolutio, & maneret verè abſolutus
ab eiſdẽ. Conſequẽs eſt cõtra.c. Si eps.de pœ
nitentiis, & remiſs. lib.6. Vbi dicitur, quòd
ſacerdos ad cõfeſsiones electus nullam pror
ſus poteſtatẽ habet abſoluendi à reſeruatis.
Et talis eſt doctrina cõmunis eccleſiæ. Ter
tiò ſequitur, quòd cõfeſsio facta alieno ſinè
licẽtia proprij, quòd eſſet valida, & non rei-
teranda, iuxta extrauagantẽ Benedicti vnde
cimi ſæpe allegatã, vbi dicitur: Abſurdũ eſt
eum, qui ſemel ſacramẽtaliter abſolutus eſt,
rurſus eodem debito teneri, vt ſuprà adduxi
mus. Poſtremò facit clauſula præſentis te-
xtus, occaſione, cuius mota eſt quæſtio, in
qua diciẽ, quòd alienus non poteſt quenquã
abſoluere ſinè licẽtia proprij. Vbi illa nega-
tio, non, cadẽs ſuper verbũ, poteſt, non ſolũ
negat actum, ſed poſsibilitatẽ ad actum, vt
notat gl. in prima regula iuris. lib.6. Alioqui
ſi ſolus actus negareẽ, ſeu prohiberetur, idẽ
eſſet dicere, quod alienus nõ abſoluat extra
B neum, & quòd non poteſt abſoluere extra-
neum, quod ſuppono falſum, ex pręfata re-
gula, & glo. Supereſt ad rationes reſpõde
re, quę ante oppoſitũ factę ſunt. Ad primam
in qua arguebatur, quòd Chriſtus omnibus
ſacerdotibus contulit poteſtatem peccata re
mittẽdi, nulla poſita exceptiõe. Reſp. Quòd
illic Chriſtus contulit poteſtatẽ remotã, quę
dicitur poteſtas ordinis, non tamen propin-
quam, quam dico poteſtatẽ iuriſditionis. Et
ex quo Chriſtus nõ determinauit quis, quẽ
deberet abſoluere, & cui ſacerdoti, qui pec-
catores deberent eſſe ſubiecti, id reliquit de-
terminatum vicario ſuo, cui plenitudinẽ po-
teſtatis iuriſditionis conceſsit, cui etiam om
nes oues, & agnos ſubiecit. Ac proinde, qui
ex voluntate ſummi Pontificis ſubditos ha-
buerit, ille habebit iuriſditionem, & poten-
tiam propinquam abſoluendi, & non alius.

Et quando replicatur in ſecunda non ob-
ſtãtia, quòd Chriſtus, qui dedit poteſtatem
abſoluendi, ex conſequenti dedit iuriſditio-
nem, ſinè qua abſolutio fieri non poteſt. Re
ſpond negando illud, ſi id ad omnes ſacerdo
tes extendatur: ſatis eſt, quòd reliquerit à
quo ſacerdotes huiuſmodi iuriſditionem ac
ciperent, ſcilicet, Papam vicarium ſuum.
Facit ad id exemplũ de Dño, quod Deus cõ-
tulit in vniuerſali omnibus hominibus in C
principio mundi, reſpectu piſciũ, volucrum,
& beſtiarum, & arborum terræ, vt patet ex
Gene. 1. & tamen quia non diſpoſuit Deus
per ſeipſum, quis, quam rem, vt propriã poſ
ſidere deberet, id reliquit per homines diſpo
nendũ: & ita poſtea facta fuit per homines
rerum diuiſio, & præparatio. Et ex tunc po-
tuit homo dicere, hæc res eſt mea, illã tua. Ita
videẽ in propoſito: Deus dedit in genere ſa-
cerdotibus poteſtatem abſoluendi peccato-
res, ſed non determinauit quis, quem debe-
ret abſoluere, id vicario ſuo reliquit determi
nandum, & ordinandum. Ad confirmatio
nem reſpon. Eſto, quòd Apoſtoli habuerint
à Chriſto immediatè poteſtatem abſoluen-
di, ſicut & Petrus vicarius Chriſti, non ſo-
lùm poteſtatẽ ordinis, ſed iuriſditionis: eos
tamẽ ſubiecit Petro, ſicut & cæteros fideles,
quorum omnium voluit Chriſtus Petrum
Principem, & caput eſſe. Ac proinde Petrus
de plenitudine poteſtatis ſibi collatę, potuit
aliorum Apoſtolorum iuriſditionem coar-
ctare, ſeu limitare, aut etiã auferre, maximè
ſi cauſa ſubeſſet. Quòd ſi Apoſtoli aliquan-
do hac poteſtate iuriſditionis in communi
vſi ſunt, id credendum eſt, ex Petri conſenſu D
factum, vel approbatum fuiſſe, tacitè, vel ex
preſſe. Poſt primos autem eccleſiæ fundato-
res, eccleſia Chriſti, atque numero creden-
tium in diverſis regionibus creſcente, expe-
diebat in eccleſia diuerſos paſtores particu-
lares inſtituere, & non omnibus ſacerdoti-
bus omẽs Chriſti oues indiſtinctè ſubiectas
eſſe. Inde diuiſæ ſunt diœceſes, & parochiæ
& c. Nec valet conſequẽtia hæc: Non potuit
Papa ab Apoſtolis amouere poteſtatẽ conſe
crandi, & baptizandi: igitur nec poteſtatem
iuriſditionis abſoluẽdi. Non, inquam, valet,
quia in poteſtate ordinis Chriſtus cæteros
Apoſtolos Petro parificauit: in poteſtate au
tem iuriſditionis cæteros eidem Petro ſubie
cit. Vnde fit, vt illi, qui iure diuino ſunt ſub-
diti vicario Chriſti, nõ poſſunt aliis ſubici,
niſi de conſenſu tacito, vel expreſſo ipſius vi
carij Chriſti. Et ex conſequẽti nulli ſacerdo-
ti poteſt cõpetere iuriſditio, niſi de licentia
tacita, vel expreſſa Romani Pontificis, qui
Chriſti vicarius eſt, & Petri ſucceſſor. Ad
ſecundũ de ſacerdote abſoluente Papã eidẽ
cõfeſſum &c. Dicendũ, quòd verũ eſt, quòd
talis habet iuriſditionẽ ſuper illũ in foro pœ
nitentiali, in quo illi ſe ſubiecit. Hanc autem
iuriſditionem habet voluntate ipſius Papæ,
qui ſpõte ſe illi ſubditum fecit: quia cùm ha

E bere iuriſditionē, ſit habere ſubditū, dare iu
riſditionē, eſt dare illi ſubditū. Et ita cum Pa
pa ſua voluntate faciat ſe ſubditum illi ſacer
doti, cui cōfitetur, ſequit̄, quòd Papa dat illi
ſupra ſe iuriſditionem. Nec incōuenit, ꝙ ali-
quis det iuriſditionē alteri, quam ipſe nō ha
bet. Id patet de curato, qui nondū eſt ſacer-
dos, & ex conſequenti non habet poteſtatē,
qua poſsit abſoluere ſuos parochianos, & ta
men pōt eos ſubiicere alicui capellano alio-
qui ſimplici, vt patet, & ita ille capellanus
ſortietur iuriſditionem ſuper pręfatos paro
chianos. Similiter ſi curatus ſacerdos ſit ex-
communicatus, cùm per ſe non poſsit paro-
chianos abſoluere: poterit tamen eos alicui
alteri non præciſo ſubiicere, quo facto, ille
aliud ſortietur iuriſditionem in illos. Ita igi-
tur de Papa, qui quanuis non poſsit ſeipſum
abſoluere: poteſt tamen ſeipſum alteri ſub-
iicere, vnde ille alter obtinebit iuriſditionē
ſuper Papam. Nec ſequitur: Talis ſacerdos
habet in caſu iuriſditionē ſuper Papam, igi-
tur ex conſequenti ſuper omnes alios fide-
les, qui velint ſe eidē ſacerdoti ſubiicere. Et
diſcrimen eſt clarum: quia Papa, ex quo de
iure diuino, aut humano nulli homini ſub-
ditus eſt in terris, poteſt pro ſua voluntate
F ſe ſubiicere, cui velit, & valebit ſubiectio. Cę
teri autem fideles, ex quo habent in terris ſu
periorē, cui de iure diuino, vel humano ſub-
diti ſunt, non poſſunt ſe propria voluntate
ſubiicere, quibus velint, ſinè licētia ſuorum
ſuperiorum. Nec ſententia, ſeu abſolutio ali
cui impenſa ſinè conſenſu Papæ, vt dictum
Ad Rom. 14 eſt, erit valida, cui poterit illud Pauli obiici:
Tu quis es, qui iudicas alienū ſeruum? Ad
tertium. Eſto ita ſit, quòd infirmus, vel in pe
riculo mortis exiſtens poſsit à quocunq; ſa-
cerdote, etiam ſimplici abſolui, non inde fit,
vt extra illum articulum poſsit. Et quanuis
diuinum ius nō diſtinxerit inter articulum
neceſsitatis, & non neceſsitatis, poterat diui
num ius huiuſmodi epikeian admittere. De
inde non eſt certū, quod in tali articulo poſ-
ſit ſacerdos ſimplex, aut quicunq; ſacerdos
eum abſoluere: imò oppoſitum eſt veriſimi-
lius. Tum, quia ſi adſit proprius infirmi pa-
ſtor, non poterit ab alieno abſolui. Tū, quia
ſi ſacerdos excommunicatus ſit, non poterit
eum abſoluere, etiā ſi attētet, cùm per excō-
municationē maiorem expiret poteſtas pro
pinqua abſoluendi: quæ tamen non expira
ret, ſi de iure diuino eſſet vnicuiq; ſacerdoti
poteſtas iuriſditionis in vnūquenq; exiſten
tem in periculo mortis conceſſa. Ad po-
ſtremū, dicendū, quòd nō eſt ſimile de ordi G
natione, & abſolutione, quia ordinatio non
eſt actus iudicialis, nec iuriſditionem requi-
rēs, cùm ſit purū ſacramentū. Ideo tenet or-
dinatio ab alieno epiſcopo facta. Abſolutio
verò eſt actus iudicialis, & iuriſditionem re
quirens, qua deficiente, non tenet abſolu-
tio. Quod ſi ordinatio ſinè licentia proprij
facta, dicitur irrita, & inanis, intelligit̄ quan
tū ad ordinationis exequutionē, non quan-
tum ad veritatem ordinationis.

SEd eſſet dubiū, ſi quis ſacerdos abſoluat
eum, quē abſoluere non potuit, ſeu à caſi-
bus ſuperiori reſeruatis, pœnitens autē cum
bona fide cōfeſſus, putat ſe verè abſolutum
eſſe, cùm non ſit: An teneatur præfatus con-
feſſor illum pœnitentē certum facere de de-
fectu abſolutionis, vt legitimam, & validam
quærat abſolutionē. Quæ quæſtio dicitur di
ſputata fuiſſe in Cōcilio Baſilieñ. non tamē
ibidem ob varia doctorū iudicia fuit deciſa.
Vnde videbatur aliquibus, quòd talis con-
feſſor in caſu non tenetur pœnitentē de de-
fectu abſolutionis certiorare: quia ſi ſic, ma-
ximè ne ſalus pœnitentis periclitetur, ad cu
ius ſalutem neceſſarium eſt verè à ſacerdoti-
bus abſolui, ſed hoc non habet locum in ca- H
ſu. Cuius ratio videtur aperta, quia aut ille
pœnitens eſt verè contritus, aut non. Si pri-
mum, igitur iam eſt in gratia, & iuſtificatus,
& ſic decedens, niſi reincidat, ſaluabitur. Si
ſecundum, damnabitur ob peccata ſua, de
quibus non verè pœnituit. Et ita defectus
præfatæ abſolutionis impertinens omnino
eſt in caſu, ad hoc, quòd ſalus illius periclite
tur, vel non. Quod ſi non eſt in caſu verè ab-
ſolutus, non eſt ſibi imputādum ad culpam,
cùm bona fides, & ignorantia inuincibilis
excuſat illum, ne aliam abſolutionem tenea
tur quærere. aliis verò videbatur confeſso
rem teneri in caſu illum pœnitentem de de-
fectu abſolutionis certiorare. Quorum ſen-
tentia mihi probabilior eſt. Cuius ratio hæc
eſt, quia quanuis pœnitens ille per bonam
fidem excuſetur, ne legitimā teneatur, quæ
rere abſolutionē: attamen non deſinit diui-
num ius in reipſa violari, quod vnicuiq; pec
catori Chriſtiano iubet, vt præuia confeſsio
ne à ſacerdote curet verè abſolui, quod hu-
iuſmodi pœnitens ob ignorantiam, in qua
eſt, minimè curabit. Hæc autem iuris viola-
tio, cùm alicui eorum ſit imputāda, ſcilicet,
vel ſacerdoti, vel ipſi pœnitēti, ex quo vterq;
eſt cauſa præfatæ violationis, vt cōſtat. Non
autē eſt pœnitenti imputanda, cùm hic per
bonam

A bonam fidem, & inuincibilem ignoranti-
am à culpa inobedientiæ excuſetur, ſuper-
eſt, vt ſacerdoti imputetur, qui ex culpa ſua
ſcienter dedit cauſam præfatæ violationi.
Ac proinde ne huiuſmodi iuris violatio con
tinuetur, tenebitur ſacerdos in caſu illum
pœnitentem de defectu abſolutionis certio-
rare, vt iuxta diuinum, & humanum ius le-
gitimam quærat abſolutionem. Præterea
qui ſcienter cauſam dat, vt alius vel dam-
num incidat, vel re alioqui ſibi debita care-
at, tenetur dare operam, vt ille alius ſuo de-
bito non defraudetur. Talis eſt ſacerdos,
qui in caſu ſciẽter dedit cauſam præfato pœ
nitenti, ne gratiam ſacramentalem ratione
præuiæ confeſsionis ſibi alioqui debitæ con
ſequatur. Et procedit ratio, maximè in ca-
ſu, quo pœnitens ille tempore, quo debuit,
confeſſus eſt. Præterea, qui baptizat ali-
quem ſinè intentione eum verè baptizandi,
poſtea tenetur eum de defectu baptiſmi cer
tum facere: alioqui datur illi occaſio alia ſa-
cramenta, ordines etiam ſacros ſinè vero ba
ptiſmo ſuſcipiendi. Et idem argui poteſt de
epiſcopo, qui aliquem ad ſacerdotium pro-
mouet, non habens intentionem verè eum
ordinandi, aut in forma, ſeu materia ordi-
B nationis deficiens, qui niſi ipſum promo-
tum certum de defectu faciat, dat cauſam,
vt is, qui verus ſacerdos non eſt, Miſſam ce-
lebret, confeſsiones audiat &c. Quæ tamen
inconuenientia tenetur de neceſsitate vita-
re, cum eis omnibus ipſe cauſam prębuerit,
igitur pari forma in præſenti caſu. Idem
videtur de ſacerdote abſoluente aliquem ab
excommunicatione, quem tamen abſolue-
re non potuit: nam cauſam illi præſtat, vt ſa
cramentis ſe ingerat inabſolutus. Idem eti-
am videtur de quocunq; alio iudice, qui tu-
lit ſententiam, quam iure ferre non potuit,
quæ in damnum alicuius ceſsit, tenetur in
conſcientia ratione damni vitandi, ſenten-
tiæ defectum propalare ei, qui poſsit pro-
deſſe, alioqui ſatisfacere tenebitur læſo.
Idem de eo, qui cùm ſacerdos non ſit, fingit
ſe talem, & confeſsiones audit, & abſoluit,
quòd tenetur eos, quos ita ſeduxit, certos fa
cere, quatenus veram quærant abſolutio-
nem. Concluditur igitur ex ſuperioribus,
ſacerdotem ſimplicem non poſſe quęquam
de iure, nec de facto abſoluere, niſi ad id ſit
licentiatus.

De confeſsione voluntate, & non neceſsitate facta.

EX dictis oritur C
quęſtio alia: An ſicut eſt
neceſſaria licẽtia proprij
ad hoc, quòd peccator
alieno ſua mortalia con-
fiteaĩ, ſit etiã neceſſaria
talis licẽtia ad hoc, quòd
venialia alieno confiteatur. Similiter an ſit
neceſſaria ad hoc, quod peccata ſemel cõfeſ-
ſa reconfiteatur. Similiter an ſit neceſſaria
ad hoc, quòd intra annum extra quadrageſi
mam confiteatur etiam mortalia non prius
confeſſa. Et dixerunt aliqui, quod in his caſi
bus propoſitis, liberum eſt peccatori ſe ſub-
iicere, cui velit, etiam ſimplici, vel alieno ſinè
licentia proprij. Ratio, q̃a in huiuſmodi con
feſsionibus, & recõfeſsionibus peccator nul
li ſacerdoti determinato ſubditus eſt. Patet
de cõfeſsione venialiũ, quæ liberũ eſt homi-
ni confiteri, & non cõfiteri. Similiter de pec
catis iam cõfeſsis liberũ eſt homini ea recon
fiteri, & non recõfiteri. Similiter de cõfeſsio
ne mortalium extra quadrageſimã, liberum
eſt homini tal: confeſsionẽ facere, & non fa
cere, cum ad illam confeſsionem, quæ extra
quadrageſimã fit, nullo iure quis teneatur, D
nec diuino, nec humano, vt patet: igiĩ in hu-
iuſmodi cõfeſsionibus homo ſui iuris eſt, &
per conſequens liberè poteſt in eiſdẽ, cui ve-
lit, ſe ſinè licẽtia ꝓprij ſubiicere. Et pro hoc
vltimo caſu facit ſpecialiter, quòd cũ ait tex
tus, ſi voluerit alieno cõfiteri, licentiã prius
poſtulet &c. In quo videĩ loqui de cõfeſsio-
ne, quæ ſemel in anno agẽda eſt: nam de hac
fuerat textus loquutus: igitur in alia confeſ-
ſione, quæ intra annum fit, homo non eſt
ſic ſubditus curato, vt eius licentia indigeat.
Pro his facit, quod dictum eſt de Papa, ſci
licet, quòd quia nulli determinato ſacerdoti
ſubditus eſt, & ſui iuris, poteſt ſe, cui velit,
ſubiicere. Facit etiã, quod de vagabundis di-
citur, nullibi domiciliũ habẽtibus, qui quia
nulli determinato ſubditi ſunt, poſſunt ſe,
cui velint ſubiicere, vbi ſe repererint. Facit
etiam generaliter, quòd in his, in quibus ho
mo ſui iuris eſt, & nulli ſubditus, poteſt ſe
ſubdere cui velit. Vt maritus, qui dẽpto actu
coniugali, in quo vxori debitor eſt, poteſt
in cæteris ſe alij ſubiicere. Et religioſus, dem
ptis his, quę regulam, & ſtatuta ordinis con
cernunt, poteſt alia vota emittere, & alias
obligationes ſubire. Ad hunc modum de cæ
teris. Oppoſitũ tamẽ videtur probabilius,
ſcilicet, quòd in caſibus ꝓpoſitis non poteſt

E quis confiteri, niſi vel proprio, vel alieno de
licentia proprij, iuxta præſentē decretalem.
Id patet ex dictis, quia cùm abſolutio à pec-
catis ſit actus iudicialis, nullus poreſt quen-
quam abſoluere, niſi in eum habeat iuriſdi-
tionem ordinariā, vel commiſſam: ſacerdos
autem alienus, ſeu ſimplex nullam talem ha
bet, qa nec de iure diuino, nec humano. De
diuino conſtat ex dictis, quia maximè ex il-
lo. Quorum remiſeritis &c. vel quæcunq;
ligaueritis, ſed ſi ex his haberent omnes ſa-
cerdotes immediatè à Chriſto iuriſditionē
in peccatorē ſuper venialibus, à fortiori eā-
dem haberēt ſuper mortalibus peccatis, qđ
ex dictis conſtat eſſe falſum, ex quo præfata
authoritas potius de mortalibus, quàm de
venialibus intelligitur. Deinde poteſtatē iu-
riſditionis in omni cauſa ſpirituali Chriſtus
immediatè, & pleniſsimè ſuo vicario contu-
lit, de cuius cōſenſu, & volūtate debet huiuſ
modi iuriſditio in alios dimanare. Cùm igi-
tur Papa talē iuriſditionē non dederit ſacer-
dotibus ſimplicibus reſpectu venialium, aut
mortaliū, quæ homo cōfeſſus eſt, aut nō con
feſſus, videtur fictū, ſeu voluntariè dictū, di-
cere, quòd quilibet ſacerdos pōt vnūquenq;
à peccatis venialibus ſacramētaliter abſolue
F re, ſimiliter, & à confeſsis, aliiſq; ſuprà pro-
poſitis. Ac proinde periculoſum videtur, ho
mines alienis ſacerdotibus confiteri, & ab
eiſdē abſolutionē in his caſibus ſinè licentia
proprij petere: quia tales homines iniuriam
faciunt ſacramento, quod ex parte ſua irri-
tum, & inane faciunt, cùm ſententia in qua-
cunque cauſa lata à non ſuo iudice ſit nulla.

Nec obſtant ea, quæ ſuprà dicta ſunt, quę
ſupponūt in dictis caſibus homines eſſe ſui
iuris, eo.ſ. quòd in huiuſmodi cōfeſsionibus
prædictis nulli determinato ſacerdoti ſubdi
ti ſint. Quod quidem negandum eſt. Aut po
tius de ſubiectione diſtinguendum, quia eſt
duplex, quædam, qua homo alicui ſubditus
eſt in actu cōfeſsionis abſolutè, ſeu ex neceſ-
ſitate iuris diuini, vel humani. Et hac ſubie-
ctione, quam abſolutam dico, ſubiecti ſunt
omnes fideles ſuis propriis ſacerdotibus in
confeſsione peccatorū mortalium, quæ non
ante confeſsi ſunt, quia.ſ. ea tenētur ſuo pro
prio, aut alteri de licentia proprij confiteri:
quod niſi ſuo tempore fecerint, peccabunt.
Alia eſt ſubiectio conditionata, ſeu ex ſup-
poſitione, qua.ſ. ſi peccator vult ab aliquib⁹
peccatis aliquo tēpore abſolui, debet ea con
fiteri ſuo iudici in eum iuriſditionē habenti,
tali ſubiectione ſubditi ſunt fideles ſuo pro-
prio ſacerdoti in peccatis venialibus, & in G
peccatis mortalibus prius cōfeſsis, & in mor
talibus extra quadrageſimam confitendis,
non quòd ſimpliciter teneantur ea tunc pro
prio cōfiteri, ſed quia ſi volūt ab huiuſmodi
peccatis ſacramētaliter abſolui, tenentur ei-
dem proprio ſe ſubiicere, vel alieno de licen
tia proprij. Ac proinde hæc conſequentia
non valet: Peccator non eſt alicui ſacerdoti
in cōfeſsione venialium, & in caſibus prędi
ctis de neceſsitate, vel abſolutè ſubditus: igi-
tur poterit licitè ſe cui velit ſubiicere, & de
manu eius pœnitentiā ſuſcipere. Patet exē-
plo claro. Nam hęc conſequentia non valet:
Clericus ſubditus vni epiſcopo, nō eſt illi de
neceſsitate, & abſolutè ſubditus in recipien
do ordines ſacros, cum ſibi liberū ſit eos pe-
tere, & nō: ergo eſt ſui iuris, ita vt, licitè poſ-
ſit ſinè licentia proprij epiſcopi ordines ab
alio epiſcopo ſuſcipere. In quo exemplo pa-
tet, quod dixi de ſubiectione conditionata.

Quia huiuſmodi clericus licet ſimpliciter
non teneatur ordines à proprio epiſcopo ſu
ſcipere: ſi tamen eos ſuſcipere vult, debet eos
à proprio epiſcopo, vel ab alieno de licentia
proprij ſuſcipere, vt cōſtat. Poteſt etiam hęc
duplex ſubiectio in actu iudiciali appellari,
altera neceſſaria, altera voluntaria, cui qui- H
dem duplici ſubiectioni reſpondet in abſol-
uēte, ſeu iudice duplex iuriſditio, altera coā-
ctiua, qua iudex in illo foro poteſt ſubditū
compellere, aut compelli facere, vt tempore
debito confiteatur: & hæc eſt reſpectu mor
talium non prius confeſſorum. Altera eſt iu
riſditio voluntaria, ad cuius vſum, ſeu abſo-
lutionem recipiendam, ſubditus non poteſt
compelli, ſi ipſe nolit, & eſt reſpectu venia-
lium, & ſimiliter mortaliū iam cōfeſſorum,
& etiam mortalium confitendorū intra an-
num extra.ſ. quadrageſimā. Iam ad exem
pla ſuperius allata de Papa, fateor, quòd po-
teſt ſe ſubiicere, cui velit, etiā ſimplici in fo-
ro pœnitentiali, ſed hoc ideo, quia nullū ha-
bet in terris ſuperiorem, à quo debeat licen-
tiam petere. Cęteri autē fideles, cùm ſuos ha
beāt paſtores, & ſuperiores, nō ita poſſunt
ſe, cui velint ſubiicere, ſinè cōſenſu ſuorum.

Ad aliud de vagabundis, falſum eſt, quòd
ita ſint ſui iuris, vt poſsīt ſe ſubiicere pro vo
luntate, cui velint, etiā ſimplici: ſed tenentur
confiteri curato loci, in quo pro tempore ſe
reperiūt. Quia ſi poſſent etiam ſimplici pro
voluntate ſubiicere, eſſent melioris condi-
tionis vagabundi, quàm incolæ cùm inco-
læ non poſsint pro voluntate ſe, cui velint
ſubiice-

A ſubiicere, niſi de cõſenſu proprij. Quod Eugenius quartus ob rationem hanc dicitur declaraſſe. Itaq; tales, qui curato loci confitentur, non id faciunt ſinè licentia Papæ tacita, vel expreſſa. Ad aliud de marito, qui dem pro actu coniugali, & cæteris, ad quos iure coniugij tenetur, poteſt in reliquis ſe ſubiice re, cui velit, ſinè licentia vxoris. Reſpon. hoc admiſſo, eò quòd vir caput mulieris eſt, non ſequitur, ergo, quòd in caſu præſenti poſsit peccator ſinè licentia proprij alieno ſe ſubiicere. Et diſcrimen eſt clarũ. Tum, quia ſi maritus id poteſt ſinè licentia vxoris, eſt, quia eſt caput eius. Et ideo è cõtra vxor non poſſet ſe aliis ſeruitutibus aliorũ ſubiicere ſinè licẽtia viri, quia vir ſuperior eſt ea. Ideo nec peccator poteſt ſe alieno ſubiicere, ſinè licentia proprij, qui eius ſuperior eſt. Vnde hoc exemplũ magis militat pro nobis, quàm cõtra. Deinde, ſi maritus ſe poteſt in aliis actibus alteri ſubiicere: talis ſubiectio non requirit iuriſditionem in eo, cui ſe ſubiicit: qui liceet actionem ex contractu acquirat: non tamen iuriſditionem. In præſenti autem caſu de confeſsione, ſubiectio peccatoris requirit in eo, cui ſe ſubiicit, iuriſditionem in ipſum, quam nullus habet, niſi accedente licentia B proprij, pront ſupra expoſitum fuit. Quod ſi rurſus obiiciatur, de duobus inter ſe cotendentibus, qui ſinè licentia ordinarij poſſunt ſe cui velint in illa cõtentione ſubiicere, per quam ſubiectionem arbiter huiuſmodi ſortitur iuriſditionem in illos, igitur ita erit in præſenti. Reſpond. Non eſt ſimile, quia ſi contendentes poſſunt ſe arbitris, quibus velint, ſine licentia proprij ordinarij ſubiicere: habent tamen licentiam à iure, & ex conſequenti, à ſuperiore. In preſenti autem caſu pœnitẽtialis fori non ita, imò ius ipſum prohibet, ne quis alieno ſinè licentia proprij ſe ſubiiciat, & declarat confeſsionem aliter factam, nullam. Ne tamen reprobare videamur, quod ab aliis doctoribus approbatum eſt, poſſet dici, quòd in confeſsione venialium, & mortalium iam remiſſorum, non ſit peccatori neceſſaria licentia expreſſa proprij, ſed poterit peccator, cui velit, pro voluntate ſe ſubiicere. Quod ſi in præſenti decretali ſtatutum eſt, vt ſi quis voluerit alieno confiteri, licentiam prius poſtulet, & obtineat à proprio, id procedit de confeſsione mortalium, non prius ſacramentaliter remiſſorum, eò quòd hæc decretalis non niſi de mortalibus peccatis non prius confeſsis inſtituta, & intelligenda eſt. Ac proinde ſicut quod dicitur, quòd quilibet fidelis teneatur C ſemel ſaltem in anno omnia ſua peccata ſuo proprio ſacerdoti confiteri, de ſolis mortalibus non cõfeſsis intelligitur: ita id, quod additur poſtea, ſcilicet, ſi voluerit alieno confiteri, licentiam obtineat à proprio, de confeſſione eorundem mortalium eſt intelligendum. Ita & quod poſtremò ait, cùm aliter alienus abſoluere non poſsit &c. de abſolutione ab eiſdem peccatis venit accipiendum. Vnde probabile eſt, quòd nil de venialibus, & mortalibus iam confeſsis in hac decretali ſtatutum ſit, & ex conſequenti confeſsionem huiuſmodi peccatorũ eccleſia reliquit agendam, abſq; hoc, quòd ſeruentur ea, quæ hic de mortalibus non confeſsis diſpoſita ſunt. Et ita tacitè videtur Papa licẽtiare peccatores, vt venialia, & peccata mortalia prius confeſſa, confiteantur, cui velint. Secus tamen de confeſsione mortalium extra quadrageſimam agenda, quia talis agenda eſt, ſecundum diſpoſitionem huius ſtatuti, alioqui non valebit. Nam hoc ſtatutũ non loquitur præcisè de cõfeſsione agenda in quadrageſima, ſed vniuerſaliter de confeſsione mortaliũ, quocunq; tẽpore fiat, quòd. ſ. debet fieri proprio, vel alieno de licẽtia proprij. Et illa particula, ſaltẽ ſemel in anno, nõ ponitur, D vt limitetur confeſsio, de qua loquitur textus, ſed vt limitetur obligatio confitendi.

De confeſsione per curatum audienda, quoties ſubditus confiteri velit.

OCcaſione ſumpta ex dictis, poſſet dubitari: an curatus teneatur audire confeſsiones ſubditorum, non ſolùm in quadrageſima, ſed etiam extra eã toties, quoties illi velint confiteri. Et dixerunt aliqui, quòd ſic, modo curatus impeditus non ſit, nec aliquã legitimã, & iuſtã excuſationem habeat, quominus talem pœnitentẽ audiat. Pro qua opinio arguitur primò ex parabola talentorũ, quę ſerui serant commiſſa, vbi ſeruus, qui non reddidit, dño talentũ cũ vſura, dãnabiliter à dño reprehẽdit, & in tenebras exteriores eiici iubetur. Matth. 26. Talis videtur curatus, cui dñs poteſtatẽ ſpiritualẽ ſimul, & curam ouium cõmiſit, vt illis ſacramenta miniſtraret. Nec videtur ſatisfacere curatus, ſi tẽpore neceſsitatis ſolũ ea miniſtret, quia hoc

E non eſt talentũ acceptum Domino cum vſu
ra reddere, vt videtur, ſi nõ vi ra tempus ne-
ceſsitatis aliquid Domino lucrifecerit. Se-
cundò, non minus tenetur curatus ſuis ſub-
ditis in ſpiritualibus prouidere, quàm tenea
tur pater carnalis ſuis filiis in temporalibus:
vtriq; enim cura commiſſa eſt, huic corpo-
ris, illi verò animæ ſubditi, ſed carnalis pater
non ſolùm tenetur filiis miniſtrare cibum
neceſſarium ad vitam, ſed etiam cibum ne-
ceſſariũ ad hoc, quòd filius ad debitã quan-
titatem perueniat: igitur & curatus tenetur
non ſolùm tempore neceſsitatis ſacramenta
ſuis ſubditis miniſtrare, ſed etiam extra hu-
iuſmodi neceſsitatem, vt anima ad debitum,
& conueniens perueniat ſpirituale augmen
tum. Tertio, quia ſubditus habet ius pe-
tendi à curato ſuo, quoties velit, vt eum in
confeſsione audiat, & eidem confeſſo, ſacra
mentum abſolutionis impẽdat, igitur è con-
tra curatus tenebitur ſubdito hoc ſacramen
tum miniſtrare quoties requiratur. Patet to-
tum à ſimili, quia vxor habet ius petendi à
marito, quoties velit debitum coniugale, &
è contra maritus toties tenetur eidem poſtu
lanti reddere, vbi non adſit legitima excuſa-
F tio &c. Igitur. Quartò idem probatur ex
obligatione, qua curatus ratione officij eidẽ
iniuncti tenetur ſolicitus eſſe pro ouibus ei-
dem cõmiſsis, iuxta illud Ezech.34. Vę pa-
ſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos.
Nonne greges à paſtoribus paſcuntur? Lac
comedebatis, & lanis operiebamini. Et ſe-
quitur: Quod infirmũ fuit, non cõſolidaſtis,
quod ægrotum non ſanaſtis, quod confra-
ctum eſt, nõ alligaſtis, & quod perierat, non
quæſiſtis &c. Ex quibus colligitur curatos
obligatos eſſe paſcere gregem eis commiſ-
ſum, non ſolùm quando ſunt in neceſsitate,
ſed extrà, ſi aliqua ouis ſit confracta, ſi ægra
&c. Igi: cùm peccator confractus ſit, & ęgro
tus per peccatum à ſe commiſſum, ſequitur
curatũ nõ excuſari à peccato mortali, ſi quo
ties petierit ſubditus ſanari, & conſolidari,
ſacramentum pœnitentiæ ab eodẽ petitum,
non miniſtretur. Poſtremò arguitur, quia
ſi curatus non habet legitimã excuſationem
negandi præfatum ſacramentũ videtur age-
re contra charitatẽ proximi, cũ præferat ſuã
quietem corporalẽ, ſeu ſpiritualem tanto bo
no ſpirituali proximi, quantũ ex tali confeſ
ſione eſſet illi euenturũ: imo fortè per cõfeſ-
ſionem à peccato ad gratiam reſurgeret, vir-
tute ſacramenti, ad quam cordis pœnitẽtia,
quã habet, illi non ſufficit. Et ita negatio hu
ius ſacramẽti illi cederet in perniciẽ animæ. G
Hi, non obſtantibus videtur oppoſitũ tenen-
dum, quòd. ſ. extra caſum, quo peccator tene
tur cõfiteri, non tenet curatus ſub pœna pec
cati mortalis eum audire. Probat, quia ſi ſic,
vel ad id teneret ex lege charitatis fraternæ,
vel ratione officij paſtoralis. Non primũ, qa
lex fraternę charitatis oẽs videtur æqualiter
reſpicere, ſecundũ quod ſcriptũ eſt: Vnicui-
q; mandauit Dñs de proximo ſuo. Sed alius *Eccleſi.17.*
à curato, & ſi poſſet ſacramentũ eucharistię,
aut pœnitẽtię alicui petenti miniſtrare: non
tamen peccat cõtra charitatẽ fratris, ſi nolit
ea illi miniſtrare, ſed ad curatũ ſuum eum re
mittat. Quod patet, tum ex cõi ſentẽtia, tum
etiã, quia non eſt contra charitatẽ proximi
illi denegare, quod illi non eſt debitũ, etiam
ſi eſſet eidem vtiliſsimũ, ſed alienus ſacerdos
non debet alieno parochiano miniſtrationẽ
ſacramentorũ, vt conſtat: igitur non eſt con
tra charitatẽ proximi illi extra neceſsitatẽ
ſacramenta denegare. Confirmatur, quia
negare eleemoſynam corporalẽ fratri eam
extra neceſsitatẽ petenti, non eſt contra cha
ritatẽ proximi, vt cõſtat: igitur negare ſacra-
mẽta fratri ea extra neceſsitatẽ petenti, non
eſt contra charitatẽ fratris. Similiter ſi fra H
ter ſufficiẽter inſtructus in his, quæ ſunt illi
neceſſario credẽda, & quæ illi ſunt ad ſalutẽ
ſufficientia, petat in cæteris altioribus, & ſę
cretioribus ab aliquo inſtrui, non erit cõtra
charitatẽ fratris ſuæ petitioni non cõdeſcen
dere, vt certũ ſuppono, ſatis erit ea, quando
& quibus neceſſariũ fuerit tradere, & patefa
cere: igitur non agit cõtra legẽ charitatis fra
ternæ curatus, qui ſubdito ſacramẽta extra
neceſsitatẽ petenti, ea denegat, quando. ſ. ex
denegatione nullum fratris veriſimile peri-
culum, & notabile timetur. Quod etiam
non teneatur ad id curatus ratione officij ſi-
bi iniuncti, probatur, quia officio ſuo ſatisfa
cit, ſi onera eidem à iure, vel ſuperiore iniun
cta, cõpleat, ſed nec ius, nec ſuperior iniũgit
curato ſacramentũ abſolutionis, aut euchari
ſtiæ ſubditis miniſtrare, niſi in neceſsitate,
qua ſubditis neceſſarium eſt ea recipere, de
iure quidem diuino, quando ſunt in pericu-
lo mortis: de humano verò in quadrageſi-
ma, & Paſchate: igitur ratione officij in caſu
propoſito curatus non tenetur eum audire.
Confirmatur id, quia ſi curatus eſt certus,
quòd ſubditus vult ſolùm venialia confite-
ri, aut alia peccata, de quibus legitimè abſo-
lutus eſt, reconfiteri, non tenetur curatus hu
iuſmodi confeſsiones audire ſub pœna pec-
cati

A cati mortalis, & ſi vtile eſſet, & meritorium vtriq;, idq; ex ſententia omnium, & non ob aliam cauſam, niſi quia tales confeſsiones non ſunt ipſi ſubdito neceſſariæ, cùm nullum ſit periculũ eas non facere, vt ſuppono: Igitur ob eandem rationem, ſi velit extra neceſsitatem ſua mortalia confiteri, non tenebitur curatus ex officio eum pro tunc audire, vbi ex denegatione nullum veriſimile timeatur periculum. Poſtremo idem patet, quia epiſcopus non tenetur ratione charitatis, nec ratione officij ſacramentum ordinis ſubditis extra tempora determinata miniſtrare, non obſtante vtilitate, quæ ipſi promouendo eſſet ex ordinatione euentura: igitur nec curatus tenẽ ex lege charitatis, nec ratione officij ſubditis miniſtrare ſacramentum euchariſtiæ, aut pœnitẽtiæ, non obſtante vtilitate, quæ illi eſſet alioqui euentura.

Iam ad rationes ante oppoſitum dicẽdum: Ad primã, quòd illa parabola dicta eſt contra deſides, & ignauos, qui cùm gratiã à Domino receperint, qua poſsint ſibiipſis, & cæteris prodeſſe, illam in ſe inutiliter retinent, ſinentes alios, quoad animã, vel corpus ſua ignauia perire, quos ꝑ doni cõmunicationẽ ſuſtinere ne cadãt & cadẽtes, ac lapſos Deo B lucrifacere poſſent. Quod ita intellectum, in nullo contrariatur ſentẽtiæ propoſitæ. Qui enim indigenti proximo tempore neceſsitatis gratiam à Domino acceptam non communicat proximum, ne labatur, ſuſtinendo, vel lapſum erigendo, non inutiliter talẽtum à Domino dicitur accepiſſe, nec in ſudario abſconditum retinere, vt patet, qualiter retinet, qui talento à Domino ad communem vſum, & vtilitatẽ accepto, ad ſui tantùm comoditatem vtitur, hic talentum reddit ſinè vſura. Qui autem talento vtitur ad aliorum vtilitatem, ſaltem in neceſsitate, talis talentum cum vſura reddere dicitur. Ad ſecundum, fateor vtriq; parenti cõmiſſam eſſe curam filij, carnali, ſcilicet, & ſpirituali: ſed ſicut ſatisfacit pater dando filio cibaria illi neceſſaria, aliis delicatioribus, aut abundantioribus denegatis, ita & curatus ſatisfacere videtur, ſacramenta neceſſatia tẽpore, quo indiguerit, ſubdito miniſtrando. Nec putandum eſt, quòd pater carnalis teneatur ad illa duo immediatè. ſ. ad dandum neceſſaria vite, & ad dandum alia ad corporis quantitatẽ pertinẽtia. Nam ſi det, quę ad vitã ſunt neceſſaria, quantitas inde naturaliter conſequetur, & ſiue cõſequatur magna quãtitas, ſiue parua, niſi ad obligationẽ patris, qui dãdo neceſſaria vitę ſatisfacit. Ita ſub obligatione C curati nõ cadit procurare augmentũ gratiæ ſubdito ſuo, vltra id, qđ illi ex miniſtratione neceſſariorũ eſt euenturũ. Ad tertiũ, quãuis ſubditus habeat ius, id eſt, licentiam, & facultatem petendi ſacramentũ à curato, quoties velit confiteri: non tamen habet ius coactiuũ, quo poſsit contra curatũ agere, & eum ad miniſtradũ ei ſacramenta cõpellere, extra neceſsitatẽ ſubditi. Nec valet ſimile adductũ de cõiugibus, quia vxor habet ius coactiuum ad petendũ debitũ carnis, quoties velit, eò quòd vir non habet poteſtatem corporis ſui, ſed vxor, & è contra, vt ait Paulus: 1. Corin. 7. ideo habet ius coactiuũ vtendi re ſua, id eſt, corpore viri, quoties ipſa velit, & è contra.

Ad quartum. Illud Ezech. procedit contra paſtores cupidos, & negligentes, qui cùm videant oues ſibi commiſſas paſtu, aut medicamine, aut defenſione à lupis indigere: nil tamen de earum ſalute curant, vt patet ex ipſo textu. Secus in noſtro caſu, in quo cum hoc, quod extra tempus neceſsitatis curatus ſacramenta non conferat: tempore tamen, quod ſubditi indigent, præſto eſt illi per ſacramenta ſubuenire. Ad poſtremum. Illud videtur probare, quòd ſit cõtra ordinem D charitatis, eligere propriã quietem, quando ea poſtpoſita, magnum poſſumus ſpirituale beneficium proximo cõferre. Attamen non eſt contra ordinẽ de neceſsitate ſeruandum, eò quòd ſi duo ſunt alicui licita, quorũ alterum melius eſt, modo de præcepto non ſit, non peccat, nec contra debitũ ordinẽ charitatis agit, ſi minus bonũ, alio prætermiſſo, eligat. Patet, quia aliâs peccaret, qui dimiſſa religione, in ſeculo manet, qui dimiſſa caſtitate virginali, vxorẽ ducit, qui dimiſſa paupertate, diuitias curar, & ſic de multis aliis, in quibus, ſicut non agit quis contta charitatem ad ſe habendã, ita nec agit contra charitatem fraternã, ſi dimiſſo bono maiori fratris, ſuum proprium, quod minus eſt, curet, quãdo curare de tali bono proximi non eſt præcepti, ſed ſuperabũdantis beneficij, quale in propoſito eſſet. Tũc igitur dicitur quis peccare contra ordinem charitatis, quando poſtpoſito eo, quod ei, vel fratri ad ſalutem corporis, vel animæ eſt neceſſarium, aliud minus bonum, ſeu non neceſſarium eligit. Si verò id, quod poſtponitur non ſit, vt dictum eſt, neceſſarium, non agitur contra ordinem charitatis debitum, de quo aliâs. Ad id autẽ, quod in ratione ſubiungitur: quòd ſępe accideret ſubditum perire ex defectu ſa-

E cramēti, quando.ſ. pœnitētia cordis illi non ſufficit: quæ tamen cum ſacramento ſufficeret. dicendū, quod hoc currit contra Scot. & alios, qui dicunt eſſe in pœnitētia cordis certam intentionē, aut temporū continuationē neceſſariā, vt valeat ad ſalutem, de quo aliâs. Imô & ſecundū Sco. eſto illud teneatur, non tamen poteſt peccator ad talē ſtatū peruenire, in quo perfectum habeat vſum rationis, quin per ſe, ſinè ſacramēto pœnitentiæ actu ſuſcepto, poſsit ſe in ſtatu gratiæ reponere, ſi velit, vt ſi defectum continuationis in pœnitentia cordis ſuppleat per intentionem, & conatum voluntatis, faciendo quod in ſe eſt.

Stat ergo ſentētia ſuprà probata, quòd curatus non tenetur audire confeſsiones ſubditorum, quoties velint illi confiteri, ſed quoties indigent, & illis neceſſarium eſt confiteri. Eſt autē eis neceſſariū cōfiteri, nō ſolùm tēpore, quo Infirmi ſunt, aut in quadrageſima, ſed in multis aliis, vt ſuprà oſtenſum eſt, quando agebatur de tempore, quo neceſſarium eſt actu confiteri. Vide ſuprà.

De effectu abſolutionis ſacramentalis.

F NVnc de effectu, ſeu fructu abſolutiōis ſacramentalis breuiter videamus quis ſit: An ſcilicet huiuſmodi abſolutio valeat ad remiſsionē peccatorum, ſeu quod idem eſt: An valeat ad conferendum primam gratiam. per quam fit peccatorum remiſsio. Pro affirmatiua parte facit ipſa forma ſacramentalis, ſcilicet, Abſoluo te à peccatis tuis. Quæ cùm vera ſit, & efficax, oportet operetur id, quod ſignificat, ſicut & cætera ſacramenta Euangelica. Pro negatiua facit ratio, quia ſi, qui abſoluitur à ſacerdote, venit cum debita cordis pœnitentia, iam in gratia venit, & ita non conſequitur gratiam primam per abſolutionem huiuſmodi. Si verò ſinè cordis pœnitentia accedit, nil ſibi valet huiuſmodi abſolutio, imò potius obeſt: & ita patet ratio dubitationis &c. ſuper qua quæſtione magna eſt inter doctores controuerſia, & diuerſæ opiniones. Prima eſt Magiſtri ſententiarum, tenentis, quòd abſolutio ſacramentalis non eſt operatiua, ſed oſtenſiua remiſsionis peccatorum quoad culpam, & pœnam æternam. De qua primò videndum eſt. Dixit igitur Magiſter in. 4. diſtin. 18. quòd hæc abſolutio non valet ad remiſsionē peccatorum G quoad culpam, nec pœnā ęternā: & ita non valet ad conferendū gratiam primā. Mouetur ex illo Pſal. Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiā meam Dño: & tu remiſiſti impietatē peccati mei. Vbi Caſiodorus ait: Magna pietas Dei, qui ad ſolam promiſsionē dimittit peccata, nondū pronūciat, ſed promittit ſe pronunciaturū, & peccata remittit. Vnde apparet peccatorem antequā à ſacerdote abſoluatur, eſſe à Deo iuſtificatū, & veniam peccatorū conſequutū. Secundò idem probat, quia ſi huiuſmodi abſolutio valeret ad remittendū culpam, & æternā pœnā, ſequeretur, quòd ſacerdos culpam remitteret per ſoam abſolutionē, quod inde videt falſum, quia remittere peccata, ſolius Dei eſt, iuxta illud Iſa. Ego ſolus deleo iniqtates, & peccata populi. *Iſaie. 44* Et Ambroſius idē teſtatur, dicēs: Ille ſolus peccata dimittit, qui ſolus pro peccatis noſtris mortuus eſt. Et habetur de pœnitentia. diſtin. 1. c. Verbum Dei. Et Auguſtinus contra Iulianū: Nemo tollit peccata, niſi ſolus Deus, qui eſt Agnus, tollens peccata mundi. Tertio facit pro eodē, quod legitur de Lazaro in Euangelio, quē Chriſtus prius intus viuificauit, & poſtea ſoluendū à ligaturis diſcipulis ſuis tradidit. *Ioan. 11.* H Ex quo Auguſtinus colligit, peccatorem prius à Deo intus per gratiam viuificari, quam à ſacerdote à ligaturis peccati abſoluatur. Pro quo etiam facit, quod de leproſis ſcriptum eſt, quos ſcilicet, Chriſtus priꝰ ſanauit à lepra, deinde eos ad ſacerdotes miſit, quorum iudicio oſtenderentur eſſe mūdati. Quod quidē figura fuit eius rei, quæ in hoc tempore fit, quando peccatores à lepra animæ curantur. Quartò facit, quod ait Hierony. ſuper illud Matthęi 16. Tibi dabo claues regni cælorum. Hunc, inquit, locum quidam non intelligentes, aliquid ſumunt de ſupercilio Phariſæorum, vt damnate innoxios, vel ſoluere ſe putent noxios, cùm apud Deum, non ſententia ſacerdotum, ſed reorum vita quæratur. In Leuitico ſe oſtendere ſacerdotibus iubentur leproſi, quos illi non faciunt leproſos, vel mūdos ſed diſcernūt, qui mundi, vel immundi ſunt. Vbi apertè videtur, ſacerdotes Euangelicos legalibus æquiparare, in hoc quòd ſicut illi non mundabāt leproſos, ſed eos mūdos eſſe iudicabāt: ita ſacerdotes Euāgelici non iuſtificant peccatores, nec eos mundant, ſed eos mundos iam eſſe oſtendunt. Et ita abſolutio ſacerdotis non eſt, quæ primò iuſtificat, ſeu peccatorum remiſsionē confert. Itaq; abſolutio

A ſolutio ſacramentalis nõ actu dimittit pec-
cata, ſed oſtẽdit ea iam eſſe dimiſſa, operatᷓ
autem in confitente gratię augmentum, qđ
cõmune eſt ſacramentis legis nouæ, & remit
tit pœnam temporalem in toto, vel in parte,
eam inquã, in quã per cõtritionẽ fuerat ęter
na pœna cõmutata. Facit pro hac poſitione
gloſſa ſuper illud Ioã. 20. Quorũ remiſeritis
peccata &c. Id eſt. Quos dignos remiſsione
iudicaueritis. Vnde apparet. nõ eſſe ſacerdo
tibus datã poteſtatẽ, qua actu peccata remit
tant, ſed qua iudicẽt, qui ſint digni, aut indi-
gni ipſa remiſsione. Contra tamen hanc
opinionem magiſtri videntur aliqua milita-
re, quę faciunt pro ſecunda opinione, quam
alij cõtra magiſtrũ tenent. Primò quia ſacra
menta legis Euãgelicæ id efficiunt, quod ſi-
gnificant, vt patet ex diffinitione ſacramẽti
per eundem magiſtrũ data. Sacramentũ eſt
inuiſibilis gratiæ viſibilis forma. ſic, vt ipſi⁹
imaginẽ gerat, & cauſa exiſtat. Similiter ex
differentia ſacramentorũ veteris legis, & no
uæ: illa enim figurabant, & non operaban-
tur, nec præſtabant quod ſignificabãt, vt pa
tet de hoſtiis, quæ pro peccatis fiebant, quæ
cùm iuſtificationẽ à peccatis ſignificaſſent,
neminem tamen iuſtificabãt, iuxta dictum
B Pauli. Ex operibus legis nemo vnquã iuſtifi
Ad Rom. 3. catus eſt. Sed ſacramentum pœnitẽtiæ ſigni
ficat per ipſum fieri remiſsionem peccato-
rum, vt ipſa forma abſolutionis oſtendit.

Secundò Deus peccata non remittit, niſi
Ioan. 20. ſint per ſacerdotes remiſſa, ipſo dicẽte Quo-
rum remiſeritis peccata, remittentᷓ, & quorũ
retinueritis. i. non remiſeritis, erunt retenta.
In quo ſignificat ſatis apertè, quòd ſentẽtia
ſacerdotis in terris pręcedit ſententiam Dei
in cęlis Non enim dixit quorum remiſeritis
peccata, iam ſunt remiſſa, ſed remittentur in
cęlo. Quemadmodum alibi dixit, quæcunq;
ſolueritis in terris, erũt ſoluta in cęlis: in quo
innuit, quod ſentẽtia à ſacerdote in terris da
ta approbabitur in cælo, approbatio autem
ſententię præſupponit ſententiam latam eſ-
ſe: igitur falſum eſt, quòd illa forma, abſoluo
te, valeat tantũ. i. te abſolutum eſſe oſtendo.

Quod inde confirmari poteſt, quia ſi ille
ſit ſenſus abſolutionis, id eſt te abſolutum
eſſe oſtendo, quæro à quo abſolutum eſſe
peccatorem oſtendit, vel à Deo, vel ab eccle-
ſia. Nõ ſecũdum, cùm antea ab eccleſia abſo
lutus nõ ſit. Nec primũ, quià tunc magis cõ-
duceret, quòd peccator ſuam iuſtitiam cõfi-
teatᷓ ſacerdoti, quàm ſua peccata: quia vt ſa-
cerdos iudicet illũ hominẽ eſſe à Deo abſo-
lutũ, magis conuenit iuſtitiam talis hominis C
cognoſcere, quàm vitia, & peccata ab eo cõ-
miſſa. Quãdoquidẽ per opera charitatis me
retur homo à Deo abſolui, & per eadem di-
gnus eſſe cognoſcitᷓ, nõ per peccata. Cùm igi
tur teneatur nõ iuſtitiã, ſed ſua peccata con-
fiteri, ſequitur, quòd nõ ad id tenetur, vt iu-
dicetur dignus, & à Deo abſolutus, ſed vt à
vicario Chriſti abſoluatur. Quod iterum
cõfirmatur, quia ſi ſacerdotibus non eſt da-
ta maior poteſtas in hac re, quàm ad oſten-
dendũ quis ſit abſolutus, ſeu abſolutione di-
gnus, ſequitur authoritatis ſuprà tacitæ ſen-
ſum eſſe, Peccata quę oſtẽderitis eſſe remiſ-
ſa, ego remittã, & quę non oſtenderitis eſſe
remiſſa, nõ erunt remiſſa. Quod videtᷓ abſur
dum: nam ſi remiſsio per Deum facta, præce
dit remiſsionẽ, ſeu ſententiam ſacerdotis, nil
igitᷓ ad remiſsionẽ peccatorũ agit, quòd ſacer
dos poſtea oſtẽdat illũ eſſe abſolutũ vel nõ.

Tertiò ſacramentum pnĩæ eſt ſecunda ta-
bula poſt naufragiũ, ſicut baptiſmus eſt pri
ma, igitᷓ ſicut baptiſm⁹ actu liberat hominẽ à
naufragio, præſtando gratiã primam, ita &
pnĩa ſacramentalis, alioqui ſi homo ſemper
eſt iuſtificatus anteq̃ hmõi ſacramẽtum acci
piat, quõ cõuenit de hoc ſacramẽto dicere, q
eſt ſecũda tabula poſt naufragiũ? Confir- D
maᷓ etiam, quia extrema vnctio confert gra-
tiam primã, & peccata tollit, dicente Iacobo
in ſua Canonica. Infirmaᷓ quis in vobis, in-
ducat presbyteros, & orent ſuper eum, vngẽ
tes eum oleo lętitiæ, & oratio fidei ſaluabit
infirmũ, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.
Igitur id faciet à fortiore pœnitentiæ ſacra-
mentum, quòd ſpecialiter in remiſsionẽ pec
catorum inſtitutum eſt. Quartò facit glo-
ſa Matthæi. 16. quæ excluſis aliis opinioni-
bus, quę dicũt ſacerdotem nõ à peccatis ab-
ſoluere, ſed abſolutos eos oſtendere, quoq; nõ
à peccatis, ſed à reliquiis peccatorũ abſoluit,
ſubdit, dicens: Alij veritati, & Euangelio ad-
hærẽtes, miniſtros eccleſię à peccato ſoluere
dicũt. Pro quo etiã facit Auguſtinus cõtra. 5.
hęreſes, dicens: Nec eos audiamus, qui negãt
catholicã eccleſiam omnia peccata poſſe di-
mittere. Illi enim in Petrò petram non intel-
gunt, & non intelligentes eccleſiæ datas eſſe
claues regni cælorum, eas de propria manu
amiſerunt. Quintò facit ad idem capi. Si
quis presbyter. 26. q. 6. vbi dicitur. quòd preſ
byter denegans pœnitentiam. i. abſolutionẽ
morientibus, reus erit animarum. Et rurſus
ibidem cap. Agnouimus, de presbytero ne-
gante abſolutionem morientibus, eam pe-

E tentibus, ait Cęleſtinus papa. Quid aliud ergo, id eſt, quàm morięti mortē addere eiusq; animam ſua crudelitate, ne abſoluta poſsit eſſe, occidere? In quibꝰ apertè videtur ſignificari, quòd abſolutio in caſu præſtaret vitā his, qui moriuntur: alioqui, ea denegata non daretcauſa cōdemnationis ipſis morientibꝰ.

Propter has, & alias rationes cōcludunt alij abſolutionem ſacramentalē operari actu remiſsionē peccatorū, quoad culpam, & pœnam æternam, & non ſolùm quoad tēporalem. Cuius opinionis fuit Tho. Sco. Gerſon, & alij. Et ita abſolutio ſacramentalis nō eſt oſtenſiua ſolū, ſed actu operatiua eius, quod ſignificat. Et quāuis vt in plurimū reperiantur peccata iam per primā cōtritionē remiſſa quoad Deum: attamen ex parte ſua, ea ſecluſo obice, remitteret, ſi remiſſa non eſſent. Pro qua ſententia videtur facere concilium Florentinū, vbi declaratū eſt, quod effectus ſacramenti pnīæ eſt, abſolutio à peccatis.

Contra tamen hanc ſecundam opinionē ſpecialiter facit ratio, vltra ea, quę ſuprà pro magiſtro ſunt allegata. Nam cùm dicant hi, quod ſacramentum hoc pœnitentiæ actu remittit peccata, & cōfert gratiam primam, quęro quomodo accedit cōfitens ad ſuſcipiē-
F dum hoc ſacramentū: nam poteſt tribus modis accedere. Vno abſq; obice malę voluntatis, ſed ſinè pœnitentia cordis. Secundo cùm pœnitentia cordis, ſed imperfecta. Tertio cū pœnitētia cordis perfecta, quæ dicitur contritio. Sed in nullo ex his caſibus poſſunt verificare quod dicūt. Patet, nam ſi ſinè pœnitentia cordis accedat, etiam ſi obicem alium malæ voluntatis non habeat, non iuſtificabitur per abſolutionem. Nam certū eſt per ſcripturam, peccatorem non poſſe de lege veniā à Deo conſequi, ſinè pœnitentia cordis, dixit enim per Ezechielē: Si impius egerit pœnitētiā ab omnibus peccatis ſuis, vita viuet &c. Et iterū. Quacūq; hora ingemuerit peccator, non recordabor amplius ſuorū peccatorū. Et Chriſtus in euangelio. Niſi pœnitētiam egeritis, omnes peribitis. Et Petrus in actibus: Pœnitemini, & conuertimini, vt deleātur peccata veſtra. Et Auguſtinus: Nemo, ſuæ voluntatis arbiter cōſtitutus, poteſt nouam vitam gratię inchoare, niſi pœniteat eū veteris vitæ, à qua pœnitētia ſoli paruuli immunes ſunt. Et ſunt alia innumera loca ſcripturæ ſanctę, & teſtimonia ſanctorū doctorum pro hac parte. Nō igitur ſtat, quòd abſolutio ſacramentalis conferat gratiam primam, in caſu, quo cōfitens ſinè pœnitentia accedat per ſolam non poſitionem obicis. G

Nec poſſunt, vt videtur, dicere ſecundū, ſcilicet, quòd ſi accedat cum pœnitētia cordis imperfecta poterit virtute abſolutionis cōſequi gratiā primam, & remiſsionem peccatorū, actu. Nam quatuor modis contingit huiuſmōi pœnitentiam eſſe imperfectam. ſ. vel quia peccator dolet de quibuſdā à ſe cōmiſſis, & non de omnibus, vel quia ſi de omnibus commiſsis dolet, non tamen cum propoſito abſtinendi in poſterū: vel tertiò, quia nō dolet de cōmiſsis ob amorē Dei, ſed ex timore, vel ex alia cauſa humana: vel quartò quia pœnitētia cordis eſt remiſſa gradualiter, ſeu parum continuata. Sed in nullo ex his caſibus poſſunt verificare quod dicunt, quòd. ſ. abſolutio ſacramentalis actu remittat peccata mortalia quoad culpam, & æternam pœnam. Patet, nam quando habetur pœnitentia cordis imperfecta primo, & ſecundo modo, non fit peccatorum remiſsio, quia ponitur obex malæ voluntatis, ſaltem omiſsiuè, cùm teneatur peccator abſolutionem petēs, pœnitentiam veram de commiſsis habere, quæ pœnitentia includit dolorem de omnibus commiſsis, & propoſitum in poſterum abſtinendi, vt ſuppono. Si autem habeī pœnitentia imperfecta tertio modo, qua. ſ. homo doleat de peccatis, nō tñ propter Deum ab eo dilectum, non poterit veniam, aut gratiam cōſequi, dicente Auguſtino, ſinè amore Dei neminē vnquā gratiam inueniſſe. H Imò, & ipſi doctores Tho. & Sco. dicunt eſſe neceſſariā pnīam propter Deū. Si autem habetur pœnitentia imperfecta quarto modo, ſcilicet, quia eſt remiſſa gradualiter, aut parum continuata, talis imperfectio non impedit, quominus per eam poſsit quis ſufficienter ſe in ſtatu gratię reponere. Nam ad acquirēdū gratiā, nec eſt neceſſaria intēſio gradualis, nec temporis continuatio, modo efficax ſit. Quia quantulancūq;, & quantūlibet breui tempore geſtam pœnitentiam Deus acceptat, de pœnitētia. diſtin. 3. cap. Talis &c. De quo ſuprà tractatu de pœnitentia cordis.

Sed fortè dicent, quòd poteſt eſſe pœnitētia imperfecta, qua quis dolet de omnibꝰ peccatis ſuis cum propoſito abſtinendi, & propter Deum dilectū, dilectione, quę de ſe nō ſufficit ad gratiā, quia ſtat peccatores in peccato exiſtentes Deum diligere, & propter Deū aliqua facere, nec propter hoc ſe in ſtatu gratiæ reponunt. Et talis pœnitentia, quę per ſe non ſufficit, ſufficit cum ſacramento. Et ita tunc verificaret, quod opinātes dicūt.

Verū

A Verùm hoc etiam habet difficultatē,quia
quęro qualis ſit illa dilectio Dei. Nā vel eſt
obedientialis, qua homo proponit firmiter
Deo in omnibus placere propter ipſummet
Deum Vel eſt dilectio alia ſimplicis tenden
tię,qua placet ipſi homini,quod Deus ſit,&
omnib' præſit & dominei,ſeu quòd ſit opti
mus,& infinitus,aut φ illi omnes ſeruiant,
& reuereantur &c.Si hanc ſolùm habeat ho
mo dilectionem Dei, fateor illam non ſuffi-
cere ad ſalutem,& gratiam.Sed nec cùm ſa-
cramēto ſufficit ad gratiam. Probatur, quia
ad gratiam primā,& remiſsionem peccato-
rū quoad culpam, neceſſaria eſt vera pœni-
tētia cordis,de qua ſcriptura loquitur. Hæc
autē eſt,quam ſancti expoſuerunt. ſ. Pœni-
tenti vera eſt,pręterita mala plangere,& plā
genda iterum non committere,idq; propter
Deum. Hanc autem pœnitentiam certū eſt
includere amorem Dei obedientialem, nam
taliter pœnitens paratus eſt in omnibus ne-
ceſſariis Deo placere, ex quo proponit in
nullo poſtmodū eum offendere:& talis dile
ctio eſt immediata diſpoſitio ad gratiam, &
per cōſequēs ſiue pœnitētia illa ſit propter
Deum primo modo dilectum, ſiue ſecundo
modo,non verificant, quod dicunt.ſ. quòd
B taliter pœnitens conſequitur virtute abſo-
lutionis ſacramentalis gratiam primā, & re-
miſsionē peccatorum quoad culpam, & pœ
nam æternam. Confirmatur hoc idem, ſci
licet,quòd ſit homini neceſſaria pœnitentia
propter Deum obedientialiter dilectū, ſi ve
lit veniam cōſequi:quia non poteſt quis ſal-
uari, niſi ſeruet mandata, ſecundum quod
ſcriptum eſt: Si vis ad vitam ingredi, ſerua
mandata. Et iuueni enarranti mandata, quę
ſeruauerat, reſpondit Chriſtus. Hæc fac, &
viues. Cùm igitur non ſit neceſſarium om-
nia mandata ſemper actu ſeruare, vt homo
ſaluetur,alioqui vix eſſet,qui ſaluaretur,reſtat
vt ſit neceſſarium omnia mādata ſeruare ſe-
cundum mentis propoſitū,vt homo ſit Deo
acceptus. Ac proinde ſi velit peccator veniā
peccatorū,& gratiam conſequi, quando ab-
ſoluitur,neceſſe eſt eum in mentis propoſi-
to omnia mādata ſeruare. Hoc autē eſt Deū
diligere obedientialiter, quod quidem per
ſe ad gratiā ſufficit,igitur. Idem etiam col
ligitur,ex eo,quod habetur Ezech.18. Si im-
pius egerit pœnitentiam ab omnibus pecca
tis ſuis,& cuſtodierit omnia præcepta mea,
vita viuet, & non morietur. In quo iterū ſi-
gnificatur, neceſſariā eſſe pœnitentiā pro-
pter Deum obedientialiter dilectū,& taliter
pœnitenti promittit Deus vitam. Pręter- C
ea idem probatur ex eo, quod ait Auguſti-
nus lib. de vera, & falſa pœnitētia cap.17.vbi
declarat quis dicitur cōuerti ad Deū. Ille,in-
quit,qui non ſolùm à peccato auertitur,ſed
qui iam totus, & omnino vertitur, qui iam
non pœnas timet,ſed ad bonum Deum ten-
dere feſtinat. Et Gratianus. de pœnitentia.
diſtin.1.cap. Quis aliquando,declarans con-
uerſionem in Deum nobis neceſſariam ait,
conuerti dicitur,qui omnino vertitur, cuius
opus vox,& cogitatio ita mortificationi pec
cati deſudāt,ſicut prius ſerui erant iniquita-
ti. Quòd autē vltra pœnitere, ſit neceſſariū
ad Deum cōuerti,vt quis remiſsionem pec-
catorū aſſequatur:clarè docet Petr' in acti-
bus,dicens: Pœnitemini, & conuertimini,
vt deleantur peccata veſtra. Ex quibus aper
tum eſſe videtur, quòd niſi peccator pœni-
teat propter Deum obedientialiter dilectū,
non poterit,etiā interueniente ſacramento,
Dei gratiam,& remiſsionem peccatorū con
ſequi. Et ita concluditur,quòd ſi debeat con
fitenti valere abſolutio ſacerdotis, non ſatis
eſt,accedat peccator ſinè obice malę volun-
tatis:nec ſatis eſt,quòd accedat cum pœni-
tia impfecta,vt ſuprà diſcuſſum eſt, ſed ne-
ceſſarium eſt accedat cum pœnitentia vera, D
quæ dilectionē Dei obedientialem includit,
aut pręſupponit. Et ſi cum hac accedat, iam
per eam eſt veniā cōſequutus,anteq̄ à ſacer-
dote abſoluatur,& per conſequens huiuſmōi abſo
lutio nō operatur actualiter remiſsionē pecca-
torum,quoad culpam,& æternam pœnam.

EST alia tertia opinio Hugonis lib.2. de ſa
cramentis. Similiter & Ricardi de ſancto
Victore,parte prima,lib. de poteſtate ſoluē-
di,& ligandi,qui tenēt mediam viam,dicen-
tes,quod abſolutio ſacramentalis non ope-
ratur remiſsionem peccatorū quoad culpā,
ſed quoad reatū æternę pœnę Pro quo ſup-
ponūt,φ peccator ob culpā mortalē ligatus
eſt dupliciter.ſ.obduratione mentis, & debi
to futuræ damnationis. Primum remittit
Deus,interueniente contritione peccatoris.
Secundum verò remittit ſacerdos per ſuam
abſolutionem,præuia peccatoris confeſsio-
ne. Pro qua opinione quoad primam par-
tem faciunt, quæ ſuprà citata ſunt pro ma-
giſtro ſententiarum,ſpecialiter quod de La-
zaro adduximus,qui prius fuit à Chriſto in-
tus ſuſcitatus,& poſtmodum Apoſtolis tra-
ditus,vt à ligaturis mortis ſolueretur.

Facit etiā dictū Chriſti, Quorū remiſeritis
peccata,remittentur eis, & quę ſolueritis in
terra,

E terra, erunt ſoluta in cælis &c. In quibus innuitur pręcedere ſententiā ſacerdotis, & ſubſequi abſolutionem Dei in cælis: quod cùm non poſsit intelligi de abſolutione oſtēſiua, vt ſuprà cōtra magiſtrum arguebatur, ſed de abſolutione operatiua, & non de abſolutione à peccatis quoad culpā, vt ſuprà pro magiſtro argutum eſt: nec de abſolutione à peccatis quoad pœnam temporalem, ad cuius remiſsionem non opus erat confiteri peccata, quandoquidem talis pœna hic, & in purgatorio ſolui poterat: reſtat, vt intelligatur de abſolutione à peccatis quoad reatū ęternæ damnationis. Facit etiā, quod ait Pſal. Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei: Vbi non dicitur, & tu remiſiſti peccatum meū, ſed impietatem peccati, ſeu cordis mei. Vt intelligamus, quòd Deus per cōtritionē dimittit cordis impietatem, quæ eſt mentis obduratio, & cæcitas interior, & relinquitur debitum æternæ damnationis poſt modum remittendum, quod fit in confeſsione. Itaque per contritionem præuiam Deus remittit culpam, per abſolutionem ſacramentalē ſacerdos remittit æternam pœnā. Nec aliter in cælis huiuſmodi ęterna pœ-
F na peccatori remittetur, niſi ſententia ſacerdotis interueniente: excepto, quādo per peccatorem non ſteterit, quò minus à ſacerdote abſoluatur, quia tunc defectū ſacerdotis ſupplebit Dei miſericordia. Contra tñ hanc opinionem videtur aliqua militare. Primò; quia ſi dimiſſa culpa per gratiā infuſam maneret reatus ęternæ pœnæ: idem ergo homo eſſet filius regni, & perditionis: regni quidem, quia per gratiam, & charitatē eſt Deo recōciliatus, & amicus ipſius: perditionis verò, quia eſt obnoxius æternæ damnationi. Quod videtur falſum, iuxta dictū Auguſtini dicentis, ſola charitas veſtis nuptialis eſt, quæ diuidit inter filios regni, & filios perditionis &c. Præterea, quod remiſſa culpa per infuſionem gratię, & charitatis non maneat homo obnoxius ęternę pœnæ, probatē ex eo, quod ait Deus per Ezechielem. Quacunq; hora ingemuerit peccator, non recordabor amplius peccatorum ſuorū. Id quod ait, non recordabor, non poteſt intelligi dictum eſſe per obliuionem cōmiſſorum, quæ nulla poteſt in Deo reperiri: igitur intelligitur per non imputationem peccatorum ad æternam pœnam: cùm non aliter intelligi poſsit. Igitur eo ipſo, quod peccator per contritionem aſſequitur gratiam, & remiſsionē peccatorum, fit vt non amplius maneat ob- G noxius æternæ pœnę ſicut prius erat.

Confirmatur hoc idem per Auguſtinū ſuper Pſal. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Et rurſus: Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum, nec eſt in ſpiritu eius dolus. Vbi Auguſtinus ait. Hoc eſt Deū peccata remittere, quod eſt ea ad pœnam non imputare. Si igitur peccata à Deo per cōtritionē remittunt: nō igit amplius ad pœnā imputantur.

Pręterea ſi remiſſa culpa per gratiam manet homo ordinatus ad pœnam ęternam anteq̃ confiteatur, quæro vel manet ad ęternā pœnam ordinatus ſecundū pręſentem iuſtitiam, vel ſecundum finale iudiciū. Non primum: nam ſi homo ille decederet in ſtatu in quo ad præſens eſt, abſque dubio euaderet ęternā dānationem. Nec ſecundū, quia ſtat quòd ſit de numero prædeſtinatorum: non igitur ſtat, quòd ſint peccata remiſſa quoad culpam per infuſionē charitatis, & quod maneat ordinatus homo ille ad pœnā ęternam.

Pręterea, cùm dicunt, quòd ablata culpa relinquitur reatus ęternę damnationis, quęro quid per culpam formaliter intelligunt? Si dicāt, quòd culpa manēs tranſeunte actu peccati formaliter eſt cæcitas, ſeu tenebrę, H ſeu macula mentis: cùm hęc omnia non ſint alia quàm priuatio gratię, vt dicūt, ſequitur quòd ſola priuatio gratiæ ſufficeret, vt qui ea caret, eſſet in culpa, φq; non minus eſſet in culpa, qui vnum peccatum cōmiſit, quàm qui centū: quorum ſecundum, cùm conſtet eſſe falſum, probatur falſitas primi, quia probabile eſt, ſecundum quorundā ſententiam, hominem primum eſſe ſinè charitate creatum, ſimiliter, & angelum, qui cùm gratia caruiſſent in primo eorum inſtanti, non tamē ob id dicti ſunt creati in culpa. Si dicant culpam illam manentē tranſeunte actu peccati eſſe indignitatem poſitiuè ſumptā, vt dicit Gerſon, id eſt, dignitatem, qua homo dignus eſt ęternaliter puniri, φq; hęc tollitur per gratiam contritionis, & manet reatus. i. ordinatio ad ęternam pœnam. Hoc dici non poteſt, quia vel poſt habitam contritionem manet homo dignus ęterna pœna, vel non. Si primū, quomodo igitur per contritionē tollitur culpa? Si ſecundū, quomodo igitur ordinatur iuſtè ad ęternam pœnam, qui nō eſt ea dignus? Si dicāt, quòd culpa manēs tranſeunte actu peccati non eſt niſi ordinatio, ſeu imputatio ad pœnā, cum reuera nil aliud videatur in peccatore poſt actum pec-

cati

A cati relinqui,ſequitur,quòd cùm per contritionē tollitur culpa,ꝙ nō manet reatus, vel ordinatio ad ęternā pœnam, & ita Infernū.

Præterea,demus hominem ex toto conatu de omnibus ſuis peccatis dolētem, & opere pro viribus ſatisfacientem, qui nondum cōfeſſus ſit,huic remiſſa ſunt peccata quoad culpam, & ſecundum opinionem manet in reatu ęternę dānationis. Quæro, an maneat æternaliter damnandus prò illis peccatis,de quibus,prout potuit,cōtritus eſt,an pro negligentia confeſsionis, ſi fortè ſit negligens in confitendis commiſsis? Si primū, igitur tam acriter, & æternaliter punietur homo ille in inferno pro peccatis,de quib⁹ toto corde contritus eſt,& pro quibus pro viribus ſatisfecit,ac ſi nil horū feciſſet bonorū, quod videtur abſurdum.Si ſecundum, falſum igitur eſt. quòd homo poſt adeptam gratiam, & remiſsionem peccatorum commiſſorum ſit obnoxius ęternæ pœnæ pro illis, quanuis ſit pœnæ æternæ obnoxius pro negligētia prędicta,quod nec opinio communis negaret. Et ita videtur præfatam opinionem ſuas pati difficultates.

Poſtremò arguitur, quia Chriſtus ęqualiter,& ſimul legitur dediſſe ſacerdotib⁹ po-
B teſtatem ſoluendi, & ligandi,remittendi, & retinendi peccata. Nam pariter dictum eſt: Quorum remiſeritis peccata, remittētur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt. Pariter etiam dictum eſt.Quæ ſolueritis in terra, erunt ſoluta in cęlis,& quę ligaueritis,erunt ligata:ſed ſacerdos non poteſt ita hominem ligare,vt ſua ſententia faciat hominem ęternę damnationi obnoxium,cùm id ſine proprio demerito hominis fieri non poſsit: igitur nec etiam poteſt ſacerdos per ſuam ſententiam efficere,vt homo ſit à reatu æternæ damnationis liber,quandoquidem cui Chriſtus ſoluendi poteſtatem contulit, eidem & poteſtatem ligandi conceſsit.

EST alia quarta opinio, & ſatis communis,quæ tenet,abſolutionem hanc ſacramentalem operari remiſsionē peccatorum, etiam quoad culpam, & pœnam æternam, non in actu ſuſceptam,ſed in voto, ſeu propoſito pœnitentis habitam. Quod enim operetur remiſsionem peccatorū, patet ex dictis: quia cùm ſit ſacramētum legis nouæ, id operatur,quod ſignificat. Quod verò non operetur peccatorum remiſsionē actu ſuſcepta, patet ſimiliter ex dictis,quia quādo actu ſuſcipitur huiuſmodi ſacramentum, iam præceſsit peccatorum remiſsio virtute contritionis prçuię. Reſtat igitur, quòd præfatam C peccatorum remiſsionem operetur in voto, tunc.ſ.quando peccator primò habuit contritionem,in qua ſi vera fuit cōtritio formaliter,in ea virtualiter includitur propoſitum confitendi ſacerdoti, tempore debito. Itaq; vera manet ſententia Chriſti, ſcilicet, quòd nullus peccator cōſequetur in cęlis peccatorum remiſsionem,niſi à ſacerdote ſit abſolutus.ſ.in voto,& propoſito ipſius peccatoris, quemadmodum de baptiſmo ſtatutum eſt, quòd niſi quis fuerit renatus ex aqua,& Spiritu ſancto,non poteſt ingredi regnum Dei, ſaluatur ſtatutū in eo,qui proponit,cùm pōterit,aut debuerit baptiſmum aquę ſuſcipere. Sufficit igitur peccatoribus, vt gratiā acquirāt,quòd propoſitū habeāt tempore debito baptiſmum,& pœnitentiam ſuſcipiendi: & ita illis valet ad ſalutem baptiſmus, & pœnitētia in voto,relinqui: tū in eis obligatio ſuo tempore hmōi ſacramēta recipiendi,ſaltem ob præceptum. Vnde apertū eſt, quòd abſolutio ſacramētalis i voto præſtat, & operatur remiſsionem peccatorū quoad culpam,& pœnam æternam:quia abſolutio in voto idem operatur, quod ipſa contritio, in qua formaliter,vel virtualiter præfata ab-
ſolutio continetur.Quando verò ſuſcipitur, D liberat hominem à debito cōfitendi illa peccata,quia nō tenebitur ea amplius cōfiteri.

Quæ poſitio, & ſi vera ſit, adhuc tñ ſuas patitur difficultates:quia non videtur ſalua re ea,quę de hmōi ſacramento pnīę tenent. Primò de hoc ſacramento ſicut de cæteris ſacramētis eccleſiæ id approbatur, & tenetur, quòd operat,& prçſtat ex opere operato, id quod ſignificat, ſignificat autem peccatorum remiſsionē,& hanc non prçſtat ex opere operato,nec qñ actu ſuſcipitur, nec qñ in voto,ſeu mētis propoſito retinet. Patet hoc, quia qñ in voto habetur,quicquid boni ſpiritualis homo aſſequitur, ſiue ſit gratia, ſiue peccatorum remiſsio,virtute contritionis,& ex opere operantis aſſequitur, vt conſtat. Quando verò actu ſuſcipitur, non operatur peccatorum remiſsionem,cùm per prçuiam cōtritionem peccata fuerint remiſſa, vt ſuppono. Secūdò nō videt ſatis cōmodè ſaluari ordo remiſsionis à ſacerdote, & à Deo faciēdę,prout in prçfata authoritate Ioā.20.ſignificat. Quorū remiſeritis &c. In qua docemur, ꝙ ſacerdos debet prius ſaltem natura, abſoluere,& deinde eius ſentētia abſolutiua in cælis approbari,nec aliter homini peccata eſſe remittenda à Deo. Si enim quādo habetur

E betur confeſsio in voto peccata à Deo remit
tuntur, anteq̃ à ſacerdote remittantur, non
ſaluaẽ prçfatus ordo remiſsionis, vt videtur.

Tertio, & eſt confirmatio prçcedentis, ſa
cerdotibus cõceſſa eſt à Chriſto poteſtas re-
mittendi peccata, igitur vel poſſunt remitte
re ea, vel non Si ſecundũ, fruſtra igitur eſſet
illis huiuſmodi poteſtas collata. Si primũ,
Quçro quando peccata remittunt: vel quan
do actu peccatorem abſoluunt, & habeo in-
tentum, contra opinionem præſentem. Vel
quando peccator habet in voto propoſitum
confitendi ſacerdoti, ſed hoc non conuenien
ter dicitur: quia quando confeſsio, & abſolu
tio ſolùm habentur in voto, nil ſacerdos ope
ratur, ſed ſolius contritionis virtute aſſequi-
tur homo remiſsionem: non igitur propriè
tunc ſacerdotes peccata remittunt &c.

Quartò non ſaluant formæ abſolutionis
veritatem, ſed potius ſecundum hunc modũ
videtur forma falſa, quæ eſt hçc, Abſoluo te
à peccatis tuis. Quæ cùm ſit de præſenti, vt
cõſtat, ſignificat tunc fieri abſolutionẽ à pec
catis, quando ipſa verba actu proferũtur. Si
igitur tunc realiter peccata non remittunẽ,
ſed prius erant per cõfeſsionẽ in voto remiſ-
ſa, falſa igitur eſt forma illa tunc quãdo pro
F fertur. Nec valet dicere, quòd vera eſt, quia
tunc de facto abſoluitur homo à debito con
fitendi, non valet, nam aliud videtur eſſe ho
minem abſolui à debito confitendi peccata,
aliud abſolui ab ipſis peccatis. Nec abſolu-
tio ſignificat hominẽ abſolui à prçfato debi
to, ſed à peccatis: igitur neceſſe eſt dicere, ꝙ
tunc, quãdo homo abſoluitur à peccatis, rea
liter ab eiſdem abſoluatur. Et ita ad ſaluãdũ
effectum, & efficaciam, & veritatem formæ
huius ſacramẽti, non opus eſt ad votum, ſeu
propoſitum recurrere,

Videtur ergo aliter ad quçſtionem propo
ſitam reſpondendum, modum quẽdam
lectoribus proponendo. Suppono primò, ꝙ
ex peccato contra Deum commiſſo, homo
manet inimicus Deo, manet debitor pœnæ
çternç, & manet exul à regno cçlorũ, quod
illi ob huiuſmodi peccatũ clauſum eſt. Sup-
pono ſecundò, quod pro offenſa, & iniuria
Deo per peccatum illata, neceſſariũ eſt illi ſa
tisfacere. nec poteſt homo aliter Deo ſatisfa
cere, niſi illi reddendo, quod ipſe Dominus
in vim ſatisfactionis exegerit: & interim ꝙ
huiuſmodi ſatisfactio Deo non fit, non dice
tur homo omnino à peccato liber. Suppono
vltra, quòd Deus à peccatore pro offenſa cõ
tra eum commiſſa duplicem exigit ſatisfa-
ctionem, ſcilicet interiorem, & exteriorem. G
Per primam debet ſe homo à peccato auerte
re, & ad Deum conuerti, cum propoſito ex-
terius ſatisfaciendi. Per ſecũdam debet ſe ho
mo Deo humiliare, & eidem ſua peccata cõ
fiteri, & ab eo veniam petere, quæ cùm fieri
non poſsint coram Chriſto localiter in ter-
ris habitante, cùm in cçlis tantùm viſibiliter
reſideat, opus eſt fiant corã vicario ſuo, quẽ
in terris reliquit, cui in hac re vices ſuas com
miſit, hoc eſt ſacerdoti, cui poteſtatem remit
tendi peccata conceſsit. Suppono etiã, quòd
per primã ſatisfactionem. i. cordis verã pœ-
nitentiam homo Deo reconciliatur, & con-
ſequitur Dei amicitiam, ſimul & remiſsionẽ
pœnç inferni. Et ita tunc peccata illi, quoad
illa duo, remittunẽ: attamen homo manebit
exul à regno Dei, quod illi clauſum erit, niſi
ſecundam ſatisfactionem adimpleat. Vnde
ad hoc datæ ſunt ſacerdotibus claues regni
cçlorum. i. poteſtas remittẽdi peccata, vt per
ſacerdotes huiuſmodi poteſtate vtentes, &
peccatores à ſuis peccatis abſoluentes, eis re
gnum cçlorum, quod illis ob peccata priora
clauſum fuerat, aperiatur. Et hoc modo com
pletur remiſsio peccatorũ per hmõi ſacerdo
talem abſolutionem, quç cœpta fuerat prius
per contritionem. Deus igitur per cõtritioẽ H
remittit peccata, quantùm ad maculã, & de-
bitum çterni cruciatus: quantùm tamen ad
exulcationem, & clauſurã regni cçlorum, re-
liquit peccata ſacerdotibus remittenda. Exẽ
plum huius eſt clarum in patribus ſanctis,
qui erant in ſinu Abrahæ, vbi nullam habe-
bant culpam, nec pœnã, prçter id, quod illis
ob peccatũ erat clauſum regnũ cçlorũ, quod
illis minimè erat aperiendũ, niſi peracta ſa-
tisfactione à Deo inſtituta, quæ in paſsione
Chriſti fuit adimpleta, & ex tunc prçfatis
ſanctis fuit apertum regnum cçlorum, & il-
lico viderũt gloriã Dei. Inde vſq; ad Chriſti
paſsionem dicebantur omnes in peccato eſ-
ſe, quantũuis ſancti, & amici Dei, interim, ꝙ
in eis prçfata pœna exultationis à regno cœ
lorum permanebat. Iam ſequitur apertè,
quòd abſolutio ſacramentalis actu remitte-
re dicitur peccata confitentis, etiam ſi prius
fuerint per contritionem quodammodo re-
miſſa, non tamen plenè, quouſq; à ſacerdote
remittantur. Et hoc modo omnia cohçrent,
& ſaluantur. ſ. quòd huiuſmodi abſolutio ſa
cramentalis id actu operatur, quod ſignifi-
cat, quòd per contritionem prius ſunt pecca
ta remiſſa quoad culpam, & æternũ crucia-
tum, ꝙ ſacerdotibus collata eſt poteſtas pec-

A cata actu remittendi, quòd ipſi habent claues ad aperiendũ regnum cęlorũ, ꝙ effectus huius ſacramenti eſt abſolutio à peccatis, ꝙ ſolus Deus eſt, qui delet iniquitates, & peccata populi quoad maculã, & debitũ ęternę pœnæ, ꝙq; pnĩa eſt ſecũda tabula poſt naufragiũ, ex quo liberat hominẽ à peccato. Et ita de alijs, quę videbãtur nõ ſatis cohęrere.

Sed cõtra hunc modum dicendi ſunt non nulla, quę difficultatẽ faciunt. Primò, ſi peccator per contritionẽ redit in gratiã, & amicitiam Dei, ſequitur quòd eo ipſo eſt filius regni, & ita ad gloriam ordinatus: igitur eo ipſo tollitur illa exulatio, qua perpetuò erat à regno cęlorũ exulaturus, & ex conſequenti non manet illi clauſum regnum cælorum, quod ſit per ſacerdotes aperiendum, alioqui dabis, quòd homo ſimul ſit in gratia, & amicitia Dei, & ordinatus ad pœnam perpetuã damni, quæ eſt excluſio à regno cælorum, quæ tamen ſecundum veritatem non ſtant.

Secundò demus hominem contritum in gratia decedere anteq̃ habeat copiam confeſſoris potentis, aut volentis eum abſoluere, quæro vel perpetuò exulabit à regno cælorũ, vel non. Primũ dici nõ poteſt: quia alioqui homo in charitate decedẽs, nunq̃ ſaluaretur, quod ſuppono erroneum. Si ſecundũ,
B igitur regnum cælorum fuit illi apertum, & non niſi per cõtritionem, & alia pia opera: quòd ſi contritio fuerit tanta, & ex tanto feruore charitatis elicita, quòd in totũ peccata extingueret, etiã quoad pœnã omnem purgatorij, quã alioqui eſſet paſſurus, talis ſinè abſolutione ſacerdotis decedens, illico volabit ad gloriã. Si dicas, licet decedat ſinè abſolutione ſacerdotis in actu, non tamẽ in voto, & hoc illi ſufficit, vt regnum cælorum ſibi aperiatur, cõtrà, quia tunc prædicta abſolutio actu ſuſcepta, non eſt, quæ regnũ cælorũ aperit, ſed cõtritio. Tertiò ſæpe homo contritus à ſacerdote ſacramẽtaliter abſoluit̃, & eſt vera abſolutio ſacramentalis, & tamẽ nõ aperit tunc, quando impeditur, regnum cælorũ. Patet, quia pro maiore parte relinquitur in taliter confeſsis pœna magna in purgatorio ſoluenda, & quouſq; hæc ſoluatur, regnum cælorum ſemper manet illi homini, clauſum: quomodo igitur verum eſt, quòd abſolutio ſacerdotis ſemper actu aperit regnum cælorum? Quartò ex communi ſententia poteſt homo ſecundò ſua peccata cõfiteri, à quibus fuerat prius ſacramentaliter abſolutus, illa abſolutio iterata ab eiſdẽ peccatis eſt verè ſacramentalis ſicut & prima, & eiuſdem rationis cum illa: ſed hæc ſecũda nõ C
eſt aperitiua regni cælorum, nec de facto illud aperit in caſu, quia iam illi homini per primam erat apertum, igitur vel illa ſecunda forma, ſacramẽtalis non eſt, ſed irrita, & inanis, vel ſacramentum nouę legis non operatur, quod ſignificat, ſi talis abſolutio ſignificat remiſsionem peccatorum quoad clauſuram cæli, vel falſum eſt, quòd effectus huius ſacramenti ſit apertio regni cælorum.

Quintò demus hominẽ ex vehementi feruore charitatis cõtritũ, cui. ſ. nulla relinquatur pœna in purgatorio ſoluenda, quia ſufficiẽter in hoc mũdo anteq̃ confiteatur purgatus eſt, in illo interim ait hæc opinio, quod eſt illi clauſum regnũ cęlorum, etiam ſi ſit in gratiam Dei reſtitutus, ſequitur, vt nuper arguebat̃, ꝙ in illo interim eſt homo ille ordinatus ad pœnã damni, quę eſt excluſio à regno cælorum: ſed hoc non videt̃ dicendum, probatur, quia vel eſt ad illam pœnã damni ordinatus ſecundũ præſentem iuſtitiam, vel ſecundum finale iudicium, ſed neutrum dici poteſt: quia pono, quòd talis ſit de numero prędeſtinatorũ, talis enim finaliter ſaluabit̃, ex quo eſt prędeſtinatus, & ita non eſt ordinatus ad pręfatã excluſionem ſecundũ finale iudicium, ſed nec ſecundũ prę-
D ſentem iuſtitiam, qui ſi decederet in ſtatu, in quo ad prçſens eſt, illico volaret ad gloriam. Nullo igit̃ modo eſt ordinatus ad præfatã excluſionẽ.

Sextò, & eſt confirmatio præcedentis. De tali homine in illo interim, q̃ro an ſit dign⁹ excludi à regno cęlorũ, vel ad illud admitti. Si ſecundum, non igitur Deus illi claudit regnum cælorum, alioqui iniuſtè cum illo agi videretur. Si primum, quęro iterũ, vel eſt dignus à regno cælorũ excludi, propter peccata priora, vel propterea, quia illa non eſt ſacerdoti confeſſus. Non primum, quia priora iam ſunt plenè remiſſa, & obliuioni tradita, quantũ ad imputãdum ea ad pœnam, iuxta dictum per Ezechielem, Quacunque hora &c. vt ſuprà arguebatur contra Hugonem. Nec ſecũdum poteſt dici, quia in caſu nõ eſt illi peccatũ ea confeſſum non eſſe, quia ſuppono, quòd nõdum venerit tempus, quo ex pͤcepto debeat ea cõfiteri Et ita videt̃, quòd ob nullã cauſam in caſu eſt dignus, qui à regno cęlorum excludat̃, vel excludi ordinet̃. Et ita nõ manet ei clauſum regnũ cælorum.

Reſpon. Tenendo hanc poſtremam ſententiam, non eſt difficilè reſpondere ad has rationes. Vnde ad primum dicendum, quòd eo ipſo, ꝙ peccator verè de peccatis ſuis conteritur,

E teritur, redit in gratiam, & amicitiam Dei: &
ex cõſequẽti eſt ad gloriã eo ipſo ordinatus,
ſed ſecundum præſentem iuſtitiam, taliter,
ꝙ ſi in tali ſtatu gratiæ decederet, in quo ad
pręſens eſt, finaliter gloriam obtineret, cum
hoc tamen ſtat, quòd ſit ordinatus ad pœnã
damni perpetuam conditionaliter, ſcilicet,
ſi per eum ſtat, quominus ſacerdoti confitea
tur, & ab eodem abſoluatur. Ad ſecundũ
dicendum, quòd homo in caſu illo iret ad re
gnum cęlorũm, & erit illi apertum ſinè ab-
ſolutione ſacerdotali, ſed hoc ideo, quia ſum
mus ſacerdos, qui Deus eſt, ſupplet defectũ
ſacerdotis nolẽtis, aut non potentis peccato
rem abſoluere. Et ideo id ſupplet, quia non
ſtat per hominem illum in caſu, quominus
ſacerdoti confiteatur. Ad tertium dicen-
dum, eſto ita ſit, quòd vt plurimũ manet ho-
mo poſt abſolutionem ſacerdotalem alicui
pœnæ temporali, hic, vel in purgatorio ſol-
uendæ obnoxius, qua durante, cęlũ erit illi
clauſum, hoc tamẽ erit ad tẽp⁹. Clauſura ve
rò, quam ſacerdos per ſuã abſolutionẽ amo-
uet, eſt clauſura ꝑpetua, quia peccator pro-
pter mortalẽ culpã erat ordinatus, vt perpe-
tuò exularet à regno cęlorũ. Et hanc perpe-
tuã excluſionẽ tollit ſacerdos, & ita aperit in
F hoc ſenſu cęlum per vſum clauium ſuarum.

Ad quartũ, de iterata abſolutione dubiũ
eſt apud aliquos, an ſit verè ſacramentalis, &
alicuius virtutis, vt ſuprà tetigimus. Sed eſto
ſit ſacramentalis, & eiuſdem rationis, & vir-
tutis cũ prima, id operatᷣ ex parte ſua, quod
fuit prima operata, & ſi de facto idem non
operatur: eſt, quia reperit illud iam factũ. ſ.
quia reperit clauſuram perpetuã amotam,
ideo de facto eam non amouet, attamen effi-
cit, quod poteſt. ſ. quia præſtat augmẽtũ gra
tiæ ſicut prima, & remittit pœnam tẽpora-
lem in quam erat ęterna cõmutata. Et excu-
ſat forma illa à falſitate: quia eſt ſenſus, Ego
te abſoluo à peccatis tuis, quoad perpetuam
excluſionem à regno cęlorum, principaliuè,
quia. ſ. per illam formã pręſtatur gratia pœ-
nitentialis, quę principium eſt immediatũ
aperiendi cælum. Ad quintum dicẽdum,
quòd in caſu homo ille, quantumuis iuſtifi-
catus, eſt ordinatus ad perpetuam excluſio-
nem, conditionaliter tamen, vt ſuprà dictum
eſt. ſ. ſi per eum ſteterit, quominus ſacerdo-
ti confiteatur. Et ideo ſi eſſe ordinatum ad
pœnam damni ſecundum præſentem iuſti-
tiã, ſic exponatur. ſ. ſi decederet in ſtatu prę-
ſenti. ſ. gratiæ, ęternaliter careret gloria, dico
quòd talis non eſt ſecundum pręſentẽ iuſti-
tiam ordinatus ad perpetuã illam pœnam, G
nec etiam ſecũdũ finale iudiciũ. Vnde ſtãte
illa expoſitione, nil inconuenit, dare mediũ
inter ordinatum ad pœnam ſecundum prę-
ſentem iuſtitiam, & ſecundũ finale iudiciũ,
loquẽdo, vt loquimur de ordinatione ad pœ
nam cõditionali, aliam, ſcilicet diuerſam cõ-
ditionem apponẽdo, vt quòd homo ille ex-
cludetur perpetuò à gloria, ſi per eũ ſteterit.

Inde patet ad ſextum, quòd in caſu homo
ille nõ eſt dignus perpetuò excludi à regno
Dei, & ideo non eſt abſolutè ad talem exclu
ſionem ordinatus, cum quo ſtat, quòd ſit ad
eam ordinatus conditionaliter. ſ. ſi per eum
ſteterit, quominus cõmiſſa confiteatur. Vn-
de ratio non probat, niſi quòd non ſit abſo-
lutè ſecundum pręſentem iuſtitiã ad exclu-
ſionem ordinatus, ſicut nec ſecũdum pręſen
tem iuſtitiam dignus eſt à regno Dei exclu-
di. Sed nec etiã abſolutè dignus eſt ad regnũ
Dei admitti, niſi cõditionaliter. ſ. ſi debitam
fecerit ſatisfactionem, quę eſt ſe ſacerdoti vi
cem Dei tenenti humiliter præſentare, & ei-
dem confiteri, & veniam petere &c. Quod ſi
non faciat, iam ſe dignum facit abſolutè, vt
perpetuò excludatur à cęlo, vbi aliâs erat ad
eandem excluſionem cõditionaliter ordina
tus. Vnde hæ rationes, & alię huiuſmodi vi H
dentur difficiles, ob id, quod non attenditur
ad conditiones ſui intelligendas, vel appo-
nendas ad intelligentiam opinionis, & veri-
tatem multarum propoſitionum ſaluandã.

Sed quęres, poſito quòd homo prius con
tritus poſtea ſit negligẽs, & decedat ſinè cõ-
feſsione, an excludetur perpetuò à cęlo, pro-
pter peccata priora de quib⁹ ſufficienter cõ-
tritus fuit, an propter illam poſtremam ne-
gligentiã? Si ſecundũ, igitur priora iam fue-
runt plenè remiſſa, & per conſequens ad eo-
rum completam remiſsionem nõ opus erat
ſacerdotali abſolutione. Si primum, quomo
do igitur verũ eſt dictum Ezechielis: Qua-
cunq; hora ingemuerit peccator, non recor-
dabor peccatorum ſuorum ad puniendum
ea? Reſpõ. quòd verè in caſu excludetur per-
petuò à cælo propter vtrunq;. ſ. propter ne-
glectum cõfeſsionis, & propter priora pec-
cata, quę nondũ erãt plenè remiſſa. Et quod
ait propheta non obſtat, quia illa promiſsio
Dei, qua gementi ſalutem æternam promit-
tit, intelligitur, modo alia fecerit, quę illi de
neceſsitate ſunt agenda. Talem enim condi-
tionem, & legem admittũt ſępe diuinę pro-
miſsiones, vt quando dixit Chriſtus, qui cre
diderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, certè
hæc

A hæc promiſsio non excludit neceſsitatem aliorum, puta pœnitentiæ, & obſeruationis aliorum mandatorum. Similiter quando dixit. Qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, nõ propter hoc excluditur aliarum rerum neceſsitas. Ad hunc modum de aliis. Per hæc omnia datur modus defendendi opinionem Hogonis ſuprà improbatam, nam hæc parum differt ab illa. Sed nec propter hanc volumus aliorum ſententiis præiudicare, quãdoquidem probabiles eas eſſe putamus, & vnaquæq; earũ ſuos habet graues fautores.

Adhuc tamen manet aliud diluendum, quod contra præfatam opinionem militare videtur, quia Chriſtus ſacerdotibus pariter dedit poteſtatem ſoluendi, & ligãdi, quãdoquidem dixit: Quæcunque ſolueritis in terra, erunt ſoluta, & quæcunque ligaueritis erunt ligata, ſed poteſtatem ligandi realiter non habent, qua ſcilicet poſsint ſolutos vinculo perpetuæ excluſionis à regno cælorum ligare, vt conſtat: igitur nec poteſtatem ſoluendi realiter habent, qua poſſint ligatos ab eodem vinculo ſoluere. Reſpon. Quòd ratio habet apparentiam, ſi ligare in foro pœnitentiali accipiatur poſitiuè, ſicut & ſoluere, qualiter poſſunt ſacerdotes in foro cõtentioſo ſoluere, & ligare per excõmunicationem. B Attamen in foro pœnitentiali non ligant poſitiuè, ſeu effectiuè ipſos peccatores, qui ſeipſos per peccata propria ligauerunt, ſed ligant negatiuè, quia ſcilicet non abſoluunt. Sicut in eodem foro pœnitentiali non retinent peccata hominum poſitiuè, ſed negatiuè, quia ſcilicet non remittunt. Ideo ſacerdote non remittente, nec hominẽ à peccatis ſoluẽte, manet ligatus. Eo aũt ſoluente, & remittente, ſoluitur ligatura. Et ſic patet ad rationem, ſimul & ad quæſtionẽ, qua quærebatur de forma abſolutionis ſacramentalis, an ſit oſtenſiua ſolùm, an operatiua, & quõ ſit operatiua remiſsionis peccatorum.

Corollariè ſequitur reſponſio ad aliam quæſtionem prætactam, an ſcilicet præfata forma abſolutionis ſit operatiua gratiæ primæ, quanlibet amplius in confirmationẽ eorum, quę dicta ſunt examinare. Pro parte affirmatiua faciunt rationes ſuprà factę contra magiſtrum in fauorẽ ſecũdæ opinionis. Oppoſitum tamen ſequitur ex ſuprà dictis, arguendo contra eandem ſecundam opinionem. Per quas concluſum eſſe videtur, pœnitentiã ſacramentalem non conferre gratiam primam, eò quòd non operatur remiſsionem peccatorum, quoad culpam, & pœnam C æternam. in cuius confirmationem faciunt tres propoſitiones veræ, ex quibus colligitur veritas quæſita. Prima propoſitio. Quòd nemo poteſt gratiam, & iuſtificationem conſequi, niſi pœniteat eum veteris vitæ. Hæc ſupponitur probata ex aliàs dictis.

Secunda, quòd huiuſmodi pœnitẽtia cordis debet eſſe propter Deum dilectum, & ex amore Dei procedere, & non ex ſolo timore. Hæc patet, tum ex conſenſu opinantium oppoſitum, vt ſuprà tactum eſt. Tum ex ſententia beati Gregorij trãctantis illud de Adã, quomodo ſe abſcõdit, ait enim. Cùm ex peccato pœna metuitur, & amiſſa Dei facies nõ amatur, timor ex tumore eſt, non ex humilitate. Et ex ſententia Auguſti. Quem pœnitet, oportet non ſolùm timere iudicem, ſed diligere: quia ſinè charitate non poteſt eſſe ſaluus, de pœnitentia, diſtinct. 7. cap. Nullus. Gen. 3.

Tertia propoſitio. Quòd ſi amor Dei eſt talis, qualis debet eſſe, puta obediẽtialis, ſufficit ad reponendum ipſum diligentem in gratia, cùm non ſit alia ſufficientior diſpoſitio ad gratiã, quàm huiuſmodi Dei dilectio, qua peccator vero corde ad Deum cõfugit, & taliter ad Deum confugientes, Deus ex D ſua promiſsione aſtrictus eſt in ſui gratiam admittere, iuxta ſentẽtiam Auguſtini ſuper epiſtolam ad Roma. 5. vulgatã. Si Deus confugientes ad ſe non reciperet, eſſet in eo iniquitas, ſeu iniuſtitia. Id autẽ promiſit Deus tam in veteri, quàm in nouo teſtamento, dicens: Conuertimini ad me, & conuertar ad vos. Et iterum, Ego ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis aperuerit, intrabo ad eum &c. Et Chriſtus in Euangelio ait, ſi quis diligit me, diligetur à patre meo, & ad eum veniemus &c. & in multis aliis locis. Ex quibus tribus propoſitionibus apertè ſequitur, abſolutionem ſacramentalem non præſtare gratiam primam, aut iuſtificationem, ſeu peccatorũ remiſſionem quoad culpam. Quia ſi peccator quãdo à ſacerdote abſoluitur, accedit verè pœnitens, vt debet, iam per illam pœnitentiam cordis gratiam fuit conſequutus, ſi non, illam per ſacramentum non recipit.

Prǽterea facit pro eadem ſententia Auguſtinus contra Donatiſtas, lib. 7. & habetur de conſecratione diſtin. 4. capi. Solet. Vbi dicit in ſentẽtia baptiſmum nõ pręſtare fructum ſpiritualem baptizato, niſi in charitate Dei ſuſcipiat illum. Et fundat hoc in eo, quod ait Paulus: Si fidem habeam, & cætera alia bona faciam, charitatẽ autem non

E habeam, nil mihi prodeſt. Ex quo apparet Auguſtinum loqui de charitate, qua ſumus Deo grati, & accepti, quę non ſtat cum peccato mortali. Vnde ſequit, quòd baptiſmus non poteſt gratiam primam adultis pręſtare, igitur nec pœnitentia ſacramentalis.

Confirmatur hoc ex decreto eiuſdem Auguſtini, & habetur de conſecratione diſtin. 4. tunc valere, vbi ait in ſententia, baptiſmũ fictè ſuſceptum tunc incipere ad ſalutem valere, quando fictio veraci contritione receſſerit. Ex quo arguitur ad rem. Non minoris efficaciæ eſt baptiſmus per fictionem à ſuo effectu ſuſpenſus, quàm ſit baptiſmus à non ficto ſuſceptus, cùm idem ſit ſacramentum, & eiuſdem efficaciæ: ſed baptiſmus à ficto ſuſceptus non poteſt recedente fictione gratiam ſinè contritione conferre, vt ex decreto patet, igitur nec baptiſmus â non ficto ſuſceptus poteſt gratiam pręſtare, niſi præteritorum peccatorum habita contritione: & per conſequens ſi contritio pręfuit, per eam fuit homo gratiam primam aſſequutus: & ita baptiſmus non confert adultis gratiam primam, & ex conſequenti, imô à fortiori nec abſolutio ſacramentalis. Facit etiam gloſ. F Matthæi. 16. Nota, inquit Chriſtum per ſe intus viuificare, miniſtris poteſtatem ſoluendi poſt vitam tribuere. Non enim ſoluere aliquem poſſunt, niſi viuat, quem ſoluunt. Vnde apparet intentum, quòd abſolutio ſacerdotis non confert primò vitam, ſeu gratiam, ſed eam collatam præſupponit. Sed quia contra hanc reſponſionem ſuprà pro parte contrariæ opinionis aliquas rationes fecimus, ad quas, & ſi ex dictis pro maiori parte reſponſio pateat, conuenit tamen ad duas earum reſpondere, nam aliæ ex dictis ſatis ſolutæ ſunt. Eſt prima, quæ ſumebatur ex eo, quod ait Iaco. in Canonica, quòd extrema vnctio valet ad hoc, quòd peccata infirmi, ſi qua habet, dimittantur ei, igitur ad id valebit à fortiore pœnitentia ſacramentalis. Deinde eſt alia ratio ſumpta ex capi. Si quis presbyter. 16. q. 6. & capi. Agnouimus. ibidem. Vbi de presbytero negante abſolutionem infirmo morienti, dicitur quòd addit mortem morti, & animam eius occidit, qui cauſa eſt, vt non abſolutus decedat &c. Ex quibus videtur, quòd abſolutio illi impenſa, vitam ſpiritualē in caſu tribueret &c.

Dicēdũ ad primũ, ꝙ & ſi per extremã vnctionē peccata infirmi dimitti cõtingat, nõ inde fit, ꝙ gr̃a prima per ipſam vnctionē pręſtet. Tũ, qa q extremã vnctionē pcipit, p̃ſupponit iam cõfeſſus, & pœnitens, & vt plurimũ cõicatus, per q̃ oĩa ſi iuſtificat᷑, & gratiã cõſequutus nõ fuit, non eſt veriſimile, quòd per vnctionem eam cõſequetur. Tum etiam, G quia extrema vnctio, vt in pluriũ, datur infirmis, nil fermè ſentientib᷑, & vſu rationis quaſi carentibus, quibus ſi gratiã non præhabuerint, parũ proderit vngi. Itaq; ſi valet vnctio, eiſdem valebit ad dimittendũ peccata venialia, ſi quę habent. Valebit etiam ad delendum mortalia, quoad pœnam temporalem, in qua fuit ęterna cõmutata, non autem ad delendum mortalia quoad culpam, nec ad gratiã primam conferendũ. Ad ſecundum, quod magni facit Adrianus, dicendum, quòd illi textus procedunt de abſolutione ab excõmunicatione, vt patet ex tota illa cauſa, & q̃ſtione, in qua ſpecialiter quęritur, an poſsit presbyter ab excõmunicatione pœnitentes abſoluere ſinè cõſenſu ep̃i, & cõcludit quòd non, niſi vltima neceſsitas cogat. Et patet id ex gloſ. ibidē. capi. Is qui. vbi per pniam morientib᷑ impēdendam, intelligit abſolutionē ab excõmunicatiōe. Ac proinde ſi per illos textus probaret, quòd abſolutio ſacramētalis pręſtat gratiã primã, ſimiliter, imô à fortiori probaret, quòd abſolutio ab excõmunicatione idē pręſtaret ex opere H operato, quod ſuppono eſſe falſum. Sed his dimiſsis, eſt intelligentia horũ textuũ, quòd presbyter negans abſolutionē morientibus eam petētib᷑, eſt reus animarũ, & addit mortem morti occaſionaliter, quia ſcilicet dat occaſionē, vt moriens, deſperatus decedat, qui non deſperaret, ſed potius ad ſpem, & fiduciam promoueretur à ſacerdotibus adiutus, & etiam, quia per eorũ adiutoriũ magis defenderetur à dæmonibus tunc infeſtantibus illum, qualiter non infeſtaretur, ſi abſolueretur. Et habet locũ hęc ſolutio, etiam ſi textus illi de pn̄ia ſacramentali loquantur, per quã non dubium eſt, morientes notabiliter adiuuari ad ſpem, ſimul & ad tentationib᷑ tunc occurrentibus reſiſtendum, quibus facilè ſuccumberet infirmos, ſacramentali abſolutione à peccatis illi denegata, ideo merito illorum æterna mors ſacerdoti moriētem abſoluere nolenti imputatur. Et hæc eſt cauſa, quare moriēti excommunicato eſt ſacramentalis pœnitentia impendenda, antequã à cenſura abſoluatur, quando ſi aliter fieret, infirmus ſinè abſolutione ſacramentali probabiliter decederet, vt ſuprà dixi.

De abſolutione ab oblitis.

A Esset dubium circa huius ſacramenti efficaciam, an abſolutio ſacramentalis ſe extendat ad peccata oblita: ita, vt virtute abſolutiõis ſacramentalis ſit homo ab oblitis ſicut, & à cõfeſſis abſolutus. Et video cõmunem poſitionẽ pro parte affirmatiua, vt dicũt doctores poſt Tho. in. 4. diſt. 21. q. 2. ad ſecundũ. Pro qua facit ratio, primò, quia vnum mortale ſinè alio remitti nõ poteſt: ſed vel omnia ſimul remittuntur, vel vnum: ac proinde ſi abſolutio ſacramentalis remittit peccata confeſſa, oportet etiam, & oblita remittat. Secundo, ſi ſacerdos non remitit niſi cõfeſſa, igiť Deus nõ remittit niſi cõfeſſa, quãdoquidẽ Chriſt' dixit: Peccata q̃ remiſeritis, erũt remiſſa: quę autẽ nõ remiſeritis, non erunt remiſſa: & ita Deus quædã peccata remitteret, & quędam non, cùm tñ impium ſit, dimidiã à Deo ſperare veniam, & certum ſit Deum, quẽ ſanat, perfectè ſanare. Tertiò, quia abſolutio ſacramẽtalis pręſtat gratiam ex opere operato ipſi confitenti: ſed gratia illa ſacramentalis æquè repugnat de lege peccatis oblitis in
B cõfeſsione, ſicut & confeſsis: igiť omnia tam cõfeſſa, q̃ oblita remittit hmõi abſolutio.

His non obſtantibus videtur oppoſitum tenendũ, & probať primò ex conditione, & qualitate ipſius abſolutionis ſacramentalis, quæ eſt ſententia quędam à ſacerdote in cauſa, quæ eſt inter Deum offenſum, & peccatorem reũ lata. Cùm ergo nullus iudex poſsit ferre ſententiam, quę iuſta, & valida ſit, ſinè agnitione cauſę, ſuper qua debet ꝓferre ſententiam, & ſacerdos in caſu de oblitis nullã habeat cognitionẽ, ſed tantùm de confeſsis: cõſequẽs eſt, ſentẽtiã ſacerdotis nõ ſe extendere niſi ad cõfeſſa. Nec valet dicere, quòd licet ſacerdos non habeat notitiã peccatorũ oblitorũ in particulari, habet tñ in genere, prout pœnitẽs in genere cõfiteť, ſe alia quorum nõ recordať, cõmiſiſſe. Hoc, inquam, nõ valet, quia cõfeſsio in genere nõ eſt ſacramẽtalis, cùm neceſſe ſit in particulari peccata confiteri: ita, vt in notitiã particularẽ veniat confeſſoris. Quod inde probať, quia alioqui nõ eſſet neceſſariũ in particulari cõfiteri de iure diuino, nã id maximè deduceret ex illo ſępe citato. Quorum remiſeritis peccata &c. Vnde colligitur, neceſſariũ eſſe peccatori, ꝙ à ſacerdote abſoluatur: ſed à ſacerdote abſolui nõ poteſt, niſi cognoſcat peccata, q̃ remittit: hęc aũt cognoſcere nõ poteſt, niſi pręuia C
propria ipſi' peccatoris cõfeſsione, igitur neceſſe eſt peccatorẽ particulariter confiteri. Quę deductio nil ꝓbaret, ſi ſufficeret peccatori ſua peccata in genere cõfiteri, aut ſacerdotẽ ea in genere cognoſcere. Ac ꝓinde, vel nõ deduciť de iure diuino eſſe neceſſariũ in particulari cõfiteri, vel in caſu ſacerdos non remittit oblita, ſed ſolũ confeſſa. Secundò idem probať, quia ſi peccator poſt pręfatam cõfeſsionẽ manet à ſacerdote abſolutus, etiã ab oblitis, ſequiť eum non amplius teneri ad cõfitendũ oblita magis, quàm ad cõfitendũ cõfeſſa, cùm ab omnib' iam ſit abſolut'. Qui enim à debito aliquo ſemel eſt legitimè abſolutus, nõ cõſonat rationi nec iuſtitiæ, vt rurſus eodẽ teneať debito. Sed cùm ex ſententia omnium ille peccator poſtea teneať peccata oblita, quãdo. ſ. ad memoriã venerint, eccleſię cõfiteri, ſequiť nõ prius fuiſſe ab illis oblitis abſolutũ. Vnde ſtante obliuione illorum peccatorum, ſuſpenditur quidẽ obligatio ea cõfitendi, non tñ tollitur: ſicut ſi debitor pecunię ſit in extrema neceſsitate, in qua ſoluere nõ poteſt, ſuſpenditur obligatio ſoluẽdi, ſed non tollitur debitũ, nec eſt à debito abſolutus. Ita videť in præſenti. Et ita videtur con D
tra cõmunem ſententiã poſſe non improbabiliter dici, quòd abſolutio ſacramẽtalis nõ ſe extẽdit ad remittẽdum peccata oblita, ſed ſolùm cõfeſſa. Ad rationes ante oppoſitũ. Ad primũ dicendũ, ꝙ licet vnũ mortale non poſsit ſinè alio à Deo remitti, bene tñ ab homine. Quod patet ex his, q̃ ſuprà dicta ſunt de eo, qui habet caſus ſuperiori reſeruatos, qui cùm omnia primò ſuo curato cõfitetur, ſolũ tñ abſoluiť à curato à peccatis nõ reſeruatis, & pro reſeruatis remittiť ad ſuperiorẽ. Sicut etiam cõtingit hominem multis excõmunicationibus illaqueatũ, ab vna earũ abſolui, & nõ ab aliis. Ad ſecundũ ſtando in ſuprà dictis. ſ. quòd peccata mortalia bis remittunť, ſemel à Deo ſolo virtute contritionis, & iterũ à ſacerdote virtute abſolutionis, primò remittunť quoad culpã, & ęternã pœnam, ſecũdò remittunť quoad perpetuã excluſionẽ à regno cælorũ, à quo peccator exulat ob peccatũ ſuũ, & vſq; ad hanc ſecundã abſolutionẽ peccata nõdũ ſunt plenè remiſſa: & tunc ſicut ſacerdos nõ remittit actu niſi peccata illi confeſſa, ita Deus tunc virtute abſolutionis in actu nõ remittit niſi cõfeſſa: qñquidẽ ſentẽtiam ſacerdotis in terris datã, De' approbat in cęlis. Et illa abſolutio à ſacerdote data; & à Deo approbata, id operať,

E ſcilicet, vt illa peccata cōfeſſa, nō ſint ampli⁹ impedimentū homini intrandi in regnum cælorū, quale impedimentum ſunt peccata oblita, q̄ nondū ſunt per ſacerdotē remiſſa, ſi per ipſum peccatorē ſteterit, quominꝰ a b illis oblitis abſoluatur. Nec inconuenit, quòd de plurib⁹ peccatis ab homine in vita cōmiſsis, quędā ſint eidē plenè cōdonata, & quędam nō, ſicut patet de peccatis, q̄ diuerſis tēporibus cōmittuntur, & remittuntur. Patet etiam de peccatis, q̄ quoad pœnā tēporalē remittuntur, quorū, quædā remittuntur plenè, aliis irremiſſis remanentibus. Itaq; in remiſsione, quæ à Deo ſolo per contritionem fit, nunq̄ vnum mortale, ſine alio remittitur. In remiſsione verò, qua Deus peccata ad remiſsionē ſacerdotis remittit, bene ſtat, ꝙ Deus vnū remittat, & nō aliud, vt ex dictis patet. Ad tertiū dicendū, ꝙ probat bene per abſolutionem ſacramentalem dimitti tam oblita, quàm confeſſa aptitudinaliter, ſeu poti⁹ principatiuè, quoad culpā, quia. ſ. gratiā prę̄ſtat, q̄ de ſe eſt apta nata excludere omne mortale etiā oblitum, non tñ inde fit, vt actu omnia talia peccata remittat, neq; quoad culpā, nec quoad pœnam æternam, neq; quoad pœnam tēporalē, nec quoad debitum cōfitendi eccleſiæ.

F Tenēdo etiam opinionē magiſtri, eſt valde probabilis reſpōſio data ad ꝓpoſitū dubium, quia abſolutio ſacramētalis ſi actu remitteret oblita, ſicut & confeſſa, vel ergo ea remitteret quoad culpā, & hoc nō, quia iam per prę̄uiam cōtritionem fuerāt remiſſa: vel quoad pœnā tēpotalem, in quā fuit æterna cōmutata, & hoc non oportet. Sicut patet de baptiſmo, quē ſi quis fictè ſuſcepit, & poſtmodū verā habet cōtritionē, baptiſmus omnem pœnā debitam peccatis ante baptiſma cōmiſsis remittit, nō ita remittit pœnā oēm debitā peccato fictiōis, & aliis peccatis poſt baptiſma commiſsis. Ita igitur eſt probabile, ꝙ ſacramētū pn̄iæ delet virtute clauiū peccata cōfeſſa, quoad pœnā tēporalē, non ita peccata oblita. Quod autē cōmuniter dicitur, ꝙ ſacerdos abſoluit à cōfeſsis, & oblitis, procedit ſecundū eos, qui dicunt, ꝙ ſufficit attritio in cōfitente, vt per ſacramētū ei peccata remittantur: quia tūc poterit prę̄ſtare gratiā primā, quę formaliter excludit omnia peccata confeſſa, & oblita. Et qñ gratiā primā nō cōfert, quia peperit eam ꝓhabitā: tunc ſi non actu, ſaltē aptitudine remittit etiā oblita ſicut & cōfeſſa, quoad culpam, & ęternā pœnā. Nos autē oppoſitū diximus ſuprà eſſe ꝓbabili⁹.

Corollariè ſequitur, non rectè facere ſacerdotes, qui qñ peccatorem abſoluunt, dicunt, G Ego abſoluo te à peccatis tuis confeſsis, & oblitis, & cōtritis. Oblitis, dicere nō debent, quia vt videtur eſt falſum, ꝙ ab oblitis abſoluant. Cōtritis, dicere non debēt, quia multorū ſententia eſt, & ꝓbabilis, ꝙ ſine cōtritione poteſt quis abſolui, modo attritus ſit. Et dicendo, Abſoluo te à peccatis tuis contritis, nō eum abſolueret, niſi cōtritus fuerit: & ita ſi attrit⁹ fuit, relinqueret illū inabſolutum.

Sed occurrit dubium, quia ſi ſacramentalis abſolutio ad peccata oblita non ſe extendit, eò quòd eorū cōfeſsio in particulari non prę̄ceſsit, ſequitur ꝙ infirmus in quo ſigna cōtritionis apparēt, aut prę̄ceſſerūt, ꝙ non poteſt ſacramētaliter à peccatis abſolui, ex quo cōfeſsio non prę̄ceſsit, quia cōfiteri non potuit: cōſequens videtur cōtra multa decreta, quæ habentur. 26. q. 6. ſpecialiter. cap. Is qui in infirmitate pn̄iam petit, ſi caſu dum ad eum inuitatus ſacerdos venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel ſi in phrenesim conuerſus fuerit, dent teſtimoniū qui eū audierūt, & accipiat pn̄iam. Vnde apparet, quòd in tali neceſsitate venit abſoluendus, etiā cōfeſſione non prę̄cedēte. Reſpon. negādo primā conſequentiam: quia quanuis ſecundū communem legem nemo ſit ſacramētaliter à pec H catis abſoluēdus, niſi confeſsione prę̄uia in particulari, ab hac tamen communi lege caſus neceſsitatis exceptus eſſe videtur, quia neceſsitas legibus minimè ſubiicitur, ſaltem in hmōi poſitiuis Adde, quòd per pœnitentiā illic ſecūdum gloſſam intelligitur abſolutio ab excōmunicatiōe, & ita nihil cōtra dicta.

De pœnitentia iniuncta.

DE pœnitētia iniūcta breuiter aliqua tangenda ſunt. Eſt enim triplex huiuſmodi pœnitētia, quędā publica, quædam ſolennis, quędā priuata. Solēnis nō poteſt à minoribus ſacerdotib⁹ alicui imponi, ſed tātùm ab epis, nec niſi pro crimine graui totius vrbis ſcādalizatiuo. Nec ſacerdotib⁹ debet imponi, ſed ſecularibus, tam mulierib⁹ quàm viris, ſi ſua exigāt delicta. Excepto, quòd viris ſtatutū eſt caput radi, nō tñ mulierib⁹. Et ſemel impoſita non eſt iteranda. Modus autē ſeruandus in imponendo hmōi pœnitētiā, & eam adimplēdo, ponitur in decreto. d. l. cap. In capite quadrageſimæ. prout in concilio Agathenſi

A thenſi fuerat ordinatum. Sed quæres, an fuerit conuenienter inſtituta talis pnĩa. Et videĩ quòd nõ, quia eſt infamatiua ipſius pœnitẽtis. Dicendum, imó pœnitens ipſe prius per peccatũ ſuum publicũ, & manifeſtũ ſe infamauit: nam non niſi pro crimine publico poteſt imponi. Itaq; ipſa pnĩa potius eſt commẽdatiua pœnitẽtis, quàm infamatiua: nam per eam innoteſcit illũ peccatorem ad Deũ eſſe cõuerſum, & ſuũ peccatũ eſſe deteſtatũ. Deinde quare talis pnĩa nõ eſt iterabilis, cùm ſacramẽtũ non ſit, nec ſacramẽtalis? Reſpon. Ne in cõtẽptũ veniret, qualiter veniret, ſi frequẽter iterareĩ: ita, vt homines timore illius parũ à perpetrãdis crimib' grauibus reuocarentur. Secũdò in ſignificationem eiectionis, qua Adam fuit de paradiſo eiectus, cuius eiectio vnica fuit, & non iterata. Taliter enim pœnitens in principio quadrageſimæ pręſentaĩ eccleſiæ, ſacco indutus, & ciuere ſuper caput eius ſparſo: & ita ab eccleſia eiiciĩ, ſacerdotib' verſiculũ illũ canentibus: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.

Deinde, quare talis pnĩa nõ imponiĩ clericis, cũ cõtingat eos tã grauia crimina cõmittere, q̃ laicos? Reſpon. Propter dignitatẽ ordinis ſacerdotalis: nam poſſet facilè ſacerdotiũ in contẽptũ, & irriſionẽ hominũ venire, B ſi viderẽt clericum talem pnĩam, & infamiã ſuſtinere: & quia taliter pœnitentes manent infames, & inhabiles, vt ad ordines poſsint promoueri, ideo non cõuenit hanc pnĩam ſacerdotib' iniũgere. Sed quare mulieribus hanc pnĩam agẽtibus non radiĩ caput, & viris ſic? Reſpon. Quia vt ait Paulus ad Corin. turpe eſt mulieri tõderi, cui dati ſunt capilli in ſignũ ſubiectionis, qua ſubiecta eſt viro, q̃nquidẽ vir caput eſt mulieris, prout etiã in Gene. ad mulierẽ dictum eſt. Sub viri poteſtate eris &c. Itaq; eccleſia voluit hmõi ſignificationẽ ſeruari, etiã tẽpore ſolennis pœnitentiæ. Verùm quia hæc pœnitẽtia ſolẽnis, & ſi olim fuerit in vſu, & ſoleret imponi, iam tamen ab vſu receſsit, ideo de ea hactenus.

ALia eſt pœnitentia publica, & hanc poſſunt ſacerdotes minores pro peccatis publicis imponere, nec enim inconuenit peccata publica, publicè puniri. Sed eſt dubium, an confeſſor poſsit iniungere pœnitentiam publicam pro peccato occulto. Et dicitur cõmuniter quòd non. Ratio, quia talis pœnitẽtia publica ſic iniuncta, videtur infamatiua ipſius pœnitentis, cuius peccatum ſupponiĩ fuiſſe occultum. Similiter videtur talis pœnitentia manifeſtatiua confeſsionis, quia ſcilicet talis pœnitentia non iniungitur, niſi pro C peccato mortali, & graui: & ideo ea viſa, facilè videntes colligere poterunt, illum pœnitentem grande mortale cõmiſiſſe, pro quo grandis eſt illi pœnitẽtia impoſita, ac proinde videtur ſcandaloſa. Imò & cognito, quòd ille homo de peccato infamatus non fuerit, & talis ei pœnitentia iniungitur, fit, vt cõfeſſio reddatur odioſa. Reſpon. quamuis non conueniat publicam pœnitentiam pro peccato occulto imponere, non tamen negandũ eſt, quin licitè poſsit imponi. Probatur, quia ipſemet pœnitens poteſt pro peccato occulto pœnitentiam publicam ſponte aſſumere, etiam ſi ſacerdos eam non iniungat: igitur poterit ſacerdos ad petitionem pœnitentis eam determinare, & iniũgere, vt virtute clauiũ illi magis proſit, quàm alioqui eſſet eidem profutura, nec hoc videtur dubium.

Rationes etiam ſuprà factæ minimè probant oppoſitum, quia pœnitentia illa publica per aliquem publicè facta, nec eſt infamatiua pœnitentis, nec confeſsionis manifeſtatiua, nec ſcandaloſa de ſe. Id patet, quia poſſibile eſt, quòd illam pœnitẽtiam ſponte ſuſceperit ob deuotionem, vel ob leuitatẽ, vel vt alium ſimiliter publicè pœnitẽtem comitetur, vel quòd eam non pro ſe, ſed pro alio D faciat, quandoquidem poteſt vnus pro alio ſatisfacere, & poteſt etiam ob alias cauſas fieri, etiam ſi à ſacerdote iniuncta non fuerit: igitur nec manifeſtatiua eſt cõfeſsionis, nec infamatiua pœnitẽtis de ſe, vt conſtat. Quòd etiam de ſe ſcandaloſa non ſit, certũ eſt cùm de ſe opus bonum ſit, & ſatisfactorium, etiã prouocatiuũ aliorũ hominũ, vt ſua peccata recognoſcẽtes pœniteãt. Allicit etiam videntes ad cõmiſerendũ illi pœnitẽti, & orandũ pro illo, & ita intẽtum. Si tamen eſſet veriſimile aliquod dãnum, vel ſcãdalũ inde ſequuturum, incauta eſſet, & damnanda talis pœnitentia publica, ſiue iniuncta ſit, ſiue voluntariè aſſumpta. Reprehenſibilior tamen eſſet iniuncta, ſi ſciretur eſſe iniuncta, quàm ſi ſciretur eſſe voluntariè aſſumpta, ob ea, quę ſuprà dicta ſunt.

De pnĩa iniũcta acceptãda.

ALia eſt pœnitentia ſecreta, & hanc nõ dubium eſt poſſe per ſacerdotes iniungi. Quãta autem ſit pro vnoquoque peccato pœnitẽtia iniungenda,

E genda, non eſt iure decretum, quia & ſi olim iuxta canones pœnitentiales, pro vnoquoq; peccato mortali ſeptennis ſaltem pœnitentia imponeretur ad imitationem pœnitẽtię, quam Deus Mariæ ſorori Moyſi, ꝓpter peccatum murmurationis impoſuit, quia voluit eam ſeptem diebus extra caſtra manere. Attamen huiuſmodi pœnitentiæ ſecretę, nunc ſunt arbitrarię, vt habetur cap. Deus qui. De pœnitentiis, & re. lib. 6. Et cap. Menſuram. de pnia. diſ. 1. Sed eſt dubium, an pœnitẽs teneatur acceptare pnĩam à ſacerdote iniunctam. Loquor de pnĩa moderata, ad cuius repulſam, ſeu non acceptationẽ nullam iuſtã cauſam ipſe pœnitens habeat. Et dixerunt multi doctores, Tho. Ricar. & alij, ꝙ ſic. Pro qua ſententia arguitur primò ex capi. Omnis vtriuſq; ſexus, vbi de eo, qui ſua peccata tenetur cõfiteri, dicitur, quòd pnĩam iniunctam propriis viribus ſtudeat adimplere.

Secundò arguiť ex verbis Chriſti, quę ad ſacerdotes dixit: Quęcunq; ſolueritis in terra: erunt ſoluta in cælis: & q̃ ligaueritis, erũt ligata. Ex quibus patet, quòd ligatio per ſacerdotem in terris facta, à Deo approbatur in cælis, ac proinde idem eſt, ac ſi Deus ligaret. Si enim Deus ligaret peccatorem, impo-

F nendo illi pnĩam aliquam, teneretur eam acceptare: igiť non minus eam acceptare tenetur, ſi ſacerdos vicẽ Dei tenẽs, eam iniungat.

Tertiò facit ratio, quia ſubdit⁹ alicui iudici, teneť eius ſentẽtiæ parere, & obtemperare, ſi in ferẽdo ſentẽtiam, modum, & poteſtatem ſibi cõmiſſam nõ exceſſerit. Cùm ergò peccator ſit in foro pœnitẽtiali ſubditus cõfeſſori, & cõfeſſor, audita cõfeſsiõne, & cauſa, pnĩam moderatam, iuxta facultatem, quã habet, imponit, ſequitur quòd tenetur pœnitẽs eam acceptare. Quartò peccator tenetur ſub pœna peccati ad pnĩam, quam ſæpe oſtenſum eſt eſſe illi ad ſalutẽ neceſſariã, pnĩa autẽ ſic neceſſaria continet tres partes, cõtritionẽ, cõfeſsionem, & ſatisfactionẽ: igiť ſicut tenetur ad contritionem, & confeſsionem, pariter tenebitur ad ſatisfactionẽ: ſed pnĩa iniũcta ad id opponitur, vt ſatisfaciat, igiť &c. Reſpõ. his nõn obſtantib⁹ videtur oppoſitũ cũ Sco. tenendũ. Et ꝓbať vnica ratione. Quia ſi eſſet pœnitenti neceſſariũ pœnitentiã iniunctã acceptare, aut eſſe neceſſariũ ad hunc finẽ. ſ. vt Deo recõcilietur, aut vt Deo ſatisfaciat. Non primũ, quia ſupponiť, ꝙ homo ille ſit Deo per cõtritionẽ ſufficienter recõciliatus. Sed nec ſecundũ, quia quis peccator teneať Deo ſatisfacere, cùm hoc debitũ poſsit multis viis, & modis ſoluere, ſe- G quitur quòd non teneť ad vnũ determinatũ modum ſatisfaciendi. ſ. per pnĩam iniunctã. Poteſt enim aliter. ſ. per pnĩam voluntariè aſſumptã, & per alia opera charitatis, & per feruorẽ charitatis ſatisfacere. Et poteſt etiã ſatisfactionẽ ad purgatoriũ remittere, cùm poſtq̃ fuit culpa remiſſa, non mãſit peccator obligatus, niſi ad pœnã tẽporalem, in hoc ſeculo, vel in alio ſoluendam, in quam. ſ. fuerat ęterna cõmutata. Iam ad rationes ante oppoſitũ, dicẽdum ad primũ, quòd ex illa clauſula nõ colligitur obligatio acceptãdi pnĩam. Nam illud verbum, ſtudeat, non neceſsitatẽ importat, nec obligationem, vt cõſtat. Tum etiam, eſto quòd obligationem diceret, eſſet adimplendũ pœnitentiam, vt dicit textus, ſtudeat adimplere. Et cùm adimpletio pręſupponat acceptationẽ, poteſt intelligi textus de pnĩa iniuncta, & acceptata. Niſi velis contendere, quòd ſola iniunctio pœnitentię ſufficit, vt eam pœnitẽs teneatur complere: ita, vt non ſit neceſſaria acceptatio: alioqui de acceptatione mẽtionẽ text⁹ ipſe feciſſet. Sed hoc eſt, quod quærimus. Ad ſecundũ dicendum, quòd clauſula illa Matthæi. 26. non de foro pœnitẽtiali procedit, ſed de con- H tẽtioſo: nam loquitur de abſolutione ab excommunicatione, & de ligatione excommunicationis. Quod patet, quia præmiſit, ſi eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus. Et ſtatim in cõfirmationẽ poteſtatis excõmunicandi apoſtolis collatę, ſubiungit. Amen dico vobis, Quæcunq; ſolueritis, erunt ſoluta, & quæcunq; ligaueritis &c. Adde, quòd in foro pœnitentiali locum habet remittere, & retinere peccata, non autẽ ligare peccata, ſi ligare poſitiuè accipiatur, quomodo nõ eſt idem retinere peccata, & ligare peccata, quia retinere idẽ eſt, quod non remittere, vt ſuprà tetigimus. Ligare autem poſitiuũ quid videtur importare, quale ſit, quando prælatus aliquem excommunicat.

Si obiicias, quòd ſacerdos in foro pœnitẽtiali tenet vicem Dei, igitur cùm pnĩam iniungit, perinde eſt ac ſi Deus eã iniungat, & ita teneť pœnitẽs eam acceptare. Dicẽdum, quòd in hoc tenet vicẽ Dei ſ. in remittendis, aut retinẽdis peccatis: ad hoc enim illi data eſt poteſtas miniſterialis in hoc foro, & quãtùm ad hoc, voluit Deus, ꝙ peccator ſacerdoti locũ Dei tenẽti ſe ſubiiceret &c. Cæterũ ſicut volũtatis eſt ipſi⁹ ſacerdotis pnĩam iniungere, ita voluntatis eſt ipſius pœnitentis eam acceptare. Ad tertiũ patet ex his

reſponſio,

A reſponſio, quòd ſubditus in his, in quib' de neceſſitate ſubditus eſt, tenetur iudici parere, & obtemperare: non tamē in his, in quibus non neceſſitate, ſed voluntate ſubiicit. Sicut religioſus non tenetur prçlato in omnibus obedire, ſed in his, in quibus neceſſitate eſt illi ſubiectus, qualia ſunt, ea, quę regulam, & ſtatuta ordinis concernunt, & ad regulæ obſeruantiam conferunt. Cùm igitur peccator ſit de neceſſitate confeſſori ſubditus, quantùm ad iudicium remittendi, aut retinendi peccata, ad quod præerequiritur confeſſio: non tamen ſic eſt de neceſſitate ſubditus confeſſori, quãtùm ad taxationem ſatiſfactionis, vel modũ ſatisfaciēdi, quia in hoc ipſe pœnitēs ſui iuris eſt, licet non in primo. Et quãuis pœnitentia iniuncta ſit ſalutaris, & valeat ad ſatisfaciendum pro cõmiſſis, ſimiliter & ad prçſeruãdũ à recidiua, cùm ipſi pœnitenti alia via vtrũq; procurãdi, & aſſequẽdi pateat, non videt, ꝙ ad illam determinatã ſit aſtringendus. Ad quartũ, eſto ita ſit, ꝙ pœnitēs teneat ad ſatisfactionem, ſicut ad cõtritionem, & confeſſionē, non tñ ad talem, vel talem ſatiſfactionem, vt dictum eſt.

Sed obiicies fortè, quod ait Auguſ. lib. de pnia. ca. 15. Ponat ſe omnino in poteſtate iu-
B dicis, paratus omnia facere, eo iubēte, pro recipiẽda animę vita, quęcunq; faceret, pro vitanda corporis morte. Verũ id cõſilij eſt, nõ præcepti. Quanuis enim ſalutare ſit pœnitēti multa bona cõſilia confeſſoris accipere, & eadem opere cõplere, non tñ eſt illi neceſſariũ: niſi conſiliũ tale ſit, ſinè quo ſalus ipſius confitētis periclitabitur. De hoc enim videt Auguſtinus in loco allegato intelligendus.

Corollariè ſequit ex dictis, ꝙ ſi pœnitens nolit acceptare pniam à ſacerdote iniunctã, etiam ſi moderata ſit, nõ ideo ſacerdos debet ei abſolutionem denegare, cuius cõtrarium diceret Ricardus, & alij. Probat corollariũ, quia per hoc quod pniam non acceptat, nõ peccat, cùm ſit ſui iuris in hoc: & per conſequens non ponit obicem, nec ſe indignũ abſolutione facit, ac proinde non eſt illi abſolutio denegãda. Et ſi propri' curat' ſit, peccat, eã denegãdo, cùm ei incũbat ex officio obligatio tradẽdi ſacramenta ſubditis, ſaltē tēpore neceſſitatis. Alius verò, qui alien' eſt, poteſt quidē illum abſoluere pniam non acceptantē, non tñ tenetur ſicut ſuus proprius.

SEd pone, quòd ſacerdos nolit parochianũ abſoluere, niſi pniam moderatã iniũctam acceptet. An teneatur tunc eam acceptare, cognito, quòd non aliter abſoluetur? Et ar-C guitur quòd ſic. Primò, quia ſi in caſu eam non acceptat, per eum ſtabit, quominus ſibi peccata remittant, tam in terris, quàm ex cõſequenti in cælis: cùm in ſua poteſtate ſit remiſſionē in caſu obtinere. Cùm ſit igitur ei neceſſarium remiſſionem illam procurare, ſequitur, quòd ex conſequenti erit ei neceſſarium pniam illam acceptare. Cõſirmat hoc. Qui tenet ad finē, tenet ex cõſequẽti ad mediũ licitũ, & poſſibile, ſinè quo finē illũ obtinere nõ poteſt, ſed peccator tenet ꝓcurare remiſſionē peccatorũ in terris, & in cælis: & in caſu non apparet mediũ aliud, niſi acceptando pœnitentiã, quæ ſibi licita, & conueniens eſt, igitur tenet &c. Secundò confirmo à ſimili, de eo, qui habet paruulũ morti propinquũ, nec eſt, qui poſſit eum baptizare, niſi ſimoniacus, qui illũ baptizare non vult, niſi oblata illi certa pecunia, quam facilè homo ille offerre poteſt: in tali caſu homo ille tenetur pecuniam exactam offerre, vt paruulo ſacramentum baptiſmi miniſtretur: alioqui videretur pecuniam paruuli ſaluti ſpirituali prçferre. Igitur pari forma in præſenti tenebitur pœnitens pniam illam acceptare, ne inabſolutus decedat, maximè ſi ſit infirmus, & timeat mori. Tertiò con-
firmatur per aliud ſimile. Si homini occur- D
rant latrones in via, à quo exigunt centum ducatos, quos niſi dederit, eum occident: talis tenetur ad finem hunc, ſcilicet, vt vitã corporalem ſaluet, pecunias exactas tradere. Igitur à fortiore ad finem obtinendi remiſſionem peccatorum ab eccleſia in terris: & ex conſequenti in cęlis, tenetur pœnitens in caſu pœnitentiam illam acceptare.

Reſpon. His non obſtantibus tenendum eſt oppoſitum, cõſequenter ad dicta reſpondendo. Quod autem rationes factæ non probent, quod pretendunt, conſtat, quia tunc non ſolùm teneretur pœnitens in caſu acceptare pœnitentiam moderatam, ſed immoderatã, modo ſit licita. & poſſibilis ipſi pœnitenti. Imô & ſi ſacerdos loco pœnitentiæ, vel per viam exactionis, ſeu extorſionis iniungat illi, quòd det ipſi confeſſori centum ducatos, aut aliud hmõi, alioqui non eum abſoluturus, teneretur pœnitens illi pecuniã exactã dare. Quod nemo diceret. Et patet ſeq̃lla, quia alioqui per eum ſtaret, quominus remiſſionē peccatorum in terris aſſequatur. Ideo dicẽdum, quòd tunc dicitur per aliquem ſtare quominus ſacramentaliter abſoluatur, quando omittit facere quod debet, ad prçfatam abſolutionem obtinen-

 dum.

E dũ. Cûm igiť in caſu homo ille fecerit quod ex parte ſua debuit, quia ſe ſacerdoti humiliauit, & eidem integrè confeſſus eſt, & de peccatis dolens humiliter veniam, & abſolutionem petit: tunc ſi confeſſor ei abſolutionem ſimpliciter denegat, aut aliquid in debitum ab eo exigit, vt eum abſoluat, iam non ſtat per pœnitentem, quominus remiſsionē obtineat, ſed per confeſſorem, qui non vult ex parte ſua facere, quod debet, ſcilicet eum abſoluere, niſi à pœnitente in debitum exigendo. Vnde in caſu ſi ſacerdos non remittit illi peccata, Deus remittit. Nec obſtat dictum Chriſti. Quorum retinueritis peccata, retenta erunt, id eſt. Peccata, quæ vos non remiſeritis, ego non remittam. Nam hoc intelligitur, quãdo per peccatorem ſteterit, quominus à ſacerdotibus abſoluatur. Quod in caſu non contingit. Sed nec ſimpliciter eſt pœnitenti neceſſarium abſolutionem obtinere, ſed eam ſibi procurare, nil omittendo, quod ex parte ſua ſit neceſſarium. Et inde patet ad confirmationem primam, quòd procedit de eo, qui ſimpliciter tenetur ad finem, aut cui ſimpliciter eſt finis ille neceſſarius, quod in præſenti non reperit, quia nullus tenetur ſimpliciter ad actũ ex aliena
F voluntate pendentem, qualis eſt abſolutio per ſacerdotem impendenda, nec illa eſt ſimpliciter pœnitẽti ad ſalutẽ neceſſaria, vt patet.

Ad ſecundam confirmationem, & tertiam, facilè patet reſponſio, quia ſi in illis caſibus eſt neceſſarium exactum tradere, ideo eſt, quia non aliter poteſt ſalus corporalis, aut ſpiritualis haberi, ſeu conſeruari. Secus in caſu præſenti, vbi ſi ſacerdotis abſolutio deſit, quia eam impendere non vult, ſufficit homini contritio propria.

EX dictis oritur aliud dubium. An vnus ſacerdos poſsit commutare pœnitentiã per alium impoſitam. Et video communiter diſtingui de huiuſmodi ſacerdotibus: quia vel ſunt pares: ita, vt neuter altero ſuperior ſit, & tenetur quòd poteſt. Vel alter eſt altero ſuperior: & tunc ſuperior poterit commutare pœnitentiam impoſitam ab inferiore, non autem è contra, tunc ſaltem, quando pœnitentia fuit à ſuperiore impoſita pro peccato: à quo inferior abſoluere non poterat, ſecus in aliis. Pro cauſa etiam vel neceſſaria, vel vtili, bene poteſt ſacerdos inferior pœnitentiam à ſuperiore impoſitam relaxare, ſicut & epiſcopus poteſt pœnitentiam à papa impoſitam, vel in toto, vel in parte remittere, prout dolor, & vita atque conuerſio pœnitentis poſtulauerit. Pro quo alle- G
gant capi. Lector. 33. q. 2. Hæc tamen, quæ communiter dicuntur, videntur procedere ſecundum opinionem communem, quæ tenet pœnitentiam à ſacerdote iniunctam eſſe de neceſsitate acceptandam, quia eam iniungit confeſſor, quatenus iudex eſt confitentis, & ſuperior eo, & ita obligatio adimplendi talem pœnitentiam, naſcitur ex poteſtate iudiciaria confeſſoris, & non ex voluntate acceptantis. Tunc enim appareret, & verè diceretur, quòd ſacerdos poteſt pœnitentiam per alium ęqualem impoſitam relaxare, vel cõmutare pro cauſa, ex quo vtriuſq; æqua eſt poteſtas ſuper illum pœnitentem. Quandoq; inferior pœnitentiam à ſuperiore impoſitam non poterit relaxare niſi quãdo præſumitur ſuperior cõſentire, quod eſt, qũ neceſsitas vrgeat, aut pia vtilitas expoſcat.

Tenendo tamen contrariam opinionem ſupra tactam, ſcilicet, quòd pœnitẽs non tenetur acceptare pœnitentiam in foro pœnitentiali iniunctã, videtur quòd quamuis vtilitas talis pœnitentiæ iniunctæ ex poteſtate clauium in parte procedat, obligatio tamen eam adimplendi, non niſi ex volũtate acceptantis prouenit: & in tantũ obligatur eam
H adimplere, inquantũ intendebat ſe ad eam obligare. Et ſecundũ hoc non ita apparet, ꝙ ſacerdos poſsit commutare pœnitentiã per alium ſacerdotem parem, vel ſuperiorem iniũctam. Sicut in obligationibus ex propria voluntate contractis, non habet poteſtatem cõfeſſor eas mutare, vt patet de obligatione, quę oritur ex voto, iuramẽto, aut promiſsione ipſius obligati: ad quorum amotionem maior authoritas neceſſaria eſt, quàm ſit in curato vel confeſſore inferiore. Et inde fortè eſt, quòd inferiores ſacerdotes pœnitentias iniunctas relaxare non poſſunt, nec in toto, nec in parte, vt innuitur cap. fina. in Clementina. de pœnitẽtiis, & remiſsionib'. Ac proinde, ſi primam reſponſionem velimus tenere cum communiter loquentibus, intelligatur illa reſpõſio procedere, quando confitens ſe ſubiicit confeſſori, non ſolùm quoad remitti, vel retineri peccata, ſed etiam quoad iniunctionem, & taxationem pnĩæ. Quia tunc, eo ſuppoſito, ſicut abſolutio à peccatis eſt actus iudicialis, in quo eſt cõfeſſor ſupra pœnitentem: ita, & pœnitẽtiæ iniunctio. Et ita puto cõfitentes, vt in plurimum, ſe cõfeſſoribus in vtroq; ſubiicere, tam ſcilicet in remittendis, & retinẽdis peccatis, quàm in iniunctione pœnitentiæ, modo ſit moderata.

Si tamẽ

A Si tamen aliqui nollent ſe confiteri, niſi in
primo ſubiicere, curreret ſecunda reſpon-
ſio. Illud tamen addendum eſt, quòd nec
Clementina ſi. de pœnitentiis, & remiſ. nec
c. Latorem. ſuprà citatũ faciunt ad præſen-
tem quæſtionẽ. Nam Clementina loquitur
contra quæſtores, qui cùm poteſtatem non
habeant: tertiam tamen, & quartam partem
de pœnitentiis iniunctis per viam indulgen
tiæ relaxant. c. etiã Latorem. procedit de pœ
nitentia, in caſu reſeruato impoſita, non in
foro pœnitentiali, ſed contentioſo, ob pecca
tum graue, & enorme, quod ipſe delinquẽs
fuerat Papæ non ſacramentaliter confeſſus.
Ac proinde non ſatis pertinenter doctores
præfatos textus ad propoſitum citant.

Aliud dubium iuxta dicta: An ſit pecca-
tum mortale pœnitentiam iniunctam,
& acceptatam non adimplere, vbi nulla ſit
cauſa iuſta non adimplendi. Et dixit Caiete
nus, quòd non, quia ſi ſic, vel hoc eſſet ratio-
ne præcepti ipſius confeſſoris, qui pœniten
tiam iniungit: vel quia ad ſalutem ipſius pœ
nitentis eam adimplere ſit neceſſarium: vel
quia eſt neceſſaria talis adimpletio ad ſatiſ-
faciendum Deo. Non primum, quia multa
humana præcepta ſunt, quę non obligãt ſub
B pœna peccati mortalis. Nec ſecundũ, quia ſi
nè tali pœnitẽtia poteſt homo ſalutẽ pręſen
tem, id eſt, gratiã habere, & finalẽ ſimiliter
cõſequi. Nec tertiũ, quia poterit homo hoc,
& illo, & alio modo Deo ſatisfacere, hic, &
in purgatorio &c. igitur. Reſpon. Siue te-
neamus primã ſententiã. ſ. quòd cõfeſſor in-
iungens pœnitentiã obligat ipſum pœniten
tem, ſiue teneamus ſecundã, quòd pœnitẽs
ad eam non obligatur, niſi eam aceptet: obli
gatio eam adimplendi non excedit limites
voluntatis, vnde orta eſt. Ac proinde ſi pri-
mum teneamus, tunc ad intentionẽ iniũgen
tis eſt recurrendum: quia ſi voluit pœniten-
tem obligare ſub pœna peccati mortalis, vt
pœnitentiã iniunctã adimpleat, videtur ad
eam ſub eadem pœna teneri: maximè ſi talis
pœnitentia notabiliter illi pœnitẽti ad eius
ſalutem conueniat. Si tamen non hoc ani-
mo eam iniunxit: ſicut nec iniũgere debuit,
ob id, quòd auſtera, & difficilis eſt, aut quia
tam paruum conferens ad ſalutem pœniten-
tis, vt indigna ſit, quę ſub pœna peccati mor
talis imponatur, tunc curreret reſponſio Ca
ietani. Sed ſi alteram ſententiã teneamus,
ſcilicet, quòd pœnitens non tenetur pœni-
tentiam acceptare, tunc ex voluntate ipſius,
qui pœnitentiam acceptat, naſcitur obliga-
tio hæc, vel illa, ad complendum eam. Itaq; C
non eſt ad quæſtiunculã indiſtinctè reſpon-
dendum. Vt tamen arbitror, peccatores pro
maiori parte ad pœnitentię impletionem ſe
obligatos eſſe ſub pœna peccati mortalis re-
putant: & tunc ratione conſciẽtiæ tenebun
tur ſub eadem pœna eam adimplere.

De pœnitentia iniuncta extra gratiam adimpleta.

SED ſuppoſito,
quòd pœnitẽs teneatur
ſub pœna peccati mor-
talis pœnitentiam acce-
ptam implere, an tenea-
tur eam in gratia adim-
plere. Et dixerunt qui-
dam, quòd ſic, eò quòd, pœna æterna per
contritionem fuit in pœnam temporalem
Deo gratam, & acceptam commutata, eò
quòd talis commutatio fuit ex gratia Dei fa
cta, qui ſibi peccatorem amicabiliter recon-
ciliauit, volens, quòd ſibi amicabiliter ſatiſ-
faciat. Hoc autẽ fieri non poteſt, niſi in gra-
tia Dei talis ſatisfactio fiat, loco cuius pœni
tentia fuit per ſacerdotem iniuncta. Tum
etiam, quia pœnitentia non ad aliud princi D
paliter fuit iniuncta, niſi vt pœnitens per
eius adimpletionem Deo pro offenſa prius
commiſſa ſatisfaciat: ad hoc autem gratia
opus eſt, vt ſtatim dicetur. Oppoſitum ta
men videtur tenẽdum, ſcilicet, quòd non te-
netur pœnitens facere pœnitentiam iniun-
ctam in gratia ſub pœna noui peccati. Pro-
batur, quia vel teneretur ad id ratione præ-
cepti ſacerdotis pœnitentiam iniungentis:
vel ratione finis, quem ſacerdos intendit, ſci
licet, vt pœnitens Deo ſatisfaciat. Neutrum
videtur dicendum. Non primum, quia præ-
ceptum ſacerdotis non debet eſſe magis pri-
uilegiatum, quàm præcepta Dei, & eccleſię,
ſed huiuſmodi præcepta non ſunt ſub pœ-
na peccati in gratia adimplẽda, vt pro nunc
ſuppono, igitur nec præceptum ſacerdotis
pœnitentiam iniungentis, debet ſub pœna
peccati in gratia adimplere. Nec poteſt di-
ci ſecundum, quia intentio finalis præcipi-
entis non cadit ſub præcepto, vt ſi Deus prę[-]
cipit aliqua opera hac intentione, vt ea com
plendo vitam æternam mereamur, ſatisfa-
cimus præceptis, illa agendo, etiam ſi per
ea non mereamur: alioqui omnes, qui in
peccato mortali exiſtentes debitam paren-
tibus reuerentiam exhibent, aut pauperi-
 bus

E bus eleemoſynã ex pietate elargiuntur, aut
quicquid aliud eis iuſſum ex bono fine, &
intentione faciunt, peccatent mortaliter, ob
id ſolùm, quia ſinè charitate ea faciunt. Prę-
terea ſi tenerentur pœnitẽtes ſub pœna pec
cati pœnitentiã in gratia complere, ſequitur
hoc inconueniens, quòd ſemper eſſent per-
plexi, & dubij, an eam in gratia compleue-
rint, an non: & ita ob dubiũ tenerentur eam
reiterare. Sequela patet, quia quamuis homo
conſcientiam peccati non habeat, tempore,
quo pœnitentiã complet: nòn tamen poteſt
certus eſſe, ſe habere tunc gratiam, iuxta il-
lud Pauli: Nil mihi conſcius ſum, ſed non in
hoc iuſtificat' ſum. Et illud Iob: Si ſimplex,
aut iuſtus fuero, hoc ipſum ignorabit anima
mea. Et inde ſequitur, malè agere pœniten-
tem, acceptando pœnitentiã iniunctã, quia
exponit ſe periculo peccandi, ex quo obli-
gat ſe ad aliquid, de cuius adimpletione cer
tus eſſe non poteſt. Præterea arguiẽ, quia
tunc ſequitur aliud incõueniens. ſ. quòd hu-
iuſmodi pœnitentiæ iniunctio eſſet occaſio
obſtinationis ipſius pœnitentis, quia ſi ſit il
li iniuncta pœnitentia ieiunandi decem die
bus (exẽpli cauſa) certis, & ſignatis, & poſt
eam acceptatam ieiunet vna die in peccato,
F iam manet impoſsibilitatus totam pœniten
tiam in gratia facere: quod attendens ipſe
pœnitens, facile deſiſtet à ieiunio aliarũ die
rum, quod eſſet ei peccatum. Aut ſi propo-
nat aliquid vetitum facere, vel aliquem con
tractum illicitum exercere, hoc ipſo deſiſte-
ret à pœnitentiæ adimpletione, ſciens in ca-
ſu nil ſibi adimpletionem pœnitentiæ pro-
futuram. Ad rationẽ autem pro contraria
ſententia ante oppoſitũ tacta, dicendũ, quòd
videtur ſupponere duo falſa ſ. quòd ſatisfa-
ctio Deo fieri non poteſt, niſi in gratia. De
quo poſt. Alterum, quòd vi cõtritionis non
commutatur æterna pœna abſolutè in tem-
poralẽ, ſed cum hac lege, & cõditione, quòd
illa temporalis in ſe, vel æquiualẽti ſoluatur
in gratia, ſeu amicabiliter, vt dicunt. Quod
tamen inde patet falſum eſſe, qa tunc ſeque
retur, ſi homo de peccatis contritus, pœnam
illam in hoc ſeculo amicabiliter non ſoluat,
& finaliter in mortali decedat, quôd ætet-
naliter punietur pro peccatis, de quibus cõ-
tritus fuit. Patet hoc, quia ex quo commuta
tio æternæ pœnæ non fuit in temporalem
cõmutata, niſi ſub illa conditione, ſequitur,
quòd non ſubſiſtente cõditione, quòd com-
mutatio non tenuit, & ita æternaliter punie
tur pro peccatis dimiſsis quoad culpam, ac

ſi dimiſſa non fuiſſent. Nec valet, quòd ait G
Adrianus ad id reſpondẽs, quòd licet verum
ſit, quòd pro dimiſsis punietur æternaliter,
non tamen adeo acerbè, ſicut ſi remiſſa non
fuiſſent. Huius enim oppoſitum ſuadet hæc
ratio, ſi commutatio non fuit facta niſi ſub
conditione. Secũdò eadẽ falſitas patet ex
alio, quia poſita abſolutè cauſa alicuius effe
ctus, ponitur abſolutè talis effectus: ſed tem
pore contritionis abſolutè ponitur cauſa re-
mittendi pœnam æternam debitam pecca-
tis cõmiſsis, puta contritio, & gratia, ſeu cha
ritas, igitur abſolutè ponitur effectus, ſcili-
cet, remiſsio talis pœnæ æternæ. Vnde rur-
ſus fit, vt etiam ſi pœnitens omnino omittat
pœnitentiam adimplere, non punietur æter
naliter pro peccatis dimiſsis.

ESto, igitur non teneatur pœnitẽs in gra-
tia facere pœnitentiam iniunctam ſub
poena noui peccati: An ſaltẽ ad id ſit illi ne-
ceſſarium in gratia facere, vt talis pœniten-
tia ſit Deo pro commiſsis ſatisfactoria. Et te
netur ſatis cõmuniter, quòd ſic, quia pœni-
tentia per hominẽ completa, non eſt de ſe ſa
tisfactotia, niſi quia à Deo acceptatur: acce-
ptari autẽ à Deo de lege non poteſt ſinè cha
ritate, ſinè qua nil Deo placere poteſt: igitur
pœnitentia in peccato completa non eſt ſa- H
tisfactoria apud Deum. Minor patet, de om
nibus tribus operibus, quæ ſunt partes ſatiſ
factionis. ſ. de oratione, ieiunio, & eleemoſy
na. De oratione quidẽ, iuxta illud Iſaiæ: Si *Iſaiæ.1.*
multiplicaueritis orationes, non exaudiam.
Et datur pro cauſa, quia manus veſtræ ſan-
guine plenæ ſunt, id eſt, peccaminoſæ, ſeu
pollutæ. De ieiunio ſimiliter ex illo Iſaiæ:
Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas *Iſaiæ.58.*
veſtra, & oẽs debitores veſtros repetitis. Et
alia huiuſmodi addit, in quibus ſignificat
cauſam, quare ieiunium eorum non accepta
ret. ſ. propter cõmixta alia peccata. De elee-
moſyna ſimiliter patet ex illo Pauli: Si di- *Ad Ro.13.*
ſtribuero omnem ſubſtantiam meam in ci-
bos pauperũ, charitatẽ autem non habeam,
nihil mihi prodeſt. Igitur pœnitentia iniun
cta in peccato mortali facta, non eſt ſatisfa-
ctoria pro peccatis apud Deum. Oppoſi-
tum tamen videtur probabiliter eſſe tenen-
dum. ſ. quòd pœnitentia in peccato mortali
adimpleta, eſt apud Deum ſatisfatoria, ſaltẽ
largè, ita. ſ. vt valeat ad dimiſsionem pœnæ
temporalis peccatis dimiſsis debitę. Et pro-
batur primò, quia, vt ex dictis patet, per con
tritionem fuit æterna pœna in temporalem
commutata, idq; non conditionaliter, ſed ab
ſolutè,

A ſolutē, vt nuper probabam: igitur ſi peccator illam pœnam ſoluat, ſiue in gratia, ſiue extra gratiā, cedet ei in ſolutū, & erit apud Deum ſatisfactoria. Præterea, & eſt confirmatio eiuſdē. Non ſunt deterioris conditionis viatores, quàm qui ſunt in inferno damnati, in hoc, quod eſt à debito pœnę liberari; ex quo in hac vita eſt locus miſericordiæ; & in futura eſt locus iuſtitiæ, & rigoris, ſed dānati in inferno pœnam temporalē, in quam fuerat ęterna commutata, ſuſtinētes, ſatisfaciunt Deo pro dimiſsis, ita vt maneant liberi ab illo debito. Minor autē patet; quia alij qui damnati punirentur ęternaliter pro peccatis dimiſsis, quoad culpā, ſicut & pro non dimiſsis, quod oſtenſum eſt ſupra falſum eſſe. Præterea debitor ſoluendo debitū creditori, liberatur à debito, etiā ſi ſolutio non fiat in gratia, & amicitia creditoris. Id patet ſiue creditor ſit homo, ſiue Deus. De homine quidē patet, quia ſi debeo decem ducatos Petro, ſoluendo eos Petro, ſatiſfacio, etiam ſi Petrus ſit mihi inimicus. De Deo etiam patet. Si voui, iuraui, aut promiſi me aliquid in cultum Dei facturū, ſi illud compleo, etiam cùm amicus Dei non ſim, ſatisfacio, ita, vt non tenear rurſus eodē debito. Similiter de præceptis Dei idem patet, ſi illa adimpleo
B etiā in peccato mortali, ſatisfacio, ita, vt non tenear rurſus eodem debito: cùm præcipientis intentio non cadat ſub præcepto: igitur pari forma ſi pœnitentiā iniunctam in peccato mortali adimplerē, ſatisfacio apud Deū; ita, vt cedat mihi in ſolutū. Præterea, multorū opera in peccato mortali facta legitur Deum præmio tēporali remuneraſſe, vt patet de Romanis, quibus Deus imperiū mundi, ob eorum iuſta opera tradidit, vt ait Auguſtinus in De ciuitate Dei. Similiter Aegypti regnum dedit Deus Nabuchodonoſor viro Gentili, & idololatræ ob ſtrenua opera, quæ velut Dei miniſter in bello geſsit, vt habetur Ezechie. 29. Et obſtetricibus Aegyptiis Deus ædificauit domos, ob pietatem, quam ad paruulos Hebræorum habuerunt, vt legitur, in Gene. Igitur non mirum ſi pœnitentiam peccatoris in peccato mortali factam Deus remuneret tali præmio temporali, quale eſt, remittere pœnam temporalem pro dimiſsis debitā, ſi præmium dicitur conuenienter. Nec obſtat ratio contrariæ opinionis ſuprà facta. Nam quamuis humana opera non ſint apud Deum ſatisfactoria de ſe, niſi quia à Deo acceptata ſunt, falſum tamen eſt, quòd Deus non acceptet bona opera in peccato facta non quidē ad vitam æternam, cùm mortua ſint; ſed ad temporalē remunerationē, & pœnę tēporalis remiſsionē. C
Quemadmodum dictū eſt, Deum ſæpe bona opera in peccato mortali facta, ad temporale præmiū acceptaſſe. Quod autē ex Eſai. 1. allegatur, ſcilicet, quòd Deus non exaudit orationes, eò quòd orantes ſunt in peccatis, non facit contra hanc ſententiā. Nam ex ipſomet textu. ſ. ex antecedentibus, & ſequentibus apparet Deum intendere dicere, quòd orationes à Iudæis multiplicatæ non erant eis profuturæ, ad hoc, ſcilicet, vt liberarentur à pœnis, & flagellis, quę Deus illis in hoc ſeculo inferre parauerat, qualia erant bella, captiuitas, & paupertas, quæ, Deo volente, Iudęi ob ſuam pertinaciam erant paſſuri, ſicut & paſsi ſunt. Similiter videtur dicendū ad illud, quod de ieiunio dictum eſt per Eſai. 58. quòd illic innuit Dominus, ieiunium hominum non illis profuturum, ad euadendū pœnas huius ſeculi. Quòd inde colligitur, quia ait textus in perſona eorū, qui de Deo queruntur. Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti, humilliauimus animas noſtras, & neſciſti? Ex quo apparet illos cōqueri, quòd à pœnis viſibilibus huius ſeculi non liberarentur, nec illis ad id ieiunare prodeſſet. Quæ querela de pœnis alterius ſeculi locum non videtur habere, cùm in hoc ſeculo homines nondum ſciant, nec videant, quòd ab illis per ieiunia liberentur. D
Sed fortè quæres, quare oratio, & ieiuniū, & alia bona opera in peccato facta valent ad hoc, quod homines liberent à pœnis ſaltē tēporalibus alterius ſeculi, quæ lōgè grauiores ſunt, & non valent, vt liberētur à pœnis huius ſeculi? Repon. Quia pœnas huius ſeculi Deus, nec de iuſtitia legis infligit, nec de iuſtitia legis eas tollit: ſed præſuppoſitis demeritis, eas pro volūtate infert, & pro volūtate tollit. Pœnas autē alterius ſeculi de legis iuſtitia infert, ſimiliter de legis iuſtitia eas tollit, & remittit ob opera vel ſatisfactionē ipſius debitoris. Ad aliud ex Paulo allegatū, in quo ait eleemoſynā ſine charitate nil prodeſſe, intelligit cōmuniter ad vitam ęternā. Secus ad alia bona tēporalia. Concludit ergo, probabiliter, quòd pœnitētia iniūcta, & in peccato mortali adimpleta à ſatisfactoria eſt apud Deū ſatisfactiōe liberāte, licet nō ſatisfactiōe recōciliāte: nā ad hāc eſt neceſſaria charitas, ſed de hoc poſteà.

SEd vltrà eſſet dubitatio: An huiuſmodi pœnitētia in peccato facta, ſit de neceſsitate iterandæ. Dicit Tho. cum aliis diſtinguendo de

tali

E taliſ pœnitentia,quia vel relinquit poſt ſe ef-
fectum pœnalem, vel non. Si ſic, non eſt de
neceſsitate iterãda, eò quòd adueniente cha
ritate talis pœnitentia in peccato facta inci-
pit eſſe ſatisfactoria ratione effectus perdu-
rantis vſq; ad superuẽtum charitatis, ad mo
dum baptiſmi, qui ſi in peccato ſuſcipiatur,
poſtea incipit prodeſſe,quando fictione re-
cedẽte,charitas ſuperuenit: idq; ex eo,quòd
poſt ſe relinquit effectum. ſ. characterẽ per
manentẽ. Si verò talis pœnitẽtia in peccato
facta non relinquit effectum pœnalem , qui
vſq; ad ſuperuentũ charitatis duret,talis pœ
nitentia venit reiterãda, quia nec quãdo fit,
nec quando charitas ſuperuenit , eſt ſatisfa-
ctoria, vt quando eleemoſyna, & ieiunium
poſt ſe relinquunt præfatũ effectũ:nam ieiu
nium relinquit corporis debilitatẽ: eleemo-
ſyna verò priuationẽ alicuius boni tẽpora-
lis : oratio autẽ nullum talem effectum pœ-
nalem relinquit,ideo ieiunium, & eleemoſy
na, & ſi in peccato fiant , non ſunt de neceſ-
ſitate reiteranda, oratio autem ſic. Contra
hanc poſitionẽ videtur primò non eſſe ſem-
per verum ieiunium, & eleemoſynam præ-
fatum relinquere effectũ , & orationẽ non:
nam ſæpe accidit , quòd poſt ieiunium non
F ſolùm nõ relinquatur corporis debilitas,ſed
melior ipſius valetudo, & diſpoſitio:quan-
doquidẽ per inediam,ſeu abſtinentiam à ci-
bo,& potu multis humores groſsi,qui corpo
ris valetudinẽ impediebant, conſumunt,vn
de corpus remanet fortius,& melius diſpo-
ſitum. Et eſto aliquãdo maneat debilius:illa
tamen debilitas ſæpiſsimè expellitur citius,
quàm charitas ſuperueniat.Idem de eleemo
ſyna videtur , quòd quantis relinquat poſt
ſe priuationem boni tẽporalis:illius.ſ.quod
in eleemoſynã datũ eſt : ſtat tñ, quòd aliud
tantundẽ illico reſtauretur,vel per viam do-
nationis, vel per induſtriam, vel alio modo,
quod alioqui euenturum non erat. E contra
verò de oratione ſæpe accidit,vt poſt ſe relin
quat corporis debilitatẽ,vt ſi fiat cum vehe-
menti contẽplatione,quam certum eſt,dige
ſtionem ſæpe impedire, & ea impedita, ne-
ceſſe eſt mẽbra corporis non nutriri, ac pro-
inde debilitari. Itaq; accidit huiuſmodi pœ-
nitentis ſic adimpletis , quòd poſt ſe pœna-
lem relinquant effectum. Ex his autem,quæ
tam contingenter accidunt,velle inferre con
cluſionem certam, non eſt rationabile. Se-
cundò,Eſto ita eſſet,quòd tales pœnitentiæ
effectum præfatum relinquãt,qui duret vſq;
ad ſuperuentũ charitatis , non videtur verũ,
quòd ille effect' incipiat eſſe ſatisfactorius, G
charitate veniente. Nam quæro,vel hoc con
uenit illi effectui ex natura ſua , vel ob cau-
ſam ſuam. ſ. pœnitentiã prius factã , ex qua
effectus ille relictus eſt , vel ratione charita-
tis ſuperuenientis,vel ratione nouæ compla
centiæ, qua homo ille in illo effectu compla
cet. Sed nullũ horum videtur dicendũ. Non
primum, quia nulla actio , aut paſsio homi-
nis eſt de natura ſua ſatisfactoria Deo pro
peccatis commiſsis. Nec ſecundũ, quia ſi ef-
fectus incipit ſatisfactorius eſſe propter pœ
nitentiam, ex qua relictus eſt, à fortiore igi-
tur illa pœnitẽtia inciperet eodem modo eſ-
ſe ſatisfactoria, adueniente charitate,quia pro
pter quod vnunquodq; tale, & illud magis,
conſequẽs inde videtur falſum. Quia,ſecun-
dum opinãtes, nil poteſt eſſe Deo ſatisfacto
riũ,niſi quod viuit vita gratiæ:ſed pœniten-
tia in peccato facta , quãdo fit, non eſt viua,
ſed mortua,quãdo venit charitas,non eſt vi-
ua,quia non eſt,nec reuiuiſcit,quia nunquã
vixit. Nec de illa ĩ caſu poteſt verificari per
ſuperuentum charitatis,quòd ſit ex charita-
te facta : igitur nunquã de ea verificaĩ,quòd
ſit ſatisfactoria. Sed nec poteſt dici tertium
.ſ.quòd effectus præfatus incipit eſſe ſatisfa
ctorius ratione charitatis ſuperuenientis:quia H
tunc ſi ſola charitas ſuperueniens id effice-
ret, ſequitur, quòd vndecunq; talis effectus
pœnalis eſſet relictus , inciperet eſſe ſatisfa-
ctorius per eandem charitatem,ſiue talis ef-
fectus ex natura proueniat, ſiue ex vitio, ſi-
ue alio indifferẽte exercitio,quod ſuppono
falſum Nec etiã poſſunt dicere quartum.ſ.
quòd ratione nouæ cõplacẽtiæ incipiat præ
dictus effectus eſſe ſatisfactorius. Tum,quia
talis ſatisfactio magis eſſet illi complacentiæ
attribuenda, quàm effectui naturaliter reli-
cto. Tum etiam,quia talis cõplacentia æquè
haberi poteſt de pœnitentia non relinquen
te effectum, ſicut de relinquente: & ita om
nis talis,de qua habeĩ cõplacẽtia, diceretĩ in-
cipere eſſe ſatisfactoria. Adde,ꝙ hic modus
dicẽdi præſupponit,ꝙ, pœnitentia in pecca
to completa,non fuerit ſatisfactoria, nec vti
lis, quod iam ſuprà probatũ eſt eſſe falſum.
Quia quanuis de rigore iuſtitiæ ſatisfacto-
ria non ſit:valet tamen per viam impetratio
nis. Caietanus à præfata opinione recedẽs,
ait,quòd nulla pœnitẽtia iniuncta, & in pec
cato adimpleta eſt de neceſsitate iteranda,ſi
ue relinquãt effectũ,ſiue non. Ratio eius eſt,
quia omnis talis ſuperueniẽte charitate in-
cipit eſſe ſatisfactoria , eò quòd eſt opus ſa-
cramen-

A cramentale. Omne autẽ opus ſacramentale,
quod quando fit, effectum ſuum non opera
tur ob obicem peccati, recedenre obice, eum
operatur, vt dicit hoc de omni ſacramẽto ve
rificari: pœnitentia autẽ virtute clauium in-
iuncta eſt ſacramẽtalis, & ſi in gratia fieret,
eſſet ſatisfactoria: igitur etiã erit ſatisfacto-
ria, gratia ſuperueniente. Verùm hæc po-
ſitio deficere videtur. Primò in eo, quod ait,
omne ſacramentũ in peccato ſumptũ incipe
re prodeſſe ſuperueniente charitate, quod li
cet admittatur de ſacramẽtis initerabilibus:
vt de baptiſmo ſolet exẽplificari, iuxta cap.
Tunc valere. de cõſecra. diſtinſt. 4. attamen
de aliis ſacramẽtis, quæ iterari poſſunt, non
ita veriſimile eſt. Abſurdum enim videtur,
quòd eucharistia indignè ſumpta, quæ valet
ad iudicium, & condemnationẽ ſumentis,
poſtea adueniente charitate incipiat ad ſalu
tem æternam prodeſſe, ita de aliis videtur.
Secũdò deficit, vt videt opinio, quia ęqui-
parat quantùm ad rationẽ ſacramentalitatis
pœnitentiam iniunctam ipſis ſacramentis
cùm tamen valdè ſint diſparia: nã ſacramen
ta ſunt opera Dei diuinitus inſtituta, quo-
rum valor innititur meritis Chriſti, non me
ritò operantis. E contra verò pœnitentia in
B iuncta, & per hominem adimpleta, opus ho
minis eſt: & eius valor merito innititur ope
rantis, nil enim præſtat ex opere operato, ſi
cut ſacramenta præſtant: maximè ſi pœni-
tentia iniuncta intantùm liberat pręcisè pœ
nitentem à pœna, inquantùm iudicio diui-
uo conformis eſt, vt multis placet. Et ſi quid
virtute clauiũ, aut ex opere operato illa pœ-
nitentia iniuncta, & adimpleta præſtat, tale
eſt, quod abſq; charitate præſtari poteſt, pu
ta remiſsio pœnæ temporalis. Et ita ante ſu-
peruentum gratiæ, ipſa pœnitentia in pecca
to facta, ſuum operaretur effectum, virtute
clauium. Tertiò falſum videtur ſecundum
eos, quòd illæ pœnitentiæ in peccato factæ
incipiant eſſe ſatisfactoriæ adueniente cha-
ritate, quia tunc etiam eſſet dicẽdum, quòd
incipiunt eſſe meritorię. Tum, quia ſi in cha
ritate factę fuiſſent, non ſolùm ſatisfactorię,
ſed meritoriæ fuiſſent: igitur ſi valent adue-
niente charitate, quod valuiſſent, ſi in chari-
tate factę fuiſſent, ſequitur intentũ. Tum etiã,
quia ex fundamẽto poſitionis, quæ ait, ope
ra in peccato facta non prodeſſe, iuxta illud
Pauli: Si diſtribuero ſubſtãtiam meam &c.
charitatem autem non habeam, nihil mihi
prodeſt. Videtur, quòd præfatæ pœniten-
tiæ incipiunt valere ad vtrunque, ſcilicet, ad
merendum, & ſatisfaciendum, vel ad neu- C
trum. Nam Paulus ſecundum opinantem
vtrunq; excludit ab operibus in peccato fa-
ctis: igitur adueniente charitate, iſti ſic opi-
nantes vtrunq; debent admittere, vel vtrun-
que excludere. Primum alias oſtenſum eſt
eſſe erroneum: igitur admittant ſecundum.
Dicendum igitur ad quæſtionem, quòd
duobus modis poteſt intelligi eſſe neceſſa-
rium reiterare pœnitentiam iniunctam in
peccato factam. Vno modo, quòd ſit neceſ-
ſariũ abſolutè ſub pœna noui peccati. Alio
modo, quòd ſit neceſſarium cõditionaliter,
vel ex ſuppoſitiõe, ſcilicet, ſi vult homo Deo
pro peccatis ſatisfacere. Et dicendum, quòd
neutro modo eſt neceſſarium præfatam pœ
nitentiam iterare. Patet hoc de primo ſenſu,
quia nil eſt homini neceſſarium ſub pœna
noui peccati, ad quod nulla lege, aut præce-
pto aſtringitur. Vbi enim non eſt lex, non
eſt præuaricatio: ſed nullo præcepto diuino
naturali, aut humano tenetur homo præfa-
tam pœnitentiam iterare, quia non habet
aliud præceptum de implenda illa pœniten
tia, niſi pręceptum ſacerdotis eam iniungen
tis: ſed tali præcepto iam eſt ſatisfactũ per
adimpletionem pœnitentiæ, etiam ſi in pec
cato ſit adimpleta, cùm ſacerdos non obli- D
gauerit illum, vt in gratia pœnitentiam ex-
pleret, vt ex dictis patet. De ſecundo etiam
ſenſu idẽ patet, quia eſto nõ reiteret illa pœ-
nitẽtia, patet homini alius modus ſatisfaciẽ-
di Deo pro peccatis. ſ. per feruorem charita-
tis, per repetitam contritionem, per alia va-
ria opera, & officia charitatis poterit etiam
ſatisfactionem ad purgatorium remittere.

De effectu pœnitentiæ iniunctæ.

ALiud dubiũ: An
pœnitens complens pœ
nitentiã ſibi iniunctam
in gratia, maneat omni-
no liber à peccatis com-
miſsis, ita, vt nulli pœnę
amplius ſit pro illis ob-
noxius. Et dixerunt aliqui, Tho. Duran. Ale
xander, quòd vel ſacerdos iniũxit pœniten-
tiã minorẽ, vel æqualẽ, vel maiorẽ, quàm ſit
pœna à Deo pro cõmiſsis taxata. Si minorẽ,
non erit homo ea adimpleta ab omni pœna
liber. Si maiorẽ aut æqualẽ, ea adĩpleta, erit
liber. Et cũ hoc ſed'm ſit certũ, primũ proba
tur, qa ſentẽtia ſacerdotis nõ mutat ſentẽtiã
Dei:

E Dei: ac proinde ſi Deus quando remiſit cul-
pam per contritionẽ, aut per confeſsionem,
eam cõmutauit in temporalẽ certam, & de-
terminatã, ſequitur, quòd illi erit homo ob-
noxius quancunq; pœnitentiã illi ſacerdos
iniũgat. Vnde fit, vt pœnitentia iniuncta ſi
debeat pœnitentẽ ab omni pœna Purgato-
rij pro cõmiſsis liberare opus eſt, vt ſit con-
formis diuino iudicio, & diuinæ taxationi.
Inde iterum fit, vt ſi pœnitentia iniuncta ſit
citra condignam à Deo taxatã, & eam pec-
cator hic ſoluat, reſiduum ſoluet, vel hic, vel
in Purgatorio. Si autem ſit iniuncta maior,
quàm ea, quã Deus taxauit, & impleat eam
non in toto, ſed in ea parte, quę diuinæ taxa
tioni reſpondet, pro reſiduo non punietur
in Purgatorio, ſi ſic decedat. Contra hanc
opinionẽ arguitur rationibus Scoti. Primò,
quia ex quo ſacerdos habet poteſtatẽ iniun
gendi pœnitentiam peccatori: hæc autẽ po-
teſtas eſt arbitraria, cùm ſit arbiter conſtitu
tus in cauſa hac ad forum pœnitentialẽ per-
tinente, ſequitur, quòd ſacerdotis ſententia
erit rata, & valida, etiam ſi non ſit punctua-
liter cõformis iudicio, ſeu taxationi diuinæ.
Nam irrationabile omnino videt̃, quòd ali-
cui ſit conceſſa poteſtas arbitrãdi in aliqua
F cauſa, ſi eius iudicium non ſit ratum, & va-
lidum, niſi à caſu, quale eſſet taxatio ſacerdo
tis, quam eſſe taxationi diuinę conformem,
contingentiſsimũ, & caſuale omnino eſt.
Secundò irrationabile etiã omnino vide-
tur, quòd alicui ſit commiſſa poteſtas arbi-
trandi in cauſa partium, ſi arbitrari non poſ
ſit niſi ſecundũ voluntatem vnius partis. In
præſenti autẽ cauſa, partes ſunt Deus offen
ſus, & peccator reus, inter quos iudex arbi-
ter eſt ſacerdos conſtitutus. Si igitur arbitra
ri non poſſet niſi ſecundũ voluntatẽ Dei de
terminatam, ſequitur intentũ. Tertiò ſi ſa
cerdos iniungat pœnitenti pœnitentiã ali-
quantulũ maiorem, quàm ſit pœna à Deo ta
xata, non erit liber peccator, niſi eam ſoluat,
igitur etiam ſi ſacerdos iniunxerit pœnam
aliquantulũ minorẽ, quàm ſit pœna à Deo
taxata, erit pœnitens eam cõplens omnino
liber. Probo conſequentiã, quia Deus pro-
nior eſt ad miſerendũ, quàm ad puniẽdum.
Vnde concludit hic doctor, quòd ſicut iu
ſtitia cõmutatiua non conſiſtit in indiuiſibi
li, ſed habet ſuam latitudinẽ, intra quam eſt
gradus rigidus, infimus, & medius, vt ſolet
in precio rei venalis exemplificari: ita & iu-
ſticia punitiua habet ſuam latitudinẽ, intra
quam poſſunt ſimiliter tres hi gradus aſsi-
griari: & pœnitentia citra hanc latitudinem G
impoſita, non ſufficit ad liberandum pœni-
tentem. Et pœnitentia impoſita vltra illam
latitudinẽ, non erat homini neceſſaria, nec
illi imponenda. Verùm illa, quæ intra hanc
latitudinẽ fuerit impoſita, ſiue attingat pun
ctuale medium, ſiue ab eo deficiat, ſiue exce
dat, eſt quæ hominem ab omni pœna libe-
rat, & cui homo ſubiectus, & obnoxius eſt.
Ac proinde contingit, quòd per pœnitentiã
iniunctam citra diuinã taxationẽ, homo ma
neat omnino à cõmiſsis liber. In cuius com
firmationẽ addo, quòd alioqui ſi. ſ. taxatio
ſacerdotis, vt plenè liberet pœnitentẽ opus
eſt, quòd taxationi Dei reſpondeat, non vi-
derentur claues ſacerdotis in hac re aliquid
pœnitenti prodeſſe: cùm tamen ex Euange
lio ſententialiter deducitur, ſententiã ſacer-
dotis in terra datã, in cælis approbari. Sed
cõtra hanc imaginationem occurrit dubita-
tio, quia tunc ſi in gradu rigido illius latitu-
dinis ſit iniuncta pœnitentia, & ob aliquod
impedimentũ nõ adimpleta, ſequitur, quòd
ille punietur in Purgatorio pro peccatis ſuis
plus, quàm ſi pœnitentia non fuiſſet illi in-
iuncta: & ita noceret hmõdi pñia pœniten
tibus iniungere. Conſequentia patet, quia
pœnitentia iniuncta in illo gradu rigido ex H
cedit taxationem à Deo factam. Reſpon. Ex
quo ſententia ſacerdotis intra illam latitudi
nem data in cælis approbetur, conſequenter
eſt illatum concedendũ, quia illam iniunctã
debet peccator ſoluere hic, vel alibi. ſ. in Pur
gatorio. Nec inde ſequitur eſſe nociuas hu-
iuſmodi pœnitentias iniunctas, quia multô
maior eſt vtilitas taliũ pœnitentiarũ iniun-
ctarum, quàm ſit damnum hoc, quod euenit
ex rigida pœnitentia, quia acceptãdo illam,
meretur augmentũ gratiæ, & gloriæ. Et ſimi
liter eam implendo, ratione iniunctionis fa-
ctæ, eſt magis meritoria, quàm ſi voluntariè
fieret, ſaltem propter obedientiã ex qua fit.
Et ſi non fiat, quia fieri non potuit: volũtas
tamen eam faciẽdi, pro opere reputat̃, quan-
tùm ad meritum gratiæ, & gloriæ. Quod ſi-
nè cõparatione maius bonum eſt, quàm ſit
malum aliquantulũ plus in Purgatorio deti
neri. Aliud etiã quenquã contra præfatam
opinionem mouere poſſet, quia illa latitudi
ne in punitione peccati admiſſa, tam incer-
tum erit, an ſit rata ſententia arbitraria ſacer
dotis, ac ſi latitudo huiuſmodi nõ ponatur:
quia ſine reuelatione, illa latitudo quãta ſit,
ſciri non poteſt. Tum, qui id pendet ex ſola
Dei voluntate, nulli homini in hac re co-
gnita

A gnita. Tum; quia neſciri ab homine poteſt, quanta ſit pœnitentis contritio, aut quàm ſatisfactoria ſit, quia ſecundũ veritatẽ cõtritionis, varia eſſet latitudo aſsignanda. Reſpon. Ita eſt, quòd exactè ſciri nõ poteſt huiuſmodi latitudo à Deo ſignata: attamẽ facilius eſt ſacerdotem pœnitentiã iniũgere intra illam latitudinẽ, quantacunq; ſit, quàm attingere punctuale mediũ à Deo inuincibiliter taxatum. Si igitur hanc poſitionẽ teneamus, reſpondendũ eſt ad rationẽ prioris, quia verũ eſt, quòd Deus qñ remittit culpã, commutat pœnã ęternã in temporalẽ certã, & determinatã non abſolutè, ſed conditionaliter. ſ. niſi peccator ſubierit ſententiã ſacerdotis, quia tunc ſi fuerit lata intra latitudinẽ iuſtitię punitiuæ ratificabitur in cælis, & illi manebit peccator obnoxius. Itaq; qui per ſacerdotes iudicati non fuerint, ſoluent pœnã à Deo taxatam. Qui verò fuerint per ſacerdotes iudicati, vt dictum eſt, illam ſoluent, quam ſacerdos, claue non errãte, taxauerit. Et ita patet, quòd ſententia ſacerdotis non mutat ſententiam Dei, quæ non niſi conditionaliter erat lata. Sed adhuc curioſius quæres, ſuppoſito, quòd latitudo iuſtitiæ punitiuè reſpectu alicuius peccatoris ſit. 10. 15. & . 20. & . 15. erat B pœna punctualis à Deo taxata: imponat tamen ſacerdos pœnitentiã. ſ. vt. 9. Iam eſt extra totam latitudinẽ. Quæritur, an cõpleta illa pœnitentia, vt. 9. maneat peccator obligatus ſoluere hîc, vel in Purgatorio reſiduum vſq; ad. 15. quod erat à Deo taxatum. An vſq; ad initium latitudinis. ſ. vſq; ad. 10. Si hoc ſecundum detur, videtur ratio in oppoſitum, quia ſententia lata extra totam latitudinem iuſtitiæ non approbatur in cælis, & ita ſtandum erit taxationi Dei: & per conſequens ſoluet peccator vſq; ad. 15. Quòd ſi detur, ſtat cõtrà ratio, quia ſi fuiſſet iniuncta pœnitentia, vt. 10. nil amplius eſſet ſoluendũ: igitur ſi fuit iniucta, & ſoluta, vt. 9. nil vltrà, vnum, debebitur. Deinde eſſet dubium, An illa latitudo iuſtitiæ punitiuæ habeat locum in pœnitẽtia volũtariè aſſumpta: An ſolùm in iniuncta. Nam ſi in vtraque habet locum, ſequitur, quòd implens pœnitentiam voluntariam intra latitudinẽ dictam, etiam ſi medium punctuale Dei non attingat, manebit peccator liber omñino, ac ſi fuiſſet in eodem gradu pœnitẽtia iniuncta: & per conſequẽs parum, aut nil operaretur pœnitentia iniuncta virtute clauiũ, quãtùm ad liberandũ hominẽ à debito ex peccato cõtracto. Rñ. Quãtulacunq; pœnitentia ſit à ſacerdote iniuncta, C & per ipſum pœnitentẽ adimpleta, etiã ſi totam latitudinẽ ſupra tactam non attingat, valebit ipſi pœnitẽti per viã ſatisfactionis, plus, quàm ſi voluntariè eſſet aſſumpta: quia iniuncta pœnitẽtia nõnihil valoris habet virtute clauium, quod non habet, quando ſola voluntate pœnitentis aſſumitur. Ad impleta igitur pœnitentia voluntariè aſſumpta, ſi deficit ab ea, quam Deus taxauerat, reſiduum patietur homo in Purgatorio. Ad impleta etiam pœnitẽtia iniuncta, quæ fuit extra totam latitudinem præaſsignatam, ſcilicet, vt. 9. prout in caſu ponitur, reſidiuum vſq; ad pœnitentiam à Deo taxatam ſoluet ipſe pœnitens, excepto, quòd valor iniunctæ maior eſt, quàm voluntariè aſſumptæ. Et ita nil incõuenit dicere, quòd ſi ſacerdos pœnitentiam, vt. 10. iniunxiſſet, homo eam complens, eſſet omnino liber. Et ſi tantùm, vt. 9. pœnitentiam iniunxit, ea completa, ſoluet vſq; ad. 15. Itaq; aliter acceptat Deus pœnitentiam intra latitudinem prædictam iniunctam: aliter verò eam, quæ latitudinem non attingit. Primam acceptat ad omnimodam remiſsionem. Secundam verò ad remiſſionem pœnæ, prout meritum operantis, & D virtus clauium exegerit. Verùm hæc tam exactè inquirere, curioſum eſt: ea autem definire periculoſum, aut temerarium eſſe videtur. Definiat, qui velit.

SOlet inſuper quæri: An ſi homo, cui pœnitentia iuſta impoſita eſt, per aliam viam Deo pro peccatis commiſsis, antequam iniunctam pœnitentiam compleat, ſatisfecerit, & morte præuentus eam non compleat, An loco pœnitentiæ iniunctæ, & non adimpletę, exigetur ab illo pœna correſpondens pœnitentiæ iniunctæ, ita vt ob id remoretur in Purgatorio. Et dixit Adria. quòd ſic Pro quo videtur ratio, quia ex quo pœnitentia illa fuit à ſacerdote rectè, & iuxta poteſtatem ſibi collatã, & claue non errante iniuncta, eius ſententia eſt in cælis approbata, & per cõſequens tenetur pœnitẽs illam hîc, vel in Purgatorio ſoluere. Pro quo ipſe affert exemplũ. Si quis vouit ieiunare, aut eleemoſynã erogare, & violauit votũ: vltra pœnam, quæ pro voti violatione ab illo exigetur, ſimul exigetur pœna correſpondens ieiunio, aut eleemoſynæ, quã vouit. Cuius ratio eſt, qa violatio voti non releuat eũ à ieiunio, ſeu eleemoſyna promiſſa. Verũ id reſpõdet Adria. in caſu, quo homo ex negligẽtia, ſeu cul

pa

A Ac proinde ſi defunctus ſit illic ſufficienter purgatus nõ reprobabiť amplius in purgatorio propter negligentiã hęredũ. Nec obſtat dictum Auguſtini, dicentis, Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Nã procedit contra eos, qui nec actu, nec voto reſtituunt, quod debent. Quod in caſu non cõtingit. Fateor tamen, quòd debita defunctorum ſoluere, prodeſt defunctis, qui in purgatorio ſunt, vt citius purgentur. Si tamen ſint ſufficienter purgati, nõ illis oberit negligẽtia hæredum debita non ſoluentium &c.

SEquitur amplius quid dicendum in caſu quo defunctus deceſsit ab hac vita in gratia habitibus vitioſis plenus, an poſtquàm ſoluerit pœnam pro commiſsis debitam, detinebitur in purgatorio, quouſq; paulatim habituũ vitioſi expellantur, cùm conſtet ex ſcriptura, nil coinquinatum poſſe regnum cœlorum ingredi. Reſpon. Ex dictis patet ſolutio, ꝙ ſi homo ille ſit ſufficienter hic, vel in purgatorio purgatus, non remorabitur amplius in purgatorio, non obſtantibus vitioſis habitibus, in quibus deceſſerat. Tum B etiam patet idem de homine, qui habitibus vitioſis plenus, tandẽ ad Deum conuerſus, pro Chriſto mortem ſuſtinet, qui ſtatim volabit ad gloriam, vt tenet communis ſanctorum & eccleſiæ doctrina: nec propter habitus vitioſos remorabitur in purgatorio. Tũ etiam idem patet de gẽtili vitioſis habitibus pleno, qui tandem venit ad Chriſtum, & baptizatur, & illicò moritur: ille ſtatim in gratia baptiſmali volabit ad cœlum, non obſtantibus habitibus vitioſis. Pro quo etiam facit ratio, quia per habitus nec laudamur, nec vituperamur, ſed per actus: nec habitus faciunt nos dignos præmio, aut ſupplicio, ſed opera. Igitur ſoli habitus, quantumuis vitioſi, non ſufficiunt, vt homo in purgatorio remoretur, ſi homo ſit iam ſufficienter à peccatis per ſolutionem pœnæ purgatus. Nec obſtat quod dictum eſt, quòd nil coinquinatum intrabit in gloriam. Fateor. Sed Deus cùm defunctum ad gloriam perduxerit, ipſe illum ab omni ſcoria peccati, & habitibus vitioſis antea purificabit. Nec opus èſt, quòd tales habitus relinquantur paulatim per naturam corrumpendi, ſicut in glorificatione corporum Deus non naturam expectabit, quæ corporum mẽbra tam diſperſa reuniat, & perficiat, sed ipſe Deus per ſe omnia neceſſaria faciet.

De pœnitentia iniunctate[m]pore, quo miſſa celebratur, adimpleta. C

ALiud dubiũ, An ſatisfaciat, qui tempore quo miſſam audit, pœnitentiam iniũctam adimplet. Sit, exempli gratia pœnitentia iniũcta, orationes dicendæ, ſeu pſalmi recitandi. Et dixit Angelus verbo, feriæ. §. 46. diſtinguendo de miſſa quã audit, quia vel eſt quam ex præcepto audire tenetur, vel ſolùm de conſilio. Si ſecundũ, nil obſtat quò minus poſſit, tẽpore quò miſſa celebratur, penitentiam compleat, & ſatisfaciat. Si primum, nõ ſatisfaciet, nec à peccato erit immunis. Ratio, quia cũ teneatur ex caſu tunc miſſam audire, tenetur conſequenter mentis cõtẽplationẽ in myſteria miſſæ dirigere, & ad eam attẽtionem habere. Ad id enim iuſſum eſt miſſas totas diebus feſtiuis audire. Cum hoc autem nõ ſe compatitur, ꝙ orationes iniunctas recitet, vt debet. Facit pro eadem ſententia cap. Ex literis de ꝓbationibus verbo, vices. Vbi doctores dicunt, ꝙ vnus nõ poteſt vicem duorũ gerere: maxime quãdo illa duo ſunt incompatibilia, ſicut in preſenti. D pro quo etiam facit dictũ Chriſti, Nemo poteſt duobus dominis ſeruire, ſcilicet, ſi cõtraria & oppoſita iubeant. Cùm igitur in caſu confeſſor iuſſerit orationes, vel pſalmos dicere, eccleſia vero iubet miſſam attentè audire, & hęc ſimul incompatibilia ſint, conſequẽs eſt intentũ. Vnde infertur, ſacerdotẽ horas canonicas dicẽtem, tempore quo miſſam de neceſsitate eſt auditurus, non ſatisfacere.

Reſpon. His non obſtantibus, videtur oppoſitum tenendum. Et probatur, quia ſimul ſe compatiuntur adimplere præceptum eccleſiæ de audiendo miſſam, & præceptum confeſſoris de dicendis illis orationibus. Nã præceptum de miſſa non obligat, niſi ad intereſſendum eidem, nõ ad audiendum eam auribus, nec ad habendum attentionem ad eius myſteria: alioqui non ſatisfaceret huic præcepto, qui aſſiſteret miſſæ, quæ ſubmiſſa voce dicitur, & ab aſtantibus non auditur. Nec ille, qui intra eccleſiam exiſtens, longè à celebrante diſtaret, quod ſuppono falſum.

Præterea, quàuuis eccleſiæ intentio miſſam audiri præcipientis ſit, vt fideles mentem in miſſæ myſteria eleuent, ſpecialiter in paſſionem Chriſti, cuius ſpecialis commemoratio in miſſa fit; hæc tamen eccle-

E ſiæ intentio non cadit ſub præcepto, ſed materia ipſi' præcepti, qualis eſt miſſæ celebrationi integrè adeſſe. de conſecratio. diſtin. i. Miſſas totas. &c. Adde, ꝙ actus mentis interior, nō cadit ſub præcepto eccleſiæ, ac proìnde præcepto eccleſie ſatisfacit homo, ſi interſit. Cum quo ſtat, quod ſimul orationes & pſalmos iniunctos tunc cum debita attentione legat, & ita vtriq; præcepto ſatiſfaciet. Eiidem iudicium eſt de clerico horas canonicas recitāte, tempore, quo miſſæ ex præcepto intereſt. Et per hoc patet ad rationes prioris ſententiæ, quæ procedunt in caſu, quo illa plura ſunt incompatibilia. Nec obſtat capl. Ex literis. de probationibus. ſupra citatum: quia ex illo potius colligitur, quod poteſt vnus vices duorū gerere. Nam in cauſa aliqua poteſt vnus ſimul eſſe actor, & reus prout textus ipſe diſponit.

Hæc vltima ſententia probatur, quia non minus obligamur præcepto de ſanctificando ſabbatum ad ceſſandum à ſeruili opere, quā obligemur præcepto de audiēdo miſ-
F ſam ad ceſſandum ab alio opere ſpirituali, ſed præceptum ſanctificandi ſabbatum permiſiit multa alia opera, quæ ex genere ſunt ſimilia, vt trahere ouem aut bouē ex fouea,
Matth. 12. & cætera, quæ ſine diſpendio rerum dimitti non poterant, & pro hominis recreatione permiſit lex mille paſſus à loco habitationis elongari, vt tradūt doctores ſuper illum locum Actuum primo de monte Oliueti, ꝙ iter ſabbati habet à Hieruſalem. Ergo præceptum audiendi miſſam non prohibet exercitium orationis, aut alterius operis ſpiritualis. Verum contra poſſet quis obiicere. Si ita eſſet, quod preceptum de miſſa audienda non obligat niſi ad intereſſendum eidem, ſequitur quod ſatisfaceret quis huiuſmodi precepto, ſi interſit miſſæ, ſemper tamen confabuletur, aut alia negotia profutura cum mercatoribus tractet. Imo & eidē præcepto ſatisfaceret, ſi miſſæ intereſſet, ad finem videndi mulierem pulchram, vel ob alium maium finem. Reſpon. Ex quo ſub præcepto eccleſiæ non cadit intētio finalis, nec qualitas operis, ſed ſubſtantia operis, non video quare non ſit illatum concedendum. Nec inconuenit, quod quis per actum peccaminoſum ſatisfaciat alicui precepto, vt alias deduximus.

ALiud dubium, An ille, cui iniunctum eſt, vt vna feria ſexta ieiunet, ſeu vt vnam miſſam audiat, ſatisfaciat ieiunando vna ſexta feria, in qua alio qui tenebatur ieiunare, aut audiendo vnam miſſam, quam alio G
qui andire tenebatur. Dixit Palude, quod non, quia nemo ſatisfacit ſoluendo, quod alioqui debitum eſt, nec poteſt quis vna ſolutiōe, pluribus debitis ſatisfacere, vt patebit, quādo de ſatisfactione agetur. Reſpō. Aliud eſt ſatisfacere deo ꝓ peccatis, aliud ſatisfacere p̄cepto. Satiſfit deo ꝓ peccatis, quādo pœnā pro peccatis debitā, peccator ſoluit in ſe, vel in æquiualēti, hic, vel in purgatorio. Satisfacit autem præcepto, quando id, quod ſibi præceptum eſt, complet. In quo intētio præcipientis eſt attendenda potius, quam verba, intentio inquam non finalis, ſed obiectiua, alioqui nō ſatisfiet præcepto, iuxta regulam iuris, Non dubium eſt in legem impingere, qui verba legis amplexus, contra legis nititur volūtatem. Verba inſuper præcipientis ſunt accipienda ſecundum communem hominum intelligentiam, vt habetur cap. Ex literis. de ſponſalibus.

Dicēdū igitur in caſu, hominē illū ſatisfacere deo ꝓ peccatis, ſaltem in parte, nō tamē præcepto ſacerdotis, qui pœnitētiā iniūxit. Primū patet, quia talia opera ſi iniuncta nō eſſent, eſſent pro peccatis ſatisfactoria, & cū H
per iniunctionem ſacerdotis ſuum valorē nō perdant ſequitur, ꝙ iniuncta etiam ſunt pro peccatis ſatisfactoria. Secundū etiam patet, quia intentio ſacerdotis iniungētis ieiuniū, vel eleemoſynā, vel miſſæ auditionem, &c. eſt iniungere aliud ab eo, ad quod alias ipſe pœnitens erat obligatus, & hæc etiam eſt cōmunis hominum intelligētia, igitur non ſatisfacit præcepto iniūcto in caſu. Excepto, niſi ipſe confeſſor aliud exprimeret, ſcilicet, ꝙ ſua intentio ſit obligare pœnitentem, vt miſſam vnam audiat tali die, etiam ſi ſit, quā alioqui deberet audire: nā tunc miſſe illius auditio ſatisfactoria eſt deo pro peccatis, ſimiliter & precepto iniuncto. Et valebit illa pœnitentia ſic iniuncta & completa virtute clauium vltra valorē, quē alioqui habuiſſet.

Vnde apertum eſt, hominem ſatisfacere poſſe per opus alioqui debitum. Apertum etiam eſt, poſſe hominem vnica ſolutione ſatisfacere pluribus debitis ſeu obligationib'. Quod aliis exemplis manifeſtū eſt, quia poteſt aliquis pluribus obligatiōib' teneri ad vnū & idē opus, igitur illud opus agendo ſatisfaciet pluribus debitis. Antecedens patet, de homine baptizato, qui ad legem euangelicā tenetur ex lege dei, & etiam ex promiſſione propria, quam in baptiſmo facit. Clarius exēplum eſt in clerico beneficiato, qui

A ratione beneficii ſeorſum tenetur ad horas canonicas, & ratione ordinis ſeorſum tenetur ad eaſdem. Similiter d'religioſo, qui ratione voti tenetur ad cōtinentiā, & ratione ſacerdotii ſeu ordinis ſacri tenetur ad eandem. Vnde ſicut per omiſſionē vnius operis contigit hominem plura committere peccata: ita vnū & idem opus agendo, contigit hominem pluribus debitis ſeu obligationibus ſatiſfacere.

Aliud dubium. An confeſſor debeat iniungere pœnitentiam, iuſta quātitatem delictorum commiſſorum. Et Arguitur ꝙ ſic ex Apocaly. 18. Quantum glorificauit ſe in deliciis, tantum dare ei tormenti. Et Deutero no. Iuxta quantitatem delicti, erit plagarum modus & Eſaię. 27. In mēſura contra menſuram cum obiecta fuerit, iudicabo eam. &c. Si igitur hæc eſt diuina iuſtitia, dei vicarius, qualis eſt confeſſor, debet in imponēdo ſeu taxando pœnitentiam, deum imitari. &c.

Contra, quia in lege veteri, debebatur pro vno peccato pœnitentia ſeptem dierum, vt ſcilicet ſeptem diebus immundi eſſent, & ta-

B men eccleſia pro vno peccato imponit pœnitentiam ſeptem annorū. Præterea, pro homicidio à laico perpetrato: imponit eccleſia pœnitentiam ſeptennem. Et pro fornicatione à ſacerdote cōmiſſa, imponit pœnitentiam decennē, cum tamen longè grauius peccatum ſit homicidiū, quā fornicatio. Præterea pro effuſione ſanguinis Chriſti in altari imponitur pænitentia quadraginta dierum, aut parum plus, & tamen pro fornicatione ſimplici imponitur pænitentia ſeptennis, ſecundū canones, cum tamen grauius peccatū ſit ſanguinis Chriſti effuſio, quā ſimplex fornicatio. Reſpon. Multum refert inter taxationem pœnæ, quam deus facit, & inter eam, quam eccleſia, vel cōfeſſor facere debet. Nā in prima habetur reſpectus ad quantitatem culpæ commiſſæ, deus enim in inferno aut purgatorio non exigit pœnam, vt à peccato cōmittendo præſeruet, ſed vt commiſſa iuſtē puniantur. In taxatione autem per eccleſiā vel cōfeſſorem facta, habetur reſpectus non ſolùm ad cōmiſſa, ſed ad cōmittēda: ideo pœnitētia ab eccleſia impoſita, eſt nō ſolum curatiua, ſed etiam preſeruatiua à recidiua, nō ſolū ipſius pænitentis, ſed etiam aliorum. Et inde euenit, ꝙ ſępe ꝓ minori peccato maior ſolet penitentia imponi, vel quia peccato vnius difficilius poteſt reſiſti, quam peccato alterius, ſicut iuueni pro fornicatione ſimplici maior pœnitētia iniungitur, quā ſeni pro eadem. Eſto quòd fornicatio in ſene ſit gra-

uius peccatum, quā in iuuene, qui vehementius tētatur, & plura & maiora allectiua habet ad fornicandum quā ſenex: Vel quia in vno peccatum eſt periculoſius & magis ſcandaloſum, quā in alio. Vt fornicatio in ſacerdote vel religioſo magis ſcandaloſa eſt, quàm homicidum in laico, ideò maior illi pœnitentia imponitur, etiam ſi ſum peccatum leuius ſit, Vel quia multitudo pronior eſt ad vnum peccatum, quàm ad aliud, quod grauius eſt, vnde maior pœnitentia imponitur pro primo, quam pro alio grauiori. Si tamen vellet pœnitens, ꝙ ſibi imponatur pœnitentia qua poſsit in hoc ſeculo deo plene ſatiſfacere, tunc ſacerdos deberet pœnitentiam taxare, iuxta diuinam iuſtitiam, vel iuxta quantitatem commiſſorum, attenta quantitate contritionis ipſius pœnitentis. C

Et ita patet ad rationes ſupra factas. Quāuis enim ſacerdos teneat vicē dei, & eius iuſtitiam debeat imitari in puniēdo commiſſa prout iudex, debet tamē preſeruare, à futuris prout medicus, quia nō purus iudex, ſed medicus ſimul eſt conſtitutus. Ad illud allegatum de pœna ſeptem dierum, quæ in lege veteri imponebatur. Dicendum, ꝙ illa pœnitētia non imponebatur tanquā expiatiua, ſeu ſatiſfactoria pro peccato cōmiſſo, ſed tāquā expiatiua irregularitatis legalis. Manebant enim irregulares & immūdi ſeptem diebus quibus elapſis, ad caſtra & cętera officia admittebantur. D

COrollariè ſequitur reſpōſio ad aliud dubium, ſcilicet: an ille, cui pœnitentia eſt à ſacerdote iniuncta, ſatiſfaciat, ſi eam per alium compleat. Reſpondi. Pœnitentia per alium adimpleta, prodeſt quidē ei, pro quo fit, & ſatisfactoria eſt deo pro peccatis, iuxta illud Pauli ad Gala. Alter alteri' onera portate. Et etiā quia charitas non min' valet apud deū, quā apud homines: ſed apud homines valet, vt vnus ꝓ altero poſsit debitū ſoluere, igitur etiā apud deum valebit. Nō tamen ſatisfacit præcepto ſacerdotis ille, cui pœnitentia fuit iniūcta, eo ꝙ illi fuit iniuncta nō ſolū vt ꝓ cōmiſsis ſatisfaciat, ſed vt à recidiua pręſeruet, & caro eius domet, & bonis operibus aſſueſiat, ad quæ illi non ꝓderit pœnitentia ꝑ aliū adimpleta, vt cōſtat. Inde cap. Omnis vtriuſq; ſexus. dicitur, ꝙ pœnitētiā iniunctā proprijs viribus ſtudeat adimplere. Et procedit, quando ipſe poteſt per ſe eam complere, nec habet aliquam iuſtam excuſationem nō complēdi eam, nam ſi hanc habeat, per aliū poterit ſatiſfacere, tā pro peccatis, quam in-

E iuncto præcepto, quia non eſt credēdum, ꝙ intentio iniungentis fuerit, ꝙ pœnitens per ſe cōpleat pœnitētiam, etiam ſi eã commode aut ſine notabili dãno complere non poſsit. Non enim habuit confeſſor intentionē, nec habere potuit, obeſſe pœnitēti ſed prodeſſe.

Sed contra obiicitur primò, quia cōtritio aut confeſsio vnius non poteſt alteri prodeſſe: igitur nec pœnitentia ab vno adimpleta proderit alteri pro quo fit.

Præterea, ſi vnus poſſet pro alio ſatisfacere, igitur q̃ primùm alter in ſe ſuſcipit obligationē adimplendi pœnitentiã pro altero, ille alter illico eſſet à debito liber, & ſi decederet ſtatim volaret ad gloriam, anteq̃ per alterũ ſit adimpleta pœnitētia: alioqui ſi detinebitur in purgatorio, quouſq; alter ꝓ eo ſoluat, bis puniretur pro peccato, ſemel ipſe per ſe in purgatorio, & iterum per amicum in terra.

Reſpon. Non eſt idem de cōtritione, cōfeſſione, & ſatiſfacione, quia deus ita ſtatuit, vt nulli peccata quoad culpã dimittat, niſi pœniteat & cōfiteatur, vt ſępe probatũ eſt, nec reddet deus mercedem alicui, niſi iuxta ſua
F opera. De ſatisfactione vero aliud eſt, quia charitas id operatur, vt quod quis ſoluere tenebatur, per alium poſsit ſoluere. Ad ſecũdum dicēdum, ꝙ ex quo alter pro altero ſe obligauit ad pœnitentiã cōplendum, vterq; manet obligat⁹, licet differēter. Prim⁹ pœnitens manet obnoxi⁹ pœne hic, vel in purgatorio ſuſtinēdę, pro à ſe cōmiſſis, ſed cōditionaliter, ſcilicet, niſi alter ꝓ eo ſoluat. Secũd⁹, manet obligatus adimplere promiſſum, & obligationem, quam ſpōte in ſe pro alio ſuſcepit, de adimplendo illã pœnitentiam taxatam Quòd ſi primus ante completã pœnitētiam decedat, punietur in purgatorio ob debitum ſuum. Alter vero manebit obligatus, vt dixi, pœnitētiam ſuſceptam hic adimplere ꝓ illo defuncto, quia ſe ad eam obligauit, & ſi non compleat, punietur ipſe, quia omiſit, qđ debuit, ſoluere. Alter vero defunctus, punietur in purgatorio pro ſuis peccatis. Et ita non ſequitur, quòd bis aliquis puniatur pro eodem peccato, vt patet.

De confeſsione celanda.

IAm de confeſſione celanda ſupereſt aliqua inquiramus. Primò, an ſit de neceſsitate celanda, & quo iure. Reſpō. Communis omnium ſententia eſt, quod eſt de neceſsitate ſalutis celãda, idque iure naturali, diuino, & huma-
G no. Naturali quidem, quia tenemur proximum non infamare, ſicut nec illum in bonis animæ, corporis, aut fortunę ledere, quem ſicut nos ipſos diligere tenemur, & illis velle, quę nobis volumus. Quod ius Chriſtus in euangelio explicuit dicens, Quęcũq; vultis vt faciant vobis homines, hec illis facite, &c. Matth. 7.
Conſtat autem nos velle ſamam noſtrã per alios non dilacerari, ſeu denigrari: Igitur. &c.

Deinde, præfatam confeſsionem reuelare eſt contra fidelitatem, quam ſeruare tenetur is, cui ſecretum aliquod comiſſum eſt, quale ab ipſo cōfitente ſacerdoti cōmittitur. Hanc autem fidelitatē ſeruare de iure naturæ eſt, quod ſcriptura ſacra explicat, dicēs. Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui fidelis eſt, celat amici commiſſum. Prouer. 11.
Deinde eſt contra promiſsionem tacitè à ſacerdote factam, de celando ſecretum confeſsionis, nō enim aliter peccator ſua vitia occulta ſacerdoti panderet, niſi ſciret ſacerdotem ad celãdum huiuſmodi confeſsionem obligari: ac pro inde tacitè videtur ſacerdos promittere ſe celaturum: promiſsionem autē adimplere ſicut & iuramentum, de iure naturæ, eſt, vt leges dicunt. Nil ſcilicet eſſe naturalius, quã pacta & promiſsiones hominũ ſeruãda eſſe. H
Patet igitur cōfeſsionem de iure naturæ eſſe celandam. Quòd ſit etiam de iure diuino celanda, hinc apparet, quia confeſsio ipſa eſt iure diuino inſtituta, & iuſſa, & per conſequens hominibus neceſſaria: ſed iure diuino tenemur non dare cauſam hominibus, vnde diuina inſtituta & præcepta violentur, hoc enim eſſet ſcandalizare proximos, de quo dictum eſt à Chriſto, Qui ſcandalizauerit vnum ex puſillis his, expedit ei, vt ſuſpendatur Matth. 18.
in collo eius mola aſinaria, & demergatur in profundum maris. Reuelare autem cōfeſsiones, eſt dare cauſam peccatoribus, qui famæ ſuæ zelatores ſunt, vt non confiteantur, vt patet: Igitur. Tum etiam, quia deus, qui ſupremus iudex eſt, celat & tegit peccata ſacramentaliter cōfeſſa, prout dixit Pſalmiſta. Pſal. 31.
Beati quorũ remiſſę ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Et iterũ in alio pſalmo. Non congregabo conuenticula eorũ de ſanguinibus, nec memor ero nominũ eorum per labia mea. Pſal. 15.
Et ipſe domin⁹ per Ezechielē dixit, Quacunque hora ingemuerit peccator, non recordabor amplius peccatorum ſuorum. Ezech. 18.
Quę autē deus tegit, delegatus ſuus, ſcilicet ſacerdos, detegere nō poteſt: alioq vi-

ces

ces, & poteſtatem delegati videretur excedere. Quòd deniq; ſit de iure humano celanda confeſsio, apertum eſt ex. c. Omnis vtriuſq; ſexus. Vbi contra confeſſorem confeſſionē verbo, aut ſigno prodentē, graues pœnæ imponuntur. ſ. quod deponatur, & perpetuã agat intra monaſteriũ pœnitentiam. ſimiliter de pœnitentia. diſtin. 6. c. ſacerdos. Idem pręcipitur diſtrictè, vt, ſ. nec pro ſcãdalo vitando poſsit cõfeſſor vllo modo confeſſionem ſub grauibus pœnis ibidem contentis detegere. Et ita patet omni iure vetitum eſſe ſacerdotibus confeſsionem reuelare.

SEd quæritᷓ, An ſuppoſita obligatione celandi confeſsionē, ſit aliquãdo licitũ eam reuelare in aliquo caſu. Et tenetur cõmuniter quòd non: quia rationes factæ, videntur in omni caſu procedere. Sed in oppoſitũ arguitur, quòd licet rationes factę nõ ſufficienter probant tam ſtrictam obligationem confeſsionem celãdi, vt in nullo caſu ſit licitum eam reuelare. Primò quod dicitur de fama proximi ſeruanda, non probat vniuerſaliter intentum propoſitũ, quia in multis caſibus licitum eſt peccatũ occultum proximi publicare, nõ obſtãte, quòd proximus infametur, quando ſcilicet id neceſsitas pro bono publico ſeu priuato ipſius infamati, vel alterius expoſcit. Et de publico bono patet: nam pro illo licitum eſt vitã poſtponere: alioqui viri fortes peccarent, morti pro Repub. ſe exponẽdo. De priuato bono ſimiliter patet, quia ſi frater noſtra correctione nõ vult à peccato recedere, licitum eſt ſecundum euangelicum præceptum illud Eccleſiæ denunciare, eſto quòd peccatũ fratris occultũ ſit, ſecundum quod dixit Chriſtus, ſi peccauerit in te
Matth. 18.
frater tuus, & correctus non audierit, dic Eccleſię. &c. Similiter ſi video aliquē iniuſtè ad mortem ſeu patibulum duci, ob furtũ falſè contra illum probatũ, ego ſciens quis illud furtũ admiſerit, poſſum publicè, quod ſcio, dicere, ad finem eruendi innocentem à morte illa iniuſta, iuxta illud, quod ſcriptum eſt.
Prouer. 24.
Erue eos qui ducuntur ad mortem. Idq; maximè, ſi facto poſsim remonſtrare furtum verè cõmiſſum, vt ſi ſciam, quòd fur verus rem furtiuam in ſinu tenet abſconditam, & tunc ex tali mea reuelatiõe manet fur ille alioqui occultus, infamatus: Similiter ſi homo in platea occiſus appareat, & latet quis eum occiderit, & ego ſolus id ſcio: ſi à iudice ſim ſub iuramento interrogatus, debeo veritatem dicere, & patratorē occultum, nec de hoc aliàs infamatum, prodere. In quibus omnibus & in multis aliis debemus crimen occultũ fratris detegere, quando neceſſitas ſimilis poſtulauerit, non obſtãte infamia eiuſdem: igitur ſola fama proximo ſeruanda nõ ſufficit tam ſtrictam obligationem inducere, vt in nullo caſu liceat confeſsionem reuelare, ne ſcilicet proximus infametur.

Quòd etiam fidelitas amico, qui ſecretum cõmiſsit, ſeruãda, tam ſtrictã obligationem non inducat, probatur, quia in ſecreto nudo alicui extra confeſsionē cõmiſſo de iure naturæ eſt huiuſmodi fidelitas ſeruanda, ſicut in ſecreto confeſsionis, ſed cũ hoc ſtat, quòd tale ſecretũ nudum poſsit in multis caſibus prodi, vt ſi celatio illius ſecreti cederet in perniciem reip. vt ſi tractatur de comburenda ciuitate, de occidẽdo principe. &c. aut ſi cedat in perniciem ſeu mortē iniuſta alterius, aut in dãnum aliud maius, quàm ſit cõmittentē infamare. Nam in talibus caſibus nõ potuit homo ſe obligare ad illud ſecretũ in tantam aliorum perniciem celandum. Ac proinde ſi nõ poteſt illis malis, quę parata ſunt, obuiare, niſi prodendo ſecretum, nõ ſolum poteſt, ſed tenetur illud prodere. Huius exemplum habemus. 2. Regũ. 17. de cõſilio, quod clã dedit Achitophel Abſaloni, cõtra Dauid patrē ſuum, quod conſilium Chuſai reuelari fecit ipſi Dauid, vt ſe & populũ ſuum ſeruaret.

Quòd etiam promiſsio tacita vel expreſſa ſacerdotis de celãdo confeſsionē nõ ſufficiat tam ſtrictam obligationē inducere, patet primò, quia ſtat quod ſacerdos nullo modo id promittat, nec tacitè, nec expreſſè: imò quòd oppoſitũ intendat, ſcilicet confeſsionē reuelare, ſi, & quãdo viderit expedire. Iam in tali caſu nõ obſtat promiſsio, quo minus poſsit aliquando confeſsio reuelari. Tum etiã, quia eſto quòd ſacerdos id verè promiſerit etiam expreſſe, etiam ſub iuramento, non inde fit, vt ſit neceſſariũ in omni euentu talē promiſſionē cõplere, ſi promiſsionis, aut iuramenti adimpletio in damnum publicum vergat: quia tũc promiſsio & iuramentũ eſſent vinculũ iniquitatis, quod ſuppono falſum eſſe. Adde quòd promiſsio & iuramentũ ſemper intelliguntur adimplenda, excepto, niſi iuri ſeu pręcepto ſuperioris obuiauerit. Sæpe autem accidit promiſsionis adimpletionē eſſe contra præceptum ſuperioris. Tunc enim locum habet quod dictum eſt, In malè promiſſis, reſcindè fidem, in turpi voto, muta decretum. Tum etiam, quia huiuſmodi promiſsio ſeruandi ſecretum concurrit in ſecreto nudo: ſed hoc non obſtante, poteſt, & ſæpe de-

E bet tale ſecretum reuelari ,vt ex dictis patet:
igitſola promiſsio ſacerdotis de celanda con
feſsione,nõ inducit tã ſtrictã obligationem.
¶Deinde,qđ ad probãdũ articulum induce-
batur,ſcilicet,id eſſe de iure diuino & huma
no,non ſufficit ad probandũ præfatam obli
gationem celandi confeſſionem in omni
euentu . Nam ſæpe accidit , vt neceſsitas
compellat,aut charitas ſuadeat,præcepta hu
mana & diuina poſitiua non adimplere. Et
de præceptis ac legibus humanis non dubi
tatur:nam in multis caſibus licitum eſt non
ieiunare,horas canonicas prætermittere,con
feſsionenm & euchariſtiam iuxta paſcha nõ
ſuſcipere,& ita de aliis multis,quorum rigor
in multis caſibus ceſſat. De præcepris etiam
poſitiuis dei idem patet,quia in multis caſi-
bus ceſſat ſimiliter eorum rigor , vt patet de
pręcepto in lege dato , quo ſolis ſacerdoti-
bus concedebatur , panes propoſitionis co-
medere , quos tamen in neceſsirate comedit
Dauid , cum laicus eſſet . Præceptum erat
deſeruando ſabatum ad literam , & tamen
commendantur Machabei , quod ob neceſ-
ſitatem in ſabbato arma ſumebant, & bella-
F bant . In lege etiam euangelica præceptum
de corrigendo fratrem deliuquentem datum
eſt,& tamen ſuam habet epiqueian & mode
rationen . Præceptum eſt etiam peccatori-
bus,vt ſacerdoribus inregrè confiteantur.&
tamẽ in multis caſibus licitum eſt confeſsio
nen dimidiate,& etiam in toto eam omitte-
re,etiam in articulo mortis,Pro quo non ſo-
lũm humanum,ſed & diuinum ius currit,&
ita de alijs. Dicere igitur,ꝙ celare confeſſio-
nem ſit de iure diuino poſitiuo , non arguit
ſuficienter,ꝙ in nulo caſu licitum ſit eam re-
uelare . Quot inſuper adducebatur , quot
deus,qui ſummus iudex & ſacerdos eſt, te-
git peccata confeſſa , non probat præfatam
obligationẽ tam ſtrictam . Tum quia deum
tegere peccata , non eſt niſi deum nolle ea
æternaliter punire, vt ſancti doctores expo-
nut:hoc autem impertinẽs eſt,ad hoc , quod
ſacerdos nom poſſit reuelare confeſsionem,
ſi viderit expedire . Tum etiam , quia ſicut
deus peccata illa tegit ad non puniendũ ea,
ita ſtat,ꝙ ſacerdos ea tegat , ad non ponien-
dum ea,& ſimul ꝙ ea de tegat,ad obuiandũ
aliis periculis, citra omnem punitionem ip-
ſius confitentis,Tum etiam,quia tunc ſequi-
tur,quot ſi deus peccata confeſſa non tegat,
ꝙ nec ſacerdos tenebit ea regere . Cum ergo
deus peccata eius,qui ficte confeſſus eſt, aut
dimidiate,aut cõ propoſito manendi impec
cato,aut alium obicem ponendo,non tegat, G
ſequitur,ꝙ nec huiuſmodi cõfeſſiones tege-
re teneretur ſacerdos . Tum etiam , ſi ſacer-
dos non aſſoluat ipſum pœnitentem , quia
non poteſt, vel quia non vul , tunc ſequitur
ꝙ ſacerdos poſſet talem confeſſionem reue-
uelare,cun deus talia peccata non tegat,cum
ſacramentaliter remiſſa non ſint,ꝙ ſi ad hoc
ꝙ deus ea tegat,ſufficit peccatorem eſſe con
tritũ,tũc ſequi꞉,ꝙ ſacerdos peccata alicuius,
cõtriti extra cõfeſſionen ſcins , ꝙ non poſſet
ea detegete,ſeu denunciare , cum ſciat eſſe a
deo tecta . Quę omnia ſuppono falſa . Non
igitur efficax eſt ratio illa,quæ in hoc funda
tur,ſcilicet,ꝙ deus peccata confitentis tegit.
Si igitur aliqua ratio habet vim ad proban-
dum præfatam obligationem ſemper celan
di confeſſionem,illa videtur probabilis. ſcili
cet,quia habita facultate reuelandi cõfeſſio-
nem,ipſa confeſſio redderetur odioſa homi-
nibus ſuæ famæ zelaturibus , & hac occaſio
ne homines reuocareutur ſeu retraherentur
a confeſſione ſuorum omnium peccatorũ fa
ciẽda,ꝙ in magnã iacturã ſpiritualem cederet
animarum. Tum quia confeſſio eſt homini-
bus neceſſaria ad eorũ ſaluetm. Tuum,quia H
& ſi neceſſaria non foret , eſt valde ſalutaris
medicina , quæ a comiſſis curat , & præſer-
uat a commitendis . &c . Ab hac igitur tam
neceſſaria & ſalutari medicina homines re-
trahere , eſt dare illis cauſam licentioſius &
liberius peccandi,& nunquam peccatorum
remiſſionem conſequendi.quo nullum per-
nicioſius malum poſſet euenire.

VErum adhuc contra hoc fundamentum
arguitur,quia tũc ſequitur cauſam,quare
nunquã licitũ ſit cõfeſſionẽ reuelare, eſſe
periculũ,ꝙ inde eucturũ timet, ſcilicet homi
nes a cõfeſsione fore reuocaudos, & confeſ-
ſionem inde illis odioſam fore. Sequit᷑ iam,ꝙ
vbi hoc periculũ nõ timet,poſſet cõfeſſio ꝓ-
di,quia ceſſãte cauſa , ceſſare debet effectus:
modo autẽ cũſtat in multis caſib⁹ nõ eſſe ꝓ-
babiliter timẽdum tale periculũ , vt ſi cõfeſ-
ſor reuelet cõfeſsionẽ alteri cõfeſſori, idq; in
cõfeſſione ob cauſam aliquã , vel neceſſariã,
vel vtilẽ,ſcilicet ad integre cõfitẽdũ,vel vt ſa-
lutare cõſiliũ pecatori cõfeſſo ꝑbeat , idq; in
caſu,quo nulla prorſus habeatur credulitas,
aut ſuſpitio ꝙ ille ſecũd⁹ cõfeſſor publicabit
cõfeſsionẽ illi reuelatã, Similiter nõ timet᷑ ta-
le periculũ,ſi confeſſor reuelet cõfeſsionem
alicui illico morituro. Aut ſi reuelet eam vni
exiſtenti inter infideles inter quos nullum

A ex reuelatione periculũ tale timeri poteſt.
In his igitur, & ſimilibus caſibus, quãdo re-
uelatio non prodit in publicum, nec prodi-
re timetur, cùm ad notitiã Chriſtianorũ mi-
nimè perueniat, videtur quòd ceſſat prefata
ratio celandi confeſsionẽ, & per conſequens
obligatio. Secũdò, datur caſus, in quo non
minus reddetur odioſa cõfeſsio ſi celetur, q̃
ſi reueletur: nec minus reuocabunt homines
à confeſsione faciẽda, celãdo illã, quàm eam
detegẽdo: imò periculoſius reuocabũtur ab
illa eam celãdo, q̃ eam reuelãdo: igitur in ta-
li caſu nõ erit ob cauſam prædictam neceſſa
rium eam celare. Antecedens patet, ſi pecca-
tor, qui confitetur, eſt vir doctus, & magnæ
apud populum æſtimationis, & authorita-
tis: & inter alia peccata, quę cõfitetur, vnum
eſt, propoſitũ docendi, & ſeminãdi hoc do-
gma. ſ. quòd cõfeſsio non eſt hominibus, ſed
ſoli Deo facienda, vt nonnulli hæretici ſunt
opinati: idq; proponat, credens ita eſſe. Iam
facta cõfeſsione, ſi cõfeſſor eam celet, acquie
ſcent homines, vt ſuppono, illi hæretico, &
acquieſcentes eius doctrinæ, reuocabuntur
à confeſsione, admiſſa hæreſi ſeminata. Si au
tem reueletur cõfeſsio, non aliud periculum
timendum erat ex hoc fundamẽto, quod im
B pugnamus, niſi quòd redderetur confeſsio
odioſa, & ab hominibus omitteretur. igitur in
caſu cælata cõfeſsione timetur periculũ con
feſsionem omittendi ſimul, & hæreſis: ex re
uelatione autem timetur ſolum periculum
amittendi confeſsionem ſinè hæreſi &c.
Tertiò, eſto, quòd inter multos confeſſores
vnus reuelaret confeſsionẽ, & non alij, non
inde fit, vt confeſsio reddatur vniuerſaliter
odioſa, ſed ſolùm illa, quæ tali confeſſori eſ-
ſet agenda, à confeſsione enim illi confeſſo-
ri agenda abſtinebunt homines, non à con-
feſsione aliis viris religioſis, & bonis agẽda.
Vt ſi inter multos medicos corporales vnus
ſit peſsimus repertus, qui ſoleat medicinam
mortiferã infirmis applicare, eſto, quòd in-
de curatio illius reddatur odioſa, & infirmi
abhorreant illum medicum, non inde fit, vt
infirmi omnes alios medicos negligãt, ſi pe-
riti ſint, & boni. Ita igitur in propoſito.
Quartò, & eſt confirmatio eiuſdem. Eſto,
quòd ex reuelatione cõfeſsionis ſequeretur
præfatum periculum. ſ. quòd homines ab-
horrerent confiteri ſacerdotibus tempore ſa
nitatis: non tamen inde fit, vt horreant con-
feſsionem in articulo mortis, quando, ſcili-
cet eſt neceſſaria de iure diuino. Quia ſi qd
retraheret homines à confeſsione ob confeſ-
ſionis reuelationem, maximè eſſet infamia, C
aut alia pœna temporalis, ſeu dedecus, qua-
lia ſolent accidere, quãdiu inter homines vi-
uitur: ſed in articulo mortis magis præſumẽ
dum eſt, quòd homines procurabunt ſalutẽ
animæ ſuæ, quàm infamiam, aut aliam iactu
ram temporalem apud homines vitare: tunc
enim omnia pro animæ ſalute poſtponi ſo-
lent. Quintò Eſto, quòd vniuerſaliter om-
nes homines abſtinerent à cõfeſsione etiam
in articulo mortis, ne. ſ. cõfeſsio eorũ vnquã
reueletur: hoc non eſt contra ſalutem anima
rum, eò quòd ſalutẽ poſſunt per veram cor-
dis contritionẽ conſequi: nam tunc perinde
eſt, ac ſi copiã non habeant idonei confeſſo-
ris, vt quando quis veriſimiliter timet, quòd
cõfiteri ſinè ſcandalo ſuo, vel ſacerdotis non
poterit, ceſſat obligatio cõfitẽdi illi, & tunc
ſi alterius idonei copiã non habeat, ſatis eſt
Deo confiteri. Et è contrà, ſi confeſsio in ca-
ſu nõ reueletur, ſequitur reip. damnũ, cuius
ſalus abſq; alio remedio eſt periculo expoſi
ta, vt poteſt exemplificari in multis: & ita in
caſu erit neceſſaria reuelatio ad ſalutem mul
torum, & celatio non ita erit ad ſalutẽ neceſ-
ſaria, cũ ſinè cõfeſsione vocali poſsint homi
nes ſaluari: igitur ſalſum eſt, quòd ex reuela
tione confeſsionis ſequatur periculũ anima D
rum, cui non poſsit aliter obuiari. Sextò, ſi
gillum cõfeſsionis includit ſecretũ nudum,
& ſuper illud non addit vinculũ iuris natu-
ralis, ſed poſitiuũ. ſ. ſacramentale Nam pri-
mum fit extra confeſsionẽ, & ſigillatur per fi-
delitatẽ eius, cui cõmittitur. Secundũ fit in
confeſsione ſacramentali, & ſigillatur per
ipſam confeſsionẽ ſacramentalẽ. Illud autẽ
ſacramentale additũ ſupra nudũ ſecretũ per
tinet ad ius poſitiuũ, & ſi diuinũ. Iam argui
tur, quòd licitũ eſt ſigillũ confeſsionis reue-
lare, quando. ſ. neceſſariũ eſt ad ſalutẽ confi-
tentis, vel cõfeſſoris, vel cõmunitatis: nam in
tali caſu ceſſat obligatio iuris naturalis, de
ſeruando ſecretũ, vt ſuppono. Quòd autem
ſimiliter ceſſet obligatio poſitiui iuris: patet
quia ob illã cauſam ceſſat obligatio cõfiten-
di etiam in articulo mortis, vt ſi fieri nõ poſ
ſit cõfeſsio ſinè ſcãdalo alicuius, aut ſinè in-
teritu ſalutis alicuius: igitur ob eandẽ cauſam
ceſſabit obligatio ſigilli ſacramentalis, cùm
poſitiui iuris ſit. Poſtremò, & eſt cõfirma
tio eiuſdem. Ideo neceſſariũ eſt confeſsionẽ
celare, quia neceſſariũ eſt cõfiteri: nam ſi ne
ceſſariũ non eſſet confiteri, nullum eſſet ani
marum periculum, ſi homines à confeſsione
abſtineant. Cùm igitur in multis caſibus ceſ

E ſet obligatio confitēdi, ſequitur, quod in eiſ-
dem non currit obligatio celandi confeſsio-
nem, ob hanc ſcilicet cauſam, quæ nunc exa
minatur. Sequela patet, quia propter quod
vnumquodq; tale, & illud magis. Reſpon.
Admiſſo, quòd rationes factæ ex fama pro-
ximi ſeruanda, & ex fidelitate, & promiſſio
ne nō ſufficiēte probent hanc tam ſtrictā ob
ligationem celandi in omni euentu confeſ-
ſionem. Admiſſo etiam, quòd rationes fa-
ctæ ex hoc, quòd talis celatio iuſſa eſt iure
poſitiuo, diuino, & humano, aut ex hoc,
quòd Deus peccata confeſſa celat, idem in-
tentum non ſufficienter probent, vt oſten-
ſum eſt ſuprà: illa tamē poſtrema ratio vide-
tur intentum probare. Sed pro reſponſione
ad inſtantias contra hanc rationem finalem
adductas eſt notandū, quòd multum refert
reuelare confeſsionem de facto, & reuelare
confeſsionē de iure, ſeu licitè. Primum non
fit impunè. Secundum autem ſic. Primum
non ſe ad omnes confeſſores extendit. Se-
cundum autem ſic. Non enim ex eo, quòd
aliquis confeſſor prauus eſt, & confeſsio-
nem reuelet: ideo omnes ſimiliter ſunt pra-
ui, & reuelatores confeſsionum. Attamen ſi
iure eſſet alicui cōceſſum in aliquo caſu con
F feſsionem reuelare cùm non potius id vni,
quàm alteri eſſet conceſſum: ideo talis licen
tia vni competens, ad omnes confeſſores ſe
extenderet. Inde fit, vt ex reuelatione confeſ
ſionis, quæ de facto per aliquem confeſſo-
rem fit, non ita timeatur probabiliter gene-
rale periculū odiendi confeſsionē, ſicut time
retur ex conceſſa licentia confeſsionē reue-
landi: nam reuelata de facto confeſsione per
vnum, abſtinebunt homines à confeſsione il
li facienda, ſed non protinus abſtinebunt à
confeſsione reliquis facienda. Si tamen om-
nibus eſſet conceſſa licentia reuelādi confeſ
ſionem ab omnibus, vt in plurimum homi-
nes abſtinerent. Et rurſus, quando de facto
reuelatur confeſsio, adeſt iam inſtitutum re
medium, ne periculum cōtra confeſsionem
eueniat, quia. ſ. qui confeſsionē reuelat, gra-
uiſsimè per eccleſiā punitur, & deponitur,
vt ipſe pro delicto puniatur, & alij Chriſti fi
deles aliis cōfiteri ſinè periculo poſsint. De
inde, multi ſunt curati habentes inimicitias,
& odia contra ſuos parochianos tam mulie
res, quàm viros, idq; ob multas, & diuerſas
cauſas, qui vellēt vindictam per phas, perq;
nephas de illis ſumere, ſi impunè poſſent, &
ſi illis liceret impunè confeſsionem reuela-
re, multi auderent eorum, quos odiunt, con-
feſsiones reuelare, dicentes eos hæreticos eſ- G
ſe, aut contra illos de variis criminibus teſti-
ficari, idq; ex eorum confeſsione certò ſe ſci
re dicentes. Similiter clerici contra clericos,
quos in confeſsione audiunt, ſolent ſimiles
inimicitias habere, & hac via poſſent ſeipſos
vindicare, alios de hæreſi, vel alio crimine, ſi
ue verè, ſiue falsè infamando, dicentes ſe id
ex eorum confeſsione agnoſcere. Idem poſ-
ſent religioſi contra religioſos facere, inter
quos ſolet inuidia, rācor, & odium regnare.
Si enim poſſent impunè confeſsionē reuela-
re, daretur eiſdē via, qua poſſent ſe inuicem
prodere, & accuſare, quod in quantam reli-
gionis, & totius eccleſiæ perniciem cederet,
non eſt, qui non videat. Ideo ratio ipſa natu-
ralis dictat, & docet, quòd ſtante diuina in-
ſtitutione de confeſsione agenda, ſtrictiſsi-
mè ſeruetur præceptum de celando confeſ-
ſionē in omni euentu. Hanc etiā fuiſſe Chri
ſti inſtitutionē, putari poteſt, etiam ſi in ſcri
ptura apertū non ſit: ideoq; eccleſia tam di-
ſtrictæ præcepit, & ſub tam graui pœna, vt
cōfeſſor, nec verbo, nec ſigno aliquo confeſ-
ſionem vnquam reuelaret, in quo non tam
aliquid noui inſtituit, quàm iuris naturæ, &
Dei inſtitutum declarauit. Iam ad rationes H
patet reſponſio. Ad primum. Eſto, quòd ex
reuelatione, quę de facto fit, in certis caſibus
non timeatur periculum odiendi confeſsio-
nem, vt dictū eſt: ſemper tamen eſſet timen-
dum, ſi poſſet in aliquo caſu licitè, & impu-
nè reuelari. Vnde pro maiori parte homi-
nes ſua occulta vitia ſacerdoti confitentur,
ſcientes eum non poſſe vllo vnquam tēpore
audita reuelare: qui ſi ſcirent poſſe ſacerdo-
tem ea reuelare, potius mortē ſubire, quàm
vitam ſuam homini confiteri eligerent.

Ad ſecundū ſimiliter reſpōdetur. Admiſ-
ſo; quòd celata confeſsione ſequetur tantùm
aut maius incōmodum, quantū ſequeretur
ea reuelata de facto: cū hoc tamen ſtat, quòd
ipſa facultas, & licētia de iure reuelādi cōfeſ
ſionem, de ſe eſt apta nata directè, vel indire
ctè reddere odioſam ipſam cōfeſsionē, quæ
cùm de ſe ſit difficilis, vt reddat hominibus
amabilis, neceſſariū eſt pręcludere cōfeſſori
bus oēm huiuſmodi facultatē. Et eſto, quòd
reuelādo confeſsionē in caſu argumenti ob-
uiètur hęreſi pręfatæ: attamen non eſt licitū
illi per tale mediū obuiare. ſ. per reuelationē
cōfeſsionis, cùm tam ſtrictè triplici iure pro-
hibita ſit. Ad tertiū patet ſimiliter ſolutio.
Quòd verū eſt, q ex reuelatione, q̄ fit de fa-
cto per aliquē confeſſorē, reuocabunt homi-
nes

A nes à confeſsione illi faciēda, non aliis. Si tamen liceret de iure, & impune aliquando eam reuelare, iuſtè poſſet timeri periculum confeſsionem omnino omittendi, vt ſuprà eſt expoſitum, nō ſolùm tempore ſanitatis, ſed etiā in articulo mortis, vt nonnullos ego agnoui paratos potius in peccato mori, & in infernum deſcendere, quàm certa vitia per cōmiſſa, ſuo ſacerdoti confiteri. Quod multò certius facerent, ſi ſcirent ſacerdotem de iure poſſe huiuſmodi confeſsionem aliis reuelare. Et per hęc patet etiam ad quartum.

Ad quintum. Si omnes confeſſores reuelarent confeſsionem de facto, aut ſi non omnes, ſaltem illi inter quos peccator hic habitat, nullum eſſet huic peccatori periculum non confiteri, quia illo dato, ceſſaret obligatio confitendi, ſi alterius copiam habere nō poſſet. Attamen ſi de iure, & impunè poſſent omnes confeſſores reuelare confeſsionem, non amota obligatione cōfitendi: tunc eſſet periculum, imò peccatum mortale non cōfiteri: & ita hominibus non ſufficeret contritio. Ac proinde neceſſariū eſt, data facultate reuelandi confeſsionē, quòd ceſſet obligatio cōfitendi, vt ex pręfata facultate nullum timeatur animarū periculum. Et ita patet, B quòd ratio non procedit, niſi quando ob cauſam reuelādi cōfeſsionē ceſſat obligatio cōfitendi. Ad ſextū dicendū, quòd falſum eſt, quòd ſigillū cōfeſsionis non addat ſuprà ſigillū nudi ſecreti vinculum naturale. Nam vt dictū eſt, ſtante Dei inſtitutione de neceſſitate cōfeſsionis, ius naturale dictat, vt ſemper ſigillum cōfeſsionis ſeruetur, quia ius naturale dictat, ne quis agat, aut dicat aliquid, vnde Chriſtiani à ſacramento eiſdem ad ſalutem neceſſariò retrahantur, quale eſt ſacramentū confeſsionis, ſtante Dei inſtitutione, quod ius naturale lōgè fortius eſt, quàm ius naturale, quod iubet ſeruare nudū ſecretū, & longè etiam maius eſt, quàm ius obligās ad confitendū. Sicut ſtante pręcepto Dei iubentis aliquid fieri, quantūlibet leue ſit, ius naturale dictat, illud eſſe inuiolabiliter obſeruandū, iuxta voluntatē inſtituentis Dei. Itaq; quāq̄ ſit de iure poſitiuo confeſsio ſacramētalis à Deo inſtituta, attñ ſtante hmōi inſtitutione, naturale ius ſtrictiſsimū eſt, ꝙ fiat ipſa confeſsio, vt Deus iubet, ꝙq; nemo retrahat homines ab obediētia Deo debita, qualiter retraherent per cōfeſsionum reuelationem. Ad poſtremum ex dictis patet reſpōſio, quòd maius eſt vinculū celādi cōfeſsionē, quàm vinculū confitendi. Ac proinde

C quamuis poſsit quis cōfeſsionē ob certas cauſas omittere, non inde ſequitur, quòd poteſt quis cōfeſsionem reuelare. Et quod dicitur. Propter quod vnumquodq; tale &c. procedit, quando aliquid præciſe eſt tale, propter aliud eſſe tale. Quod in præſenti falſum eſt, quia confiteri eſt neceſſarium ſolùm de iure poſitiuo: celare autem cōfeſsionem eſt tale, non ſolùm poſitiuo iure, ſed naturali, & humano, vt ex dictis patet. Adde, quòd multæ cōfeſsiones fiunt voluntariè ſine obligatione, vt ſunt illę, quę intra annum extra articulum neceſsitatis fiunt, & tamen illas neceſſarium eſt celare, ſicut & eas, quę neceſsitate fiunt. Itaq; obligatio celandi cōfeſsionē nō ſolùm oritur ex obligatione cōfitendi, vt conſtat. Si autem velit quis dicere, ſigillum cōfeſsiōis nil niſi poſitiuū addere ſupra ſigillum nudi ſecreti, & ita ſigillum cōfeſsionis prout ſic, eſſe de iure poſitiuo, & per conſequēs nō eſſe neceſſario in omni caſu ſeruandum, ſicut nec alia, quæ ſunt de iure diuino poſitiuo. Dicendum, imò eſto id ita eſſet. ſ. quòd hmōi ſigillum eſſet de iure poſitiuo, non inde fit, vt in caſu poſsit reuelari. Nam multa ſunt de iure poſitiuo, quę pro ſemper obligāt, vt quòd cōiuges permaneāt indiſſolubiliter: ita, vt nunq̄, quoad vinculum, ſeparentur: & tñ ſtando in ſola lege naturali, poſſet D accidere caſus, in quo cōueniret, cōiuges ſeparari, ſicut in veteri lege ob multas cauſas ſeparabant. Similiter ius poſitiuū diuinum eſt, ne quis ſimul duas vxores habeat: & tñ in nullo caſu licitum eſt duas ſimul habere. Ius etiam poſitiuū eſt, ſolū ordinatum in ſacris poſſe cōficere, & pœnitentes abſoluere &c. & tamē in nullo caſu licitum eſt nec de lege poſsibile laicū cōficere, aut pœnitentē abſoluere. Non igitur verum eſt, quòd ſtante lege poſsint in aliquo caſu omnia, q̄ ſunt de iure poſitiuo diuino licitè violari.

SVpereſt iam ad alia reſpondere, quæ ſuas habent contra pręſentem articulum difficultates. Et arguitur, quòd in multis caſibꝰ ſit licitum confeſsionem detegere. Quia aliquando celatio confeſsionis cedit in præiudicium communitatis, aliquando in præiudicium tertij, aliquādo in præiudicium confitentis, aliquando in præiudicium confeſſoris, aliquando in præiudicium confeſsionis. Exemplum primi, vt ſi confitens confeſſus eſt ſe habere propoſitum ſeminandi dogma, quod reuera eſt hæreticum, aut propoſitum occidendi principē, aut ciuitatē hoſtibus tradendi, aut aliquid huiuſmodi.

E cui damno non aliter obuiari poteſt, quàm confeſsionem detegendo. Iam in caſu tenetur ſacerdos interitum ſpiritualem, aut corporalem communitatis ex præcepto charitatis. & lege naturæ impedire. Si ergo aliter id impedire non poteſt, niſi reuelando confeſsionem, ſequitur quod tenetur eam reuelare. Nec in caſu hoc videt, quòd habeat vim præceptum de cęlando cõfeſsionem, cùm id pro charitate ſit inſtitutum. Quę autem pro charitate ſingulorum inſtituta ſunt, non debent contra charitatem boni publici militare. Adde decretum Symachi. diſtn. 83. Mortem languẽtibus videtur infligere, qui hanc, cùm poteſt, non excludit &c. Igitur in caſu damnum, & interitus reip. imputabit cõfeſſori, qui cùm obuiare poſsit, non obuiat.

Reſpon. Et dictis patet reſpõſio, quia etiã in præſenti caſu non licet confeſsionem detegere. Et ſi confeſſor poteſt alia via præfato damno publico obuiare, tenebitur, non tamen aperiendo confeſsionem, etiam ſi aliter obuiare non poſsit. Quia nemo tenetur bonum publicum procurare, aut damnum publicũ impedire per media illicita, vt per mẽdacium, aut per fornicationem, aut aliud huiuſmodi: tale eſt reuelare confeſsionẽ, quod F ſemper illicitum eſt. Non enim ſunt agenda mala, vt eueniant bona, nec vt meliora vitentur mala. Et quod dicitur, Mortem languentibus infligit, qui hanc, cùm poteſt, non excludit, procedit, quando poteſt de iure eam excludere. Quod in præſenti locum non habet. Et quod dicitur, quod cęlare confeſsionem in caſu militat contra charitatem, dicendum non ita eſſe, imò potius eſſet cõtra charitatem eam prodere poſſe, cùm inde ſequatur, vt dictum eſt, communis animarum iactura, & interitus. Et ita cęlatio confeſsionis non in quorundam ſalutem eſt inſtituta, ſed in communem totius eccleſiæ vtilitatem.

Ad hunc caſum reducitur alius, ſcilicet, ſi abbas ex cõfeſsione monachi, cui aliqua cura, vel officium cõmiſſum eſt, ſcit quòd eum in tali officio permanere vergit in perniciẽ religionis, an poſsit abbas illũ ab officio ſemouere. Dicendum quòd ſic, ſinè tamen reuelatione confeſsionis. Ratio, quia aliæ cauſæ poſſunt dari, quare illum ab officio remoueat, abſq; hoc, quòd peccatũ monachi prodat, puta ſi abbas ſolet pro nutu, & voluntate monachos à ſimilibus officiis amouere: aut ſi id ſolet, non ob culpã cõmiſſam ipſius monachi, ſed ob periculum eam committendi, ſi diu monachi in officio permaneãt: aut quia in confeſsione cõfeſſus eſt monachus, G ſe ad officium illud inhabilem eſſe: aut optare ſe aliis rebus ſtudere. Itaq; ex huiuſmodi facto non reuelat peccatum monachi. Quòd ſi videntes eum amouere, inde cõcipiunt monachum aliquod notabile peccatũ commiſiſſe, illis erit hęc ſuſpicio imputãda, qui temerè, & in peiorem partem rem interpretãtur. Si tamen talis ſit caſus, quòd nullam ob cauſam ſolent monachi, à talibus officiis amoueri, niſi propter cõmiſſam culpã: tunc abbas eum amouendo, facto videret cõfeſsionẽ reuelare: & p cõſequẽs tenet monachũ ſuſtinere, quouſq; occurat alia cauſa eum amouẽdi.

Secundò, aliquãdo cęlare confeſsionẽ eſt in præiudicium alterius tertij, vt ſi confitens infamauit Petrum, illi falſum crimen imponendo, proter quod Petrus eſt ad mortẽ condemnatus. In tali caſu, ſi cõfitens crimen ſuũ nõ prodat, puta ſe falſè teſtificatũ eſſe cõtra Petrum, confeſſor poterit hoc ipſum publicare: quia licitũ eſt pro alio facere, quod ille alius facere debuiſſet. Vt ſi diues nõ vult patienti extremam neceſsitatẽ ſuccurrere, poſſum ego de bonis diuitis tali pauperi ſubuenire, ſi aliter nõ poſſum, quia id facio, quod ille diues facere debuiſſet. Et ſi ſim intra onuſtam nauem tempore tempeſtatis, & do- H minus mercium non vult eas in mare proiicere cùm neceſſariũ ſit, ego potero eas proiicere, etiam eo inuito, nec illi in aliquo tenebor, quia id facio, quod ipſe facere debuiſſet. Cùm igitur in caſu ille confitens deberet ſuum crimen prodere ad finem reſtituendi famam Petro, quem tam iniuſtè damnauetat, & ad finem euendi eundem Petrum à morte iniuſta, cui ipſe confitens cauſam dederat, & id non velit confitens facere, ſequitur, q idipſum poterit facere confeſſor pro confitente &c. Reſpon. Falſum eſt fundamentum huius rationis, ſi vniuerſaliter accipiatur. ſ. quòd vnicuiq; licitũ eſt pro alio facere, quod ille alius facere debuiſſet. Patet, ſi, vxore petente à viro debitũ, vir ille non reddat, nõ ideo erit licitum alteri in aliena vxore facere, qd' maritus facere debuiſſet. Similiter ſi latro, aut homicida eſt iuſtè ad mortem cõdemnatus, non erit licitum perſonæ priuatæ latronem illum à carcere fugientem ſuſpẽdere, quod iudex facere debuiſſet. Nec ſi debitor nolit ſoluere debitum creditori, cùm poſsit, erit mihi licitum ſinè conſenſu illius bona debitoris accipere, & creditori ſoluere, quod ipſe debitor facere debuiſſet. Nec ſi ego debeo Petro decem, qui Ciceroni totidem

A totidem debet, potero ſiue conſenſu Petri illa decem, quę Petro debeo, ſoluere Ciceroni, quod Petrus facere debuiſſet. Et ita patet rationem factam falſo inniti fundamēto: maximè in caſu, quo aliquid dicere aut facere, vni homini licitū eſt, alteri verò illicitū, vt accedere ad fœminam, ſuo viro licitum eſt, non alieno. Suſpendere criminoſum & morte dignum, licitū eſt publicā authoritatē habenti, non alii. Res alienas, aut alteri debitas diſtrahere, licitum eſt domino earum, nō alii. Ita igitur in propoſito, ꝓdere crimen falſi teſtimonii licitum eſt ei, qui falſum impoſuit crimen, nō confeſſori, qui ſola via confeſsionis illud ſcit, vt patet ex dictis. Nec valent exempla de eo, qui de bonis alterius ſuccurrit pauperi: & qui merces alienas in mare proiicit, & ſimilia, quia tunc neceſsitas ſuccurrendi excuſat, nō hoc, quod eſt alium idipſum facere debuiſſe.

Si obiicias, quod ſimili modo in præſenti caſu poſſet excuſari ſacerdos reuelandi confeſsionem, ad finem ſaluandi innocentem à morte iniuſta, quia id neſsitate facit, non voluntate. Dicendum, negando conſequentiam, nec eſt ſimile, quia in aliis caſibus vbi neceſsitas excuſat eum, qui rem alienā contractat, nō interuenit alia iactura, quàm rerū temporalium, quæ poſtponēdę & exponen-

B dæ ſunt pro vita fratris. In præſenti vero caſu ex reuelatione facta, alia lōgè maior, ꝙ ſit famæ & rerum temporalium iactura interuenit, ſcilicet, contemptus vniuerſalis, vel vt plurimum integræ confeſsionis: ideô præfata neceſsitas ſaluandi vitam innocentis, non reuelat reuelantem confeſsionem.

Tertiò ad idem arguitur, quando celatio confeſsionis cedit in damnū corporis vel animæ confitentis, vt ſi Petrus ingreſſus eſt locum meretricum hora certa, in qua illi erat prohibitum illuc adire, & vltrà ingreſſus ipſius fuit ſcandaloſus, & in illa eadē hora apparuit homo alibi occiſus, & propter indicia aut pręſumptiones apparētiſsimas, putà, quia Petrus erat inimicus occiſi, & illi fuerat mortem cōminatus: incarceratur Petrus, & ad mortem damnatur, niſi probet in illa hora abſentem fuiſſe à loco occiſionis. Quod ſciens ſacerdos, & videns illum aliter à morte liberari nō poſſe, niſi reuelet iudici, quòd tali horā abſens in talem locum, ſcilicet meretricū ingreſſus eſt, quòdq; ipſe Petrus non vult hoc manifeſtare ob infamiā, quam inde incideret reuelat ipſe ſacerdos, quod per confeſsionē ſciuerat. Iam in tali caſu celatio confeſsionis cederet in damno vitæ corporalis C ipſius confitentis. Similiter, ſi confeſſor frequenter audiuit Petrū in confeſsione, in eodem præcepto perſeuerantē, nec ad monita confeſſoris reſipiſcere volentē, quē putat cōfeſſore errores emendaturū, & ſe correcturū, ſi ſuper eodē peccato ab alia certa perſona redarguatur. &c. Iam celare confeſsionē, cedit in iterum animæ ipſius confitentis, quē ſaluare poſſet confeſſor reuelando rem illi alii perſonæ, quæ poteſt prodeſſe & non obeſſe: igitur in huiuſmodi caſibus poterit reuelari confeſsio, quando ſcilicet cedit in ſalutē corporis aut animæ ipſorum confitentium. Maximè, quòd in huiuſmodi caſibus non videtur habere locum fundamentum ſuprà poſitum: quia per huiuſmodi reuelationes confeſsionum in talibus caſibus non reuocabuntur peccatores à confeſsione, ſed potiùs ad eam allicientur, videntes ad eorum ſalutem fore ſæpe neceſſarium confeſsionē reuelari.

Reſpon. Quòd ex quo pro ſaluanda tota repub. non eſt licitum reuelare confeſsionē, à fortiori non erit licitum eam reuelare, pro ſaluanda vita vnius hominis, ſiue corporali, ſiue ſpirituali, propter fundamētum poſitū. Quia & ſi accidente caſu, quo à morte liberatur confitens per reuelationem confeſsionis, in hoc ipſo gaudeat ipſe cōfitens, poteſt D tamen accidere caſus, quòd potius eligat mori, quàm quòd crimen ſuum occultum detegatur. Et ante euentum caſus, eſt clarū, quòd data confeſſoribus facultate reuelandi confeſsiones, de ſe eſt hoc reuocatiuum à confeſſione integra agenda. Vnde in caſu propoſito in argumento, ſi confeſſor vult occurrere damno corporali, vł ſpirituali confitētis per reuelationem confeſsionis, licentiam priùs impetret ab ipſo confitēte, quā ſi dare nolit, taceat ſacerdos. Sed de hac licentia poſteà videbitur. Quartò ad idem arguitur, quando celatio confeſsionis cedit in damnū corporis vel animæ ipſius cōfeſſoris. Exemplū, ſi confeſſor in teſtē productus, & à iudice ſuo iureiurādo aſtrictus reſponſurū ad ea ſuper quibus fuerit interrogatus. &c. quo iurante, interrogat eum iudex ſuper caſu quodā, quē tamen per ſolā confeſsionē ſcit ipſe confeſſor, tunc tenet reſpōdere, quia iurauit, & nō poteſt deponere falſitatē, quia peccaret mortaliter: igit debet deponere veritatē, hanc autē nō poteſt deponere, niſi reuelādo confeſsionē, vt videt, igitur. Vnde patet, ꝗ celatio confeſsionis in caſu cederet ipſi confeſſori in detrimentū animæ, quia ſcilicet eſſet periurus.

Ad hunc

Ad hunc caſum refertur alius, ſi ſacerdos
nemus aliquod fuerit ingreſſus cum aliis ho
minibus, qui conſpirauerunt inter ſe, vt ſa-
cerdotem in medio nemoris occiderēt, quo-
rum alter, pœnitentia ductus, ab aliis ſegre-
gatus, cōfitetur illi ſacerdoti: qui confeſsio-
ne audita, niſi retrocedat, ſcit ſe ab illis occi-
dendum: ſed retrocedendo videtur reuelare
facto confeſsionem, cum nulla alia cauſa vi-
deatur ſeu appareat, quare ſacerdos deſerat
in caſu ſocietatem illorum, niſi quia per con
feſsionem illius agnouit coniurationem con
tra eum factam.

Reſpon. Ad caſum primū dici ſolet, quòd
talis ſacerdos poteſt iurare, ſe nil de caſu illo
ſcire, quia ex quo illud ſcit vt deus, & non vt
homo: nam in audiendo confeſsionem tenet
vicem Dei, poterit igitur ſine mēdacio in fo-
ro hominū dicere, ſe neſcire id, quod in per-
ſona alterius alioqui ſcit. Sicut e cōtra poteſt
aliquis in perſona alterius aliquid de ſe affir
mare, quod in perſona propria loquens falſè
affirmaretur, vt quādo angelus ad Moyſem
Exo.3. loquēs dicebat in pſona Dei, Ego ſum domi-
nus Deus tuus. Et iterū. Ego ſum Deus pa-
tris tui Abrahā, Iſaac, & Iacob, Quę cōſtat ab
angelo eſſe dicta, ſed in perſona Dei, vt dixit
Actuū.7. Stephanus, & habet in actibus apoſtolorū.
Ad Hebr.2. Et Paulus in epiſtola ad Hebræos. Contra
hanc ſolutionē videtur ratio. Scot. quòd con
feſſor audit vt homo confeſsionē ſibi factā,
nam eam auribus corporalibus audit, & mē-
te humana, quæ audit, percipit, & ſcit. Quod
& ipſa forma confeſsionis ſignificat, in qua
ait peccator, Ego cōfiteor deo, & beatæ Ma
riæ, & omibus ſanctis, & tibi pater me in his
& illis peccaſſe. Quę forma per totam eccle
ſiam eſt approbata igitur nō loquit̃ ad con-
feſſorem tanq̃ ad Deum, ſed tanq̃ ad hominē
& miniſtrū Dei. Deinde ſacerdos in perſo-
na ſua abſoluit, quando, ait, Ego te abſoluo,
non in perſona Dei: nā tunc nō opus eſſet di
cere, Ego authoritate dei te abſoluo, ſed verè
dicere poſſet, Ego authoritatę mea te abſol-
uo. ſi in perſona Dei loqueretur. Sicut verè
dicebat angelus ad populū Iſraël, Ego eduxi
te de Aegipto, Ego creaui te, &c. Præterea, ſi
in perſona Dei abſolueret, nō ergo poſſet re-
ctè dicere, Ego authoritate Petri & Pauli mi-
hi cōmiſſa te abſoluo. Eſſet enim blaſphema
re, ſi id in perſona Dei diceretur. Poſtremò,
ſi in perſona Dei vt Deus, & nō vt homo ſci-
ret, quæ per confeſsionē ſcit, ſequeret̃ quòd
loquens extra confeſsionē, ſiue in iudicio ſi-
ue extra, dicens ſe ſcire in genere aliqua pec-
cata cōmitti in repub. quæ correctione indi-
gent, vt ſcilicet corrigantur, vel vt ipſe confeſ
ſor conſilium cōueniens ab aliquo accipiat,
quòd mētiretur, nec id vllo modo dicere poſ
ſet, vt homo, Extra confeſsionē autē non lo-
quitur vt Deus, vt conſtat, ſed vt homo, igi-
tur. Scotus vero dicit, quòd in caſu confeſſor
nec debet dicere, ſcio, nec neſcio, ſed debet ta
cere. & nil reſpōdere. Et tacendo, non prodit
confeſsionem, ſed tacere potius eſt de ſe cela
tiuū cōfeſsionis, quàm manifeſtatiuū. Quòd
ſi inde aliqui ſuſpicētur quod quærunt, illis
imputetur, qui perperā id præſumunt, nō ſa
cerdoti tacenti. Verū hoc nō ſatisfacit, quia
iurauit ſacerdos ſe ad interrogata reſponſu-
rum, ac proinde nō ſatisfacit iuramēto, ſi nil
reſpondeat. Ideo dicendū, quòd confeſſor
poteſt dicere in caſu ſe nil ſcire, idq; ſine mē-
dacio, quia illa verba admittūt hūc ſenſum,
ſcilicet, nil ſcio ſuper hoc ad reuelandum vo-
bis, prout Auguſtinus interpretatur, quod
Chriſtus de ſe ipſo dixit, ſcilicet, filius neſcit
diem iudicii, ſcilicet ad reuelādum homini-
bus, Aut ſic interpretatur, ſcilicet, Nil ſcio de
hoc, ſuper quo intēdis me interrogare. Et ve-
rè reſpondet ſicut debet, quia debet reſpon-
deri ad mentē interrogātis. Mens autem in-
terrogantis hæc debet eſſe, ſcilicet, inquirere
de his, quę in foro illo tractāda ſunt, & quo-
rū cognitio ad poteſtatē ipſius iudicis perti-
net. Modo autē quæ in ſola confeſsione ſci-
ta ſunt, non ſunt de his, quæ in illo foro ſunt
tractanda, nec de his, quę ad poteſtatē huma
ni iudicis pertinēt, vt conſtat, quia ad illum
forum nō pertinēt, niſi quæ alioqui poſſunt
in illo foro probari, & quorū teſtificatio ſeu
depoſitio poſſunt ad illū forū deferri, qualia
non ſunt, quæ in ſola confeſsione ſciuntur.
Quòd ſi mens iudicis ſit interrogare ſacerdo
tem ſi ſciat de caſu propoſito aliquid, etiam
per confeſsionē, iam excedit poteſtatem ſibi
conceſſam, & non opportet ad mentē illius,
quam habet, reſpōdere, ſed ad mentē, quam
debet habere. Corolariè ſequit̃, quòd ſi cri-
men alicuius ſit omnino occultū, aut fidei a-
licuius ſub ſecreto cōmiſſum, de quo nec in-
dicia, nec clamoſa inſinuatio, nec ſemiplena
probatio præceſsit, interrogatus à iudice, nō
tenet̃ ſe prodere, ſi reus ſit: nec reum poteſt
prodere, qui ſub ſecreto rem illā accepit, ſed
poteſt vterq; reſpondere ſe nil ſcire, ad ſen-
ſum ſcilicet prædictū, ideſt, ſe nil ſcire in hoc
quod ad forū ſuum pertineat. Et ita verè reſ-
pondet ad mentē interrogantis, nam hæc de
bet eſſe eius mens, vt de ſe ſatis conſtat. Pro

A quo facit cap. Qualiter & quando. de accuſationibus, de quo aliàs. Ad ſecundum caſum in hoc argumento propoſitũ dicit Scot. quòd cõfeſſor ille poteſt retrocedere ſine reuelatione confeſsionis, quia ob multas alias cauſas poteſt ſe à nemore diuertere, ſcilicet, quia nõ bene valet, vel quia reliquit negotiũ cœptum in aliquo loco quod ſibi ſit neceſſarium perficere, vel tenebatur aliquid facere, cuius nunc recordatur. Et ita illa digreſsio, qua ſacerdos à nemore diuertit, cũ tã æquiuoca ſit, nõ eſt de ſe manifeſtatiua cõfeſsionis: & ita poterit ſacerdos curare quod ſibi cõuenit, diuertendo, ſuſpicentur alii, quod velint.

Aliter reſpondet Adrianus, quòd eſto nulla alia cauſa poſſet in caſu dari, niſi ꝙ per cõfeſsionẽ cognouit conſpirationẽ contra eum factam, quod poteſt retrocedere & diuertere à nemore ad ſaluandum vitam ſuam. Et in caſu nõ reuelat crimẽ in confeſsione ſcitum cum illud iam ante confeſsionẽ eſſet illis cõſpiratoribus notum, quòd ſi facto confeſſor ille aliquid confeſsionis reuelat, eſt pœnitentia & bonitas illius confitẽtis, hoc eſt enim, quod in notitiam illorũ ex facto ſacerdotis deducitur, ſcilicet, quòd ille confeſſus eſt crimen, quod contra ſacerdotem parabatur.

B Verum hæc reſponſio procederet, ſi ratio quare vetitum eſt confeſsionẽ reuelare, eſſet non infamare confitentẽ, qualiter in caſu nõ infamatur: & ideò conſequenter in caſu poteſt ſacerdos confeſsionem reuelare, quando ſcilicet huiuſmodi reuelatio cedit in laudem & bonum nomẽ ipſius confitentis, & nõ in eius dedecus & infamiã. Sed ſi ita eſſet, ſcilicet, quòd ſolùm habendus eſſet reſpectus ad famam confitẽtis, certè in multis caſibus eſſet reuelanda confeſsio, ſcilicet in omnibus illis, in quibus fama proximi eſt pro aliis bonis poſtponẽda, quod eſt cõtra dicta. Deinde quoties aliquis cõfitens eſt de aliquo crimine infamatus, poſſet ſacerdos ore dicere & propalare ſe ſcire per confeſsionẽ illum pœnitentẽ tale & tale peccatũ commiſiſſe, de quo ſcilicet eſt infamatus. Ideò dicendũ, quòd nullo modo licitum eſt confeſsionem prodere, ob cauſam iam datam, quia ſcilicet inde redderetur cõfeſsio hominibus odioſa. Quod etiã in caſu præſenti videre licet, quia ille ſocius conſpirantium in mortẽ ſacerdotis grauiter doleret in caſu ſi ſacerdos proderet aliis, quòd ipſe conſpirationem eidem ſacerdoti intimauit, & ſi ſciret quòd confeſſor eſſet confeſsionem reuelaturus, fortè nullo modo illi fuiſſet cõfeſſus, cũ ob id in odium aliorum ſociorũ grauiſsimũ incurrerit. Ideò C conuenientior eſt reſponſio Sco. Quòd ſi nulla alia cauſa ſubſiſtere poſsit, ob quã debeat ſacerdos in caſu à nemore diuertere, præter confeſsionẽ ſibi factam, potius deberet vltrà procedere, & ſe Deo cõmendare, exponendo ſe martyrio pro lege Dei ſeruanda, quæ ſtrictiſsimè iubet confeſsionem celare.

Quintò ad idem arguitur. Quando celatio confeſsionis cedit in præiudicium ipſius confeſsionis, putà in fractionẽ ipſius, Oppoſitam eius integritatẽ, vt ſi in vno loco ſunt duo ſacerdotes nunq̃ inde egreſsi, & alter eorum epiſcopũ ſimoniacum illuc diuertẽtem in confeſsione audiuit, ſimul & eum abſoluit, quem tamẽ, cum ſimoniacus eſſet, abſoluere nõ potuit. Deinde hic confitetur alteri ſacerdoti ſocio eiuſdẽ, cum alterius copiã habere nõ poſsit. Iam vel talis tenetur confiteri ſe epiſcopũ ſimoniacum abſoluiſſe, quem non potuit abſoluere, & tunc reuelat confeſsionẽ: vel ſi celare id oportet, dimidiat confeſsionem, quod eſt contra integritatẽ in eadem ſeruandam. Ad hoc facilè reſpõdetur, quòd non debet confiteri in ſpecie peccatũ, ꝙ abſoluendo ſimoniacum cõmiſit, quia fortiùs eſt vinculũ celandi confeſsionem, quàm D eam non dimidiandi. Nam in multis caſibus eſt dimidianda, vt ſuprà dixi, in nullo tamen reuelanda. Ideò in caſu ſatis eſt, ſi confiteatur illud peccatum in genere, dicens ſe malè & perperã adminiſtraſſe ſacramentũ abſolutionis, quia hoc dicens, culpam ſuam confitetur, & confeſsionẽ epiſcopi celat, vt conſtat.

De his qui confeſsionem celare tenentur.

CIrca ea quæ dicta ſunt dubitatur, quis teneatur celare confeſsionem? An ſolus confeſſor, cui facta eſt, an etiã alii audientes. Reſpon. Quòd nõ ſolus ſacerdos, cui acta eſt, ſed quicunq; alius, qui confeſsionẽ licitè, vel illicitè audiuit, vt ſi quis fortè confitetur per interpretẽ, aut ſi laicus fingit ſe ſacerdotem eſſe, aut dolo, ſeu ex propoſito, aut à caſu audit confeſsionem, quæ confeſſori fit: omnes tales tenentur illam celare. Ratio conſtat ex dictis, quia omnes illi tenẽtur confeſsionem celare, per quorum detectionem redderetur odioſa, & ab ea homines retraherentur: ſed ſi pœnitẽtes ſcirẽt aliquos tales poſſe licitè cõfeſsionem

E feſsionem reuelare,cùm ſciant poſſe de facto
multos ipſum confitentem audire,id timen-
tes,non ita auderent confiteri. Si tamen con
feſſor confeſsionẽ alicui reuelaret extrà con-
feſsionem, ſiue occuitè, ſiue publicè ſine li-
centia confitentis,ille alius,an teneatur cela-
re auditum , ſicut & ipſe confitens? Crede-
rem quòd non, quia ille non per viam con-
feſsionis illud ſciuit ex caſu.

De his,quæ à confeſſore celanda ſunt.

ALiud dubiũ,quæ
ſunt ea quę neceſſario ce
landa ſunt? An ſcilicet ſo
la peccata confeſſa, an re
liqua omnia etiã nõ pec-
cata in confeſsione audi-
ta? Reſpon. Quòd vniuer
ſaliter iſla omnia neceſſario celãda ſunt, per
quorum detectionẽ redderetur oneroſa , ſeu
odioſa ipſa confeſsio, & quia ex reuelatione
peccatorũ,& circunſtantiarũ,& complicum
redderetur odioſa confeſsio , ideò omnia illa
cadunt ſub ſigillo confeſsionis. Inde etiã fit,
vt aliquando ſub eodẽ ſigillo cadat virtus &
bonitas ipſius confitẽtis cognita per confeſ-
ſionẽ: vt ſi ſacerdos aliis videntibus duas mu
lieres audiuit in confeſsione, & coram aſtan
F tibus volens alteram cõmendare , dicit eam
eſſe caſtam & virginẽ, Quod cùm de vna af-
firmet, & non de altera , ſecundùm commu-
nem hominum intelligentiã ſignificat illam
alteram non eſſe talem, iuxta capit. Nonne
de præſumptionibus.

Sed pro maiore huius dubii explicatione,
pono dicta aliqua. Primùm. Licitum eſt ob
cauſam in publico , vel aliàs reuelare confeſ-
ſionẽ, id eſt, peccata in confeſsione ſcita pro-
dere, non prodendo perſonã directè, vel indi
rectè, vbi & quando nullũ ſubſequatur ſcan
dalum. Vt ſi confeſſor cõmunicat alicui ca-
ſum, quem in confeſsione cognouit , ad finẽ
ſciendi, an ſit reſeruatus, vel non, an ſit mor-
tale, vel nõ, & quæ pro illo ſit pœnitentia im
ponẽda, vt habetur cap. Officii. de pœniten-
tiis & remi. Aut ſi prædicator dicat in gene-
re peccata talia, vel talia cõmitti, ad finẽ noti
ficandi audientibus opus illud vetitũ eſſe &
pernicioſum, & ab hominibus vitandum.

Secundum dictum. Licitum eſt reuelare,
hoc eſt in publico, vel occulto dicere in gene
re, peccata per confeſsionem cognita, etiam
perſonam ſeu confitentẽ exprimendo. Vt ſi
confeſſor dicat de Petro, Petrus cõfeſſus eſt
ſua peccata. Quia dicendo, nec Petrum infa- G
mat, nec confeſsionem odioſam reddit, cum
omnes ſciant neminẽ confiteri debere, niſi
peccata, quòdq; nõ eſt, qui à peccatis ſit pror
ſus immunis non enim eſt homo qui nõ pec
cet, Et ſi dixerimus, quòd peccatũ non habe 3.Reg.8.
mus, noſmetipſos ſeducim⁹, vt ait beatus Ioã.
Inde patet eſſe licitũ confeſſori dicere de Pe- In Canoni.
tro, Petrus confeſſus eſt ſua peccata venialia, cap.1.
modò per hoc nõ ſignificet Petrũ confeſsio-
nem mortalium omiſiſſe. Tertium dictum.
Licitum eſt confeſſori peccatũ in particulari
ſimul & perſonam confitentẽ dicere, ſi pec-
catum tale alioqui publicũ eſt , & omnibus
notũ. Vt ſi dicat de publica meretrice, quòd
confeſſa eſt turpitudinem ſuam. Et de publi
co homicida, quòd confeſſus eſt homicidiũ.
In quo duo ſignificat confeſſor, ſcilicet, Pe-
trum eſſe confeſſum, & Petrum eſſe homici
dam. Et primũ eſt occultũ, cuius reuelatio ce
dit in laudẽ ipſius confitentis. Secundum eſt
publicum, etiam ante confeſsionẽ auditam.
Ideò per hoc non dicitur confeſſor reuelare
confeſsionem, quia non dicitur reuelari, niſi
quod priùs occultum erat, quod in caſu non
accidit. Huius dicti ratio aperta eſt, quia tale
dictum confeſſoris, nec eſt infamatiuũ confi
tentis, nec reddit confeſsionẽ odioſam. Si ta-
men inde timetur ſcandalum, tenebitur con H
feſſor ſilere. Quod quia vt plurimum time-
tur ex ſimilibus dictis, ſatius eſt tacere, niſi
fortè aliqua neceſsitas cogat.

ALiud dubium , An ſub ſigillo confeſsio-
nis cadat peccatũ cõmittendũ, quod pec
cator cõfeſſus eſt , ſicut & peccatũ commiſ-
ſum. Et dixerũt multi, & in ſcriptis reliquе-
runt, quòd nõ, ſed quòd talia peccata poteſt
confeſſor ob cauſam reuelare. Pro qua ſen-
tentia facit, quòd Deus illa peccata confeſſa
non tegit, quãdiu ſunt in propoſito cõfiten-
tis: igitur nec ſacerdos debet ea tegere. Tum
etiam, quia talis confeſsio nõ eſt ſacramẽta-
lis, eo quòd confeſsio ſacramẽtalis debet eſſe
lachrymoſa, id eſt, ex cordis pœnitẽtia pro-
cedens qualiter nõ procedit confeſsio prædi
cta, cùm pœnitentia cordis ſit præterita ma-
la plangere, & plangenda iterum non com-
mittere, In caſu autẽ deeſt huiuſmodi pœni-
tentia. Tunc etiam, quia ſacramentũ non in
confeſsione conſiſtit, ſed in abſolutione. In
caſu autẽ pręſenti talis cõfitens nec abſoluit,
nec abſolui poteſt: igitur eius cõfeſsio ſacra-
mentalis nõ eſt. Reſpon. Cum aliis cõmuni
ter loquẽtibus, ꝙ ſub ſigillo confeſsionis ca-
dunt non ſolùm cõmiſſa, ſed cõmittẽda con-
feſſa.

A feſſa. Quia cùm ad integritatem confeſsionis pertineat confiteri non ſolùm quę præterierunt, ſed etiam propoſitū habitum ea poſtmodum cōmittendi, ſi eſſet ſacerdoti cōceſſa facultas huiuſmodi propoſita reuelandi, nō dubium, quin daretur occaſio, vt vel confeſſio dimittatur, vel ſaltem dimidietur. Tum etiam, quia & ſi talia peccata ſint poſteà in re cōmittenda, iam tamen ſunt in voluntate commiſſa: igitur celāda ſunt, ſicut & reliqua commiſſa, ſeu pręterita. Nec obſtant rationes in oppoſitū factæ, quia confeſsio hæc ſacramentalis eſt, ad quod nec neceſſarium eſt confeſsionē ex vera cordis pœnitētia procedere, nec Deum peccata ſic confeſſa tegere. Id patet, quia tunc confeſsio fictæ facta cum ſubſequente abſolutione nō eſſet ſacramentalis, ſed poſſet ob cauſam reuelari, quod eſt contra cōmunē ſentētiam. Et ſequela patet, quia nec ex vera cordis pœnitētia procedit, nec Deus illa peccata tegit. Deinde, vt ſacramentalis ſit confeſsio facta, non eſt neceſſarium, quôd confitens abſoluatur ſacramentaliter, quia tunc ſi confeſſor non abſolueret B confitentem, eo quòd confeſsio nondum eſt perfecta, vel quia vult ſuper caſu aliquo confeſſor alium conſulere, vel ob aliquā cauſam, ſeu pro voluntate abſolutionem differre, vel negare, quòd tunc nō eſſet ſacramētalis huiuſmodi confeſsio, & per conſequens poſſet ob cauſam reuelari, quod iterum ſuppono falſum. Nec etiam videtur dici ſacramentalis confeſsio, quia peccator poterit poſteâ ab illis peccatis ſacramētaliter abſolui abſq; hoc, quòd eorum confeſsionē reiteret. Nam tūc ſi peccator in via narret ſacerdoti vitam ſuam, ſicut qui hiſtoriā narrat, qualiter eam narraret alteri nō ſacerdoti, eſſet dicēda huiuſmodi narratio, cōfeſsio ſacramētalis, quia abſq; repetitione huiuſmodi narrationis poteſt talis peccator poſteà ab illo ſacerdote ſacramentaliter abſolui per hoc ſolum, quòd ille peccator poſteà contritus, fateatur ſe reū eſſe in omnibus, quæ illi prænarrauerat, etiam ſi confeſsionem non reiteret. Ideò videtur ad præſens illa confeſsio dicenda ſacramentalis, quæ fit à peccatore in recognitionem ſuæ culpæ & ſacerdoti, quatenus iudex in foro pœnitentiali, ſeu quatenus tenet vicem Chriſti, & cum ſpe veniæ ſeu abſolutionis à ſacerdote illo impetrandæ. Nam hęc eſt confeſsio, quæ iure diuino & humano nobis præcepta eſt, in cuius præceptione, fundatur neceſsitas celandi in omni euentu confeſsionem. Hæc etiā eſt à qua ſi homines renocentur periculoſum eſt, & pernicioſum. C Cùm igitur talis ſit confeſsio, qua quis commiſſa & cōmittenda confitetur alicui ſacerdoti, quatenus Chriſti vicarius eſt, & iudex ipſius confitentis, ſequitur illam ſacramētalem eſſe, & neceſſario celandam. Et quàuis qui confitetur, ſpem veniæ illicò impetrandæ non habeat, ſed poſteà, erit ſacramētalis. Imò & ſi non habeat ſpem illicò, vel poſteà remiſsionem à ſacerdote impetrandi, modò confeſsionem illam faciat animo adimplendi præceptum Dei aut Eccleſiæ, de integrò confitendo, videtur confeſsio ſacramentalis, & per conſequens celanda.

Corollariè ſequitur, ſi peccator confitetur epiſcopo, ſe ſæpe & vehementer tentari ad occidendum ipſum epiſcopū, quāquam nondum animū occidēdi eum depoſuerit, Epiſcopus ille nō poterit directè, nec indirectè ante occiſionem attentatam arma & alias defenſiones parare, ſi ſit veriſimilè, quòd inde prodetur confeſsio, quia fortè alij, qui epiſcopū ita parari viderint, ſuſpicabuntur, priùs ipſum confitentē necem epiſcopi procurare, & ita firmabuntur in ſua opinione. Sed tamē pro hoc, & aliis ſimilibus caſibus, quandò facta, ſeu verba confeſſoris æquiuoca ſint, & poſ- D ſint ob diuerſas cauſas fieri citrà cognitionē per confeſsionē habitam, poterit confeſſor illis factis æquiuocis vti pro bono reipub. & ſuo, & proximi.

Sequitur vltrà. ſi quis ſit excōmunicatus, populo neſciēte, & ſacerdote, id per confeſſionem cognoſcente, nō debet confeſſor illū excōmunicatū vitare, nec in publico, nec in occulto. Ratio clara eſt, quia quàuis vitādo illum in occulto non reuelet confeſsionē, attamē reddit eam odioſam, & oneroſam. Vnde videns peccator ſe à ſacerdote etiam in occulto vitari, cùm id cedat illi in pœnā & confuſionem, quam ſine confeſsione non fuiſſet paſſus, veriſimile eſt, quòd à confeſsione ſimili reuocabitur, Itaq; confeſſor audita confeſsione, ita ſe poſtmodū habere debet, ac ſi nil per confeſsionem illam cognouiſſet. Nec obſtat. cap. Cum non ab homine. de ſententia excōmunicationis. vbi dicitur, quòd qui ſcit in occulto aliquē eſſe excommunicatū, debet in occulto eum vitare. Quia textus ille non ſe extendit ad caſum præſentem, ſed loquitur, quandò extrà confeſsionē, aut aliter cognoſcitur excommunicatus.

Inde vltrà videtur ſequi, quòd peracta cōfeſsione, & abſolutione impenſa, nō poteſt confeſſor etiā in occulto exprobare illi confitenti

E fitenti peccata confeſſa,vel eum reprehende
re,nec de illis cũ illo confabulari,niſi de con
ſenſu ipſius pœnitentis. Ratio,quia quànuis
non ſit hoc ꝓcedere, ſeu reuelare confeſsio-
nem,eſt tamẽ eam oneroſam facere, & odio-
ſam,cùm omnibus moleſtũ ſit,eorum pecca
ta,quæ in confeſsione detexerunt,extrà con
feſsionem per ipſum confeſſorẽ ſignificari,
tam in publico, q̃ in occulto. Quànq̃ Adria-
nus in his duobus caſibus nõ reputat incon-
ueniens oppoſitũ dicere & tenere,quòd con
feſſor vitet in occulto eum, quem per confeſ
ſionem ſcit eſſe excommunicatum. Et quòd
confeſſor,peracta confeſsione,extrà confeſ-
ſionem reprehendat confeſſum de peccatis
confeſsis,idq; ſi viderit illi confitenti profu-
turum. Nec in hoc dicitur confeſsionem pro
dere, aut reuelare. In quo taxat Scotum op-
poſitum cùm ſuprà dictis tenentem. Verùm
cùm ratio potiſsima quare ſit neceſſariũ ce-
lare confeſsionem, eſt ne reddatur odioſa &
oneroſa hominibus, quicquid faciet eam ſi-
militer odioſam & oneroſam, erit ſimiliter
vitandũ. Alioqui peccabit cõfeſſor,quànuis
non peccet contra præceptũ de celando con-
F feſsionem, nec incidat pœnas contrà reue-
lantes ſtatutas. Sequitur ampliùs,ſi duo vo
lunt in facie Eccleſiæ contrahere, inter quos
eſt impedimentũ,quod eſt à curato per con-
feſsionem cognitũ,vt quòd frater ſponſi co-
gnouerit illam, quã ducere vult,nõ poteſt ta
le impedimentũ dicere in publico nec in oc-
culto, nec debet abſtinere à celebrandis, ſeu
benedicendis nuptiis illis, cùm nullã habeat
cauſam legitimã abſtinendi ab vſu ſui officii
in caſu. Nec obſtat, quòd videtur cooperari
ad actum lege diuina damnatũ,ſcilicet,vt illi
alioqui impediti, coniugiũ cõtrahant. Nam
non id facit ſacerdos voluntate,ſed neceſsita
te,vt ſcilicet,ſcandalum vitetur,& confeſsio-
nem non prodat. Nec in caſu cooperatur ad
actum,qui de ſe eſt illicitus ex circunſtantia
quæ tamen latet,& quam publicare non li-
cet. Sicut etiam poteſt curatus euchariſtiam
miniſtrare ſubdito publicè cùm aliis eam pe
tenti,etiã ſi ſciat eum in peccato mortali, ſed
occulto eſſe. Sequitur iam iniquũ eſſe man
datum, quod dicitur, nõnullos inquiſitores
dediſſe de manifeſtãda,ſeu denuncianda hę-
reſi,qualitercunq; ſcita,etiam per viam con-
feſsionis,aut ſecretæ commiſsionis, &c. Ini-
quum etiam eſſet, tali mandato parere, fal-
tem ſi non aliter hæreſis illa ſcitur,quàm per
confeſsionem,ſiue ſit hæreſis præterita, ſiue
ſeminanda.

SEd adhuc ſupereſt ſcrupulus, quia vt vi- G
detur,ideò celanda eſt confeſsio, ne homi
nes à confeſsione illis neceſſaria retrahãtur,
hinc, quòd ſi cõfeſsionis neceſsitas ceſſaret,
ex conſequẽti ceſſaret obligatio, tam ſtrictè
eam celandi: nam ſemota neceſsitate confi-
tendi, nõ eſſet periculum animarũ homines
à confeſsione agenda abſtinere, cùm alioqui
ſufficeret eis Deo confiteri. Et ſi ſic,ſequitur,
quòd illas confeſsiones eſſet in caſu aliquo li
citum reuelare,quas homines ſine neceſsita-
te,ſed ſola volũtate faciũt. Quales ſunt,quas
faciunt extrà articulũ neceſsitatis, & extrà
tempus ab eccleſia ſtatutũ. Quales etiã ſunt
quas faciunt aliqui per ſcriptum, aut per in-
terpretem, & quas aliqui ex deuotione plu-
ribus ſimul ſacerdotibus faciunt,aut vni,co-
ràm tamen aliquo alio, qui adiuuet ſacerdo-
tem ad iudicandum inter lepram & lepram,
inter reſeruata,& nõ reſeruata. Nam ad con
feſsiones taliter factas,nulla compellit neceſ
ſitas, ſed ſola mouet voluntas, vt ſuprà dixi-
mus: à quibus ſi homines abſtineãt, nullum
videtur animarũ periculũ, Sicut nullum eſt
animarum periculũ,homines nõ ingredi reli
gionẽ,quod de cõſilio eſt, nõ de neceſsitate. H

Tum etiam, quia videtur in caſu licitũ re-
uocare homines à confeſsione facienda, non
ſolùm extrà tempus ab eccleſia ſtatutũ, ſed
etiam in ipſo tempore,ſcilicet in quadrageſi
ma, imò & in tempore, quo eſt homo poſi-
tus in articulo mortis, vt ſi neceſsitas cõpel-
lat pugnare pro reip. defenſione, aut nauem
dirigere & exonerare pro ſalute eorum, qui
in ea exiſtunt, & in aliis ſimilibus ſuadendũ
eſt, vt illo tẽpore homines à confeſsione ceſ-
ſent, ſi quæ ad vitam neceſſaria ſunt, per con
feſsionẽ illam impediantur. Igitur, ſi in mul
tis caſibus licitum eſt directè homines à con
feſsione reuocare, non igitur erit illicitum re
uelare confeſsionem ob id, ſcilicet, quòd ex
tali reuelatione datur occaſio, vt homines à
confeſsione reuocentur.

Reſpon. Quòd nõ ſolùm neceſſarium eſt
confeſsionem celare propter neceſsitatẽ con
fitendi, nam ad committendũ alteri ſecretũ
nudum nulla compellit neceſsitas: ſi tamen
alicui cõmittatur, neceſſariũ eſt ei, cui tale ſe
cretum cõmiſſum eſt, illud celare, & nõ de-
tegere. Ita & ſi ſæpe homines volũtariè con
fiteantur abſq; aliqua neceſsitate, eſt tamen
neceſſarium confeſſori ipſam confeſsionẽ ce
lare, idq; multò ſtrictiùs, quàm ſi eſſet ſecre-
tum nudũ confeſſori cõmiſſum. Vnde & ſi
omnino eſſet ſublata neceſsitas vocaliter cõ-
fitendi,

A fitendi,ſuppoſita tamen vtilitate ipſius con-
feſsionis, ad huc eſſet neceſſario celāda con-
feſsio. Quia non ſolùm illicitū eſt per confeſ
ſionis reuelationē dare occaſionē hominib⁹,
vt à confeſsione eiſdē neceſſaria abſtineant,
ſed etiam vt confeſsionē,quę tam ſalutare re
medium eſt ad curandū cōmiſſa & præſer-
uandū à recidiua homines abhorreāt, etiam
eo tempore, quo confeſsio vtiliſsima homi-
nibus foret. Et ad id datur occaſio cōceſſa li-
centia confeſsionē reuelādi. Et per hoc patet
ad rationes ante factas. Reuocare enim ho-
mines à confeſsione directè,eo tempore,quo
neceſsitas aliis rebus ſeu actionibus inſiſtere
cogit,nō eſt reuocare homines à confeſsione
pro tunc illis neceſſaria aut vtili:nā in tali ca
ſu poſtponēda eſſet confeſsio. Reuelare autē
confeſsionē,de ſe dat occaſionē,vt confeſsio,
ſiue quādo eſt neceſſaria, ſiue quādo ſaluta-
ris eſt,prętermittaī, & hoc eſt illicitū. Sicut
eſto ꝙ cōfeſsio eſſet quidē vtilis,ſed nō neceſ
ſaria,& aliquis diſſuaderet eam omnibus,ne
ſcilicet,vllo vnq̄ tēpore cōfiteanī,certè pecca
ret mortaliter,vt conſtat. Sicut q diſſuaderet
hominibus, ne vllo vnq̄ tēpore opera conſi-
B lii faciant,abſq; dubio peccaret mortaliter.

De diſpenſatione ſuper confeſsione reuelanda.

ALiud dubium,an
poſsit Papa diſpenſare,
cum confeſſore,vt poſsit
reuelare confeſsionē. Et
arguitur pro parte affir-
matiua, quia poteſt diſ-
penſare in præcepto de
confitendo,ſaltē ſemel in anno:igitur etiā in
prędcepto de celādo cōfeſsionē, quādoquidē
qui poteſt remouere prius, poteſt ex conſe-
quenti remouere poſterius. Secundò, po-
teſt Papa diſpenſare in voto & iuramēto, vt
patet ex eorū titulis,nō obſtante,ꝙ ſit de iu-
re diuino ſeruare votū & iuramentū: igitur,
etiā poteſt diſpenſare in pręcepto de celādo
confeſsionē,eſto ꝙ ſit de iure diuino. Ter-
tiò,poteſt Papa diſpenſare in gradibus con-
ſanguinitatis iure diuino ꝓhibitis, vt quòd
poſsit vir ſucceſsiuè duas ſorores in cōiuges
accipere, ꝙ poſsit patruus cum amita cōtra-
here,& ita in aliis gradibus, quod tamē con-
ſtat in Leuitico eſſe iure diuino prohibitū.
Leui.20. Quartò. Non obſtāte,ꝙ iure diuino vir te
neatur debitū reddere vxori poſtulāti,& eā
Ad Cor.70. nō defraudare,prout Paulus docet:poteſt ta
men Papa cū viro diſpenſare,vt poſsit cū cru C
ce ſignatis in terrā ſanctā peregrinari, etiam
nō habito conſenſu vxoris,vt habeī cap. Ex
multa, de voto, & voti redēptione. Similiter
poteſt diſpenſare cū cōiuge ne debitū perſol
uat ob ęgritudinē, nō obſtāte iure diuino in
oppoſitum:igitur, etiam in præſenti caſu po
terit diſpenſare, vt confeſſor poſsit reuelare.

His non obſtātibus tenenda eſt oppoſita
ſentētia,ſcilicet, ꝙ Papa nō poteſt diſpenſa-
re cum confeſſore,vt reuelet confeſsionē. Et
probatur, quia Papa non poteſt diſſoluere, Vbi neceſſa-
quod iure neceſſario & diuino eſt inſtitutū, rio lege natu
quale eſt confeſsionē in omni euentu celare. re.
Id patet,quia vt ait Paulus,Nō eſt data pote Ad Cor.10.
ſtas Papę ad deſtructionē,ſed ad ædificatio-
nem. Et quod à Deo inſtitutū eſt, per homi-
nes diſſolui nō debet. Vnde & Vrbanus Pa
pa dixit, diuina mādata ſeu inſtituta, vſq; ad
ſanguinem eſſe defendenda,& nō violanda.
Conſtat autē confeſsionem omni iure eſſe
celandam. Secundò, Non poteſt Papa di-
ſpenſare in præcepto de baptiſmo, aut de cō
feſsione faciēda,ſaltē tēpore neceſsitatis, quā
do de iure diuino tenetur homo cōfiteri:igi-
tur, nec poteſt diſpēſare in ꝑcepto de celāda
confeſsione. Cōſequētia patet à minori, quia D
maior eſt obligatio celādi confeſsionē, quàm
ſit obligatio cōfitēdi,vt ex ſæpe dictis patet.

Tertiò, Nō poteſt Papa diſpenſare in præ
cepto de vitādo ſcandalū:igitur, nec in præ-
cepto celādi cōfeſsionē. Nam nō minus,imò
maius eſt vinculum celādi confeſsionē, q̄ ſit
vinculū vitādi ſcandalū, ꝓut colligitur ex
cap. Sacerdos. de pœnitētia diſtin.6. Vbi di-
citur, quòd nullo vnq̄ tēpore aut caſu licitū
eſt confeſsionem detegere, etiam pro vitan-
do ſcandalo. Qui autē non poteſt in minus,
nec poterit in maius, iuxta regulam iuris. Si
vinco vincentem te, à fortiori vincam te.

Ad rationes priores reſpō. Cōceſſo ꝙ poſ-
ſit Papa diſpenſare in pręcepto de confitēdo
ſemel in anno,non valet conſequentia. Quia
pręceptum de ſemel in anno eſt humanū ex
voluntate pontificū procedens:quæ autē ex
humana volūtate proficiſcuntur, per volun-
tatem humanā poſſunt diſſolui, iuxta regu-
lam iuris. Res per quas cauſas naſcitur, per
eaſdem diſſoluitur. Ad ſecundū fateor, ꝙ
poteſt Papa diſpenſare in votis & iuramētis,
non obſtāte ꝙ obligent ad ſui obſeruantiam
de iure diuino,ſed nō inde ſequitur, ꝙ poſsit
in caſu præſenti diſpenſare. Ratio eſt, quia
ſunt obligationes, quæ ex humana volunta-
te naſcuntur, vt ſunt obligationes voti & iu-

E ramẽti, quę oriuntur ex animo vouẽtis, iurãtis, aut promittẽtis. In tantũ enim obligatur qui vouet, iurat, aut promittit, in quantũ ſe ad id obligare intẽdit. Vnde fit, vt ſi quis doloſè iuret, voueat, aut promittat, nulla inde naſcitur obligatio in conſciẽtia: excepto, niſi in fraudẽ ſeu damnũ alterius factũ ſit votũ, iuramentũ, ſeu promiſsio, quia tenebitur is, qui doloſè iurauit, aut promiſit, ad reſarciendum damnũ ſua culpa alteri illatũ. Ac proinde fallũtur, qui dicunt, ꝙ obligatio iuramenti naſcitur ex deliberata verborũ atteſtatione, etiam ſi animus ſe obligãdi defuerit. Alię ſunt obligationes, quæ habent ortũ ex diuina volũtate, ad quas tenentur homines inuiti, vt ſunt obligationes pręceptorũ decalogi, & aliorũ, quæ Deus per ſe iuſsit, nõ expectata hominis volũtate. Tunc dico ꝙ in prioribus obligationibus, quę ex humana volũtate profectę ſunt, poteſt Papa diſpenſare, non tamen in his, quæ ex diuina voluntate oriuntur. Ratio eſt clara, tum, quia quando homines per votũ, aut iuramentũ, ſeu promiſsionem ad aliquid ſe obligãt, id intelligitur, excepta authoritate ſuperioris. Tum etiam, quia volũtas humana eſt obliquabilis ab eo,
F quod rectũ eſt. Vnde accidit hominẽ incautè ſępe iurare aut vouere. Ac proinde iuſtum eſt, vt inferiorum voluntates alicui ſuperiori ſubiiciãtur, per cuius voluntatẽ inferiorũ voluntas reguletur & dirigatur. Inde patribus conceſſa eſt facultas irritandi vota per filios emiſſa. Et viris ſimiliter diſſoluẽdi vota per vxores emiſſa. Ita etiam & Papę conceſſa eſt facultas in votis & iuramentis diſpenſandi ob cauſam iuſtã occurrentẽ, vt patet ex titulo de voto. c. Magne &c. Sed indignũ eſt, & abſurdum dicere, quòd voluntas Dei obliquabilis ſit, quòdq; hominũ voluntati ſubiiciatur, ideò nec dicendũ eſt, quòd Papa poſſit obligatiões, quæ ex diuina volũtate ſunt, orte diſſoluere aut limitare, quãuis eas poſſit declarare. Nec obſtat, ſi quis obiiciat matrimoniũ habere ortum ex volũtate contrahentium, & nihilominus Papa nõ poteſt in eo diſpenſare, ita vt poſsint, qui legitimè contraxerunt, quoad vinculum ſæparari, Id inquã non obſtat, quia hunc caſum Deus ſibi ſoli in lege euangelica reſeruauit. De quo aliàs.

Ad tertium dicendũ, admiſſo quòd Papa diſpenſare poteſt, vt in gradibus lege diuina prohibitis aliqui contrahant, nil cõtra cõcluſionem propoſitã, quia lex illa Leuitica, in qua prohibitũ eſt coniugium in gradibus illic conſcriptis, erat iudicialis, ideò ceſſauit cum cæteris pręceptis legis veteris iudicialibus & G
cæremonialibus, exceptis gradibus in linea recta aſcendentium & deſcendentium.

Ad quartum dicendũ, ꝙ in illis caſibus papa propriè non diſpenſat, ſed declarat, quod fieri debeat, aut poſsit. Nam in. c. Ex multa, non ponitur verbũ diſpenſationis, nec caſus talis eſt, qui diſpenſatione indigeat, quia in fauorẽ fidei viros cruce ſignatos, vxores ad tempus relinquere, & in ſubſidiũ terræ ſanctæ adire, nõ eſt, qui dubitet eſſe licitum, modò viri huiuſmodi tales ſint, qui ad præfatũ finem poſsint armis, aut cõſilio prodeſſe. Similiter ſi infirmitas cõiugis talis ſit, quòd ſi alteri coniugi comiſceatur, timetur veriſimiliter periculũ mortis, aut aliud notabile damnum, quod alioqui vitandũ ſit, poterit Papa declarare illum liberum eſſe à debito perſoluendi, nec opus eſt tunc diſpenſatione. Et quòd in his, quæ ſunt de iure naturali aut diuino Papæ non ſit conceſſa facultas diſpenſandi, ſed declarandi, ſeu iudicandi, vbi aliquod dubiũ occurrat, patet ex Deutero. 17. vbi dicitur. Si difficile, & ambiguũ apud te iudicium eſſe proſpexeris inter ſanguinẽ, & ſanguinem, cauſam & cauſam, leprã & non lepram, & iudiciũ intra portas tuas videris H
variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit tibi dominus, venieſq; ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicẽ, qui fuerit illo tempore, quereſq; ab eis qui iudicabũt tibi iudicii veritatem, & facies quodcũq; dixerint & docuerint te iuxta legẽ eius. Ex quibus verbis apparet, ꝙ pontifici cõceſſa eſt poteſtas declarãdi in caſu dubii, quid tenendũ ſit, aut agendum: quod longè differt à poteſtate diſpenſandi. Ac proinde nõ ſatis pertinenter citatur hic textus ad probandũ poſſe Papã in dubiis ſuper iure naturæ aut diuino diſpenſare. Et multò minus ſi dubitatio ipſa ſit, an Papa poſsit diſpẽſare in aliquo nec ne. Nam ſi ſuper hoc variè ſentiunt doctores, ita vt re hinc inde perſpecta, maneat res ęquè dubia, ſi Papa diſpenſet, peccat, exponens ſe periculo agendi, quod nõ poteſt, & diſpenſatus, non erit tutus, diſpenſatione vtens, niſi per conſcientiam inuincibilem excuſetur, vt ſi putet inuincibiliter, quòd Papa non diſpenſaſſet, niſi fuerit ſufficiẽter inſtructus, ſe poſſe diſpenſare. Quam præſumptionẽ rationabiliter habere ſeu formare poterunt ſimplices, interim ꝙ illis de contrario non conſtat. Si enim Papa poſſet diſpenſare quoties eſſet probabile dubiũ an poſsit diſpenſare, nunquã eſſet tale probabile dubiũ, quia ad poſitionẽ

talis

A talis dubii,ſequitur depoſitio eiuſdē,vt con-
ſtat. Si etiā eſt dubiū, an cauſa, ob quā diſ-
penſatio petitur ſit ſufficiēs ad diſpenſandū.
ſeu ad poſſe diſpenſare,tunc etiā non poteſt
diſpenſare ſine peccato, anteq̄ ſit ſufficiēter
de ſufficientia informatus,quia ex dubio de
ſufficientia cauſæ ad diſpenſandū, ſequitur
dubium de poteſtate diſpenſandi,& tūc etiā
ad poſitionem dubii de poteſtate diſpenſan
di,ſequitur depoſitio eiuſdem dubii,quia ſci
licet,non poteſt diſpenſare. Si verò ſit du-
bium,an cauſa ſit ſufficiens,vt homo poſsit
liberè agere contrà votum,aut iuramentum,
aut aliud poſitiuum ius,tunc habet locū diſ-
penſatio. Sed de his aliàs.

De licentia confitentis ad reuelandum confeſsiones.

E St alia dubitatio. An confeſſor poſsit ex li
centia cōfitentis reuela-
re cōfeſsionē ob cauſam
neceſſariā,vel vtilē. Et di
xerūt multi doctores,q̄
non. Primò, quia celare
confeſsionē eſt neceſſariū de iure naturali &
B diuino, ad huius autē iuris violationē nō ſuf
ficit vnius hominis licētia, ſicut nec ad idem
ſufficit licentia aut diſpenſatio Papę: Igitur.

Secundò,confitens non poteſt cedere iuri
ſuo , quādo id inſtitutū eſt in fauorē multo-
rum: ſicut clericus nō poteſt iuri ſuo cedere,
quādo eius ceſsio cedit in præiudicium ordi
nis clericalis,vt habetur.c. Si diligēti.de foro
cōpetenti.Et.c.Cōtingit de ſentētia excom-
municationis. Ex quibus colligit clericū nō
poſſe ſe laico iudici ſubiicere, cùm clericorū
exēptio data ſit ordini clericali, & nō perſo-
næ. Nec poteſt etiam clericus ſe ſubiicere ali
cui, vt ab eodē verberetur loco iniuriæ , quā
fortè illius priùs irrogauerat. Et qui in cleri-
cum,etiam volētem,manus iniecerit, èſt ex-
communicatus . Cùm igitur celatio confeſ-
ſionis ſit inducta in fauorem omniū pecca-
torum, nec confeſsionem odioſam habeant,
ſequitur,q̄ vnius confitentis licētia nō ſuffi
cit,vt confeſſor valeat confeſsionē reuelare.

Tertiò.Licentia data alicui, vt licentiantē
occidat,vel mutilet:nō ſufficit,vt licentiatus
eū occidat,vel mutilet: igitur,nec ſufficeret,
vt ipſum licētiantē infamet, qualiter infama
retur per confeſsionis reuelationē. Et conſe-
quentia apparet, quia ſicut vnuſquiſq; tenet
vitā,& membrorū integritatē ſeruare , ita &
Prouer.22. famam,prout ſcriptū eſt,Curam habe de bo
no nomine &c. Et Auguſtinus ait,vitā nobis C
eſſe neceſſariam,famam autem proximis. Eccle.7.

Quartò.Si licitè poſſet confitens licētiare
confeſſorē ad reuelandū confeſsionē, ſequi-
tur, q̄ ſuperiore præcipiēte ipſi confitēti, vt
licentiā confeſſori prębeat,tenetur eam prę-
bere,tum,quia in licitis opus eſt ſuperiorib9
obediamus,tum etiā, quia ſi ſuperiore id iu-
bente,nollet confitens licētiā dare,vehemen
ter præſumeretur contra ipſum confitentē,
ipſe reus ſit criminis, de quo inquirit, & ita
ſibi noceret negare licentiā. Quintò,præ-
fata confeſsionis reuelatio eſſet ſcādaloſa, &
multis dānis pręberet occaſionē, ſi ex licen-
tia confitētis poſſet reuelari,quia inde dare-
tur via ſacerdotibus volētibus infamare con
fitētes,vt eos infament, eorū confeſsiones re
uelando:dicendo ſe ad id licentiā à confiten
tibus habere . Daretur etiā via ſacerdotibus
diſſoluendi matrimonia , alioqui legitima ,
quia poſſent dicere, ſe ſcire eſſe impedimen-
tum canonicum inter cōiuges , idq; ſcire per
confeſsionem,ad idq; dicēdum, ſe licentiam
habere à confitentibus , & ad hunc modum D
pręberetur cauſa ad multa alia incōueniētia.

Sed his nō obſtantibus,videtur contraria
ſententia tenēda cum Tho.Bonauētura, Pa-
lude,& aliis multis,quòd,ſcilicet,de licentia
expreſſa confitētis poſsit confeſsio reuelari.
Et probatur primò,quia in tali caſu ceſſat obli
gatio celandi confeſsionē: nā ceſſat ratio fun
damētalis præfatę obligationis, quæ erat,ne
ex reuelatione cōfeſsionis reddatur odioſa,
& nimis oneroſa ipſa cōfeſsio,ſed vbi cōſtat
confeſſorē reuelare confeſsionē ex expreſſa
licētia confitētis , nō ideò ſit odioſa cōfeſsio
ei,qui licentiā ꝓpria volūtate dedit,nec aliis,
quibus ſua relinquitur libertas negādi licentiā
præfatam,& cōcedēdi,ſi velint. Igitur ceſſat
in caſu ratio obligationis, & per conſequens
ceſſat ipſa obligatio celādi cōfeſsionē, qa ceſ
ſante cauſa &c. & ratio legis,eſt aīa legis &c.

Secūdò, vnuſquiſq; poteſt cedere iuri ſuo
abſq; præiudicio tertii,quādo ius illud in fa-
uorē ipſius cedētis eſt conſtitutū, ſed celatio
confeſsionis eſt inducta in fauorē confitētis
directè,& nō in fauorē ordinis,ſtatus,officii,
aut dignitatis:cùm huiuſmodi ius ſe extēdat
ad omnes peccatores, qui nec ordine, nec in
officio, aut dignitate aliqua ſunt conſtituti,
vt conſtat:ac proinde in fauorē perſonæ con
fitentis eſt inſtitutum, & ita poteſt quilibet
confitens iuri ſuo cedere. Tertiò. Quia id
poteſt quis per alium facere, quod per ſe fa-
cere poteſt, cùm cauſa iuſta id poſtulauerit,

E ſed confitens poteſt ſuum crimẽ occultũ ob
cauſam per ipſum prodere, imò non ſolùm
poteſt, ſed debet aliquãdo, vt ſi homicidium
perpetrauit, de quo nõ eſt accuſatus, nec in-
famatus, ſed alius innocens, & homicida pro
batus, licet falſè, dicitur ad crucẽ ſeu gladiũ,
id ſciens verus homicida, poteſt, & debet ſe
prodere, vt innocentẽ illum à morte iniuſta
Prouer. 24. eripiat, prout ſcriptum eſt, Erue eos, qui du-
cuntur ad mortẽ: igitur, in ſimili caſu poterit
ſuum crimen per confeſſorem ad id licentia-
tum prodere. Quartò, Quia ſi quis ſecretũ
nudum commiſsit amico, iure naturali & di
uino tenetur illud celare, vbi neceſsitas reue
landi non cogat ad oppoſitum, & tamen li-
centia cõmittentis ſufficit, vt is, cui commiſ-
ſum eſt, reuelet. Igitur, pari forma licẽtia con
fitentis ſufficiet, vt confeſſor ob cauſam, ſe-
cretum confeſsionis reuelet.

Hanc igitur poſitionem tenẽdo, poteſt ad
rationes pro priori ſentẽtia adductas, reſpon
deri. Ad primum dicendũ, quòd in caſu non
violatur ius diuinum aut naturale, quod eſt
intelligendum, confeſsionem in nullo caſu
eſſe reuelandã ſine conſenſu & licentia confi
tentis. Cuius limitationis cauſa eſt, quia da-
ta licentia à confitente, ceſſat cauſa præfatæ
obligationis, vt ſupra dictum eſt: quæ quidẽ
F cauſa quia non ceſſat ad licentiã ſeu diſpen-
ſationem Papæ, ideò licẽtia Papæ non ſuffi-
cit, vt confeſſor alterius confeſsionẽ reuelet,
& ſufficit licentia ipſius pœnitentis. Sicut
licentia Papæ non ſufficit, vt Petrus veſtem
meam accipiat, & ad id ſufficit licentia mea,
ſeu per me voluntariè data. Sicut ſi Petrus iu
rauit ſe ſoluturũ mihi certum debitum liqui
dum ad terminum, licentia Papę de vltrà dif
ferenda ſolutione non releuat debitorem, &
tamen licentia per me illi ad idem data, rele-
uat illum à periurio, vt conſtat. Ad ſecun-
dum ex dictis patet reſponſio, quòd Ius ce-
landi confeſsionem perſonale eſt, & in fa-
uorem perſonæ confitentis directè, & imme
diatè conceſſum, quànuis ex conſequenti ſit
in fauorem omnium peccatorũ. Ideo nõ eſt
ſimile, quod pro ſimili de clericis inductum
eſt. Ad tertium, admiſſo antecedente, con
ſequentia non valet, quia aliud eſt de vita &
membris hominis loqui, in quibus ipſe non
eſt ſui iuris, nec ſe poteſt vnquã occidere aut
mutilare, & ita quod per ſe facere non po-
teſt, non poterit per alium facere, quando
illud eſt in ſe prohibitum, aut malum. Fa-
mam autem poteſt homo per ſe perdere ſeu
amittere, vt ex dictis patet, ſcilicet, ſi cauſa
poſtulauerit, ideo famam per alium ad id li- G
centiatum perdere poteſt, Imò & aliquan-
do etiam ſi licentiatus nõ ſit, vt facilè poteſt
exemplificari. Nec obſtat, quòd ex ſcriptu-
ra & ex Auguſtino citatum eſt, quia inde id
colligitur, ſcilicet, quòd homo non debet eſ-
ſe prodigus, ſeu contemptor famæ ſuæ citra
cauſam id poſtulantẽ, quia ſicut temere per-
dere bona temporalia peccatum eſt, à fortio
re temere famam amittere, eſt culpandum,
quod in caſu nõ ponitur. Ad quartum ra-
tio illa ſupponit vnum falſum, ſcilicet, quòd
in omnibus licitis eſt ſuperiori obtemperan
dum, quod nõ ita eſt, vt patet, ſi iubeat alicui
vt religionem ingrediatur, vt cõtinens ſit, &
vxorem nõ ducat, cum dicat Hiero. Caſtitas
ſuaderi poteſt, imperari nõ poteſt, & tamen
non ſolùm licita ſunt hęc, ſed multò meliora
quàm ſua oppoſita. In illis igitur opus eſt ſu
periori præcipiẽti obtẽperare, in quibus eſt
aliquis illi ſubditus, ſeu ad quæ ſua poteſtas
dominãdi ſe extẽdit. Humani enim iudices
poteſtatẽ habent limitatã, vt ſicut nõ omnes
exceſſus punire poſſunt, ita nec omnia pec-
cata prohibere. Et multò minùs poſſunt om
nia quę licita ſunt, pręcipere. Et quànuis cõ-
fitens à ſuperiore iuſſus nolit licentiã confeſ H
ſori dari, vt confeſsionẽ reuelet, nõ ideò peri
culum incurrit, nec per ſe dat cauſam aſtanti
bus aliquid ſiniſtrè de illo ſuſpicandi, eò ꝙ
nolle dare licentiam ad pręceptũ ſuperioris,
alias iuſtas cauſas habere poteſt, ſcilicet, ne
iniquæ iudicis voluntati cõdeſcendatur, qui
illud iubendo, metas ſuæ ſuperioritatis exce
dit. Et etiã ne alii à plena confeſsione agẽda
deterreantur, qualiter deterreri poſſent, ſi ad
iuſſum ſuperioris licẽtiam præfatam daret,
Quòd ſi inde ſiniſtra ſuſpitio cõtra confiten
tem nolentẽ licentiã præbere orietur, nõ poſ
ſet ſuperior ex tali ſuſpitione contra illũ pro
cedere. Et ſi coactus licentiam pręberet, non
deberet ſacerdos huiuſmodi licentia vti, cùm
extorta ſit, non voluntariè conceſſa. Ad
quintum, parum valet, quia ſi priuati & ma
litiæ locus in caſu daretur, ita etiam malitia
locum haberet imponendi crimẽ falſum ali-
cui, confeſsione non præuia, & contra illum
falſè teſtificandi, Haberet etiam locũ ad fin-
gendum impedimenta canonica inter coniu
ges, etiam ſine confeſsione præuia, ſicut ea
præcedente. Poſſet etiam confeſſor prauus,
audita confeſsione, fingere, ſe licentiam ha-
bere à confitente, & multa alia falſa, quæ in
confeſsione non audiuit, confitenti impone
re. Itaq; hæc ratio omittatur

A Videtur igitur tenendum, quòd non qualiſcunq; licẽtia confitentis ſufficit vt confeſſor poſsit confeſsionem reuelare niſi cõſtet ſufficienter de licentia, his coràm quibus huiuſmodi cõfeſsio reuelatur, nam per hoc tollitur ſcandalum & odium confeſsionis. Secundò, requiritur, quòd detur prefata licentia propter aliquod notabile bonum procurandum, vel malum euitandũ, quod prepon deret famæ confitentis. Alioqui, nec debet dari talis licẽtia, nec ea data vti, licitum erit.

Eſt autem ratio, quare licentia confitentis ſufficit in caſu, non obſtante precepto naturali & diuino de ſeruando huiuſmodi ſecretum, quia data licentia prædicta, iam deſinit eſſe materia ſecreti, Sicut data licentia ab eo, qui ſecretum nudum alteri commiſit deſinit eſſe materia ſecreti. Sicut quãdo creditor differt, ſeu prolongat debitori terminum ſolutionis vltrà terminum, quem ſub iuramento præfixerat: iam ſolutio in termino non eſt materia iuramenti.

Corollariè ſequitur, quòd poteſt cõfeſſor publicè dicere crimina in confeſsione cognita, ſine licentia ipſius confitentis, vt ſi pœni-
B tens publicè cõfeſſus eſt illa, quia tũc illa crimina nõ ſunt materia ſecreti. Quę autẽ dicta ſunt, procedunt de confeſsione ſecreta. Nota etiam, quòd quãdo confeſſor ex licẽtia confitentis prodit confeſsionẽ, opus eſt ad vitandum ſcãdalũ dicere, & oſtẽdere, ſe confeſsionẽ illã reuelare ex licẽtia expreſſa confitẽtis.

Corollariè ſequitur, quòd nõ ſufficit licentia præſumpta, niſi ſit expreſſa & actu conceſſa: alioqui reuelans confeſsionem ex ſola licentia præſumpta, nõ minus de ſe facit confeſsionem odioſam, quàm ſi abſq; vlla licentia eam reuelaret, vt de ſe patet.

Corollariè ſequitur, ꝙ nec etiam ſufficit licentia debita, nec cõſenſus debitus, nõ enim idem operatᷣ cõſenſus debitus & actualis. Id patet in multis, vt ſupra exẽplificauimus, ſcilicet, ſi Petrus doloſè cõtrahat cum fœmina, deberet quidẽ ad vitandũ dolũ cõſentire, vbi conſenſus actualis ſufficeret ad coniugiũ, ad quod nõ ſufficit conſenſus debitus. Similiter in baptiſmo, poſitis aliis neceſſariis, ad verũ baptiſmũ ſufficeret cõſenſus actualis ipſius baptizati, & tamẽ nõ ſufficit conſenſus debitus eiuſdẽ. Idem in cæteris ſacramẽtis exemplificari poteſt. Similiter in ſacramẽto abſolutionis, ſi quis vult ob cauſam alieno confiteri, extrà articulum neceſsitatis, ſufficeret licentia actualis proprii ſacerdotis, & nõ ſufficeret licẽtia debita eiuſdẽ. Similiter, vbi cauſa aliqua exigeret, quòd Papa diſpenſaret in C
matrimonio conſanguineorum, diſpenſatio actu data ſufficeret, & nõ ſufficeret diſpenſatio debita. Ita dico in propoſito, quòd licẽtia confitẽtis debita dari ad reuelandũ cõfeſsionẽ, non ſufficit, & ſufficeret licẽtia actu data. Quànq̃ in diſtractione rerũ tẽporaliũ, ſi conſenſus actualis ſufficit, ita etiã ſufficit cõſenſus debitus & præſumptus domini ipſarũ rerum. In ſacramẽtis autẽ dãdis aut recipiẽdis, non ita. Habẽt enim hæc diuerſas leges, ideò nõ mirũ, ſi ad diuerſos caſus diuerſimodè reſpondeatᷣ. Ac proinde cũ licẽtia actu data tollat ſcandalũ alioq ex cõfeſsionis reuelatione prouenturũ, quod per licẽtiã debitã, ſeu pręſumptã, & nõ actu datam nõ tollitᷣ, ideò &c.

De confeſsione celanda, caſu, quo factũ per aliã viam cognitũ ſit.

ALiud dubium, an ſi cõfeſſor peccatũ, quod per confeſsionẽ ſcit, per aliam viã extra cõfeſsionem ſciat, poſsit illud ob cauſam manifeſtare, ſine licentia confitentis. Et di D
xerunt aliqui ꝙ nõ, ſiue confeſſor illud ſciuerit per aliã viã ante confeſsionẽ, ſiue poſt cõfeſsionẽ. Pro qua opinione arguitur primò, quia diſtrictè prohibitũ eſt confeſſori, ne reuelet confeſsionẽ, id eſt, id quod per confeſsionem ſciuerit aut cognouerit: ſed confeſſor eo ipſo, ꝙ reuelat crimen per confeſsionẽ cognitum, etiã ſi aliunde illud cognouerit, verè dicitur confeſsionẽ reuelare. Nec valet excipere caſum, quo alia via illud cognouerit, nã eccleſia nil tale excipit: igitur, nec nos excipere debemus. Pro quo etiã facit Augusti-
nus, qui videns Paulum in epiſtola ad Corin 1. Cor. 7.
thios cõcedere hominibꝰ, vt poſsint ad ſecundas nuptias tranſire, cõcludit eſſe etiã licitũ tranſire ad tertias & quartas &c. dicẽs, ꝙ vbi Paulus non limitauit, nec nos limitare debemꝰ. Et habetᷣ. 31. q. 1. ca. Quòd ſi dormierit. &c.

Tertiò pro eadẽ ſententia facit ratio, quia ſi Petrus extrà confeſsionem ſciat, quia, ſcilicet, vidit Ioannẽ aliquod crimẽ committere, cui deprecatur, vt nemini, quod vidit, pãdat: Ioãnes promittens ſe celaturũ, tenetur illud celare, ratione promiſsionis, etiã ſi alioqui, ſcilicet, per euidentiã facti, illud cognouerit. Igitur à fortiori confeſſor aliàs ſciens crimen confitẽtis, tenebitur illud celare, ratione promiſsionis, qua tacitè confeſſor ſe obligat celaturum, quod per confeſsionem agnouerit.

E Reſpon. His nõ obſtantibus tenẽdum eſt oppoſitũ,ſcilicet,quòd quãdo neceſsitas aut vtilitas poſtulauerit, poterit confeſſor manifeſtare peccatũ in cõfeſsione cognitũ, etiam relatum ad perſonam, ſi alia via illud agnouerit. Probatur,quia confeſſor extra confeſsionem ſciens crimen alicuius, ſi producatur in teſtem,aut à iudice inquiratur,eſt obligatus ob publicã iuſtitiam, dicere quod ſciuerit. Igitur ſi illud ſciat per confeſsionẽ ſacramentalem, ſiue ſubſequentẽ ſiue præcedentem facti cognitionẽ,non minus tenebitur à iudice inquiſitus, aut in teſtem productus illud manifeſtare, alioqui confeſsio eſſet vinculum iniquitatis,& impeditiuum publicæ iuſtitiæ. Secundò, quia fraus & dolus nemini debet patrocinari,patrocinaretur autẽ, ſi prior ſententia eſſet vera. Patet, quia ſi latro coràm ſacerdote calicem , aut rem aliam furetur,ſciens,quòd ſi illud illi ſacerdoti confiteatur,non poterit ſuper illo teſtificari,ſeu denunciare,adibit illico ad ſacerdotem eundem,& cõfitebitur illi ſurtũ illud,iam fraus F & dolus latronis illi patrocinaretur. Tertiò,quia oppoſito dato,ſequitur aliquod abſurdum,ſcilicet,quòd prælatus,cui incumbit ſuper adulterio, vſura , aut concubinatu cognoſcere , & illud in foro exteriore iudicare & punire, quòd non poſſet aliquẽ talem criminoſum per teſtes omni exceptione maiores probatum,talem iudicare,& ſententiam contra eum ferre:ſuppoſito, quòd ille prælatus per confeſsionem ſacramentalem ab illo criminoſo factam cognouerit eius crimẽ, de quo eſt in iudicio conuictus. Patet ſequela, quia in ſententia contra illum ferenda debet declarare illum eſſe tali crimine irretitum. Quartò ſequitur alia abſurditas,quòd ſi ſacerdos vidit Petrum in loco prophano fornicantem , de quo Petrus confitetur eidem ſacerdoti , quòd ſacerdos videns Petrũ ab aliis accuſari , quòd in loco ſacro fornicationem commiſerit,nõ poſſet ſacerdos in excuſationem illius dicere,quòd non in loco ſacro,ſed in prophano eſt fornicatus,ipſo ſacerdote vidente. Poteſt igitur , & aliquando debet confeſſor crimen per confeſsionem ſcitum, prodere,ſi per aliam viam extra confeſsionẽ illud cognouit. Pro vitando tamen ſcandalo debet, quando id reuelauerit, dicere modũ, quo illud ſciat,ſcilicet,quia vidit illud perpetrari, vel quia audiuit extrà confeſsionem. Caueat tamen ne dicat, ſe illud ſcire per confeſsionem , quia hoc dicere non poterit ſine reuelatione confeſsionis. Habet enim ſacerdos in caſu cognitionẽ illius facti duplicem: G alteram per viam confeſsionis, & ex hac notitia nil poteſt dicere,vt patet:alterã per euidentiam facti , vel aliquorum relationem, & ex hac via licitum eſt peccatum illud ob cauſam iuſtam manifeſtare, Exemplum huius eſt clarum. Iudex ex coniecturis non poteſt aliquem iudicare: ſi tamen vltrà coniecturas habet ſufficientem certitudinem ex euidentia facti , aut ex teſtificatione , ſeu ipſius rei confeſsione iudiciali, tunc ex tali notitia poterit ad iudicandum procedere. Ita in propoſito. Per hæc patet ad rationes ante oppoſitum. Ad primum dicendum, quòd quando ſacerdos reuelat crimẽ per confeſsionem, cognitum, non ex notitia per confeſsionem habita, ſed ex alia extrà confeſsionem acquiſita , tunc nõ dicitur reuelare confeſsionem. Aliud enim eſt reuelare peccatũ confeſſum, aliud confeſsionem,vt ex dictis patet. Ad ſecundum ex Auguſtino allegatum , dicendum quòd quãuis eccleſia præcipiens confeſsionem celari nullum caſum excipiat formaliter:ratio tamen ipſa cogit nos excipere: quia alioqui ſequeretur abſurditas & inconuenictia magna, vt ſuprà argutum eſt. Sicut H etiam ſi eccleſia nõ excipiat caſum, quo confitens ipſe licentiam conferat confeſſori, ratio tamen cogit nos, talem exceptionem admittere. Sicut & eccleſia quando iubet, vt peccator om̃ia ſua peccata ſemel in anno cõfiteatur,non excipit venialia: attamen ratio cogit nos, ea ab illa obligatione excipere.

Ad tertium dicendum , quòd illa promiſsio in caſu obligauit promittentem ad celandum,quando nec neceſsitas, nec vtilitas publica nec priuata , oppoſitum poſtulauerit. Si tamen cauſa iuſta, aut ſalus ipſius delinquentis, ſiue alterius, aut præceptum ſuperioris iuſtum poſtulauerit, non eſt ſtandum in promiſsione,vt conſtat: ita & in præſenti caſu,qui diſputatur.dicendum eſt. Debent tamen confeſſores eſſe nimis cauti , quando de peccatis aliorum loquuntur, ſiue in iudicio, ſiue extrà, ne inde aliqui ſcandalizẽtur: quia facilè ſuſpicabuntur aſtantes, quòd illa aliena peccata per confeſsionem cognouerit,ſciẽtes illum ex officio eſſe confeſſorem. Ideò niſi neceſsitas poſtulet, ſilere debent aliena peccata, & ſi neceſsitas ea prodere cogat,cauſam & notitiam extrà confeſsionem habitam reddant.

De ſecreto nudo celando.

Sequitur

A SEquitur iam ceſponſio ad aliud dubiũ, ſcilicet, An ſigillũ ſecreti nudi alicui cõmiſſi ſit de neceſſitate celandũ. Et dicendũ quòd ſic, tum, quia iure naturæ tenemur pcoximũ in fama non ledere: accideret autem ſæpiſſimè contra famã cõmittentis, aut alterius, huiuſmodi ſigillũ reuelari. Tum etiã, quia de iure naturæ tenemuc eſſe fideles, ſeu fidelitatẽ proximis ſeruare, hanc autẽ nõ ſeruat, qui reuelat accana ſibi ab amico cõmiſſa, Tum deniq;, qa de iure naturę tenemur ſeruare promiſſum, ſed in ſecreti cõmiſſione ſemper vel tacitè vel expreſſe interuenit pcomiſſio eius, cui ſecretũ cõmittitur, alioqui nõ ſibi cẽmitteretur. Cùm hoc tamẽ ſtat, ꝙ licitũ ſit huiuſmodi ſigillũ aliquando reuelare, vt ſi eius celatio vergat in perniciẽ reip. aut ſalutis corporalis ipſius cõmittẽtis, aut eius, cui cõmittitur, aut alterius. Huius limitatiõis ratio eſt clara, quia in his caſibus, in quibꝰ nõ poteſt aliter præfatis damnis obuiari niſi reuelãdo ſecretũ, ceſſat obligatio celãdi. Nec rationes factæ tũc habẽt vim, quia fama ꝓximi poſt-

B pouenda eſt pro ſalute reip, aut alicuius alterius, maximè pro ſpirituali. Fidelitas autem tunc nõ obligat, quia nõ dicitᷣ quis perfidus per hoc, ꝙ arcanũ reuelat ſimpliciter, ſed per hoc, ꝙ temere, & ſine cauſa cogente reuelat. Promiſſio etiã tunc ceſſat, quia nemo potuit ſe per promiſſionẽ cõtra ccmp. obligare, aut contra ſalutem cocporalem, aut ſpiritualem alicuius, ad quam charitas ipſa obligat.

Corollariè ſequitur, quantũ interſit intec ſigillum ſecreti commiſſi, & ſigillum confeſſionis, quia hoc in nullo caſu poteſt reuelari, ſaltem formaliter, dicẽdo pec confeſſionem ſcitum eſſe, tale, vel tale factũ, niſi habita expreſſa licentia confitentis. Secretũ verò nudum cõmiſſum, ſæpe poteſt reuelari ob cauſam cogentem, ſine licentia committentis.

Explicit codex de confeſſione.

De ſatisfactione pro peccatis. Quæſtio prima.

SVpereſt de ſatiſfactione, quæ tertia pars pœnitẽtię dicitur, aliqua breuiter ꝑtractare, & in primis quærendũ occurrit de poſſibilitate ſatisfaciendi, An, ſcilicet, homo purus poſſit Deo pro peccatis cõmiſſis ſatisfacece. Et eſt multorum ſententia quòd per ſe non poteſt, bene tamen in virtute paſſionis Chriſti. Primã partẽ probant propter C duo, primũ eſt, quia offenſa cõtra Deum cõmiſſa eſt infinita, attẽta cõditione ipſius offenſi, quãtò enim maior & melior eſt qui offenditur cæteris paribus, tãtò offenſa ſeu iniuria eidem illata eſt maior. Cùm ergo Deus ſit infinitus, & infinitè bonus, ſequitur offenſam cõtra eum cõmiſſam eſſe infinitam. Homo autẽ nil infinitũ poteſt Deo reddere, in recompenſam offenſæ infinitæ, ergo non poteſt illi ſatisfacere. Hęc conſequẽtia patet, quia ſatisfactio eſt redditio æquiualẽtis. &c. Secundũ eſt, quia homo nõ dicitur ſatisfacere creditori reddendo aliquid alioqui eidem debitum. Cùm ergo homo debeat Deo quicquid boni haber, & quicquid boni agere poteſt, ob beneficiũ creationis, & redẽptionis, quod ab ipſo Deo recipit, ſequitur quòd per nil poteſt Deo ſatisfacere, pro iniuriis eidem illatis. Secundã partem probãt, ſcilicet, quòd in virtute paſſionis chciſti poteſt homo Deo ſatisfacere, eò quòd ſatisfactio, qua Chriſtus ꝓ nobis ſatisfecit, fuit quodãmodo infinita, D cùm eſſet Deus infinitus ipſe, qui pro bonis ſatisfecit. Quàmq̃ id communiter dicatur, oportet tamẽ rem ampliùs diſtinguere, & qd veritatis habet inueſtigare. Vnde cõtra hanc ſententiã currit ratio, quòd, ſcilicet, illæ duæ partes ſimul nõ ſtent: nam quæro, vel intelligunt de ſatisfactione ſumpta ſecundũ liberalem & gratioſam Dei acceptationẽ, qui, ſcilicet, dignatuc contentus eſſe cũ eo, quod homo reddit, vel de ſatiſfactione ſumpta ſecundum cigorẽ iuſtitiæ, quæ requirit æqualitatẽ rei. &c. Si primum, quæro rurſus an de potentia abſoluta loquãtur, an de ordinata. Si loquantuc de ſatiſfactione ſecundũ liberalẽ Dei acceptationẽ, & de potẽtia abſoluta, falſa eſt prima pars, in qua dicunt, quòd homo purus nõ potuit per ſe ſine paſſione Chriſti ſatisfacere Deo. Patet hoc, quia alius fuit modus Deo poſſibilis ad redimendũ genus humanum, & ſi alius cõuenientioc non fuerit, quàm pec incarnationẽ & paſſionem Dei, vt ait Auguſtinus, potuit etiã Deus de potẽtia abſoluta remittere peccata vnicuiq; liberaliſſimè, nil in recompenſam ab ipſo peccatore exigendo: Potuit ergo eidẽ peccata remittere abſolutè, aliquã recompenſam paruã exigendo, ſcilicet, pœnitentiã cordis, aut ſolam peccati confeſſionem, aut aliud obſequium, quodcũq; Deo gratũ &c. quo ceddito, diceretur homo ille ſatisfacece Deo ſecundũ eius liberalem acceptationẽ, etiã non concurren-

E te paſsione Chriſti. Si autē loquātur de ſatiſ-
factione ſecundū Dei acceptationē & de po
tentia ordinata, tunc vera eſt præfata ſenten
tia pro vtraq; parte. Attamen rationes addu
ctæ pro prima parte ſunt impertinētes, & fal
ſæ: patet hoc, quia impertinens eſt offenſam
eſſe finitā aut infinitam ad hoc, quòd homo
poſsit Deo ſatisfacere ſecundū ipſius Dei li-
beralem acceptationē, vt cōſtat: Impertinēs
etiam eſt id quod homo Deo reddit in recō-
penſam offenſæ, eſſe alioqui debitum vel in
debitum ad hoc, quòd homo ſatisfaciat Deo
ſecundùm ipſius liberalē acceptationē, vt ſi-
militer de ſe conſtat, cùm liberū ſit ipſi Deo
acceptare opus hominis bonū in remiſsionē
peccati, ſiue alioqui ſit illi debitum, ſiue non
&c. De falſitate autē rationum illarū ſtatim
patebit. Et ita apparet præfatā ſententiā fal-
ſam eſſe, vel impertinēter probatā, ſi de ſatiſ-
factione ſecundū liberalē Dei acceptationē
loquantur. Si autem loquantur de ſatisfa-
ctione ſecundū rigorē iuſtitię, quæ rei ęqua-
litatem requirit, falſa eſt pro ſecunda parte,
quia paſsio Chriſti nō fuit ſatisfactoria pro
peccatis ſecundū rigorē iuſtitiæ, ſecluſa Dei
gratioſa & liberali acceptatione, vt ſtatim pa
tebit. Et quàmq́ ſit vera ſententia pro prima
F parte, attamen rationes ad eam probandum
non videntur veræ. Patet de prima in qua di
cunt, quòd offenſa fuit infinita, & homo pu-
rus nil infinitū poteſt Deo reddere in recom
penſam. &c. Nam cùm dicunt offenſam eſſe
infinitā, vel intelligunt, quòd ſit infinita ſe-
cundùm ſubſtantiā actus vel ſecundū inten-
ſionem actus, vel ſecūdùm durationē actus,
vel ſolùm obiectiuè, quia contra Deum infi
nitum, prima tria dicere nō poſſunt, vt con-
ſtat. Et ſi quartū dicāt iam falſum eſt, quòd
non poſsit homo in recōpenſam offenſæ ſic
infinitæ reddere Deo aliquid infinitū, quia
omne opus bonū propter Deum ſummè di-
lectum factum erit, ſimiliter obiectiuè infini
tum. Adde quòd poteſt homo purus red-
dere Deo actum tam bonū, quàm malus fuit
actus quo Deum offenderat, id patet, ſuppo
ſito ꝙ actus malus de formali importet ca-
rentiā rectitudinis in eſſe debitæ, vt ſi debuit
homo actum facere propter Deum, & nō fe-
cit propter Deum, aut ſi debuit homo facere
conformiter ad rectam rationē, & nō ita fe-
cit. Tanta ergo erit malitia actus formaliter,
quāta rectitudo qua caruit & erat in eſſe de-
bita, hæc autē rectitudo in eſſe debita finita
erat, & per hominē poſtmodū reddi, & ap-
poni poteſt. Vt ſi defuit priùs dilectio Dei,
poteſt poſtmodum homo Deum diligere, ſi G
defuit priùs actui rectitudo, poteſt poſtmo-
dum homo actū cum tāta rectitudine agere,
quāta defuit actui offenſiuo, & ita poteſt ho
mo purus reddere Deo actum, qui ſit tam bo
nus, quàm malus erat formaliter actus offēſi
uus, & ita apparet rationē primā eſſe falſam.

Præterea ad idem falſum eſt, quòd omnis
offenſa ſit infinita obiectiuè, patet, quia mul
tæ offenſæ ſeu peccata ab homine fiunt, quæ
non habent Deum pro obiecto, vt ſi homo
nil de Deo cogitans peccet conuertendo. Si
dicas non omnē offenſam eſſe infinitā con-
uerſiuè, bene tamē auerſiuè, quia oēs auer
tunt à Deo &c. Contra, quia ſi hac ratione
dicerentur infinitæ ſolùm, quia à Deo auer-
tunt, ſequitur omnia peccata mortalia eſſe
æqualia, quia oīa ęqualiter à Deo auertūt,
vt conſtat. Et ita eſſet incidere in errorē ſtoi-
corum qui omnia vitia æqualia eſſe dicebāt.
Cùm tamē certum ſit de fide vnū peccatum
altero eſſe grauius, Quod etiā in ſecunda ra-
tione dicebatur, ſcilicet, hominē debere Deo
ratione beneficii creationis quicquid boni
agere poteſt, non videtur verum, maximè lo
quendo de debito neceſsitatis, quia hoc mo-
do homo nō debet Deo, niſi ea quæ Deus ab H
homine exigit, ſcilicet, vt mandata ſeruet, in
reliquis autem homo ſui iuris eſt, & liber, &
non ſeruus, nec ampliùs ab homine exigit
Deus ob beneficiū creationis &c. & ex con
ſequenti nihil obſtat, quo minus poſſet ho-
mo per alia opera ſupererogationis quodā-
modo Deo pro peccatis ſatisfacere.

Dicendum ergo, quòd loquēdo de ſatisfa-
ctione ſecundùm liberalem acceptationem
offenſi, potuit homo de potentia abſoluta ſa
tisfacere pro peccatis, etiam ſi merita & paſ-
ſio Chriſti nō interueniſſent: de potentia ta
men ordinata non potuit homo ſine meritis
& paſsione Chriſti Deo pro peccatis ſatisfa
cere, ex quo Deus ita ordinauit, neminem iu
ſtificare, niſi per filium ſuum incarnatum &
paſſum, quē Deus mittere redecreuit, vt eos Ad gala.4.
qui ſub lege erant redimere, quod ſuppono
tanquam certum de fide.

SI autem aliquid in quæſtione præſenti dif
ficultatem habet, hoc eſt, an poſsit homo
purus per ſe, vel cum paſsione Chriſti ſatisfa
cere deo, ſecūdū rigorē iuſtitiæ, quę rei ęqua
litatē reqrit, ſecluſa gratioſa Dei remiſsione,
& eius liberali acceptatione. Et quidē ſi lo-
quamur, de homine puro excludēdo merita
& paſsionē Chriſti, nō dubitatur, ſed certū
eſſe videtur, hominem purū per ſe nō poſſe
Deo

A Deo pro peccatis ſatisfacere,ſecũdum ęqua-
litatem,& de rigore iuſtitiæ. Probatur,quia
ſi ſic,vel eſſet agendo aliquod bonum opus
poſt offenſam cõmiſſam,quod ſit de precep
to,vel agendo bonum opus,quod ſit de con-
ſilio,vel ſuſtinendo,ſeu aſſumendo,aliquod
laborioſum,ſeu pœnale opus. Non primum
quia homo nõ poteſt ſuo creditori,vel offen
ſo ſatisfacere per opus alioqui eidem debi-
tũ de rigore iuſtitiæ, quod de ſe conſtat : &
ita etiam ſignificat ratio ipſa ſatisfactionis,
quæ eſt voluntaria redditio æquiualentis,
alias indebiti.

Pro quo etiã facit quod Chriſtus per Lu-
cam dixit, Cum feceritis quæcunq; pręcepta
ſint vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus, quod
debuimus facere, fecim⁹. &c. In quo ſatis do-
cemur, opera noſtra, quæ ex præcepto faci-
mus, de ſe non eſſe meritoria, nec ſatisfacto-
ria apud Deum. Secundum etiam non eſt
dicendum, ſcilicet, quòd purus homo poſsit
de rigore iuſtitiæ ſatisfacere per opera de cõ
ſilio, Nam licet illa Deus de facto nõ exigat
ab homine, poſſet tamẽ iuſtè, ſi vellet, ea exi-
B gere pro beneficio creationis & redẽptionis,
& aliis innumeris bonis, quę quotidiè à Deo
recipimus. Irrationabile autem eſt dicere, ꝙ
homo poſsit Deo ſatisfacere pro peccatis de
rigore iuſtitiæ per id, quod Deus iuſtè alio-
qui exigere poſſet, ſi vellet. Repugnat enim,
quòd homo per opus bonũ Deo ſatisfaciat
de iuſtitia, ſecluſa ipſius Dei gratioſa & libe-
rali acceptatione. Tùm etiam, quia nemo
ſecundum rigorem iuſtitię ſatisfacit offenſo:
ſeu damnificato, niſi eidem tantundem red-
dendo de ſuo, non de bonis ipſius offenſi, vt
ſi diſpenſator, cui dominus bona ſua commi
ſit, ſuum dominum offendat, certè non ſatiſ-
facit offenſo, dando illi de bonis ab ipſo do-
mino ſibi cõmiſsis, ergo etiam viator, cui do
minus omnia quę habet commiſit, ſi Deo in
iuriam inferat, nõ poterit per bona quę à do
mino recepit eidem ſatisfacere, cùm illa bo-
na potius ſint Dei, quàm hominis. Ita enim
dicitur primo Paralipomenon. cap. 29. Om-
nia bona domine tua ſunt, & quæ de ma-
1. Ad Cor. 3. nu tua ſuſcepimus, reddimus tibi. Vnde
& Paulus, Quid habes, quod non accepi-
ſti? & Auguſtinus. Cùm Deus remunerat,
potius remunerat dona ſua, quàm opera no
Eſaie, 64. ſtra &c. Adde, quòd omnes iuſtitiæ noſtræ
ſunt velut pannus menſtruatæ, ac proinde
per opera noſtra quàmuis alioqui bona &
de conſilio ſint, nõ poſſumus de rigore iuſti-
tię, ſecluſa ipſius Dei miſericordia & libera-
litate, ac gratioſa promiſsiõe, cum in aliquo C
nobis obligare, & per conſequens ſi operan-
ti peccata remittit, non eſt hoc de rigore iu-
ſtitię, ſed ex ſua bonitate &c. Nec etiã po-
teſt dari tertium, ſcilicet, quòd per pœnę vo-
luntariã tolerantiam, poſsimus ſecundum iu
ſtitiam ſatisfacere Deo. Ratio eſt clara, quia
ſatisfactio ſecundum puram iuſtitiam requi
rit æqualitatem, hęc autẽ nõ poteſt reperiri
inter iniuriam pro qua pœna infinita de iu-
ſtitia debetur, & inter pœnam, quam homo
in via poteſt voluntariè ſuſtinere. Nam ſi cõ
paremus pœnam, quã toleramus, ad culpam
commiſſam, ſine cõparatione peius quid eſt
culpa, quàm pœna vitæ prę ſentis, quod inde
apertè conſtat, quia de duobus malis ſemper
id quod minus eſt, eſt eligendum: ſed ſecun-
dùm rectam rationem potius eſt eligendum
malum pœnæ, quantunlibet acerrimum ſit,
quàm malum culpę quantumuis leue. Si etiã
comparemus pœnam vitę præſentis ad pœ-
nam debitam pro peccato mortali, abſq; du-
bio lõgè maior eſt, quę pro peccatò debetur.
quia infinita, quã quę in præſenti vita ſuſti-
netur, vt conſtat. Non ergo poteſt in hac re
ęqualitas reperiri, & ita certum eſt, hominẽ
purum per ſe non poſſe Deo pro peccatis ſa D
tisfacere, ſecundùm rigorem iuſtitiæ.

Reſtat ergo videre, an homo poſsit de iu-
ſtitia ſatisfacere Deo, in virtute paſsiõis
Chriſti. Quæ quęſtio pendet ex illa, An ſcili
cet Chriſtus ſatisfecit pro nobis Deo ex pu-
ra iuſtitia, ſecluſa Dei liberali acceptatiõe. In
quo multi contenderũt partem affirmatiuã
defendere, & publicè prædicare, dicentes
Chriſtum per mortem ſuam omnibus de iu-
ſtitia meruiſſe remiſsionem peccatorum, &
gratiam, & gloriam, ita vt omnibus hęc om-
nia de iuſtitia debita ſint, niſi per eos ſtete-
rit, quominus ea aſſequantur. Stat autem
per eos, ſi fidem quæ per dilectionem opę-
ratur, non habent, nec in eadem decedant.
Pro quo ſupponunt, quòd Deus gratis & li-
beraliter dedit Chriſto omnia bona quę hà-
bet, vel habuit ex quo fuit conceptus, ſcili-
cet, eſſe naturale, eſſe gratuitum, & eſſe bea-
tificũ, ita vt pro illis nullũ manſerit in Chri-
ſto debitum, quo Deo quicquàm deberet. Iã
probant intentum ſuum.

Primò, quia Chriſtus multa obſequia a-
lioqui indebita præſtitit Deo, qui iuſtiſsi-
mus eſt, ergo ex iuſtitia debuit Deus illa
Chriſti obſequia remunerare, non in Chri-
ſto ipſo, cui maior gratia aut gloria prę ſtari
de lege non potuit, quàm quæ ab inſtanti
P 5 cõceptionis

E cōceptionis illi fuit data, vt ſupponimus, er-
go debuerunt de iuſtitia remunerari in mē-
bris ipſius Chriſti, pro quibus ipſe illa om-
nia obſequia Deo impendit, quibus & ſua
merita, ardentiſſimè applicauit, & ex conſe
quenti de iuſtitia ſatisfecit pro illis: & eiſdē
de iuſtitia gratiam & gloriā promeruit &c.
Secundo. Non minus meritoria fuerūt Chri
ſti obſequia ex feruentiſſima charitate Dei
procedentia, quàm fuerint demeritoria ho-
minum peccata ex amore ipſorum, aut mun
di facta, nam comparando amorem dei, quē
Chriſtus habuit, ad amorem hominum, quē
de ſeipſis habuerunt, & habent, longè ma-
ior fuit in Chriſto amor Dei, quàm in homi
ne amor ſui, aut mundi, idq; tam quoad affe
ctum, quàm quo ad effectum. Quoad affe-
ctum quidem quia in Chriſto fuit amor dei
feruētiſſimus ex toto conatu volūtatis, ſum-
ma charitate coadiuuante elicitus, & cum
eodem feruore ab inſtanti conceptionis, per
totam vitam continuatus, In hominibus au-
tem amor ſui, & mundi non fuit tam inten-
ſus, nec tam feruidus, nec tam continuus, nec
tam purus: quoad effectum etiā, quia Chri-
ſtus vitam ſuam precioſiſſimam ex amore
Dei pro nobis tradidit & quànuis homines
F aliquando pro amore ſui, aut pro amore mū
di vitam ſuam tradiderint, nūquam fieri po-
teſt, vt etiam omnes ſimul tantum tradant, p
ſui amore, quātū Chriſtus tradidit pro amo-
re Dei, quia vitæ omnium peccatorū qui fue
runt, ſunt, & erunt, ſi congregentur, & pro a-
more ſui, vel mundi tradantur, non poſſunt
æquari vitæ Chriſti, quam tradidit pro no-
bis, quæ ſine comparatione excellentior eſt,
quàm omnes vitæ peccatorum. Et ita quoad
affectum, & effectum fuerunt maiora merita
Chriſti, & maior amor Dei, quàm fuerint,
& ſint demerita peccatorum & amor ſui.
Adde, quòd obediētia Chriſti, qua Deo fuit
obediens vſq; ad mortem, fuit longè maior,
& excellentior, quàm fuerit Inobediētia ho-
minis. Et ita colligunt Chriſtum de rigore iu
ſtitiæ tātum, imò plus, Deo exhibuiſſe, quā
homines peccando à Deo abſtulerint: & per
conſequens ſatisfecit de rigore iuſtitiæ.

Tertio idem ſuadent, quia merita Chriſti
fuerunt infinita, ſaltē ex parte perſonæ quæ
meruit & ſatisfecit, p nobis: erat enim deus,
& ita Deus meruit pro nobis, & Deus paſ-
ſus, & mortuus eſt pro nobis, & ſeipſum in
finitum obtulit pro nobis, & per conſe-
quens infinita fuit ſatisfactio, qua ſatisfecit
pro nobis, & ita intentum.

Contra hūc modum arguitur. Primo fal- G
ſum videtur, id quod ſupponit, ſcilicet,
Deum dediſſe Chriſto omne bōnum natura
le gratuitum, & beatificum, & reliqua alia,
ita liberaliter, vt in nullo voluerit Chriſtum
ipſi deo manere obligatum, ſed in omnibus
ſui iuris eſſe. Nā Chriſtus, prout homo, ſub-
ditus fuit legi naturæ, quæ omnem creaturā
rationalem obligat ad diligendū deū, eumq;
glorificandum, adq; colendum, vti verum
Deum, & creatorem omnium, quam quidē
legem nullatenus Chriſto licuit violare: ad
quam tanto magis tenebatur, quanto plura,
& maiora à deo beneficia recepit. Tū etiā,
Chriſtus non fuit liber ab obſeruantia diui-
næ legis, & de lege decalogi conſtat, in qua
charitas Dei & proximi iubetur, & vt mala
proximi iubetur, & vt mala proximis nō in-
ferantur. Conſtat autem Chriſtum obligatū
fuiſſe ad nō peierandum, non occidendum,
non adulterandum &c. ſimiliter & ad paren
tes honorandum, & illis ſeruiendum, quēm-
admodum & ſeruiuit: de quo ait euāgeliſta,
quòd Chriſtus erat ſubditus illis. De lege e- Lucæ.2.
tiam diuina poſitiua ueteri, patet etiā quòd
fuit illi ſubditus, & eā melius quàm reliqui
iudæi obſeruauit, Dixit enim, Non veni ſol- Matth.5.
uere legem, ſed adimplere. Et Paulus ad Ga-
latas. 4. Miſit Deus filium ſuum factum ex H
muliere, factum ſub lege. &c. Et ad Philipē.
2. Factus eſt obediens patri vſq; ad mortem,
obedientia autem præceptum ſeu mādatum
præſupponit. Ioannes etiam. cap. 10. &. 14. di-
cit Chriſtum mādatum habuiſſe à patre po-
nendi animam ſuam. Et iterum dixit idem
Chriſtus, Cibus meus hic eſt, vt faciam volū
tatem eius, qui miſit me, Non enim qui à ſu
periore ad aliquid agendum mittitur, eſt om
nino liber debito à obediēdi, & ipſum adim
plendi. Chriſtus autem ad id à patre in mun
dum miſſus eſt, vt verbo & operæ mundum
illuminaret, & ad veram Dei cognitionē &
ad amorem nos adduceret, quod & fecit. &c.
Igitur falſum eſt quòd Chriſtus in nullo fue
rit patri debitor. Falſum etiam eſt quòd in
omnibus ſuis operibus fuerit ſui iuris, ita vt
ſibi liberū, & licitū fuerit ea facere, nō facere.

Eſto etiā ita eſſet, quòd Deus noluit Chri
ſtū ad aliquid obligare ob beneficia illi col-
lata, non inde fit, vt per obſequia ſua Chri-
ſtus meruerit de rigore iuſtitiæ nobis remiſ-
ſionem peccatorum, ex quo Deus iuſte po-
terat à Chriſto talia obſequia tanquam debi
ta ob præfacta beneficia exigere ſi vellet, vt
ſupra de puto homine.

Secundò

A Secundò arguitur, quòd Chriſtus de rigore iuſtitia non ſatisfecit. Quia ſatisfactio de rigore iuſtitię requirit æqualitatem inter dānum illatum & recompenſam pro illo factā, talis autem non eſt inter peccatū cōtra Deū commiſſum & paſſionem Chriſti. Probatur, quia offenſa fuit infinita, non ſolùm obiectiuè, vt communiter dicunt, ſed aliundè: nil autē quod Chriſtus egit, aut paſſus eſt, fuit infinitum. Patet id, ſi conſideremus in peccato tria. Primum eſt damnum, quod peccatū eſt aptum natum inferre Deo, ſi Deus damni eſſet capax. Secundum eſt, malitia ipſius peccati. Tertiū eſt, pœna peccato debita. Si primum conſideremus peccatū, vt ex dictis opinantium apparet, de ſe eſt aptum natum auferre à Deo bonum infinitum, imô & totum ſuum eſſe, ex eo, ſcilicet, quia ſi Deus eſſet capax triſtitiæ ſicut eſt homo: iniuria & offenſa contra Deum commiſſa de ſe eſſet illatiua triſtitiæ Deo offenſo, & ex conſequenti priuaret Deum ſua fœlicitate, cum qua nulla triſtitia ſe compatitur, & ex conſequenti priuaret eum diuinitate, & per conſequens ſuo eſſe, Hæc omnia patent, quia Deus per eſſen-
B tiam eſt, & Deus eſt, & beatus eſt, ita vt idem ſint in Deo eſſe, & Deum eſſe, & beatū eſſe: igitur quod eſt aptum natū inferre Deo triſtitiam, ex conſequenti eſt aptum natū Deū ſuo eſſe priuare, & ita peccatum ex parte ſua eſt aptum natum Deo infinitum damnū inferre & ita eſt infinitè damnificatiuū. Chriſtus autem per qualiacunq;, & quantacunq; obſequia non potuit ex parte obſequii reddere Deo infinitū eſſe, quia eſto quod Deus eſſet capax gaudii accidentalis, ſeu aduenientis, nil aliud ex obſequio Deo grato illi poſſet euenire, præter huiuſmodi gaudium accidentale: ſed non inde fit, vt tale obſequium reddat Deum ſummè fœlicem & beatū, cùm non in extrinſeco, ſed in ſe beatificetur, ſicut peccatum de ſe erat ex conſequenti ablatiuū ſeu deſtructiuum fœlicitatis Dei eſſentialis.

Si conſideremus ſecundum, hoc eſt maliciā ipſius peccati, patet ex dictis eā eſſe infinitam: tantò enim eſt maior malitia offenſę, ſeu iniuriæ, quantò de ſe eſt magis damnificatiua perſonæ offenſę. Cùm ergo peccatum de ſe ſit infinitè damnificatiuum ipſius Dei ad ſenſum dictum, ſequitur omnem talem offenſam in Deum commiſſam, eſſe infinitæ malitiæ, Cùm ergo Chriſtus nō potuit Deo reddere pro nobis aliquod obſequiū, quod eſſet infinitæ bonitatis ex ſe, ſequitur quòd non ſatisfecit pro noſtris peccatis ad æqualitatem iuſtitiæ.

C Si deniq; conſideremus tertiùm in peccato, quod eſt pœna, qua peccator dignus eſt ob offenſam in Deum commiſſam, idem apparet, nam pœna inferni pro peccato debita ſecundum intentionem longè acerbior eſt, & intēſior, quàm fuit pœna, quam Chriſtus in via pertulit, & ſi pœnæ debitæ omnibus peccatoribus adunarentur, & in vnum redirent, non dubium, quin eſſet longè intēſior, quàm pœna, quam Chriſtus tolerauit. Non ergo Chriſtus perſoluit pœnam æqualē in intenſione, cum pœna debita pro peccatis omnium hominum. Pœna inſuper pro peccatis debita ſecundum extenſionem eſt infinita, quia ęterna: pœna autem Chriſti nō niſi ad tempus fuit, igitur ex nulla parte fuit æqualitas inter id quod Chriſtus Deo ꝑ nobis perſoluit, & inter offenſam cōtra Deum cōmiſſam, & ita non fuit ſatisfactio ad ęqualitatem rei.

Tertiò arguitur quia ſi meritum Chriſti fuit ſatisfactorium de condigno, ſeu de rigore iuſtitiæ, aut tale fuit ratione ipſius operis in ſe conſiderati, aut ea ratione, qua ex gratia tāta proceſſit aut ea ratione, qua erat per- D ſonę infinitæ, ſcilicet, verbi Dei, cui humanitas erat coniuncta. Primum dici non poteſt quia tale omnino opus & idē ſpecie potuit illa humanitas à verbo depoſita operari, & tale ſecundum naturam rei potuit à puro homine fieri, quod tamen non eſſet de rigore iuſtitiæ pro tot, & tantis peccatis hominum ſatisfactorium de ſe, quod certum eſſe ſuppono. Nec poteſt dici ſecundùm, ſcilicet, quòd opera Chriſti ratiōe gratię ſummę, ex qua procedebant, erant ad æqualitatem ſatisfactoria. Tū, quia gratia Chriſti, & ſi ſumma fuit ſecundum potentiam ordinatam, nō tamen fuit infinita, vt tenent Tho. Sco. & cæteri doctores: peccata autem contrà Deū cōmiſſa, & quæ cōmitti poſſunt ſunt infinita, & eſto finita eſſent numero, ſunt tū quoad indignitatē infinita, cū digna ſint pœna infinita intēſiuè & extēſiuè, vt teneri ſolet ſecūdum Cancellarium Pariſienſem: gratia autē Chriſti finita eſt. Non ergo facit opus tā meritorium, quàm meritoriū fuit hominis peccatum. Tum etiam, quia tantam gratiam potuit Deus dare puro homini, quātam dedit Chriſto, & ex conſequenti purus homo poſſet in caſu ſatisfacere pro peccatis omniū de condigno, ſeu de rigore iuſtitiæ, ſi iſta ſatisfactionis condignitas procederet in chriſto ex tanta gratia illi collata. Tum etiam quia

E quia ſi ex quantitate gratiæ Chriſti euenit,
vt opera Chriſti fuerint de ſe meritoria,& ſa
tisfactoria pro tot & tantis peccatis:igitur ſi
gratia eſſet ſubdupla,eſſent ſimiliter in ſub-
duplo ſatisfactoria, & ſi ſubquadrupla, in
ſubquadruplo,& ita de aliis,& per cõſequẽs
vnuſquiſq; homo habens gratiam,poſſet ex
virtute gratiæ pro peccatis ſuis,vel alienis ſa
tisfacere,ſaltem in parte, ſecundùm exigen-
tiam,ſeu quãtitatem gratię,idq; ſecluſis me-
ritis Chriſti, quod iterum eſt falſum, & er-
roneum.

Nec poteſt dici tertium,ſcilicet,quòd ope
ra Chriſti fuerint de condigno, & ex rigore
iuſtitiæ ſatisfactoria ratione perſonę, cui hu
manitas erat coniuncta Probatur,quia Chri
ſtus & ſi fuerit,& ſi perſona diuina,& Deus:
non tamen Chriſtus meruit nobis, nec ſatiſ
fecit pro nobis ſecundum quòd Deus,ſed ſe-
cundum ꝙ homo,Id patet, quia nec fleuit ſe
cundum quòd Deus, nec orauit ſecundum
ꝙ Deus,nec paſſus eſt & mortuus eſt ſecun-
dum quòd Deus,vt conſtat. Cùm igitur per
hæc, & alia humana opera Chriſtus nobis
meruit,& pro nobis ſatisfecit,ſequitur ergo,
quód & ſi Chriſtus fuerit Deus, non inde
F opera quæ faciebat vt homo, erant infinita
aut infiniti valoris, ſecluſa Dei liberali ac-
ceptatione.

Confirmatur hoc,quia tunc omnia meri-
ta Chriſti fuiſſent ęqualia,ſaltem omnia fuiſ
ſent infiniti valoris,& meriti,& dignitatis,&
ex conſequenti Chriſtus tãtum ſatisfecit ex
rigore iuſtitiæ per merita, que in vita ſua fe-
cit, quantum per paſſionem & mortem quã
pro nobis ſuſtinuit,& per conſequens ante-
quàm actu pateretur,iam erat hominibus de
bita ex iuſtitia,peccatorum remiſſio, & per
conſequens ianua regni cœleſtis aperta, &
ita ſi quis iuſtus deceſsiſſet viuente Chriſto,
antequã inciperet pati, introiſſet regnũ cœ-
lorum,quod ſuppono erroneum. Et ſeque-
la patet,quia non obaliud erat iuſtis ante ad
uentum Chriſti clauſum regnum cœlorum,
niſi quia nondum aduenerat ſatisfactio:hæc
autem iam ante paſſionẽ Chriſti aduenerat
per alia opera meritoria Chriſti,quæ ex opi
nione erant infinitæ virtutis,in ratione meri
ti,& ſatisfactionis,idq; de rigore iuſtitiæ, &
ita omnes patres, qui erant in ſinu Abrahæ
fuiſſent in cœlum tranſlati antequàm Chri-
ſtus pateretur,ex quo ante Chriſtus ſufficiẽ
ter pro illis ſatisfecerat ex iuſtitia.

Deniq; arguitur. Quicquid Chriſtus fecit
ſecundùm quòd homo, potuit facere purus
homo:ſi ergo Chriſtus ſatisfecit de rigore iu G
ſtitiæ ſecundũ quòd homo,igitur hoc ipſum
potuit purus homo, conſequens eſt à nemi-
ne conceſſum,& maior non poteſt rationa-
biliter negari,igitur minor eſt falſa.

Quartò arguitur. Si Chriſtus ad ęqualita-
tem ſatisfecit,& de rigore iuſtitię pro pecca-
tis noſtris,ſequitur quòd Deus de iuſtitia de
buit eſſe contentus cum obſequiis & paſsio-
ne Chriſti loco offenſarum in Deum cõmiſ-
ſarum, & ex conſequenti nõ potuit iuſtè ꝓ
eiſdem offenſis amplius à peccatoribus exi-
gere. Si enim creditori ſuum debitum ſuffi-
cienter & abundè ſolutum eſt,non erit iuſtũ
amplius à debitore pro eodem debito exige
re. Deus autem vltra paſsionem Chriſti,qua
pro peccatoribus ſatisfecit, exigit ab eiſdem
pœnitentiam cordis,cõfeſsionem, & ſatisfa
ctionem propriam, vt manifeſtum eſt:argu-
mentum ergo certum eſt,quòd Chriſtus nõ
ſatisfecit ad æqualitatem de rigore iuſtitiæ.
Quod amplius confirmatur,quia ſi Chriſtus
ad ęqualitatem ſatisfecit ſecundùm rem, nõ
opus fuiſſet illi orare patrem,vt ſua opera &
paſsionem dignaretur pro nobis acceptare,
quod eſt falſum. Et ſequela ſatis patet de ſe:
ſequitur ergo, quòd non fuit paſsio Chriſti H
ſecundum naturam rei, & ſecundùm rigorẽ
iuſtitiæ ſatisfactoria, niſi quia fuit à Deo ex
ſua gratia & miſericordia ad eundem finem
acceptata,cui liberum erat eam acceptare,&
nõ acceptare. Et ita purus homo, nec per ſe,
nec adiunctis meritis Chriſti non poteſt ad
ęqualitatẽ ſatisfacere,de rigore iuſtitiæ. Præ
ſuppoſita tamẽ lege ordinata, per quã Deus
ſtatuit & promiſit ſe placandum, & veniam
his qui pœnitentiam egerint, ſe conceſſurũ,
idq; interuenientibus ꝓcibus & meritis Chri-
ſti,tunc certum eſt hominem ſatisfacere poſ
ſe mediantibus meritis Chriſti ſecundùm iu
ſtitiam hanc,quę non ex ęqualitate rei ad rẽ
ſumitur, ſed ex ſtatuto & promiſsione Dei,
quã quia iuſtus,verax, & fidelis eſt, tenetur
adimplere ſtante lege.

Nunc ad rationes prioris ſententiæ. Reſpõ.
Ad primum, eſto Chriſtus multa obſequia
Deo patri impenderit, illa tamen non erant
omnino indebita,imó ea tenebatur impẽde-
re,cùm ad id fuerit à patre miſſus, & ad id à
patre mãdatum acceperit, vt ex dictis patet.
Verùm dato,quòd illa omnia aut multa libe
re,& non ex debito fecerit,falſum eſt,quòd
Deus tenebatur de rigore iuſtitiæ illa remu-
nerare: quandoquidem illa omnia poterat
pater ab illo iuſtè exigere pro beneficio crea
tionis,

A tionis,& aliorum donorum accumulatione.
Et dato adhuc, ꝙ teneretur ea remunerare,
non tamen in aliis à Chriſto, ſed poterat ea-
in eodem Chriſto remunerare, augendo gra
tiam & gloriã,& alia innumera dona illi cõ
ferendo. Ac proinde nullo modo probatur,ꝙ
Deus ex rigore iuſtitię eſſet obligatus pecca
toribus ſua delicta remittere ob obſequia
Chriſti,& multo minus ob eadem eiſdẽ pec-
catoribus gratiam & gloriam conferre.

Ad ſecundum,admiſſo ꝙ amor Dei quem
Chriſtus habuit fuerit maior quàm amor ſui
quem homo habuit,non ſequitur inde Chri
ſtum ad æqualitatẽ ſatisfeciſſe,tũ ob ea quæ
dicta ſunt, Tùm etiam, quia ſi hoc ſufficeret
ad ſatisfaciẽdum ad ęqualitatem ſequeretur
hominem purum ſine meritis Chriſti poſſe
ad æqualitatem,ſatisfacere,& vnum hominẽ
purũ iuſtum pro alio peccatore de rigore iu-
ſtitiæ poſſe ſatisfacere. Patet, qa homo poſt-
quàm peccauit per amorẽ ſui,aut mundi po-
teſt conuerti & amare Deum multo feruen-
tius,quàm ſeipſum aut mundũ amauerat, Et
põt vnus iuſtus feruẽtius amare Deũ quàm
B alius peccator odierit. Similiter etiã de amo-
re ſecundum effectum obiici poſſet.

Ad tertium ſolutũ eſt ſupra quòd merita
Chriſti nõ fuerunt infiniti valoris de ſe, nec
ratione perſonæ diuinę coniunctæ, ſed quia
à Deo gratioſè fuerunt acceptata. Et quãuis
Chriſtus, qui Deus eſt,ſeipſum obtulit cru-
ci, nõ tamen ſecundum quòd Deus,ſed ſecũ-
dũ quòd homo,& ideo nil contra dicta.

SEd adhuc manet dubium, nam qualiter-
cunq; Chriſtus pro nobis ſatisfecerit, ad
æqualitatem ſiue ſecundùm Dei acceptatio-
nem,communis tamen ſententia eſt omniũ,
quòd ſatisfecit pro omnibus ſufficienter.
Cùm igitur ſufficientia vnius excludat ne-
ceſſitatem alterius, ſequitur quòd non eſſet
peccatori alia ſatisfactio neceſſaria, præter
eam, quam Chriſtus fecit:& tamẽ Deus exi
git à peccatore contritionem,confeſsionem,
& ſatisfactionem,vt ex dictis ſatis patet,igi-
tur. Reſpon. Illa ſufficientia,quæ dicitur eſſe
in meritis Chriſti & ſatisfactione Chriſti in
telligitur ex parte ſua taliter quòd ſi homi-
nes ex ſua parte fecerint, quod in ipſis eſt,
& quod eis à Deo exigitur, per merita &
paſsionem Chriſti fit,vt actu à peccato redi-
mantur, qualiter non redimerentur ſeclu-
ſis meritis & paſsione Chriſti, etiam ſi age-
rent quicquid in ipſis ſit, nil illis profuiſſet,
ſicut iam prodeſt ob Chriſti merita & paſ-
ſionem. Itaq; fuit paſsio Chriſti ſufficiens.

vt noſtra pœnitentia & opera in Deum rela C
ta, Deo grata ſint,& à Deo acceptentur,qua
liter ſine Chriſti meritis non acceptarentur.
aut aliter id exponatur,ſcilicet, quòd Chri-
ſtus pro nobis ſufficienter ſatisfecit ex par-
te ſua,quia,ſcilicet,ex parte Chriſti nihil am
plius requirebatur ad ſatisfaciendum,& mũ
dum redimendum,quàm quæ egit, & paſſus
eſt,imò nec requirebatur tantùm, quantùm
egit,& paſſus eſt,cùm minus ſuffeciſſet. Vn
de ait Pſalmiſta. copioſa apud eum redem- *Pſal.129.*
ptio, & vna gutta ſanguinis Ieſu Chriſti ſuf
feciſſet,ꝑ omnibus ad eorũ redẽptionẽ,vt di
citur in extrauagãte Clemẽtis.6.vnigenitus.

Vbi nota,quod ait,ſcilicet,quòd vna gut-
ta ſanguinis ſuffeciſſet pro omnibus,ꝓpter
vnionẽ ad verbũ,quod videtur militare con-
tra reſponſionẽ ſupra ad quęſtionẽ datã, Ad
quod dicendũ,ꝙ non inde ſequitur paſsionẽ
Chriſti infiniti valoris ſecundũ naturam rei
fuiſſe,ita vt de pura iuſtitia ſatisfecerit prop
ter vnionẽ ad verbum,vt ex dictis patet. Nec
Clemẽs in illa extrauagãte intendit exclude
re liberalẽ Dei acceptationẽ,ſed intendit di-
cere,ꝙ Chriſti opa & paſsio tantã excellẽtiã
ꝓpter vnionẽ humanitatis ad verbũ cõtrahe
bãt,vt vnica gutta ſanguinis pro nobis effu- D
ſa ſuffeciſſet inclinare diuinã clementiã, ad
noſtrã redemptionẽ,niſi ſtatutũ eſſet Chri-
ſtum cõplete per mortem ſatisfacturũ. Non
enim ait,ꝙ vna gutta ſanguinis ſuffecit de fa
cto,alioqui nil opus fuiſſet Chriſtũ mori ad
redimendum mundum,& animas ſanctorũ
patrũ de limbo liberandùm,ſed dixit, quòd
vna gutta ſuffeciſſet ad ſenſum dictum.

Eſt igitur reſolutio, ꝙ purus homo nõ po
teſt nec per ſe,nec virtute paſſiõis Chriſti de
pura iuſtitia,ſecluſa liberali Dei acceptatiõe
pro peccatis ſatisfacere Deo, quin liberũ ſit,
de potentia Dei abſoluta,nec opus hominis,
nec paſsionẽ Chriſti acceptare in remiſsio-
nẽ Chriſti acceptare in remiſsionem peccati
abſq; hoc,ꝙ alicui iniuſtitiam faciat,ſtãte ta
mẽ lege, homo ſatisfacit de iuſtitia pro pec-
catis in virtute paſsiõis Chriſti, quia iuſtum
eſt Deũ ſua ſeruet ꝓmiſſa,& decreta. Eſt au
tẽ differẽtia in ꝓpoſito inter iuſtitiã rei,& iu
ſtitiã legis,quia prima requirit æqualitatem
inter debitũ,& redditũ. Secũda vero nõ hãc
æqualitatẽ requirit,ſed ꝙ id reddatur, quod
in lege exigitur. Et ſicut ſolutio,quę ſecũdũ
legẽ fit,obligat Deũ ſtante lege, vt illa cõten
tus ſit,& debitũ remittat,ita ſolutio quæ ſe-
cundum æqualitatem rei fit,ſi qua eſſet,obli
garet eundem Deum,vt ſimpliciter debitum
remittat

E remittat. Cùm autem nec homo purus, nec
Chriſtus potuerit Deum ſimpliciter obliga-
re ad remittendũ offenſam contra ipſum cõ
miſſam aliquid illi reddendo, vel pro eo pa-
tiendo, conſequens eſt, vt nec homo purus,
nec Chriſtus potuerit ad ęqualitatem ſatisfa
cere ſecundùm iuſtitiam rei, ſecus ſecundùm
iuſtitiã legis. Addo amplius quòd eſto te-
neamus, vt quibuſdam placet, merita Chri-
ſti fuiſſe valoris infiniti in ratione meriti, &
ſatisfactionis, idq; propter vnionem ad ver-
bum, quòdq; Chriſtus ſatisfecerit ad ęquali
tatem rei reddendo tantum, imô plus in va-
lore, quàm debuerit peccator Deo propter
offenſam, adhuc tamen non ſatisfecit de pu-
ra iuſtitia, excludendo liberalem acceptatio
nem. Ratiò eſt, quia Deus non tenebatur de
iuſtitia contentus eſſe, cũ ſolutione per Chri
ſtum facta, etiam ſi in re eſſet æqualis, & ſu-
perabundans, quia in debitis ratione differẽ
tibus non tenetur creditor acceptare vnum
pro alio, vt ſi debes pecunias, & reddis triti-
cum, liberum eſt creditori triticum accepta-
re, & non, etiam ſi ęquale ſit pecuniis debi-
tis, ſecus in rebus quę admittũt functionem.
Cùm ergo id quod debebat peccator pro of-
fenſa ratione differat ab obſequiis & paſsio
F ne Chriſti, vt conſtat quãtumuis ſolutio per
Chriſtum facta ęquiualeret debito peccato-
ris, & excederet, non tenebatur Deus de iu-
ſtitia talem acceptare ſolutionem ſi nollet, &
ita ſemper ſequitur intentum, quòd erat ne-
ceſſaria liberalis acceptatio Dei, vt Chriſtus
dicatur ſatisfeciſſe per paſsionem ſuam.

PRęſuppoſito igitur, quòd non poſsit ho-
mo Deo ſatisfacere pro peccatis non di-
miſsis, quoad culpam ex pura iuſtitia, & ſe-
cundum ęqualitatẽ rei eſſet dubium. An ſal-
tem poſsit pro dimiſsis, quo ad culpã ex pu-
ra iuſtitia ſatisfacere. Et videtur quòd ſic, eo
quôd dimiſſa culpa per contritionem, æter-
na pœna eſt in temporale cõmutata, quam
quidem temporalem tenetur homo hic, vel
in purgatorio ſoluere: igitur, ſi illam ſoluat,
ſatisfaciet ad æqualitatem, & ex pura iuſti-
tia. Et certè ita videtur dicendum, ſi pœna vo
luntaria huius vitę poſſet eſſe tãta, quę ęqua
retur pœnę purgatorii debitę pro peccato di
miſſo. Verùm ex ſentẽtia ſanctorum illa pœ
na longè acerbior eſt, quàm quęcunq; pœna
vitę pręſentis, quod ita eſſe putãdum eſt, cõ-
parando pœnam purgatorii ad pœnam præ
ſentis vitę ſecundum intenſionem, poſſet ta-
men intenſio per durationẽ ſuppleri, vt ſi ho
mo eſſet in purgatorio, paſſurus pœnã vni-
diei intenſam vt. 20. ſi in hoc ſeculo patiatur G
pœnam intenſam vt vnum per. 20. dies, vide-
tur ęqualitas inter hanc & illam, quia quod
in vna deficit ex parte intẽſionis, ſuppletur
per durationem: & ſecundũm hoc poſſet ho
mo iuſtus pro peccato dimiſſo ſatisfacere, ad
ęqualitatem in caſu, pręſuppoſito vt dico, ꝙ
peccatũ fuerit dimiſſum & non manſerit ho
mo ille debitor pro illo niſi pœnę tempora-
lis determinatę. Eodem modo poſſet dici
de venialibus, quòd poteſt homo iuſtus pro
illis ſatisfacere ad ęqualitatem, præſuppoſi-
to ꝙ tranſeunte actu peccati venialis, non re
linquatur in homine niſi debitum pœnę tẽ-
poralis ſoluendę, attamen talis ſatisfactio &
ſi ad ęqualitatem fieri poſsit, hoc tamen eſt
pręſuppoſita gratia & liberalitate Dei, qui
cum longè maiorem pœnam potuit iuſtè à
peccatore exigere, tam pro veniali, quam
pro mortali quoad culpam dimiſſo ex mi-
ſericordia tamen ſua non exigit maiorem,
qua miſericors voluntate præſuppoſita pro
cedit, quod dico, ſcilicet, poſſe hominem
pro huiuſmodi peccatis ad æqualitatem, &
ex iuſtitia ſatisfacere, excepto vt ſupra te-
tigi, niſi pœna purgatorii, in quam fuit æter
na cõmutata, ſit alterius rationis à pœna vi- H
tę preſentis, quia tunc præſuppoſita præfa-
ta Dei miſericordia, certam & determinatã
pœnam pro dimiſſo taxantis, neceſſaria eſt
gratioſa acceptatio Dei pœnę hic volũtariæ
aſſumptę, quia vt dixi in libertate creditoris
eſt, petere debitum idem, nec tenetur eſſe cõ
tentus, ſi loco vnius debiti aliud ſpecie diffe
rẽs ſoluatur, etiã ſi illud aliud ſit priori æqui
ualens, aut ſuperabundans.

Quæſtio ſecunda.

QVeritur deinde,
an poſsit homo Deo ſa-
tisfacere, ꝓ peccatis, per
opera extra charitatẽ fa-
cta, & quia ad id cõuenit
ſcire, ad quid opera hu-
iuſmodi valeãt apud Deũ, ideo de hoc prius
aliqua breuiter tangamus. Primò, An opera
bona extra charitatem facta valeant ipſi ope
ranti ad remiſsionem culpę prius commiſſę,
etiam ſi vera pœnitentia non præceſſerit, &
dixerũt quidam quòd ſic. Tum ex eo quod
habetur Danielis. 4. quãdo Daniel dedit cõ-
ſilium regi Nabuchodonoſor dicens, Pecca-
ta tua eleemoſynis redime, Et loquebatur ad
hominem infidelem & gẽtilem. Tũm etiã
ex eo

A ex eo quod Chriſtus dixit. Lucæ.11. quod ſu-
pereſt date eleemoſynam, & ecce omnia mũ
da ſunt vobis, & loquebatur ad phariſęos de
quibus ipſe Chriſtus dixit, ꝙ intus eſſent ini
quitatibꝰ pleni: igitur his qui in peccato mor
tali ſunt, poteſt eleemoſyna prodeſſe ad pec
cati remiſsionem, & ita intentum.

Reſpon. Oppoſitum eſſe tenendum, ſcili-
cet, opera extra charitatem facta, nec ad gra-
tiam nec gloriam, nec ad iuſtificationem ho
minis ſine vera cordis pœnitẽtia de lege pro
deſſe poſſe. Hoc enim ait Paulus. 1. ad Corin.
13. Si omnem ſubſtantiam meam conſumam
in cibos pauperum, charitatem autem nõ ha
beam, nil mihi prodeſt. Et Gregorius in ho-
milia ſuper Ioannem. 15. ait. Opera humana,
niſi ex radice charitatis procedant, nihil ha-
bent viriditatis, ac proinde ad gloriam & gra
tiam aut iuſtificationem nil poſſunt fructifi
care. Facit etiam Auguſtinus, & habetur de
pœnitẽtia diſtin. 7. c. Nullus, Quẽ pœnitet,
oportet non ſolum timere iudicem ſed dili-
gere, quia ſinẽ charitate non poteſt eſſe ſa-
lus. Facit etiam ratio, quia quãdiu manet ho
mo Deo inimicus, opera ſua deo accepta eſſe
B de lege non poſſunt. Iuxta illud Gene. 4. Re
ſpęxit Dominus ad Abel, & ad munera eius.
Itaq; ſi opera hominis Deo grata eſſe debẽt,
& ad gratiam & iuſtificationem accepta, o-
pus eſt perſonam ipſam eſſe acceptam, qua-
lis non eſt, qui adhuc in peccato aliquo per-
ſeuerat. Ad illud autem, quod ex Daniele
citatum eſt dicendum, quòd vt ait Tho. cõſi
lium Danielis fuit, vt Nabuchodonoſor pœ-
nitẽtiam ageret, & ſe Deo ſubiiceret, & dein
de eleęmoſynam faceret ad ſua peccata redi-
mendum, etiam ſi in textu non omnia hæc
explicentur, ſic tamen eſt conſilium pręfa-
tum accipiendum.

poteſt aliter dici, ꝙ Daniel illic ad literam
non loquebatur de redẽptione peccatorum
quoad culpã, & ęternã pœnã, cũ loqueretur
ad hominẽ ethnicũ & infidelẽ, ſed loqueba-
tur de redẽptione peccatorũ quoad pœnam
tẽporalẽ vitę pſentis, quã Deus cõtra regem
illũ ob eius delicta infligere decreuerat. Erat
enim decretum Dei, vt Nabuchodonoſor fie
ret velut bos paſcẽs herbam, & vt regno ſuo
ſaltẽ ad tempus priuaretur, quẽadmodum ei
dẽ explicuit ipſe Daniel. Cùm igitur Nabu-
chodonoſor cuperet huiuſmodi pœnam eua
dere, conſuluit illi Daniel, vt eleemoſynã fa-
ceret. Quòd autem non loqueretur de remiſ
ſione peccatorum quoad culpam hinc appa
ret, quia ſtatim adiecit, forſam ignoſcet tibi
Deus, quod verbum dubitandi locum nõ ha C
beret, ſiue de eleemoſyna ex vera pœnitẽtia
cordis procedẽte loqueretur, ſiue de eleemo
ſyna, ſine pœnitentia cordis facta, nam cer-
tum erat, ꝙ ſi veram cordis pœnitẽtiam age
ret, Deus remitteret, ſi autẽ de eleemoſyna, ſi
ne pœnitentia facta loquebatur, certum etiã
eſt deum peccata quoad culpã non remiſſu-
rũ, vt ſupra in tractatu de pœnitẽtia vtrunq;
patuit. Poterat autem dubitari, an Deus pœ-
nam, quam illi pro peccatis parauerat, eſſet
per eleemoſynã remiſſurus. & ideo habet lo
cùm quod adiecit per modum dubitantis,
ſcilicet, forſam ignoſcet tibi Deus.

Ad aliud dictum Chriſti ex Luca ſumptũ
reſpondet Auguſtinus & glo. quòd proce-
dit de eleemoſyna ordinatè facta, hæc autem
eſt quæ à ſeipſo incipit. Supponitur enim
quòd eleemoſynæ nomine venit intelligen-
dum omne beneficium alicui impenſum ad
eius indigentiam ſeu miſeriam releuandum,
ſiue ſit indigentia corporalis, cibi, vel po-
tus, veſtitus, aut hoſpitii: ſiue ſit ſpiritualis
indigentia, ſcilicet, correctionis, conſilii, atq;
doctrinæ. Supponitur etiam, quòd peccator
in mortali exiſtẽs, eſt in miſeria culpę, qui in D
diget beneficio aliquo, vt ab huiuſmodi mi-
ſeria releuetur: ad quod nullum conuenien
tius eſt beneficium, quàm pœnitentia quæ
dicitur, & eſt eleemoſyna, quam ſibi ipſi
peccator debet impendere ad ſui ipſius indi
gentiæ ſubueniendum. Si igitur peccator
ſibi ipſi non ſubuenit ad propriam releuan-
dam indigentiam, curans alienam releua-
re, non videtur huiuſmodi eleemoſyna or-
dinata: & ideo illi ad ſalutem animæ non
valet. Quod igitur dixit Chriſtus, Da-
te eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt
vobis: intelligitur de eleemoſyna ordinatè
facta, quæ à ſeipſo incipere debet, iuxta il-
lud ſapientis, Miſerere animæ tuæ placens
Deo; Breuius dici poteſt, quòd Chriſtus *Eccle.30.*
loquebatur de eleemoſyna ex fraterna cha-
ritate vera, & non ſimulata procedente, nã
ſtatim addit, Ve vobis phariſæis, qui deci-
matis mentham & rutham, & omne olus,
& iudicium & charitatem præteritis. In
quo ſignificat eleemoſynam & alia opera
Deo & proximis facta, ſi ſalutaris eſſe de-
beat, ex charitate vera debere procedere,
quam quidem ſi quis ad proximum habeat,
hoc ipſum ſufficit, vt omnia munda ſint ho-
mini. An autem ſit neceſſarium omnia quæ
ſuperſunt in eleemoſynas erogare, ad aliam
ſpectat conſiderationem.

Suppoſito

E SVppoſito ergo, quòd opera extra charitatem facta ad gratiã, gloriam, ſeu iuſtificationem nõ proſint, An ſaltem valeant ad aliquã rmunerationẽ, ſeu bonũ apud Deum. Et ꝓ parte negatiua facit Paulus, vbi ſupra, qui de prędicatione ac doctrina loquens, & de fide, quę montes transferat, & de abundãte eleemoſyna ait, ꝙ ſi hęc fiant ſine charitate, nil omnino proſunt ipſi facienti, vbi videtur omnem vtilitatẽ prorſus ab operibus ſine charitate factis excludere. Facit etiam Eccleſiaſtici.17. A mortuo, velut qui nõ eſt, perit confeſsio, ſcilicet, laudis. Laudare igitur Deum extra charitatem, nil prodrſt, Et iterum.cap.34. Qui baptizatur à mortuo, & iterumrum tangit mortuum, quid illi prodeſt lauatio? ſic homo qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ſe, orationem illius quis exaudiet? quaſi dicat nemo.

Pro quo etiam facit, quod ait Auguſtinus de peccatore dicens, indignus eſt peccator etiam pane, quo veſcitur, & vita ipſa.

F Facit etiam Eſaiæ.58. Vbi Deus in ſententia inquit, ꝙ orationes & ieiunia hominum in peccatis permanentium non exaudit, nec acceptar, dans ꝓ cauſa, quia in peccatis ſunt: igitur. Er iterum idem Eſaię.64. Vniuerſę iuſtitię noſtræ ſunt velut pannus menſtruatæ: igitur nil apud Deum valrnt noſtræ opera quãdiu ſine charitate fiũt, cuius eſt omnem immunditiam operum purgare.

His non obſtantibus videtur, ꝙ opera bona extra charitatem facta valenr apud Deũ, ad aliquam remunerationem, & bonum ſaltem temporale. Id cõmuniter colligunt doctores ex ſentẽtia Hieronymi, & habetur de pœnitentia, diſtin.3.ca. Si quando, vbi ait. Si qñ videris inter multa mala opera facere peccatorem quęcunq; aliqua quę iuſta ſunt, nõ eſt tam iniuſtus Deus, vt propter mala multa obliuiſcatur illorum paucorum bonorũ. Facit & Auguſtinus, & habetut ibidem.cap. Piũ eſt credere, & noſtra fides hoc expoſtular, vt cũ gratia Chriſti deſtruxit mala priora in homine, etiam remuneret bona. Et ſequitur, Et Cùm deſtruxrrit, quod ſuum non inuenit, amat, & diligit bonum, quod in peccãte planrauit: vnde colligitur Deum aliquãdo in homine peccante plantare aliquod bonum opus, & illud amat, & diligit, & nõ niſi illud remunerãdo. Facit etiam Chryſoſtomus apertius ibidem cap. Quid ergo tollere volens, admirationẽ ſimul & turbationẽ eorũ, qui vident in hoc mundo malos proſperari, & bonos multa aduerſa ſuſtinere, cuius G Ipſe cauſam vnam aſsignat dicens: quia non poteſt vel malus in omnibus malus eſſe, ſed habet aliqua bona, nec bonus in omnibus eſſe bonus, ſed habet aliqua mala. Cùm ergo proſperitatem malus habet, malo capitis ſui eſt. Cũ enim pro illis paucis bonis retributionẽ hic accipit, illic iã plenius punietur. Facit & Ambroſius, vt gloſſa refert ad Roma.2. dicens, Nullum malum impunitum, nec vllum bonum irremuneratum. Ex quibus patet his bonis operibus, quæ extra charitatem fiunt, aliquod pręmium reſpondere.

Ibidem etiam patet exẽplo obſtreticum Aegyptiarũ, quę ꝓ beneficio, quod erga paruulos Hebræorum exercuerunt, nolẽtes eos ad iuſſum Pharaonis ſuffocari remunerationem à Deo acceperunt: nam Deus illis ob id domos ædificauit. Exo.1. cùm tamẽ eſſent infideles & idololatrę. Similiter regi Nabuchodonoſor Deus regum Aegypti ſaltem ad tẽpus dedit, pro eo, quod aduerſus quaſdã peſſimas nationes Deo aduerſantes, bellum cũ magno labore geſſerat, vt habetur Ezehi.29. Similiter & Auguſtinus quinto de ciuitate Dei ait, Romanos imperiũ meruiſſe ob ſtrenua & iuſta opera quę faciebant, cùm tamẽ H infideles eſſent, & in peccato. Ex quibus patet opera bona extra charitatem facta, non eſſe etiam apud Deum prorſus inutilia.

Sed non ſolùm valent ad temporale præmium, cùm ex ſententia omnium ad multa alia bona ſpiritualia ſimiliter valeant. ſ. ad facilius obtinendum à Deo gratiam conuerſionis, qua citius reſipiſcant, valent ad acquirẽdos bonos mẽtis habitus, quibus facilius homo virtutes exerceat, & vitiis reſiſtat. Valẽt ad impetrãdum interceſsiones ſanctorum. Valent etiam ad hoc, ne angelos nos cuſtodiens, nos omnino deſerat, ſicut deſereret, ſi ſemper in vitiis viueremus, ſuis monitis & inſpirationibus atq; conſiliis acquieſcere nolentes. Valẽt etiam ad vitandum nouam culpam quam incurreremus, ſi talia opera cùm in peccato ſumus, omittamus, ſi erant opera alioqui nobis præcepta, & ex conſequenti, ne ſi damnaremur, grauius torqueamur.

Ad illa autẽ quę prius in oppoſitum allegata ſunt, reſpon. ꝙ Paulus ſecundum cõmunem ſententiam doctorum intelligitur ſic, ꝙ illa opera, quæ extra charitatẽ fiunt, nil omnino proſunt ad vitam ęternã, cùm talia opera mortua ſint, & principio vitæ careãt, ideo nil ad viuificandum hominem in peccato mortuum prodeſſe poſſunt.

A Ad aliud, ex Eccleſiaſtici.17.citatum dicẽ-
dum primò, quòd illic ſapiens non de confeſ
ſione laudis, vt Scotus putat, loquitur, ſed de
confeſsione fraudis, & peccatorum & loqui-
tur ad hominem lapſum, exhortans eum, vt
ad dominum conuertatur, dum viuus eſt, &
ſanus, & errorem ſuum confiteatur, nec mor
tem ad id expectet, quia poſt mortẽ nil pro-
derit errorem ſuum recognoſcere, & confite
ri, & hoc eſt ad literam, & ideo illud nil agit
contra reſponſionem datam. Quòd ſi de con
feſsione laudis, qua quis in peccato exiſtens
Deum laudat, id velimus accipere, dicẽdum
quòd huiuſmodi cõfeſsio à mortuo facta pe-
rire dicitur, quia ad conſecutionem æternæ
vitæ perinde eſt, ac ſi nõ fieret. Ad illud etiã
ex eodem.cap.34.citatum dicẽdum, quòd lo
quitur contra homines, qui cum ſemel pœ-
nitent, poſtmodum in peccatum relabũtur,
quibus nil prodeſt ad vitam latos fuiſſe, nec
oratio in peccato poſt lapſum facta, per quã
vitam & remiſsionem à Deo petũt exaudie-
tur, eo quòd talium pœnitentia vera nõ eſt,
quæ per relapſum interrumpitur. Itaq; non
excludit ſapiens valorem omnem operum,
B quæ in peccato fiunt, ſed valorem ad gratiã
& remiſsionem peccatorum. Sic enim in eo
dem cap. ait, quòd dona & oblatiões iniquo
rum Deus non acceptabit, nec propitiabitur
peccatis eorum.

Ad aliud ex Auguſtino ſumptum, quòd
peccator non eſt dignus pane, quo veſcitur,
valet ad dicendum, quòd peccator nil boni
meretur apud Deum de condigno, ſecus ex
gratia & liberalitate ipſius Dei.

Ad aliud ex Eſaia allegatum dicendum, ꝙ
ieiunia & orationes in peccato mortali facta
non valebãt illis Iudæis ad iuſtificationem,
vt dictum eſt, nec ad euadendum pœnas tem
porales. & mala quæ in hoc ſeculo patieban
tur, de quo poſtea. Quod vltimo allegatum
eſt, ſcilicet, quòd iuſtitiæ noſtræ ſunt velut
pannus menſtruatæ, confeſsio eſt hominis
pœnitentis, & miſericordiam à domino po-
ſtulãtis, ita enim eſt, quòd nil purum poteſt
in peccatore reperiri, cùm mixtum ſit vitiis
& ſordibus peccati, ſed cum hoc ſtat, quòd ſi
quod bonum eſt in peccatore, quàmuis ſordi
bus peccati ſit admixtum, illud valet ad ali-
quod pręmium, vt dictum eſt. Vnde patet er
rare eos, qui ex hoc loco colligi putãt omne
opus hominis ſine charitate factum, eſſe vi-
tium & peccatum, aliud enim eſt opus vitio-
ſum eſſe, aliud verò opus vitiis eſſe commix-
tum. Sed de hoc aliàs.

Dato igitur, quòd opera bona extra cha- C
ritatem facta valeant ad remunerationẽ
apud Deum, eſſet dubium, an valeant ad idẽ
de iuſtitia, an de pura gratia & liberalitate
Dei. Quemadmodum nonnulli doctores di-
cunt, moti ex rationibus nuper in dubio prę
cedenti ſolutis, ſi enim talia opera valerent
ad præmium aliquod de iuſtitia, non ergo di
xiſſet Auguſtinus peccatorẽ, non eſſe dignũ
pane quo veſcitur, ſi de condigno aut de iu-
ſtitia eſſet ſibi ꝑ ſuis operibus aliquid à Deo
reddendum, itaq; ſi Deus pro talibus operi-
bꝰ aliquid retribuit, erit hoc, quia decet Dei
bonitatem, non quia ex iuſtitia peccatori ali
quid ob illa opera debeatur.

Sed contra hanc opinionem videntur ali-
qua militare. Primò decretum Hieronymi
ſupra citatum. Si quando, vbi de peccatore,
qui inter multa mala quæ egit, aliqua pauca
bona operatur, ait, quod non eſt Deus tã in-
iuſtus, vt propter illa multa mala obliuiſca-
tur illorum paucorum bonorum, quæ inte-
rim in peccato fecit. Vbi ſignificat Deum in
iuſtum fore, ſi illa opera bona inter peccan-
dũ facta nõ remuneraret, igiͭ ea ex iuſtitia re
munerat, non ex pura liberalitate, & gratia. D

Facit etiam decretum Auguſtini ſupra ci-
tatum, vbi ait, Pium eſt credere, & noſtra fi-
des expoſtulat, vt Deꝰ remuneret bona quæ
in peccante plantauit. Vbi non dixit ſolum,
piũ eſt, ſed addit, fides noſtra expoſtulat id
credere. Si igitur fides noſtra expoſtulat cre
dere, ꝙ Deus remuneret bona quæ in peccã-
te plantauit, ſequitur ꝙ nõ ex mera gratia &
liberalitate ea remunerat, ſed ex iuſtitia ſal-
tem legis, alioqui ſalua veritate legis poſſet
ea nõ remunerare, & ꝑ cõſequẽs nõ expoſtu
laret nr̃a fides credere ꝙ ea remuneret. &c.

Facit etiam, ꝙ de Nabuchodonoſor citaui
mus. Ezech.29. Vbi dicitur, quòd cum mul-
ta onera ſuſtinuiſſet aduerſus Tirũ, merces
non eſt reddita ei, nec exercitui ſuo de ſerui-
tute, qua ſeruiuit mihi aduerſus Tirum, pro-
pter quòd ait dominus. Ego dabo eum regẽ
in terra Aegypti. Et ſequitur, Et erit merces
exercitui eius, & operi quo ſeruiuit. Vnde
arguitur, ſi merces fuit nõ ergo pura gratia:
nam ei qui operatur, non imputatur merces
ſecundùm gratiam, ſed ſecundũ debitum, vt
ait Paulus ad Roma.4.

Vnde & Hieronymus ſuper Ezechielem
ibidem ait. Cæterum ex eo quòd Nabucho-
donoſor mercedem accepit boni operis, in-
telligimus etiam ethnicos, ſi quid boni fece-
rint, nõ abſq; mercede, Dei iudicio prętериri.

E Vbi cum mercedem nominat, debitum ſigni
ficat, & ita puram gratiam & puram libera-
litatem excludit.

Facit etiam dictum Ambroſii, etiam ſupra
citatum. Nullum malum impunitum, nec vl
lum bonum irremuneratum, vbi æqualiter
de malo & bono loquitur, ſicut ergo malũ
omne ex iuſtitia punitur, ita bonum omne
ex iuſtitia remuneratur.

Facit deniq; ratio, quia ad hoc, quòd ope-
ri alicui impẽſo debeatur ex iuſtitia merces,
non eſt neceſſaria charitas, aut amicitia cum
illo, cui opus impenſum eſt. Vt ſi quis faciat
alteri obſequiũ aliquod, rem eius vtiliter a-
gens, ex iuſtitia meretur retributionem quã
tũcunq; illud ex charitate & amicitia illius
nõ fecerit. Si igitur aliquis Deo ſeruiat vti-
liter rem eius agens, etiam, ſi ex charitate id
non faciat, meretur apud Deum aliquam re-
munerationem, talis eſt homo, qui cum in
peccato ſit in eccleſia Dei vtiliter laborat do
cendo, prædicando, corrigendo, & alia ope-
ra in filiorum Dei vtilitatem agendo.

Per hæc poſſet aliquis moueri ad dicen-
dũ, quòd homini ex iuſtitia debetur aliqua
remuneratio pro operibus extra charitatem
F factis, & ita non ex pura gratia vehiunt talia
opera remuneranda, Attamen quia durũ eſt
dicere Deum obligatũ eſſe peccatoribus in
inimicitia Dei permanentibus aliquid de iu
ſtitia debere, niſi de iuſtitia diſtingam⁹, Ideo
notandum eſt, quòd humana opera poſſunt
de iuſtitia ad aliquod præmium valere tripli
citer, ſcilicet, ex natura operis, ex debito pro
miſsionis, ſeu legis, qua Deus promiſit talia
opera remunerare, & ex decentia ipſius Dei
remunerantis. Primo modo, opera noſtra ſi-
ue ex gratia, ſiue extra gratiã fiant, non ſunt
meritoria alicuius præmii apud Deum, nec
æterni, nec temporalis, ita vt Deus ſit de rigo
rẽ iuſtitiæ aſtrictus ea remunerare. Secundo
modo, opera noſtra ex gratia & amore Dei
facta valent ad præmium æternum ex iuſti-
tia: nam pro huiuſmodi operibus ex charita
te factis Deus in lege ſua promiſit, & ſe quo
dammodo obligauit, æternum præmium lar
giturum, aliaq; dona & bona temporalia ſe
daturum, quatenus ad ſalutẽ æternam conſe
quendã neceſſariũ foret. Tertio modo, opera
noſtra bona in peccato facta valẽt ad aliquã
remunerationem ex iuſtitia, prout, ſcilicet, di
uinam bonitatẽ decet, nõ tamen ita vt Deus
iniuſtus ſit, ſi talia opera non remuneret, ſi-
cut videtur eſſe agendo contra iuſtitiam pri-
mo & ſecundo modo ſumptã, iuxta dictum

Auguſtini ſæpe allegatum, Si Deus cõfugiẽ- G
tes ad ſe non admitteret, eſſet iuſtus &c. qui,
ſcilicet, per eum promiſſa non cõpleat. Cùm
igitur in lege nõ occurrat vbi Deus ſe obliga
uerit ad remunerandũ opera in mortali pec-
cato facta, quãuis legatur, ꝙ ea aliquando de
facto & pro volũtate remunerauerit, ideo nõ
videtur ab opinione propoſita omnino rece
dendũ, quęquidẽ tenet, ꝙ talia opera in pec
cato facta nõ ſunt meritoria de cõdigno, ſeu
ex iuſtitia primo & ſecundo modo ſumpta.

Conformiter ad quam poſſet ad rationes
contra eam factas reſpõderi. Ad primum ex
Hieronymo allegatũ, reſpõdet Gratianus il-
lud ꝑcedere de operibus bonis ex gratia fa-
ctis ab homine, qui nunc cadit, nunc autẽ re-
ſurgit ſignificãs ꝙ illa talia opera mortifica-
ta, poſtea per pœnitentiam reuiuiſcunt, atta
men Hieronymus aliter ſenſiſſe videtur, ſcili
cet, de operibus ipſis bonis, quæ in peccato
mortali fiũt, vt patet ex eo, ꝙ ſuper Ezechie-
lẽ dixit de ethnicis, quorũ opera bona ſuam
habituro eſſe mercedẽ aſſeruit. Ideo dicatur,
ꝙ cũ ait. Non eſt tam iuſtus Deus &c. loqui-
tur de iuſtitia tertio modo ſumpta, & ſignifi
cat iuſtũ eſſe (iuſtitia ſumpta ex decẽtia diui
næ bonitatis,) vt bona illa etiã ab iniquis fa- H
cta remunerentur. Ad ſecũdum ex Augu-
ſtino citatũ dicendum, ꝙ non intẽdit Augu-
ſtinus dicere eſſet neceſſarium & de fide cre
dere ſemper huiuſmodi opa bona quæ à pec
catoribus fiunt à Deo remunerari, ſed inten
dit dicere, ꝙ fides quã de diuina bonitate &
liberalitate habemus, facit nos pie credere, ꝙ
Deus præfata bona remuneret, Ideo præmi-
ſit dicens, Pium eſt credere. &c. Cum quo ta
mẽ ſtat, ꝙ Deus ad id nullaten⁹ ſit aſtrictus.

Ad tertium de Nabuchodonoſor allegatũ
dicendũ, ꝙ illa remuneratio illi facta, fuit ex
liberalitate & gr̃a pura Dei, non ex iuſtitia,
qñquidẽ bona mũdana & caduca liberè dat,
quib⁹ vult, & quib⁹ vult negat, & nõ ea ex iu
ſtitia dat, cuicunq; bene operanti, vt experiẽ
tia docet. Et quamuis illic nomine mercedis
ſcriptura vtatur, non inde fit, vt debito, & ex
iuſtitia proprie ſumpta regnum ægypti illi
regi fuerit traditum, ſed merces illic largè ac
cipitur, & ad omnẽ remunerationem etiam
gratioſam ſe extẽdit, Quod uero ait Paulus.
Ei qui operatur, non imputatur merces ſecũ Ad Ro. 4.
dùm gratiam, ſed ſecundùm debitum acci-
pitur de mercede propriè ſtrictè ſumpta,
qualis eſt ea quam aliquis ex operis condi-
gnitate meretur, nam loquebatur contra iu
dæos, qui adeo legis operibus fiebant, vt
putarent

A putarēt ſibi ex illis potius quā ex gratia iu-
ſtificationem, & regnum Dei deberi. Ad
aliud ex Ambroſio citatū poteſt dici, quòd
ita eſt, nullum, ſcilicet, bonum eſſe irremune
ratum, eo quòd omne opus bonū ſecum ha-
bet ſuum præmium, ſcilicet bonitatem, ſicut
& omne malum ſecū ſuam pœnam habet,
iuxta illud Auguſtini, luſiſti domine, & ita
eſt, vt pœna ſit ſibi vnuſquiſq; inordinatus
animus. Aut ſecundò dicatur, quòd loquitur
ambroſius de bono meritorio, & de malo de
meritorio, quòd nec illud præmio, nec hoc
carebit ſupplicio, attamen in peccatore non
pœnitente nullum tale opus bonum merito
rium propriè reperitur, ſcilicet, de cōdigno.

Ad poſtremum dicendum, quòd non eſt
ſimile, quod pro ſimili adducūt: quia homo
ad hominē cōparatus, poteſt alter apud alte
rum mercedem aliquam de condigno etiam
ex natura operis mereri, nō ſic apud Deum,
apud quem opera noſtra nullam de ſe habēt
condignitatē reſpectu alicuius mercedis, niſi
quatenus ab ipſo Deo ad aliquam remune-
rationem acceptantur, tum quia nil nos de
B noſtro illi tribuere poſſumus, tum etiā quia
quicquid boni agere poſſumus, iuſtè ſi vel-
let, poſſet ratiōe creationis à nobis exigere,
vt ſupra dicebam.

VTcunq; igitur valeant operanti opera
bona, quæ extra charitatem facit, eſſet
aliud dubium, An ſicut pro præſenti vita va-
lent operanti, ita etiam valeant eidem pro fu
tura, puta, ſi ad infernum deſcēderit, & in p̄
ſenti pro illis remuneratus non fuerit: Et di-
xerunt quidam, vt gloſſator decreti, quòd va
lebunt etiā in inferno, vt mitius illic torqueā
tur, prout videtur dicere Auguſtinus, quòd
ſcilicet, tales mitius in inferno puniēt quod
ſic intelligunt, quia, ſcilicet, ratione bonorū
operum, quæ peccatores in peccato fecerunt
minorē pœnā in inferno paſſuri ſunt, quàm
ſi ea non feciſſent, idq; p peccatis de quibus
nulla præceſſit pœnitentia. Quod tamen
erroneū eſſe videtur. Probatur primò, quia
opera meritoria non valent his qui reinci-
dunt, & in peccato decedunt, ad hoc, quòd
pro peccatis non dimiſſis mitius torquean-
tur: igitur à fortiori alia opera bona nòn me
ritoria, in peccato mortali facta non valebūt
ad idem. Antecedens patet ex his, quæ ex
Ezechiele citata ſunt, cap. 18. & 33. vbi tradi-
tur priora opera bona ſeu antiquas iuſtitias
nil pœnitus profuturas recidiuāti, & in reci
diua perſeueranti. Omnia enim talia in caſu
obliuioni tradentur, vt inquit textus. Se-
cūdò, quia ſi aliquod opus bonum in pecca- C
to factum valeret ad remiſsionem vnius gra
dus pœnę inferni, ſequeretur quòd tot & tā
ta opera bona potuit peccator in peccato fa
cere, quòd ſufficerent ad tollendum omnem
pœnam Inferni, ſaltem ſenſus, & ita ſtaret
aliquem ſine charitate, & in multis peccatis
mortalibus decedere, & in inferno nullam
ſentire pœnam, quod ſuppono eſſe contra fi
dem, qua credimus in inferno nūquam ignē
cruciantem extinguēdum, nec vermem mo- *Matth. 15. Eſa. 66.*
riturum, nec pœnam vnquam finiendam. Et
tamen ſequela patet, quia cum pœna illa fi-
nita ſit ſecundum intenſionem gradualem,
ſi vnum bonum opus ſufficit vnum gradum
remittere, ſecundum opus tale valebit ſecun
dum gradum tollere, & tertium, & ita de a-
liis. Nec valet dicere, quòd illa opera bona
In peccato facta valent ad diminuēdum pœ-
nam, non ſecundùm æqualitatem ſed ſecun-
dùm proportionem. Nō inquam valet, quia
omnino videtur irrationabile dicere, ꝙ ope- D.
ra fuerint in bonitate pœnitus æqualia, & ꝙ
non valeant ad æqualem remiſsionē. Nec
valet ſecundo dicere, quòd opera talia nil de
pœna inferni diminuant, attamen ita animā
illic exiſtentem confortant, vt facilius tolle-
ret pœnam ſibi illatam, ad modum, quo ali-
quis onus aliquod portans, ſi cibum & potū
ſumat onere non diminuto, facilius illud ſu-
ſtinebit, & portabit, quàm ſi cibum non per
cepiſſet, eo ſcilicet, ꝙ per cibum ſit conforta-
tus. Id Inquàm nō valet, quia ſi hic cibus cor
poralis ab homine ſumptus hominem cōfor
tat, vt facilius onus ſuſtentet, ideo eſt, quia p
cibū virt⁹ pri⁹ debilitata reuiuiſcit, & augetꝛ
in dānatis autē, nec augetꝛ virt⁹ corporis nec
animę p opera bona, quę in peccato fecerūt.

Idem probatur, quia ſi in damnatis aliqua
fieret confortatio ratione operum bonorū,
quæ antea fecerāt, maximè eſſet ob aliquod
gaudium, quod de bonis per eos factis habe
rent: ſed gaudium in inferno habere non poſ
ſunt, vbi nullus ordo nulla requies, ſed ſempi
ternus horror cum fletu & ſtridore dentium *Iob. 10. Lucæ, 3.*
inhabitat. Deinde ſi de illis operibus gau
derent, quęro, aut gauderēt de illis quatenus
bona fuerunt, & hoc non: quia cum ſint in
peccatis obſtinati, bonam voluntatem habe-
re non poſſunt, aut complacent in illis bonis
ob alium finem malum, & tunc non eſt ratio
nabile dicere, quòd huiuſmodi complacen-
tia eos ab aliqua pœna releuet, vel eos, vt fa-
cilius pœnam ſuſtineant, confortet cum ob
id poti⁹ eſſet augēda pœna quā diminuēda.

E Si igitur valent præfata opera vt peccato-
res mitiùs in inferno torqueantur, intelliga-
tur cum Auguſtino in hoc ſenſu, quia, ſcili-
cet, ſi peccator illa bona opera quæ fecit, nó
feciſſet, ſi ſcilicet, de pręcepto fuiſſet, ex con-
ſequenti acerbius fuiſſent puniti, quàm ea fa
ciendo, & hoc pretendit Auguſtinus vbi ſu-
pra. Aut aliter, ſcilicet, quòd opera bona in
peccato facta valent ad remiſsionẽ peccato-
rum quo ad pœnã temporalem, in quam fue
rat æterna per contritionem cõmutata, Sed
de hoc ſenſu ſequenti dubitatione tangetur.

NVnc de eo, quod principaliter quærebatur, An ſcilicet opera bona facta extra
charitatem, ſint apud Deum pro peccatis ſa
tisfactoria de ordinata lege. In quo video per
doctores tripliciter reſponderi. Quidã enim
ſimpliciter tenent partem negatiuam. Ratio
eorum eſt, quia nulla opera ſunt apud Deũ
ſatisfactoria, niſi quia ab ipſo acceptata, ope
ra enim noſtra quanuis in charitate fiãt, nõ
ſunt ex natura ſua meritoria aut ſatisfacto-
ria, vt ſuppono, ſed opera extra gratiã facta
à Deo non acceptantur, nec illi grata ſunt, ſi-
ue ſit ieiunium, ſiue oratio, ſiue eleemoſyna.
Eſaiæ.58. de ieiunio patet ex eo, qđ ſupra ex Eſaia cita
F uimus. Vbi dicitur, quòd cùm iudæi ieiuna-
rẽt, & de Deo quærerentur, quòd eorum ie
iuniũ non acceptaret, Deus illis cauſam qua
re ſuum ipſorum ieiunium non acceptaret,
ait: Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur volun
tas veſtra, & omnes debitores veſtros repeti
tis, ad lites & contentiones, ieiunatis, & per
cutitis pugno implè. De oratione etiã Eſaiæ
primò dicitur. Cùm multiplicaueritis ora-
tiones, nõ exaudiam. Et datur pro cauſa: ma
nus enim veſtrę ſanguine plenę ſunt. i. pecca
to. De eleemoſyna ſimiliter patet ex Paulo
Ad Cor.13. ad Corinthios, ſi diſtribuero omnem ſuſtan
tiam meam &c.

E contra vero alii tenent ſimpliciter partẽ
affirmatiuam, ſcilicet, quòd opera bona ex-
tra charitatem facta ſunt apud Deum de le-
ge ordinata ſatisfactoria. Quorum ratio eſt,
quam ſupra tetigimus, quia, ſcilicet, tranſeũ
te actu peccati, non relinquitur in peccatore
niſi reatus ad pœnam æternam, quæ per con
tritionem in temporalem cõmutatur: & ita
non remanet aliquod debitum ſoluendũ ni-
ſi debitum pœnæ temporalis, idq; ex lege or
dinata, ergo quomodocunq; homo huiuſmo
di debitũ ſoluat ſiue in gratia, ſiue extra gra
tiam, cedit ſibi in ſolutum, & ita ſatisfacit.
Confirmatur hoc à ſimili de aliis debitis quę
tam deo, quàm hominibus debentur. Si de-
beo proximo decem ducatos, ſoluẽdo illi to- G
tidem, ſatisfacio, etiam ſi in gratia & amici-
tia illius non ſim. Si debeo aliquod opus vel
obſequium Deo ex voto, aut iuramento, aut
lege ſeu precepto, ſatisfacio, ſi illud agam, ad
quod teneor, etiam ſi extra gratiam illud fa-
ciam, quod quãuis mihi ad gratiam & glo-
riam non valeat, valet tamen ad hoc, vt à de-
bito, quo tenebar, maneam abſolutus, & li-
ber. Secundò idem probant, quia nõ ſunt
deterioris conditionis homines in via exiſtẽ
tes, quàm qui in inferno ſunt æternaliter cõ-
demnati, cùm hic ſit locus miſericordiæ, illic
vero iuſtitiæ: ſed ſic eſt quòd damnati in in-
ferno ſoluentes pœnam temporalem priori-
bus peccatis quoad culpam dimiſsis debitã,
liberantur à reatu, & debito pœnæ tempo-
ralis, cui ob illa erant obnoxii, vt patet ex
his, quæ ſupra in tractatu de confeſsione ad-
duximus, quemadmodum & Thomas fate-
tur, in. 4. d. 22. q. 1. Igitur & viatores ſi in pec-
cato exiſtẽtes pœnã tẽporalem pro dimiſsis
ſoluant, ſatisfaciunt. Tertiò ad idẽ. Opera
bona extra gratiã facta de lege valent ad ali-
quam remunerationẽ apud Deum, vt ex di-
ctis patet igitur etiã valere poſſunt ad remiſ
ſionem pœnæ temporalis. Conſequentia vi H
detur, quia non minus imò maius quid eſſe
videtur Deum opera noſtra acceptare ad cõ
ferẽdum præmium alioqui indebitũ, quàm
ad remittẽdũ aliquod temporale illi debitũ,
quale eſt debitum pœnæ tẽporalis pro pec-
catis prius dimiſsis. Aſſumptum autẽ patet:
tum de obſtetricibus ægyptiis, & de Nabu-
chodonoſor, tum etiam de Raab meretrice,
quę cum gentilis eſſet, ſuam à domino remu- *Ioſue.2.&.6*
nerationẽ accepit eo quòd exploratores he-
bręorum ſuo modo ab hoſtibus liberauit.

Sunt alii qui ſub diſtinctione reſpondent
medio modo procedentes, qui tenent, quòd
ſi loquamur de ſatisfactione propriè, opera
extra charitatem facta, quãtũuis bona ſint,
ſatisfactoria tamen apud Deum nõ ſunt. Ra
tio, quia ſatisfactio propriè actus iuſtitię eſt,
ratiõe cuius ipſe, qui læſus aut offenſus fuit,
ſic cum ea debet de iuſtitia eſſe contentus, vt
pro eodẽ debito nõ poſſit iuſtè amplius exi-
gere, Deus autem non ita aſtrictus eſt, vt ope
ra hominis in peccato facta debeat ex iuſti-
tia acceptare. Cũ quo tamẽ ſtat, ꝙ huiuſmo-
di opa valeant apud deũ per viã liberalitatis
& gratiæ ipſius Dei, cui liberũ eſt ea accepta
re & non acceptare ſi velit, quẽadmodum ſu
pradiximus eadẽ valere ad aliquam aliam re
munerationem, ſeu bonum aliquod à Deo
impe-

A impetrandum, non quidem ſecundùm iuſtitiam rei, nec ſecūdùm iuſtitiam legis ex quo Deus in lege nō promiſit peccatori prēmiū, nec culpæ aut pœnæ remiſsionem propter opera in peccato mortali facta, ſecus ſecundum iuſtitiam, quæ ſumitur ex decentia bonitatis & liberalitatis Dei, quem decet benignum & liberalem eſſe erga eos, qui bona opera faciunt, etiam ſi extra gratiam ea faciant. Stando igitur in hac tertia ſententia, dicēdum quòd prima opinio vera eſt in ſe in eo quod ait, pręfata bona opera nō eſſe ſatisfactoria ſecūdum iuſtitiam propriè ſumptam, vt diſtinguitur à liberalitate & gratia Dei. Verum quia per fundamentum pro illa allegatum videntur illi prætendere, quòd talia opera non ſolum ſactisfactoria non ſunt, ſed quòd nec apud Deum quicquàm valeāt, dicendum quòd id falſum eſt, vt ex dictis patet. Et quod ex Paulo & Eſaia citatū eſt, poteſt accipi vt ſupra, ſcilicet, quòd talia nil proſunt ad gratiam & gloriam, ſeu ad vitam ęternam, ad quam nulla talia opera acceptantur à Deo. Valent tamē & valere poſſunt ad alia multa bona vt notum eſt. Quanquàm quod
B ex Eſaia citatum eſt, aliter exponi poſſet, vt ſupra etiam expoſuimus, ſcilicet, quòd Deus illorum orationes & ieiunia nō acceptabat, ad finem quem illi prætendebant, ſcilicet, vt à plagis & malis vitę præſentis, quæ tunc frequēter patiebantur, liberarentur, quod colligitur ex eo quòd iudęi conquęrebantur dicētes, Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti, humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? Vnde apparet cauſam querelæ huiuſmodi fuiſſe, quia videbant, & cognoſcebant ſeueritatem Dei, qui illos à malis non eriperet. Cùm autem illi ſcire non poſſent, an Deus interiora mala .i. culpam aut pœnā pro peccato debitam amoueret, vel non, conſequens eſt pro amotione malorum quæ ſentiebant eos oraſſe & ieiunaſſe, in quo minime fuerunt exauditi.

Corollariè ſequitur, poſſe opera hominis Deo eſſe accepta ad bonum aliquod temporale, ſeu ad remiſsionem pœnæ temporalis abſq; hoc, ꝙ perſona ipſius hominis ſit ad gratiam & gloriam accepta, ac proinde poteſt homo ſatisfacere Deo largè ad ſenſum dictum, etiam ſi ad priſtinam amicitiam nō redierit. Et quôd de ratione ſatisfactionis non ſit amicitiæ reſtitutio, patet hoc de ſatisfactione quę homini ſit pro iniuria illi prius illata, quam poteſt luere in corpore vel in burſa, vel in alio contra paſſo, idq; ſecundùm iuſtitiæ æqualitatem, etiam ſi in offenſi amicitiam non redeat, nec fortè antea vnquā animus fuerat in eam redire. Ac proinde quod
C doctores dicunt, quòd in ſatisfactione reſtituta amicitia debet iuſtitiæ æqualitas ſeruari, procedit de ſatisfactione, quę Deo ſit ſecūdū iuſtitiā legis, ſecundū quam nemo poteſt Deo ſatisfacere taliter, vt deus de iuſtitia manere debeat cōtētus, niſi ſatisfactio huiuſmodi in gratia & charitate fiat, quia vt ſæpe tactū eſt, ſolis his, qui in charitate ſunt, & operātur, legitur Deus promiſiſſe pręmia & peccatorū veniam, nō aliis, ad quos dicere abſq; iniuſtitia poteſt, Amē dico vobis neſcio vos.

Ad rationes autē ſecundę opinionis ſuprà poſitę dicendum, ꝙ vt quibuſdam placet, in contritione nō fuit ęterna pœna in temporalē qualitercunq; ſoluendā cōmutata, ſed hac lege, vt in gratia ſoluatur, ſed hoc nec verum eſt, nec ſic dicere ad defenſionē huius tertiæ ſententię, neceſſariū eſt. Quòd enim falſum ſit dictū illud patet, quia per contritionē abſolutè fuit peccatū quoad culpā remiſſum, & non cum conditione ex futuro pendēte, tum quia abſolutè & ſine pręfata conditiōe fuit per contrictionē gratia gratū faciens collata, Tum quia ſi tēporalis illa pœna in gratia non ſoluatur, veniret homo ille prius con- D tritus æternaliter puniendus pro peccatis iā dimiſsis, & non minus, quàm ſi dimiſſa non fuiſſent, quod ſuppono falſum ex dictis in tractatu de pœnitentia. Tum etiā quia videtur contra Dei promiſſum, qui per Ezechielem promiſit dicens, Quacunq; hora ingemuerit peccator, non amplius recordabor peccatorum ſuorum, ſupple ad puniendum ea æternaliter, de quo aliàs.

Matth. 25.

Quòd etiam nō ſit neceſſariū ſic dicere ad defendendum hanc tertiam ſententiā patet, quia bene ſtat, ꝙ pœna ęterna ſit per contritionem in temporalē abſolutè & ſine conditione cōmutata, & ꝙ ſi illam pœnā temporalem quis in peccato voluntariè aſſumat, non ſatisfaciat ſecundum iuſtitiam, ſed ſecūdum liberalitatem & gratiam ipſius Dei acceptātis, vt patet ex dictis, quam ſi nolit ad remiſſionem pręfatæ pœnæ temporalis acceptare, non inde fit vt æternaliter in inferno pro dimiſſis puniat, imò patiendo illic pœnam illam à Deo taxatam, tandem ab illa liberabitur, idq; de iuſtitia, eo quòd in inferno nō ſatisfactio, ſed vindicta locū habet, & pœna illic illata potius opus eſt Dei quàm ipſius dānati, ſatiſfactio autem opus eſt ſatisfaciētis, quod quando in peccato fit, non cedit de iu-

E ſtitia in ſolutum, ſicut cedit paſſio qua infer no debita pœna ſoluitur.

Ideo ad rationem aliter dicendum, conceſſo ꝙ poſt contritionem non maneat niſi debitum temporalis pœnę, non ſequitur quòd quomodocunq; homo eam ſoluat, cedat ſibi de iuſtitia in ſolutum, quia pœna temporalis in quam fuerat ęterna commutata, nõ eſt quęcunq; pœna quam homo velit aſſumere aut pati, ſed eſt pœna purgatorii, vbi locum habet vindicta, & ſi Deus illam pro peccato homini infligeret in vita pręſenti, etiam ſi in peccato ſit, fateor quòd cederet illi de iuſtitia in ſolutum, quia non erat alterius pœnę debitor. Si tamen homo ſua voluntate opus aliquod pœnale in peccato factum aſſumat, quantumcunq; pœnale ſit, non cedit ſibi de iuſtitia in ſolutũ, quia non eſt illa pœna quã ꝑ peccato dimiſſo debebat, ideo liberũ erit Deo ex gratia ſua illam pœnã ſic aſſumptã loco debiti acceptare. Ad confirmationẽ dicendum, quòd non ſunt ſimilia quę illic ꝑ ſimilibus afferuntur, quia inter homines locum habet ſatisfactio ſicut & reſtitutio ad ęqualitatẽ rei, nõ ſic inter homines & Deũ. Alia etiam debita ex voto & lege ſeu pręce-
F pto ſolui poſſunt in peccato, quia intentio p̃cipientis ſub pręcepto nõ cadit, nec ponitur ſub præcepto modus aut qualitas operis, ſed opus ipſum. Vt tamen quis Deo ſecundum iuſtitiam pro peccatis ſatisfaciat, nõ ſufficit opus, ſed modus, & qualitas requiritur, puta quòd ſit hominis Deo grati. Ad ſecũdum quòd non ſunt deterioris conditionis viatores quàm damnati. Solutum eſt ex dictis, ꝙ damnati non ſatisfaciunt, ſicut nec viatores in mortali exiſtentes, quamuis damnati ſoluendo pœnam temporalem à Deo taxatam, eam, ſcilicet, patiendo, liberantur ab illa vt tandẽ finem habeat, ꝙ vindicta eſt non ſatisfactio, ideo nil probat ratio illa. Ad tertiũ patet etiam ex dictis ſolutio, quòd talia opera poſſunt valere non per viam meriti aut ſatisfactionis proprię, ſed per viam gratiæ & liberalis impetrationis ſiue ad remunerationem, ſiue ad pœnę remiſsionem.

Quæſtio tertia.

DE eiſdem operibus extra charitatem factis quæri ſimiliter ſolet cũ meritoria nõ ſint quãdo fiunt, nec ſatisfactoria, An superuenĩẽte charitate incipiant eſſe meritoria. Et dimiſſo vocabulo meriti inſiſtendo in re, dixerunt ali- G
qui quòd præfata opera incipiunt valere ad gratiam & gloriam per nouam complacentiam ex charitate habitam, vt videtur tenere Gratianus de pœnitentia. diſtin. 3. cap. quærat hic. &c. & alii poſt ipſum. Pro qua ſententia facit Auguſtinus, & habetur de conſecratione. diſtin. 4. cap. Tunc valere ad ſalutẽ incipit baptiſmus, quando fictio veraci contritione à corde receſſerit, ergo ſimiliter opera bona in peccato facta incipiunt prodeſſe ad ſalutem veniente charitate. Secũdò, quia quod illis operibus deerat quãdo fiebant, ne ad ſalutẽ prodeſſent, ſcilicet, relatio in Deũ, hoc ipſum apponitur ſuperueniente charitate per nouam complacentiam. Tertiò, Iuſtus ſi aliquid à Deo petat, obtinebit, iuxta dictum chriſti, Si quid petieritis patrẽ in nomine meo, fiet vobis. Cùm ergo ſuperueniẽte charitate petat à Deo vt opera bona quæ antea fecerat dignetur acceptare, ſequitur intentum, non enim minus miſericors eſt, & liberalis quàm homo magnificus, & nobilis, hic autem obſequia eidẽ, tempore, quo reus exulabat, impenſa ex liberalitate ſolet poſt condonatã culpam in eum cõmiſſam remu-
nerare, maxime ad petitionem ipſius, qui iã H
reconciliatus eſt, & hoc eſt in homine laudabile: igitur non eſt deo negandum. Quartò facit decretũ Auguſtini ſupra citatũ. ſ. Piũ eſt, de pœnitẽ. diſti. 3. vbi ait. Piũ eſt credere, & ſic fides nr̃a ex poſtulat, vt eũ deſtruxerit mala peccatoris, remuneret bona, q̃ in peccante ꝑ ſeminauit. Ex quo intelligim⁹ ꝙ Deus remunerat bona in peccato facta poſtq̃ peccatum fuerit per ſuperuentũ charitatis remiſſum.

Poſtremo id ipſum videtur ex eo, quod habetur de pœnitentia. diſtin. 4. cap. Intermittentes, vbi dicitur, Hæc ſicut peccando fiunt irrita, ita per pœnitentiam reuiuiſcũt, & ad meritum æternæ vitę ſingula prodeſſe incipiunt, etiam illa quæ peccatis inueniuntur ad mixta, ſed opera bona peccatis mortalib⁹ admixta, fiunt extra gratiã ĩgl'illa ſuperueniẽte charitate incipiũt ad vitã ꝓdeſſe.

His non obſtantibus dicendum eſt, quòd illa noua cumplacentia, qua homo complacet in præfactis bonis operibus quatenus honeſta erant, & proximis conuenientia, ſi in Deum ordinetur, bona eſt & meritoria valens ad gratiam & gloriam. Quòd tamen illa priora opera in peccato mortali facta incipiant ſuperueniente charitate valere ad gratiã, & gloriam propriam vltra gloriã quæ præfatæ complacentiæ reſpondet, non

eſt

A gratiam & gloriam propriam vltra gloriam quæ præfatæ complacentiæ reſpondet, non eſt verum de lege ordinata, ſed falſum. Verũ cùm nonnulli doctores contenderent poſſe præfatam opinionem tãquàm piam teneri, probo non piam ſed impiam eſſe: quãdoquidem quod legi euangelicæ, & Dei ordinationi aduerſatur, pium dici non poteſt, ſed impium. Et primò arguitur contra eam, quia Chriſtus non legitur promiſiſſe vitam æternã, quę merces boni operis eſt, niſi propter opera facta ex amore ipſius Chriſti, & Dei. Patet hoc Matthæi. 5. de tolerantia malorũ quæ in vita præſenti ab iniquis inferuntur, ait enim. Beati eſtis vos cũ maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malũ aduerſus vos, propter me. Gaudete, & exultate, quoniã merces veſtra copioſa eſt in cœlis, & Matthæi. 10. & 16. Qui
Matth. 10. & 16. perdiderit animam ſuã propter me, inueniet eã. & c. 19. Omnis qui reliquerit domos, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, centuplum accipiet, & vitam æternam habebit. idem docet cap. 10. de eleemoſyna facta alicui prophetæ iuſto, vel diſcipulo,
B aut cuicũq; alii, quòd ſcilicet, debet propter Chriſtum fieri, ſi debet habere mercedẽ. Vnde huiuſmodi amorem Chriſti cõmendans ait, Qui amauerit patrem, aut matrem, aut filium ſupra me, non eſt me dignus. Et ſequitur, Qui perdiderit animã ſuam propter me, inueniet illam, Et qui vos recipit, recipit me, & qui me recipit, recipit eum qui miſit me, Qui recipit prophetã in nomine prophetę, mercedem prophetæ accipiet, Qui recipit iuſtum in nomine iuſti, mercedẽ iuſti accipiet, Et qui dederit ad bibendum vni ex puſillis his poculum aquæ frigidę tantũ nomine diſcipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam. Et cap. 18. Qui recipit vnum puerum in nomine meo, me recipit. Et ca. 25. hoc idẽ docet, ſcilicet quòd illi reportaturi ſunt mercedem vitæ, qui propter Chriſtum pauperibus cibum, potum, ac veſtitum tribuũt, & alia illis opera miſericordię impenderint. Si igitur ſecundum ſtatutum & legem Chriſti non eſt promiſſa merces æterna niſi pro operibus bonis ex amore ſeu charitate Chriſti factis, temerarium ergo eſt & erroneum dicere, quòd propter alia opera in peccato mortali extra Dei charitatẽ facta ſit aliquis pręmio æternæ vitæ ſecundùm legem remunerandus. Secundò contra eandem poſitionẽ & ꝓ veritate facit, ꝙ opus hominis niſi ex fundamento & radice charitatis ꝓcedat, C
non valet ad vitã æternã, imo perinde eſt ac ſi non fuiſſet, ſaltem reſpectu vitę æternę cõſequẽdę. Hoc docet Chriſtus Matthęi. 7. per parabolã aut ſimilitudinẽ loquens de eo qui ædificat ſuper petrã. i. de eo qui opera facit fundata ſupra Chriſtum, ꝙ tale ędificiũ ſtabit, & nõ corruet. Ratio quam ibidem Chriſtꝰ dat eſt, quia fundata eſt ſupra petrã, ẽ cõtrà verò ædificium operũ quod ſupra petrã fundatum non eſt, ſed ſuper arenam corruet & deiicietur. Ex quo apparet ꝙ opera hominis ſi remuneranda æternaliter ſunt, & non peritura, opus eſt Chriſtũ eſſe in ipſo operãte velut fundamentũ illa ſuſtentãs, ac proinde vbi non eſt Chriſtus nõ poteſt opus ſubſiſtere, Idẽ docet cap. 13. in parabola de ſeminãte, cuius ſemen cecidit in petroſa terra, quod quidem ortum eſt, ſed quia non habebat radicem, exaruit, vbi gloſſa ait eſſe id accipiendum de radice charitatis. Et in eadẽ parabola docet Chriſtus quis fuit ille qui facit fructus. i. opera permanẽtia quæ ad vitã valeãt, D
ſcilicet ille, qui verbum Dei audit, & intelligit, & in corde retinet per fidẽ, cui eſt adiuncta dilectio, talis enim fructificat: vnus quidẽ cẽteſimũ, alius ſexageſimũ, alius trigeſimũ, hi enim ſunt qui figurãtur per terram bonã, qualis nõ eſt ille, qui eſt in peccato mortali, ſed ille qui eſt filius regni, vt idẽ Chriſtus exponit in parabola de zizaniis dicens, ꝙ ſemẽ Matth. 13. bonum eſt filius regni, hic autem eſt, qui habet charitatẽ, quæ ſola diuidit inter filios regni & perditionis, vt habet gloſſa in canonica Ioannis: igitur is in quo non eſt Chriſtus & charitas & fides quę per dilectionem operantur, non poteſt operari fructus, qui poſſint ad vitam ęternam valere. idem etiam docuit Chriſtus Ioannis. 15. dicẽs. Sicut palmes non poteſt ferre fructum, niſi manſerit in vitę, ita & vos niſi in me manſeritis. Et ſubiungit. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Ex quo patet, quòd cũ nullus dicatur eſſe in Chriſto, & Chriſtus in ipſo niſi qui charitatem habet cõſequens eſt nullum opus factum ab eo qui manet in peccato mortali poſſe de lege ad vitam æternam prodeſſe. Super quo ait Auguſtinus in quadam homilia, Niſi quis mundus ſit, non poteſt ferre fructum. Et idem Auguſtinus ſuper Geneſim ait, gratiam Dei eſſe ſeminariũ gloriæ, & beatus Gregorius in quadam homilia ſuper Ioannem ait, nullam eſſe veram virtutem, quæ ad gloriam conferat, niſi ex radice charitatis procedat dicẽs. Multi enim

E arboris rami ex vna radice prodeũt,ſic mul-
tę virtutes ex vna charitate generantur, nec
habet viriditatis ramus boni operis, ſi non
manſerit in radice dilectionis.
Tertiò idem ex doctrina Pauli in multis
locis colligitur, in epiſtola ad epheſios ter-
tio, præcatur illis, vt Chriſtus in illis habi-
tet,per fidem in corde,vt ſint radicati in fide
& charitate,& in eadem fundati, vt poſsint
cum ſanctis cognoſcere quæ ſit latitudo, lon
gitudo,ſublimitas,& profunditas. Vbi gloſ
ſa ſublimitatem charitatis interpretatur rela
tionem operum bonorum in æternam mer-
cedem,quę Deus eſt, in quam inquit ſi ope-
ra noſtra bona non referuntur pereunt, hoc
eſt,niſi propter Deum fiant. Rurſus ibidem
cap. 4. quamuis per verba obſcura docet mo
dum quo homines creſcunt ſecundùm ædifi
cium ſpirituale,quo eccleſia Chriſti ędifica-
tur, & quo vnuſquiſq; etiam ædificatur, &
creſcit in virum perfectum, cuius ædificii
ſpiritualis fundamentum eſt charitas & fi-
des Chriſti, vt illic docet dicens, ſcilicet.
Veritatem ſectantes in charitate adoleſca-
mus in illum per omnia, qui eſt caput,nem-
pe Chriſtus,in quo totum corpus compactũ
F & connexum per omnem iuncturam ſub-
miniſtrationis iuxta actum in mẽſura vniuſ-
cuiuſq; membri incremẽtum corporis facit,
in ædificationem ſui ipſius per charitatem.
idem ſignificat ad Colloſſen. 2. Idem etiam
prima ad Corin. 3. Fundamentum aliud ne-
mo poteſt ponere, præter id quod poſitum
eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus,ideſt fides Chri-
ſti, quę per dilectionem operatur, vt expo
nit Auguſtinus. & ſtatim docet quę ędifi-
catio ſit permanſura, & quę opera approbã
da, puta bona opera & vera doctrina ſuper
dictum ſundamentum fundata, reliquę ve-
ro in igne probationis ardebunt,& peribũt,
in Chriſto autem nõ dicuntur opera aliqua
fundari, niſi ea quę ex fide & amore Chri-
ſti procedunt. Similiter ſępe idem Pau-
lus docet opera noſtra ſi debeant ad vitam
prodeſſe in Deum eſſe referenda, vnde ad
Colloſſen. 3. Si conſurrexiſtis cum Chriſto,
quę ſurſum ſunt quęrite, nam vita noſtra ab
ſcõdita eſt cũ Chriſto in deo. Non autẽ aliud
eſt quærere quæ ſurſum ſunt, niſi ob amo-
rem ſupernorum operari, nam per alia ope-
ra quæ ob alium finem facimus, non dici-
mur ſuperna quærere, quod prius etiã Chri
Math.6. ſtus docuerat dicens, Nolite theſaurizare
ſuper terram, ſed in cœlis, & addit, Vbi e-
nim eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum erit,
Vbi ſignificat, quòd qui non ex amore ſu- G
pernorum, ſcilicet Dei, facit eleemoſynam,
non theſaurizat in cœlis,ex quo non habet
cor in cœleſtibus, igitur nec præmia cœlo-
rum reportabit, propter opera abſq; prædi-
cto amore facta,qualia ſunt quæ extra chari
tatem fiunt. Vnde & ibidem ſimiliter. 1. ad
Corinth. 10. hortatur, vt omnia quæ agimus
in gloriam Dei referamus,dicens. Siue come
datis,ſiue bibatis,ſiue quid aliud agatis, om
nia in gloriã Dei facite. Nec videtur ad quid
ſit nobis id neceſſarium,niſi vt opera noſtra
nobis ad vitam prodeſſe valeãt:nam reliqua
opera ad id non prodeſſe ſatis ſignificat ad
Galatas. 6. dicẽs. In Chriſto ieſu nec circunci
ſio aliquid valet,nec præputiũ ſed noua crea
tura, & quicunq; iuxta regulam hanc ince-
dunt, pax ſuper eos & miſericordia. Vbi a-
perte docet ſolam nouam creaturam eſſe ali
quid in Chriſto. Eſt autem noua creatura
quæ depoſito vetere homine Chriſtum in-
duit, & iuxta Chriſti regulam ambulat, ac
proindè cùm opera facta extra charitatem
non ſunt opera nouæ creaturæ, nec nouam
creaturam faciunt,ſed potius ad veterem ho
minem pertinẽt, ſequitur quòd illa nil ſunt
in Chriſto ad obtinendum pacẽ & Dei æter H
nam miſericordiam. Quod apertius idẽ Pau
lus docet dicẽs. Si linguis hominum loquar 1.ad Cor.13.
& angelorum, charitatem autem non ha-
beam,factus ſum,velut ęs ſonans. Et poſt. Si
diſtribuero totam ſubſtantiam meam in ci-
bos pauperum,& fidem habeam, ita vt mõ
tes transferam, charitatem autem non ha-
beam,nil ſum,ſcilicet, ad obtinẽdum gratiã
& gloriã. Ex quibus & innumeris aliis quę
afferri poſſent,patet,quod opera in peccato
mortali facta, nunquàm æterno pręmio re-
munerabũtur, nec ad gloriam vnquàm pro
deſſe valẽt,etiã ſi poſt modũ ex charitate ſu-
perueniẽte cõplaceãt. Quartò arguitur ra
tiõe,quia ex ſententia omniũ nullũ opus põt
eſſe ęternę vitę meritoriũ,niſi ſit in Deũ rela
tũ ſed opera quę in peccato mortali facta fue
rint,de quibus poſtea complacẽtia habetur,
nũquàm ſunt in Deũ relata. Patet,quia non
quãdo fiebãt,vt ſuppono, nec etiã quãdo ſu
peruenit cõplacẽtia cũ charitate. Patet hoc,
quia tũc talia opera nõ ſunt,ſed pręterierũt,
igitur tunc nõ referuntur in Deũ, hoc enim
eſt opus in Deũ referri,quod eſt ipſum ex a-
more Dei actualiter,vel virtualiter,pcedere
& fieri. Cùm ergo per nouam complacen-
tiam non fiat, vt opera quæ pręterierunt ex
amore Dei, vt conſtat, ſequitur intentum.
Quintò

A Quintò, ſi opera in mortali facta poſtea,
per nouam complacentiã valent ad gloriã
quæro iuxta quam charitatẽ veniunt remu-
nerãda. Non iuxta charitatẽ ex qua fuerunt
facta, vt conſtat: igitur, ſecundũ charitatẽ ex
qua homo in illis factis cõplacet, ſed hoc eſt
inconueniens, quia tunc ſequitur quòd ho-
mo maiorẽ gloriã obtineret ob opera facta
in peccato mortali, quàm ob opera ex chari
tate facta. Patet, ſi quis ex charitate, vt vnũ,
fecit opera meritoria, & alio tempore in pec
cato mortali fecit aliqua bona opera de qui-
bus reſurgens complacet ex charitate vt qua
tuor, & pateriam illatum. Si dicas vt incon
ueniens euites, quòd ſi ex charitate eadem
complaceat in bonis quæ ex gratia fecerat,
ſicut in bonis quæ extra gratiã fecerat, tunc
per hanc nouam complacentiam ampliùs re
munerabitur ob opera meritoria facta, q̃ ob
alia extra gratiam facta. Contra, quia tunc
ſequitur quòd idem opus non ſemel, ſed plu
ries ad nouam gloriam acceptatur, toties ſci-
licet, quoties quis in gratia de illo compla-
cet, & ex conſequenti dabis ꝙ ob vnũ opus
B paruum & paruæ vtilitatis ſi de illo frequen
ter quis complaceat, remunerabitur tãtùm,
quantùm pro multis & magnis meritis ex
charitate factis, quod eſt inconueniens.

Sequitur ampliùs, quòd ob peccata priùs
dimiſſa quoad culpam punietur homo ęter-
naliter. Patet, ſi poſtea in illis cõplaceat, non
enim minus operatur cõplacentia in pecca-
to vt pro illo æternaliter puniatur homo, q̃
complacentia in bono vt pro illo ęternaliter
præmietur, conſequens ſuppono falſum.

Sequitur ampliùs, ꝙ homo propter vnũ
& idem opus ordinatur ad vitam æternã &
ad pœnam æternam ſucceſsiuè. Patet ſi ho-
mo fecit cũ in peccato eſſet vnũ opus, quod
de ſe eſt referibile in bonũ & malum finem,
deinde eo elapſo superueniat complacentia
de eodem propter Deum, iam ordinabitur
ad vitam. Poſtea ſuperueniat alia cõplacen-
tia de eodem ob peruerſum finem, tunc ordi
nabitur ad æternam mortẽ, nec enim eſt ma
ior ratio, quòd per bonam complacentiam
ordinetur ad vitam, quã per malam ad mor-
tem. Ad hunc modum poſſent alia inconue-
nientia inferri. Tenendum igitur eſt, quòd
opera extra charitatem facta, ſicut meritoria
gratiæ, & gloriæ non ſunt, quando fiunt, ita
nec poſtmodum ſuperueniente charitate, &
noua complacentia meritoria erunt, ſed ipſa
noua complacentia ex charitate procedens
erit meritoria.

Iam ad rationes pro priore ſentẽtia factas C
reſpondendũ. Ad primum, quòd ſi batiſmus
fictè ſuſceptus, incipit recedẽte fictione pro-
deſſe, ideo eſt, quia baptiſmus valorẽ non ha
bet ex diſpoſitione baptizantis, neq; bapti-
zati, ſed ex ſolis meritis Chriſti, & fide eccle
ſiæ, quæ merita cùm ſemper in Dei accepta-
tione viua ſint, ita & baptiſmus in ſe ſemper
eſt viuus. Quòd ſi non illicò eum, qui fictè
baptizatur, viuificat, ideo eſt, quia ponit obi
cem, quo ſemoto, ſuum operatur effectum.
Et quamuis hoc non ſit omnibus ſacramẽtis
cõmune, his ſcilicet, quę iterari poſſunt, atta
men his, quæ iterari non poſſunt, ſecundum
comunem ſententiã conuenit gratiam præ-
ſtare, quando ſuſcipiuntur, ſi obicem non re
periant, vel ſi reperiant, quãdo per ſuperuen
tum charitatis fictio receſſerit, non quidem
virtute nouę complacentię, ſed virtute ſacra-
menti ſuſcepti, ad quod impertinens eſt ac-
cedat, vel nõ accedat huiuſmodi cõplacentiã.

Ad ſecundũ, fateor, quòd quando illa ope
ra fiebant, deficiebat circunſtantia vltimi fi-
nis neceſſaria vt meritoria eſſent, Sed q̃uis
poſtea, charitate ſuperueniẽte, homo in illis
propter Deum complaceat, non inde fit, vt
eiſdem operibus circunſtantia, quæ deerat, D
apponatur. Id patet ex dictis, quia circun-
ſtantia, vt actum circunſtet, tunc debet appo
ni quando opus fit, ex quo neceſſe eſt opus
incertum finem relatũ ex amore talis finis
procedere, & cauſari, quod nullo modo po-
teſt fieri, ſi poſt opus factũ quis in illo pro-
pter finem illum complaceat. Adde, quòd ſi
ratio aliquid probaret, ſimiliter probaret, ꝙ
ſi quis quãdo baptizatur fictè nõ verè intus
conſentiens ratione, cuius verum ſacramen-
tum non eſt, quòd ſi poſtea conſenſum, qui
defuit, apponat, incipiet eſſe verũ ſacramen-
tum baptiſmi, quod eſt erroneum. Ad ter-
tium. Iuſtus iuſtè à domino petens quod bo
num eſt, & ad æternam ſalutem ſimul, & ad
gloriam Dei conferens, exauditur. Petere au
tem à domino, quòd opera in peccato mor-
tali facta remunerentur à domino præmio
æternæ vitæ, ac ſi in charitate facta fuiſſent,
non eſt iuſta petitio, cùm ſit de eo, cuius op-
poſitum dominus ordinauit, qui ſtatuit, non
niſi iuſtos, & pro operibus iuſtis propter
Deum & in charitate factis pręmio vitæ ęter
næ remunerare, vt ex dictis patet. Nec con-
tra facit ſimile de homine magnifico obſe-
quia eidem tẽpore inimicitiæ facta remune-
rante, nã etiã Deus ſimilia obſequia remune
rat lõgè amplius, q̃ homo, tam temporaliter,

E quàm ſpiritualiter, vt ſibi placet, citra tamen præmium finale æternum.

Ad quartum ex Auguſtino ſumptũ ſolet reſpõderi, quòd inde nõ colligitur, niſi quòd Deus remunerat bona opera in peccato mortali facta, ſed citra æternũ præmiũ. Videtur tamẽ decretũ Auguſtini procedere de remuneratione gloriæ æternæ & finalis præmii. Nam ſi de temporali præmio loqueretur, nõ dixiſſet: vt cùm deſtruxerit mala ipſius peccatoris, remuneret bona, quæ in peccãte plãtauit. Quia ad remunerandũ tẽporaliter bene operantem, nõ opus eſt, peccata prius deſtrui, quandoquidẽ multos peccatores temporaliter remunerat, anteq̃ eiſdẽ peccatũ dimittat. Et ita videtur quòd loquitur de remuneratione ęterna, qua remunerat, non quidẽ opera bona ex charitate facta, ſed opera meritoria, quę per peccatũ ſequens fuerãt mortificata. Et ita hoc decretũ valet ad probandum quod ſupra diximus, ſcilicet, opera meritoria mortificata reuiuiſcere ad æternum præmium, quando homo à peccato ad gratiam reſurgit.

Ad poſtremum ex decreto de pœnitentia diſtin. 4. citatum, dicendũ, quòd eſt dictum Gratiani, qui fuit illius ſententiæ, quam im-
F pugnauimus non alterius ſancti. Quòd ſi qd authoritatis habet, ſeu veritatis, intelligatur de operibus mortificatis, quę reuiuiſcunt ad æternum præmium, quemadmodum nuper dicebam.

PRæſuppoſito ergo, quòd opera bona extra charitatẽ facta non incipiunt eſſe meritoria glorię per nouam complacentiam ex charitate ſuperueniente habitã, Quęrebatur ſecundò, an ſaltem incipiant tunc eſſe ſatisfactoria. Quam quæſtionem ex dictis arbitror notam eſſe, dixit tamẽ Tho. in. 4. diſtinguendo huiuſmodi opera, Nam ſunt quædã quæ poſt ſe in pœnitente effectũ pœnalem relinquunt, vt eleemoſyna poſtquã erogatam manet homo cõmodo temporali in parte priuatus, & ięiunium poſt quod manet homo in parte ſecundùm corpus debilitatus. Et talia bona licet ſatisfactoria nõ eſſent quando fiebant ob defectum charitatis, ea tamen ſuperueniẽte, incipiunt ſatisfactoria eſſe, nec opus eſt ea iterare, idq; ratione effectus pœnalis, quem reliquerunt. Alia verò ſunt opera in peccato facta, bona quidem, ſed nullũ talem poſt ſe effectũ pœnalẽ reliquerunt, qui poſtmodũ à Deo acceptetur, ideo talia non incipiunt ſatiſfactoria eſſe per ſuperuentũ charitatis, & veniunt reiteranda, ſaltem ſi vult homo pro dimiſſis peccatis in præſenti ſatisfa- G
cere. Hanc opinionẽ ſupra quando de pœnitẽtia iniuncta agebamus, probauimus nõ omnino verã eſſe, tum quia ex dictis opinantis nullũ opus poteſt de lege ſatisfactorium apud Deum eſſe, niſi meritoriũ ſit, & ex charitate factum, vt ipſemet Tho. ait, cùm omne tale debeat eſſe Deo gratum & acceptum. Si igitur opera bona in peccato facta per ſuperuentum charitatis meritoria eſſe non incipiunt, nec in ſe, nec in effectu ſuo, apertũ eſt ea nõ incipere ſatisfactoria eſſe, nec in ſe, nec in effectu ſuo. Tum etiam, quia non ſemper ex ieiunio aut eleemoſyna relinquitur effectus prędictus pœnalis, qui duret vſq; ad ſuperuentũ charitatis, vt ſupra exemplificauimus, è contrà verò ex oratione aliquando relinquitur talis effectus vſq; ad ſuperuentũ charitatis, nõ igitur valet differẽtia inter orationem & alia pręfata opera poſita. Deinde, demus quòd ex illis operibus pręſatus relinquatur effectus vſquequo charitas ſuperueniat, quærо, quid eſt, quod incipit ſatisfactorium eſſe? opus iã ciapium, an effectus illius remanens. Non primũ, vt ſatis ex dictis conſtat. Nec ſecundũ, quia ſatisſactio eſſe nõ poteſt, niſi volũtaria ſit vt à vindicta diſtingua- H
tur, ille autẽ effectus remanens non ſic eſt voluntarius, in ſe, cùm actu priore tranſeunte non ſubiaceat poteſtati voluntatis. Quòd ſi voluntarius dicatur antecedenter, quia, ſcilicet, ex actu volũtario elapſo relictus eſt, id non ſufficit, vt ſatisſactorius dicatur, quia nil eſt ſatisfactorium virtute voluntatis prioris tempnre peccati habitæ, vt ſuppono. Si dicatur effectum illum eſſe voluntariũ noua voluntate complacentię, & hoc ſufficit vt ſatisfactorius ſit. Contrà, quia tunc ipſa complacentia, quæ ex charitate fit, erit ſatisfactoria, nõ præfatus effectus, qui ex charitate nõ fit, & iterum, quia complacere in actu bono prętetito etiam ſi effectũ non reliquerit, erit ſatisfactorium, & iterum complacere in effectu pœnali vndecunq; fuerit relictus, ſiue ex actu bono, ſiue ex malo, erit ſimiliter ſatisfactorium. Ad hunc modum poſſent aiia inſerri. Adde quòd Thomas nullam de huiuſmodi complacentia mentionem facit, ſed de ſolo charitatis ſuperuentu.

Ideo aliter videtur iuxta ea quę dicta ſunt reſpondendum, quòd loquendo propriè de ſatisfactione, prout iuſtitiam dicit, qua, ſcilicet, offenſus, de iuſtitia debet eſſe contentus cum tali ſolutione, quòd opera pręfata ſicut ſatisfactoria nõ fuerunt tẽpore quo fiebant,

ita

A ita nec ſatisfactoria eſſe incipiūt, tēpore quo
charitas ſuperuenit, cū Deus nec ex natura
ſolutionis huiuſmodi, nec ratione legis per
eum ſtatutæ debet eſſe cōtentus, nec tenetur
talem ſolutionē ad remiſsionē pœnæ per ſe
peccato debitę acceptare. Secus ſi loquamur
de ſatisfactione largiùs ſumpta, ſecundū iu-
ſtitiam ex decentia diuinę bonitatis, & libe
ralitatis conſideratam, quia tunc teneri po-
teſt, quòd præfata opera ſunt hoc modo ſa-
tisfactoria per ſuperuentum charitatis, ma-
ximè ſi effectum pœnalem, vt dictum eſt, re-
liquerint. Sed hoc modo largè de ſatisfactio-
ne loquendo, æquè poteſt dici, quòd opera
præfata, bona erant ſatisfactoria quando fie
bant extra charitatem, quemadmodū ſuprà
in tractatu de confeſsione ex parte defeuſa-
batur. An autem de facto Deus acceptet
pręfata opera ad remiſsionem pœnæ tempo
ralis dimiſsæ peccatis debitæ, tempore quo
fiunt, an tempore quo ſuperuenit charitas,
an nunq̄, cùm hoc ſibi liberum ſit ſalua lege,
incertum eſt. Vnum tamen eſt, quod diffi
cultatem doctoribus facit, qui dicunt, præfa
ta opéra nec quando fiunt, nec quādo ſuper-
B uenit charitas ſatisfactoria eſſe, & eſt gloſſa
interlinealis, quæ habetur Leuiti. 25. ſuper il-
lud. Si frater tuus attenuat' &c. Vbi ait gloſ-
ſa, ꝙ fructus bonę cōuerſationis cōputatur à
tēpore quo vēdidit. i. peccauit, & reliquū ſa-
tisfactionis opponet emptori, ideſt, diabolo:
igitur opera bona in peccato facta valent ſu-
perueniēte charitate ad hoc, ꝙ homo animā
ſuam à poteſtate diaboli, qui eam detinebat,
redimat. Sicut & fructus medii tēporis com-
putatur in ſorte, & valēt vt homo qui poſſeſ-
ſionem vēdiderat, eam à poteſtate emptoris
redimat. Et cùm textus ad literā ſumptus cla
rus ſit, gloſſa tamē ſpiritualiter textu expo-
nens, videtur obſcura, & dluerſimodè per do
ctores intellecta. Tho. ait, ꝙ illi fructus bonę
conuerſationis, qui ad animę redēptionē ſeu
ſatisfactionē valent, nō ſunt opera facta ex-
tra charitatē, ſed ea, quę poſt contritionē ha
bitam de peccato, quo homo animā diabolo
vendiderat, facta ſunt. Verū hęc expoſitio
non placet beato Bonauenturę, quia fructus
bonæ cōuerſationis, de quibus gloſſa loqui-
tur, ſunt fructus qui fiunt, anteq̄ anima ſit à
poteſtate diaboli emptoris redēpta; qui fru-
ctus ſignificātur per fructus poſſeſsionis me
dii temporis inter venditionē & redemptio-
nem poſſeſsionis. Si autē fructus bonę con-
uerſationis eſſent opera bona poſt cōtritio-
nē facta, vt vult Tho. nō eſſent fructus medii
temporis inter venditionē & redēptionē, cū C
iam fuerit anima à poteſtate diaboli per prę
uiam cōtritionē redēpta, & in Dei gratiā &
amicitiā reſtituta. Ideo Bonauentura & alii
dicunt illos fructus bonę cōuerſationis eſſe
opera in peccato mortali facta, quādiu. ſ. ani
ma eſt ſub poteſtate emptoris diaboli. Et ad
argumentū quādo arguitur, ꝙ tūc opera bo
na in peccato facta eſſent ſatisfactoria, ſaltē
ſuperueniēte charitate. Reſpōdent negando
ſequelā, quia huiuſmodi fructus bonę cōuer
ſationis nō deducuntur nec cedunt in ſolutū
pœnę debitę ꝓ peccato, quia illa pœna Deo
debetur, nō diabolo emptori, ſed deducūtur
de eo, quod diabolo emptori ꝓueniret, qui
nos ſuę ſeruituti aſtrictos tenet, poſtquā nos
ære peccatorū nosipſos illi vēdiderimus, ita
ſcilicet, quòd ratione ſeruitutis huiuſmodi
omnia noſtra opera deberēt diaboli vtilitatē
cedere, cuius noſmet ſeruos fecimus. Si quæ
igitur opera bona durante ſeruitute hac faci
mus, illa deducuntur ab eo, quod diabolo ra
tione ſeruitutis erat euenturum, non tamen
inde fit, vt valeant ad remiſsionem pœnę.

Videtur tamen, quòd ſit aliquantulū vio-
lenta expoſitio, quā gloſſa ponit, nec conſo- D
nat ipſi textui, nam ait textus, quòd fructus
poſſeſsionis venditæ, ex quo ceſſerunt in vti
litatem emptoris, computentur in precio re-
demptionis, & quod reſiduum fuerit, redda
tur emptori, modo autem fructus bonę con-
uerſationis animę venditę, ſiue facti ante ani
mę redemptionē, ſiue poſt, non ceſſerunt in
vtilitatē emptoris diaboli, nec etiā reſidua ſa
tisfactio & correctio redditur diabolo, ſed
Deo, ſicut & omnis bona conuerſatio. Verū
admiſſa prętata gloſſa, hæc ſecūda expoſitio
adhuc nō ſatisfacit, quia ſecundū textū fru-
ctus poſſeſsionis cōputati in precio, & reſi-
duum precii, valēt, vt poſſeſsio redimatur de
manu emptoris, vt conſtat: igitur ſi gloſſa de
bet textui correſpōdere, fructus bonæ cōuer
ſationis medii tēporis cōputati cum reſiduo
ſatisfactionis debent ſimiliter valere ad redi
mendum animā à poteſtate diaboli' empto-
ris, hoc autem eſſe nō poteſt, ſi fructus bonæ
cōuerſationis eſſent opera in peccato facta,
vt ait ſecunda expoſitio: igitur. Ideo vide-
tur dicendum cum Thoma, ꝙ illi fructus bo
nę conuerſationis ſunt cōtritio cum reliquis
virtutū operibus, qui fructus, ſi cum reſiduo
ſatisfactionis adiungātur, valent ad redimen
dum animam, quæ per peccatum erat diabo
lo vendita. Redimitur autem à poteſtate dia-
boli, non illi dando quod vult, ſed contrariū

illi

E illi opponēdo, vnde venditor fuit homo, em-
ptor diabolus, res vendita anima, preciū pro
quo fuit vēdita, delectatio aliqua & propriæ
volūtatis expletio. Loco huius precij, ſi vult
homo animam à poteſtate diaboli redimere,
debet illi reddere non idem precium per pec
catum acceptū, ſed aliud loco eius, & eidem
contrarium, ſcilicet, cōtritionem, confeſsio-
nem, & ſatisfactionē per vitæ & morum cor
rectionem, & hęc Deo propriè redduntur, &
eadem diabolo opponnntur, & locum precij
redēptionis tenent, quoad hoc, quod eſt, ani
mam de manu diaboli redimere. ideo ſi hæc
omnia bona opera coniunguntur, animā per
peccatum prius venditā omnino redimunt.
Si obiicias primò, quod contra Thomam
obiectum eſt, ſcilicet, quòd anima per contri
tionem eſt à poteſtate diaboli redempta: igi-
tur per fructus bonæ conuerſationis, quę ad
redemptionē agunt, nō intelliguntur opera
poſt contritionē facta. Reſpon. Quàmuis ſit
anima per contritionē redempta, nō tamen
omnino, quouſq; ſit om̄ino à peccato & pœ-
F na peccati immunis & libera. Quāuis igitur
per cōtritionē culpa peccati & æterna pœna
tollatur, manet tamē adhuc tēporalis ſoluen
da. Ideo vt plenè anima à diabolo redimat,
cuius eſt animā, quæ peccauit, habere ſubie-
ctam, ſaltē quantū ad pœnā, ideo ad perfectā
animæ redēptionē conferunt, nō ſolùm con-
tritio, & bonæ vitæ conuerſatio, ſed reſiduū
precij addendū eſt, ſcilicet, confeſsio, & exte
rior ſatisfactio, & hoc modo fructus bonæ
cōuerſationis, cū reſiduo ſatisfactionis tenēt
locū precij perfectę redēptionis, & valent ad
remiſsionē culpę & pœnę æternę, & tēpora-
lis, ſimul & ad glorię conſecutionē. Attamen
om̄ia hęc ex charitate fiūt, vł in charitate, vt
conſtat, in qua animę à diabolo redēptione,
nō opus eſt diabolo aliquid reddere, quod in
eius cōmodū cedat, ſed potius opponere, qđ
ip ſum diabolū vincat, iuxtà gloſſā prętactā.

Quæſtio quarta.

PRæterea, de ope
rib' meritoriis ſeu in cha
ritate factis, ſolet quæri,
An omnia talia ſint deo
ſatisfactoria, quod ſpe-
cialiter poteſt quæri de
prima contritione. per quam homo à pecca-
tis reſurgit, quę de lege meritoria eſt. Simili-
ter de operibus bonis aliūde debitis. De pri-
mo dixit Durandus, quòd non omnis talis
contritio prima, eſt ſatisfactoria, etiam ſi gra G
tiæ ſit de lege meritoria, niſi ſit ſuperabun-
dans. Vnde putat aliud requiri ex parte pec
catoris ad remiſsionē culpæ mortalis, aliud
verò ad remiſsionem pœnæ temporalis, in
quam æterna fuit cōmutata. Et ita ſi contri-
tio tam tenuis ſit, quòd non ſit maior quàm
ſit neceſſaria ad remiſsionem culpæ, talis eſt
meritoria gratiæ, per quā culpa deletur, non
tamen eſt ſatisfactoria, quia nō tollit aliquid
de pœna temporali prædicta. Si tamē ſit ma
ior, quæ dicitur ſuperabundans, tollit vltrà
culpam, pœnam temporalem in toto vel in
parte, & ita eſt ſatisfactoria.
De qua tamen opinione cùm ſupra in tra
ctatu de pœnitentia nōnihil dixerimus, bre-
uiter nunc cōuenit eam expedire. Et videtur
quòd ſit falſa Primò, quia videtur ſuppone-
re, quòd eſt certa & determinata pœna tem
poralis, in quā venit æterna per contritionē
cōmutanda. Supponit ſecundò, quòd eſt da
bilis contritio determinata, quæ valet ad re-
miſsionem culpæ mortalis & pœnę ęternæ,
quæ tamē ad præfatæ pœnæ temporalis re-
miſsionem nō valet. Quod poteſt dupliciter
intelligi, ſcilicet, vel quòd detur minima con
tritio per naturā quoad intenſionē, vel quòd H
requiratur ex Dei ordinatione certa inten-
ſio in cōtritione, vt ad remiſsionē valeat mor
talis culpæ, vt vidētur Thomas & Scotus ſen
tire, ita vt citra illam intenſionem contritio
non ſit, & tunc talis minima contritio vale-
ret ad remiſsionem culpæ & æternæ pœnæ,
non tamen ad remiſsionem pœnę tempora-
lis. Si tamen inde excederet, valeret ad præ-
fatæ pœnæ temporalis remiſsionem.
Primum tamen, quod de minimo natura-
li dictum eſt, non videtur eſſe certū, nec à do
ctoribus approbatū, etiam ab his, qui in cer
tis rebus minimū naturale ponūt, cùm illud
in intenſione qualitatis non ponatur, quia
vt ait Gregorius de Arimino, quacunq; qua
litate remiſſa data poteſt dari remiſsior. Se-
cundum etiam, quod de intenſione requiſi-
ta ad contritionē dictum eſt, non eſt certum,
quia vt aliàs probauimus, omnis contritio
quantunlibet minima, ſeu omnis pœniten-
tia cordis quantumlibet remiſſa (modo effi-
cax ſit) eſt de lege ſufficiens ad gratiā & re-
miſsionem mortalis culpæ. Ideo hoc ſup-
poſito, apparet falſitas opiniōis ex duobus.
Primò, quia contritio, quę valet ad remiſsio-
nem pœnę ęternę, etiam poteſt valere ad re-
miſsionem pœnę temporalis, talis eſt omnis
contritio. Nec refert in hac re æternam pœ-
nam

A nam fuiſſe cõmutatam in temporalẽ,ſpecie
ab æterna differentẽ ſiue nõ differentem, de
quo ſupra:nam ſiue differant ſpecie,ſiue nõ,
prima contritio eſt eiuſdem virtutis cum ſe-
cunda & tertia,et tamen conſtat ſecundã &
tertiam contritionẽ valere ad remiſsionẽ pœ
nę temporalis,pręfatæ,& tantò magis,quan
tò frequentiùs illa cõtritio reiteratur:igitur,
& prima valet ſaltẽ in parte ad remittẽdum
huiuſmodi pœnam. Hic tamen obiicies,ꝙ
tunc omnis contritio etiam prima ſufficeret
omnem pœnam illam temporalẽ tollere, ex
quo ſufficit aliam in infinitũ maiorem amo-
uere,puta ęternã,quia quod poteſt in maius
poteſt in minus,maximè ſi ſpecie non diffe-
rant, & ita non eſſet locus purgatorius po-
nendus. Reſpondendũ. Si contritioni ex na-
tura ſua competeret pœnã æternam delere,
ratio videretur probare,quòd etiã deleret, &
temporalẽ. Verũ nõ ita eſt,nam diuina iuſti
tia vult, ꝙ peccator poſt remiſſam culpã, &
æternam pœnam ſatisfaciat, quod ex dictis
alibi probatum ſuppono. Attamen non eſt
aliqua contritio quantulacũq; ſit, quæ non
B tollat aliquid de tẽporali pœna, prout Deus
dignatur contritionem acceptare.

Secundo,facit contra dictam opinionẽ ra
tio,quia non eſt aliqua contritio, quæ nõ ſit
ſuperabundans,id eſt,maior,ꝙ ſit neceſſaria
ad remiſsionẽ culpę mortalis, & æternę pœ-
næ:igitur omnis talis eſt pro parte ſatisfacto
ria. Antecedens probatur,quia quacũq; con
tritione data,eſt dabilis minor,cùm ſit in in-
finitum remiſsibilis,& ita intentum.

Itaq; videtur tenendũ,quòd nec eſt certa
& determinata contritio,quę requiratur ad
remiſsionẽ culpæ,nec eſt certa & determina
ta pœna tẽporalis, in quã venit ęterna cõmu
tanda,ſed huiuſmodi cõmutatio fit ſecundũ
exigentiã cõtritionis. Nam ſi magna eſt con
tritio cæteris paribus,in minorẽ pœnã æter-
na cõmutatur,ſi parua,in maiorẽ. Vbi tamẽ
æqualis eſt contritio, ſi multa peccata cõmiſ
ſa ſunt,æterna pœna in magnã temporalem
cõmutatur,ſi pauca,in minorẽ. Ad hunc mo
dum puto fieri cõmutationem. Vnde nulla
eſt contritio,quæ non habeat vim,vt æterna
in minorem pœnam cõmutetur, quàm per
aliam contritionem eſſet cõmutanda, & ita
omnis talis eſt ſatisfactoria,ſaltẽ pro parte.

SEd dubitatur de opere meritorio, An ſit
tantæ gratiæ & gloriæ meritorium, cùm
ſatisfactorium eſt pro peccatis,ac ſatisfacto-
rium nõ eſſet. Et pro parte negatiua videtur,
quia aliàs per vnũ & idem opus conſequere-
tur homo duplex præmiũ, ſcilicet, gloriã & C
remiſsionẽ pœnę,quod ideo videretur incõ-
ueniens,qa vnico operi,vnicũ debet pręmiũ
correſpõdere, ac,pinde ſi per collationẽ glo-
riæ tãtę ſufficiẽter remuneratur opus ex cha
ritate factũ,ſequitur ꝙ de iuſtitia nõ valebit
ad remiſsionẽ pœnę. Secũdò arguitur,quia
aliàs ſequitur,ꝙ ęqualiter merẽtes,inęquali-
ter pręmiabũtur. Patet,ſi Sortes & Plato fa-
ciant eleemoſynã omnino æqualẽ ex æquali
gratia & conatu volũtatis,alter tamẽ ſit ob-
noxius pœnę tẽporali pro peccato, alter ve-
rò non,iam æqualiter merẽtur,& tamẽ non
æqualiter præmiabuntur, quia cùm vtriq;
æqualis gratia & gloria ob pręfatũ opus con
feratur,alteri tamẽ amplius debitum pœnæ,
cui erat obnoxius,condonatur: conſequens
tamen eſt cõtra Paulũ dicentẽ, quòd vnuſ-
quiſq; reportabit ſecundum ea quæ geſsit.

Tertiò,quia nemo meretur pręmiũ de iu-
ſtitia per hoc,quòd ſoluit id, quod creditori
debebat. Sic enim ſignificat Paulus dicẽs, Si
euangelizauero,quę gloria eſt mihi,neceſsi-
tas enim mihi incũbit. Cùm ergo quod quis
alteri debet, neceſsitate teneatur hoc ipſum
ſoluere,ſequitur quòd ſi homo per opus ali-
quod ſatisfaciat Deo, ſoluendo quod illi de- D
bet, non meretur gloriã aliam, aut gratiam.

Reſpon. His non obſtantibus tenenda eſt
contraria ſentẽtia,ſcilicet,ꝙ opus bonum ex
charitate factũ,& ſi ſatisfactoriũ ſit,non mi-
nus gratiæ & gloriæ meretur,ꝙ ſi de facto ſa-
tisfactoriũ nõ eſſet. Huius ratio videtur no-
ta,quia de lege communi vnicuiq; opera ex
charitate facto correſpõdet ſua gratia & glo-
ria perpetua,quę quantũlibet parua ſit,ſine
comparatione tamẽ longè ſuperat remiſsio-
nem pœnę,pro qua ſatisfactoriũ eſt,ſcilicet,
pœnæ tẽporalis. Vnde ſi loco pœnæ tempo
ralis, quæ ratione operis meritorij tollitur,
priuatur homo aliquo gradu gloriæ perpe-
tuæ alioqui ſibi per opus ipſum debitæ, in-
iuſtè ageretur cũ tali homine, quia ſine pro-
portione plus eſſet id,quo priuatur,ꝙ bonũ,
quod conſequit,vt cõſtat. Tũ,quia quod per
dit,eſt bonũ ęternũ,qđ autẽ ob ſatisfactionẽ
conſequitur,eſt tẽporale,ſcilicet,remiſsio pę
næ tẽporalis. Tum etiã,quia & vtrunq; eſſet
tẽporale,quod perdit, & quod conſequitur,
adhuc eſſet longè pręſtantius quod perdit. ſ.
gradus aliquis glorię eſſentialis, ꝙ quod con
ſequitur, quod eſt remiſsio pœnę tempora-
lis. Secundò eadem ſententia hinc patet,
quia tunc imprudẽter & male agerent ſacer-
dotes pœnitẽtias confitẽtibus imponendo,
quas

E quas debeāt hîc pro peccatis adimplere, Imprudenter etiam ipſi pœnitētes eas acceptarent, quod tamen eſt contra eccleſiæ & ſanctorum pręcepta ſeu ſtatuta & doctrinam communem, qua paſsim ſancti exhortantur peccatores, vt hîc opera pœnitentiæ faciant, neq; vnq̄ ab illis ceſſent. Eccleſia etiam inſtituit longas pœnitentias pro peccatis eſſe iniungendas, quànuis hodie ſint arbitrarię. Et ſequela patet, ſi ita eſſet, quòd opera ex charitate facta per hoc, ꝙ ſatisfactoria ſint nòn merentur tantam gloriam eſſentialem, quantam ſi ſatisfactoria nō eſſent, mererentur. Et ita ſatius eſſet homini ſua omnia opera ita propter Deum facere, quòd nullo modo ea ordinet ad remiſsionem pœnæ temporalis.

Nec obſtant, quæ ſupra adducta ſunt in oppoſitum. Ad primū enim dicendū, nullū eſſe inconueniens, quod illic illatū eſt: nam homo per vnā & eandem contritionem, primam conſequitur gratiā, & ius ad gloriam, & remiſsionē culpę commiſſæ ſimul & æternę pœnæ. Igitur non mirū, ſi homo per vnū opus conſequatur ius ad gloriā ſimul & remiſsionem pœnę temporalis: nec minorem gratiam & gloriam conſequitur homo per
F contritionē ſi illi centū peccata per illam remittuntur, quàm ſi vnū tantùm remittatur, ſi non niſi vnum cōmiſit, alioqui dabitur, quòd tot eſſent peccata, quę per contritionē primam remittuntur, quòd per eam nullam prorſus gratiā contritus aſſequeretur, ſequela patet calculanti. Ad ſecundū dicendū, ꝙ argumentū æquè militat cōtra arguentem. Nam demus duos, quorū alter ſit in ſolo originali, alter verò ſit in originali ſimul, & alio mortali, & ambo ęqualiter omnino in deum per amorē cōuertantur, tales æqualiter merentur, & tamen vni ſolū originale deletur, alteri verò originale ſimul & mortale. Aut pone duos baptizatos, quorū alter vnū mortale cōmiſit, alter verò centum, & æqualiter omnino in Deum ambo cōuertantur, æqualiter operantur, & tamē vni centū, alteri verò nō niſi vnum peccatum dimittitur. Itaq; quod communiter dicitur, ſcilicet, æqualiter operantes, æqualiter pręmiabūtur, procedit de pręmio eſſentiali per collationē gratiæ & gloriæ eſſentialis, non de aliis pręmiis ſeu donis accidentalibus, aut aliis bonis gratiā ipſam & gloriā concomitantibus. Adde, quòd remiſsio pœnæ debitæ pro peccatis non eſt propriè pręmiū bonis operibus pręciſè correſpondens, cùm talis pœna bonis & malis remittatur, poſtquàm vel ipſi ſatisfecerint,

vel de ipſis debita vindicta ſumpta fuerit. G

Ad tertium, quànuis apud homines, vt in plurimū, remunerationē non mereatur quis per hòc ſolū, quòd debita ſoluit, apud Deum tamen ſecus eſt: nam homo debet Deo præceptorum obſeruantiā, ob eam tamen Deus vitam promittit æternā, pro vt ſcriptū eſt: Si vis ad vitā ingredi, ſerua mandata. Et iterum Matth. 19. cùm de mandatis mentionem feciſſet, dixit Chriſtus homini illi. Hęc fac, & viues. Ita igi Lucę. 10. tur, ſi homo velit ſatisfacere pro peccatis per opera extra charitatē facta, ad vtrunq; Deus ea acceptat, ſcilicet, ad gloriam, & ad pœnæ remiſsionē. Vtrunq; enim ex charitate operantibus in lege promiſit. Nec obſtat, quod ex Paulo citatum eſt, quia in loco illo id docet, ſcilicet huiuſmodi homini nullā mercedem à Deo deberi pro opere, quod inuitus fecit, & velut coactus, vt ſi ex ſolo timore pœnę id faciat, ſecus ſi ex amore & ſpontanea voluntate propter Deum faciat. Quēadmodum operatur, qui ex charitate agit, qui non ſolam pœnę remiſsionem quærit, ſed principalius Dei gloriam.

H Ic oritur alia quæſtio, ſcilicet, An poſsit homo deo ſatisfacere per opera alioqui debita, Et dixit Palude, & quidā alii, quòd non. Tum, quia diffinitio ſatisfactionis ſic ſonat, quòd eſt redditio æquiualētis aliàs indebiti. Tum etiā, quia nemo poteſt pluribus debitis ſicut nec pluribus creditoribus per vnum & idem opus ſeu per vnicā ſolutionem ſatisfacere, quando illud ob alteram tantùm cauſam debitū eſt ſufficiēter. Exemplum videtur clarū. Si ſacerdos mihi imponat vt ieiunem. 40. dies, non ſatisfacio ieiunando quadrageſimā ordinariam, cùm eam alioqui eſſem obligatus ieiunare, etiā ſecluſa ſacerdotis iniunctione. Similiter ſi iniungat mihi, vt dem pauperi certā eleemoſynā, non ſatisfacio, ſi eam dem pauperi extremam neceſsitatem patienti, quia ad id alioqui eram obligatus. Similiter ſi debeo Petro. 10. ducatos, quos furtim ſurripui, & ex altera parte idem Petrus mihi decem ducatos mutuauerat, non ſatisfacio vtriq; debito, ſi. 10. ſoluam.

Hoc inſuper videtur confirmari, per id, quod Chriſtus dixit Lucę. 17. Cùm feceritis quæcunq; præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus, quod debuimus facere, fecimus. Igitur opera, quę alioqui, ſcilicet ob pręceptum debita ſunt, non ſunt ſatisfactoria, etiam ſi in charitate fiant.

Facit deniq;, quod ait Anſelmus libr. Cur deus homo, dicēs, Per illa fit ſatisfactio, quæ

non

A non poſſent ab homine exigi, niſi peccaſſet: ſed præcepta poſſent ab homine exigi, etiam ſi non peccaſſet, & ita per opera quæ de præcepto ſunt, non poteſt ſatisfactio fieri.

Contra tamen præfatam ſententiã ſic indiſtinctè poſitam arguitur, quia ieiuniũ quadrageſimale ab eccleſia præceptũ, eſt ſatisfactorium pro peccatis, etiam ſi alioqui ratione præcepti ſit debitũ. Id patet, quia tale ieiunium ſi ab eccleſia præceptum nõ fuiſſet, eſſet pro peccatis ſatisfactoriũ: igitur, æquè ſatisfactorium eſt, ſi ab eccleſia ſit præceptũ, cùm præceptum eccleſiæ valorem ieiunij nõ tollat, alioqui imprudenter eccleſia tale ieiunium & alia opera ſatisfactoria præcepiſſet, ſi huiuſmodi opera valorem ſpiritualem ob præceptum amitterent.

Deinde, martyrium ex neceſſitate ac præcepto Dei toleratũ, ne, ſcilicet, fides puſillorum periclitetur, eſt ſatisfactoriũ pro peccatis, cùm martyr ſtatim ad gloriam volet, nec aliorum orationibus ad id indigeat. Dicente Auguſtino. Iniuriam facit martyri, qui orat pro illo, & tamẽ tale martyriũ in caſu eſt alioqui debitũ, etiam ſi martyr ille nõ peccaſſet.

B Præterea opera bona ex voto facta, nõ minus ſatisfactoria ſunt, quàm ſi ex voto non fierẽt, ſicut nec ſunt minus meritoria, quàm ſi ſine voto fiant, & tamẽ ſecluſa obligatione ſatisfaciendi pro peccatis cõmiſsis eſſent huiuſmodi opera ratione voti emiſsi debita.

Similiter, eleemoſyna facta pauperi extremam neceſsitatem patienti ſatisfactoria eſt, nõ minus, q̃ ſi extra extremã neceſsitatẽ pauperis fieret, quod hinc apparet, qa talis eleemoſyna videtur Deo magis grata: nam Deo magis placet, quod neceſsitatibus eorũ, qui omni ſunt deſtituti ſubſidio, ſubueniamus, quàm aliorũ, qui ſuam aliter poſſunt neceſsitatem releuare. Vnde magis ad primã eleemoſynam, quàm ad ſecundam nos Chriſtus ſua lege compellit, & ſecũda propter primã eſt poſtponenda, & tamẽ in caſu eſt talis eleemoſyna ratione præcepti debita. Ad hũc modum de aliis poſſemus exemplificare.

Præterea quòd opus ſit ſatisfactoriũ Deo, non ex natura, ſed ex Dei acceptatione eſt: opus autem à Deo acceptatur ratione charitatis ex qua fit, & tantò magis, quãtò ex maiore charitate fit. Igitur non obſtante, quòd opus ſit de præcepto ita quòd ſi nõ fiat, peccabitur, ea tamen ratione, qua ex charitate fit, aut ex magna charitate ſit, nõ eſt de præcepto: igitur, ob illam cauſam nil obſtat, quo minus ſit ſatisfactorium.

Et confirmatur, quia ob illam cauſam eſt C meritoriũ gloriæ æternæ, non obſtante, quòd ſit opus de præcepto: igitur, ob eandem cauſam erit ſatisfactoriũ, quod longè minus eſt, quàm primũ, vt conſtat. Et ita ſicut vim meritoriam & ſatisfactoriã ſortitur opus ex charitate à qua fit, ita & ſimilẽ vim ſortitur, ſi à pœnitentia ſeu cordis contritione procedat, idq; ex opere operantis. Similiter etiã ſi virtute clauiũ iniunctũ ſit opus alioqui ex præcepto debitum, & per ipſum pœnitentem acceptatum & adimpletũ, ſortietur vim ſatisfactoriam, quia opus eo modo factũm, & ex tali vel tali radice procedens, nòn eſt alioquì debitum, vt ſuppono.

Itaq; videtur tenendũ, opera ex charitate facta ſatisfactoria eſſe, etiã ſi alioqui ſint de præcepto debita, non ſolùm ſi præcepta ſint ad finem ſatisfaciendi pro peccatis cõmiſsis, ſed etiam ſi ob aliam cauſam præcepta ſint, qualia ſunt, quæ tenentur peccantes & non peccantes adimplere, vt ſunt præcepta decalogi, & alia quæ ad legem naturæ & charitatis officium ſpectant.

Ad rationes autẽ prioris ſententiæ dicendum. Ad primũ, quo arguitur ex diffinitione ſatisfactionis dicendũ, quòd procedit illa D diffinitio per Scotum poſita & communiter approbata, de ſatisfactione, quæ fit ex pura iuſtitia, quæ rei æqualitatem requirit, qualis eſt, quæ inter homines fit, non tamẽ de ſatisfactione facta ſecundum iuſtitiam mixtam, qualis fit Deo pro peccatis, in qua ſicut rei ad rem æqualitas non requiritur, ita nec requiritur quòd id, quod in ſatisfactionẽ redditur, ſit alioqui indebitum, cùm liberum ſit Deo opera debita & indebitá, ſi ex charitate fiant, acceptare, ſicut & de facto ſecundũ legem acceptat, & ſe acceptaturum promiſit.

Eodem modo reſpondeatur ad ſecundum quando arguebatur, quòd nemo poteſt per vnicum opus pluribus debitis ſatisfacere, quod procedit de ſatisfactione ex pura iuſtitia facta pro offenſa aliqua vel p debito reali. Nã ſi accipiatur de ſatisfactione qua quis tenetur præcepto ſatisfacere, compertum eſt eſſe falſum, quia vt ſupra in tractatu de confeſsione oſtendimus, ſtat vnicũ & idem opus multis obligationibus eſſe debitum, ſcilicet, ratione legis, ratione præcepti, ratione voti, aut iuramenti, & per illud vnum opus ſi fiat, ſatisfit pluribus debitis & obligationibus, vt conſtat.

Quantùm verò ad exẽpla illic adducta attinet, alia tãgitur quæſtio, ſcilicet, Si ſacerdos

iniuuxerit

E iniunxerit peccatori in pœnitentiā aliquod
opus, ad quod alioqui homo erat obligatus,
An ſatisfaciat iniuncto ſacerdotis illud agen
do,vt ſi iniunxerit ieiuniū.40. dierum,& ie-
iunet pœnitens quadrageſimā ordinariam,
aut eleemoſynā,& eam det pœnitens pau-
peri in extrema neceſsitate exiſtenti. Ad
quam quæſtiunculā breuiter dicendū,vt ſu-
prà diximus,quòd id pendet ex intētione ſa
cerdotis huiuſmodi pœnitentiā iniungētis.
Nam ſi eius intētio fuit iniungere pœniten-
ti,quòd ieiunet.40.diebus, quicūq; illi ſint,
& id conſtet pœnitenti,tunc ſatisfacit ieiu-
nando quadrageſimā,& facta tali iniunctio-
ne duplici vinculo tenebitur ad quadrageſi-
male ieiuniū,ſcilicet,ex pręcepto eccleſiæ,&
præcepto ſacerdotis, & valebit etiā duplici-
ter tale ieiuniū,ſcilicet,quia ex charitate fit,
& virtute clauiū. Si autem certum ſit,quòd
intentio ſacerdotis fuit, quòd pœnitens ieiu
naret.40. diebus extra dies, quibus alioquî
erat obligatus ieiunare: tunc certū eſt illum
non ſatisfacere iniūcto ſacerdotis,ſi quadra-
F geſimam ordinariā ieiunet. Si autē dubium
ſit,quid ſacerdos iniungens intenderit, tunc
præſupponendum eſt ,quòd intenderat im-
ponere ieiuniū, ad quod alioqui pœnitens
non eſſet aſtrictus. Sic enim cōmuniter ver-
ba iniungētis veniunt interpretāda, puta ſe-
cundū cōmunē hominū intelligentiā, iuxta
cap Ex literis. de ſponſalibus. Excepto niſi
contrariā intentionē ipſe ſacerdos explicet.
Ad hunc modū videtur dicendū de quacūq;
alia pœnitētia à ſacerdote iniuncta, quæ po-
teſt per opus alioquî debitum adimpleri,
quòd ,ſcilicet, ad intentionem iniungentis
eſt recurrendum.

Corollarie ſequitur, quæ eſt ratio, quare
homo poteſt per vnicū opus pluribus debi-
tis legalibus ſatisfacere,& non pluribus de-
bitis realibus. Quia,ſcilicet,in legalibus debi
tis,ſeu obligationibus,quales ſunt,quę ex le
ge,præcepto,voto, aut iuramento oriuntur,
ad intentionē eorū eſt recurrendum. Et cùm
intentio legis, voti, & iuramenti poſsint in
vnum & idem opus tendere,vt conſtat,ideo
qui lege,præcepto,voto, & iuramento aſtri-
ctus eſt ad certā eleemoſynā erogandā , eam
erogando,ſatisfacit omnibus illis debitis. In
aliis autem debitis realibus,qualia ſunt,quę
in iuſtitia cōmutatiua conſiſtunt,vt obliga-
tio ex mutuo,emptione, aut venditione, ex
furto,aut alio damno dato,ad æqualitatē rei
eſt attendendum. Ideo ſi aliquid loco ſatisfa
ctionis per vnam viam ſufficienter debetur,
& tantūdem per aliam, tunc non ſatisfacit, G
qui id reddit,omnibus illis debitis,vt cōſtat.
Excepto,niſi cōcurrat liberalis remiſsio ſeu
gratia ipſius offenſi,vel creditoris,qualis cō-
currit in ſatisfactione,quæ Deo pro peccatis
fit,vt ſæpe dictum eſt.

Inde iterū fit,vt clericus beneficiatus , qui
tenetur ad horas canonicas ratione ordinis,
& ad horas in choro canendum ratione be-
neficij, ſatisfacit vtriq; præcepto per vnum
opus,ſcilicet,ſi horas in choro cantet: maxi-
mè ſi id admittat cōmunis cōſuetudo , quod
probabilius eſt,quàm ſuum oppoſitum.

Ad aliud,quod ex Luca citatum eſt, ſcili-
cet. Cùm feceritis quæcunq; præcepta ſunt
vobis, dicendum, quòd ſi per id probaretur
opera quæ ſunt de præcepto nō eſſe ſatisfa-
ctoria,per idem probaretur, eadem non eſſe
de lege meritoria,nec ad gloriam acceptata,
quod ſuppono falſum. Ideo dicendū, quod
illic intendit Chriſtus docere,quàm parū va
leant opera noſtra de ſe ad gloriam,& quam
parum debeat nobis Deus ob illa,ſi ea ſecun
dum ſe conſideremus:quia vt ſic,nec merito
ria ſunt,nec ſatisfactoria. Secus ſi diuinā bo-
nitatem & liberalitatem conſideremus, cui
ſoli fidere debemus,& nō operibus noſtris. H

Ad poſtremum,quod ex Anſelmo eſt alle
gatum,dicendum non eſſe ad propoſitum,ſi
mentem ipſius attendamus,quæ eſt,eſſe no-
bis Deo ſatisfaciendū pro peccatis per ope-
ra pœnalia,hæc enim ſunt, quæ ſi peccatum
non præceſsiſſent, non exigerentur, modo
autem aliud quærere an poſsit homo ſatisfa-
cere Deo per opera alioqui debita, aliud ve-
rò an debeat ſatisfacere per opera pœnalia.
De quo poſteà.

Quæſtio quinta.

PRæterea quæri
ſolet,An poſsit vnus ho
mo pro alio homine ſa-
tisfacere deo. Et pro par
te negatiua arguit, quia
non poteſt vnus homo
alteri mereri: igitur nec poteſt pro alio ſatiſ-
facere. Et vtrunq; probatur ex Paulo dicen-
te,Omnes nos ſtabimus ante tribunal Chri-
ſti,& reportabit vnuſquiſq; ſecundū ea,quæ 2. ad Cor. 5.
in proprio corpore geſsit. Et pſalmiſta. Da-
bit vnicuiq; dominus ſecundū opera ſua. Et
Paulus,Quæ ſeminauerit homo , hæc & me- Ad gala. 6.
tet. Igitur non venit homo à Deo ob aliena
opera remunerandus,nec puniendus,ſed ob
ſua

A ſua propria. Secundò id ē videtur ex Ezechiele.14. Si miſero in terram famē, peſtem, gladiū, aut beſtias terræ, & fuerint in medio eius tres viri, Noe, Daniel, & Iob. viuo ego, dicit dominus, quia nec filios, nec filias liberabunt, ſed ipſi ſoli liberabūtur, terra autem deſolabitur. Si igitur iuſtitia, & ſanctitas, ac preces ſanctorū alijs prodeſſe nō poſſunt vt iram Dei euadāt, ſequitur, quòd vnus homo, quantūuis iuſtus pro alio ſatisfacere non poteſt. Tertiò, Si ita eſſet, quòd poſſet vnus pro alio ſatisfacere, ſequitur, quòd ſi aliquis ſuſciperet in ſe obligationē ſatisfaciendi pro alio, & ille alter ante adimpletā ſatisfactionem ab hoc ſeculo decedat, quòd volabit ad gloriam: nam ipſe iam nullius pœnę debitor eſt, ex quo alius pro illo ſuſcepit obligationem debitū ſoluendi, ſeu ſatisfaciendi, & ex conſequēti ſi alter qui obligationē ſuſcepit, ſatisfactionem ſuſceptam omittat, erit in gloria is, qui deceſſit abſq; debiti ſolutione. Si autem decedens iret ad purgatorium, & viuus compleat ſatisfactionē pro illo ſuſceptā, bis punietur peccator decedens pro eodem debito, aut ſaltem duplex pœna pro eodem
B debito exigetur, vna à defuncto, alia à viuente pro defuncto ſatisfaciente. Poſtremò, ſatisfactio eſt medicina ſpiritualis morbi curatiua, ad id enim Deus ſatisfactionem exigit à peccatore, vt curetur, nō vt puniatur: quādoquidē Deus in pœnis non delectatur, iuxta illud Eſaię.10. Heu conſolabor ſuper hoſtibus meis. Nec vult deus mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Cùm ergo medicina vni applicata non valeat curare morbū alterius, ſed eius, qui eam ſuſcipit, ſequitur vnum hominē pro alio ſatisfacere nō poſſe.

Quibus non obſtantibus, tenendū eſt oppoſitum cum cōmuni ſententia, quòd, ſcilicet, poteſt vnus pro alio, ſaltem de cōgruo ſatisfacere. Tum, quia poteſt vnus alteri gratiā primam impetrare, & culpę remiſſionē, ſaltem mediatè, iuxta dictū Chriſti ad paralyticum,
Matt.9. Videns Ieſus fidem illorum dixit paralytico, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Per quod Ambroſius probat aliena opera alteri ad gratiā prodeſſe: igitur, à fortiori poterunt prodeſſe alteri ad impetrandum ei remiſſionē pœnæ temporalis. Tum etiam, poteſt viuus pro defuncto ſatisfacere, faciendo pro illo ſuffragia, vt eccleſia tenet, & communis ſanctorū doctrina: igitur, poterit ſimiliter pro viuo ſatisfacere, cùm vtrobiq; eadē ſit ratio, ſcilicet, charitatis cōmunio, quę omnia facit communia, & quæ noſtra ſunt, aliena, & è contrà. Tum etiam, quia inter homines vbi magis iuſtitia, q̃ miſericordia locū C tenet, poteſt alter pro altero ſatisfacere, quia nil refert, quòd debitor ſoluat per ſe vel aliū, quod creditori debetur, modò ſoluatur. Igitur, ſic erit apud deum, cui gratum eſt, quod Ad Gal.6. proximorum onera ſupportemus, iuxta conſilium Pauli. Alter alterius onera portate.

Quod etiā poſſet q̃plurimis exemplis comprobari, quibus docemur, Deum ad iuſtorū preces ſæpiſsime fuiſſe placatū, & iram quā contra alios peccatores conceperat, depoſuiſſe, & ſententiam punitiuā reuocaſſe. Abrahę nanq; dominum interroganti, an parceret ſodomitis, ſi inter eos eſſent.50. iuſti: aut.40. aut.20. Reſpondit dominus, quòd ſic, etiam ſi tantùm.10. iuſti inter eos reperirentur. Gene.18. Similiter dominus propter peccatum Salomonis præcidit regnū filio ſuo Hieroboam, parcens eidem Salomoni propter Dauid patrē 3.Regū.11. ſuum. Similiter legitur Deum liberaſſe Loth Gene.19. propter Abraham, cuius eſt dominus recordatus. Dimitto alia, quæ notiſsima ſunt. Et ita non dubium, poſſe hominem iuſtum pro alio ſatisfacere per viam ſaltem gratię & liberalis impetrationis, quis nō de iuſtitia pura. D

Ad rationes igitur ſupra factas reſpōdendum. Ad primum ex Paulo & pſalmiſta citatum, dicendū, quòd procedit de finali remuneratione ſeu iudicio, in quo vnuſquiſq; pręmium eſſentiale aut ſupplicium reportabit ſecundum exigentiā ſuorum meritorum aut demeritorum, non autem de remuneratione ſeu retributione, quæ interim fit per collationem boni temporalis, aut mali temporalis remotionem, alioquì ſi vniuerſaliter illa teſtimonia eſſent accipienda, in nullo poſſent defuncti ſuffragiis viuorum adiuuari, quod erroneum eſſe ſuppono. Ad ſecundum ex Ezechiele allegatum, dicendum, quòd procedit de pœnis ſeu malis, quæ Deus decreuit abſolutè aliquibus in vita præſenti inferre, ad quorum amotionem nō proſunt ſanctorum preces, cùm ſtet firma ſententia dei iuxta illud Hieremiæ.7. &.11. Tu ergo noli orare pro populo hoc, & non aſſumas pro eis laudes, & orationes, quia non exaudiam. Vbi gloſſa. Prophetæ præcipitur, ne pro eis oret, in quos eſt iam conſummata ſententia, ne videatur oratio eius infirma, & merito nō exaudita, quod maximè verum eſt, quando pro obſtinatis & pertinacibus oratur. Cum quo tamen ſtat valere ſanctorū orationes & merita aliis peccatoribus pœnitentibus ad multa bona ſimul, & ad peccatorū remiſſio-

E nem. Ad tertium dicendū poſt Thomam, quòd ille decedens (de quo in caſu argumenti) erit in purgatorio vſq; quo ſoluat per ſe, vel per alium, quod Deo ratione peccatorū debebat, quòd ſi ipſe in purgatorio per ſe patiendo ſoluerit, tenebitur viuus qui ſe obligauit etiā hic ſoluere, quod ſoluendū ſuſcepit, & tunc non exigit Deus duplicē punitionē pro eodē debito, ſed à defuncto exigit pœnā pro cōmiſſo debitā, & à viuente exigit, quia ſe ad eam obligauit, & tunc quicquid viuus perſoluerit, cedet ei in ſolutum pro ipſomet iuxta id quod ſcriptū eſt, Oratio mea in ſinu
Pſal. 34. meo conuertetur. Quòd ſi ipſe non indiguerit, conuertetur in ſinū eccleſię, à qua poterit diſpenſari per viam indulgentiæ. Ad poſtremum dicendū cum Bonauentura, Quòd ſatisfactio habet duplicē vtilitatē, adhibetur enim tanquàm medicamentū ad ſanandum morbum, valet etiam ad ſoluendū debitum ex peccato contractū. Tunc dico, quòd quatenus ſatisfactio eſt medicamentū, non valet alteri, ſed ipſi operanti. Si enim alius pro me
F ieiunet, etiam ſi millies id agat, non ob id extinguitur in me cōcupiſcentia, attamen quatenus tenet rationem precij, & ſolutiua debiti eſt, valet alteri ad pœnæ remiſsionem.

Vnde ſequitur, plus valere ſatisfactionem propriam, q̄ alienā, idq; quoad tria, ſcilicet, quoad gratiæ, & gloriæ augmentū, ad quod valet propria & non aliena. Secundò quoad ſanandum morbum, & ſequelas morbi præſcindendum, ad quod valet propria & non aliena. Tertiò ad remiſsionē pœnę p cōmiſſis debitę, Ad quod valet etiā propria, plusq̄ aliena. Vnde ſi quis vult per ſe ſatisfacere, non eſt ei neceſſaria tanta ſatisfactio, quanta eſſet ſi per alium ſatisfaciat, vt ſi vnus facit pro alio pœnitentiam ſeptennē, non tantùm prodeſt ei pro quo fit, quantùm prodeſſet, ſi ab ipſomet fieret. Cuius nonnullum argumentū eſt, quia parua pœnitentia voluntariè aſſumpta in hoc ſeculo, valet ad remittendum magnam pœnam purgatorij, cùm hæc voluntate ſit aſſumpta, illa verò à Deo illata. Inde etiam fit, vt magis ſatisfactoria ſit parua pœna, volūtate propria aſſumpta, quàm magna pœna in hoc ſeculo à Deo illata, quantumuis patienter toleretur. Cuius indiciū eſt, quia multò maiora ſunt mala, quæ ſolet Deus pro peccatis infligere, quàm quæ pœnitens aſſumere poteſt, & quàm pœnitentiæ, quas eccleſia iniungere inſtituit. Solet enim Deus immittere peſtē, bellum, & beſtias, quibus multi homines intereunt, idq; pro peccato vnius hominis, vt conſtat de pe- G
ſte immiſſa populo Iſraēl propter peccatum Dauid. Et tamen credendum eſt, quòd per aliam longè minorē voluntariè aſſumptam, vel ſecundū canones pœnitentiales iniunctā homo omnino à peccato liberaretur.

Hinc tamen oriuntur duo dubia, alterum eſt, An ita ſit, quòd Deus hominibus pœnam pro alienis peccatis infligat, & ſi ſic, an huiuſmodi pœna ſit illis peccatoribus ſatiſfactoria. Alterum eſt, an pro vno quoq; peccato ſua correſpondeat ſatisfactio. Ad primam breuiter dicendum, quòd Deus ſæpe legitur hominibus non ſolùm impijs, ſed innocentibus mala immittere propter aliena peccata. Id patet, quia inter ſodomitas fuerunt aliqui iuſti adulti, ſimiliter & paruuli per circuncisionem, aut aliud ſacramentum legis naturæ iuſtificati, omnes tamē perierunt ob peccata maiorum. Similiter in di- Gene. 6.
luuio idem accidiſſe credendum eſt multos, ſcilicet, inſontes, ſaltem paruulos, ob peccata maiorum periſſe. Legitur etiam numerorum. 4. dictum eſſe ad Hebræos. Filij veſtri erunt vagi in deſerto quadraginta annis, & portabunt fornicationem veſtrā, donec conſumantur cadauera patrum in deſerto. Legi- H
tur etiam tertij regū. 21. Achaz impetraſſe à domino, vt ſui peccati pœna in poſteros differretur. Ionæ primo: Similiter legitur tempeſtatem grandem ſuper nauigantes eueniſſe propter peccatum ipſius Ionæ, vt ipſemet teſtatur. Refert præterea beatus Ambroſius in quadam villa Tuſciæ, vbi ipſe tunc aderat cum fratribus ſuis, propter peccata vnius hominis, qui in hoc mundo nil aduerſum ſuſtinuerat, illum cum reliquis præfatæ villæ habitatoribus terrā abſorbuiſſe. Iuſtos etiam, qui illic erant, terra ſimiliter abſorbuiſſet, niſi cum ipſo beato Ambroſio ad eiuſdem monita inde fugiſſent. Beatus etiam Gregorius, libro. 15. Moralium. capit. 81. Paruulos aliquando à dæmonibus arripi, propter peccatū parentum, quia caro parentum ſunt. Itaq; non dubitatur Deum ſæpiſsime, tam in lege gratiæ, quàm ante illam multis inſontibus ob ſcelera impiorum multa intuliſſe mala. Iam igitur aperta eſt ratio propoſiti dubij. Nam cum ita id ſit, quomodo ſoluatur Deum in omnibus ſuis operibus iuſtum eſſe, qui innocentes pro nocentibus punit, etiam pœna mortis, quod ſi iudex humanus faceret, iniuſtiſsimus eſſet. Deus etiam reprehendiſſe legitur Iudæos, eo
quòd dicebant. Patres noſtri māducauerunt Ezech. 18.

vuam

A vuam acerbã,& dentes filiorũ obſtupeſcunt, Vnde addit dominus. Anima quæ peccauerit ipſa morietur, nec filius portabit iniquitatem patris, nec pater pórtabit iniquitatem filij, ſed vnuſquisq; in ſuo peccato morietur: quod ipſa naturalis iuſtitia dictat, ſecũdum quam, pœna debet tenere ſuos actores, nec vltra debet progredi pœna q̃ culpa ſit cõperta, iuxta quod ait Auguſtinus, ꝙ Deus non priùs eſt vltor, q̃ aliquis ſit peccator. Reſpõ. In præſenti vita non manifeſtatur, nec complet è exercetur diuina iuſtitia, quæ in finali iudicio exercebitur, & omnibus manifeſtabitur, quando reportabit vnuſquiſq; ſecundum ea, quę iu proprio corpore geſsit. In pręſenti enim vita indifferẽter videmus bona & mala, proſpera & aduerſa, ſanitatem, & morbum, vitam & mortem tam bonis, quàm malis euenire, quod in ſcriptura ſancta ſæpe ſignificatur: Vnde ſi dominus iu hoc ſeculo multa bona temporalia, aut etiam corporalia tribuit, cùm ea bonis, & malis pro voluntate tribuat, nõ ea ex iuſtitiæ debito tribuit, ſed ex gratia ſua ob cauſas, & fines ipſi cognitos. B Ac proinde, ſi huiuſmodi bona aliquibus negat, aut eiſdem aliquos priuat, quantumuis boni & iuſti ſint, nullam eis iniuſtitiam facit, quia gratiam ſeu gratuitũ beneficium negare alioqui indebitũ, iniuſtitia nõ eſt, vt conſtat. Quòd ſi Deus, quia dominus omniũ eſt, abſq; iniuſtitia aliqua poteſt pręfata bona pro ſolo nutu ſuæ volũtatis à quibus vult amouere, ſequitur apertè, quòd ſimiliter abſq; aliqua iniuſtitia poteſt eadem bona ab hominibus amouere ob culpam ſeu offenſam alicuius irritatus. Credendum tamen eſt, Deum huiuſmodi mala hominibus non ſine cauſa aliqua inferre, ſcilicet, vel ad tentandum, vel ad corrigendum, vel ad perſuadendum, vel ad gloriam Dei manifeſtandum, vel deniq; ad peccata cõmiſſa puniendum, hæc autem punit, non ſolùm in ipſis, qui peccata cõmiſerunt, ſed aliquãdo & ſæpe in aliis perſonis ipſis peccatoribus cõiunctis, quorum punitio ſolet in pœnam & cruciatum eorum, qui peccauerunt, redundare, vt quando peccatum patris punit pet mortẽ filij, vt contigit ipſi Dauid, pro cuius
2.Regũ.12. peccato ſilius ſuus mortuus eſt, Aut quando peccatũ principis punitur in populo ſuo, quod & eidem Dauid accidit, propter cuius
2.Regũ.24. peccatũ populus ſuus fuit peſte percuſſus, Aut quando ob peccatum maioris, vxor & domus punitur, vt contigit Abimelech regi, ob
Gen.20. cuius peccatũ, quo, ſcilicet, Sarram vxorem alienam detinebat, tota ſua domus plaga per C cuſſa eſt. In quo Deus nec iniuſtitiam facit ipſis peccantibus, qui maiora merebantur ſupplicia, nec iniuſtitiam facit cæteris perſonis, etiam inſontibus, à quibus pro ſola voluntate omnia bona corporis & fortunæ poſſet citra iniuriã amouere, Et ita patet Deum non eſſe iniuſtum, etiam ſi ob quorundam peccata & ſcelera, alij etiam innocentes pœnam ſentiant. Et per hæc reſpondetur ad rationem dubij propoſitam, quòd ſi humanus iudex innocentẽ pro alieno peccato occideret, eſſet iniuſtus, non ſic dominus deus. Diſcrimen eſt, quia Deus eſt dominus vitæ, & mortis, omniumq; bonorum, quę pro voluntate dat, & pro voluntate poterit data reuocare, nõ ſic humanus iudex. Quod etiam ex Ezechiele citatum eſt, quôd filius nõ portabit iniquitatem patris, procedit, vt ait Auguſtinus, de pœnis ſeu retributionibus finalis iudicij, ſeu alterius ſeculi. Et ita ad alia ſimilia dici poteſt. De quibus latiùs videbitur, D quãdo de iuſtitia & miſericordia dei agetur.

NVnc reſpon. ad aliud ibidem quęſitum, An, ſcilicet, pœna à Deo hominibus ob aliena peccata immiſſa, ſit illis peccantibus apud Deum ſatisfactoria. Dicendum ſine diſputatione, diſtinguẽdo. Nam pœna huiuſmodi aliquãdo infertur pro peccatis per contritionẽ deletis, aliquãdo vero pro peccatis, in quibus ipſi peccatores ſunt obſtinati, aut impœnitẽtes. Exẽpla clara ſunt, De ſecũdo, patet ex ſupra allegatis. De primo autẽ ſimiliter patebit quęſtione ſequẽti. Tũ dicendũ, ꝙ pœna immiſſa peccatoribus, aut aliis pro aliorũ peccatis, quãdiu de illis pœnitẽtia nõ pręceſsit, nullo modo eſt ſatisfactoria. Tum, quia ſatisfactio dicit actionẽ, ſeu actũ ipſius ſatisfacientis, in perpeſsione autẽ præfatorũ malorum illi nõ actiuè ſed paſsiuè ſe habent, vt patet: igitur, nõ dicuntur ſatisfacere in caſu. Tum etiam, quia ſatisfactio locũ habere non poteſt manente eodem peccato & culpa, pro qua quis pœnam ſuſtinet, etiã ſi voluntariè eſſet aſſumpta, vt ex dictis patet.

Secundũ dicendũ, quòd pœna illata à deo pro peccatis, de quibus pœnitentia vera præceſsit, ſi patienter & volũtariè toleretur, quodãmodo eſt ſatisfactoria, & quodãmodo nõ eſt ſatisfactoria. In quantũ eſt voluntariè & patienter per ipſos pœnitentes acceptata, ſatisfactoria eſt, ſicut & meritoria, quia ipſa voluntaria acceptatio propter Deum, eſt actus ipſius patientis ex charitate procedens, ideo à deo ad præmiũ & pœnę remiſsionem

 acceptatur:

E acceptatur. Ipſa tamen pœna illata, non eſt
in ſe ſatisfactoria, cùm actus nõ ſit ipſius pœ-
nitentis, cedit tamẽ ſibi in ſolutum, aliter ta-
men, quàm per actum ſatisfactionis, quia a-
ctus ſatisfactorius ipſius pœnitentis & ſi pa-
rum pœnalis ſit, multam pœnam purgatorij
redimit: pœna autem à Deo illata non redi-
mit maiorem pœnam purgatorij, quàm ipſa
ſit, ſed illa cedit illi pęnitenti in ſolutum pro
alia tãta, quam erat in purgatorio paſſurus,
ideo ſatisfactoria propriè nõ eſt, ſed tantùm
ſolutiua debiti ſecundum quantitatẽ ipſius
Et conformiter ad hoc eſt mihi probabile,
quòd pœnitenti patienter & ſpontè pœnam
illatã ſuſtinenti cedit in ſolutum, non ſolùm
pœna ipſimet illata, ſed etiam pœna, quę ob
ipſius peccatum aliis perſonis ſibi cõiunctis
infertur. Et hoc de primo dubio.

AD aliud ſecundum dubium quando quę-
rebatur. An vnicuiq; peccato ſua corres-
pondeat ſatisfactio, ſeu an diuerſa peccatorũ
genera exigant diuerſa genera ſatisfactio-
num, an potius vno genere ſatisfactionis, ſci
licet, præciſè ieiunando, aut preciſè eleemo-
ſynam erogando poſsit quis pro multis pec-
catis genere differentibus ſatisfacere. Et fa-
F cit difficultatem dictum Hieronymi dicen-
tis: Non ſanat oculum, quod ſanat calcaneũ,
nam peſtes animæ ſanantur per orationem,
peſtes corporis per ieiunium. Reſpondendũ
breuiter, aliud eſt ſatisfacere pro peccato, a-
liud ſanare peccatum. Satisfacere eſt recom-
penſam debitam offenſo reddere: Sanare au
tem peccatum, eſt illud eradicare, remouen-
do vel remittẽdo, aut extenuãdo illud, quod
ad actum peccati inclinat, & excitat: maxi-
mè quando illud tale ex actibus vitioſis fuit
in anima derelictum, & tunc ſtat bene, quòd
pœnitens ſatisfaciat pro peccato, abſq; hoc,
quód ſanetur peccatum: Nam poteſt homo
tam vehementer conteri, vt peccatum proc-
ſus remittatur, & quòd ſanatum non ſit, ſed
maneat vitioſa radix, quæ ad illud inclinet.

Dico igitur, quòd poteſt quis ſatisfacere
pro peccatis genere differentibus per vnum
genus ſatisfactionis. Nam ſi de culpa loqua-
mur, vnica pœnitentia cordis pro omnibus
culpis amouendis ſufficit. Si autẽ loquamur
de pœna temporali, cui poſt dimiſſam culpã
homo manet obnoxius, cùm finita ſit, poteſt
homo pro ea ſatisfacere ieiunãdo ſemel, bis,
ter, quouſq; procſus ſit pęna remiſſa. Sanari
autem peccata non ita bene poſſunt, per vni
cam medicinã, quandoquidem, vt ait Grego
rius, contraria cõtrariis curãda ſunt. Et ideo

ſuperbia per orationẽ, carnis petulantia per G
ieiuniũ, auaritia per eleemoſynã, tanq̃ per cõ
trarias medicinas veniunt curãda atq; ſanan
da. Et de hoc genere aut modo ſanationis lo-
quebatur Hieronymus. Et hoc eſt, quod ſu-
pra ex Bonauẽtura diximus, ꝙ ſatisfactio eſt
curatiua cõmiſsi ſimul & præſeruatiua, eſt
etiam debiti ſolutiua, & quatenꝰ ſolutiua de-
biti eſt, vna ſpecie reiterata, ſufficit ad remit-
tendum pœnam dimiſsis peccatis debitam,
quatenus verò curatiua eſt, diuerſa ſatisfa-
ctione opus eſt.

EX dictis alia iterum conſequitur dubita-
tio, An, ſcilicet, poſsit homo ſatisfacere
Deo pro vno peccato non ſatisfaciendo pro
omnibus. Ad quod ſimiliter ſine diſputatio-
ne reſpõdendũ, duplicem eſſe ſatisfactionẽ,
ſcilicet reconciliantẽ, & ſoluentẽ, ſeu liberan
tem. Reconcilians eſt, qua in Dei gratiam &
amicitiam redimus, hęc fit per veram cordis
contritionem, per quam culpa remittitur, &
gratia Dei reſtituitur. Satisfactio ſoluens ſeu
liberans eſt, qua homo reddit Deo aliquid,
per quod à pœna temporali, in quã æterna
fuerat cõmutata, in toto vel in parte liberet.

Quo præmiſſo, quæſtio propoſita poteſt
intelligi, facta comparatione peccatocũmor H
talium inter ſe, & venialium inter ſe, & mor
talium ad venialia. Si de mortalibus fiat quę
ſtio, iterum videtur diſtinguendũ inter mor
talia nondum quoad culpam dimiſſa, & in-
ter ea, quæ quoad culpam dimiſſa ſunt: ſi lo-
quamur de his, quæ quoad culpam per pœ-
nitentiam nõ ſunt dimiſſa, certum eſt, quòd
non poteſt homo ſatisfacere pro vno mor-
tali, quin pro omnibus ſatisfaciat, eo quòd
quãuis peccata mortalia non ſint quoad
commiſsionem connexa, ſunt tamen conne-
xa quoad remiſsionem. Cuius ratio aperta
eſt, quia principiũ remiſsionis vnius morta-
lis, eſt vnum & idem reſpectu omniũ morta-
liũ cõmiſſorũ, puta gratia gratũ faciens, ſeu
charitas, quæ ſecũ nullũ admittit peccatum
mortale: Et ſatis id probat Innocentius, cap.
Maiores. de baptiſmo. Similiter & Auguſti-
nus. lib. de vera & falſa pœnitentia, dicens.
Deus quẽ ſanat, perfectè ſanat. Et iterũ: Im-
pium eſt à Deo dimidiam ſperare veniam. Et
q̃uis Innocentius procedat de originali pec-
cato comparato ad mortale, ratio tamẽ eius
ęquè de mortalibus inter ſe collatis procedit,
quandoquidẽ nõ minus debetur pœna dãni
æterna pro mortali, quàm pro originali, &
per conſequens ſi remiſsio originalis requi-
rit acceptationem ad gloriam, ita & remiſsio

A mortalis culpæ, ad gloriam autẽ nemo in culpa mortali permanens poteſt acceptus eſſe de lege: igitur, neceſſe eſt vna mortali culpa dimiſſa, omnes ſimul dimitti. Si autem loquamur de mortalibus dimiſsis quoad culpam, certũ etiam eſt, poſſe peccatorem pro vno ſatisfacere, nõ ſatisfaciendo pro alio. Ratio, quia poſt dimiſſam culpã, nõ manet niſi temporalis pœna ſoluenda, pœna autẽ temporalis pro vno peccato debita, nõ eſt neceſſariò connexa pœnæ alteri peccato debitæ quoad remiſsionem. Nam illę pœnę temporales paulatim ſoluuntur, & non ſimul, & ex conſequenti poteſt vna ſine alia dimitti. Si verò loquamur de peccatis venialibus, idem dicendum eſt, quòd, ſcilicet, poteſt quis pro vno ſatisfacere, non ſatisfaciendo pro alio, Et ratio eſt eadem, quia tranſeunte actu peccati venialis, non relinquitur niſi reatus ad temporalem pœnam: hæc autẽ paulatim remitti poteſt, & ita venialia quoad ſui remiſſionem connexa non ſunt, vnde poterit homo pro vno eorum ſatisfacere ſine alio.

Si deniq; loquamur de mortali peccato

B comparato ad veniale, ſimiliter dicendũ, ꝙ poteſt homo pro vno ſine alio ſatisfacere, cũ poſsit mortale ſine veniali dimitti, & ẽ contra, ſecundũ probabilẽ opinionẽ, quam alioqui probauimus. Et patet prima pars, quia inter mortale & veniale nulla eſt quoad remiſsionẽ connexio, ſtat enim mortale etiam quoad culpam dimitti (ne dum quoad pœnam temporalem) abſq; hoc, quòd veniale dimittatur, quia cũ remiſsione mortalis peccati ſtat reatus ad pœnam temporalem, quæ pro veniali debetur, vt conſtat. Secunda etiã pars patet, quia poteſt homo ſoluere pœnã temporalem veniali peccato debitã manẽte peccato mortali, & ita ſatisfacere pro veniali, & nõ pro mortali, ſatisfactione ſumpta ſecundùm iuſtitiã decentiæ diuinæ largitatis, vt ſuprà fuit expoſitũ, quãuis non ſecundũ iuſtitiam legis. Sed quia de hoc alibi latiùs egimus, hoc nunc dixiſſe ſufficiat.

Quæſtio ſexta.

POſtremò de neceſsitate ſatisfaciendi videndum eſt, an ſit homini neceſſariũ in pręſenti vita Deo pro peccatis ſatisfacere, & an debeat ſatisfactio fieri per opera pœnalia, Ad primũ dicendũ, non eſſe dubitandum, quin ſit neceſſariũ pro cõmiſsis ſatisfacere Deo, loquendo de ſatisfactione reconciliante, ſeu de ſatisfactione pro peccatis quoad culpã, idq; de potẽtia ordinata, ſecus de potentia abſoluta. Poteſt enim Deus pro ſua bonitate omnẽ iniuriã liberaliter condonare, nullã pro illata iniuria ſatisfactionẽ exigendo: nam id poteſt facere & laudabiliter homo, qui ſicut pecuniariũ debitũ, ita & iniuriam receptã poteſt gratiſsimè condonare, quod quidẽ opus charitatis eſt & liberalitatis. Cùm igitur Deus optimus ſit, ac magnificentiſsimus, non dubiũ, quin poſsit liberaliter omnẽ offenſam in eum cõmiſſam remittere. Nec obſtat eſſe de iure naturæ ſatisfaciendum offenſo, quia in hac re id ſolũ eſt de iure naturæ loco ſatisfactionis Deo reddendum, quod ipſe exegerit: id autẽ, quod in lege ordinata exigit, poteſt non exigere, vt ſupra, cùm de pœnitẽtia cordis ageremus, oſtẽdimus. Quod autẽ de lege ordinata ſit neceſſaria ſatisfactio pro offenſa, nõ ſolùm ea, qua chriſtus pro nobis ſatisfecit, ſine qua nemo de lege ordinata potuit vnq̃ iuſtificari, ſed alia particularis, ex diffinitione ſatisfactionis ſatis cõſtat. Eſt enim ſatisfactio, iniu- D riæ illatæ recõpenſatio, ſecundũ æqualitatẽ iuſtitiæ. Aut vt diffinit Scotus, Eſt volũtaria redditio ęquiualẽtis aliàs indebiti. Ex vtraq; conſtat ſatisfactionẽ eſſe actum iuſtitię, quo redditur offenſo debita pro peccato recompenſatio. Id etiam ſonat verbum, redditio, quod præſupponit aliquid eſſe debitum. Quãuis enim dare voluntatis ſit, reddere tamen neceſsitatis eſt. Pro eodem facit cap. Si culpa tua damnum illatum eſt iure ſuper his ſatisfacere oportet. Quod verbum etiã neceſſitatis eſt. Et ſicut reſtitutio neceſſaria eſt, ſine qua peccatũ minimè dimittitur, ita & ſatisfactio pro offenſa cõmiſſa, neceſſaria eſt, cùm de vtroq; ſimilis ſit ratio. Non enim iniuſtius eſt iniuriã inferre, ſeu offenſam committere, quàm alienũ ſurripere: immo illud longè iniuſtius, ac proinde non minus pro primo, quàm pro ſecundo opus eſt ſatisfacere. Idem etiam apertè colligitur ex his, quę ſupra in tractatu de pœnitentia cordis diximus, vbi probauimus pœnitentiam cordis de mortalibus eſſe peccatori neceſſariam, vt Deo reconcilietur: ergo non dubium eſſe neceſſariam ſatisfactionem pro peccatis quoad culpam, quæ per contritionem ſit, ſine qua peccator Dei gratiam obtinere non poteſt, iuxta illud Eſaię. Ad quem reſpiciam, niſi ad Eſa.56. pauperculum, & contritum corde.

E SEd eſto neceſſariũ ſit Deo ſatisfacere, An
id debeat fieri per opera pœnalia. De hoc
poſſet aliqua cõtrouerſia eſſe, Vnde pro par
te negatiua arguitur primò, quia de lege or-
dinata poteſt quis veniam perfectam conſe-
qui per veram Chriſti dilectionẽ, iuxta illud
Ioã. Si quis diligit me, diligetur à patre meo,
Ioan.4. & ad eum veniemus, & apud eum manſionẽ
faciemus, Pro quo etiã facit quod ait Petrus
1.Pet.4. in canonica, dicens, Charitas operit multitu
dinem peccatorũ. Vnde & de Magdalena di
Luce.7. ctum eſt, Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quo
niam dilexit multũ. Igitur, ad obtinendũ ve
niam peccatorũ, nõ eſt neceſſaria ſatisfactio
per opera pœnalia. Secundò ad idem ar-
guitur, quia ſufficit homini ad ſalutẽ, ſi man
Matth.19. data Dei ſeruet, iuxta illud Chriſti: Si vis ad
vitam ingredi, ſerua mandata: ſed in manda-
tis decalogi, de quibus chriſtus loquebatur,
nulla de ſatisfactione agenda per opera pœ-
nalia mentio fit, ſed de ſola Dei & proximi
dilectione: quandoquidẽ præcepta primę ta
bulæ ad dilectionẽ Dei, præcepta verò ſecũ-
dæ tabulę ad proximorũ dilectionem perti-
nere noſcuntur, Hue enim omnia mandata
tendũt, iuxta illud Pauli, Finis præcepti, cha
1.Ad Tim.1. ritas. Et iterum, Qui proximũ diligit, legem
F impleuit. Tertiò, qa homo poteſt per elee
ad Ro.13. moſynam & per orationẽ ſatisfacere, iuxta
Dani.4. id, quod Daniel ad Nabuchodonoſor dixit,
Eccle.3. Peccata tua eleemoſynis redime. Et alibi ſcri
ptura ait, Sicut aqua extinguit ignẽ, ſic elee-
Luce.11. moſyna extinguit peccata. Vnde & chriſtus
dixit, Date eleemoſynã, & ecce omnia mun
da ſunt vobis. Sed huiuſmodi eleemoſynã, vt
ſatisfactoria ſit, nõ oportet eſſe pœnalẽ: im-
mo ſi cum lætitia fiat, qualis fit ab homine li
berali, erit apud Deum gratior, prout inquit
Paulus, Hylarem datorẽ diligit Deus. Quar
2.ad Cor.9. tò, quia ſi ſola opera pœnalia eſſent ſatisfa-
ctoria, quantò opus aliquod magis pœnale
eſſet, tantò eſſet magis ſatisfactoriũ, & per
conſequens magis ſatisfactorium eſſet ieiu-
nium vnius guloſi & intẽperati, quàm vnius
religioſi ad ieiunandũ aſſueti, & eleemoſy-
na vnius auari eſſet magis ſatisfactoria, quã
vnius liberalis: ex quo ieiuniũ intemperati,
& eleemoſyna hominis auari magis pœna-
lia & difficilia eis ſunt, q̃ religioſi, & libera-
lis. Quintò idem apparet ex eo, quod ha-
betur Tobiæ.3. qui ad Deũ loquens, ait, Non
enim delectaris in perditionib9 noſtris, quia
poſt tempeſtatẽ, tranquillũ facis, & poſt la-
chrimationẽ & fletum, gaudium & exulta-
tionem infundis: Non ergo eſt neceſſaria ſa-
tisfactio per opera pœnalia, in quibus Deus G
minimè delectatur. Confirmatur ex dicto
Anſelmi dicentis, Satisfacere Deo, eſt hono-
rem eidem indebitè ſubtractum, impẽdere.
Hoc autem fieri poteſt abſq; opere pœnali,
ſi homo poſt peccatum, quo Deo honorem,
& obedientiam ſubtraxit, ſe illi rurſus ſubii-
ciat, eum colat, reuereatur, & timeat &c.

In oppoſitum, & pro parte affirmatiua ar-
guitur, Quia illa ſatisfactio eſt homini neceſ
ſaria, quã deus ab homine poſt offenſam exi
git: Deus autẽ in vtroq; teſtamẽto ſæpe à pec
catore pœnitẽtiam exigit de cõmiſſis, vt ex
dictis eſt manifeſtum, pœnitentia autẽ opus
pęnale eſt. Idem etiam arguitur ex eo, quod
habetur Matthæi.3. & Lucæ.3. Facite fructus
dignos pœnitentiæ. Super quo ait Auguſti-
nus, alios eſſe fructus dignos pœnitentiæ, a-
lios verò virtutis, qui per fructus dignos pœ
nitentiæ opera pœnalia dicit eſſe intelligen-
da. Pœnitentia enim cordis, fletum, lachry-
mas, ieiunia, vigiliam, aliaq; pœnalia opera,
& aſpera fructificat, per quæ homo volup-
tatibus, operibuſq;, vnde homines delecta-
tionem atq; vtilitatem ſolent accipere, priue
tur. Idem etiam apparet exemplis vtriuſq;
teſtamenti: non enim peccatores aliter legi- H
mus Deo ſatisfeciſſe, q̃ per opera pœnalia.
Cùm enim intelligerent Deum illis iratũ eſ-
ſe, illicô ad pœnitentiã, luctum, aliaq; pęna-
lia & triſtia opera accurrebant, animas ſuas
per ieiunia, vigilias, aliaq; huiuſmodi affligẽ
tes. Exemplũ eſt & non infrequens de popu
lo Iſraël, & regibus eius. Exemplũ ſunt Nini
uitæ, quibus cùm dixiſſet Ionas, ad quadra- Ionæ.3.
ginta dies Niniue ſubuertetur, ad remedium
illicô confugerunt, omnibuſq; ſeipſos affli-
gentibus, ira domini placata eſt. Exemplum
etiam eſt Petrus, qui poſt chriſti negationẽ, Matth.26.
ſtatim ad lachrimas ſe conuertit, & veniam
impetrauit. Idem de Magdalena, & de innu-
meris aliis apertiſſimum eſt. Poſtremò idem
patet ratione, quia culpa per pœnã compen
ſatur, & tantò maior exigitur pœna, quantò
maior fuit culpa. Vnde Gregorii ait, Iuſtum
eſt, vt peccàtor tantò maiora ſibi inferat la-
menta per pœnitentiam, quantò maiora in-
tulit damna per culpam.

Reſpon. Loquẽdo de ſatisfactione, p pec-
cato quoad culpã, quæ recõciliatiua dicitur,
non dubiũ eſt eſſe neceſſariã ſatisfactionem
per opera pœnalia, quia ad minus eſt neceſ-
ſaria contritio, & pœnitẽtia cordis: ſimiliter
& confeſſio, quæ opera valde pœnalia ſunt.
Quod cũ ſufficiẽter probatũ ſit ſuperiùs, nõ
opus

A opus eſt denuò probare. Sed ad rationes an-
te oppoſitũ reſpon. Ad primum, fateor pec
catorem poſſe per dilectionẽ Dei veniã pec-
catorum conſequi, non ſolùm quoad culpã,
ſed etiam quoad omnẽ pœnam. Verum ipſa
Dei dilectio, ſi vera eſt, virtualiter cõtinet ſa-
tisfactionẽ pœnalem præfatã, ſcilicet, contri
tionem, & confeſsionẽ, ſine quibus peccata
minimè remittũtur. Et ita venit cõmunis ſen
tentia intelligenda, quæ ait, eſſe neceſſariã ſa
tisfactionẽ per opera pęnalia, ſcilicet, forma-
liter, vel virtualiter in actu, aut mẽtis propo-
ſito. Ad ſecundũ dicendũ, quòd ſi ratio va
leret, æquè probaret non eſſe neceſſariã con
tritionem, nec confeſsionẽ, nec vllam ſatisfa
ctionem, immo nec baptiſmum, nec euchari
ſtiam, cùm de his in decalogo mẽtio expreſ-
ſa nõ fiat. Ideo dicendũ, ꝙ cùm ait Chriſtus.
Si vis ad vitã ingredi, ſerua mandata. non in-
telligitur ita vt aliorũ omniũ neceſsitatẽ ex-
cludat, ſed ideo id dixit, vt intelligamus mã-
datorum obſeruantiã ita eſſe ad ſalutẽ & vi-
tam neceſſariam, quòd ſine ea nõ poſſumus
ſaluari. Dixit itaq;, quòd neceſſariũ eſt ad vi
B tam mãdata illa ſeruare, nõ quòd ſufficiens.
Aut ſecundò dicatur, quòd qui mãdata Dei
omnia ſeruat, conteritur, confiteturq;, ac ſa-
tisfacit tẽpore quo tenetur: alioqui nec Deũ,
nec ſeipſum vti debet, diliget, quę dilectio in
ipſis mãdatis nobis cõmendatur. Ad ter-
tium. Eſto eleemoſyna nõ ſit poſitiuè omni-
bus pœnalis, bene tamen priuatiuè. Vnde
opera dupliciter dicuntur pœnalia, ſcilicet,
poſitiuè, quæ triſtitiã ſeu dolorẽ cauſant. Et
priuatiuè, quia ſcilicet, ab aliquo bono ope-
rantem priuant, vt ieiuniũ, quod priuat ho-
minem bono delectabili, & eleemoſyna, quę
priuat hominẽ bono cõmodo, & vtili. Ad
quartum fateor, quòd cæteris paribus quan
tò magis pœnale eſt opus ex parte operis,
aut ex parte naturalis complexionis ipſius
operãtis, tantò eſt magis ſatisfactoriũ, ſicut
& meritoriũ, ſi ex gratia fiat, non tamẽ ſi ſit
magis pœnale ex vitioſa operãtis conſuetu-
dine. Vnde ex tribus poteſt difficultas, quã
quis in operãdo ſentit, prouenire, ſcilicet, ex
opere ipſo in ſe, quia eſt in ſe arduum & dif-
ficile, vt remp. regere, iudicare, & omniũ li-
tes & contentiones dirimere: ſimiliter bella-
re, & mortẽ tolerare. Secũdò, ex naturali cõ-
plexione operãtis, vt ii ſunt multi, quibus dif-
ficile eſt ieiunare, quia à natura ſunt ad fre-
quenter comedendũ inclinati. Quibuſdam
etiam difficile eſt continenter viuere, quia à
natura ſunt ad concupiſcentiam procliues.

Tertiò, ex vitioſa operãtis conſuetudine, C
vt guloſis difficile eſt ieiunare, & auaris elee
moſynam dare, E contra etiam poteſt ex tri-
bus facilitas operãdi prouenire, vt ſatis de ſe
conſtat. Illa igitur difficultas, quæ ex opere
in ſe, vel ex naturali operantis complexione
venit, auget rationẽ meriti & ſatisfactionis:
è contrà verò facilitas oppoſita, minuit meri
tum & ſatisfactionẽ. Difficultas verò quæ ex
vitio maximè non emendato prouenit, meri
tum, & ſatisfactionem non auget, ſicut è con
trà facilitas ex ſtudioſa conſuetudine proce-
dens, non minuit meritum. Non enim cõue-
nit dicere, quod vitiũ ſuffragetur vitioſo ad
magis merendum, & virtus ſeu ſtudioſa con
ſuetudo obſit ſtudioſo ad merendum. Ad
quintum dicendũ, quòd Deus non delecta-
tur in pœna hominum, vt pœna eſt, bene ta
men vt iuſta eſt. Sicut etiam ſancti de pœna
impiorum lætantur, iuxta illud Eſaię. 57. Lę-
tabitur iuſtus, cùm viderit vindictã, manus
ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Ideo etiã D
Deus in pœnis lætari non dicitur, quia non
eas per ſe intendit, qui omniũ ſalutẽ cupiat,
quod ſi pœnã infert, aut exigit, Ideo eſt, quia
vel ſic ad hominũ ſalutem cõducit, vel quia
ſic iuſtitia exigit. Ad poſtremum ex Anſel
mo citatum, Fateor quòd Deo ſatisfacit, qui
illi debitum reddit honorem, quem iniuſtè
ſubtraxerat. Vnũ id opus eſt fiat non ſolùm
de cætero mandata ſeruando, ſed de ſuo ali-
quid ſubtrahendo, quod in gloriam & ho-
norem Dei cedat, ſiue huiuſmodi ſubtractio
fiat de bono vtili, ſiue de bono delectabili.

Verùm cùm hæc, quæ dicta in hac quæ-
ſtione & concluſa ſunt, procedant de ſatiſ-
factione pro peccatis quoad culpam, quę di-
citur reconcilians, quam non dubium neceſ
ſariam eſſe peccatori, etiam ſub pœna noui
peccati, ad quam neceſſaria quidẽ eſt contri-
tio, & confeſsio. Eſſet tamen dubiũ, an poſt
dimiſſam culpam per contritionem & con-
feſsionem, ſit homini neceſſariò vlterior ſa-
tisfactio, ita vt ſi vlteriorem ſatisfactionẽ in
præſenti vita non addat, peccet de nouo. Et
pro parte affirmatiua arguitur primò, quia
ex ſententia omnium pœnitentia, quæ ad re
miſsionem peccatorũ neceſſaria eſt, tres ha-
bet partes, ſcilicet, cõtritionem, confeſsionẽ,
& ſatisfactionẽ: igitur, ſicut contritio & con
feſsio neceſſaria ſunt homini ſub pœna noui
peccati, ita ſatisfactio. Secundò, neceſſariũ
eſt homini id procurare, & agere, ſine quo ad
finalem gloriam peruenire non poteſt, ſed
ad hanc non peruenitur, niſi poſt remiſſam

 culpam,

E culpam, pœna etiam temporalis remittatur:
hæc autem per ſatisfactionē venit remitten-
da: igitur. Sed quia hæretici negant poſt re-
miſſam culpam relinqui temporalē pœnam
ſoluendam, ideo id probatur teſtimoniis ſcri
pturæ. Patet enim ex. 2. reg. 24. vbi cùm Da-
uid de peccato, quo populum numerari fece
rat, vel ex quadā animi elatione, aut ex Dei
diffidentia veniam per pœnitentiam eſſet a-
deptus, ſatisfactionem vlteriorem Deus exe
git, hoc eſt, pœnam aliquam, cuius electionē
dominus ipſi Dauid reliquit, & ita peſte gra
uiſsima fuit in populo punitus. Et iterum
cùm dominus eidem prophetæ peccatum a-
dulterij & homicidij tranſtuliſſet, quēadmo
dum Nathan propheta illi denunciauit, ad-
huc voluit dominus illum in filio ſuo dile-
cto punire, quem dominus breui de medio
illi abſtulit. Similiter Maria ſoror Moyſi
poſt obtentā veniā de peccato, quo in Moy-
ſen murmurauerat, ſeptem diebus māſit ex
ſententia domini extra caſtra, lepra inſuper
faciei eius ſuperfuſa. Similiter Oſias rex, qui
ſacerdotis officium contra diuinū præceptū
vſurpauerat, poſt actam pœnitentiam, man-
F ſit per vitam ſuam leproſus. Et alia multa e-
xempla poſſent afferri, quæ prætermitto.

Tertio idem probatur, quia in lege veteri
dominus inſtituit hoſtias pro peccatis offe-
rendas, per quas ira domini placabatur: pla-
cari autem contra peccatores, & hoſtias pro
illis acceptare, niſi præhabita pœnitētia cor-
dis de lege ordinata non poterat. Igitur illæ
hoſtię proderant ad remiſsionē pœnę, etiam
poſt culpam dimiſſam. Vnde & Dauid poſt
2. Reg. 24. veniam peccatorum obtentam, iuſſus eſt per
Gaad prophetā, vt ſuper altare per eum ex-
truendū, holocauſtū ad Dei iram placandū,
offerret. Idem etiam patet ex pœnitentiis,
quas eccleſia iniungendas inſtituit pro pec-
catis contritis & confeſsis: quibus minimè
opus eſſet, ſi poſt dimiſſam culpā, nulla ira
Dei contra peccatores permaneret, nec vlla
pœna per eos ſoluenda relinqueretur. Quar
tò idem videtur teſtimonio ſanctorum com-
probari, ait enim Auguſtinus in ſermone de
monte, Satisfactio à Ioanne præcipitur, vbi
ait, Facite fructus dignos pœnitētiæ, ſcilicet,
vt ſecundū qualitatē & quantitatem culpæ,
ſit qualitas & quantitas pœnæ. Non enim
par debet eſſe fruc[illegible]s boni operis eius, qui
minus peccauit, & eius, qui grauiùs cecidit.
Et iterum Auguſtinus, & habetur in glo. 2.
ad Cor. 13. ait. Nō ſufficit peccatori mores in
melius cōmutare, & à malis recedere, niſi &
de his, quę facta ſunt, domino ſatisfaciat, per G
pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemi-
tum, per contriti cordis ſacrificium, coope-
rantibus eleemoſynis. Hierony. etiā in Eze-
chielem lib. 8. vbi dicitur, & accingetur cili-
cio, ait. Vetus lumborum libido damnatur,
vt qui vixerant in delitiis, poſtea pœniten-
tes viuant in auſteritate & duritia. Idem ſu-
per Malachiam, ait, Peccator dormiat in ſac
co, & pręteritas delitias vitæ auſteritate com
penſet. Ex quibus & multis aliis apparet,
non ſatis eſſe peccatori veniam peccatorum
quoad culpam per contritionem & confeſ-
ſionem obtinuiſſe, ſed neceſſarium eſſe, vt ſa
tisfactionem opere ſuperaddat.

His tamen nō obſtantibus videtur tenen-
dum non eſſe peccatori neceſſarium ſub pœ
na noui peccati mortalis aliam in hoc ſeculo
ſatisfactionē vltra contritionē & confeſsio-
nem ſuperaddere. Id apparet, quia ſi eſſet ne
ceſſaria vlterior ſatisfactio, maximè ad pla-
candum iram Dei, & veniam integrā conſe-
quendū, ſed ira Dei non eſt niſi voluntas ſu-
mendi vitionē ſeu puniendi peccatorē. Quæ
ſi ſit voluntas puniendi hominē æternaliter,
hæc ira ceſſauit iam per contritionem & con
feſsionem, vt ſuppono. Si autē ſit, ſicut eſt in H
præſenti caſu, voluntas puniendi hominem
temporaliter pro cōmiſsis, hæc ira aliter pla-
cari poteſt, q̄ per ſuperadditā ſatisfactionem
in pręſenti vita. Patet hoc, quia pœna illa tē-
poralis poteſt in hoc ſeculo ſolui, & in futu-
ro, & electio conueniet ipſi homini: Sicut ſi
aliquis debet vnū de duobus ſub diſiunctio-
ne, electio ad debitorē ſpectat. Ac proindè li
berum eſt homini poſt contritionē & con-
feſsionem velle hic, vel in purgatorio pœnā
temporalem ſoluere, & per conſequens non
eſt neceſſarium ſub pęna noui peccati illam
vlteriorē ſatisfactionē in præſenti vita adde-
re. Et inde ſupra cōcluſum eſt, nō eſſe pecca-
torē obligatū admittere pœnitentiā à ſacer-
dote iniunctam, ſequēdo poſitionem Scoti.

Confirmatur hoc, Quia ſicut poſt culpam
dimiſſam mortalē remanet homo pœnę tem
porali obnoxius, ita poſt cōmiſſa venialia re
manet ob eadem, pœnæ temporali ſimiliter
obnoxius, quam ſi in pręſenti nō ſoluat, ſol-
uet in ſeculo venturo, ſed ad finem redimēdi
pœnā temporalē venialibus debitā nō tene-
tur homo ſub pœna peccati mortalis pro ip
ſis venialibus in pręſenti ſatisfacere: igiť, nec
pro redimēda pœna tēporali dimiſsis morta
libus debita. Antecedēs notū eſt: alioqui ve-
nialia nō in alio ſeculo remitterentur, ſi eorū

remiſsio

A remiſsio fuiſſet in præſenti ſeculo neceſſaria. De quo aliàs. Si igitur vltra contritionem & confeſsionē ſit neceſſaria vlterior pro dimiſſis peccatis ſatisfactio, intelligatur de neceſsitate ex ſuppoſitione ſeu cōditionata, ſcilicet, ſi homo vult plenam in præſenti vita peccatorum remiſsionem conſequi, & euadere alterius ſeculi vindictam, tunc neceſſarium eſt vlteriorem ſatisfactionem ſuperaddere, & ſic puto intelligendos ſanctos, quando de neceſſitate particulariter ſatisfaciendi loquũtur.

Ad rationes ante oppoſitum factas, reſpõ. ad primum dicendum, quod illa tria dicuntur partes pœnitentiæ, non ꝙ pœnitẽtia ex illis tribus intrinſecè componatur, nã pœnitentia cordis, quæ virtus eſt, nõ ex aliis componitur aut integratur: pœnitentia etiã quæ ſacramentum eſt, ex aliis minime componitur. Itaq; nec ſunt partes eſſentiales, nec integrales ipſius pœnitentię, ſed dicuntur potentiales partes pœnitentię, tã virtutis quã ſacramẽti, eo ꝙ illa quę requirũtur ad eſſe rei, ſeu ad eius perfectam operationem, ſolent dici quodammodo partes potentiales ipſius rei,
B etiam ſi eius eſſentiam non intrent. Et quia operatio perfecta pœnitentiæ tam virtutis ꝗ ſacramenti eſt integra peccatorum remiſsio, quæ ſine contritione, confeſsione & ſatisfactione fieri non poteſt, idq; in actu aut in voto formaliter, aut interpretatiue, ideo dicuntur partes potentiales pœnitentiæ. Sed non inde fit, vt omnes illæ, ſi ab inuicem diſtinguantur, ſint æque & eodem modo neceſſariæ. Nam primæ duæ, ſcilicet, contritio & cõfeſsio, neceſſarię ſunt de pręcepto, & ſub pœna noui peccati. Vlterior autem ſatisfactio, quæ ad remiſsionem pœnę tẽporalis fit non ita eſt neceſſaria, niſi ex ſuppoſitione, vt nũ per dicebam.

Ad ſecundũ ratio nil probat, quia fundat ſe in hoc, quòd nõ poteſt homo finaliter ad gloriã peruenire, niſi in hoc ſeculo plenè ꝓ peccatis ſatisfaciat, Quod eſt erroneũ, quia & ſi in pręſenti ſeculo non plenè quis ſatisfaciat in purgatorio poterit pœnam debitã ſoluere, & inde ad gloriã pertranſire. Ad alia verò teſtimonia, quibus probatur, ꝙ poſt dimiſſam culpam relinquitur vt plurimũ pœna tẽporalis ſoluenda, Fateor ita eſſe. Fateor. etiam ex multis exemplis ſcripturę cõſtare, homines poſt pœnitẽtiam pœnas tẽporales diuinitus ordinatas in hoc ſeculo ſoluiſſe. Sicut & multi ſancti in hoc ſeculo ſimiliter poſt obtentam veniam aſperrimas egerunt pœnitentias voluntariè aſſumptas, nõ tamẽ inde ſit, vt poſt contritionem & confeſsionem peccent homines de nouo, ſi huiuſmodi pœnitentias exteriores non ſuperaddant. C Nec deus vindictam de peccatis in præſenti vita ſumens intendit nos ad huiuſmodi pœnitẽtias aſtringere, ſed potius ſuam indignationem cõtra eos, qui ipſum offendunt, oſtẽdere. Quæ quidẽ indignatio, adhuc poſt pœnitentiam cordis durat, eo modo, quo dictũ eſt, & eam opere oſtendit, vt diuinam iram ſentientes, eũ amplius offendere timeamus.

Ad tertium dicẽdum, quòd ſicut olim, ita & nunc pręceptum eſt ſacerdotibus ſacrificia offerre, quæ valent ad duo, vt ſcilicet religioſè Deus ab hominibus colatᷣ, & vt Deus contra peccatores placetur. Quòd ſi tunc tẽporis Deus à peccatoribus aliquas oblationes ſeu opera aliqua particulariter pro peccatis exigebat, tenebantur ob præceptum ea reddere loco confeſsionis vocalis, qua modo tenentur peccatores ſua ſcelera ſacerdotibus confiteri, qualis confeſsio tunc in præcepto non erat, ſed aliud opus, quod confeſsionis vicẽ teneret, illis iniungebatur. Vltra igitur ea quæ tunc & nunc ex præcepto tenentur peccatores, currit quod dictum eſt, ſcilicet, non eſſe vlteriorem particularem ſatisfa- D ctionem neceſſariam ſub pœna noui peccati. De pœnitentiis autem per eccleſiam ordinatis certa eſt reſponſio, quòd iam arbitrariè ſunt. Ad quartum ex teſtimoniis ſanctorum patet ex dictis ſolutio, quòd ex illis ſequitur præfatam ſatisfactionẽ eſſe neceſſariam ex ſuppoſitione, ſi volumus in pręſenti vita cõpletam cõſequi veniam peccatorum.

Codex de ieiunio.

De ieiunio & his quæ de ratione eius ſunt.

IAm de partibus ſatisfactionis conuenit, vt promiſimus, aliquid dicere. Quas quidẽ partes tres eſſe conſtat, ieiunium, eleemoſynam, & orationem. Quare autẽ magis his tribus modis ſatisfactio ſoleat fieri, triplex eſt ratio. Prima, quia ſecundũ Ioãnem. Omne, quod in mundo eſt, cõcupiſcentia eſt carnis, aut oculorum, aut ſuperbia vitæ. 1.Ioan.2. Ideo pro concupiſcentia carnis, ſatisfacimus per ieiunium. Pro concupiſcentia oculorum, quæ auaritia eſt, ſatisfacimus per eleemoſynam. Pro ſuperbia vero vitæ, omniq;

E vanitate, ſatiſfacimus per orationem. Secunda ratio, quia tribus modis peccatur, ſcilicet, contra Deum, contra ſeipſum, & contra proximum. Peccatis contra Deum cōmiſsis, reſpondet oratio. His vero, quæ cōtra ſeipſum & contra proximum. Peccatis cōtra Deum cōmiſsis, reſpondet oratio. His verò, quæ cōtra ſeipſum quis cōmittit, reſpondet ieiuniū. aliis autem contra proximum perpetratis, reſpōdet eleemoſyna. Tertia ratio, quia his tribus modis legimus ſanctos patres Deo pro peccatis ſatisfeciſſe, & ipſum placaſſe, vt paſſim per ſcripturam ſanctam docemur, Vnde & catholici doctores hanc ſumpſerunt doctrinā, Ait enim Leo ſermone. 4. de ieiunio. Curandis igitur læſionibus, in quas ſæpe incidunt, qui cum inuincibili hoſte confligunt, trium maximè remediorū eſt adhibenda medicina, in orationis inſtantia, in caſtigatione ieiunii, in eleemoſynæ largitate, quę cùm pariter exercentur Deus propitiatur, culpa deletur, & tētator eliditur. De quibus partibus rurſus in alio ſermōe ait. Tertia ſunt, quę maxime ad actiones religioſas pertinēt, oratio, ieiunium, & eleemoſyna. Oratione Dei propitiatio quæritur: ieiunio, concupiſcētia carnis extinguitur: Eleemoſyna vero, peccata
F redimuntur.

De his igitur partibus breuiter agendum eſt. Et primò de ieiunio ſolet quæri, quid, & quotuplex ſit. Ad quod, dimiſſa multiplici ieiunii acceptatione, dicitur, quòd ieiunium eſt abſtinentia à cibo & potu, ſecundùm regulam ſuper hoc traditam, vel ſtatutā. Quod ex diuiſione facilè percipietur. Eſt enim (ad propoſitum loquendo) triplex ieiunium, ſcilicet, naturę, virtutis, & eccleſię. Primū quod naturæ eſt, dicitur abſtinentia ab omni cibo & potu, omniq; guſtabili, ſeu comeſtibili: quale ieiunium dicitur eſſe neceſſariū ad dignam euchariſtiæ ſumptionem. De quo in ſuo loco. Ieiunium virtutis eſt abſtinentia à cibo & potu ſecundùm regulam temperantiæ, quæ in mediocritate cōſiſtit, non quoad nos, vt ſapiēs & recta ratio dictauerit, ita ſcilicet, vt homo in comedendo & bibēdo, nec ab eo, quod naturæ neceſſarium eſt, deficiat, nec notabiliter excedat, ſed id ſumat, quod ad vitam, & debitam corporis valetudinem conuenerit. Habet autem hoc medium rationis ſuam latitudinem, non enim in indiuiſibili conſiſtit. Reſpectu etiam diuerſorum hominum, varia eſt huiuſmodi latitudo, ſecundùm variam hominū complexionem, ſtatū, atq; cōditionē. Qđ ſatis notū eſſe ſuppono.

Ieiunium eccleſiæ dicitur abſtinentia à cibo G ſecundùm regulam ab eccleſia traditam, ſeu approbatam. Hæc autem eſt, vt in ieiunio eccleſiaſtico tria ſeruentur, ſcilicet, abſtinentia à numero refectionum, abſtinentia à certo ciborū genere, & hora debita refectionis. Primum, ſcilicet, abſtinētia à numero refectionum, ita, vt non niſi ſemel in die comedatur, licet non appareat in iure aperte præceptum, æquiualentur tamē ſignificatur in cap. Quadrageſima. de conſecra. diſtin. 5. vbi dicitur, quod in quadrageſima ſumma obſeruantia ieiunādum eſt, exceptis diebus dominicis. Idem habetur ex concilio Agathēſ. & cōſecra. diſtin. 3. cap. Placuit. Quæ exceptio, cùm locum non habeat, quātum ad qualitatem ciborum, ex quo ab eiſdem cibis abſtinendum eſt in diebus dominicis quadrageſimæ, à quibus in cæteris diebus abſtinendum eſt, ex eo ſaltem tempore quo huiuſmodi abſtinētia in diebus dominicis à fidelibus fuit admiſſa: ſupereſt, vt præfata exceptio H ponat differentiā inter dominicos dies quadrageſimę, quantum ad numerum refectionum, ita, vt licitum ſit dominicis diebus quadrageſimæ pluries comedere, quod in cæteris diebus illicitum eſſe dignoſcitur. Adde, q̄ vniuerſalis conſuetudo & communis literatorum doctrina ſic ieiunii conditionem interpretantur, vt non niſi ſemel in die ſit comedendum.

Secundùm, ſcilicet, abſtinentia à certis cibis, ſatis traditur cap. Deniq;, diſtin. 4. Et p̄cedit de quadrageſima, in qua à carnibus eſt abſtinendum, ſimul & ab his, quæ ex carne originem trahunt, vt ſunt adipes, larda, caſeum, lac, & oua. Nā in aliis eccleſiæ ieiuniis, non ita vniuerſaliter videntur hęc eſſe prohibita, ſed ſolus vſus carnium: ideo in aliis diebus ieiunii liceret citra carnes, alia cibaria ſumere, ſi tamen non ſit in oppoſitum conſuetudo, quæ vicem legis non haberet.

Tertium, ſcilicet, ſeruandam eſſe horam refectionis, ita, vt cibus ante horam veſperorum non ſumatur. De quo cap. Solet. de conſecra. diſtin. 4. Hoc ex communi conſuetudine ad horam ſextam, hoc eſt, iuxta meridiē, eſt limitatum, ſiue veſperorum officium ſit celebratum, ſiue non. In his tamen magnam vim habet patriæ conſuetudo, quæ quidem ſeruanda eſt, vt habetur de obſeruantia ieiuniorum. cap. Conſilium. Et. 12. diſtinctio. Illa, & alibi pluries.

De inſtitutione ieiunii.

Quibus

A QVibus breuiter pmiſsis occurrit dublum de ieiunii inſtitutione, à quo ſcilicet eccleſiaſticũ ieiunium ſit inſtitutum: & cùm de ieiunio quatuor temporum, & vigiliis apoſtolorum, & ſolẽnitatum eccleſiæ, certum ſit id ab eccleſia inſtitutum eſſe, ſicut & alia particularia ieiunia à prælatis eccleſiæ inſtituta aut approbata eſſe conſtat: de ieiunio tamen quadrageſimali, nõ ita certũ eſt. Et putant aliqui, ꝙ ieiuniũ quadrageſimale ſit de iure diuino, & à deo inſtitutũ. Primò, quia ſi de humano iure eſſet, inter humana iura ipſius inſtitutio reperiretur, quando ſcilicet, & à quo fuerit inſtitutũ: hoc autẽ nõ videtur, quia iura in quibus de huiuſmodi ieiunio mentio fit non ſunt noui iuris inductiua, ſed præſupponunt huiuſmodi ieiunium prius fuiſſe inſtitutum, & iubent, ac declarant, qualiter ſit à fidelibus obſeruãdum, vt facilè eſt videre diſtin. 4. in decreto. Et de cõſecra. diſt. 5. cap. Quadrageſima. Nec obſtat,
B ꝙ Theleſphorus inſtituerit, clericos per ſeptẽ hebdomadas ieiunare debere, à carnibus ante feſtum paſchæ abſtinendo: nam non loquitur de ieiunio quadrageſimali, ſed de abſtinentia à carnibus, quam voluit in clericis eſſe maiorẽ, quàm in laicis. Quòd autẽ Theleſphorus non fuerit quadrageſimæ inſtitutor, patet ex cap. Quadrageſima. diſtinct. 4. Vbi dicitur, ꝙ quadrageſima ſex hebdomadas habet, & Theleſphorus addidit ſeptimã. Tum etiam, quia quadrageſima omnibus, tã laicis, quàm clericis iniuncta eſt: Theleſphori autem inſtitutio non niſi ad clericos ſe extendit. Adde, ꝙ Ignatius apoſtolis cõtemporaneus Theleſphorum tẽpore præceſsit, qui tamen ieiunii quadrageſimalis meminit, & ad eius obſeruantiam Chriſti fideles in ſuis epiſtolis exhortatur. Non igitur humano iure fuit quadrageſima inſtituta.

Secundò idem probant ex facto Chriſti, qui ante omnem eccleſiæ ſuper hoc inſtitutionem, quadraginta diebus ieiunauit: vt igitur membra corpori reſpondeant & capiti conformentur, debemus & nos ſicut ille ieiunare, etiam omni iuris humani diſpoſitione ſecluſa, quandoquidem omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio.

Tertiò idem probant authoritate ſanctorum. Nam Auguſtinus in ſermone quadrageſimali, & recitatur in dominica prima quadrageſimę, id videtur ſentire, ſcilicet, hoc C quadrageſimale ieiunium â Chriſto fuiſſe ordinatum & inſtitutum. Apertius autem beatus Ambroſius in ſermõe quodam ait, quòd qui huiuſmodi ieiuniũ quadrageſimale ſoluunt, legem diuinam ſcindunt, & diuinæ legis ſunt prꝗuaricatores. In alio etiam ſermone apertius ait, huiuſmodi ieiunium quadrageſimale, non cogitatione humana adinuentum, ſed diuina maieſtate præceptũ eſſe. Idẽ videtur ſentire Beda in homilia quadã, quæ recitatur tempore aſcenſionis. Similiter ſanctus Maximinus ait, hoc ieiuniũ quadragenarium nõ tam ab hominibus inſtitutũ eſſe, quàm à Deo conſecratum, & cœleſti maieſtate præceptum: ideo qui hoc ſpernit, non tam ſacerdotes, quàm Deum ſpernit.

Verum hæc motiua non ſufficienter probant intentum, ſcilicet, ieiunium quadrageſimale eſſe de iure diuino, loquẽdo de ieiunio noſtro quatenus ab eccleſia ſeruatur, ita vt de ratione ipſius ſint illa tria, quę ſupra commemorauimus. Prima enim ratio ſi probaret huiuſmodi ieiunium non eſſe de iure humano, eadem probaret, ꝙ non ſit de iure diuino. Nam ſicut inter humana iura eius inſti D tutio nõ inuenitur, ita nec reperitur inter iura diuina euangelica vel apoſtolica.

Secunda ratio ex facto Chriſti ſumpta, minus mouet. Tum, quia multa fecit Ieſus, quæ nobis nõ tradidit ſub præcepto facienda, vt conſtat. Tum etiam in propoſito, quia ſi ex hoc facto, quo Chriſtus quadraginta diebus ieiunauit, colligitur nos ſimiliter ad ieiunandũ teneri: ſequitur, quòd ſicut Chriſtus ieiunauit, quadraginta diebus & totidem noctibus nil comedendo, ita & nos deberemus ad Chriſti imitationem nil per totam quadrageſimã comedere. Et ſicut Chriſtus illis diebus continuè ieiunauit, nullum feſtum excipiendo: ita & nos deberemus per totam quadrageſimam ieiunare, nullũ diem, etiam dominicum excipiendo. Quod tamen eſſe falſum conſtat, ex cap. Quadrageſima. de conſecra. diſtinct. 5. Vbi à ieiunio quadrageſimali dies dominici excipiuntur.

Tertium etiam fundamentum ex dictis ſanctorum ſumptum, & ſi apparens ſit, non tamen concludit intentum, quòd, ſcilicet, ſit huiuſmodi ieiunium de iure diuino, cùm iuſſione ſaltem inſtitutum. Nam Auguſtinus non ait huiuſmodi ieiunium eſſe à Chriſto iuſſum, ſed quòd ab ipſo ſit conſecratũ, quia opere ieiunando, ſacrum fecit quadragenariũ ieiunium, & apud Deum commẽdabile,

& acce-

E & acceptum. Ex quo illud videtur Deo dedicaſſe, tanquàm aliquid eidem gratum & acceptum, quæ omnia citra iuſsionem fieri potuerunt. Quemadmodum virginitatē & paupertatem eximiamq; patientiam in ſeipſo tenuit & exercuit, in quibus voluit & nos ipſum imitari, ſicut & in ieiunio, citra tamen iuſsionem. Quod autē ait Ambroſius & Beda, & Maximinus & alii, huc tendunt, vt ſcilicet intelligamus quadragenarium ieiuniū non eſſe ab hominibus adinuētum, ſed in lege gratiæ à Chriſto primitus inſtitutū & obſeruatum, & Deo dicatum, & à Chriſto nobis in exemplum relictum, ac proinde à nobis in magna reuerentia habendum & ſimiliter obſeruandum, ac ſi à Chriſto fuiſſet vere præceptum, & iuſſum, magis, inquàm, quā alia ieiunia à poſteris inſtituta. Et quod aiūt eſſe huiuſmodi ieiuniū diuina maieſtate præceptum, intelligerem, præceptum hoc eſt, inſtitutum & traditum, & in exemplum imitationis relictū. Traditiones enim maiorum, præcepta ſolent nuncupari, quia ita à nobis F ſeruandæ ſunt, ac ſi præcepta eſſent, Non tamen inde fit, iure diuino iuſſum ſub pœna peccati nobis eſſe præfatum ieiunium. Quemadmodum Chriſtus cōſilia euangelica interdum appellat mandata: ſed non ideo ſub pœna peccati ſeruanda. Ordinem etiam & ſacramentū matrimonii ipſe inſtituit, nulli tamē de iure diuino iniunctum eſt, vt vel ordinem ſacrum, vel vxorem accipiat.

Matth. 5.

Ioan. 11.

Videtur igitur tenendum ieiunium quadrageſimale, eo modo, quo ab eccleſia obſeruatur, nec à Chriſto inſtitutum, nec ab eodē iuſſum eſſe, ſed ab hominibus, & ita non de iure diuino, ſed humano dicendum eſt eſſe. Hoc patet, quia Chriſtus in lege euangelica nō induxit diſcretionem ciborum, qualis in quadrageſima ſeruari ſolet, ſed omnibus liberum omnium ciborū vſum indiſtinctè cōceſsit, vt patet Lucæ. 10. quando ad diſcipulos, quos ad prędicandum mittebat, dixit, In quancunq; ciuitatem introieritis, quæcunq; appoſita fuerint vobis, comedite. Idē etiam apertè docet Paulus, dicens in ſententia non eſſe diſtinguendū inter cibos, quos oēs Deus creauit ad percipiendum cum gratiarū actione. Et ita non videtur, quòd Chriſtus iuſsit aut inſtituit ieiunium, quale nunc ab eccleſia obſeruatur.

ad Timo. 4.

Secundò idem apparet, quia Papa in bullis ſuis concedit paſsim facultatem comedendi oua, caſeum, & lac in quadrageſima, & carnem ex ſolo medici conſilio. & parum deeſt, quin generaliter cum omnibus diſpenſet, vt G ieiunent, carnes comedendo, ſicut dicitur cū multis nobilibus diſpenſaſſe: hoc autem Papa non poſſet, ſed id agendo Chriſti fideles per bullas ſuas deciperet, nec valerent, quod ſoluant, ſi huiuſmodi ieiunium, quale ab eccleſia obſeruatur, eſſet de iure diuino cū iuſſione inſtitutum. Ieiunium igitur quadragenarium, quod Chriſtus conſecrauit, & inſtituit, abſtinentia potius quadragenaria dicenda eſt, quàm eccleſiaſticum ieiuniū quadragenarium, de quo loquimur.

Quando autem, & à quo fuerit huiuſmodi eccleſiaſticum ieiunium primitus inſtitutum & iuſſum, quale nunc ab eccleſia obſeruatur, nō ita apparet. Videtur Hieronymus ad Marcellam dicere, quod ab Apoſtolis fuit primò inſtitutum. Ait enim. Nos vnam quadrageſimam ſecundum traditionem apoſtolorum toto anno tēpore cōgruo ieiunamus. Similiter Theophilus Alexandrinus ait, Habemus quadrageſimam ab apoſtolis inſtitutam, & ordinatam. Et ita putādum eſt, Chriſtum primò abſtinentiam quadragenariam inſtituiſſe, ſine iuſsione aliqua, Apoſtoli vero ad Chriſti imitationem ieiunium eccleſia H ſticum inſtituerunt, & ſub præcepto tradiderunt, decernentes quando, & quomodo eſſet quadrageſima ieiunanda. Nam Chriſtus nec tempus talis ieiunii inſtituit, nec modū, nec cibos. Ipſe enim poſt baptiſmum illicò in deſertum ſeceſsit, & illic ieiunauit. Eccleſiaſtica autem quadrageſima non ſtatim poſt baptiſmum fidelibus iniungitur, ſed ante paſcha. Chriſtus etiam nullum diem à ieiunio excepit in illo quadragenario numero: Eccleſia vero dies dominicas excipit. Chriſtus inſuper in illa abſtinentia quadragenaria, nec pluries, nec ſemel comedit, nec bibit: in eccleſiaſtica autem quadrageſima vnica refectio tantum eſt conceſſa, & in potatione nulla eſt appoſita limitatio. Chriſtus etiam in illo ſuo ieiunio nullam inter cibos diſcretionem fecit: in ieiunio autem noſtro quadragenario diſcretio ciborum fit, vt patet. Multum igitur diſtat hoc noſtrum ieiunium à ieiunio Chriſti. Itaq; hoc noſtrum ieiunium Chriſtus nec verbo, nec facto inſtituit, vt conſtat. ſupereſt vt à primitiua eccleſia, tempore, ſcilicet, apoſtolorum, ſit inſtitutum, vt etiam tradit Ignatius contemporaneus apoſtolis.

Matth. 4.

De diſpenſatione in quadrageſima, & in ſtatutis apoſtolicis.

Hic

A Hinc oritur dubiũ ſuppoſito quód quadrageſimale ieiunium fuerit primitus ab apoſtolis inſtitutum, an poſsit Papa in illo diſpenſare, ſi enim à Chriſto immediatè cũ iuſsione inſtitutum fuiſſet Papæ diſpenſatio locũ non haberet. Reſpon. Id pendet ex alio, An, ſcilicet, Papa poſsit in apoſtolicis ſtatutis diſpenſare, Et ꝓ parte negatiua facit. cap. Sũt quidam. 25. q. 1. vbi dicit Vrbanus Papa, ꝙ Romanus pontifex in his quę tradiderunt ꝓphetę, & apoſtoli, & ſancti patres diffinierunt, nõ nouã legẽ date, ſed potius quòd prædicatũ eſt, vſq; ad animam & ſanguinem confirmare debet.

Secundò facit extra, de bigamis cap. ſuper eo cap. Nuper. & cap. A nobis. Vbi Lucius Papa, & Innocentius dicunt, ꝙ contra apoſtolum non licet diſpenſare. Et loquũtur ad propoſitũ de bigamis, qui ex ſtatuto Pauli non ſunt ad ordines ſacros promouendi.

Tertiò facit ꝙ apoſtoli in his ſpecialiter,
B quæ prædicabant, & literis mandabant, ſpi-
Matth.10. ritu Dei ducebantur, prout ſcriprum eſt. Nõ eſtis vos, qui loquimini, ſed ſpirit⁹ patris veſtri loquitur in vobis, iuxta promiſsionem Chriſti apoſtolis factam de ſpiritu ſancto pa-
Ioan.16. racleto illis euenturo, qui eos omnem veritatem doceret. Quemadmodum & Paulus de ſeipſo teſtabatur, cum ad Corinthios ſcriberet, dicẽs ſe ſpiritum Dei habere. Cùm igitur ita ſit, apparet ſtatuta apoſtolorum non tam hominum, quàm Dei eſſe. In Dei autem ſtatutis & præceptis Papa diſpenſare non poteſt, cui non data eſt poteſtas ad deſtruendum, ſed ad ædificandum.

His tamen non obſtãtibus, videtur oppoſitum tenẽdum. Et patet ex facto, quia Martinus Papa legitur diſpenſaſſe cum bigamo. 34. diſtin. Lector. Similiter cum epiſcopo Panormitano fuit diſpenſatum, cum bigamus eſſet, vt refert glo. cap. Super eo de bigamis. Similiter in concilio Gangrenſi diſpẽſatum eſt in ſtatuto apoſtolorũ, qui ſtatuerunt preſbiterum ob crimen fornicationis debere deponi. 82. diſtin. cap. Presbiter. Cuius oppoſitum fuit in dicto cõcilio decretum eadem diſtin. cap. presbiter.

Pręterea, poteſt Papa diſpẽſate in ſtatutis concilii generalis, igitur & in apoſtolicis. Cõſequentia patet, quia generale concilium nõ minoris authoritatis eſt quã fuerit apoſtol⁹, nec minus regitur à ſpiritu ſancto, quã regetur apoſtolus nec minorẽ poteſtatẽ habet C conciliũ ſupra Papã, quàm habuerit aliquis apoſtolus ſupra Petrũ. Antecedens autẽ notum eſt ex cap. Significaſti, de electionibus. Patet etiã, quia Innocẽtius in cõcilio Lataranẽ. reuocauit quędam ſtatuta conciliorum, prohibentia cõiugium in certis gradibus cõſanguinitatis & affinitatis, vt habetur de cõſanguinitate. cap. Non debet.

Præterea, Apoſtolus potuit in ſtatutis per eum factis diſpẽſare, ex quo ſtatuta per apoſtolos facta humana erãt, nõ diuina. Cũ igitur non minorẽ poteſtatẽ habeat nũc Papa, quã tũc habuerit Petrus, cui Papa in poteſtate eccleſiaſtica pleniſsimè ſuccedit, ſequitur Papam in ſtatutis Petri, & per cõſequens in ſtatutis apoſtolicis poſſe diſpenſare.

Itaq; de his, quę apoſtoli ſcripſerunt, eſt diſtinguendum. Quædã enim dixerũt & ſcripſerunt, tanquàm pręcones & promulgatores veritatis, & diuine voluntatis: qualia ſunt, quę ad fidem & ſacramenta pertinẽt. In his certum eſt, Papam diſpẽſare, aut mutationẽ aliquam facere non poſſe. Quæ enim à Deo inſtituta ſunt, per homines diſſolui non poſſunt. Alia vero ſunt, quæ ſcripſerunt & ordinauerunt, veluti homines regimen eccle- D
ſiæ habentes: & in his ſicut illi diſpenſare aut variare potuerunt, ita & Papa, prout neceſsitas, aut vtilitas publica poſtulauerit, poterit diſpenſare. Sed quia de his alibi dicetur, ſuperſedeo.

Ad oppoſitum de quadrageſima dicẽdũ, ꝙ ſuppoſito quòd ſit nõ à Chriſto, ſed ab apoſtolis inſtituta & iuſſa, poterit Papa in ea diſpenſare. Attamen puto, ꝙ Papa male ageret, ſi pro voluntate cũ aliquo in quadrageſimali ieiunio diſpenſaret, & nõ potius ꝓ neceſsitate, aut notabili vtilitate, idq; ob reuerẽtiã, quæ apoſtolis, per quos fuit eccleſia fundata, debetur. Si tamẽ pro voluntate diſpẽſaret, puto teneret diſpẽſatio. Quòd autẽ in ſtatutis apoſtolicis, hoc eſt per apoſtolos factis, poſsit Papa diſpenſare, tenet Tho. in. 4. de bigamia. Et Durandus, & Petrus de palude, & Florentinus parte. 3. de bigamia &c. & alii.

Iam ad rationes ante oppoſitum, dicẽdũ ad primum ex Vrbano citatum, quòd procedit de fide & doctrina euãgelica, quam apoſtoli promulgarunt, nõ de humanis legibus aut ordinationibus, quas ipſi ſtatuerunt. Et ſi decretum ad ſtatuta etiam apoſtolica velimus extendere, dicendum, nõ poſſe papã ea mutare pro voluntate, bene tamen pro neceſſitate aut vtilitate notabili ſpirituali.

Ad ſecũ-

E Ad ſecundum dicendum cum Durando, quòd quando dicitur, quòd non licet cum bigamus aut contra apoſtolum diſpẽſare non poſſe, aut non licere accipitur, nõ vt dicat impoſsibilitatem, ſed difficultatẽ, aut quòd nõ licet contra apoſtolum diſpenſare, ſine cauſa notabili, & vrgente, Aut dicatur, quòd cum textus dicant non licere cõtra apoſtolum diſpenſare, intelligitur non licere epiſcopis inferioribus, qui Papam conſulebant, an poſſent ipſi bigamos promouere, cum quo ſtat, quòd liceat Papæ. &c.

Ad tertium. Si ratio illa aliquid probaret, ſimiliter probaret, quòd Papa non poſſet diſpenſare in ſtatutis pontificum, aut conciliorum, ſeu eccleſiæ, quam ſuppoſuimus etiã à ſpiritu ſancto in ſuis ſtatutis motam fuiſſe, Quod eſt falſum Non igitur obſtante, quòd apoſtoli tam in his quæ prædicabant, quàm in his quæ ſtatuebant, ſpiritu Dei ducerentur, non ſequitur omnia per eos ſtatuta, dici eſſe de iure diuino. Quandoquidem ſæpe Papa in ſuis ordinatiõibus ſpiritu Dei ducitur, nec ideo ſuę ordinatiões ſunt de iure diuino, aut indiſpẽſabiles, vt cõſtat. Sed de his alibi.

De diſcretione ciborum in ieiunio.

F PRæſuppoſito ergo quòd ieiunia eccleſiaſtica ſint ab eccleſia inſtituta, poſſet quæri, an rectè ſint inſtituta ĩ ea parte, qua ciborum diſcretionem includunt. Eſt enim compertiſsimũ nõ nullos fuiſſe & eſſe, qui huiuſmodi ciborum delectum, tanquàm ſacris literis repugnãtẽ, damnant, dicentes quòd huiuſmodi ieiuniũ, quo humanum corpus per abſtinentiã à certis cibis affligitur, non eſſe Deo gratum & acceptũ. Pro quibus facit, quod ait Eſa. vbi dominus per prophetam ait, Nunquid tale eſt ieiunium, quod elegi per diem affligere hominem animã ſuam? Et ſubdit. Nõne hoc aſt ieiunium, quod elegi? Diſſolue colligatiões impietatis, ſolue faſciculos deprimẽtes. Vbi docet, illud ieiuniũ Deo eſſe gratũ, quo homo à peccatis continens, opera charitatis in fratres exercet. — *Eſa.58.*

Luce.10. Secundò facit quod ait Chriſtus, vt ſupra citatum eſt, In quãcunq; ciuitatem introieritis, quæcunq; aponẽtur vobis, comedite. Et Matth.15. ait dominus. Nõ quod intrat in os quoinquinat hominẽ. Ex quibus docemur ad libertatem euangelicam pertinere, poſſe hominẽ omnibus cibis indifferenter vti, conceſſumq; eſſe à Chriſto hominibus, vt omnibus cibis indiſtinctè veſci poſsint. Ac proinde eccleſia ieiunium inſtituens cum præfata ciborum diſcretione, videtur euangelicæ veritati contrauenire. G Tertiò pro eiſdem videtur facere doctrina Pauli, qui aliquãdo videtur tradere non modo inutilem eſſe huiuſmodi ciborum delectum, ſed reprobatũ. Ait enim, Non eſt regnũ Dei eſca, & potus. Et.1. ad Cor.8. Eſca nos non commẽdat Deo. Nec enim ſi manducauerimus, abũdabimus, nec ſi non manducauerimus, deficiemus. Et ad Colloſſen.2. ait. Nemo vos iudicet in cibo aut potu, ſignificans fidelem in cibis diſcretionem facere non debere. — *ad Ro.14.*

Poſtremò ait.1. ad Timothe. 4. In nouiſsimis temporibus decedent quidam à fide, loquentes mendacium, prohibentes nubere & abſtinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione, fidelibus, & his, qui cognouerunt veritatem. Igitur cõtra fidem eſt prohibere, ne cibis uobis à Deo conceſsis fruamur.

H His tamen non obſtantibus, tenẽdum eſt oppoſitum, ſcilicet, recte fuiſſe ieiunia, etiam cum delectu ciborũ, inſtituta. Conſtat in primis ieiunia tã in veteri, quàm in nouo teſtamento eſſe approbata. Legitur enim Deum inſtituiſſe ieiuniũ quarti, quinti, ſeptimi, & decimi menſis, cui in lege gratiæ correſpondet ieiunium quatuor tẽporum. Quãquàm nec ob eãdem cauſam, nec in eiſdem menſibus eccleſia huiuſmodi ieiunium quattuor temporum obſeruet, quibus iudæi præfata quatuor ieiunia obſeruabant. Illi enim in Iulii, Auguſti, Octobris, & Ianuarii menſibus ſua celebrabant ieiunia. Iulius ſiquidem erat ſecundum eorum computationem quartus menſis. Eccleſia vero ieiunia quatuor temporum in Martii, Iunii, Septembris, & Decembris mẽſibus celebrat. De quibus vide.76. diſtin. cap. De ieiunio. & cap. Ieiunium. — *Zache.8.*

Facit etiam quod habetur Ioelis.2. Cõuertimini ad me in ieiunio, fletu, & plãctu. Alia etiam ieiunia ante Ioelis tẽpus, quãdo Deus per ſe populum ſuum regebat, legitur iudęis iniũxiſſe, vt ex Leuitico patet. Thobias etiã cap.12. ait. Bona eſt oratio cum ieiunio. Vnde patet ieiunia in veteri teſtamento eſſe approbata. I

Quòd etiam in nouo teſtamento ſint commendata ſeu approbata, patet primo exemplo Chriſti, quẽ quadraginta dieb' ieiunaſſe

conſtat

A conſtat, qui inſuper de ieiunio loquens ait:
Matth.6. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum. Et
Matth.9. Venient, inquit, dies quãdo auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabũt. Quod
ab apoſtoli legitur adimpletum. Actuum.
13.&.14. Errant igitur, qui ieiunia perpetam
eſſe inſtituta dicũt. Quorũ error ſępe p eccleſiam legitur reprobatus. Et fuit error Vegardorum, & Ioannis Hus, & aliorum multorum ante illos in concilio Gangreñ. & aliis
apertè damnatus. Sed quia forte dicent ieiunia per eos non damnari, niſi ea, quæ cum
delectu ciborum fiunt. Hanc enim ciborum
diſcretionem ipſi damnare videntur non ieiunium, quod aiunt ſine delectu ciborum ſeruari. Nec ciborum delectum, ſed ieiunium dicunt in ſacris literis commendari. Contra
tamen ſtat veritas, quandoquidem Deus olim ex cibis naturę humanæ conueniẽtibus,
quoſdam hominibus conceſsit, quoſdam vero vetuit. Apertum eſt hoc in hominum primęua conditione, quando conceſſa homini
facultate, vt de cęteris paradiſi fructibus co-
B mederet, lignum tamen ſcientiæ tangere aut
Gen.2. guſtare eidem vetitum fuit. Deinde poſt di-
Gen.9. luuium conſtat dominum conceſsiſſe hominibus, vt carnibus animalium veſcerentur à
Leuit.14. ſanguine tamẽ eos abſtinere voluit. Poſtmodum etiam notum eſt, Deum in lege Iudæis
vetuiſſe, ne carnes immundas manducarent,
quas non natura, ſed lege aut prohibitione
immundas fuiſſe non dubitatur. Commẽ-
Dan.1. datur præterea Daniel & ſocii ſui, cùm ſub
Hiere.35. regis ethnici poteſtate eſſent, quòd à cibis re-
Matth.3. gis abſtinerent. Et filii Ionadab à vino. Et
Actuũ.15. Ioannes baptiſta à carnibus, cui cibum prebebant Locuſtæ. Apoſtoli etiam poſt inductam legem euangelicam, homines à ſuffocato & ſanguine abſtinere ſanxerunt. Ex quibus apertum eſt, non modo ſacris literis non
obuiare ciborum diſcretionem, ſed per eaſdẽ
in multis comprobatam eſſe. Vnde non mirum, ſi eccleſia ieiunia cum ciborum delectu
inſtituerit. Et cõtrarium aſſerere, eſt error ſępe damnatus. Vnde Auguſtinus in libro de
diffinitionibus orthodoxæ fidei, ait. Tẽperare eſum carniũ, ppr lẽ Chrianorũ eſt. Et poſt
æquare nuptias virginitati, & nil meriti putare eſſe in abſtinẽtia à carnibus, & vino nõ
chriſtiani, ſed Iouiniani eſt. Verum in re tam
certa, & toties per eccleſiam declarata, ſuper
uacaneum eſt diutius immorari.

Iam ad rationes ſupra factas, dicendum
ad primum ex Eſaia citatum, quòd Deus illic non reprobat ieiunium cum delectu ciborum factum, ſed eius inutilitatem declarat, C
quando aliter, quàm debet, fit: hoc eſt, quando exterius ieiunando à cibis abſtinet, cum
tamen à peccatis minime deſiſtat, fiduciam
pręcipuam in ipſa exteriore ceremonia collocans. Tale enim ieiunium, cui peccata Dei
offenſiua commiſcentur, nec in gloriam Dei
fit, nec dignum eſt, quod à Deo acceptetur.
Quòd enim ieiunium, ſi quemadmodum debet, fiat, Deo gratum ſit, declarat ſacra pagina, per quam docemur, Deum ob ieiunia à
peccatoribus aſſumpta ſæpiſsime placatum
eſſe. Ad ſecundum ex Luca & Matth. allegatum, dicendum illud dixiſſe Chriſtum ad
extirpandũ ceremonias legis, è quibus vna
erat, vt cibos aliquos veluti immundos reputarent, & ab eiſdem velut talibus abſtinerẽt,
ſpecialiter ab his, quæ eſſent idolis immola-
ta, ſeu oblata. Quos cibos comedendos eſſe *Ad ro.14.*
cum gratiarũ actione his, qui illeſam habent *1.ad Cor. 8.*
conſcientiã, docet Paulus ad Ro. & ad Cor. *Actuũ.10.*
ſcribens: Quę autẽ ſecundũ legem immunda
erant, iam nõ immũda, ſed purificata eſſe ex
actibus apoſtolorũ, docemur, ex viſione illa,
quę petro in ſomnis apparuit, qui cũ de animalibus immundis edere dubitaret, tanquã D
adhuc immunda eſſent, vocem diuinitus audiuit, dicentẽ, Quod Deus purificauit, tu ne
cõmune eſſe dixeris, id eſt, impurũ. Cũ quibus ſtat, poſſe hominem chriſtianũ à certis
cibis ob cauſam aliquã abſtinere, eccleſiãq;
id ipſum inſtituere, in nullo veritati aut euangelicæ libertati contraueniendo, qua libertate à iudaicis ceremoniis nos liberauit.

Si obiicias, eccleſiam huiuſmodi ieiunia
inſtituentem, tollere à chriſtianis libertatem ac licentiam cibis indifferenter vtendi, quam tamen Chriſtus illis conceſsiſſe
videtur: igitur contra libertatem euangelicam eſt, hominem ad abſtinentiam à certis cibis aſtringere. Reſpond. Libertas hęc
euangelica in ciborum vſu ea eſt, qua Chriſtus legem veterem cibos aliquos vetantem,
cui, iudæi obnoxii erant, reuocauit, liberum, vnicuiq; relinquens, atq; permittens,
vt cibis omnibus, ſi velit vtatur, ita vt non
amplius cibos aliquos, quos lex immundos eſſe dicebat, veluti immundos abiiciat: qua libertate exiſtente, liberum eſt homini ſeipſum per votum, aut iuramentum
aſtringere ad quorundam ciborum non vſum, quàmuis non ob legalem cauſam. Liberum eſt etiam eccleſiæ ob cauſam Chriſti fidelibus præfatam licẽtiam in aliquo coarctare, prout viderit Chriſti fidelibus expedire.

E Exemplo id patet nam in mundi primordio
vnicuiq; licitum erat ex Dei ordinatiõe re
bus omnibus temporalibus ad ſui vtilitatẽ
vti, quando omnia omnibus cõmunia erant:
& tamen poſtmodum huiuſmodi licẽtia per
leges humanas eſt coarctata, facta rerum di-
uiſione atq; appropriatione. Similiter ſtan-
do intra metas iuris dinini & naturalis, vni-
cuiq; licitum erat in tertio & quarto gradu
conſanguinitatis vxorem ducere, & tamẽ ec
cleſia huic licẽtiæ ob cauſam limitem poſuit.
Vnicuiq; etiam ſacerdoti ſtãdo intra metas
iuris diuini euangelici, licitum eſt confeſsio-
nes omnium audire, baptizare, & alia ſacra-
menta miniſtrare, & tamẽ per prælatos mul
tis eorum huiuſmodi licentia ob cauſam de-
negatur. Sic enim ad debitum eccleſiæ regi-
men expedit hæc, & alia huiuſmodi inſtitue
re. Poteſt igitur eccleſia, non obſtante licen-
tia ac libertate euangelica cibis indifferenter
vtendi huiuſmodi licentiam limitare. Quem
admodum ſtando ſolum intra metas legis e-
uangelicæ, liberũ eſt vnicuiq; pluries in die
F comedere: ſed hanc licentiam conſtat per ec-
cleſiam poſſe coarctari, Adde, ꝙ & ſi Chri-
ſtus omnibus conceſſerit libertatem cibis in
diſtinctè vtendi, idq; in generali, quando au
tem & quomodo, ipſe particulariter non in-
ſtituit, inſtituendum tamen ſuo vicario reli-
quit, ſicut & de multis aliis hoc poteſt veri-
ficari. Ad tertium ex Paulo ſumptum, di-
cendum, quòd Paulus frequenter in epiſto-
lis ſuis eos, qui ad fidem conuertebantur, ni
tebatur à iudaicis ceremoniis reuocare. Puta
bant enim in hoc, ipſorum ſalutem conſiſte
re, quòd iuxta legem à cibis vetitis abſtine-
rent, quaſi in hoc, & non potius in operi-
bus charitatis & fide ſalus humana conſiſte
ret. His igitur, qui adeo legis ceremoniis fi
debant, docet apoſtolus inutilem eſſe dele-
ctum ciborum, non ita aliis, qui ita à certis
cibis abſtinent, vt officiis charitatis intendẽ
tes, nil per ieiunia prætendunt, niſi Deo ſatiſ
facere, & carnem ſpiritui ſubiicere. Ad
quartum ſimiliter dicendum, quòd loquitur
contra hæreticos, qui nupcias damnant, & ci
bos multos adhuc poſt euangelicam liberta-
tem immundos eſſe reputant, quaſi diuino
iure illicitum ſit illis vti. Tales fuerunt Mani
chæi, & alii, quorum error in concilio Gau-
greñ. dãmatus eſt, vt habetur in decreto. 30.
diſtinctio. in principio.

De numero refectio-
num in ieiunio.

G PRæſuppoſito in
ſuper ad integritatem ie
iunii pertinere nõ vltra
ſemel refectionem ſume
re, ſolet cõmuniter quæ-
ri, an qui pluries in die
ieiunii comedũt, toties peccent, quoties vltra
ſemel comedunt. Et loquor de refectionibus
aliis à prima, quarum quælibet per ſe ſuffice
ret ieiunium frangere. Non enim loquor de
collatione, & electuariis, & medicinis, & po
tu, quæ in die ieiunii ſolent vltra cœnam ſu-
mi, de quibus poſtea. Ad queſtionem hãc di
xerunt nonnulli, quòd toties homo peccat,
quoties vltra ſemel comedit. Primo, quia prę
ceptum de ieiunando eſt negatiuum, in eo,
quod continet, ſcilicet, nõ eſſe vltra ſemel co
medendum. Sed contra huiuſmodi pręceptũ
negatiuum eſt omnis comeſtio alia à prima,
ex quo omnis alia refectio præter primã pro
hibetur. Secundò idem apparet à ſimili. Si
quis vouit caſtitatem perpetuam, toties pec-
cat, quoties ad fœminam voluntate accedit,
vt eſt communis doctorum conſenſus. Quod
dico, propter eum, qui poſt emiſſum præfa-
tum votum, de facto duxit vxorem, ſi vxori H
debitum poſtulanti reddat, non peccat con-
tra votum, quia non voluntate, ſed neceſsi-
tate ad eam accedit: quandoquidem debitũ
reddere poſtulanti, neceſsitatis eſt. Peccabit
autem quoties petierit, quia id voluntatis eſt
non neceſsitatis. Igitur etiam peccabit homo
in die ieiunii toties, quoties vltra ſemel come
derit, cùm id voluntatis eſſe ſuppono, Et con
ſequentia patet quia non minus obligat ec-
cleſiæ ſtatutũ atq; pręceptũ, quàm votũ. &c.
Tertiò ex alio magis ſimili apparet. Præ-
ceptum eſt ſacerdotibus ne vltra ſemel in die
(extra caſus exceptos) celebrent, & ideo to-
ties ſacerdos peccat, quoties vltra ſemel cele-
brat: igitur pari forma quoties homo vltra ſe
mel comedit in die ieiunii, peccat, à ſimili.
E contra vero alii dixerũt, quòd in caſu nõ
peccatur contra præceptum de ieiunando,
niſi per ſecundam comeſtionem, & non per
alias ſubſequentes, dico contra præceptũ de
ieiunando, quia per alias refectiones ſubſe-
quẽtes, imò & per primam poteſt homo per
intemperantiam peccare, vt patet. Probant
hi aſſertionem ſuam. Primò, quia ſola ſecun-
da refectio eſt, quæ ieiunium frangit, nõ ter-
tia, nec aliæ ſubſequentes. Nam quando ter-
tia aut quarta refectio ſumitur, iã ieiunium
erat per ſecundam refectionem fractũ: igitur
non

A non peccat contra ieiunium, quando tertio
aut quarto comedit.

Secundò, ſi tertio aut quarto comedendo
peccaret homo contra ieiuniũ, maximè quia
committit aliquid, ad cuius oppoſitum obli-
gatur: ſed in caſu non tenetur homo à tertia
& quarta abſtinere, quia ſi ad id teneretur,
maximè ob pręceptũ de ieiunando: ſed poſt
ſecundã refectionem non manet preceptum
de illa die ieiunando, eo ꝙ iã eſt illi impoſſi-
bile factũ illa die ieiunare, cũ impoſſibile ſit
ei ſecundã refectionẽ nõ ſumpſiſſe, poſtquã
eã ſumpſit, per quam conſtat fractum eſſe ie
iunium, nec poſſe poſtmodum reintegrari.

Tertiò arguitur à ſimili. Si detur homini
præceptum de non tranſgrediendo limitem
ſignatum, & tranſgrediatur, non ſolum vno,
ſed multis paſsib' vltra limitẽ ꝓgrediẽdo, ta
lis nõ peccat toties quoties paſſum paſſui ad
dit vltra limitẽ præfatũ, ſed in primo paſſu,
quo limitem tranſit, peccat: igitur ita erit in
propoſito, cùm eccleſia limitem in reficiẽdo
poſuerit, ita vt non liceat vltra vnicam refe-
ctionem progredi, peccabit quàm primũ ab
B vna refectione progreditur, & nõ toties, quo
ties vltra comederit. Aut ſi detur preceptum
de non frangendo vas aliquod, & homo ſe-
mel percutit & frangit, peccat tunc cum pri-
mum frangit, nõ tamen poſtea, ſi rurſus plu-
ries vas ipſum percutiat.

Reſpon. Punctus huius quæſtionis aut cõ
tentionis ex intentione eccleſiæ ieiunium in
ſtituentis pẽdere videtur. Potuit enim eccle-
ſia, quando ieiunium inſtituit, habere inten
tionem prohibitiuam aliarum refectionum
à prima, ita vt huiuſmodi intentio in omnes
alias à prima tẽderet: & ſi ita ſit omnis cõme-
ſtio, dempta prima, erit peccatum, & con-
tra prohibitionem eccleſiæ. E contra etiã po
tuit eccleſiæ intentio prohibitiua talis eſſe,
quæ non niſi in illam refectionem tenderet,
quæ ieiunium frangit, in cæteris nil prohibe
re intendens: & ſi ſic, ſola ſecunda refectio
erit peccatum contra ieiunium, quia ſola illa
eſt ieiunii ſolutiua, non ſubſequentes. Quid
autem horum eccleſia intenderit, non ſatis
conſtat. Et inde datur occaſio, vel à multis oc
caſio ſumitur, vt rem in mitiorem partem in
terpretentur, hoc eſt, quòd intentio prohi-
bitiua eccleſiæ non tendat niſi in refectionẽ,
qua ieiunium frangitur. Non enim ſunt iura
amarè interpretanda, nec pœnalia ſunt am-
plianda, ſed reſtringenda. Et ſecundum hoc
facilè eſt reſpondere ad rationes prioris opi-
nionis, vt de ſe conſtat.

Ego tamen priorem ſententiam tutiorem C
eſſe puto, iuxta quam videtur, quòd eccle-
ſiæ intentio refectionum prohibitiua non ſo
lum ſecundam, ſed omnes alias refectiones
à prima reſpicit. Id autem rationabiliter præ
ſumitur, ſi finem, quem eccleſia ieiunia in-
ſtituens intendit, attendamus. Hic autem
eſt, vt homines in diebus ieiunii per certam
& præfinitam abſtinentiam affligantur, &
corpus ſpiritui ſubiiciatur, & mens ad diui
narum rerum contemplationem aptior red-
datur, & Deo pro peccatis debita ſatisfa-
ctio fiat. Ad hos fines ieiunia eccleſiaſtica vi
dentur vt in pluribus inſtituta. Quod dixe-
rim, ob nonnulla ieiunia, quæ dicuntur ieiu
nia exultatiõis, quę in gratiarũ actionẽ ſunt
inſtituta. Nunc autem loquimur de ieiuniis
mœroris aut pœnitentiæ. Ex hac igitur fina
li intentione poteſt, vt videtur, intentio obli
gatoria quodammodo colligi, quando de o- D
bligatoria intentione ſufficiens certitudo nõ
habetur. Ad præfatos autem fines non mi-
nus confert, imò magis, ꝙ homo in die ieiu-
nii abſtineat à tertia & quarta, & aliis ſequẽ
tibus refectionibus, quàm à ſecunda. Nã ma-
gis finis ab eccleſia intentus impeditur per
plures refectiones, quàm per ſolam ſecun-
dam refectionem, vt ſatis conſtat. Nec eſt
veriſimile, quòd eccleſia præfatos fines in-
tendens, velit ſecundam comeſtionem prohi
bere, per quã minus ꝓ̃fati fines impediũtur.

Sed obiicies. Quia ſecundum hoc eccleſiæ
intentio obligatoria non eſſe præciſè prohi-
bere numerum refectionum, ſed etiam pri-
mam refectionem temperantiæ regulam ex-
cedẽtem, ex quo talis exceſſus etiam fini per
eccleſiam intento aduerſetur. Eſſet etiam cõ
tra eccleſiæ intẽtionem obligatoriam in illa
vnica refectione piſces quoſdam calidos, &
electuaria calida comedere, ſimiliter & vinũ
parum limphatum bibere, quæ non minus
appetitum excitant ad ſpiritui rebellãdum,
quàm refectionis pluralitas, nec minus per
ea mẽs hebetatur, deuotio tepeſcit, & friget,
quàm per refectionũ pluralitatem. Similiter
eſſet contra eccleſiæ intentionẽ obligatoriã
in illa vnica refectione immorari, quẽadmo-
dum quibuſdã in vſu eſt, cœnã in diebus ieiu
nii per vnam horam & per duas protẽdere,
cùm ſimiliter huiuſmodi cœnę protenſio, ſit
contra fines præfatos ab eccleſia intentos.
Hæc autem illata non ſolent concedi: igitur
non eſt eccleſiæ intentio prohibitiua refe-
ctionum plurium in duriorem partem inter
pretando ob id, quòd refectionum plurali-

E tas fini per eccleſiam intento aduerſetur.
Reſpon. Hæc illata minime concedenda
eſſe. Nec eſt ſimile, quod pro ſimili illatū eſt
Quod enim de quātitate refectionis dictum
eſt, non ſequitur, eo quòd eccleſia circa vni-
cam refectionem in die ieiunii ſumendā, quā
titatem certam minime determinauit, nec ra
tionabiliter determinare potuit, eo quòd di-
uerſa eſt hominum ieiunantium complexio
atq; conditio, & quod vni ad ſuſtentationem
naturæ ſufficit, alteri aut ſuperfluum eſt, aut
diminutum quantitatē etiam incertam, ꝓut
vnicuiq; ſecundum rectam rationem conue-
niret, non etiam ſub præcepto præfixit, pro
pter periculū in quo ieiunantes eſſent, ſi ex-
cedant, vel deficiant ab eo, quod conuenit.
Ideo circa vnicam refectionem quantitatem
minime præfixit, nec præfigere intendit. In
electuariis autem & piſcibus calidis aliiſq;
huiuſmodi, nil ſub præcepto tradidit, ſed li-
berum vnicuiq; id reliquit, non enim prohi-
buit, quicquid prohibere potuit: ſed ea, quę,
vt plurimum, magis appetūt homines, & per
quæ vt plurimum, caro ſpiritui rebellat: qua
lia ſunt carnes, & ea, quæ ex carnibus origi-
nem trahunt. De refectionum autē numero
F non ita: quia ſicut abſtinentiam à certis cibis
pręcepit, ita, & in refectionibus limitē ex in
tento per ſe poſuit, vt nō vltra ſemel comeda
tur. Et quia in illis prioribus, quę illata ſunt,
non eſt ratio de eccleſiæ intentione dubitan
di, qualis eſt in multis refectionibus poſt pri
mam, an, ſcilicet, intenderit ſolum ſecundam
refectionē prohibere, an etiam reliquas ſub-
ſequentes, ideo hic habet locum pręſumptio
dicta ex fine per eccleſiam intento ſumpta,
non ſic in aliis quę illata ſunt. In confirma
tionem huius facit debilitas fundamenti pro
ſecunda opinione allegati, quæ quidem in
hoc fundatur, quòd ex quo per ſecundam co
meſtionem fractum eſt iriunium, impoſſibi-
le eſt poſtea eadem die iriunare, & ita expi-
rauit obligatio præcepti eccleſiæ, & ex con-
ſequenti tertia & quarta & aliæ refectiones
iam non erunt contra præceptum de ieiunā-
do. Hoc, inquam, non valet, quia tunc ſequi-
tur, quòd ſi quis in die iriunii quadrageſima
lis ſemel comedit lac, oua, aut etiam carnem,
poſſet ille poſtea eadem die, quoties velit, ſi-
ne culpa comedere, & iterū eadem die, oua,
lac, & caſeum, imò & carnes ſine culpa co-
medere. Similiter, ſi quis ſemel notabiliter
horam refectionis prçueniens, comedit, poſ-
ſet eadem die ſine peccato ſecundo comede
re, quod nemo, vt puto, diceret. Et ſequelç pa
tent, quia in illa vnica refectione, qua homo G
cibis vetitis vtitur, aut horam notabiliter prę
uenit, iam frangit ieiunium, & per cōſequēs
ex tunc manet liber ad comedendum eadem
die quod velit, & quoties velit, cùm ex tunc
ſit à præcepto, de ieiunando deobligatus.
In eiuſdem ſententiæ confirmationem fa-
cit regula communiter approbata: ſcilicet, ꝙ
quando alicui fideli ob cauſam aliquam per
mittitur in die ieiunii ab eccleſiaſtica regula
in aliquo recedere, in tantum illi id permitti
tur, in quantum ſe extēdit ipſius cauſæ indi-
gentia. Vnde ſi quis habet iuſtā cauſam plu-
ries comedēdi abſq; hoc, ꝙ carnes comedat,
abſtineat à carnibus. Si etiā habet cauſam ſuf
ficiētē ad carnes comedēdū, & nō ad pluries
comedēdū, abſtineat à pluritate refectionū.
Ac proindè, ſi quis habet iuſtam cauſam ad
bis comedendum & non vltra, videtur ꝙ cū
bis comederit, tenetur à reliquis comeſtioni-
bus abſtinere, & per conſequēs qui ſine cau-
ſa bis in die iriunii comedit, tenetur à reli-
quis refectionibus abſtinere: alioqui in hac
re melioris conditionis eſſet qui ieiunium ſi
ne cauſa frangit, quàm qui cum cauſa.
POſſet aliquis quęrere, an ſicut qui pluries H
in die ieiunii comedit, qualibet vice de no
uo peccat, dempta prima, ita etiam qui nulla
die quadrageſimę ieiunat, qualibet die de no
uo peccat. Et dixit Martinus id poſſe contin
gere dupliciter. Vno modo, quod homo nul
la præmiſſa volitione generali violandi qua-
drageſimam ſingulis diebus ſingulas eliciat
volitiões particulares quib⁹ velit in illis die-
bus non ieiunare. Poteſt ſecūdo modo fieri,
vt homo in initio quadrageſimæ ꝓponat in
generali totius quadrageſimæ & ſingulorū
dierum iriunium frangere, & poſtmodū ſin-
gulis diebus ſingulas eliciat nolitiones ieiu-
nādi. In primo caſu ait, hominem illum qua-
libet die de nouo peccare, eo quòd illæ noli-
tiones ſingulares tales ſunt, vt vna ex altera
non conſequatur, nec vna cum altera colli-
gantiam habet, vt patet, ideo quælibet per ſe
ſumpta, peccatum eſt à priore diſtinctum. In
ſecundo vero caſu ait, hominem illum pecca
re præciſe per propoſitum illud generale to-
tam quadrageſimā violādi, quod in initio ha
bet. Per alias autē volitiones particulares ſin
gulis dieb⁹ elicitas non peccat de nouo, nec ꝑ
eas nouā pœnā meretur. Huius rationē aſſi-
gnat, quia illæ volitiones particulares ſunt
velut actus imperati ex primo ꝓpoſito gene
rali in principio habito, ꝓcedētes. Et ſicut a-
ctus exteriores malitiā propriā non habent,
nec

A nec nouam pœnam meretur, vltra eam, quę actui elicito voluntatis imperatiuo debetur, ita putat illas volitiones ſingulares ſingulis diebus elicitas nec malitiam propriam habere, nec ad nouã aut propriam pœnam imputari. Idem ſimiliter eſſet dicturus, ſi homo in principio diei ieiunii proponeret in genere in die illa pluries comedere vltra ſemel: & deinde, oblato cibo, pluries comedat, plures volitiones particulares comedendi eliciendo, quòd, ſcilicèt, ſolum peccabit in volitione prima generali in principio habita, nõ autem in aliis inde ſequentibus volitionibus ſingularibus. Simile etiam dicit in caſu, quo Petrus proponat vna volitione occidere decem homines, & poſtea id volens exequutioni mandare ſingulas volitiones illos decem homines occidendi eliciat, & ſigillatim occidat, quòd peccat petrus præciſè in prima volitione, qua in communi propoſuit illos occidere non tamen peccat per alias volitiones particulares, per quas vult hunc occidere, & illum, & illum.

Verum quicquid ſit de primo dicto, in ſecundo tamen dicto fallitur doctor hic, ſalua eius pace, tam in concluſione, quàm in fundamento. Patet primò, quia in caſu præfato homo ille de nouo peccat per ſingulas illas volitiones non ieiunandi ſingulis diebus elicitas. Patet. Omnis actus humanus liberè & ſcienter contra præceptum elicitus, eſt peccatum, & ad propriam pœnam imputabile: quandoquidem Deus pœnam comminatur his qui mandata, vel Dei, vel prælatorum contemnunt, talis eſt volitio illa particularis ſequens priorem generalem: Nam nõ obſtãte priore volitione generali de violando totius quadrageſimæ ieiunium, adhuc manet homo obligatus quadrageſimam ieiunare, & ab illo nephario ꝓpoſito recedere. Si igitur poſt illud propoſitũ generale eliciat volitionem ſingularem, qua nolit hac die quadrageſimæ ieiunare, non dubium, quin præcepto cõtraueniat, & ita intentum. Secũdò, Actus hominis, qui ob ſui malitiam ſufficit gratiam præhabitam meritoriè corrumpere, eſt peccatum ad propriam pœnam ęternam imputabile, talis eſt volitio illa particularis de non ieiunãdo hac, vel illa die occurrẽte. Aſſumptũ ſuppono notum. Et minorem probo. Si homo ille poſt generale præfatum propoſitum elicitum deſiſtat, & pœnitentia ductus, quod agere debet, firmiter proponat, & ſi opus ſit, de commiſsis doleat, & confiteatur, & in Dei gratiam redeat: deinde vero, adueniente die ieiunii, eliciat volitionem C non ieiunandi die illa, apertum eſt per huiuſmodi volitionem hominem illum peccare, & gratiam in qua erat, amittere: igitur per illam de nouo peccat mortaliter, & noua pœna ſe dignum conſtituit. Igitur etiam ſi à priori propoſito generali homo ille non recederet; & adueniente die ieiunii volitionem particularem eliciat, qua nolit illa die ieiunare, abſq; dubio vltra culpam prioris generalis propoſiti nouam, in illa volitione particulari incidit, cùm huiuſmodi particularis volitio eiuſdem rationis ſit, nec eſſentiam variet per hoc, quòd hominẽ pœnituerit prioris ꝓpoſiti, vel nõ pœnituerit. Tertiò, & eſt ratio contra fundamentum. Quia ſi per hoc, quòd illæ volitiones particulares fiunt in virtute prioris propoſiti generalis propriam malitiam aut imputabilitatẽ non haberent, ſequitur, quòd ſi quis propoſuit vnquàm ſe velle diuina mandata per omnia ſeruare, aut è contrà propoſuit ſe in nullo vel D le legi euangelicę obtemperare, quòd quicquid poſtmodum homo agat, ſiue ſecũdum legem Dei, ſiue contra eandẽ, nec mereri, nec demereri, etiam ſi homicida ſit, & adulter, & mẽdax, & latro, & infidelis chriſtianos perſequens: ſed ſolum meritum, vel demeritum erit in illo generali propoſito in initio habito. Et ita ſi quis adultus baptizetur, cùm in baptiſmo fidem & legem euangelicam profiteatur, promittens aut proponens in lege Chriſti viuere, quòd quicquid boni poſt fecerit, aut pro Chriſto paſſus fuerit, etiã mortem, in nullo tali aliquod nouum præmium merebitur. Pontifices etiam iudęorum, & iudæi, qui propoſuerant Chriſtum occidere, non peccaſſent de nouo, hoc ſuum iniquum propoſitum ad effectum deducendo, nouas volitiones exequutionis imperatiuas eliciendo. Aperta itaq; ſunt inconuenientia & errores, quæ ex præfato modo ſequuntur, ideo in his ſuperſedeo.

Quartò fallitur in hoc, ꝙ ęquiparat præfatas volitiones particulares actibus exterioribus imperatis quo ad rationẽ bonitatis aut malitiæ. Nam exterior actus in ſe nullam habet propriam bonitatem aut malitiam, cùm naturali quadã neceſsitate ſequatur ad actũ elicitum imperantem. Volitiones autem particulares præfatæ naturali conſequuntur ad propoſitum antiquum generale prędictum, etiam ſi quodammodo in eius virtute præfatæ volitiones fiãt. Itaq; propoſitum illud generale præcedens, non tollit ab actibus vo-

E luntatis bonitatem aut malitiam, quam illo
nō præcedente haberent. Sed fortè aliquis
volens præfatam opinionem defendere, dice
ret, illam non eſſe intelligendam, quando in
ter propoſitum generale ab initio habitū, &
volitionem particularem illius exequutiuā,
mediat tempus, qualiter procedunt impu-
gnatiōes poſitæ, ſed intelligitur in caſu, quo
permanēte generali propoſito efficaci, & o-
blata materia, elicitur volitio particularis il
lius propoſiti exequutiua. Nam his ſtanti-
bus, illa volitio particularis neceſsitate qua-
dam ſequitur ad propoſitum generale: & ita
huiuſmodi particularis volitio in ſe nec bo-
na eſt, nec mala, ſed eius bonitas, aut malitia,
quam alioqui haberet, imbibitur in illo pro-
poſito generali, vnde neceſſario cōſequitur.
Verum hoc, & ſi apparenter dicatur, puto ſi
militer falſum eſſe. Quod, cùm alterius ſit cō
ſiderationis, pro nunc miſſum faciamus.

De hora refectionis.

F DE hora refectio-
nis in die ieiunii ſumen-
dæ, vt ſupra tetigi, loqui-
tur cap. Solent. de conſe-
cra. diſtinct. 1. vbi dicitur
nō ante ſoluēdum eſſe ie
iuniū, quàm horæ veſper
tinæ ſint celebratæ. Et tunc veſpertinæ horæ
poſt horā tertiam poſt meridiem celebrabā-
tur, quam horā cùm multis eſſet difficile ex-
pectare, vt cœnam ſumerēt, poſtea vſu indu-
ctum eſt, vt ante, vel iuxta meridiem celebrē
tur, vt illis finitis, competens ad comedendū
tempus fidelibus relinquatur, Hic tamē non
eſt inmorandū, nec opus eſt ſcrupulos infer
rē, ſeruetur in hoc, ſicut in aliis multis, patriæ
conſuetudo. Poſſet tamen moueri vna du-
bitatio, an ſcilicet, ſit refectio differēda in die
ieiunii, quouſq; homo per eſuriem, aut natu-
ræ defectū affligatur, aut ita parcam refectio
nem ſumere oportet, vt per eſuriē homo affli
ctionem ſentiat. Er pro parte affirmatiua ar-
guitur. Primò, quia ſtrictior eſt abſtinentia
tempore ieiunii eccleſiaſtici ſeruanda, quàm
ſit ea, quæ in ieiunio virtutis ſeruanda eſt: in
ieiunio virtutis ſumenda eſt refectio, qua cor
pus indiget: igitur in ieiunio eccleſiæ aliquid
ſubtrahendum eſt à refectione, qua corpus
indiget, hoc autem ſine corporis afflictione
aut eſurie fieri non poteſt. igitur. Secundò
idem apparet ex Leui. 16. & aliis ſcripturæ lo
cis, vbi iubebat dominus populo ſuo, vt in
diebus quibus erat eis ieiunandū affligerent G
animas ſuas: nec videt per quid niſi per nota
bilē eſuriem, quam diebus illis refectionē mi
nuendo, vel differendo, ſuſtinere debebant.

Tertiò pro eadē parte videtur facere Gre-
go. qui ſuper illud Iob. Clamorem exactoris Iob. 39.
non exaudiuit, ait in ſententia. Exactor qui
à nobis non eſt exaudiendus venter eſuriens
eſt, quem ſancti ieiunantes non audiunt, ſed
cum amplius eſurire & affligi permittūt. Fa
cit & Bernardus in epiſtola ad Carthuſiē. di-
cens, Quid magnum eſt ſi eſuriat venter vſq;
ad rugitum, qui ſæpe repletus eſt vſq; ad vo-
mitum. Quartò, Curandum eſt ieiunanti-
bus hoſtem contra ſpiritum inſurgentem pe
rimere, hic autem non perimitur ſi non eſuri
re & affligi permittatur, vt conſtat. Aſſum-
ptum autem figuratum eſt in eo, quòd redar
guti ſunt filii Iſrael, quòd Gabaonitis peper- Ioſue. 23.
cerunt, ad quod dictū eſt, quòd ob id Gabao
nitæ futuri eſſent eis ſicut lāceæ in lateribus,
& ſudes in oculis. Quintò facit ratio, quia
præcepta & leges ſunt ſecundum intentionē
potius, quā ſecūdum verborum formā ſeruā
da, iuxta regulam iuris, Non dubium eſt in
legem impingere, qui verba legis amplexus, De regu. iu-
contra legis nititur voluntatem: ſed intentio ris. lib. 6.
eccleſiæ ieiunia inſtituentis eſt, vt fideles cor H
pora domēt & affligant, quatenus ieiuniū ſit
Deo ſatisfactoriū: hoc autem ſine eſurie fieri
poſſe nō videtur: igitur oportet in die ieiunii
ita parce comedere, aut à Deo refectionē dif-
ferre, vt eſurie ventris homo affligatur.

His non obſtantibus tenendum eſt oppo
ſitum. Et probatur ex Caſſiani conſilio, ait
enim, ꝙ cum venit hora refectionis, refectio
ſumatur, etiam ſi homo non eſuriat. Per quē
modum ait, melius & commodius parſimo-
niam victus ſeruari, quàm refectionē vſq; ad
eſuriem differendo, quia in magna eſurie aui
dius, ac minus temperate refectio ſumitur.

Secundò idē probatur, quia ad nullam cir
cunſtantiā non expreſſam in præcepto eccle
ſiæ obligatur fidelis, niſi illa ſit omni præce-
pto eccleſiæ communis: ſed differre refectio-
nem vſq; ad eſuriem, aut eam tam parce ſu-
mere, vt eſuries ſentiatur, non eſt circunſtan
tia in præcepto de ieiunando expreſſa, nec
eſt circunſtantia omnibus eccleſiæ præceptis
communis, vt conſtat, igitur. Tertiò ſi ſic
eſſet, ſequitur, ꝙ vnus teneretur differre refe
ctionē vſq; ad nonā, alius vſq; ad veſperā ali9
vſq; ad occaſum, alius vero teneretur nil in tota
die comedere. Hęc patēt, attēta diuerſa hoīm
diſpoſitiōe, quorum aliqui citius, alii tardiu
eſuriūt

A eſurium, alii vero totam diem ſine eſurie trā
ſigunt, ſed conſequens eſt falſum. Poſtre-
mò patet concluſio, ſi attendamus ea, quę de
præcepto ieiunii ſeruāda ſunt, quæ ſunt tria,
vt in principio diximus, ſcilicet, non vltra ſe-
mel in die comedere, à cibis vetitis abſtinere,
& horam refectionis non notabiliter præue
nire, quæ omnia conſtat ſeruari poſſe abſq;
eſurie, & naturæ defectu.

Ad rationes autem priores dicendum. Ad
primum: admiſſo ꝙ arctior ſit abſtinentia ie
iunii eccleſiaſtici quàm ieiunii virtutis, non
inde ſequitur, quod ratio prętendit: quia hęc
arctior abſtinentia non conſiſtit in paruita-
te, aut dilatione refectionis, ſed in his tribus,
quæ dicta ſunt, in nnmero refectionũ, in qua
litate ciborum, & hora: quorum tamen nul-
lnm eſt neceſſàrium in ieiunio virtutis.

Ad ſecundum dicendum, afflictionem ali
quando accipi pro paſsione formaliter ho-
minem affligente, qualis eſt triſtitia ſeu do-
lor, Aliquādo accipitur cauſaliter, pro eo ſci-
licet, quòd formalem infert afflictionem, vel
eam inferre aptum eſt. Prima afflictio, cùm
actus volũtatis elicitus aut imperatus nõ ſit,
B ſed paſsio quædam actum naturaliter conſe-
quens, ideo per ſe, nec ſub pręcepto, nec ſub
prohibitione cadit, bene tamē afflictio ſecū-
do modo ſumpta. Itaq; qnando Deus præce
pit dicens. Affligetis animas veſtras, id pręce
pit, vnde vt plurimum ſolet hominibus afflī
ctio formalis fieri. Tale eſt abſtinētia à cibis
maximè aſſuetis & delicatis, quorum vſus ſi-
cut ſolet ſenſum recreare, ita & eorundē pri-
natio ſenſum ſolet affligere. Accidit tamē ad
præfatam priuationem ſeu abſtinētiam ſub-
ſeqni, aut non ſubſequi eſuriem. Ad tertiũ
intentum Grego. ſimiliter & Bernardi, hoc
eſt, ſcilicet, non ſemper eſſe ventri exhiben-
dum, quod poſtulat, ſed ſæpe eſurire eſt per-
mittendus, maximè quando non ſolũ quod
neceſſarium eſt, petit, ſed aliud ad carnis vo-
luptatem ſeu ſui ſaturitatem exigit. Quando
enim quod neceſſarium eſt vitæ & corporis
incolumitati exigit, audiēdus eſt, ſecus aliàs.
Quod ſi extra tempora ieiunii id obſeruan-
dum eſt, à fortiore in diebns ieiuuii, in qui-
bus ſi venter eſuriat, aliquid indebitum, aut
ante horam debitam exigendo, non exaudia
tur improbus exactor. Ex his tamem nullo
modo ſequitur eſſe neceſſariũ in die ieiunii
eſurire, vt conſtat. Ad qnartum, myſticum
ſenſum, vt ibidem tactum eſt, ſequendo, dicē
dnm, hoſtes ſpirituales animarum duplices
eſſe quidam ſunt intranei & coæui, ſine qui

bus humana natura non ſubſiſtit, vt fomes C
ſeu carnis concupiſcētia, aliæq; qualitates cō
naturales, quæ ad ea quæ ſunt carnis inclina
re ſolent. Et tales hoſtes non tenentur peri-
mere, cùm perimi ſine natura nõ poſsint: ſed
tenemur eos cohibere, & prout poſſumus ex
tenuare, atq; ſubiicere. Alii ſunt animarum
hoſtes extranei ſeu aductitii, qnales ſunt per
uerſæ conſuetudines, atq; vitioſi habitus, ex
prauis morib⁹ acquiſiti, & hos debemus era
dicare, & prout poſſumus perimere. Hi ſunt,
qui per Gabaonitas intelligi poſſunt, qui nõ
erant filiis Iſrael connaturales, ſed illis extra
nei. Ad quintum dicendum, vt alibi dixi,
intentionem præcipientis duplicem eſſe eſt
enim quædam obiectiua, quædam vero fina
lis. Prima, reſpicit id, ad quod obligare inten
dit. Secnnda, reſpicit finem ſeu effectum, quē
vellet ex obedientia prouenire. Ratio autem
cum regula iuris allegata procedit de intētiō D
ne obiectiua, ſecundũ quā pręcepta ſunt ob-
ſeruāda, nõ de finali, vt ſæpe tactũ eſt. Qnôd
ſi eccleſia per ieiunia ab ipſa inſtituta inten-
dit corporis afflictionem, & pro peccatis ſa-
tisfactionem Deiq; placationem, hæc tamen
omnia ad finalem intentionem pertinēt, quę
ſnb præcepto non cadit.

De neceſsitate ſeruandi ieiunia eccleſiaſtica.

DEinde ſolet quæ-
ri, an ſit neceſſarium ſub
pœna peccati mortalis ie
iunia eccleſiaſtica obſer-
uare. Et pendet quæſtio
ex hac, an ſcilicet, eccleſia
poſsit ad ſua ſtatuta fideles ſub pœna pecca
tis mortalis obligare. In qua quęſtione apert⁹
eſt error quorundam tenentium partē nega-
tiuā, qui de mādatis eccleſiaſticis non eſſe cu
randũ dicunt, ſed ſolum de diuinis. Ad quod
dicēdũ mouentur ex eo, quod habetur Deu-
tero. 4. Non addetis ad verbũ, quod vobis lo
quor. & cap. 12. Quod pręcipio tibi hoc tātũ
facito, nec quicquā addas. Vnde colligũt, ſo-
la diuina mandata ſeruanda, nec his alia hu-
mana ſuperaddēda eſſe. Deinde legē euan
gelicā dicunt hominibus ad ſalutē ſufficere:
ac proinde nõ eſſe neceſſariũ hominũ māda
ta ſeruare. Vnde quod dicit Matth. 19. Si vis
ad vitā ingredi, ſerua mādata. Et Lucę. 10. cũ
de mandatis diuinis ſermo eſſet, dixit, Hæc
fac & viues. Videtur ſignificare hominibus
ſufficere, ſi Dei mādata ſeruēt. Pręterea vi

E detur dñs per Eſaiã.26. conquęri, ꝙ homines humanas traditiones ſeruent, ait enim. Sine cauſa colunt me, docentes doctrinas, & mãdata hominum. Quod etiam citat Chriſtus. Matth.15. Hæc & alia ſolent pro ſe heretici citare, prætendentes hominibus non eſſe neceſſarium humana ſeruare mandata.

Quicquid ſit de his & aliis per eos allegati ſoliis, dicendum ad quæſtionem, eam eſſe æquiuocam. Poteſt enim dupliciter intelligi. Primò, An prælati poſsint propria authoritate ad aliquid ſub pœna peccati mortalis obligare. Et dicerem ꝙ non, ſed Dei authoritate illis in hac parte cõmiſſa. Solius enim Dei eſt, aliquid ſub tali pœna inſtituere, ſicut & ipſius eſt pœnam æternam tranſgreſſoribus inſligere. Sicut & eiuſdem ſolius eſt ſacramẽta inſtituere, cuius eſt gratiam ſacramentalẽ efficaciter præſtare. Poteſt ſecundo quęſtio intelligi, An prælati eccleſię poſsint Dei authoritate aliqua inſtituere, quorũ trãſgreſſores, pœnam ęternam incidere mereantur. Et ſic nõ dubiũ eos poſſe ad aliquid ſub pœna ęterna obligare, Nec dubiũ oppoſitã aſſertionẽ erroneã, & hęreticã eſſe. Id aũt breuiter oſtendo ex illo Lucę.10, Qui vos au-

F dit: me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit; qui autẽ me ſpernit, ſpernit eũ, qui miſit me. Et Matth.10. ait Chriſtus. Amen dico vobis qui cunq; non ſuſceperit vos, nec audierit ſermones veſtros, tolerabilius erit terræ Sodomorũ & Gomorreorũ in die iudicii. Et Matth. 18. Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Et iterum Matth.23. Super cathedrã Moyſi ſederũt, & quęcũq; dixerint vobis, facite, & ſeruate, Ex quibus patet pręlatos eccleſię habere à Chriſto authoritatẽ, qua poſsint aliqua inſtituere & pcipere, quæ à fidelibus ſub pœna peccati mortalis ſunt obſeruãda. Hoc etiã idem cõfirmatur ex illo Deutero.17. Qui autẽ noluerit obedire ſacerdotis imperio, q eo tpe miniſtrat dño Deo tuo ex decreto iudicis morietur homo ille. Mortẽ autem tunc nemo merebatur, niſi pro peccato mortali. Quòd ſi hanc poteſtatẽ habuerũt ſacerdotes legis veteris, cur nõ eandẽ habebunt ſacerdotes ſummi legis nouæ. Hoc rurſus apte patet ex Paulo ad Ro.13. Omnis anima poteſtatibus ſublimiorib' ſubdita ſit. Nam omnis poteſtas à domino Deo eſt. Et qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, Qui autem reſiſterit, iudicium ſibi acquirit. Et ſequitur, Quapropter oportet ſubditos eſſe non ſolum propter iram ſed propter cõſcientiam. Vnde aperte docemur, nos teneri ad obediẽdum ſuperioribus etiam lai- G cis ne dum prælatis ſub pœna iudicii & damnationis. Ac proinde, qui in hac re contrariũ aſſerunt, non ſunt permittendi. Nec opus eſt rationes ſupra pro hereticis factas reſpondere, cum facilis ſit earum ſolutio.

SVnt autem alii doctores, catholici quidẽ ſed in hac re non longè à pręfato errore recedentes, qui dicunt eccleſiam poſſe obligare ſub pœna peccati mortalis, ſed cum moderamine quodam, tunc ſcilicet, quãdo aliqua ſtatuunt, aut iubent ſecũdum legem diuinã, ſcilicet, vel eam declarando, vel eam ad tempus aliquod, vel modum aliquem limitãdo: & talis lex humana non erit in caſu pure humana, ſed mixta cum diuina, Quòd ſi aliqua talis pure humana ſit, illam dicunt non poſſe quenquàm ſub pœna ęterna obligare. Huius rationem aſsignant, quia ſolus ille poteſt legem facere ſub aliqua pœna obligantẽ, qui poteſt pœnam illam tranſgreſſoribus inſligere. Cùm ergo pœnam ęternam non homo ſed ſolus Deus poſsit peccatoribus infligere, ſequitur ſolum Deum ſuis legibus poſſe homines ſub pœna æterna obligare. Ac proinde lex pure humana, aut pure naturalis ſub pœna huiuſmodi quenquàm obligare H non poteſt.

Quicquid ſit de huiuſmodi poſitiõe, quã video doctores graues tueri, videtur ad præſens vel eam in re nil à communi poſitione differre, vel falſam eſſe. De qua cum alibi latius quod videbatur dixerimus breuiter nũc eius falſitas poteſt oſtendi. Tum, quia tributa & vectigalia ſub pœna peccati mortalis ſunt dominis, quibus debentur, ſoluenda, vt docet Paulus ad Roma.13. ſubinferens, Reddite igitur omnia quę ſua ſunt: cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal. Eſto quòd aliàs talia tributa non eſſent ſecundum legẽ diuinam ſoluenda. Tum etiam, præcepit angelus vxori Loth, cum incendium illarum quinq; ciuitatum fugiebat, ne retrorſum aſpiceret. Reſpiciens autem, verſa eſt in ſtatuam ſalis. Quod tamen fuit illi non ſecundum legem, ſed præter legem mandatum. Tum etiam.1. regum.14. præcepit Saul, ne quis comederet quicquàm vſq; ad veſperã, guſtauit Ionatas filius ſuus parum mellis, & Deus iratus eſt: tamen mandatum Saulis non ſecundum legem Dei, ſed præter eam datum fuit. Tum etiam Paulus ad Roma.1. inter eos qui digni ſunt morte, annumerat filios parentibus inobedientes. In quo ſatis conſonat ei, quod habetur Deutero.21.

Si genuerit

A Si genuerit homo filium cõtumacem aut ſuperbum, & nõ audierir patris aut matris imperium, lapidibus eum obruet populus. Nõ igitur dubitandum eſt, errorem eſſe dicere non teneri ſubditos ſuis maioribus ſub pœna peccati mortalis obedire, cũ legis aut præcepti materia poſtulauerit. Sed nunc ſatis ſit hæc obiter tetigiſſe.

Ratio autem pro Gerſonis ſentẽtia ſupra adducta, qui fautor eſt illius ſententiæ facilè ſoluitur, Quod enim dictũ eſt, Nemo poteſt legem facere ſub aliqua pœna obligantem, niſi qui pœnam illam poteſt tranſgreſſoribus influgere, veritatem habet de his, qui propria ſeu humana, & nõ potius diuina authoritate leges faciunt. Prælati autem, imò & principes ſeculares, ex quo legitime ſunt ad dignitatem promoti, à Deo habent authoritatem, qua leges huiuſmodi pœnales poſſint inſtituere, vt ex ſupra allegatis patet. Pro quo & exempla faciunt. Nam Papa habet poteſtatem inſtituẽdi, quòd qui tale, vel tale opus fecerit, veniam omnium ſuorum peccatorum conſequatur. Cùm tamen non Papæ, ſed Dei ſit veniam huiuſmodi præſtare. Similiter prælati poteſtatem habent à Chriſto aliquid ſtatuendi ſub pœna excommunicationis, & tamen effectum excommunicationis qui inter alios eſt, multis ſpiritualibus bonis hominem priuari nõ ad Papam, ſed ad Deum efficere ſpectat. Ita igitur Dei authoritate ſit, vt poſsit eccleſia ſtatuta facere obligantia ſub pœna æterna, etiam ſi eccleſia per ſe talem pœnam influgere non poſſit, & ita te iendum eſt. Pro quo vltra ea quæ allegata ſunt, facit Auguſtinus ad Bonifacium comitem, dicens. Qui legibus imperatorum, quæ pro Dei voluntate feruntur, obtemperate non vult, acquirit grande ſupplicium. Et idem ad Caſulanum presbyterum. Et habetur diſtinct.11.cap.In his.ait. In his rebus, de quibus nil certi ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei & inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt. Et ſequitur. Sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores eccleſiaſticarum conſuetudinum coercendi ſunt. Facit etiam Leo Papa, vbi ſupra.cap. Hoc veſtræ, dicens, Inultum poſt hoc eſſe non poterit, ſi quis quàm apoſtolicas regulas in aliquo crediderit eſſe negligendas.

SVpereſt tamen agnoſcere quæ ſtatuta eccleſiaſtica obligant ſub pœna peccati mortalis. Quòd enim omnia ſub hac pœna obligent, non eſt veriſimile, nec aſſerendum: quãdoquidem non ſunt humana ſtatuta magis C priuilegiata, quàm ſtatuta ſeu mandata diuina. Conſtat autem non omnia mandata diuina obligari ſub pœna peccati mortalis, ſicut nec omnia iuris naturalis mandata, quale eſt mandatum, ſeu lex de non mentiendo, quæ naturalis eſt, & in literis ſacris expreſſa. Leui.19.vbi præcipitur, Non mentiemini, Neq; decipiet quis proximum, &c. Et tamen multa ſunt mendacia, quæ venialia ſunt. Talis etiam eſt lex de non dicendo verbũ ocioſum, de qua Matth.12.dicitur. Omne verbũ ocioſum, quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Omne etiã peccatum diuinæ legis, præuaricatio eſt, iuxta illud pſal.118. Pręuaricantes reputaui omnes peccatores terræ. Vnde & peccati diffinitio, talis comprobata eſt. Peccatum, eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legẽ Dei. Et tamen certum eſt, non omne peccatũ eſſe mortale. Ac proindè ſi non omne peccatum cõtra legem naturalem & diuinã cõmiſſum, D eſt mortale: nec omnis legis diuinæ pręuaricatio mortalis eſt. A fortiori igitur non omnis pręuaricatio humanę legis erit mortalis: & ita non omnia mandata, ſeu ſtatuta eccleſiaſtica obligant ſub pœna peccati mortalis.

Vt igitur quodãmodo agnoſcamus, quando humana ſtatuta ſeu leges obligãt ſub pœna peccati mortalis, hoc documẽtum poteſt deſeruire, ſcilicet, recurrendum eſt ad intentionem legiſlatoris, & ad materiam legis, & ad verba ipſius, ſi ſint præceptiua, nec ne. Quod documentum ſumptum eſt ex Clemẽtina, Exiui de paradiſo, de verborum ſignificatione. Vbi Clemens Papa exponendo regulam minorum, quando, ſcilicet, & ad quæ ſub pœna mortalis peccati obligat, hoc præmiſſo, vtitur documẽto. Si enim de intentione legiſlatoris conſtat ad quid, & quomodo obligare intenderit: tunc facilè eſt ſcire, quod quæritur. Cuius ratio nota eſt, quia leges humanæ & legiſlatoris intentione vim obtinere videntur. Si enim Legiſlator legem ferens, intentionem obligandi non habeat, lex ipſa obligatoria non erit. Vt ſi ſuperior aliquid iubeat ſub pœna excommunicationis, animam tamen ligandi non habens, nõ erit ſubditus ligatus, ſi id, quod ſibi iuſſum eſt, prætermittat. Ad hunc modum de aliis.

Si autem de legiſlatoris animo non conſtat, ad verba legis recurratur, hæc autem poſſunt eſſe præceptiua. Vt ſi ſonet lex, pręcipimus, iubemus, ſub pœna inobedientiæ iniungimus, aut aliis huiuſmodi verbis

E vtatur:& tunc ex communi ſententia lex illa
obligat ſub pœna peccati mortalis, poſſunt
etiam verba legis eſſe non formaliter pręcep
tiua,ſed præceptiuis ęquipollētia, vt ſi ſonet
lex,debet,oportet,non licet, aut aliis verbis
vtatur,quæ neceſsitatē denotent, & tunc lex
obligat,ac ſi pręceptiua formaliter eſſet. Poſ
ſunt etiam eſſe verba legis communia, vt ſi
lex ſonet ſtatuimus, volumus, ordinamus.
&c. tunc videatur quæ pœna tranſgreſſori-
bus apponitur,ſcilicet,leuis,aut notabilis,vt
ſi illud ſtatuatur ſub pœna mortis,aut perpe
tui carceris,aut excōmunicationis irregula-
ritatis,ſuſpenſionis,degradationis,priuatio-
nis eccleſiaſticæ ſepulturę.&c. Et tunc cū hu
iuſmodi pœnæ non niſi pro mortalibus inſli
gantur, ſatis notum erit, tales leges obligare
ſub pœna peccati. Quòd ſi nec de intentiōe
legiſlatoris ſufficienter conſtet, nec ex ver-
bis legis,nec ex pœna appoſita, quia fortè
nulla apponitur,ſed lex tantum verbis com
munibus vtitur, ita vt dubitetur an obliget
ſub pœna peccati mortalis: tunc ad materiā
F legis videtur recurrēdum. nam poteſt eſſe tā
tę importantię id facere, quod lege huiuſmo
di ſtatutum eſt,vt omiſſo ipſius ſit valde pe-
riculoſa. Et tunc putādum eſt tale decretum
ſeu ſtatutū obligare ſub pœna peccati mor-
talis. Poteſt ècontra eſſe adeo leuis materia,
vt nullum quaſi periculum ſit,id quod ſtatu
tum eſt prętermittere, & tunc non erit hu-
iuſmodi ſtatutum taliter obligatorium. Hæc
in genere dixiſſe ſufficiat, prout ex præfata
Clementina & communi doctorum ſenten-
tia colligi poteſt. Fateor tamen difficile eſſe
de ſingulis iudicare. Quòd ſi quis poſt hęc
omnia perſpecta maneat adhuc de vigore ip
ſius legis dubius,an,ſcilicet,obliget ſub pœ-
na peccati mortalis, an non: tunc ipſa con-
ſcientia dubia, quæ temere deponi non de-
bet,faciet ipſi dubitanti legem,tunc enim id
agat & teneat,quod tutius eſſe cognouerit,
ne conſcientię proprię contraueniendo, ædi
ficet ad gehennam.

IAm ad id, quod principaliter quęrebatur
de neceſsitate ſeruandi ieiunia eccleſiaſti-
ca ſub pœna peccati mortalis, video nonnul
los doctores ad id declinare, vt dicant, non
eſſe peccatum mortale ea non ſeruare niſi ex
contemptu omittātur. E quibus videtur eſſe
Caietanus, qui ad id dicendum inde moue-
tur,quia vt ait,in iure nullum ponitur verbū
pręceptiuum reſpectu ieiunii eccleſiaſtici.
Quam ſententiam nonnulli poſt ipſum de-
fendere ſępe conati ſunt. Contra quos vide-
tur oppoſitum eſſe tenendum. Primò ex di- G
ctis ſanctorū,vt ſupra citauimus. Dixit Am-
broſius de ieiunio quadrageſimali loquens,
quòd qui illud ſoluit,legē Dei ſoluit & ſcin-
dit. Dixit idem ſimul & Theophilus Alexā
drinus,& ſanctus maximus,quòd ieiunium
quadrageſimale nō eſt ab hominibus adin-
uentum,ſed diuina maieſtate pręceptum. Et
iterum. Qui quadrageſimam ſoluunt, nō tā
ſacerdotes,quàm Deum contemnunt:Deum
autem cōtemnere,peccatum mortale eſt. Di-
xit Auguſtinus. In aliis temporibus anni ie-
iunare,meritum eſt,in quadrageſima tamen
non ieiunare:graue peccatum eſt. Secun-
dò idem ratione patet ex eo, quod habetur.
leui. 23. Omnis anima, quæ ſe non afflixerit
die hac,peribit de populo ſuo. Et loquitur de
ieiunio ſeu afflictione,quæ per ieiunium fit.
Si igitur ieiunium legale obligabat ad ſui ob
ſeruātiam ſub pœna peccati mortalis: igitur
etiam ieiunium noue legis,cum nec minoris
vtilitatis,aut neceſsitatis,aut authoritatis ſit,
quàm illud. Tertiò, Ad propoſitum docu-
menti propoſiti loquendo,idē apparet, quia
decreta eccleſiæ de ieiuniis ſeruādis,& ſi for
maliter verbis præceptiuis non vtātur,vtun- H
tur tamen verbis eiſdem æquipolētibus, Pa-
tet hoc de conſecra.diſtinct.3.cap.Non licet.
& cap.Non oportet. Vbi dicitur,quòd non
licet ſoluere ieiunium quintę ferię hebdoma
dæ ſanctæ,ſed totam quadrageſimam ieiuna
re oportet. Et infra ait. Oportet totos dies ie
iunare, & aridioribus cibis vti. Verba au-
tem hæc, ſcilicet, non licet, & oportet, ne-
ceſsitatē important,vt videtur, & cap. Qua-
drageſimam,de conſecra.diſtincti.5. idem in
nuitur. Imò illic vtitur decretum verbo præ-
ceptiuo,ſeu imperatiuo. Nam ait quòd qua-
drageſima ſumma obſeruatione ſeruāda eſt,
& addit quòd nullatenus ſoluatur, niſi ne-
ceſsitas infirmitatis compellat. Ecce verbum
præceptiuum. Et infra dicitur. Ieiunia à ſa-
cerdotibus inſtituta non ſoluantur, niſi pro
pter neceſsitatem rationabilem. In quibus
omnibus ſufficienter ſignificatur præcep-
tum eſſe neceſſario ſeruandum de ieiunan-
do. Hoc idem ait Clemens in Clementina
Exiui. Quærit enim, An religioſi deobligen-
tur à cæteris ieiuniis, ſi ieiunia regulæ ſer-
uent. Reſpondet quòd non inde liberantur
à ieiuniis eccleſiaſticis, quæ cæteri Chriſtia-
ni ſeruare obligantur. Vbi declarat fideles
obligari ad obſeruantiam ieiunii, & hoc ait,
loquens de his, quæ obligant ſub pœna pec-
cati mortalis.

Quartò

A Quartò hoc idem ex cõciliis colligi poſſe videtur: Vnde in concilio Bracharen̄. anathematizantur, qui in feria quinta hebdomadæ ſanctæ veniunt ad eccleſiam, ſoluto ieiunio: cùm tamen maior occaſio eſſet illa feria ieiunium ſoluẽdi, quàm aliis diebus, eò ꝙ Chriſtus illa die cœnã fecit cum diſcipulis ſuis. Similiter in cõcilio Gangren̄. anathematizantur, qui dicunt, ieiunia eccleſiæ nõ eſſe de neceſsitate ſeruãda. Similiter in Clemẽtina de hæreticis. Ad noſtrum. Inter alios errores Beguinarum & Begardorum hic eſt vnus, vt ieiunia eccleſiæ non ſint de neceſsitate à viris perfectis ſeruãda. Si igitur merentur anathematizari, qui ieiunia eccleſiaſtica nõ ſeruãt, eaq; nõ eſſe ſeruãda aſſerunt: conſequens eſt mortale peccatum eſſe ea nõ ſeruare, vbi cauſa legitima violantem non excuſet.

De conſuetudine legem ieiunij diſſoluente.

B SEd quæret aliquis, An huiuſmodi ieiunandi neceſsitas tollatur per cõtrariam conſuetudinem. Et pro parte negatiua arguitur, quia talis conſuetudo cõtra regulam eccleſiaſticam inducta, eſt irrationabilis & vitioſa, & à vitioſis atq; guloſis hominibus introducta: talis autem corruptela eſt, non conſuetudo, & ita nõ debet habere vim contra ius, ſicut nec lex aliqua vim haberet, niſi iuſta eſſet, & rationabilis. In hoc enim non conſuetudo eſſe magis priuilegiata, quàm lex. Hoc patet ex capit. Ex parte. Et cap. Cum quanto. extra. de conſuetudine. Vbi dicitur, quòd nulla cõſuetudo niſi iuſta, & rationabilis ſit, poteſt iuri poſitiuo præiudicare. Idem etiam videtur ex diſtinctione .n. capit. Conſequens. vbi in ſumma habetur: Nõ poteſt in ſtatutis põtificum conſuetudo cuiuſq̃ reſtagari. Et cap. Conſuetudinis. Ibidem in ſumma dicitur. Non poteſt vſus & conſuetudo legem & rationem vincere. Et ita videtur, quod ſoluentes ieiunia, quæ ab eccleſia tam ſanctè & religioſè ſtatuta ſunt, non poſſunt per contrariã conſuetudinem excuſari.

Secundò pro eadem ſententia facit .n. diſtin. In his rebus, vbi dicitur. Sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores eccleſiaſticarum conſuetudinum coercendi ſunt. Et .19. diſtinct. Sic omnes, dicitur. Omnes ſanctiones apoſtolicæ accipiendæ ſunt, tanquàm ipſius Petri diuina voce firmatæ. C Ex quibus apparet, eccleſiaſticas ſanctiones ita debere ab hominibus obſeruari, ſicut diuinæ leges. Ergo ſicut qui diuinas leges violant per oppoſitam conſuetudinẽ & vitioſam nõ excuſantur, ita nec qui eccleſiaſticas inſtitutiones præuaricãtur. Vnde .25. q. 1. decernitur, vt execrandũ anathema ſit, & velut præuaricator fidei catholicæ apud Deũ reus exiſtat, quicunq; regum, vel epiſcoporũ, ſeu potentum deinceps Romani põtificis decretorum cenſuram in quocunq; crediderit, vel promiſerit violandam. Tertiò facit ratio: Nam demus conſuetudinem illam contra legem de ieiunando paulatim introductã eſſe, quòdq; ab initio fuerit vitioſa, vti fuit, eò ꝙ contra legem iuſtã: iam ſequitur, quòd ſi primi actus, per quos lex violatur ſunt vitioſi, ſimiliter ergo, & ſecundi actus erunt vitioſi, ſimiliter & tertij, & ſic conſequenter. Id patet, quia poſteriores actus ſunt ſimiles priorib⁹, vt ſuppono. Sunt æquè contra legem de ieiunando, vt ſuppono: ergo ſunt æquè vitioſi ſicut priores, cùm eadem ſit in vtriſq; malitiæ ratio. Confirmari hoc poteſt, quia non eſt rationabile dicere, quòd homo cũ primũ cõtra legem peccat, nõ excuſetur, & quòd in D eodem peccato perſeuerãdo excuſetur: quandoquidem perſeuerãtia in peccato, & in præuaricatione contemptũ auget, & culpã non minuit, vt ſuppono. Si igitur homines in initio ieiunium eccleſiaſticũ violantes peccant: igitur, à fortiore peccabunt, ſi in eadem violatione diu perſeuerẽt, & ita conſuetudo illa non excuſat à debito ieiunandi.

His non obſtantibus aliter videtur dicendum, ſed quoniã ſermo de conſuetudine diffuſior eſt, q̃ præſens exigat dubitatio, ideo breuiter ad propoſitũ loquẽdo dicendũ, conſuetudinem ſæpiſsimè legem inualidare, ſeu homines ab obſeruantia legis excuſare. Inde enim doctores cõmuniter excuſant fideles, qui iuxta morem & conſuetudinẽ patriæ in die ieiunij longiores collationes faciunt, ſiue oleta ſumant, ſiue lectuaria, ſiue etiã fructus aliquos, aut etiã panẽ vel ſolũ, vel ſimul cũ fructu alicuius arboris. Inde etiã Mediolani excuſantur à peccato, nõ ieiunãtes primis quatuor diebus quadrageſimæ, idq;, quia nõ eſt illis in conſuetudine. Quod quidẽ argumẽtũ eſt, pro eo, quod ſuprà dixi, quadrageſimale hoc noſtrũ ieiunium nõ eſſe de iure diuino. Inde etiã in diebus rogationũ præualuit conſuetudo, cùm olim ſtatutũ fuerit, vt illis diebus homines ieiunarẽt, de conſecra. diſtin. 3.

E cap.Rogationes. Inde etiã excuſantur multi
à ſolutione decimarũ quarundã rerũ, prout
in diuerſis regionibus aut locis ſua viget con
ſuetudo. Quẽadmodũ ob eandẽ conſuetudi-
nẽ alicubi homines ab obſeruantia multorũ
feſtorũ excuſantur, qualiter alibi non excu-
ſantur. Inde etiam excuſantur homines refe-
ctionem ante horã veſperorũ ſumentes: tre-
centi enim anni adhuc non ſunt, ex quo ho-
ra prandij in ieiunio erat hora tertia poſt me
ridiem. Nunc autẽ religioſi aliqui etiã multũ
ante meridiẽ æſtiuo tẽpore & in quadrageſi
ma videntur comedere, vt refert Caietanus.
Inde etiam excuſantur Britones, qui in qua-
drageſima butyro vtũtur, vbi talis viget con
ſuetudo, aut ouis, aliiſq; ex carne originẽ tra
hentibus, cùm tamen oppoſitũ ſit iure ſtatu
tum. diſtin. 4. ca. Deniq;. Inde clerici excu-
ſantur à ieiunio ſeptẽ hebdomadarũ. Addit
enim Theleſphorus quadrageſimę hedoma
dam ſeptimam, vt habetur diſtin. 4. Inde in
nõnullis locis homines in die ſabbati carnes
comedentes excuſantur, cũ tamen olim Gre
gorius ab illis abſtinendũ inſtituerit. de con
ſecra. diſtinct. 5. capi. Quia dies. Sicut & Leo
quartus, inſtituerat à carnibus abſtinere in
feria. 4. & 6. Et tamen in oppoſitũ valet con
F ſuetudo de conſecra. diſtin. 3. cap. de eſu car-
nium. In quibus omnibus & multis aliis prę
ſentem materiã concernentibus, non tam ri-
gorem legis aut conſtitutionum, quàm pa-
triæ morẽ & conſuetudinẽ ſeruare oportet.

Facit pro hac ſententia, quòd vt ait Augu
ſtinus, & habetur in decreto. diſtin. 4. Leges
non obligant, niſi ſint vtentiũ moribus ap-
probatæ. ait enim: Leges inſtituuntur cùm
promulgantur, firmantur, cũ moribus vten-
tium approbãtur. Et ſequitur ad propoſitũ.
Sicut enim moribus vtentiũ in contrariũ nõ-
nullę leges hodie arrogatæ ſunt, ita moribus
vtentiũ ipſæ leges firmantur. Inde ieiunium
ſeptem hebdomadarũ obligatoriũ non fuit,
quia vt ibidẽ dicitur, non fuit vtentiũ mori-
bus approbatũ. Inde etiã ſtatutũ de abſtinẽ-
do à carnibus in dominicis diebus quadrage
ſimæ olim obligatoriũ non fuit, quia nõ fuit
vtentiũ moribus approbatum, vt ait Grego.
in epiſtola ad epiſcopũ Anglorũ, Et habetur
ibidem capi. Deniq;. Cùm ergo conſuetudo
populi non minorẽ vim habeat ad legẽ poſi-
tam abrogandũ, quàm ad eius vigorẽ impe-
diendum: ſequitur legem de ieiunando vim
per contrariã conſuetudinẽ amittere poſſe,
& ita intentum. Facit deniq; ratio, quia hu
manæ leges ex intentione robur accipiunt,
vt ſupra tetigimus, ac proinde ſi legiſlator
cùm legem facit, animũ obligandi nõ habet,
non obligat lex, ita poſt legẽ inſtitutã ſi ani-
mum obligandi deponat: ſimiliter non am-
pliùs obligabit lex. Cùm igitur inducta con
ſuetudine legi contraria, ſciente legiſlatore,
& non contradicente, nec inobedientes pu-
niente, iuſtè præſumatur legiſlatorem legis
rigorem relaxare, perinde igitur eſt, ac ſi diſ
penſaret, aut legẽ reponeret, & ita fit, vt per
huiuſmodi conſuetudinem homines ab hu-
manis legibus excuſentur.

Quibus præmiſsis facilè eſt ad rationes
priores reſpondere. Ad primũ, in quo quęri-
tur de vitioſa conſuetudine, quã habeat vim
&c. dicendũ, quòd conſuetudo duplicẽ ſolet
habere vim, ſcilicet, nouam obligationem in
ducendi, & priorem obligationẽ legis remo
uendi. Ad hoc quòd obligationem inducat,
oportet, quòd ſit rationabilis & præſcripta,
& talis conſuetudo ęquiparatur legi, quę ni-
ſi iuſta ſit, lex eſſe non poteſt. Et hæc conſue
tudo eſt, quæ dici ſolet: Ius quoddam eſſe in
vſu, nõ in literis contentũ. De qua conſuetu-
dine loquũtur ſępe iura, & ſancti, vt eſt illud
Auguſtini, & habetur. 11. diſtin. vbi ait: Eccle H
ſiaſticarum inſtitutionũ quaſdã in ſcriptis,
quaſdã verò apoſtolica traditione per ſucceſ
ſores in miniſterio confirmatas accepimus,
quaſdam verò conſuetudine roboratas ap-
probauit vſus. Et ſequitur ad propoſitum,
quibus par ritus, & idem vtriſq; pietatis de-
betur affectus. Ad hoc autẽ, quòd conſuetu-
do priorẽ legis obligationem tollat, nõ opus
eſt, quòd ſit rationabilis & præſcripta, ſatis
eſt, quòd per tantũ tempus ſit huiuſmodi cõ
ſuetudo inducta & obſeruata, vt ad notitiam
maiorum peruenerit, qui cùm eam ſciant, mi
nimè contradicunt, cùm cõmodè, ſi vellent,
contradicere poſſent, & præuaricatores pu-
nire, quod quia nõ faciunt: iuſtè præſumitur
eos legis rigorem velle amouere. Vnde fit,
quòd ad tollendũ vim legis humanæ, imper
tinens eſt conſuetudinẽ cõtrariam vitioſam
eſſe, aut rationabilem, quia quod per ſe facit
ad legis amotionẽ, non tam conſuetudo con
traria eſt, quàm animus legiſlatoris conſue-
tudini cõſentiens. Quod autẽ iura dicũt, ſci-
licet, quòd cõſuetudo niſi rationabilis & prę
ſcripta ſit, legem vincere nõ poteſt, nec ſtatu
tis pontificum præiudicare &c. procedit de
conſuetudine inducta & ſeruata, neſciẽte ſu-
periore, cuius eſt legem facere, & reuocare:
Nam eo id neſciẽte, neceſſarium eſt, conſue-
tudinem cõtrariam iuſtam eſſe & rationabi-
lem,

A lem,& per malus tempus prçſcriptam,vt le-
gem vincat. Secus de conſuetudine malo-
ribus ſcientibus introducta & obſeruata. Sic
etiam accipiendum videtur, quod ait Tho.
ad propoſitum dicens, Quòd ſi eadem legis
ratio permanet, quæ prius non vincitur per
contrariam conſuetudinẽ ſuperuenientẽ:ſed
nõ obſtãte huiuſmodi conſuetudine, manet
lex in ſuo vigore. Intelligitur, ſi legiſlatore
ignorãte ſit talis cõſuetudo introducta: nam
ſi eo ſciente & conſentiente,etiã ſi eadem le-
gis ratio permaneat,lex ipſa vim ſuã amit-
tit. Ad ſecundum dicendũ, illa omnia pro-
cedere,humanis legibus aut conſtitutioni-
bus in ſuo robore permanentibus, quod fit,
quandiu legiſlatoris intẽtio eadem obligan-
di manet ſimul & ratio legis, tunc enim tene
mur obedire, ac ſi diuina eſſet lex, vt ſupra
deduximus. In caſu autẽ noſtro ſecus, quia
per conſuetudinem à prçlato ſcitam, tollitur
vis & robur ipſius legis. Ad tertium,dicen
dum,quòd ratio procedit, ſi durante vitioſa
conſuetudine permaneret eadem ratio legis
ſimul & legiſlatoris intẽtio,tunc enim quo
diutior eſſet cõſuetudo,eo peior eſſet,& per
conſequens non excuſaret culpam, ſed ag-
grauaret. Attamen in caſu,cùm non maneat
B eadem ſuperioris intentio obligatoria, vt ex
dictis apparet, ideo nõ mirum, ſi in conſuetu
dinis initio homines nõ excuſentur à culpa
inobedientiæ:excuſentur autem, poſtq̃ fue-
rit conſuetudo ſufficienter continuata.

De his,qui ad eccleſiaſtica ieiunia tenentur.

LEge tamen de ieiunãdo in ſuo robore permanente, eſſet quæſtio, qui ſunt, qui ad eccleſiaſtica ieiunia tenentur, & qui non. Ad quod breuiter dicendũ, quòd de iure omnibus chriſtianis ſunt eccleſiaſtica ieiunia iniuncta. Et ita omnes cuiuſcunq; ſtatus & cõditionis ſint, ad illorum obſeruantiam tenentur, exceptis his, qui iuſtam habent excuſationem. Cauſæ autem huiuſmodi excuſantes, reducũtur ad duas puta ad neceſsitatem & pietatem. Ob neceſsitatem quidem excuſantur infirmi, pueri, & ſenes, & pauperes, qui in hora prandij nõ habent id, quod illis ad vnicam & integrã refectionem ſufficit. Similiter & prægnantes, & lactantes. Similiter & corporaliter laborantes, quibus ſcilicet, eſt neceſſariũ laborare, vt C
ſibi & familiæ ſuæ debitè ſubueniãt, aut ſta-
tum ſuũ ſeruent, aut vt notabilia dãna in per-
ſona, fama, aut bonis temporalibus euitent,
& alij huiuſmodi, de quibus vnica videtur
eſſe ratio, quia his omnibus neceſſarium eſt,
frequenter in die comedere, vt debitũ corpo
rali alimentũ prçbeant. Pueri enim, & ſenes,
& infirmi, ob roboris aut caloris debilitatẽ,
indigẽt pluries comedere, quibus vnica refe-
ctio in die, aut non ſufficeret, aut noceret, vt
conſtat. Idem patet de pauperibus in caſu di-
cto, & de prægnãtibus, atq; lactãtibus, quæ
cibo pro ſe & fœtu ſeu paruulo, quẽ lactant,
indigent. De pueris tamen ante completũ
trinũ ſeptẽniũ, nõ placet omnibus eos omni
nò à ieiunio excuſare, tum, quia in illa ætate
poſſunt & ſolent multa carnalia vitia cõmit-
tere, ratione quorũ opus eſt eis flere, & Deo
pro peccatis ſatisfacere, & carnẽ ſpiritui ſub
iicere, ſicut & aliis adultæ ætatis id opus eſt
ac proinde debent, ſicut illi ieiunare. Tum
etiam, quia & ſi ieiuniũ quadrageſimale in- D
tegrum ſeruare nõ poſsint, poſſunt tamẽ cer-
tis diebus ieiunare, ſine corporis aut ſanita-
tis detrimẽto: alioqui doctores non conſule-
rent, aut docerẽt, pueros eſſe aſſuefaciẽdos,
vt aliquibus, quàmuis paucis diebus ieiunẽt.
Quæ quidẽ doctrina ſi ſana & vera eſt, poſ-
ſunt igitur cõuenienter aliquãdo ieiunare. Et
ita quibuſdã viſum eſt, φ tenẽtur ſaltẽ ad ie-
iunia quatuor tẽporũ, aut alia intra annũ, &
ad aliqua, q̃uis pauca, in quadrageſima, etiã
ſi totã quadrageſimã ieiunare nõ teneantur.

Deinde ſenibus nõ eſt determinatũ tem-
pus, quo incipiãt à ieiunio eccleſiaſtico Deo
obligari, ſed attendenda eſt cõplexio, & cor-
poris robur, & q̃diu hęc pmiſerint ſenẽ illeſũ
ieiunare, tenetur ex ſentẽtia doctorũ. Igitur,
nec etiã pueris eſt determinandũ tẽpus, poſt
quod incipiãt ad ieiunia obligari. Verũ ex
quo doctores ꝑ maiori parte ius de ieiunan-
do ita interpretãtur, vt eccleſia per illud non
intendat animæ aut corpori detrimentũ in-
ferre, nec intendat obligare ad ea, quæ com-
munem hominũ facultatem excedunt, com-
munem autem puerorum facultatẽ excede-
ret, ieiunia eccleſiaſtica obſeruare, ſaltẽ ante
trinum ſeptemniũ: ſimiliter eorũ debitũ au-
gmentũ ex relatu medicorũ peritorũ, vt plu
rimũ trino indiget ſeptennio, quod quidem
augmẽtũ per eccl'iaſtica ieiunia veriſimiliter
impediret, ideo putandũ eſt huiuſmodi pue
ros ad ieiunia obligare minimè intendiſſe,
non ſolùm ad quadrageſimã, ſed nec ad alia

ieiunia

E ieiunia intra annum, etiã ſi accidat aliquos
abſq; damno poſſe quibuſdã diebus ieiuna-
re. De ſenibus autẽ ſecus eſt, quia natura nõ
determinauit illis tẽpus defectus, quẽadmo-
dum determinauit pueris tempus profectus
atq; augmẽti. Et per hæc facilẽ eſt ad ratiões
in oppoſitũ factas reſpondere. Et quàmq; nõ
ita in rigore ſit aſſerẽdũ, naturã terminum
augmẽti pueris ad certũ tẽpus præfigere, ſe-
nibus, aut tempus defectus certum minimè
præſtituiſſe: aliquid tamen dandũ eſt cõmu
ni in hac repertorum iudicio.

De his, qui corporaliter laborant, vt ſunt
artifices, & hi, qui agros colũt &c. ſiue ex ne-
ceſsitate, ſiue ex voluntate laborent, ſiue ad
damnũ vitãdum, ſiue ad lucrũ quærẽdũ, ſiue
pauperes ſint, ſiue diuites, iam nõ dubiũ eſt,
eos ob huiuſmodi laborẽ ab eccleſiaſticis ie-
iunijs Deo obligari, ex quo Eugenius quar-
tus, omnes illos ſimiliter laborãtes, à debito
ieiunandi abſoluit. vt refert Baptiſta, verbo
ieiunium. §. 19. Et Roſella, & alij ſummiſtæ,
modo conſuetudinẽ patriæ laudabilẽ obſer-
F uent. Sic enim arbitror præfatas perſonas à
iure ieiunandi Deo obligatas eſſe, vt conſue-
tudini poſtea obſeruatæ, ſe conforment.

De infirmis autem, & ſenibus, & paupe-
ribus, & prægnantibus, & ſeruitoribus, cæte
risq; cauſam aliquã ad nõ ieiunandũ haben-
tibus, regula hæc videtur ponenda, atq; ſer-
uanda. Quòd tales nõ excedant regulam ec-
cleſiaſticam de abſtinentia in die ieiunij ob-
ſeruandã, vltra quam exigit cauſa, ob quam
à ieiunio recedunt. Alioqui ſi vltra excedũt,
videntur peccare. Ratio huius regulæ eſt no-
ta, quia ſi quis neceſsitate à regula eccleſiaſti
ca recedit, excuſationem habet, ſi autem vo-
luntate, nõ ita: igitur qui ob cauſam recedit
à regula pluſq̃ cauſa ipſa poſtulat, in illo plu
ri non neceſsitate, ſed voluntate recedit, ac
proinde illud plus ipſi videtur imputãdum.
Nam in illo pluri, in quo vltra exigentiã cau
ſæ à regula recedit, perinde eſt, ac ſi cauſam
recedendi nõ habeat. Ita dici ſolet in diſpen-
ſatione voti ob cauſam aliquã facta, ſi diſpẽ-
ſatio cauſæ exigentiam excedat, nõ tenet in
illo pluri huiuſmodi diſpenſatio. Inde fit, vt
præfatæ perſonæ non ſint omnino à ieiunio
excuſandę, ſed cauſæ exigentia eſt attenden
da, vt ſi infirmitas ſit talis, quæ exigat ſufir-
mum bis, aut ter in die comedere, nõ tamen
cauſa illa exigat, vt carnes comedat: poterit
quidem pluries comedere, non tamen carni-
bus vti. Aut è cõtrà, ſi infirmitas talis ſit, quę
vſum carnium exigat, & non pluribus refe-
ctionibus, poterit carnibus ſemel vti, non ta G
men pluries comedere. Si enim in primo ca-
ſu carnes comedat, aut in ſecũdo pluries, iam
id non ob cauſam agit, ſed ob voluntatem, &
ideo huiuſmodi exceſſus venit eidem impu-
tandus. Vnde fit ſępe in re hac medicos non
carere culpa, cùm id ſolum debeant infirmis
in diebus ieiunij concedere, quod infirmitas
poſtulauerit, & non indiſtinctè eiſdẽ indul-
gere: maximè cùm multæ ſint infirmitates,
quibus abſtinẽtia nõ ſolùm nõ nocet, ſed no
tabiliter auxiliatur, vt de ſe ſatis cõſtat, & ha
betur ad hoc propoſitum de conſe. diſtin. 5.
capit. Legimus. Idem de cæteris ſupra dictis
poſſet & meliùs exemplificari. De merca-
toribus, qui ſæpe iter agunt ad nũdinas & lo
ca varia, ſi huiuſmodi laborẽ ſuſcipiãt ob ne
ceſsitatem, quia nõ poſſunt aliter ſe & fami-
liam ſibi cõmiſſam ſuſtẽtare, & excuſantur
à ieiunio, modo ſeruẽt regulã poſitam, quia
ſi cùm ſuo itinere cõmodè ſe cõpatitur ieiu-
nium, tenentur ieiunare: alioqui intantũ à re
gula ieiunij recedant, inquantũ labor aſſum
ptus exegerit. Si tamẽ laborẽt, aut iter agant
abſq; neceſsitate, cũ alioqui ſint diuites, ſed
lucrum quærunt, aut iter poſſent differre,
quouſq; ieiunij dies tranſeat &c. dicendũ, q̃ H
illi etiam laborantes, peccant ieiuniũ ſoluen
do, quia tales nõ neceſsitate, ſed voluntate ie
iunium ſoluũt. Si autẽ ex itinere notabile
lucrum ſperãt, quod veriſimiliter amitterẽt.
ſi in ipſa die ieiunij nõ iter faciant, aut nõ la-
borent, videretur alicui, quòd peccãt ſoluen-
tes ieiunium, quòd alioqui ſint diuites, tum
quia tales nõ neceſsitate, ſed voluntate ieiu-
nium ſoluũt, quãdoquidem lucro illo, quod
prætendunt, nõ indigent. Tum etiã, quia ta-
les videntur temporalia ſpiritualibus pręfer
re. Tum etiã, quia quæ præcepta ſunt, prefe-
renda ſunt his, quæ ſunt voluntaria. Sicut &
conſilia intelliguntur, ſaluis præceptis.

Hoc tamẽ nõ obſtante, ſi in die ieiunij ta-
lis ſe illis offert opportunitas ad lucrũ acqui
rendum, qualẽ nõ aliàs pro certo ſperãt, ex-
cuſandi ſunt, nec deberent confeſſores ob id
illis abſolutionem denegare, ſi ab huiuſmo-
di laboribus & itineribus abſtinere nolint.
Id apparet, quia eccleſia ieiunia inſtituẽs, nõ
intendit homines ad ea obligare in tãto rigo
re, vt cauſa ieiunij, vel damna notabilia ſen-
tiant, vel lucra alioqui licita & iuſta amittãt.
Id patet à ſimili, quia nõ minus tenẽtur ho-
mines ad obſeruantiam feſtorum, quàm ieiu
niorum, ſed occurrẽte caſu, quo ob feſti ob-
ſeruãtiam, vel damnũ paterentur, vel lucrum
amitterent,

A amitterent, excuſantur à feſti obſeruentia, vt patet. cap. Licet. de feriis, vbi cõceditur hominibus, quòd in diebus feſtiuis, oblata opportunitate alecia capiẽdi, qualis nõ ſemper habetur, ea capiãt. Similiter nõ obſtãte, phibitione iudicibus facta in die feriato iudicãdi, cõceditur eiſdẽ, vt tũc in ſimili caſu iudicent. Vt ſi res, de qua iudicatus, talis ſit, quæ alioqui eſſet peritura. Ob id etiã conceditur his, qui in area triticum habẽt, vt in diebus feriatis oblata opportunitate ea faciant, quę alio tẽpore nõ feriato facere potuiſſent, ſi timeãt alioqui rem perituram: ita igitur in propoſito. Et reducitur caſus hic ad neceſsitatẽ. Tũc igitur dicitur neceſsitate ieiuniũ ſolui quando id neceſſarium eſt ad ſui & ſuorũ ſuſtentationẽ, aut ad famæ, honoris, ſtatus, rerũq; habitarum conſeruationẽ, aut etiã ad bonũ aliquod notabile acquirendũ, iuſtũ, & honeſtũ, ad quod nõ aliàs opportunitas ſperatur.

Ad hanc cauſam neceſsitatis reducitur caſus, quo quis non poteſt cõmodè debitũ ſine fractione ieiunij perſoluere, ſiue ſit debitum reale, ſiue perſonale, ſiue cõiugale. Cuius ratio æquè nota eſt, quia eccleſia ieiunia inſtituens, nõ ita obligare intendit, cum damno
B notabili proximi, quale fieret in caſu credito ri, vt patet. Et valet hoc pro filijs, & parentibus, viris & vxoribus dominis & ſeruis, cæterisq; officialibus, aut hominibus reip. obligatis. Valet & pro cathredaticis & lectoribus conductis, ſeu obligatis.

Ad eundẽ caſum reducitur, ſi maritus pręcipiat vxori, vt nõ ieiunet, debet quidẽ parere, ſi ieiuniũ eſt voluntarium, vt marito complaceat. Si autem ſit ieiunium eccleſiaſticũ, parere nõ tenetur, niſi ob cauſam, ſi fortè inde ſcandalum mariti timetur, aut odium contra vxorẽ, aut aliud huiuſmodi, erit tunc neceſsitas ieiunium differendi.

Secunda cauſa ſoluẽdi ieiuniũ eſt pietas, vt ſi quis aliquid faciat ob publicã vtilitatẽ, vti eſt, prædicare etiã voluntate, aut peregrinari pro publica pace procuranda, aut inimicis reconciliandis, aut pro alio bono notabili procurando &c. Tunc licitũ eſt ieiuniũ ſoluere, præſuppoſito, quòd bona illa nõ poterunt per alium æquè cõmodè procurari, ꝙq; opus ad id oppoſitũ tale ſit, quòd ſecum ieiunium nõ compatiatur. Ad id reducitur peregrinatio etiã voluntariè in cultũ, & honorem alicuius ſancti aſſumpta, quæ ſecũ ieiunium non compatitur, cauſa quidẽ eſt ſoluẽdi ieiunium, modò illa peregrinatio ſine ieiunij ſolutione fieri nõ poſsit, aut ſi differri nõ poſſit cõmodè. Huius cauſæ ratio etiã nota eſt, C
quia eccleſia nõ intendit, cùm ieiunia præcipit, impedire homines ab aliis piis operibus melioribus & vtilioribus, ideo cauſa pietatis poſſunt ieiunia ſolui. Ambæ igitur cauſæ, ſcilicet neceſsitas, & pietas, ſufficiunt ad humana præcepta frangendũ, vt etiã apertè habetur cap. Conqueſtus. de feriis. vbi iſtę duæ cauſæ exprimuntur.

Quæret hic aliquis, An aliqua ex præfatis cauſis exiſtẽtibus, poſsit homo ſine ſuperioris licẽtia aut diſpenſatione ieiuniũ ſoluere. Reſpon. In hoc tenẽda eſt cõmunis regula à doctoribus cõmuniter approbata, ſcilicet, ſi cauſa præfata eſt homini euidens, aut certa, certũq; ſit eam eſſe vnã de his, quæ à debito ieiunãdi excuſant, nõ opus eſt alterius licentia aut diſpenſatione ad recedẽdũ à ieiunio. Si autẽ cauſam ſufficientẽ ſubſiſtere certum nõ ſit, ſatis eſt homini ſic dubitãti viros peritos adire, atq; fide dignos, & re illis expoſita, ſi declarauerint cauſam ſufficere, poterit ſine ſuperiorũ diſpenſatione, illorum ſe iudicio conformare. Si autẽ huiuſmodi diligẽtia facta, res maneat ſicut priùs dubia, tunc ſuperiõre adire oportet, & ab eodem diſpenſationem impetrare, & illi poterit in caſu homo tutẽ ſe conformare. Citra prælatum autẽ D
viri fide digni, quorũ iudicio poterit homo, ſe in caſu cõformare, ſunt, proprius ſacerdos, ſi doctus ſit, aut medicus, ſi cauſa morbi ſit, aut vir doctus ac literatus in huiuſmodi caſibus inſtruct⁹. Nec in his eſt multũ inſiſtẽdũ.

De aliis autẽ, qui in diebus ieiunij illud obſeruãtes ſe ad luxuriã procliuiores ſentiũt, ſiue ex naturali eorũ cõditione, ſiue ex vitio, An ob hãc cauſam excuſentur à debito ieiunandi. Similiter de aliis, qui vel ex natura, vel vitioſa cõſuetudine adeò ad comedẽdũ inclinati ſunt, vt notabilẽ & magnã difficultatẽ in ieiunãdo patiãtur, ita vt facilè ad aſſueta tũc redeant, An ob hãc cauſam ſint à ieiunio de obligati, ab aliquibus quæſitũ eſt. Pro priorum excuſatiõe facit, quia quod ꝑ charitate inſtitutũ eſt, quale eſt ieiuniũ, cõtra charitatem nõ debet militare, ſicut militaret, ſi ieiuniũ eorũ in caſu cederet eis cõtra intentionẽ eccleſię ieiunia ſtatuẽtis. Pro aliorũ verò excuſatione facit, quia eccleſię intentio ieiunia ſtatuẽtis nõ eſt homines ad ea, quæ cõmunẽ hominum facultatem excedunt, obligare: ſi autem omnes homines tam vehemẽtem difficultatem in ieiunando ſentirent, vt in caſu poſitum eſt, nunq eccleſia ieiuniũ de præcepto hominibus iniunxiſſet, cùm id potius in laqueum,

E laqueum, quàm in ſalutē cederet animarum. Igitur, in caſu præfati homines excuſantur.

Ad hoc breuiter dicendū, præfatas cauſas non ſufficere illos à ieiunio excuſare: ſufficere tamen, vt cum illis in ieiuniis diſpenſetur. Id patet, quia ieiunium de ſe, nec ꝑ ſimos ad malum inducit, ſed potiùs cohibet, cùm per ſe ad carnē ſubiiciendā ordinetur, nec per ſe difficultatē tātam ingerit, quam homo, ſi velit, euadere nō poſsit: quādoquidē Deus non patitur quenq̄, vltra quàm poteſt tētari. Accidit igitur, ieiunāti has inclinationes ad malum, & difficultates ad bonū pati, ob ea autē quæ accidunt, nō opus eſt ab his, quæ per ſe ſunt, recedere, ſaltem in caſibus dubiis. Alioqui nec clerici, nec religioſi, nec alij caſtitatē vouentes, tenerentur continere, cùm accidat eos vehementes carnis inclinationes atq; difficultates in continēdo ſentire. Cum illis tamē expediret diſpenſare, & eos paulatim ad ieiunij abſtinentiam aſſuefacere, vt domitis carnis paſsionibus, faciliùs poſsint regulam eccleſiaſticam cuſtodire.

De his autem, qui iuſti & perfecti ſunt, an ob id à ieiunio excuſentur, vt nonnulli dixerunt, moti ex eo, quod ait Paulus, Iuſto non eſt impoſita lex. Et iterum. Vbi ſpiritus do-
F mini, ibi libertas &c. Verùm hi audiendi non ſunt, cùm in eo, quod aſſerunt errent, & textus, quos aſſerunt, perperam interpretentur, vt aliàs oſtēdimus. Quantô enim aliquis iuſtior eſt & perfectior, tantò magis ſolicitus eſt in obediendo Deo, qui inter alia, hoc diſtrictè præcepit, vt maioribus & prælatis obediatur. Error eſt damnatus. cap. Ad noſtrū. de hæreticis. Et alibi.

Quandò neceſse eſt ieiunare.

QVo autem tempore ſit de neceſsitate ieiunandum. Cùm nō minorem locum conſuetudo teneat, quàm ius, hāc autem in diuerſis regionibus & locis conſtat eſſe diuerſam, ideo in hoc regula generalis dari non poteſt, ſed ad patriæ cōnſuetudinē recurratur, Et incolæ loci: patriæ conſuetudini ſe debent in hoc conformare. Aduenæ autē ſeu forenſes aut peregrini tranſeuntes, & reliqui, qui in locum illum cōueniunt, non animo illic habitādi, ſicut loci legibus nō aſtringūtur, ita nec cōſuetudinib' loci, excepto niſi cauſa vitādi ſcādalū, aut alia vrgēte ratione.

Vnde corollariè ſequitur, vniuerſitatem non teneri ſtare conſuetudini loci, ſicut nec legibus eiuſdem, nec è contrà, cùm diuerſæ ſint cōmunitates, diuerſiſq; legibus gubernētur. Quemadmodū nec religioſi tenētur loci conſuetudinem obſeruare, nec è contrà &c.

His omiſsis occurrit dubium, An ſit licitū in diebus dominicis ieiunare, ſiue in quadrageſima, ſiue extra. Et dixerunt aliqui quòd non. Ad quod mouentur ex decreto Melchiades Papę, de conſecratio. diſtin. 3. Ieiuniū dominicæ diei, vbi prohibetur in diebus dominicis ieiunare. Et cap. Ne quis ieiunet die dominica, & eſt concilij Cęſarauguſtani, vbi idem videtur prohiberi, etiā ſub anathemate, ſcilicet, ne quis in dominica die ieiunet propter timorē. Idem etiam in concilio Gangrē. prohibitū eſt, vbi dicitur. Si quis tanq̄ continentiæ cōuenire iudicans, in die dominica ieiunauerit, anathema. Non igitur licitū in dominica ieiunare, nec in contemptum diei, vt ait Melchiades, nec propter timorem, vt ait Concilium Cæſarauguſtanū, nec propter continentiam, vt ait Concilium Gangrē. Igitur.

Secundò beatus Gregorius in ſecundo li- H
bro dialogorum refert ſacerdotem quēdam ad beatū Benedictum; frequēter ieiunātem, fuiſſe diuinitus miſſum, & die quadam dominica eidem dixiſſe, hodie dies reſurrectionis dominicæ eſt, non licet tibi abſtinere aut ieiunare. Vnde & Iſidorus ait, quòd ſancti patres in deſerto tēpore paſchali ieiunabāt, excepta die dominicæ reſurrectiónis. Beatus etiam Thom. in. 4. ait: id minimè conuenire Chriſtianis, quia, vt ait Auguſtinus in libro confeſsio. Turpe eſt parti, quæ ſuo toti non cōuenit. Modò autem tota eccleſia in huiuſmodi diebus ieiunium deſerit: igitur.

Tertiò facit ad idem, quod habetur apud Eſdram, Sanctus dies domini eſt, nolite contriſtari, ſed comedite pinguia. Si igitur tunc cū tēpus eſſet vmbræ, in diebus, qui dies domini vocabantur, non erat licitum ieiunare, nō igitur erit hoc licitum in lege veritatis in diebus dominicis.

Reſpon. His nō obſtātibus videtur, quòd ieiunare in diebus dominicis de ſe nō eſt illicitum, nec ſecundum ſe prohibitum, etiam ſi olim ob cauſam aliquam id prohibitum fuerit, & modo etiam ob eandem cauſam redderetur huiuſmodi ieiunium illicitum. Vnde notādū, quòd olim fuerunt hæretici quidam, nō credētes dominicā reſurrectionem. Hi autē videntes, quòd catholici venerabantur

A tur diem dominicam,ob dominicam reſurre
ctionem,ipſi è cõtrà ex odio rrſurrectionis,
& in contemptũ dominicæ diei,die domini-
ca ieiunabãt.Cui errori volens eccleſia occur
rere,ſtatuit, nec catholici in huiuſmodi die-
bus ieiunarenr,vı eſſet differẽtia inter catho
licorum & hæreticorũ ieiunia. Et hæc cauſa
apertè datur in præfato decreto Mrlchiadis
papæ.Idem etiã inſinuat Conciliũ Cęſarau-
guſtanũ,vbi ſupra. Et cùm addit, ob cauſam
timoris,inſinuat,quòd ſatius erat illa die nõ
ieiunãdo pati, q̃ ob timorẽ hæreticorũ eiſdẽ
cõtra eccleſiaſticam regulã conſentire. Itaq;
vigente illa hæreſi, habuit vim eccleſię decre
tum.Hodie etiã ob eandẽ cauſam ieiunare eſ
ſet illicitũ, quia ſuperſtitioſum & hæreticũ.
Attamen ſi ex deuotione quis velit in domi-
nica ieiunare, ſentiens in ſe carnẽ adhuc con
tra ſpiritũ rrbrllare,nõ eſt illicitũ,ſed bonũ,
modò abſit ſcandalũ. Hoc patet ex decreto.
Hierony.Et habetur diſtin.76.cap.Vtinam.
vbi dicitur:Vtinam omni tempore ieiunare
poſſemus,ſicut apoſtolos ieiunaſſe,etiam in
diebus dominicis in actibus apoſtolorum le
gimus. Hæc ille. Igitur certa eſt concluſio.

Et per hæc facilè eſt ad obiecta reſponde-
re.Quod enim ex Melchiade citatũ eſt,pro-
cedit, quãdo quis in cõtemptũ diei domini-
B cæ ieiunat ad modũ hæreticorũ, quos dixi-
mus illis peccatũ eſſe, tunc ieiunare. Eodem
modo dicatur ad Concilium Gãgreñ. quod
etiam ob hanc cauſam tantùm videtur dam-
nare ieiuniũ huiuſmodi, ſi ſcilicet, fiat in con
temptum diei dominicæ, etiam ſi prætextu
continẽtiæ quis illa die ieiunet,modò in con
temptũ faciat,peccat, Nec valet replica Mar
tini,qua arguit,quòd tunc non ſolùm in do-
minica ieiunare peccatũ eſſet,ſed in quacũq;
die quis ieiunet in contemptum diei pecca-
bit.Non,inquam,valet, quia eſto id verũ ſit:
Eccleſia tamẽ ſpecialiter de dominica die lo-
quitur , quia tunc hæretici non ita alios dies
cõtemnebant,ſicut diem dominicam ob cau
ſam dictam.Adde,quòd ſi decretũ Melchia-
dis faueret Martino in hoc,q̃ non ſit licitum
in dominica ieiunare, eodẽ modo inde con-
cluderetur,quòd non ſit vllo modo licitum
feria quinta ieiunare,cùm Melchiades æquè
de feria quinta,& de dominica loquatur.

Ad ſecundũ dicendũ,quòd illud nõ dictũ
fuit ad beatum Benedictũ per modum præ-
cepti ſed conſolationis,qua voluit dominus,
vt ſanctus ille recreationẽ aliquã acciperet,
ieiuniũ interrumpendo, ſaltẽ dominicis die-
bus.Nec Tho. ait ad id eſſe neceſſarium , ſed
conueniens,propter reuerentiã diei Nec Au C
guſtini dictũ contrariũ probat. Turpe enim
eſt parti,quæ ſuo toti nõ cõuenit, quãdo ex
pertinacia,vel inobediẽtia,vel ſuperbia à ſuo
toto vult diſcrepare. Secus ſi cauſa ſubſit.

Ad tertiũ dicẽdũ,illud dictũ Eſdrę nõ prę
cepti ſed indulgẽtiæ eſſe videtur, ſicut aliud,
quod ad beatũ Benedictũ diximꝰ eſſe dictũ.

De his, per quæ eccleſia-ſticum ieiunium ſoluitur.

DEinde quęri po-
teſt, quibꝰ modis, & per
quæ ſoluũtur ieiunia ec-
cleſiaſtica.Ad quod bre-
uiter dicendũ,quòd mul
tis, ſcilicet, voluntate, &
opere.Et rurſus opere tri
pliciter,vel quoad meritũ,vel quoad intẽtio-
nem pręcipientis, vel quoad ſubſtãtiã pręce
pti.Et iterum tripliciter, vel comedẽdo plu-
ries in die,vel cibis vetitis vtẽdo,vel horã no- D
tabiliter pręueniendo. Voluntariè dicitur
quis ieiuniũ ſoluere,qui & ſi cętera in re ipſa
ſeruet,quæ de ratiõe ieiunij ſunt, comederet
tamen pluries ſi haberet,aut carnibus vtere-
tur,ſi poſſet.Et poteſt id fieri ſciẽter vł igno-
ranter. Opere quoad meritũ frangit quis ie-
iuniũ,quãdo & ſi omĩa ſeruet,quę iuſſa ſunt
in ieiunio ſeruari,ieiunat tamen,vt videatꝛ ab
hominibus,aut in ipſa vnica refectione regu
lam tẽperãtię excedit. Quoad intẽtionẽ verò
pręcipiẽtis dicitur, q̃s ieiuniũ frãgere,quãdo
& ſi cętera,quę de ratiõe ieiunij ſunt, ſeruet,
comedit tamẽ piſces exq̃ſitos,q̃ magis ad car
nis incẽdiũ cõducũt,aut in collatiõe electua-
ria calida quęrit ad idẽ cõducẽtia. Quoad ſu-
bſtantiã verò pręcepti is dicitꝛ ieiuniũ frange
re,qui aliq̃d ex tribus ſupra dictis,quæ de ra
tione eccleſiaſtici ieiunij ſunt,nõ ſeruat. Exẽ
pla ſunt clara. Tunc autẽ dicitur,quis pręce-
pto de ieiunando cõtraurnire,ſeu cõtra ieiu-
nium peccare,quando aliquod illorũ trium,
quę ſunt de ratione ieiunij nõ ſeruat: è cõtrà
verò ſi illa tria ſeruẽtur, dicitur ieiuniũ eccle
ſiaſticũ obſeruari. Vnde ſicut intẽtio dei ali-
qua præcipirntis non cadit ſub præcepto,vt
aliàs tetigimus,ita in præſenti intẽtio finalis
eccleſiæ ſub obligatione nõ cadit. Ac proin-
de ſi quis cõtra eccleſiæ intentionẽ aliqua in
die ieiunij ſumat alioq̃ licita,nõ peccat cõtra
pręceptũ ecclrſiæ, q̃uis poſſit alia via pecca-
re cõtra legẽ diuinã aut naturalẽ,qua omnes
turpes circunſtantiæ in opere prohibentur.

Corollariũ

E Corollariè ſequitur, ſi quis in die ieiunij,
& tamen præter intentum, hoc eſt, nõ inten
dens ieiunare. illa tria opera ſeruet, talis qui-
dem ieiunat, opere, nõ voluntate, & ſi ſcien-
ter id faciat, peccat voluntate, non opere.

Sequitur etiã, ſi quis in die ieiunij illa tria
ex intento ſeruet, & tamẽ in vnica refectio-
ne quam ſumit, regulam temperãtiæ per gu-
lam excedit, ſatisfacit præcepto de ieiunan-
do, quandoquidem ſub illo præcepto nõ ca-
dit quantitas refectionis, ſed non vltra ſemel
comedere, quanquàm talis ieiunãdo per gu-
lam peccet.

Sequitur ampliùs, quòd ſumere aquã aut
vinum ante aut poſt refectionẽ, ſimiliter ele-
ctuaria ante aut poſt per viam medicinæ, nõ
eſt ieiunium ſoluere quoad ſubſtãtiam præ-
cepti, ſiue in magna, ſiue in parua quãtitate
ſumantur. Ratio nota eſt, quia ſub præcepto
eccleſiæ de ieiunãdo nõ cadunt, niſi illa tria,
quæ dicta ſunt. Igitur illa ſeruando, per reli-
qua præceptum de ieiunando non ſoluunt.

Sequitur etiam, quòd ſumere parũ panis
F per modum medicinæ, ne ſcilicet, potus ſu-
mẽdus, aut ſumptus noceat, idq; ante vľ poſt
prandium, ieiunium non ſoluit. Ratio, quia
quod per viam medicinæ ſumitur, non perti
net ad refectionem, nec refectionẽ multipli-
cat. Similiter ſi vigeat alicubi conſuetudo ſu
mendi panem ſolùm in collatione, aut panẽ
cum fructibus ſeu oleribus, aut etiã alia quę-
cunq; electuaria, ſiue in eis maneat cibus ad
mixtus in propria manens ſpecie, ſiue non,
per huiuſmodi nõ ſoluitur ieiunium, quoad
pręceptum vel obligationem. Ratio clara eſt
ex dictis, quia licitum eſt in his, ſui loci con-
ſuetudini ſe conformare. Sed nec putandum
eſt, eccleſię intentionem tam rigoroſam eſſe,
vt poſt vnicam refectionẽ, cuiuſcunq; come-
ſtibilis ſumptionem intẽdat prohibere, hoc
enim multis hominibus eſſet in ſe valde one
roſum. Vnde putãdum eſt eccleſiã in hoc ad
hominum fragilitatem condeſcendere.

Corollariè ſequitur, quòd per vſum buty-
ri, aut lacticinij, ſeu ouorũ, vbi viget conſue-
tudo ea in quadrageſima comedendi, nõ ſol-
uitur quadrageſimale ieiunium, quoad obli
gationem, ex quo eccleſia huiuſmodi cõſue-
tudinem non reprobat, ſed admittit. Secus
vbi nõ eſſet talis conſuetudo, nam tunc fran
geretur ieiunium.

Et ſi contra hoc arguatur, Ieiunia quatuor
temporum & alia, quæ intra annum ieiuan-
da ſunt, nõ ſoluuntur per vſum lacticiniorũ,
& ouorum: igitur, nec ieiunium quadrageſi
maie, cum huiuſmodi ieiunia videantur eſſe G
eiuſdem rationis. Reſpon. negãdo ſequelam
ſimul & fundamẽtum: nam alterius rationis
eſt ieiunium quadrageſimale, & alia eccle-
ſiaſtica ieiunia, ex quo alia eſt horũ & illius
inſtitutio, & regula eccleſiaſtica, vt conſtat.
Ac proinde ſicut hoc nomen, caſtitas, genus
eſt, aliquas ſub ſe ſpecies cõtinens, ita hoc no
men, ieiunium eccleſiaſticum, genus eſt non
ſpecies. In his tamen illud aduertendum,
quòd non ſolùm contra præceptum de ieiu-
nio peccat, qui illa tria ſupra poſita in die ie-
iunij nõ ſeruat, ſed qui alia, quæ vel ex lege,
vel ex conſuetudine conceſſa ſunt, in fraudẽ
legis ſumpſerit. In fraudem autem ieiunij di
citur quis electuaria, aut medicinas, aut etiã
vinum, aut fructus aliquos extra refectionẽ
ſumere, qui illa per modum refectionis, ſeu
comeſtionis ſumit, vt inde corpus nutritio-
nem ſumat, & vẽtris fames expellatur, tunc
enim nomine refectionis venit huiuſmodi
ſumptio intelligenda. Qui enim in fraudem
legis aliquid facit, nõ minus, quàm ſi contra
legem faceret, peccat. Eſt enim differẽtia in-
ter facere cõtra legem, & facere in fraudẽ le-
gis: Nam facere cõtra legem, eſt facere, quod
lex prohibet. Facere autem in fraudem legis H
eſt, cum quis ſaluis verbis legis, eius ſentẽtiã
circumuenit. ff. de legi. l. cõtra legem. Et lege
ſequenti. Fraus enim legi fit, cúm fit id, quod
fieri noluit, fieri autem nõ vetuit. Exemplũ
huius eſt clarum. Si monachus habitum ſuæ
religionis non dimittat, ſed ſuperiùs habitu
clericali tegit, & ita incedit, nõ minus apoſta
ta eſt, quàm ſi habitum ex toto dimitteret, vt
doctores cõcludunt, iuxta regulã iuris ſupra
citatam, Non dubiũ eſt in legem impingere,
&c. Aut ſi tutor, cui prohibitum eſt rem pu-
pilli emere, aliam perſonam ſummittit, vt e-
mat, agit in fraudẽ legis. Ac proinde, qui vl-
tra vnicam refectionẽ alia comeſtibilia alio-
qui licita ſumit per viam comeſtionis, aut re
fectionis, vt dictum eſt, in fraudem legis de
ieiunando id ſumere videtur. Sed de his ha-
ctenus. Corollariè ſequitur ex dictis reſ-
ponſio ad aliam quæſtionem, qua quæri ſo-
let, An patres familias, & hoſpites, & rerum
comeſtibilium vẽditores peccent mortaliter
cibos vetitos in die ieiunij indifferẽter ſanis,
& robuſtis miniſtrãdo, aut poſt vnicam refe
ctionem cibos, per quos ieiunium ſoluitur,
illis indiſtinctè exhibendo. Et quęſtio eſt fa-
cilis. Nam cibos exhibere indigentibus, aut
infirmis, & his, qui ieiunare nõ tenẽtur, cùm
conſtet eos cauſam ſufficientem ad nõ ieiu-

A nandum habere, peccatũ non eſt, modò ſcandalum euitetur.

Si autẽ cibi, per quos ieiuniũ ſoluitur, exhibentur ſanis & his, quos certum eſt ad ieiunandum teneri, peccatum eſt, & maximè patrifami. iuxta illud Pauli. Qui ſuorũ curam
1.Timo.5. non habet, & maximè domeſticorũ, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Aliis etiam prænominatis peccatũ eſt, tum, quia cooperari ad peccatum fratris, peccatum eſt, iuxta
ad Ro.1. illud Pauli ad Ro.1. Vbi ait: non ſolùm, qui mala faciunt, ſed qui facientibus conſentiunt, digni ſunt morte. Tum etiam, quia perinde eſt, ac ſi quis arma miniſtret furioſo, qui ſe, aut proximũ vult interficere. Tum etiã, non minus peccatũ eſt cauſam prębere peccandi, quàm peccantẽ poſt peccatum nõ corrigere. Hoc autem peccatum eſt, & contra præceptum charitatis, & euangelicũ. Tum etiam, peccatum eſt proximum ſcandalizare, quod eſt occaſionẽ ruinæ illi prębere. Tales ſunt, qui cibos ad comedẽdum præbent perſonis, quos conſtat ad ieiunandũ teneri. Et ex conſequenti, qui indifferenter ſanis & infirmis, nulla inter eos diſcretione facta, cibos, per quos ieiunia ſoluant, miniſtrant, non dubiũ, quin mortaliter peccent. Si autem incertũ aut dubium ſit, eos qui cibos poſtulant, cauſam excuſantẽ habere, eò quòd cauſa nulla
B talis apparet ſufficienter, ſed ſi qua apparet, dubium eſt, an ſufficiat nec ne, tunc nõ damnarem præfatas perſonas, ſi ad petitionẽ eorum, qui comedere volunt, cibi eiſdem exhibeantur, maximè cũ de proximis nõ eſt pręſumendũ, quod deterius eſt, quãdo talis pręſumptionis cauſa nõ habetur. Nec pręſumẽdum facile eſt, hominẽ ſuæ ſalutis eſſe immemorem. Adde, quòd ſi rerum illarũ venditores publici rem venalẽ petentibus, aut emere volentibus denegarent, ob ſolã præſumptionem venditorũ, qui perperã de emptoribus iudicant, eſſet dare occaſionẽ ſcandalo, & in caſu videretur eſſe temere, de proximo iudicare. Ac proinde ſtante præfato dubio non peccant publici venditores, cibos illis perſonis vendendo. Nec tenentur exactè diſcurrere, ſi cauſam habent ſufficientem, quã à ieiunio excuſentur, nec ne. Quam quidẽ diſcuſſionem facere ſpecialiter cõuenit patrifamilias reſpectu ſuorum domeſticorum.

Similis dubitatio moueri ſolet, de his, qui vendũt venenũ, fucos, taxillos, & alia inſtrumenta luſoria, quibus homines ſolent ad malum vti, An, ſcilicet, peccent, ea indifferenter vendendo. Sed ex dictis facile eſt reſpõdere.

De qualitate ieiunii, eiuſq; vtilitate. C

QVæri deinde ſolet de eccleſiaſtico ieiunio, An ſit virtus, quid etiã habeat vtilitatis. Et arguitur primò, q̃ nõ ſit virtus, ex Ariſto. Quiũ multa ſint bona ab homine expetibilia, quorũ nonnulla, inquit, propter ſe, nõnulla verò propter alia ſunt expetenda. Virtutes ait eſſe de numero eorũ, quę per ſe, & ſecundum ſe expetibilia ſunt. Ieiunium autem eccleſiaſticum non tale eſt, cùm nec ſecundũ ſe bonũ ſit, aut ratione ſui, nec propter ſe, ſed propter aliud venit expetendum, puta propter mentis puritatẽ, & corporis ſpiritui ſubiectionẽ. Secundò, quia virtus ex eodem Ariſto. tenet mediũ inter duo extrema vitioſa, puta inter exceſſum, & defectum. Ieiunium autẽ nõ eſt huiuſmodi, quia ſtat, quòd homo à ieiunio recedat abſq; hoc, quòd vitium aliquod incidat, id quod rectũ eſt excedendo, aut ab eo deficiendo. Quod manifeſtum eſt de ieiunio, volũtariè aſſum-
D pto, quod eiuſdẽ rationis eſſe ſuppono, cum eo, quod ab eccleſia inſtitutũ eſt. Si autẽ ieiunium eſſet virtus, recedere ab eo eſſet vitiũ.

Tertiò, virtus ſolùm conuenit bonis, ieiunare autẽ cõmune eſt bonis & malis. Vtrũq; patet, quia virtus ſi vera eſt, vitium ſecũ non admittit. Nam ſi vera eſt virtus quę ineſt, ſola eſſe non poteſt, ſed aliis virtutibus debet eſſe coniuncta. Quòd autem ieiunare cõmune ſit bonis, & malis, apertum eſt.

Quartò, virtutibus nemo malè vtitur, vt idem Ariſtot. tradit. Et Auguſt. de virtute loquens, ait: eam eſſe, qua rectè viuitur, qua nemo malè vtitur &c. Ieiunio autem contingit, & ſæpe hominem malè vti, vt hypocrita, qui ieiunat, gloriam quærens humanam, & auarus, qui vt theſaurizet, à cibis abſtinet.

In oppoſitum tamen eſt communis doctorum ſentẽtia, tum, quia Paulus ieiunium, & abſtinentiam inter alias virtutes connumerãt. 2. ad Cor. 6. Vbi hortatur fideles, vt in ieiuniis multis viuant, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate &c. Tum etiam, quia ieiunium legitur ſæpe in ſcriptura ſancta commendatum, & Deo acceptum, vt ex dictis ſatis apparet. Deinde illa opera humana ſtudioſa ſunt, & laudabilia, quæ per rationẽ ad aliquod bonum honeſtum ordinantur, hoc

E autem conuenit ieiunio. Nam per ieiunium caſtitas conſeruatur, caro ſpiritui ſubiicitur, mens ad diuam contemplationẽ diſponitur, & eleuatur, corpus affligitur, vnde & Deo pro peccatis fit ſatisfactio. Igitur ieiunium, quod tot, & tantas affert vtilitates, bonũ eſt, & Deo acceptum, & ita virtus, ſeu actus virtutis dicendus eſt. Eſt autẽ actus virtutis abſtinentiæ, iuxta illud Iſidori: Ieiuniũ eſt parſimonia victus, abſtinentiaq; ciborum.

Pro ſolutione autẽ rationũ, quæ ante oppoſitum factæ ſunt, notãdũ virtutẽ multipliciter accipi. Aliquãdo ꝓ habitu, cuius actus ſecundũ ſe, & per ſe bonus eſt, vt iuſtitia, liberalitas. Aliquãdo pro habitu, cuius actus non ratione ſui bonus & expetibilis eſt, ſed quatenus ad aliud bonum honeſtũ confert. Sic paupertas euangelica virtus eſt, non ratione ſui, ſed quia diſponit ad perfectionem euangelicam, & ad perfectè Chriſtum imitandum. Sic etiam de cõmiſsis dolere non eſt ſecundum ſe bonum, aut expetibile, ſed quatenus valet ad reordinãdum voluntatem, & à peccatis poſtmodum abſtinendum.

Iam prima ratio probat, ieiunium nõ eſſe virtutem primo modo, quandoquidem eius
F actus non ratione ſui, aut propter ſe eſt expetibilis, ſed ob aliud, ideo eſt virtus ſecundo modo, ſicut & paupertas.

Pro ſecũdo noto etiã virtutẽ quandã eſſe, cuius actus nõ modo rationi rectẽ conſonus eſt, ſed debitus, iuxta ipſam rectã rationẽ fieri, vti eſt iuſtitia, caſtitas, ac tẽperantia in tota ſua latitudine, & ab huiuſmodi virtutibus earumq; actibus recedere vitium, & peccatum eſt. De huiuſmodi virtutibus procedit, quod dicitur, ſcilicet, virtutẽ tenere medium inter duo extrema vitioſa. Sunt aliæ virtutes, quarũ actus & ſi rationi rectæ conſoni ſint, non tamẽ debiti ineſſe, aut fieri, quos quidẽ homini liberum eſt facere, & nõ facere abſq; peccato, & ab huiuſmodi virtutibus recedere, non eſt vitiũ culpabile. Patet de liberalitate, cuius actus gratis & liberè, non ex debito fit. Patet de caſtitate virginali, ad quã homo minimè tenetur, ſed poteſt ſine peccato homo ab ea recedere, & vxorem ducere. Patet etiam de paupertate voluntariè aſſumpta, à qua poteſt homo, ſi vult, ſine peccato recedere. Tales virtutes tenent quidẽ mediũ rationis, quæ dictat de eo, quod melius eſt, nõ de eo, quod fieri debitũ eſt. Tale eſt ieiuniũ, ſiue ab eccleſia iniunctum, ſiue voluntariè aſſumptum, à quo ſi homo recedat, non ob id incidit in extremũ de ſe vitioſum, licet ſi ex præcepto fit, incidet in peccatum propter inobe- G
dientiam, vt conſtat.

Pro tertio iterum de ieiunio diſtinguatur quia vel accipitur pro illa exteriore abſtinentia, & ſic de ſe non eſt virtus, ſed poteſt bonis & vitioſis conuenire. Vel accipitur pro interiore actu, quo homo vult, vt debet, à cibis abſtinere, quia, ſcilicet, ratio id dictat, cæteras bonas circunſtãtias intendẽdo, & talis actus bonus eſt, nec poteſt vitioſis hominibus conuenire, cùm tacitè includat voluntatẽ efficacem, in nullo rectæ rationi cõtraueniẽdi, ſed iuxta eam operandi & viuẽdi: cui actui repugnat omnis actus vitioſus, ſecundum communem ſententiam. Sed quia in ratione hac tangitur alia quæſtio de virtutum connexione, quę pręſenti materię videtur peregrina, ideo de ea nil ad præſens.

Ad quartũ, ſi de ieiunio exteriore loquamur, fateor poſſe hominẽ ieiunio malè vti, & ita huiuſmodi ieiuniũ de ſe virtus nõ eſt, ſed aliquid ad bonũ, & malũ indifferens. Si autẽ loquamur de interiore ieiunio, quod prædiximus, tali ieiunio nõ cõtingit malè vti ſicut nec cæteris virtutibus, ſaltẽ inclinatiuè, qualiter eſt accipiendũ id quod fuit allegatũ, ſcilicet, virtutibus nemo malè vtitũ. Si enim bono H
ſummo, quod deus eſt cõtingit hominẽ malè vti obiectiuè, nõ mirũ, ſi virtutibus, quę citra ſummũ ſunt, homines interdũ malè vtantur.

Ex dictis patet ieiunij eccleſiaſtici vtilitas, cui ſi nil aliud cõueniret, quàm quod virtus ſit, magnã ſecũ afferret vtilitatẽ, cùm tamẽ q̃ plures effectus ſpirituales operetur, maximè ſi aliis partibus ſatisfactionis coniunctũ ſit. Ait enim Leo, ſermone. 4. de ieiunio. Curandis igitur læſionibus, in quas ſępe incidunt, qui cum inuiſibili hoſte confligunt, trium maximè remediorum eſt adhibenda medicina. In orationis inſtãtia, in caſtigatione ieiunij, in eleemoſynæ largitate: quę cùm pariter exercentur, Deus propiciatur, culpa deletur, tẽtator eliditur. Et poſt, In omni tẽpore, in omniq; vita huius ſeculi, ieiunia nos contra vitia faciunt fortiores. Ieiunia cõcupiſcẽtias vincũt, tentationes repellunt, ſuperbiam inclinant, iram mitigãt, & omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatẽ totius virtutis enutriunt. Et ſermone. 8. ad abſtinentiam exhortans, ait: Vt à corporeis cupiditatibus ſępius liberati in aula mentis poſſit diuinæ vacare ſapientiæ, vbi omni ſtrepitu ſilente curarum, in meditationibus ſanctis, & in delitiis lætetur æternis &c. Cuius obſeruantiæ vtilitas, in eccleſiaſticis eſt præcipuè conſtitutã ieiuniis.

A ieiuniis. Hæc ille. Gregorius etiam in præfatione quadrageſimæ ait: Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris & præmia.

Sed quemadmodũ ieiuniũ aliis ſatisfactionis partibus coniunctũ, præfatas & multas alias vtilitates affert, ita ſi cæteris ſit deſtitũ virtutibus, vtilitatẽ, quam habere debuiſſet, omittet, vt patet ex eo, quod aliàs ex Eſaia vltimo citatum eſt. Iſidorus etiam in de ſummo bono ait: ieiunia cũ bonis operibus Deo ſunt acceptabilia. Qui autem à cibis abſtinent, & prauè agunt, dæmones imitantur, quibus nequitia ſemper adeſt. Chryſoſtomus etiam ait: Qui peccat & ieiunat, non ad gloriam Dei ieiunat, nec ſe humiliat, ſed ſubſtantiæ parcit. Ait etiam Auguſtinus. Ieiunium verboſitatem non amat, diuitias ſuperfluitatem iudicat, ſuperbiã ſpernit, humilitatem commendat. Verùm cùm animus non fuerit, niſi ea, in quibus inter doctores nonnulla reperitur controuerſia, tractare, in his ſuperſedendum eſt.

De ieiunio notabiliter vitam abbreuiante.

B ILlud poſtremũ inquirendũ venit, quod nõnullis ſolet difficultatem facere, An, ſcilicet, bonũ ſit, aut ſaltẽ licitũ ieiuniũ, inedia, aliaq; abſtinentia, per quã vita ieiunantis notabiliter abbreuiatur. Et dico notabiliter ſeu ſenſibiliter. Nã ſi per ieiunia vita inſenſibiliter abbreuietur, non dubitatur ea bona & licita eſſe, non obſtante illa inſenſibili vitæ abbreuiatione. Id patet, Quia licitum eſt, & ſæpe meritoriũ peregrinari, agros aſsiduè colere, & alia exercitia corporalia facere, ſine quibus eſt veriſimile hominẽ diutiùs victurũ, idq; licitum eſt, propter lucrum aliquod temporale acquirendũ: Igitur, à fortiori licitum erit frequenter ieiunare, propter ſpirituale bonum; nõ obſtante, quòd ieiunans alioquî diutiùs eſſet victurus. Idem etiam patet, quia licitum & honeſtum eſt literis aſsiduè incumbere, frequenter prędicare, atq; docere, & tamẽ conſtat per huiuſmodi literalia exercitia vitã multis hominibus, ſaltem inſenſibiliter abbreuiari. Secundò idem patet exemplo ſanctorum patrum, qui radicibus & herbis, ſeu oleribus in æremo vtebantur, & aſperrimam vitam agentes frequenter ieiunabant, vnde neceſſe erat viros C extenuari, & radicale humidum paulatim corrumpi, & per conſequens vitam eorum abbreuiari, quos ſecundum naturam certum eſt diutius victuros, ſi ab ſtinentiæ aſperitatem temperaſſent. Tertiò idem patet, quia quanuis ieiunia aliqualem corporis ægritudinem inferant, non ideo oportet à ieiuniis ceſſare, modò tanta non ſit, quæ mentis fortitudinem impediat, vt patet ex Bernardo in canti. dicente. Carnis infirmitas, robur ſpirituale auget, & vires ſubminiſtrat. Fortitudo verò carnis, debilitatem ſpiritus operatur. Simile quid ait Grego. lib. 8. ſuorum moraliũ; iuxta illud Pauli: Libẽter gloriabor in infirmitatibus meis. Et iterum Bernardus ſuper Cantica. Sermone. 66. ait. Optanda infirmitas, quæ Chriſti virtute compenſatur. Nam virtus in infirmitate perficitur. Itaq; ob inſenſibilem vitæ breuitatem ex ieiunio prouenientem, non opus eſt ieiunium tanquàm illicitum deſerere.

EST tamen dubiũ, An quando vita per ieiunia notabiliter aut ſenſibiliter abbreuietur, ſit licitum in ieiuniis perſeuerare. Et pro parte affirmatiua arguitur primò; quia ſi eſſet ieiunium deſerendum ob breuitatem vitæ, quam inducit, ideo eſſet, quia tenemur, D vel naturali iure, vel ratione charitatis; vitæ longitudinem nobis procurare, quod non videtur, quia tunc ſequitur, quòd tenemur medicinæ incumbere, aut ſemper medicos peritos cõſulere, & medicamẽtis ſalutaribus vti, cibisq; delicatis, per quos vita poſsit prolongari, idq; non ſolùm in neceſsitate, ſed extra. Nam qui tenetur ad finem, ex conſequenti tenetur ad media ad eundem finem ordinata. Sequitur etiã, quòd tenemur pauperibus cibos delicatos præbere, & medicamina, ne vita eorũ notabiliter abbreuietur. Et ſequela patet, quia ex lege charitatis tenemur proximos, ſicut & nos diligere, hoc autem eſſet totam fermæ multitudinem damnare.

Secundò licitũ eſt bella; ob iuxtã cauſam indicere, & eadem cõmittere. & contrarium dicere, eſt error damnatus contra Vuiclef, & alios, ſed per bella conſtat, nõ ſolùm vitã abbreuiari, ſed ſæpiſsimè totaliter extingui; morboſq; ſeu vulnera incurabilia inde euenire: Igitur, etiam erit licitum ieiunare, non obſtante vitæ abbreuiatione.

Tertiò, licitũ eſt mercatoribus nauigare; ſimiliter & curſoribus ſuũ officiũ exercere, non obſtante vitę periculo, atq; breuitate, cũ quibus hæc fiunt, idq; propter lucrum tem-

E porale quęrendũ. Ergo à fortiori propter ſpi
rituale bonũ, quod ieiuniũ affert, licebit illa
damna corporis ſubire. Quartò, quia op-
poſito dato, ſequeretur peccare Cartuſien.
perpetuã à carnibus abſtinentiã obſeruãtes,
cùm ſæpiſsimè huiuſmodi abſtinentia cedat
eis in damnũ ſanitatis & vitæ. Peccarent etiã
ſacerdotes, aut prælati, qui graues pęnitẽtias
confitẽtibus iniungũt, vt ſunt ieiunia perpe
tua, carcer ꝑpetuus, & interdũ fœtulẽtus, aut
perpetua intra monaſteriũ clauſura, quãdo-
quidẽ hæc ſolẽt vitã notabiliter abbreuiare.
Quintò, pro bono corporis, aut animæ pro-
ximi poteſt frater in ſe aliqua dura & aſpera
onera ſuſcipere, vt pro fratre ſatisfaciat. Po-
teſt etiam quis cum merito membrũ, imô &
vitam pro fratris ſalute exponere. Sic Chri-
ſtus vitã pro nobis poſuit. Sic martyres ſan-
cti ſæpe pro fratribus paſsi ſunt. Sic Beatus
Sanctulus pro diacono morituro, nec peri-
ret, ſe mortis expoſuit periculo. Sic impera-
tor quidam vnius oculi iacturã paſſus eſt, ne
filius vtroq; oculo, vt per iudicẽ fuerat decre
tum, priuaretur. Quæ omnia in ſententia, &
multa alia affert Gerſon in. 2 parte ſui ope-
ris, ad probandũ, quòd ſit abſtinentia deſe-
renda, etiam ſi notabiliter inde vita hominis
F abſtinentis abbreuietur.

Verùm quicquid de huiuſmodi rationi-
bus ſit, aliter videtur reſpõdendum, ſcilicet;
Quòd ſi quis ob ieiunia, aut abſtinentiã con
tinuatã, aliquã notabilẽ ægritudinẽ incidit,
aut vitam notabiliter abbreuiat, ſi non aliter
his incõmodis mederi poteſt, quàm ieiunia;
& abſtinentiam huiuſmodi deſerendo, indi-
ſcerta ſunt talia ieiunia, & deſerẽda, maximè
ſi ægritudo inducta talis ſit, quæ ſenſus inte-
gritatem, aut mentis puritatẽ impediat. Hęc
cõcluſio videtur certa. Quia certũ eſt ex ſen-
tentia omniũ, quædã ieiunia indiſcreta eſſe,
nec videtur quæ alia magis inepta, ꝙ quæ di-
cta ſunt. Vnde Caſsianus ait, Nimia laſsitu-
do ieiunij, frangit orationis vigorẽ. Et cauen
dum eſt nobis, ne cũ domare credimus carnẽ
eam eneruemus, adeò, vt impotens ſit ad a-
ctiones bonas & honeſtas. Hierony. etiã de
huiuſmodi ieiuniis, quæ corpori notabiliter
nocent, ait. Non refert, vtrum magno vel par
uo tẽpore te interimas. Et de rapina holocau
ſtum offert, qui vł ciborũ nimia egeſtate, vel
manducãdi, vel ſomni penuria immoderatè
corpus affligit. Et iterũ. Rationalis homo di-
gnitatẽ amittit, qui ieiuniũ charitati, vel vigi
lias, ſenſus integritati præfert. Et habetur. de
conſecra. diſtinct. 5.

Pręterea arguitur ad idem ratione. Religioſi G
propter ſolatiũ ſuperuenientiũ fratrũ iubẽ-
tur abſtinentiã remittere: ergo multò magis
remittẽda eſt propter ægritudinem, aut vitæ
ſenſibilẽ breuitatẽ ex huiuſmodi abſtinẽtia
prouenientẽ, quãdo aliter, ꝙ per abſtinẽtię re
miſsionẽ hæc dãna vitari nõ poſſunt. Et con
ſequẽtia patet, quia ſalus propria, ſolatio fra
trum eſt præferẽda. Deinde, ſi ex ieiunio,
aut abſtinẽtia veriſimiliter timetur hominẽ
moriturum, tenetur homo huiuſmodi abſti-
nentiã deſerere, nam alioqui eſſet homicida
ſui ipſius. Et perinde eſt, ac ſi ſeipſum occide
ret, iuxta decretũ Symachi dicẽtis: Nil refert
mortẽ inferas, vel admittas. Mortẽ enim lan
guentibus videtur infligere, qui hanc, cũ po-
teſt, nõ excludit. Si igitur veriſimiliter timeť
ægritudo, cũ poſsit eſſe talis, quę ſemel indu
cta curari non poſsit, ſed paulatim mortẽ eſt
allatura, oportebit pro ea vitãda, abſtinentiã
deſerere. Nec ad id eſt expectãdus extremæ
neceſsitatis articulus, ſed præueniendũ eſt.

Si dicas hæc, quæ adducta ſunt, procedere
de ieiuniis voluntariè ſuſceptis, quę quidẽ in
caſu deſerẽda ſunt, non autẽ de his quæ ſunt
de pręcepto eccleſię, quia tũc obediendũ eſt,
iuxta pręceptũ euangelicũ. Contra videtur, H
quòd in caſu nulla ſit obediẽtia, ieiunia eccle
ſiæ ob cauſam prędictã deſerere, quãdoqdẽ
eccleſia neminẽ intẽdit ad ieiunia obligare,
cũ notabili dãno vitę corporalis, aut ſpũalis.

Vnde ampliùs confirmať propoſita cõclu
ſio. Quia eccſia à debito ieiunãdi excipit in-
firmos, vt, ſcilicet, ab infirmitate curent, & vi
uant: igitur, à fortiori, vł ſaltẽ à paritate ratio
nis ſunt excipiẽdi, q ob ieiuniũ ægritudinẽ,
aut ſenſibilẽ vitæ abbreuiationẽ inciderent.
Non eñ minus neceſſariũ eſt, corpus ab ęgri
tudine, & morte præſeruare, ꝙ poſt inductã
ęgritudinẽ ab ea curari. Itaq; tenẽdũ eſt, prę-
fata ieiunia indiſcreta eſſe, atq; deſerenda in
caſu, ſiue volũtaria ſint, ſiue ab eccleſia prę-
cepta. Si tamẽ aliter pręfatis dãnis corporali
bus obuiari poteſt, nõ opus eſt à ieiuniis ex
pręcepto neceſſariis deſiſtere. Habẽda tamẽ
eſt ſemp ratio ſcãdali, ad quod vitandũ, mul
ta opus eſt dãna tolerare, maximè ſi ſit ſcãda
lum puſillorũ, quale eſt, qđ ex ignorãtia, aut
fragilitate ſolet ſimplicibus euenire. Secus ſi
ſit ſcãdalũ phariſęorũ, de quo parũ eſſe curã
dũ dñs docuit, quãdo dixit: Sinite eos, qa cę-
ci ſunt, & duces cęcorũ. Ad rationes ꝓ priori
ſnia adductas, dicendũ ad primũ, ꝙ falſũ eſt,
nos ideo in caſu teneri ieiuniũ deſerere, qa te
nemur vitę lõgitudinẽ ꝓcurare. Aliud eñ eſt
vitam

A vitam prolongare, ad quod per ſe non tene-
mur, aliud verò vitam aut ſanitatem notabi-
liter nobis aut proximis non adimere, & ad
id tenemur. Et conſequenter concedendum
eſt, nos teneri medicos conſulere, & ſalutari-
bus vti medicinis, prout neceſsitas poſtula-
uerit, idq; non in omni tempore, ſed vel poſt
inductam ægritudinem, vt curemur: vel cùm
veriſimile eſt eam euenturam, niſi præſerue-
mur. Quod de pauperibus illatum eſt, ſimi-
liter eſt concedendum, quando neceſsitas ſi-
militer id egerit, præſuppoſito quòd nobis
ſuperſint, quæ illis elargiamur, quiq; nō ſunt,
qui de pauperibus curent, quòdq; noſtra o-
pera illis ad vitam & ſanitatem proderit. His
enim concurrētibus culpandi eſſemus, ſi de
pauperibus, vt dictū eſt, curā non habemus.

Ad ſecundum, quod de bello dicitur, non
eſt ſimile. Bella enim iuſta eſſe conſtat, ſi au-
thoritas, cauſa, & debitum moderamen con-
currant, in quibus bellantes, & ſi vitam peri-
culo exponant, damnandi non ſunt, quādo-
quidem iuſtitia, charitas, & publica vtilitas
id expoſcunt. Pro bono enim publico, priua
ta vita poſtponenda eſt. Aduerſarios expu-
B gnare, vt iuſti poſtmodum in pace viuant, iu
ſtum eſt. Vnde Ambroſius. lib. 1. de officiis.
Fortitudo quę bello tuetur à barbaris patriā,
vel domi defendit infirmos, vel à latronibus
ſocios, plena iuſtitia eſt. Auguſtinus etiā ad
propoſitum contra Manicheos loquens, ait.
Quid culpatur in bello, an quia moriuntur
quandoq; morituri, vt dominentur in pace
victuri? Hoc reprehendiſſe, timidorum eſt,
non religioſorum &c. Itaq; in bello iuſto vi-
tam periculo exponere, iuſtum eſt, & laude
dignum. Vitam autem periculo exponere,
aut notabilem ęgritudinem incidere per ine-
diam, vigilias, ieiunia, aliaq; huiuſmodi cor-
poralia exercitia, non ita laudandum, ſed vi-
tuperandum, cùm dicat Paulus. Corporalis
exercitatio, ad modicum vtilis eſt. Maximè
cùm per huiuſmodi immoderata ieiunia fi-
nis ipſius ieiunij potiſsimus ſæpiſsimè impe-
diatur, hoc eſt mentis puritas.

Ad tertium dicendum in parte eſſe ſimi-
le, quod de nauigātibus & mercatoribus al-
legatur. Nam ſi eſt veriſimile, quòd ex naui-
gatione, aut alio corporali labore mors, aut
notabilis ægritudo ſubſequatur, cui non ali-
ter obuiari poteſt, niſi à nauigatione & labo
re huiuſmodi deſiſtēdo, ceſſandum eſt: alio-
qui talis nauigatio temeraria foret, & contra
charitatem ad ſe habendam, ſicut & de ieiu-
nio in ſimili caſu diximus. Non tamen inde
omnis nauigatio & curſus eſt damnandus; C
cū talia pericula nō ſemper veriſimilia ſint:

Ad quartum de Carthuſieñ. dicendū, ab-
ſtinentiam perpetuam à carnibus de ſe gra-
ues infirmitates non inducere, nec vitam nò
tabiliter abbreuiare, cùm conſtet quam plu-
res ſanctos patres & monachos diu abſq; eſu
carniū vixiſſe. Si tamen accideret, quòd Car
thuſieñ. nil aliud quàm carnē ad manducan
dum haberet, aut talem incideret ægritudi-
nem, à qua ſine carnis vſu experitorū medi-
corum iudicio liberari non poſſet, nō dubiū,
quin poſſet, imò deberet carnes comedere;
ad cuius oppoſitum, nec per ſtatutū, nec per
votum potuit obligari. Pro quo regula com-
munis deſeruit, ſcilicet, id quod impediret
voti, ſeu ſtatuti obligationē; ſi tempore emiſ
ſionis adeſſet, hoc ipſum poſt emiſſum votū
ſuperueniens, tollit obligationem eiuſdem.
Vnde fit, ſi ſtatutum vel votum de abſtinen D
do à carnibus tale ſit, vt caſum pręfatum ex-
tremæ neceſsitatis includat, incautum eſt, &
illicitum. Et quāuis tale votum aut ſtatutū
abſq; aliqua expreſſa exceptione, ſemper ta
men habet locum extremæ neceſsitatis exce
ptio. De his enim procedit vulgare dictum.
In malè promiſsis, reſcinde fidē, in turpi vo-
to, muta decretum.

Ad id autem, quod de iunctis pœnitentiis
dicebatur, dicendū: Refert qualiter illa one-
ra peccatori iniungantur, quia vel à confeſſo
re in foro pœnitētię, vel à prælato in foro iu-
diciali. Si primùm, fateor poſſe tales & tātas
eſſe huiuſmodi pœnitentias, quæ ſint indiſ-
cretæ & exorbitantes, vt ſi in ſcandalū alio-
rùm cedant, aut vitę periculū, ſeu ſalutis, aut
famę diſpendium, & tales nō ſunt obligato-
rię, ſed prętermittendę. Si verò ſint pœniten
tiæ iudiciales, ſecus eſt, quia talia fortè deli-
cta homo cōmiſit, ob quæ mortem meretur.
Et pro talibus tam aſperas iniungere pœni-
tentias, etiam ſi vitam delinquentis notabi-
liter abbreuient, nullum eſt inconueniens.
Non ſic de ieiuniis vitam ſenſibiliter abbre-
uiantibus, quę quidem nō in ſupplicium, &
pœnam pro delictis, nec ad carnem necan-
dum, ſed ad domandum ſunt inſtituta.

Ad quintum de ſatisfactione pro altero di
catur vt nuper dicebant, ſcilicet, eam eſſe de-
bere moderatam & diſcretam, ſicut ea, quam
quis pro ſeipſo aſſumit. Quod autem dicitur
poſſe vnum vitā pro altero exponere, fateor,
illud enim ordo charitatis expoſtulat, vt vi-
tam corporalē pro fratris vita ſpirituali ex-
ponamus, quod eximiæ charitatis eſſe docet

E Chriſtus dicens: Maiorem charitatem nemo haber, q̃ animã ſuam ponat quis pro amicis &c. Sic Chriſtus, ſic martyres, & apoſtoli, aliiq; ſancti feciſſe leguntur. ita ſimiliter vitam corporalē deberet homo pro ſuæ animę ſalute exponere, ſi oporteret, aut neceſſariũ eſſet. In caſu autem non ita neceſſarium videtur per ieiunia corpus interimere, vt anima viuat. Ideo ratio nil probat.

Sed inſurgeret aliquis dicens: Si ad vitandum corporis notabilē infirmitatē, aut vitæ breuitatem oportet abſtinentiæ rigorē deſerere, ob eandē igitur cauſam oporteret clericos & religioſos alioſq; homines continentiam deſerere: quandoquidē per longã continentiam, non minus contingit viros & fœminas ęgritudines notabiles incidere, quàm per aſsiduam abſtinentiam, & ita liceret clericis & monachis, ſaltē vxores ducere, vt per vſum legitimę cõiugii, poſsint pręfatos morbos euadere. Et conſequentia patet, quia ſicut à cibis abſtinere fidelibus, ita à coniugio temperare clericis & religioſis ab eccleſia iniunctum eſt. Et ſicut alterũ eorum nõ eſt de numero eorũ, quæ per ſe bona ſunt, ſed propter aliud, ita nec alterũ. Et ſicut ab altero potest homo ſine vitio recedere, ita & ab alio.

F Reſpondet quidã negãdo ſequelam, quia non poteſt homo per media illicita vitã aut incolumitatem procurare: clericis autē in ſacris & religioſis illicitum eſt vxores ducere, ex quo per eccleſiam ſunt illegitimati. Profeſsio enim & ſacer ordo impediunt & dirimunt. Secus de comeſtione cibi, aut carnis, quę non eſt de ſe illicitũ medium ad ſalutem quærendam & conſeruandam. Verùm reſponſio hæc valet de clericis & profeſsis, non tamē de aliis, qui virginitatē ſimpliciter vouerunt, aut perpetuam cõtinentiam ſeruare propoſuerunt, his enim ſaltem neceſſariũ foret continentiam deſerere, vxores ducendo, vt per earum vſum vitã ſeruarent, ſi alioquì eam ſeruare nõ poſſunt, quod tamen negari ſolet. Ideo dicendum, non eſſe ſimile, tum, quia continentia non ita ægritudinem inducit de ſe ſicut abſtinentia à cibis. Imò quãtò diuturnior eſt continentia, tantò magis ad corporis, animiq; ſalutē confert. Tum etiam, quia & ſi accidat hominē ob continentiam ægrotare, cũ id ex humore intus genito eueniat, quem natura nititur expellere, non deſunt alia remedia, ſeu medicamina, aut alia corporalia exercitia, per quæ humor ille vel conſumatur, vel per alias vias à corpore expellatur &c. Sed de his hactenus.

Codex de eleemoſyna. G

NVnc nonnulla, in quibus doctores difficultatem circa eleemoſynã facere ſolent, breuiter expediamus, ſi prius quid, & quotuplex ſit eleemoſyna, præmiſerimus. Eſt enim opus ad releuandũ indigentiã hominis ex cõpaſsione, & propter Deum factum. Ita diffinit Alexander. Tho. et alij. Datur autē nõ de quacunq; eleemoſyna, ſed de perfecta, quæ meritoria eſt apud Deum. Ex ipſa ſequitur nõ eſſe propriè eleemoſynã, id quod clericis pro miſſæ celebratiõe, aut pro ſepultura, aliisq; officiis eccleſiaſticis exercendis exhibetur, eò quòd omni miniſtrorũ eccleſię indigentia ſecluſa, debetur eis ob huiuſmodi officia, ſeu miniſteria ſtipēdiũ ſuũ, vt patet ex eo, quod Chriſtus dixit Lucę. 10. Dignus eſt operarius cibo ſuo. Et Paulus. 1. ad Cor. 9. ex intēto probat, miniſtris eccleſię ſuã deberi mercedē, dicens. Quis militat vnq̃ ſuis ſtipendiis. Quod & ex lege veteri probat, quæ ait. Non alligabis os boui triturantì. Et rurſus ex Chriſti ordinatione confirmat, dicens. Ita dominus ordinauit his, qui euangelium annunciant, de euangelio viuere. Vnde rurſus fit clericos, etiam ſi alioquì ſufficiens habeant patrimonium, non teneri gratis eccleſiæ miniſtrare, ſed poſſe cùm officium compleuerint, iudicis officium implorando, imò & actione vtendo, quam contra eos, ad quorum inſtantiam officium fecerunt, habent, iura eiſdem debita ex lgere. Inde iterum fit, vt beneficiati eccleſiæ miniſtrantes, dominiũ acquirant fructuũ, & oblationum, aliarumq; rerum, quas ob pręfatum miniſterium accipiunt. Sed de his aliàs. H

Sequitur ex eadem deſcriptione, tria eſſe requiſita ad eleemoſynam, ſcilicet, ex parte dantis, quòd habeat aliquid ſuperfluum, quod dare poſsit: alioqui ſi de his, quæ ſibi neceſſaria ſunt, ſaltem ad indiuiduum, aliquid daret, Deo minimè placeret, cùm ordini charitatis cõtraueniret, ideo propter Deũ verè fieri non poteſt. Ex parte eius, cui datur, requiritur indigētiam. Nam quod ſcienter diuiti datur, nõ eſt eleemoſyna, quę quidem opus miſericordiæ eſt. Ex parte etiam ipſis quod datur, requiritur, quòd ſit vtile ad præfatam indigentiam releuandum. Quæ omnia ſatis nota eſſe ſuppono.

Opus

A Opus autẽ huiuſmodi conſiſtit aliquãdo in verbis, aliquãdo in factis. Et ſicut duplex eſt proximi indigentia, ſcilicet, corporalis, & ſpiritualis, ita duplex eſt eleemoſyna, ſcilicet ſpiritualis, & corporalis, illa ad animæ, hæc autem ad corporis indigentiã releuãdum. Et quoniã corporales indigẽtiæ dicuntur cõmuniter eſſe ſeptẽ, ideo totidẽ ſunt eleemoſynæ corporales. Solent enim homines indigere, cum viuunt, cibo, potu, veſtitu, habitaculo, etiam ſi ſani ſint. Solent & infirmi, aut incarcerati indigere recreatione, atq; ſubſidio, vt ab afflictione liberẽtur. Si autẽ mortui ſint, indiget ſepultura, vt corpus terrę, vnde ſumptum fuit, reddatur, & ne hominis corpus in morte dehoneſtetur, cui in vita ſuus honor erat exhibendus. His igitur indigentiis reſpondent ſeptẽ eleemoſynæ corporales, quæ in hoc verſu notãtur. Viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo. De ſex primis videtur Chriſtus mentionẽ feciſſe Matth. 25. De ſeptimo autẽ, hoc eſt de ſepultura, & ſi non illic mentio fiat, alibi tamẽ cõmendãtur, qui hoc beneficium mortuis impẽdebant, eos, ſcilicet, ſepeliendo, vt Tobias, Ioſeph, & Nicodemus, vt patet per Auguſtinum in libro de cura pro mortuis. Et ex lib. Tobiæ.

B Solent pręterea homines aliis ſeptem eleemoſynis ſpiritualibus indigere, quæ ad tria ordinantur, ſcilicet, ne proximus in peccatũ labatur, ne lapſus perſeueret, & ne deterior euadat. Poteſt enim homo in peccatum labi ex defectu doctrinæ, aut conſilii, ſi neſciat, quid illi credendum ſit, quid ue agẽdum, ad quod indiget doctrina & cõſilio. Poteſt etiã labi ex nimia triſtitia, in deſperationẽ cadendo, ad hoc indiget conſolatione. Poteſt cùm lapſus fuerit, ob defectum diſciplinę, aut correctionis in peccato perſeuerare, ad hoc indiget correctione. Poteſt etiã deterior fieri, vel quia illi offenſa in aliquem cõmiſſa non condonatur, vel quia illum non patiẽter ferunt, & ad hoc indiget aliorũ remiſsione, atq; patientia. Præter hæc autẽ poteſt homo ex voluntate peccare, & ad hoc indiget oratione iuuante. Hæc autẽ ſeptem eleemoſynę ſpirituales in hoc verſu continentur. Conſule, caſtiga, ſolare, remitte, fer, ora. Etſi vltra pręfata quatuordecim opa miſericordiæ alia ſint, quibus homines in particulari ſoleant indigere, ad hæc, quę pręddicta ſunt, reducantur. Inter has autẽ melior eſt ſpiritualis eleemoſyna, quàm corporalis, quod ex fine ipſarũ ſatis apertũ eſt. Nam ſpiritualis ordinatur ad ſalutem animæ, corporalis autẽ, ad ſalutẽ corporis. Et ſi obiiciat quis, quòd ſæpe eſt ſpiritualis propter corporalem prætermittenda, quod autẽ melius eſt, nõ venit propter min⁹ bonũ dimittendũ: Igitur. Dicendũ, ꝙ nil incõuenit aliquãdo quod de ſe melius eſt, propter minus bonũ dimittere. Nam nõ dubiũ, quin vita contẽplatiua melior ſit, quàm actiua, iuxta ſententiã Chriſti, qui de Maria vitam contemplatiuã tenente, dixit, Maria optimam partẽ elegit &c. Et tamẽ ſi proximorum neceſsitas corporalis expoſcat, contemplatione dimiſſa, opus eſt actiuã vitã exercere. Sicut nõ dubium, quin continẽtia melior ſit ſecundum ſe, q̃ vxori cõmiſceri, & tamen vxore petente, dimiſſa continentia, vxori opus eſt ſatisfacere. Huius ratio aperta eſt, quia ea quę ſunt de concilio, dimittenda ſunt propter ea, quę ſunt de pręcepto, quãdo ſe ſimul compati nõ poſſunt. Siquidẽ concilia intelliguntur, ſaluis præceptis, etiã ſi alioqui concilia ſint de meliori bono. Et quãdo neceſsitas poſtulat minus bonũ exercere, & aliud prętermittere, id quod pręteremittitur pro tunc, non eſſet bonum, ſed illicitum, vt cõſtat. Ita C

igitur in præſenti, cæteris paribus, hoc eſt, cũ ęquè ad vtramq; aſtrictus ſit, præferenda eſt ſpiritualis corporali, vt conſtat, & tamẽ ſi cętera paria nõ ſint, ſed neceſsitas cõpellat corporalem exercere, & nõ ſpiritualẽ, tunc ſpiritualis dimittẽda eſt. Nec tunc dimittitur maius bonũ propter minus, vt ex dictis patet. D

De vtilitate eleemoſynæ.

VAlet autem ipſi agẽti eleemoſyna corporalis, nõ ſolùm ad cumulum gratię & glorię, ſi in charitate fiat, ſed ad ſatisfaciendũ pro peccatis, & ad iram Dei placandam, Primũ manifeſtũ eſt ex Matth. 25. Vbi Chriſtus promittit regnũ cœlorũ his, qui Chriſto opera miſericordię pręfata impenderint. Dicuntur autẽ Chriſto impẽdi, quãdo ſuis pauperibus propter Chriſtũ impendũtur, prout ait dominus ibidẽ, Quod vni ex minimis his feciſtis, mihi feciſtis. Et Matth. 10. Quicunq; potum dederit vni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ tantùm in nomine diſcipuli: Amen dico vobis, nõ perdet mercedẽ ſuam. Eccleſiaſtici. 29. etiam dicitur: Eleemoſyna viri gratiã hominis quaſi pupillã conſeruabit. Et iterum. Perde pecuniã propter fratres, & proderit tibi magis, quàm aurum. Secũdum

E etiam eſt manifeſtum, & ex plurimis ſcripturę teſtimoniis, ait enim Daniel ad Nabuchodonoſor. Peccata tua eleemoſynis redime. Et Tobię. 4. dicitur. Eleemoſyna ab omni peccato & morte liberat, & non patietur animā ire in tenebras. Et Chriſtus in euangelio. Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Et iaco. in Canonica. Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum. Quod & Eccleſiaſticus dixerat. Ignē ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis.

Dubitant quidam, An eleemoſyna, quam pauperi extremam neceſsitatem patienti aliquis elargitur, ſit illi ſatisfactoria. Cuius dubitationis ratio aperta eſt, quia talis eleemoſyna nō tam voluntate, quàm neceſsitate fit, cùm ſit alioquì debita, ſatisfactio autem dicitur voluntaria redditio æquiualētis, aliàs indebiti &c. Dicendū, hoc nō obſtante, huiuſmodi eleemoſynā ſatisfactoriam eſſe, nec ob id, quòd ex præcepto fit, ſuam perdit vtilitatem. Quod patet ex his, quæ ſupra in ſimili quęſtione diximus. Et etiam, quia eleemoſyna, quæ homini extremā patienti neceſsitatem impenditur, melior eſſe videtur, q̃ alia, quę extra neceſsitatem extremam fit. Tum, F quia ſecūda eſt propter primā prętermittenda. Tum, quia omittens primā grauiùs peccat, q̃ ſi ſecundam omittat: igitur, à cōtrario primā faciens meretur magis, q̃ faciens ſecūdam. Quanq̃ proteruire volenti non deeſſet, quid ad hęc reſpondere poſſet. Quòd enim vna propter alterā ſit relinquēda, arguit illā, quæ relinquenda eſt, pro tunc non eſſe bonam, alteram verò ſic. Vbi tamen ambæ ſimul fieri poſſunt, non probatur illam eſſe meliorem, quæ ex neceſsitate fit, cùm opera de concilio videātur magis meritoria, quàm quæ de præcepto ſunt, vt eſt communis ſententia. Inde etiam patet aliud, quod ſecundo dicebatur, ſcilicet, illud eſt melius, cuius oppoſitum eſt peius, non eſſe vniuerſaliter verum, quia fornicatio, quæ caſtitati coniugali opponitur, peior eſt, quàm ea, quę virginitati opponitur: Peius enim eſt adulteriū, quàm ſtuprum. Non tamen inde fit, vt caſtitas coniugalis ſit melior, quàm virginalis. Similiter odire amicum peius eſt, quàm odire inimicum, ſed non inde ſequitur, quòd diligere amicum ſit melius, quàm diligere inimicum, cùm hoc ſecundum conſtet eximiæ charitatis eſſe. Sed de hoc vide tractatum de charitate. Ad rem autem redeundo, dicendum aliud eſſe eleemoſynā in extrema neceſsitate factam meliorem, aut magis ſatisfactoriā eſſe, q̃ ea, quæ citra extremā ſit, quod ad pręſens nō diſcutitur, Aliud verò eleemoſynam meritoriā eſſe, ac ſatisfactoriā. G Et tenendū ꝙ ſic, etiā ſi ratione præcepti debeatur: quandoquidē Deus non ſolùm acceptare dignatur opera, quæ homo ex voluntate facit, ſed etiam vitam æternam, his qui mandata eius ſeruauerint, frequenter in ſacris literis promiſit.

An autē eleemoſyna ſit vtilior aut magis ſatisfactoria q̃ ieiuniū & oratio, videt, ꝙ ſic. Tū, quia eleemoſyna in ſcriptura ſacra tam veteris, q̃ nouę legis plusq̃ ieiuniū, & oratio cōmendatur. Tum etiā, quia eleemoſyna videtur effectum ieiunij in ſe continere, qui eſt corporis afflictio. Hæc autem dupliciter fieri poteſt, poſitiuè, ſcilicet, & priuatiuè. Primum fit per flagella, peregrinationem, & ſimilia. Secundum verò per vigiliam, nuditatem, atq; abſtinentię, in quibus & ſimilibus, corpus quodāmodo ſuis voluptatibus priuatur. Cùm ergo per eleemoſynā factam priuetur homo rebus ſuis, per quas poſſet corpus, ſi vellet, recreari, & nō vult, apparet eleemoſynam de ſe eſſe corporis ſaltem priuatiuè afflictiuam, ſicut & ieiunium. Adde, quòd eleemoſyna vltra ieiuniū addit beneficiū, quod H proximo fit, quod ad charitatem pertinere dignoſcitur. Et ſimili ratione continet in ſe virtutem orationis, cuius finis eſt, à Deo aliquid optatū impetrare. Hoc autē non minus per eleemoſynam, quàm per orationem impetrari poteſt. Nam ſatis orat, qui Deo, hoc eſt Dei pauperibus, aliquid donat. Vnde & inter homines ita videmus accidere, vt faciliùs per munera, quàm per preces, quę volumus, obtinemus.

Adde, quod vltra quòd eleemoſyna ipſa pro agente interpellat, ipſi adhuc pauperes ſuis precibus multam elargienti benedictionem impetrant, iuxta illud domini: Facite Luce. 19 vobis amicos de mammona iniquitatis. Sicut è contrà pauperum maledictio ſolet eleemoſynam negantibus euenire, iuxta illud Eccleſiaſtici: Ab inope ne auertas oculos Eccle. 4 tuos. Et addit. Maledicentis enim tibi in amaritudine animę exaudietur deprecatio illius, exaudiet autem eum, qui fecit illum. Itaq; doctorū ſententia hæc eſt, vt inter partes ſatisfactionis potiorem locum obtineat eleemoſyna.

Nec valet ratio quorundam, qui in oppoſitum arguunt, eò quòd ieiunium eſt magis pœnale, quàm eleemoſyna: igitur, magis ſatisfactorium.

A tiſfactorium. Non inquàm valet, quia opera noſtra de ſe pro peccatis ſatisfactoria non ſunt, niſi quatenus à Deo accepiantur: Deus autem magis eleemoſynam, quàm ieiunium acceptat, vt notum eſſe ſuppono cæteris patribus.

De neceſsitate dandi eleemoſynam.

DEinde ſolet dubitari, An ſit neceſſariũ & quando eleemoſynã corporalem erogare ſub pœna peccati mortalis. De neceſsitate quidem eam erogandi, nulla videtur eſſe dubitatio, quin ad eam teneamur
Matth.7. iure naturali, diuino, & humano. De naturali, apparet, lex enim naturalis eſt, hæc aliis faciamus, quæ nobis in ſimili caſu iuſtè fieri vellemus. In qua lege videtur Chriſtus legẽ decalogi ſeu charitatis fundare. Cùm autem neceſsitatem patimur, in qua fratris auxilio indigemus, non dubium, quin iuſtè velle poſſimus huiuſmodi auxilium nobis impendi: igitur. Idem etiam probat Ricardus, Quia ad
B legem naturæ pertinet, vt fratres diligamus & vere: vera autem dilectio non eſt, ſi in ſolo affectu ſiſtat, niſi ad effectũ deducatur iuxta illud Ioan. in Canonica.1.cap.3. Filioli, nõ diligamus verbo, nec lingua tantum, ſed opere & veritate.

Quòd etiam ſit de iure diuino, patet ex Deuterono.15, Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco ego præcipio tibi, vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum verſatur in terra. Quod præceptum conſtat ad moralia pertinere. Patet etiam ex eccleſiaſtici.4. Vbi dicitur, Eleemoſynam pauperis ne defraudes, ſed redde ei debitum ſuum. Vnde & Ambroſius ait, Nõ minoris criminis eſt habenti tollere, quàm cùm poſsis, & abundans ſis, pauperibus de-
Prouer.28. negare, Idem patet ex Salomone dicente, Qui deſpicit pauperem depræcantem, ſuſti-
Prouer.21. nebit penuriam. Et iterum. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, ipſe clamabit, & non exaudietur. Idem etiam patet ex lege noua in parabola de ſamaritano, qui alligauit vulnera, & miſericordiam proximo ſanciato impendit. Quam parabolam
Luce.10. Chriſtus adduxit & expoſuit, vt ſignificaret, quis eſſet noſter proximus, & à nobis qualiter diligendus, & concludit, Fac tu ſimiliter, & viues. Idem apertius explicuit C
Chriſtus Matth.25. Vbi docet, quòd qui erunt à ſiniſtris, ibunt in ignem æternum, eo quòd ait Chriſtus. Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare. &c. Et cùm illi obiicerent, Quando te vidimus eſurientem, & non dedimus cibum? Reſpondit Chriſtus, Quòd vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. In quo illud conſiderandum, quòd cùm pauperes membra Chriſti ſint, quod pauperibus impenditur, Chriſto impenditur: & quod pauperibus denegatur, Chriſto denegatur. Idem apertè docet Ioan. in ſua canonica, dicens, Qui habet ſuſtantiam huius mundi, & viderit proximum ſuum neceſſe habere, quomodo charitas Dei manet in illo? quaſi dicat nullo modo.

Quòd etiam ſit de iure humano neceſſarium eleemoſynam elargiri, apparet ex epiſtolis pauli, qui non ſolum diuitibus eleemoſynas in ſubſidium pauperum fidelium iniungebat, & per ſeipſum eas exigebat, ſed & diſcipulis ſuis mandabat, vt diuitibus præciperent, quòd eleemoſynas facerent vt patet.1.ad Thimoth. vltimo, dicens, Diuitibus huius ſeculi præcipe facilè tribuere & communicare. Apparet etiam idem ex cap. Fra- D
trem noſtrum. diſtinctio.86.

Itaq; de neceſsitate dandi eleemoſynã, nõ videtur dubitandũ. Dubitari tñ apud doctos ſolet, quando ſit neceſſarium eã erogare. Pro quo notandum ex parte dantis triplicia eſſe bona, Quædam neceſſaria ad ſuſtentandum naturam ſui, & familiæ ſuæ. Quædam neceſſaria ad ſuſtentandum ſtatum, Quædam vero quæ nec ad hoc nec illud ſunt neceſſaria, & dicuntur ſuperflua. Ex parte etiam pauperis eſt triplex indigentia, puta extrema neceſsitas, & citra extremã, ſcilicet, arcta, & deniq; communis. Et vt certa ab incertis diſtinguamus, non dubium eſt hominem nõ teneri ad dandum eleemoſynam de his, quę ſibi, & familiæ ſuæ quo ad naturam ſunt neceſſaria. Nã iuxta ordinẽ charitatis magis tenetur homo ſibi & ſuis ſubuenire, quã aliis. Excepto, niſi illi alii adeo reſp. ſunt neceſſarii, vt niſi illis ſubueniatur, reſp. peribit: tũc pſona priuata ſe & ſua debet periculo exponere, vt reſp. ſubueniat. Nec etiã eſt dubiũ, hominem non teneri ad dandum eleemoſynam de his, quæ ſunt illi neceſſaria ad ſtatũ, quando pauper non eſt in extrema neceſsitate, nec in arcta, etiam ſi ſit in cõmuni, vt communis eſt doctorum ſententia. Nec iterum dubium eſt hominẽ teneri ad eleemoſynam erogandum

E de ſuperfluis naturæ & ſtatui, ſi pauper ſit in extrema neceſſitate. Er extremā dico, non ſolum quādo animam illicò exhalaret, ſi illi non ſubueniatur, ſed quādo apparēt in paupere euidentia, aut nota ſigna, quòd ſi illi nō ſubueniatur, ad breue tempus deficiet.

Eſſet tamen nōnullum dubium. An caſu, quo homo habeat neceſſaria ad naturam & ſtatum, & non vltra, & viderit pauperem in extrema neceſſitate exiſtētē, teneatur de neceſſariis ad ſtatū illi pauperi ſubuenire. Cuiꝰ dubitationis rationē nonnulli acceperūt. Primo ex dictis Tho.22.q.32.arti.6. Vbi cum cōcludat non eſſe de præcepto, ſed de concilio, eleemoſynam dare de neceſſariis ad ſtatum, & ſubiungēs dicat eſſe inordinatè factum, ſi quis inconuenienter viuat, & non vt ſtatus ſuus exigit, vt aliis eleemoſynas faciat, excipit tamen tres caſus, in quibus ait, laudabiliter faceret, qui de neceſſariis ad ſtatum eleemoſynas faceret. Primus, ſi ſtatum mutet, puta per religionis ingreſſum. Secundò, quando ea quę ſibi in aliorum eleemoſynam ſubtrahit, de facili reſarciri poſſunt. Tertiò, quādo occurreret extrema neceſsitas alicuiꝰ, aut aliqua magna neceſsitas reipu. In quibus caſibus ait, laudabile eſſe facere eleemoſynam
F de neceſſariis ad ſtatum. Et ita videtur dicere eſſe de concilio in his caſibus pauperi ſubuenire, cum conſtet primum & ſecundum caſum de concilio eſſe quibus & tertiū ipſe annumerat.

Secundò facit ratio, quia ſi neceſſarium eſſet dare de neceſſariis ſtatui, pauperi extremam neceſsitatem patienti, maximè ratione ordinis charitatis, qui exigit, vt ſalua ꝓpria vita bona externa pro pauperibꝰ, ſeu indigētibus exponantur: ſed tunc ſequitur eſſe neceſſarium his qui ſunt in ſtatu aliquo conſtituti, totum ſtatum ſuum exponere pro paupere in extremis exiſtente, quātumlibet magnus ſit ſtatus, idq; quando nō aliter poſſet mors pauperis impediri, niſi per præfati ſtatus amiſsionem.

Verùm, non eſt, quòd in præſenti dubitatione debeamus immorari, cùm certa ſit doctorum ſententia bona temporalia pro vita fratris, cùm neceſsitas poſtulauerit, exponēda eſſe. Nec in cōtrarium facit, quod ex Thoma citatum eſt, quandoquidem conſtat ipſum hoc idem ſenſiſſe & dixiſſe in eadem.q. articulo.5. ſcilicet, de præcepto eſſe, eleemoſynam pauperi in extrema neceſsitate exiſtēti, de neceſſariis ad ſtatum elargiri quę dicūtur ſuperflua reſpectu naturæ ipſius hominis, & familiæ ſibi commiſſæ. Quod idē ſentit & tenet in.4. Quod autem ibidem ait, laudabile eſſe in illis caſibus tribus eleemoſynā de neceſſariis ad ſtatum facere veriſsimū eſt vt iacet. Non tamen inde ſit, vt neceſſarium non ſit in aliquo ex illis caſibus pauperi ſubuenire. Stat enim vnum & idem opus laudabile eſſe, & de præcepto aut neceſsitate fieri debere. G

Ad id autem, quod in ratione tactum eſt, dicendum, multa eſſe, ob quę hi, qui in dignitate conſtituti ſunt: excuſentur, ſi nō totum ſtatum ſuum pro alicui pauperi ſubueniendo exponant. Tum, quia ad vni pauperi ſubueniendum, pauca ſufficiūt. Tum, quia non ita conſtat diuitibus, pauperem in tanta eſſe neceſsitate, cùm id minime inquirere teneantur. Cùm etiam, quia & ſi conſtaret, non tamen conſtat de negligētia aliorum, qui poſſunt eidem pauperi ſuccurrere. Deinde fortè ex alia parte maiora incommoda ſequerentur, ſi diues ſtatum ſuum, & filiorū, & familiæ ſuæ pro vno paupere exponeret, quàm eſſet permittere illum in domino mori. Docet enim experientia multos à ſtatu in quo fuerant lapſos, vel in deſperationem venire, vel H furta, & rapinas committere, vel alia flagitia perpetrare, quæ ſaluo eorum ſtatu minime perpetrarent.

QVod autē in cōtrouerſia eſt de quo etiā doctores varia ſenſerunt, hoc eſt, An homo habens ſuperflua naturæ & ſtatui, teneatur de præcepto & ſub pœna peccati mortalis eleemoſynam facere, etiam ſi pauperes in extrema neceſsitate non exiſtāt. De qua quęſtione nō parua ſolet in his ſcholis eſſe contētio. Pro affirmatiua parte videtur facere beatus Tho. qui in quarto ſententiarum. diſt.25. agens de eleemoſyna, articulo.1. ait. Tempus, quo homo tenetur de præcepto eleemoſynā facere eſt, ex parte recipientis, ſi ſit in extrema neceſsitate. ex parte vero dātis, ſi habeat ſuperflua naturæ & ſtatui, etiam ſi pauper non ſit in extrema neceſsitate. Facit etiā Alexander de Hales. in.3. parte. q.65. Vbi aperte videtur dicere, quòd in duobus caſibus peccat mortaliter diues, qui eleemoſynā nō dat. Vnus eſt, ſi videt pauperem eſſe in extrema neceſsitate, Alter eſt, ſi nō ſit in extrema, ſed in arcta, & notabili neceſsitate, diues, autem in bonis abundet. Eiuſdem ſentētiæ videtur Nicholaus de Lira, ſuper illud Ioan. in Canonica. Qui habet ſubſtantiam huius mundi, & viderit proximum ſuum neceſſe habere &c. Vbi ait, in eiſdem duobus caſibus eſſe neceſ-

ſarium

A ſarium eleemoſynam dare. Cùm eiſdẽ tenet Cõrradus.q.19.Cúm eiſdem Ricardus. in. 4. Et poſt eũ Angelus de Clauaſio, verbo eleemoſyna, Cùm eiſdẽ tenet Dionyſius Carthuſianus ſuper Canonicam Ioã. ſupra citatam, qui dicit neceſsitatem pauperis, cui de pręcepto eſt ſuccurrendum, & extendendam eſſe non ſolũ ad caſum extremæ neceſsitatis, ſed etiam ad neceſsitatem citra extremam notabilẽ. Nec dubito plures alios doctores tã veteres, quàm recentiores, eiuſdẽ fuiſſe ſententię.

Secundò facit pro eadem ſententia decretum Hiero. & habetur. 42. diſt. cap. 1. vbi ait, Aliena rapere conuincitur, quia vltra neceſſaria ſibi retinere probatur. Vnde colligitur, nõ poſſe hominẽ ſupflua naturæ, & ſtatui retinere, nec minus eũ retinẽdo peccare, quã ſi aliena arriperet. Facit ad idẽ decretũ Ambroſii. Et habetur diſtinct. 47. cap. Sicut. vbi inter multa alia egregiè dicta: ait, Nemo dicat proprium primum, quod commune eſt, pluſ quàm ſufficit ad ſumptus, violenter obtentũ eſt. Et addit. Nec enim minus eſt criminis habenti tollere, quàm cùm poſsis & abundans ſis, indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt, quem tu detines. Nudorum indumentum eſt, quod tu recludis. Tantorum ergo te

B inuadere ſcias bona, quantis poſsis præſtare quod velis. Conſonat his etiam Baſilius dicens. Eſt panis famelici, quem tu tenes, nudi tunica, quam cõſeruas, diſcalciati calceus, qui apud te marceſcit, Indigentis argentum, quod poſsides inhumatum. Quocirca tot iniuriatis, quot dare valeres. Facit & beat' Auguſtinus ad Macedoniũ. Et habetur. 14. q. 4. Quid dicam, dicens, nõne omnes, qui ſibi videntur gaudere conqueſitis, eiſq; vti neſciũt, alienum poſſidere conuincimus? Hoc enim certè alienum non eſt, quod iure poſsidetur: hoc autem iure, quod iuſte, & iuſte, quod bene. Omne igitur quod male poſsidetur, alienum eſt, male autẽ poſsidet, qui male vtitur, &c. Hęc ille. Tertio pro eadem ſententia faciũt ſcripturæ teſtimonia, ait enim Chriſtus, *Matt. 6.* Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Et ſequitur, Non poteſtis ſeruire Deo, & mamonę. Seruiunt autem mamonę, qui diuitias cuſtodiunt ſuperfluas, nec eas his, quos indigere viderint, volunt erogare. Ait etiam, Difficile eſt diuites ingredi in regnum cœlorũ. Et *Matth. 19.* iterum. Facilius eſt Camelum ingredi per foramen acus, quàm diuitẽ ingredi regnũ Dei. In quo notat Theophilactus id, quod difficile eſſe dixerat, eſſe idem, quod impoſsibile: quandoquidem impoſsibile eſt Camelũ per foramen acus tranſire. De his autem diuiti- C bus ait hoc eſſe intelligẽdum, qui diuitias ſuperfluas retinent, cùm alii non vel neceſſaria habeant. Dixit iterum Chriſtus. Quod ſu- *Luce. 11.* pereſt, date eleemoſynã, vbi Beda ait, quòd hic iubemur ſuperflua pauperibus erogare. Facit etiam quod dixit Matth. 25. Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare. Nudus fui, & non operuiſtis me &c. Propter quod concludit illos in ignem æternum ituros. Quòd autem non loquatur ſolum in caſu extremę neceſsitatis, inde apparet, quia indumẽtum nõ tale eſt, ſine quo pauper viuere non poſsit. Viſitatio etiam, qua quis viſitat incarceratum, non eſt illi ad vitam adeo neceſſaria, ꝙ ſine illa viuere non poſsit, ſi alimẽta alioqui neceſſaria, illi non deſint, & tamẽ inter eos, qui ad ignem damnandi ſunt, cõnumerat homines, qui incarceratos, aut infirmos non viſitant. Similiter & eos, qui hoſpites, aut peregrinos non colligunt, cùm tamen ſine hoſpitio poſſunt quàm plures peregrini, aut hoſpites viuere. Facit etiam quod ait Paulus, Diuitibus huius ſeculi præcipe facile tribuere, & *1. ad Timoth. vltimo.* communicare. Similiter facit, quod ait Ioan. vt ſupra citatum eſt, Qui viderit fratrẽ ſuum neceſſe habere, habens ſubſtãtiam huiuſmodi, vt clauſerit viſcera ſua apud illum, quomo D do charitas Dei manet in illo? Quæ omnia videntur procedere non de extrema neceſsitate tantum, ſed arcta aut notabili.

Quartò pro eadem ſententia facit ratio, quia multa ſunt, quibus homo indigere poteſt, quibus ſi de facto indigeat tenemur ea, cùm poſſumus, illis miniſtrare, etiam ſi non extreme indigeant, ſed pateat eis alia via neceſsitatem illam euadendi: igitur tenentur diuites ſuperflua extra extremam neceſsitatẽ erogare. Antecedẽs patet, de correctione fraterna, quam tenemur fratribus delinquentibus impendere, vt reducantur, cùm tamen ipſi per ſe poſſint ſine noſtra correctione reduci. Idem patet, ſi frater habeat, quæ ſibi ſufficiunt, & aſinus eius in via ſub onere cadat me tranſeunte, & iuuare potente, teneor ei ſuccurrere, & auxilium meum eidem impendere, etiã ſi abſq; aſino & onere eius habeat vnde ipſe & familia eius poſsint ſuſtentari. Aſſumptum patet, ex illo, quod habetur Exo. 22. Si videris aſinũ odientis te iacere ſub onere, non pertrãſibis, ſed ſubleuabis. Idem patet de eo, qui furti conſcius eſt, & quærente poſſeſſore non indicat. De quo ait Hiero. ꝙ nõ minus reus eſt, quã ipſe fur, vt habẽt de furtis cap. Qui cùm fure &c. Et procedit

etiam

E etiam ſi huiuſmodi furti indicatio non ſit ex
tremè neceſſaria ipſi poſſeſſori, Ad hunc mo
dum poſſent alia exempla ad propoſitum al
legari. . Quintò facit alia ratio, quia ſi Pe-
trus rem aliquã à Ioanne furatus eſt, & eam
retinet ad ſui indigentiam ſubleuandã, cùm
Ioannes eadem re non ſimiliter indigeat, nõ
tenetur rem illam in conſcientia Ioanni reſti
tuere, interim ꝙ ea notobiliter indiget. Cuiꝰ
ratio ſolet aſsignari, quia in caſu Petrus non
retinet alienũ inuito domino, ſed potiꝰ ipſo
conſentiente; ſi non actu elicito, ſaltem debi
to. Ex quo arguitur, ſi dominus in caſu actu
debito conſentit, ſequitur quòd ſtante eadẽ
Petri indigentia, debuiſſet Ioannes illã rem
vel donare, vel mutuare, vel accomodare ei-
dem Petro, non enim minus tenetur Ioãnes
Petro indigenti ſuccurrere, rẽ ſuam illi dan-
do, quàm in rei ſuæ retentione conſentiẽdo.
Et procedit ratio in caſu, quo & ſi re illa Pe-
trus notabiliter indigeat, nõ tamen extremè,
ita vt ſine illo viuere non poſsit. Idem dici ſo
let in caſu quo debitor longè diſtat à credito
F re, ad quem ſi rem debitam deportaret, nota
bile damnum pateretur debitor ipſe: tunc di
cunt poſſe debitorẽ hunc rem debitam apud
ſe retinere, quia dño conſentiente, actu debi-
to eã retinet, ne, ſcilicet, in rei reſtitutione dã
num illud notabile patiatur: etiã ſi talis alio-
qui habeat, quæ illi ad vitam ſunt neceſſaria.
Alii vero aliter ſentiunt, & mitiùs in fa-
uorem diuitum loquuntur, dicens eleemoſy
nam non eſſe de neceſsitate ſub pœnã pecca
ti mortalis erogandam, etiam ſi homo abun-
det, vbi aut quando non occurrit pauper ex-
tremam neceſsitatem patiens, extra quam,
conſilium eſt eleemoſynam facere, aut ſaltẽ
non eſt mortale eam non facere, Pro hac ſen-
tentia videtur facere Tho. 22. q. 32. ſignificans
(vt multis eum interpretari liber) quòd duo
requiruntur ad hoc, quòd eleemoſyna ſit de
præcepto. Vnum ex parte dantis, ſcilicet, ꝙ
habeat ſuperflua. Alterum ex parte recipien
tis, ſcilicet, quòd ſit in extrema neceſsitate.
Addit, alias eleemoſynas de concilio eſſe. Fa
cit & Alexander de Hales. parte. 4. q. 113. vbi
dicit, quòd qui abundat, tenetur ſub pœna
peccati mortalis ſubuenire patiẽti extremã.
Secundò dicit, quòd nõ tenetur de rigore iu-
ſtitiæ alicui citra extremã ſubuenire, ſed de
bono & æquo. Tertiò dicit, quòd illis qui cõ
munem patiuntur indigentiam, vt ſunt men
dicantes ex cõſuetudine, niſi in eis appareat
notabilis neceſsitas, non eſt demeritoriũ elee
moſynam non facere. Adde, quòd cũ ait, illũ
qui abundat, peccare mortaliter, ſi extremã G
patienti neceſsitatem non ſubuenit, non om
nino id affirmat, ſed opinãdo id dicit. Ait e-
nim ille mortaliter peccat, vt opinor. Facit e-
tiã Gerſon, qui in regulis moralibus ait. Ne-
mo tenetur de bonis ſuis, etiam ſuperfluis na
turæ & perſonæ ſub pœna peccati mortalis
eleemoſynam facere, niſi grauis neceſsitas al
teri ipſo præſumere debente quòd alius non
ſuccurret, immineret. Quòd autem per illam
grauem neceſsitatem intelligat extremã, ap-
paret, quia ſtatim addit rationem dicti, ſub-
iungens. Neceſsitas enim extrema proximi
præferenda eſt ſoli decentiæ proprii ſtatus,
quanto magis ſuperfluitati. Hoc etiam dicit
idem Gerſon. parte. 2. alphabeto. 32. litera. O.
cùm de auaritia tractat, dicens licitum eſſe ſu
perflua naturæ & ſtatui retinere, vbi non oc
currit pauper in periculo mortis. Et confir-
mat ibidem regulam, ſcilicet Tunc eſt morta
le peccatum, eleemoſynam non dare, quãdo
homo abundat, & occurrit pauper in pericu
lo mortis, nec videtur quomodo ei ſuccurra-
tur per alium. Hæc ille, facit etiam Durãdus,
qui hanc quæſtionem tractans ait, Non eſt
dubium, quin teneatur his, qui abundat, de
neceſsitate ſubuenire pauperi in extrema ne H
ceſsitate exiſtenti. An autem teneatur de ſu-
perfluis ſubuenire pauperi citra neceſsitatẽ
exiſtenti, ait, Non audeo dicere, ne condem-
nem tantam multitudinem diuitum. Cui di-
cto durandi, Florentinus. in. 2. parte. cũ de e-
leemoſyna tractat, vbi & Durãdum citat, mi
nimè cõtradicit. Facit & Panormi. cap. Si ve-
ro. de iureiurando, qui putans ſe doctori ſan
cto conformare, ait illam eleemoſynam eſſe
neceſſariam ſub pœna peccati mortalis, quæ
fit de ſuperfluo ei, qui eſt in extrema neceſsi
tate: Alias vero eleemoſynas eſſe de concilio.
Facit & baptiſta, verbo eleemoſyna. cap. 1.
ſpecialius vero & clarius verbo, mutu. & c. di
cens, extra extremam neceſsitatem non eſſe
mortale eleemoſynam nõ facere alloqui quã
plures diuites eſſent damnandi, Similiter &
confeſſores, qui illos abſoluunt. Facit deniq;
Gabriel & Maioris, aliiq; recentiores theo-
logi ſatis docti ac timorati, Hos doctores in
hac quæſtione citare pro vtraq; parte libuit,
quia hos quos videre potui domi ad manus
habebam, ſed & ab his citandis abſtinuiſ-
ſem, niſi contentionem grauem inter quoſ-
dam ſuper hac quæſtione motam intelexiſ-
ſem. Non igitur temere, qui velit, huic poſtre
mæ ſententiæ adhærebit, quæ tot virorum
authoritate fulcitur.

Pro

A Pro qua ſententia etiam facit ratio, Quia non tenetur homo magis fratri ſubuenire, quàm frater ipſe ſibi ipſi: ſed inops non tenetur ſibi ipſi plus victus & veſtitus ꝓcurare, quàm ſit ſibi ad vitam neceſſarium: cùm ſibi liberum ſit, omnia bona huiuſmodi abdicare, & in paupertate etiam arcta viuere, quod nõ modo licitum, ſed valde laudabile eſt, iuxta dictum Chriſti. Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & iuxta dictum Pauli. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contẽti ſſimus &c. Igitur.

Matth. 19.

1. ad Timoth. 6.

Deinde, non videtur rationabile dicere, ꝙ tenemur ſub pœna peccati mortalis, ꝓcurare extraneo, vt bene illi ſit, ſed vt ſit, & viuat. Non enim tenemur & ſi poſſimus, proximis ſtatum aliquem, aut dignitatẽ, aut diuitias procurare, ſicut nec ipſi ſibi. Igitur ſi homo ſit extra neceſſitatem extremã, habẽs ſcilicet, vnde ſeipſum poſſit ſuſtẽtare, & eos qui ſibi commiſſi ſunt, reliqua quæ illi erogari poſſunt, non erũt illi neceſſaria vt ſit & viuat, ſed vt melius illi ſit & abundantius aut lautius viuat. Deinde nõ eſt de præcepto ſub pœna peccati mortalis danda eleemoſyna, niſi homini ea indigenti, homo autem ha-
B bens vnde poſſit ſe & ſuos ſuſtentare, non ꝓpriè dicitur aliorum bonis indigere, ex quo ſine alienis bonis viuere poteſt: & ita ſi indiget, non eis indiget abſolutè, ſed conditionaliter, vt ſcilicet, melius illi ſit. Prçterea ſi ita eſſet vt prima ſententia prætendit, quòd, ſcilicet, in duobus caſibus eſt neceſſariũ eleemoſynam facere, ſcilicet, quãdo eſt homo in extrema neceſſitate, & etiam ea ſecluſa, quando habet homo ſuperflua naturæ & ſtatui, quia talia ſuperflua nõ ſua ipſius diuitis poſſidentis ſunt, ſaltem quo ad vſum, ſed aliorũ indigentium, etiam ſi in extrema neceſsitate non ſint: ſequitur ꝙ diuites ſuperflua huiuſmodi habentes, non poſſent monaſteria, eccleſias, aut alia honeſta ædificia facere, nec capellas dorare, ſi ita eſſet, quòd talia eſſent de neceſſitate pauperibus eroganda. Sequitur etiam quòd tales diuites nõ poſſent de ſuperfluis aliquem ſtatum, aut dignitatem ſibi & ſuis procurare, ſi omnia quæ naturæ & ſtatu præſenti ſuperflua ſunt, eſſent de neceſſitate pauperibus danda, nec ſua ipſorum poſſidentium eſſent, ſed pauperum. Sequitur etiam, quôd quàmprimum homo perueniret ad talem fortunam, quòd habeat vnde naturam & perſonam poſſit competenter ſuſtẽtare, quòd peccaret mortaliter, negotia vlterius exercendo, vt lucretur, quia, non minus peccatum eſt diuitias acquirere, quàm eas retinere. C Et ſicut qui ſuperflua retinet, aliena retinere, ꝓbatur, ita qui ſuperflua acquirit, aliena rapere cõuincetur, & ita erit peccatũ & mortale. Similiter ſequitur, quòd etiã erit mortale vltra ea, quę decẽt ſtatũ vniuſcuiuſq;, alia bona etiã donata accipere, quia ei ſunt ſuperflua. Aut etiã ſi iure hęreditario alicui debẽtur qui ſufficientia habet, peccaret ea accipiendo, quia aliena acciperet in caſu. Niſi fortè hos oẽs velis excuſare, dicẽdo, ꝙ illa bona ſibi ſuperflua poſſunt acquirere & accipere hoc animo, ſcilicet, vt ea pauperibus erogent: quia ſancti non tam ſuperfluorũ acquiſitionem, quàm eorum retentionem damnare videntur. Verum in hoc idẽ iudiciũ eſt de acquiſitione & retentione, vtrunq; enim poteſt ob malum finem fieri, ſimiliter & ob bonũ. Sed ſicut poteſt aliquis ſuperflua acquirere ad alium finẽ bonum, qui non ſit pauperum ſubuentio: ita & ſuperflua poſſunt ad ſimilem finem bonum retineri. Ex fine igitur eſt de acquiſitione & retentione ſuperfluorum iudicãdum: nam per ſe nec bonum, nec malum eſt, ſed ad vtrunq; indifferens.

Quod autem mihi in hac contentione tenendum videtur, hoc eſt, ſcilicet, quòd de ſu- D perfluis naturæ & ſtatui neceſſarium eſt ſubuenire pauperi extremam vel quaſi neceſſitatem patienti, ſi nobis de neceſsitate huiuſmodi, quòdq; non ſunt alii, qui tali pauperi velint aut poſſint ſubuenire, ſufficienter conſter. Et cùm dico, vel quaſi, intelligo notabilem & arctam neceſsitatẽ. Et ſi extrema non ſit, ſed tanta, quòd niſi illi ſubueniatur, eſt veriſimile ꝙ notabiliter vita illius abbreuiabitur, aut aliquam ęgritudinem notabilem incidet. Hanc puto eſſe neceſsitatẽ, cui ſancti & ſcriptura ſacra iubent ſubuenire, etiam ſub pœna peccati mortalis, cui non ſolum de ſuperfluis ſtatui ſuccurrẽdum eſt, ſed etiam de ſuperfluis naturæ.

Videtur ſecundò, quód extra hanc extremam neceſsitatẽ vel quaſi etiam ſi pauperes communem patiantur neceſſitatem, non eſt neceſſariũ ſub pœna peccati mortalis de ſuperfluis naturę & ſtatui illis ſubuenire, ſed poterũt diuites ſuperflua retinere, modo in bonũ finẽ ea reſeruẽt, ſiue vt melior opportunitas pauperib' ſuccurrendi ſe offerat, ſiue alia pia cauſa, quæ in gloriam Dei, & in viuorũ, aut defunctorum ſalutẽ ęternam cedat, ſiue reip. neceſsitas aut vtilitas ea reſeruare ſuadeat. Nec ob id dãnandũ eſſe arbitror, ſi quis talia ſuꝑflua retineat, ad acquirendũ ſibi, aut ſuis

honorem

E honorem dignitatē, aut ſtatum aliquē, quem
ſolent homines licitè & honeſtè prætende-
re, modo ſcienter cura pauperum, extrema,
vel quaſi, neceſsitate laborantium, non præ-
termittatur. Si tamen diuites huiuſmodi, ſu-
perflua vel acquirant vel retineant, non aliū
finem prætendentes, quàm abundare, & di-
uitias auget, & eas recōdere, & cuſtodire, nil
de pauperibus curantes, non tam in diuina
largitate quàm in ſuis diuitiis fidētes, hos ne
mo eſt, qui excuſet, nemo, qui non damnet.
Hi ſunt auari, non tam domini, quàm ſerui
ad Ephe..5. ſuarum diuitiarum, quorum auaritiam Pau-
lus ad epheſios ſcribēs, idololatriam dicit, &
dominus ſeruitutem māmōis eſſe dicit. Quæ
autem de huiuſmodi auaris ſcripta ſunt, re-
ferre nō oportet, cùm multo plura ſint, & pe
iora, quàm quæ pro priore ſententia ſunt al-
legata. Sequitur iam ſolam ſuperfluitatem
naturæ & ſtatui non ſufficere ad hoc, quòd
abundans teneatur ſub pœna peccati morta
lis ſuperflua pauperibus erogare. Secundū
hæc poteſt ad rationes ſeu fundamenta prio-
ris ſententiæ reſponderi. Ad primum ex do-
ctorum authoritate ſumptum, dicendum, il-
los fuiſſe illius ſententiæ, quibus è contrà a-
F lios totidem, & fortè plures obiecimus, qui
mitiorem ſententiam defendunt.

Quàmquàm vnum eſſet, quod hic difficul
tatem faceret. An, ſcilicet, Tho. fuerit prioris
an poſterioris ſententiæ, cùm pro vtraq; ſo-
leat citari. Puto cùm à noſtra, quā poſtremò
poſuimus, ſententia, parum differre. Et quā-
uis Caietan⁹ doctè & ſubtiliter ſenſum & mē
tē doctoris ſancti ex multis ſuæ doctrinę paſ
ſibus collegerit, non tamen adeo clarum eſt,
ex mente eius colligi ſolam ſuperfluitatē na-
turæ & ſtatui ſufficere, vt ſub pœna peccati
mortalis teneatur diues ea quæ ſupſunt, pau
peribus erogore, vbi pauperes ſolam cōmu-
nem neceſsitatem patiātur. Quòd ſi in.4. vi-
deatur dicere quòd ſic, crederem id procede-
re caſu, quo in alias pias, aut neceſſarias cau-
ſas diues ille ſua ſuperflua nō reſeruarit. Ma
ximè, quòd in quolibet, videatur ſignifica-
re ciuitatem non poſſe tutè ſuperflua reſer-
uare, qui nec tenetur huic vel illi pauperi ea
erogare, ſecluſa extrema neceſsitate: ſed ſibi
liberum eſſe, quibus pauperibus velit, ea di-
ſtribuere. In quo innuit talia ſuperflua nulli
pauperi in caſu eſſe debita: ac proindè abſq;
alicui⁹ pauperis præiudicio, poſſent talia bo
na in alias pias acuſas expendi. Quod au-
tem dixit.2.2. aliquid requiri ex parte dātis,
ſcilicet, ſuperfluitatem: aliquid vero ex par-
te recipientis, ſcilicet, extremā neceſsitatem, G
non eſt tam euidens ſic accipiendum eſſe, vt
Caietanus illud accipit, ſcilicet, diuiſiuè, imò
videtur, quòd collectiuè ſit accipiendum, &
ambo ſimul debere concurrere, ſcilicet, ſuper
fluitatem ex parte dantis, & neceſsitatē ex-
tremam ex parte recipientis ad hoc, quod e-
leemoſyna facta alicui determinato pauperi
ſit de præcepto, & ſub pœna peccati morta-
lis agenda. Illic enim non loquitur aperte de
ſuperflo ſtatui, ſed de ſuperfluo naturæ ipſi⁹
dantis, & eorum, qui ſibi cōmiſsi ſunt: quod
ſuperfluum ait eſſe neceſſarium perſonæ. Et
de eleemoſyna de huiuſmodi ſuperfluo ali-
cui facienda, videtur illic procedere. Et verū
eſt, quod ait ambo eſſe ſimul neceſſaria, vt ta
lis eleemoſyna ſit de pręcepto, idq; ait in cor
pore quæſtionis. Non enim concederet Caie
tanus, quòd de reſiduo naturæ ſui & ſuorū,
quód eſt illis neceſſariū pſonæ (de quo Tho.
loquitur) ſit de pręcepto dare eleemoſynam,
niſi in recipiēte ſit extrema neceſsitas, vt ait
Tho. Nec opus erat de ſuperfluo perſonæ a-
perte loqui, quia cognito ꝙ de ſupfluo natu
ræ ſit neceſſariū eleemoſynā facere, ſufficien
ter ſequitur eſſe idem neceſſarium de ſuper-
fluo perſonæ. Quòd ſi velis eum loqui de ſu- H
ſuperfluo etiam ſtatui, idem dicendum, ſcili-
cet, quòd ad hoc, quòd eleemoſyna ſit de ne-
ceſsitate facienda alicui determinato paupe-
ri, vltra ſuperfluitatem ex parte dātis, requi-
ritur ſimul extrema neceſsitas, vel quaſi, ex
parte recipientis. Vnde ſicut ſola neceſsitas
extrema pauperis nō ſufficit, vt homo tenea
tur illi de præcepto ſubuenire, niſi in dante
ſit ſuperfluitas, ita ſola ſuperfluitas non eſt
ſufficiens, vt homo teneatur ſub pœna pecca
ti mortalis alicui eleemoſynam dare, niſi in
recipiēte ſit extrema neceſsitas, vel quaſi. De
vtroq; enim in re hac pariter videtur loqui,
ſcilicet, quòd ſit neceſſaria ſuperfluitas in dā
te, & neceſsitas extrema in recipiente. Et tūc
non habet locum commutatio eleemoſynæ
in alias cauſas pias voluntarias, quemadmo-
dum haberet, ſi pauperes extrema, vel quaſi
neceſsitate laborantes non occurrerēt. Si cui
tamē cùm Caietano placeat dicere, quòd do-
ctor ſanctus in loco citato, articulo, ſcilicet.5.
non copulatiue, ſed diuiſiue loquatur, nō cō
tendo, Quod enim mihi videtur hoc eſt, vt di
xi, quòd non obſtante, quòd vera eſſet Caie-
tani ſententia, ſcilicet, ſolam ſuperfluitatē ſi-
ne extrema neceſsitate ſufficere ad hoc ꝙ e-
leemoſyna ſit ſub pœna peccati mortalis fa-
cienda, id tamen ex dicto articulo.5. nō vide-
tur

A tur apertè ſequi. Ad ſecundum ex authori
tatibus Hiero. Ambroſii, Baſilii & Augu-
ſtini citatum, dicendum, quòd loquuntur
cõtra auaros, qui nil de pauperibus curãtes,
diuitias ſuperfluas retinent, & his qui indi-
gẽt extremè vel quaſi, nõ elargiuntur. Quòd
autem circa hanc extremam vel quaſi neceſ
ſitatem non loquantur, ex dictis patet, quia
tunc nõ eſſe diuitibus licitum, illa ſuperflua
in cauſas valde pias expendere, vt ſupra ar-
guebatur, quod ſuppono falſum. Nec eſſet li
citum de ſuperfluis ſtatum vel dignitatẽ alio
qui emibilem emere, quod non eſt qui dicat.
Igitur quando hi ſancti dicunt, quòd diuites
ſuperflua retinentes aliena rapiunt, & non
ſua, ſed quæ aliorum ſunt, detinent, procedit
quando pauperũ tanta eſt neceſſitas, ꝙ illis
talia bona debita ſunt: quod extra extremã,
vel quaſi locum non habet, vt ſi ſolũ cõmu-
nem patiantur neceſſitatẽ, quia tũc non pro
priè dicuntur pauperes diuitum bonis indi-
gere, cum poſſint ſine illis vitam tranſigere.
Ad tertium ex dictis Chriſti ſumptum, di
cendum, quòd Chriſtus nõ damnat eos, qui
diuitiis ſeruiunt, quales ſunt, qui eas recon-
dunt & cuſtodiunt, quaſi propter ſe expeti-
biles eſſent, nec illis ad proximorum indigẽ-
B tias releuandas, vt deberent, vti volunt. Itaq;
contra auaros loquitur, qui de diuitiis, nõ de
pauperibus quauis neceſſitate preſſis, curãt.
de eiſdem etiam accipitur, quod dixit, non
poſſe diuites ingredi regnũ Dei: quales ſunt,
qui totum ſuum aut principalẽ affectum in
diuitiis collocant, quæ tamen nõ propter ſe,
ſed propter proprias & communes hominũ
indigentias eſſent quærendæ. Quod autem
dixit Lucæ. 11. Quod ſupereſt, date pauperi-
bus &c. facilius ſoluitur, quòd id Chriſtus
nõ abſolutè aut præceptiue dixit, ſed potius
remedium ſalutare docuit, per quod peccato
res remiſſionem poſſent conſequi peccato-
rum. Nam ait, Quod ſupereſt, date pauperi-
bus, & omnia munda ſunt vobis. Nec hoc
poſuit tanquàm præciſum & vnicum reme-
dium ad remiſſionem peccatorum neceſſa-
rium, quãdo alia plura remedia ad id valeãt:
ſed hoc vnicè commendauit, eo quòd multis
modis ad ſatisfaciẽdum valet, vt ex dictis pa-
tet; Quod etiã dixit Matth. 25. procedit ſem-
per contra auaros, qui cùm fratrum indigen-
tiam notabilem agnoſcant, charitatis viſcera
quæ illis aperire deberent, inhumane clau-
dunt. Et ita de aliis dicatur.
Ad quartum, quod petit hanc difficulta-
tem, An ſemper teneamur proximo operam
noſtram impendere ad vitandum damnum C
ipſius, ſiue animæ, ſiue corporis, ſiue hono-
ris, aut rerum &c. Dicendum proximum il-
lum aliquando non habere poteſtatem, nec
voluntatem ſuum proprium damnum vitan
di. Aliquando poteſtatem habere, ſed nõ vo
luntatem. Aliquando vero poteſtatem ſimul
& voluntatem, Si proximus poteſtatem ha-
bet, ſi velit, ſuum damnum euitandi, ſimul &
voluntatem, tunc non indiget opera noſtra,
nec tenemur ei ad præfatum finem ſubueni-
re, Si autem poteſtatem non habet, qua poſ-
ſit ſine opera noſtra à damno illo liberari, &
nos eum liberare poſſumus, tenemur ei ſub-
uenire: alioqui merito damnum illud nobis
veniret imputãdum, iuxtà dictum Symachi,
mortem videtur languentibus infligere, qui
hanc, cũ poteſt non excludit, pro quo etiam
eſt Ambro. li. 1. de officiis & habetur. 23. q. 3.
cap. Non inferenda. Qui non repellit à ſocio
iniuriã ſi poteſt, ita eſt in vitio, quàm ille qui
facit. Si etiam poteſtatẽ habet ipſe ſuum dã-
num vitandi, & non voluntatem, nos autem
poſſumus eum à dãno illo eripere, tenemur
ei operam noſtram, ſi cõmode poſſumus, im
pendere. Inde eſt, quòd tenemur fratrem de-
linquentẽ corrigere, ne labatur: aut ſi lapſus
ſit, ne perſeueret, etiam ſi ipſe per ſe poteſta- D
tem habeat non cadendi, voluntatem autem
non habeat, idq; quando per operam noſtrã
eius ſalus ſperatur euentura. Inde eſt, ꝙ ſi ꝓ-
ximus deſperatus velit ſe in fluuiũ proiicere,
& poſſumus nos noſtra opera illum, etiam
inuitum ne pereat, impedire, tenemur, quã-
uis ipſe ꝑ ſe poteſtatẽ haberet nõ ſe ꝓiiciẽdi.
Si dicas, Non tenemur proximo ſubueni-
re, niſi quãdo ipſe opera noſtra indiget: ſi au
tem proximus in ſe poteſtatem haber illa dã
na vitandi, iam nõ opera noſtra indiget. Di-
cendũ, duobus modis proximus dicitur ope
ra noſtra indigere. Vno modo, qñ opera nr̃a
eſt illi neceſſaria, ſine q̃, ſcilicet, damnũ eui
tare nõ poterit: & tunc indiget opera noſtra
defectu poteſtatis. Alio modo, quãdo opera
nr̃a, & ſi neceſſaria illi ſimpliciter non ſit, po
ſito tñ, quòd ille poteſtate ſua vti nõ velit, eſt
neceſſaria ei opera noſtra, ex ſuppoſitiõe, &
eſt cauſa ſine qua non vitabitur dãnum, non
ſine qua vitari non poteſt: & tunc indiget o-
pera noſtra, defectu volũtatis. Et ita ſiue ope
ra noſtra ſit neceſſaria ſimpliciter, vt dam-
num euadat, ſiue ſecundum quid ad ſenſum
dictum eſt neceſſarium noſtram operam illi
impendere, ne nr̃a negligẽtia illius dãni cau-
ſa ſimus. Et per hoc patet vera eſſe exempla

in ar-

E in argumento poſita: ſed non inde ſequitur,
quod diues teneatur bona ſua dare pauperi
communem tantum neceſsitatem patienti,
eò quòd tunc pauper ille poteſtatem habet
ſibi de neceſſariis prouidendi ſimul & volū
tatem: non enim præſumēdum eſt, quòd vo-
let à neceſſariis abſtinendo perire.

Ad quintum, in quo quæritur, An Ioānes
debeat conſentire in hoc, quòd Petrus rem
Ioannis detineat, ſuppoſito quòd Ioā. re illa
nullatenus indigeat. Dicendum, quòd vel Pe
trus indiget re illa ad aliquid neceſſarium na
turæ, & fateor quòd debet Ioānes in hoc cō-
ſentire, ſi aliter huiuſmodi neceſſarium pro-
curare non poſsit. Aut Petrus indiget re illa
ad vitandum damnū aliquod notabile: quód
non aliter euitare poteſt, & fateor etiā Ioan-
nem debere cōſentire, & in vtroq; caſu rem
exigendo, & de manu petri auferendo, pecca
ret mortaliter: ſicur peccaret, ſi in tali neceſsi
tate illam rem nō traderet Petro ad ſuam ne-
ceſsitatem releuādum. Si autem petrus re illa
indiget ad aliquid, quod eſt ei ad ſtatū ſuum
neceſſarium, tunc deberet Ioannes ſimiliter
conſentire, ſed non ſub pœna peccati morta
F lis, vt puto, ſed tantū venialis, idq; ſi nullum
damnum Ioanni eueniat ex rei ſuæ detentio
ne. Si autem Petrus indiget præfata re ad lu-
crum aliquod acquirendū præciſe: tunc Ioā-
nes non debet in tali retentione conſentire,
ſed rationabiliter dicitur in caſu inuitus. Si-
militer dicatur de alio exemplo ibidem poſi
to. Iam ex his patet argumentum non proba
re intentum ſuum, ſed hoc ſolum, quòd ſi Ioā
nes in nullo indigeat re illa ſibi omnino ſu-
perflua, & Petrus ea indiget ad neceſſaria na
turæ, aut ad vitandum aliquod notabile dā-
num ſuum, tenetur Ioannes rem illam trade-
re, vel donando, vel mutuādo ipſi Petro, idq;
ſub pœna peccati mortalis. Si autem Petrus
ad nullum tale re illa indigeat, ſed ad conſer-
uationem ſui ſtatus tenetur ſub pœna pecca
ti venialis ad ſummum rem illam eidem Pe-
tro tradere. Si autem ea ad ſolum lucrum in-
digeat, nullum eſt peccatum, vt videtur, eam
illi nō dare. Ac proindè ſi pauper ſit in neceſ
ſitate communi tantum, non video, ꝙ Ioan.
teneatur rem ſuam ſibi ſuperfluā Petro tra-
dere ſub pœna peccati mortalis; ex quo nec
illi eſt res illa neceſſaria naturæ, nec ad dam-
num aliquod notabile vitādum, vt pono. Er
per hoc patet ad quæſtionem. Verùm cùm
hæc in genere dicta ſint, & verè, ſi tamen ad
caſus particulares deſcendatur, nō facilè eſt,
ſed nimis difficilè quis cui, & quātum tenea
tur elargiri ſub pœna peccati mortalis, eò ꝙ G
incertum eſt, per quid neceſſaria à ſuperfluis
diſtingui poſsint. Incertum etiam eſt, quę, &
quanta neceſsitas in paupere ſeu in recipien
te requiratur, quantum etiam ſit vnicuiq; ad
naturę vel ſtatus ſuſtentationem neceſſariū.
Incertum etiam ſit, veram eſſe aut ſimulatā
neceſsitatem, quæ ſolet in pauperibus appa-
rere, & ſi vera ſit, nō ſatis certum eſt, alios di
uites adeo auaros eſſe, vt in nullo velint tali
pauperi ſubuenire. Multaq; alia incerta ſunt
ob quorum ignorantiam non ſunt facilè di-
uites condemnandi, ſi eleemoſynas de ſuper
fluis nō faciant. Secus ſi certitudo ſuperflui-
tatis ſimul & neceſſitatis aut indigentiæ ha-
beretur, in qua re non dicerem diuites debe-
re ſolicitos eſſe ad inquirendum, quis quāta
neceſſitate laboret, vt teneatur eiſdem ſubue
nire. Niſi fortè prælati ſint, quibus ſpecialis
pauperum cura incumbit. De quibus aliàs.

De quibus bonis ſit elee-
moſyna facienda, & a
quibus perſonis.

ALiud occurrit du
bium, ſcilicet, An eleemo H
ſyna ſit agēda præciſè de
bonis propriis, an poſſit
etiā de alienis fieri, ſimili
ter & de communibus.
Quod enim de propriis
fieri poſſit, non eſt dubitandum: maximè, ſi
ipſorum bonorū adminiſtratio, domino ipſi
cōueniat, ſecus aliàs. Quod dico propter mē-
te captos, & minores, qui & ſi dñi rerū ſint li
berā tā rerū adminiſtrationē non habēt. Sed
nec alii, quorū bona ob cauſam aliquā ſunt
cōfiſcata, poſſunt eleemoſynā facere extra ca
ſum extremæ neceſſitatis: quemadmodū nec
donare poſſunt, nec alienare, hi ſaltem, quo-
rum bona ipſo facto ſunt confiſcata, quales
ſunt hæretici, qui à die cōmiſſi criminis, pri-
uantur rerum ſuarum dominio, etiam ſi per
homines non ſit in eos lata ſententia. Quan-
quàm ad hoc, quòd rebus ſuis actu priuentur,
iudicis ſententia opus eſt. de here. cum ſecun
dum li. 6. Imò generaliter. quandocunq; bo-
na alicuius ipſo iure, ſeu facto confiſcantur,
aut alia pœna ipſo facto delinquenti iure in-
fligitur, eſt neceſſaria ſententia, ſaltem qua de-
claretur hominem illum tale, vel tale delictū
perpetraſſe. Exceptis pœnis, quæ ſecum tra-
hunt executionem, vt eſt excommunicatio,
quam homines ſæpe ipſo facto ſine vlteriore
declaratione

333

A declaratione in conſcientia incurrunt, Alio-
qni facilè dareí occaſio cupidis iniuſtè mul-
tos homines expoliandi, eos pœnã iuris ipſo
facto incurriſſe prætendentibus. Nec obſtat
cap. Pro humani. de homicidio. li. 6. vbi ſta-
tutum eſt cõtra Aſſaſsinos & eorũ fautores,
amiſsionẽ omniũ bonorũ, & alias pœnas ip-
ſo facto incurrere, ita, ꝙ ex quo de delicto ꝓ-
babilibus documẽtis cõſtiterit, nulla alia ſen
tẽtia requiratur: quia hoc intelligitur de ſen-
tẽtia cõdẽnatiua, nõ de ea, quę declaratiua ẽ.

Refert tamen lege contra aliquem de
linquentẽ cautum eſſe, ꝙ bona
ſua publicentur ſeu confiſcentur, aut ꝙ ipſo
facto ſint cõfiſcata. Si primũ, vt in his, qui ca
pitale crimen cõmiſerunt, tales ante ſentẽtiã
latam, poterunt bona ſua retinere, & eiſdem
vti, & eleemoſynas facere, & ea alienare, & te
nebit alienatio, vt ait Innocen. cap. Quia ꝓ-
pter. de electio. Si ſecũdum, vt eſt in crimine
leſæ maieſtatis diuinæ & humanę, poterit de
linquẽs bona poſſeſſa retinere, & eiſdẽ ad ſui
& ſuorum ſuſtentationẽ, ante ſententiam la-
tã vti ea, tñ alienare non poterit, nec donare,
nec de illis eleemoſynam facere, citra caſum
extremæ neceſsitatis. De his tamen alibi.

De bonis aũt alienis eleemoſynã fieri poſ
ſe in caſu extremę neceſsitatis vel q̃ſi
nõ etiã dubitatur: maximè ſi aliter huiuſmo
B di neceſsitati ſubueniri nõ põt. Huius ratio
clara eſt, qa in tali neceſsitate omnia ſunt cõ
munia, nec dñs põt rationabiliter inuit' eſſe,
qñ de bonis ſuis ali' extremè laborãti ſuccur
rit, nõ potẽs de propriis aut aliter ſubuenire.

SEd hic eſſe dubium, An poſsit aliquis pro
pria & ſuffiicientia bona habẽs de bonis
alterius diuitis accipere, vt extremã neceſsi-
tatẽ patienti ſubueniat: taliter, ꝙ ipſe de ſuis
propriis bonis ratam det pauperi: & ab aliis
diuitibus abſentibus, aut ſubuenire nolenti-
bus, tantundẽ accipiat, vt de alienis & ſuis
tribuat pauperi neceſſaria. Et ratio dubita-
tionis eſt quia talis homo in caſu id facit er-
ga pauperẽ, quod alii diuites facere debuiſ-
ſent: ex quo obligatio ſubueniẽdi illi paupe-
ri in caſu omnes illos diuites concernit. Et ita
ſi alii diuites ſubuenire nolint, aut abſentes
ſint, non illis in caſu fit iniuria. Adde, ꝙ q̃uis
actu elicito illi alii diuites in ſuarum rerũ ad
præfatum finem ablatione non conſentiant,
bene tamen actu debito.

Reſpõ. Nõ videtur licitũ, quod quæri-
tur. Ratio, quia ſicut nõ eſt lici-
tũ alicui aliena ad ꝓprię neceſsitati ſubueniẽ
dum ſine licẽtia dñi ſubripere, ſi ipſe habet
alias vnde poſsit ſibi ipſi ſubuenire, ita nec C
erit alicui licitũ ad ſubueniendũ alterius ne-
ceſsitati, ſi habet vnde alias valeat illi ſubue-
nire, quod. n. nõ eſt alicui licitũ vt ſibi ſubue
niat, non erit licitum vt alteri ſubueniat.

Pro hoc facit. 14. q. 5. cap. Fortè aliquis
cogitat, vbi dicit Auguſtinus, ꝙ qui
à diuitibus auaris aliena accipit, vt pauperi-
bus ſubueniat, & ſic ablata pauperib' diſtri-
buat, addit peccatum peccato. Gloſa. Quia ſe
mel peccauit per furtũ auferendo, & iterũ in
diſtribuẽdo, quia alienat, q̃ reſtituere debe-
ret. Et cap. Eleemoſyna, ibidẽ dicitur, ꝙ non
debet fieri niſi de propriis & iuſtè poſſeſsis.

Nec valet ratio prius facta, quę dr̃, ꝙ il-
le homo in caſu id egit, quod pro-
prius dñs facere debuiſſet. Si enim hoc excu
ſaret aliena ſurripiẽtẽ in caſu, etiã eundẽ ex-
cuſaret, ſi nil de ſuis propriis: ſed totũ de alie
nis' pauperi tribueret, quia id ageret, quod
alter facere debuiſſet, ex quo alter teneretur
in totum pauperi ſubuenire, vbi non eſſent
alii, qui poſſent aut vellent. Exẽpla etiã clara
ſunt, vt ſupra deduximus, per quę oſtendim'
fundamentũ illud in multis deficere, vt ſi per
ſona priuata furẽ vel homicidã ſuſpẽdat, quẽ
iudex ſuſpendere debuiſſet, non excuſatur à
culpa, etiã ſi id faciat, quod iudex facere de-
buiſſet. Similiter ſi Petrus debeat certã ſum-
mã pecuniæ Ioãni, quã ſoluere recuſat, pecca D
ret Cicero: ſi propria authoritate ſe intromit
teret ad accipiendũ de bonis Petri ſummã il
lam, vt creditori ſatisfaciat, & tamen id agit,
quod debitor agere debuiſſet, & ita de aliis
poſſet exẽplificari. Ratio hui' eſt clara, quia
in caſu pręſenti cõtractatur res aliena dño ra
tionabiliter inuito. Nam cũ is, qui aliena acci
pit, habet propria, ꝑ quę poſſet pauperi ſub-
uenire, & non vult niſi de alienis, merito rei
ablatę dñs erit inuitus, ſi contra ipſius volun
tatẽ bona ſua inuadãtur & diſtrahãtur. Et ita
falſum eſt, ꝙ dñs in caſu cõſentiat actu debi-
to quã q̃ deberet cõſentire, ſi aliter extremæ
pauperis neceſsitati ſubueniri non poſſet. In
quo caſu teneret verũ aliud dictum, ſcilicet,
quód licitum eſt homini de alienis bonis id
agere, quòd ille alius agere debuiſſet, ſcilicet,
quando neceſsitas ſic agere compelleret.

Si quæras, caſu, quo eſſent decem diuites
videntes aliquẽ fame perire, & nullus
eorum illi ſuccurrat, quis eorum peccabit?
Ratio dubii eſt, quia quocunq; eorum ſigna
to, eſt verum dicere, quòd pauper nõ indiget
ope illius, cum per alios poſsit eius neceſsita
ti ſubueniri. Reſpon. Quilibet eorũ in caſu

E peccat, quia quilibet eorum tenetur illi ſuc-
currere,& quilibet eorum omittit:igitur qui
libet eorum peccat, Antecedens certum eſt,
cùm nõ ſit maior ratio de vno, quàm de alio.
ſimilis difficultas eſt, ſi homo habeat vnde
vni tantũ ſubuenire poſſit, & occurrũt duo
aut tres pauperes extremam neceſsitatẽ pa-
tiẽtes,& nulli eorum ſubueniat,peccat,quia
vni non ſubuenit, & quia alteri non ſubue-
nit.&c.etiam ſi ambobus ſuccurrere nõ poſ-
ſit.Pro quo illud breuiter notandum, quòd
duplex eſt obligatio, qua aliquis tenetur ad
aliquid. Quædam abſoluta, qualis eſt ea, qua
vnuſquiſq; tenetur diuina mandata ſeruare,
etiam alio ſeruante. Quædam conditionata,
qua tenetur aliquis ad aliquid, ſi alius id nõ
faciat, ſec9 alio faciente, qualis eſt obligatio,
qua homo tenetur vxorem ducere ad finem
multiplicandi genus humanum, Aut aliter
ponatur diſtinctio, quia quædam eſt obliga-
tio perſonalis ſeu particularis, quæ ſingulos
& directè concernit. Quædam vero commu
nis, quæ communitatem, non indiuiduum,
directè cõcernit:& ad hęc tenentur, qui ſunt
de illa communitate, non abſolutè ſed condi
tionaliter, ſi, ſcilicet, per alios huiuſmodi o-
F bligatio non compleatur. Ac proindè ſi nul-
lus de communitate illã cõpleat, vnuſquiſq;
peccabit. Vnde ridiculum eſt dicere, quòd
peccat communitas,& nullus de communi-
tate peccet, vt quidam dixerunt, in caſu, quo
nullus de communitate vellet vxorem duce-
re. Aliud exemplum eſt æquè notum, ſi in ec
cleſia aliqua ſint plures ſacerdotes, ſiue reli-
gioſi, ſiue ſeculares, è quibus nõ plus vnus q̃
alius teneatur in paſchate populo miſſam di
cere,& nullus eam dicat, certũ eſt vnumquẽ-
q; peccare, etiam ſi nullus teneretur abſolu-
tè miſſam illam tunc dicere, niſi conditiona-
liter, ſcilicet, aliis eam non dicentibus. Ita igi
tur in caſu, quàmuis nullus illorum diuitũ te-
neatur tentione abſoluta pauperi illi ſuccur-
rere, quilibet tamen tenetur tentione condi-
tionata:ideo nullo ſuccurrente, quilibet eo-
rum peccat.

Redeundo igitur ad rem, ſi pauper extremam neceſsitatem
patiatur, quilibet poteſt & debet, ſi propria
nõ habet, illi de alienis ſubuenire, modo ca-
ueat à ſcandalo. In quo caſu currit, quod ait
Ambroſius Fame paſce morientem, ſi nõ pa-
uiſti, occidiſti. Extra tamẽ huiuſmodi extre-
mam neceſsitatem nemini licitum eſt de alie
nis bonis pauperi ſubuenire ſine cõſenſu ve
ri dñi vero ſeu rationabiliter prę ſumpto, iux
ta dictum Pauli, docentis non eſſe facienda G
mala, vt eueniant bona. Inde patet, quòd nec
ſeruus de bonis dñi, nec filius de bonis parẽ-
tum, nec vxor de bonis mariti poſſunt elee-
moſynam extra caſum extremæ neceſsitatis
facere, niſi accedente domini, patris, aut
mariti conſenſu expreſſo, aut tacito, aut ra-
tionabiliter præſumpto. Idem dicatur de mo
nachis, ſeu religioſis, qui ſine ſuperiorum cõ
ſenſu nil poſſunt alienare,& ita nec eleemo-
ſynam facere, cùm tales in nulla re videãtur
habere dominium.12.q.1.Nõ dicatis. Poſſunt
tamen cùm peregrinantur, aut in ſcholis reſi
dent, aliquid pauperibus erogare, ſicut alii
ſcholares idem poſſunt, de bonis ſaltem, quę
vſu conſumuntur. Nec enim putandum eſt,
patres, aut abbates tã ſtrictos eſſe, quãdo re-
ligioſis aut filiis bona tradunt ad literis incũ
bẽdum, vt in nullo velin eos pauperibus ſub
uenire. Argumentum.cap.Præterea.De offi-
cio delegati.

EX dictis patet ad tertium, An, ſcilicet, poſ
ſit quis facere eleemoſynam de bonis cõ
munibus ſibi & aliis, Quę quęſtio habet lo-
cum in cõiugibus, in abbatibus, in capitulis,
in ſociis, aliiſq; bona in communi poſsidenti
bus. De vxoribus ſententia cõis eſt, eas non H
poſſe de bonis communibus donationẽ, aut
eleemoſynam facere, citra extremam neceſ-
ſitatem, ſine conſenſu viri expreſſo, vel ratio
nabiliter præſumpto, eo quòd talium bono-
rum libera adminiſtratio non vxoribus, ſed
maritis cõuenit. Excepto, niſi ob cauſam ali-
quam maritus tali adminiſtratiõe priuetur:
quia tunc deuoluitur ad vxorem. Ac proin-
dè vxores, quæ de communibus bonis vel do
nationes, vel eleemoſynas ſine neceſsitate co
gente faciunt, tenentur tantundem, ſi poſ-
ſunt maritis reſtituere. Excepto, niſi talis, &
tanta ſit cõſuetudo in patria, qua vxores ius
acquiſiuerint ad aliqua erogandum, quia cõ
ſuetudo excuſabit. Talis, vt puto, eſt in dan-
do panem, aut aliquid, quod ex refectione
ſuperſit. Similiter, ſi vxor vtiliter agat rem
viri, poterit aliquid de communibus bonis
erogare, exemplo Abigail, quæ datis pani-
bus & certis aliis rebus regi Dauid cõtra vo- 1.Regum.25.
luntatem viri ſui, eum à morte liberauit. Nã
tunc adeſt mariti conſenſus debitus, & ſi nõ
elicitus.

Abbates etiam cũ in bonis communibus nonnullã habeant admi
niſtrationem, poterunt per viam eleemoſy-
nę aliquid dare. In quo etiã nõ parũ agit con
ſuetudo p̱ ſuperiores cognita & approbata,

aut

A aut ſaltē permiſſa, qua poſſunt in certa quā-
titate ſuis conſanguineis, aut quibus velint,
aliquid elargiri. Capitulum etiā de bonis
communibus quicquàm donare, aut in elee-
moſynam elargiri non poteſt, niſi accedente
conſenſu eorum, quorum intereſt, idq; ſeclu
ſa ſemper cauſa ad oppoſitum compellente.
Idem dicendum de ſociis aliqua in communi
poſsidentibus, ꝙ alter ſine alterius conſenſu
ſaltem præſumpto, eleemoſynam facere, aut
alicui quicquàm donare non poteſt.

Pro capitulo tamen notandum, nō eſſe
indiſtinctè dicendum, quòd omniū
aſſenſus ſit neceſſarius ad hoc, quòd poſsit
de bonis communibus eleemoſynam facere,
ſunt enim bona capituli communia in dupli
ci differentia. Quædam ſunt communia col-
legialiter, quorum diſpoſitio ſeu diſpenſatio
ad omnes ſimul ſpectat abſq; hoc, quòd ſin-
guli habeāt ius ad portiones illorū bonorū,
qualia ſunt bona quorūdam monaſteriorū,
aut collegiorum, quæ victui & veſtitui reli-
gioſorū ſuperſunt. Similiter & bona quarun
dam eccleſiarū, quę poſt diſtributā vnicuiq;
ſuam portionē, iuxta eccleſiæ regulā & con-
ſuetudinē, remanent ab ipſa cōmunitate ſeu
B capitulo diſpenſanda. Alia ſunt bona cōmu-
nia ſingulariter quorū, ſcilicet, certa portio
vnicuiq; debita eſt, nec ad cōem maſſam ali-
quid pertinet, quod nō inter ſingulos diſtri-
buatur. De primis bonis, quę cōmunia colle
gialiter dicuntur, poteſt capitulū nō ſolū ob
neceſsitatē, ſed ob piā cauſam aliquid p viā
eleemoſynæ, aut aliter dare, etiam ſi nō aſſit
omniū conſenſus, quia ſufficit maior pars ca
pituli, vt patet de his, quæ fiunt à maiori par
te capituli cap. Cū in cūctis. De aliis aūt bōis
communibus ſingulariter, nō ſufficit maior
pars capituli ad aliqd tale alienādū, donādū,
vel in eleemoſynā erogādū, niſi omniū, quo-
rū intereſt, accedat cōſenſus, vt patet ex cap.
Cùm omnes, de cōſtitutionibus, & gloſa ibi-
dem. Pro quo etiā facit Innocentius ibidem
& alii. Facit etiā regula iuris, Quod ad oēs at
tinet, ab omnibus debet approbari.

Corollariè ſequitur, quòd capitulū
nō poteſt eleemoſynam
facere extra caſum neceſsitatis de bonis com
munibus, quę de iure inter canonicos & por
tionarios ſunt diſtribuēda ſine ipſorum por
tionariorum conſenſu expreſſo, vel rationa-
biliter præſumpto. Et multo minus poſſunt
abſq; eorundem conſenſu alias gratias de hu
iuſmodi bonis facere. Non enim ſunt aliena
bona inuitis dominis contrectanda. Idq; di-
xerim, ſi conſuetudo contraria legitimè præ C
ſcripta ius præfato capitulo nō tradiderit ad
bona cōmunia ſine portionariorū conſenſu
diſpenſanda. Nā hac ſecluſa, non occurrit ius
nec ratio, quæ cogat oppoſitum tenere.

Sed dices, ratione adminiſtrationis: quā
capitulum habet, conuenit ſibi ſine
portionariorum conſenſu aliquid de cōmu-
nibus expēdere: ſicut hac ratione poteſt ma
ritus de bonis cōmunibus ſine conſenſu vxo
ris, imo ipſa reclamante, aliquid erogare. Si-
militer curator, aut tutor poteſt ratiōe admi
niſtratiōis de bonis pupilli ſeu minoris elee-
moſynam facere abſq; minoris conſenſu: igi
tur ita poterit capitulum ſine portionariorū
conſenſu, idq; ratione adminiſtrationis. Di-
cendum nō eſſe ſimile, nec verum, quod hæc
ratio prætendit, quia in caſu capitulum non
habet plenam & liberam adminiſtrationē il
lorum bonorum, ſed limitatā, iuxta regulam
& conſtitutionē fundatorū, qui non minus
ius habere voluerunt portionarios reſpectu
portionis ſue, quàm canonicos reſpectu ſuæ:
ac proindè præfatæ gratię per capitulū por-
tionariis inuitis factæ, in fraudē illorū fiunt. D
Maritus autē nō ſolum adminiſtrationē, ſed
dominium etiā habet bonorū cōmuniū. Ca-
pitulum autem nō ita. Maritus etiam plenā
habet illorum bonorum adminiſtrationem.
Capitulū autē nō niſi limitatā, iuxta regulas
& laudabiles eccleſiæ cōſuetudines. Deinde
tutor & curator adminiſtrationē habet, ſed
cū hoc habet minoris cōſenſum præſumptū
aut debitū, & ſi non elicitum, ſimiliter & ip
ſius iuris. Nec enim putandum eſt curam ſeu
tutelam alicui contra bonos mores, & cōtra
pietatē ad pauperes habendā committi: qua
liter committeretur, ſi curator, aut tutor non
poſſet pauperibꝰ ſubuenire, & officiū pieta-
tis, & fraternæ charitatis exercere, q̄liter mi-
nor, ſi adultę eſſet ętatis, exercere debuiſſet.

Si vltra obiicias, ꝙ tunc nil poſſet capitulū
de bonis cōibus diſpōere ſine portionariorū
cōſenſu, Dicendum, negādo ſequelā, quia in
his, quæ ſunt neceſſaria eccleſię, aut vtilia, fa
cultatē habet capitulū de bonis huiuſmodi
diſponēdi, in qua diſpoſitione, & ſi actu por
tionarii non cōſentiāt, iuſtū tn̄ eſt eos cōſen-
tire: & ideo perindè eſt, ac ſi actu conſentiāt.
Secus ſi capituli diſpoſitio nō in publicū ec-
cleſiæ bonū cedat, ſed in priuatum & perſo-
nale. Sed de his hęc obiter dixiſſe ſufficiat.

de eleemoſyna faciēda de
bonis illicitè quæſitis.

E EX dictis apparet reſponſio ad dubium aliud moueri ſolitum, ſcilicet, an ſit faciēda eleemoſyna de bonis turpiter aut illicitè acquiſitis. Si enim pauper extremã, vel quaſi neceſsitatẽ patiatur, nil refert, qualiter acquiſita ſint bona, quia illi tenemur in caſu hoc de alienis ſubuenire, nedum de propriis iniuſtè acquiſitis, quando aliter præfatæ neceſsitati ſuccurri non poteſt. Si tñ pauper ſit citra extremam vel quaſi neceſsitatẽ, ſed in communi, eſſet diſtinguendum de bonis illicitè acquiſitis. Quędam enim ſunt certis perſonis reſtituenda, his, ſcilicet, quas leſimus, quædam ſunt, quæ licet nõ ſit certis perſonis reſtituenda, licitè tamen à nobis retineri non poſſunt. Alia vero ſunt, quæ quàuis per medium aut modum illicitum acquiſita ſunt, iuſtè tamen poſſunt à nobis velut propria poſsideri. Exemplum primi, de his, quæ certis perſonis ſunt reſtituenda, qualia ſunt, ea, quæ per furtum, rapinam, concuſsionem, iniuſtam exactionem, metum, fraudem, aut per alia huiuſmodi media ſunt acquiſita, &
F de talibus citra extremam non eſt agenda eleemoſyna, ſed ſuis dominis, aut creditoribus reſtituenda ſunt. Excepto, niſi talia ſint quæ functionem recipiunt, nam tunc poterunt illa in eleemoſynam dari, modo is, qui ea dat, maneat potens tantundem reſtituere. Exemplum ſecundi, de his, ſcilicet, quæ retineri nõ poſſunt, qualia ſunt, quę per ſimoniã aut per ſententiã iniquã, ſeu per falſum teſtimoniũ, aut pro alio crimine perpetrãdo, ſunt acquiſita. Talia quidem, & ſi non ſint neceſſario reddenda his, à quibus accepta fuerunt, non tamen poſſunt licitè retineri, ſed pauperibus ſunt eroganda. Nec his aſſentior, qui dicunt in hoc caſu conſilium eſſe ea pauperibus erogare, aut non. De quo alias videbitur. Exemplum tertii, de his, quæ turpiter ſunt acquiſita, & tamen licitè veluti propria retineri poſſunt, qualia ſunt, quæ per actum prohibitũ, aut tempore ſeu loco prohibiti ſunt acquiſita, hoc eſt, quando modus acquirendi prohibitus eſt, non tamen prohibita eſt ipſius lucri ſeu rei acceptio. Quale eſt, quod per meretricium eſt acquiſitum, aut per contractum cũ excõmunicato, aut per negotiationẽ in tẽpore aut loco ſacro factã: taliter enim acquiſita, & ſi turpia ſint ex circunſtantia, efficiuntur tamẽ propria ipſius acquirẽtis, ideo acquirẽs ea poteſt de illis eleemoſynam face- G
re. Excepto, niſi talis, & tali loco fiat, ꝙ inde naſceretur ſcandalum. Qualiter, ſeu quam ob cauſam, ꝓhibita eſt meretrici oblatio publica, vt habetur Deutoro. 23. Nõ offeres mercedem proſtibuli in domo domini.

EX his oritur quędam dubitatio non omnino propoſito impertinens, ſcilicet, Si quis multa habeat bona, omnia tamen, quæ habet, ſint reſtitutioni obnoxia: & tamen de illis aliqua pauperi in extrema neceſsitate exiſtenti elargitur, an talis deobligatur à reſtitutione facienda in ea parte, quã pauperi huiuſmodi erogauit, an potius teneatur, cũ ad pinguẽ venerit fortunam tantũdem reſtituere. Et viſum eſt quibuſdam dicere, quòd talis ad pinguem veniens fortunam, tenebitur tãtundem reſtituere. Tum, quia ſi omnia quæ habet, mutuo accepiſſet, aut per viam depoſiti ea teneat, & de illis pauperi extremam patienti largiatur, tenebitur tantundẽ mutuanti, ſeu deponenti reſtituere: igitur etiam ſi ea omnia iniuſtè rapuerit, tenebitur in caſu. Antecedens ſuppono. Et cõſequentiam probo. Non enim in caſu debet eſſe deterioris conditionis qui ſine culpa res alienas tenet, quàm qui per rapinam & furtum eas acquiſiuit. H
Tum etiam, quia ſi ipſemet, qui aliena poſſidet, ea in toto vel in parte ſuæ propriæ indigentiæ ſubueniat, conſumat, tenebitur poſtea, ſi ad pinguem venerit fortunam, tantundem reſtituere: igitur ad idem tenebitur, ſi ea ad alienam indigentiam ſubleuandam conſumat.

E contrá vero videbatur aliis, hominem manere ab obligatiõe reſtituendi liberũ in caſu. Tum, quia ſi quis non habens propria, vnde patienti extremã neceſſitatem ſubueniat, aliena ad illi ſubueniendum accipiat, non tenebitur ſic accepta reſtituere. Igitur nec in caſu præſenti tenebitur, cùm nil videatur referre aliena accipere, vt pauperi ſubueniatur, aut aliena habita erogare, vt eidem pauperi ſubueniatur, cùm vtrobiq; eadem ſit ex parte pauperis indigẽtia, eadem illi ſubueniendi neceſsitas, & idẽ ex parte ſubuenientis defectus, cũ nil propriũ habeat, eadem ex parte eiuſdem charitas & miſericordia, eadem ad ſubueniendum obligatio, cũ non ſit alius modus pauperi ſuccurrendi, quàm qui dictus eſt. Tum etiã, quia ſi creditor, cui bona præfata erant reſtituenda conſentiret in hoc, ꝙ debitor de illis bõis pauperi diſtribueret, debitor eſſet liber à debito reſtituendi diſtributum: igitur etiam

erit

A erit liber, ſi creditor ſit abſens, ſeu ſi nō actu conſentiat, ex quo in caſu ſciens pauperis neceſsitatem, nec eſſe alium modū, quo illi poſſit ſubueniri, deberet ſi adeſſet conſentire: in huiuſmodi autem caſibus idem operatur debitus conſenſus quod elicitus & actualis, igitur.

Si fortè dicatur, quòd creditor non tenebatur cōſentire in hoc, quód debitor ſubueniret indigenti per viā donationis, cū poſſet eidem ſubuenire per viam mutuationis, & ita ſemper maneret obligatio debitū reſtituendi. Contra hoc eſt ratio, quia eſto id ita eſſet, ſequitur ꝙ præſatus debitor mutuauit illi pauperi de conſenſu creditoris ſaltem debito, igitur eo ipſo expirat in debitore mutuante debitum reſtituendi, id, quod pauperi elargitur, ſaltē vſq; quo pauper, qui eſt velut mutuatarius, efficiatur potens acceptum reddere: ſi tamen nunquàm potens fiat, nec creditori ſatisfaciat, non debitori, ſed creditori veni: Imputandum, de cuius cōſenſu res illa mutuata fuit, Vt ſi mandatatius mutuat pecunias mandatis ad mādatum ipſius, non relinquitur in mandatario obligatio illas reſtituendi mandanti. Et ita in caſu, ſiue debitor per viam donationis, ſiue per viam mutui, id quod debebat, pauperi contulit, cùm id egerit ex cōſenſu creditoris, videtur prior

B obligatio extingui qua, ſcilicet, tenebatur creditori.

Reſpon. Huius quæſtionis ſolutio videtur ex alia non huic diſsimili pendere, quæ etiam inter arguendū tangebatur, ſcilicet, ſi quis in extrema neceſsitate exiſtens aliena conſumat, & poſt ad pinguem perueniat fortunam, an teneatur pro cōſumptis ſatisfacere, Dixit Sco. Ricar. & Gabriel, diſtinguendo, quia vel talis indigēs occuparerat aliena quæ cōſumpſit, antequàm extremam incideret indigentiam, aut exiſtēte extrema neceſsitate aliena accepit & conſumpſit. Si primum, ex ipſa iniuſta rei alienæ occupatione orta fuit in occupante obligatio reſtituendi acceptum, quę, ſuperueniēte extrema neceſsitate, fuit ſopita: ideo hēmi neceſsitate ceſſante, reuiuiſcit obligatio tantundem reſtituendi. Si ſecundum, ex quo ob neceſsitatem illam res ſic occupata facta eſt occupantis tēpore ipſius occupationis, ideò ex tali acceptione nō orta eſt obligatio reſtituendi: ac proindè, ceſſante pręfata neceſsitate, nulla eſt obligatio quæ reuiuiſcat, ſicut in primo caſu. Quę reſponſio ſatis cōſonat, his, quę dici ſolent, de operibus bonis ante peccatum vel in peccato factis. Nam priora opera ante peccatum facta, reuiuiſcunt, quando homo à peccato recedit. Quæ autem in peccato fuerunt facta, quia nunquàm vixerunt, non amplius reuiuiſcunt. C

Conformiter ad hoc poſſet in pſenti dubitatiōe reſponderi, ꝙ, ſcilicet, præſatus debitor, qui de debitis pauperi largitus eſt tenebitur, ſi poſtmodum poterit, tantūdem creditori reſtituere, non obſtante, ꝙ ob extremā neceſsitatem pauperis ea cōſumpſit. Cuius ratio eſt, quia in debitore illo iam erat obligatio viua reſtituendi ea quæ acceperat, ſeu quæ actu poſsidebat, & ſuperueniēte extrema pauperis neceſsitate, ob quam coactus fuit aliquid eidē elargiri, vnde ꝓ tunc māſit impotēs ad plenè reſtituēdū, fuit ſopita pfata obligatio: hęc tamen, accedente pingui fortuna, reuiuiſcit.

Ad ea vero, quę in oppoſitum pro ſecūda opinione dicta ſunt, dicendū ad primum non eſſe idem de eo, qui exiſtēte extrema pauperis neceſsitate aliena accipit, vt illi ſubueniat: & de eo, qui de alioqui debitis eidem pauperi elargitur. Primus quidem nō tenetur accepta reſtituere, quia extrema neceſsitas fecit, vt non tam aliena quam ipſius pauperis eſſent, quæ accepta ſunt, cū neceſsitas hæc omnia faciat communia. De ſecundo autem qui de debitis priùs elargitur, D ſecus eſt, quia ante neceſsitatem præceſſerat viua obligatio reſtituendi creditori.

Ad ſecundum, eſto in ſimilibus caſibus idem operaretur conſenſus debitus & elicitus: attamen in pręſenti caſu creditor ille nec conſentit actu elicito, nec debito, in hoc, ꝙ debitor donet, vel mutuet indigenti cùm damno ipſius creditoris: conſentit autē actu debito in eo, quod eſt neceſſarium in caſu ad pauperi ſubueniēdum: hoc autem eſſe poteſt non deobligādo debitorem à debito ſibi ſatisfaciendi: quando poterit. Si enim deberet cōſentire creditor in hoc ꝙ debitor nomine ipſius creditoris de debitis elargiatur, aut ſubueniat pauperi, hic conſenſus releuaret debitorem à debito: verum non tenetur illo modo conſentire, cùm neceſsitas pauperis talem conſenſum nō exigat, ex quo pauperi ſufficienter ſubuenitur per debitorem, ſi debitor nomine ſuo non creditoris illi neceſſaria miniſtret.

An extremè indigenti ſit eleemoſyna facienda donando. An ſufficiat eam facere mutuando.

E IN dictis ſuper alia inuoluitur dubitatio, vnde quodammodo pendet, quod ex Scoto nuper dicebatur, ſcilicet, pauperem in extrema neceſſitate aliena occupãtem & conſumentem, non teneri poſtmodum tãtundẽ reſtituere: ſecus ſi ante neceſſitatis aduentum illa occupauerit, & in neceſſitate eadem conſumpſerit. Cùm tamen Adrianus in hoc nullam videatur differentiam ponere, ꝙ ante neceſsitatem, vel in ipſa neceſsitate aliena occupauerit, modo in ipſa neceſsitate illa conſumpſerit. Et in vtroq; caſu videtur aſſerere pauperẽ teneri reſtituere, qñ ad pinguẽ venerit fortunã, quia vt ait, dñs rei ſic cõſumptæ, nõ debuit cõſentire in ſuę rei occupatione donando, cùm ad releuandũ pauperis neceſsitatem ſufficeret conſentire mutuando.

Iam eſt dubitatio, ſuppoſito, ꝙ diues teneatur pauperi in extrema exiſtẽti neceſſaria tradere, An ad id teneatur donãdo, an ſatisfaciat, ſi ſubueniat mutuando: intendendo, ſcilicet, obligare ipſum indigentẽ,
F vt cúm venerit ad piguem fortunam, tantundem reſtituat. Et quòd non teneatur ſubuenire donando, ſed ſatisfaciat ſi mutuet, aut aliter illi patienti ſubueniat arguitur primo, quia ex charitate nõ tenemur ſub pœna peccati mortalis ſuccurrere proximo neceſsitatem patienti plus, q̃ ipſa neceſsitas exigit, cũ illud plus conſilii ſit, non præcepti. Si igitur poſſumus neceſsitati ſubuenire ſufficienter, res noſtras illi indigenti communicãdo per viam mutui, ſequitur, quòd non tenemur illi res noſtras per viam donationis communicare. Cuius exemplum videtur notum ſi video proximum in tanto periculo conſtitutum, ꝙ niſi velociter, & cito fugiat à loco in quo eſt, occidetur iniuſtè ab inimicis, velociter in ipſum irruere volentibus: ille autem velociter fugere non poteſt, niſi equum meum illi communicem. Iam in caſu teneor quidem equum meum illi communicare, nõ tamẽ per viam donationis, ſed ſatis eſt, ſi illum eidem accommodem, eundem in ſe, vel in æquiualẽti poſtmodum mihi reddituro. Et in hoc parum refert illum, qui eget equo meo, diues ſit, an pauper.

Aliud exemplum. Imus ſimul per viam Petrus & ego, quibꝰ latrones occurrunt, qui nobis mortem comminantur, niſi vnuſquiſq; noſtrum illis centum ducatos tradamus: & petro nullas ſecũ pecunias por- G tante, ego pro illo & pro me ducentos ducatos ſoluo. Iam in caſu Petrus eſt in extrema neceſsitate conſtitutus, nec eſt qui poſsit ẽi ſubuenire præter me, per traditionem præfatorum centum ducatorum, non teneor illos ducatos ei tradere per viam donationis, ſed ſatisfacio debito ſubueniendi, ſi mutuem.

Confirmatur primò idem, ſi in patria extrema famis neceſsitas ſuperueniat, me copiam tritici habente, teneor cùm poſſum ciuibus ſuccurrere extremam neceſsitatem patientibus, illis triticum communicando, & tamen poſſunt proteſtari, quòd mutuo illis, & non dono ꝙ q; repetã ab eis, qñ ſoluere poterũt, vt notaẽ in. l. Nẽceniꝰ. & i. l. Alimẽta. ff. de rebꝰ geſtis.

Confirmatur ſecũdò, Si aliquis certam ęgritudinẽ incidat, ad cuius curationem magnis expenſis & medicinis opus ſit, tenebitur quidẽ medicus ſuam operã illi impendere, ſimiliter & pharmacopola ſuas medicinas quantumuis præcioſas, ſi aliter mortẽ euadere nõ poterit, nõ tñ ad id tenetur donãdo, cùm poſsint ſimiliter, ꝓteſtari, ꝙ medicus ſui operis mercedẽ & pharmacopola ſuarũ medicinarũ præciũ ab H illo infirmo, quãdo potens fuerit, repetent.

Tertiò ad idem facit, Si aliquis robuſtus laborare potens nil pœnitus habeat, cui niſi illicò ſuccurratur, fame peribit: ego in tali caſu in defectum aliorum teneor illi ſuccurrere, ſed non donando, quãdoquidem poſſum cùm illo paciſci, quòd dabo ei quicquid opus fuerit, hac lege, vt poſtea quàm illi ſubuentum fuerit, & vires ſint reſtitutæ, eat in agrum meum, & colat loco mercedis prius ſuſceptæ. Non igitur eſt neceſſarium indigenti ſubuenire donãdo: alioqui ſi in hoc caſu ille indigẽs pactũ nollet acceptare, nec ego illi quicq̃ donare, poſſet ille ſine peccato inuadere tanq̃ ſuas, & ſibi debitas: quod tamen eſt falſum, quia nemo illum indigentem à culpa excuſabit, ſi pacto neglecto, res meas illo modo inuadat, ex quo poteſt aliter ſui neceſsitati ſubuenire, ſuam, ſcilicet, perſonam locando.

Quartò ad idem facit exemplum Iacob, q noluit gratis dare pulmentum fratri ſuo Eſau, quem itinere & venatione fatigatũ, fame perire videbat: ſed ꝓ pulmento primogenituram petiit.

Quintò facit etiam, quod habetur de furtis. cap. Si quis. Vbi dicitur, Si quis propter neceſsitatẽ famis, aut nu

A ditatis aliena occupauerit, talis ſi poſtea occupatum reddiderit, non cogatur ieiunare. Vnde à contrario, ſi non reddiderit, ieiunare cogatur. Vnde argumentum ſumitur, quod dominus rerum per indigētem occupatarũ, non tenebatur res illas occupatas indigenti communicare donando: alioqui non compelletur indiges eaſdē ſuo domino reddere.

Sextò facit etiam, quod habetur cap. Exiit, de verborum ſignificatione. lib. 6. vbi ſignificatur, quòd tunc licet minoribus de alienis viuere, quando nec per oblationes ſpōte factas, nec per mēdicitatem, nec per laborem manuum, vitæ ſuæ poſſunt neceſſaria miniſtrare. Vnde colligitur, quòd ſi homo poteſt per aliquod medium licitum ſuæ neceſsitati ſubuenire, non eſt ei licitum aliena inuadere, & de alienis viuere. Igitur nec etiam alii tenentur eis per viam donationis ſuccurrere, ſi alia via licita poſſunt eorũ neceſsitates ſubleuare, vti poſſunt, vel mutuando, vel emendo, vel locando; aut aliquo alio licito medio vtendo &c.

Oppoſitum tamen video communiter teneri, ſcilicet, ꝙ in certis caſibus eſt de pręcepto dare eleemo-
B ſynam, vt ex dictis patet. Nomine autē eleemoſynæ communiter intelligitur, quod gratis, & liberaliter datur, & propter Deum, ad releuandum proximi indigentiam. Dicitur autem in caſu propter Deũ dari, illud quod datur, non vt ab homine loco ipſius aliquid recipiatur, nec principaliter ſperetur, præter præmium quod à Deo his, qui eleemoſynas faciunt, paratum eſt. Itaq; eleemoſyna ex cōmuni hominum intelligentia eſt, quod irreuocabiliter datur. Quod autem per viam mutui, emptionis, locationis; aut alterius contractus traditur, non gratis, & propter Deum, vt dictum eſt; traditur, ideò propriè non venit nomine eleemoſynæ intelligendum.

Luc. 11. Facit, quod dixit Chriſtus, Quod ſupereſt, date eleemoſynam. Vbi nō dixit, mutuate, ſed, date, Et quod iterum di-
Luc. 14. xit, Cùm facis conuiuium, voca pauperes, claudos, & eos, qui non habent, vnde retribuant tibi. Vbi ſatis innuit, eleemoſynam eſſe pauperibus faciendā non intuitu retributionis ab homine ſperatæ, ſed gratis, ex miſericordia, & propter Deum. Quod etiam ex eccleſiaſtici. 4. confirmatur vbi dicitur, Eleemoſynam pauperis non defraudes, ſed redde illi debitum ſuum. Si igitur ſuum eſt huiuſmodi debitum, abſq; retributione oportet illud pauperi reddere, & ita gratis. Facit C
etiam parabola de ſamaritano, qui cum ſau- Luc. 10.
ciato indigenti miſericordiā impendiſſet gratis, & non ob retributionem eam feciſſet, cōcludit dominus, dicens, Fac tu ſimiliter.

Facit etiam ratio, quia alias ſequeretur ꝙ qui mutuat, aut ad terminum vendit, poſſet vltra capitale exigere intereſſe dāni & lucri, non ſolum ſi diuitibus mutuet, ſed etiā ſi pauperibus quātacunq; neceſsitate preſsis: quod eſt cōtra cōmunē ſententiā, quę ait, ꝙ inter alias cōditiones requiſitas ad hoc, ꝙ mutuans, ſeu ad terminũ vendens poſſit iuſtè intereſſe vltra capitale exigere, vna eſt, ꝙ nō ſit mutuatarius arcta & notabili neceſsitate preſſus, quia tunc ratione indigētiæ oportet per eleemoſynam ſubuenire.

Sequeretur inſup, ꝙ ſi diuites nollent pauperibus ſubuenire, niſi mutuando, tenerentur pręfati pauperes, quando poſſent, accepta reſtituere: & non ſolum hoc, ſed tenerentur dare operam acquirendi, vnde accepta reſtituāt. Ac proinde non eſſet illis liberum in paupertate euangelica viuere, nec religionem intrare: quan- D
doquidem qui debitis grauatus eſt, ſatisfacere debet, ſi poteſt, priuſquàm religionem ingrediatur & profiteatur.

In hac quæſtione, quæ pro vtraq; ſnī parte apparentia habet fundamenta, diſtinguendum mihi videtur, ex parte dantis, & ex parte recipientis. Si enim recipiens tam inops eſt, vt propria bona actu non habeat, quę retribuere poſsit, nec artem habet, nec vires, nec induſtriam, nec deniq; modum aliquem vnde neceſſaria vitę poſsit, niſi mendicando acquirere, vt ſunt claudi, cęci, aliiq; morbo incurabili laborantes, & qui ſenectute, quæ grauis infirmitas eſt, & incurabilis, ſunt confecti, talibus dāda eſt eleemoſyna gratis & liberaliter, propter Deum, ſine ſpe vlla retributionis ab ipſo paupere euētu re. Hi enim dicuntur veri pauperes, qui omni humano ſubſidio ſunt deſtituti, à quibus nil eſt, quod ſperari queat. Alii ſunt pauperes, quibus bona deſunt temporalia: habent tamen actu vires, quibus laborare poſſunt, & operam ſuam locare. Habent etiam nonnulli artem aliquam, aut induſtriam, per quam poſſunt aliis prodeſſe, vnde mercedē mereantur, aut ſtipendium, vt propriæ poſſint neceſsitati ſubuenire, ſi velint. Et de his videtur idem iudiciũ, quod de aliis ope aliena indigentibus, cùm tamen bona habeant temporalia, quæ retribuere poſsint, etiam ſi

E infirmi ſint, aut alia quacunq; neceſsitate pſ ſi, & his non eſt neceſſarium eleemoſynam per viam donationis dare poterit tamē & debebit, qui potens eſt, illis in tali neceſsitate ſubuenire de ſuis bonis illis communicādo, & tantundem de rebus indigentis accipere vel ſperare. Hi enim non ſunt omnino pauperes, nec ita humana facultate deſtituti, quī vel res ſuas vendendo, vel propriam operam ſeu perſonam locādo vel aliis obſequium impendendo, poſsint quæ illis fuerint neceſſaria, acquirere, & ſuis neceſsitatibus ſuccurrētibus rependere.

Ex parte vero dantis ſimiliter videtur diſtinguendum, quia ſunt, qui habent ſuperflua naturæ & ſtatui. Sunt etiā, qui & ſi ſuperflua habeant naturę non tñ ſtatui, Et qui vtriq; ſuperflua habēt, adhuc ſunt in duplici differentia, quia aut illa retinent & ſeruant ad ea expendēdū in rebus alioqui reip. aliis miſerabilius perſonis neceſſariis, aut vt diuitias accumulent: & augeant, ſeu vt in alios fines inhoneſtos ea expendant.

Qui igitur de his, quæ ſunt neceſſaria ad ſtatum aliquid notabile exiſtēti in extrema neceſsitate largitur, etiā ſi actu non habeat vnde retribuere poſsit, habet tñ
F in ſpe, quia de illo ſperatur, ꝙ veniet ad pinguiorem fortunā, &c. videtur ꝙ nō teneatur gratis neceſſaria miniſtrare, ſatis eſt, ſi pviā mutui conditionalis ea conferat, obligando, ſcilicet, illum cōditionaliter, Vt ſi ad pinguē venerit fortunam, tantundem reddat, & idē videtur dicendum, ſi quis dat in eodem caſu de ſuperfluis ſtatui, quę alioqui in rebus reipub. aut aliis neceſſariis, ſeu valde vtilibus erant expendenda, idq; ſi ſic datum ſit in notabili quantitate. Huius ratio eſt, quia licitū eſt alicui obligationem iniungere, ad id ad quod alioqui ipſa ratio naturalis eum aſtringit. Sed qui de neceſſariis ad ſtatum alterius, aut ad alias publicas vtilitates accepit, & veniat ad pinguem fortunam, ita vt poſsit ſupplere, quæ aliis, à quibus accepit, deſunt, impiè & inhumane agere videretur, ſi ad præſtatum defectum ſupplēdum, nil velit rependere, Secus ſi de ſuperfluis ſtatui acceperit, quę non erant ad publicas neceſsitates ſeu vtilitates reſeruata, ſed ad diuitias augendum, aut in fines inutiles expendendum.

Et dixi notanter de mutuo conditionali. Nam poteſt donatio duplex eſſe, ſimiliter & mutuatio, ſcilicet, abſoluta, qua, ſcilicet, alter alteri ita donat, vt in nullo velit eum teneri ad retribuendum, ſiue habeat vnde, ſiue non. Similiter mutuatio G
abſoluta dicetur, qua alter alteri mutuat, obligando illum ſimpliciter ad reddendum ſi habuerit vnde: ſin autem quærat & reddat. E contra vero eſt donatio & mutuatio conditionalis ad propoſitum præſens, quando alter alteri aliquid dat, non obligando illum ſimpliciter vt reddat, nec omnino illū à redditione de obligādo, ſed hac lege, vt ſi ad pinguem venerit fortunam, reddat acceptum, non obligando illum, vt det operā, ad talem fortunam perueniendi. Et talis datio eſt media inter donationem ſimpliciter factam, & mutuationem. Et poteſt etiam dici mutuatio conditionalis, ſicut & donatio. Iam patet quod dico, ſi quis det neceſſaria alteri exiſtenti in extrema neceſsitate, qui actu nil penitus habeat, vnde retribuere poſsit, danda eſt ei eleemoſyna de ſuperfluis, & de ſtatui neceſſariis, non tamen ſimpliciter donando nec ſimpliciter mutuando, ſed poteſt mutuari conditionaliter, & donari conditionaliter, vt dictum eſt: illi tamē abſolutè mutuare non licet, quia liberum eſt tali pauperi poſtea, vel religionem ingredi, vel in euangelica paupertate viuere. Dixi etiam ſi datum ſit in notabili quantitate: quia poteſt tam parū H
eſſe, vt ad ſuſtentandum dantis ſtatum: notabilem defectum non attulerit. Nam tunc impium videretur pauperibus huiuſmodi onus imponere, qui cū omnibus, à quibus aliquid acceperunt, rationem habere debeant.

Et per hæc poteſt moderari, quod ſupra pro parte Scoti in dubio præcedenti citauimus, de illo, qui in extrema exiſtens neceſsitate aliena accipit, An, ſcilicet, ſi ad pinguem veniat fortunam, teneatur tantundem reſtituere, quia refert parū, aut multum acceperit. Refert etiam, an quæ accepit, eſſent neceſſaria ſtatui ei, à quo accepit, an eſſent ſuperflua. Et ſecundum hoc, variè poſſet reſponderi. Sed de his aliàs.

Quia tamen rationes pro priore ſententia adductę, videntur indiſtinctè probare ꝙ in nullo caſu ſit neceſſariū pauperi neceſſaria pviā donationis miniſtrare, qđ falſum eſſe putam', ideo ad illas breuiter eſt reſpondendū. Ad primū, qñ arguitur, non tenemur indigenti plus ꝗ indigētia exigit, ſubuenire &c. Dicendum, ꝙ illud dictū tenet verum de quantitate rei miniſtratæ, nō autē de modo miniſtrandi, donando, ſcilicet, vel mutuando, & ita plus in quantitate miniſtrare, conſilii eſt, non tamen ſemper de cōſilio eſt, donando miniſtrare, ſed ſæpe eſt de pcepto.

Ad

A Ad exempla illic poſita dicendũ, quòd procedunt in caſibus, in quibus is, qui re aliena indiget, habet alias, vnde poſsit tantundem reddere. Et procedunt etiam, quando aliquid in notabili quantitate datum eſt, quod fortè eſſet danti ad ſtatum, vel alias pias cauſas neceſſarium.

Ad confirmationẽ primam dicendum, ꝙ procedit de his, qui taliter ſunt, in extrema neceſsitate panis, ꝙ habẽt aliũde bona ſaltẽ immobilia, vnde ſoluere poſſunt, quos impiũ eſſet in caſu cõpellere, vt bona ſua immobilia, aut etiã mobilia vendant pro precio fortè diminuto, maximè ſi huiuſmodi bona ſint illis alioqui neceſſaria ad vitam. Non autẽ procedit de pauperibus nil pœnitus habẽtibus, vnde ſoluere poſsint. Et ſi ad hos velis legem citatã extendi, procedet in caſu, quo qui triticũ dat alioqui ad ſtatum, vel alia pia opera, precio ſui tritici indigeat.

Ad ſecundã cõfirmationẽ ex dictis patet reſponſio, ꝙ ob notabilẽ quãtitatẽ opere medici aut medicinatũ requiſitarũ permittiſ, ꝙ in caſu illi infirmo ea miniſtreſ per viã mutui, ſaltẽ cõditionalis, vt dictũ eſt.

B Ad tertiam confirmationẽ dicẽdum, ꝙ in illo caſu habet locũ mutuatio, ſeu locatio, quia quiſpauper ille laborare poteſt bona temporalia nõ habeat, habet tamẽ perſonam locabilẽ, per quã poteſt neceſſaria ſibi acquirere, & retribuentibus retribuere.

Ad quartũ de Iacob dicendũ, ꝙ nõ erat in tãta neceſsitate famis Eſau, qui ſine pulmẽto Iacob viuere nõ poſſet, nec adeò pauper erat, qui non haberet, vnde retribueret. Nec etiã Iacob tam impius fuiſſet, qui ſi in extremis fratrẽ ſuũ vidiſſet, pulmentũ neceſſariũ illi denegaſſet. Sed nec aliquid indebitũ petebat Iacob ab Eſau, primogeniturã petens, quã ipſi ex dei ordinatione, atq; promiſsione cõſtat debitã eſſe. Itaq; illud nõ videtur ſatis pertinẽter ad propoſitũ adductũ.

Ad quintum dicendũ, ꝙ illud capitulũ procedit, non de eo, qui eſt in extrema neceſsitate famis. Tum, quia ſi in tali exiſtat, nõ eſſet dicẽdus fur, vndecunq; neceſſaria acciperet, ſi non eſſet, qui offerre vellet. Tum, quia tali nõ eſſet pęnitẽtia imponẽda, nec cõpellendus eſſet reſtituere, ſi re accepta extremè indigeret. Ac proinde, ꝓcedit de eo, qui citra extremam exiſtens neceſsitatem, aliena furatus eſt, ob neceſsitatem aliquam, quæ illum excuſare non ſufficiebat. Et ita in caſu dominus rei ſic acceptæ, nec tenebatur in rei acceptione conſentire per viam donationis, nec per viam mutui. C

Ad ſextum, quicquid ſit de præfata decretali, quę non ita formaliter ſonat, dicendũ, ita eſſe, nemini licitũ eſſe de alienis viuere, maximè inuitis dominis rerũ ipſarũ, ſi modũ habet honeſtũ, vnde alioqui viuere poſsit, & ſi de mutuo viuere poſsit, caſus tamẽ extremę neceſsitatis mutuũ nõ admittit, niſi vt ſupra diximus. Sed de his hactenus.

De his, quibus eſt danda eleemoſyna, & quo ordine.

DEinde ſolet q̃ri, quib⁹ eſt dãda eleemoſyna, malis, ſcilicet, an ſolis bonis? Ad quod ſine diſputatione breuiter dicẽdũ, ꝙ in extrema neceſsitate omnibus dãdis eſt ad naturę ſuſtẽtationẽ, etiã ſi mali, aut peſsimi ſint: Vnicuiq; enim mandauit dominus de proximo ſuo. Omnem etiam proximũ diligere tenemur, & nullum occidere, qualiter occideremus, ſi fame pereunti, cúm poſſumus, non ſubuenimus. Eccleſi.17.

D Loquendo tamen citra extremã vel quaſi neceſitatẽ, videtur diſtinguẽdũ. Nam ſunt quidã pauperes, qui de eleemoſyna ipſis nõ defutura ſecuri, in vitiis viuũt, qualiter fortè nõ viuerẽt, ſi eiſdẽ eleemoſyna negareſ, & cũ hmõi incõueniens certũ, aut ꝓbabile eſt, nõ eſt talibus eleemoſyna erogãda. De his em̃ videſ ꝓcedere, quod dixit ſapiens: Deſudet eleemoſyna in manu tua, quouſq; repetias iuſtũ, cui des. Et iterũ: Da iuſto, & ne dederis impio. Vnde Auguſt. & habeſ 5.q.5.cap. Nõ omnis ait: Vtilius eſurienti panis tolleſ, ſi de cibo ſecur⁹, iuſtitiã negligit, q̃ eſurienti panis frãgatur, vt iniuſtitiæ ſeductus acquieſcat. Et Hiero. Da pauperib⁹ non locupletibus, nõ ſuperbis, quo neceſsitas ſuſtẽtetur, nõ quo augeãtur opes & vitia. Eccleſi.12.

Ratione etiã idẽ patet, quia ſi peccantẽ in nos debem⁹ fraternaliter, ex charitatis pręcepto corrigere, vt à peccato recedat: igitur, ex eodem præcepto tenemur nõ prębere cibũ aut arma, vt in vitiis perſeueret & creſcat. Ac proinde ſi hoc ſit veriſimilè ex eleemoſyna euenturũ, illicita erit, ſi fiat.

Sunt etiam alij pauperes, quorũ vitia nõ ſic veriſimile eſt per eleemoſynas eſſe fouẽda, de quibus præfata incõmoda euenire minimè tenetur, & talibus indifferenter eſt eleemoſyna eroganda: id ſigni-

E ficauit Chriſtus, dicens: Omni petenti te, tri-
L 6. bue. Et iterum dominus nobis patrem ſuum
in exemplum proponit, vt illum imitemur,
Matth. 5. qui ſolem ſuū facit oriri ſuper bonos, & ma-
Lucæ. 6. los. Alibi etiam Chriſtus iuſsit, dicens, Dili-
gite inimicos veſtros, & benefacite his, qui
oderunt vos. Conſtat autē inimicos, & eos,
qui nos odiunt, malos eſſe. Quòd autem vita
pauperum exploranda non ſit, vt diſcretio-
nem in eleemoſyna illis eroganda faciamus,
ſatis docet Auguſtinus de. 5. hæreſibus, Cùm
Loth de hoſpitalitate cōmendaſſet, qui adue
nas, & peregrinos indifferenter colligebat,
& angelos etiam, quos homines eſſe puta-
bat, hoſpitio ſuſcepit, addit dicens: Diſcite
Chriſtiani ſine diſcretione exhibere hoſpita
litatem, ne fortè cui domū clauſeritis, cui hu-
manitatem denegaueritis, ipſe ſit Chriſtus,
Cui conſonat Bernardus, dicens: Ne ſcrute-
ris, ne illum fortè prætereas, quem Deus ele-
gerit. Similiter & Chryſoſtomus ſuper epi-
ſtolam ad Hebræos, & habetur. 42. diſtinct.
cap. Quieſcamus. idem tradit, ſcilicet, quòd
non examinemus, quales ſint, qui eleemoſy
nas poſtulant, ſed ſine diſcretione omnibus,
cùm poſſumus, ſubueniamus. idem habet
Hierony. ad Paulinam ſcribens. Et habetur.
F 16. q. 1. cap. Si cupis. Quod & ſanctum To-
biam. cap. 4. filium ſuū docuiſſe cōſtat, cùm
ait: Ex ſuſtantia tua fac eleemoſynā, & noli
auertere faciem ab vllo paupere.

Hæc deberent attendere, qui reſpu. re-
gunt, ſtatuentes omnes pauperes
extraneos, ſeu aliunde venientes à ſuis popu
lis expellere, non niſi per vnum, aut duos dies
eoſdem in populo commorari permittētes.
Cùm contingat extraneos, ſeu peregrinos
multò pauperiores eſſe ſimul & meliores, q̃
ſint pauperes in ipſo populo enutriti. Con-
tingit etiam eos ſic ab vno populo expulſos
in alium ire, à quo ſimiliter expelluntur, &
ita fit vt huiuſmodi pauperes extraneos cō-
pellant ſemper miſeros peregrinari, nullibi
requiem inuenientes, aut per vias ſine vllo re-
medio, atq; pietate animā exhalare, aut cer-
tè vnde poſſunt, indebitè furari. Et deniq; vt
patibulo, vel flagellis pœnā, quam fortè non
merentur, luere. Nec releuat huiuſmodi re-
ctores dicere, populum habent naturalem,
vbi tales pauperes ſuſtentari deberent, illuc
eant à ſuis cōnaturalibus alendi. Qui hoc di-
cunt, deberent attēdere, plures eſſe populos,
tot, & tantis debitis, impoſitionibus, ſeu ex-
actionibus grauatos, vt vix in illis reperian-
tur, qui abundent, aut familiam ſuam, vt de-
ceret, ſuſtentare valeant. Deberent etiam at- G
tendere, multos homines, qui mendicant, in
locis ſuis propriis commorari non poſſe, vel
quia exulant, vel quia illic inimicos habent,
quos merito timēt, vel quia illic dedecus ali-
quod & tale paſsi ſunt, vt malint patriā, etiā
cùm mortis periculo deſerere, quàm in ea ha
bitare, vel quia loco pœnitentiæ illis iniun-
ctum eſt, vt proprium locum deſerant, quan
do id ſalus animarum, aut populi pax poſtu
lauerit. Sunt igitur innumeratæ cauſæ, ob
quas poſſunt & ſolent homines, deſerta pa-
tria, aliena quærere loca, vbi cùm neceſſaria
non habeant, mendicare coguntur. Si enim
in vno quoq; populo ſic inſtitutum eſſet, vt
ibidem pauperibus naturalibus ſufficienter
prouideretur, ſi fieri poſsit, ſin autē alius lo-
cus propinquus eſſet ad eorum ſuſtentatio-
nem deputatus, qui alterius populi defectū
ſuppleret, adhibitis nōnullis limitationibus,
prout caſuum varietas aliquoties exigeret re
ctè quidem: id tamen in vno tantùm, aut pau
cis locis inſtitutum, multa ſecum afferre in-
conuenientia non dubito. Eſſet autem id to-
lerabile, vbi populus ſuos pauperes ſimul, &
extraneos alimentare non poſſet, tunc enim
cæteris paribus potiùs naturalibus quàm ex- H
traneis eſſet ſubueniendum. Sed hæc miſ-
ſa faciamus.

INde oritur dubiū, An, ſcilicet, ſi omnibus,
ſcilicet, bonis & malis indifferenter ſubue-
nire non poſſumus, teneamur bonos præfer-
re. Dicendum in hoc, ordinem charitatis eſſe
ſeruādum, cum eleemoſyna opus charitatis
ſit, iuxta illud Ioannis: Qui habet ſuſtātiam
huius mūdi, & clauſerit viſcera ſua apud in-
digentem, quomodo charitas Dei manet in
illo. Et ita illos in eleemoſyna debemus præ-
ferre, quos magis ex charitate tenemur dili-
gere. Vnde Auguſtinus ait, eleemoſynam, vt
Deo grata ſit, à nobis ipſis debere incipere,
iuxta illud Eccleſiaſtici: Miſerere animæ tuæ
placens Deo. Tunc autē dicitur quis ſibi ip- Eccleſi. 30.
ſi eleemoſynam facere, quando propriā indi
gentiam, & miſeriā bonis operibus nititur
ſubleuare. Deinde autem parentes, à quibus
id quod ſumus, accepimus. Deinde filios,
quod carnem noſtram dicimus eſſe Deinde
domeſticos, prout Paulus ad Timotheū ſcri
pſit. Deinde extraneos, qui ſi boni ſint, ma-
lis filiis ſunt præferendi, quēadmodū ait Am
broſius ſuper illud Canticorum. Ordinauit
in me charitatem &c. Similiter in lib. de offi
ciis. Et habetur. 86. diſtin. cap. Non ſatis &c.
Eſt itaq; præfatus ordo ſeruandus, prout ra-
tio

A tio & chaitas ipſa poſtulat, modò cætera ſint paria. Sunt enim qurtuor in huiuſmodi prælatione attendẽda, ſcilicet, neceſsitas, debitum, honeſtas, & cõiunctio, in quibus poſſunt pauperes differenter ſe habere. In primis tamen ſi alter ſit in maxima neceſsitate, & alij citra eam, ille ſimpliciter eſt prçferendus, cui dans, magis eſt obligatus ob beneficia ab illo recepta potiora, & plura. Si in neceſsitate & debito ſunt pares, qui iuſtus eſt, venit alteri præferendus. Si rurſus in bonitate ſunt pares, qui domeſtici ſunt, præferantur extraneis. Verùm hæc omnia metiri, & exactè velle iudicare, ſeu cognoſcere, difficile eſt, & fortè impoſsibile, ne dicam curioſum. Vbi igitur res nó patens eſt, ſi bona fides atq; conſcientia aſsit vntio docebit.

Sed fortè obiicies, quòd cæteris paribus magis tenemur ſubuenire malo, q̃ iuſto, quia ſi malo non ſubueniam, peribit anima & corpus ipſius, ſi autem bono non ſubuenio, peribit ſolum corpus ipſius: Igitur, cum maiori damno teneamur occurrere, ſequitur, quòd tenemur potius primo, quàm ſecundo ſubuenire. Dicendum, ſi nobis eſſet certum, quòd ſubueniendo malo liberabitur anima, & corpus eius, quę alioqui perirent, B nõ dubito, niſi quòd dimiſſo bono, tenemur malo ſuccurrere, cùm malus ſit in multò maiore indigẽtia, quàm bonus, & tenemur magis animam mali, quàm corpus boni diligere. Si tamen probabile, quòd per noſtrũ ſubſidium malo impenſum non liberabitur anima ipſius mali, tunc bono eſt potius ſuccurrendum. In his autem caſibus particularibus difficile eſt, regulam generalem dare.

De eleemoſyna danda ſanis paupertatem voluntariam aſſumptis.

ALiud ſupereſt dubium abſoluendũ, An ſcilicet, ſit danda eleemoſyna mẽdicantibus ſanis & robuſtis, qui poſſunt labore manuum ſibi neceſſaria quærere. Et dixerunt aliqui, quòd non, quòdq; non eſt illis licitum mendicare, id eſt, de mendicimonio viuere. Ad quod arguunt primò, quia ſpontanea mendicatio, videtur contra legem naturalem, & diuinam primitùs inſtitutã. Nam Geñ.3. ad hominem poſtquàm peccauit, dictum eſt à domino. In ſudore vultus tui man- ſu.7.

ducabis panem tuum. Similiter & per pſal- C miſtam dixit: Labores manuũ tuarũ manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Et Iob.5. Homo natus ad laborẽ, & auis ad volatũ. Videtur inſuper eſſe contra prçceptum decalogi: Non concupiſces rem proximi tui, non bouem, nõ aſinum, nec omnia, quæ illius ſunt. Contra quod vidẽtur agere huiuſmodi mentes, qui cùm poſsint ſibi iuſtè prouidere, de alienis potiùs viuere volunt.

Secundò arguitur, quòd ſi cõtra doctrinã Pauli in multis locis, 2. ad Theſſ. qui ait: Si quis non operatur, non manducet. Et infrà de his, qui operari nolunt, addit: His autẽ, qui huiuſmodi ſunt, denunciamus, obſecramus in domino, vt cum ſilentio operantes, ſuum panem manducent. Et infra: Si quis nõ obedierit verbo noſtro, ne cõmiſceamini cum illo, vt confundatur. Idem etiam Paulus: eſto quòd officiũ prędicationis exercerer, non mẽdicabat, nec de aliorum bonis, ſed de labore manuum ſuarum ſibi, & ſuis, qui illum comitabãtur, neceſſaria quçrebat, vt ipſe teſtatur, dicens: Argẽtum, & aurum, aut veſtem nullius concupiui, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum Act.20. ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ (exercebat enim artem ſcenophatoriam.) Idem ſimili- D ter patet 1. ad Theſſa.2. & 1. ad Corinth.4.

Tertiò idem probãt, quia huiuſmodi ſpontanea mẽdicitas, vt dicũt, eſt cõtra charitatẽ ad veros pauperes habendam, immo eſt in fraudẽ verorũ pauperum, qui eleemoſynis eis debitis priuantur, cũ eas ſani & robuſti mendicando ſibi præoccupent, quod videtur contra illud Eccleſiaſtici.4. Eleemoſynam pauperis ne defraudes.

Quartò idem probãt, quia omnia bona abdicare, & paupertatem extremã eligere, affert ſecũ q̃ plura pericula, quę homo vitare tenetur. Nam qui ſic viuere eligũt, exponũt ſe periculo extremę indigentiæ, & ex conſequẽti mortis, cũ accidere poſſit, vt nemo illis de neceſſariis ſubueniat. Exponũt etiã ſe periculo graues infirmitates incidendi, quales nimia indigentia ſeu paupertas inducere ſolet. Deinde, qui hanc vitã eligunt, potentes ſibi labore manuum neceſſaria, quærere, & nolũt: confiſi, ꝙ deus illis prouidebit in tãtis neceſsitatibus conſtitutis, videntur Deum tẽtare. Deinde exponũt ſe periculo furãdi, & nomẽ domini blaſphemandi, iuxta illud Salomonis, qui à domino petiit, dicens: Mẽdicitatẽ & diuitias ne dederis Prouer.30. mihi, tribue tantùm victui meo neceſſaria,

E ne fortè ſatiatus, alliciar ad negandũ Deum,
& dicam. Quis eſt dominus, & egeſtate com-
pulſus, furer, & periurem nomen domini,

Quintò, quales debẽt eſſe pauperes,
quibus debeamus eleemoſy-
Lucæ.14. nas erogare, Chriſtus videtur docuiſſe, dicẽs:
Cùm facis conuiuium, voca pauperes debi-
les, claudos, & cæcos, & eris beatus, nõ enim
habent retribuere tibi &c. Vbi in eo, quod
ait: pauperes debiles, videtur excludere ſa-
nos, & robuſtos. Et in eo quod ait: non ha-
bent, vnde retribuere tibi, videtur ſimiliter
eoſdem excludere. Nam tales robuſti, bene
habent vnde retribuant, ſi operari velint. Ac
proinde quod dicitur, voca pauperes debi-
lès, non diſiunctim, ſed coniunctim eſt ac-
cipiendum.

1.ad Tim.5. Sextò, idem probant, ex eo, quod ait
Paulus docens, quibus viduis
ſit de eccleſię bonis ſubueniendum, dicit eas
eſſe, quæ veræ viduæ ſunt. Illas autem dicit
verè viduas, vt Hierony. & alii ſancti expo-
nunt, quæ omni humano ſolatio ſunt deſti-
tutæ, quę nec ſibi ipſis ſufficere poſſunt, etiã
ſi operari velint. Et ita concludunt, nec lici-
tũ eſſe ſanis omnia bona abdicare, & de men
F dicimonio viuere, nec talibus eſſe eleemoſy-
nas erogandas.

In oppoſitum eſt veritas, & eccleſiæ ap-
probatio, in qua multi ſunt, qui cùm
diuites ſint, omnia tamen abdicantes, religio
nèm ingrediuntur, & mendicant. Quod ta-
men damnandum eſſet, ſi verum eſſet, quod
præfata opinio prætendit.

IN his, quæ dicta ſunt, nonnulla tanguntur
dubia. Primum, An ſit homini ſano, & ro
buſto neceſſarium manualiter, ſeu corpora-
liter operari. Secundum, An talibus homini
bus ſit licitum, relictis bonis, quæ poſsident,
in ſumma velle paupertate viuere. Tertium,
An ſit eiſdem licitum mẽdicare, cùm poſsint
propriis manibus victum quærere. Quartũ
incidens dubium, An Chriſtus ſummam ha-
buerit paupertatem. Quintum, An Chriſtus
mendicauerit.

Ad primum dubium, An, ſcilicet, ſit ne-
ceſſariũ corporaliter operari, dicen-
dum. Ad triplicem finẽ ſolent homines ma-
nibus operari, ſcilicet, ad quærendum neceſ-
ſaria vitæ. Secundò ad vitandum ocium, &
damna ex ocio prouenientia. Tertiò ad cor-
pus exercendum, & illud rationi ſubiicien-
dum, pro peccatiſq; ſatisfaciendum. Pro pri-
mo facit, quod ſupra allegatum eſt: In ſudo-
re vultus tui manducabis &c. Et iterum: La-
bores manuum tuarũ manducabis. Pro ſecun G
do facit, quod ait Hierony. ad Ruſticum mo
nachum: Semper aliquid operis facito, vt te
diabolus occupatũ inueniat. Pro tertio facit,
quod ait Paulus, annumerans ea, quibus cor
pus caſtigatur, dicens: In laboribus, in vigi- 2.ad Cor.6.
liis, in ieiuniis &c. Ob nullum tamen finem
ex prædictis video eſſe de pręcepto, aut ne-
ceſſarium manibus operari, cùm aliter poſsit
homo fines illos obtinere. Ad finẽ enim ha-
bendi neceſſaria vitæ, labor manualis neceſ-
ſarius non eſt, ſi homo habet diuitias, vel per
viam donationis, vł hęreditarię ſucceſsionis,
vel legati, ſeu fortunæ, aut per aliam viam, vt
conſtat. Similiter ad finem vitandi ociũ, non
eſt neceſſarius, quia aliis modis poteſt euі-
tari, ſcilicet, literis incumbendo, legendo, do
cendo, viſitando, & alia opera miſericordiæ
exercendo. Sed nec ad tertiũ finẽ eſt huiuſ-
modi labor manualis neceſſarius, cùm poſsit
homo corpus affligere, & illud ſpiritui ſubii
cere per ieiunia, vigilias, peregrinationes, &
alia honeſta exercitia, etiam ſi nõ ſint panis
lucratiua, & ita ſimpliciter ad nullum finem
ex dictis eſt neceſſarius labor manualis, niſi
caſu, quo non pateret alius modus ſuæ, ſeu H
proximi indigẽtiæ ſuccurrẽdi. Aut caſu, quo
occaſione huiuſmodi mendicãtium, & labo
rare potentiũ, alii veri pauperes miſerabiles
extremam neceſsitatẽ patiẽtes, eleemoſynis
ſibi debitis priuarẽtur. Nam tunc qui robu-
ſti ſunt, nõ deberent de eleemoſynis cũ tan-
ta verorum pauperũ iactura velle viuere, ſed
propriis manibus, ſi poſſent, deberent ſibi vi
ctum quærere, ad imitationem Pauli, qui nõ
ſolùm ab eleemoſynis, ſed etiã à mercede ſi-
bi ratione prædicationis debita, abſtinebat,
ne fratribus ſcandali occaſionẽ præberet, vt
ſcribit ad Corin. Pro quo facit Hiero ad Da
maſum, dicens: Qui bonis paternis & operi-
bus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperũ
eſt, accipiunt, ſacrilegiũ profectò cõmittunt.

Ad id, quod ſecũdò quærebatur, An, ſci-
licet, liceat ſanis diuitias habentibus
eas relinquere, & in ſumma viuere pauper-
tate, res eſt, quæ quæſtione nõ indiget, cũ ſit
per eccleſiam iam in fauorem ordinis mẽdi-
cantium declarata. Ait enim Nicolaus.3. in
extrauagan. Exiit. Dicimus, quòd abdicatio
omnium rerum temporalium in ſpeciali, &
in communi propter Deum meritoria eſt, &
ſancta, quam & Chriſtus viam perfectionis
oſtendens, & verbo docuit, & exemplo fir-
mauit, quamq; primi fundatores militantis
eccleſię, prout ab ipſo fonte hauſerant, in vo
lentes

A lentes perfectè viuere, per doctrinę ac vitę ipſorum alueos deriuarunt. Vnde apertũ eſt, quod quæritur. Et oppoſitũ fuit error quorundã magiſtrorũ Pariſienſiũ olim per Alexandrũ. 4. & Innocẽtiũ. 4. reprobatus. Quibus diſtrictè præcepit dictus Alexander, vt errorem ſuũ retractarent. Vide decretalem ipſius, quæ incipit: Non ſine multa &c.

Facit ad idẽ dictũ Chriſti, Si vis perfectus eſſe, vade, vẽde omnia quæ habes, & da pauperibus. Vnde Auguſtin. in de eccleſiaſticis dogmatibus ait, bonum eſſe de propriis, pauperibus erogare, ſed melius omnia relinquere, & cũ chriſto egere. Et Hierony. ad Heluidiã ait, ſi vis eſſe perfecta, & in primo dignitatis faſtigio ſtare, ſequere apoſtolos, da om̃ia quæ habes pauperibus, & nuda nudũ Chriſtũ imitare. Et idem ad Ruſticum monachum ſcribens, qui relicto ſeculo, omnia bona à ſe abdicauerat, ait. Illud durũ eſſet, & difficile, omnia, ſcilicet, bona abdicare, ſed magna facientẽ expectare præmia. Si igitur, homo omnia bona, quę habet, à ſe abdicet, nõ ex hypocriſi, aut ob alium inhoneſtum finem, ſed verè propter Deum, vt Chriſti doctrinã ſeruet, ipſiuſq; exemplum imi-

B tetur, ſancta eſt huiuſmodi abdicatio.

HInc patet ad id, quod tertio quęrebatur, An, ſcilicet, huiuſmodi hominibus voluntariã paupertatẽ aſſumentibus, licitũ ſit mendicare. Et tenendũ, quòd ſic. Tum, quia minoribus, qui talẽ elegerunt paupertatem, licitum eſt mẽdicare, imò & meritoriũ, prout per ſummos pontifices eſt declaratum, puta per Nicolaũ, per Alexandrũ, & Innocentiũ, & alios, vt ſuppono. Tum etiã, cùm licitum & bonum eſt, omnia bona pauperibus dare, nil ſibi reſeruando, licitũ etiã aliena petere, & de oblatis viuere. Pro quo apertè facit Auguſti. qui in de opere monachorũ ait: Illi, qui in ſeculo habebant aliquid, quo facilè ſine opificio ſuſtentarent vitã ſuam, & conuerſi ad dominũ diſpertiti ſunt, tales ad opera manuũ cogi non debent, nec ad acquirendũ victum propriũ. Et rationẽ reddit, dicens: Quia qui de bonis ſuis pauperes ſuſtentauerũt, de eleemoſynis pauperum ſuſtentari debent.

Pro quo etiã facit ratio, Meliora ſunt opera ſpiritualia, quàm corporalia, vt conſtat, & per conſequens corporalia licitũ eſt prætermittere propter ſpiritualia, prout Chriſtus ſignificauit dicens: Dimitte mortuos, ſepelire mortuos ſuos. Vbi Ambroſius ait: ideo Chriſtum id dixiſſe, quia maius eſt animas mortuorum prædicando ſuſcita-

re, quàm corpora mortuorũ in terra abſcon- C
dere. Et apoſtoli melioribus incumbere volentes, dixerunt: Non eſt æquum, nos relinquere verbũ Dei, & miniſtrare mẽſis. Sequitur ergo eos, qui volunt ſpiritualibus vacare, non teneri, nec cogendos eſſe, ad corporaliter operandũ cibum, & per conſequens licitum eſſe illis de eleemoſynis viuere, citra tamen verorum pauperum defraudationem.

Exemplo etiam ſanctorum idipſum patet. Nã legitur de beato Alexio, q̃ relicto patrimonio, quo abũdabat, per mundũ mendicando perrexit, cuius ſanctitate dominus in morte ſua mirabiliter declarauit. Beatus etiã Grego. per trienniũ ſtetit in ſpelũca, nil omnino manibus operans, de eleemoſynis cuiuſdam Romani viuens.

Et ita patet intentũ, quòd non ſolũ verum eſt de voluntariis pauperibus, qui religionẽ aliquam profitentur, in qua officia eccleſiaſtica pro multis exercent, vnde digni ſunt, qui per eos ſuſtẽtẽtur, ſed etiã de aliis, ſi qui ſint, qui mũdũ relinquẽtes, velint ꝓpter deũ, in paupertate viuere, aliis ſpũalibus exercitiis incũbẽdo, etiã ſi eccl'iaſtica officia cũ aliis in monaſterio nõ exerceãt, cùm D
pręter hm̃ôi officia eccl'iaſtica multa alia ſint ſpũalia exercicia, q̃bus homo vacare poteſt.

Ad id, quod quarto loco quęrebatur de chriſto, An, ſcilicet, habuerit ſummã paupertatẽ. Dicẽdũ quod ſic. Tũ ex his, quæ per ſummos põtifices ſunt declarata, ſcilicet, Chriſtum altiſsimã paupertatẽ verbo docuiſſe, & exemplo confirmaſſe. Tum etiã ex dictis ſcripturæ. Zacharias enim de Chriſto loquens atq; prophetizans, ait: Ipſe pauper, & *Zach. 9.*
aſcẽdens ſuper aſinã. Pſalmiſta, etiã in Chri- *ps. 39.*
ſti perſona ait: Ego mẽdicus ſum, & pauper. Et threnorum. 3. ait Hieremias de Chriſto, vt exponit gloſſa. Ego vir videns paupertatem meam. Ipſe etiam Chriſtus de ſeipſo dixit: Vulpes foueas habent, & filius hominis nõ
habet, vbi reclinet. Paulus etiã ad Chorint. 2. *Luca. 6.*
ait: Scitis gratiam domini noſtri Ieſu Chriſti, qui propter vos egenus factus eſt, vt vos diuites eſſetis. Deinde cõſtat Chriſtũ altiſſimam paupertatẽ docuiſſe, & ſub cõſilio ſuis fidelibus tradidiſſe, quando dixit: Si vis perfectus eſſe, vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus. Et iterũ: Nolite poſsidere aurũ & argentum. Et alibi pluries. Nec credendum eſt Chriſtũ vnũ docuiſſe, & oppoſitũ ipſum feciſſe, cùm ſcriptum ſit: Cœpit Ieſus facere, & docere. Nec valet, quod nõnulli dicunt, Chriſtum pauperem fuiſſe nõ per abdicationem

dominij

E dominij rerum, ſed vſus tantùm. Hoc dicunt
qui putant Chriſtum, ſecundum quòd ho-
mo, verè temporalem regem Iudęorum fuiſ-
ſe, rerumq; temporalium verum dominũ ha
buiſſe, ſolumq; rerũ vſum abdicaſſe. A quo-
rum ſententia non immeritò recedendum vi
detur, vt alibi facilè probauimus.

DE eo verò, quod quinto loco quæreba-
tur, ſcilicet, An Chriſtus vnq̃ mẽdicaue-
rit, ambigua res eſt. Et ſi quibuſdã viſum ſit,
dicere, quòd ſic, ſaltẽ in illo triduo, quo cùm
duodecim eſſet annorũ, cùm parentes ſui in
reditu de Hieruſalẽ perdiderunt, vt videtur
ſentire Bernardus, ſuper Lucæ cap. 2. & alij.
Cõmuniter tamẽ tenetur contrarium. Tum,
quia mendicare videtur in pœnã peccati in-
troductũ, ſi enim homo nõ peccaſſet, locum
mendicitas non haberet: Chriſtus autẽ nulli
vnq̃ culpæ ſubiacuit. Tum, quia Deutero. 15.
ſcriptum eſt: Omnino indigens, & mẽdicus
non erit inter vos. Et ita non eſt putandũ Iu-
dæos permiſiſſe Chriſtũ mẽdicare, maximè
tunc, quando conuiuia potiùs exercebãtur,
quàm eleemoſynæ, vti fieri ſolet in ſolenni-
tatibus pręcipuis, tam eundo, quàm redeun-
do. Tum etiã, quia apoſtoli nõ mẽdicabant
hoſtiatim, (de hac enim mẽdicatione nunc
F loquor.) Non enim erat egens quiſq̃ inter il-
los, vt habetur in actibus apoſtolicis. Dein-
de ſi Chriſtus mendicaſſet, graue offendicu-
lum videretur euangelio ponere, eò quòd vi
dentes Chriſtum mẽdicare, facilè putarent
id ex impotẽtia Chriſti prouenire, qui ſibi-
ipſi prouidere non poſſet, ac proinde nõ re-
ctè de Chriſti miraculis & virtutibus ſenſiſ-
ſent. Quicquid ſit de rationibus his, quæ nõ
ſunt à Deo efficaces, non tamẽ legitur Chri-
ſtum hoſtiatim mendicaſſe, etiam ſi de obla-
tionibus multorũ deuotorũ ipſe & diſcipu-
li ſui neceſſaria vitæ haberent, adeò, vt de his
poſſent aliis pauperibus ſubuenire. Illa autẽ
quæ ab aliis accipiebat, non tam ratione in-
digentiæ ſuæ, quàm publici officij docendi,
& prædicandi, & aliorũ publicã vtilitatem
quærendi eidem debebãtur. Itaq; ſtipendiũ
& merces potiùs q̃ eleemoſyna dici poterat.

Ex his patet reſpõſio ad principale quę
ſitum, cùm ſtet tripliciter mẽdicare,
ſcilicet, ex indigentia, quando non poteſt ho
mo aliter ſibi prouidere, & eſt miſerãda pau
pertas. Alio modo, ex amore otij, & hæc eſt
vituperanda. Tertio modo, ex amore Chri-
ſti, cũ deſiderio illum imitandi, & rebus ſpi-
ritualibus vacandi, & hæc eſt laudabilis, &
præmio digna, vt ex dictis patet, ideo licitũ
eſt & laudabile huiuſmodi voluntariis pau- G
peribus per eleemoſynas ſubuenire. Poteſt
tamen huiuſmodi mẽdicitas voluntaria per
aliqua vitiari, ſcilicet, ratione finis, vt ſi ho-
mo operari recuſet, otium quærens. Secun-
dô, ratione ſcandali, vt ſi ſit laicus, robuſtus,
& nullam religionem profeſſus, quem cùm
alij videant mendicare, perq; ſuperiores tole
rari, facilè alij vitioſi occaſionem ſument, vt
perditè viuant, & vitium & otium quærant.
Tertiò, ratione impedimenti, quod mendi-
cando præſtant operibus, ad quę alioquî te-
nerentur, maximè ſi familiam habeant, cui
prouidere teneantur. Quartò, ſi veros & mi
ſerabiles pauperes eleemoſynis eiſdem debi
tis, ſua mendicitate priuant. His & aliis mo-
dis poteſt voluntaria mendicitas vitiari, quę
omnia nos in præſentiarum reſecamus. Ob
hæc iura ciuilia prohibent, ne robuſti & ſa-
ni mendicent, & eos, quos vagabundos vo-
cant, puniunt, & exterminant, & labora-
re cogunt. Secus de aliis, quorum vita eſt per
eccleſiam approbata.

Per hæc patet ad rationes ſuprà factas.
Ad primum ex Geñ. ſumptum: In
ſudore vultus tui &c. Dicendum, quòd non H
fuit præceptiuè dictum, ſed in pœnam pec-
cati, & modum maledictionis: quemadmo-
dum & ad Euam in pœnam dictum eſt: In
dolore paries &c. Itaq; perinde eſt, ac ſi ad
Adam dixiſſet: Terra non ſponte dabit fru-
ctus, ſicut dediſſet ſi in innocẽtia permanſiſ-
ſes, ſed ſudore, & labore tuo interueniente.
Quod ex pſalmiſta citatum eſt: Labores ma
nuum tuarum manducabis, non etiam dici-
tur præceptiuè, ſed per modum benedictio-
nis, ac ſi dixiſſet: Beatus vir qui timet domi-
num, non laborabit fruſtrà, ſed fructus ſui la
boris colliget. Quod etiam ex Iob citant: Ho
mo natus ad laborẽ, impertinentius eſt, nam
nec de labore manuali panis lucratiuo acci-
pitur, nec præceptiuè procedit, ſed prænun-
ciat mala, quæ cõmuniter homini poſt pec-
catum eueniunt, ac ſi dixiſſet: Sicut natura-
le eſt aui volare, ita & homini naturale eſt,
multas miſerias & mala in hoc ſeculo poſt
peccatum pati. Quod dicitur eos agere con-
tra præceptum decalogi. Non concupiſces
alienum, nil probat. Nã illic prohibetur rei
alienæ concupiſcentia, per quodcunq; me-
dium etiã nephariũ. Qui autẽ rem alienam
optat per medium licitum, & non aliàs, non
tangit contra tale præceptũ: alioquî oporte-
ret damnare omnes mercatores, omnes, qui
res alienas emere volunt, cum ea, quæ de fa-

cto

A cto aliena ſunt, ſibiipſis optent. Quod eſt
falſum.

Ad ſecundũ ex dictis Pauli ſumptum,
dicendũ, quòd Paulus in locis illis
loquebatur contra quoſdã homines otioſos,
qui non ſolũ victum, manibus non quære-
bant, ſed occaſione ex otio ſumpta, alios in-
quietabant, volentes contra aliorum volun-
tatem de alienis, ſeu de his, quæ eccleſiæ offe
rebantur, viuere. Hos arguit, & hortatur, vt
in quiete viuant, & manibus operentur, vt
otium vitent, & eleemoſynas veris pauperi-
bus relinquant. Erat enim tunc eccleſia te-
nuis in fructibus, nec poterat omnium neceſ
ſitatibus ſubuenire.

Ad tertium ex dictis patet, quòd velle vi
uere ex eleemoſynis in præiudiciũ
verorum pauperum, non caret culpa ob cir-
cunſtantiam illam. Quod autem ex eccleſia-
ſtico citatur, nil cõtra propoſitum agit, quia
loquitur contra mendicantes, ſed contra a-
uaros, qui cùm teneantur ex debito paupe-
ribus ſubuenire, vel non ſubueniunt, vel di-
minutè, & non quantũ debent elargiuntur.

Ad quartum dicendum: Si ratio valeret,
probaret, quòd omnes deberent ope
ram dare diuitiis acquirendis, quod clarè re-
B pugnat euangelio, per quod docemur, per-
fectionis eſſe, omnia bona pauperibus ero-
gare, diuitibuſq; ad regnum cœlorum adi-
tum difficilem eſſe, atq; in domino non in
diuitiis eſſe fidendum. Quod de tentatione
Dei dicitur, haberet locum contra illos, qui
nec laborare, nec mendicare curant, omne,
quod eis neceſſarium eſt, diuinitus ſperan-
tes: qualiter videmus multos ex indiſcreta
deuotione ſe totos Deo dimittere, & paſsim
cadere. Quod deinde additur, quòd tales ex
ponunt ſe periculo furandi &c. Dicendum,
quòd non eſt tale periculum obruens, cui
non poſsit homo per Dei gratiam, & arbi-
trij libertatem ſi velit reſiſtere. Non enim
permittit Deus hominem vltrà quàm po-
teſt, tentari.

Ad quintum dicendum, quòd ad men
tem euangelij nil refert legatur con
iunctim, aut diuiſim, quod illic dicitur, ſcili-
cet, voca pauperes debiles &c. Nam Chri-
ſtus illic intendit nobis ſignificare, quæ ſit
eleemoſyna, quam Deus ad æternam merce-
dem acceptat, illa, ſcilicet, quam homo homi
ni indigenti propter ipſum Deum facit, &
non propter retributionem, quam ab homi-
ne, cui eã facit, ſperat. Ac proinde locus ille,
quem magnifaciũt, parum illis ſuffragatur.

Ad ſextum ex Paulo citatum, facilè ſol- C
uitur, ſi attẽdamus ipſam epiſtolam
ad Timotheum, quando ait, quòd veræ vi-
duæ ſunt de bonis eccleſiæ alendæ: loquitur
enim in caſu, & pro eo tempore, quo eccleſia
erat inops, & paucas habebat facultates, vn-
de poſſet pauperibus omnibus ſubuenire,
ob quam quidem eccleſiæ inopiam, & ne ec
cleſia grauaretur. Dixit Paulus: Si fidelis ha-
bet viduã, alat eam, ne eccleſia grauet. Ideo
de bonis eccleſiæ non erat alenda, niſi quæ
omni ſubſidio humano erat deſtituta.

Quæret fortè aliquis, An ſicut eſt li-
citum, ita etiam ſit neceſſa-
rium, & de præcepto eleemoſynas dare hu-
iuſmodi pauperibus voluntariis validis. Et
iuxta ea, quæ ſuprà dicta ſunt, quando quæ-
rebatur, quibus ſit ex præcepto eleemoſyna
eroganda. Non video, vnde cogamur ſub pœ
na peccati mortalis prætextu volũtariæ pau
pertatis illis ſubuenire. Sicut enim illis vo-
luntarium eſt à labore manuum abſtinere &
mendicare, ita & nobis voluntarium vide-
tur, eleemoſynas illis erogare. Nec videtur
nobis neceſſarium illis ſubuenire ad hunc fi
nem, ſcilicet, ne ſpiritualia exercitia relin-
quant, operari coacti. Nam huiuſmodi fi-
nem, & ſi bonus, & laudabilis ſit, ipſi ſibi- D
ipſis prætendere non tenentur, cum illis de
conſilio ſit, perfectorum vitam imitari. Ac
proinde, nec nos tenebimur illos in tali per-
fectione conſeruare, de bonis noſtris illis ne
ceſſaria miniſtrando: quæ ſi illis denege-
mus, cùm ſibiipſis, ſi velint, poſsint operan-
do ſubuenire, nullum præiudicium illis fa-
cere videmur. Dico notanter, prætextu vo-
luntariæ paupertatis, quia fortè alia ratione
tenemur in communi illis prouidere pro eo,
quòd pro nobis orant, ſacrificant, & ſpiri-
tuale verbum ſeminant, aliaq; ſpiritualia o-
pera, & officia eccleſiaſtica pro nobis exer-
cent. Naturale quidem videtur, vt noſtris be
nefactoribus grati ſimus & ſpiritualia ſemi-
nãntibus, corporalia noſtra præbeamus. Di-
gnus namq; eſt operarius cibo ſuo &c. Sed
de his hactenus.

Explicit Codex de eleemoſyna.

Codex de oratione.

De oratione, & ratione ipſius.

De

E DE oratione va-
rias diffinitiones aſsi
gnarunt doctores,q̄q̄
non propriè diffini-
tiões ſunt,ſed potius
deſcriptiones quarū-
dam proprietatū, ſeu
conditionū ipſius orationis. Oportet enim
orantem contēplari Deum, ipſiusq; bonita-
tem ſimul & potentiā &c. Oportet etiam ad
Deum,tanq̄ ad bonorū deſideratorum largi
torem,affectū dirigere. Interdū etiam orans
petit à deo formaliter,quod deſiderat.Inter-
dum,non niſi interpretatiuè,vt quando deſi
derium ſuum pandit,etiā ſi nec ore,nec men
te,dicat:Domine,da mihi hoc,vel illud.Prę-
terea aliquando orat quis ex compunctione
cordis, vt ſi pro remouendis malis deprece-
tur.Aliquando verò ex amore & dulcedine,
quā ſentit,Deo adhærens,& ipſum contem-
plans,cupiens ad perfectionē peruenire. In-
de in deſcribenda oratione,quidā attendunt
ad hoc,quidā ad illud, alij verò ad aliud. Di-
xit Damaſcenus.Oratio eſt aſcenſus intelle-
F ctus in Deum. Notat contēplationē in ora-
tione requiſitam.Dixit Auguſtinus. Oratio
eſt pius mentis affectus in Deū directus.No
tat deſideriū orantis,in quem debeat dirigi.
Dixit Grego. Orare,eſt amaros in compun-
ctione gemitus,& non cōpoſita verba reſo-
nare. Notat,vnde procedat imperfectorum,
ſeu peccatorū oratio,quia ex pœnitētia com
miſſorū. Dixit Bernardus.Oratio eſt homi-
nis deo adhærētis affectio,& familiaris quę-
dam,& pia alloquutio, & ſtatio illuminatæ
mentis ad fruendū Deo, quandiu licet. No-
tat vnde procedat, & quo tendat perfectorū
oratio. Dixit glo.1.ad Theſſa.5. Orare eſt vo
ta noſtra Deo pandere.Notat quid ſit inter-
pretatiuè orare,vt ſolet homo homini ſuam
ſignificare indigentiam,& ſi formaliter non
petat,petit tamen virtualiter.

Dixit Damaſcenus. Oratio eſt petitio
decentiū à Deo. Notat quid ſit
formaliter orare, quia ſcilicet , petere , quod
aliud eſt,q̄ deſiderare. Et hæc deſcriptio po-
teſt pro diffinitione accipi,ſtrictè de oratio-
ne loquendo,vt,ſcilicet, ad iuſtā & honeſtā
orationē reſtringatur. Et quod dicitur à deo
intelligatur mediatè,vel immediatè.Nam ali
quando petitio noſtra dirigitur immediatè
ad ſanctos,mediatè tamē ad Deum , tanq̄ ad
largitorē bonorū, quæ deſideramus. A qua
diffinitione non multū diſcrepat Guiller.Pa
riſień.in de diuina rhetorica, dicens. Oratio G
eſt petitio,quæ ad deum dirigitur,vel ad per
ſonas,ſeu perſonā propter ipſum. Quę diffi-
nitio etiam ad orationē iniuſtā extenditur.

Deniq; poteſt diffiniri oratio, magi-
ſtraliter,& ſcholaſticè loquē-
dō. Oratio eſt expreſsio deſiderij, facta Deo
propter bonū adipiſcendū,vel malum remo
uendū,formata per verbū interius,vel exte-
rius. Et quod dicitur facta Deo, intelligatur
mediatè,vel immediatè,vt ſuprà dicebam.Ex
datur de oratione honeſta,& extendit ſe ad
mentalē orationem & vocalem. Et ſignificat
quid in oratione ſit petendū,& à quo,tanq̄ à
largitore petendū ſit,quia pro indigente,cui
vł bonū deeſt,vel malū adiacet. Extēdit etiā
ſe ad orationē perfectorū & pœnitentium.

Oratio cuius potentiæ & virtutis ſit.

QVibus præmiſsis
eſt dubium primū, cuius
potētiæ ſit actus oratio,
volūtatis, an intellectus?
cuius etiā virtutis ſit. Et H
Tho. in.4. &.22. videtur
dicere, ꝙ eſt ipſius intel-
lectus practici,cui⁹ eſt ſubditis imperare,pe-
tere ab ęqualibus, & precari ſuperiore, idq;
per verbū imperatiui modi. Idem videt tene-
re Ricard.in ſuo.4. Et Gabriel in canone le-
ctione.61.Cuius ratio videtur, quia orare mē
taliter,eſt loqui ad deū,petēdo ab eo aliqd ab
ipſo orāte,deſideratū. Loquutio autē menta
lis ad intellectū pertinet immediatè & eliciti
uè,quàmuis pertineat ad voluntatē, quaten⁹
mouet intellectum,vt loquatur & oret. Tum
etiam,cū ſæpe orans ſuadeat,vt optatū impe
tret,erit oratio ſuaſiua. Suadere autē rationis
eſt,non volūtatis, cuius eſt deſiderare. Et ita
orare erit potius intellectus,quàm volūtatis.
Pro quo etiā facere videtur. Ariſto.dicens,ꝙ
ratio ſemper deprecatur ad optima.

Contra tamen videtur, ꝙ ſit imme-
diatus actus volūtatis , & nō
intellectus. Tū, quia ſi imediatus eſſet actus
intellectus,igitur oratio eſſet cognitio. Quod
tamē non videtur,quia nec apprehenſiua co
gnitio eſt, nec iudicatiua, quandoquidē qui
actu orat,non plus cognoſcit, nec iudicat, q̄
ſi non oraret,cæteris eodē modo ſe habenti-
bus. Tum etiā,quia ille actus, quē hæc verba
ſignificāt,fac hoc,da mihi hoc &c. potius ad
voluntatē pertinet,q̄ ad intellectū,nā impe-
rare

A rare nõ eſt niſi volũtatis, cui ſubſunt hi, quibus imperat. Eſt enim voluntas velut regina aliarum potentiarum, quæ aliis potentiis nõ ſubeſt, ſicut aliæ ipſi ſubſunt. Tum etiã, quia orare, ſeu petere mẽtaliter, eſt actus merè voluntarius, & immediatè in poteſtate orantis exiſtens, vt ſuppono, ſed actus intellectus nõ eſt immediatè, & in ſe liber: igitur, oratio actus voluntatis, eſt potius, quàm intellectus. Pro quo faciunt, quæ aliàs adduximus, probando intellectum noſtrum, nõ eſſe in ſe liberum, ſed voluntatem.

Ad ſecundum, ſcilicet, cuius virtutis ſit actus orare, ſeu adquã virtutẽ pertinet, nam recipere ab alio, non videtur ad virtutem pertinere, cùm virtus in actione conſiſtit, non in paſsione. Igitur, deſiderare, recipere, non erit actus virtutis, & ita nec petere bonum ab alio. Reſpon. Non ſemper actus laudabilis conſiſtit in actione, ſed aliquando in ſolo affectu, aliquando in paſsione voluntariè tolerata. Primum patet de actu pœnitendi, qui ſi propter Deum fiat, bonus eſt & meritorius, etiam ſi ſolus habeatur ſine formali propoſito rectè viuendi. Secundũ etiã patet, de paſsione mortis pro repub. pro rege, pro Chriſto, volũtariè toleratæ. Similiter continentia virtus eſt, & in actione nõ conſiſtit, ſed ĩ propoſito, ſeu affectu nõ ſe alicui
B carnaliter cõmiſcẽdi. itaq; virtus moralis cõſiſtit aliquãdo in actione, aliquãdo in paſsione, aliquãdo in nõ actione, aliquando in ſolo affectu, vt optare proximis beatam vitam, laudabile eſt, & meritoriũ, ita & eandem nobis ipſis optare, laudabile eſt, & meritoriũ. Orare etiã pro proximis, laudabile eſt & meritorium. Orare etiam pro nobis ſimiliter.

Refert tamen vnde huiuſmodi oratio procedat, ad cognoſcẽdum, ad quam virtutem oratio pertineat. Si enim ſolùm procedat ex amore ꝓximi, vel proprio, ad amicitiã, ſeu charitatẽ pertinet. Si ex animo recognoſcẽdi Dei potentiã & miſericordiam, qui potens eſt, & paratus dona ſua humilibus donare, ad latriam virtutẽ pertinet. Deum enim colimus, quãdo ipſum tanq̃ ab eo depẽdentes oramus, in quo & illius potẽtiam, & noſtrã indigentiam confitemur. Latria autẽ ad virtutẽ iuſtitię reducitur. Eſt enĩ Latria, reddere Deo cultum, ipſi ſoli debitũ.

Hinc videtur ratio ſumi contra Tho. in eo, quod ait, orationẽ eſſe actum immediatum intellectus, vt dicebatur in dubio præcedenti, cùm tamen dicat ipſemet, ꝙ oratio eſt actus latriæ elicitiuè. Latria enim virtus eſt voluntatis, vt ipſe & cæteri fatentur, ſicut & iuſtitia, cuius pars latria eſt, virtus eſt voluntatis. Si igitur oratio eſt actus latriæ elicitiuæ, ſequitur, quòd oratio actus voluntatis eſt, & ſi actus intellectus eſſet, alterius virtutis intellectualis eſſet actus, ſcilicet, prudentiæ elicitiuæ. De hoc aliàs. C

Quid in oratione petendum.

ALiud dubiũ, quid ſit in oratione à Deo petendum. Reſpon. Ex diffinitione ipſius orationis patet reſponſio: Duo enĩ veniunt petẽda, hęc ſunt, remotio mali, & collatio boni. Eſt tamen bonum, quod per ſe, & ſecundum ſe appetibile eſt, vt vita beata, & virtutes ad eam conducentes. Et talia ſemper & determinatè petere, licitũ eſt & conueniens. Eſt aliud bonum, quod prodeſſe poteſt, & aliquando obeſſe, quo, ſcilicet, poteſt homo malè vti, tale eſt bonum corporis, ſcilicet, ſanitas, integritas, agilitas, pulchritudo, & vita. Tale etiam eſt bonum honoris & famæ. Tale etiã eſt bonum fortunę, ſeu externum, diuitiæ, vxor, filij &c. Hæ igitur nõ ſunt abſolutè à Deo petenda, niſi quatenus vel ne- D
ceſſaria ſunt, vel vtilia aut conuenientia ad vitam beatam, ſeu quatenus Deo placuerit, ea conferre, & prout ipſe viderit expedire.

Primum, ſcilicet, quòd vita beata, & virtutes ad eam conferẽtes poſſint peti, apertũ eſt ex oratiõe dominica, qua petimus, Adueniat regnũ tuũ &c. Et ex ſcriptura, in qua petimus. Oſtẽde nobis faciẽ tuã, & ſalui erimus. Et iterũ: Dirige me in ſemitã mãdatorũ tuorũ. Et ex eccſia, quę orat: Da nobis fidei, ſpei, & charitatis augmentũ. *Matth. 6.* *Pſal. 79.* *Pſal. 26.*

Secundum, ſcilicet, quòd bona temporalia licitum ſit petere, quatenus ad vitam ſunt neceſſaria. Patet exemplo Salomonis, qui orando petebat, dicens, victui meo tribue neceſſaria. Et ex oratione dominica, in qua petimus. Panem noſtrum quotidianũ da nobis hodie &c. Quod non ſolùm de ſpirituali pane, ſed de corporali etiam intelligendũ eſt, vt dicit ibidem gloſſa, & doctor ſanctus in præſenti materia. Et idem etiã patet ex letania eccleſiæ, in qua Deum orat pro pluuia cõgruente, & vt fructus terræ dare & conſeruare dignetur, Et deniq; generaliter licitum eſt in oratione petere id, quod licitum eſt deſiderare, vt ait Au- *Prouer. 30.*

E guſtinus ad proban. Cùm ergo licitum ſit,
non ſolùm bona animæ, ſed corporis, & for-
tunæ deſiderare, conſequens eſt, licitum eſſe
ea in oratione petere.

Tertium, ſcilicet, quòd huiuſmodi, bona tã corporis, q̃ fortu-
nę, ſeu externa nõ ſint abſolutè, & determi-
natè petenda, ſed cũ remiſsione ad Dei bene
placitũ. Patet, tum, quia fortè illa ſi darẽtur,
nocerent potius, q̃ prodeſſent, de quo certi
eſſe non poſſumus, vt ait Paulus: Quid ore-
mus, vt oportet, neſcimus. Tum etiam exem
plo Chriſti, qui cum patrẽ oraret, vt calicem
eius transferret, ſuam tandẽ voluntatẽ patris
voluntati ſubiecit, dicens. Verumtamẽ non
mea, ſed fiat voluntas tua. Tum etiã, ex do-
minica oratione, in qua petimus. Fiat volun-
tas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Cui petitio-
ni contrariè videtur, qui abſolutè & determi
natè aliquid huiuſmodi à Deo petit. Talis e-
nim potius videtur petere ſuam fieri volun-
tatem, q̃ Dei. Vnde & filij Zebedęi à Chriſto
repulſi ſunt, cùm abſolutè mediante matre
ſua à Chriſto peterent, vt alterum poneret à
dextris, alterum à ſiniſtris in regno ſuo. Ne-
ſcitis, inquit Chriſtus, quid petatis.

F Corollariè ſequitur, nõ eſſe licitum abſolutè & determinatè
petere in oratione virtutes omnes morales.
Patet, quia multæ ſunt virtutes morales, in
ſpecie, quæ ſine bonis temporalibus, aut
corporalibus haberi non poſſunt: igitur, ſi ta
lia bona corporalia & temporalia non ſunt
abſolutè & determinatè petenda: igitur, nec
præfatæ virtutes. Antecedens patet de libe-
ralitate & magnificentia, quæ ſine bonis for
tunæ haberi nõ poteſt. Patet de fortitudine
bellica, quæ ſine armis & corporis robore ha
beri nõ poteſt. Patet de caſtitate coniugali,
quæ ſine coniuge haberi nõ poteſt. Patet de
iuſtitia reip. gubernatiua, quæ ſine dignita-
te temporali haberi nõ poteſt. Et ad hũc mo
dum de multis aliis poteſt exemplificari.

Corollariè ſequitur, non ſolũ licitũ eſſe petere bona tempo
ralia, quaten⁹ ad vitã ſunt neceſſaria, ſed etiã
bona ſuperflua, ideſt, diuitias, modò ad bo-
num finẽ ordinentur, etiã ſi periculoſa ſit hu
iuſmodi petitio. Primũ patet, quia licitũ eſt,
habere diuitias, & meritoriũ eas in pias cau-
ſas, & gloriã Dei expendere: igitur, licitũ eſt
eas ad huiuſmodi finẽ deſiderare, & ex con-
ſequenti eas petere, cõditionaliter tamen, vt
dictum eſt, Dei voluntati propriũ deſideriũ,
& eius exequutionem ſumittendo. Secundũ
etiam patet ex Salomone petente à Deo, di- G
uitias & paupertatẽ ne dederis mihi, ne for-
tè ſatiatus, alliciar ad negandum, & dicam,
eſt dominus? Idem patet ex pſal. Melius eſt
modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum.
Chriſtus etiã cõparat diuitias ſpinis, quę ani
mam pungunt, & ſępe impediunt, ne quis re
gnum Dei ingrediatur, iuxta dictum Chri-
ſti, Difficilius eſt hominem diuitem ingre-
di regnum Dei, quàm Camelũ per foramen
acus tranſire.

Si quis obiiciat dictum Chriſti Matth. 6. Primùm quærite regnum Dei, & hæc
omnia adiicientur vobis. Super quo Augu-
ſtinus ait: bona temporalia non eſſe quęren-
da. Reſpon. Chriſtus cõtra eos loquitur, qui
principaliter de craſtino ſolicisti ſunt, quid,
ſcilicet, cras comedent, quid induent, cùm ta
men hæc nõ ſint primò & principaliter quæ
renda, non tamẽ negat, quin ſecundario poſ-
ſint quæri, & appeti, & peti.

Si rurſus obiicias pſalm. 61. Diuitiæ ſi af- fluant, nolite cor apponere &c. Vbi
videtur prohiberi affectus, & deſideriũ diui
tiarum. Reſpon. quòd nõ eos damnat, qui di
uitias appetũt, ſed qui diuitiis cor apponũt,
quales ſunt, qui eas appetunt, vt eiſdẽ fruan- H
tur, ſeu qui totum, aut principalẽ affectũ illis
adhibent, finem ſeu fœlicitatem in illis collo
cantes. Qui autẽ diuitias poſſident, & petũt,
& appetunt, vt illis debitè, & oportet vtan-
tur, non apponunt illis cor ſuum.

Corollariè ſequitur, licitum eſſe in oratione petere mortẽ,
vel propriam vel alienam, non abſolutè, ſed
conditionaliter, ſcilicet, ſi homo finaliter nõ
ſit corrigendus. Patet hoc exemplo Anaſta-
ſiæ, quæ orabat Deum, vt ſuum maritum Pu
blium de medio tolleret, vt daret locum ſan-
ctis, ſi non erat finaliter corrigendus. Et Ci-
rillus in quadã epiſtola ad Auguſtinum orat
Deum, vt hæreticum quendã reſipiſcere no-
lentem, occidat. Idem etiam poteſt iuſto op-
tari, ſi timetur quòd diù viuẽs, in peccatũ ca-
dat. Licitum enim eſt viris iuſtis beneficium
Dei optare, tale eſt, eos de hoc ſeculo neq̃ ra-
pere, iuxta illud ſapientiæ. Raptus eſt ne ma-
litia mutaret intellectum illius, aut fictio de-
ciperet animam eius. Idem patet de ſeipſo
exemplo Pauli, dicentis: Cupio diſſolui &
eſſe cum Chriſto. Et Iob etiam mortem pro-
priam deſiderabat, nec in hoc videtur peccaſ
ſe vir tam iuſtus, & adeò commendatus. Pro
quo etiã facit, quod dicitur. Melior eſt mors,
quàm vita amara. De duobus autẽ, quorum
alterum

A alterum eſt eligendum, illud videtur præeligendum, quod melius eſt.

Quis orandus, Deus ſolus, an etiam ſancti?

ALiud dubiũ, quis orãdus eſt, de⁹, an alij ſancti? Et primò arguitur, ꝙ Deus nõ ſit orãdus, quia orare, eſt ei, quẽ oramus, noſtrum deſideriũ pandere, vt illud cõpleat, nos autẽ nil poſſumus Deo pãdere, qui ab æterno omnia nouit, etiã ea, quę nos intus deſideramus, prout dicit Chriſtus. Scit enim pater veſter cœleſtis, quid vobis opus ſit, anteq̃ petatis. Igitur ſuperfluum videtur Deum orare, ſed ſufficit deſiderare.

Secundò oramus aliquem, vt voluntatem eius ad id agendum, quod petimus, flectamus, ſed volũtatem dei nos nõ poſſumus flectere, aut mutare, vt ait Iacobus in Canonica. cap. 1. Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſsitudinis obũbratio. Et Numeri. 23. Non enim Deus vt homo
B eſt, vt mẽtiatur, nec filius hominis, vt mutetur.

Tertiò, ſuperfluũ omnino videtur orare pro eo, quod neceſſe eſt euenire, vel impoſsibile, ſed id, quod à Deo petimus, eſt huiuſmodi. Nam vel Deus ab æterno decreuit id facere, quod in oratione petimus, & ſi ſic, neceſſe eſt illud euenire, cũ Dei volũtas ob ſui impotentiã fruſtari, aut impediri nõ poſsit. Vel Deus decreuit illud nõ facere, & ſi ſic, impoſsibile eſt illud fieri, quod petimus. Dicere autẽ ꝙ Deus ne decreuit ab æterno vnum nec alterum, ſed ſuſpenſam habuit voluntatem, quouſq; quis eum oret, nõ eſt rationabiliter dictũ, quia Deus ſicut nil ex tempore ſcit, ſed omnia ab æterno ſciuit, ita nil ex tempore vult, ſed omnia quæ vult, ab æterno voluit, alioqui nouitas aliqua videretur eſſe in dei volũtate, quod eſt falſum.

Reſpon. Rationes hæ nil probãt. Ad primum enim quãdo arguitur, quòd orare, eſt pãdere &c. Eſto id ita ſit, falſum tamẽ eſt, quòd nos nõ poſſumus deo noſtra vota pandere. Aliud enim eſt quenq̃ docere, aliud ad eum loquendo, id, quod optamus, repreſentare. Igitur ex quo Deus omnia ſcit, non poſſumus, nos eum quicq̃ docere. Poſſumus tamen ei vota noſtra repreſentare, vt nos illi humiliãtes, digni efficiamur, vt quod petimus, aſſequamur.

Ad ſecundum falſum videtur, quòd nos non poſſumus flectere volũtatẽ dei, aut quodãmodo mutare, ſi indiſtinctè dicatur. C Nam conſtat deum ſententiam ſuam ob opera noſtra bona, aut mala ſæpe mutare. Si enim ob peccata eramus in ira Dei, ad gehennam ordinati, ſi tamen per pœnitentiã reſipiſcamus, mutat deus ſentiã, iuxta illud Hierem. 16. Noli ſubtrahere verbum, ſi fortè audiat, & conuertatur vnuſquiſq; à via ſua mala, & pœniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam ſtudiorũ ſuorum. Vbi glo. Et pœnitentibus & mutatis ipſe pœnitens mutat ſententiã. Sic etiã ait beatus Grego. Nouit Deus mutare ſententiã, ſi tu noueris corrigere delictum. cap. Cõmutabilis. 22. q. 4. Sicut igitur per opera pœnitẽtiæ & virtutum ſumus cauſa, quòd Deus ſententiã mutet, & nos in ſui gratiã admittat, ita & per orationem poſſumus eſſe cauſa, vt deus ad vota noſtra cõdeſcendat. Quod fit abſq; om̃i mutatione reali ipſius Dei, quod facile eſt intelligere, poſita diſtinctione cõmuni, ſcilicet, ꝙ Deus determinat aliquid facere dupliciter.
Vno modo ſimpliciter & abſolutè, ita vt ad D
id volendũ, nõ determinetur ab operibus noſtris, & tamen voluntatẽ nos non poſſumus mutare, nec in aliam flectere. De quo procedit illud, quod dixit Samuel. Porro triũphator in Iſraël non parcet, & pœnitudine non flectetur, nec vt homo, vt agat pœnitentiam. Et ſic procedit, quod ſuprà in ratione hac citatum eſt. Alio modo vult Deus aliquid facere, iuxta exigentiam noſtrorum operum, vt ſi bona ſint, dabit præmium, è cõtrà ſi mala ſupplicium, & hanc voluntatẽ dicitur mutare ſecũdum noſtrã mutationem. Sic enim ſecundum præſentem iuſtitiam ordinat hodie Petrum ad gehennam, quem cras pœnitentem ordinabit ad gloriam. Et huiuſmodi Dei volũtas ſeu decretũ magis videtur & eſt conditionatũ, quám abſolutum. Et cùm dicitur Deus mutare propoſitum, ſeu ſententiam, conſtat, quòd mutatio realis nõ in Dei voluntate eſt, ſed in nobis, vel in tempore, vt aliàs ad longum explicuimus. Ita igitur ſtat, quòd Deus determinet nõ dare nobis, quod optamus, ſi non oremus, & nobis orantibus, flectatur, & Dei, quod petimus, idq; abſq; omni mutatione reali ipſius Dei.

Ad tertium. Si ratio aliquid probaret, æquè probaret, quòd omnino ſuperfluum & inutile eſt homini opera bona facere, aut mandata ſeruare, quòdq; nil noceat homini perperã viuere. Patet, quia vel Deus

E ab æterno decreuit hominẽ ſaluare, vel damnare. Si primum, neceſſe eſt illum ſaluari, quicquid agat. Si ſecundum, impoſsibile eſt eum ſaluari, quicquid agat. Dico igitur, admiſſo quòd Deus ab æterno decreuit alterũ illorũ, ſcilicet, vel dare nobis, quod petimus, vel negare, non tamen inde fit, vt vel neceſſarium ſit, vel impoſsibile, quod petimus, loquendo de neceſsitate & impoſsibilitate cõſequentis. Patet hoc, quia hoc, quod peto, ſcilicet, quòd Deus liberet me à certa tentatione, in ſe merè contingens eſt, in plena Dei libertate conſiſtens, etiam ſi alterum ex contradictoriis Deus ab ęterno decreuerit. Sicut enim Dei præſcientia rebus euenientibus neceſsitatem non imponit, ita nec Dei decretũ. Secus ſi loquamur de neceſsitate aut impoſſibilitate conſequentiæ, nam ſic neceſſe eſt ſi deus decreuit aliquid facere, quòd fiat, & impoſsibile eſt, ſi decreuit illud nõ facere, quòd fiat, & ita patet, quòd ſtante neceſsitate, vel impoſsibilitate conſequentiæ, ſeu conditionalis, remanet in ſeipſum conſequens cõtingens, quod in noſtra oratiõe à deo petimus.

Sed contrà videtur replica, quòd orans petat, quod neceſſarium eſt, nam in
F omni oratione ponitur, vel ſubintelligitur conditio, videlicet, ſi Deus vult, non enim debemus petere abſolutè à Deo aliquid, etiam ſi ipſe nolit, hoc enim eſſet diuinæ voluntatis reniti, cui tamen noſtram tenemur voluntatẽ conformare. Igitur ſi peto aliquid à deo, intelligo, ſi ipſe velit. Cuius exemplũ Chriſtus nobis contulit, quando ad patrẽ orans dixit: Pater ſi vis, transfer à me calicẽ hunc. Sed poſita hac conditione in oratione, conſtat eſſe neceſſarium, quod petimus, ſcilicet, Peto domine, vt des mihi gratiã, ſi vis, vt des mihi ſanitatem, ſi vis. Neceſſarium enim eſt, quòd det, ſi vult. Reſpon. quòd illa conditio nõ apponitur ex parte obiecti petiti, ſed eſt conditio orationis ſeu petitionis, non rei petitæ, ita ſcilicet, vt oratio ſit cõditionalis, nõ res, quam petimus. Et ita ſtat, quod dixi, ſcilicet, contingens eſſe id, quod in oratione petitur, non neceſſarium, quale eſſet, ſi petitio tenderet in conditionalem illam, ſcilicet, ſi vis Chriſte fac hoc. Aut dicatur aliter, quòd illa conditio non ponitur in oratione, vt oratio fiat conditionalis, nec vt res conditionata petatur, nec ponitur illatiuè, ſed ſubmiſsiuè, ita, ſcilicet, vt orans ſub illa conditione non intendat conſequentiam facere, ſeu conditionaliter loqui, ſed ſuam voluntatem, & rem ipſam petitam diuinę voluntati ſubmittere, qualis ſubmiſsio & humilitas in oratio- G
ne requiritur. Hoc ſatis ſignificauit chriſtus, quando dixit. Tranſeat a me calix iſte, verumtamen non mea, ſed tua voluntas fiat. Sic etiam quando virgo dicit: Contraham tecũ, ſi patri meo placuerit. ſi. non illatiuè, ſeu conſequentialiter accipitur, ſed ſubmiſsiuè, vt dictum eſt. Et tunc nulla eſt neceſsitas nec conſequentiæ in re, quã in oratione petimus.

Sed vltrà inſurges. Eſto ſaluetur contingentia rei petitæ, non tamen videtur ſuperfluitas orationis excuſari, cúm neceſſe ſit impleri, quod Deus ab æterno decreuit, & impoſsibile, quod non decreuit. Reſpon. Sicut opera bona ſuperflua nõ ſunt ad conſequendum vitam beatam, ita nec oratio ad eundem finem ſuperflua eſt. Sicut enim Deus ab æterno decreuit vitam hominibus dare, ſed non niſi mediantibus operibus bonis, ita ab æterno multa bona largiri homini decreuit, ſed nõ niſi mediante oratione, quæ actus virtutis eſt, & Deo grata. Et ſicut ab æterno præuidit vniuſcuiuſq; opera, ſecundum quę vnicuiq; retribuere decreuit, ita ab æterno præuidit vniuſcuiuſq; orationes, & petitiones, ſecundum quas etiam vota complere decreuit, prout ſibi eas acceptare pla- H
cuit. Et ita ſicut ſecluſis bonis operibus tollitur, Deum decreuiſſe gloriam dare, ita ſecluſis orationibus, tollitur Deum decreuiſſe deſideria complere, vt aliàs latiùs inde prædeſtinatione explicuimus. Vnde apertè patet, opera noſtra, & orationes, quas ad Deum fundimus, nõ eſſe ſuperflua, aut impertinentia, qualia eſſent, ſi Deus abſolutè alterũ eorum facere decreuiſſet, & non ſecundũ exigentiam noſtrorũ operum & orationum.

Colligitur igitur Deum eſſe à nobis ſalubriter orandum. Nam & prophetæ orauerunt Deum, Chriſtus orauit, & Chriſtus nos orare docuit: Eccleſia Chriſti ſponſa quotidie, & frequentiſsimè orat, & huiuſmodi orationes ſanctas, & ſalutares eſſe determinat. Et naturalis ratio hoc idem dictat, eſſe ſcilicet, orandum ſuperiorem, in cuius poteſtate eſt, noſtris ſubuenire miſeriis. Hic autem Deus eſt.

ESto igitur Deus orandus ſit, An conueniat orare ſingulas perſonas. Quod quæritur, de ſpiritu ſancto ſpecialiter, nam de patre, & filio non dubitatur, quin orandi ſint. De ſpiritu ſancto tamen eſſet ratio dubitandi, quia, vt ait Eraſmus: antiqui, & ſancti doctores orationes ſuas non ſolebant ad ſpiritũ ſanctũ dirigere, ſed ad patrẽ,

&

A & filium. Hilarius etiam nõnullam in hac re differentiam videtur ponere inter duas primas perſonas & ſpiritum ſanctum, qui tertia perſona eſt. Ait enim. 2. de Trinitate. Conſerua, inquit, hanc oro fidei meæ religionẽ, vt quod in regenerationis meę ſymbolo profeſſus ſum, ſemper obtineam, te patrẽ & filium tuum vnà tecũ adorent, ſpiritum ſanctũ, quẽ ex te per vnigenitũ tuũ eſt, ꝓmerear. In quo videtur innuere ſpiritum ſanctũ magis promerendum eſſe, quàm orandum.

Reſpon. Spiritus ſanctus ſicut pater & filius venit orãdus. Id patet ex eccleſię ritu. Orat enim eccleſia ipſum ſpiritum ſanctũ immediatè, ſicut & patrem, quod apertũ eſt in litaniis per eccleſiã prolatis & inſtitutis, in quibus oratio ad patrem. Oratio ad filium. Oratio ad ſpiritum ſanctũ immediatè dirigitur. Patet etiã de multis aliis orationibus, quæ in miſſis, quæ ab eccleſia celebrantur, ad ſpiritum ſanctum immediatè diriguntur. Patet etiam ratione, quia qua ratione pater & filius, eadẽ ſpiritus ſanctus orandus eſt, ſiquidem oramus patrem, quia largitor eſt bonorum, à quo ſimiliter omnia pendent: quandoquidẽ vnius potentiæ & eſſentię eſt cum patre & filio, eiuſdem etiam bonitatis & miſericordiæ, eadẽ etiam adoratione colendus. Omnium etiam trium

B opera ad extra omnia ſunt indiuiſa.

Nec obſtat, quod antea dictũ eſt. Nam ſi veteres orationes ſolebant immediatè ad patrem & filium dirigere, non ita ad ſpiritum ſanctũ, non ideo id fiebat, quòd ſpiritus ſanctus orandus nõ eſſet, ſicut alię perſonę, ſed proprietatẽ ſpiritus ſancti attendentes, congruentiã quandam in orando ſeruabant. Propriũ enim eſt ſpiritu ſancto eſſe donum patris & filij. Et congruit magis donũ à largitore doni petere, ꝗ ab ipſomet dono. Ideo congruentiã hanc ſeruantes, à patre & filio donum ſibi elargiri petebant, & ipſum donum, quod ſpiritus ſanctus eſt, promereri curabant. Et id ſonant verba Hilarij. Nos autem ſcientes, quòd nõ ſolus pater & filius dant ſpiritum ſanctũ nobis, ſed ipſemet ſpiritus ſanctus dat ſeipſum nobis, tam in ſe, ꝗ in ſuis donis, ex quo hoc, quod eſt ſpiritum ſanctũ dari hominibus, ſit opus ad extra, qđ neceſſe eſt omĩbus tribus cõmune ſit. Ideo veritatẽ ſequẽdo, dimiſſa pręfacta cõgruẽtia, dicimus ſpiritum ſanctum cum patre & filio adorandum, & cum patre & filio orandum.

Sed an ſancti, qui cũ Chriſto regnant, ſint à nobis orandi? Et dixerunt aliqui hæreticɨ, quòd non, eò, quòd ſancti nobis prodeſſe non poſſunt. Pro qua ſententia arguunt C primò ex Paulo. 1. ad Timoth. Vnus eſt mediator noſter Chriſtus Ieſus. Non igitur ſancti pro nobis vtiliter intercedũt, alioqui plures eſſent noſtri mediatores apud Deum.

Secundò ex Ioan. in Canoni. Aduocatum habemus apud patrem Chriſtum Ieſum, qui propitiatur pro nobis. Si igitur ipſe pro nobis propitiatur, ſuperfluæ ſunt aliorum ſanctorum preces, quas pro nobis fundunt.

Tertiò. Ipſi ſancti pro ſeipſis orantes, à Deo non exaudiuntur: igitur, nec ſi pro nobis orent. Antecedens probant ex illo Apocalyp. 6. Vbi dicitur, quòd martyres clamant ad dominũ, dicẽtes: Vſq; quo domine non iudicas, & vindicas ſanguinem noſtrum de his, qui habitant in terra? Vnde patet eos non exaudiri, alioqui nõ ita conquererentur de Deo.

Quartò, quia ſancti in cœlo exiſtentes, non ſunt in ſtatu merendi, aut demerendi ſibi, igitur nec nobis.

Quintò, quia Deo ſoli eſt exibendus cultus latriæ, iuxta illud Pauli: Soli Deo honor & gloria in ſecula ſeculorum, ſed oratio eſt ſpecies latriæ, vt ſuprà dictum eſt: igitur, ſolus Deus orãdus eſt, non D homo, etiam ſi ſanctus ſit.

In oppoſitum eſt veritas, ſcilicet, quòd ſancti ſunt à nobis orandi, & inuocandi, qui ſuis interceſsionibus poſſunt nobis multa bona impetrare. Et quia hoc aliis in Codice de ſuffragiis ad longum oſtendimus, authoritate ſcripturæ, authoritate ſanctorũ, & eccleſiæ determinatione, ideo approbationibus ſuperſedeo. Itaq; ad præſens ſatis eſt, breuiter ſoluere præfatas rationes.

Ad primum dicendum, quòd chriſtus eſt vnicus principalis mediator intercedendo pro nobis, cum quo ſtat, alios eſſe mediatores intercedendo ſimiliter pro nobis, quãuis Chriſto inferiores. Nam & domina noſtra, à ſanctis noſtra mediatrix nuncupatur. Cùm autem Chriſtus dicitur vnicus mediator, vnicus, poteſt accipi pro præcipuo. Si autem precisiuè ſeu excluſiuè accipiatur, dicitur Chriſtus vnicus mediator participatione naturæ diuinæ, & humanæ. Similiter vnicus eſt in opere redemptionis.

Ad ſecundum ex Ioan. nil mouet, quia & ſi Chriſtus pro nobis intercedat, non inde excluduntur alij interceſſores, imò potius ſequitur alios ſanctos ſimiliter pro

 nobis

E nobis intercedere, volẽtes in hoc Chriſto capiti ſe conformare. Nec ſequitur eſſe ſuperfluas ſanctorum orationes, quas pro nobis fundunt, quia tunc ſimiliter eſſet dicendum, ſuperfluas eſſe orationes eccleſiæ, quas pro nobis, & pro defunctis facit.

Ad tertium ex Apocalypſi, falſum eſt, quòd martyres in ſuis votis non exaudiantur, quandoquidem primam ſtolam, coronã triumpi illicò recipiunt, vindictam etiam, quam petunt, obtinebũt, quæ eiſdem etiam ibidẽ promittitur. Nam dicitur ad eos, vt requieſcãt, Adhuc tempus modicũ, donec cõpleatur numerus cõſeruorũ ſuorũ. In quo apertè illis ſpes datur vindictæ, quam petũt.

Ad quartum, quis nõ ſint in ſtatu merendi, ſunt tamẽ in ſtatu liberaliter & per viã gratię nobis aliqd à deo impetrãdi.

Ad quintum, Oratio quatenus dirigitur in Deum mediatè vel immediatè in recognitionẽ omnipotentiæ Dei, à quo omnia pendent, pertinet ad latriam, & ita orare aliquem tanq̃ ſupremum omnium largitorem, nephas eſt, niſi is, quẽ oramus, deus ſit. Et qui illo modo aliquem ſanctum oraret, idolatraret. Oramus igitur ſanctos, non

F tanq̃ bonorum largitores, ſed tanq̃ interceſſores & aduocatos. Et licet in hoc eos quodã modo colamus & honoremus, attamen talis honos illis conueniens eſt, & non Deo debitus, ſed primus.

EſSet tamen dubium, An ſuppoſito, quòd ſancti ſint à nobis vtiliter orandi, an poſſit hæc veritas per ſolius ſcripturæ ſacræ teſtimonia apertè & ſufficienter probari, ſecluſa determinatione eccleſiæ. Quæ inquiſitio valeret ad amplius confundendum hæreticos, ſolis ſcripturis adhærẽtes. De qua quęſtione, cúm nõnulli contẽderent, videbatur quibuſdam pars negatiua probabilis. Oppoſitum tamen tenẽdum videtur, ſcilicet, quòd ex ſcriptura ſola ſufficienter colligitur, ſanctos, vtiliter à nobis inuocari, & orari, ſumẽdo orationem largè, vt ad deprecationẽ, ſeu ſuplicationem ſe extendat. Hoc videtur primò, quia in ſcriptura legiť de Angelis, quòd orant Deum, ſeu intercedunt pro nobis, vt vota noſtra à Deo compleantur. Hoc patet Tobiæ.12. dixit angelus ad Tobiam: Quãdo orabas cũ lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & eleemoſynam dabas, ego orationẽ tuam obtuli domino. Et quid eſt angelum orationem noſtram deo offerre, niſi ſupplicare illi, vt eam adimplere dignetur. Non enim eam domino offerebat, vt ipſa oratio domino innoteſceret, omnia enĩ aperta ſunt oculis domini. Igitur ad hoc offerebat orationẽ domino, vt dominus eam cõpleret. Nec hoc aliter fieri videtur, niſi ipſo angelo ſupplicante, vt dominus votis orantiũ condeſcendat. Et nec angelus id ipſi Tobiæ narraſſet, ſcilicet, orationem eius domino obtuliſſe, niſi vt ſignificaret modum, quo ipſe Tobias vota ſua fuerit conſequutus, mediãte, ſcilicet, ope ipſius angeli. Itaq; hinc apertè cõſtat, angelos pro nobis intercedere, & vtiliter. G

Præterea legitur Zachariæ.1. angelũ afflictioni populi Dei miſeratum, ſic dominum rogaſſe, Domine exercituum vſq; quo tu nõ miſereberis Hieruſalẽ, & vrbiũ Iuda, quibus tu iratus es? Vnde & obtinuit à domino clemens, & conſolatoriũ reſponſum, quod ipſi populo annunciaret. Intercedunt igitur ſancti angeli pro nobis, & ſæpe, vel in toto, vel in parte exaudiuntur.

Præterea legitur.2. Macha.15. q̃ Hieremias (cúm defunctus eſſet) orabat aſsiduè dominũ pro populo dei, dediſſeq; inde gladiũ, dicẽs: Accipe ſanctum gladiũ, munus adeò, in quo deiicies aduerſarios populi Iſraẽl. Sicut & factũ eſt. In quo apertè docemur, ſanctos defunctos, & dei amicos, pro nobis intercedere, & eorũ orationes. quas pro nobis ad Deum fundunt, exaudiri. H

Præterea de multis ſanctis viuis legitur apertè, quòd Chriſtũ & Deum pro aliis orauerint, eoſq; exauditos eſſe, vt paulò poſt patebit. Ac proinde vt cõcludit Hiero. hoc idem à fortiori credẽdũ eſt de ſanctis defunctis, cum Chriſto regnantibus, quòd pro nobis orant & exaudiuntur.

Si dicas, ex his nõ colligi, niſi ſanctos pro nobis intercedere, & interdum audiri, non tamen inde fit, vt nos orationes noſtras ad ſanctos dirigere debeamus. Illud enim faciunt ſancti ex charitate, quã ad nos habẽt, quod nõ minus facerent, nõ orãtibus nobis. Reſpõ. Ita eſt, quòd apertè ex dictis nõ oſtẽditur, ſanctos eſſe à nobis orandos, ſed ipſos deum pro nobis intercedere. Inde tamẽ apertè colligitur, illos per nos eſſe orandos, quia omnis ille poteſt cõuenienter per nos orari, qui ſua ope, aut precibus, poteſt noſtra vota honeſta cõplere. Tales ſunt ſancti cum Chriſto regnantes, vt ex dictis patet. Igitur. Pro quo etiã facit, quod legitur Iob.5. Voca ergo aliquẽ, qui tibi reſpõdeat, & ad aliquem ſanctorum te cõuerte. Ex hoc probat Tho. concluſionem pręfatam. Deniq; hoc idem videtur ex Hier.15. Si ſteterit Moſes & Samuel

coram

A coram me, nõ eſt anima mea ad populũ iſtũ. Et Ezech. 14. Si Noe, Iob, & Daniel oraſſent pro eis, nõ eos ſaluarent. Et tunc conſtat, ſanctos illos prophetas defunctos eſſe, & tamen inde apertè colligitur, ſanctos illos ſolitos eſſe Deum orare, & à Deo exaudiri. Alioquî quorſum illud dixiſſet Deus. Itaq; ex ſola ſcriptura apertè colligitur ſanctos Dei pro nobis intercedere, & multa bona per ſuas interceſsiones nobis impetrare, & ex conſequenti, quòd ſunt à nobis vtiliter orandi.

DE animabus etiam, quę ſunt in purgatorio ſolet dubitari, An ſint à nobis orandæ. Ratio dubitationis eſt, quia ſancti, qui ſunt in hoc ſeculo, poſſunt à nobis cõuenienter orari, vt patebit dubio ſequenti: igitur, & animæ purgatorij, quandoquidẽ non minus charæ ſunt Deo præfatę animę, quàm qui in hoc ſeculo viuent, Tum etiã, quia illæ animę poſſunt ſuis interceſsionibus nobis prodeſſe, nã ſi aliquid obſtaret, quominus poſſent, maximè quia ſunt in pęnis, ſed hoc non obſtat, quia ſancti viuentes ſæpe ſunt in pœnis actu, & reatu, imò & in peccatis ſaltem venialibus, & tamẽ poſſunt nobis apud Deum prodeſſe. Nec obſtat, quôd non ſint in ſtatu

B merendi, nam ſancti in cœlo non ſunt in ſtatu merendi, tamen eos vtiliter oramus, & ipſi nobis ſæpe ſuccurrunt. Cúm igitur illos poſsimus vtiliter & cõuenienter orare, qui verbis, aut opere nobis ad ſalutem prodeſſe poſſunt, & animæ purgatorij poſsint: ſequitur, quòd eas poſſumus conuenienter orare.

Contrarium tamen video à doctoribus teneri, quia in tali ſtatu ſunt, quo magis conueniat pro illis orare, quàm eas orare, vt patet. Et etiã, quia oratio ad aliquẽ prudẽter dirigi nõ poteſt, niſi is, quẽ oramus, intelligat, ſeu audiat, quod ab eo petimus, alioqui inepta & ridenda videtur oratio huiuſmodi. Sed animæ in purgatorio exiſtẽtes de lege ordinata noſtras orationes, maximè mentales, audire non poſſunt, nec intelligere, quia nec in proprio genere, vt ſuppono, ob diſtantiã, quæ inter nos & illas dicitur, nec in verbo, quandoquidem non niſi beati vident in verbo, quæ hic aguntur, & ita non ſunt à nobis orandæ.

Verùm nõ videtur hoc efficaciter probatum. Tum, quia licet in particulari neſciant, quis, & quomodo eas oret, poſſunt tamen intelligere, aut veriſimiliter ſaltem in genere coniectari, quòd miſeri viatores ſanctarum animarũ precibus cupiunt in ſuis neceſsitatibus adiuuari, ſicut è contrà ipſæ ſimiliter per viuentes adiuuari deſiderant. Et hæc generalis cognitio, ſufficit mouere eas, vt orent pro his, qui ſe illis commendant. Tum etiam, quia poſsibile eſt, quòd in particulari ſciant, quis ſe illis commendet, licet non in proprio genere, nec in verbo, ſaltem ex angelorum, qui nos cuſtodiunt, relatione, id ſcire poſſunt. Deinde, quia multi affirmant, nonnullas animas inter nos purgari, & inter nos habitare, ſpecialiter in locis illis, in quibus aliqua notanda ſcelera commiſſerunt. Et aliquãdo ad nos peruenire permittũtur, & nobiſcũ diuina diſpenſatione loquuntur, & tũc nil obſtat, quominus in proprio genere noſtras orationes audiãt, ſi ad eas loquamur. Ac proinde nil inconuenit eas, & nos inuicẽ auxiliũ ſeu opẽ in noſtris neceſsitatibus poſcere, cũ proximę noſtrę ſint, ſicut & nos ſui. Si igitur illæ pro nobis orant, & à Deo audiri ſolent, nõ dubito, quin poſsimus nos illis commendare, & ex conſequenti eas, vt pro nobis intercedant, deprecari. Sed de hoc poſteà.

SImiliter ſolet de ſanctis, qui ſunt in via dubitari, An ſint per nos conuenienter oran-

D di. Loquor ſemper de oratione largè ſumpta, vt ad deprecationem ſe extẽdat. Verùm de hoc minimè videtur dubitandum. Nam certum eſt, quòd ſancti in via exiſtẽtes, poſſunt iuuare nos per eorũ interceſsiones. Hoc patet Ioan. 12. ad preces Philippi & Andreæ gentiles quidam cupientes videre Chriſtum, ad ipſum Chriſtum adducti ſunt. Et Ioann. 2. ad preces virginis, Chriſtus aquam in vinum conuertit. Et ad preces apoſtolorum Magdalena obtinuit, vt à Chriſto audiretur, & veniam conſequeretur. Rogauerũt enim Chriſtum dicentes: Dimitte illam, quia clamat poſt nos. Et Exodi. 32. Moſes veniã impetrauit ſexcentum millibus armatorum. Et innumera ſunt ſcripturæ exempla. Matth. 15.

Præterea hoc idem apertè patet Gene. 20. Dixit dominus ad Abimelech, qui vxorem Abrahæ acceperat. Nunc redde vxorem viro ſuo, & orabit pro te, & viues. Similiter Iob. vltimo. dixit dominus ad eos, qui ipſum Iob increpauerant, Iratus eſt furor meus in vos &c. Et infrà: Iob ſeruus meus orabit pro vobis, faciem eius ſuſcipiam, vt nõ vobis imputetur ſtultitia veſtra. Et poſt. Dominus autẽ cõuerſus eſt ad pœnitentiã Iob, cũ oraret ille pro amicis ſuis. Ex quibus apertè patet, domino id atteſtante, quòd ſancti viuẽtes poſſunt nobis prodeſſe coram domino, mediis eorũ interceſsionib⁹. Simul

E & ꝙ cōueniēs, & vtile eſt huiuſmodi ſanctos orare, vt pro nobis intercedant. Quòd ſi viui id poſſunt, à fortiore, vt colligit beatus Hierony. contra vigilantium, id poterunt ſancti, qui cum Chriſto regnant.

De his, quibus cōuenit orare.

ALiud dubiū, quis eſt, cui cōuenit orare? In primis certū eſt, ꝙ Deo non cōuenit quenq̄ orare, quatenus Deus eſt, q͂a non eſt, quē Deus orare poſsit. Oratio enim importat in orante defectū, quia nō poteſt per ſe facere id, quod in oratione petit, ideo alterum, vt faciat, orat, importat etiam in eo, qui oratur, ſuperioritatem ſupra ipſum orātem, aut excellentiam aliquā. Cùm igitur in Deo nullus defectus aut impotētia ſit, nec habeat aliquem ſuperiorem ſe, Conſequēs eſt, quòd illi non conuenit orare.

ad Heb.8. Quod ſi quis opponat Chriſtum eſſe Deum, & tamen teſte Paulo & C Ioan. in Canoni, aſsiduè pro nobis interpellat, Dicendū id eſſe verū, prout Chriſtus eſt F homo, non prout Deus.

ad Ro.8. Si iterum opponat quis, quod ait Paulus de ſpiritu ſancto, dicens, Nā quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe ſpiritus poſtulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autē ſcrutatur corda, ſcit quid deſiderat ſpiritus, quia ſecūdum Deū poſtulat pro ſanctis. Dicendū, prout doctores exponūt, pro tāto ſpiritus ſanct⁹ dicitur ꝓ nobis orare, ſeu poſtulare, ꝓ quāto facit nos poſtulare. Et ſicut ipſe in ſe nō gemit, ſed gemere nos intus facit, ita in ſe nō orat, ſed orare nos facit. Hęc aūt ſpūi ſctō attribuunt, tanq̄ authori ipſorū.

De ſanctis Angelis ſimiliter, & de his, qui cum Chriſto regnāt in cœlo, nō dubium eſt, eos pro nobis ad Deum intercedere, vt ex ſupra dictis apertè conſtat.

DE his vero, quæ in purgatorio ſunt, dubitarūt aliqui, an ꝓ nobis orēt. Et videtur Tho. dicere, ꝙ nō, q͂a nec beati ſunt, nec ſunt in ſtatu merēdi, aut demerendi, ſed in tali, in quo magis alienis orationib⁹ indigeāt, q̄ ꝙ ipſi ꝓ aliis orēt. Verū, ſalua pace, nō videi hæc ſentētia omnino certa, immo mihi ꝓbabile eſt, ꝙ ꝓ nobis orēt, vel in genere, ꝓ omnibus viatoribus, vel pro ſuis cognatis, aut amicis, aut benefactorib⁹ in particulari. Pro quo facere videntur, quæ ſuprà citauimus ex Iob. 5. Vbi dicitur: Ad aliquē ſanctorū te cōuerte, G ſupple, vt eius orationib⁹ iuueris, & veniam impetres. Et tamē tūc tēporis ſancti nulli erant beati nōdū enim Chriſt⁹ paſſus erat, nec regnū cęlorū aperuerat. Similiter quod legitur 2. Macha. 15. de Hieremia defuncto, q aſsiduè ꝓ populo dei orabat, & tamē nō in cœlo erat beatus, ſed in limbo. Similiter Moſes, & Samuel, & Daniel ſoliti erāt dominū orare pro populo Dei, vt ſuprà citatū eſt ex Hieremia. 15. Et Ezech. 14. Et tamē tunc tēporis illi prohetæ nondū erant in cœlo beati, vt conſtat ex fide. Igitur etiam, animæ ſanctæ, quæ in purgatorio ſunt, etiam ſi beatæ non ſint, credendum eſt, quòd pro nobis orent.

Niſi fortè dicas, aliud eſſe de ſanctis veteris teſtamēti defunctis, qui erant iam ab omni pęna; aliud de animabus, quæ ſuorū peccatorū pęnas actu luunt. Verum ꝙ pœnas actu ſoluāt, nō tollit amicitiā Dei ad illas, neç ob id ſunt in minore gratia Dei & charitate, q̄ ſi à pœnis purgatæ eſſent. Hæc autē Dei amicitia erat ratio, quare Deus ſanctorum patrū orationes audiebat, etiam anteq̄ beati eſſent. Nec videtur, ꝙ illi ſancti patres eſſent tunc in ſtatu merēdi magis, q̄ ſint animę purgatorij, cū omnes ſint extra viam. H

Præterea de diuite epulone, cū in inferno eſſet legitur ꝙ orabat pro quinq; fratribus, quos in ſeculo reliquerat, vt Abrahā mitteret ad eos aliquē ꝓphetā, qui eos inſtrueret, ne veniret ad locū illū tormentorū. Quare igitur de animabus ſanctis, quę ſuos amicos & benefactores in ſeculo exiſtentes charitatiuè diligūt, nō dicemus, ꝙ eorū ſalutē deſiderēt, & Deū pro illis orent.

Videmus etiam inter homines rem ſic ſe habere, quòd qui ad crucē, aut patibulū ob delicta ſua ducuntur, aliquādo rogant iudices ipſos, aut principē, cuius iuſſu occidūtur, vt poſt eorū mortem, eorum corpora breui faciant ſepeliri, aut filios ſeu vxorē benignè tractent, & exaudiuntur. Nec hoc reprehenditur, ſed tam in orāte quàm in iudice preces acceptante cōmendatur. Igitur ita credendū eſt, eos, qui purgantur, orare Deum pro aliquibus, & Deū, quia clemens eſt, eos exaudire. Ita tenet Gabriel in Canone, lectione. 15. iuxta finem.

DE viatoribus tam iuſtis, q̄ peccatoribus certū eſt, ꝙ omnibus eis orare cōuenit, etiā pro ſeipſis. Omnes enim indigent gratia Dei, iuſti ne cadāt, iniuſti verò, vt reſurgant. Non eſt enim homo, qui nō peccet, vt ait ſcriptura. 3.Reg.8.
Vnde Ioā. Si dixerimus, ꝙ peccatum 1.Ioan.1.

non

A non habemus, noſmetipſos ſeducim⁹. Et cuilibet tam iuſto, quàm peccatori conuenit oratione dominicã quotidie dicere, in qua quotidie petimus, vt dimittat nobis debita.

Sed contra arguitur de peccatoribus in mortali exiſtentibus, quòd nõ conuenit illis orare, quia non conuenit illis Deũ cõfiteri, & laudare, iuxta illud Eccleſiaſti. 15. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatorum. Et
ps. 49. Pſalmiſta, Quare tu enarras iuſtitias meas?

Tum etiam ex illo Ioannis. 9. Scimus quòd petõres Deus nõ exaudit.

Tum etiam ex illo Chryſoſtomi ſuper Matthæum. Qui orat, & peccat, non orat, ſed Deum deludit. Pro quo etiam facit Auguſtinus in ſermone quodã, dicens: Qua fronte poſtulas, quod promiſit Deus, ſi non facis, quod iuſsit Deus? Prius audi monitionem, & ſic exige promiſsionem. Similiter illud Grego. Cum his, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Similiter facit Ambro. in Pſal. 118. ſermone. 22. Volare orationem facit bona vita, & dat alas precibus ſpirituales, quibus ſanctorum ad Deum euehatur oratio. Et ſequitur, Peccato graueſcit oratio, & longe fit a Deo. Tanto autẽ plus grauatur,
B quanto improbior eſt vita deprecantis.

Tum etiam facit, quod habetur Eſai. 1. Cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Et datur pro cauſa. Manus enim veſtre ſanguine, id eſt peccato, plenæ ſunt. Et Threnorum. 3. Nos iniqua egimus, & ad iracundiam te prouocauimus, idcirco tu inexorabilis es. Ex quibus, & multis aliis videtur, ꝙ peccatori in peccato permanentis, non conuenit Deum orare, quia fruſtra orabit, cùm exaudiendus non ſit.

Reſpon. Quòd duplices ſunt peccatores. Quidam ſunt in peccato obſtinati, ſeu in propoſito non recedendi à peccato: & tales certè non ſunt digni, qui à Deo axaudiantur: imò tales non ſolũ non exaudiunt, ſed de nouo Deum offendũt, quẽ orantes deludũt, vt inquit beatus Chryſo. Et de talibus procedunt, quę allegata ſunt, tam ex teſtimoniis ſcripturæ, quàm ſanctorum. Alij verò ſunt peccatores, qui ſua peccata recognoſcentes, pœnitent, & humiliter ad Deum confugiunt, veniam poſtulantes: & tales ſinè dubio à Deo audiuntur, & in eius gratiam admittuntur, prout in ſua lege ſæpiſsimè promiſit, & exemplo monſtrauit, imò non ſolũ tales à Deo audiuntur, ſed ex lege, & iuſticia legis audiri debẽt, vt docet Auguſtinus ad Ro. 5. dicens: Si Deus confugientes
C ad ſe non reciperet, eſſet in eo iniquitas, aut iniuſtitia. Et ita patet, quibus petõribus conuenit orare Deũ, & quibus non. Quanquã ſi de oratione ſtrictè loquamur, nec eſt ꝑ illis aſceſus in Deum cũ debita humilitate, nõ eſt homo, cui nõ cõueniat orare. Obſtinatus tñ niſi ab obſtinatione deſiſtat, orare ſic non poterit: & ſi aliter orauerit, fruſtra orabit.

Sed contra hanc ſolutionẽ inſurget quiſpiã; Quia nemo magis obſtinatus eſt, quàm diabolus: ſed cõſtat de diabolo, ꝙ Deum aliquãdo orauerit, & ab eo fuerit exauditus. Patet hoc Matth. 8. Dæmones rogabãt Chriſtũ, dicẽtes: Si eiicis nos hinc, mitte nos ĩ porcos. Quod & à Chriſto obtinuerũt. Similiter diabolus petiuit à Deo, vt permitteretur tentare Iob. Quod & obtinuit. Vnde glo. 2. ad Corinth. 12. ſuper illud Ter Dominũ rogaui, ait: Exauditur diabolus Iob petens tentandum, & non exauditur Apoſtolus, petens ſtimulum amouendum.

Secundò idẽ patet de Iudæis, qui tempore Samuelis petierũt dño Regẽ, & datus eſt illis à Dño, vt petierũt: & tamen in peccatis erant impœnitẽtes, imò in hoc ipſo actu peccantes, quod Regẽ peterẽt,
D vt habetur. 1. Reg. 8. Dixit enim Dominus ad Samuelem, qui ſuper petitione fuerat iratus: Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi, non enim te abiecerũt: ſed me, ne regnem ſuper illos.

Reſpon. primò, ꝙ illorũ obſtinatorũ non erant orationes, propriè loquendo, vt dictum eſt. Nec enim diabolus Deum orauit, nec Iudæi in caſu ꝓpoſito: ſed petitiones erant, per quas ea, quæ optabant, à Dño fieri cupiebant. Et quãuis orare non conueniat obſtinatis, benè tamen petere, & poſtulare. Dico ſecundò, ꝙ non inconueniens Deum obſtinatorum petitiones aliquando concedere, idq; in malũ eorũ, vt patet de Iudæis Regem petentibus, quibus Dominus Regem in eorũ malũ conceſsit, à quo durè & ſeruiliter erant tractandi: Aut ad aliquẽ bonum finem à Deo intentũ, vt. ſ. Chriſti poteſtas oſtẽderetur. Sicut accidit, quãdo dæmonibus cõceſsit, vt in porcos intrarent: Aut vt aliorum bonitas, & perfectio innoteſceret, ſicut innotuit patientia, & virtus Iob, ob tentationẽ dæmonis à Deo permiſſam: Aut ob alium honeſtum, & conuenientẽ finem. Attamen in bonum ipſius obſtinati Deum rogantis, ſeu aliquid à Deo petentis non legitur obſtinatum à Deo exauditum.

E De damnatis eſt ſimile dubium, An ipſis conueniat orare. Ex dictis patet reſponſio, quòd propriè loquendo de oratione, non conuenit eis orare. Patet, quia in eis deuotio: & humilitas, & pius mentis aſcenſus in Deum reperiri non poteſt, quę tñ ſunt de ratione orationis propriè ſumptæ.

Si tamen largè accipiatur oratio, vt ad petitionem ſe extendit, patet quòd damnatis conuenit orare. Tum ex his, quæ nuper de diabolo citata ſunt qui legitur aliquando à dño aliquid poſtulaſſe, & id obtinuiſſe. Tũ etiam de diuite epulone danato, qui orabat pro fratribus, quos in ſeculo reliquerat.

De his, pro quibus orandum eſt.

ALind dubiũ, pro quibus orandum eſt? Reſpon. De beatis certũ eſt quòd non eſt pro illis orandum, quãdoquidem in nulla miſeria ſunt culpę: nec pœnę, nec illi ſũt aliqualiter obnoxii, nec noſtra ope indigẽt, qui cum Chriſto æternaliter regnant. Vnde F Auguſtinus ait, iniuriam facit martyri, qui orat pro illo, & non ob aliud, niſi qui ab omni prorſus miſeria alienus eſt, nec noſtro indiget adiutorio.

De his, qui ſunt in purgatorio æque certum eſt, eſſe pro illis orandum, Tum ex communi omnium catholicorum doctrina, qui tenent, quòd ſuffragia, quæ viui pro defunctis faciunt, valent illis, vt citius purgẽtur. Tum ex eo, quod habetur. 2. Macha. 12. Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. Tum ex illo Tobiæ. 4. Panem tuum & vinum tuum pone ſuper ſepulturã iuſti (Dixit Tobias filio ſuo) quod certè inutile eſſet, ſi ſuffragia noſtra pro defunctis facta, illis non prodeſſent, Quæ quidem ſuffragia, teſte Dionyſio & Damaſceno, ab apoſtolis in eccleſia fuerunt ſancita. Deinde in conciliis eccleſiæ approbata, & iuſſa. Vnde in Concilio Cabiloneñ. Et habetur de conſecra. diſtin. 1. cap. Viſum eſt. iubetur, vt quotidie in eccleſiis, & ſacrificiis oretur ꝑ defunctis. Et ita ſeruat vniuerſalis eccleſia. Vide Auguſtinum, de cura pro mortuis.

De his vero, qui in inferno dãnatorum ſunt, eſſet ratio dubitandi, an ſit pro illis orandum. Et quòd ſic, arguitur, quia ait Damaſcenus in ſermone de dormientibus, ꝙ G traianus Imperator precibus beati Gregorii fuit ab inferno liberatus: vnde poſt aſsiduas preces beati Grego. pro illo fuſas, vox de cœlo audita eſt, dicens, vocem tuam audiui, & Traiano veniam do.

Secundò ex eo, quòd in dialogis eiuſdem beati Grego. legitur de quodam religioſo, qui contra votum paupertatis quod fecerat, proprietarius eſſe volens, pecunias furto abſtulit. Quo per beatũ Grego. cognito, iuſsit fratribus, vt illum mortuũ in ſterquilinio cùm pecuniis illis ſepelirent, dicendo, Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Ex quo apparet illum religioſum damnatum fuiſſe, & tamen poſtea elapſis triginta diebus, iuſsit fratribus, vt per alios triginta dies continuos ſacrificia pro illo facerent, & in horum dierum fine per reuelationẽ habuit beatus Grego. quòd pręfatus defunctus eſſet ſuis precibus ſaluatus.

Tertiò idem videtur, ex eo, quod eccleſia orat in officio defunctorum Abſolue domine animas omnium fideliũ defunctorum, & gratia tua illis ſuccurrente: mereantur euadere iudicium vltionis. Quod nõ H videtur commodè accipiendum de his, qui ſunt in purgatorio: nam de illis certiſsimi ſumus, quòd etiam nobis non orantibus, euadent iudicium vltionis, ex quo in gratia deceſſerunt. Igitur de his qui ſunt in inferno dãnatorum videtur accipiendum. Et confirmatur, quia etiam eccleſia orat, dicens, Domine Ieſu Chriſte libera animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu, & de hore leonis, ne abſorbeat eas tartarus, ne cadant in obſcurũ. Quæ non videntur conuenienter accipi de animabus fidelium, qui in gratia deceſſerunt: nam de illis certa eſt eccleſia, quòd non abſorbuntur à leone, quòdq; non caſurę ſunt in obſcurum locum. Igitur de aliis fidelibus, qui ſine gratia deceſſerunt, ſunt accipienda.

Reſpon. His non obſtantibus tenendum eſt oppoſitum, ſcilicet, quòd non eſt horandum pro his, qui æternaliter dãnati ſunt, qui im mortali peccato impœnitentes deceſſerunt. Pro quo facit, quod ait Auguſtinus. Si ſcirem patrem meum eſſe in inferno, non magis orarem pro illo, quàm pro diabolo. Et idem Auguſtinus iterum ait, & poſt eum magiſter in. 4. diſtin. 45. Quòd qui ſine fide per dilectionem operante deceſſerunt, fruſtra illis à ſuis pietatis officia impenduntur. Facit & beatus Grego. ſcribens Bonifacio

A penduntur. Facit & beatus Grego. ſcribens Bonifacio archiepiſcopo, dicens: Quòd pro impiis, quànuis Chriſtiani fuerint, oblationes, & ſuffragia facere non licebit. Et idē. 24. lib. Moralium ait: Sancti de his, quos ęterno ſupplicio dānatos eſſe cognouerunt, ante illum iudicis iuſti conſpectum, orationis ſuæ meritum caſſari refugiunt. Vbi apertè ait, orationem fuſam à ſanctis pro damnatis, caſſati, & nullam eſſe,

Hoc idem patet, fruſtra ſcilicet pro illis orari, quia id eſſet contra fidem pugnare, & cōtra decretū Dei. Fide enim tenemus in inferno non eſſe redemptionē, vt ait Iob. Et ſimiliter Eccleſiaſtici. 11. Arbor vbi ceciderit, illic erit. Quod ad ſtatum gratiæ, vel mortalis peccati referēdum eſt. Et vtraq; pagina ſcripturæ ſacræ tradit impios, & impœnitentes in ignem æternū eſſe detrudendos. Non igitur eſt pro illis orandum.

Quod etiā apertè habemus ex Canonica Ioā. Si quis peccauerit ad 1.Ioan.3. mortē, non dico pro illo orandū eſſe. Et certum eſt, eos ad mortē peccare, qui impœnitentes decedunt, quos in puncto ad infernū deſcendere non dubitamus, vt ait Iob.

Ad illa verò, quæ in oppoſitū antea citata ſunt, reſpō. B Ad primū de Traiano multipliciter dici ſolet. Vel quòd hiſtoria illa non eſt omnino certa, vel quòd precibus Grego. fuit Traianus ſuſcitatus, & datum illi tempus, vt pœniteret: & veniam conſequeretur. Vel ꝙ Traianus in morte egit pœnitētiā, cuius inſignia nōnulla monſtrauit, vnde motus fuit Grego. ad orandū pro illo neſciēs an in peccato mortali deceſsiſſet. Nec credēdum eſt, pro illo oraſſet, ſi in peccato finalis impœnitentiæ illum deceſsiſſe putaret.

Ad ſecundū etiam credendū eſt religioſum illum ſui peccati in morte pœnituiſſe, Quamuis Grego. ad aliorum terrorem illum in ſterquilinio ſepeliri iuſſerit. Et ita precibus Grego, & aliorum fratrum non de inferno, ſed de purgatorio fuit liberatus.

Ad tertium, illud videtur nonnullam habere difficultatem, ſcilicet, an eccleſia in officio mortuorum oret pro damnatis, qui in mortali deceſſerunt. Et hoc videtur falſum, vt ex dictis apparet. Quòd ſi pro his orat, qui ſunt in purgatorio, qui ſcilicet, in gratia deceſſerunt, non ſatis cōuenire videntur orationes eccleſiæ: in quibus orat, vt illi defuncti ab vitione æterna. à morte eterna, à pœnis æternis liberētur, vtq; in iudicio cum ſanctis reſurgant. Quæro ergo, aut certum eſt eos, qui in gratia deceſſerūt, à morte æterna, C & pœnis æternis eſſe liberandos, & cùm ſanctis ad gloriam reſurrecturos. Et ſi ſic, vt quid igitur eccleſia oratione ea petit, quę certiſsimum eſt, & neceſſarium de lege eſſe ventura, etiam ſi eccleſia pro eiſdem non oraret? Alioqui eccleſia deberet pro beatis ſimiliter orare, ꝙ non cadant à ſua beatitudine, quòd non peccēt, ꝙ non in gehennam mittantur, ꝙ in die iudicij reſurgant. Pro hoc autē non orat, nec orare conuenit: cùm ſuperflua omnino eſſet oratio, qua petitur, quod neceſſe eſt fieri. Aut dubium eſt animas purgatorij in gratia decedētes, finaliter eſſe ſaluandas, ſeu à gratia, in qua deceſſerūt, caſuras. Et hoc à nullo catholico ſolet dubitari: nam quę anima poſt præſentē vitam facit, illi nec ad præmium, nec ad ſupplicium imputantur æternum. 2.Ad Cor. Dicente Paulo: Omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, & reportabit vnuſquiſq; ſecundū ea, quæ in proprio corpore geſsit. Et iterum, ad Gala. 6. Operemur bonum ad omnes, dum tēpus habemus, Significās ea, quæ in præſenti vita facimus, ad bonū, ſeu ad malum nobis imputāda eſſe, non quæ poſt hoc præſens tempus agemus. Quod Eccleſiaſtes Eccleſiaſt. 9 apertius docet, dicens: Quodcunq; poteſt facere manus tua inſtanter operare: quia nec D opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quo tu properas. Et multa alia faciunt ad propoſitum, quę cùm veriſſima ſint, quomodo igitur dubitari poteſt, an animę, quę in gratia deceſſerūt, eam amittent? aut ꝙ finaliter ſaluabuntur? maximè cùm Deus mentiri non poſsit, qui verè pœnitentibus ſuorum peccatorum veniam, & finalem gloriam promiſerit. Eos autem, qui in gratia deceſſerunt, non dubium, quin pœnituerint: nam ſine pœnitentia gratiam non eſſent finaliter aſſequuti. Non igitur eſt per eccleſiam dubitandum de huiuſmodi animabus, an finaliter ad æternam mortem iudicabuntur. Quomodo ergo in ſuis orationibus petit, quòd à morte æterna liberentur?

Si dicas primò, vt ſuprà ꝙ quāuis certū ſit de lege eas nobis etiā non orātibus finaliter eſſe ſaluādas: attamen Deus potens eſt, ſi velit, abſolutè eas in gehennam æternaliter mittere: ideo eccl'ia orat, ne id faciat, cum poſsit. Cōtrà, qa etiā abſolutè poteſt Deus liberare damnatos à gehenna, & in cælū adducere: & ita deberet eccleſia ſuis precibus hoc ipſum petere. Similiter poteſt abſolutè Deus virginē matrem, & omnes ſanctos cæli mittere in gehennam, & ex conſequenti deberet

eccle-

E eccleſia orare, ne id faciat, cùm poſsit: quan-
doquidē de lege ordinata neutrum poteſt,
de abſoluta verò vtrunq; poteſt. Igitur eccle
ſia, vel pro vtroq; oret, vel pro nullo.

Si dicas ſecundò, quòd eccleſia non orat,
vt fideles defuncti ab æterna pœna liberen-
tur, nec vt finaliter ſaluentur, ſed vt citius à
pœna liberentur, & ſaluentur. Contrà vide-
tur, quia cùm quàm plures orationes fideliū
defunctorum legerim, quę in miſſali Roma-
no continentur, in nulla tamen earum le-
gi per eccleſiam peti, vt citius à pœnis libe-
rentur: legi tamen in nōnullis peti, vt ab ęter
nis pœnis liberentur. Et vltra ea quæ in ter-
tio argumento, quod nobis præſentem in-
geſsit difficultatē, tanguntur, in quibus aper
tè videtur peti, vt Deus liberet animas fide-
lium à iudicio ęternæ damnationis, ſunt alię
orationes, in quibus petitur, vt Deus animas
defunctorum in corporibus ad beatitudinē
in die iudicij ſuſcitet.

Vnde in oratione, quæ incipit, Deus
cui proprium eſt & c. dicitur in
die depoſitionis, petitur ſic, & quia in te ſpe
rauit, & credidit, non pœnas æternas ſuſti-
neat, ſed gaudia æterna poſsideat. Et in alia
F oratione, que incipit, (Omnipotens ſempi-
terne Deus) petitū, vt anima illa, pro qua ora
tur, in finibus Abrahæ, Iſaac, & Iacob recipi
atur, vt cùm dies agnitionis tuę aduenerit, in
ter ſanctos, & electos tuos, eū reſuſcitari prę
cipias. Et in alia oratione communi, quæ in-
cipit, (Abſolue quæſumus Domine animas
famulorū tuorum) petitur, vt in reſurrectio-
nis gloria inter ſanctos, & electos tuos reſu-
ſcitati reſpirent. In quibus manifeſtè patet,
quòd nō acceleratio liberationis petitur, ſed
vt abſolutè, cū ſanctis in die iudicij ſaluētur.

Si dicas tertiò, quòd eccleſia hæc orat nō
pro his animabus, de quibus certa eſt,
quòd ſint in cælo, aut in inferno: ſed pro his
fidelibus, de cuius vita, & exitu dubitatur,
idq; ſub conditione, ſcilicet, vt ſi capaces ſint
beneficij, quod pro illis à Deo petitur, id aſ-
ſequantur. Et quia eccleſia vt plurimum du-
bia eſt de ſtatu defuncti: ideo ſic ſub tacita
conditione precatur. Verum hoc minimè ſa
tisfacit: nam quāuis certa non ſit eccleſia ad
quem locū vnaquæq; anima à corpore exu-
ta, tendat, eſt tamen in genere certa, quòd
tendit ad cælum, vel purgatorium, vel infer-
num. Tum quærerem de intentione eccleſię
orantis, an intendat orare pro his, qui ad cæ
lum volant: & hoc eſt ridiculum, attēto eo,
quod in præfatis orationibus petitur. Aut
pro his, qui eunt ad purgatorium, & tunc G
ſtat difficultas ꝓpoſita: quia omnes illæ ora
tiones videntur præſupponere, quòd animę,
pro quibus oratur, ſunt in periculo eundi in
æternam damnationem, alioqui ſi à tali peri
culo protſus immunes ſunt, quorſum oratur
pro illis eo modo, quo dictum eſt? Aut inten
dit eccleſia orare pro his, qui ad infernum
damnatorum deſcendunt, vt ſcilicet in die iu
dicij cùm electis Dei ſuſcitentur: & hoc mi-
nimè credendū eſt, ex quo ſcit eccleſia, quòd
in inferno nulla eſt redemptio, quodq; non
eſt orandum pro decedentibus in impœni-
tentia: nam tales vidētur ad mortē peccaſſe.

Præterea pro his, de quorū ſtatu du-
bitatur, alia particularis o-
ratio in eccleſia fit, quæ incipit, (Omnipo-
tens, & miſericors Deus inclina) in qua peti-
tur, vt ſi plenam veniam anima ipſius obti-
nere nō poteſt, ſaltem vel inter ipſa tormen-
ta, quę forſitan patitur, refrigerium de abun
dantia miſerationum tuarum ſentiat. Quæ
quidem oratio auget præſentis quæſtionis
difficultatem. Nam ſignificat, quòd ſi anima
illa plenam veniam obtinere poteſt, eam ſi-
bi Dominus pro ſua miſericordia largiatur, H
(Quod habet locum, ſi in purgatorio ſit) Si
tamen plenam veniam obtinere non poteſt,
quòd in ipſis tormentis refrigerium patia-
tur. Quod non niſi de damnatis in inferno
videtur conuenienter accipi. Illi enim ſoli
ſunt, qui plenam veniā obtinere nō poſſunt.
Et ita apparet, ꝙ eccleſia orat pro damnatis,
non vt inde liberentur, ſed vt ibi mitius tor-
queantur.

Auget præterea quæſtionis difficulta
tem Theophylactus ſuper Lu-
cam. 12. ſuper illud verbū, Nolite timere eos,
qui occidunt corpus & c. Ait enim poſt alia,
Non omnino igitur poſtquam occidit, mit-
tit in gehennam, ſed poteſtatem habet mit-
tendi. Et addit. Ne igitur ceſſemus per elee-
moſynas, & interceſsiones propitium red-
dere eum, qui poteſtatē habet mittendi, non
ſemper autem poteſtate hac vtentem, ſed &
valentē remittere quiddam. Et præmiſerat.
Vides, quòd non dixerit, Metuatis eum, qui
poſtquam occiderit, mittit in gehennam, ſed
habentem poteſtatem mittendi. Non enim
ſemper qui moriuntur peccatores, mittun-
tur in gehennā, ſed ſunt in poteſtate Dei, vt
etiam dimitti poſsint. Hoc autem dico pro-
pter oblationes, & diſtributiones, quæ fiūt
pro defunctis, quæ non parum conducunt,
etiā his, qui in grauib⁹ peccatis mortui ſunt.

A Hæc ille. In quibus videtur ſignificare, poſſe viuos, pdeſſe defunctis, qui in grauibus peccatis deceſſerunt, id eſt, mortalibus, idq; per ſuffragia, & interceſsiones viuorum.

Reſpon. Quantũ ad orationes, que in eccleſia pro defunctis fiunt, poſſet primò dici, non eſſe neceſſarium omnes eas ab omni ineptitudine excuſare. Multa enim in eccleſia legi permittunt, quæ quãuis non omnino vera ſint, vel omnino apta, conferunt tamen ad fidelium deuotionem excitandam, & augendam. Talia multa credendum eſt contineri in hiſtoriis non ſacris, & in legendis ſanctorum, & in opinionibus doctorum, & ſcripturis, quæ omnia tolerantur in eccleſia, interim quòd ſuper illis nulla mouetur quæſtio: nullumq; inſurgit ſcandalum. Ac proinde non mirum in orationibus prædictis aliquid minus aptũ contineri, & ab eccleſia tolerari: cùm tales orationes factæ ſint à perſonis priuatis, non à Conciliis. nec per Cõcilia omnino ſunt approbatæ.

Poſſet ſi hoc nõ placet aliter, & ſecundò dici, q̃ eccleſia in defunctorum officio nec orat, nec orare intendit, niſi pro his, qui in purgatorio loco detinentur. Quòd ſi contingat aliquẽ defunctũ, pro quo B eccleſia orat, eſſe in inferno, pro illo ſi actu oret, qui neſcit eum eſſe in inferno, tamen intentione pro illo non orat, niſi putãs, vel dubitans eum in purgatorio eſſe. Quo ſuppoſito, ſciens eccleſia Deum poteſtatem habere puniẽdi æternaliter animas illas, per quas cùm viuerent, fuit mortaliter offenſus, quod q; Deus poteſtatem ſuam non alligauit ſcripturis, & promiſsis, quæ in ſcriptura continentur, quãdoquidem ipſe ſuper omnia eſt, & tam omnipotens poſt promiſſa, ac ſi nil promiſiſſet: ideo eccleſia ſuppliciter Deum orat, ne illa ſua abſoluta omnipotentia contra animas fideliũ, qui in gratia deceſſerunt, vtatur, ideo orat, vt eas ab æternis pœnis, & à vindicta, & iudicio condẽnationis liberare, & vt eas cũm ſuis electis reſuſcitare digne tur. Ad id autem orandum ipſe Chriſtus occaſionem in Euangelio citato dedit, docens, quòd eum debemus timere, qui poſtquã occiderit quẽcũquã corporaliter, habet adhuc poteſtatem eum mittendi in gehennam.

Et quando in oppoſitũ erguitur, q̃ inutile eſt orare pro eo, quod de neceſsitate eueniet. Reſpon. q̃ non ita de neceſsitate eueniet illorum fidelium glorioſa reſuſcitatio, quin Deus poteſtatem habeat, contrarium agendi, qui ſi nollet miſericordia cum illis defunctis vti, à quib' grauiter fuit offen- C ſus, iuſtè poſſet eos æternaliter punire. Ex miſericordia tamen, non niſi tẽporaliter punit. Deinde nõ eſt inutile ſic pro illis orare, imò valde proficuum: nam talis oratio facta eo modo, qui dictus eſt, pertinet ad latriam, ex quo fit in recognitionem diuinæ poteſtatis: & ita eſt Deo grata, & accepta, ac proinde redundat in vtilitatem defunctorum, pro quibus fit, ſcilicet, vt mitius in purgatorio torqueantur, & citius inde liberentur. Gaudet enim Deus orari, etiam pro his, quæ alioqui facturus eſſet. Decreuerat enim Deus poſt peccatum Adæ, carnem ſummere. Decreuitque tempus, quo venturus erat, & gratę illi fuerunt orationes ſanctorum pro ſua incarnatione, & aduentu orantium. Decreuit etiam Deus omni peccatori pœnitenti veniam dare, & tamen grata eſt illi oratio, qua vel ipſe pœnitens pro ſe, vel alius pro illo orat, vt eius pænitentiam Deus acceptare dignetur. Decreuit etiã Deus, & promiſit eccleſiã ſuam non deſerere, & conciliis legitimè congregatis adeſſe, & tamen grata eſt Deo oratio, & hymni, quibus eius præſẽtia, & fauor, & gratia ipſi Concilio, & eccleſię imploratur. Non itaque mirãdũ, ſi eccleſia pro defunctis purgatorij orans, petat aliqua: quæ Deus illis cõcedere decreuerat: qualia ſunt, ne æternaliter eas puniat, ne à leone abſorbeantur: & vt cum electis reſuſcitentur. D

Et quando vltrà replieatur: Si ideo ſic orandum pro illis eſt, quia Deus poteſtatem habet agendi oppoſitũ, pari forma eſſet orandũ prò damnatis, vt ſaluentur: & pro beatis, vt non dãnentur, cũ æquè poſsit hæc facere Deus, ſicut ſua oppoſita. Reſpõ. Non eſt ſimile. Nam beatis iam penitus offenſas condonauit, & ſuos amicos, & conciues ab omni miſeria alienos fecit. Dãnatos verò tanquã obſtinatos prorſus à ſe abiecit, nec vult pro his, aut illis orari. Sec' de his, qui in purgatorio actu eruciantur, & capaces ſunt noſtrorum ſuffragiorum: quales non ſunt beati, nec damnati. Et ita non ſolum oratur pro illis, quia Deus poteſtatẽ habet abſolutè eos perdẽdi, ſed quia capaces ſunt noſtrę opis, & auxilij, qualiter non ſunt beati, nec dãnati.

Ad aliud de oratione, quam eccleſia facit pro eo, de cuius ſtatu, ſeu qualitate dubitat, dicendũ, quòd quidquid in illa oratione petitur, pro his, qui ſunt in purgatorio petitur, non pro dãnatis, ſicut de aliis orationibus dictũ eſt. Excepto, q̃ ſunt aliqui defuncti, qui in fide deceſſerunt, fuerunt tamen

E men tam perditæ vitæ, quòd meritò de illis dubitari poſsit, an per preces eccleſię poſsint plenam veniam conſequi. De talibus intelligitur oratio præfata, in qua petit eccleſia, q ſi poſſunt per ſacrificia, quæ eccleſia pro illis f[illegible]t, ſaluari id fiat: ſi tamen non poſſ[illegible] lenam veniã conſequi, ſupple, per huiuſmodi ſacrificia, quæ præſentialiter fiunt, petit, vt mitius illic torqueantur.

Ad vltimum ex Theophylacto citatum, dicendum in excuſationem ipſius, quòd cùm ait, quòd poteſtatem habet Deus mittendi mortuos in gehennam, eſt verum de omnibus mortuis, ſed de potentia eius abſoluta, quia ſupra legẽ eſt. Et cùm ait, quòd ſuffragia, & orationes eccleſiæ proſunt defunctis, qui in grauibus deceſſerunt peccatis intelligitur de his, qui in peccatis mortalib[us] deceſſerũt, iam per pœnitentiam quoad culpam deletis. Sed quia pro illis debitè non ſatisfecerunt, dicuntur in illis grauibus peccatis decedere, alibi ſatisfacturi. Et iſti ſunt, de quibus ait, quòd Deus non mittit eos in gehennam, ſed poteſtatẽ habet mittendi. Nam alios, qui in grauibus decedunt peccatis, quę per pœnitentiã non ſunt quoad culpam dimiſſa, non dubium, quin illico in gehennam F mittat. Et pro his nõ orandũ eſt, ſed pro aliis

Ex quibus apertè patet, quòd Theophylactus conceſsit, & tenuit eſſe locum purgatorij. Nam dicit eſſe aliquos defunctos, quos Deus non mittit in gehennam, quòdque pro illis orandum eſt. Quæro, illi vbi ſunt? vel in cælo beati, & hoc non, qa pro beatis non eſt orandum. Vel in inferno, & hoc non, quia non ſunt miſsi in gehennã. Igitur in purgatorio, vbi exiſtentes indigent viuorum ſuffragiis adiuuari. Quod dixerim contra eos, qui Theophylacto imputant opinionem, ſeu errorem illorum, qui negãt purgatorium eſſe.

Redeũdo igitur ad quæſtionem, & ipſam continuando, eſſet dubiũ de viatoribus: An pro omnibus viatoribus orandum ſit. Et arguitur, quòd non. Primò, quia multi ſunt, qui peccant ad mortẽ, & pro illis non eſt orãdum, ait enim Ioan. 1. Cano. ca. 5. Qui ſcit fratrem ſuum peccare, non ad mortem, petat, & dabitur ei. Eſt peccatum ad mortem, non dico, vt pro illo roget quis &c. Igitur pro illis ex ſententia Ioan. non eſt orandum.

Idem etiam poteſt argui de his, qui peccant in Spiritum ſanctum, quorum peccatum, inquit Chriſtus, non remittetur eis in hoc ſeculo, nec in alio. Igitur ſuperfluum eſt pro illis orare. G

Secundò pro præſcitis non videtur orandum, qa illi ſunt à deo proiecti, ſuperfluum autem omnino videtur velle reducere, quos Deus proiecit, ſecundũ illud Eccleſiaſtici 7. Nemo poteſt corrigere, quem Deus deſpexerit. Igitur pro reprobatis, ſeu præſcitis orandum non eſt.

Tertiò pro inimicis etiã videtur, quòd orandum non ſit. Nam iuxta ſcripturam, & eius exempla, illis poſſumus mala imprecari, & eorum vindictam petere, vt frequẽter ſancti mala ſuis inimicis imprecantur, ait enim Pſalmiſta, Erubeſcant, & conturbentur omnes inimici mei, conuertantur, & erubeſcant valde velociter, Et Apoca. 6. Martyres contra ipſorũ perſecutores vindictam petunt, cùm ad Deum clamant, dicentes: Vſquequo non vindicas ſanguinem noſtrum de his, qui habitant in terra?

Quartò pro aduerſariis noſtris, quos iuſto bello impetere, & aggredi poſſumus, non videtur orandum, nec pro vita corporali eorum, nec pro ſpirituali. Nam cùm ſciamus eos in peccato mortali eſſe, maximè ſi infideles ſint, iuſtè eos in bello H occidimus, vbi opera noſtra non ſolùm quo ad corpus, ſed quoad animam pereunt, qui fortè à peccato ſucceſſu temporum reſipiſcerẽt, ſi illos viuos relinqueremus. Ridiculum autem videtur, quòd pro illis, vt viuant, orare debeamus, quorum vitam nos realiter licitè auferre poſſumus.

Reſpon. His non obſtantibus dicendum, quòd nõ eſt homo viuens, pro quo non conueniat orare. Cuius ratio in genere eſt, quia pro om̃i homine orandum eſt, cui ſalutẽ poſſumus optare, ſed non eſt homo, cui non in genere debeamus, nedum poſsimus optare ſalutẽ. Patet hoc, quia ex præcepto charitatis tenemur omnem proximum, ſicut nosipſos diligere, om̃is autem viator noſter eſt proximus: Igitur.

Præterea ſi pro aliquo orãdum non eſſet, maximè pro homine obſtinato, de quo nulla haberetur ſpes pœnitentiæ: ſed vt Auguſtinus ait, de nullo homine quãtumlibet obſtinato deſperandum eſt, quin poſsit in momento, Deo aſpirante, conuerti.

Hoc idem patet ex eo, quod ait Iacobus in ſua Canonica cap. 5. Orate pro inuicem, vt ſaluemini, Quod ad omnes vniuerſaliter ſine exceptione dictum eſſe conſtat, cum omnibus optare debeamus, vt ſaluentur,

A uentur, iuxta voluntatē Dei, de quo ait Paulus, quòd vult omnes homines ſaluos fieri

Chriſtus etiã pro omnibus venit, & pro oĩbus paſſus eſt, quãtumuis peccatum peccatores ſint, prout ipſe dixit: Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiã, oĩm igitur ſalutē procurauit, & pro omniũ ſalute, quod ĩ ſe fuit, fecit, Nos igitur Chriſtũ imitati, ſimiliter debemus omnibus ſalutē optare, & pro omnibus orare.

Hoc idē patet, quia eccleſia pro omnibus orat peccatoribus, ſiue ſciſmatici ſint, ſiue hæretici, ſiue Iudæi, ſiue gentiles, vt patet in officio Sabbati ſancti.

Ad rationes verò aute oppoſitũ reſponden. Ad primũ fateor non eſſe orandum pro peccantibus ad mortē, quales ſunt qui in peccato obſtinati, & impœnitētes decedunt. Ante enim quàm decedant, ſciri non poteſt, an peccent ad mortē, cùm peccatum ad mortem dicatur eſſe peccatum finalis impœnitentiæ. Ac proinde ex hoc textu non ſequitur niſi, quòd non eſt orandũ pro mortuo, qui peccauit ad mortē. Secus de viuente. Et quod de peccato in Spiritum ſanctum dicitur, nego, ꝙ pro illis ſic peccantibus non ſit orandum, quandiu viuunt, quia tales poſ-

B ſunt conuerti, vt alias ad longũ oſtendimus. Nec dicitur eorũ peccatũ irremiſsibile, quia ſimpliciter aut ſecundum legem remitti non poſsit, ſed propter difficultatē remiſsionis, vt dicũt, vel quia taliter ex malitia pura peccantes, non ſunt pœnitiui, vt dicit Ariſtote. Raro enim pœnitent, cũ non habeant in ſe cauſam pœnitēdi, ſicut habent, qui ex ignorantia, aut paſsione peccãt. Ceſſant enim ignorantia, aut paſsione, quæ eos ad peccandũ induxit, ilico pœnitent. De quo alias.

Ad ſecundum de reprobatis, videtur ſentire, & dicere Tho. ſecunda ſecundę .q.83. ad ſeptimum, quòd pro præſcitis orandum eſt, eò quòd non poſſumus eos à prædeſtinatis diſcernere. Sicut nemini debemus ſubtrahere correctionis beneficium, quia neſcimus quis ſit, quē Deus proiecerit. In quo ſignificat, ꝙ ſi id ſciremus, nec eum corrigere, nec pro illo orare deberemus. Inde etiam fit, ꝙ quãuis in particulari de nullo viuente ſciamus, ꝙ ſit præſcitus, cùm tamen in genere ſciamus aliquos eſſe ꝑdeſtinatos, aliquos verò præſcitos, ꝙ non poſſumus orare pro præſcitis in communi, quicunq; illi ſint.

Pro qua ſententia videtur facere, quòd Chriſtus non legitur pro reprobatis oraſſe, ſed pro electis, & aliis, qui in eum erant credituri. Ait enim Ioann. 17. loquens C de Apoſtolis: Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi, quia tui ſunt. Et: Non pro eis rogo tm̃ ſed & pro eis, q crediturì ſunt per verbũ eorum in me.

Secundò pro eadem ſententia facit ratio, quia oratio pro reprobatis fuſa, eſt omnino ſuperflua: repugnat enim præſcitos à Deo ſaluari, ergo orare pro præſcitis formaliter, ſuperfluũ omnino eſt: & non ſolùm ſuperfluum, ſed temerarium, & culpandum, quia qui orat, debet ſemper ſuam voluntatem, & petitionem Dei voluntati ſubiicere. Qui autem pro præſcitis orat, vt ſaluentur, cùm ſciat voluntatem Dei oppoſitam eſſe, talis non ſolùm non ſubiicit voluntatem ſuam Deo, ſed illi videtur reniti, & aduerſari. Ita video aliquos doctores indiſtinctè reſpondere.

Infertur inde, ꝙ ſi Deus reuelat mihì ꝙ pater meus viuens eſt pręſcitus, ꝙ nõ poſſum pro illo orare. Similiter ſi Deus reuelet mihi meam dãnationē, quia pręſcitus ſum, ꝙ non debeo pro me orare: ne videar diuinæ voluntati contra venire.

Sed ſalua pace, aliter videtur dicendum D diſtinguēdo caſum reuelationis in particulari de reprobatione alicuius. Quia ſtat Deum dupliciter reprobare aliquem, ſcilicet ſimpliciter, & abſolutè: quia. ſ. Deus abſolutè vult illum perpetuò damnare non ob aliam cauſam tenentem ſe ex parte reprobati, & contra hanc voluntatē eundum non eſt oppoſitum appetendo, aut orando, quia vltra ꝙ ſuperfluũ eſſet in contrariũ niti, eſſet etiam temerariũ, & culpandũ. Cognito em̃, ꝙ ſententia Dei iam ſit ad vnũ determinata, non eſt in contrariũ orãdum. Hoc patet per illud Hiere. 7 Tu ergo noli orare pro populo hoc, & nõ obſiſtas mihi, quia non exaudiam te. Simile quid habetur Hierem̃. 11. vbi gloſ. dicit: Prophetæ præcipitur, ne pro eis oret, in quos eſt iam conſummata ſententia.

Si quis obiiciat cõtra hoc, quia Chriſtus ſciebat voluntatem patris eſſe determinatã, vt Chriſtus pateretur, & tamē Chriſtus orando oppoſitum petebat, dicēs: Si poſſibile eſt, trãſeat à me calix iſte. Reſp. Quòd Chriſtus orabat, non quia illud ſecundum rationem appetebat, ſed vt veram humanitatem ſe habere monſtraret, cuius appetitus ſenſualis mortem refugiebat: & vt nobis formam orandi traderet, vt in noſtris neceſsitatibus, ſeu petitionibus, noſtram voluntatem diuinæ voluntati ſemper ſubiicia-

mus

E mus. Sicut ille, qui addidit. Verũtamen non mea ſed tua voluntas fiat. Adde, quòd cognita Dei voluntate, non petiit abſolutè oppoſitum, ſed conditionaliter, ſcilicet, ſi ſibi placeret. Et hoc modo non inconuenit aliquid à Deo petere conditionaliter ad cuius oppoſitum Deus eſt determinatus.

Alio modo Deus reprobat aliquẽ non ſic abſolutè, vt dictum eſt, ſed ob cauſam tenentem ſe ex parte reprobati, ſcilicet, ob eius ſcelera, aut negligentiam, prout de cõmuni lege Deus reprobat eos, quos ſcit in peccato deceſſuros, iuxta dictum Auguſtini, dicentis: Deus non eſt prius vltor, quàm aliquis ſit peccator. Et huiuſmodi reprobatio, quodãmodo pendet ex voluntate reprobati: quia in eius voluntate ſtat pœnitere, & ſaluari, & è contra impœnitentem eſſe, & condemnari. Et pro huiuſmodi reprobatis etiam ſi nobis fiat particularis reuelatio, licitum eſt orare, non quidem, vt reprobati permanentes tales ſaluentur, ſed vt illis gratia Dei, & auxilium conuerſionis non deſit, vt ſaluentur, & hoc non eſt diuinę voluntati cõtraire. Nec hoc petere: ſeu orare, eſt aliquid

F impoſsibile petere. Et quód reuelatio Dei de reprobatione cuiuſdam ſecundum communem legem facta, non tollat, quin contra orari poſsit, apparet ex eo, quòd Chriſtus prædixit Petro: Ter me negabis. Et tamen huiuſmodi reuelatione non obſtante, Petrus potuit, imò debuit velle, & orare, ſeu petere oppoſitum, Ac proinde ſtat, quod ſuprà reſpõſum eſt, pro omnibus viatoribus orandum eſſe, vt ea, quibus ad ſalutem indigeant, illis non deſint, vt finaliter ſaluentur. Facit pro hoc Gerſon. 45. e. dicens: Quòd ſancti orant pro damnandis, ſcilicet, vt conuertantur, & ſaluentur, vel ſaltem, vt rarius peccent, & mitius finaliter torqueantur.

Et per hoc patet ad ea, quæ ſuprà obiecta ſunt. Ad illud autem, quod obiectum eſt, Chriſtum non pro mundo oraſſe, ſed pro electis, & his, qui in Chriſtum erant credituri. Reſpon. Quòd intelligitur, quòd Chriſtus non petiit aliquibus ſalutem æternam niſi credentibus, quia non niſi credentes erant finaliter ſaluãdi: & ideo orauit pro credentibus vt ſaluentur. Cum quo tamen ſtat, quòd optauerit omnibus, vt reſipiſcerent, & crederent, vt tandem ſalutem conſequãtur æternam. Itaq; hinc colligitur, quòd nulli optanda eſt, & petenda vita beata, niſi credenti. Vnicuiq; autem optanda eſt, & petenda fides, & pœnitentia, vt dignus ſit, cui beata vita conferatur. Et ita tam pro creden- G tibus orandum eſt. Quanuis pro illis immediatè vita beata petatur: pro his autem, qui non credunt, non niſi mediatè.

Ad tertium reſpon. quòd etiam pro inimicis orandum eſt, dicẽte Domino, Matthæi. 5. Orate pro perſequentibus, & calũniãtibus vos. Pro quo & ratio facit, quia non ſolùm amici, ſed inimici ſunt ex charitate diligendi. Et quãquam in particulari non teneamur Inimicos diligere, niſi in caſibus particularibus, quando noſtra ope indigent & ita nec ꝑ illis niſi in ſimili neceſsitate orare tenemur, à generali tamen proximorum dilectione, & oratione inimicos non poſſumus excludere. Quòd ſi prophetæ, & ſancti in ſcriptura deprecentur, vt pereant inimici &c. id intelligendum eſt dici, non orando, ſed quod futurum in illis eſt, prænũciando. Aut dicatur cum Auguſtino, ſanctos non imprecari mala inimicis, prout homines ſunt, ſed prout impij, & inimici, ſcilicet, vt quatenus tales ſunt, pereant, id eſt, vt tales eſſe deſinant, & amici fiant, & ſuum peccatum agnoſcant. Similiter dici poteſt ad illud Apoc. 6. quòd martyres non orant contra ſalutem H ſuorum perſequutorũ, ſed vt ſic regnare deſinant, & per pœnitentiam, & humilitatem transſmutati, Deo diſcant eſſe ſubiecti. Sic enim ſignificat Auguſtinus in Homilia quadam de martyribus, illud impletũ eſſe, quod ſcriptum eſt. Vltus ſum eos. Quid eſt, vltus ſum eos? Vindicaui me de ipſis inimicis meis. Quomodo me vindicaui? Occidẽdo in eis errorem, ſuſcitando fidem.

Ad quartum dicendũ, quòd hæc ſimul cohærent, quòd poſsimus iuſto bello aduerſarios aggredi, & ſi oportuerit, occidere, imò & à Deo auxilium petere, vt nobis aduerſus illos victoriam cõcedat: & ſimul cum hoc, ꝙ pro illis oremus, non vt nos vincant, nec vt corporaliter viuant, ſed vt peccati, & iniuſtitiæ, quam defendũt, pœniteant, & vidẽtes ſe ſuperari, & mori, Deo ſe cõmendent, & animã ſaluent. Nos enim, vt ait Chriſtus, & ſi eorum corpus poſsimus occidere, non tamen animã. Ac proinde, cùm corpus occidimus, pro anima orare poſſumus, & debemus. Quod ſi, nobis corpus occidentibus, anima ſimul perit, mors animæ nõ nobis eſt Imputanda, ſed ipſiſmet, qui cauſam iniuſtã ſuſcepere, & pœnitere noluerunt. Itaq; pro omnibus orandum, & bona ſpiritualia pro omnibus ſunt petenda. Quanuis temporalia bona, & corporalia non ita.

De

A **De neceſsitate vocaliter orandi, oratione publica.**

IAm de neceſsita
te vocaliter orandi breui
ter videam'. Eſt enim du
plex oratio, Eccleſiaſtica
ſcilicet, ſeu cōmunis, quę
eccleſiaſticis perſonis in-
iuncta eſt: & eſt ratio pri
uata. De prima non ita dubitatur: nā illi, qui
bus horas canonicas dicere incumbit, tenen-
tur ea vocaliter dicere, & non ſatisfaciunt, ſi
mente ſolum eas recitent. Cuius ratio aperta
eſt ſecundum communem ſententiam, quia
eccleſia non obligat immediatè ad actus mē-
tis: nec ſatisfacit homo eccleſię præcepto per
ſolum actum mentis, vt nūc ſuppono, igitur
neceſſarium eſt, vt quis præcepto eccleſię de
dicendis horis canonicis ſatisfaciat, quòd eas
vocaliter dicat, & non ſola mente pertractet,
Hoc vltra alia communia iura eſt particulari
ter declaratū & iuſſum in Concilio Baſilieñ.
ſeſsione. 21. ſcilicet, quòd horæ canonicæ non
inter dentes, nec in gutture, nec ſyncopate di
cantur, ſed integrè voce ꝑnuncientur. Si quę
ras quanta vocis expreſsio requiratur. Dicen
dum, quòd quanta ſufficit, vt ab aſtantibus
B auditu percipiatur: ſi tamen attendant, & nō
ſit impedimentum: alioqui minime ſatisfa-
cit præcepto.

Si quæras, quæ perſonæ tenētur ex eccle
ſiæ pręcepto ad dicēdum horas Cano-
nicas. Reſpon. vt alias ſuper hac quæſtiōe di-
xit, ꝙ qui ſunt in ſacris ordinati, ſimiliter &
beneficiati, ſiue pingue ſit, ſiue exiguū bene
ficium. Hoc patet de celebratio. miſ. cap. 1. &
cap. Dolētes. Similiter. 91. diſtin. cap. Eleuthe
rius. Et cap. finali. 92. diſtin. Idem etiam patet
ex Concilio Baſilieñ. citato.

De beneficiatis autem diſtinguitur. Nā
ſunt quidam, qui beneficiū habent,
& fructus percipiunt, alii qui beneficiū ha-
bēt, & fruct' nō percipiūt, Cū ſint alteri reſer
uati. Alii, qui fructus percipiunt, ſed benefi-
cium non habent, vt qui penſionem, ſeu fru-
ctus pro penſione recipiunt.

De primis, qui beneficium habēt & fru-
ctus percipiunt, non dubium, quin
teneantur horas dicere, etiam ſi ordinati in
ſacris non ſint, etiam ſi tenue ſit beneficium,
vt apertè habetur cap. Clericus victū. diſtin.
90. Vbi dicitur, quòd Clericus, quem ſui be-
neficii fructus alere non poſſunt, quærat ſuo
artificio victum ſine detrimento officii ſui. C
Et ſi id ſibi difficilè ſiat, imputet ſibi, qui be
neficium acceptauit, aut beneficium dimit-
tat. Et procedit hoc dictum, etiam de his be-
neficiatis, qui fructus non recipiunt, quan-
do habent ius eos percipiendi, ſed per eos
ſtat, quominus percipiant, vt ſi abſentes
ſint, & nil actu lucrētur, aut ſi parētes vel cō
ſanguinei ex eorū volūtate fructib' gaudēt.

De ſecundis, Ideſt, qui beneficiū habēt,
ſed fructus nō percipiunt, quia ſunt
ex authoritate & iuſſu Papę alteri reſeruati.
Dixerunt aliqui, vt Caietanus, quòd non te
netur ſaltem ob titulū beneficii ad horas ca-
nonicas (Loquor de puro beneficiato non or
dinato in ſacris) Monētur, quia iniuſtum eſt
alicui Imponere onus, cui cōmodum omne
atq; merces denegatur, vt habetur cap. Cùm
ſecundum apoſtolum. de prebendis. Qui ad
onus eligitur, non debet à mercede repelli.
Et eſt regula iuris in. 6. Qui ſentit onus ſenti-
re deber & commodum.

Oppoſitum tamen videtur eſſe tenē
dum, ſcilicet ꝙ benefi-
ciatus ob ſolum titulum beneficii tenetur ad
horas Canonicas, etiam ſi fructus non perci-
piat ex quo beneficiū cū onere illo accepta-
uit, alioqui non etiā teneretur ad officium in D
eccleſia complendum, quod ipſum exigit be
neficium, cùm tamen oppoſitum apertè de-
ducatur ex cap. Clericus. ſupra citato. di. 90.

Tum etiā quia ſi beneficium acceptaſ-
ſet cum iure leuādi fructus, abſq;
dubio teneretur ratione beneficii horas dice
re. In hoc autem, quod ſibi reſeruauit benefi
cium, & cōſenſit, ꝙ fructus alteri reſeruētur,
aptè videtur beneficii on' ſibi cū bñficii titu
lo reſeruaſſe, & ſoli iuri leuādi fruct' ceſsiſſe.

Tum etiam, accepto beneficio & fructi
bus alteri reſeruatis, Quæro, vel
neuter eorum tenetur eccleſiæ miniſtrare, &
hoc eſt abſurdum. Vel is, qui fructus, ꝑ pēſio
ne ꝑcipit, & hoc nemo dicit, nec verū eſt, igi-
tur reſtat, ꝙ Ipſe qui eccleſiam in ſe ſuſcepit,
tenetur eidem miniſtrare, & horas dicere.

Nec obſtat, ꝙ per alios eſt allegatū, qa
ex illis iuribus nō ſequitur, niſi ꝙ
miniſtrantibus eccleſiæ, ſua debeatur merces
& ſtipendium, iure etiam diuino illis ſuffra-
gante, niſi ipſe ſponte huic iuri mercedē leuā
di cedat, q̄liter cedūt, q Beneficia ſuſcipiunt,
alteri fructib' in toto vel in parte reſeruatis,

De aliis, id eſt, qui fructus percipiūt, be-
neficium tamen non habent, qua-
les ſunt penſionarii &c. An teneantur hac ra

E tione ad horas Canonicas. Videtur quòd nõ quia huiuſmodi penſiones dari non ſolent, ꝑpter eccleſiaſticum officium, ſed vel ad ſuſtẽtãdũ pſonã, vel ad iuuãdũ eã, vt poſsit literis incumbere: vel ad alliciendum nobiles & potentes ad id, vt eccleſiæ faueant: vel deniq; in pręmium, pro eo, quod vel ipſi, vel ſui anteceſſores aliquid in eccleſiæ vtilitatem fecerunt, aut paſsi ſunt. &c. Titulus autem beneficii datur alicui, vt eccleſiæ, quæ illi committitur, curam ſuſcipiat, & officium ſolitum debitumq; ibidem compleat.

Inde videtur, quòd qui preſtimoniũ habet, ob id ſolum nõ tenetur ad horas canonicas, ſicut nec ad reliquũ officiũ in eccleſia illa cõplendũ, ex quo alter illic eſt, q beneficium habet, cui onus illud incumbit.

Ex dictis apparet, quòd cui cõfertur beneficiũ in commendam, ꝙ interim q beneficium habet, tenetur per ſe vel per aliũ officium eccleſiæ ſibi cõmiſſæ cõplere, ac ſi ſibi datum eſſet in titulum. Nã cum eccleſia paſtore carere non debeat, qui eidem miniſtret, is qui in commendam eccleſiam aliquã interim quòd alter intituletur, accipit, illud idem onus in illo interim ſuſcipit, quod eſſet F intitulatus ſuſcepturus. Eſt enim velut ſubſtitutus alicuius cathedratici, aut alterius officialis, cuius vicem & obligationem in ſe ſuſcepit tempore ſubſtitutiõis. Inde fit, vt talis, cui in commẽdam collatum eſt beneficium, teneatur ad horas Canonicas. ſicut ſi intitulatus eſſet maximè cum ipſi conueniat ius fructus beneficii percipiendi, ſi velit.

Sequitur vltra, ꝙ cui Capellania collatiua data eſt, tenetur ad horas canonicas: quãdoquidem Capellaniæ huiuſmodi, & ſi de iure patronatus ſint beneficia ſunt eccleſiaſtica, nec releuantur ab onere recitandi, ſi per alios officium Capellaniæ compleant. Sicut nec cæteri beneficiati à debito recitandi horas canonicas releuãtur per hoc, ꝙ Capellanos habeant, qui eccleſiis ſibi collatis miniſtrent. Sicut nec ordinatus in ſacris, ab eodẽ onere releuatur, ſi alicui mãdet, vt pro ſe horas canonicas dicat. Quorum ratio vna eſt, quia obligatio dicẽdi horas canonicas eſt perſonalis, id eſt, perſonis ipſis, quæ ad ordinem ſacrum, aut beneficium promoti ſunt iniuncta, ideo niſi per ſeipſos eas perſoluant nõ ſatisfaciunt, excepto, niſi ob aliquã iuſtam cauſam excuſarentur.

De coadiutore autem alicui beneficiato dato eſſet dubiũ, An teneatur ad horas canonicas ſicut & principalis: & hoc ob ſolam coadiutoriam, Et ratio dubitandi eſt, G quia huiuſmodi quoadiutor non minus beneficiatus eſt & intitulatus, q̃; principalis, & mittit in poſſeſsionẽ, ſicut & principalis, & ſeruit eccleſię aliqñ pluſquàm principalis.

Verùm difficilè eſt illum obligare ſicut principalem, nam cùm vnicum ſit beneficium & non plura, & vnica illis eccleſia commiſſa ſit & non plures, ſatiſfit eccleſiæ, ſi ſolito miniſterio non careat. Non enim tenet coadiutor in eccleſia illa miſſam & alia officia ſeorſum facere, ſi principalis ea fecerit. Igitur ſi principalis ſemel horas canonicas dixerit ob ſuum beneficium, durum videtur coadiutorem ſimiliter teneri eadem die horas dicere. Ac proindè crederem coadiutorem ad horas illas non teneri, niſi quando ipſe in defectum principalis onus eccleſiæ in ſe ſuſcipit. Ad hoc enim datur coadiutor, vt deficiẽte principali, eius vices coadiutor ſuppleat. Igitur principali horas per ſe dicente, & excuſationem ad eas omittendum non habente, non erit coadiutor ratione coadiutoriæ obligatus eas dicere. Hoc videtur tenendum ſoli rationi innitendo, interim quòd aliqua determinatio in oppoſitum occurrat. H

De his etiam, qui religionem aliquam profeſsi ſunt, An teneantur ob huiuſmodi profeſsionem, etiam ſi nec beneficiati ſint, nec in ſacris inſtituti, dicere horas canonicas illius religionis. Videtur quòd nõ ad id tenetur ob ſolam profeſſionem. Quia de eſſentia religionis nõ eſt, vouere niſi paupertatem, caſtitatem, & obedientiam. Excepto, niſi per regulam illius religionis, quã ille profitetur, contrarium ſit ſtatutum: nam tunc ob regulam tenebitur. Videatur igitur regula. Habet etiam in hoc locum conſuetudo, quæ ſi talis ſit in religione illa, vt omnes profeſsi horas canonicas, ac ſi ordinati eſſent, dicant, tenebuntur, ac ſi per regulam eſſet ſtatutum.

De aliis autem, qui minores ordines ſuſceperunt. An teneantur aliquid vocaliter recitare, ſaltem quindecim pſalmos, ſeu canticum graduum. Videtur quòd nullo iure ad id teneantur. Si tamen in diœceſi aliqua talis viget conſuetudo, vt alicubi obſeruari audiui, ſtandũ eſt conſuetudini. Hæc obiter dicta ſint de neceſsitate vocaliter orandi, oratione communi.

De neceſsitate orandi vocaliter oratione priuata.

De

A DE neceſsitate autem orandi vocaliter oratiõe priuata, eſt ſimilis quæſtio, An ſit Chriſtiano neceſſariũ vocaliter orare. Et arguitur quòd ſic, ex illo canticorum.8. quod in perſona Chriſti dicitur ad eccleſiam ſuã. Fac me audire vocem tuam. Et rurſus, Sonet vox tua in auribus meis.

Item Eccleſiaſtici.39. dicitur, Cõfitemini illi in voce labiorum veſtrorũ.

Item in pſalmis frequenter fit commemoratio orationis vocalis. Voce mea ad dominum clamaui. Et iterum, Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Et alibi ſæpe.

Item Eſaiæ.43. Populum iſtum formaui mihi, & laudem meã narrabit.

Præterea Chriſtus hoc eſſe agẽdum verbo docuit, & exemplo firmauit. Sæpe enim legitur vocaliter patrẽ oraſſe, non ſolum cùm in cruce eſſet, ſed ante. In cruce enim voce magna clamauit, dicẽs, B In manus tuas domine commendo ſpiritum meum. Et ibidem plures pſalmos voce dixiſſe fertur. Ante crucem etiam, quando Lazarum ſuſcitauit, voce ad patrem pro Lazari ſuſcitatione orauit. Et quòd voce id à patre petierit, colligitur ex textu, licet ibi non exprimatur. Tum, quia cum Iudæi vidiſſent illum oculos in cœlum leuare, dixerunt. Nunquid non poterat hic, qui aperuit oculos cęci nati, facere vt non moreretur Argumentum eſt, ꝙ à patre voce petebat, quod illi putabãt Chriſtum per ſe facere nõ poſſe, Sed apertius colligitur ex ſequentibus. Dixit enim Chriſtus Gratias tibi ago pater quia audiſti me. Ego ſciebam, quia ſemper me audis, ſed propter populum circunſtantem dixi, vt credãt, quia tu me miſiſti. Quod non eſſet pertinenter dictum, niſi populus audiſſet Chriſtum patrẽ oraſſe, & vidiſſent ipſum à patre exauditum eſſe. Vnde moti ſunt ad credendum, quòd à patre eſſet miſſus. Quòd etiam verbo docuit vocaliter orare, pater Matth.6. vbi formam orandi diſcipulis ſuis tradidit, vt dicerent. Pater noſter, qui es in cœlis &c. Et quòd de vocali oratione loqueretur, apparet, quia cùm multiloquium, quo gentes vtebantur, quando vocaliter orabant, reprehenderet hãc breuem orandi formam illis tradidit, per quam multiloquium vitarent.

Facit ratio, quia Deus non ſolum mente, ſed voce vult, quòd ipſum confiteamur, vt ait Paulus, Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem cõfeſsio fit ad ſalutem. Sicut igitur oportet aliquando laudes Dei confiteri, igitur & orare, cũ in ipſa oratione Dei potentiam & miſericordiam cõfiteamur. Et ad Philipp.2. ait de Chriſto, vt illi omne genuflectatur, cœleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus noſter in gloria eſt Dei patris. Et.1. ad Corinth.14. de mentali & vocali oratione doctrinam tradens, ait, Orabo ſpiritu, orabo & mente. Et ita in eccleſia orare docuit. C Ad roma.10.

Facit etiam quod dicitur Oſeæ vltimo. Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum. & reddemus vitulos labiorum noſtrorum. Verbum autem, reddere, neceſsitatis eſt. Et ita videtur, quòd neceſſarium ſit aliquando vocaliter orare &c.

Contrarium tñ tenetur communiter à doctoribus. Alexan.4. parte.q.9. Ricardus in.4. diſt.15. Tho. ſecunda ſecundę.q.83. Durãdus in.4.q. de oratione, Gabriel in Canone, lectio.62. Et Angel⁹. Et Baptiſta in ſummis, verbo. oratio. Et D Auguſtinus ad probã, & cæteri, tenẽt orationem priuatam vocalem nõ eſſe de præcepto abſolutè, neq; neceſſariam: niſi quateuus aliquando ea opus eſt, ad excitandum deuotionem, vel apponẽdum debitam attentionẽ, ſicut viris imperfectis & parum exercitatis accidere ſolet, quòd niſi voce orent, facilè mens euagatur, & perit deuotio. Illis enim ex ſuppoſitione in caſu eſſet neceſſarium vocaliter orare, quando illis eſt neceſſarium mente orare. Similiter ſi opus ſit orare vocaliter ad ꝓximi ædificationem, aut ad vitandum ſcãdalum, ſi fortè tale oriretur, ex hoc, ꝙ homo nũquàm orare videatur, aut ob aliã cauſam vrgentẽ, tunc neceſſariũ eſſet orare. In ſe tamẽ & de ſe oratio vocalis, & ſi fructuoſa ſit, non tamen eſt neceſſaria, nec de præcepto.

Ad ea, quę ſupra cõtra hoc allegata ſũt, facilis eſt reſpõſio. Illa enim, quæ ex canticis citata ſunt, ex pſalmis, & ex prophetis, nil de neceſsitate vocaliter orãdi ſonant, nec talis neceſsitas inde colligitur, ſed ſola orationis cõmendatio, quòd Deo placeat, & à Deo ſæpe audiatur. Nec verbum, reddemus, qđ in Oſeæ poni᷑, importat illic neceſsitatẽ, qa pindè eſt, ac ſi diceret, retribuem⁹. ſ. ꝓ beneficio à deo accepto, vt ex ipſo textu patet.

Ad illud ex Chriſto citatum, fateor ꝙ ipſe frequenter orauit vocaliter, non

E tamen inde fit, vt ſit nobis neceſſarium vocaliter orare, quia nec illi fuit neceſſarium ſic orare, niſi fortè quando ad aliorum ædificationem erat neceſſarium, vt dictum eſt. Nec omnis Chriſti actio, eſt inſtructio noſtra, neceſsitatem nobis imponeus, vt manifeſtum eſt de multis. Fuit enim pauper, fuit caſtus ſimpliciter, fuit nudus, fuit peregrinus, fuit prædicator, & doctor &c. Et tamen non inde inducitur obligatio, vt nos tales ſimus: quandoquidem multa opera fecit, quæ nobis ſunt de conſilio, ad quæ noluit nos ſub pœna peccati arctare. Et quod de oratione dominica allegatur, parum valet. Nam Chriſtus illic nec determinatè de oratione vocali loquebatur, nec illam orationem præcipiendo tradidit, ſed docendo, quod ex textu patet. Dixeranr enim diſcipuli, Domine doce nos orare. Cui petitioni condeſcendens Chiiſtus, tradidit illis breuem orandi formam, intendens, vt ſiue mentaliter, ſiue vocaliter orarent, non multiloquio verbali nec mentali apud patrem vterentur, cui breuis & copioſa placet oratio.

Ad aliud Pauli ad Ro. Et Philip. dicendum, quòd Paulus illic ſignificat fi-
F dei confeſsionem vocalem, pro tempore & loco neceſſariam eſſe, non ratione ſui, ſed quando ea opus eſt, ad proximi ædificationem, ſeu proximorum in fide conſeruationem. Et in ſimili caſu idem de oratione dicendum eſt, vt ſupra. Ad illud vero, quod ex epiſtola ad Corinth. citatum eſt, videtur, quòd ſit impertinenter dictum ſeu allegatum. Nã illic Paulus non intendit præcipere, quòd vocaliter oremus, ſed quòd ſi velimus vti linguis, quæ ab aſtantibus non intelliguntur, non ſolo ſpiritu vocis oremus, ſed mente, ſcilicet, ſenſum verborum audientibus ſignificando, vt proficiant. Cæterum ſi modum orandi & pſallendi tradidit, intelligatur hunc viris eccleſiaſticis, quorum eſt publicè in eccleſia orare, tradidiſſe.

De neceſsitate orandi mentaliter.

An autẽ ſit neceſſaria ſaltem oratio mentalis. Et videntur nonnulli doctores inter ſe diuerſi, vt notat Baptiſta verbo. Oratio. §.10. Et cũ quidã teneãt hanc partẽ, quidã illã hic doctor nititur eos ad concordiã reducere, dicẽdo, ꝙ oratio in ſe & oratione ſui G
& abſolutè nõ eſt neceſſaria, nec de pręcepto dei. Dat rationẽ ſatis friuolã, quia ait. Si de ꝓcepto Dei eſſet: plura igirur eſſent Dei pręcepta, q̃; decẽ. Eſt tñ neceſſaria oratio neceſſitate ex ſuppoſitione, ſcilicet, ſi aliter nõ poteſt ſalus acquiri, aut non aliter poſſumus peccatum aliquod vitare, aut dæmonis tentationẽ ſuperare, iuxta illud Matth. 17. Hoc genus dæmoniorum non eiicitur, niſi per orationẽ & ieiunium. Itaq; de oratione in ſe non eſt à Deo immediatè datum præceptum, vt dicit.

Oppoſitum tñ videtur ſecundũ cõmunem ſententiã. Pro qua facit illud Matth. 7. petite, & accipietis. Et Lucę. 18. Oportet ſemper orare. Quod verbũ neceſſitatis eſt, vt illic notat beatus Chryſoſtomus. Et Matth. 28. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationẽ. Super quo ait Hiero. In tentationem intrat, qui orare negligit.

Facit etiam, quod ait Iaco. cap. 5. Orate pro inuicem, vt ſaluemini. Si igitur debemus pro aliis orare vt ſaluẽtur: à fortiori pro nobis, quos ex charitate magis tenemur amare. Et Matth. 5. Orate pro perſequentibus & calũniantibus vos. Et ita tenet expreſſè. Tho. 22. q. 83. ar. 3. dicẽs, ꝙ nõ ſolum petere quæ deſideramus, ſed etiam rectè H
aliquid deſiderare, ſub pręcepto cadit: ſed deſiderare quidẽ cadit ſub pręcepto charitatis: petere autem ſub præcepto religionis. Quod præceptũ ponitur Matth. 6. vbi dicit, Petite, & accipietis. Hęc ille. Quod ꝓceptũ cũ nõ ſit datũ de oratiõe vocali, vt ipſe tenet ibidẽ. art. 12. reſtat, vt ſit præceptũ de oratione mẽtali.

Facit etiam, quod ait Chryſoſto. ſuper Matth. dicens. Pro ſe orare, neceſsitas cogit: pro altero autem, charitas fraternitatis hortatur.

Et Auguſtinus de eccleſiaſticis dogmatibus ait, Nullum credimus ad ſalutem venire, niſi Deo inuitãte: nullum inuitatum, niſi Deo auxiliante ſuam ſalutẽ operari, nullum niſi orantem, auxilium ſibi promereri: igitur à primo ad vltimum, nullus ſalutẽ conſequitur ſine oratione.

Facit etiam Grego. in dialogo, & habetur. 23. q. 4. dicens. Obtineri nequaquàm poſſunt, quæ prædeſtinata non fuerint: ſed ea quæ ſancti viri orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, vt precibus obtineantur. Nam ipſa quoq; perennis regni prædeſtinatio ita eſt ab omnipotenti Deo diſpoſita, vt ad hoc electi ex labore perueniãt, quatenus poſtulando, mereantur accipe-

re,

A re,quod eis omnipotẽs Deus ante ſecula diſpoſuit donare &c. Si igitur ita eſt, ꝙ ad perẽnem vitam peruenire niſi orando non poſſumus, ſequitur neceſſarium nobis eſſe orare.

Et quòd propriũ peccatum ſit non orare, apparet. ſtantibus allegatis. Quia omiſsio orationis ſufficit ad amittẽdum gratiam prę habitam, alio peccato ſecluſo: igitur in ſe eſt peccatũ. Antecedens patet, ſi demus aliquem baptizatum per aliquod tempus viuentem, cui intimetur neceſsitas orandi ad conſequendum perennem vitam, vt ſuprà dictum eſt: & ille nil aliud illo tempore omittat: præterquam orare, iam talis peccat, per orationis omiſsionem, & gratiã perdit, quẽ orando conſeruaret, igitur, ſi alio peccato ſecluſo ſola omiſsio orationis peccatum eſt, igitur è contrà, alio præcepto ſecluſo, ipſa oratio præcepta eſt. Quòd ſi velis hoc præceptum reducere ad præceptum charitatis, parum refert, dummodo concedas, hominem teneri ſub pœna proprij, aut noui peccati non ſolùm vitam beatã, & reliqua ad illam neceſſaria ex rharitate deſiderare, ſed etiam ex religione petere, vt ſuprà ex Thoma citatum eſt.

De neceſsitate ſciendi Dominicam orationem.

B SVppoſito igitur, quod neceſſarium ſit, ſaltem mentaliter orare, eſſet dubiũ, an ſit neceſſarium orate ſecũdum formam à Chriſto nobis traditam in oratione Dominica. Et arguit, ꝙ ſic, tũ ex dicto Chriſti Matthę.6. Sic orabitis: Pater noſter &c. In quo videtur Chriſtus determinaſſe modum in oratione tenendũ, quæ quidẽ oratio eſt ad ſalutem neceſſaria, vt ex dictis patet. Pręceptum enim legis in ſe indeterminatum, neceſsitate ſeruandũ eſt, ſecũdum determinationem & modificationem à legiſlatore traditã, vel ab eo, qui poteſtatem habet illud modificandi. Exemplum eſt clarum. Præceptũ erat in lege de ſabbato ſanctificando: quod cùm indeterminatum eſſet, appoſuit Deus modũ ſanctificandi ſabbatum, ſcilicet, non faciendo in illo aliquod ſeruile opus, & ita fuit neceſſario ſeruandũ. Similiter præceptũ eſt Chriſti, de confitendo peccata, quod cùm in ſe ſit indeterminatũ eccleſia authoritatẽ habens, determinauit, quãdo, cui, & quomodo ſit confitendum cap. Omnis vtriuſq; ſexus &c. Igitur ſic erit in propoſito. Præcepit enim Chriſtus, Petite, & accipietis, orare ſemper. Hic autem videtur modificaſſe huiuſmodi præceptũ: igitur de neceſsitate ſic eſt orandum. C

Præterea idem videtur ex cõcilio Toletañ.4. cap.9. Vbi dicitur, ꝙ Chriſtus pręcepit omnibus, vt orationem dñicam dicerent, ſcilicet, Pater noſter. &c.

Præterea idem videtur ex cõcilio Remẽſi cap.2. vbi præcipitur omnibus, vt ſciãt orationẽ dominicã, quia eã ignorare, nulli Chriſtiano licitum eſt, vt illic dicitur. Igitur ſi neceſſarium eſt eam ſcire, neceſſarium igitur eſt ſecundũ eam orare, quia non eſt eius cognitio neceſſaria, ꝓpter ipſam cognitionem, ſed propter praxim.

Præterea facit Cyprianus in expoſitione oratiõis dñicę: dicẽs, ꝙ Chriſtus inter cętera ſalutaria monita, & ꝓcepta, etiã orãdi ipſe formã dedit. Vnde & eccleſia in miſſę celebratiõe quotidie id innuit dicẽs. Pręceptis ſalutaribus moniti, & diuina inſtitutione formati audemus dicere Pater noſter &c.

Quod apertius ipſe Cyprianus Paulo poſt dicit, quòd aliter orare, q̃; Chriſtus docuit, non ignorantia ſola eſt, ſed & culpa, Aſſerens pro cauſa, quod Chriſtus dixit Matth.15. Reiicitis mandatum Dei, vt traditionem veſtram ſtatuatis. D

Reſpon. Et ſi ſalutare ſit orationẽ dñicã ſecundũ ſeriem & ordinẽ, quo tradita eſt ſcire, & ſecundũ eũdem ordinẽ & formã orare, non tñ videtur eſſe id de ꝓcepto diuino ſub pœna peccati mortalis obligãte. Id videtur, tũ ex cõmuni doctorũ ſentẽtia, quos videre licuit, qui hoc dicũt. Tum etiã ex Auguſtino hoc idẽ dicẽte in epiſtola. 89. ad Hilariũ, ſcilicet, ꝙ oratio dñica omnibꝰ neceſſaria eſt, vt ſciatur & dicatur ab illis; nõ ſic, ꝙ ordinatim ſciaẽ & dicaẽ, ſed ſatis eſt vnicuiq; ſcire, quid à deo petẽdũ ſit, id eſt, ea quę in dñica oratiõe cõtinẽtur, ita, vt ſi de ſingulis petitionibus illic contentis interrogetur, ſciat illa talia eſſe petenda, vt quòd fiat Dei voluntas, quòd remittat nobis peccata, quod liberet nos à malo. &c. etiã ſi formalem ordinem orationis ignoret. Quemadmodum de articulis fidei in ſymbolo contentis dici ſolet, non eſſe homini ad ſalutẽ neceſſarium memoriter ſymbolum retinere, ſecũdum ordinem, quem tenet, ſatis eſt, ſi ad ſingulos articulos etiam ſine ordine propoſitos reſpondere ſciat. Sic video plures doctores tenere,

E cum quibus poſtremò tenet idem Silueſter verbo ſciam.q.2. Vide eos.

Ad ea verò, quæ contra hoc ſupra citata ſunt, dici poteſt. Ad primũ, quòd quãuis Chriſtus formã illam orãdi tradidit, hãc tamen non præcipiẽdo, ſed docẽdo inſtituit, vt ſupra dictum eſt. Et quãuis ipſe alibi iuſſerit orare & petere ſine modificatione, nunc autem particularem modum orandi tradiderit, non inde fit, vt hic particularis modus cadat ſub præcepto, cùm nec hunc modũ inſtituerit intendens præceptum de orando alioqui dato modificare. Nam ſi ita eſſet, priùs igitur debuiſſet præceptum de orãdo indeterminatum dare, quàm ipſam determinationem apponere. Cuius tñ oppoſitum, ex ſerie euãgelii cõſtat, tam ex Matth. quàm ex Luca. Nec exẽpla allegata, de ſanctificando ſabbato, & confeſſione facienda, valent ad propoſitum: quia modus ſanctificandi ſabbatũ à Deo traditus, & modus confitendi ab eccleſia inſtitutus, præceptiuè tradita ſunt, vt ex ſuis locis apertè conſtat. Non ſic oratio dominica, vt ex Lucæ.11. conſtat.

Ad aliud ex Concilio Toletano & Remenſi, & communi eccleſiæ celebra-
F tione, quæ omnia ſignificãt Chriſtum ſic orandum eſſe præcepiſſe, dicendum, quòd nõ loquuntur de præcepto ſtrictè, vt ſit id, quod ſub pœna peccati obligat, ſed largè: ſicut multa dicitur Deus mandaſſe, ad quæ noluit nos ſub pœna peccati coarctare. Et hæc reſponſio apparet ex eo, quod ait eccleſia dicens, Præceptis ſalutaribus moniti. Non dixit, iuſſi, vel, coacti: ſed moniti. Quod verbum, rigorem præcepti videtur temperare. Et quod in concilio Remenſi dicitur, quòd ignorare orationem dominicam, nulli Chriſtiano licitum eſt, intelligatur de ignorantia, qua non ſolum ſeries & ordo petendorum neſcitur, ſed qua quid à Deo petendum ſit, ignoratur, prout ſupra ex Auguſtino expoſuimus.

Ad aliud ex Cypriano allegatum, quando ait, quòd aliter orare, quàm Chriſtus docuit non ſolum ignorantia, ſed culpa eſt, Dicendum, quòd hoc dicitur cõtra illos, qui alias orationes per homines compoſitas, orationi dominicæ præferũt: & hoc culpa eſt, vt ſuppono. Et quòd hoc intendat, apparet clarè ex cauſa, quam ipſe affert, dicens. Quia relictis mandatum Dei, vt traditionem veſtram ſtatuatis. Vbi iterum mandata Dei ad omnes Dei traditiones ſe extendunt, etiam ſi non omnes obligatoriæ ſint, vt fiant, quàn-
G uis omnes obligatoriæ ſint, vt non contemnantur. Et ita non videtur ſufficienter probatum oppoſitum huius poſterioris ſententiæ. Et ex textu ipſo Matth.6. apparet tenendum eſſe, quod dictum eſt. Nam Chriſtus nõ tam intendit illic formam orandi ſecundum ordinem tradere, quàm quid orandum ſit, docere. Præmiſit enim dicens, Scit enim pater veſter quid vobis opus ſit. Et ſequitur. Sic enim orabitis, Pater noſter. Quod adiunxiſſe videtur, vt ſciamus, quid nobis à Deo petendum ſit, qui ſcit, quid nobis opus ſit. Itaq; ſatisfacimus, ſi illa petamus, quæ Chriſtus docuit eſſe petenda, etiam ſi non ordine petamus. Et ita non eſt de præcepto Dei ſciẽda illa oratio ſecundum ordinem. Cum hoc tamen ſtat, quòd periculoſè ignoratur dominica oratio, & ſi ex negligentia ignoratur, non caret culpa, vt dicit Cyprianus. Cuius ratio aperta eſt: quia cùm Deus orari velit & rogari, & quid nobis deſiderandum ſit, & à Deo petendum, ipſe Chriſtus in præfata oratione tradiderit, & docuerit, certè qui negligit ſcire ipſam orationem dominicam, ſuã videtur ſalutem negligere. Quànquàm hoc potius arguit neceſſitatem ſciẽdi quid Chriſtus petendum docuit, quã ordinem ipſarũ H
petitionum, quæ in oratione continentur.

De tempore quo orare oportet.

IGitur ſuppoſito quòd neceſſariũ eſt vnicuiq; orare, ſaltẽ pro ſe, & pro his, quos videt ſua oratione ſummè aut notabiliter indigere, eſſet dubium, quando ſit de neceſſitate orandum. Et videtur quòd ſemper, iuxta illud Chriſti, Oportet ſemper orare, & non deficere. Et.1. ad Theſſa.5. ait Paulus, Sine intermiſſione orate. Lucæ.18.

Pro quo etiam facit ratio, quia homo ſemper indiget gratia Dei, vel vt reſurgat, ſi in peccato eſt, vel vt ſtet, ſi gratiã Dei habet. Et ſemper homo eſt in malo, pro quo amouendo, orãdum eſt, iuxta illud Ioã. in Canonica, Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, veritas in nobis non eſt. Semper etiam ſumus in periculo ſuccumbẽdi dæmonis tentationi, iuxta illud Pauli. Vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanquã leo rugiens, circuit, quærens quem deuoret. Igitur ſemper orandum.

Oppoſi-

A Oppoſitum tñ eſt veritas ſ. ꝙ non eſt neceſſariũ ſemper in oratiõe actu perſeuerare, nam certũ eſt neceſſariũ eſſe homini aliis rebus, & operibus ſæpe intendere, quæ aliquãdo ad ipſum, aliquãdo ad proximũ, aliquando ad rẽp. pertinere, & neceſſaria eſſe dignoſcuntur. Oporter igitur orare, ſed cum tẽporis interuallo.

Ad illud ergo ex Luca citatũ, dici ſolet, quòd oportet ſemper orare, non loquendo de oratione, actu, & in ſe, ſed de cauſa eius, quę eſt deſiderium charitatis, ex quo procedere debet oratio, vt ait Tho. Quia tale deſideriũ ſemper debet in homine eſſe actu, vel habitu. Gerſon etiam in.3.parte. 77. litera.?.dicit certiſsimũ eſſe dictum Chriſti, ſcilicet: Oportet ſemper orare, intellectum actualiter, vel vͤtualiter, vel habitualiter. Quod fit, quando quis orare Deum cœpit, ſi nunq̃ poſtea voluntas orandi ſit per oppoſitã voluntatem interrupta. Origenes autem cum gloſs. ibidem exponit ſemper orandum eſſe, id eſt, ſemper bene agendum, ſeu benè viuendum: qa ſemper orat, qui ſemper benè agit. Et ita omnes hi prætendunt orationem ſemper debere durare, & continuam eſſe ſecun-
B dum ſenſum, qui illis viſus eſt. Attamen vt videtur, Chriſti intentio in loco citato non eſt, dicere, quòd debet eſſe ſemper permanẽs & cõtinua oratio. Et ideo inquirere modos diuerſos continuitatis, vt hi inquirunt, ad ſaluãdum ſenſum authoritatis, ſalua pace, non videtur ſatis pertinens. Chriſtus enim illic non intendit, niſi quòd non ſimus contenti, ſi ſemel à Deo petimus, quod optamus: ſed oportet inſtanter id à Deo petere, & pluries. Et quòd ita ſit, apparet ex textu, qa quare dixerit oportere ſemper orare, ſtatim declarat per parabolã de iudice, qui renuebat facere iuſtitiam viduæ petenti, quæ cùm importuna eſſet, & frequenter ad eum iuſtitiã petitura veniret, dicit Iudex: Quia moleſta eſt mihi hæc viduà, vindicabo illam. Ex quo intelligimus orationem debere frequentari, quouſq; Deus condeſcẽdat. Iam certum eſt, quòd illa vidua non orabat iudicẽ illum continuè, ſed frequẽter, tranſibant enim dies inter orationem, & orationem. Adde, quòd illud dictum. ſ. oportet ſemper orare in loco citato, non eſt dictũ Chriſti, ſed Euangeliſtę, id ex parabola colligentis.

Iam igitur, quod impertinẽtes ſint præfatæ expoſitiones, apparet, quia ſecundum primam ſtaret aliquem manere in ſuo deſiderio, qui tamen nunquam à Deo petere optatum: & tamen diceretur ſemper C orare. Quod non conſonat intentio parabolæ, quæ loquitur de inſtante, & importuna petitione, vltra quòd mens ſemper vindictam optabat. Nec enim iudex ex deſiderio viduæ motus fuit, ad faciẽdum illi iuſtitiam, ſed ex importunis precibus.

Similiter ſtando in ſecũda expoſitione, qui cœpit orare, & propoſitum illud nunq̃ per oppoſitũ interrumpat, dicetur ſemper orare, qđ non eſt ad propoſitũ parabolę. Adde, ꝙ falſũ eſt eſſe neceſſariũ ſẽper orare in illo ſenſu: nã q cœpit orare, licitè põt habere, ꝓpoſitũ ab oratione actuali pro tempore deſiſtendi, vt conſtat.

Similem difficultatem patitur tertia expoſitio. Itaq; iuxta textum, & mentẽ parabolæ, non oportet ſemper, vel cõtinuè ſine interruptione orare, ſed ſemper, id eſt, inſtanter, & importunè, & ſic ſaluatur melius proprietas vocabuli, orare, quo textus ipſe vtitur.

Quãquam expoſitiones illæ veræ ſint in ſe, magis tamen adaptari poſſunt dicto Pauli citato, ſcilicet, Sine intermiſsione orate: Sed nec puto Pau- D lum tam ſtultè loquutũ, vt cùm dixerit, ſine intermiſsione orandum eſſe, nullã prorſus voluerit admitti requiem & ceſſationẽ in orando, quam quidem requiem, & ceſſationẽ omnino excludunt præfatæ expoſitiones, ſed voluit frequenter orationes, & crebras, qualibus patres Aegypti vtebantur, commendare, ſimul, & nos cõmonefacere, ne per negligentiam diu ab oratione ceſſemus. Sic enim Actuum. 12. legitur de Petro incarcerato, ꝙ in eccleſia fiebant orationes ſine intermiſsione pro eo: & tamen conſtat aliqua temporis interualla fuiſſe ad dormiendum, ad comedendum, & ad alia officia charitatis, aut naturæ agendũ. Sicut etiam de Anna vidua legitur. 1. Regũ, ꝙ ſine intermiſsione rogabat Deum: & à templo non recedebat die ac nocte: & tñ conſtat, ibat domum, & redibat, & non continuè ſine interruptione erat in templo. Nec valet dicere, ꝙ nunq̃ à tẽplo recedebat voluntate, & deſiderio. Hoc enim & ſi verum ſit, non tamen ſufficit ad ſaluandũ textum, ꝙ die & nocte à templo non recedebat. Non enim textus de voluntate loquitur, ſed de reali viſitatione tẽpli. Similiter verè dicitur nunc, ꝙ in eccleſia Dei ſemper, & ſine intermiſsione officia diuina dicũtur. Quod ſaluatur (etiã ſi ad expoſitiones illas non recurramus) per hoc, ꝙ ſingulis diebus, & certis

E hoiis diei ordinariè talia officia cãtantur. Ita
q̃; ſemper & ſine intermiſsiõe orare dicit̃, qui
mane Deum orat, & in meridie, & in veſpe-
ri, & in nocte, idq; quotidie, vt ſignificat Cy
prianus in de oratione dominica.

Ad aliud, quo arguitur, quod ſemper ho
mo eſt in periculo vel indigẽtia, &c.
Eſto ita ſit, non ſequitur quòd ſemper & pro
ſemper homo oret, ſatis eſt, ſi non ſit notabi-
liter ſegnis & oſcitans, ſed vigilet, & pro tem
pore oret. Eſt enim præceptum affirmatiuũ,
ideo non pro ſemper obligat. Pro tunc autẽ
videtur homo teneri ad orandum, quando te
netur ſe ad gratiam diſponere, ſiue ſacramen
tũ ſuſcipere velit, ſiue iter, ſiue opus periculo
ſum aggredi, ſiue grauem & duram ſentiat
contra ſe tentationẽ & in talibus caſibus ne
ceſsitatis tenetur ſe Deo cõmẽdare, & forma
liter vel virtualiter orare, & Dei gratiã & fa-
uorẽ petere. Vltra hęc tpa, nõ puto eſſe de ne
ceſsitate ſalutis orãdũ. Quãuis ad aliquẽ eſſe
ctũ conſequendũ, neceſſariũ ſit ſemper & ſi
ne intermiſsione orare ad ſenſum dictũ, non
tamẽ abſolutè ſub pœna peccati mortalis il-
lo modo ſine intermiſsione orandũ eſt. Nec
omnia quę Paulus ad Theſſalo. in loco citato
F ſcripſit, accipienda ſunt tanq̃; ſint de neceſsi
tate ſalutis obſeruãda, vt ex textu ipſo patet.

De modis, quibus oratio deprauari ſolet.

DE qualitate o-
rationis, quoad boni
tatem & malitiã bre
uiter nonnulla tãga-
mus. Scim' enim hu-
manos actus ex obie
cto & fine, illiſq; cir-
cunſtantiis ſuam bo-
nitatem, aut malitiã habere, ꝙq, oratio ſi ta-
lis ſit quę ex gratia fiat, & per eã quod decet
in ſe ob finem bonum, locoq; & tẽpore debi-
tis à deo petatur, bona eſt, & Deo grata. E cõ
tra verò põt multipliciter deprauari. Primò
ex parte obiecti, ſi quis orãdo, aliqd iniuſtũ,
aut indecens petat, vt de ſe conſtat. Secũdò, ſi
quid alioqui decẽs, ſed immoderatè, & vltra
iuſtã mẽſurã petatur. Eſt enim, vt inquit Am
broſius, ſupba & ſtulta petitio, dũ nõ ſua ſor
te cõtentus, pes ambit, quę ſunt oculi: qualis
Matth. 20. fuit petitio apſorũ Iacobi & Ioannis, quibus
Chriſtus rñdit, Neſcitis quid petatis. Tertiò
vitiatur orõ ex fine, vt ſi quis orãdo, gloriam
& laudẽ humanã quærit, ex quo fine nõ ſolũ
orõ, ſed & martyrium redditur culpabile. De G
quo ait Hiero. Huic operi, nõ tã prẹmium, q̃;
pœna debetur, & pſidię magis tormẽta ſunt,
q̃; corona victorię. Et habetur. 1. q. 1. Vide quã
tũ bonũ talis erat phariſęorum oratio, qui in
plateis, vt ab hoib' viderentur orabãt. Quos Matth. 6.
Chriſtus reprehẽdit. Quartò vitiari ſolet ora
tio ex parte perſonę, & loci, vt ſi publicus cõ
cubinari' publicè in eccleſia orõnes eccleſia-
ſticas dicat nã inde ſcandalũ ſolet oriri. De ta
libus enim ꝑcedit, quod dicitur in pſal. Pec-
catori aũt dixit Deus, Quare tu enarras iuſti
tias meas, & aſſumis teſtamẽtũ meũ p os tu-
um? Quintò põt orõ deprauari, ex ignauia
orantis, vt ſi in oratione petit à Deo aliquod
bonum, & cùm poſsit ipſe, appoſita ſua dili-
gẽtia, ad illud quodãmodo peruenire, negli-
git, & à ſolo Deo illud ſperat: tales enim qui
media congrua ad acquirendũ quod petunt,
prætermittunt, ſiue gloria ſit, ſiue ſcientia, ſi-
ue ſanitas &c. magis videtur Deũ tẽtare, q̃;
orare. His igitur & aliis multis modis põt o-
ratio deprauari, & Deo ingrata eſſe, vt põt
vnuſquiſq; per ſeipſum agnoſcere.

VErùm eſſet vnum dubium, An oratio de
prauetur per hoc, ꝙ ſit in peccato morta
li ipſius orantis. Et pro parte affirmatiua ar-
guitur ꝙ vana ſit & ſuperflua orõ, ſi orãs in H
ſe peccatum eſſe cognoſcit, iuxta illud. pſal. ps. 65.
Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non ex-
audiet dominus.

Secundò facit, quod ſupra ex pſal. ci-
tatũ eſt, vbi Deus videtur in
cuſare peccatorẽ orationes & laudes ad Deũ
eſſundentẽ, dicẽs, Quare tu enarras iuſtitias
meas, & aſſumis teſtamẽtũ meũ p eos tuum?

Facit etiam, quod habetur Prouerb. 28.
Qui declinat aures ſuas ne audiat
legem, ſcilicet, vt eam compleat, oratio eius
erit execrabilis. Talis eſt peccator, qui quia
in peccato manet. legem non audit.

Facit etiam, quod habetur Eſai. 1. vbi do
minus ait, ſacrificia, & ſolennita-
tes, & neomenias, & orationes, & alia huiuſ-
modi, quæ iudæi faciebant in cultum & ho-
norem ipſius, omnia hæc eſſe abominatiões,
& ſibi odioſa, & ingrata. Et datur pro cauſa
ibidem. Quia manus veſtræ ſanguine plenæ
ſunt, ideſt, peccaminoſæ.

Facit etiam, quod ait Grego. in paſto-
rali. Cùm is, qui diſplicet, ad inter
cedendum mittitur, irati animus ad deterio-
ra prouocatur. In quo apparet ingratam eſſe
Deo orationẽ peccatoris. Peccator enim ini-
micus eſt Deo, & idem diſplicens.

Facie

A Facit etiam, quod ait Beda in quadã homilia. exponens illud pſalm. Voluntatem timentiũ ſe faciet, ait: Qui preces ſuas Deo oblaturi prius iuſſa eius implere ſatagunt, horum, cùm ipſe clamauerint, orationes exaudit. Et ſequitur ad propoſitum, Sed illi malè petunt, qui vocem domini iubentis audire obtemperando contẽnunt, & nihilominus domini ſui vocem exaudire miſerando depoſcunt, quos ipſe repellens in euangelio, dicit: Quid vocatis me domine, & non facitis quæ dico?

In oppoſitum tamen videtur, quòd non ob id ſolum deprauatur, ſeu vitiatur oratio, quòd orans ſit in peccato, alioqui nulla peccatoris oratio Deo placeret. Cuius oppoſitum patet, quia peccator orans pro remiſsione peccatorum, non peccat, Imò ſæpe à Deo exauditur, vt patet de publicano orante & petente: Domine, propitius eſto mihi peccatori, & veniã obtinuit. Nõ igitur orando peccauit. Et Eccleſiaſtici. 21. dicitur: Fili, peccaſti, nõ adiicias vt preces iterũ, ſed deprecare dominũ de priſtinis, vt dimittatur tibi. Patet etiam à ſimili, quia ieiuniũ, & eleemoſyna, & multa alia virtutũ opera nõ inficiuntur ſeu deprauantur ex hoc ſolũ, ꝙ in pecca-
B to fiunt, cũ multa talia Deo grata ſint, & ab ipſo remunerata, vt aliàs abundè patuit: igitur, idem de oratione. Nec obſtat, quod legitur Ioan. 9. Scimus, quia Deus peccatores nõ exaudit. Nam illud non eſt verbũ euangeliſtæ, ſed illius cæci, quem Deus ſanauit. Et vt ait illic gloſſa, loquitur nõ vt vnctus, id eſt, nõdum à ſpiritu ſancto edoctus. Patet etiam ratione aperta, quia peccator adhuc in peccato manens, poteſt ſicut & debet ſeipſum diligere. Poteſt ergo ſibi ſalutẽ animæ & corporis deſiderare. Poteſt igitur hæc à Deo humiliter petere, nã vt ſuprà ex Auguſti. dictũ eſt in epiſtola ad proban. Pro omni illo licitum eſt orare, quod licitũ eſt deſiderare. Et ita oratio nõ per hoc ſolũ vitiatur, ꝙ in peccato fit. Et ita tenẽdũ eſt loquẽdo de oratiõe priuata.

De oratione tamẽ publica, qualis eſt, quã perſonæ eccleſiaſticæ dicunt, cùm horas Cononicas perſoluunt, eſſet maius dubium. An, ſcilicet, huiuſmodi oratiões vitiẽtur per hoc, quod tales recitantes eas in peccato dicunt. Et videtur dicere Adria. ꝙ ſic. Tum ex eo, quod ait dionyſius ad Demophilum, loquẽs de ſacerdote nõ illuminato per gratiã. Audetq; ſceleſtas blaſphemias ſuas (neq; enĩ preces dixerim) ſacris aris inferre, eaſq; ſuper ſigna illa diuina à chriſti ſimilitudinẽ dicere.

Tum etiã ex eo, quod de hæreticis ait Hierony. Quotieſcunq; congregati ſunt in nomine eius, deteſtatur Deus foetorem eorũ, & claudit nares ſuas. 1. q. 1. Odit &c. Et cap. præcedẽte ait Hierony. Sic populus iſte hæreticorũ omnium eſt in conſpectu meo, dicit dominus: Omne quod fecerint, quod mihi obtulerint, vel vota, vel pro ſalute, vel pacifica, vel pro peccato, vel holocauſta, vel eleemoſynas, ſiue ieiunia, vl' corporis caſtitatẽ, cõtaminata erũt in conſpectu meo. Et ſequitur. Quànuis enim ſancta videantur ſpecie ſui, quæ offeruntur, tamen quia tractata ſunt ab illo, qui pollutus eſt in anima, polluuntur omnia. C

Tum etiam ex cõmuni doctorũ ſententia, dicentiũ: ꝙ quicunq; in mortali peccato exequitur actũ ſui ordinis ſcienter, eo ipſo mortaliter peccat, iuxta illud Deuterono. 16. Quod iuſtum eſt, iuſtè exequere.

Dura videtur hæc ſentẽtia ita indiſtinctè poſita. Nam aut huiuſmodi oratio polluitur, ſeu vitiatur propter irreuerentiã Dei, quã videtur ſecũ habere, quãdo à peccatore fit, qui indignus eſt, qui ad Deum loquatur, & à Deo aliquid petat, manens ipſe in peccato. Aut vitiaẽ ratione officij ipſius D
orantis, quia, ſcilicet, ipſum officiũ horas canonicas dicẽdi, obligat eũ, vt in gratia eas dicat, prout videẽ ſentire ex authoritate Deutero. quã pro ſe citat. Sed primũ non apparet, quia tunc nõ minus. Vitiaretur oratio priuata, quã peccator perſona priuata dicit, q̃ illa publica & cõmunis, de qua loquimur, quod tamen nec ipſe concedit, nec verũ eſt, vt patet ex dictis. Secundũ etiam nõ videtur, niſi præſuppoſito, ꝙ quicunq; tenetur ex officio aliquid agere, tenetur illud in charitate facere. Sed hoc ſic vniuerſaliter dictũ, ſi verũ eſſet, quã plures officiales condemnaret, idq; iniq;. Patet, ſi diſcurras per iudices, per aduocatos, per notarios, per reip. doctores, per officiales publicos, per cathedraticos, per præceptores omnes, per publicos artifices ad id ſtipẽdiatos, ſeu deputatos, per publicos mercatores, & vẽditores, & diſpẽſatores, & quoſcunq; alios, qui ex officio ſibi iniũcto tenenẽ ad actus aliquos. Et dicere ꝙ ratione officij peccant ſemper ꝙ actus ſui officij in peccato faciũt, eſt abſurdũ. Et ſequela patet, quia ad omẽs illos poteſt ſimiliter illa authoritas applicari, ſcilicet, Iuſtè, qđ iuſtũ eſt, exeq̃re &c.

Videtur igitur diſtingẽdũ hoc, quod eſt hominem eſſe in peccato, quia hoc poteſt eſſe in reatu & in actu, ſeu

E actuali propoſito Deum ſcienter offendendi. Si primum, dicendū eſt, quòd nõ per hoc ſufficienter vitiatur oratio, ſiue publica ſit, ſiue priuata, quòd, ſcilicet, orans eſt in peccato ſecundū reatum, quia in illo ſtatu poteſt homo multa bona opera, & Deo grata facere, & ſi non ſint meritoria, vt ex dictis patet. Si verò orans ſit ſecundo modo in peccato, ſcilicet, actu peccando, vel actu proponendo peccare, & deum offendere, ſiue oret vt miniſter, ſiue, vt priuatus peccat, ſic orando. Nam apertum eſt, eum magnam irreuerentiã deo facere, petendo beneficium & gratiã ab illo, quem actu offendit, & offendere intendit, talis enim non orare, ſed contemnere videtur orando, petens à Deo audiri, cui tamen ipſe non vult obedire. De his peccatoribus, qui nec à peccatis deſiſtunt, nec deſiſtere proponunt, loquitur Deus, quãdo reprehendit peccatores, qui narrant iuſtitias Dei, & laudes eius in ore aſſumunt. De eiſdem etiam loquitur per Eſaiam, quando dicit eſſe illorum ſacrificia & orationes Deo abominabiles. De eiſdem loquitur ſapiens in Prouerbiis. De eiſdem etiam poteſt accipi, quod ex Grego. & Beda ſuprà citatum eſt. De eiſdem loquitur Pſalmiſta dicens: Si iniquitatem aſpexi
F in corde meo, Deus nõ exaudiet. De illo quidem loquitur, qui cùm orat, ſcit ſe iniquum animum habere, nec ab eo proponit deſiſtere. Secus ſi peccator ſcit ſe Deum offendiſſe, proponens tamen debito tempore pœnitere, & ſatisfacere. Aut ſimul peccati pœnitẽs, ſed ſufficienter, & humiliter aliquid à Deo petit, certè huius orationem Deus non abominatur, nec ſemper reſpuit vt prauam, & ſi non ſemper eam exaudiat.

Ad ea verò, quæ pro Adriano allegata ſunt, facile eſt reſpondere. Nam Dionyſius & Hierony. de hæreticis & prauis ſacerdotibus loquũtur, qui pollutis manibus, & polluto ore, ſacra Dei myſteria tractant, ſcilicet, cùm vel celebrant, vel ſacramẽta conferunt, & ſuas ibidẽ orationes intermiſcent, quæ omnia Deo ſunt abominabilia. Et tales non dubium eſt peccare, iuxta Diony. dicentem: Immundis nephas eſt ſacra tractare. Et ratio eſt, quæ ſuprà data eſt, ſcilicet, quia ita peccatis adhærent, quòd ab illis recedere, minimè proponunt, nec ſe ad tractandum ſacra ſicut debent diſponunt. Quod autẽ Hieron. in dicto decreto ait, ſcilicet, talium ſacerdotũ omnia opera, ieiunium, & eleemoſyna, & reliqua polluta ſunt, intelligatur de his, quę ex polluta voluntate procedunt, Vel quòd polluta ſunt omnia, quia defectuoſa, eò quòd in G finem vltimum, qui Deus eſt, non referũtur, vt ait Thomas ſuper epiſtolam ad Titum. 1.

Ad aliud, ſcilicet, quòd quicunq; in peccato mortali actum ſui ordinis ſcienter exercet, peccat &c. videtur hoc verè dici de actu proprio ſacri ordinis, qualis eſt miſſam celebrare, aut aliud officium ſacrũ cũ ſolennitate exercere. Dicere autẽ horas canonicas, non eſt actus proprius ordinis ſacri, vt conſtat. De aliis autem orationibus, quas ſacerdos publicè, veſtibus ſacris indutus, dicit in miſſa aut choro, puto deſtinguendũ vt ſuprà. Nec video, quod veſtium indutio nouã afferat obligationem ad peccatum, quod ſeclusis veſtibus non eſſet. De his alibi.

Aliud dubium, An oratio deprauetur per hoc, quòd homo abſolute petit à Deo, quod vult, non ſummittens ſuam voluntatẽ diuinæ. Reſpon. Quòd ſi nec expreſsè, nec tacitè ſuum votũ & voluntatẽ dei voluntati ſummittit, ſuperba eſt, & deprauata oratio. Quod inde patet, Quia qui ſic aliquid à Deo petit, perinde eſt, ac ſi petat à Deo, Domine fiat, quod ego volo, & nõ quod tu vis, Quod eſt apertè diuinæ voluntati reniti: quod illicitum eſt. Tum ex doctrina cõmuni, & ſpe- H
cialiter Auguſtini ſuper illud pſal. Non adhæſit mihi cor prauum, dicentis: Cor prauũ Pſal. 10.
habet, qui non vult, quod Deus vult. Vnde colligunt, nos debere noſtrã voluntatẽ conformare diuinæ. Quod etiam Chriſtus in oratione dominica docuit, in qua ſic orare iuſſit. Fiat volũtas tua ſicut in cœlo & in terra. Exemplo etiam ipſe Chriſtus idem docuit, quãdo orando, dixit: Pater transfer à me calicem hunc, veruntamen nõ mea, ſed tua voluntas fiat.

Hîc tamen eſſet dubium, ſupra etiam tactum, de eo, cui Deus ſuam reuelet damnationẽ, An poſſit pro ſalute ſua orare. Et ex dictis apparet quòd nõ, quia potius tenetur ſe conformare Dei voluntati cognitæ, quod eſſe nõ poteſt, niſi id velit, quod deus: alioqui licitum eſſet in oratione nõ ſummittere noſtram voluntatem diuinæ.

Dixerunt aliqui, vt Adrianus, quòd in tali caſu nõ opus eſt cõformare noſtram voluntatem diuinæ, ſed poſſumus, imò debemus oppoſitũ velle, idq; quia Deus præcipit, vt nos ipſos diligamus, ſalutem, ſcilicet, animæ nobis ipſis optando. Cuius ſimile eſt in Petro, cui Chriſtus reuelauit, quòd eſſet ipſum negaturus. Et tamen hac reuelatione facta, non tenebatur Petrus ſuam

A ſuam futuram negationē velle, ſed potius oppoſitum, ob præceptũ de nõ peccando. Verum, quia hæc reſponſio difficultatē ſuã habet, vt alibi ex parte oſtendimus, tractando quæſtionē de obligatione conformandi noſtram voluntatē diuinæ in obiecto, ideo breuiter pro nunc dicendũ ad caſum, quo Deus reuelat alicui ſuam damnationem, an poſsit pro ſalute ſua orare, diſtinguendo vt ſuprà, Quòd vel Deus illud reuelat fore, quia deus ipſe ſic vult voluntate certa & determinata, & tunc non eſt licitum oppoſitum velle, nec oppoſito orare, quia eſſet Dei voluntati reniti, & tunc ceſſat obligatio volendi ſalutem propriam abſolutè, & ex conſequenti ceſſat præceptũ de diligendo ſeipſum. Si autē deus reuelat illud fore, nõ quia vult certè & determinatè ſic fore, ſed quia preuidet hominē illum in peccato ſine pœnitentia deceſſurum, quod tamen in libera facultate ipſius peccatoris eſt, tunc non tenetur homo velle damnationem ſibi reuelatã, ſed debet velle oppoſitum, & pro oppoſito orare, nec tũc tollitur præceptum de oppoſito. Et tamen cum hoc ſtat concluſio ſuprà approbata, quòd ſemper quando oramus, debemus noſtrã voluntatē diuinæ volũtati ſummittere, ita, vt tacitè, vel B expreſsè id velimus fieri, quod Deus vult.

Et nota, quæ ſit illa Dei voluntas, cui noſtram debemus ſummittere voluntatem, non illa, qua aliquid vult conſequenter ſed antecedēter, id eſt, nõ aliunde, ſed à ſe determinatus, Si enim Petrus præſcitus eſt, ſeu ad gehennam Dei volũtate ex cõmuni lege ordinatus, ideo eſt ad illam ordinatus, quia in finali pęnitentia ſcitur deceſſurus. Petrus igitur poteſt pro ſua ſalute orare, nec præfatæ Dei voluntati tenetur ſuam voluntatem ſummittere, quia Deus illi gehennã nõ vult abſolutè, niſi ob peccata ipſius. Si tamē deus abſolutè determinatus eſt aliqd facere, quod noſtro contraueniat voto, orando tenemur noſtram volũtatem tali Dei voluntati ſummittere, & non illi reniti, aut remurmurare

De deuotione in oratione requiſita.

ALiud dubiũ, An deprauet oratio ad Deũ fuſa ob defectum feruidę & intenſę deuotionis, ita vt peccet, q orat, ſi deſit feruida & intenſa deuotio. Et viſum eſt quibuſdã quod ſic. Pro quo facit, quod habetur Apocal. 3. vbi ad angelũ C Laodiciæ dictũ eſt: Vtinam calidus aut frigidus eſſes, ſed qa tepidus es, incipiam te euomere de ore meo. Ex quo apparet, ꝙ qui tepidè & remiſsè ſe habet in oratione, aut in alijs operibus Dei, eſt Deo ingratus, & ab eodem repulſus. Pro quo etiã facit, quod ait Hiero. ad Cteſiphontē, Tepidum diſcipulũ nõ diligit Chriſtus. Qui vult meus eſſe diſcipulus, ait, tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Facit etiam, quod habetur Michææ. 6. vbi dicitur. Indicabo tibi ô homo quid dominus requirat à te, vtiq; facere iudiciũ, & diligere miſericordiam, & ſolicitũ ambulare coram domino Deo tuo. Solicitudo autē tepiditatē & remiſsionē videtur excludere. Facit etiã, quod habetur Hiere. 48. Maledictus homo, qui facit opera domini negligēter. In quo videtur notari, non ſatis eſſe homini opera Dei facere, niſi ſolicitè & diligenter ea faciat. Quod remiſsionem iterum videtur excludere. Facit etiã, quod ait Paulus ad Roma. 12. tradens quales nos eſſe debeamus, ſcilicet, ſolicitudine non pigri, ſpiritu feruentes. Poſtremò facit, quod habetur Apocalyp. 2. quod dictum eſt ad epiſcopum Epheſinũ. Habeo, inquit, D aduerſum te pauca, quia charitatē tuam primam reliquiſti, memento vnde excideris, & age pœnitentiã, & prima opera fac. De quo Hieronymus ſcribens ad Cteſiphontem ait. Conſideremus quantus ſit caſus temere contemnentis, cum tanta ruina dicitur de negligentia obſequentis, vel quã damnationē accepturos credimus indeuotos, cùm tantã reprobationem deuotus acceperit.

His non obſtãtibus, videtur quòd non ſit neceſſarius in oratiõe feruor deuotionis, id eſt, intenſa gradualiter deuotio, ſeu intenſa voluntas, ſufficit remiſſa, modò efficax ſit, ad agendum, quod agendum eſt, taliter, quòd ſi huiuſmodi intenſio deſit, nec oratio deprauatur, nec peccat ipſe, qui orat. Quòd autem in agendis operibus Dei talis intenſa voluntas nõ ſit ſub pœna peccati debita, ſeu apponenda, apparet ſiue loquamur de operibus, quę ſunt de conſilio, ſiue de his, quæ ſunt de pręcepto. Nã ſi de conſilio ſunt, nõ eſt neceſſaria intenſio, ſicut nec remiſsio voluntatis, ſicut nec opus ipſum. Si de præcepto, cùm præceptum non obliget nos niſi ad ſui obſeruantiã, ad eius autem obſeruantiam ſufficit voluntas efficax quantũuis gradualiter remiſſa ſit, vt ſuppono: igitur intenſio voluntatis, aut conatus nõ eſt neceſſaria. Hæc patēt in p̄ceptis, ꝑ quę opera exteriorà

præcipiuntur,

E præcipiuntur, quibus ſatisfacit quis, ſi ea cõpleat, etiam ſi intenſus conatus, aut intenſa voluntas non habeatur,

Confirmatur de præceptis, p quæ opera interiora iubentur, nam præcepto de diligendo, Deũ ſuper omnia ſatisfacit homo, ſi Deum efficaciter diligat, etiam ſi eius dilectio non ſit valde intenſa. Non enim præcipitur, vt intenſe diligamus, ſed vt diligamus. Et quãuis præceptum ſit, vt diligamus ex toto corde, ly. toto corde nõ intenſionem importat, ſed voluntatis integritatem, Quia vt alibi ex Auguſtino tetigimus, ille diligit Deum ex toto corde, qui corde indiuiſo eum diligit. Vt ſi quis cùm deum amat, nil aliud ſecum amat, quod non propter ipſum Deum amet, talis enim toto corde, id eſt, integro, & indiuiſo diligit. Si verò cùm Dem diligit, ſecũ aliquid aliud amat, quod non propter ipſum Deum amet, talis cor habet in Deum, & creaturam diuiſum, nec toto corde Deum amat, iuxta illud Oſeæ.10. Diuiſum eſt cor eorum. Itaq; in pręcepto illo de diligendo Deum toto corde, nõ cadit actus intenſio ſub obligatione, ſed cordis totalis ad ſenſum dictum.

F Confirmatur de actu pœnitentiæ, ſcilicet, de cõtritione cuius intenſi ex communi ſententia, vt aliàs adduxi, ſub præcepto non cadit, alioqui ſtaret hominem deteſtari peccatum ſuum propter Deum ex toto corde dilectum, & cum hoc ſimul mortaliter actu peccare, ob defectum intenſionis, ſi ſub obligatione caderet ipſa intenſio.

Adde, quod ait Chryſoſtomus, & habetur de pęnitentia. diſtin.1. Talis. Quòd quantulãcunq; pęnitentiam quantũlibet breui tempore geſtam, deus nõ reſpuit, nec patitur ſua mercede carere. Bona igitur eſt, & meritoria pœnitentia remiſſa, nec vitiatur per defectum feruoris, aut intẽſionis. Igitur idem de oratione. Adde, quòd talis intenſio non requiritur ad peccandum, vt ſuppono: igitur nec ad merendũ, cùm Deus pronior ſit ad præmiandũ, quàm ad puniendũ.

Ad ea autem, quæ ſuprà in oppoſitum ſunt allegata, facilis eſt reſponſio, ſi de tepiditate diſtinguamus, Eſt enim quędã, quæ feruori, & intenſo conatui opponitur, & illũ excludit, & non eſt talis tepiditas quã ſcriptura reprehendit, & damnat. Eſt alia tepiditas, quæ negligentiã dicit. Negligentia autẽ omiſsionem debitæ diligentiæ vel operis importat, & hæc culpanda eſt, & damnanda, ſicut & in ſcriptura damnatur.

G Per hoc reſpondetur ad illud ex Apocalypſi.3. Vtinam calidus aut frigidus eſſes, ſed quia tepidus es &c. Loquitur de tepiditate negligentiæ, vt dixi. Illud enim dicit calidum, qui ex amore facit, quod debet. Et qui ex amore potiſsimum ad obſequendum mouentur, feruidi ſunt, & faciunt nõ ſolùm quod debent, ſed ſuperabundant. Illum verò dicit frigidum, qui Deum timet, ex quo timore ad agendum, ſaltem quod debet, mouetur. Hi non repelluntur à Deo. Tepidum autem dicit, qui nec amore, nec timore mouetur ad agendũ, quod agendũ eſt. Talis culpatur. Et quòd hoc ſit ad mentẽ textus, apparet, quia ſtatim ad eundem Epiſcopum dicitur, Quia dicis, quòd diues ſum, & locupletatus, & nullius egeo. In quo videtur ſignificari, quòd ille epiſcopus diuitiis ſatiatus & contentus erat, & ſic remiſſè & negligenter in operibus Dei ſe hebebat, quaſi deo in nullo indigeret. Igitur non damnabatur ille epiſcopus ob defectum feruoris, alioqui non ſolùm tepidus, ſed etiam frigidus veniret damnandus, cùm frigidus etiam habeat defectum feruoris & caloris, vt conſtat. Igitur ille textus nil contra dicta facit. H

Ad aliud ex Michæa citatum. Reſpond. quòd ex illo non ſequitur eſſe neceſſarium habere intenſum conatũ, aut intenſam voluntatẽ in operibus Dei, ſed quòd debeamus in illis eſſe ſoliciti, loquendo de ſolicitudine, quæ negligẽtiam, ſeu omiſsionem excludit. Quod etiã ſignificat Paulus, cùm ait, vt ſi præfatam negligentiam & omiſsionem importat, & ita idem, quod prius Nec obſtat, quod addit, ſcilicet, ſpiritu feruẽtes, quia hoc exhortatoriè dicit, non pręceptiuè.

Ad aliud, quod ex Hieremia citatur, ipſum verbum negligenter, quod illic citatur, ſoluit dubium, quia negligentia, non remiſsionem voluntatis importat, ſed omiſſionem alicuius, quod debeat fieri. Adde, ꝙ in textu Hiere. non dicitur, negligenter, ſed fraudulẽter, cùm ait: Maledictus homo, qui opera dei facit fraudulẽter. Et notat illic propheta eos, qui in complendis diuinis iuſsis, diſsimulatoriè ſe habent in illis, aliquid, quęſito aliquo colore, adimplere omittentes, & ita nil contra dicta.

Ad aliud ex Apocalypſi.2. apparet, tam ex glo. quàm ex verbis Hieron. illũ epiſcopum fuiſſe negligentem, ſcilicet, in reprehendendo ſubditos etiam ſi alloqui eſſet deuotus. Et illa negligentia omiſsionem importat,

A portat, non feruoris remiſsionem, & ita uil contra dicta.

Sed forte iterum obiicies, Qui orationē feruore deuotionis carentē Deo offert, ęquiparatur ei, qui animal claudum, aut cæcum, aut debile deo offert, potens ſanum, & bonum offerre, ſed huius oblatio deo grata nõ eſt, ſed deſpectui habita. Igitur qui orationem ſimiliter defectuoſam deo offert, perperam offert, cùm poſsit orationē feruidã, & precioſam offerre. Antecedens patet, ex eo, quòd in lege vetitũ erat animal claudũ, aut cęcũ offerre. Et ſpecialiter patet, ex Malach. 1. Ait Deus: Si offeratis cæcũ ad immolandũ, nonne malũ eſt? Et ſi offeratis claudũ & languidum, nonne malum eſt? Et addit: Offer illud duci tuo, ſi placuerit ei, aut ſi ſuſceperit faciem tuã, dicit dominus: In quo dominus arguit à minori. Si is, qui poteſt regi temporali, aut duci ſuo pingue animal & ſanũ offerre, non offerat niſi claudũ, aut cæcũ, aut languidum, certè non ſolùm nõ erit regi illi grata oblatio, ſed diſplicēs, & odio habita, quippe quę videatur ſibi facta in deſpectum, & irreuerentiam ipſius. Et poſteà addit. Maledictus doloſus, qui habet in grege ſuo maſculum, & votum faciens, immolat debile do-
B mino: Cùm igitur qui orat, poteſt orationē ſanam & feruidã offerre, & non offert niſi remiſſam & parũ deuotam, videtur irreuerentiam Deo facere, & ita intentum.

Reſpon. Si hęc ratio probaret orationem minus feruidã deprauatam eſſe, eò quòd poſsit alia feruentior offerri, pari forma probaretur omnē eleemoſynã paruam deprauatam eſſe, quando pinguior poſſet exhiberi. Et ſimiliter omnē dilectionem Dei, & proximi remiſſam, prauam eſſe, quando poteſt intenſior haberi. Et ſimiliter omne beneficium proximo impenſum eſſet prauũ, quando maius illi fieri poteſt. Et deniq; omnia opera bona in cultũ & gloriam Dei facta, deprauata eſſe, etiã ſi ex charitate fiant, ſi poſſent ex maiore charitate & feruore fieri. Quæ abſurda eſſe, non dubium eſt. Ideo dicendũ, quòd ad literã videtur Deus reprobare oblationē animalis claudi, cæci, aut languidi, vbi poteſt maſculus ſanus offerri. In quo intelligimus Deum reprobare omne obſequiũ aut opus in obſequiũ eius factum, ſi ſit claudũ, cæcum, aut languidum, hoc eſt, aliqua prauitarate aut macula vitij infectũ. Aliud enim eſt opus imperfectũ eſſe negatiuè, quo, ſcilicet, poteſt aliud perfectius fieri. Aliud eſt imperfectũ eſſe poſitiuè, quod ſcilicet aliqua macula ſeu vitio infectum ſit. Pri- C
mum poteſt bonum eſſe & meritoriũ, & deo gratum, vt parua eleemoſyna, ieiunium paucorum dierum, oratio ex remiſſa deuotione facta. Secundũ verò, quod propriè per claudum, cæcum, & languidũ ſignificatur, id eſt, quod aliqua circunſtantia deprauãte fit, illud quidē nõ eſt bonũ, nec à Deo acceptatũ.

Poſſet etiam ſecundò dici, quôd ideo offerre animal claudum, cęcum &c. Deo ingratum eſt, quia offerens præponit terrena cœleſtibus, & quærit potius quæ ſua ſunt, quàm quę Dei, cùm ſibi pinguia reſeruet, & ſana, deo autē languida offerat. Nõ ſic eſt in oratione ex parua deuotione facta, qa ſic orãs nõ ita ſibi meliora reſeruat. Itaq; non eſt ſimile, quod pro ſimili adductũ eſt.

De attentione in oratione habenda.

ALiud dubiũ, An deprauetur oratio ex defectu attentionis, ita, ꝙ ſi attẽtio deſit, oratio ipſa vitioſa ſit, aut ſaltē peccet, q abſq; attẽtiõe orat.
D
Et nõnulli, vt Gabriel, in ſuo Canone dixerunt, ꝙ q̃uis neceſſaria ſit attentio in oratione cõmuni, ſeu in ea, quæ ex præcepto ſit, in illa tamē, quæ nõ ex præcepto, ſed ex voluntate dicitur, non eſt neceſſaria talis attentio, ita vt peccet orans, attentionem nõ habens. Ratio eius videtur, quia cùm oratio in caſu nõ ſit neceſsitatis ſed voluntatis, ideo ſicut ſine peccato poteſt dimitti talis oratio, ita & ſine peccato poteſt abeſſe attentio.

Non tamē placet in hac re huiuſmodi reſponſio, imò videtur, ꝙ ſiue oratio dicat ex præcepto, ſiue ex volũtate, tenetē orans attẽtionem apponere, nõ ſolũ ad aſſequendũ fructũ orationis, ſed ad vitandũ culpã in orãdo deũ. Tum, quia Chriſtus videtur taliter orantes voce tantùm & nõ mente reprehẽdere, quãdo Matt. 15. dicit: Populus hic labiis me honorat, cor autē eorũ lõgè eſt à me.

Pro quo facit Cyprianus de oratiõe tractans, dicens: Quæ ſegnitia eſt, alienari & capi ineptis & prophanis cogitationibus, dũ dñm deprecaris, quaſi ſit aliud, quod debeas magis cogitare, q̃ ꝙ cũ deo loquaris? Quomodo te audiri à Deo poſtulas, cùm te ipſum non audias? Et addit. Hoc eſt, ab hoſte in totum non cauere, hoc eſt, cùm oras dominum, maieſtatem Dei offendere.

Facit

E Facit etiã Hugo de ſancto victore, qui de oratione loquẽs, dicit: Si cum orationem fundimus, quodlibet aliud in corde verſamus, etiam ſi illud bonum ſit, à culpa liberi non ſumus.

Facit etiã Damaſcenus & Auguſti. dicentes. Oratio eſt aſcenſus mẽtis in Deũ, quo à Deo aliqd decens petitur. Qui igitur mentẽ cùm orat à deo diſtrahit, de rebus aliis cogitans, talis nõ propriè, aut verè dicitur orare. Imò videtur potius Deũ irridere, q̃ eum orare, qui cũ ad Deũ loquatur, & à deo aliquod beneficiũ petat, faciẽ mentis retrorſum auertit, perinde enim eſt, ac ſi quis cum rege loquens, ab eo gratiam aliquã petat, & ſimul faciem corporis retrorſum auerrat. Quod certè in irreuerentiam & deſpectũ regis cedere videtur.

Facit etiã quodãmodo Bernardus. Sermone. 49. ſuper canti. qui nõ ſolùm diſſuadet mẽtis euagationem ad res impertinentes, ſeu vanas, ſed etiã ad res alioquî pias. Ait enim. Nil aliud dum pſallitis, præter id, quod pſallitis, cogitetis, nec ſolas dico vitandas cogitationes vanas & otioſas, ſed & illæ aliæ vitãdę ſunt, illa hora & loco, quo, ſcilicet, horæ dicuntur. Et addit, Salubria ſunt,
F ſed minimè ſalubriter inter pſallendũ ea reuoluitis. Spiritus ſanctus enim illa hora gratum nõ recipit, quicquid aliud, quàm debes, neglecto eo quod debes, obtuleris. Et quãq̃ hoc dictũ Bernardi particulariter procedat de oratione, quæ ex præcepto dicitur, alia tamen ſuprà citata cũ ratione apposita indifferenter procedunt de oratione, quę ad Deum funditur, etiã ſi priuata ſit, quòd, ſcilicet, debet apponi attentio, ſi debet irreuerentia caueri. Itaq; vel homo non oret Deũ, vel attentionem habeat. Exempla huius clara ſunt. Si quis extra tẽpus neceſsitatis, nõ ex præcepto, ſed voluntate vult ſacerdoti confiteri, neceſſe eſt contritionẽ habeat, alioqui per irreuerentiam peccabit, etiã ſi ſibi liberũ ſit confeſsionẽ dimittere. Similiter ſi quis volũtate vult celebrare, aut cõmunicare, neceſſe eſt priꝰ mentẽ diſponat, ne ſacramento irreuerentiã faciat. Ita igitur ſi quis vult Deum orare, & ab eo aliquid petere, etiã extra caſum neceſſitatis, opus eſt attentionẽ habeat, vt vitet irreuerentiam, quam Deo, ad quem loquitur, faceret, ſi ad Deum loquendo, mentis faciem ad alia diuerteret, vt ſuprà dicebatur.

Si arguas: igitur orans ſemper peccaret, quoties mẽs ad alia diſtrahitur, quod eſſet omnes fermè qui orant, condẽnare. Reſpon. Nõ ſequitur, nã illa mẽtis euagatio fieri poteſt dupliciter. ſ. volũtariè & inuolũtariè. G
Primũ fit, quando orans aduertit ſe orare, volens tamẽ alia diuerſa conſiderat, & hoc eſt, quod dico culpa irreuerentię non carere. Secundum fit, quando nõ ſcienter, nec ex propoſito orans ad alia diſtrahitur, ſed vel contra voluntatẽ, vel præter, & hoc excuſationẽ habet, ob intellectus noſtri tam naturalẽ volubilitatem. Vnde nõ eſt in poteſtate noſtra quin aliquando diſtrahamur. Et inde eſt, ꝙ nullum ius obligat orantem, vt continuã habeat actualem attentionem, quandiu durat oratio, ſatis eſt, ſi orans habeat actualẽ vel virtualem attentionẽ. Et virtualẽ dicunt attentionem, quando is qui orat, poſt habitam in principio actualem attentionem, perdurat in oratiõe, abſq; propoſito ſed ad alia diſtrahendi, etiã ſi accidat, quòd actu diſtrahatur.

Sed contra obiicies, quòd non deprauetur oratio, nec culpa ſit durante oratione mentẽ ex propoſito ad alia diſtrahere, modò illicita nõ ſint. Quia ſtat, quòd talis in caſu orando mereatur: igitur nõ peccat ſe diſtrahendo ab actuali attentione ex propoſito. Antecedens patet, quia ſit ita, quòd quan
H do cœpit orare habuit intentionẽ meritoriã, qua intendebat per orationẽ aliquod bonũ à Deo ſibi vel alteri impetrare, & ex hac intentione meritoria imperat ori, vt oret, & in oratione perduret, & propoſitũ orandi non interrumpatur per propoſitũ oppoſitũ, iam oratio ſic continuata procedit ex voluntate meritoria: igitur eſt meritoria. Et ꝙ non obſtet propoſitũ alia conſiderãdi, apparet, quia licet per hoc interrũpatur attentio, nõ tamẽ intẽtio meritoria, nec electio, modo opus bonitatẽ habet potius ex intẽtione, ſeu affectu, quàm ex attẽtione, quę actus intellectus eſt. Et patet etiã per exemplũ, de eo, qui propoſuit propter deũ in ſanctũ Iacobũ peregrinari, & nõ interrupto propoſito peregrinatur, etiã ſi interrũpatur attentio, & in itinere ex propoſito alia conſideret, talis in peregrinãdo meretur, quia durat propoſitũ primum virtualiter, etiam ſi attẽtio non ita duret, ſed interrupta ſit.

Reſpon. Quòd argumentum pręſupponit vnũ falſum, ſcilicet, ꝙ ad hoc, quòd opus continuatũ ſit bonum, & meritoriũ, ſufficit quòd præcedat ex propoſito volũtatis meritorio, quod præfuit, & virtualiter manet: hoc enim nõ ſufficit, quia manẽte illo virtuali propoſito, quod meritoriũ fuit, quando actu aderat, ſtat, quòd illo per

contrarium

A contrarium nõ interrupto, ſuperueniat alia mala voluntas, qua homo peccet, & tunc opus virtute præfati propoſiti continuatum, iam non erit bonum aut meritorium. Exemplum eſt clarum, in eo, qui propoſuit peregrinari, & hoc propoſito per contrariũ non interrupto, incidit in odium alicuius, vel in furtum, quod in itinere continuato perpetrat. Et hoc ſatis notum eſt. Dico ſecundo, ꝙ quãuis poſsit opus aliud, vti eſt peregrinatio, ex recta intentione præhabita, rectè & ſine culpa cum actuali diſtractione mentis ex propoſito facta, continuari, nõ tamen ſic eſt in oratione. Nam hæc ſpecialiter requirit attentionem, vt dictum eſt, vt irreuerentia vitetur. Et ideo oratio ad Deum fuſa, temeraria videtur & contentiua, ſi ei ex propoſito attentio deficiat.

Hoc idem etiã ex alio apparet, quia oratio vocalis ſignũ eſt orationis mentalis, ne ergo falſum ſit ſignũ, neceſſe eſt mẽte oret, qui voce orat, mente autem orare nõ poteſt ſine attentione, vt conſtat: igitur deficiente attentione, deficit mẽtalis oratio (maximè ſi ex propoſito deficiat,) & ex conſequenti vocalis oratio manet ſignum falſum, & ita vitioſum.

B Deinde ex conditione orationis idem patet, de cuius ratione eſt aliquid deſideratum à Deo petere, velle autem petere à Deo aliquid deſideratum, ſiue petatur mentaliter ſiue vocaliter, pręſupponit attentionem, quæ eſt intellectus aduertẽtia ad id, in quo voluntas tendit, ſiquidem nil volitum, quin pręcognitum, & ita omnis oratio ſi oratio eſt tam vocalis quàm mentalis, pręrequirit attentionem, actualem quidẽ, quando quis à principio orare deum intendit, virtualem tamen in ipſa orationis continuatione, vt ſuprà tactum eſt.

Pro quo facilius intelligẽdo, vide aliud eſſe intentionem, aliud attentionẽ, aliud electionem, aliud orationem, vel opus. Intentio orantis eſt, velle obtinere bonum, quod ſibi vel alteri optat. Electio, eſt velle orare Deum, cùm oratio mediũ ſit impetrãdi optatum. Opus verò eſt ipſa oratio. Attẽtio verò eſt ipſius intellectus cognitio ſeu aduertentia. Opus igitur ſi humanũ ſit, qualis eſt oratio, ex electione imperante procedit. Electio ex intentione. Vtrunq; autẽ, ſcilicet, electionem & intentionẽ, ſua attentio naturaliter præcedit, quia omnis actus voluntatis, ſuam præſupponit cognitionem. Sed ſicut oratio continuata ex natura ſua non requirit electionem ſeu intentionem actu conti- C nuatam vt conſtat, cum virtute prioris propoſiti poſsit opus continuari, ita nec requirit attentionem actu continuatam. Sed ſicut continuãdo orationẽ vocalem non verè oratur, ſed ſimulatoriè, aut fallaciter, quãdo propoſitum orandi per contrariam voluntatem interrumpitur, ita neq; quando attentio ad alia impertinentia & extranea conſiderandum ex propoſito diſtrahitur, mutata enim aut interrupta hoc modo attentione, neceſſe eſt priorem intentionem orandi quodãmodo ex conſequenti interrumpi, quæ omnia tanq̃ facilia ſuppono, à cæteris abſtinendo.

SEd eſſet iam dubium, ſuppoſito, quòd attentio ſit neceſſaria, & hæc ſit triplex, ſcilicet ad verba, ad ſenſum verborũ, & ad Deũ, ad quem oratio dirigitur, quæ iſtarum eſt neceſſaria ad vitandum culpam, (nam de hac neceſsitate hic arguitur, nõ de neceſsitate attentionis ad impetrandum optatum.) Reſpon. Ex ſuprà allegatis apparet, quòd attentio ad Deum, à quo bonum petitur, eſt neceſſaria, maximè, cùm id ſit per ſe de ratione ipſius orationis, ſcilicet, aſcenſus mẽtis in deũ, cum pio & humili affectu. D

De attẽtione verò ad verba ipſa, vt debitè pronuncientur, videtur ſimiliter, ꝙ ſit neceſſaria, ſpecialiter in clericis, qui ex eccleſię pręcepto tenẽtur vocaliter orare, & bene pronunciare. Hoc patet, quia attẽtione ad verba deficiẽte, exponit ſe recitans periculo nõ dicendi, quod dicendũ eſt, vel nõ rectè illud pronunciãdi. Ideo culpa nõ caret, attentionem ad verba ex propoſito nõ habere. In aliis autẽ, qui orant vocaliter, & nõ ex præcepto, eſſet diſtinguendum. Quia vel oratio, quam dicunt, eſt alioqui rectè & prudenter compoſita, qualis eſt oratio, quę in ſcriptura continetur, vel quæ ab eccleſia ordinata eſt, & tunc nõ videtur neceſſaria particularis attentio ad verba orationis ob periculũ prædictum, quia etiã ſi vel oratio nõ integrè dicatur, vel nõ rectè pronuncietur ob defectũ attentionis ad verba, nulla videtur culpa. Si tamen ſit oratio vocalis, nõ aliunde ordinata, ſed quã ipſe orans ex tempore deo offert, neceſſaria videtur attẽtio ad verba, ne, ſcilicet, ſi attentio deſit, verba inepta & imprudentia dicat, quod culpa non caret, in eo, qui ad regem cœli loqui determinat. Sicut nec culpa carere, quia à rege terræ aliquid per verba inepta & minus ordinata peteret, cũ alioqui poſſet prudẽter id petere. Adde, ꝙ ob huiuſmodi voluntariã imprudentiam exponit

E ſe periculo non impetrandi petitum, & ita
erit vana & inutilis oratio, quod cauendum
eſt, dum fieri poteſt.

De attentione verò ad ſenſum verborũ,
an ſit neceſſaria? Videtur quòd non
ſemper, nam multi ſunt vocaliter orãtes, qui
ſenſum nec intelligunt, nec intelligere tenen
tur, vt patet de monialibus, aut religioſis, aut
étiam quibuſdam clericis, qui cùm latinè, vel
Græcè orant, ſenſum orationis non intelli-
gunt; illis enim ſufficit ad verba, vt ea rectè
pronuncient, & ad Deum, ad quem loquun-
tur, attentionem habere. Si tamẽ ſint docti,
qui ſenſum verborũ intelligunt, an peccent,
ſi ad ſenſum non intendant? Nõ video vnde
ad huiuſmodi attentionem teneantur, hi ſal-
tem, qui tanq̃ eccleſiæ miniſtri, orationibus
eccleſiæ vtũtur. Nam cùm in talibus oratio-
nibus certum ſit, nil illicitum, aut ineptum
contineri, ſatisfaciunt ſic orantes, ſi in gene-
re intendant à Deo petere, quod illic conti-
netur, etiam ſi particulariter ad cõtenta non
attendant. Si tamen quis orat, de ſuo marte
orationem vocalem componit, & eam Deo
offert, neceſſarium eſt ad imprudentiam, &
indiſcretionem vitandum, & ne periculo of
F fendendi eum, quem orat, ſe exponat, quòd
ad ſenſum verborum, quibus orando vtitur,
attendat, vt dictum eſt.

De poteſtate eccleſię, reſpectu actuum cordis.

INde tamen o-
ritur aliud dubium, ſup
poſito enim, q̃ culpa
nõ caret orõ, vel ipſe
q orat, nõ habẽs attẽ-
tionẽ, cũ neceſſe eſt
eam habere, An ſaltẽ
clericus horas canonicas ſine attẽtiõe dicẽs,
ſatisfaciat præcepto eccleſiæ, de dicendis ca-
nonicis horis. Et pendet quæſtio ex alia, An
ſcilicet, eccleſia poſsit ĩmediatè obligare ad
actus mentis, qualis eſt attentio prędicta, aut
deuotiõ. Et an de facto eccleſia clericum obli
gauerit ad habendum attentionem. An ſolo
iure diuino, vel naturali ſit attentio adhiben
da. De qua quæſtione principali alibi duas
tetigi opiniones, multis hinc inde textibus,
& rationibus allegatis. Tandem illam viſum
eſt tunc defenſare, quæ tenebat eccleſiã, non
poſſe directè & immediatè obligare ad actus
cordis, conformiter ad Durandum & Can-
cellariũ Pariſienſem, multosque alios, tam
Theologos, quàm Iuriſtas. G

Adrianus tamen in tractatu de ora-
tione ad propoſitum præ-
ſentis dubij tenet contrarium. Et probat pri
mo ex Clementin. 1. de hæreticis. per ea, quæ
illic citat glo. in verbo, Ipſo facto.

Secundò, quia pręceptũ de celebran-
do ſabbatũ eſt humanum,
vt ſuppono, quia licet olim fuerit diuinũ, lex
tamen illa vetus, quoad cęremonialia & iudi
cialia, quale erat hoc, abolita eſt, & tamen ſi
quis in ſabbato, hoc eſt in die, quam eccleſia
celebrare præcepit, corde peccet, ille violat
ſabbatum, cùm nil tam aduerſetur celebra-
tioni ſabbati, quàm ſeruitus mortalis culpæ.

Tertiò, Papa poteſt diſpenſare in vo-
to mentali: igitur poteſtas Pa-
pæ ad actus interiores ſe extendit, & ita po-
teſt illos immediatè præcipere & prohibere,
& pœna aliqua afficere, ſicut & actus exte-
riores etiam occultos.

Quartò, eccleſia poteſt rei ſuæ onus,
& modum imponere, ſicut
& Deus in ſua lege onus, & modum decimis
impoſuit, taliter, vt qui decimas eſſent poſſeſ
ſuri ſeu percepturi, non modò ſeruirent, in H
tẽplo, ſed populi peccata comederẽt. (Quod
videtur Adrianus ad actus Leuitarum, & ſa-
cerdotum Deo gratos referre, qui ad remiſ-
ſionem peccatorum populi valerent.) Igitur
etiam eccleſia quando decimas, & beneficia
confert alicui, poteſt illi modum imponere,
ſcilicet, vt horas ſtudioſè & deuotè dicat, iux
ta cap. Dolentes. de celebratione miſſarum.
Et ita ſecundùm hanc opinionem, certũ eſt
clericum non ſatisfacere præcepto eccleſiæ,
de dicendis horis attentè & deuotè, ſi ſcien-
ter, & ex ꝓpoſito euagatur, imò peccat mor-
taliter, vt ait, contra eccleſiam, quæ diſtrictè,
& in virtute obedientiæ præcipit, vt horæ di
cantur ſtudioſè, pariter & deuotè.

Si tamen quis velit tenere alterã opinio-
nem, facilè poſſet reſpondere ad hæc
motiua Adriani. Ad primum de his, quæ ci-
tantur in Clemen. 1. de hæreticis. ad longum,
vbi ſuprà reſponſum eſt, & oſtenſum, quòd
eccleſia nec in dicta Clementina, nec alibi pu
nit immediatè & directè actus cordis, de quo
vulgatum decretum eſt, dicens: Cogitationis
pęnam nemo meretur, ſed punit commiſsio-
nes exteriores, vel omiſsiones ex tali, vel talĩ
animo procedentes. Nam cùm eccleſia non
intendat punire ſpecialiter pœna excõmuni
cationis, niſi ea, quæ peccata ſunt, & commiſ
ſiones, vel omiſsiones exteriores peccata nõ
ſunt,

A ſunt, niſi ex certo animo & voluntate fiant, vt ſuppono, ideo in dictis textibus, vbi pęna talis infligitur, fit mentio de animo tali, vel de deliberatione, vel de ſcientia &c. ex quibus ipſa exterior cõmiſsio, vel omiſsio talis eſt, quæ puniri mereatur. Vide vbi ſuprà.

Ad ſecundum de ſabbato celebrando, quàmquam poſsit cum nonnullis doctoribus dici, quòd per ſolũ peccatũ cordis non violatur ſabbatũ, nec præceptũ eccleſiæ, quod in ſabbato nõ prohibet opera ſeruilia, id eſt, peccaminoſa, ſed opera exteriora ſeruilia, quę ſeruorũ hominũ ſunt, & ita nõ ſolũ non violatur ſabbatũ per peccatũ cordis, ſed nec per multa peccata exteriora, quæ nõ ſunt de numero eorũ, quę per eccleſiã prohibentur. De quo vide Caieta. in ſumma. Verũ admiſſo, ꝙ de nouo cõtra ſabbatũ peccat, qui peccatum tam opere, quàm corde cõmittit, non tamen dicimus, vt videtur, ꝙ talis agit cõtra præceptum eccleſiæ, ſed contra præceptum Dei & naturæ. Nam eo ipſo quòd aliquod tempus eſt ſpecialiter cultui diuino dedicatum, & Deo ſacratum, ſiue ſit à Deo, ſiue ab eccleſia ad id dedicatum, tenetur homo noua & propria obligatione Deum in illo tem-
B pore nõ offendere. Qui enim tunc peccat, videtur ſacrilegiũ committere, hoc autem iure diuino & humano vitandũ eſt. Exemplum eſt clarum de loco, ſi ſit Deo ſacratus, vt eſt templum, ad hoc, quòd illic Deus ſpecialiter cognoſcatur, & colatur, certè ſi quis illic ſciẽter peccat, vltrà quòd ſic peccat, videtur nouam offenſam Deo facere. Quod ſaluatur abſq; hoc, quòd talis agat cõtra pręceptũ eccleſiæ, etiã ſi cõtra intentionẽ eccleſię faciat, verũ hęc ſub pręcepto nõ cadit. Et ita doctor ſanctus. 22. q. 122. arti. 4. quẽ pro ſe citat Adrianus, non dicit, quòd qui peccat in ſabbato, violat pręceptũ ecclſiæ, ſed ꝙ violat ſabbatũ.

Ad tertiũ de diſpẽſatione in voto mentali, fateor quòd poteſt Papa diſpẽſare in illo, ſed nõ inde ſequitur, quòd poſsit ad interiora obligare, quia aliud eſt obligationẽ tollere, aliud eam inducere. Et poteſt aliquid obligationẽ tollere, quod nõ ſufficit inducere. Patet, nã pater poteſt tollere obligationẽ voti per filium aut filiam emiſsi, vt habetur numeri. 30. Similiter vir poteſt irritare votũ vxoris. Et tamẽ nec pater poteſt filio obligationẽ voti imponere, nec vir vxori. Similiter conſuetudo vitioſè introducta per tempus certũ ſeruata, ſufficit tollere obligationem legis de oppoſito, & tamẽ nõ ſufficit, obligationem inducere, niſi rationabilis ſit, De conſuetudine cap. finali. Itaq; non mirũ C ſi Papa, veluti communis pater, poſsit per diſpenſationẽ tollere obligationem voti mentalis, & cũ hoc, quòd non poſsit ad actus cordis immediatè obligare.

Ad quartũ, eſto ꝙ vnuſquiſq; poſsit rei ſuę cũ eam alteri tradit, onus & modum imponere, non ſolũ modũ ſenſibilẽ, ſeu exteriorẽ, ſed etiã interiorẽ ex hoc tamẽ non ſequitur, ꝙ homo poſsit immediatè authoritatiuè alterũ ad interiora obligare. Exemplũ eſt clarũ. Poteſt Petrus dare clerico donũ, vel agrũ hac lege, vt aliquoties celebret pro illo, vel oret cõtritus, ſeu confeſſus, & altero id acceptante, habebit donũ cũ modo vel onere. Iam certũ eſt Petrũ imponere modũ rei ſuæ ſpiritualem, & tamẽ Petrus, cùm ſit priuatus homo, poteſtatẽ non habet obligandi alium ad actũ cordis. Quòd ſi alter manet admodũ huiuſmodi obligatus, eſt ratione cõtractus, quia acceptauit rem cũ modo illo, & ipſe ſe ad modũ voluit obligare. Sicut etiam Papa concedit indulgentias cum modo, ſcilicet, his, qui contriti ſint, & tamen Papa non obligat immediatè ad contritionem, ſed ille alius ſi vult lucrari indulgentiam, tenetur ad con- D tritionem. Si tamen non conteratur, nõ peccat cõtra præceptum eccleſiæ, quod nullum eſt de contritione datum. Et ita ad propoſitum, eſto quòd Papa conferet beneficia clericis cum modo illo, vel onere, vt, ſcilicet, deuotè & attentè horas perſoluant, per hanc viam nulla inducitur obligatio abſoluta ipſi clerico, quia nec obligatur beneficium recipere, nec deuotionem illam habere, niſi conditionaliter, ſcilicet, ſi acceptet beneficium, tunc ex illa acceptatione obligaretur ad deuotionem, quia per viam cõtractus, vt ſuprà dictum eſt, & non per viã præcepti eccleſiæ. Quàmquam nec dicendũ eſt, ꝙ benefica dentur cum illo modo, alioqui beneficium amitteretur, modo non ſeruato, quod eſſet in aliud Labyrinthũ incidere. Nec cap. Dolentes. reſtringitur ad bñficiatos, vt patet, ideo illa quarta ratio Adria. ſalua pace nõ ſatis ptinẽs eſt.

Caietanus tenet, quòd quamuis eccleſia non poſsit directè obligare ad actus mẽtis puros, bene tamẽ poteſt ad actus mẽtis obligare, quatenus reſpiciunt actus exteriores, aut quatenus eos qualificant. Vnde ſicut poteſt prohibere, ne certus actus exterior ex tali animo, puta odio, aut deliberatione procedat, ſicut quãdo excommunicas inquiſitorem, qui ex odio procedit, aut ex amore procedere deſinit, ita ſi-

E militer poteſt pręcipere,vt actus exterior ex
certo interiore procedat, in quo quodãmo-
do pręcipit illũ interiorem, ſed nõ niſi qua-
tenus exteriorẽ qualificat, quem exteriorẽ
directè præcipit. Et ſic ait. Præcipit eccleſia
clericis,vt in dicendis horis deuotionem ha-
beant,& attentionẽ,vt inde horarũ recitatio
qualificata ſit,prout intẽdit eccleſia. Id pro-
bat ex cap Dolẽtes.de celebratione miſſarũ,
Vbi conciliũ diſtrictè,& in virtute obedien-
tię clericis præcipit,vt officium diurnum pa
riter & nocturnum deuotè & ſtudioſè per-
ſoluant. Vbi eccleſia non præcipit ipſam ho
rarum recitationem,nam hæc iam olim erat
pręcepta & iuſſa,ſed quia indeuotè,aut inde
cẽter per clericos id ſoluebatur,ideo pręcipit
tam ſtrictè modum in recitando tenendum,
ſcilicet, vt deuotè & ſtudioſè fiat. Sed quia
non eſt in hominis poteſtate cùm horas di-
cit,continuè actu deuotionem,& attentionẽ
habere,ideo temperat textus obligationem,
dicens,quantùm Deus dederit. In quo aper-
tè videtur prohiberi indeuotio, & mentis
euagatio ex propoſito, & ſcienter habita.
Ac proinde peccat contra eccleſię pręceptũ,
qui ſcienter à deuotione & attentione rece-
F dit,quando horas dicit. Et ita talis,& ſi ho-
ras dicat omnes, non ſatisfacit præcepto ec-
cleſiæ, quia modum cadentem ſub pręcepto
voluntariè reiicit. Quod ſatis videtur conſo
nare ſolutioni,quam nuper dedimus reſpon
dendo ad primum motiuum Adriani.

Verùm ad hęc ſimul,& cap. Dolẽtes.
dici poſſet,ſtando in opinio-
ne hactenus defenſata,ꝙ cap. Dolentes.cùm
pręcipit modũ in recitando tenendũ (quod
non negamus,) ſcilicet,vt deuotè & ſtudioſè
horę dicanẽ, illa tamẽ deuotio & ſtudioſitas,
de quibus textus loquitur, nõ eſt actus men
ſis interior,ſed exterior modeſtia & recolle-
ctio, qua officium perſoluentes, ea euitent,
quæ deuotionẽ mẽtis,& attẽtionẽ impediũt.
Et ꝙ ita ſit,apparet ex Clementi. de celebra
tione miſſarum,vbi prælatis & ſuperioribus
pręcipitur,vt curent ſolicitam diligentiã ad-
hibere, vt in eccleſiis cathedralibus & colle-
giatis,cęteriſq; aliis,officium diuinũ debitè,
reuerẽter,& deuotè celebretur. Ex quo appa
ret,ꝙ ſub deuota & debita celebratione non
cadit interior mentis deuotio, aut attentio,
cùm de his non poſſint ipſi pręlati certiora-
ri,quamcunq; diligentiã apponant, nec poſ
ſunt punire eos,qui ſine deuotione interiore
officium dicunt. Cùm tamen illic mandetur
prælatis,vt eos compeſcant & puniant, qui
non deuotè & debitè officiũ compleuerint. G
Ergo videtur, quòd cùm eccleſia pręcipit ad
hiberi deuotionem & attentionem, non de
interiore loquatur,ſed de exteriore, vt dixi:
qualis eſt, decens modeſtia, & recollectio
quædam,qua clerici extranea fugiẽtes, quæ
deuotionem & attentionẽ mentis impediũt,
horas ſuas perſoluunt reuerenter

Et ad aliud pro Caietano dictũ, ſcilicet,
quòd videntur hęc ęquiparari,poſſe
ꝓhibere,ne actus ex tali animo fiat,& poſſe
præcipere,vt actus ex tali animo fiat,& ideo
ſicut Papa poteſt primũ, ita & ſecundũ. Vi-
detur,ꝙ non parificentur,vt prætẽdit. Et di-
ſcrimen eſt apertũ, nam per hoc,ꝙ prohibet
& punit actũ ex tali animo procedentẽ,non
ſequitur,quòd prohibet ipſum animũ, nec
verum eſt,quòd prohibeat,& tamen ſi pręci
peret actum ex tali animo procedentẽ,neceſ
ſe eſt pręcipiat ipſum animũ. Vtrũq; patet,
quia eccleſia prohibet inquiſitori, ne inqui-
rat, vel inquirere omittat ex tali animo, pu-
tà odio,vel amore,& ſolũ, quod exteriùs eſt
punit,quia ſolũ illud exigit. Patet hoc, quia
ſi inquiſitor ex amore omittat inqrere, pec-
cat contra eccleſiã, & punitur per eam,vt ha
betur de hęreticis.cap. Multorũ.in Clemen- H
tina.& non peccat per actum interiorem,ex
quo inquirere omittit, ſcilicet, per amorem,
quia ſtat,quòd ille amor bonus ſit. Et ita cõ-
ſtat, ꝙ per hoc, quòd eccleſia prohibet actũ
exteriorẽ,ex certo animo procedentẽ, nõ in
de fit,quòd prohibet ipſum animũ, vt patet
ex caſu. Similiter cùm prohibet actum exte-
riorem,ne fiat ex certa ſciẽtia, nõ inde fit, ꝙ
prohibet ipſam interiorẽ ſcientiã, quæ in ſe
mala non eſt,nec prohibita. Et ita patet pri-
mum. Secundũ etiã patet,ꝙ,ſcilicet,ſi pręci-
pit actum exteriorem ex certo animo proce
dentem, quòd ex conſequẽti pręcipit ipſum
animum. Patet in caſu pręſenti,tum ex opi-
nante, tum etiã, quia ſi clericus dicit integrè
horas,& tamen deuotionem mentis & atten
tionem ex intento nõ habet,peccat per opi-
nantem,& nõ cõmiſſiuè,ſcilicet,orãdo,cùm
horas dicat,ſed omiſſiuè,nõ quia horas omit
tit,ſed quia deuotionẽ & attentionẽ,quãdo
horas perſoluit,nõ apponit,& in hoc directè
peccat per opinantẽ contra pręceptũ ecclię.
Et ita ex opiniõe ſequitur, ꝙ ſtaret hominẽ
peccare cõtra eccleſiam,per ſolũ peccatũ cor
dis,quod eſt cõtra Thomã ſuũ in.4.diſtĩ.25.
q.1.de ſimonia.ad primũ. Et ita non occurrit
aliquid,quod agat quẽq̃ recedere ab opinio-
ne hacten⁹ defenſata,quæ tenet,ꝙ ecclia nec

A præcipit, nec præcipere poteſt immediatè actum cordis, ſed bene actum exteriorem, & ſi ad illum exercendū ſit neceſſariū aliquem interiorem habere, tunc ex conſequenti homo tenetur ad illud nō immediatè ex vi præcepti eccleſiæ, ſed eo iure naturali & diuino, quo tenemur illos actus apponere, qui neceſſarij ſunt ad ſeruandum eccleſiæ mandata.

Tenendo igitur eandē opinionem, apparet non conſequēter dixiſſe Gabrielem quādo ait, quòd ſi dicens horas ex propoſito euagatur, quòd non ſatisfacit præcepto eccleſiæ. Et dat rationem, quia hæc mentis ex propoſito euagatio, non præter, ſed cōtra intētionē eccleſię eſt. Cōtra tamē videtur, quia intētio eccleſiæ ſecūdùm eum nō cadit ſub præcepto, ſub quo, nō niſi actus exteriores cadūt: igitur qui contra illatur intētioni eccleſię, etiam ex propoſito nō peccat cōtra pręceptū eccleſię, quod ad interiora, vt dictū eſt, non ſe extendit, etiā ſi alia ratione peccet, videlicet, propter irreuerentiā, quę videtur deo fieri, vt ſuprà dicebatur.

Vnde Durandus cautiùs & ſubtiliùs videtur hoc limitaſſe ad caſum, B quo horas dicens, ex propoſito ſe occupat in rebus, vel actibus exterioribus, per quos naturaliter mētis attētio impeditur, tūc enī videtur peccare cōtra pręceptū eccleſię, & per conſequens nō ſatisfacit præcepto eccleſiæ. Sed hoc verū eſt, ſuppoſito qđ ſuprà dicebatur, ꝙ eccl'ia in cap. Dolentes. diſtrictè præcipit, vt horę dicātur deuotè & ſtudioſè, loquēdo de deuotione exteriori, vt ſuprà, quæ excludit opera exteriora attentionē impedientia. Sed ſi quod dicitur in cap. Dolētes. ſ. ſtudioſè & deuotè, de interioribus intelligatur, & per viā exhortationis & nō pcepti, tūc nec etiā ſtaret in veritate dictū Durā. vt apparet.

Itaq; ſecundùm hunc modum dicendi, hæc videtur reſolutio, quòd Papa non poteſt immediatè obligare ad actus interiores, nec eos punire. Poteſt tamē prohibere, & punire actus exteriores ex certo animo procedētes, non tamē poteſt præcipere exteriores actus ex certo animo procedentes. Et ita in officio diuino celebrando non præcepit, vt ex deuotione & attētione mētis fiant, ſed deuotionē & attentionem cordis ſuaſit, exteriorem tamen deuotionem præcepit, & defectum eius prælatis puniendū commiſit, vt ſuprà tactum eſt. Et per conſequens ſatiſfacit quis pręcepto eccleſię de dicēdis horis, ſi ſine deuotione mentis eas dicat, & etiam ſi attentionem actu non continuet, ſed ex propoſito euagetur modò exteriora, quæ attentionem impediunt, euitet. C

His tamen non obſtantibus, poſſet probabiliter contrarium teneri, ſcilicet, quòd poteſt Papa & eccleſia pręcipere, & prohibere, ac punire actus mentis, non ſolùm prout reſpiciunt actus exteriores, vt dicebat Caietanus, ſed etiā ipſos actus cordis puros. Pro qua ſententia primò videtur facere conciliū Gangrē. vbi inter alia dicitur. Si quis oblationes, quæ in eccleſia fiunt, ſpernendas eſſe crediderit, memoriasq; ſanctorū contēnendas, anathema ſit. Vbi ſola credulis mentis anathematizatur. Et iterū ibidē. Si quis ieiunia eccleſię putauerit eſſe contēnenda, perfectam in ſua conſciētia iudicans rationē, anathema. Et iterū ibidē. Si quis nuptias dānās, mulierē religioſam ac fidelē cū viro ſuo dormiētem abominandā crediderit, anathema. Et iterū ibidem. Si quis carnē manducantem cum bona fide ſine ſanguine & ſuffocato dānandum eſſe crediderit, anathema. Ad hunc modum multa illic ſub anathema prohibentur, quę ad interiora cordis ſpectāt, vt patet.

Facit etiam Concilium Romanū poſt Nicænū celebratum, in quo inter multa alia, quę anathema feriuntur, dicitur. D Si quis de patre & filio bene ſapit, de ſancto autem ſpiritu non rectè crediderit, hęreticus eſt, & anathema ſit.

Facit apertiùs, quod dicitur in Concilio Toletañ. 1. authoritate Leonis Papę cōgregato, vbi de articulo omnipotentię Dei, & de articulo diſtinctionis perſonarum, & de multis aliis articulis, dicitur. Si quis contraria eorum dixerit, vel crediderit, anathema. Exemplum de vno. Si quis dixerit, vel crediderit deitatem Chriſti paſsibilē, anathema. Ad hunc modum de multis aliis dictum eſt, vbi non ſolùm dicere (quod exterius eſt) ſed ipſum credere (quod interius eſt) anathemate feritur.

Faciat etiam, quod habetur in Concilio Brachateñ. vbi inter alia dicitur. Si quis credit, quòd aliquas creaturas diabolus ſua authoritate in hoc mundo facit, aut tonitrua, fulgura, ſiccitates, ſicut Priſcianus dixit, anathema. Et iterum ibidem. Si quis animas & corpora humana fatali ſigno credit aſtringi, anathema.

Faciunt præterea concilia recentiora, ſpecialiter Conſtañ. vbi tradita eſt forma in fine cōcilij procedēdi contra hęreticos, & eos puniēdi. Et inter alia quę ſtatuta ſunt per inquiſitores interroganda, hoc

E vnum eſt, Vtrum credãt, quod illud in ſacro concilio credendũ eſſe determinatur, ſit ab omnibus catholicis credendũ, & aſſerendũ. Iterum, Vtrum credant eſſe de neceſsitate ſalutis, confiteri ſacerdoti, Iterum, Vtrum credant, quòd Chriſtiani contẽnentes ſuſcipere ſacramentũ extremæ vnctionis, & ſolennes benedictiones matrimonij, peccẽt mortaliter. Quæ quidem ideo ſtatutũ à concilio fuit per iudices inquiri, vt quos reperirent nõ ita credere, tanq̃ hęreticos punirent. Et ita apertè videtur ex hoc concilio eccleſiam poſſe ſolam hęreſim mentalẽ punire, habita eius cognitione per confeſsionẽ partis. Et ita ſi eccleſia non punit in iudicio peccata cordis, videtur quòd nõ ſit ob defectũ iuriſdictionis, ſed cognitionis.

Facit deniq; concilium Baſilieñ. quòd in ſeſsione. 38. iubet ſub pęna excõmunicationis, ne libellũ cõtra ipſum concilium per Eugenium quartum factũ publicare, approbare, ſeu defendere quis præſumat, ſeu eidem quouis modo aſſentire, credere, aut fauere &c. Vbi apertè actus cordis etiã purus prohibetur, & anathemate ferit.

Item hoc idem cõfirmatur ratione apparente. Si quis de hæreſi ſit notatus, aut accuſatus ex ſuſpitione, cùm tamẽ, vt ſuppono, nec dictis, nec factis, vnq̃ hæreti-

F cauerit. Talis coram iudice ſtans interrogatus, an Chriſtianus ſit, an credat Chriſtũ eſſe Deũ, ille ingenuè fatetur, quòd poſtq̃ fuit baptizatus, mẽte receſsit à fide Chriſti, & ſe in errore cordis hactenus perſtitiſſe, & adhuc perſtare, & hoc eſt verũ, & vera eius confeſsio, hic talis abſq; dubio punietur per inquiſitores. Et ſi dicat ſe nõ habere voluntatẽ ad fidem redeundi, iudicio omnium iuſtiſsimè comburetur. Iam manifeſtum eſt illum puniri pro ſolo peccato cordis, & hęreſi mentali. Patet, quia exteriùs nunq̃ dicto, aut facto hæreticault. Et in alia confeſsione, quam interrogatus facit, veritatẽ dicit, & nõ hęreticat, imò ſi oppoſitũ diceret, mẽtiretur. Suppono enim eum intus eſſe fixum in ſua hæreſi mentali. Igitur apertum videtur, quòd eccleſia iuſtè punit ſolam hæreſim mentis.

Nec valet dicere, quòd non punit mentalem hæreſim, ſed vocalem, cum voce ſe hæreticũ eſſe manifeſtet. Non valet, quia confitendo voce, quod mẽte tenet, non errat, nec confitendo voce, quod mẽte tenet, non errat, nec confitendo peccat, cùm veritatem requiſitus, aut coactus fateatur. Si enim voce tunc peccaret, non igitur deberent inquiſitores eum minis & tormẽtis cogere, vt G fateatur, quod mẽte tenet. Tum etiam, quia cõfeſsio ꝓprij erroris potiùs prodeſt, quàm obeſt, cæteris paribus, vt ſuppono.

Nec valet ſecundo dicere, ꝙ confitẽdo voce ſe credere Chriſtum nõ eſſe Deũ, ex conſequẽti voce aſſerit, Chriſtũ non eſſe deũ, & hoc eſt hęreſis. Nõ valet, nã aliud eſt aſſerere rem ſic eſſe, aliud credere rem ſic eſſe, & talis voce non aſſerit, niſi ſe credere chriſtũ nõ eſſe Deum, nõ tamẽ inde fit, vt aſſerat Chriſtum non eſſe deum. Sicut teſtis, qui de credulitate deponit, nõ affirmat rem ſic eſſe, quòd credit rem ſic eſſe. Diuerſæ igitur ſunt præfatæ aſſertiones.

Item tertio idẽ apparet, q̇a poteſt eccleſia ꝓhibere, ne actus malus & deprauato animo fiat, ſicut de multis legi: ꝓhibuiſſe: igi: etiã poteſt pręcipere, vt actus bonus, ex bono animo fiat. Et cõſequẽtia ꝓbatur, quia eccleſia poteſtatẽ habet ſtatuẽdi leges hominibus ſalutares, ad hominũ autẽ ſalutẽ nõ minus neceſſariũ eſt mala nõ agere, q̃ bona agere, & è cõtrà, imò vtrunq; homini diuinitùs iniunctũ per pſal. Declina à malo, & fac bonũ. Igi: veriſimile eſt, ꝙ eccl'ia poſsit vtrunq; præcipere, vel neutrũ, & cũ ſecundũ dari nõ poſsit, ſequi: intentũ, vt ſuprà inferebarur. Nã eo ipſo, ꝙ poteſt pręcipere vt act⁹ benemeritoriè aut mortaliter fiat, cũ id fieri H non poſsit, niſi recta exiſtente voluntate, & debito fine, apparet, ꝙ recta voluntas & intentio poteſt ſub eccleſiæ præcepto cadere.

Poſtremo idẽ videtur, ſumpta ratiõe ex fundamẽto cõtrariæ opinionis, ſcilicet. Durãdi, & Ioan. de Gerſon, qui dicũt eccl'iam, ideo nõ poſſe actus cordis pręcipere, aut ꝓhibere, quia nõ poteſt pręcipere aliquid, cuius tranſgreſſorẽ punire non poteſt, & cũ nõ poſsit acta cordis punire, cũ eorũ cognitio ad eam nõ ſpectet, ſequi: &c. Sed contra hanc rationẽ arguitur, quia tunc non poſſet prohibere actum exteriorem ex tali, vel tali animo procedentem. Patet, quia etiam eccleſia nõ poteſt cognoſcere, ex quo animo actus exterior fiat, niſi per cõiecturas vl' propriã confeſsionẽ, ſed modò etiã poſſet eccleſia cognoſcere actũ purũ mẽtis, ſcilicet, ex coniecturis, vel propria confeſsione, & ita ſicut poteſt ꝓhibere ne actus fiat ex tali animo, ita poteſt prohibere, ne talis animus habeatur, etiam omni exteriore actu ſecluſo, Et ita etiam poſſet præcipere, vt actus ex tali animo fiat, & poterit ex coniecturis, vel confeſsione ꝓpria cognoſcere, ſi fiat ex tali

animo,

A animo,nec ne. Et q̃uis eccleſia non poſsit in-
teriora cordis iudicare cum ſtrepitu iudicij,
cùm in exteriori foro probari non poſsint,
qualiter fortè multa iura procedunt,in eo,ꝙ
dicunt ſecreta cordis per hominem iudicari
non poſſe,attamē ſine ſtrepitu iudicij, & in
foro conſcientiæ pœnā imponere pro pecca
to cordis eo ipſo, non ita irrationabile vide-
tur. Sed de his hactenꝰ. Quæ tamē gratia veri
tatis inquirēdæ,ſicut reliqua om̄ia,q̃ in meis
codicibus diſputātur,dicta eſſe intelligātur.

De horis canonicis reiterandis.

EX dictis aliud ſu-
boritur dubium, An cle-
ricus poſt horas vocali-
ter dictas, teneat aliquā-
do eas redicere, & quam
ob cauſam. Et habet lo-
cū hæc dubitatio de ora-
tione deprauata & vitioſa,ob indebitam cir-
cunſtantiam appoſitam. Secundò de oratio-
ne defectuoſa,cui,ſcilicet,defuit deuotio,vel
attentio. Tertiò de oratione deuotè & atten
B tè dicta, non tamen cum animo ſequitandi,
vel debitum officium perſoluendi.

De prima,ſcilicet, quādo ipſa horarum
recitatio eſt ob circunſtantiā aliquā
deprauata & peccaminoſa,dixerūt aliqui,ꝙ
talis tenetur redicere horas. Ratio,ꝙ per eas,
quas dixit, nō ſatisfecit p̄cepto eccleſiæ. Nā
eccleſia in præceptis ſuis ſemper obligat ad
actū bonū,ſaltē non malū,& nunq̃ actus ma
lus cadit ſub præcepto, igitur in caſu cū illa
horarum recitatio fuerit actus malus,nō igi-
tur erat de his, quæ ſub præcepto cadebant,
& ita non ſatisfactū eſt præcepto,& per con
ſequens intentū. Reſpon. Dura videtur poſi
tio,& falſa,quod apparet,quia homo poteſt
præceptis dei & naturæ ſatisfacere per actus
peccaminoſos, ita vt nō teneatur reiterare fa
ctum. Igitur etiā idē de præceptis eccleſiæ te
nendū eſt. Conſequētia videtur nota,& ante
cedens patet. Naturale ius & diuinum eſt,vt
debitor ſoluat proximo,quod debet, ſi ergo
Petrus debet Ioanni decē ducatos, & eos illi
ſoluat,& ſolutioni indebitā circunſtantiā ap
ponat,quæ ſolutionē vitiet, certè ille ſatisfe-
cit debito,ita vt nō teneatur iterū illud ſolue
rè. Ita poteſt de debito vxorio & paterno, &
politico,aut alio quocunq; exemplificari.

Præterea iure diuino tenet quis bap-
tiſmū ſuſcipere,& è contrà,
curatus miniſtrare, & tamē ſi ſemel illum ſu- C
ſceperit,& alter miniſtrauerit,etiā ſi ipſa ſuſ
ceſio & miniſtratio per aliquā deprauet cir-
cunſtantiā,ſatisfaciat vterq;, recipiens,& mi
niſtrans,ita vt nō oporteat factum reiterare.

Præterea, Qui die per eccleſiā ſtatu-
to ieiunat iuxta ritū eccle-
ſiæ,etiam per hoc humanam gloriam inten-
dat,ſatisfacit præcepto de ieiunando, ita vt
non teneatur iterare ieiuniū: igitur. Ad hūc
modum poteſt de aliis dici.

Falſa igitur videtur opinio hæc. Et ad
rationem,quam pro ſe facit,ſcili-
cet,quòd eccleſia nunq̃ præcipit niſi actū bo
num,vel ſaltem non malū. Fateor de actu bo
no in ſe,& obiectiuè. Nam quod in ſe, & de
ſe malū eſt,ſub præcepto nō cadit. Attamen
illud,quod nō ſic malum eſt, bene cadit ſub
pręcepto,quamuis accidat illud per aliquam
circunſtantiā extraneam vitiari,& tamen il-
lud agēdo,quod iuſſum eſt,ſatisfacit homo,
vt reiterare nō teneatur, quamuis de malitia
per eum appoſita,ſit illi pœnitendum.

Sit igitur reſponſio. Quòd ſi horarū reci
tatio nil aliud habet, vnde ſint reite-
randę,niſi ꝙ per aliquā circunſtantiā depra-
uātē, ſiue ſit circūſtātia loci, aut tēporis,aut D
finis vitiata eſt, ꝙ nō ſunt de neceſsitate ob
id horę reiterādę,ſecus ſi alia cauſa cōcurrat.

DE ſecundo,id eſt,de horarū recitatione,
cui defuit deuotio & attētio,an ſit de ne
ceſsitate reiterāda. Et nō loquor de illa cui de
fuit deuotio & attentio actualis ſolùm, quia
affuit virtualis, non eſt dubiū, niſi quòd ob
illam cauſam nō eſt neceſſariū horas redice
re. Sed loquor quādo deeſt actualis & virtua
lis,vt quādo ex propoſito in ipſa horarū cō
tinuatione, ad alia indeuota aut vitioſa di-
uertitur contēplanda. Reſpon. Videtur hæc
dubitatio ex quęſtiōe ſupra diſputata quo-
dāmodo pēdere,ſcilicet, An eccleſia obliget,
& obligare poſsit pręciſè ad exteriora. Nam
ſi id cū multis doctoribus teneamus,quicqd
cōmuniter dicatur,conſequēter tamē ad hāc
poſitionē loquēdo,videtur, ꝙ ex quo cleri-
cus tenetur ad horas ſolùm ex humano præ
cepto,hoc autē nō niſi ad exteriora obligat,
conſequēs eſt, clericū nō teneri ad deuotio-
nem mētis & attentionē ex præcepto eccle-
ſiæ,& per conſequens ſatisfacit pręcepto ec-
cleſiæ, ſi horas iuſſas vocaliter ex voluntate
eas perſoluēdi dicat,etiā ſi nō habeat volūta
tē eas deuotè & attētè dicēdi, ſuppoſitò vt di
co, ꝙ ad id nō teneatur ex eccleſię pręcepto.
Et quàmq̃ nōnulla culpa ſit,horas ſine debi-

E ta attrntione & deuotioue recitare, vt ſuprà dicebatur, illa culpa non contra eccleſiæ prę ceptum eſt, ſed contra diuinum vel uaturale ius, & ita erit de cuipa pœnitendum.

Si obiicias, quòd clericus ex propoſito ad indeuota diuertens, nõ orat vocaliter, cùm oratio vocalis præſupponat animũ orandi actualem, vel virtualem, animus autẽ orandi Deum eſt animus deuotè & attentè aliquid à Deo in oratione petendi, hoc enim eſt de ratione orationis, vt ſæpe tactum eſt, cùm ergo qui ex propoſito ſe ad indeuota diuertit, animum actualem aut virtualẽ orandi non habeat, conſequens eſt, quòd illa euagatione exiſtente, non orat, & ex conſequẽti uon ſatisfacit, & ita redicere tenetur.

Hæc ratio maximè nõnullos mouet ad tenendũ cõtra reſponſionẽ datã. Sed rertè ſtando in opinione propoſita, nil mouet. Nã aliud eſt clericũ verè orare, quando horas recitat, aliud horas canoniras recitare. Et eſto ita ſit, ꝙ in ratione dicit, ſcilicet, ꝙ orare propriè & verè ſit deuotè & attentè actualiter vel virtualiter aliquid à Deo petere, falſum tamẽ eſt, ꝙ eccleſia obliget clericũ ad orandũ, quia ex opinione, ad interiora neminem eccleſia obligat, & cùm orare, propriè ſeu ſtrictè loquẽdo, interiorẽ deuotionẽ & attentionẽ importet, vt patet, certũ eſt eccleſiam nõ obligare clericũ, vt oret propriè,
F ſed vt horas vocaliter dicat, & ſi deuotionẽ non apponat, apponit tamẽ eam ecrleſia, cuius miniſter ipſe clericus eſt. Et ita conſequẽtia hæc nõ valet. Clericus ex intento ad indeuota diſtractus, nõ verè orat: ergo nõ ſatisfacit pręcepto eccleſię. Quia licet nõ verè oret, verè tamen horas Canonicas dicit, quod ſolùm ſub eccleſiæ præcepto cadebat.

Si tamen teneatur altera opinio, ſcilicet quòd eccleſia poteſt obligare, & de facto obligat clericos ad actus mentis, putà ad deuotionem & attẽtionem interiorem, tunc eſſet maius dubium, An certũ ſit, quòd clericus dicens horas ſine deuotione & attẽtione actuali vel virtuali, teneatur eas redicere. Et pro affirmatiua parte videtur, quia qui tenetur triticũ bonũ, aut vinum albũ ſoluere, aut equũ rerto modo qualificatũ, ſi triticum ſoluat nõ bonũ, aut vinũ non albũ, aut equum non talem, qualis ſolui debuit, non ſatisfacit, & tenetur iuxta obligationẽ debitum perſoluere. Cùm igitur ſecundùm hanc opinionem clericus teneatur horas Canonicas deuotè & attentè perſoluere, idq; ex præcepto eccleſiæ, ſequitur quòd cùm eas nõ tales exſoluat, tenetur eas quales debet redicere. Nã G perinde eſt, ac ſi loco rei integrè ſoluendæ, reddat rem defectuoſam.

Præterea ſecundùm hanc opinionẽ clericus tenetur (cùm horæ Canonicæ illi iniungũtur) orare, cùm autem horas dicit ſine deuotione & attentione actuali aut virtuali, non orat: igitur ea, quæ tunc dicit, perinde eſt, ac ſi non dicat, & ita intẽtum, ſcilicet, quòd teneatur ea redicere. Et ita videtur tenere Palude in ſuo. 4. Et poſt eum Adrianus in quolibet. Quãuis obligationem redicendi ita limitent, vt, ſcilicet, tales clerici teneantur redicere, vel loco eius aliud, authoritate confeſſoris, deo perſoluere.

Reſpon. Stando in hac ſecunda opine, quòd, ſcilicet, vtrunq; cadat ſub præcepto eccleſiæ, ſcilicet, horas dicere, & modus eas dicendi, ſcilicet, deuotè & attentè, quantùm Deus dederit, videtur quòd adhuc ſit durũ, ſi qui indeuotè, aut minùs attentè horas ſemel dixerint, eoſdẽ, vt eas iterũ dicant, obligare. Ratio eſt, quia vt videtur, diuerſa vidẽtur præcepta ſuper hoc ab eccleſia tradita, vt ex ipſo Caieta. apparet. Primò enim per eccleſiã præceptũ fuit, vt horę integrè dicerentur. Deinde ſecundò in cap. Dolẽtes. de celebra. miſſa. fuit iuſſum, vt deuotè, attentè, ſeu ſtudioſè dicãtur. Quod ſi ita ſit, facilè abſoluit difficultatẽ. Quia ſi quis horas dicat, H & indeuotè aut minus attentè, ſatisfacit pręcepto primo, de dicendis horis, etiam ſi nõ ſatisfaciat ſecũdo, de adhibenda deuotione & attentione. Et ita poſt dictas horas non tenetur ea redicere, & ſi de defectu deuotionis & attentionis teneatur pœnitentiam agere.

Secundò idẽ apparet ex hoc. Quòd ſi qs ſoluat creditori rem defectuoſam, & ipſe eã acceptauerit, nõ tenetur debitor aliã rẽ reddere, ſatis eſt ſi pro defectu aliquã aliã recõpenſam faciat, ſed deus acceptat horas canoniras à clerico miniſtro eccleſię dictas: ígitur clericus redicere nõ tenetur, ſed ꝓ negligẽtia deuotiõis ſatisfacere oportet. Antecedẽs ſuppono, cũ horas acceptet deus ex animo eccl'ię, in pſona cuius à miniſtro dicuntur.

Per hoc patet reſponſio ad rationẽ primã in cõtrariũ. Quia ſi quis debet triticũ tale, aut vinũ tale &c. & nõ reddit tale, tenetur tale reddere. Hoc ideo eſt, quia creditor nõ acceptat rem oblatã, cùm talis nõ ſit, qualis erat reddenda. Secus in pręſenti. Probat tamen de rigore, quòd ſi Deus non eſſet contentus cum tali horarum ſolutione, eſſet de rigore illi iterum ſatisfaciendum.

A Ad ſecundũ probat ratio ſtando in opi
nione, ꝙ talis non in totũ ſatisfacit
pręcepto eccleſię, & ita eſt, quia in dicẽdo ho
ras in caſu, non tenet modũ ſub pręcepto ec-
cleſiæ cadentẽ, ipſa tamẽ horarũ recitatio ce-
dit in ſolutũ. Quod ſi de eccleſię mente con-
ſtaret, ꝙ, ſcilicet, nõ eſſet contenta de huiuſ-
modi ſolutione, niſi cum debito modo horæ
ſoluantur, tunc fateor damnarem clericũ ad
horas reiterandũ, nõ tamẽ hoc ita eſſe video.

De tertio, ſcilicet, de horis recitãdis deuotè
& attentè, non tamẽ cum animo ſoluẽdi
officium debitum &c. An ſint de neceſsitate
reiterandæ. Reſpond. abſq; diſputatione, ꝙ
ſic, patet hoc per exẽpla ſimul & per ratio-
nem. Si debeo Petro decẽ ducatos, & do illi
decẽ ducatos animo donandi, non animo de
bitũ ſoluendi, de rigore conſcientiæ nõ ſum
deobligatus à priori debito. Si promiſi vnũ
equum, & do vnum equum non animo com
plendi promiſſum, ſed vel donando ſponte,
vel animo inducendi eum, cui do, vt benefa-
ciat mihi, certè nõ maneo liber à promiſsio-
ne complenda. Si mercedem ab aliquo acce-
pi, vt pro eo miſſam celebrarem, & poſtea
B non ob ſtipendium, ſed gratis, aut ob aliam
cauſam pro eo celebro, nõ maneo liber à de-
bito. Igitur ita in propoſito.

Et facit ratio pro his omnibus, quia eo
ipſo, ꝙ rem debitam vel ęquiualen-
tem creditori do, non cum animo me quitan
di, ſeu me à debito liberandi, videor apertè
volens & ſpõtè ſub eodem priore debito ma
nere, & ita teneor ſicut priùs.

Inde eſt, quòd ſi horas dico animo nõ
per ſoluẽdi debitũ ſed recreatio-
nis in legẽdo capiendæ, vel quod ſcriptũ eſt
intelligẽdi, vel aliũ horas ipſas docẽdi, ſi ani-
mus nõ ſit tacitus aut expreſſus officiũ mihi
iniunctum perſoluendi, non maneo à debito
liber, & ex conſequẽti teneor horas redicere.

Si obiicias de ieiunãte die ab eccleſia de-
ſignata, non tamẽ cũ animo ſe quitan
di non tenetur aliàs iterũ ieiunare. Similiter
curatus pro populo celebrans, non cum ani-
mo ſe quitandi, ſed gratis benefaciẽdi, nõ te-
netur iterũ pro populo celebrare loco illius
diei. Igitur etiã clericus horas Canonicas di-
cens, non cum ſoluendi officium, ſed ex par-
ticulari deuotione, nõ tenetur horas iterare.
Reſpon. in parte eſt idem de his omnibus iu
dicium, & in parte non. Nam quando ieiu-
nium aut miſſæ celebratio, aut horarũ recita
tio pro certa die iniunguntur, tranſacta die,
ceſſat obligatio ieiunãdi, & miſſam illã cele-
brandi, & tales horas perſoluẽdi, quia nõ fue C
runt hæc iniũcta, niſi determinatè tali vel tali
die, vt ieiuniũ in tali vigilia, horas de tali ſan
cto in tali die dicere. Et ideo tranſacta die, nõ
manet obligatio ad illa agendũ, ſiue fuerint
in die deſignata facta, ſiue non. Et hæc eſt ra
tio, quare ſi quis in vigilia aſſumptiõis nõ ie
iunauit, nõ tenet poſtea vice illius in alia die
ieiunare. Ita ſi quis in die aſſumptiõis horas
nõ dixit, nõ tenet in alia die vice illius eas di
cere. Erat enĩ obligatio ad certũ diẽ limitata.
Si tamẽ alicui eſſet iniunctũ ieiunium abſq;
diei determinatione, & ieiunaret hac die nõ
cum animo ſe quitandi, aut cũ animo ſoluen
di debitũ, tunc nõ manet liber à debito ieiu-
nij ſibi impoſito, cũ maneat illi tempus com
plẽdi, quod illi fuerat iniunctũ. Ad propoſi-
tum, ſi clericus hac die mane. ſ. dixit horas to
tius diei ex ſua deuotione & ſpontè, & nõ cũ
animo ſe quitãdi ſed gratis, cũ maneat illi ad
huc dies, vt poſsit debitũ ſoluere, tenebitur
eadẽ die horas redicere, ſecus die tranſacta.

An autẽ curatus omittens miſſam pro
populo certa die, qua tenetur, cele-
brare, aut ſi celebrat pro populo, nõ tamẽ cũ
animo ſe quitandi, ſeu debitũ perſoluẽdi, ſed
gratis donandi, teneatur poſtea alia die pro D
populo celebrare per ſe, vel per alium, ne po
pulus beneficio ſibi debito defraudetur, eſ-
ſet aliud dubium, & nõ multum à propoſito
diſtans. Crederem quòd tenetur, vel alia die
celebrare, vel aliud, quod in populi ſpiritua-
le commodũ cedat, in recompenſam facere.
Et hoc ratione beneficij, quod à populo reci
pit. Beneficiũ enim datur propter officium,
ideo vel officium compleat, vel receptũ reſti
tuat, Secus fortè, immo ſine fortè, videtur de
clericis non beneficiatis, qui horas certa die
omittunt, vel ſi eas dicunt, quòd tales, elap-
ſis illis diebus, nõ tenentur horas priùs omiſ
ſas redicere, nec fortè aliud in recompenſam
facere, quia aliud eſt aliquẽ teneri ad aliquid
ob mercedẽ pro eo ſuſceptã, aliud ex ſimpli-
ci præcepto ſuperioris, in quo caſu ſi omit-
tat, ſatis eſt de inobedientia pęnitẽtiã agere.

Et procedunt hæc omnia de reiterandis
horis, caſu, quo clericus certꝰ ſit, ſe ho
ras integrè dixiſſe. Nam ſi dubius ſit dubio
probabili, tunc ob periculum tenebitur rei-
terare, quantum dubium ſe extenderit, ſcili-
cet, vel in toto, vel in parte, ſecundùm exi-
gentiam dubij, idq; quacũq; opinionem ex
dictis teneas.

Eſt itaq; reſolutio, ꝙ horę Canonicæ ve
niunt ob duas cauſas redicendę, ſci-

 licet,

E licet, ob conſcientiā recitantis, & ob ſolutionis defectū. Primū fit, ſi poſt ſemel dictas horas clericus manet dubius, maximè ſi probabile ſit dubiū, an integrè eas dixerit, nec ne, talis tenetur horas eadem die redicere, iuxta exigentiā dubij, id eſt, ſi de magna parte horarum dubitatur, redicatur illa magna pars, ſi de parua, parua. Et inde eſt, quòd defectus attentionis ſiue ex voluntate, ſiue præter voluntatē euenerit, ſi tanta fuit euagatio, quòd facit clericum dubium, an dixerit, vel non dixerit horas, tenetur ob conſciētiam dubiam redicere, ne ſe periculo omittendi exponat.

Secundum fit, quādo pręcepto eccleſię de recitādis horis non eſt ſatisfactum in ipſa horarum recitatione, quia tunc redicendæ ſunt, etiā ſi aliàs dictæ ſint, vt, ſcilicet, ſi non animo ſoluendi debitum, ſed gratis, & ob aliam cauſam fuerint dictæ, vt ſuprà dictum eſt.

An autē per horarū interruptionē ſint redicendę, ſcilicet, quādo cœpta aliqua hora recitari, & nondū cōpleta, ceſſatur à recitatione, & alia loquutio, vel meditatio, vel aliud opus per notabile tēpus interponitur, an inq̄ ſufficiet poſtea ad horas redeūdo
F proſequi, quod cœptū erat, an potius ſit neceſſarium horā cœptā iterum ab initio dicere, nō poteſt certa regula tradi, eo quòd multa ſunt & diuerſa illa, quę interponi poſſunt. Nam ſi ſola meditatio in rebus, maximè bonis, interponatur, aut etiam aliqua loquutio ob cauſam neceſſariam aut vrgentem oblatam, aut opus aliud breui finiturum, non dicerem clericum teneri reincipere, ſecus aliàs. Quànq̄ tutiùs ſit ſemper horā cœptā in caſu reincipere. Sed nec vellē clericos nimis ſcrupuloſos eſſe, caſu, quo putāt ſe vel nō integrè pronunciaſſe, vel aliqualiter ſyncopaſſe, vel verba aliqua nō voce ſed gutture dixiſſe, dū modo defect⁹ nō ſit valde notabilis, qa tūc ſatis eſt de defectibus huiuſmodi pn̄iam agere.

Pro his, quę ſuprà cōcluſa ſunt, vide Gabrielem in Cano. dicētem, ꝙ qui ex propoſito euagat̄, tenetur horas redicere. Et citat pro ſe Thomā in. 4. diſtin. 15. ad quartū. Sed illic nō dicit Tho. niſi ꝙ peccant, qui ex propoſito euagūtur. Citat etiam Gerſonē, in de oratiōe. Sed illic Gerſon dicit, ꝙ tales peccant, vel redicere tenētur, vbi nō abſolutè affirmat, ꝙ redicere tenentur, ſed vnum è duobus audet dicere, maximè cùm in de regulis moralibus, & in de vita ſpirituali. lec. 4. dicat apertè ſatisfacere præcepto eccleſię eū, q voce orat, quacūq; mētis euagatiōe poſita. Duran. in. 4. dicit, ꝙ qui ex propoſito euagatur G interiùs, & horas dicit, ſatisfacit præcepto eccleſię. Secus ſi tempore, quo recitat, in opere exteriore diſtractiuo ſe occupat, tamē nō dicit, ꝙ tenetur redicere. Idē dicit Caieta. ꝙ talis peccat cōtra eccleſiam, volūtariè ſe diſtrahens, non tamē dicit, ꝙ tenetur redicere. Floren. 3. parte ait: quòd qui volūtariè diſtrahitur, modò horas dicat, ſatisfacit, licet per cōtemptū peccet, nō tamē tenetur redicere. Palude, ꝙ peccat in caſu cōtra eccleſiā, & tenet̄ redicere, vel aliū loco eius impoſitū à confeſſore implere. Mihi videt̄ qđ ſuprà dictū eſt.

De valore orationis pro ſeipſo fuſæ.

ALiud dubium, de valore oratiōis, qua quis pro ſe orat, & priuatim, nam de valore orationis, quæ ꝓ alio funditur, poſteà. Præmittēdū primò, quòd eſt triplex oratio, quædā viua, quæ ex charitate fit. Quædam mortifera, quæ vitioſa & peccaminoſa eſt. Quædā verò mortua, quæ bona quidem eſt H ſaltem moraliter, tamē extra charitatē facta.

Iterum tribus modis poteſt oratio valere, ſcilicet, per viam meriti, per viam ſatisfactionis, & per viam impetrationis. Habet autem oratio quòd meritoria ſit, non ex natura ſua, ſed ex charitate & gratia Dei ex qua fit, ſicut & reliqua humana opera, quæ apud Deum meritoria ſunt, de quibus ait Eſai. Omnes iuſtitiæ noſtræ ſunt velut pannus menſtruatæ. Charitas autē dat eis vitam, & pondus & valorem apud Deū, non quòd charitas illa creata id habeat à natura ſua, ſcilicet, facere actus ex ea procedentes, meritorios de cōdigno (nam de hoc nūc loquimur) ſed ex Dei acceptatione aut ordinatione, qui in lege ſua ꝓmiſit, opera noſtra bona ex charitate facta, remunerare. Hoc dicitur communiter de charitate.

Habet tamen hoc dubia duo cōtra ſe. Primū eſt, quia deus in lege ſua nō ſolū ordinauit & ꝓmiſit acceptare, ſeu remunerare actus humanos ex charitate ꝓcedentes, ſed etiā eos, qui charitatē ipſam quodammodo præcedunt, vt patet de dilectione dei & proximi, quam peccator primò elicit, per quam à peccato reſurgit. Patet etiam de pœnitentia cordis prima, per quam iterum à peccato reſurgit. Hos enim actus, etiā ſi ex

charitate

A charitate non fiant, ſed ad eam diſponat, pro
miſit deus frequenter in lege ſua acceptare.
Vnde Auguſtinus ſuper epiſtolam ad ro. 5.
Si deus confugientes ad ſe non admitteret, eſ
ſet in eo iniquitas, & iniuſtitia, quippe qui
promiſſa non compleret. Si igitur ita ſit, ap-
paret orationem, & alia opera humana, quæ
meritoria de condigno dicuntur, non ex cha
ritate habere, ꝙ talia ſint: ſed potius ex dei
promiſſione, quã in lege nobis ſignificauit.

Secundo eſſet contra idem aliud du-
bium. Quia ſi ſola charitas
daret pondus & valorem orationi & aliis o-
peribus, quæ meritoria dicuntur, ſequitur ꝙ
omnia opera ex æquali charitate procedẽtia
eſſent ęqualiter meritoria: & oratio quanto
ex maiore charitate fieret, tanto eſſet magis
meritoria ſimpliciter. Quod tamen inde vi-
detur falſum: quia benefacere inimicis & ꝓ
eis particulariter orare, maioris meriti eſt, q̃
ꝓ amicis id facere. Quòd Chriſtus ſignificat
Matth. 5. Si enim diligitis eos, qui vos dili-
gũt, & bene facitis his, à quibus priùs recepi-
ſtis, quæ merces eſt vobis? Nã & ethnici hoc
faciunt. Et clare id docet Paulus ad ro. 5. vbi
Chriſti charitatẽ ad nos ĩde magis cõmẽdat,
ꝙ cũ inimici eſſemus, ꝓ nobis pati voluit, Ad
hunc modum poſſent plura inconuenientia
alia inferri, ſed quia alibi nonnihil ſcripſi de
B merito apud deum, tam de congruo, q̃ de con
digno, ideo ad præſens ſuperſedeo.

Et breuiter dicendum ad præſens, ꝙ ap-
pellando meritum propriè opus, cui
de iuſtitia præmium ſeu merces debetur, de
iuſtitia inq̃ legali ſaltem, illa opera dicuntur
apud deũ de cõdigno meritoria, ꝓ quibus de
us in lege remunerationẽ ꝓmiſit: nã ſeclude
dei ꝓmiſſionẽ, certe nõ erit deus alicui homi
ni alicuius p̄mii debitor de iuſtitia, quodcũq;
opus bonũ homo faciat. Quia igitur huma-
na opera bona ꝓpter deũ ipſum facta, ſimili
ter & orationẽ ex amore ipſius ꝓcedẽtẽ, pro
miſit deus ad pręmium acceptare, ideo cur-
rit communis ſentẽtia, ꝙ oratio ſicut & reli-
qua opera ſunt meritoria, quia ex charitate
fiunt. Attamen non ex ſola charitate cõmen
ſurandum eſt meritũ, ſeu valor operis, aut o-
rationis inde procedentis, cũ ad id multum
conferat volũtatis conatus, & operis difficul
tas, & operantis perſeuerãtia, & aliqua alia
huiuſmodi. Quare vel negandum, vel corri-
gendũ videtur quoddã dictũ Cancellarii Pa-
riſieñ. in de valore orationis cum ait. Quòd
licet orare pro amicis, aut inimicis, pro pau-
cis, aut multis. &c. valeat pręmium acciden-
tale diuerſificare, tamẽ pręmium eſſentiale, C
quod oranti debetur, ſemper eſt æquale, ob
charitatẽ vnam, ex qua oratio procedit.

Dicitur autem oratio ſatiſſactoria, ea
ratione, qua de iuſtitia ſimili-
ter illi debetur pœnæ pro peccatis debitę re-
laxatio, vel in toto, vel in parte ſecũdùm exi-
gentiam orationis. Sicut enim ꝓmiſit deus ꝓ
bonis operibꝰ remunerationẽ, ita & ꝓ pœna
libꝰ operibus, q̃ ſunt fructus digni pœniten-
tię, remiſſionẽ peccatorũ. De quo vide ſupra,
vbi de ſatiſſactione agebamus. Orõ enim li-
cèt nõ ſemper de facto cruciet orantẽ, attamẽ
ex ratiõe ſua eſt orãtis cruciatiua, ſeu afflicti
ua, & ideo inter opera pœnalia cõputatur.
Aſſumptum patet, tum ex eo, quod ſcribitur
Eccleſiaſtes. 12. Frequẽs meditatio, carnis eſt
afflictio. Et Eccleſiaſtici. 31. Vigilia honeſtatis
tabefaciet carnẽ, & cogitatus illius auferet
ſomnũ. Tum etiam, quia oratio in ſe inclu-
dit humilitatem, qua homo ea etiam, quibus
ad corporis & animæ ſalutẽ indiget, diuinæ
volũtati per omnia cõmittit, ſua propropria
voluntate poſtpoſita, quòd in ſe quid arduũ
& difficile eſt: quandoquidem eſt cõtra om
nem naturæ inclinationem. Et etiam, cũ pro
pter deum ſummè dilectum oratio fiat, ipſa
dei dilectio in ſe eſt quid arduum, & naturæ D
noſtræ valde difficile, quæ contra omnem na
turæ inclinationẽ facit omnia noſtra, & nos
ipſos, pro deo poſtponere & contemnere,
paratos cuncta mala ſubire potiùs, q̃ ipſum
in minimo offendamus: includit etiã, vt plu
rimum, oratio, cordis cõpunctionẽ, & dolo-
rem de offenſis contra deum commiſſis, cuiꝰ
ope ſcit ipſe, qui orat, indigere. Hæc autẽ cor
dis compunctio, etiã pœnalis eſt: merito igi-
tur oratio eſt ſatiſſactoria.

Dicitur verò oratio impetratoria, q̃a
valere ſolet per viã gratiæ & li
beralitatis ipſius dei ad id quod in ipſa peti-
tur obtinẽdum, etiam ſi de iuſtitia illud oran
ti minimè debeatur. Vnde ſi deus deneget pe
titum, non inde arguetur iniuſtitiæ.

Sed ſtatim obiicies, ꝙ oranti debeatur
de iuſtitia legis id, quod, petitur, ſi-
cut de iuſtitia legis debetur merito premiũ,
& fructui pœnitentiæ peccati remiſſio. Nam
ſicut hæc in lege à deo promiſſa ſunt, ita &
illud, iuxta illud Matth. 7. Petite, & accipie-
tis, q̃rite, & inuenietis. Et iterum. Quodcũq;
petieritis patrem in nomine meo, fiet vobis.

Dicendũ ad pręſens, quia de hoc. An
ſcilicet oratio ſemper à deo
exaudiatur, poſtea videbitur. Pro nunc autẽ

E concedẽdum eſt, deum ſe collaturũ promiſiſſe, quòd illi fuerit in nomine Chri poſtulatũ, cõcurrẽtibus tamen nõnullis conditionib⁹, quibus poſitis, tunc debebitur de iuſtitia, quòd fuerit petitũ. Si tamẽ non omnes conditiones cõcurrant, auditur aliquãdo orans liberaliter, quẽ audire de iuſtitia deus minime tenetur. De quo poſt, & tunc erit oratio impetratoria.

Quòd autem aliud ſit orationem eſſe meritoriã, aliud impetratoriã, exemplo aperto beati Pauli cõſtat, qui cùm dominum inſtanter oraſſet, vt illi ſtimulum carnis auferret, meruit quidẽ ex charitate orando, non tamẽ quòd petebat, impetrauit, vt habes. 2. ad Corinth. 12. E contrà ſimiliter ſtat orationẽ eſſe impetratoriam, quæ tamẽ meritoria non eſt, vt cõſtat de oratione, quã ſancti pro nobis fundunt, qui multa pro nobis orãdo, nobis impetrãt: & tamen non per viam meriti, quia deus nõ ex iuſtitia, ſed ex gratia ſua illos exaudire dignatur. Similiter patet de oratione peccatoris, per quam homo ſæpe impetrat, quòd petit, & tamen non eſt meritoria oratio, cum ſinẽ charitate fiat.

Non tamen ſtat orationem eſſe meritoriam, quin ſatiſfactoria ſit, ex communi doctrina, quia ſcilicet omne opus meritoriũ, eſt de ſe ſatiſfactorium: ſpecialiter autẽ oratio, ob cauſas ſupra dictas.

F An autem è contrà ſtet orationẽ eſſe ſatiſfactoriam, quæ non ſit meritoria, quæſtio eſt inter Scotiſtas, & Thomiſtas. His dicentibus, ꝙ opera alioqui bona in peccato mortali tacta, ſatiſfactoria non ſunt, Illis vero ẽ cõtrà. Quam quæſtionem quia alibi tetigi, non opus eſt eam repetere. Poſſet tamen ad præſens dici, & ita videtur tenendum, ꝙ quis operibus bonis ex charitate factis aliqua debeatur remuneratio ex iuſtitia largè ſumpta, prout iuſtũ dicunt ſancti illud eſſe, ꝙ diuinam liberalitatem & bonitatem alteri conferre decet, maxime ſi ex parte alterius aliqua ſubſit retribuendi ratio: quemadmodũ in peccatore opera pœnalia propter deum ſuſpiciente, ſub eſt aliqua ratio, vt illi offenſa condonetur, & ſi opera alia virtutum in peccato faciat, ſimiliter adeſt ex parte ſua aliqualis remunerationis, cauſa quibus poſitis, diuinam decet bonitatem illis condonare, his autem retribuere. Sic legitur retribuiſſe obſtetricibus Aegyptiis, quibus domus ædificauit, quia pueros hebræorum ſuffocare tẽpore partus noluerunt: timuerunt enim magis regem cœli, ꝗ terræ. Sic remunerauit Nabuchodonoſor, pro eo ꝙ bellum ſtrenuè geſſerat contra inimicos dei. Sic temporale imperium contulit romanis, ob ſtrenua geſta, & iuſtitiæ opera, ꝗ in ſua infidelitate faciebant, vt ait Augu. in de ciuitate dei. Itaqꝫ ſub ſiſtente ex parte hominis peccatoris aliqua retributionis ratione, accedente dei bonitate, decens eſt ex parte diuinæ bonitatis, & ita iuſtum, vt illis retribuat, vel condonando, ꝗ admiſerunt, vel præmiando, quæ fecerunt. Et hoc modo opera in peccato facta alioqui bona, poſſunt dici ſatiſfactoria de iuſtitia large ſumpta, vt modo dictũ eſt, Qꝛ ꝗ non de iuſtitia ſtrictè ſumpta, quia deo non illis condonante, non eſſet arguendus iniuſtitiæ. Et per hoc poſſent opiniones contrariæ aliqualiter, concordari, vt etiam alibi tetigi.

Ad propoſitum ergo de oratione extra charitatem facta, quæ meritoria non eſt, an ſit ſatiſfactoria dicenda. Reſpõ. ꝙ ſatiſfactoria large dici poteſt ad ſenſum dictum, vt patet, non tamen ſtricte. Quod aparet, tũ ex communi dicto Pauli ad Corinth. 13. Si tradidero omnem ſubſtantiam meam in cibos pauperum, & ſidem habeam, vt montes trãſferam, & linguis hominum loquar, & angelorum, charitatem autem non habeam, nil mihi prodeſt. H Vbi ſimpliciter ſignificatur, omnem illorum operum in peccato factorũ fructum perire remunerationis & condonationis, quem alioqui opera illa peperiſſent. Tum etiam, quia Chriſti diſcipuli multa bona opera & virtutes fecerunt, tamen quia in peccato erant, a deo non ſunt acceptata, iuxta illud Matth. 7. Multi dicũt dñe dñe, in nomine tuo prophetauimus, in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, quibus tamen dominus dicturus eſt. Non noui vos. Diſcedite a me operarii iniquitatis. Tunc ex eo, quòd ait Eſa. Omnes iuſtitię noſtrę ſunt velut pannus mẽſtruatæ. Niſi igitur operum maculę & defectus per charitatem abſtergantur, non ſunt talia, quibus de iuſtitia condonatio aut merces debeatur. Tum deniqꝫ ex illo, quòd habetur Hiere. 4. Nouate vobis nouale, & nolite ſuper ſpinas ſerere. Qui enim ſuper ſpinę, ſimul ſuffocant ſemen, & perit fructus. Igitur vt opera noſtra frutificent, oportet priùs ſpinas peccatorum à mẽte excidere: alioqui de iuſtitia merces nulla illis debetur.

Facit etiã pro hac parte ratio, quia peccator ob culpam ſpecialiter mortalem manſit ex iuſtitia dei pœnę æternę obnoxius: ſed ꝑ contritionẽ ęterna illa pœna remiſſa

A miſſa fuit,& in temporalem cõmutata, non quãcunqȝ,ſed quam deus ipſe per ſe de peccatore ſumeret,vel per tortores ſuos infligere vellet.Quòd ſi peccator ipſe loco vindictę ſeu pœnę iudicialis,cui ex iuſtitia erat obnoxius,velit orationem fundere,vel aliud opus extra charitatem facere, in libera poteſtate dei,qui iudex eſt,erit illud loco pœnæ acceptare,& ſi non acceptet,non arguetur iniuſtitiæ.Accipe exemplum clarum,de iudice humano , ſeu legiſlatore,qui pro certo delicto in legem commiſſo,ſtatuit iuſte, ꝙ patrator delicti centum flagellis ſubiiciatur.Sit ita, ꝙ præfactus delinquens ipſemet,vel per ſe, vel per alium,quem velit, ſibiipſi centum inferat flagella:certe hic non ſatiſfacit iudici de iuſtitia:quia iudex ſi hanc flagellationẽ acceptare nolit,nõ erit iniuſtus,ſed poterit per tortores,& iuſtitię executores,illi centũ alia flagella inferre.Ita igitur in propoſito.

Ex dictis aliqualiter patet,ad quid valeat,& quomodo vnaquæqȝ oratio. Illa enim quæ viua eſt, ex charitate procedens, qua decens aliquid ſicut conuenit,à deo petitur,illa inq̃ meritoria eſt,& valet ad augmentum gratiæ & gloriæ,ſicut & quodcunqȝ aliud opus meritorium,etiã ſi nõ ſemper impe-

B tratoria petitionis ſit,vt ex dictis patet Et ſicut meritoria eſt,ita etiã eſt & ſatiſfactoria, idqȝ ex iuſtitia legis,potius,q̃ ex conditione & natura ipſius charitatis vnde ſit.

Illa verò oratio quæ mortifera eſt,& dei offenſiua,nec meritoria eſt,cum ex charitate,imò contra charitatẽ ſit:nec ſatiſfactoria ex iuſtitia,eo ꝙ illi nõ ſolũ nõ debetur cõdonatio,aut retributio,ſed potius ſupplicium,cum dei offenſiua ſit.Sed nec impetratoria, cũ digna ſit,cui dominns aures ſuas occludat,& orantẽ merito à ſe lõge repellat.

Illa verò oratio,quæ mortua quidẽ eſt:at tamen alioqui moraliter ſaltem, bona,nec meritoria eſt,nec ſatiſfactoria, ſtrictè loquendo:ſolet tamen eſſe impetratoria. Quorum primum,cùm certum ſit , ſimiliter & ſecundum. Tertium patet authoritate Auguſtini ſuper illud Ioan.9. Scimus autẽ quia peccatores deus non exaudit,ait, ꝙ loquitur homo ille velut inunctus,hoc eſt nondũ ſatis a ſpiritu ſctõ illuminatus . Nã peccatores deũ colẽtes,& humiliter ab ipſo aliquid petẽtes,deus exaudit. Cuius exemplũ clarum eſt de Maria Magdalena,de publicano illo, qui fatebatur peccatum,& dei miſericordiam implorabat. De Zachęo,de latrone,ꝗ aliiſq; pluribus,quos nobis ſcriptura in exemplum pro-ponit.Patet igitur ex his,ad quid valet oratio meritoria,ad quid ſatiſfactoria , ad quid impetratoria. C

Sed quæres, cûm ſæpe cõtingat orationem nec impetratoriam eſſe, nec meritoriã , qualis eſt oratio,quæ mortua dicitur,ad quid valebit huiuſmodi oratio , & eiuſdem continuatio.

Ad id reſpondetur idem,quod de operibus bonis in peccato factis ſolet à doctoribus reſponderi. Valet enim ad multa. Primo ad obtinẽdum ſaltem diſpoſitiue gratiã,& peccati remiſſionẽ:maxime ſi oratio illa in deũ ſummè dilectũ dirigatur, & gloria ipſius potiùs, q̃ aliud temporale quæratur. Tunc enim ipſa dei dilectio diſponit ad gratiã,imò ſecundũ cõmunem doctrinã illã habet comcomitantem , aut ſi non habeat deum pro fine,ſed aliud quid bonum & honeſtum valebit vt bonam inſpirationem obtineat,qua ad deum confugiat , vt ſic tandem gratiam acquirat.Sic legitur de publicano,ꝙ cùm deum oraret,deſcẽdit iuſtificatus in domũ ſuam.Secũdo,valet etiam ad promerendum temporalia beneficia. Sic legitur de Nabuchodonoſor,ꝙ deus illi dedit regnũ Aegypti,eo ꝙ in bello diu cũ exercitu ſuo ſeruierat, D & tamẽ infidelis erat. Vnde intelligimus, vt ait Hieronymus , etiã ethnicos ſi quid boni fecerint,abſqȝ mercede non pręteriri. Tertio valet ad euitãdum peccatũ,vt ſi forte tenebatur ex præcepto vel voto orare, orãdo euitat peccatũ,quod nõ orando incideret,etiã ſi extra charitatem oret. Quarto valet ad reſiſtendum inclinationi peccati,per opera enim virtutum reſiſtitur vitiis in contrarium inclinãtibus,àdeo,vt vitia ipſa per virtutum exercitiũ vires amittant,& remittantur. Maximè verò oratio reſiſtit inclinationi ſuperbiæ, ob humilitatẽ,quã oratio habet anexam. Cuius ſimile legitur de eleemoſyna. Eccleſiaſtici.3. Ignem ardentem extinguit aqua,& eleemoſyna reſiſtit peccato. Quinto valet ad hoc, ꝙ homo habitus bonos in mẽte generet , quod nõ parum ſibi proderit,ad facilius & frequẽtius merendũ,per orationes poſt ſuperuentũ charitatis frequenter fuſas , qnando facilè poterit ob conſuetudinem propter deũ orare, qui ante charitatẽ nõ propter deũ orauerat, Sexto valet ad impetrandum preces ſanctorũ pro ſe,ſancti enim vidẽtes in verbo,ꝙ ho-

mo

E mo ſe illis commendat,ipſe excitantur ad in
terpellandũ pro illo:ſpecialiter angelus,cui-
illius hominis cura commiſſa eſt. Itaq; q̃uis
non ſemper oratio a deo exaudiatur, vt con-
ferat,quod orans petit,nõ inde ab oratione
ceſſandum eſt tanq̃ a re inutili:quãdo quidẽ
hæc prædicta & multa alia commoda ora-
tio ipſa poteſt oranti afferre:maxime , quia
quẽadmodum ait Gerſon. in de valore ora-
tionis,ſunt aliquæ orationes, quæ ſuam vim
ex opere operato ad aliquos ſalutares effe-
ctus habent,vt exemplificat de oratione do-
minica,cui vim contulit ipſa dei inſtitutio.
Et de orationibus factis ab eccleſia , quibus
etiã fides formata ipſius eccleſiæ nonnullam
cõfert vim,deo eas,vti decet,approbãte.Quę
quidem,& ſi in orante meritum deſit , ſuam
vim aliunde habitam non amittunt.

De his quæ requiruntur ad efficaciam orationis.

EXdictis,imò cõ
tra dicta , duæ vident
ſurgere dubitatõnes.
Vna eſt,ſi orõ viua , q̃
ex charitate fit,nõ ſem
F per eſt impetratoria,q̃
igit eſt illa orõ,de qua
Chriſtus ſæpe per euangeliſtas certos nos fa
cit,ꝙ a patre exauditur?Si mortua , exaudi-
tur aliquando,quando ſcilicet deo placet . Si
viua,non ſemper exauditur. Quæ igitur eſt
illa,de qua Chriſtus dixit Ioan,16. Amẽ amẽ
dico vobis,ſi quid petieritis patrem in nomi
ne meo dabit vobis,Et iterum . Quòdcunq;
volueritis,petetis,& fiet vobis.

Secũda eſt,Quomodo verũ eſt , ꝙ ora-
tio mortifera ſeu peccaminoſa
non eſt impetratoria, cũ videamus eam ali-
quando à domino exaudiri & adimpleri,
& ſi non ſemper. Nam iudęi in deſerto exiſtẽ
tes,petierunt carnes vt comederent (nauſeã.
n.fecerat eis manna cœlitus datum) & ob
tinuerunt:nam data eſt illis coturnix ad
ſatietatem.Iterum cũ per iudices regerentur,
& regimen teneret Samuel,quem dominus
illis pręfecerat,petierunt regem,& datus eſt
illis rex:& tamen conſtat eos,tã primo , q̃ ſe
cũdo peccaſſe,carnes,& regem petẽdo,Deus
enim aduerſus eos iratus vtrobiq; legitur.

Reſpon Non dubium eſt,vt ſupra tan
gebatur,Chriſtum in locis ci-
tatis,&etiam in aliis,promiſiſſe orationes no
ſtras à patre exaudiendas. Vnde & nobis cer
titudinem hanc dedit,vt Ioan.1.Cano. capit. G
vltimo etiam aſſerit dicens.Et hæc eſt fidu-
cia,quam habemus ad deum ; quia quòd-
cunq; petierimus ſecundum voluntatem ei⁹,
audit nos.Et ſcimus quia audit nos , quicq̃d
petierimus.Scimus , ꝙ habemus petitiones,
quas poſtulamus. Verũ id non de quacunq;
oratione,etiam à iuſto fuſa, intelligendũ eſt,
niſi certas habeat cõditiones, ſpecialiter qua
tuor,videlicet,ꝙ fiat pſè,id eſt ex charitate,
fide & ſpe.Quòd fiat perſeueranter . Quòd
media congrua homini poſsibilia ad impe-
trandum optatum non negligantur . Quòd
id,ꝙ petitur tale ſit,ꝙ ad ſalutẽ orantis,& dei
gloriã cõducat.Adde hoc,ſcilicet,ꝙ orans ꝓ
ſeipſo petat,quòd petit. Si enim hæc omnia fi
ãt,nõ dubium eſt,quin oratio à deo exaudia
tur,& erit impetratoria:modo impedimẽtũ
peccati nõ ſuperueniat,quo homo fiat dign⁹
ne audiatur. Nec dico hæc omnia neceſſaria
eſſe,vt impetretur,quod petitur:quia multis
ex his deficientibus,ſolet dominus poſtula-
ta concedere,ſed ex ſua gratia & liberalitate,
non ex promiſſionis debito. Si tamen omnia
aſſint,ex debito promiſſionis ad votũ cõdeſ-
cendet orantis. Quòd autẽ hæc omnia neceſ-
ſaria ſint,vt certa ſit orationis impetratio,fa-
cilè apparebit , ſi authoritates ſcripturæ de H
hoc tractantes,in vnum colligantur. Et qui-
dem,q̃uis de charitate expreſſè mentio non
fiat,bene tamen æquiualenter , idq; in mul-
tis locis. Illos enim exaudiendos à deo dicit,
qui mãdata dei faciũt,& verba eius audiũt.
Qui etiam timent deum, qui etiam conſcien
tiam puram a peccato mũdatam habẽt . Hos
autẽ certum eſt in charitate dei eſſe . Dicitur
enim. Ioã.15. Si mãſeritis in me,& verba mea
in vobis mãſerint,quodcunq; volueritis pe-
tetis,& fiet vobis. Et Ioan.in canonica.cap.3.
Chariſſimi,ſi cor noſtrum non reprę hẽderit
nos,fiduciã habeamus ad deũ , & quicquid
petierimus.accipiemus ab eo,quoniam man
data eius cuſtodimus.& ea quæ ſunt placita
coram eo facimus. Cui conſonat pſal. Si ini-
quitatem aſpexi in corde meo, non exaudi-
et dominus. Ait iterum in pſal. Voluntatem
timentium ſe faciet,& deprecationem eorũ
exaudiet,& ſaluos faciet eos. Et loquitur de
timore ſancto,qui permanet in ſeculum ſe-
culi,quo ſcilicet timet quis peccare,ne deum
offendat. Et dicitur timor caſtus & filialis,
q ſinè charitate eſſe nõ poteſt . Igitur ſi orãs
mãdata nõ ſeruet,ſi cõſcientiã à peccato nõ
mũdat,ſi deum non timet,non eſt cui Chri-
ſtus promiſit eius orationem exaudiẽdam.

A De fide autem & ſpe, dicitur Matth.21. Amen dico vobis, ſi habueritis fidẽ & non hæſitaueritis, non ſolùm de ficulnea facietis, ſed & ſi monti huic dixeritis, tolle & iacta te in mare, fiet. Et ſequitur. Et omnia quæcunq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Et Ioan.14. Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet. Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. Et,16. Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. In nomine autẽ Chriſti dicitur quis aliquid à deo petere, qui fidem habet in Chriſtũ, omne bonum nobis de cœlo ob merita Chriſti euenire credens, Vnde & eccleſia in omnibus orationibus, in quibus aliquid à deo petit, petit illud per Chriſtũ dñm nr̃m. &c. Et Iacob⁹ in ſua canonica. Si quis indiget ſapiẽtia, poſtulet eã à dño. Et ſequitur. Poſtulet aũt in fide, nil hæſitans. Non ergo æſtimet homo ille, q hæſitat. ꝙ accipiet aliquid à dño. Ex quibus apertè videtur, ꝙ dñs nõ promiſit ſe quenq̃ in oratione exauditurum, niſi fidem, ſpẽ & charitatem habeat. Opus enim eſt orãtis affectũ in deũ finaliter tẽdere, quod charitatis eſt: & credere, ꝙ potens eſt, ſi velit, quod petitur elargiri, & in ſua bonitate cõfidere, q ſi vere expedierit ad vota cõdeſcẽdet orantis.

B De perſeuerantia in orõne vt certa ſit ei⁹ impetratio, apparet ex eo, quod dicit Chriſtus Lucæ.11. vbi poſt traditã orandi formam, ait dñs. Quis veſtrũ habet amicũ, & ibit ad illũ media nocte, & dicit ei. Amice, accommoda mihi tres panes. &c. Et illo denegãte inſtãter petat. Et ſequitur, ſi ille perſeuerauit pulſans, dico vobis, & ſi nõ dabit illi ſurgẽs, quia amicus eſt: ꝓpter importunitatẽ tñ eius ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios. In quo apertè docemur, nõ ſatis eſſe deũ orare, etiã ſi amici ei⁹ ſimus, niſi in orõne perſeueremus, vt certa ſit noſtrę petitionis impetratio. Itẽ Lucę.18. Oportet ſemper orare, & nõ deficere, ſcilicet, quouſq; fiat quod in orõne petitur. Et ſtatim ponit parabolã de iudice, qui viduę iuſtitiã poſtulãti, eã nõ niſi poſt importunas & frequentes præces ipſius viduæ ipſi facere voluit. Vnde & beatus Grego. in moralibus ait. Virtutis pondus oratio nõ habet, quã nequaq̃ perſeuerãtia continui amoris tenet. Et Chryſoſto. in de compũctione cordis, ait. Ab oratione nõ recedas, donec accipias finẽ poſtulati, Si igitur quis ex charitate, fide, & ſpe orauerit, ſi tamẽ nõ perſeueret, non eſt certa petitionis impetratio, aut orationis exauditio. Vnde non abre dixit beatus Iacobus in canonica. Multum valet C deprecatio iuſti aſſidua.

De diligentia humana apponẽda ad impetrandum poſtulatum; vt certa ſit petitionis obtẽtio, ſatis patet, quia qui aliq d à deo petit, ad cuius aſſecutionem ipſe humana remedia conueniẽtia habet, per quę illud acquiri põt & ſolet, & ea negligẽs, à ſolo deo ſperat id obtinere: talis inq̃ non videtur deũ orare, ſed tentare. Vt ſi à deo peccator veniã, & medium ad id ordinatũ dimittat, ſcilicet pœnitentiam: aut ſi ſcientiã petat, & literis, aut lectioni incũbere nolit: aut ſi ſanitatẽ petat, & medicos, ac medicinã cõtemnat, indign⁹ eſt re vera, qui audiatur, quia vel irridet, vel tẽtat deũ. Vnde dñs reprehẽdit duos diſcipulos filios Zebedęi, q cũ peterẽt cũ Chriſto in regno eius ſedere, & mediũ ad id eſſet tollere crucẽ, & ſequi Chriſtũ, d'medio tamẽ nil ordinabãt nec cogitabãt. Vnde nõ immerito Chr̃us eos interrogauit, dicẽs. Poteſtis bibere calicẽ, quẽ ego bibitur⁹ ſũ? &c. Sinè huiuſmodi igi humana diligẽtia ſi aliquid à đo petatur, nõ erit certa petitionis impetratio.

De re ipſa, quæ petitur, ꝙ talis debeat eſſe, quæ ad orãtis ſalutem & gloriam dei pertineat, vt certa ſit orationis exauditio, etiã inde apparet, ꝙ dixit Chriſtus Matth.6. Quærite primo regnum dei, & hęc omnia adiicientur vobis. Nõ regnum veſtrum, quo regnetis, ſed regnum dei, quo deus regnet in vobis. Vnde in oratione dominica, à gloria D dei petitiones incipiũt, cum primo petitur, Sanctificetur nomẽ tuũ. Poſtea, quæ ad ſalutem veſtram pertinẽt, apponũtur. Ita & Paulus docet, vt quicquid agimus, in gloriã dei faciamus, ſi ſcilicet deo in opere illo placere volumus, Et quia neſcimus, an quod petim⁹, ad gloriam dei conſerat, ſcit autem id deus: ideo omnia noſtra vota opus eſt deo committamus. Nam quid oremus, ſicut oportet, vt inquit Paulus, neſcimus. Vnde ſi ſæpe iuſti oratio non exauditur, ideo eſt, quia vel non principaliter in ea gloria dei prætẽditur: vel id, quod petitur, pro tũc ipſi oranti non expedit. Sicut non expediebat Paulo, nec eccleſiæ, ꝙ deus exaudiret illum, quando vt auferret ab eo ſtimulum carnis à domino petebat, etiam ſi inſtanter id petierit, vt ipſe dicit.

De poſtremo, ſcilicet, ꝙ vt certa ſit petitionis impetratio, opus eſt oret pro ſeipſo. &c. Id communiter colligũt doctores, ex multis ſuprà allegatis dictis Chr̃i, in quibus nõ videtur promittere aliis ab orãtibus, ſed ipſiſmet, quod petierint, vt quando ait.

E Si quid petieritis patrem in nomine meo, fi-
et vobis. Et iterum. Quęcūq; petieritis in no
mine meo, accipietis.

His igitur, quæ dicta ſunt, concurrenti-
bus, certi ſumus, ſicut & eſſe debe-
mus, ꝙ oratio erit impetratoria, imò ex debi
to & iuſtitia legis complenda petitio, quan-
doquidem Chriſtus ad id ſua ſe promiſſione
obligauit. Et q̄ q̄ non ſtatim vota orantis de-
us compleat, non propter hoc diffidendum
eſt, quin nobis perſeuerantibus adimplebit.
Differt enim aliquando vota cōplere, prout
ipſe ſcit ad gloriam ſuam, & ſalutem noſtrā
magis expedire. Et per hæc patet ad primam
dubitationem.

Ad ſecundam de orationibus mortiſe-
ris, ꝙ aliquando audiuntur. Fateor,
ſed in dānum ipſorum petentium. Quemad-
modum in malum iudeorum regem peten-
tium, datus eſt filiis rex. Vnde & dominus
mala, quæ ſub rege paſſuri erant, illis prædi-
xit, vt habetur. 1. reg. 8. Similiter in malum eo
rum datæ ſunt illis coturnices, quando car-
nes petierunt: ſiquidem in earum comeſtio-
ne multi perierunt. Ita etiam credendum eſt,
deum multorum impœnitentium & obſtina
torum orationes audire, in quibus ſolū bona
corporis aut fortunæ petūt, ſciens hoc illis in
maiorē ipſorū condemnationē ceſſurum.

Vnde fit, vt nec hi, quorum orationes
huiuſmodi ſemper exaudiuntur
F ſuperbire, nec illi, quos deus non audit, diffi
dere aut deſperare debeant. Sæpe enim deus
iratus contra orantem, concedit illi, quod ſi
iratus nō eſſet, denegaret, vt dicit beatus Au
guſtinus. Sæpe etiam ſuis electis dene-
gat, quod petunt, ſciens forte ſi concederet,
non illis in bonū eſſe ceſſurū. Hactenus de o
ratione, quā quis ꝓ ſe ad deum fundit: & de
valore atq; efficacia eius breuiter dicta ſint.

De valore orationis pro alio fuſæ.

DE valore oratio-
nis pro altero factę, ſimi-
liter eſſet dubium. An ꝓ
ſit illi alteri, & ad quid.
Fit autē oratio aliquādo
pro beatis, aliquādo ꝓ dā
natis, aliqñ ꝓ his, qui in
purgatorio ſunt, aliqñ ꝓ viatoribus. Si pro
beatis ſciēter fiat, non eſt illis ad aliquid va-
lens, imò deprauata eſt oratio, & eiſdem ſan-
ctis iniurioſa. Iniuriā nanq; facit beato, qui
orat pro illo. Si autem fiat oratio pro beato, G
ſed neſcienter, quia neſcitur, ꝙ beatus ſit, va
let eidem ad gaudium accidentale: ſiquidem
gaudent ſancti, videntes ꝙ amici ſui in terris
viuentes, ex pio & charitatiuo affectu, qui
deo gratus eſt, opera bona pro illis faciunt,
imò obligantur quodam modo ad antidora,
ſcilicet, ad intercedendum pro illis, ob grati-
tudinem illis debitam.

Si verò oratio fiat pro his, qui in purgato
rio ſunt, valet illis, vt vel inde totaliter
liberentur, vel citius, vel ſaltem vt mitius tor
queantur. Sic enim legitur. 2. Macha. 12. San-
cta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis ex
orare, vt à peccatis ſoluantur. Sic etiam ait
Gre. Papa. Animæ defunctorū quatuor mo-
dis ſoluuntur, aut oblationibus ſacerdotum,
aut præcibus ſanctorum, aut charorum elee-
moſynis, aut ieiunio cognatorum. Et habet.
13. q. 2. cap. Animæ, Sic etiam Auguſtinus ait
in Enchiridion, loquens de orationibus &
ſuffragiis, quæ pro defunctis in purgatorio
exiſtentibus fiunt, dicit. Quibus autem pro-
ſunt, aut hoc proſunt, vt illis plena fit remiſ-
ſio, aut certe vt tolerabilior fiat ipſa dānatio,
Ex quibus patet, ad quid illis valeat oratio
viuorum pro ipſis fuſa.

Si autem ꝓ damnatis oratio fiat, & ſcie-
ter, ſeu ex propoſito, talis oratio depra
uata eſt, & voluntati diuinæ contraueniens, H
ideo nullius valoris reputatur: quandoquidē
certa eſt & determinata voluntas dei, vt qui
in mortali culpa vitā finiunt, ad infernū ſinē
ſpe vlla redemptionis æternaliter puniendi
deſcendant. Ideo non immerito prohibitum
eſt pro illis, ſaltem ex propoſito, orare, vt ſu-
pra probauimus. Et vltra, idem patet ex cap.
Pro obeuntibus, 13. q. 2. vbi dicitur, ꝙ pro im-
piis, etiā ſi chriſtiani fuerint, ſacrificia face-
re. aut alia ſuffragia non licebit. Et hoc idem
iuſſum fuit in Concilio Bracharē, vt ſcilicet
pro his, qui in peccatis impœnitentes deceſ-
ſerunt, nulla ꝓrſus fiat cōmemoratio. Et ha-
betur cap. Placuit. 13. q. 5. Idem ſimiliter ſigni
ficatur cap. Audiuimus, de reliquiis & vene-
ratione ſanctorum, ꝙ ſcilicet eccleſia non to-
lerat orare pro his, qui in ebrietate decedūt,
quia vt ait Paulus. Ebrioſi regnū dei nō poſ-
ſidebunt. In quo apertè ſignificat, non eſſe o
randum pro damnatis. Si autē orare pro illis
aliquid eſſet illis profuturum, certè eccleſia
non prohiberet orare pro illis.

SAepe tamen circa hoc obiecerunt nonnul
li, dicentes, ꝙ q̄uis oratio pro damnatis fu
ſa, non valeat eis, vt ab æternis pœnis liberen
tur,

A tur, valere tamen poteſt, vt à tēporali pœna liberentur, cui obnoxii ſunt, ob peccata, de quibus hic doluerūt, nō tamē ſatiſfecerūt: nā illa pœna in inferno temporalis eſt. Nec hæc patrū decreta ſupra allegata, loquuntur de oratione priuata, ſed de publica, quā clerici tā quā eccleſiæ miniſtri faciūt. Ac proinde non videtur probatum, orationem ſaltē priuatā pro damnatis fuſam, illis ad remiſſionē præfatæ pœnæ temporalis non valere.

Verûm quicquid ſit de quorundā in hoc puncto opinione, ego arbitror, nullā orationem, nec priuatam, nec publicam dānatis prodeſſe, etiā ad temporalis pœnæ remiſſionem. Ille enim diues epulo, cū in inferno eſſet, & ad Abrahā nō nihil ſuffragii, quò mitius torqueretur, exigeret, nullum miſericordiæ verbum audiuit, imò potiús ſignificatum ei fuit, ob chaos magnum, quod erat inter damnatos & alios, non poſſe illis auxilii quicq̄ communicare.

Legimus etiam de illo ſeruo, qui ſuo conſeruo miſericordiam nō fecit, ꝙ traditus eſt tortoribus, ſinè miſericordia puniendus, cui dictum eſt. Non exibis inde, donec ſoluas nouiſſimum quadrātem. Ex quo intelligimus damnatos ſine miſericordia luere, quæ in hoc ſeculo peccauerunt.

B Vnde & Iacobus in canonica. Iudiciū ſinè miſericordia fiet ei, qui nō fecit miſericordiam. Qui aūt ſinè pœnitentia in mortali pctō deceſſit, miſericordiā ſibipſi denegauit. Nō igitur minus dignus eſt, cui miſericordia in inferno denegetur, qui ſibi miſericordiā nō fecit, q̄ ſi proximo miſericordiam non feciſſet: quādoquidē miſericordia à ſeipſo incipere debet. Dictū enim eſt Eccleſiaſt. Miſerere animæ tuæ placens deo.

Legimus etiam de eo, qui in ſpiritum ſanctum peccauit, hoc eſt, q in finali impœnitētia deceſſit, prout Auguſtin' exponit, ꝙ nō remittetur ei, nec in hoc ſeculo, nec in alio. Quod exponens Hugo, & alii doctores dicūt, ꝙ taliter peccātes, in inferno ſinè mīa punietur, quia ſoluēt ad vnguē, quod pro hic cōmiſſis debebāt. Si igitur ita ſit, vt per hęc allegata docemur, apparet nullā orationē, nullū ſuffragiū hic pro damnatis factū, illis aliqualiter ꝓdeſſe, quominus ſoluāt debitū, vſq; ad nouiſſimū quadrantem.

Præterea nec legimus Chriſtū pro dānatis oraſſe, nec etiam ſanctos, nec eccleſiam. Quòd ſi Chriſtus ꝓ illis vnq̄ oraſſet, revera eccleſia Chriſtū imitatus, pro eiſdem orare permitteret, non ſolū oratiōe priuata, ſed publica: & revera illi ob ſuā impœnitētiam & obſtinatiōnē digni ſunt ꝓ qbus, nec Chriſtus, nec ſācti, nec eccleſia orēt. C Digni etiā ſunt, vt ſi quis pro eis oret, ei' oratio in nullo exaudiatur à deo. Imò & ſi quis in hoc ſeculo velit aliqđ opus pœnale ſuſcipere, hac intētione, vt ꝓ illis loco pœnę tēporalis præfatæ ſatisfaciat, digni ſunt, vt huiuſmodi ſatisfactio à deo nō acceptetur. Quēadmodū colligitur etiam ex eo, quod Chriſtus ad diſcipulos dixit, mittens eos ad prædicandum. Si quā domū intraueritis, dicite primo. Pax huic domui. Et ſi digni fuerint, pax veſtra veniet ſuper illos: ſin autem, reuertetur ad vos. Oratio igitur, & alia ſuffragia, ſi quæ pro damnatis fiāt, nullo modo poſſunt eos à pœnis, nec in toto, nec in parte reuelare.

Inde etiam cōiter & verè dicitur, ꝙ indulgentiæ, etiam ſi Papa vellet eas ad damnatos per modum ſuffragii extēdere, illis nullatenus prodeſſent, eo ꝙ indulgētiæ valent ex meritis Chriſti & ſanctorū: Chriſtus autē, & ſancti, ſicut nec eccleſia, ſua merita nunq̄ damnatis applicuerunt.

Vnde & Auguſtinus. Si ſcirē patrē meū eſſe in inferno, nō magis orarem pro illo, q̄ pro diabolo. Quod certè inhumanū dictū videretur, ſi poſſet ſua oratiōe patri in inferno exiſtēti, aliqualiter ſubuenire.

Non itaq; valet oratio pro altero fuſa, nec à deo pro altero acceptatur, niſi id, quod pro illo petimus, poſſit adiutoriū, aut via illi eſſe, qua poſſit ad vitā peruenire beatā. Si autem ille alter, pro quo oratur, talis ſit, cui via ſalutis penitus clauſa eſt, fruſtra oratur pro illo. Tales ſunt damnati. D

SEd de oratione pro altero viatore fuſa, eſſet dubium, ad quid valet ei. Specialiter mouetur dubium, de gratia gratum faciente, An valeat illi ad gratiam primam, ſeu augmentum eius. Videntur aliqui dicire, ꝙ ſic. Pro quo videtur facere, quod habet Matth. 9. Videns Ieſus fidem illorum, dixit paralytico. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Super quo Greg. Quantum valet apud deum fides propria, apud quem tantum valuit fides aliena. Ex quibus apparet, aliorum preces valuiſſe paralytico, vt remiſſionem peccatorum, & ex conſequenti gratiam primam obtineret.

Facit etiam, quod habetur Lucæ. 16. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in ęterna tabernacula. Et deficere in propoſito ſaluatoris, videtur idem eſſe, quod à charita-

E te excidere.Igitur his,qui ſunt ĩ mortali peccato,ad ſalutem animæ & gloriã preces pauperum valent,quibus eleemoſynas præſtiterant,aut præſtant.

Facit etiam beatus Ambroſius, ſuper illud.1.ad Timoth.4. Corporalis exercitatio,ad modicum vtilis eſt.&c. Significans q̃tum valeat opus miſericordiæ indigentibus impenſum:quia eorum precibus valde iuuantur ad promerendum deum, addit. Si quis ergo,quia miſericordia magna res eſt lubricum tamen carnis patiatur,quid fiet de illo? Vapulabit,ſed non peribit. Si autem ſolum exercitum corporale habuerit, perẽnes pœnas patietur. Ex quo apparet, eum loqui de lubrico carnis mortali, per quod quis a charitate excidit,& illum dicit vapulaturum quidem,ſed ſaluandum,eorum precibus adiutum,quibus miſericors fuit.

Facit etiam,quod habetur.1.Ioã.5. Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatũ non ad mortem,petat,& dabitur ei vita,peccanti peccatum non ad mortem. Vbi peccatum non ad mortem,videtur omne aliud ab eo,quod eſt ad mortem. Peccatum autem ad mortem dicitur,in quo quis impęnitens decedit. Igitur vnus homo ſua oratione poteſt fratri gr̃am primã obtinere,per quam viuat.

F Facit etiam,quod habetur in Canonica Iacobi.5. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros.&c. Et addit, & oratio fidei ſaluabit infirmum. Et ſi in peccatis ſit,dimittentur ei.

Hæc opinio,quam Adrianus prędictis rationibus fundat,ſi intelligatur, vt nonnulli proteruientes defenſare voluerunt,ſic ſcilicet, ꝙ oratio vnius valeat alteri ad primam gratiam,ſecluſo omni boni motu illius,ita vt ex parte illius pro quo oratur, nil aliud neceſſarium ſit,ni ꝙ obicem nõ ponat,videtur mihi opinio falſa, & erronea, Nam certum eſt,vnicuiq; neceſſariam eſſe fidem acquiſitam vt ſaluetur, quod tanq̃ certum,& alibi abundè probatum ſuppono. Et igitur,qui fidem non habet,quomodo poterit aliena oratio ad gratiam primam ꝓdeſſe,cui niſi fidem habeat, ſacramentum baptiſmi non prodeſt?

De inde æque certum eſt, peccatori in mortale peccatum lapſo, neceſſariã eſſe cordis pœnitentiam,vt viuat. Quod ſæpiſſimè ſcriptura docet,& apertiſſimè Auguſtini decretum canonizatum,declarat,dicẽs. Omnis qui ſuæ voluntatis arbiter conſtitutꝰ eſt,niſi pœniteat cum veteris vitæ,nouam vitam,ſcilicet gratiæ,inchoare nõ poteſt, à qua G ſoli paruuli immunes ſunt: Quomodo igitur peccatori ſinè pœnitentia ſuorum delictorũ poterit de lege aliena oratio ꝓdeſſe,cui Chriſti ſacramentum non prodeſt,nec confeſſio, nec batiſmus,vt ſupra deduxi?

Poteſt ſecundo modo intelligi præfata opinio ſic,ꝙ ex parte quidẽ peccatoris neceſſaria ſit pœnitentia cordis, vt gratiam habeat,non tamen tanta,quæ per ſe ſufficiat ad gratiam obtinẽdam,ob ſui remiſſionem. Tunc hac diſpoſitione exiſtente in illo,poterit illi ad gratiam primam prodeſſe alterius oratio. Verò m contra hunc modum ſæpe aliàs obiecimus,probantes non eſſe in contritione ſeu pœnitentia cordis neceſſariã intenſionem gradualem,ſed ſatis eſſe, ſi efficax ſit,etiam ſi ſit remiſſa,ad hoc,ꝙ ſit ſufficiẽs diſpoſitio ad gratiam, ſicut etiam ſupra arguendo cõtra Adrianum in hoc libello de oratione deduxi. Ac proinde,ſi ita ſit,ꝙ ſinè pœnitentia cordis formali, aut virtuali non poteſt peccator gratiam primam habere: & quæcunq; talis etiam ſi remiſſa ſit,ſufficit ad gratiam primam, conſequẽs eſt, orationem alterius ad gratiam primam directè non valere: quandoquidem gratia prima correſpondet illi pœnitentiæ,ſeu propriæ diſpoſitioni ipſius pœnitentis,& ſecundùm eius exigentiam ſibi præſtatur. H An autem oratio vnius alteri taliter ad gratiam proſit,ꝙ vltra illam gratiam propriæ diſpoſitioni correſpondentem,impetret illi alium gradum,nõ ſatis certum eſt: nec enim eſt ſecundum legem, nec contra legem,ſed præter,vt videtur. Et ita in libera dei poteſtate erit,ſalua lege, orationẽ vnius,ad gratiam alteri conferendam acceptare. Velle autem id probare per authoritates ſupprà allegatas,eſt velle probare, ꝙ fiat ſecundum legem: quod tamen minime credẽdum eſt. Ideo cõuenit ad eas reſpondere.

Ad primum de paralytico,dicẽdũ, ꝙ ex illo loco nõ ſequitur,ꝙ ſola fides aſtãtium,qui pro illo Chriſtum pręcabantur,ſuffecerit ad remittendum peccata illi paralytico. Quod patet,tum quia paralyticus, qui in morbum ob peccatum inciderat,ſinè fide ꝓpria vitam gratiæ habere non poterat. Tum, quia dixit ei Chriſtus. Confide fili, remittũtur tibi peccata tua. Vnde præmiſit. Cõfide, Et adiunxit. remittuntur.&c. In quo apparet illum paralyticum fiduciam habuiſſe in Chriſto,ideoq; remiſſionem obtinuiſſe. Et ita nõnulli expoſitores dicunt,ꝙ quando dicitur. Videns Ieſus fidem illorum.&c. ly. illo

A rum,non ſolũ refert fidẽ aſtantium, ſed etiã
ipſius paralytici. Et quod ait Grego. dicens.
Quantum valet fides propria,ſi tantum va-
luit aliena.&c. Fateor, ꝙ aliena fides valuit
illi paralytico ad remiſsionem peccatorum,
ſed completam,ideſt,quo ad reſiduam pœ-
nam culpa priùs per fidem & contritionem
cõdonata,ad quam remiſsionem completã,
propria fides paralytici non ſuffeciſſet. Vn-
de putandum eſt,illum ob fidem propriam
fuiſſe conſequutum remiſsionem quo ad cul
pam & pœnam æternam:fide autem aliorũ
adiuncta,conſequutus eſt plenam peccato-
rum remiſsionem. Et hoc aliud eſt,q̃ gratiam
primam per aliorum fidem eum conſequu-
tum eſſe,vt patet.

Ad ſecundum, vt cùm defeceritis. &c.
Dicendum,ꝙ(ſalua pace) non rectè
exponitur per Adrianũ quod dicitur, ſcili-
cet,vt cũ defeceritis,ideſt,à charitate cecide-
ritis:Cũ aliter communiter exponatur ſcili-
cet,vt cum defeceritis à vita præſenti,paupe-
res,quibus benefeciſtis,in æterna tabernacu
la vos recipiant. Aut ſic, vt cum defeceritis,
ideſt,vt quando vos per vos ipſos regnũ dei
introire non ſuffecoritis,ex quo in hoc ſecu-
B lo ꝓ delictis nõ ſatiſfeciſtis, illi per ſuas inter
ceſsiones vos iuuantes,recipiant vos. Quod
certè ſaluatur abſq; hoc,ꝙ illi pauperes impe
trẽt grãm & gloriã directè ipſi benefacienti.

Ad tertiũ ex Ambroſio adductũ, dicen-
dum,ꝙ impertinenter citatur. Nã ip
ſe ſignificat excellentiã operũ miſericordiæ
ſuper exercitiũ corporale,quod eſt, ieiuniũ,
vigiliæ.&c. dicẽs,ꝙ peccator, qui in lubricũ
carnis,etiã mortale ceciderit, iuſtificabitur,
& nõ peribit,ſi miſericordiã faciat, qualiter
nõ iuſtificabitur,ſed potiùs peribit, ſi ſolum
corporale exercitiũ faciat. Quod pro tãto vi
detur dixiſſe,quia miſericordia proximo im
pẽſa,ſi fit,ſicut fieri debet,procedit ex chari-
tate fraterna,quę ſi vera ſit,ſinè charitate dei
haberi non poteſt, vt alibi latè exponendo
Auguſtinum,deduxi. Quam charitatem nõ
ita requirit corporale exercitiũ. Quod ſic ac-
ceptum,certè impertinens eſt,ad probandũ
opinionem prædictam.

Ad quartum ex prima. Ioann.5. Qui ſcit
fratrem ſuum.&c. dicendũ,ꝙ dimiſ-
ſis aliis expoſitionibus, peccatum ad mortẽ
dicitur,in quo quis decedit impœnitens,ſeu
volens,hoc aũt ſciri poteſt ab effectu, vt ſi vi
deamus fratrẽ ſeipſum gladio interimere,aut
ſeipſum ſuſpẽdere,aut pręcipitare,morte illi
co ſubſequuta,dicitur tũc peccare ad mortẽ,
quia poſt illud peccatũ perpetratũ, nil aliud C
ſperari de illo poteſt, q̃ mors æterna, cùm
poſt non ſit locus reſipiſcendi. Dicitur etiam
è contra peccare non ad mortem, quando in
vita peccat,& poſt peccatũ videmus ſibi ſu-
pereſſe tẽpus,vt conuertatur, & viuat. Pro
his dicit ioan. orandum eſſe, & dabitur illi
vita. Verùm hoc non probat, ꝙ ad orationẽ
alterius,dabitur illi vita ſinè pœnitẽtia ipſi⁹.
Alioqui impertinens videretur,ꝙ poſt pecca
tum commiſſum superſit ſibi tempus pœni-
tendi,vel non,ſi ſine pœnitentia poſſet poſt
peccatum vitã habere. Itaq; in caſu id quod
per orationem impetratur ei, qui peccauit
non ad mortem,non eſt vita immediatè,ſed
pœnitentia,ad quam ſequitur vita.

Ad quintum ex Cano. Iacobi 5. Infirma
tur quis in vobis.&c. Dicendum, ꝙ
locus ille communiter intelligitur de ſacra-
mento extremę vnctionis,quod valet ex ope
re operato ad ſalutem vncti. Et oratio illa fi-
dei,de qua textus ait,ꝙ ſaluabit infirmũ, po
teſt accipi ꝓ oratione,quã vngẽs dicit, quæ
eſt forma efficax ipſius ſacramẽti,in qua dici
tur Per hãc ſanctã vnctionẽ, & dei piiſsimã
miſericordiã,indulgeat tibi deus, quicqnid
peccaſti per guſtum.&c. Quòd ſi de oratio-
ne multorũ presbyterorũ illic pro ſalutę in-
firmi orantiũ velis id accipere,dicendũ, ꝙ ta D
lis oratio ſaluabit mediate infirmum, vt di-
ctũ eſt,mediãte ſcilicet eius pœnitentia illi
per orationẽ impetrata. Quod enim orõ illa
valeat illi infirmo in pctõ mortali exiſtẽti ad
ſalutẽ animę immediatè,ſeclusa ei⁹ immedia
ta diſpoſitione,abſurdum videtur.

Videtur ergo reſolutorie, quòd ora
tio vnius pro altero fuſa,non
valet ei ĩmediate ad primã grãm,nec ad ſecũ
dã,ſed tãtũ mediate,qa ſcilicet tali orõne in-
clinat deus ad mouendũ eũ,ꝓ quo oratur,vt
ſe diſponat diſpoſitione,qua dign⁹ ſit grãm
ꝓmereri,nõ tamẽ de lege vltra grãm proprię
diſpoſitioni reſpondentem, aliam ob meri-
ta vel orationem alterius impetrabit. Et cùm
prima pars certa ſit,videtur pro ſecunda hac
vltima facere Ezechiel. 18. vbi late dicitur,
quòd filius nõ portabit iniquitatem patris,
nec iuſtitiam,nec è contrà. Et iuſtitia iuſti
ſuper eum erit, & impietas impii ſimiliter
erit ſuper eum. Vbi in toto cap. id ſatis aper-
tè docet,ꝙ vnus non reportabit gratiam,nec
gloriam,aut vitam, propter iuſtitiam alte-
rius. Sicut nec vnus portabit ſupplicium pro
pter peccata alterius. Sed ſi vnus poſſet alte-
ri Immediatè impetrare gratiam primam aut

& ſecun-

E ſecundam, & ex conſequenti gloriam correſ
pondentē, falſa videretur præfata ſententia.

Facit ad idem, quod ait Paulus.2.ad Co
rin.5. Omnes ſtabimus ante tribu
nal Chriſti, & reportabit vnuſquiſq; ſecun-
dum ea, quæ in proprio corpore geſsit, nō ſe
cundū ea, quę per alium facta fuerint. Huius
oppoſitū fieret, ſi vnus poſſet de lege alteri
mereri gratiā vltra gratiā correſpondentem
propriis operibus illius alterius, vt ſatis de ſe
conſtare videt. Reſtat ergo quod dictū eſt.

Si tamen aliquis omniuo contendens, ve
lit oppoſitum aſſerere, aut ſentire, ſcili
cet, ꝙ homo poſsit oratione ſua alteri gratiā
gratū facientē, & ex conſequenti gloriā im-
petrare vltra eam, quam ille alter propriis
operibus erat conſequuturus, nollem cōtra-
dicere, neq; tanq̄ hæreticū cōdemnare, cùm
videam hæc, quæ nuper allegata ſunt, taliter
poſſe intelligi, vt ſic opinātibus non præiu-
dicent. Nam ſi rectè attendamus, textus Eze
chielis ſuprà citatus, hoc prætendere vide-
tur, ſcilicet, quòd vnicuiq; tam pro quàm im
pio in Dei iudicio, iuſtitia fiet, taliter vt prę-
mium, quod quis meruit, in alterū nō tranſ-
feretur, ſed illi reddetur, & ſupplicium, quod
quis meruit, ſimiliter illi dabit, nō alteri, qꝗ;
vnicuiq; reddetur prout meruit, ſiue bonū,
ſiue malum. Sic enim initio capi. is ſignifica-
tur, quia quærebātur Iudei, ꝙ pœnā, quę pa-
tribus ſuis debebatur, ipſi luerent. Dicebant
F enim, Patres noſtri comederunt vuam acer-
bam, & dentes filiorum obſtupeſcunt. Et ad
hoc excludendum ponuntur omnia, quæ in
hoc textu dicta ſunt. Et in fine capitis cōclu
dit, Idcirco vnumquēq; iuxta vias ſuas iudi-
cabo. Ex quibus patet, quid in dicto capite
prætendatur, ſcilicet, ꝙ pœna aut pręmium
vni debitū, illi reddetur, & nō alteri, idq; de
iuſtitia. Cùm hoc tamē ſtat, quòd & ſi de iu-
ſtitia nō debeatur alicui gratia, aut gloria ob
orationem alterius, quod ex liberalitate Dei
illic conferatur, modò pęnitentiā debitamq;
diſpoſitionem nō omittat, nam per illam di-
gnificabitur, ſaltem de congruo, vt alterius
oratio illi ad gratiam prodeſſe valeat.

Similiter ad textum Pauli poſſet reſ
pōderi, nō enim intēdebat
Paulus excludere Dei liberalitatē, qui poteſt
ob merita vnius, alteri gratiā pręſtare, & glo
riam, ſed iuſtitiā Dei volebat manifeſtare, ſci
licet, ꝙ neminē præmio aut ſupplicio illi de-
bito defraudabit, tanq̄ iuſtus iudex, qui non
ſolùm opera, ſed & corda ęquiſsimè iudicet.
Cum quo ſtat, quod dictū eſt. ſ. ꝙ reſeruata
vnicuiq; iuſtitia ſua, aliquibus ob aliorum A
merita ex ſua liberalitate abundantiorē glo-
riam & gratiam conferat: iuxta id, quod di
xit in parabola patrisfami. Amice, non fa-
cio tibi iniuriam, accipe quod tuum eſt, &
vade. An non licet mihi quod volo facere. An
oculus tuus nequā eſt, quia ego bonus ſum?
Vnde de beato Nicolao legitur, quòd aſtan-
tium precibus cùm baptizaretur, abundan-
tem gratiam recepit.

Sed ad vlteriora tranſeundo, eſſet dubium,
An incertū ſit, orationē vnius valere alte-
ri ad alia bona citra gratiā. Et videtur quòd
ſic quàmpluribus exemplis ſcripturę. Quod
cùm certū ſit tam ex dictis, q̄ ex dicendis, no
lo hic immorari, ſed ad aliud tranſire, ſcilicet,
cuius, & ꝓ quo debet eſſe illa oratio, quæ al-
teri valitura eſt. Eſt enim quadruplex huiuſ
modi oratio pro altero fuſa, ſcilicet, iuſti pro
iuſto, iniuſti pro iniuſto, iuſti pro iniuſto, in
iuſti pro iuſto. De ea enim, quæ à iuſto pro
iuſto, ſiue viuo, ſiue defuncto fit, non eſt du
bitatio. De ea verò, quæ fit à iuſto pro iniu-
ſto, ſimiliter certum eſſe non dubito, eam
ſæpe validam eſſe ad mali remotionem, &
boni collationem, vt Geneſ. 19. Recordatus
eſt dominus Abraham, & liberauit Loth de
ſubuerſiōe vrbium, in quibus habitauerat.
Et exodi. 17. Quàndiu manus leuabat Moy
ſes, vincebat Iſraël: quoties verò remittebat,
vincebat Amalech.

Verùm in his oratio nō pro iniuſtis,
ſed pro iuſtis valebat, ideo ad
duco alia. Nā Geñ. 18. orāte Abraham deū,
ne vrbes Sodomitarū diſpderet, dixit Deꝰ.
Si aliquot iuſtos, etiā ſi decē tantū ibi repe-
rero, nō delebo illos. Quod tractās Ambro.
li. de Abraham. ca. 6. ait. Hic diſcamus quan
tus amicus patriæ ſit iuſtus, & quemadmo-
dum non debemus inuidere ſanctis, neq; te
mere derogate: illorum enim nos fides ſal-
uat, illorum iuſtitia ab excidio defendit.

Item Exod. 32. deus ira ſuccenſus, erat
perditurus filios Iſrael, & tamen
precibus Moyſi placatus eſt. Quod & in
Pſal. dicitur. Dixit vt diſperderet eos, ſi non
Moyſes electus eius ſtetiſſet in cōfractione
in conſpectu eius.

Patet etiā ex eo, ꝙ dixit dominus ad
Abimelech. Redde vxorem viro
ſuo, & orabit pro te, quia propheta eſt, & vi
ues. Pro quo etiā facit, quod habetur in lib.
Iob, ꝙ dominus conuerſus eſt ad pœniten-
tiam Iob, cùm oraret ille pro amicis ſuis, cō-
tra quos dominus fuerat iratus.

Sed

A Sed argues contra hoc. Primo ex eo qđ dixit dominus ad Hieremiam cap. 7. Tu ergo noli orare pro populo hoc, quia non exaudiam. Reſpon. Hoc ideo erat, quia iam erat dei ſententia aduerſus illos determinata, tunc enim non valet orare.

Secundo obiicies id, quod habetur, Matth. 10. Intrantes domũ, dicetis. Pax huic domui. Et ſi digna fuerit, pax veniet ſuper eam, ſin autem reuertetur ad vos. Reſpon. Duobus modis aliquis dicitur indignus dei beneficio, negatiuè ſcilicet, & hoc cõmune eſt omni peccatori. Et poſitiuè, ſcilicet, ſi actu, vel voluntate deum offendit. Primo modo oratio auditur ꝓ indignis, vt patet ex dictis. Secũdo modo non, maximè cum dei ſententia certa ſit aduerſus eos ob certam culpam. Vel dici poteſt, ꝙ ſi is ꝓ quo oratur, taliter indignus ſit, in quo nullũ opus bonũ in gloriam dei factum, nec bonus in deum zelus reperitur, & pro taliter indigno oratio fuſa non valet. Si autem taliter ſit indignus, ꝙ cũ ſine charitate ſit, attamen in eo ſolent opera & zelus in deũ reperiri, tũc pro tali orare, vtile eſt. Et fortè Chriſtus loquebatur de indignis primo modo.

De oratione verò, quę fit ab iniuſto pro iuſto vel iniuſto eſſet ſimile dubiũ. An
B valeat ei, pro quo oratur. Et breuiter videtur diſtinguendum. Vel enim ille iniuſtus orat in perſona eccleſiæ, quia miniſter eſt eius: vel in perſona alterius iuſti, qui orationem ſibi commendauit: vel in perſona ſua. Si primum aut ſecundum, valet oratio eis, pro quibus fit etiã ſi à peccatore fiat. Quia q̃uis non habeat valorem ex opere operantis, habet tamen ex parte illius, in cuius perſona dicitur oratio. Si tertium, tunc non ita valet, vt dicunt Tho. Duran. & cæteri. Quia nec ex opere operato, nec operantis: non inq̃ valet alteri, ſaltem ex iuſtitia, q̃q̃ ex liberalitate ipſius dei poteſt à deo acceptari ad bonum aliquod temporale præſtãdum alteri, pro quo fit. Sicut opera in peccato facta, alioqui bona, ſolent à deo acceptari ad pręſtandum bonum aliquod ipſi operanti, vt ſuprà ſępe deduximus.

Inde tamen oritur dubium, ſuppoſito ꝙ oratio vnius iuſti ſæpe valet ei, pro quo fit. An valeat ei per viam meriti an ſed per viam liberalitatis. G

De tertio verò dicunt aliqui, ꝙ valet alteri per viã ſatiſfactionis & iuſtitiæ. Quia cũ oratio eo ꝙ pœnalis eſt aut difficilis, eſt ſatiſfactoria & ſolutiua pœnæ debitæ ei, qui orat: maximè ſi in charitate oret, & in eius poteſtate eſt, vim ſatiſfactiõis in alterũ transferre, ſequitur ꝙ illi alteri cedit in ſolutum. Addit tamen Adrianus, dummodo ille alter ſimiliter ſit in gratia.

Poteſt exemplo id cõfirmari, ſi Petrus debet Ioanni decem ducatos, & vnus alius velit eos ꝓ Petro ſoluere, ſatis fit illi de iuſtitia. Ita igitur hic.

Reſpon. Video ſolutionem communẽ ſatis, ſed mihi non omnino placet, nec etiã exẽplũ. Patet, ſuppoſita terminorũ intelligẽtia, ꝙ homo nõ dicitur ſatiſfacere deo de iuſtitia, niſi quia deus, ex lege ſaltem aſtrictus eſt, illam ſatiſfactionẽ loco debiti acceptare. Nã ſi acceptat merè liberaliter, nõ eſt ſatiſfactio ex iuſtitia: ſed deus in lege nõ ſe obligauit ad acceptãdũ orationẽ vnius, aut aliud opus pro altero, etiã ſi cõgruũ ſit, ꝙ acceptet, vt amicis condeſcendat, igitur vnus nõ ſatiſfacit deo offenſo pro altero de iuſtitia. Quod patet ex exẽplo ſuperiùs poſito. H Si ſecundũ legẽ humanã aliquis criminoſus debet iudici centum flagella, & vnus alius volẽs illum à flagellis liberare, in ſeipſo, etiam iudice ſciẽte, illa centum flagella ſponte ſuſcipiat, certè ille non ſatiſfacit iudici de iuſtitia ꝓ illo altero criminoſo: quia iuſtè poteſt iudex procedere cõtra criminoſum pręfatum, non obſtante facto alterius. Ita igitur in propoſito, cùm peccator ob culpam, etiam dimiſſam, ſit deo debitor pœnæ ſeu vindictæ per ipſum, vel tortores ſuos ſumendæ, ſi alter velit opus pœnale pro illo ſubire, non video quomodo ſit deus aſtrictus id loco debiti acceptare.

Nec exemplum allegatũ videtur ſimile: aliud enim eſt debitũ reale, qđ homo homini debet: aliud debitũ pœnæ ob culpam, quod homo deo debet. Primũ tale eſt, ꝙ per quencunq; nomine debitoris ſoluatur, manet ſolutum, & res eſt ad æqualitatem redacta. Debitum verò pœnale ob culpam, non ita de rigore manet per alium ſolu-

E ſum facere videtur. Quia etiam ſi ipſe debitor pœnæ per ſeipſum oraret, non ſequitaret ex iuſtitia, niſi accedente dei liberali acceptatione. Si enim deus ſe in lege obligaſſet, aut promiſiſſet ſe fore contentum, ꝙ loco offenſæ eidem factæ, offendens, vel per ſe, vel per alium aliquod opus pœnale ſubeat, bene quidem, ſed hoc eſſet oſtendendum.

De valore orationis pro multis fuſa.

DE valore orationis multis fuſa, ſolet eſſe quæſtio. An tantum valeat vnicuiq; eorũ, quantum valeret, ſi pro vnoquoq; ſeorſum diceretur. In quo vulgata eſt controuerſia inter Præpoſitiuũ, & Sco. Tenet Præpoſitiuus partem affirmatiuam, ſcilicet, ꝙ non minùs valet vni eorum per hoc ꝙ pro illo, & pro aliis multis effunditur, eo ꝙ vnuſquiſq; eorum, pro quibus oratur, ſuppoſita eorum dignitate, recipit totum valorem orationis. Ratio poſitionis eſt primo, quia bonum ſpirituale propor-
F tionatur ſpiritui: ſed ſpiritus totus communicatur, & non per partes, non enim minus habet de anima caput per hoc, ꝙ pedi & manui cõmunicatur, cũ tota ſit in qualibet parte. Igitur etiam bonum ſpirituale totũ abſq; ſui diuiſione cõicatur, cuicunq; cõicatur.

Sed hæc ratio non probat, quod vult, cũ diſcrimen inter ſpiritum, & bonum ſpirituale ſit apertum. Spiritus enim indiuiſibilis eſt, ideo non poteſt per partes cõicari, vt conſtat. Bonum autẽ ſpirituale, quod per orationẽ alicui cõmunicatur, diuiſibile eſt, & partitionẽ admittit, ſiue ſit collatio boni, ſiue remotio mali. Patet manifeſtè de collatione boni, ſeu de bono collato, ſiuẽ ſit charitas, ſiue virtutes theologales, ſiue morales, ſiue alia dona poſitiua creata. Certum eſt, ea omnia diuiſibilia eſſe, ſaltem intenſiue. Vnde poteſt gratiæ aut virtutis vnus gradus cõmunicari vni, & alius alii, De malo etiam remoto idem paret, puta de pœna debita alicui pro peccatis ſuis, quæ quoad intenſionẽ & durationem partibilis eſt. Vnde ſi valet oratio ad remittendum decem gradus pœnę debitę, nil incõueniit vni homini remitti vnũ gradum, alii alium. Quòd ſi bonum ſpirituale proportionatur ſpiritui, non erit in eo, quod dictum eſt, de communicatione per indiuiſibilitatem, vt patet.

Secundo idem probat à ſimili de candela coram multis accenſa, q̄ ęque illuminat omnes præſentes. Et vox coram multis prolata, æque ab omnibus aſtantibus auditur. Sic igitur dicit orationem omnibus, pro quibus fit, æque prodeſſe. G

Verum nec hæc ratio probat, tũ quia eodem modo probaretur, ꝙ oratio valet æque his, pro quibus non fit, ſicut his, ꝓ quib' fit. Nã cãdela ſi ſolũ accẽdatur ad illuminandũ vnũ, nõ minus illuminat reliquos aſtantes. Et vox doctrinę, ſi ſolũ dicatur ad docẽdũ vnũ, nõ minus reliqui aſtãtes docebũtur. Tũ etiã diſsimilitudo eſt nota: nã cãdela & vox à natura ſua efficiũt effectũ in paſſum æque appropinquatũ. Oratio autẽ non niſi ex intentione orantis, & volũtate dei orationem acceptantis: ideo ſtat, ꝙ oratio non æque proſit multis, nec vni, quãtum ſi pro illo ſolo diceretur.

Tertio idem probat ex decreto Hierony. de cõſecratione, diſtin. 5. ca. Nõ mediocriter, dicentis. Cum pſalmus vel miſſa pro cunctis animabus dicit, non minus, q̄ ſi pro vnoquoq; diceretur, accipitur.

Hinc tamen non ſequitur, quod prætendunt, ſtando in his verbis, q̄ (dimiſſis aliis glo, in ſe ſumpta, hoc vidẽtur directè ſignificare, ſcilicet, ꝙ pſalmus, vel miſſa æqualem habet valorem, ſi pro vno ſolum dicatur, & ſi pro multis. Quod, intellectũ de valore pſalmi, vel miſſæ ex opere operato videtur verum. Et ꝙ non intendat Hierony. dicere, ꝙ tantùm valet vnicuiq; ex opere operato vna miſſa dicta pro multis, quantùm valeret, ſi pro vnoquoq; ſua miſſa diceretur, videtur manifeſtum. Clarum enim eſt ex multis miſſis plus commodi animas reportare, q̄ ex vna ſola. Sed comparat miſſam dictam ꝓ vno, ad miſſam dictam pro cunctis. Et dicit, ꝙ idem eſt vtriuſq; valor & fructus. Hoc videtur ſenſiſſe Adrianus, reſpondẽdo ad hãc authoritatem Hierony. H

Vnde attendendo ſeriem decreti, videtur Hierony. intẽdere eos repręhẽdere, qui volẽtes multis animabus per orationes aut miſſas proficere: multiplicãt pſalmos, & miſſas, idq; cum ſuę incolumitatis detrimẽto, & cũ magno faſtidio: cũ tamẽ ſatius eſſet, & vtili', paucos pſalmos & miſſas ꝓ cũctis, quibus ſacerdos ꝓdeſſe cupit, dicere cũ cordis hilaritate, & cõſcientiæ puritate, q̄ pſalmos, & miſſas multiplicare cũ cordis mœſtitia, & anxietate. Et ita ĩtẽdit, ꝙ homo plus ꝓdeſſet multis, quib' ꝓdeſſe cupit, vnã miſſam

A miſſam pro multis dicendo cùm cordis puri
tate & hilaritate, q̃ pro ſingulis eorũ miſſas
cũ anxietate celebrando. Et loquitur ſeu in-
telligendũ eſt, de valore procedente ex ope-
re operantis, & non ex opere operato. Quod
inde patet, quia ad valorem ex opere opera-
to parum refert cordis hilaritas & ſerenitas.
Tum etiam, quia loquitur de pſalmo & miſ-
ſa indifferenter. Pſalmus autem nõ ita valet,
vt videtur ex opere operato, ſicut miſſa, Igi-
tur de valore ex parte operantis loquitur.

EX his apparet fundamenta huius opi-
nionis non ſufficere ad eius proba-
tionem: ſed nec ipſa opinio in ſe videtur mul
tum rationabilis, ſi indiſtincte dicatur de va-
lore orationis, quatenus valet ad remiſſionẽ
pœnæ, ſeu ad ſatiſfaciendum, & quatenus va
let ad collationem boni. Nam valor oratio-
nis per viam ſatiſfactionis, finitus eſt & de-
terminatus, quia tollit de pœna aliquid ęqui
ualens ei, quatenus ſatiſfactoria eſt. Non igi
tur cedit in ſolutum æqualiter pro multis, ſi-
cut ꝓ vno ſolo cederet. Vt ſi ſint decẽ debito
res, quorũ quilibet debet decem, & Petrus
ſoluat decẽ creditori, certe hoc cedet in ſolu-
B tum ex iuſtitia pro vno tãtum adęquate, &
ſi pro multis opus eſt, vt per ſingulos ſolutio
diuidatur, vt ſatis de ſe conſtat. Sic in propoſi
to. De collatione etiam boni, quod confertur
eis, pro quibus oratur, non videtur omnino
certum, ꝙ ſcilicet vnuſquiſq; tantum recipi-
at, ac ſi pro illo ſolo funderetur oratio, Nam
quæro, an bonum illud ſit ex iuſtitia debitũ
pro tali oratione, & ei, cui applicatur, reddẽ-
dum, an ſolùm per viam gratiæ & liberalita-
tis donetur. Si primum, vnicuiq; merito de-
terminato ſuum pręmium determinatum &
finitum debetur, & illud in multis diuiſum,
nulli plene concedetur. vt patet, ſicut ſi pro
vno ſolo eſſet oratio fuſa, & applicata. Si ſe-
cundùm, nulla eſt certitudo ad quantum bo
num, & pro quibus velit deus orationem il-
lam acceptare, vt manifeſtum eſt. Non igi-
tur eſt certitudo in hãc opinione, ſed vel fal-
ſa, vel incerta, ne dicam temeraria, videtur.

Præterea, ſi oratio vel miſſa tantum
valeret vnicuiq; eorum ꝓ
quibus fit, q̃tum ſi pro eo ſolo diceretur, ma-
gna videretur incuria & negligentia ſacerdo

De multiplici valore orationis ſecundũ quoſdam. C

SCotus dicit, om-
nem orationem ſeu opus
meritoriũ cuiuſcũq; tri-
pliciter valere, ſcilicet ſpe
cialiſſime, & valet ipſi,
qui meretur. Generaliſſi-
me, & valet toti eccleſiæ. Et medio modo, &
valet ei, cui is, qui orat aut meretur, vult hu-
iuſmodi orationem applicare. Et primum, ſci
licet ſpecialiſſimum valorem non poteſt ip-
ſe orans alteri ſe applicare, nam contra cha-
ritatem ageret, quæ à ſe incipit, & contra dei
inſtitutionem, qui vnicuiq; oranti, aut bene
merenti ſuum promiſit præmium: quando-
quidem vnuſquiſq; ſui operis fructum repor
tabit. Secundum valorem, ſcilicet generaliſ-
ſimum, etiam orans non poteſt à tota eccle-
ſia amouere, & particulariter cui velit appli-
care. Eſſet enim hoc etiam contra charitatẽ,
quæ omnia amicorum cõmunia facit, & om-
nis iuſtus, eſt particeps omnium bonorum
operum, quæ in eccleſia fiunt, prout ſignifi-
cat Pſalmiſta, dicens. Particeps ego ſum om D
nium timentium te. &c. Et videtur inter om-
nes iuſtos quædam charitatis contracta ſocie
tas, quibus eſt vnus dominus, vna fides, vnũ
baptiſma, & vna & communis dilectio, qua
ſe mutuo vt ſeipſos diligere debent, ideo mu
tuo ſibi ſua merita communicant: non tam
ex voluntate humana, q̃ dei iuſſu, qui hanc
mutuam dilectionem eos inter ſe habere prę
cepit, & ita cum orare eos doceret, ab oratio-
ne ſingularitatem amouit, & vt generaliter
pro omnibus orarent, docuit, vt patet in ora
tione ipſa dominica, qua petitur, Dimitte no
bis. &c. libera nos, da nobis hodie. Vbi ſem-
per in plurali ponuntur petitiones, non in
ſingulari. Et quanq̃ multi iuſti orationes ad
deũ ſingulariter, vel ꝓ ſe, vel ꝓ amicis expſſe
fundant, tacite tamen, & habitualiter omnes
alios iuſtos includunt. Nec intendũt quenq̃
à præfata ſancta ſocietate excludere. Ter-
tium autem valorem medium poteſt ipſe o-
rans ſeu opus meritorium faciens applicare
ſibi, aut aliis, quibus velit. De quo alias.

E inter viuos aliæ pro his, aliæ pro aliis, ſi non valeret eis niſi generaliſſimè.

Si dicas, ꝙ quando ſpecialiter applicātur alicui, aut aliquibus, non recipiunt tā-tum omnes generaliſsimè, quantum alias reciperent: & ita quod illis ſubtrahitur, datur aliis, pro quibus ſpecialiter dicuntur. Verū hoc irrationabile eſt, & cōtra charitatem, & ſanctam præfatam ſocietatē, dicere, ꝙ vt his, aut aliis ſpecialiter proficiamus, oportet de bonis aliorum, & eiſdem ex lege charitatis debitis ſubtrahere. Et ita apparet huiuſmodi mediū valorem nulli ex iuſtitia eſſe debitum, niſi cui ipſe operans applicauerit.

His præmiſsis reſpondet, ꝙ oratio non tantum valet vni ꝓ multis fuſa, q̄tū valeret illi, ſi pro illo ſolo funderetur. Cuius ratio eſt, quia hic valor medius finitus eſt, cū correſpondeat finito merito, ſcilicet ipſius operantis (quia de valore medio prouenićte ex opere operātis ꝓcedimus nūc, quanq̄ idē dicat de valore medio procedente ex parte eccleſiæ, ſi in perſona eius oratio fiat) Et cum ait, ꝙ non tantū vni pro multis fuſa. &c. procedit tā per viam ſatiſfactionis, q̄ per viā alicuius boni impetrationis, quia per meritum finitum, ſeu ſatiſfationem finitā, finita & determinata pœna remittitur, quia fit ſatiſfactio per ſolutionem ęquiualentis. Bonū etiā, quod per orationem impetratur, etiam finitum eſt, cum merito finito correſpondeat: & ita cōmunicatum multis, non recipiet vnus quantum reciperet, ſi illi ſoli totum cōmunicaretur, cum partitionem admittat, vt ſuprà tactum fuit. Hæc eſt opinio cum potiſsimo fundamento.

Habet tamen hæc opinio dubia contra ſe. Primo de illo valore generaliſſimo videtur, ꝙ non ſolùm iuſtis, ſed peccatoribus fidelibus deberet communicari. Quia cum præfata charitatis ſocietas fundetur in mutua dilectiōe, qua vnuſquiſq; alterum vt ſeipſum diligere debet: hæc autē dilectio non ſolùm ad iuſtos, ſed etiam ad peccatores ſe extendit. Iuſtus enim omnes proximos tenetur ex charitate diligere, & neminem poteſt excludere. Cum etiam videamus eccleſiam ꝓ peccatoribus orare, ſicut & pro iuſtis, quæ ſponſum Chriſtum imitatur, qui pro peccatoribus venit, orauit, & paſſus eſt. Sequitur quod illatum eſt.

Deinde ille valor generaliſsimus eſt finitus, an infinitus? Non ſecundū, quia tūc vnuſquiſq; participantiū reciperet bonū infinitum, ad minùs aliquis eorum, imò ſi omnes ſint æque diſpoſiti, recipient G æqualiter de illo bono infinito: & cum finiti ſint participantes, neceſſe eſt vnumquęq; infinitum bonum recipere. Adde, ꝙ merito finito, non correſpondet niſi bonum finitum. Non igitur eſt dandum ſecundū. Si primum detur, ſcilicet, ꝙ ſit finitus valor, ſequitur, ꝙ quanto plures ſunt iuſti in eccleſia dei, tanto minus vnuſquiſq; participabit de præfato valore generaliſsimo, & ita noceret ex hac parte iuſtis, ꝙ in eccleſia creſcerent iuſti.

Si dicas, non ſequitur, quia quantum ex vna parte diminuitur iuſto de præfato valore vnius meriti, tantū, & forte plus creſcit illi ex maiori numero iuſtorum, qui plura addent merita omnibus communia. Sed contrà, nam pono ꝙ numerus iuſtorum, qui de nouo apponitur, non ſit niſi numerus paruulorum, qui baptizentur. Hi non habent merita, quæ aliis communicent.

Deinde ſi ſolis iuſtis in gratia exiſtētibus, communicaretur ille valor generaliſsimus, & non his, qui gratia carent, ſequitur ꝙ quanto quis maiorem gratiam haberet, tātò plus de præfato bono participaret: & quanto quis minorē grām haberet, tanto minus participaret: & ita his qui H paruam gratiam habent, præiudicarent alii iuſti maiorem gratiam habentes. Dico cæteris paribus.

Præterea illud bonū generaliſsimū, eſſet dubiū, quale, & quid eſt, an ſit gratia gratum faciens, an ſolū alia bona diuinitus data, an ſolum pœne peccatis debitæ remiſsio? Si gratia gratum faciens, ſequitur ꝙ aſsiduæ creſcit charitas infuſa, & gratia in paruulis baptizatis, quia in eccleſia aſsiduè fiūt opera meritoriā: & ita nō ſtaret paruulū in ſola gratia baptiſmali decedere. Similiter adultis ſaltem iuſtis, etiam cùm dormiunt, augeretur ſemper gratia & charitas: & cum gratiæ & charitati ſua gloria correſpōdeat, ſequitur ꝙ homo reportabit finaliter in iudicio gloriā eſſentialē ex alienis meritis prouenićtem, cū tamen dicat Paulus, ꝙ vnuſquiſq; ſecundū ſua opera reportabit, nō ſecundū aliena. Et iterum. Vnuſquiſq; ſecundū ſua opera iudicabitur, quia opera illorū ſequuntur eos, vt ſupra tangebatur. Et ſicut filius non portabit iniquitatem patris, ita nec iuſtitiam, vt dicit Ezech.

Si verò illud bonum generaliſsimum ſit aliud circa gratiam & gloriam, quæro, vel debetur ex iuſtitia, vel datur ex gratia. Primum non apparet, quia deus non legitur

ſe

A ſe obligaſſe, aut promiſiſſe ob aliquorū merita bonum dare aliis generaliter, et iā ſi promiſerit ſe remuneraturū operantem ipſum. Si datur ex gratia & liberalitate ipſius Dei, ſequitur incertum omnino eſſe, quod opinio dicit, de illo valore generaliſsimo, quòd omnibus de eccleſia determinatè communicatur. Quãuis enim ſæpe legamus Deum ob quorundam preces & merita, aliis multa bona dediſſe, à multiſq; damnis alios eripuiſſe, ita è contrà legimus, iuſtorum merita & preces aliis, pro quibus fundebantur, minimè profuiſſe: Et ſicut Deus in lege euangelica non promiſit ſe orantem exauditurum, niſi pro ſe oraret, ita non promiſit remunerare niſi operantem. Quòd ſi in caſibus particularibus Deus alicui bonum, ob alienum meritum & orationem promiſit, tunc illi ob illam promiſsionem eſſet de iuſtitia reddendum. Vti promiſit Deus Abimelech ſe bene facturum ob orationem Abrahæ. Et promiſit ſe amicis Iob condonaturum, ad preces ipſius Iob. Attamē quòd generaliter bona temporalia, aut ſpiritualia toti eccleſię promiſerit, ob quodcūq; meritū viatoris, non ita apparet. Eſſet tamen hoc ampliùs inquirendum.

Præterea de valore illo medio, quod cõmunicatur ex intentione orantis, ſeu benemerentis, eſſet dubiū ſimile priori, Vel eſt gratia gratū faciens, vel B aliud bonum. Si primū, ſequitur, quòd contra charitatem agit ipſe, qui orat, & bonum opus facit, applicando valorem illum alteri, cùm aliàs ſuum eſſet. Nam ſi quis ſuam gratiam & gloriam correſpondentē velit amittere, & in alterum transferre, cõtra propiam charitatem agere videtur.

Si dicas, quòd priuare ſe tota gratia, & gloria vt alteri tradatur, eſt cõtra propriam charitatem: priuare autem ſe aliqua gratia & gloria, dummodo non omni, vt alteri tradatur, charitatis fraternę eſt. Contra, tunc ſequitur, quòd iuſtus poſsit ex charitate fraterna velle priuari valore ſpecialiſsimo vt fratri tradatur, dummodo aliunde ipſe, vt ſuppono, habeat gratiam. Quod eſt contra opinantem.

Præterea, vel gratia illa debetur ex iuſtitia, vel datur ex gratia. Si primū, certe non debetur niſi operan-

cere, aut facturus ſit ad orationē, ſeu meritū C alicuius, niſi per ſcripturā, aut reuelationem Dei conſtet, cùm id ex ſua liberalitate pura pendeat. Vbi igitur non habetur reuelatio, nec in ſcriptura promiſsio, aut doctrina certa, quomodo poteſt illud tanquàm certū affirmari. Et eadem ratio procedit, ſi dicatur illum valorem medium eſſe aliud bonū à gratia gratum faciente.

Item in principali videtur non ſatis ſibi conſtare, dicens, quòd oratio, aut miſſa (loquendo de valore hoc medio) plus valet vni, ſi ꝑ illo ſolo fiat, ꝙ ſi pro multis, & tamen dicit poſtea, quòd poſtꝙ eſt miſſa applicata vni in primo gradu, ſi aliis applicetur in aliis gradibus ſubſequētibus, quòd valet illis, & nil primo præiudicatur aut detrahitur. Contrà, nam ſi ſoli primo applicaretur, & nulli alij in gradibus, totus valor medius miſſæ vel orationis cõmunicaretur illi. Si tamen aliis applicetur in aliis gradibus ſequentibus, certe vel illis de valore illo medio nil communicabitur, vel oportet illud ſubtrahere, ſeu defalcare ab illo, cui primo miſſa fuit applicata.

Niſi dicatur, quòd totus valor medius, qui de iuſtitia debetur, applicatur primo, aliis verò in aliis gradibus ſi bonū aliquod communicatur, erit quod ex gratia D velit Deus illis impartiri. Sed ſi hoc dicatur, iam ſequitur quòd valor miſſæ mediùs per viam ſaltem impetrationis, non eſt determinatus, vt ipſe Scot. affirmat, ſed poterit Deus illud dare & negare parum, & multum. Et ita poterit per viam impetrationis tantùm dare ei, cui miſſa vel oratio in ſecundo gradu, vel tertio applicatur, ſicut ei, cui in primo gradu applicatur: imò & plus, ſi meliùs ſint poſteriores diſpoſiti, quàm primus.

Reſpon. Videtur igitur ad quęſtionē reſpondendū, ſuppoſito, vt cõmuniter tradūt doctores, quòd oratio pro aliis fuſa, poteſt illis valere per viam ſatisfactionis, ſeu ſolutiõis, taliter vt ei, pro quo fit, remittatur de pœna per ęquiualentiā pœnę, ſeu difficultatis, quæ ipſi orationi annexa eſt, & non plus de alterius pœna vi orationis remittatur, quàm eſſet remittendū ipſi oranti, ſi valorē orationis ſibiipſi & non alteri applicetur. Suppoſito etiam quòd oratio valet

E quando pro multis fit, quantũ valeret, ſi pro
illo ſolo fieret. Concluſio eſt certa ex ſuppo
ſitione, quia attenta qualitate orationis, ſin i
ta pœna erat oranti remittenda, & tanta re
mittitur his, pro quibus oratur, in quos hu-
iuſmodi valorem ipſe orans transferre inten
dit. i. pro quibus ſatisfacere intendit. Igitur.

Sed eſſet hic dubium, An oratio pro mul-
tis iuſtis fuſa, ęquè valeat omnibus eis per
viam ſatisfactionis. Et dixerunt aliqui, quòd
plus valet ei, qui iuſtior eſt. Nam ex quo re-
quiritur gratia in eo, cui debet per viam ſa-
tisfactionis prodeſſe, apparet, quòd vbi ma-
ior fuerit diſpoſitio, plus operabitur oratio.
Sicut medicina, vbi meliorem reperit diſpo-
ſitionem, plus & melius operatur. Reſpond.
Quòd in caſu poteſt valere per viam ſatisfa-
ctionis inæqualẽ gratiam habentibus, ęqua-
liter, & inęqualiter, & poteſt plus valere mi-
nùs iuſto, quàm iuſtiori. Patet, ſuppoſito,
quòd oratio non valet per viam ſatisfactio-
nis alteri, niſi ſecundùm intentionem ipſius
orantis. Nam ſi cùm pro multis orat, in-
tendit pro illis multis ſatisfacere, valor in
illos transfertur, aliàs non. Et ita ſi intendit
æqualiter pro illis multis ſatisfacere, ęquali-
ter in illos valor orationis transfertur, & ſi in-
æqualiter, inæqualiter. Et ſi pro vno minùs
iuſto intendit pluſquàm pro aliis ſatisfacere
ita fiet. Vnde exemplum de medicina nõ va
let, quia illa operatur iuxta diſpoſitionem
F paſsi, Oratio verò valet iuxta intentionem
orantis, ſatisfacere intendentis. Et ita imper-
tinens eſt, ad plus pro aliis ſatisfaciendũ, ma
ior, aut minor gratia in illis.

Si obiicias, ergo ad ſatisfaciendum pro
altero nõ requiritur in altero gratia,
cùm intentio ſatisfacientis ſufficiat. Reſpon.
negando conſequentiam, quia per viam ſa-
tisfactionis & iuſtitiæ opus vnius, & oratio
non valet alteri in peccato exiſtenti, ob ſui
indignitatem, quia Deus non eam pro illo
ex iuſtitia acceptat, ſicut acceptaret, ſi dign'
eſſet. Nec illa gratia in illo requiritur, velut
diſpoſitio ad effectum orationis, ſed ad tol-
lendum indignitatẽ, vel obicem, ad quod ſuf
ficit quãtulacunq; gratia.

Loquendo autem de valore oratio-
nis per viam meriti de
cõgruo & liberalitate gratiæ Dei, ſtat quòd
oratio pro multis fuſa, valeat tantũ vni, quã-
tum ſi pro illo ſolo fuſa eſſet, ſtat etiã quòd
non. Ratio clara eſt, quia per viam meriti nõ
valet, niſi prout Deus velit eam pro aliis ac-
ceptare. Regulariter autem acceptat eam po
tiùs pro iuſtis, quàm pro ſceleratis, & potiùs G
pro iuſtiore, quàm pro nõ tam iuſto, cæteris
paribus. Nam per viã gratiæ Dei, multũ va-
let diſpoſitio eius, pro quo oratio funditur.

Sed quoniam deus nõ eſt aſtrictus, nec
ex natura orationis vel operis, nec
ex promiſsiõe, qua ſe ad id lege aliqua aſtrin
xerit ad acceptandum vnius orationem pro
alio ad alicuius boni collationẽ, conſequens
eſt, incertum eſſe, quantũ, & cui, & ad quid
valeat oratio, pro aliis fuſa, & cui magis, &
cui minus per viã liberalitatis & gratiæ Dei,
Niſi, quia rationabile eſt de deo in hac re cre
dere, qui amiciſsimus, & clementiſsimus eſt,
quod in homine amico & pio laudamus, ſed
in homine amico & pio laudamus, quod ad
vota amicorum pro amicis aliquid petentiũ
ad ipſorum ſalutem, & gloriam ipſius, à quo
petitur pertinens, condeſcendat, nulli præiu
dicando: Imò ſi non condeſcendat, his ſtan-
tibus, videtur reprehenſione dignus. Igitur
credendum eſt, Deum in ſimili condeſcende
re. Si tamen non condeſcendat, non poterit
iniuſtitiæ, aut culpę argui, qui nil homini de
beat, ſed homo illi, qui quicquid boni habet,
abſq; dubio à Deo acceperit. Vnde ſi homo
amicus in caſu condeſcendere nolens, ali-
quando increpatione dignus eſt, ideo eſt,
quia homo homini debere ſolet, & è contrà,
& homo homine indigere ſolet, & è contrà, H
ideo amicitia hominis ad hominem ſępe exi
git, vt alter in alterius vota condeſcendat.
Non talis eſt amicitia inter Deum & homi-
nem, nec talis mutua indigentia, nec mutuũ
debitũ, vt conſtat: Itaq; omnino liber eſt, ad
acceptãdũ orationẽ vnius pro alius, in tantũ,
& quomodo ſibi placuerit. Quam libertatẽ
Dei in re hac ſatis ſcriptura docet, in qua le-
gitur Deũ aliquãdo iniuſtis propter iuſtorũ
preces & merita peperciſſe: aliquando verò
non iuſtis ipſis ob iniuſtos pepercit. Vnde
Hiere. 5. Circuiui vias Hieruſalẽ, & aſpicite,
& conſiderate, & quęrite in plateis, an inue-
niatis virum facientẽ iuſtitiã, quærentẽ fidẽ,
& propitius ero eius, ſcilicet. Hieruſalẽ. E cõ-
trà verò Iob. 35. Clamabunt. ſ. iuſti, & nõ ex-
audiam propter ſuperbiã malorũ. Vbi gloſ.
Sicut aliquãdo Deus ſuos propter inimicos
eripit, vt illi conuertantur, ita aliquãdo ſuos
non audit, propter damnationẽ perſequen-
tium. Aliquãdo etiã abſolutè decreuit, malũ
aliquod immittere, cuius decretũ per nullius
orationẽ mutari poteſt. Sicut ad Hiere. 11. di-
xit dominus: Tu noli orare pro populo hoc,
quia non exaudiam: Aliquando verò iuſtos

pro

A pro aliis orantes, pro ipſiſmet exaudit, & ſaluar eos, & non pro his, pro quibus orant, vt habetur Ezech. 14. Si beſtias induxero ſuper terram, vt vaſtẽ eam, & tres viri iſti, Noe, Daniel, & Iob fuerint in ea, viuo ego, dicit dominus, quia nec filios, nec filias liberabunt, ſed ipſi ſoli liberabuntur.

SI conferas orationẽ pro multis, & orationem pro paucis, vel vno fuſam, & quæras quę earũ magis meritoria ſit. Reſpon. Quòd cæteris paribus illa gratior eſt Deo, & magis meritoria, quæ pro pluribus fit. Quia quãto charitas fraterna magis dilatatur & extenditur, cæteris paribus, magis grata eſt Deo. Tũ idem etiam videtur ex oratione dominica, per quam Chriſtus docuit nos orare eo modo, quo Deo magis placeremus. Docuit autẽ nõ pro vno, aut pro paucis, ſed pro omnibus orare, vt de ſe conſtat: igitur illa eſt gratior oratio, in qua ꝓ multis oratur. Dico cæteris paribus, qa alias ſi cętera paria nõ ſint, vt ex parte conatus, vel deuotiõis, vel difficultatis, vel boni, qu[illegible] bit magis meritoriã eſſe orationẽ ꝓ paucis, aut pro vno fuſam, q̃ ſi pro multis fundatur.

Corollariè ſequitur, cæteris paribus, gratiorem eſſe deo orationẽ pro inimicis fuſam, quàm quæ pro B amicis funditur. Nam primum maioris difficultatis eſt, & maioris charitatis, quàm ſecundum, vt ſuprà tetigimus.

Inde eſt, quòd ſi quis velit pro amicis orare, & illis aliquid boni efficatiùs per orationẽ impetrare, aſſumere conuenit cum amicis aliquem inimicum, pro quo ſimul oret, vt ſua oratio gratior & acceptior ſit deo, vnde faciliùs poterit amicis impetrare, quod petit.

Inde fortè eccleſia, cũ ꝓ aliquo ſpecialiter celebrat, aut alicui per orationem prodeſſe vult, id à Deo petit, in genere pro cunctis fidelibus, aut viuis, aut mortuis orando. Quanquàm aliquando, & ſæpe in particulari pro multis oret.

Ex dictis patet orationẽ pro vno ſæpe eſſe magis meritoriã, q̃ pro multis fuſam. Ratio, quia fortè ille vnus longè plus mouet affectum orantis, vt deuotionẽ apponat, & efficaciam, ſeu conatum, quàm multi in genere mouerent. C

Et quanq̃ ita ſit, ꝙ oratio pro multis, cęteris paribus, ſit magis grata Deo, & magis meritoria, non tamẽ inde fit ꝙ ſit magis impetratoria pro his, pro quibus oratur, quàm alia, in qua pro paucis oratur. Hoc ex ſupra dictis apertũ eſt, Quia ſtat orationem eſſe meritoriam, & nõ impetratoriã, vt patet de oratione Pauli, rogantis, vt deus auferret illi ſtimulũ carnis cuiꝰ oratio meritoria fuit, ſed nõ impetratoria. Ita ſtat, ꝙ oratio ſit multùm meritoria, & parùm impetratoria etiã ſi pro multis fiat. Vt ſi ex magna charitate fiat erit multũ meritoria, & ſi hi, pro quibus oratur, apud Deum indigni ſint, quibus Deus petita concedat, non erit impetratoria. Stat etiam, quòd ſit impetratoria vni ex his, pro quibus oratur, & nõ omnibus. Vt ſi ille vnus dignus ſit, pro quo exaudiatur oratio, & nõ alii. Sta[illegible] orationẽ pro multis fuſam, [illegible] pro omnibus illis impetratoria[illegible] quòd oratio ipſa, vel parum, vel nullo modo ſit meritoria. Vt ſi is, qui orat, paruam habet charitatẽ, aut etiam nullam. Nam Deus aliquando orationẽ peccatoris audit pro aliis, ſicut & pro ſe, maximè ſi oratio ſit publica, in perſona eccleſiæ D dicta, aut priuata dicta in perſona alterius Deo accepti. Itaq; velle arguere aliquam orationem per hoc eſſe magis impetratoriã aut valentiorem, ꝙ magis meritoria ſit, eſt inualidum argumentũ. Sicut è contrà, velle arguere, ꝙ magis meritoria ſit, per hoc, quòd magis exaudiatur à Deo, eſt inualidus modus arguẽdi. vt conſtat, cùm aliunde habeat oratio, quòd meritoria ſit, & aliunde, quòd impetratoria.

FINIS.

SALMANTICAE
EXCVSVM FVIT IN AEDIBVS
ANDREAE DE POR
TONARIIS BI
BLIOPOLAE
ANNO
1549